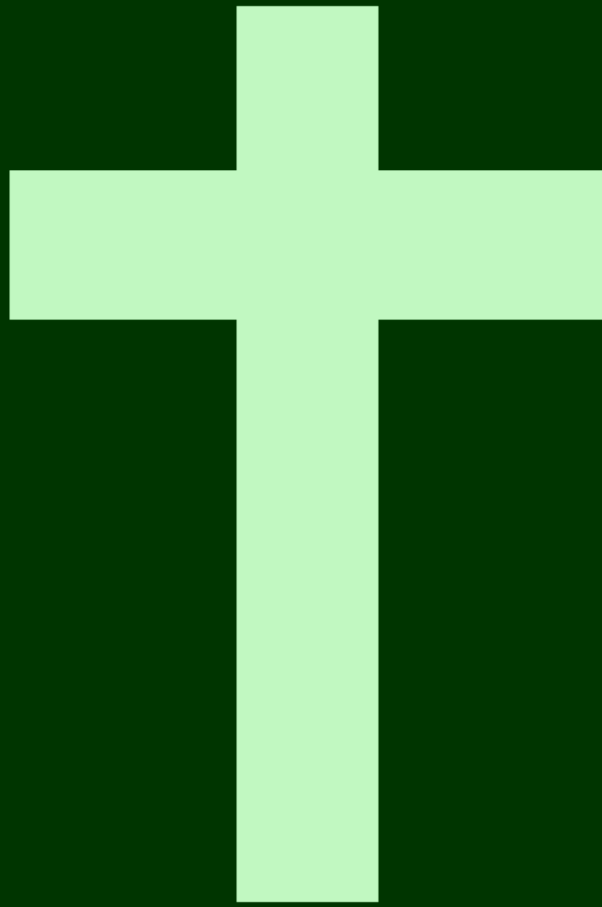

Tupana'ga
nhi'iãa

New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

Tupana'ga nhi'iġa
New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 20 Dec 2018
3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134

Contents

Mateus	1
MARCOS	87
Lucas	130
João	215
Atos	267
Romanos	331
1 Coríntios	360
2 CORÍNTIOS	386
Gálatas	407
Efésios	418
Filipenses	431
Colossenses	437
1 Tessalonicenses	446
2 Tessalonicenses	453
1 Timóteo	457
2 Timóteo	467
Tito	474
Filemom	478
Hebreus	480
Tiago	510
1 Pedro	517
2 Pedro	525
1 João	530
2 João	536
3 João	537
Judas	538
Apocalipse	541

MATEUSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Mateus

*Jesus Cristo'ga ramonhava'ea
(Lucas 3.23-38)*

¹ Agwa ko Jesus Cristo'ga ramonhava'ea mombe'ua. Ymyahũ Tupana'ga e'i Jesus Cristo'ga pe: “Eko ti ġanduvihavuhetero Cristoramo,” ei ga hako. Cristo xa'e nhande Jesus'ga pe a'ero. A'ereki ga nhanderuvihavuhete'ga. Jesus'ga ko Daviva'ea rakykwepoharamo Abraãova'ea rakykwepoharamo no.

² Ymyahũ Abraãova'ea Isaqueva'ea po'ria hako. Isaqueva'ea Jacóva'ea po'ria.

Jacóva'ea Judáva'ea po'ria Judáva'ea irũva'ea po'ria no.

³ Judáva'ea Peresva'ea po'ria Zerava'ea po'ria no. Tamarva'ea Peresva'ea yembora Zerava'ea yembora no.

Peresva'ea Esromva'ea po'ria.

Esromva'ea Arãova'ea po'ria.

⁴ Arãova'ea Aminadabeva'ea po'ria.

Aminadabeva'ea Nasomva'ea po'ria.

Nasomva'ea Salmomva'ea po'ria.

⁵ Salmomva'ea Boazva'ea po'ria. Raabeva'ea Boazva'ea yembora.

Boazva'ea Obedeva'ea po'ria. Ruteva'ea Obedeva'ea yembora.

Obedeva'ea Jesséva'ea po'ria.

⁶ Jesséva'ea Daviva'ea po'ria. Daviva'ea israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea.

Daviva'ea Salomãova'ea po'ria. Uriasva'ea rembirekokwerava'ea Salomãova'ea yembora. A'ereki Daviva'ea hembireko ahe pavëi.

⁷ Salomãova'ea Roboãova'ea po'ria.

Roboãova'ea Abiasva'ea po'ria.

Abiasva'ea Asava'ea po'ria.

⁸ Asava'ea Josafáva'ea po'ria.

Josafáva'ea Jorãova'ea po'ria.

Jorãova'ea Uziasva'ea ramonhava'ea.

⁹ Uziasva'ea Jotãova'ea po'ria.

Jotãova'ea Acazva'ea po'ria.

Acazva'ea Ezequiasva'ea po'ria.

¹⁰ Ezequiasva'ea Manassésva'ea po'ria.

Manassésva'ea Amomva'ea po'ria.

Amomva'ea Josiasva'ea po'ria.

¹¹ Josiasva'ea Jeconiasva'ea po'ria Jeconiasva'ea irũva'ea po'ria no. A'ea rupi Babilôniapeva'ea ruri otavuka Josiasva'ea re'yjava'ea pe ahe rerogwovo ogwyri pe he'yjuhuva'ea rerogwovo ahe mombytavo pevo.

¹² Babilôniapeva'ea ahe rerohorë Babilônia pe Jeconiasva'ea Salatielva'ea po'ria.

Salatielva'ea Zorobabelva'ea po'ria.

¹³ Zorobabelva'ea Abiúdeva'ea po'ria.

Abiúdeva'ea Eliaquimva'ea po'ria.

Eliaquimva'ea Azorva'ea po'ria.

¹⁴ Azorva'ea Sadoqueva'ea po'ria.

Sadoqueva'ea Aquimva'ea po'ria.

Aquimva'ea Eliúdeva'ea po'ria.

¹⁵ Eliúdeva'ea Eleazarva'ea po'ria.

Eleazarva'ea Matãva'ea po'ria.

Matãva'ea Jacóva'ea po'ria.

¹⁶ Jacóva'ea Joséva'ea po'ria. Joséva'ea Mariava'ea rembirekokwerava'ea. Mariava'ea ombo'a Jesus'ga. Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

Nahã ko Jesus Cristo'ga ramonha mombe'ua.

¹⁷ Imbokwara'ara'ara'javame catorze ko Abraãova'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo. Aerẽ Daviva'ea ari. Daviva'ea arirẽ imbokwara'ara'ara'javame catorze ko Daviva'ea rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Josiasva'ea ari. Babilôniapeva'ea Josiasva'ea re'yjava'ea rerohoi Babilônia pe. Ahe rerohorẽ imbokwara'ara'ara'javame catorze ko aherakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerẽ Cristo'ga ari.

Jesus Cristo'ga aragwera

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesus Cristo'ga aragwera ko nahã. Jesus'ga yembora rera ko Maria. Mariava'ea po'ria ahe'yembora pavêi omondo Mariava'ea Joséva'ea pe tahembireko ti hêa ga pavêi javo. Joséva'ea rembirekoa renonde Tupana'ga ra'uvapyryva Mariava'ea momburu'ai.

¹⁹ Hembireko ġwerĩ Joséva'ea Mariava'ea pavêi. Emo ikwahavame ahepuru'a Joséva'ea ojapyaka marã ti nehê javo. A'ero okokatuavo ġwaramo ahe ei oyvyteri pe: “Apohi po ti ji hêa hugwi a'ero nehê. Ndapotari reki ji hêambotegwetea,” ei ahe. “Nurã po ti ji pohinhimimi hêa hugwi hêa mombe'ue'yma ġa pe,” ei ahe oyvyteri pe.

²⁰ A'ea rehe ahe japyakai. Kiro ahe kiri. A'ea rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe. Joséva'ea gwepia katu Tupana'gapyrive'ga okiri pe a'ero.

—Terekyhyji ti enhimbirekohava hugwi Daviva'ea rakykwepoharamo, ei ga Joséva'ea pe. A'ereki pyry nde hêa rerekoi. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva hêa momburu'a, ei ga. ²¹ Aerẽ po ti hêa gwa'yra'ga mbo'ari nehê, ei ga. A'ero ti eno hêara'yra'ga rehe Jesus. Ereki ga ko ahembopiro'yhara'ga. Na tuhê, ei ga. Ombopiro'y po ti ga ojiheve'ġa ġandekote'varuhua hugwi nehê, ei ga. Hahye'yma pe po ti ga ġa nderohoi a'ero nehê, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

A'ea erame ga hoi Joséva'ea hugwi. Aerẽ Joséva'ea ma'êi.

²² Ipuru'a Mariava'ea ġwembirekoe'yname. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

²³ “ ‘Pehendu katu ti!’ ei Tupana'ga.

‘Ipuru'a po ti hêa akwaimbae'ġa nderekoe'ỹvehêa nehê.

Aerẽ po ti hêa gwa'yra'ga mbo'ari nehê.

Ono po ti ġa ga rehe Emanuel gareraramo,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Garera ko Emanuel. A'ea ko: Tupana'ga oko nhande pyri.

²⁴ Aerẽ Joséva'ea ma'êi. Oko ahe Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa rehe toko ti hêa nhirembirekoro a'ero nehê javo. A'ero ahe Mariava'ea reruri ġwonga pe toroju ti hêa pavêi javo. ²⁵ Ahe gweru tehe ahe ojipyri. A'ereki ahe ndogwerekoi ve Mariava'ea ahera'yra'ga mbo'arame ahera'yrypy'ga. Ga rehe ahe inoġi Jesus gareraramo.

2

Jaytata'ia kwahapyrava'ea

¹ Cidade de Belém me Jesus'ga ari. Jesus'ga re'yja'ġa gwyri pe Judéia pe Belém u. Jesus'ga arame Herodesva'ea oko ġanduvihavuhuro judeus'ġa gwyri pe Jesus'ga re'yja'ġa gwyri pe. Jesus'ga arame jaytata'ia kwahapyra'ġa nduri irupeuhua hugwi ogwya hugwi kwara ipora hugwi. Uhu ġa cidade de Jerusalém me ovahema. ² Kiro ġa ei pevove'ġa pe:

—Kiroki ga oko judeus'ġa nduvihavuheteaġwamamo – mome ga? O'a ga aġwamo. A'ereki ore orohepia jaytata'ia ipyahuva'ea kwara ipora koty. A'ea ko ga'ara kwahavuka

ore ve ojipiukaro ġwaramo jaytata'ia. Hepiaga ġwaramo ore ruri timbohete ti ga jawo, ei ġa.

³ Ġa'ea kwahavame ahepy'a ndukatui okoteheavo Herodesva'ea py'a judeus'ġa nduvihavuhuva'ea py'a. Ndukatui cidadepeve'ġa py'a no Jerusalémmeve'ġa py'a. ⁴ A'ero ahe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa mbojatykaukari ġa mbuhuruka ojipyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa ndeheve – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Ġa ndurame Herodesva'ea pyri ahe ei ġa pe:

–Kiroki ga pe Tupana'ga e'i ga ti toko ġanduvihavuhuhetero jawo – mome po ti ga ari nehē Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga? ei Herodesva'ea.

⁵ A'ero ġa ei ahe ve:

–Belém me – kiroki cidade u oregwyri pe Judéia pe – pevo po ti ga ari nehē, ei ġa. Nahā ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ikwatijari hako. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve onhi'iġa, ei ġa. Tupana'ga e'i:

⁶ “Belémmeva'ero pécidade ndokoi huvihavarūiva'ea.

Huviha hete ko pécidade upa pende'yja'ġa gwyrri pe Judáva'ea rakykwepohara'ġa gwyrri pe Judéia pe.

A'ereki pécidadepeve'ga oko nhiremimo'ēhara'ġa nduvihavaġwamamo israelitas'ġa nduvihavaġwamamo.

Gwereco katu po ti ga pende'yja'ġa nhaporemoko okovo ġanduvihavuhuhetero nehē.”

–A'ea ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka onhi'iġa mombe'uharava'ea pe hako, ei ġa Herodesva'ea pe.

⁷ Ġa horame Herodesva'ea jaytata'ia kwahapyra'ġa mbuhunhimimukari ojipyri a'ero. Ahe ei ġa pe:

–Gara rupi jaytata'ia jipiukari pe me iporame raikwehe? Takwaha katu ti ji, ei ahe ġa pe.

A'ero ġa imombe'ukatui ahe ve. ⁸ Ikwahapavame ahe ġa mondoukari cidade de Belém me. Ahe e'i ġa pe:

–Peho ti Belémmeve'ġa pyri tayri'ga rekakatuavo. Ga repiagame ti pejora'ja ji pyri ga mombe'ukatupava ji ve a'ero, ei ahe ġa pe. Jihi ti taho ga mboheteavo a'ero nehē no, ei ahe ġa pe o'mbero.

⁹ Ahe rendupavirē jaytata'ia kwahapyra'ġa hoi a'ero ogwovo Belém me. Ġa horame jaytata'ia – kiroki jaytata'ia ojipiuka ġa pe kwara ipora koty – kotihī akoja jipiukara'javi ġa pe ogwovo ġa nenonde ogwovo Jesus'ga rehei katu opytavo garuhava arimo. ¹⁰ Horyory hete ġa jaytata'ia repiagame ogwovo ovahema tayri'ga ruhai pe.

¹¹ Onga pype ġa tayri'ga repiagi ga'yembora reheve Mariava'ea reheve. Nurā ġa nenypy'andurugi garovai pyteri pe nde ko orehoheva'ero jawo. A'ero ġa imondohetei mbatera ga pe ġwovapytymba'voga hyrua ipe'avo jugwi. Ouro ġa imondoi ga pe. Incenso perfume apopyra ġa imondoi ga pe no. Iru'ia perfume apopyra ġa imondoi ga pe mirra.

¹² Aerē ypytunimo okirame ġa Tupana'ga rendukatui. Kiro ga ġa momoranduvi.

–Tapemombe'ui ti tayri'ga Herodes'ga pe. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga. Tapejivrya'javi ti Herodes'ga pyri, ei Tupana'ga ġa pe.

Nurā oma'ērame ġa hoi pehea rupi irūa rupi ogwovo ogwyrri pe timombe'uyme ti tayri'ga Herodes'ga pe jawo.

Oho nhimi Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrri pe

¹³ Jaytata'ia kwahapyra'ġa horē Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe ahekiri pe. Ahe ve ga ei:

–Haite! Evy epo'ama! ei ga Joséva'ea pe. Eho ti ġa nderogwovo tayri'ga gayhēa reheve. Eroho nhimi ti ġa nderogwovo Egitopeve'ġa gwyrri pe, ei ga. Pevo ti pepyta. Aerē jate po ti ji imondoukari nhinhi'iġagwera pe me nehē pejora'ja ti Belém me jawo. Po ti ji namondoi nhinhi'iġagwera pe me nehē, tapejora'javi ti avo Belém me. A'ereki avo

Herodes'ga tayri'ga rekaruka kiro. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

¹⁴ Oma'ẽ Joséva'ea ovya a'ero. A'ea rupi ypytunimo ahe tayri'ga rerohoi ga'yembora reheve ģa nderogworogwovo Egitopeve'ģa gwyrri pe. ¹⁵ Pevo ahe ģa nderovahemi. Aerẽ ģa nduvame Egito pe Herodesva'ea manoi.

Nahã ģa hoi opytavo Egitopeve'ģa gwyrri pe. Tupana'ga erame jate ģa ndura'javi Egito hugwi. Nahã Tupana'ga ģa mbuhurukara'javi Egito hugwi. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo aerẽ po ti nahã javo. Ymyahũ ahe ei hako:

“Egitopeve'ģa gwyrri hugwi ji jira'yra'ga mbuhurukari,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ojigwarai Herodesva'ea tay'riva'ea rehe

¹⁶ Omanoa renonde Herodesva'ea nhimonha'ngaranuhũi jaytata'ia kwahapyra'ģa ndehe. A'ereki ahe okwaha ji moandyandyi ģa ojivyra'jave'yma ji pyri javo. Dois anos ģwerĩ tayri'ga rehe kiro. A'ea Herodesva'ea okwaha. A'ereki nanongara jaytata'ia kwahapyra'ģa omombe'u ahe ve ahe ģa monhi'ĩgame ojive. Nurã ahe osoldados'ģa mondoukari cidade de Belém me Belém rembeyvyri hĩ pe no. Pevo ahe osoldados'ģa mondoukari tojuka pa ti ģa tapihama'ģa javo – kiroki tayri'ģa o'a jaytata'ia kwahapyra'ģa hepiagirẽ jaytata'ia. Ahenhi'ĩga rupi soldados'ģa hoi a'ero tapihama'ģa ndepiaga. Ojuka pa ģa tapihama'ģa – kiroki ģa gwereko dois anos ojihe, kiroki ģa ndogwerekoi ve dois anos ojihe no. ¹⁷ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo aerẽ po ti nahã javo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “ ‘Cidade de Ramá pe ģa henduvi hẽa jehe'oheterame ovya'are'yma.

Hahyahi hẽajehe'oa.

Raquelhẽa reki ojehe'o gwa'yrava'ea rehe.

Tegwete hẽa ma'ngoma'ngohava.

A'ereki hẽara'yrava'ea omanomba,' ei Tupana'ga,” ei Jeremiasva'ea hako.

Ojivy Joséva'ea Egitopeva'ea gwyrri hugwi

¹⁹ Aerẽ Tupana'ga José'ģa mbuhurukara'javi Egitopeve'ģa gwyrri hugwi. A'ereki pevo ģa u Herodesva'ea manorame. Herodesva'ea manorẽ yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe Tupana'gapyrive'ga. Joséva'ea pe ga ei ahakiri pe:

²⁰ —Ahe omanomba kiro – kiroki ahe ojuka pota tayri'ga. Evy epo'ama! Eroho ti ģa kiro a'ero tayri'ga gayhẽa reheve. Erojivyra'ja ti ģa eje'yja'ģa gwyrri pe Israel pe, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

²¹ Oma'eamo ahe vyri a'ero tayri'ga rerogwovo ga'yembora reheve ģa nderojivya pevo jitehe ogwyrri pe Israel pe ģa nderovahema. ²² A'ea rupi Arquelau'ga oko Judéiapeve'ģa nduvihavamo Israel pe opo'ria py'rovo Herodesva'ea py'rovo. A'ea kwahavame Joséva'ea kyhyji Arquelau'ga hugwi. Ndojupotari ahe Judéiapeve'ģa gwyrri pe a'ero. Ypytunimo okirame Joséva'ea Tupana'ga rendukatui. Kiro ga Joséva'ea momoranduvi.

—Terehoi ti Judéiapeve'ģa gwyrri pe, ei Tupana'ga ahe ve.

Nurã Joséva'ea ndohoi pevo. Galiléiapeve'ģa gwyrri pe ahe hoi Israel pe. ²³ Pevo ahe ruvi cidade de Nazaré pe tayri'ga pavẽi ga'yembora pavẽi no. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ĩga mombe'uharava'ea a'ea mombe'umbe'u Tupana'ga nhi'ĩga mombe'gwovo. Jesus'ga mombe'gwovo ahe ei hako:

“ ‘E'i po ti ģa ga pe nehẽ Nazarépeve'ga,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ģa u pevo a'ero.

3

João Batistava'ea remimombe'ua

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)

¹ Aerē João Batistava'ea rekoi ongae'yi me judeus'ğa mobatizavo. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uheteavo João Batistava'ea rekoi Judéiapeve'ğa gwyri pe ongae'yi me. ² Hahyahi ahenhi'iğa ahe erame:

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjijyi ti pejeaporoğita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iğa rendukatuavo. A'ereki Tupana'ga oko ğweri nhanderu-vihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iğa rupi, ei ahe ğa pe.

³ Ymyahū Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u jipe João Batistava'ea. Ahe e'i João Batistava'ea mombe'unhoğwenondeavo hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iğa

ga erame ğa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehē,” ei Isaíasva'ea hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga rurağwama pe. Tonhim-boavujikwe ti ğa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ğa gweaporoğita a'ea renonde javo.

⁴ Omongi João Batistava'ea yuranuhū'javuhuva'ea rava apopyra camelo rava apopyra. Aheku'ayvira ko ipira. O'u ahe tukura hehira reheve.

⁵ He'yjuhuve'ğa nuğanduri onhimongyavo João Batistava'ea pyri ovahema. Uhu ğa cidade de Jerusalém hugwi. Uhuuhu ğa Judéiapeve'ğa gwyrā hugwi nhaporemō no rio Jordão rembeyvyra hugwi no.

⁶ Ahe renduvame ğa nhimombe'ukatui Tupana'ga pe jite'varuhu ji javo opohia jugwi. A'ero jate João Batistava'ea ğa mobatizai rio Jordão pype.

⁷ Uhu he'yive'ğa ahe pyri no fariseus'ğa saduceus'ğa pavēi tianemobatiza ti ga javo. Ğandura repiagame João Batistava'ea ei ğa pe:

—Tiruahū pendeaporoğita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ğwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahā pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerū? Pe tuhē penhimbo'e nanongara rehe, ei João Batistava'ea ğa pe.

⁸ —Jihi, ei João Batistava'ea, kiro po ti ji ei pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei ahe. Tapembopog-wea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ğa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoğita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ğa ndehe a'ero.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ğa pe.

⁹ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraōova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarō hete Abraōova'ea. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraōova'ea rymymino'ğa ndehe ğa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ğa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha ağa ita Abraōova'ea rymymino'ğa mongovo, ei João Batistava'ea ğa pe.

¹⁰ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ğa pe. Ğa mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ğweri jykwa'ria pyvō tambo'aruka javo. Po i'yva ndog-werekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoğweri pe momboata tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ğwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ğa pe imombe'gwovo.

¹¹ —Uhu po ti ga nehē – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero ġwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te okoteheva'ea. Jihi opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ġa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoġita rerojijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojkauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerēve'ga nehē. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombryyvuka nehē, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ġa pe.

¹² Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. Ğa mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inhaġa hyrua pype nehē. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehē. Ndogwevi po ti tata upa nehē, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jioheheteve'ga huvihavuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ġa okote'varuhuve'ġa hugwi okovo pyryve'ġa pojkaharete'ga nehē, ei João Batistava'ea ġa pe. “Tuhi ti pyryve'ġa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehē,” e po ti jioheheteve'ga nehē, ei João Batistava'ea. “Toho ti okote'varuhuve'ġa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehē ojivrye'yma,” e po ti jioheheteve'ga nehē, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga
(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³ Aerē Jesus'ga ruri Galilíapeve'ġa gwrya hugwi ua rio Jordão pe. Uhu ga ovahema João Batistava'ea pyri tanhimobatiza ti ga javo.

¹⁴ A'ero João Batistava'ea ei Jesus'ga pe:

—Toromobatzayme po ti ji nehē. Ndehe ko oreruvihavuhetero. Nde po ti ji mobatiza hamo a'ero nehē, ei João Batistava'ea Jesus'ga pe novã. Ako tehe ji nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe. Maraname nde ruri ji pyri enhimobatzauka ji ve a'ero? ei ahe Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei reki João Batistava'ea pe:

—Ji mobatiza tuhē ti kiro, ei Jesus'ga. A'ereki pyry nde ji mobatizai. Nahã po ti nhande rekokatui nhandekovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi nhaporemonehē, ei Jesus'ga João Batistava'ea pe.

—Kwa, ei ahe Jesus'ga mobatizavo.

¹⁶ Ahe omobatzarē Jesus'ga hemi yhya hugwi. Kotihĩ Tupana'ga ipe'ai yvaga ga pe. Kiro Jesus'ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyvame ojihe. Inambua ja Tupana'ga ra'uva hekoi yvaga hugwi ijyvame ga rehe. ¹⁷ Nanime yvaga hugwi Tupana'ga nhi'iġi Jesus'ga mombe'gwovo.

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei Tupana'ga. Anhimohē hete ko ji ga rehe, ei ga.

4

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

¹ Aerē Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me Diabo'ga ti toko ga pyri javo. “A'ereki Diabo'ga ga mongo te'varuhu pota,” ei Tupana'ga ra'uva. A'ero ga rerohoi ga rerovahema pevo.

² He'yiva'ea quarenta ko Jesus'ga kiri pevo. A'ea rupi ga ndo'ui arimo ppytunimo no tanhi'i ti ji Tupana'ga pe javo. Quarenta Jesus'ga kirirē pevo ojuka ga ty'ara a'ero.

³ A'ero Diabo'ga ruri Jesus'ga pyri tamongo te'varuhu ji ga javo. Uhurame ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Penhimbote ti a'ero pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehẽ, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvõ jate rũi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerẽ Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidadepyryva pe Jerusalém me a'ero. Yvate pe ga rerojiupiri gare'yja'ãa jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. ⁶ Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ãa yvagipeve'ãa po ti nanembohirukarahyi yvyvo nehẽ. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehẽ. A'ereki ymyahũ a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyryve'ãa mondoukari nde pyri nehẽ.

‘Pea'ngu ti ga,’ e po ti ga ojipyryve'ãa pe yvagipeve'ãa pe nehẽ.

‘Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,’ e po ti Tupana'ga ojipyryve'ãa pe nehẽ,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojykaharete'ga.

Gareaporoũita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehẽ.

Ejeaporoũitatehea rehe rũi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

⁸ Aerẽ Diabo'ga ga rerohoa'javi. Yvate hete pe ga ga rerohoi ga rerojiupia vytyruhua rehe. Pea hugwi Diabo'ga hepiukapavi vyakotyve'ãa nduvihava'ãa gwyra Jesus'ga pe. Ğagwyrakatukatua ga hepiukari no. ⁹ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—A'ea nhaporemõ po ti ji imondoi nde ve nehẽ. Po nde renypy'andurugi jirovai pyteri pe ji mboheteavo nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehẽ, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Nde Tupana rũi. Ejipe'a ji hugwi! Norombohetei po ti ji ndehe nehẽ. A'ereki ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ekovo ganhi'iãa rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹¹ A'ero Diabo'ga hoi ogwovo Jesus'ga hugwi. Nanime Tupana'gapyrive'ãa yvagipeve'ãa jipiukari Jesus'ga pe ga pokoga mbatera imondovo ga pe.

Galilíapeva'ea na'ẽ Jesus'ga ombo'e

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Aerẽ ojipe'ãa imombe'ui Jesus'ga pe.

—Ğa João Batista'ga mongi cadeia pype ga Tupana'ga nhi'iãa mombe'uro ğwaramo, ei ğã.

A'ea renduvame Jesus'ga hoi ojivya Galilíapeve'ãa gwyri pe. ¹³ Pevo ga jijyi cidade de Nazaré hugwi ogwovo ojipe pe cidade de Cafarnaum me Galilíapeve'ãa gwyri pe. Cafarnaum tuvi ypihua pyri lago da Galiléia pyri. Pevo ko judeus'ãa nduvi Zebulomva'ea re'yja'ãa Naftaliva'ea re'yja'ãa pavẽi. ¹⁴ Pevo Jesus'ga hoi Cafarnaum me. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iãa

mombe'uharava'ea Isafasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

¹⁵ “Pegwryi pe herekoi pehea

– kiroki pehea oho ypiahu pe,' ei Tupana'ga Zebulomva'ea re'yja'ġa pe Naftaliva'ea re'yja'ġa pe no.

'Pegwrya rekoi rio Jordão aherovai.

Ġa ei pegwrya pe Galiléia judeus'ġarũive'ġa gwrya gentios'ġa gwrya.

A'ea ġa ei pegwrya pe,' ei Tupana'ga,” ei ahe.

¹⁶ “Ypytuna ja pe me pe ji kwahave'yma ġwaramo.

Kiro po ti kojahua ja pe me pe ji kwahava ġwaramo nehẽ.

Peko pe omanove'ġa ja ji ve ji kwahave'ymame.

Kiro po ti ji jikwahavukari pe me

imbokojahuavo peakaġi pe nehẽ,' ei Tupana'ga,” ei Isafasva'ea imombe'gwovo hako.

¹⁷ Omombe'u jipe ahe Jesus'ga hoa Cafarnaum me. Uvame cidade pe Cafarnaum me kiro Jesus'ga ġa mbo'embo'ei. Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ga ei ġa pe:

–Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi, ei ga. Perojijyjijyi ti pejeaporoġita pejikokatuavo pejikovo Tupana'ga nhi'iġa rupi. A'ereki Tupana'ga pe ndepia katu ġwerĩ penduvihavuhetero yvya koty pe mongovo onhi'iġa rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omo'emo'ẽ ypy ġwemimbo'eharamo

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Aerẽ Jesus'ga hoi ypiahu pe Galiléia pe ogwovo yembeyvrya rupi. Ohorame Jesus'ga mokonha'ġa ndepiagi Simão'ga André'ga reheve. Ġa ko onhoirũ'ġa. Simão'ga pe ġa e'i no Pedro. Pirareheva'ero ġwaramo Simão'ga imombori ipypira pira mboahava tipyhy pira javo. ¹⁹ Ovahemame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe:

–He pejiġo ti ji rupi nhiremimbo'eharamo. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ġa pe nehẽ no. Pira pe peru oji'i. Kiro po ti pe ojipe'ġa mbuhurukari ji pyri nehẽ toko ti ġa Jesus'ga nhi'iġa rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ –Kwa, ei ġa.

Nambegwei ġa hoi imboahava reja ogwovo ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

²¹ Hehemo'i Jesus'ga hoi ogwovo yembeyvrya rupi ojipe'ġa ndepiaga Tiagova'ea João'ga reheve. Ġa memei ko onhoirũ'ġa. Ġanduva'ga ko Zebedeu'ga. Ga pavẽi ġa apygi yharuhua pype japokatua'java oapoa imboahava. Ovahemame ġa pyri Jesus'ga nhi'iġi Tiagova'ea pe João'ga pe no toko ti ġa nhiremimbo'eharamo javo. ²² Nambegwei ġa hoi yharuhua reja gwuva'ga reja no ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara

(Lucas 6.17-19)

²³ Ojipejipea pe Jesus'ga hogahoi Galiléiapeve'ġa gwrya rupi hete ogwovo. Ġajatykahai pe ga hogahoi ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe. Pyryva'ea ga imombe'ui ġa pe Tupana'ga pe poko katu pota penduvihavuhetero javo.

–Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboa pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Karugwaraparavuhua Jesus'ga imombipavi ġa hugwi no. Ipopoakare'ỹve'ġa ga ġa mbopopoakari no. Nahã ga rekoi ġapyteri pe.

²⁴ A'ero he'yjuhuve'ġa imombe'umbe'ui nahanahã Jesus'ga ġa pohanoġi javo. A'ero Síriapeve'ġa nhaporemõ ikwahavi no itetirũave'ġa nderupava Jesus'ga pyri. He'yjuhu karugwara ġa pe. Hahy paravuhu ġa pe no. Anhaġa omongo aha ojipe'ġa ojeaporoġita rupi jate ojipe'ae'yma ġa hugwi onhimongyavo Diabo'gapyriva'ea. Ojipe'ġa akaġi pe mbipeuhu ġa mboheagwryva. Ojipe'ġa nopo'ami. Nomyi tuhẽ ġa upa. Ġa nhaporemõ ġa ġa nderuri Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo. Jesus'ga omombi pa ġa hugwi a'ero ġa mongokatua'java.

²⁵ He'yjuhuve'ğa hoğahoi Jesus'ga rupi onhimongyavo. Uhu ğa ga pyri Galilíapeve'ğa gwyra hugwi Dez Cidades hugwi no Jerusalém hugwi no Judéiapeve'ğa gwyra hugwi no rio Jordão aherovaja hugwi no. Nahã ğa nduri ogwoogwovo ga rupi onhimongyavo.

5

Pyry hete ğa pe, ei Jesus'ga
(Lucas 6.20-23)

¹ Onhimongyve'ğa ndepiagame Jesus'ga jiupiri yvytyra rehe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ğa nduri ga pyri tihendu ganhi'iğa javo. ² Ombo'embo'e ga ğa kiro.

³ A'ero ga ehetei ğa pe:

—Pyry hete ğa pe – kiroki ğa e'i ikwahava ovytyra: “Tupana'ga ji pokogame jate po ti ji rekokatui nehẽ.”

Ğa erame na ojikheteavo Tupana'ga rehe pyry hete ğa pe.

A'ereki ğanduvihavuhetero Tupana'ga gwepia katu ğa imombyryva ğa pe, ei Jesus'ga.

⁴ Pyry hete ğa pe – kiroki ğa okoveveuhu ojehe'gwovo.

A'ereki ğa ko Tupana'ga remimbohoryva'javağwama, ei Jesus'ga.

⁵ Pyry hete ğa pe – kiroki ğa oko nhyrõ onhimbohete'e'yma.

A'ereki yvya koty Tupana'ga remimondoağwama ğa pe ga ero ğwaramo, ei Jesus'ga.

⁶ Pyry hete ğa pe – kiroki ğa oko katu pota hete okoheteavo Tupana'ga remimbotari-mova'ea rupi.

A'ereki ğa ko Tupana'ga remimombyryvağwama, ei Jesus'ga.

⁷ Pyry hete ğa pe – kiroki ğa ojipe'ğa porogwety.

A'ereki ğa tuhẽ ko Tupana'ga rembiporogwetygağwama, ei Jesus'ga.

⁸ Pyry hete ğa pe – kiroki ğa gweaporoğita katu Tupana'ga reaporoğita rehe jate xako javo.

A'ereki ğa Tupana'ga repiagağwama, ei Jesus'ga.

⁹ Pyry hete ğa pe – kiroki ğa onhoarõuka hete ojipe'ğa pe.

A'ereki a'ea Tupana'ga eağwama ğa pe. “Ğa ko jira'yra'ğa,” e po ti Tupana'ga ğa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰ Pyry hete ğa pe – kiroki ğa pe ojipe'ğa okote'varuhu.

Ğa ndekoro ğwaramo Tupana'ga nhi'iğa rupi ojipe'ğa te'varuhuro ğa pe.

Pyry hete ğa pe – kiroki ğa pe ğa ite'varuhu.

A'ereki ğanduvihavuhetero Tupana'ga gwepia katu ğa imombyryva ğa pe, ei Jesus'ga.

¹¹ —Pyry hete pe me ğa ete'varuhurame pe me. Ğa imondorame hahyva'ea pe me pyry hete pe me. Ite'varuhuparavuhuva'ea pe nhaporemo ti ğa ei pe me o'mbero nehẽ pe ndekoro ğwaramo jireheva'ero. Ğa erame na pyry hete pe me, ei Jesus'ga ğa pe.

¹² —Pejoryjory hete ti ğa jigwarairame pe ndehe nahã. A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea. Aerẽ po ti ga imondoi pe me nehẽ. A'ereki pe peko ymyahũva'ea ja Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahũ ağwamove'ğa namonhava'ea ojigwarai Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea rehe no, ei Jesus'ga ğa pe.

Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³ —Jukyra omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Peko pe jukyra ja yvyakotyve'ğa pe ğa mongokatuavo. A'ereki pe peko katu pendoryndoryvamo ğapyteri pe Tupana'ga pyryva repiuka ğa pe Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo ğa pe nahã po ahe toko hamo javo. Penhi'iğa rendukaturame po ti ğa ndekokatui nehẽ no, ei Jesus'ga ğa pe.

—Po jukyra ndapyryva'javi, marã po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehẽ? Ahe nombyryva'javi tuhẽ jukyra, ei Jesus'ga. A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Omombo ahe

a'ero. Hehe ahe pyruği a'ero ohoohorame, ei Jesus'ga. Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhũ pe ojipe'ğa mongokatui naerũ? Maranuhũ po ti ji nhimoirũukara'javi pe me nehẽ pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ğa pe javo pe me naerũ? ei Jesus'ga ğa pe.

Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea, ei Jesus'ga

(Lucas 8.16; 11.33)

¹⁴ —Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea vvyakotyve'ğa pe Tupana'ga repiuka ğa pe, ei Jesus'ga. Cidade ituvame vvytyruhua rehe nhande nhaporemõ hepiagi. A'ereki pevo jukwaha upa, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imondygame lamparina ahe ndohovapygi lamparina hyrua pyvõ. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Ombokojahu lamparina ongapypeve'ğa pe nhaporemõ a'ero tohepia ti ğa javo, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Na jitehe ti pembokojahuuka vvyakotyve'ğa akaği pe. Marã po pe imbokojahuukari ğa pe? Kiro ji imombe'ui pe me. Peko katu ti Tupana'ga ja pejuvete'ga ja pejikoga ga rehe ğa pokoga. Pendekokatua repiagame po ti ğa ikwahavi Tupana'ga pyryva ga mboheteavo yvagipeve'ga mboheteavo nehẽ Tupana'ga omombyry ğa javo. Nahã pe Tupana'ga repiukari ğa pe.

Jesus'ga ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe

¹⁷ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Jesus'ga uhu yvya koty javo nhande ve. ‘Tapekoa'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi,’ e po ti ga nhande ve nehẽ. ‘Tapekoa'javi ti Tupana'ga nhi'iğa momba'uharava'ea nhi'iğagwera rupi no,’ e po ti ga nehẽ.” A'ea ti tape'ei pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ğa pe. A'ereki nanongara pe rui javo ji ruri ikwehe, ei ga.

—Ajo ji pe mbo'ekatuavo ahe'eagwera po'rua rehe, ei Jesus'ga ğa pe. ¹⁸ Imombe'ukatuavo ji ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera ti ndopavi'i'i nehẽ. Yvaga pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Yvya pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Xunhi'i'iva'ea vehevi po ti ndopavi aheremimbo'eagwera hugwi nehẽ. Aheremimbo'eagwera apiavo ihoi nehẽ. A'ea renonde po ti aheremimbo'eagwera ndopavi nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁹ —Ojipe'ga po ndokopavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki ga e'i: “Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji rekoi. A'ereki a'ea pyry aheremimbo'eagwera. Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji ndakoi. A'ereki akoja hohe jara koji'i pyry aheremimbo'eagwera,” e po ga. Nahã po ga ojipe'ğa mbo'ei ğa pe hendukatuuka onhi'iğa. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ndahuvihavi'i'i ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei okovo ğanduvihavuhetero ğa ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi nhaporemõ ojipe'ğa mbo'ekatuavo hehe ğa pe hendukatuuka aheremimbo'eagwera nhaporemõ. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ga ko huvihava.” A'ea po ti Tupana'ga ei okovo ğanduvihavuhetero ğa ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁰ —A'e ji pe me a'ero: Koji'i ti peko katu hete pembo'ehara'ğa hohe fariseus'ğa hohe no. Po ğa hohe rui pe ndekokatui, a'ero po ti Tupana'ga penduvihavuhete'ga rui nehẽ. A'ero po ti ga napenderohoi yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

Jesus'ga omombe'u katu onhoarõe'yve'ğa

²¹ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Tapejukai ti ojipe'ğa,” e'i nhaneramonhava'ea moğitagwera. “Po pe ğa jukai, a'ero po ti ojipe'ğa pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehẽ: ‘Pehe ti pemano ahe ja kiro pendekote'varuhuro ğwaramo.’” A'ea nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²² —Jihi reki a'e pe me: Po pe nhimonha'ngatehei pejikotyve'ga rehe, a'ero po ti ojipe'ğa pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehẽ: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro ğwaramo.” Na tuhẽ po ti nehẽ, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ikwahave'yheteva'ea!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti ojipe'ğa pe nderohoi judeus'ğa moğitahara'ğa ndovai pyteri pe nehẽ te'i ti ğa pe me: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro

ḡwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ndereak-wahavihu nde ekovo!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga pe mondoukari tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga.

²³ —A'ero ji ei nde ve: Ezeru tehe po nde Tupana'ga pe tamondouka ti ji ikwava'ēhava rehe javo. Herurame po nde erekwahava'ja, jikotyve'ga onhimonha'nga ji rehe javo. Ikwahava'javame ti teremondoi ve Tupana'ga pe a'ero. ²⁴ Eheja ti ikwava'ēhava pyri. Eho na'ē ti ejikotyve'ga pyri gapy'a noḡatuavo ejihe ga mbohoryva'java. A'erorame jate ti ejora'ja ikwava'ēhava pyri hehe imondoteheavo Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁵ —Po nde rekote'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji ndete'varuhua mombe'ui nehē te'i ti ga nhandereaporoḡita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri kotihī ti ere ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xanhimbovyvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē. ²⁶ Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ḡa pe.

Taperekoi ti penhimbireko'ḡarūive'ḡa, ei Jesus'ga

²⁷ —Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moḡitagwera, ei Jesus'ga. “Taperekoi ti penhimbireko'ḡarūive'ḡa.” A'ea nhaneramonhava'ea moḡitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

²⁸ —Jihi reki a'e pe me: Kiroki ga hēa repiaguhu hēa rerekopotaheteavo – gareaporoḡita ite'varuhu. A'ereki hēa garembirekohēa rūi. Ga hēa rerekorame Tupana'ga ei a'ea ko ite'varuhu javo. Na jitehe Tupana'ga ei ite'varuhu javo ga hēa potaruhurame.

²⁹ —Po ejeakwara pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehkeyi ejeakwara imomboha nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndereakwara mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ḡwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ḡambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

³⁰ —Po epoa pyvō ejohukoty rūi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboha nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū ti nde ve ndepoa mombora nehē. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ḡwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ḡambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 19.3-9; Marcos 10.2-12; Lucas 16.18)

³¹ —Nhaneramonhava'ea moḡitagwera e'i: “Kiroki ga opohi ḡwembirekohēa hugwi – a'ea ti ga tokwatija na'ē imondovo hēa pe aerē hēa mondovo ojihugwi nehē.” A'ea ahemoḡitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³² —Jihi reki a'e pe me: Opohi po ga ḡwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerekoro ḡwaramo, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi. Naname hēarembireko'ga opohirame hēa hugwi opohi tehe hēa hugwi. Gapohitehea ndapyryvi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

—Ga pohiteherame hēa hugwi po ti hēa ojipe'ga rerekopotari a'ero nehē, ei ga. Ga rerekorame hēa ajuajuri a'ero. A'ereki hēa hembireko jitehe jypyve'ga pavēi, ei ga.

Hëarembirekoypy'ga reki ite'va hete a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki ga hëa mboajuajuruka opohitehero ġwaramo hëa hugwi, ei ga. Tupana'ga ndopotari nanongara.

—Kiroki ga kirë gwereko hëa – gaha ite'varuhu. A'ereki ga gwereko garembirekohëa. Tupana'ga ndopotari nanongara no, ei Jesus'ga.

Tapehenoi ti pe'erame, ei Jesus'ga

³³—Pekwaha tuhë pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. Ymyahū nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei: “Pe'e po pe Tupana'ga renoina: ‘Nahanahã po ti ji rekoi nehë. A'itituhëva'ea pe kiro ji ei. Tupana'ga ji'ea renduvame ga ei ji ve a'itituhëva'ea pe ga ei javo.’ Po a'ea pe ei, a'ero na tuhë ti peko Tupana'ga pe ndepiagame,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga.

³⁴—Jihi reki a'e pe me: Tapehenoi ti Tupana'ga pe'erame nahã po ti ji rekoi nehë javo, ei ga.

—Na jitehe ti tapehenoi Tupana'ga apoa pe'erame a'ero po ti ġa nhinhi'iġa reroviari nehë javo, ei ga. Tapehenoi ti yvaga a'ero. A'ereki a'ea ko Tupana'ga apykava nhanderuvete'ga apykava. Pe yvaga henonhame pe Tupana'ga renoi a'ero, ei ga. Nurã ti tapehenoi yvaga pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehë javo.

³⁵—Tapehenoi ti yvya no. A'ereki yvya ko Tupana'ga pya nongava. Nurã ti tapehenoi yvya pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehë javo.

—Tapehenoi ti cidade de Jerusalém. A'ereki Jerusalém ko Tupana'ga cidade nhanderuvihavuhuhete'ga cidade. Nurã ti tapehenoi Jerusalém pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehë javo.

³⁶—Tapehenoi ti penhiakaġa. A'ereki tegwete pe me peji'ava mbotehava imotiġa! Tegwete pe me peji'ava mbotehava imohuna no! Tupana'ga jate oapo pe'ava imotiġa imohuna no, ei Jesus'ga. Nurã ti tapehenoi penhiakaġa pe'erame nahanahã po ti ji rekoi nehë javo.

³⁷—Po ti na pendekopotarame pe'ji ti: “Nahã po ti ji rekoi nehë.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. Po ti na rūi pendekopotarame pe'ji ti: “Ndakoi po ti ji na nehë.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbo'e Tupana'ga renonha rehe mbatera renonha rehe no, ei Jesus'ga.

Terejipygi ti ga rehe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.29-30)

³⁸—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Po ojipe'ga hekyi ndereakwara, a'ero ti ehkyi gareakwara ejipyga. Po ojipe'ga nde kwari imbo'gwy neranha, a'ero ti embo'gwy garanha ejipyga.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

³⁹—Jihi reki a'e nde ve: Terejipygi ti ojipe'ga rehe ga rekote'varuhurame nde ve, ei Jesus'ga. Po ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo, ei Jesus'ga.

⁴⁰—Po ojipe'ga nde rerohoi juiz'ga pyri hekyjukapota ndecamisa nde hugwi ga ite'varuhu ji ve javo juiz'ga pe, a'ero ti a'ea ehkyi ejihugwi imondovo ga pe. Ehkyi ti ojipea imondovo ga pe no epaletó, ei Jesus'ga.

⁴¹—Po ojipe'ga ei nde ve: “Eroho ti jiapoa ji ve pevo um quilômetro.” Ga erame na nde ve um quilômetro rehero'i ti eroho ga'apoa a'ero dois quilômetros. Nahã ti tandepyry ga pe, ei Jesus'ga. ⁴² Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ti ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ei nde ve embuhu'rã ti ji ve javo, a'ero ti emondo'ã ga pe, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõe'yve'ġa, ei Jesus'ga

(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³—Pekwaha tuhë pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Pearõ hete ti penhiarõheteve'ġa. Tapearõi ti penhiarõe'yve'ġa.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Jihi reki a'e pe me: Pearō hete ti penhiarōe'ỹve'ģa, ei Jesus'ga. Po ģa ndekote'varuhui pe me, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti ģa pe javo, ei Jesus'ga. ⁴⁵ Nahã ti peko katu Tupana'ga ra'yramo yvagipeve'ga ra'yramo tiandepyry ti nhandejuvete'ga ja javo. A'ereki ga pyry hete okote'varuhuve'ģa pe pyryve'ģa pe no, ei Jesus'ga. Pyry hete ga ģa pe oapoa japoĩ kwara japoĩ imomboruka ģa pe. Ga pyry ģa pe imongyrukari amana ģa pe. Nahã ga ģa nderekokatui okokatuve'ģa okote'varuhuve'ģa ndeheve, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Po penhiarōheteve'ģa jate pe pearō hete, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ģa ja reki penhiarōheteve'ģa aromo penhiarōe'ỹve'ģa arōe'yma.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ģa – kiroki ģa omono'ono'oģuhũ itambere'ia governo pe – ģa na jitehe oarō oarōheteve'ģa jate, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Po pe nhi'iģatui pejikotyve'ģa pe jate pendoryndoryvamo ģa ndehe, a'ero ojipe'ģa hohe rūi pe ndekokatui reki. A'ereki Tupana'ga kwahave'ỹve'ģa onhi'iģatu ojikotyve'ģa pe jate gworygworyvamo ģa ndehe no, ei Jesus'ga.

⁴⁸ —Pearō hete ti ģa nhaporemō penhiarōheteve'ģa penhiarōe'ỹve'ģa ndeheve. Nahã po ti pe ndekopyryvamo pejuvete'ga javijitehe yvagipeve'ga javijitehe nehẽ, ei Jesus'ga.

6

Imondoteherame ti terekoi okokatu'ãve'ģa ja, ei Jesus'ga

¹ —Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Nahanahã po ti ji rekokatui jirekokatua repiuka ojipe'ģa pe. A'ero po ti ģa ji mbohetei nehẽ.” A'ea ti tape'ei. Po pe ndekokatui tanhimbohete ti ģa javo. Po pe ndekokatui a'ea rehe jate, a'ero po ti penduvete'ga yvagipeve'ga nomondoĩ pendekokatua kwepykava pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

² —Nurã imondoteherame imbatere'ỹve'ģa pe ti terekoi okokatu'ãve'ģa ja. A'ereki ojatykahava pype ģa omondo tehe imbatere'ỹve'ģa pe cidade rapea rupi no. A'ereki pevo he'yjuhuve'ģa ohooho jipi ģa ndepiaga ģa imondorame. A'ero ģa ndepiagame ģa ģa mbohetei. Ğanemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ģa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ģa imondoe'yma ģa pe ğanemimondotehea kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

³ —Imondoteherame imbatere'ỹve'ģa pe ti teremoukwahavi ojipe'ģa pe a'ero. ⁴ Tokwahavyme ti ģa. Nderuvete'ga reki gwepia pa neremimondohimima. Ga tuhẽ po ti omondo neremimondotehea kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

Nahã ti pe'ji penhi'iģame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga (Lucas 11.2-4)

⁵ —Tapekoi ti okokatu'ãve'ģa ja penhi'iģame Tupana'ga pe. A'ereki ikatu hete ģa pe ģa amame ojatykahava pype cidade rapea pehai pe no onhi'iģa Tupana'ga pe. A'ereki ģa nhi'iģame Tupana'ga pe he'yjuhuve'ģa gwepia ģa mboheteavo oko katu ģa javo, ei Jesus'ga. Ğanemimbohetea jate oko ikwepykava okokatu'ãve'ģa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ģa imondoe'yma ģa pe ğanhi'iģa kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

⁶ —Ndehe reki, enhi'iģame Tupana'ga pe, nde tehe ti eho enhonga pe hyrua pype hovapytyma. Pevo ti enhi'ĩ nhimi ejuvete'ga pe Tupana'ga pe. Ga gwepia pa reki. A'ero po ti ga ikwahavi nenhi'inhimima ojive nehẽ. A'ero po ti ga imondoĩ nenhi'iģa kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

⁷ —Penhi'iģame Tupana'ga pe ti tapenhi'inhĩ'itehei, ei Jesus'ga. Tupana'ga kwahave'ỹve'ģa ja rūi ti penhi'ĩ ga pe. A'ereki onhi'iģame Tupana'garũiva'ea pe ğwemimbohete'hara pe ģa onhi'imbukuhu jupe. “A'ero po ti turi pyryva'ea nhande ve nehẽ,” ei ģa novĩa ikwahave'yma, ei Jesus'ga. ⁸ Tapekoi ti ģa ja a'ero. A'ereki penduvete'ga okwaha pendekoa ğwiģwia ti ģa togwereko javo. Peporanduva renonde ga hugwi ga okwahavipe pe mbatere'ymame, ei Jesus'ga.

⁹ —Marã po ti pe nhi'iği Tupana'ga pe a'ero? Kiro ti ji imombe'ui pe me. Penhi'iğame nhanderuvete'ga pe Tupana'ga pe nahã ti pe'ji ga pe:

“Apĩ, yvagipeva'ero nde ereko katu hete.

Tanerenoiğatu ti ģa nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

¹⁰ Herejo ti vvyakotyve'ģa nduvihavuhuhetero ekovo.

Nde nhi'ĩpo'ru ģa yvagi pe

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

Na jitehe kiro ti ģa tanenhi'ĩpo'ru avo no yvya koty

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

¹¹ Embuhuruka ti ore ve mbatera jipi toro'u ti a'ero.

¹² Ore ndorokwahava'javi ojipe'ģa ndekote'varuhua orojihe henonhe'yma.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

¹³ Satanás'ga ore mongo te'varuhu pota.

Toremongote'varuhuukari ti ga pe.

Ore poko ti toronhi'ĩpo'ruyme ti Satanás'ga

orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ndehe ko vvyakotyve'ģa nduvihavuhuhetero ereko.

Ndehe ndepopoaka.”

Nahã ti pe'ji penhi'iğame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ģa mbo'eavo.

¹⁴ —Nahã ji pe mbo'ei tapekwahava'javi ti ojipe'ģa ndekote'varuhua pejihe javo.

Pe ikwahava'jave'yname ģandekote'varuhua pejihe henonha'jave'yname po ti penduvete'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma nehẽ.

¹⁵ Po pe ikwahava'javi ģandekote'varuhua pejihe henonha'java, a'ero po ti penduvete'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'java nehẽ, ei Jesus'ga.

Ti'uyme ti timbohete ti Tupana'ga javo, ei ahe

¹⁶ —Pe'e po pe: “Ti'uyme ti kiro timbohete ti Tupana'ga javo.” A'ea po pe ei i'ue'yma. Nahã i'ue'yname ti tapekoi okokatu'ãve'ģa ja. A'ereki i'ue'yname ģa okoveveuhu'ã gwova rerekokatue'yma hahy nhande ve javo. Nahã ģa ndekoi i'ue'yname tokwaha ti ojipe'ģa nhande i'ue'yname javo. A'ereki ģa e'i oyvyteri pe: “Ikwahavame po ti ģa nhande mbohetei ģa oko katu Tupana'ga mboheteavo i'ue'yma javo.” Ğanemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ģa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ģa imondoe'yma ģa pe i'ue'yma kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Ndehe, tambohete ti Tupana'ga javo ndere'ui po nde. Po a'ea rehe nde ndere'ui, a'ero ti emongy nhandya e'ava rehe. Ejovahei ti no. ¹⁸ A'ero po ti ndiukwahavi ojipe'ģa pe nde i'ue'yname. Nderuvete'ga reki gwepia pa. A'ero po ti ga ikwahavi nde i'ue'yname nehẽ. A'ero po ti ga imondoi i'ue'yma kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

Ikatuheteva'ea yvagi pe

(Lucas 12.33-34)

¹⁹ —Tapemono'ono'oğuhũ ti pejive he'yjuhuva'ea ikatuva'ea avo yvya koty. A'ereki avo aryry'ia ombote'va aheapoa. Jypopo aheapoa avo no. Iporomive'ģa uhuraha aheronga pe imima aheapoa avo no, ei Jesus'ga. ²⁰ Pejiko ti Tupana'ga rehe pejikokat-uavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Nahã po ti pe pemono'ono'oğatu pejive ikatuheteva'ea yvagi pe nehẽ. Aryry'ia nombote'varuhui aheapoa yvagi pe. Nomombupugi aheapoa pevo no. Iporomive'ģa ndohoi yvagi pe imima aheapoa, ei Jesus'ga. ²¹ Nurã ji ei pe me: Pejiko hete ti Tupana'ga rehe pejikokat-uavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero vvyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi, ei Jesus'ga.

Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga.
(Lucas 11.34-36)

²² —Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga. Ndereakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ndereaporoğitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

²³ —Ndereakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ndereaporoğitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga. Ejeaporoğita katu ti a'ero. Po nde nandeaporoğitakatui, a'ero po ti nde nderekokatukwahavi'i'i ekote'varuhuavo nehē! ei Jesus'ga ġa pe.

Tegwete ahe ve Tupana'ga arōhava ahe mbatera arōheterame
(Lucas 16.13; 12.22-31)

²⁴ —Tiruahū ahe poravykyrame mokonha'ġa pe opojykahara'ġa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ġa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arōhetei ojipe'ga arōe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarōve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'īpo'rukaturui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga.

²⁵ —Nurā ji ei pe me: Tape'ağataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarā po ti ji rekoj nehē? Gara po ti ji a'u nehē? Ahā po ti ji ve nehē. Gara po ti ji amongi nehē? Aerē po ti jipira itoropavi nehē.” Tape'ei ti nahā penhi'ağataruhue'yma.

—Tapekouhui ti penhimbua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehē to'u ti ġa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehē. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁶ —Pehepia ti gwyrā'ia ikwahava. Notymi ojive gwyrā'ia. Ndohetygi ġwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oği mbatera opoitava ryrūa pype aerē po ti ti'u javo. O'u reki gwyrā'ia. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekojitei pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurā po ti ga imondo pe me nehē no, ei Jesus'ga.

²⁷ —Pe'ağataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehē.” Nahā po pe ei. Pe'ağataruhu po pe a'ea rehe javo novia. Napenhimomboakara'javi tuhē po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸ —Tape'ağataruhui ti pejipira rehe no gara po ti amongi nehē javo. Pehepia ti yvoty'ria nhuhū me. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. ²⁹ A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhua'ea Salomāova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhē ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ³⁰ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhū me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

³¹ —Tape'ağataruhui ti. Tape'ei ti: “Gara po ti ti'u nehē? Gara po ti timongi nehē?” A'ea rūi ti pe'ji. ³² A'ereki a'ea rehe nhaporemō judeus'ğarūive'ġa gentios'ġa nhağataruhu jipi – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'ağataruhui ti hehe a'ero. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga okwaha pe mbatere'ymame toğwereko ti ġa ġwiğwia nhaporemō javo, ei Jesus'ga.

³³ —Tupana'ga ko penduvihavuhuhetea. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iġa rupi gaha ko jiruvihavuhuhetea tuhē javo, ei Jesus'ga. Kiroki a'ea rehe Tupana'ga omondo gweaporoğita imohina – a'ea rehe jitehe ti pemondo pejeaporoğita imohina no. Pe

ndekorame na po ti Tupana'ga imbhupavi mbatera pe me nehē togwereco paravuhu ti ġa javo, ei Jesus'ga. ³⁴ Nurã ti tape'aġataruhui ko'emameva'ea rehe. Tape'ei ti: “Marã po ti ji ve ko'emame?” Tape'ei ti na. Ko'emame po ti Tupana'ga pe pokogi nehē no. Nane'ymi hekoi tiruahūva'ea aġwamo ko'emame jipi. Kiroġwe tape'aġataruhui ti ko'emameva'ea rehe, ei Jesus'ga.

7

Tape'epe'ei ti ġa pe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.37-38, 41-42)

¹—Tape'epe'ei ti ojipe'ġa pe: “Nahanahã ġa okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. ² Pe epe'erame ojipe'ġa pe na jitehe po ti Tupana'ga eahyi pe me nehē. Pe imondorame hahyva'ea ojipe'ġa pe na jitehe po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. Pe ekaturame ġa pe na jitehe po ti Tupana'ga e'i katu pe me nehē, ei Jesus'ga.

³—Ereko te'varuhu nde ejikotyve'ga pe. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe! ei Jesus'ga. Nahã ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

⁴—Maranameuhū nde euhui ejikotyve'ga pe naerū? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahã okyta rekorame ejeakwari pe naerū. ⁵ A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'ava'ea ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ÿva'ea ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ē ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga ei epohi na'ē ti ete'varuhua hugwi kirē ga pokoga javo.

⁶—Kiroki Tupana'ga apoa pyryva'ea – a'ea ti tapemondoi nhaġwatiġa pe, ei Jesus'ga. Tapemondoi ti mbo'yra pérolas apopyra pyryva'ea porcos pe, ei Jesus'ga. A'ereki porcos ndokwahavi pyryva'ea nhaġwatiġa pavēi. Po ti pe imondoi jupe, a'ero po ti ipyrūpyruġi hehe, ei Jesus'ga. Ivaga pendovai po ti pe hu'ui nehē no.

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tapemondoi Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwove'ÿ Tupana'ga arōe'ÿve'ġa pe javo. A'ereki ġa ndokwahavi pyryva'ea.

Tupana'ga pe ti peporandurandu, ei Jesus'ga

(Lucas 11.9-13)

⁷—Penhi'iġame Tupana'ga pe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga. ⁸ A'ereki kiroki ġa onhi'ĩ Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe nhaporemō Tupana'ga omondouka okovo imombyryva iporanduve'ġa pe hekahara'ġa pe okwaokwave'ġa pe, ei Jesus'ga.

⁹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pão javo, a'ero ita rūi po pe imondoi ga pe pejikovo garuvamo. ¹⁰ Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe, ei Jesus'ga. ¹¹ Ite'varuhue'ÿva'ea ja po pe pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwaha imondovo peja'yra'ġa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei pyryheteve'ea imondovouka pe me pe poranduvame ga pe, ei Jesus'ga.

¹²—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ġa oko katu nhande ve nhande pokoga hamo.” Po nahã pe ipotari, a'ero na jitehe ti peko katu ġa pe ġa pokoga jipi no. A'ereki a'ea rehe jitehe Moisésva'ea ombo'e Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pavēi, ei Jesus'ga.

Mokonhava'ea pehea

(Lucas 13.24)

¹³—Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa, ei Jesus'ga. Peho ti ndipypiriva'ea rupi a'ero. A'ereki ipypiva'ea ko hahyva'ea ruvihava apoa porta. Pehea hahyva'ea ruvihava viaramo a'ea ipypiva'ea no. He'yjuhuve'ġa oho ipypiva'ea rupi, ei Jesus'ga.

Nahā Jesus'ga ei. A'ereki he'yjuhuve'ġa ndopohipotari okote'varuhua hugwi okovo ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero po ti ġa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁴—Tupana'ga ronga apoa porta ko ndipypiriva'ea, ei Jesus'ga. Pehea garonga viaramo a'ea ndipypiriva'ea no. Ohorame a'ea rupi po ti ġa ndekoi ga pyri avuirama nehē, ei ga. Ndahe'yive'ġa hepiagi ndipypiriva'ea ogwovo hupi, ei Jesus'ga.

Nahā Jesus'ga ei. A'ereki ndahe'yive'ġa opohi pota okote'varuhua hugwi okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Opohirame po ti ġa hoi ga pyri upa avuirama nehē.

Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa hugwi, ei Jesus'ga
(Mateus 12.33-37; Lucas 6.43-44)

¹⁵—Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa hugwi. Uhurame pe pyri ġa oko nhyrō okokatuve'ġa ja ovelha ja novīa. Ġa ndokonhyrōi reki pe moandyandyita ja'gwara'java'ea ja lobo ja. Na tuhē ġa ndekoi pe mbote'varuhupota, ei Jesus'ga. ¹⁶Ġandekoa repirepiagame po ti pe nhimombaragwahavi ġa ndehe nahanahā ġa ndekote'varuhui nhande moandyandyita javo, ei Jesus'ga.

—Yva'ia repiagame ahe okwaha i'yva. A'iti tuhē! Ahe ndoykyi figo ġwakaġwa'yva hugwi. A'ereki ġwakaġwa'yva figo'yva rūi figueira rūi, ei Jesus'ga. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rūi videira rūi, ei Jesus'ga. Yva'ia repiagame ahe ikwahavi i'yva a'ero.

—Na jitehe ġandekoa repiagame ahe ikwahavi. Ġandekokatua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitapyryva. Ġandekote'varuhua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġi-tate'varuhua, ei Jesus'ga.

¹⁷—Na jitehe i'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua, ei Jesus'ga. ¹⁸Tegwete yva'ikatua i'yvate'varuhua rehe. Tegwete yva'ite'varuhua i'yvakatua rehe, ei Jesus'ga. ¹⁹Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero ahe imbo'ari imondovo tata pype, ei Jesus'ga. ²⁰Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe.

—Na jitehe ahe Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa kwahavi. A'ereki ahe gwepia ġandekoa nahanahā ġa ndekote'varuhui javo, ei Jesus'ga.

Tupana'ga okote'varuhuve'ġa nduvihavuhuhete'ga rūi
(Lucas 13.25-27)

²¹—Kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ndehe ko orepojykaharetero. Ndehe ore orombohete” – ġahā po ti ndohoi yvagi pe ojikoge'yma ji rehe imomborukare'yma okote'varuhua nehē, ei Jesus'ga. Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti ġanduvihavuhuhete'ga rūi ojikoty'are'yma ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa oko gareaporoġita rupi – ġahā po ti oho pevo ojikoga ji rehe imomboruka okote'varuhua nehē. Ġanduvihavuhuhetero po ti ga oko a'ero ojikoty'a ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

²²—Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga okokatuve'ġa mbuhurukari ojipyri ġa mon-govo avuirama nehē, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ġa po ti ga ġa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype ġa mombyta avuirama nehē, ei Jesus'ga. Ga ġa mondoukarama hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa eġa'ei nde ko orepojykaharetero javo ji ve onhimongyavo nehē: “Oromombe'u ore Tupana'ga nhi'iġa ġa mbo'eavo hehe nahanahā Jesus'ga ei javo,” e po ti ġa ji ve nehē. “Kiroki ġa pe Diabo'gapyriva'ea oko te'varuhu anhaġa – ġa hugwi orombojipe'a ore anhaġa Jesus Cristo'ga pe mbojipe'a javo jupe. Oroapo ore ahemonhimomby'aheteva'ea he'yjuhuva'ea Jesus'ga oapouka ore ve javo,” e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ²³A'ero po ti ji ehetei imombe'ukatuavo ġa pe nehē: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'yimi pe pekote'varuhu. A'ea po ti ji ei ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

Ahe ko onga apohara'ġa ja
(Lucas 6.47-49)

²⁴ –Kiroki ġa nhinhi'iġa rendu katu okovo nhinhi'iġa rupi – kiroki a'ea ji amombe'u ko – ġa pe ji ei ikwahapyra'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ġwonga hyvykoita imohina itauhua rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe novīa. Ndo'ari reki garonga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

²⁶ –Jara'ġa – kiroki ġa nanhirendukatui okoe'yma nhinhi'iġa rupi – ġa pe ji ei ikwahave'yve'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ġwonga imondoteheavo y'ytīga rehe jate imohina, ei Jesus'ga. ²⁷ Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka yvytua garonga rehe imbovavavava imbo'a. O'arahy upa garonga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga ombo'e ġa huvihavuhete'ga ja

²⁸ Jesus'ga a'ea mombe'upavirē pevove'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe. ²⁹ A'ereki ga tuhē okwaha hete ġa mbo'eavo huvihava'ga ja. Ġambo'ehara'ġa ja rūi – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa ja rūi ga ġa mbo'ei a'ero.

8

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa
(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Jesus'ga jyvīrē vytyruhua hugwi ogwovo he'yjuhuve'ġa hoi ga reviri ogwovo ga rupi. ² Ijajauhuvē'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo. Jesus'ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga ei:

–Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe. E'i ga ga pe:

–Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

–Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ġa pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ġa nde repiagi nehē. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē gajagwa oka'ē javo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi
(Lucas 7.1-10)

⁵ Jesus'ga vahemirē Cafarnaum me romano'ga soldados'ġa nduvihava'ga ruri Jesus'ga pyri. Ovahē ga Jesus'ga pyri topoko ti Jesus'ga jipyrive'ga javo. ⁶ Jesus'ga renoina jipojykaharetero ko nde javo ga ei Jesus'ga pe:

–Jipyrive'ga itetirūa hete onhinoġa nhironga pe. Nomyinha'javi ga. Hahy hete ga pe no, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

–Aho po ti ji ga pyri imombiga ga hugwi a'ero kiro, ei ga.

⁸ A'ero soldados'ġa nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

–Jipojykaharetero nde ji hohe ereko huvihavamo, ei ga. A'ero ji nda'ea'uvi eho ti nhironga pe ga repiaga jave'yma nde ve. Terehoa'javi ti ga repiaga. Irupeuhu ti emondo epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiġatui nehē.

⁹ –Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu, ei ga Jesus'ga pe. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ġa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahā eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'iġa rupi. Jihi soldados'ġa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahā

japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iğa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iğa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japoi, ei soldados'ğa nduvihava'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ Ga renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Kiroki ға oho Jesus'ga rupi – ға pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ğa nduvihava'ga ojiko hete tuhẽ ji rehe! Jire'yja'ğa hohe israelitas'ğa hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga. ¹¹ A'e ji pe me: He'yjuhuve'ğa po ti uhu kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no ua Tupana'ga ronga pype yvagi pe nehẽ – perope Tupana'ga oko nhanderuvihavuhetero. Nahã po ti ға nduri oapyga Abraãova'ea pyri Isaqueva'ea pyri no Jacóva'ea pyri no oina nehẽ ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga. ¹² Ojipe'ğa po ti uhu garonga pype hamo novia israelitas'ğa. Nduri po ti ға ipype nehẽ ojikoge'yma ғwaramo Tupana'ga rehe. Tupana'ga nomongiukari ға ғwonga pype nehẽ ға momboa ypytunahiva pype nehẽ. Pevo po ti ға jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ, ei Jesus'ga.

¹³ Soldados'ğa nduvihava'ga pe Jesus'ga ei:

—Ejivya'ja ti enhonga pe a'ero. Ererovia hete nde jipopoakara. A'ero ndepyrive'ga nhimohiğatui kiro, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga erame gapyrive'ga nhimohiğatui a'ero.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirüa
(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)

¹⁴ Aerẽ Jesus'ga hoi Simão Pedro'ga ronga pe. Ovahemame ga Pedro'ga rembirekohẽa yhẽa repiagi. Onhino hẽa otetirüano. A'ereki o'a hete hẽa rehe. ¹⁵ A'ero ga pokogi hẽapoa rehe. Hẽa hugwi ipigi a'ero. A'ero hẽa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

¹⁶ Aerẽ kwara ihoi. A'ea rupi ға ға nderuri Jesus'ga ti tombojipe'a anhağa ға hugwi javo. A'ero Jesus'ga nhi'iği Diabo'gapyriva'ea pe anhağa pe imbojipe'avo ға hugwi. Karugwara ga imombimombipavi itetirüave'ğa hugwi no. ¹⁷ Opohano ga ға. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ïpo'ruavo ymyahüva'ea po'ruavo. A'ereki a'ea mombe'gwovo ymyahü Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iğa. Ymyahü ahe ei hako:

“Ga tuhẽ omombi nhanetiruahüa nhande hugwi,” ei ahe hako.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo
(Lucas 9.57-62)

¹⁸ He'yjuhuve'ğa ndepiagame ojipyri Jesus'ga ei ғwemimbo'ehara'ğa pe:

—He xaho ypihua aherovai, ei ga.

—Kwa, ei ға.

¹⁹ Ґa horame ypiahu pe judeus'ğa mbo'ehara'ga ruri Jesus'ga pyri. Ombo'embo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe jipi. Ovahemame Jesus'ga pyri ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'eharamo nehẽ. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehẽ, ei ga.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhẽ nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyr'a'ia ikiri hakã rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki, yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ji ndarekoi jikhava, ei Jesus'ga ga pe. Ehorame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹ Jesus'ga remimbo'eharamo ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ga Jesus'ga pe. Aerẽ po ti ji hoi nde rupi nanani nehẽ. Na ji hoi na'ẽ jipo'ria tyma, ei ga.

²² A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:

—Terehoi ti pevo. Ji rupi ti ejo. Omanove'ğa'jave'ğa – kiroki ға noarõi Tupana'ga nhi'iğa – ға tuhẽ ti toty gwe'yja'ğa, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhũa reheve
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Jesus'ga avame yharuhua pype garemimbo'ehara'ğa hoi ga pohe. ²⁴ Ğa herohorame yvyturanuhũa ruri ojyva ypihua rehe imohehanhuhũheteavo typepemuhũa. A'ero hehanhuhũ yhya ogwovo yvate okwava yharuhua pyvõ o'ava ipype. Jesus'ga reki oki upa yharuhua pype. ²⁵ Kiro garemimbo'ehara'ğa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva javo ga pe:

—Nhande poko ti! Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehẽ! ei ğa ğwembipojykharete'ga pe.

²⁶ Oma'eamo ga ei ğa pe:

—Maranameuhũ pe pekyhyjiuhu? Ndapejikogi pe ji rehe naerũ? ei ga ğa pe.

Ovya ga nhi'iġi yvyturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁷ A'ero ğa nhimomby'ai reki javo.

—Marã te ga rekoi naerũ? Yvytua vehevi re po ğwendu katu ganhi'iġa ypihua pavẽi, ei ğa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa Gadarapeva'ea hugwi
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ypihua aherovai Jesus'ga herohoi ğwemimbo'ehara'ğa pavẽi. Gwerovahẽ Jesus'ğa a'ero ogwovo Gadarapeve'ğa gwyri pe. Jesus'ga repenhana cidadepeve'ğa mokonha'ğa nduri. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo mokonha'ğa pojykavo. A'ero mokonha'ğa iporayvaranuhũi. Ojipe'ğa ndokwavi pevo ğa pyvõ okyhyjiavo a'ero. Itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi aheryvya hugwi ğa nduri Jesus'ga repenhana kiro. ²⁹ Nanime anhaġa hapukai javo.

—Jesus! e'i anhaġa. Terejori ore avykyavo Tupana'ga ra'yramo, e'i Jesus'ga pe. Nde erejo hahyva'ea imbuhupota ore ve a mbapava koty hahyva'ea mbuhuhava renonde? e'i ga pe.

³⁰ Paivo a'ea hugwi porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos.

³¹ Jesus'ga pe anhaġa ei:

—Po nde ore mbojipe'ai mokonha'ğa hugwi, a'ero ore mondouka porcos pojykauka ore ve, e'ie'i anhaġa.

³² —Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Anhaġa ojipe'a mokonha'ğa hugwi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ĩpo'ruavo porcos pojykavo herogwovo. Nanime porcos nhaporemõ inhahetei ojyva yvyty'ramuhũa hugwi ogwovo ypihua pype otypyvygamo omanomo.

³³ Porcos repiakatuhara'ğa nhani ogwovo jugwi ogwovo ğwonga pe nanani cidade pe. Pevo ğa imombe'upavi nahanahã hekoi anhaġa rembipojykaagwera'ğa pe javo.

³⁴ Nanime cidadepeve'ğa ndupavi Jesus'ga repiaga. Ga repiagame ğa ei ga pe:

—Heregwovo oregwyrã hugwi!

9

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea
(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ A'ero Jesus'ga hoi ypihua pe o'ava yharuhua pype tajivyra'ja javo. Ga jivyra'javi a'ero Gadarapeve'ğa hugwi ua aherovai ovahema ocidade de Cafarnaum me.

² Nanime pevove'ğa ga reruri itetirũave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Ğa ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ğa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Pi'a, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Ejory ti. A'ereki kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

³ Nanime ġambo'ehara'ğa noarõi Jesus'ga ea. “Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero,” ei ğa oyvyteri pe. “A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: ‘Amombo

ji nderekote'varuhua.' Tupana'ga jate e'i a'ea," ei ġa. "Po Jesus'ga nde'i hamo," ei ġambo'ehara'ġa.

⁴ Jesus'ga ikwahahetei reki ġa nhi'iġame oyvyteri pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Pe'e pe: "Maranameuhū Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rūi." Nahā pe pe'e pejiyvyteri pe ite'varuhu Jesus'ga javo. Maranameuhū pe japyakauhui ji rehe javo ji ve? ⁵ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei Jesus'ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehē: Epo'ā egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehē. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehē. ⁶ Nurā po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehē: "Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty ga mongovouka yvyakotyve'ga ndekote'varuhua momboharamo," ei Jesus'ga ġa pe.

Nurā Jesus'ga ei nomyive'ga pe ga monhimohiġatuavo:

—Epo'ā ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ A'ero nomyive'ga po'ami herogwovo ġwonga pe. ⁸ A'ea repiagame ġa nhimomby'ai Tupana'ga mboheteavo onhimongyavo.

—A'ereki Tupana'ga yvyakotyve'ġa mbopopoaka japouka ġa pe nanongara ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa.

Jesus'ga Mateusva'ea pavēi

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Aerē ohorame cidade hugwi ogwovo Jesus'ga Mateus'ga repiagi. Pevo Mateus'ga ōi itambere'ia ryrua pype ipyhyga itambere'ia judeus'ġa hugwi imono'oġa governo pe. Ga repiaga Jesus'ga ei ga pe:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

A'ero Mateus'ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

¹⁰ Aerē Jesus'ga hoi onga pe i'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga i'urame itambere'ia mono'oġuhūhara'ġa nduri i'gwovo ga pyri ojipe'ġa pavēi. Judeus'ġa e'i ġa pe jipi: "Ġa ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera," ei ġa. Nanongara'ġa uhu Jesus'ga pyri i'gwovo. ¹¹ Ġa ndepiagame fariseus'ġa ndopotari. A'ero ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Maranameuhū pembo'ehara'ga i'uuhui nanongara'ġa pyri itambere'ia mono'oġhara'ġa pyri okote'varuhuve'ġa pyri no? ei ġa.

¹² Henduvame Jesus'ga ei:

—Kiroki ġa e'i ojive: "Nanhitetirūi ji" – ġahā ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanoġe'yma. Kiroki ġa e'i ojive: "Nhitetirūa ji" – ġahā ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoġa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ġa pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹³ Ymyahū Tupana'ga ei hako:

"Peru pe mbatepyryva tokwava'ē ti ikwava'ēhara'ġa Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novīa.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ġa pe," ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

—Peho ti penhimbo'eavo a'ea rehe Tupana'ga ea rehe ikwahakatuavo, ei Jesus'ga ġa pe. Ajo ji yvya koty tapoko ti ji okote'varuhuve'ġa javo – kiroki ġa e'i: "Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?" Ta'e ti ji ġa pe toko katu ti ġa javo. Ojipe'ġa pyri rūi ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: "Jipyry hete ji." Ġa pyri rūi ji jori javo ġa pe, ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe xanhi'ī ti Tupana'ga pe javo

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴ Aerē João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Ovahemame ġa ei ga pe:

—Nane'yami fariseus'ġa ja ore ndoro'ui xanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ġa ki a'e te nane'yami o'u reki. Maraname ore ja rūi ġa ndekoi? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ikwahavuka ġa pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ġa i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ġa ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ġa pe a'ero: “Pejehe'o ti.” Ahe erame a'ea po ġa ndokoi ahenhi'iġa rupi, ei Jesus'ga. Aerē po ti tiruahūve'ġa hēarembireko'ga rerohoi nehē. Kiroki ġa ojikoty'a ga pavēi – ġa hugwi po ti ġa ga rerohoi nehē. A'ero po ti ġa ndo'ua'javi ojehe'gwovo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ġa pe onhimombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa mombe'gwovo no.

¹⁶ —Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana tararaga, a'ero itararaga rehe ahe nomondo'i tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea imboja hehe, ei Jesus'ga. Po ahe ipyahuva'ea imbojari ymyahūva'ea rehe, a'ero ipyahuva'ea jiky ymyahūva'ea hugwi koji'i imbotararaga ymyahūva'ea. Igwaigwavete imohehāi ikwara ymyahūva'ea pype a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁷ Na jitehe vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara pirymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero ipiryrymyana ipugi. A'ero vinho tururui jugwi. Nahā ahe jigwarai ipiryrymyana rehe no, ei Jesus'ga. Ipiyahua pype tuhē ahe toheka'vo vinhopyahua. Nahā ahe gwereko katu vinho ipira reheve.

A'ea Jesus'ga omombe'u nhiremimbo'ea ipyahuva'ea ndojihe'ari ġanamonhava'ea remimbo'eagwera rehe javo.

*Jesus'ga opoko tay'riva'ea gwypova'ea reheve
(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)*

¹⁸ Jesus'ga a'ea mombe'urame ġa pe nanime huvihava'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo.

—Jira'yrahēa omano ko, ei ga Jesus'ga pe. Herejo epokoga hēa rehe. A'ero po ti hēa kwerava'javi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ —Kwa, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga po'amī ogwovo ga rupi. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi ga rupi no.

²⁰ Nanime hēa ruri ga reviri no itetirūavehēa gwypovehēa. He'yi doze anos hēatetirūa imbokwara'ari hēa rehe opige'yama hēa hugwi. A'ero hēa ruri Jesus'ga reviri opokoga gatapy'ynhapira rembeyvira rehe. ²¹ A'ereki hēa e'i ovytyeri pe: “Po ti ji pokogi jitehe gatapy'ynhapira rehe, a'ero po ti nhitetirūa ipigi ji hugwi nehē,” ei hēa.

²² A'ero Jesus'ga pyryrymi reki. Hēa repiagame ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Ejory ti! Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi, ei ga. A'ea rupi hēa nhimohiġatui.

²³ Kiro huvihava'ga rongga pe Jesus'ga hoi ogwovo tahepia ti gara'yrahēa javo. Ovahe-mame ga imonhi'ihara'ġa ndepiagi – kiroki ġa omonhi'ī jiru'a ahe manorame. He'yive'ġa ga ġa ndepiagi no. Hahyahi ġajehe'ohetea. ²⁴ Ġa pe nhaporemō Jesus'ga ei:

—He pejiġwovo! A'ereki tayrihēa nomanoi. Oki hēa upa, ei ga.

A'ero ġa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo ki a'e te ahe omano hete javo. ²⁵ Ġa mbojipe'avo ga ġa mondoi. Okirame onga pype ga kujahēa popyhygi. A'ero hēa kweravi opo'ama.

²⁶ Ombojoapiapi ġa hēa mombe'gwombe'gwovo Jesus'ga reheve ojipe'ġa pe. Ġag-wyripeve'ġa nhaporemō ikwahavi a'ero hēambogwerava.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea mokonhava'ea

²⁷ Jesus'ga horame onga hugwi ogwovo heakwagweve'ġa hoi ga reviri mokonha'ġa. Hahyahi ġanhi'iġa ġa erame ohapukaita:

—Daviva'ea rymyminouhūro ko nde! ei ġa.

Nahā ġa ei Jesus'ga pe. A'ereki ġa e'i ovytyeri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa ei tianemboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

²⁸ Ga kirame onga pe ġa nduri ovahema ga pyri. Ġa pe Jesus'ga ei:

—Marā? Perovia pe nhiremimboheakwakatuaġwama? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ġa. Orogwerovia ore.

²⁹ A'ero ga pokogi ġandeakwara rehe javo.

—Pejiko pe ji rehe. Nurā pe ndeakwakaturo, ei ga ġa pe.

³⁰ Ġandeakwara ma'eġatui a'ero. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji rendu katu ti. Tapemombe'ui ti nhiremimboheakwakatua. Ndapotahetei ji a'ea mombe'ua, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Ombojoapiapi ġa reki imombe'gwombe'gwovo ogwyripeve'ġa pe nhaporemo nahā Jesus'ga ore mboheakwa katu javo.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa onhi'iġe'ỹva'ea hugwi

³² Ġa horame onga hugwi ojipe'ġa onhi'iġe'ỹve'ga reruri Jesus'ga pyri. Tegwete ganhi'ihava anhaġa ga pojykaro ġwaramo Diabo'gapyriva'ea. ³³ Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ga hugwi. Nurā onhi'iġe'ỹve'ga nhi'iġi. A'ero pevove'ġa nhimomby'ai onhimongyavo.

—Ndihepiangavi koi nhande ġwihā jipi nhandegwyri pe Israel pe, ei ġa.

³⁴ Fariseus'ġa e'i reki:

—Anhaġa ruvihavuhu'ga Diabo'ga Jesus'ga pojyka ga mbopopoaka. Nurā Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi ġa mondovouka, ei ġa o'mbero.

Jesus'ga ahe porogwety

³⁵ Aerē Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiaga cidades'ia repiaga no. Ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe ga hogahoi ġajatykahai pe. Pyryva'ea ga imombe'ui Tupana'ga pe poko katu pota okovo pota penduvihavuhuhetero javo.

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboa pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Karugwara Jesus'ga imombipavi itetirūave'ġa hugwi. Ipopoakare'ỹve'ġa ga ġa mbopopoakapavi no. Nahā ga rekorekoi ġapyteri pe.

³⁶ Ojatykave'ġa ndepiagame Jesus'ga ġa porogwetygi. A'ereki ġa he'ouhū onhimongyavo tiruahūro ġwaramo ojive. Ndipokohavi ġa no. Nahanahā ġa ndekoi ovelhas ja – kiroki ovelhas ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga. ³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Ġa ko koapora ja ġanemimondoroġwerīva'ea ja. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri imondorove'ġa imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe avove'ġa koapora ja. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ndahe'yi reki imondorove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. ³⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero. Gaha ko koapora jara'ga ja. Pe'ji ti ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ġa pyri ejiheve'ġa. Tomombe'ui ti ġa nenhi'iġa he'yjuhuve'ġa pe tojiko ti ġa Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ġa ndekoi upa avuirama nde pyri nehē.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹ Ğwemimbo'ehara'ğa dozeve'ğa mbuhurukarame ojipyri, kiro Jesus'ga ға mbopopoakari tombojipe'a ti ға anhağa ojipe'ğa hugwi jawo. Kiro ga ға mbopopoakari tokwaha pa ti ға karugwara imombiga itetirūave'ğa hugwi jawo. Kiro ga ға mbopopoakari tokwaha pa ti ға ipopoakare'ỹve'ğa mbopopoaka jawo. ² Dozeve'ğa ko Jesus'ga remimbo'ehara'ğa gamoirūhara'ğa. Ğa ko nahā:

Mokonha'ğa ko Simāo'ga André'ga pavēi onhoirū'ğa. Pedro irūa Simāo'ga rera. Ga ko Jesus'ga moirūhara'ga ypy.

Mokonha'ğa ko Tiagova'ea João'ga pavēi onhoirū'ğa. Ğa ko Zebedeu'ga ra'yra'ğa.

³ Mokonha'ğa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi.

Mokonha'ğa ko Tomé'ga Mateus'ga pavēi. Mateus'ga ko itambere'ia mono'ōharagwera'ga governo pe.

Mokonha'ğa ko Tiago'ga Tadeu'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga.

⁴ Mokonha'ğa ko Simāo'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Simāo'ga ko zelotes'ğa nde'yja'ga – kiroki ға ndokoi governo rehe romanos'ğa ndehe. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ğa pe ga pyhyguka ға pe.

Nahā ko dozeve'ğa nhaporemō Jesus'ga remimbo'ehara'ğa gamoirūhara'ğa.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iğa

(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Ğahā dozeve'ğa Jesus'ga ға mondoukari tomombe'u ti ға Tupana'ga nhi'iğa jawo. Ğa mondoukarame ga ei ға pe:

—Tapehoi ti nhandere'yja'ğarūive'ğa cidades pe judeus'ğarūive'ğa cidades pe, ei Jesus'ga. Tapehoi ti pevo. Tapehoi ti samaritanos'ğa cidades pe no, ei Jesus'ga.

⁶ —Nhandere'yja'ğa pyri jate israelitas'ğa pyri jate ti peho. Ğa ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko nhandere'yja'ğa ika'nhyva'ea ja, ei Jesus'ga. ⁷ Pehorame ға pyri ti pemombe'u katu ға pe. Pe'ji ti ға pe: “Tupana'ga oko ğwerĩ nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iğa rupi.” A'ea ti pe'ji ға pe, ei Jesus'ga. ⁸ Pemombi ti karugwara itetirūave'ğa hugwi. Pemoka'ē ti ğajagwa ijaijauhuve'ğa hugwi. Pembogwera ti omanove'ğa ğamanoa hugwi. Pembojipe'a ti Diabo'gapyriva'ea anhağa ojipe'ğa hugwi. Nahanahā ti pepokopoko nhandere'yja'ğa.

—Ji pe mbopopoaka topoko ti ға ға jawo, ei Jesus'ga. Ji nda'ei pe me: Opombopopoaka ji ko. Nurā ti pembuhu ji ve itambere'ia mbatera reheve. A'ea rūi ji a'e pe me, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe. A'ero ға pokogame ti tape'ei ға pe: “Pembuhu ore ve itambere'ia mbatera reheve.” A'ea rūi ti pe'ji, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

⁹ —Taperohoi ti itambere'ia pehorame, ei Jesus'ga. ¹⁰ Taperohoi ti sacola pehorame. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea. Taperohoi ti irūa sapatos. Taperohoi ti yvyra pejikohavamo. A'ea nhaporemō ti taperohoi. Pevove'ğa po pe poraka pe pokoga hamo, ei Jesus'ga ға pe.

¹¹ —Pevahemame ğacidades pe ğacidades'i pe no pe'ji ti cidadespeve'ğa pe: “Ma'ğa pyry avova'ero? Ga pyri ore pytapotari.” A'ea ti pe'ji. Pyryve'ga repiagame ti peju ga pyri jate pejiyye'yma garonga hugwi. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate ti pejiyyi garonga hugwi pejigwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. ¹² Pepytarame ğanonga pype ti pe'ji ongapypeve'ğa pe pendoryvamo ға ndehe. Pe'ji ti ға pe: “Tu katu ti pepy'a!” A'ea ti pe'ji ға pe. ¹³ Po ға pyryvamo, a'ero po ti ğapy'a rukatui tuhē nehē.

—Po ға ndapyryvi, a'ero ti pe'ji ға pe: “A'e tehe ji pe me pepy'a ti tu katu jawo.” A'ea ti pe'ji ға pe tukatuyme ti ğapy'a jawo, ei Jesus'ga ға pe. ¹⁴ Po ongapypeve'ğa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ore pyri jawo, a'ero ti tapepytai ğanonga pype. Po ға nohendupotari pe imombe'urame Tupana'ga nhi'iğa ға pe, a'ero ti tapepytai ğanonga pype, ei Jesus'ga.

—Na jitehe ti tapepytai cidade pe ға ndoryve'ymame pe ndehe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iğa, ei Jesus'ga. Pehorame ға hugwi pemonduru ti otimbuguhua pejiyya hugwi oropohi ore pe hugwi jawo, ei Jesus'ga. ¹⁵ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē

mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ġa mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemonehē peko te'varuhui pe javo. A'ereki ġa nohendukatupotari ganhi'iġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa hohe Gomorrapeve'ġa hohe no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Omondo ahe hahyva'ea ahe ve
(Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17)*

¹⁶ —Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji pe mondoi okote'varuhuve'ġa pyteri pe. Peko po ti pe ovelhas ja ipopoakare'ŷva'ea ja pejigwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwarajava'ea lobos ovelhas pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā po ti mboja ja penhimboko'i hete ikwahaheteavo penhimombaragwahava ġa ndehe nhaneirūa rūi ko ġa javo. Inambua nomondoi hahyva'ea nhande ve. Inambua ja ti tapemondoi hahyva'ea ojipe'ġa pe. Peko katu katu ti ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷ —Penhimboko'i ti okote'varuhuve'ġa hugwi pejikovo. A'ero po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo imohiġatuhara'ġa ndovai pyteri pe ojatykahai pe nehē. Pevo po ti ġa pe nupanupāi vyvra pyvō, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Governador'ġa ndovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari gwuvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Ġandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehē pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti pe ji mombe'ukatui ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe nhaporemonehē tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ —Ġa pe nderohoukarame ġandovai pyteri pe ti tape'ei na'ē pejiyvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pejivy'are'yima, ei Jesus'ga ġa pe. Ġa pe nderohoukarame ġandovai pyteri pe po ti Tupana'ga penduvete'ga okwahaheteuka pe me nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo. ²⁰ Hehe po ti gara'uva pe monhi'iġuka pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti penhi'iġa rūi pe imombe'ui ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ Aerē po ti peirū'ġa pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehē tojuka ti ġa ġa javo. Penduva'ġa no, ġa po ti pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo. Penda'yra'ġa vehevi po ti napearōa'javi pe nderohoahyuka gwuvihava'ġa pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²² Ġa nhaporemonehē po ti oko pa pe ndehe pe arōe'ŷheteavo pejikoga ġwaramo ji rehe. Po ti pe nhimboitai avuirama pepohire'yima ji hugwi, a'ero po ti ji pe nderohoi yvagi pe pe mongovo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²³ —Ġa ndekote'varuhurame pe me ti penhiminhimi ġa hugwi. Pejijyjijyi ti pejigwovo ojipejipe pe cidades pe. A'ero he'yjuhuva'e pe cidades pe po ti pe hoi ji mombe'gwovo ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Pehoa renonde cidades pe nhaporemonehē Israelpeve'ġa gwyrri pe po ti ji ajora'ja vyva koty vyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁴ —A'e ji kiro pe me: Ġambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ġa hohe, ei ga. Na jitehe ġapojoykahara'ga koji'i gapyrive'ġa hohe, ei Jesus'ga. ²⁵ Po ġa jigwarai ġambo'ehara'ga rehe, a'ero po na jitehe ġa jigwarai garemimbo'ehara'ġa ndehe no. A'ero po a'ea pyry garemimbo'ehara'ġa pe hamo, ei Jesus'ga. Ġa erame Belzebu onga jara'ga pe ġa ete'varuhui ga pe ojigwaraita ga rehe. A'ereki Belzebu irūa Diabo'ga rera. Po ġa ei Belzebu onga jara'ga pe, a'ero koji'i po ti ġa ete'varuhui garongapypeve'ġa pe gapyrive'ġa pe ojigwaraita ġa ndehe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga
(Lucas 12.2-7)*

²⁶ —Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga. A'ereki ji a'e pe me: Tupana'ga po ti imboukwahavi onhimiva'ea hepiuka ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki a'ea ji amombe'u pyytunimo pe me – a'ea ti pemombe'u arimo ojipe'ğa pe nehê, ei Jesus'ga. A'ea ji ei javo: Kiroki a'ea ji amombe'u nhimi pe me – a'ea jitehe ti pemombe'u ġandovaki tohendu pa ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ —Tapekyhyji ti pejukapotave'ğa hugwi. Pe jukarê tegwete pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. Tupana'ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete ahe jukavo ahe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarame, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

²⁹ —Maramomi itambere'ia gwyr'a'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Dois rehe gwyr'a'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwepia katu gwyr'a'ia penduvete'ga. Ga ipotare'yname gwyr'a'ia ndohiri'i'i. Ga ipotarame jate gwyr'a'ia ihiri vyvo omanomo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

³⁰ —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemō he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemō he'yje'yva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. ³¹ Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyr'a'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Lucas 12.8-9)

³² —E'i po ahe ji mombe'gwovo a'ero, ei Jesus'ga. “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga oko jipojykaharetero.” A'ea po ahe ei ojipe'ğa pe hamo. Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ahe mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehê ġa ko jireheva'ero javo ga pe nehê, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

³³ —E'i po ojipe'ğa ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” A'ea po ġa ei ojipe'ğa pe. Po nahã ġa ji mombe'ui, a'ero po ti ji ġa mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehê ġa ndokoi jireheva'ero javo ga pe nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehê, ei Jesus'ga

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ —Marãi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti vyakotyve'ğa py'a rukatui nehê.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehê. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehê, ei Jesus'ga. ³⁵ Ojipe'ğa po ti ji arõhetei nehê. Ojipe'ğa po ti nanhiarõi nehê. Nurã po ti ġa jogwayvari ji rehe nehê.

“Akwaimbae'ğa po ti gwayva uva'ğa nehê.

Kunhangwera'ğa po ti gwayva oy'ğa nehê.

Kunhangwera'ğa po ti gwayva ġwembireko'ğa y'ğa nehê.

³⁶ Ongapypeve'ğa po ti nonhoarõhetei nehê,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

³⁷ —Kiroki ġa oarõ hete uva'ğa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo. A'ereki nanongara'ğa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete oy'ğa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ğa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete gwa'ykwaimbe'ğa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ğa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete gwa'ykunha'ğa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no. A'ereki nanongara'ğa ndapyryvi.

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe koji'i ti ġa tanhiarõ hete javo.

³⁸ —Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – po ti ojipe'ğa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehê peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'yname nhiremimbotarimova'ea rehe, ġa ti tokoyme nhiremimbo'eharamo nehê. A'ereki nanongara'ğa ndapyryvi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

³⁹ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjujukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

*Tupana'ga po ti omondo ikwepykava nehē
(Marcos 9.41)*

⁴⁰—Kiroki ġa horyory pe ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa ndoryndoryvamo ji rehe reki, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ġa ndoryndoryvamo nhimbuhurukara'ga rehe reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴¹—Po Tupana'ga nhi'iġa momba'uhara'ga ruri ġa pyri. Po ġa ndoryndoryvamo ga rehe ga ko omombe'u Tupana'ga nhi'iġa javo, a'ero po ti ġa pe Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo onhi'iġa momba'uhara'ga pe no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory pyryve'ga rehe ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rupi javo – ġa pe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga.

⁴²—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po ġa omondo yhya vehevi iroyxaġahiva'ea ipyahuve'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe to'u ti ga javo. Po ġa imondoi ga pe ga ko oko Jesus'ga remimbo'eharamo javo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepykava imondoi a a'ero nehē, ei Jesus'ga.

11

*João Batistava'ea omondo ġwemimbo'eharava'ea Jesus'ga pyri
(Lucas 7.18-35)*

¹ Aerē ġwemimbo'ehara'ġa mbo'epavirē dozeve'ġa mbo'epavirē Jesus'ga hoi. Imbojoapiapiavo ga hoi cidades pe pevove'ġa mbo'embo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe imombe'ukatuavo ġa pe.

²⁻³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi cadeia pype a'itituhēva'ea momba'ua rehe. Okwaha ahe Cristo'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea. A'ea kwahavame João Batistava'ea ei ġwemimbo'ehara'ġa pe mokonha'ġa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa momba'uharava'ea e'i: ‘Aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē.’ Nahā ahe ei. Ma'ġa po ymyahū ahe omombe'u? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimomba'uhara'ga rura pota ga mbuhua.” A'ea momba'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema. João Batistava'ea nhi'iġagwera ġa imombe'ui Jesus'ga pe.

⁴ Henduvirē Jesus'ga ei mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe:

—Pejivryra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: ⁵“Oma'eġatu kiro heakwagweve'ġa okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ġa ogwovo katu. Oka'ē ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Ġwendu katu kiro japyakware'jve'ġa okovo. Okwera kiro omanove'ġa okovo. Imbatere'jve'ġa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga momba'ua.” A'ea nhapremo ti pemombe'u João Batista'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo aheremimomba'uhara'ga. ⁶“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” Nahā ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

⁷ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ġa horame Jesus'ga ei pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe João Batistava'ea momba'gwovo. Ġa pe ga ei:

—Ymya'i pe peho ongae'yi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhu vyvtua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka vyvtua pe.” Pe ndape'ei tuhē reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rūi. Ga ndokondoko'iuhi ojipe'ga remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ga pe.

⁸ —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ga omongi pyryheteve'ea – gāhā u huvihavuhu'ga nonga pype.

⁹ —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga tuhē. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga jate rūi ko ga, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁰ —Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iğa mombe'ui nehē javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahā Tupana'ga ei Cristo'ga pe: ‘Ji rendu ti!

Nde renonde ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iğa nehē.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde, ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahūva'ea hohe pa, ei Jesus'ga. Aḡwamo turi Tupana'ga rembiepiakatuahava apiavo. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ga nduvihavuhuhete'ga nehē, ei Jesus'ga. A'ero ji ei: Ymyahūva'ea hohe pa João Batista'ga koji'i huvihava. Aḡwamove'ga ki a'e te Tupana'ga rembiepiakatuahara'ga ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ḡapyteripeve'ga huvihava rūi – ga vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² —João Batista'ga ga mbo'eypyagwera jate pyryva'ea rehe, garenduve'ga ojirokwa heroviapotaheteavo ganhi'iğa. A'ero ga ei: “Kwa. Kiro ti Tupana'ga toko oreruvihavuhuhetero ore repiakatuavo.” A'ea ga ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe. Aḡwamo na jitehe ga ei a'ea jitehe ipotaheteavo, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Nahā ga ndekoi ikwahava. A'ereki ymyahūva'ea omombe'u nanongara no. “Aerē po ti Tupana'ga oko ḡanduvihavuhuhetero ga ndepiakatuavo nehē.” Nahā Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea epaepavi Moisésva'ea pavēi, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁴ Ahe e'i: “Tupana'ga po ti oko ḡanduvihavuhuhetero nehē. Elias'ga po ti uhu na'ē nehē,” ei ahe, ei Jesus'ga. Omombe'u ahe João Batista'ga Eliasva'ea mombe'urame. Aḡwamo João Batista'ga ruri oji'i ahe nhi'ipo'ruavo a'ero. Marā? Perovia pota pe a'ea a'ero naerū? ei Jesus'ga. ¹⁵ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ga pe.

¹⁶ —Ga pe Jesus'ga ei: Marā po ti ji ei pe me aḡwamova'ea pe a'ero nehē? Gara ja pe ndekoi a'ero? Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ga ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ga ima'ēhai pe feira pe. A'ero ga hapukai ojipe'ga pe tayri'ga pe – kiroki ga ojikoty'a ga pavēi. Onhi'iğa mondovo ga pe ga ei:

¹⁷ “Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahā tayri'ga ei, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Tayri'ga ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhaḡa opyhy ga.” Nahā pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arōe'yma, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁹—Tayri'ġa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ġa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Ite'varuhuve'ġa – kiroki ġa omono'oġuhũ itambere'ia governo pe – ġa pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ġa pavēi okote'varuhuve'ġa pavēi,” pe'e pe. Nahã pe euhui ji mombe'gwovo ji arõe'yma, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ġa ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rũi omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga pevove'ġa mbo'eavo he'yjuhuvē'ġa mbo'eavo.

Tiruahũaġwama cidadepeva'ea pe
(Lucas 10.13-15)

²⁰ Kiro Jesus'ga nhi'iġahyi cidadepeve'ġa pe. A'ereki ġacidades pe ga japorame ahemonhimomby'aheteva'ea ġa ndopohiri ote'varuhua hugwi. Ndogwerojijyi ġa ojea-poroġita ojikoge'yma ga rehe. Nurã ga ei ġa pe:

²¹ —Tiruahũ ti pe me Corazimmeva'ea pe nehē! ei Jesus'ga. Tiruahũ ti pe me Betsaidapeva'ea pe nehē! ei ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novĩa ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadepeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

—Ymyahũ Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihĩ ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaġa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

²² —Ymyahũ Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ahe reheve nehē. Ģa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

—Pe me, Corazimmeva'ea pe Betsaidapeva'ea pe no, pe me ji ei: A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

²³ Cidadepeve'ġa pe Cafarnaummeve'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pehe marã pe pejive naerũ? Pe'e pe: “Nhande huvihava jara'ġa hohe pa.” Nahã ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi. Pehepia pe Tupana'ga popoakara ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo. Po ymyahũ ji japo ahemonhimomby'ava'ea Sodomapeva'ea pyteri pe, a'ero po uveji cidade Sodoma hamo ikaje'yma hamo, ei Jesus'ga.

²⁴ —Ymyahũ Sodomapeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ahe reheve nehē. Ģa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga Sodomapeva'ea mombe'gwovo. Pe me, Cafarnaummeva'ea pe, pe me koji'i po ti hahy Sodomapeva'ea pe hohe a'ea rupi nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ġa pe.

Pejo ti ji pyri, ei Jesus'ga ahe pokapavame
(Lucas 10.21-22)

²⁵ Onhi'iġahypavame ġa pe nhaporemō Jesus'ga ei Tupana'ga pe:

—Apī, ei ga Tupana'ga pe. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ģa nduvihavuhuhetero yvyakotyve'ģa nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ģa pe heaporoģitave'ģa pe no. Onhimbo'ee'yve'ģa pe tayri'ģa'jave'ģa pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. ²⁶ Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ģa hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ģa ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ģa ga ji ga mboukwahapotarame jate ģa pe, ei Jesus'ga ģa pe.

²⁸ —Pepoka pa po pe. Pekwerai po pe no. A'ereki pe pe'aģata hete tiruahū ji ve javo. Po nahā pe ndekoi, a'ero ti pejo ji pyri. Jihi ti topopoko inoģatuavo pepy'a nehē. ²⁹ Peko ti nhiremimbo'ea rehe. Nahā po ti ji pe mbo'ei nehē. A'ereki ji ako nhyrō nhinhimbohetee'yma jireaporoģitapyryvamo jitekovo. Ji ve penhimbo'eukarame nhiremimbo'ea rehe po ti pe ikwahavi pejipy'a noģatua nehē. ³⁰ Ndapekwerai po ti pe pendekorame nhiremimbo'ea rehe nonhimimiva'ea rehe penhimbo'euka hehe pejikovo nehē. A'ero po ti pe ndaperekouhui pejivy'are'yma nehē ji nhi'ipo'ruavo nehē.

12

*Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

¹ Aerē judeus'ģa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ģa hoi kohoa rupi okovo. Garemmimbo'ehara'ģa hoi ga rupi. Trigo kopeva'ea pevo inhimongyi. Ojuka ty'ara garemmimbo'ehara'ģa. Nurā ohorame ģa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

² Hepiagame fariseus'ģa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahā ahe ei hako. Ehepia ti neremimbo'ehara'ģa! Ģa nohendukatui reki. A'ereki ģa oporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ģa Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ģa pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iģa. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novā. Ymyahū ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavēiva'ea no hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongya pype tenda pype. Ipye ikwava'ēhara'ģa omondo pāo Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ģa ikwava'eģirē Tupana'ga pe ga gwerohouka ģa pe ģahā jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ģa po ndo'ui hamo. Daviva'ea reki i'ui onhipavēiva'ea pavēi hako, ei Jesus'ga fariseus'ģa pe.

⁵ —Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'i pe me novā, ei Jesus'ga fariseus'ģa pe. Ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako. Ahe ve ga ei: “Nhimbohetehava pype ti ikwava'ēhara'ģa toporavykyi ikwava'eģa ji ve jukapyra. Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ti ģa tokwava'ē ipype. Nahā ti ģa toko katu. Nahā pyry ji ve.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako, ei Jesus'ga fariseus'ģa pe. Tupana'ga ei ģa pe: “Pyry.” Ndojari ģa ndehe a'ero ģaporavykyia sábadu rupi, ei Jesus'ga.

⁶⁻⁸ —Jihi reki kiro a'e pe me: Tupana'ga ei ji ve kaitu pyry, ji erame: Nahanahā ti yvyakotyve'ģa toko sábadu rupi. Nurā yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ģa pe ģa ika'mbigame trigo sábadu rupi a'ero, ei Jesus'ga fariseus'ģa pe. Ymyahū Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ē ti ikwava'ēhara'ģa Tupana'ga pe javo.

A'ea ji ei pe me novā.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ģa pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'iģa pe ndapekwahakatui, ei Jesus'ga ģa pe. Po pe ikwahakatui, a'ero po pe napembojari ite'varuhuva'ea okokatuve'ģa ndehe hamo, ei Jesus'ga fariseus'ģa pe.

*Jesus'ga iponhimamava'ea pavēi
(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)*

⁹ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo gwe'yja'ģa jatykai pe ovahema. ¹⁰ Ipye iponhimamave'ga rekoi. Ojipe'ģa ndeaporoģitate'varuhuro okovo timbotegwete ti Jesus'ga javo. A'ero ģa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegwetei nehē, ei ģa ojohupe.

Nurā ģa ei Jesus'ga pe:

—Marāi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Marāi ikwatijara? Pyry nhande nimombigi ģatetirūa nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Marāi? ei ģa Jesus'ga pe.

¹¹ Imombe'gwovo Jesus'ga ei ģa pe:

—Erereko po nde ovelha ojipejiva'ea. Po nerenymbava ovelha ihiri ikwaruhua pype nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi, a'ero po nde ipyhygi ovelha henohema jugwi. Nahā nde ovelha rerekokatui. A'ereki pyry ovelha nde ve, ei Jesus'ga ģa pe. ¹² Koji'i avove'ģa pyryvamo Tupana'ga pe vyakotyve'ģa. Nurā ji ei: Pyry nhande ģa pokogame sábadu rupi, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i no pyry javo.

¹³ A'ea erame Jesus'ga ei akoja'ga pe iponhimamave'ga pe:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhoi. Ikatua'ja gapoa a'ero ojipea ja gapoa ja.

¹⁴ A'ero fariseus'ģa hoi Jesus'ga hugwi onhimono'oģa. Ojohupe ģa ei onhimonha'ngavo:

—Maranuhū po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehē naerū? ei ģa ojohupe.

Tupana'ga omongo Jesus'ga ģanduvihavuhuhetero

¹⁵ Ģa'ea kwahavame Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. He'yjuhuve'ģa nhimono'oģi ogwovo ga rupi. A'ero ga imombipavi ģatetirūa ģa hugwi. ¹⁶ Kiro ga ehetei ģa pe:

—Tapemombe'ui ti ojipe'ģa pe Jesus'ga imombigi oretetirūa javo.

¹⁷ A'ea Jesus'ga ei ģa pe. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iģa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iģa mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “Pehepia ti nhipavēive'ga

– kiroki ga pe ji a'e eko ti ģanduvihavuhuhetero javo,' ei Tupana'ga,” ei ahe.

“Ga ko nhiremia'nguhete'ga.

Anhimohē hete ji ga rehe,' ei Tupana'ga.

‘Amondouka po ti ji jira'uva ga pyri ga pojkakatuuka jupe nehē.

A'ero po ti ga nhiremimbotarimova'ea mombe'ui judeus'ģarūive'ģa pe

nahanahā pyry Tupana'ga pe javo,' ei Tupana'ga.

¹⁹ ‘Nhipavēive'ga po ti ndogwayvari ģa nehē.

Ndohapukai po ti ga ģa pe nehē.

Ndahyahi po ti ganhi'iģa ģa pe cidade rapea rupi nehē,' ei Tupana'ga.

²⁰ ‘Ga po ti oko nhyrō he'ouhūve'ģa pokoga nehē.

Pyry po ti ga ndipopoakarive'ģa pe nehē.

Nahā po ti ga rekoi hendukatuuka ģa pe nhinhi'iģa ģa mongovouka nhinhi'iģa rupi,' ei Tupana'ga.

²¹ ‘Ga rehe po ti judeus'ģarūive'ģa jikogi nehē,' ei Tupana'ga,” ei Isaíasva'ea hako.

*O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga
(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23)*

²² Aerē ojipe'ģa heakwagweve'ga reruri Jesus'ga pyri tombojipe'a ti Jesus'ga anhaģa ga hugwi javo. Ndohepiagi heakwagweve'ga. Ga nonhi'iģi no. A'ereki anhaģa ndohepiukari ga pe. Nomonhi'iģukari ga pe no. Ģa ga reruri Jesus'ga pyri. Igwete Jesus'ga anhaģa

mbojipe'ai ga monhimohiġatuavo. A'ero ga nhi'iġa'javi. Gwepiaga'ja ga no. ²³ A'ero pevove'ġa nhimomby'ahetei onhimongyavo. A'ero ġa eġa'ei:

—Mara'ngu po Jesus'ga Daviva'ea rymyminoa?

A'ea ġa ei. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.” A'ea ġa ei nurã Jesus'ga popoakaro javo.

²⁴ Henduvame fariseus'ġa ei:

—Aherymyminoa rūi po ga. Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga Jesus'ga pokogame jate ga popoakaro. Nurã Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irũa garera Satanás.

²⁵ Jesus'ga okwaha fariseus'ġa ndeaporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyripeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehẽ. Po cidapeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehẽ no. Po ongapypeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehẽ no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. ²⁶ Po Satanás'gapyriva'ea nhombojipe'ai nahã otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehẽ no. Marã po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehẽ? ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei. A'ereki fariseus'ġa e'i o'mbero:

—Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mbojipe'auka ga pe.

²⁷ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—Ma'ġa ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ġa pe naerũ? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ġa poko ojipyryva'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehẽ no pe'mbe pe javo pe me nehẽ, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

²⁸ —Tupana'ga ra'uva reki ombojipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhandervihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²⁹ —Po ojipe'ga kipotari ipopoakave'ga ronga pype gambatera rerogwovo ga hugwi, a'ero ga ipopoakave'ga pokwapokwari na'ẽ, ei Jesus'ga. Aerẽ ga ipyhygi gambatera herogwovo a'ero. Nahã ga koji'i ipopoaka hete reki ipopoakave'ga hohe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahã Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

³⁰ —Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahĩ, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oġi ji pavẽi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

³¹ —Pe'e pe: “Belzebu'ga opoko Jesus'ga.” Nahã pe erame ji ve pe Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ereki Tupana'ga ra'uva tuhẽ ji poko, ei Jesus'ga. Tupana'ga ti omombo pa ġa hugwi ġandekote'varuhua ġa'ete'varuhua gwera ojive nehẽ, ei Jesus'ga. Po Tupana'ga ra'uva pe ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva mbotegweteavo nahã okote'varuhua, a'ero po ti Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehẽ, ei Jesus'ga. ³² Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhua, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhua, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami ġandekote'varuhua nehẽ. Nomombori po ti ga kiro. Aerẽ po ti ga nomombori nehẽ no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

I'yva yva'ia pavẽi

(Lucas 6.43-45; Mateus 7.15-20)

³³ —Pejapyaka ti nhinhi'iġa rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Po i'yva ikatu, a'ero yva'ia ikatu. Po i'yva ite'varuhu, a'ero yva'ia ite'varuhu. Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. ³⁴ Peko te'varuhu pe! ei Jesus'ga ġa pe. Nurã pe ete'varuhui ojipe'ġa pe. A'ereki pejiyvyteri pe pe peko te'varuhu hete, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. ³⁵ Pyryve'ga, nane'yimi ga reaporoġitaro pyryva'ea rehe. Nurã

ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga, nane'yumi ga reaporoğitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurã ga ete'varuhui, ei Jesus'ga.

³⁶—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ mbapava koty po ti hahy hete ģa pe Tupana'ga erame ģa pe nhaporemõ ģandeaporoğita rehe nehẽ. Ģa pe po ti ga ei: “Penhi'iteheuhu pe nahanahã javo. Maraname pe nhi'inhi'itehei?” Nahã po ti ga ei ģa pe nehẽ. ³⁷ A'ereki ga ģwendu pa nenhi'iteheha nenhi'ipyryva reheve. A'ero nde nhi'ipyryvame po ti ga ei nde ve nehẽ: “Pyry nenhi'iġa. Ereko katu nde a'ero,” e po ti ga nehẽ. Nde nhi'itehehurame ga henduvi no. A'ero po ti ga ei nde ve nehẽ: “Ndapyryvi nenhi'iġa. Ereko te'varuhu nde a'ero,” e po ti ga nde ve nehẽ. A'ero po ti ga imondoï hahyva'ea nde ve nehẽ nde ete'varuhuro ģwaramo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

*Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve
(Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32; 12.54-56)*

³⁸ A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe fariseus'ġa pavẽi:

—Ahembo'eharamo eapo ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia ti, ei ģa.

³⁹ A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! ei Jesus'ga. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iġa rehe pejikoge'yma ga rehe. A'ero pe ei: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehẽ: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehẽ.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehẽ. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehẽ, ei Jesus'ga. Ymyahũ Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako. ⁴⁰ Mokõï okira rupi Jonasva'ea rekoi piraruvihavuhua revegi pe. Kirẽ pira ahe mbojivyra'javi gwevega hugwi. Aerẽ ahe hoi Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwombe'gwovo Nínivepeva'ea pe a'ero hako, ei Jesus'ga.

—Jonasva'ea javijitehe mokõï jikira rupi po ti ji rekoi vyva pype hete nehẽ. Kirẽ po ti ji hemi jugwi nehẽ vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. A'ero po ti pe ikwahavi Tupana'ga opoko Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

⁴¹—Aerẽ mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi aġwamove'ġa ndeheve nehẽ, ei Jesus'ga. Ģa mono'ombavame po ti ga ei ģa pe nhaporemõ nehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehẽ no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehẽ. A'ereki a'ea renonde ymyahũ Nínivepeva'ea ģwendu katu Tupana'ga nhi'iġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahũ hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea imombe'uro ģwaramo hako, ei Jesus'ga ģa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ģa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa nohendupotari nhinhi'iġa opohire'yma okote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

⁴²—Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ġa mono'ono'ombavi aġwamove'ġa ndeheve, ei Jesus'ga. Ģa mono'ombavame po ti ga ei ģa pe nhaporemõ nehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehẽ no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ġa ndekote'varuhua nehẽ. A'ereki a'ea renonde ymyahũ tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea uhu Salomãova'ea pyri hako tahendu ti ganhi'iġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua. Paivouhu hete ahegwya. Paivouhua hugwi ahe ruri hako tahendu ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ģa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero napehendupotari nhinhi'iġa ikwahapotare'yma a'itituhẽva'ea. Nurã po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga.

Ojivy anhağa ahe pyri
(Lucas 11.24-26)

⁴³ —Kiro po ti ji imombe'ui Diabo'gapyriva'ea rembipyhyga'ga anhağa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Na ja aḡwamove'ḡa ndekoi ite'varuhuve'ḡa – kiroki ḡa opohi okote'varuhua hugwi novīa ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhağa ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahūro ga pe. Aerē anhağa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehē?” e'i oyvyteri pe heka. Ndohepiagi reki. ⁴⁴ Nurā i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojkkaa'java,” e'i anhağa. Akwaimbae'ga pe anhağa e'i nhironga.

—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhağa i'ei: “Ndogwerekoi ve ongapypeve'ḡa ipype imboavujikweripyra pype,” e'i akwaimbae'ga mombe'gwovo. ⁴⁵ “Taru ti jara ji pyri a'ero,” e'i.

—A'ero ihoi anhağa rerua seteva'ea rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahū hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahūro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahū hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahū ga pe ojipejiva'ea ga pojkarama. Aerē koji'i tiruahū hete ga pe seteva'ea ga pojkarama, ei Jesus'ga.

—Na jitehe tiruahū aḡwamo ite'varuhuve'ḡa pe. Aerē koji'i po ti tiruahū hete ḡa pe nehē. A'ereki opohi'rārame okote'varuhua hugwi novīa ḡa nde'i ji ve: “Herejo ejikoty'a ji pavēi.” A'ea ḡa nde'i ji ve. Aerē koji'i ḡa ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga yembora gairūva'ea pavēi
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Jesus'ga imombe'urame pevove'ḡa pe nanime Jesus'ga yembora ruri gairū'ḡa pavēi o'ama okari pe. Onhi'i pota ḡa ga pe. ⁴⁷ Pevove'ḡa pyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhēa uhu nde repiaga neirū'ḡa pavēi. Pevo ḡa ami okari pe.

⁴⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji erame nhyhēa, marāve'ḡa pe ji ei? ei ga. Ji erame nhiirū'ḡa, marāve'ḡa pe ji ei? Kiro ji imombe'ukatui nde ve, ei Jesus'ga.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga pova'eḡi ḡwemimbo'ehara'ḡa pe. ḡwemimbo'ehara'ḡa mombe'gwovo ga ei:

—Pehepia! ḡa pe ji ei nhy'ḡa. ḡa pe ji ei nhiirū'ḡa, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Kiroki ḡa jiruva'ga nhi'ipo'ru yvagipeve'ga nhi'ipo'ru – ḡa pe ji ei nhiirū'ḡa. A'e ji ḡa pe no nhirendyra'ḡa. Nhy'ḡa a'e ji ḡa pe no, ei Jesus'ga.

13

Ha'ynha mohāihara'ga
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Onhi'imavame Jesus'ga hoi onga hugwi ogwovo ypiahu pe. Pevo ga apygi oina. ² He'yjuhuve'ḡa nduri onhimbotymbotyva ga pyri tihendu katu ti ga javo. Nurā ga hoi o'ava yharuhua pype oina. A'ero ḡa ami yembeyvyri pe.

³ Ojo'java'ea pyvō ga ḡa mbo'embo'ei imombe'gwovo ḡa pe he'yjuhuva'ea. Ga e'i:

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe ityma, ei ga. ⁴ Pevo ga imohāi ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvyra rupi. Ua gwyrā'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁵ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongy-heteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe. Kotihī henhunhamo novīa. A'ereki nianami yja ita rehe. ⁶ Kwarahyahiva imbokai garemityma a'ero. He'ouhū omanomo. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype, ei Jesus'ga.

⁷ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhabyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ —Ga imohãirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Jara pype ahara pype turi cem ha'ynha. Jara pype ahara pype turi sessenta ha'ynha. Jara pype ahara pype turi trinta ha'ynha.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ha'ynha mohãihara'ga mombe'gwovo.

⁹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga pevove'ğa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

*Nurã ji amombe'u ojo'java'ea, ei Jesus'ga
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nduri ga pyri javo ga pe.

—Maraname nde imombe'ui ojo'java'ea ğa pe ğa mbo'erame? ei ğa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ğa onhimiva'ea nhirembiepiakatuhava javo, ei Jesus'ga. Marã hekoi kiro Tupana'ga vvyakotyve'ğa ndepiakaturame okovo ğanduvi-havuhuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me. Ojipe'ğa pe po ti ga ndokwahavukari tuhẽ a'ea nehẽ, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe. Nurã ji imombe'ui ojo'java'ea ğa pe ğa mbo'erame, ei Jesus'ga.

¹² —Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehẽ. A'ero po ti ga ikwahahetei nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyimbavukari ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹³ —Nurã ji imombe'ui ojo'java'ea ğa pe. A'ereki

“hepiagame ğa gwepia tehe reki.

A'ereki ğa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ğa ğwendu tehe reki.

A'ereki ğa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Nahã ğa ndekoi hepiage'yma henduve'yma no, ei Jesus'ga. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Isaiãsva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

“Henduvame ğa ndokwahavağwami reki.

Hepiagame ğa nombaragwahavağwami reki hehe,’ ei Tupana'ga.

¹⁵ ‘Nahã ğa. A'ereki ğa noangarihu

tiandeapyakwapupugyme ti javo.

Ndiapyhai ğa okovo

tikwahavyme ti Tupana'ga nhi'iğa javo.

Ndojapyakai ğa

xambaragwahavyme ti a'itituhẽva'ea rehe javo.

Nahã ğa ndekoi

tirojijyjyme ti nhandereaporoğita javo.

Tomomboryme ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi nehẽ, ei ğa,’ ei Tupana'ga.”

Ymyahũ Isaiãsva'ea ei a'ea mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Pe me ki a'e te pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembik-wahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga ganhi'iğa rendukatuavo, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe. Pyry hete pe me, a'e ji. ¹⁷ A'ereki ymyahũ ko ahe gwepia pota hete penembiepiaga Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ganhi'iğareheva'ea pavẽi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Ğwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

*Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohãihara'ga mombe'ua
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)*

¹⁸ —Pehendu ti a'ero ikwahava ojo'java'ea, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehē ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁹ —Kiro Tupana'ga rekoi vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakatuavo, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu a'ea mombe'ua novīa ikwahave'yma – ġa pyri ahemoandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ġapy'a hugwi imoka'nhybavuka ġa pe, ei Jesus'ga. Ġa pe ji ei a'ero ji imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvyrupi.

²⁰ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru ita rehe, ei Jesus'ga. Kotihī henhui ha'ynha novīa. A'ereki kwarahya rerekovo ġwaramo nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa vyva pype.

—A'ea ja ġa ndekoi – kiroki ġa ġwendu nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. Kotihī ġa ndoryndoryvamo hehe novīa. ²¹ Aerē ojipe'ġa omondo hahyva'ea ġa pe ndoropotari pe henduvame gamombe'ua javo. Hahyro ġwaramo ġa pe ġa nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei gamombe'ua ġavyvteri pe.

²² —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatīava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ġa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ġa ġwendu ojipe'ġa erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu. Aerē ġa aġataruhuramo ojilhe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē naerū?” ei ġa ovyvteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. Ġa ipotapavuhui itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia a'ero ti pyryvamo nhande ve javo,” e'iuhu ġa, ei Jesus'ga. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua rehe. A'ereki ġa'aġatarahivuhua nohenduva'javukari a'ea ġa pe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe oporavykye'yma ga pe.

²³ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype, ei Jesus'ga. A'ea ja ojipe'ġa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Ġwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ikwahava. Japyakwapupu ġa henduvame. Oko katu ġa okovo gamombe'ua rupi a'ero. Nahā ġa ha'ynha mohāihara'ga remitymipyrava'ea ja. Ojipea pype garemitymipyra pype turi cem ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi sessenta ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi trinta ha'ynha ahara pype. Na jitehe ko ġa – kiroki ġa japyakwapupu. Ombojoavyavy ġaporavykya Tupana'ga pe okokatuavo ojipe'ġa pe. Jara'ġa he'yjuhu ġaporavykya. Jara'ġa koji'i ġaporavykya. Nahanahā ġa ndekoi.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Nhungwava trigo'java'ea

²⁴ Ojipea pyvō ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga imohāi ha'ynhapyryva trigo ra'ynha ko pe ityma. ²⁵ Aerē ppytunimo ġa kipavame ga'arōe'jve'ga ruri imohaina nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha ko pe trigo pyteri pe. Kirē ga hoi a'ero ojipiukare'yma ogwovo.

²⁶ —Aerē jate trigo henhunhamo nhungwava pavēi. I'ai herekovo ahara. I'arame jate kohoa jara'gapyrive'ġa mbaragwahavi nhungwava rehe trigo pyteri pe a'ea ko trigo rūi reki javo. ²⁷ A'ero ġa hoi kohoa jara'ga pyri javo ga pe: “Orepojykaharamo eretj̄ nde trigo ra'ynhapyryva ko pe. Maraname gwereko nhungwava trigo pyteri pe? Ma'ġa omohāi naerū nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha a'ero trigo pyteri pe raikwehe?” ei ġa ijara'ga pe.

²⁸ —A'ero ga ei ġa pe: “Ma'ġa po? Ojipe'ga nanhiarōi a'ero imohaina nhungwava ra'ynha ipype raikwehe,” ei ga.

—A'ero ġa ei: “Marã a'ero? Toroho ti nhungwava mondoroga? Marã?” ei ġa.

²⁹ —“Tapemondorogi na'ê,” ei ga. “Nhungwava mondorogame mara'ngu po ti pe imondoroga trigo jajuve'ỹva'ea nhungwava reheve nehê? ³⁰ Na inhimomboakari ojogweheve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “Aerê trigo jajuvame po ti ji ei trigo mono'ôhara'ġa pe nehê: Nhungwava na'ê ti pemondoro trigo'java'ea jugwi imono'oġa nehê. Peapytĩ ti jajurupya pe herogwovo imbokaita. Nahã po ti ji ei ġa pe nehê,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “A'ea py'rovo gwe ti pemono'ô trigo herua imondovo hyrua pype jiapoa pype. Nahã po ti ji ei ġa pe nehê,” ei kohoa jara'ga.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ojipea pyvô ojo'java'ea pyvô Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. ³² Mostarda ra'ynha ko jara gwyre'i pa xunhi hete. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerê yvovouhuro. A'ero koji'i hehanhuhũ oji'java'ea hohe yvovouhuro. A'ero gwyr'a'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ỹve'ġa po ti he'yjuhu nehê javo.

Pão imbovuhava

(Lucas 13.20-21)

³³ Ojipea pyvô ojo'java'ea pyvô Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Kunhahêa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hêa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hêa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehê javo.

Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo

(Marcos 4.33-34)

³⁴ A'ea pa Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe. A'ea jate ga imombe'ui ġa pe ġa mbo'eavo. ³⁵ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. A'ea rupi ahe ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako:

“Amombe'u po ti ji ġa pe ojo'java'ea nehê.

Kiroki onhimi vyva apoypyagwera jate

– kiro po ti ji a'ea kwahavukari imombe'gwovo ġa pe nehê,” ei ahe hako.

Jesus'ga okwahavuka trigo'java'ea mombe'ua

³⁶ Pevove'ġa mondoukarama ojihugwi Jesus'ga hoi onga pype. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—Ore mbo'e ti ojo'java'ea rehe ikwahavuka ore ve nhungwava mombe'ua trigo'java'ea mombe'ua, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kwa. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehê. Jijive vvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei ji ga mombe'urame ha'ynhapyryva mohãihara'ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kohoa a'e ko ji vvyakoty pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. Ha'ynhapyryva a'e ko ji jireheve'ġa pe. Ġa e'i Tupana'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavuhetero.” Nhungwava trigo'java'ea a'e ko ji ite'varuhuve'gareheve'ġa pe Diabo'gareheve'ġa pe. Ġa e'i Diabo'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavamo.” ³⁹ Ha'ynhapyryva mohãihara'ga arõe'ỹve'ga – kiroki ga otỹ nhungwava gakohoa pype – ga'arõe'ỹve'ga a'e ko ji Diabo'ga pe nhiarõe'ỹve'ga pe, ei Jesus'ga.

Koapora mondorohava a'e ko ji mbapavakoty pe. Koapora mondorohara'ġa a'e ko ji Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —Koapora mondorohara'ġa imondorogi nhungwava trigo'java'ea imbokaita, a'e ko ji ko, ei Jesus'ga. Na jitehe mbapava koty po ti ji ite'varuhuve'ġa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. ⁴¹ Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji jipyrive'ġa mondoi yvya koty nehē yvagipeve'ġa. A'ero jireheve'ġa ndeja po ti ġa ite'varuhuve'ġa nderohopavi nehē – kiroki ite'varuhuve'ġa ombo'e ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ġa nhaporemō po ti jipyrive'ġa ġa nderohoi jireheve'ġa pytera hugwi nehē no, ei Jesus'ga. ⁴² A'ero po ti jipyrive'ġa okote'varuhuve'ġa mombori hahyva'ea ruvihava pype. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

⁴³ —A'ero po ti Tupana'ga nhi'ġareheve'ġa popoakara jukwahahetero nehē. Ikatu katu po ti ġa gworygworyvamo nehē – perope ġanduvete'ga ojikoty'a ġa pavēi Tupana'ga, ei Jesus'ga. Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo katu ġwemimbo'ehara'ġa pe ojo'java'ea.

Akwaimbae'ga gwepia pyryheteve'ea ko pe

⁴⁴ —Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei ga. Akwaimbae'ga hepiagi pyryheteve'ea ko pe. A'ereki a'ea ojipe'ga omi jipe vykwara pype tohepiagyme ti ġa javo. Garemimimipyra repiagame akwaimbae'ga heja pevo imimal'java. Horyory ga hehe. Nurā ga imondopavi ombatera ojihugwi tombuhu ti ġa ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondopava kohoa jara'ga pe ipyhyga kohoa ga hugwi. “Nahā ji ipojykai nhirembiepiagipyra,” ei ga ovyteri pe, ei Jesus'ga. Nahā hekoi yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pe ojo'java'ea ikwahavuka ġa pe na jitehe pyryheteve'ea tuhē ko aherekōa Tupana'gareheva'ero javo.

Ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérola

⁴⁵ —Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Ima'ēhara'ga hogahoi ojipe'ġape'ġa pyri ipyhypota ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérolas ijara'ġa hugwi. ⁴⁶ A'ero ga hepiagi ita'ia'java'ea pyryheteve'ea ijara'ga pyri. He'yi itambere'ia hehe. A'ero ga hoi imondopava ombatera ojihugwi tombuhu ti ġa ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondovo ijara'ga pe imbuhuruka ojive ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérolapyryheteve'ea ipojykavo, ei Jesus'ga na jitehe pyryheteve'ea tuhē ko aherekōa Tupana'gareheva'ero javo.

Pira mboahava

⁴⁷ —Marā po ti hekoi nehē yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehē, ei Jesus'ga. Pira mboahava pirareheve'ġa imombori ypiahu pe imbo'aparavuhupava pira, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Imboahava tynahē hete. A'ero yembeyvyri pe ġa heruri inoġa. Oapy ġa imo'emo'eamo. Pirapyryva ġa imondoi hyrua pype imohina. Pirate'varuhua ġa imombori, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Aerē na jitehe po ti Tupana'ga yvyakotyve'ġa nderekoukari mbapava koty nehē. Mbapava koty po ti gapyrive'ġa nduri ite'varuhuve'ġa nderogwovo Tupana'ga nhi'ġareheve'ġa pytera hugwi nehē, ei Jesus'ga. ⁵⁰ Hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa ite'varuhuve'ġa mombori nehē. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ġa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga omombe'u ojo'java'ea.

A'itituhēva'ea ko myyahūva'ea ipyahuva'ea no

⁵¹ —Marã? Pekwaha pe penhimombaragwahava nhiremimbo'eagwera rehe nhaporemo ji pe mbo'erame ojo'java'ea pyvõ? Marã? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Orokwaha pa ore akoja neremimbo'eagwera, ei ġa.

⁵² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwahaparavuhui ji ombo'erame, ei Jesus'ga. A'ereki ġa okwahavypy ymyahūva'ea aheremimbo'eagwera. Aerē ji ġa mbo'ei ipyahuva'ea rehe javo ġa pe: Nahanahã hekoi yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhuhetero oko javo. A'ero ġa ikwahavi a'ea no. Ġa ko onga jara'ga ja a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki onga jara'ga ġweno'ē ymyahūva'ea ipyahuva'ea reheve ombaterahetea hugwi ombatera rerekokatuhava hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe
(*Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30*)

⁵³ Ġa mbo'epavame ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. ⁵⁴ Ogwyrri pe ga ruri ocidade de Nazaré pe ovahema. Pevo ga ġa mbo'ekatukatui ġajatykahava pype. A'ero ġa nhimomby'ai ga rehe. A'ero ġa ei ojohupe:

—Ma'ġa po ga mbo'ehetei ikwahavukaheteavo ga pe? Ma'ġa po ga mbopopoaka japovouka ga pe ahemonhimomby'ava'ea? ei ġa. ⁵⁵ Ga onga apohara'ga ra'yra'ga rūi naerū? ei ġa. Gayhã, hã ko Mariahã. Gairū'ġa ko Tiago'ga, José'ga, Simão'ga, Judas'ga. Tikwaha pa nhande ġa. ⁵⁶ Garendyra'ġa u pa nhande pyri. Ymyava'ea atyvi ga aġwamo. Maraname ga ikwahapavi naerū? ei ġa.

⁵⁷ Igwaigwavete ġa ndokoi ga rehe ga arõ'yma a'ero.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyrripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa ndehe. Ġagwyrripeve'ġa jate nomonoi imohina ġa ndehe ġanongapypeve'ġa pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁸ Ndahe'yi reki Jesus'ga rembiapoa a'ero ahemonhimomby'ava'ea pevo ġa pe. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe.

14

João Batistava'ea omano
(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

¹ Aerē Herodes'ga hendupavi ġa Jesus'ga mombe'urame. Ġa omombe'u Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea mombe'urame no. Herodes'ga ko omondomondo Galilíapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyrri pe. ² Jesus'ga mombe'ua renduvame Herodes'ga etehei ojipyrive'ġa pe:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyrvyva hugwi okwerava, ei ga. Nurã ga japo ahemonhimomby'ava'ea, e'i tehe Herodes'ga.

³ Nahã Herodes'ga ei. A'ereki João Batistava'ea manoa renonde Herodes'ga João Batistava'ea pyhyguka ahe kwaruka itanhuramuhã pyvõ ahe mongiuca cadeia pype. Herodiashã rehe Herodes'ga opyhyguka João Batistava'ea raikwehe. Herodiashã ko Herodes'ga irū'ga rembirekoro na'ē oko, Filipe'ga rembirekoro. Kirē Herodes'ga hã rereko raikwehe. ⁴ Nurã João Batistava'ea e'ie'i Herodes'ga pe:

—Maranameuhũ nde hã rerekoi? Po ahe ndogwerekoi te hã! ei João Batistava'ea Herodes'ga pe.

⁵ Ndopotari Herodes'ga ahe'ea ojive. Nurã ga ahe mongiuca cadeia pype ahe jukapota. Ndojukaukari reki ga ahe. A'ereki ga okyhyji judeus'ġa hugwi. A'ereki ġa e'i:

—João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ga, ei ġa onhimongyavo.

⁶ Aerē o'aragwera rupi Herodes'ga oapo toryva. A'ero Herodiashã ra'yrahã tehe ojiroky ġandovai pyteri pe – kiroki ġa uhu toryva repiaga. Ikatu Herodes'ga pe hãjirokya. ⁷ A'ero ga e'i hã pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? ei ga. Amondo tuhẽ po ti ji nde ve nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.

A'ea Herodes'ga e'i Herodiashẽa ra'yrahẽa pe.

⁸ A'ero hẽayhẽa e'i hẽa pe:

—Ere ti Herodes'ga pe: “Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaãa nhaembeva pype.” Nahã ti ere ga pe, ei hẽa gwa'yrahẽa pe hẽa mbo'eavo.

—Kwa, ei hẽa oyhẽa pe.

Nurã kiro hẽa e'i Herodes'ga pe:

—Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akaãa nhaembeva pype, ei hẽa.

⁹ A'ea renduvame Herodes'ga ndovy'ari. Toryvarupive'ãa ãwendu ga'eagwera hẽa pe ga erame: “Gara nde erepota imondoa ejive? Amondo tuhẽ po ti ji nehẽ. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.”

Nurã ga e'i kiro ojipyri'ãa pe:

—Peko ti hẽanhi'iãa rupi a'ero. ¹⁰ Peho ti cadeia pype ga jukavo ga'akaãa momboa herua hẽa pe, ei ga.

¹¹ A'ero ãa oho João Batistava'ea jukavo aheakaãa rerua nhaembeva pype imondovo hẽa pe. Hẽa gweroho oyhẽa pe a'ero herovahema.

¹² João Batistava'eareheve'ãa uhu a'ero ahera'oa rerogwovo ityma. Aerẽ ãa oho Jesus'ga pyri imombe'gwovo ahemanoa ga pe.

Nahã ko João Batistava'ea manoa raikwehe.

Herodes'ga nomoka'nhymi kiro João Batistava'ea akaãa imomborukaragwera. Nurã henduvame Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei Herodes'ga.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

¹³ Herodes'ga nhi'iãa kwahavame Jesus'ga hoi yhara pype ypiahua aherovai ogwovo ongae'yi me tajipe'a ti ji avove'ãa hugwi javo.

Gahoa kwahavame he'yive'ãa hoi opyvo cidades hugwi ogwovo ypiahua rembeyvira rupi. Nahã ãa vahemypyri aherovai Jesus'ga rovatiamo tihendu ti ga javo. ¹⁴ Jesus'ga ãa ndepiagi pevo ohemame yhara hugwi a'ero. Oporogwety ga ãa. Omombi ga karugwara ãapyteripeve'ãa hugwi itetirũave'ãa hugwi.

¹⁵ Ka'arugame dozeve'ãa Jesus'ga remimbo'ehara'ãa nduri ga pyri. Ga pe ãa ei a'ero:

—Ka'aru hete kiro. Agwa'ãa ndo'ui ve reki. Nurã ti emondouka ãa avo hugwi, ei ãa. Ahã onga avo. Toho ti ãa cidades'i pe ira'agweva'e pe ipyhyga mbatera. Pevo po ti ãa hoi i'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ãa ei Jesus'ga pe ãa mondouka pota ga pe.

¹⁶ —Tohoyme po ti ãa hamo, ei Jesus'ga ãa pe. Pehe ti pemondo mbatera ãa pe to'u ti ãa javo, ei Jesus'ga.

¹⁷ A'ero ãa ei ga pe:

—Ndorogwerekoi tel! ei ãa. Cinco pães orogwerekoi dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ãa ndehe nehẽ, ei ãa.

¹⁸ —Peru ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ãa pe.

—Kwa, ei ãa herua.

¹⁹ Pevove'ãa pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti yvyvo nhungwava rehe, ei ga ãa pe.

Oapy ãa a'ero.

²⁰ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuchua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondomondovo ãwemimbo'ehara'ãa pe pira reheve. Kiro ãa imondomondi ãa pe. ²¹ Kiro ãa nhaporemõ i'ui onhimoytaromouka.

Ĝa i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ĝa imono'oĝi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ĝa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Kiroki ĝa o'u pevo Jesus'ga pyri – ĝa ko he'yjuhu hete ranuhū. Cinco milve'ĝa o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ĝa tayri'ĝa pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ŷva'ea imbovua imondovo ĝa pe.

Jesus'ga oho yhya arimo

(Marcos 6.45-52; João 6.15-21)

²² Ĝa imono'ombavirē hembyruera Jesus'ga ei ĝwemimbo'ehara'ĝa pe ĝa mon-dovouka:

—Pe'a ti yharuhua pype, ei ga. Peho ti ji renonde ypihua aherovai, ei ga ĝa pe. Apyta na'ē po ti ji avo agwa'ĝa mondovo nehē, ei Jesus'ga.

—Kwa, ei ĝa.

A'ero ĝa avi herogwovo.

²³ Jesus'ga pytai a'ero pevove'ĝa mondovo ĝanonga pe. Ĝa horame ga tehe oho yvytyruhua rupi opytavo pevo tanhi'ī ti Tupana'ga pe javo. Pevo ga pytai onhi'īĝa Tupana'ga pe imongaruheteavo.

²⁴ A'ea rupi garemimbo'ehara'ĝa ndekoi ypihua pyteri pe. Ombohemohe hete yharuhua yvytua rerekovo. Yvytua ipopoaka yhara mondoukare'yma aherovai.

²⁵ Ko'eĝwerīrame Jesus'ga hoi yhya arimo ogwovo ĝa pyri. ²⁶ Garemimbo'ehara'ĝa garura repiagame ĝapy'a omyi.

—Anhaĝa po uhu yhya arimo! ei ĝa.

Hahēahē ĝa okyhyjiavo. ²⁷ Kotihī Jesus'ga ei a'ero:

—Penoĝatu ti pejipy'a. Tapekyhyjia'javi ti. A'ereki ji tuhē ako, ei Jesus'ga ĝa pe.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Po nde Jesus Cristoramo hamo, yhya arimo po ti nde ji mbuhuri ejipyri nehē hamo, ei ga.

²⁹ —Ejo ti, ei Jesus'ga ga pe a'ero.

A'ero Pedro'ga hemi yhara hugwi ogwovo yhya arimo ogwovo Jesus'ga pyri. ³⁰ Aerē ga kyhyji reki. A'ereki ipopoaka yvytua. A'ero ppy pe ohoĝwerīrame ga hapukai Jesus'ga pe:

—Ji pyhy! ei ga Jesus'ga pe opojkaharete'ga pe.

³¹ Kotihī Jesus'ga opoa mondoi ga pe ga pyhyga.

—Nderejikogi nde ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Garamo nde ndajireroviarihu Jesus'ga po nanhimondokatui yhya arimo javo? ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Nurā nde hoi gwerevi ppy pe, ei Jesus'ga.

³² Jesus'ga avame yhara pype Pedro'ga pavēi ndura'javi yvytua. ³³ Jara'ĝa yhara pypeve'ĝa nduri Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tupana'ga ra'yra tuhē ko nde, ei ĝa ga pe ĝwenypy'amo ga pyri.

Jesus'ga omombi ahētētirūa Genesaré pe

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ogwovo Jesus'ga herohoi ypihua aherovai a'ero herovahema Genesarépeve'ĝa gwyrī pe. ³⁵ Ikwahavame Jesus'ĝa ndura pevove'ĝa omondomondo onhi'īĝa ojohupe ga mombe'gwovo ogwyripeve'ĝa pe nhaporemo. Nahā ĝa ĝa momorandupavi. Henduvame ĝa itētirūave'ĝa mbojatykapavi ĝa nderua Jesus'ga pyri ĝa nderovahema.

³⁶ —Na ti itētirūave'ĝa pokogi ndepira rembeyvira rehe nehē, ei ĝa. Po ti ĝa pokogi hehe vehevi, a'ero po ti ĝatētirūa ipigi ĝa hugwi nehē, ei ĝa Jesus'ga pe.

Kiroki ĝa opoko gapira rehe – ĝa hugwi ĝatētirūa pigi a'ero.

Jesus'ga onhi'ī judeus'ĝa namonhava'ea remimbo'eagwera rehe

(Marcos 7.1-13)

¹ Aerë ġa nduri Jesus'ga pyri Jerusalém hugwi fariseus'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Ovahemame ġa ei Jesus'ga pe:

² —Maranameuhū neremimbo'ehara'ġa nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerū? Nhaneramonhava'ea e'i: “Nahanahā nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturo ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe.” Nahā nhaneramonhava'ea ei nhande mbo'embo'eavo. Na rūi neremimbo'ehara'ġa jipogwei i'ua renonde nahā ojkwakuve'yma, ei ġa Jesus'ga pe.

³ —Pehe no, ei Jesus'ga ġa pe. Maranameuhū pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iġa? ei Jesus'ga. Tupana'ga erame nahanahā ti peko javo pe ndapekoi ganhi'iġa rupi. Penhimimbo'ea rupi jate reki pe ndekoi pejikovo Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea rupi, ei Jesus'ga. ⁴ Ymyahū Tupana'ga ei:

“Pemondo ti pejeaporoġita imohina pejuva'ġa ndehe penhy'ġa ndehe no,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhēa pe no

– tojukauka ti ġa ga a'ero,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

⁵ —Pe ki a'e te Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea rehe pe ġa mbo'ei, ei Jesus'ga. Po ġa ei uva'ġa pe oy'ġa pe no: “Apoko pota ji imondovo mbatera pe me novīa. Emo ji amondo akoja Tupana'ga pe,” ei ġa ġa pe. ⁶ Pe'e pe ġa pe a'ero: “Nanongara pyry!” Nahā pe ġa mbo'ei pejikoe'yma Tupana'ga nhi'iġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki ġa erame a'ea ġa nomondo ojeaporoġita imohina uva'ġa ndehe oy'ġa ndehe no. Ndopokogi ġa uva'ġa oy'ġa ndeheve a'ero imondoe'yma ġa pe. Nahā ġa ndekote'varuhui, ei Jesus'ga.

⁷ —Pehe ko pekokatu'āva'ero, a'e ji pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Ymyahū Isaíasva'ea pe mombe'u katu jipe Tupana'ga nhi'iġa mombe'urame hako. A'ereki ahe e'i:

⁸ “Avove'ġa onhi'iġatu tehe ji ve

torombohete Tupana'ga javo,” ei Tupana'ga.

‘Emo ġa nanhiarōi imondoe'yma gweaporoġita imohina ji rehe.

⁹ Ji mbohete tehe ġa.

A'ereki nhinhi'iġa rehe rūi ġa ombo'e.

Yvyakotyve'ġa nemimbo'ea rehe ġa ġa mbo'ei

a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa javo tehe jupe,” ei Tupana'ga,” ei ahe hako, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no.

*Ahereaporoġitate'varuhua ahe mbote'varuhu
(Marcos 7.14-23)*

¹⁰ Jesus'ga ġa mbuhuri ojipyri pevove'ġa he'yjuhuve'ġa. A'ero ga ei ġa pe:

—Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹¹ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—A'ea nde erame fariseus'ġa nhimonha'ngai nenhi'iġa arōe'yma. Erekwaha nde? ei ġa Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti o'o pa ġwemitymipyrrarūiva'ea nehē, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea pe ġanemimbo'ea pe Jesus'ga ei: Tupana'ga remitymipyrrarūiva'ea. Tupana'ga po ti omombi pa ġanemimbo'ea nehē.

¹⁴ —Na ġa ndekojate a'ero fariseus'ġa, ei Jesus'ga. Ġa ko heakwagweve'ġa ja – kiroki ġa gweroho pota oji'jave'ġa, ei Jesus'ga. Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ġa memei ohi ikwara pype nehē. A'ereki ġa memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ore mbo'e katu ti ojo'java'ea rehe. A'ereki ndorokwahavi a'ea. Maraname nde ei akoja ore ve? “Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohē

nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu,” ere nde. A'ea rehe ti ore mbo'e katu a'ero, ei Pedro'ga.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

–Maranuhū pehe ndapekwahavi no? ei Jesus'ga. ¹⁷ Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea oho nhanderevega pype ohema nhande atarame.

–Maranuhū pe ndapekwahavi naerū? ei Jesus'ga. ¹⁸ Kiroki ohē nhandejurua hugwi – a'ea ohē nhandevytera hugwi nhande mbote'varuhuavo, ei Jesus'ga. ¹⁹ Po pejiyvyteri pe pe ndeaporoğitate'varuhuro, a'ero pejiyvyteri pe pe ei na'ē penhimonha'ngavo tijuka ti ga javo ga pe. A'ero po pe ga jukai. Pe ei na'ē pejiyvyteri pe tiroho ti garembirekohēa ga hugwi javo hēa pe. A'ero po pe hēa rerohoi pejive. Pejiyvyteri pe pe ei na'ē tireko te'varuhu ti ġa javo ġa pe. A'ero po pe ġa nderekote'varuhui, ei Jesus'ga. Pe'e pe: Timi ti. Pe'e pe: Xa'mbe ti ġa pe. Pe'e pe: Timbotegwete ti ġa. A'ea nhaporemō pe ei pejiyvyteri pe. Nahā pe ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga. ²⁰ Pendeaporoğitate'varuhua nhaporemō pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga.

–Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea fariseus'ğa omombe'u ahembo'ehara'ğa pavēi ġa erame: “Nahanahā po ti nhande xajipogwei xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo.” Ģahā e'i a'ea. Jihi ki a'e te a'e pe me: Po nhande ndiajipogwei i'gwovo, a'ero nhande nianhimbote'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki nhandejipogweja nomombyryvi nhandereaporoğita, ei Jesus'ga.

Judeurūiva'ea
(*Marcos 7.24-30*)

²¹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. Cidades koty Tiro koty Sidom koty ġa hoi ogwovo yhya rembeyvira rupi. ²² Pea hugwi hēa ruri Jesus'ga rovatiamo – kiroki cananéiahēa judeurūivehēa.

–Jipojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminorō no! ei hēa Jesus'ga pe.

A'ea hēa ei ga pe. A'ereki hēa e'i ovyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

–Ji porogwety! ei hēa Jesus'ga pe. Anhağa opojyka jira'yrahēa okote'vate'varuhuavo hēa pe, ei hēa.

²³ Jesus'ga nonhi'iği reki hēa pe. A'ero garemimbo'ehara'ğa nduri ga pyri javo ga pe:

–Emondo ti hēa nhande hugwi. A'ereki hēa uhuruhu nhande reviri ohapukaita okovo ji poko javo, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei:

–Tupana'ga ji mbuhuruka jigwyripeve'ğa pyri israelitas'ğa pyri. “Ģa pyri jate ti eho ġa pokoga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga. “Ģa ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko ġa ika'nhyva'ea ja,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Judeus'ğarūive'ğa pyri rūi Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Jesus'ga.

²⁵ Ģwendu po hēa Jesus'ga nhi'iğa ua Jesus'ga pyri ġwenypy'amo garovai pyteri pe nde ko jihoheva'ero javo.

–Ji poko ti! ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ A'ero ga ei hēa pe:

–Ndapyryvi ji ipyhygi tayri'ğa mbatera imomboā nhağwatiğa pe to'u ti javo.

Nahā Jesus'ga ei ndapyryvi ji judeus'ğarūive'ğa pokogi javo.

²⁷ –A'iti a, ei hēa. Emo nhağwatiğa vehevi reki o'u hembyrue'ria – kiroki ohi ijara'ğa i'urame, ei hēa.

Nahā hēa ei aerē po ti nde judeus'ğarūive'ğa pokogi no javo.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

–Kui'i, ei ga hēa pe. Erejiko hete nde ji rehe ji poko po ti ga nehē javo, ei Jesus'ga. Oropoko ti jihi kiro, ei ga hēa pe.

Nanime Jesus'ga anhağa mbojipe'ai hēara'yrahēa hugwi nahā hēa pokoga.

Jesus'ga omombi he'yjuhuva'ea tetirūa

²⁹ Aerẽ Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo ypiahua rembeyvyri Galilía rembeyvyri okovo. Yvytyruhua arimo ga hoi oapyga oina.

³⁰ Ga pyri he'yjuhuve'ğa nduğanduri itetirũave'ğa nderunderua. Gweru ға ipyka'naka'nave'ğa heakwagweve'ğa ndeheve onhi'iğe'ỹve'ğa ndeheve ika'naka'nave'ğa ndeheve ojipe'ğa ndeheve he'yive'ğa. Ğahã ға ға nderuri ға mondovo ға noğa Jesus'ga pyri topohano ti ga ға javo.

A'ero Jesus'ga imombigi ғatetirũa ға hugwi. ³¹ A'ero ға nhimomby'ai hepiaga ғate-tirũa mombiga. A'ereki onhi'iğe'ỹve'ğa onhi'ĩ reki. Gwepia ға Jesus'ga ika'naka'nave'ğa nda'oa imombyryvame. Ipyka'naka'nave'ğa ami ogwovo reki. Heakwagweve'ğa gwepia reki. A'ero pevove'ğa Tupana'ga mbohetei onhimongyavo okwaha hete Tupana'ga Israelva'ea rakykwepohara'ğa nduvihavuhuhete'ga javo.

*Jesus'ga omondouka mbatera quatro milva'ea pe
(Marcos 8.1-10)*

³² Aerẽ Jesus'ga ei ғwemimbo'ehara'ға pe:
—Pejo ti ji pyri.

Ѓa ndurame ga pyri ga ei ға pe:

—Iporia'i ға ji ve avove'ға he'yjuhuve'ға. A'ereki ға ndogwerecoa'javi mbatera dois okira ғwaramo ji pyri, ei Jesus'ga. Namondoukapotari ji ға ғanonga pe ға i'ue'ymame. A'ero po ti ға pytupavamo pehea rupi ғwe'ouhũro nehẽ, ei Jesus'ga.

³³ Jesus'ga remimbo'ehara'ға ei ga pe:

—Ma hugwi po ti nhande ipyhygi he'yjuhuva'ea mbatera ға pe avo ongae'ỹi me tokogahi ti ға javo? ei ға.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Maramomi pe herekoi pães?

—Sete, ei ға ga pe. Moko'i'ĩ pira'ia orogwereco no, ei ға.

³⁵ Pevove'ға pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti yvyvo, ei ga ға pe.

³⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki sete pães pira'ia reheve. A'ea rehe ga nhi'iği Tu-pana'ga pe ndepyry hete nde imbuhuruka javo. A'ero ga haygwe'rogwe'rogi pães pira'ia reheve imondomondovo ғwemimbo'ehara'ға pe. Kiro ға imondomondoi pevove'ға pe.

³⁷ A'ero ға nhaporemõ i'ui onhimoytaromo.

Ѓa i'urẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ға imono'oği hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembyhaygwe'rogagwera. A'ereki ға ndo'upavi. He'yjuhuva'ea seteva'ea yrua tynahẽ. ³⁸ Kiroki ға o'u pevo Jesus'ga pyri – ға ko he'yjuhu hete ranuhũ. Quatro milve'ğa ko o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ға tayri'ға pavẽi i'ui no. Nahã Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ỹva'ea imbovua imondovo ға pe.

³⁹ A'ero Jesus'ga pevove'ға mondoukari ғanonga pe. Ѓa horame ga avi yharuhua pype herogwovo aherovai herovahema ypiahua rembe'yi pe cidade de Magadã me.

16

*Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea, ei ahe Jesus'ga pe
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)*

¹ Aerẽ fariseus'ğa nduri Jesus'ga pyri saduceus'ға pavẽi ovahema.

—Tihepia ti gapopoakara, ei ға ojohupe. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei, ei ға ojohupe.

Nurã ға ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Torohepia ti, ei ға ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei reki ға pe:

—Ka'aru iğwağahivame yvaga pe ei: “Ko'emame po ti kwara ima'eğatui nehẽ.” Nahã pe ei, ei Jesus'ga ға pe.

³ —Ypyhajive iğwağahivame yvaga hovapitymbyguhurame pe ei: “Amana po ti ikyri nehê.” Nahã pe ei, ei Jesus'ga.

—Pehepia pe yvaga ikwahava aerêva'ea ima'eğatua. Hepiaga'javame pe pekwha aerêva'ea ikyra. A'ea pe pekwha katu, ei Jesus'ga ģa pe. Emo imbaragwahave'yve'ģa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea ağwamova'ea – kiroki a'ea okwahavuka aerêva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerêva'ea rehe, ei Jesus'ga.

⁴ —Ağwamova'ero peko te'varuhu pa pe, ei Jesus'ga ģa pe. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iģa rehe pejikoge'yma ga rehe. Pe'e pe: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehê: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehê.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga. Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehê. Ojikwe ymyahũ ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemame onhi'iģa mombe'uharava'ea mohemame. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehê ji Jesus'ga poko javo.

A'ea erame Jesus'ga hoi ģa hugwi ogwovo.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ģwemimbo'eaatyviva'ea rehe

(Marcos 8.14-21)

⁵ Ogwovo ģa hugwi Jesus'ga herohoi herogwovo ypiahua aherovai ģwemimbo'ehara'ģa pavêi. Omoka'nhy ģa pão herohoe'yma ojupi.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ģa apoa rehe saduceus'ģa apoa rehe no, ei Jesus'ga.

⁷ Gareximimbo'ehara'ģa nhomonhi'iģi a'ero.

—Jesus'ga ei na. A'ereki nhande ndiheruri pão nhande rupi, ei ģa ojohupe.

⁸ Ģanhi'iģa kwahavame Jesus'ga ei ģa pe:

—Maraname pe nhomonhi'iğuhũi nhande ndiheruri pão javo? Ndapejikogi'i'i pe ji rehe ndirekoi pão javo, ei Jesus'ga ģa pe. ⁹ Napenhimombaragwahakatui pe ji'ea rehe? Ndapekwahava'javi pe cinco pães – akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka cinco milve'ģa pe? Ndapekwahava'javi pe hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oģi hembyruera? ¹⁰ Ndapekwahava'javi pe sete pães? Akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka quatro milve'ģa pe. Ndapekwahava'javi hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oģi hembyruera? ¹¹ Maraname pe napenhimombaragwahavihu ji erame pe me kiro? Pão pe rui ji ei pe me. A'e ji pe me: Penhimboko'i ti fariseus'ģa apoa rehe saduceus'ģa apoa rehe no. A'ereki ģa'apoa ko pão mbovuhava ja, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

¹² A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ģa nhimombaragwahavi ga'ea rehe.

—Pão mbovuhava pe rui Jesus'ga ei, ei ģa a'ero. Fariseus'ģa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei. Saduceus'ģa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei no penhimboko'i ti ģanemimbo'ea rehe javo, ei ģa.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Aerê Jesus'ģa hoi cidade koty Cesarêia de Filipe koty. Ovahemame pevove'ģa gwyrri pe Jesus'ga ei ģwemimbo'ehara'ģa pe:

—Marã ģa ji ve jipi? ei Jesus'ga ģa pe okovo vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ¹⁴ A'ero gareximimbo'ehara'ģa ei Jesus'ga pe:

—Ojipe'ģa ei nde ve: “Ga ko João Batista'ga,” ei ģa nde ve, ei ģa Jesus'ga pe. Ojipe'ģa ei nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ģa ei nde ve: “Ga ko Jeremias'ga. Po Jeremiasva'ea rui ga rekoi, a'ero ga oko ojipe'ga Tupana'ga nhi'iģa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga.” Nahã ģa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ģa Jesus'ga pe.

¹⁵ A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Pehe, marã pe ji ve jipi?

¹⁶ A'ero Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko. Nde ko Tupana'ga ra'yramo avuiramave'ga ra'yramo ereko, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Simão, João'ga ra'yra, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. Pyry hete nde ve nde a'ea kwahavame Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga ra'yramo javo. A'ereki vyakotyve'ga rui okwahavuka nde ve. Jiruva'ga reki yvagipeve'ga ikwahavukari nde ve ga ko Cristo'ga jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'itituhēva'ea pe nde ei.

¹⁸ —Jihi a'e nde ve a'itituhēva'ea pe kiro no. Nderera ko Pedro. Ita xa'e nhande jupe. Ita ndojijyi upa. Na jitehe po ti jireheve'ga nhaporem ndogwerojijyi ojeaporoğita ojikopige'yma ji rehe nehē. A'ereki ji ambojiko hete ġa ji rehe topohiryme ti ġa ji hugwi javo nehē. Omanorame vehevi po ti ġa kweravi mbapava koty okovo avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Na tuhē. Tupana'ga rekorame vyakotyve'ga nduvihavuhetero avo vyva koty ġa mongovo onhi'iġa rupi, a'ero po ti ji nde mbopopoakari nehē, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'ero po ti nde ei jireheve'ga pe nehē: “Nahanahā ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Ojipea po ti nde ei nehē: “Nahanahā ti peko.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no.

²⁰ A'ea mombe'urē Pedro'ga pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Tapemombe'ui ti ġa pe Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoaġwama

(Marcos 8.30–9.1; Lucas 9.22–27)

²¹ Kiro Jesus'ga nhimombe'ua'jaa'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe nahanahā po ti ji ve nehē javo.

—Taho ti ji cidade de Jerusalém me, ei Jesus'ga ġa pe. He'yiva'ea po ti ġa imondomondo hahyva'ea ji ve nehē xava'eve'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ga mbo'ehara'ġa pavēi no. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokoi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahanahā Jesus'ga imombe'ui aerēva'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero Pedro'ga ga rerohoi irupe'i onhi'iġahyavo Jesus'ga pe.

—Na rui po ti nde ve hahyhetea nehē! ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga ti tomombi ġa tandejukaukaryme ġa pe javo, ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

²³ Opyryrġ Jesus'ga javo Pedro'ga pe:

—Ejipe'a ti ji hugwi! A'ereki Satanás'ga nde monhi'ĩ. Nurā nde ei nanongara, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Eremombi pota nde jirekoa Tupana'ga nhi'iġa rupi. Tupana'ga rea-poroğita atyvi ndereaporoğita. A'ereki Tupana'ga opota reki nhimanoa. Vyakotyve'ga ndeaporoğita rehe nde ereko, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²⁴ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi.

²⁵ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁶ —Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo vyva koty, a'ero ġa imono'ono'ōtehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ahā ġa pe ġahohava Tupana'ga pyri. A'ereki ahe nomondo mbatera ohohava kwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga.

²⁷ —Aerē po ti ji rura'javi avo vyakotyve'ğa pyri Tupana'gapyrive'ğa pavēi vyagipeve'ğa pavēi nehē. Jiruva'ga rendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoi jioa nehē vyakotyva'ero vyagipeva'ero no. A'ero po ti ji ikwepygi vyakotyve'ğa pe nehē. Po ға ndekokatui nhinhi'iğa rendukatukatuavo, a'ero po ti ji rekokatui ға pe nehē, ei Jesus'ga. Po ға ndekote'varuhui nhinhi'iğa renduve'yama, a'ero po ti ji imondoi hahyva'ea ға pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸ Kiroki ға o'ã Jesus'ga pyri – ға pe Jesus'ga ei:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame ti agwa'ğa pyteripeve'ğa ji repiagi ji rurame kokoty penduvihavuhuhetero jitekovo nehē.

A'ea Jesus'ga ei okovo vyakotyva'ero vyagipeva'ero no.

17

Jesus'ga ra'oa ojirijiyi aherovaki

(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Aerē seis okirirē Jesus'ga ға nderohoi ojupi Pedro'ga Tiagova'ea reheve João'ga reheve no. João'ga ko Tiagova'ea irū'ga. Jesus'ga ға nderohoi ға nderojiupia vvytyruhua arimo yvateuhuva'ea arimo. Ґa tehe oko pevo a'ero Jesus'ga pavēi.

² Pevo Jesus'ga ra'oa jirojijiyi ғapyteri pe. Garova hendy'jandy'jahetero kwara ja. Ga'apoa tapy'ynhapira tiğahivuhuro ғwendy'jandy'javamo kwara ja.

³ Nanime ahe jipiukari ға pe onhi'iğa Jesus'ga pe Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano.

⁴ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orepojykaharetero javo.

—Pyry nhanderekoa avo, ei ga Jesus'ga pe. Nde ipotarame po ti ji japoı tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

⁵ Ga nhi'iğame yvağatiğa ijiyi ға arimo ға mongovo o'aği pe. Hendy'jandy'ja yvağatiğa. Nanime yvağatiğa hugwi Tupana'ga nhi'iği Jesus'ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ko ji ga rehe. Pehendu katu ti ganhi'iğa, ei Tupana'ga.

⁶ Tupana'ga nhi'iğa renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ari ojovapyvo okyhyji-heteavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ruri ға pyri opokoga ға ndehe.

—Pepo'ã ti, ei ga ға pe. Tapekyhyji ti, ei ga.

⁸ Ojovavurame Jesus'ga jate ға ga repiagi. A'ereki ahe oho jipe.

⁹ Jesus'ga jyi vvytyruhua hugwi ғwemimbo'ehara'ğa pavēi ogwovo. Ojyvame ga ei ға pe:

—Pehepia pe jira'oa jirojijyirame. A'ea tapemombe'ui na'ē. Aerē ji kweravame gwe nhimanoa hugwi ti pemombe'u.

A'ea Jesus'ga ei ға pe okovo vyakotyva'ero vyagipeva'ero no.

¹⁰ A'ero garemimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Nderura renonde ti Elias'ga tuhu nehē, ei ға Jesus'ga pe. A'ea ahembo'ehara'ğa ei. Maraname ға ei na? ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Omombe'u katu ға, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu na'ē ғandeaporoğita rerojijyipava, ei Jesus'ga ға pe. ¹² Jihi ki a'e te a'e pe me: Eliasva'ea uhu jipe ikwehe. Nonhimombarag-wahavi ға ahe rehe ahe kwahave'yama, ei Jesus'ga. Okovo ғwemimbotarimova'ea rupi ға ndekote'varuhuro ahe ve reki. Na jitehe po ti ға imondoi hahyva'ea ji ve nehē no, ei Jesus'ga vyakotyva'ero vyagipeva'ero no.

¹³ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ikwahavi. “João Batistava'ea pe Jesus'ga ei Eliasva'ea mombe'urame nhande ve,” ei ға ovytyteri pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahera'yrava'ea hugwi

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a)

¹⁴ Aerē Jesus'ğa ndurame he'yive'ğa pyri a'ero akwaimbae'ga ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe jijoheva'ero ore poko ti javo.

¹⁵ —Eporogwety jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. Heagwry hete ga karugwate'varuhua ga rerekoro ġwaramo. Tiruahū ga pe. O'ao'a ga tata pype jipi yhya pype jipi no, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁶ Aru ji ga neremimbo'ehara'ğa pyri tomombi ti ġa karugwara ga hugwi javo novia, ei ga. Ğa nomombigi reki ga hugwi. A'ereki ġa ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejjupa. Manameuhū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? ei Jesus'ga ġa pe. Peru ti tayri'ga avo ji pyri, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ğa tayri'ga rerurame Jesus'ga e'iahy Diabo'gapyriva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo tayri'ga hugwi. Oho hete anhaġa tayri'ga hugwi a'ero. A'ea rupi jitehe tayri'ga nhimohiġatui a'ero.

¹⁹ Aerē Jesus'ga tehe ga rekorame garemimbo'ehara'ğa nduri ga pyri. A'ero ġa ei ga pe:

—Maraname anhaġa ndojipe'ai tayri'ga hugwi ore erame jupe ko?

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Napembojipe'ai pe ga hugwi. A'ereki xunhi hete tuhē pe pejiko Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe, a'ero po pe ei agwava'ea pe yvytyruhua pe eho agwa hugwi egwovo pevo javo, a'ero ihoi. Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe tegwete onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ Nanongarava'ea anhaġa po ti pe imbojipe'ai nehē penhi'inhi'iġame jate Tupana'ga pe pe i'ue'ymame jate tanhi'inhi'i ti Tupana'ga pe javo no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

*Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45)*

²² Ğa nduvame Galilėiapeve'ğa gwryi pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Uhu ġweri nhimondohava apiavo ġapo pe. Ji pyhy po ti ġa nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²³ A'ero po ti ġa ji jukai nehē. Mokoi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga.

Henduvame garemimbo'ehara'ğa ndovy'arihu a'ea rehe.

Omono'ō ahe itambere'ia ojatykahavuhua pe

²⁴ Aerē Jesus'ga ruri cidade de Cafarnaum me ġwemimbo'ehara'ğa pavēi. Ğa vahemame ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa opyhy itambere'ia judeus'ğa hugwi imono'ono'oġa tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. A'ero ġa ei Pedro'ga pe:

—Marā? Nembo'ehara'ga po nombuhuri jipi itambere'ia toapokatua'ja ti ġa ojatykahavuhua javo? ei ġa Pedro'ga pe.

²⁵ —Omondo ga jipi, ei Pedro'ga ġa pe.

Aerē Pedro'ga hoi ogwovo onga pype. Ga vahemame pevo Jesus'ga pyri Jesus'ga eypy ga pe:

—Simāo, ei Jesus'ga ga pe. Marāi nde? Avo yvya koty ma'ğa hugwi ġanduvihavuhu'ğa ipyhygukari itambere'ia imono'ono'oġa ojive? Mara'ngu po nde javo: “Ogwryipeve'ğa hugwi po ġa ipyhygi”? Mara'ngu po nde javo: “Hajiheve'ğa hugwi po ġa ipyhygi”? Marāi nde naerū? ei Jesus'ga Simāo Pedro'ga pe.

²⁶ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Hajiheve'ğa hugwi ġa ipyhygi, ei ga.

Henduvame Jesus'ga ei:

—A'ero ti ġagwryipeve'ğa tomondoyme, ei Jesus'ga. ²⁷ Nhande ko Tupana'ga gwryipeva'ea. Nurā po ti nhande nimondoi ġa pe hamo nehē, ei Jesus'ga. Tihayvaryme ti ġa hehe javo timondo ti nhande ġa pe nehē. Eho ti ypiahu pe pira mbo'a a'ero. Kiroki o'u ypy – epyhy ti imbojurujaita. Jurua pype po ti nde hepiagi itambere'ia nehē. Ehekyi ti itambere'ia jurua hugwi itambere'ia rerua imondovo ġa pe – kiroki ġa omono'ono'ō

itambere'ia tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. Ere ti ġa pe: “Koro ko Jesus'ga remimondoa nhiremimondoa no.” A'ea ti ere ġa pe imondovo ġa pe, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

A'ero Pedro'ga hoi pira mbo'a hepiaga itambere'ia jurua pype herua imondovo itambere'ia ġa pe a'ero.

18

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

¹ Aere'ĩ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Kiro ġa ei ga pe:

—Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero kiro. Manamo nhandejoheva'ero huvihavamo ga pyri? ei ġa.

² Kiro Jesus'ga tayri'ga mbuhurukari ojipyri a'ero epo'ã ti ġapyteri pe javo. ³ A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Perojijyi ti pejeaporoġita penhimbohete'yma tayri'ġa ja, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporoġita nehẽ, a'ero po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhetero nehẽ. ⁴ Kiroki ġa tayri'ga ja nonhimbohetei – ġahã ko koji'i huvihava ojipe'ġa hohe Tupana'ga pyri huvihavuhete'ga pyri, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ —Kiroki ġa jireheva'ero ġwaramo gwereko katu tayri'ga'jave'ga ga oko Jesus'gareheva'ero javo – jihi tuhẽ reki ġa ji rerekokatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tiruahũ hete ġa pe, ei Jesus'ga

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶ —Tiruahũ hete po ti ġa pe nehẽ – kiroki ġa ombote'va tayri'ga'jave'ga jireheve'ga ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Omano jipe po ġa hamo tombote'varyme ti ġa jireheve'ga, ei Jesus'ga. Po ahe nhapytĩ ġajura rehe itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ġa momboa ypiahua ruvihava pype ġa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ġa pe. Koji'i tiruahũ hete ġa pe ġa jireheve'ga mbote'varuhurame huvihava'garũive'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁷ —Tiruahũ hete vvyakotyve'ġa pe. A'ereki jara'ġa ombote'varuhu ojipe'ġa jipi. Na tuhẽ po ti jipi nehẽ, ei Jesus'ga. Ģa pe po ti tiruahũ hete nehẽ no – kiroki ġa ġa mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ —Nurã ji ei nde ve: Po epoa pyvõ ojipejiva'ea pyvõ nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahã imombiga ejekote'varuhua! Na jitehe nde ejekote'varuhurame epya pyvõ ojipejiva'ea pyvõ ehaygwe'ro ti epya nahã imombiga ejekote'varuhua, ei Jesus'ga. Tiruahũ po ti nde ve ndepoa mombora nehẽ ojipejijatero ġwaramo ndepoa avuirama, ei Jesus'ga. Tiruahũ po ti nde ve ndepya mombora nehẽ no nde po'ame'yma ġwaramo avuirama, ei Jesus'ga.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero koji'i po ti tiruahũ nde ve nehẽ Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo epoa mokõiva'ea epya mokõiva'ea no novã nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa epya reheve ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe, ġambote'varuhua mombora pe javo.

⁹ —Po ejeakwa pyvõ ojipejiva'ea pyvõ nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyi ejeakwa imomboa nahã imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahũ nde ve ndereakwa mombora nehẽ ojipeji jatero ġwaramo ndereakwa avuirama.

—Emo po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahũ nde ve nehẽ Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde te'varuhuro ġwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo ejeakwa mokõiva'ea novã nehẽ, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei pe me: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ġambote'varuhua mombora pe Jesus'ga ei imombe'urame ġgandeakwara mombora.

Ovelha ika'nhymipyra
(Lucas 15.3-7)

¹⁰ —Pearō hete ti tayri'ġa'jave'ġa. Tape'eaġwami ti: “Ġa koty po ti ji ndajirovagi nehē.” Na rūi ti peko, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Ġanderekokatuhara'ġa ko Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa. Ġahā omombe'u pa Tupana'ga pe nahanahā ġa oko te'varuhu tayri'ġa'jave'ġa pe javo. Nane'ymi tayri'ġa'jave'ġa nderekokatuhara'ġa ndekoi yvagi pe jiruva'ga pyri yvagipeve'ga pyri javo ga pe. A'ero Tupana'ga tayri'ġa'jave'ġa pokogukari ġa a'nguavo, ei Jesus'ga. ¹¹ Pearō ti tayri'ġa'jave'ġa. A'ereki ji ajo yvya koty tamombo ti ji yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka ji rehe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġgandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijoa jitekovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

¹² —Po akwaimbae'ga gwereko ġwencymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy ga hugwi, ndohoi re po ga heka naerū? Gweja po ga he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ogwovo yvytyruhua rupi hekaheteavo ojipe'ia. ¹³ Po ga hepiagi ovelha, a'ero po ga roryroryvamo hehe. Hory po ga jara rehe noventa e nove ovelhas rehe ika'nhyme'ŷva'ea rehe novia. Koji'i po ga roryroryvamo akoja rehe ojipejiva'ea rehe, ei Jesus'ga. Ndopotari po ga ojipejiva'ea vehevi ika'nhymame, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Na jitehe yvagipeve'ga penduvete'ga roryroryhetero tayri'ġa'jave'ġa ndehe. Ndopotari ga ġa ndekote'varuhurame. A'ereki okote'varuhurame ġa oko oka'nhyve'ġa ja ga pe, ei Jesus'ga.

Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve, ei Jesus'ga

¹⁵ —Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja – po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti eho ga pyri. Ojipe'ġa ndovakie'ŷ ti eho ga pyri, ei Jesus'ga. Ere ti ga pe: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga. Po ga nenhi'iġa rendu katu opohia okote'varuhua hugwi nehē, a'ero po ti nde jikoty'ara'javi ga pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Po ga nohendukatui nenhi'iġa nehē, a'ero ti eroho ojipe'ga ejupi ga rerovahema ga pyri. Doisve'ġa vehevi pyry nde ġa nderohoi ga pyri ġa nderovahema nehē, ei Jesus'ga. Erea'ja ti ga pe ejupive'ġa henduvame: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti erea'ja ga pe, ei Jesus'ga. Ġa ti tohendu pa nenhi'iġa doisve'ġa. Pyry ojipe'ga henduvi no nde erame ga pe. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē nahanahā akoja'ga rekote'varuhui ga pe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ġa ei ga pe nehē: “Nahanahā nderekote'varuhua ga pe.”

¹⁷ —Po ga nohendukatui ve ġanhi'iġa vehevi no, a'ero ti emombe'u ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojiko ji rehe ojatykavo jipi tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. A'ero po ti ġa ei ga pe nehē: “Nahanahā nderekote'varuhua ga pe.”

—Po ga nohendukatui ġanhi'iġa no, a'ero ti ere ga pe: “Itambere'ia mono'ōhara'ga ja ko ga ji ve.” A'ea ti ere ga pe.

A'ea Jesus'ga e'i. A'ereki judeus'ġa ndojihe'ari itambere'ia mono'ōhara'ġa ndehe ġa ite'varuhu javo – kiroki ġa omono'ō itambere'ia governo pe.

Aerē po ti pe ei nehē, ei Jesus'ga

¹⁸ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti pe ei nehē: “Nahanahā ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Aerē po ti pe ei nehē: “Nahanahā ti peko.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei ga ġa pe.

¹⁹ —Ojipea ji imombe'ukatui pe me, ei Jesus'ga. Po yvya koty doisve'ġa pepyteripeve'ġa ei: “Nahanahā ti xa'e Jesus'ga ruva'ga pe yvagipeve'ga pe nahanahā ore ipotari javo.” Ojo'ja pe erame nahā ga pe po ti ga penhi'iġa rendukatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa

pe. ²⁰ A'ereki ji ako jireheve'ġa pyteri pe ġa pokoga nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavēi – kiroki doisve'ġa onhi'ī Tupana'ga pe nhinhi'iġa rupi ġa ndekopotaro ġwaramo. Po ojipe'ġa ei a'ea jitehe no, a'ero po ti ji rekoī ġapyteri pe nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavēi no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ite'varuhu ahepyriva'ea

²¹ A'ero Pedro'ga ruri Jesus'ga pyri hete ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga pe. Ga e'i:

–Nhiirū'ga rekote'varuhurame ji ve, maramomi po ti ji ndahaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma a'ero hamo? Seterame ti ji tahaykayme ga? Maramomi? ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

²² –Seterame jate rūi, a'e ji, ei Jesus'ga. Koji'iheterame ti terehaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma. Quatrocentos e noventarame ti terehaykai ga, ei Jesus'ga Pedro'ga pe terehaykaaġwami tuhē ti ga a'ero javo. ²³ A'ereki nahā Tupana'ga opota.

–Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea pe me kiro, ei Jesus'ga. Ġanduvihavuhu'ga ei: “Maramomi itambere'ia ji imbuhu'raġi jipyri'ġa pe ikwehe? Tamonhi'ī ti ji ikwatijara ikwahava,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁴ –Ga ikwatijara monhi'iġame gapyri'ġa gweru ojipe'ga rerovahema ga pyri. Ga ko gapyri'ġa jitehe. Gaha ġa gweru oreruvihavuhu'ga ombuhu'rā ga pe ikwehe javo. He'yjuhuheteva'ea reki itambere'ia milhōes ga ombuhu'rā ojipyri'ġa pe. ²⁵ Opo'ru pa gapyri'ġa itambere'ia. Nurā tegwete imondoa'java gwuvihavuhu'ga pe.

–A'ero garuvihavuhu'ga ei ġa pe: “Peroho ti ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga ga rehe itambere'ia rerua ji ve. Garembirekohēa ti peroho gara'yra'ġa ndeheve ġa mondovo ojipe'ġa pe itambere'ia kwepyga ġa ndehe itambere'ia rerua ji ve. Peroho ti gambatera imondopava ojipe'ga pe itambere'ia kwepyga itambere'ia rerua ji ve. A'ereki ga gweroho hete itambere'ia ji hugwi imbuhura'jave'yma ji ve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁶ –A'ero gapyri'ġa ei gwerohopotarame: “Jiruvihavuhuro terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehē.” Nahā ga etehei gwuvihavuhu'ga pe ġwenypy'anduruga ga pyri ndehe ko ji hohe javo, ei Jesus'ga.

²⁷ –A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Kiro ji nahenonha'javi embuhu itambere'ia jave'yma,” ei ga ojipyri'ġa pe ga porogwetyga, ei Jesus'ga.

–Ojipe'ġa pe ojipyri'ġa pe ga ei: “Taperohoa'javi ti ga,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁸ –Ndogwerohoa'javi ġa ga a'ero. Kiro ga hoi ġa hugwi ogwovo ojipe'ga repiaga gwuvihavuhu'gapyri'ġa repiaga – kiroki ga gweroho'ā ndahe'yiva'ea dez itambere'ia ga hugwi tuhē imondoa'jave'yma ga pe. Opyhygahy ga ga juvyga. Kiro ga ei ga pe: “Embuhura'ja ji ve itambere'ia – kiroki nde ereroho'ā ji hugwi ikwehe,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁹ –Ga ġwenypy'anduru gapyri'ġa pyri a'ero nde ji hohe javo. Kiro ga ehetei ga pe: “Terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰ –“Embuhu tuhē kiro ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

–A'ero ga ga rerohoi ga mondovo cadeia pype, ei Jesus'ga. “Cadeia pype po ti nde pytai nehē,” ei ga. “Nde imondopava'javame jate itambere'ia ji ve po ti nde hemi jugwi a'ero nehē,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³¹ –Ġanduvihavuhu'gapyri'ġa hepiagi ga okote'varuhurame ga pe. Ndovy'ari ġa ga repiaga. A'ero ġa hoi gwuvihavuhu'ga pyri imombe'upava, ei Jesus'ga. ³² A'ero ġanduvihavuhu'ga ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga omongi ojipe'ga cadeia pype ji ndaporogwetygi ga javo. A'ero ga ruri gwuvihavuhu'ga pyri ovahema.

—Kiro garuvihavuhu'ga ei ga pe a'ero: “Ereko te'varuhu nde,” ei ga ojipyrive'ga pe. “Nde ere'e ji ve oji'i terenhimbaekwahivi ji rehe javo. Nurã ji ei nde ve: Nahenonha'javi nde ve embuhu ji ve itambere'ia jave'yma. ³³ Na jitehe po nde nerehenonha'javi ga pe hamo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

³⁴ —Onhimonha'ngavo ojipyrive'ga rehe ga ga mondoi ģa pe – kiroki ģa omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ģa pe jipi, ei Jesus'ga. “Tomondo ti ģa hahyva'ea nde ve nehẽ,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. “Nde imbuhupava'javame jate itambere'ia ji ve po ti ģa nomondo'javi hahyva'ea nde ve nehẽ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁵ —Na jitehe po ti jiruva'ga yvagipeve'ga pe nderekopavi nehẽ pe henonha'javame peirũ'ģa ndekote'varuhua pejive jireheve'ģa ndekote'varuhua pejive. Pe'ji hete ti pejiyvyteri pe: “Nahenonha'javi ti ģandekote'varuhua,” ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe.

19

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerẽ a'ea mombe'upavame Jesus'ga hoi Galilíapeve'ģa gwyra hugwi ua Judéia-peve'ģa gwyri pe. Pevo ga vahemi rio Jordão aherovaja hugwi. ² He'yjuhuve'ģa nduri ga reviri ovahema ga pyri. Pevo ga imombigi karugwara itetirũave'ģa hugwi a'ero.

³ Kiro fariseus'ģa nduri ga pyri no.

—Tihepia ti gareaporoģita, ei ģa ojohupe. Mara'ngu po ga nhande nhi'ĩpondekwakatuavo imombe'gwovo nehẽ? Tihepia ti ganhimbotegwetea a'ero, ei ģa ojohupe.

Nurã ģa ei Jesus'ga pe:

—Marãi naerũ? ei ģa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ģa ndekoi opohirame ģwembireko'ģa hugwi kunhangwera'ģa hugwi jipi naerũ? ei fariseus'ģa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Pekwaha pe Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. A'ea e'i:

“Jypya Tupana'ga oapo akwaimbae'ga kunhahẽa reheve,” e'i.

⁵ “Nurã akwaimbae'ģa ja'ogi uva'ģa hugwi oy'ģa hugwi no ģwembirekokaturo.

Ģa ojogwerekoro ģwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahẽa pavẽi,” e'i Tupana'ga ikwatijaruka hako, ei Jesus'ga.

⁶ A'ero mokonha ja rũi akwaimbae'ga garembirekohẽa pavẽi. Ojipejiva'ea ja ģa ndekoi ģwembirekorame. A'ero ti ģa topohiryme ojohugwi. A'ereki Tupana'ga ģa mohembirekoi, ei Jesus'ga.

⁷ A'ero fariseus'ģa ei Jesus'ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i hako: “Opohipotarame ti akwaimbae'ģa tokwatija kunhangwera'ģa pe apohi ji kiro nde hugwi javo. Ikwatijarame jate po ti ģa ģwembireko'ģa mondoi ojihugwi,” ei Moisésva'ea hako, ei ģa.

—Tupana'ga ipotare'ymame ģapohira, maraname Moisésva'ea ei a'ea nhande mbo'eavo hehe? ei fariseus'ģa Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Napeangarihu pe penhimbireko'ģa nderekokatue'yma. Nurã a'ea Moisésva'ea ei, ei Jesus'ga. Jypya ko Tupana'ga nomboja'ogukari ģa, ei Jesus'ga ģa pe.

⁹ —Jihi a'e pe me: Kiroki ga opohi ģwembirekohẽa hugwi ojipe'ga hẽa rerohoro ģwaramo ojihugwi hẽa rerekovo – a'ero po ti ga topohi hẽa hugwi opohipotarame. Po ojipe'ga ndogwerohoi hẽa hẽarembireko'ga hugwi hẽa rerekoe'yma, a'ero ti hẽarembireko'ga topohiryme tuhẽ hẽa hugwi. Po ga opohi tehe hẽa hugwi ojipe'ga hẽa rerohoe'ymame, a'ero po ti ga ajuajuri ojipehẽa rerekoro ģwaramo nehẽ. Nahã po ti ga rekote'varuhui nehẽ oajuajuro ģwaramo. Kiroki ga hẽa rereko hẽarembireko'ga pohirirẽ hẽa hugwi – gaha hẽa mboajuaju hẽa rerekoro ģwaramo nahã okote'varuhuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Po nahã tegwete akwaimbae'ğa pohihava ġwembireko'ğa hugwi, a'ero koji'i pyry ġa nahembirekoi tuhẽ! ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhi'iġa pyry ġa pe jate – kiroki ġa Tupana'ga ġa poko nahã ti peko javo. Ojipe'ġa ndokoi penhi'iġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki tegwete ġa hãavykya ojihute'varuhuro ġwaramo. Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki ojipe'ġa ġa hapĩambo tahembirekoagwamyme ti ġa javo. Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki ġa e'i: “Ahoaho po ti ji Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo nehẽ kiro Tupana'ga reko nhandervihavuhuhetero javo ġa pe.” A'ea ġa ei nanhirembirekoi po ti ji a'ero javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga nahembirekopotari tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iġa javo – Tupana'ga ga poko ga mohembirekoukare'yma. Kiroki ga ombaragwaha hehe – gaha ti te'i a'ea ko pyry javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³ Aerẽ ojipe'ġa tayri'ġa nderuri Jesus'ga pyri.

—Topoko ti Jesus'ga ġa'akaġa rehe onhi'iġa Tupana'ga pe tomomyry ti ga ġa pe javo, ei ġa.

Tayri'ġa nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ġa Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁴ —Tuhu tuhẽ ti tayri'ġa ji pyri, ei Jesus'ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki nanongara'ġa'jave'ġa pe Tupana'ga pyry hete okovo ġanduvihavuhuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁵ Opoko Jesus'ga tayri'ġa akaġa rehe a'ero onhi'iġa Tupana'ga pe emomyry ti ġa pe javo. Onhi'imbavame ga hoi pea hugwi ogwovo.

Imbateheteva'ea nomondopapotari

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶ Nanime ipyahuve'ga ruri Jesus'ga pyri. Ga e'i:

—Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji reko nehẽ jirekoagwamamo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ? ei ga Jesus'ga pe nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iġa jate ko pyry, ei Jesus'ga. Po nde rekopotari Tupana'ga pyri avuirama, a'ero ti eko pa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi – kiroki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁸ —Marãva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ko garemimbotarimova'ea:

“Terejukai ti ojipe'ġa.

Tererekoi ti ojipe'ġa nembireko'ğa.

Teremimi ti ojipe'ġa hugwi,” ei ahe.

“Tane'mbei ti ojipe'ġa mombe'gwovo tehe.

¹⁹ Emondo ti ejeaporoġita imohina ejuva'ga rehe eyhãa rehe no.

Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ğa,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²⁰ A'ero ipyahuve'ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimom-boakari ahendu katu ve ji, ei ga. Marã koji'i po ti jipyryhetea nehẽ? ei ga.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Po nde ereko katu pa pota, a'ero ti eho embatera imondopava itambere'ia pyhyga. A'ero ti emondo eitambere'ia imbatere'yve'ğa pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi nde ve yvagi pe nehẽ, ei Jesus'ga. Nurã ji ei nde ve: Emondo pa ti

eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

²² Jesus'ga renduvame ga ndovy'ari ogwovo Jesus'ga hugwi. A'ereki ga nomondopotari ombatehetero ġwaramo.

²³ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Hahy imbateve'ġa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁴ A'ea'ja ji pe me: Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateteve'ġa hohava Tupana'ga nhi'iġa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurā po ti ġa ndojikogi te ga rehe ga mongoe'yma gwuvihavuhetero, ei Jesus'ga.

²⁵ Ganhi'iġa renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimomby'ahetei hehe. A'ero ġa ei:

—Ma'ġa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁶ Ġa ndepiagateteavo Jesus'ga ei:

—Na tuhē vyakotyve'ġa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga jate ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki nonhimimi ga pe. Ikarakatu pa hete ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo. Gara po ti Tupana'ga imbuhuri ore ve a'ero nehē? ei ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti Tupana'ga japoi vyapyahua nehē. A'ea rupi jitekovo vyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rekoi vyakotyve'ġa nduvihavuhetero jiapyga oina jiapykakatuheeta rehe ta'e ti ji ġa pe ġandekoa rehe javo, ei Jesus'ga. Peko pe jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ero ji rekorame ġanduvihavuhetero po ti pe ndekoi peje'yja'ġa nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuro nehē. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ġa pavēi pende'yja'ġa israelitas'ġa, ei Jesus'ga. Pehe ti peapy oina dozeva'ea rehe pejiapykakatu rehe nehē xa'e ti ġa pe ġandeaporoġita rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹ —Pejikogame ji rehe pe pepohi penhimbatera hugwi pende'yja'ġa hugwi no xaho ti Jesus'ga rupi gareheva'ero javo, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me pe'jave'ġa pe no a'ero: Pyry hete po ti ġa pe ġa naġanani nehē – kiroki ġa opohi ġwonga hugwi ogwyrā hugwi, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame a'ea hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehē. Koji'i vehevi po ti Tupana'ga imombyryvi ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame oirū'ġa hugwi okuvyra'ġa hugwi ġwendyra'ġa hugwi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembireko'ġa hugwi, gwa'yra'ġa hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti ġa mongoi ojipyri ġa mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga.

³⁰ —Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhi-mongyavo nehē. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihava nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

20

Oporavykyve'ġa oporavyky garemitymipyra pype

¹ Ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'e. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Ypyhajive akwaimbae'ga hoi taru ti ji oporavykyve'ġa jijive javo. “Toporavyky ti ġa itambere'ia rehe ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei akwaimbae'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ² A'ero ga hoi ovahema ġa pyri. “Peporavyky ti ji ve nhiremitymipyra pype videira repiakatuavo. Amondo katu po ti ji itambere'ia um dia rupiara ikwepykava pe me a'ero nehē,” ei ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa.

—A'ero ġa hoi ko pe oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³ —Aerē nove horas rupi ga hoa'javi ogwovo ima'ēhai pe feira pe, ei Jesus'ga. Pevo ga ojipe'ġa ndepiagi. Ndoporavykyi ġa o'ama. ⁴ Nurā ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykya kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa.

—Ko pe ġa hoi oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga.

⁵ —Aerē ahaji katu ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. Aerē ka'aru gwere rupi ga hoa'javi ojipe'ġa mondouka ġa mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. ⁶ Ka'aruva'ea rupi ga hoa'javi ojipe'ġa ndepiaga, ei Jesus'ga. Ndoporavykyi ġa o'ama. A'ero ga ei ġa pe: “Gara rehe pe ātehei agwa ara rupi ve pejiporavykye'yma?” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

⁷ —A'ero ġa ei ga pe: “Ndoroporavykyi ore ġa pe. A'ereki ġa nde'i ve ore ve,” ei ġa ga pe, ei Jesus'ga.

—Nurā ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykya kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ġa hoi oporavykyavo.

⁸ —Kwara ihorē kohoa jara'ga ei ojipyri'ga pe – kiroki ga omboporavykyuka ko pe oporavykyve'ġa – ga pe ga ei: “Embuhuruka ti oporavykyve'ġa ejipyri. Emondo ti ikwepykava ġa pe mbapavava'earupive'ġa pe – kiroki ġa ka'aru oporavykyahi'vi tehe – ġa pe ti emondo ppy. Aerē ka'arugwererupive'ġa pe ti emondo. Aerē ahajikaturupive'ġa pe ti emondo. Aerē nove horasrupive'ġa pe ti emondo. Mbapavamo ti emondo jypyve'ġa pe – kiroki ġa oho ppy ppyhajive oporavykyppyavo ji ve,” ei ga ojipyri'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ —A'ero ga ġa mbuhurukari ojipyri. Ġa ndurame – kiroki ġa oporavyky ka'aruva'ea rupi – ġa pe ġa naġanani ga imondoi itambere'ia um dia rupiara ikwepykava, ei Jesus'ga. Na jitehe um dia rupiara ikwepykava ojo'jajo'ja ga imondoi ka'arugwererupive'ġa pe ahajikaturupive'ġa pe no nove horasrupive'ġa pe no. Ġa pe ġa naġanani ga imondoi ġa ndurame ojipyri, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Mbapavamo jypyve'ġa nduri no. Oyvyteri pe ġa ei: “Um dia rupiara ikwepykava ga imondoi ġa pe – kiroki ġa oporavykyahi'vi ga pe. Nurā po ti ga imbuhuri koji'iva'ea nhande ve kiro nehē. A'ereki ppyhaji hete nhande poravykyhetei ka'aru nhandepohia jugwi,” ei ġa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

—Ojo'jaime reki ga imondoi um dia rupiara ikwepykava jypyve'ġa pe ġa naġanani, ei Jesus'ga. ¹¹ Ipyhygame itambere'ia ga hugwi ġa ijara'ga rayvari okoe'yma hehe, ei Jesus'ga. ¹² Ga pe ġa ei: “Mbapavava'earupive'ġa – kiroki ġa uhu ka'aruva'ea rupi – ġahā oporavyky uma hora rupi jate. Ojo'jaime nde eremondo ġa pe ore ve no. Ypyhaji hete ore poravykyi ka'aru hete oropohia jugwi kwarahyahiva po'ruavo,” ei ġa ijara'ga pe, ei Jesus'ga.

¹³ —Oporavykyve'ġa pyteripeve'ga pe ijara'ga ei reki:

—“Kwāi,” ei ga. “Ndakote'varuhui ji nde ve. Ypyhajive ji a'e nde ve: Eporavyky ti ji ve, a'ero po ti ji imondokatui um dia rupiara ikwepykava nde ve nehē. A'ero nde ei: ‘Pyry.’ A'ea nde ei ji ve ppyhajive,” ei ga oporavykyve'ga pe, ei Jesus'ga. ¹⁴ “Eroho ti itambere'ia um dia rupiara ikwepykava herogwovo tuhē,” ei ijara'ga ga pe.

—Ojirova ijara'ga mbapavava'earupive'ġa pyteripeve'ga repiaga. “Ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi oporavykavo – ga pe ojo'jaime ji imondopotari um dia rupiara ikwepykava,” ei ga jypyve'ga pe. ¹⁵ “Pyry ji imondoi ga pe nhiremimbotarimova'ea rupi. A'ereki jiapo tuhē ko ji amondo ga pe. Erenhimyrō nde ga rehe a enhimonha'ngavo ji rehe. A'ereki ji jipyry ga rerekokatuavo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁶ —A'ea ji amombe'u ikwahavuka ojo'java'ea pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihava nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava aġwamo – ġahā po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga. Nombojoavyavyi ti Tupana'ga ġa nderekokatuavo a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i he'yjuhuve'ġa pe: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷ Jesus'ga hoi ogwovo cidade de Jerusalém me. Gweroho ga dozeve'ġa ġwemimbo'ehara'ġa ojupi. Irupe'i ga ġa nderohoi ojipe'ġa hugwi onhi'ġa ġa pe ġa horame pea rupi.

¹⁸ Kiro ga ei ġa pe a'ero:

—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġa pe. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. Aerē po ti jipyhygukahava ġa pe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe ahembo'ehara'ġa pe nehē no, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ġa ei nehē tomano ti Jesus'ga javo, ei Jesus'ga. ¹⁹ A'ero po ti ġa ji mondoukari judeus'ġarūive'ġa pe nehē tojigwarai ti ġa ga rehe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti judeus'ġarūive'ġa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve nehē. Ipira apopyra pyvō po ti ġa ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē, ei Jesus'ga. Kirē po ti ġa ji mbovyri yva rehe nahā ji jukavo nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'va'ea oko pota memei huvihavamo

(Marcos 10.35-45)

²⁰ Kiro Zebedeu'ga rembirekohēa ruri Jesus'ga pyri. Gweru hēa gwa'yra'ġa mokonha'ġa akoja'ġa – kiroki ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa dozeve'ġa nde'yja'ġa. Ġa nderovahemame hēa renypy'andurugi Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tandepiry ti ji ve, ei hēa Jesus'ga pe.

²¹ A'ero ga ei hēa pe:

—Gara nde erepota?

A'ero hēa ei ga pe:

—Ekorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhetero ti ere agwa'ġa pe jira'yra'ġa pe toko memei ti ġa huvihavamo nde pavēi. Nahā ti ere ġa pe ġa mboapyga nde pyri aheapykakatuva'ea rehe ojipe'ga kikoty ejohukoty ojipe'ga kokoty ejohukoty rūi nde pyri nehē, ei hēa Jesus'ga pe.

²² Hēara'yra'ġa pe Jesus'ga ei reki:

—Ndapekwahavi pe pe'erame toroapy ti Jesus'ga pyri orokovo huvihavamo javo, ei Jesus'ga ġa pe. Aerē po ti hahy hete ji ve nehē. Po pe ji moirūi, a'ero hahy hete pe me nehē no. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei Jesus'ga mokonha'ġa pe hēara'yra'ġa pe.

Igwete hēara'yra'ġa ei Jesus'ga pe:

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ġa.

²³ A'ero ga ei ġa pe:

—Penhimboita tuhē po ti pe hahyheterame pe me nehē pejikoga ġwaramo ji rehe. Ji rūi reki a'e ġa pe ġa tombojogwovai ji rehe yvyakotyve'ġa nduvihavamo javo. Jiruva'ga jate omboavujikweripe ġa pe avo po ti ġa apygi nehē javo, ei Jesus'ga hēara'yra'ġa pe mokonha'ġa pe.

²⁴ Aerē jara'ġa dezve'ġa ikwahavi hēa'ea Jesus'ga pe.

—“Toko ti jira'yra'ġa huvihavamo ga pyri,” ei hēa, ei ġa.

A'ero ġa ndopotari a'ea onhimonha'ngavo hēara'yra'ġa ndehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri dezve'ġa mokonha'ġa ndeheve. A'ero ga ei ġa pe:

—Judeus'ğarũive'ğã nduvihava'ğã ipopoaka ogwyrripeve'ğã mboporavykyheteavo ojive ãã mondomondovo ġwemimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğã pe dozeve'ğã pe. ²⁶ Ğã ja rũi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Po pe peko pota jireheve'ğã nduvihavamo penhiirũ'ğã nduvihavamo, a'ero ti peko katu ãã pe ãã pokoga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğã pe. ²⁷ Po pe peko pota ãã hohe pa okovo ġanduvihavuhuro, a'ero koji'i ti peko katu ãã pe ãã pokoheteavo. ²⁸ Ji ja ti pepoko ãã pejikorame ġanduvihavamo, ei Jesus'ga ãã pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jirurame yvya koty nda'ei ji ãã pe: Ji poko ti. A'ea rũi ji ei. A'ereki tapoko ti ãã javo ji ajo. Tamano ti ji he'yjuhuve'ğã ndepyga ãã mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi. A'ero po ti ãã ndohoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, a'e ji jijoa, ei Jesus'ga ãã pe.

Jesus'ga ombokatu mokonhava'ea reakwara
(*Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43*)

²⁹ Jesus'ga hoi cidade hugwi Jericó hugwi ogwovo ġwemimbo'ehara'ğã pavẽi. Ğã horame he'yjuhuve'ğã hoi ãã ndupi. ³⁰ Nanime pea rembeyvyri pe mokonha'ğã apygi heakwagweve'ğã. Ğã ikwahavi Jesus'ga kiro okwa javo. A'ero ãã hapukai torerendu ti Jesus'ga javo.

—Orepojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei ãã Jesus'ga pe.

Nahã ãã ei Jesus'ga pe. A'ereki ãã e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ãã Jesus'ga pe.

³¹ A'ero he'yjuhuve'ğã ei ãã pe:

—Tapehapukai ti, ei ãã ãã pe tonhi'imbi ãã javo.

Koji'i heakwagweve'ğã hapukaja'javi reki.

—Orepojykaharetero Daviva'ea rymyminoru ore poko ti! ei ãã ga pe.

³² A'ero Jesus'ga pytai ãã nderuruka ojipyri. Kiro ga ei ãã pe:

—Pejo ti avo. Marã po ti ji pe nderekoi nehẽ? Gara pe pepota? ei ga ãã pe.

³³ A'ero ãã ei ua Jesus'ga pyri:

—Orepojykaharetero ore mboheakwa katu, ei ãã ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ãã porogwetygi. Opoko ga ġandeakwa rehe. Nanime pyry ġandeakwa. Kiro ãã hoi Jesus'ga rupi a'ero.

21

Jesus'ga ovahẽ Jerusalẽm me Domingo dos ramos
(*Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Joãõ 12.12-19*)

¹ Ohorame cidade de Jerusalẽm me Jesus'ga ovahẽ cidade'ia kotyi ve Betfagẽ kotyi ve ġwemimbo'ehara'ğã pavẽi. Ohĩ Betfagẽ vytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro Jesus'ga ei mokonha'ğã pe ġwemimbo'ehara'ğã pe ãã mondouka.

² —Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'ea pe, ei ga ãã pe. Pevahemame kotihĩ po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea jumenta nehẽ. Ojugwa ãã imo'ama yva rehe. Jumenta ra'yra oko ipyri no. Pekwahara memei ti herua ji ve. ³ Po ti ãã ei pe me nehẽ: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ti ãã ei na, a'ero ti pe'ji ãã pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei: Nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo’.” A'ea ti pe'ji ãã pe. Kotihĩ po ti ãã imbuhurukari nhande ve a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ãã pe.

⁴ A'ero ãã ndekoi Jesus'ga nhi'iğã rupi ga nhi'ĩpo'rupava. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iğã mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iğã mombe'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

⁵ “Ere ti cidadepeve'ğã pe Siãopeve'ğã pe:

‘Pehepia ti! Penduvihavuhuhete'ga uhu pe pyri.

Ga ko oko nhyrõ.

Ga po ti oho yuhua'javuhuva'ea arimo jumenta ra'yra arimo ua nehē,' ei ahe Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo hako.

⁶ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa hoi Jesus'ga nhi'iğa po'ruavo ipyhyga jumenta jumenta ra'yra reheve. ⁷ Gweru ға jumenta jumenta ra'yra reheve Jesus'ga pyri herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ға heropori inoğa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi i'arimo. ⁸ Ga rerohorame pea rupi he'yjuhuheteve'ğa heroporopori oapoa opira i'arimova'ea pea rupi timbojigwa ti pehea ga pe javo. Jara'ğa okytkytki hakā yva hugwi heroporopoa pea rupi imbokatuavo. Nahā ға Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhandervihavuhuhete'ga u kiro javo. ⁹ Jara'ğa oho ga renonde. Jara'ğa oho ga reviri. Nahā he'yjuhuheteve'ğa hoi ga rupi. Hahyahi hete ғанhi'iğa ға erame:

—“Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!” ei ға ga ko nhandervihavuhuhete'ga javo. “Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomomybyry.

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo,” ei ға. “Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!”

Nahā ға ei Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo.

¹⁰ Jesus'ga rerovahemame cidade de Jerusalém me ipypeve'ğa py'a myi.

—Mome ahe ga? ei ға Jesus'ga repiagame.

¹¹ A'ero he'yjuhuve'ğa ei ға pe:

—Ga ko Jesus'ga Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ga. Gagwyrā ko Galiléia. Pevo ga ruvi cidade de Nazaré pe, ei ға ға pe.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹² Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ğa jatykahavuhua pe Tupana'ga mbohetehei pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ēva'ea hugwi ga ға mo'embavi ima'ēhara'ğa ipyhyhara'ğa ndeheve – kiroki ға oma'ē mbatera ipyhyga no – perope Tupana'ga mboheteheva pyri. Pevo ga imbojirevi ға'apoa mesas – kiroki ға hajiheve'ğa itambere'ia pyhy judeus'ğa itambere'ia mondovo nahā ikwepyga. Ґa'apykava no – kiroki ға omondo inambua itambere'ia rehe – ға'apykava ga imbojirevi. ¹³ Ґa pe ga ei:

—Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ī ti ға ji ve nhironga pype vyva koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ға pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ға ikwepykwepyga mbatera pyvō Tupana'ga rongā pype,” pe'ji, ei Jesus'ga. Nahā pe Tupana'ga rongā mongoukari iporomive'ğa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ğa pe.

¹⁴ Heakwagweve'ğa nduri oje'yja'ğa jatykahavuhua pype ipyka'naka'nauhūve'ğa pavēi. Jesus'ga pyri ға nduri ovahema a'ero. A'ero ga imomyryvi ға pe ға mboheakwakuavo ipyka'nave'ğa mopo'ağatua'java.

¹⁵ Ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi gwepia ahemonhi-momy'ava'ea Jesus'ga imomyryvame ға pe. Ґwendu ға tayri'ğa Jesus'ga mboheterame ojatykahavuhua pype javo:

—Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!

Nahā tayri'ğa ei. A'ereki ға e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ғandu-vihavuhuhetero javo.” A'ero ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa nhimbohivi Jesus'ga pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi.

¹⁶ A'ero ға ei Jesus'ga pe:

—Erehendu nde tayri'ğa ea?

Jesus'ga ei ға pe:

—Ahendu ji. Napemonhi'iği pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? E'i:

“Tupanetero nde tayri'ğa mbo'ekatui ipita'ngive'ğa ndeheve.

‘Ji mbohete ti,’ ere nde ға mbo'eavo.

A'ero ġa nde mbohetekatukatui.”

Nahã ikwatijariipyra i'ei Tupana'ga mombe'gwovo, ei Jesus'ga ikwava'ẽhara'ġa nduvi-hava'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no.

¹⁷ O'erame a'ea Jesus'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo cidade de Jerusalém hugwi. Oho ga cidade'i pe Betânia pe. Pevo ga kiri ypytunimo.

Tande'aa'javi ti! ei Jesus'ga figo'yva pe

(Marcos 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Ko'emame ypyhajive Jesus'ga hoa'javame cidade de Jerusalém me ty'ara ga jukai.
¹⁹ Pea rupi ga hepiagi figo'yva figueira ogwovo ipyri ta'u ti yva'ia javo. Ndi'ai reki ka'atehea herekovo. A'ero ga ei jupe:

—Tande'aa'javi ti! ei ga jupe.

Nimbegwei he'ouhũro omanomo figo'yva a'ero. ²⁰ He'õa repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nhimomby'ai. A'ero ġa ei:

—Kotihĩ figo'yva he'ouhũro omanomo! ei ġa.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikohetei Tupana'ga rehe, a'ero ji ja po ti pe imohe'õi i'yva. Koji'i po ti pe popoakaramo nehẽ no. Po ti pe ei avova'ea pe yvytyra pe nehẽ: “Ejipe'a ti enhimomboa ypihua pype.” Po ti pe ei na nehẽ, a'ero po ti yvytyra ihoi ypihua pype nehẽ, ei Jesus'ga. ²² Po pe jikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga penhi'iġa rendukatui pe erame ga pe nahanahã ore oropota javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Kiro Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me ovahema ogwovo ja oje'yja'ġa jatykahavuhua pype templo pype. Ga ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'iġa rehe ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa nduri ga pyri xava'eve'ġa pavẽi. A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma'ġa e'i a'ea nde ve? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji nhi'ĩpondekwa na'ẽ ti. Pe ji nhi'ĩpondekwaturame a'ero po ti ji na jitehe ga mombe'ui pe me no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Pemombe'u ti ji ve a'ero. Ma'ġa ombuhuruka João Batista'ea tomobatiza ti ga ġa javo? “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoġita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei nehẽ: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviari João Batista'ea nhi'iġagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ. ²⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batista'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ġa henduvi nhanenhi'iġa okote'varuhuavo nhande ve nehẽ, ei ġa xakyhyji nhande ġa hugwi javo. A'ereki nhandegwyripeve'ġa epavi: “João Batista'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a,” ei nhandegwyripeve'ġa, ei ġa ojohupe.

²⁷ Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa po ombuhuruka João Batista'ea tomobatiza ti ga ġa javo? Ndorokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehẽ no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga.

Gara'yra'ġa mokonha'ġa

²⁸ —Marã pendeaporoġita? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ui pe me, a'ero ti ji nhi'ĩpondekwa nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea.

—Mokōi ko akwaimbae'ga ra'yra'ğa, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Gwa'yra'ga pe ga ei: “Pi'a, eho ti kiro eporavykyavo ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei ga gwa'yra'ga pe.

²⁹ —Emo gara'yra'ga e'i: “Ndahoi tuhē po ti ji nehē,” ei ga uva'ga pe. Aerē ga japyakakatui. A'ero ga herojijyi ojeaporoğita ogwovo oporavykyavo uva'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³⁰ —Aerē garuva'ga hoi ojipe'ga pyri gwa'yra'ga pyri, ei Jesus'ga. Na jitehe ga ei ga pe eho ti kiro eporavykyavo ko pe javo.

—“Ji po ti aho tuhē nehē, apī,” ei gara'yra'ga ga pe. Ndohoa'javi reki ga oporavykye'yma, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³¹ —Manamo gara'yra'ğa oko ganhi'iğa rupi? ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe xava'eve'ğa pe no.

A'ero ğa ei Jesus'ga pe:

—Akoja ga – kiroki ga oho ko pe oporavykyavo gara'yra'ga, ei ğa.

A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Kiroki ğa omono'oğuhū itambere'ia governo pe – ğahā akwaimbae'ğa upahara'ğa pavēi ojiko Tupana'ga rehe kiro eko ti oreruvihavuhetero javo ga pe. Ojikogypy ğa pe nenonde a'ero, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe xava'eve'ğa pe no.

³² —Ymya'ī João Batistava'ea ruri pe pyri ikwahavuka pe me nahanahā Tupana'ga opota javo ikwehe. Ndaperoviari pe ga pejikokatue'yma, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ōhara'ğa akwaimbae'ğa upahara'ğa pavēi ga reroviari reki ojeaporoğita rerojijyita. Ğandeaporoğita rerojijyja pe hepiagi. Hepiagirē vehevi pe ndaperojijyi ve pejeaporoğita ga reroviare'yma, ei Jesus'ga ğa pe. Nurā ji ei: Okogypy ğa Tupana'ga rehe pe nenonde, ei Jesus'ga ğa pe.

Garemitymipyra repiakatuhara'ğa okote'varuhuve'ğa

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³ —Ojipea rehe kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Pehendu ti, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa pe xava'eve'ğa pe no. Kohoa jara'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Aerē ga ğwemityma rokairuği, ei Jesus'ga. Aerē ga japo uva mu'umu'ūhava tyhya rupiaramo. Aerē ga japo tapyjo'ara ko pe. “A'ea hugwi po ti ğa hepiakatui nhiremitymipyra videira ji ve nehē,” ei ga.

—A'ero ga ei ğa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa. A'ero jykyhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ğa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ğa opytavo ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivya'java nehē javo, ei Jesus'ga.

³⁴ Aerē kiro jykyhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ğa pe: “Peho ti ğa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ğa pyri. Toyky ti ğa yva'ia imbuhuruka jiapo ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ğa. Ogwovo ğa vahemi ğa pyri imombe'gwovo ganhi'iğa ğa pe. ³⁵ Emo ğa nomondopotari yva'ia ğa pe okote'varuhuavo ğa pe, ei Jesus'ga. Jara'ga ğa ga nupanupā. Jara'ga ğa ga juka. Jara'ga rehe ğa omombomombo ita, ei Jesus'ga. Nahā garemitymipyra repiakatuhara'ğa jigwarai gapyrive'ğa ndehe, ei Jesus'ga.

³⁶ —A'ero kohoa jara'ga ojipe'ğa mondoi ojipyrive'ğa. Ğa ko he'yi ohopyve'ğa hohe. A'ero ga ğa mondoi togweru ti ğa yva'ia ğa hugwi javo novīa. Ğa vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ğa ndekote'varuhui ğa pe no.

³⁷ —A'ero kohoa jara'ga gwa'yra'ga mondoi gaha ti togweru yva'ia ğa hugwi javo novīa. “Ga pe po ti ğa ndekokatui nehē,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁸ Kiro gara'yra'ga vahemi yva'ia tymipyra repiakatuhara'ğa pyri. Ga repiagame ğa ei ojohupe: “Avova'ea ko

gayvyaḡwama. He tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ḡa. ³⁹ A'ero ḡa gara'yra'ga pyhygi ga momboa kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰ —A'ero kohoa jara'ga vahemame marā po ti ga ḡa nderekoi nehē? ei Jesus'ga ḡa pe.

⁴¹ A'ero ḡa ei ga pe:

—Omoka'nhyumba ranuhū po ti ga ḡa gwa'yra'ga repyga nehē, ei ḡa. Ojipe'ḡa pe po ti ga ei nehē: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa,” e po ti ga nehē. A'ero po ti ḡa imondokatui yva'ia ga pe jyky nanani nehē, ei ḡa Jesus'ga pe.

⁴² —Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Napemonhi'iḡi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? A'ea e'i:

“Onga apohara'ḡa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ḡa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.

Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ḡa pe.

⁴³ —Nurā ji ei pe me: Tupana'ga ndokoa'javi penduvihavuhuhetero judeus'ḡa nduvihavuhuhetero pe ndepiakatua'jave'yma nehē, ei Jesus'ga. Oko po ti ga ojipe'ḡa nduvihavuhuhetero – kiroki ḡa ga nhi'ipo'ru ojikoga ga rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Kiroki ḡa o'a akoja rehe ita rehe – ḡahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ḡa ndehe nehē, a'ero po ti ita ḡa ka'mbika'mbigi ḡa mongu'iuhuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'yve'ḡa moka'nhymbava.

⁴⁵ Ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa henduvi fariseus'ḡa pavēi Jesus'ga imombe'urame ojo'java'ea. A'ero ḡa ikwahavi Jesus'ga nhande mombe'ui reki javo. Jesus'ga arōe'yma a'ero ḡa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'umbe'urame ojo'java'ea peko akoja'ḡa ja javo nhande ve, ei ḡa Jesus'ga mbotegwetepota.

⁴⁶ Nurā ḡa Jesus'ga pyhypotarahivi novā. Emo ḡa okyhyji pevove'ḡa hugwi. A'ereki pevove'ḡa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara'ga javo.

22

Hehanhuhū toryva

(Lucas 14.15-24)

¹ Jesus'ga ḡa mbo'ea'javi he'yiva'ea pyvō ojo'java'ea pyvō javo ḡa pe:

² —Marā hekoi kiro Tupana'ga rekorame yvyakotyve'ḡa nduvihavuhuhetero ḡa nderekovo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. ḡanduvihavuhu'ga japoī toryva tahembireko ti jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³ Ojipyrive'ḡa pe ḡanduvihavuhu'ga ei: “Peho ti javo ḡa pe – kiroki ḡa ji ḡa momoranduvipe – tuhu ti ḡa kiro toryvi pe javo.”

—“Kwa,” ei ḡa ogwovo. ḡa vahemame ḡa pyri imombe'gwovo ḡa ndohopotari reki toryvi pe, ei Jesus'ga.

⁴ —A'ero ikwahavame ḡanduvihavuhu'ga ojipe'ḡa mbuhurukari ojipyri ojipyrive'ḡa jitehe. “Peho ti javo ḡa pe – kiroki ḡa ji ḡa momoranduvipe. Tuhu ti ḡa kiro toryvi pe. ḡa pe ti pe'ji: ‘Pehendu ti! ei ga pe me. Amboavujikweruka ji toryva. Ajuka ji yuranuhū'javuhuva'ea bois bezeros reheve – kiroki a'ea ji amboky'rauhu. Amboavujikwepavuka ji mbatera, ei ga pe me. Kiroḡwe tuhē ti pejo toryvi pe hepiaga jira'yra'ga hambirekorame, ei ga pe me.’ Nahā ti pe'ji ḡa pe,” ei ga ojipyrive'ḡa pe ḡa mondovo, ei Jesus'ga.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. ⁵ Ġa pyri ġa vahemi imombe'gwovo ġa pe a'ero. Ndojapyakai ġa ġanhi'iġa rehe ohoe'yma toryvi pe, ei Jesus'ga. Oporavykya rehe reki ġa hoi. Ojipe'ga oho ko pe. Ojipe'ga oho ima'eamo mbatera, ei Jesus'ga. ⁶ Ojipe'ġa, ojigwaraita gwuvihavuhu'gapyrive'ġa ndehe, ġa ġa pyhygi ġa jukavo, ei Jesus'ga.

⁷ —Ikwahavame ġanduvihavuhu'ga nhimonha'ngai. A'ero ga osoldados'ġa mondoi ġa pyri ġa moka'nhybavuka imbokajuka ġacidade, ei Jesus'ga.

⁸ —Ojipe'ġa pe ojipyrive'ġa pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Amboavujikwe pa ji toryva novia. Kiroki ġa pe ji a'e tuhu ti ġa javo – ġahā oko te'varuhu reki upotare'yma,” ei ga, ei Jesus'ga. ⁹ “Peho ti pepukuhua rupi nanani a'ero,” ei ga. “Pe'ji ti pevove'ġa pe: ‘Pejo ti toryvi pe. Nhanderuvihavuhu'ga oapo toryva tahembireko jira'yra'ga javo.’ Nahā ti pe'ji ġa pe nhaporemō ġa ndepiagame,” ei ga, ei Jesus'ga.

¹⁰ —“Kwa,” ei ġa. Pepukuhua rupi ġa hoi a'ero ġa ndepiaga ġa mono'ono'ombava, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ġa ġa omono'ō pyryve'ġa ndeheve ġa nderovahema toryvi pe. Nahā he'yjuhuvē'ġa nduri hepiaga toryva. Ohygahi ġa toryva rehe gara'yra'ga hambirekorame, ei Jesus'ga.

¹¹ —Toryva repiave'ġa pyri ġanduvihavuhu'ga hogahoi ġwonga pe ġa ndepindepiaga onhi'iġa ġa pe, ei Jesus'ga. Ġa ndepindepiagame ga ojipe'ga repiagi. Gapira ko tapy'ynhapipyryva rūi – kiroki toryva repiagame ġa ndopo'rui, ei Jesus'ga. ¹² Nurā ġanduvihavuhu'ga ei ga pe: “Kwāi,” ei ga ga pe. “Tapy'ynhapipyryva rūi ko nde eremongi. Marā nde ruri avo ekiavo toryva repiaga naerū?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nonhi'iġi reki ga. ¹³ A'ero ġanduvihavuhu'ga ei ojipyrive'ġa pe: “Pekwa ti gapya gapoa reheve! Peroho ti ga agwa hugwi ga momboa ypytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁴ —A'ea ji amombe'u ikwahavuka pe me, ei Jesus'ga. Nahā Tupana'ga ġa nderek-oukari okorame vyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. A'ereki he'yjuhuvē'ġa pe Tupana'ga ei: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

César'ga rembiapoa itambere'ia
(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ Fariseus'ġa ndopotari Jesus'ga imombe'urame nahā hekoi kiro Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero javo. A'ero ġa hoi Jesus'ga hugwi. Ojohupe ġa nhi'inhi'iġi.

—Tihepia ti Jesus'ga reaporoġita. Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iġame nehē? ei ġa ojohupe.

¹⁶ A'ero ġa ġwemimbo'ehara'ġa mondoi Jesus'ga pyri Herodes'gareheve'ġa ndeheve nahanahā ti pe'ji Jesus'ga pe javo.

—Kwa, ei ġa. Nahā po ti ore ga moandyandyi nehē.

Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga pyri. Ovahemame ġa nhi'iġatui Jesus'ga pe timoandyandyi ti ga javo.

—Orembo'eharamo nde eremombe'ukatu mbatera, ei ġa ga pe. A'itituhēva'ea rehe nde ore mbo'e. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde erembo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ġa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no, ei ġa ga pe. ¹⁷ Nurā ore ei nde ve torembo'e ti javo. Marā ndereaporoġita? César'gareheve'ġa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? ei ġa Jesus'ga pe.

¹⁸ Ojohupe ġa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehē. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurā ga ei ġa pe:

—Ahemoandyiva'ero maranameuhū pe ipotari nhimbote'vara nhirembi'ea rupi? ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹ Pehepiuka ti ji ve itambere'ia – akoja pe ġa ei: “A'ea ti pemondomondo nhanderuvihavuhu'ga pe.” A'ea pehepiuka ji ve, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ea ġa heruri ga pe a'ero.

²⁰ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ġa okwatija inoġa hehe, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

²² Henduvame ġa nhimomby'ai tegwete gamoandyihava javo. A'ero ġa hoi ga hugwi ogwovo.

Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(*Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40*)

²³ A'ea rupi jitehe saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri ovahema. A'ereki ġa e'i ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iġame nehē? ei ġa ojohupe.

²⁴ A'ero, orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe, a'ero ti gairū'ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereco gwakypwepohara'ġa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe.

²⁵ —Ymya seteva'ea ruvi avo onhoirūva'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi, ei ġa. A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'īpo'ruavo. ²⁶ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ²⁷ Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kako kunhangwerava'ea, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁸ —Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hambireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

²⁹ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Pendeaporoġita ko Tupana'ga reaporoġita atyvi pe Tupana'ga nhi'iġa reroviare'ymame nahembogweravi po ti ga nehē javo. A'ereki pe ndapekwahakatui Tupana'ga rembikwatijarukara, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi Tupana'ga popoakara no, ei ga ġa pe. ³⁰ Nahā ji ei pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga ġa mbogweravame ġamanoa hugwi po ti akwaimbae'ġa nahembirekoa'javi nehē. Ojipe'ġa po ti nomohembirekoa'javi kunhangwera'ġa nehē no. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko ġwembirekoe'ymamo. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja po ti ġa nahembirekoi nehē no, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³¹ —Pemonhi'ĩ pe Tupana'ga rembikwatijarukara novĩa – kiroki omombe'u ahembog-werahava. Abraãova'ea manorẽ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

³² “Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei ga hako.

—Ikwatijarukara rupi Tupana'ga ei pe me, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe. O'erame nahã Tupana'ga ikwahavukari pe me ға okoji javo. A'ereki Tupana'ga nde'i: “Abraãova'ea ji mbohete.” A'ereki Tupana'ga pe ға okoji, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe.

A'ea Jesus'ga ei ға okwerava'ja omanorẽ javo.

³³ Jesus'ga nhi'iğa renduvame he'yive'ğa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe onhi-mongyavo.

*Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ahe
(Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28)*

³⁴⁻³⁵ Fariseus'ğa ikwahavi Jesus'ga ea saduceus'ğa pe.

—Jesus'ga omombi saduceus'ğa nhi'iğa ға omoandyandyipotarame, ei ға ojohupe.

Kiro ғapyteripeve'ga judeus'ğa mbo'ehara'ga ei:

—Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iğame a'ero nehẽ? ei ga a'ea pota.

Nurã ға nhimbojatykatykai ogwovo ovahema Jesus'ga pyri. A'ero ga ei Jesus'ga pe:

³⁶ —Orembo'eharamo emombe'u ti ore ve, ei ga Jesus'ga pe. Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ga Jesus'ga pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i:

“Pearõ hete tuhẽ ti pepojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearõ hete tuhẽ ti ga pejipy'a pe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga imondovo pejeaporoğita imohina ga rehe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo,” e'i, ei Jesus'ga ga pe.

³⁸ A'ea ko joheva'ea huvihava Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei Jesus'ga.

³⁹ —Hehohyva'ea ko a'ea'java'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ea e'i:

“Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ğa”, ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ga pe.

⁴⁰ A'ea memei huvihava. A'ero hehe nhanderekorame nhande rekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemno nhandekovo Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemno, ei Jesus'ga ga pe.

*Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no
(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)*

⁴¹ Fariseus'ğa nhimbojatykarame Jesus'ga pyri Jesus'ga ei ға pe:

⁴² —Marã pendeaporoğita Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe Cristo'ga rehe? Ma'ğa rymyminoa po ti ga uhurame nehẽ? ei Jesus'ga ға pe.

A'ero fariseus'ğa ei:

—Ga po ti Daviva'ea rymyminoa nehẽ, ei ға Jesus'ga pe.

⁴³ Kiro Jesus'ga ei ға pe:

—Na tuhẽ. Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga. Emo Tupana'ga ra'uva ombo'e Daviva'ea Cristo'ga ko ndepojykaharetero oko javo ga pe. Maraname Daviva'ea e'i Cristo'ga pe ga ko jipojykaharetero oko javo Cristo'ga rekorame Daviva'ea rymymino'ga? Ymyahũ Daviva'ea okwatija a'ea mombe'gwovo inoğa. Ikwatijarame ahe ei hako:

⁴⁴ “Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ẽ ti ji pyri jijohukoty rui ekovo huvihavamo epytavo.

Tamongo ti ji nearõ'e'yve'ğa neremimbotarimova'ea rehe nehẽ,’ ei Tupana'ga,” ei

Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Ġa mbojapyakavo Jesus'ga ei a'ea onhimombe'gwovo ikwahavipeavo Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi javo.

⁴⁶ Ġa pe tegwete Jesus'ga nhi'ĩpondekwa. A'ero kiro ġa nde'ia'javaġwami Jesus'ga pe: “Maramarã?” A'ereki ġa ga pojihu.

23

Ahembo'eharava'ea onhimbohete fariseusva'ea pavēi

(Marcos 12.38-39; Lucas 11.43-46; 20.45-46)

¹ A'ero Jesus'ga ei he'yive'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe no. ² Ga e'i ġa pe:

—Judeus'ġa mbo'ehara'ġa fariseus'ġa pavēi ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Moisésva'ea py'rovo ġa nhande mbo'erame. ³ Nurã ġa pe mbo'erame nahanahã ti peko javo, a'ero ti peko pa ġanhi'iġa rupi, ei Jesus'ga. Emo ġandekote'varuhua rupi ti tapekoi. A'ereki ġa e'i pe me novia: “Pehendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera.” Ġa ki a'e te nohendukatui a'ea, ei Jesus'ga. ⁴ Ġa e'i: “Nahanahã ti peko pejikorame Moisésva'ea nhi'iġagwera rupi,” e'ie'i ġa nhande ve, ei Jesus'ga. Emo ġa ndokopavi Moisésva'ea nhi'iġagwera rupi, ei Jesus'ga. Oko pa po ġa hupi hamo. Onhi'iġa rupi ġa ndokopavi no. Ġa ko ġa ja – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁵ —Okokaturame ġa ei oyvyteri pe: “Pyry ojipe'ġa nhande rekokatua repiagi. A'ero po ti ġa nhande mbohetei ġa oko hete Tupana'ga nhi'iġa rupi javo.” Nahã ġa ete'varuhui oyvyteri pe imondoe'yma ojeaporoġita Tupana'ga rehe jate, ei Jesus'ga.

—Ombohetea potaruhuro ġwaramo hehã'i'uhūva'ea ġa japoi Tupana'ga rembikwati-jara ryruhu'ia inoġa ojihe ejetovapy rehe. Ono ġa irūa hyruhu'ia ojyva rehe no, ei Jesus'ga. Judeus'ġa omongi hyruhu'ia okovo Tupana'ga nhi'iġa rupi jipi. Na tuhẽ. Emo judeus'ġa mbo'ehara'ġa apoa fariseus'ġa apoa pavēi koji'i hehã ojipe'ġa apoa hohe hyruhu'ia tianembohete ti ġa javo.

—Franjas ipukupukuhu'iva'ea ġa japoi omboja opira rembeyvyra rupi imondovo, ei Jesus'ga. Jatu'riva'ea franjas judeus'ġa omboja hupi okoheterame Tupana'ga rehe. Na tuhẽ. Emo judeus'ġa mbo'ehara'ġa apoa fariseus'ġa apoa pavēi koji'i ipukuhu ojipe'ġa apoa hohe. Nahã ġa japoi ojikwahavuka ojipe'ġa pe tianembohete ti ġa javo, ei Jesus'ga.

⁶ —O'u pota ġa toryva jara'ġa pyri toryva repiagame. Na jitehe ġa apypotaruhui nhanderuvihava'ġa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ġa e'i te'varuhu oyvyteri pe: “Nhande mboheteavo ti ġa tianderepia pa. A'ereki nhande ġanduvihavuhetero xako,” ei ġa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁷ —Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'iġatuavo ġa pe pe ko orembo'eharamo javo ġa pe, ei Jesus'ga.

⁸ Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe ki a'e te ġa ja rūi peko, ei Jesus'ga. A'ereki jiji jate ako pembo'eharamo Cristoramo, ei Jesus'ga. Pe reki penhoirū. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe. A'ero ojo'javuhu pe hoi. Nurã ti tape'ei pejohupe pe ko orembo'eharamo javo. A'ea ti tape'ei pejohupe penhimbohete'yma, ei Jesus'ga.

⁹ —Tape'ei ti avove'ga pe vyakotyve'ga pe – kiroki ga oko peirū'ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe – ga pe ti tape'ei apī javo. A'ea ti tape'ei ga pe. A'ereki ojipeji ko ga penduvetero Tupana'ga yvagipeve'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁰ —Te'iyme ti ġa pe me pe ko oreruvihavamo javo. A'ea ti ġa te'iyme pe me pe mbohete'yma, ei Jesus'ga. A'ereki jiji jate ako penduvihavuhetero Cristoramo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ¹¹ Po ti pe ndekopotari jireheve'ġa nduvihavamo penhiirū'ġa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga.

¹² —Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ğa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehë: “Ndapekoi pe huvihavamo. Tapenhimbohetei ti!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehë, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei pejikokatuavo ojipe'ğa pe, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehë: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehë, ei Jesus'ga.

*Tiruahũ ti pe me, ei Jesus'ga fariseusva'ea pe
(Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 52; 20.47)*

¹³ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe napembo'ekalui Tupana'ga nhi'iğa rehe herojijyita. Nurã hajihea rehe pe ға mbo'ei ға moandyandyita, ei Jesus'ga ға pe. Pereko pe Tupana'ga nhi'iğa aherembikwatijara novã timonhi'i javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iğa rupi pejikoge'yama ga rehe. Ґa ndekopotarame ganhi'iğa rupi pe napemombe'ukalui ға pe, ei Jesus'ga. Nahã pe napemongoi ға ganhi'iğa rupi ға mbojikoge'yama ga rehe. A'ero pe ja ға nde'i Tupana'ga pe nde oreruvihavuhuhetero ereko jave'yama, ei Jesus'ga ға pe.

¹⁴ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe pepojykaahy mbatera aherembirekokwera'ğa hugwi, ei Jesus'ga. Penhi'imbukuhu tehe pe Tupana'ga pe. Pe'e pe pejiyvyteri pe: “Nhande renduvame po ti ojipe'ğa ei nhande ve oarõ hete ға Tupana'ga javo.” Nurã jate pe nhi'inhi'iği Tupana'ga pe ga arõe'yama, ei Jesus'ga. Kaitu po ti hahy hete pe me a'ero nehë, ei Jesus'ga ға pe.

¹⁵ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe pejiheve'ğa mbote'va hete. A'ero ға ko koji'i oko te'varuhu pe hohe duas vezes pe hohe. Pe po ti peho hahyva'ea ruvihava pype nehë pendekote'varuhuro ғwaramo. Ґa kaitu po ti oho hahyva'ea ruvihava pype nehë okote'varuhuhetero ғwaramo, ei Jesus'ga. “Pyry,” pe'e pe ға ndekorame pe ja. A'ereki pe peporavyky hete ojipeji'ga mbote'varuhuavo. Pehopeho pe ga rehe ya rupi pea rupi no tiroviaruka ti pevove'ga pe nhanenhi'iğa javo. Nahã pe ga mbote'varuhui. Nurã po ti tiruahũ pe me nehë, ei Jesus'ga ға pe.

¹⁶ —Heakwagweve'ğa'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Pe peroho ojipe'ğa penhinhi'iğa rupi no. Tiruahũ ti pe me! Nahã ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ojipe'ğa mbo'ei.

—Nahã pendeaporoğita te'varuhuro. Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehë. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iğa javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame Tupana'ga ronga renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'iğa rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ға mbo'ei, ei Jesus'ga.

—Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehë. Ouro renoina nhandejatykahavuhua pypeva'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iğa javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ouro renoina, a'ero ti ga toko tuhë onhi'iğa rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ға pe.

¹⁷ —Ikwahave'ÿva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Ndapekwahavi'i! Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ґa ouro po'rurame jate Tupana'ga ronga pype nhandejatykahavuhua pype Tupana'ga omombyry ouro, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ға mbo'ei, ei Jesus'ga. ¹⁸ Po ға ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehë. Ikwava'ëhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iğa javo,” e po ға, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ëhava renoina po ға etehei a'ero. Ґa okopotare'ymame onhi'iğa rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ei ға mbo'eavo, ei Jesus'ga.

—Po ға ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoi nehë. Kiroki a'ea ji amondo ikwava'ëhava rehe – a'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iğa javo,” e po ға, ei Jesus'ga. A'ero

pe ei: “O'erame ikwava'ēhavareheva'ea renoina, a'ero ti ġa toko tuhē onhi'iġa rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ —Ikwahave'ŷva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Ndapekwahavi'i'i! Ikwava'ēhava koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ġa nhaneremimondoa noġame jate ikwava'ēhava rehe Tupana'ga omombyry nhaneremimondoa, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ —Po ġa ehetei: “Nahanahā po ti ji rekoi nehē. Ikwava'ēhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iġa javo.” Po ġa ei nahā, a'ero ġa ehetei ikwava'ēhava pe a'eareheva'ea pe nhaporemno, ei Jesus'ga ġa pe.

²¹ —Po ġa ehetei: “Nahanahā po ti ji rekoi nehē. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iġa javo.” Po ġa ei nahā, a'ero ġa ehetei garonga pe ipypeve'ga pe no Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

²² —Po ġa ehetei: “Nahanahā ti ji rekoi. Yvaga renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iġa javo.” Po ġa ei nahā, a'ero ġa ehetei Tupana'ga apykava pe. A'ereki yvagi pe Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero oapyga. A'ero o'erame yvaga pe ġa ei Tupana'ga pe tuhē a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ġa pe. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe peko tehe Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi, ei Jesus'ga.

—Petŷ pe imboheva'ea: hortelā erva-doce reheve cominho reheve. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji Tupana'ga pe pejikovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ea pyry Tupana'ga pe novia, ei Jesus'ga. Emo pe ndapekokatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga.

—Peko katu po pe hamo pejikokatuavo ojipe'ġa pe hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa ojive Tupana'ga ipotari. Emo ga pe koji'i huvihava pendekokatua. Pe ndapeporogwetygi ojipe'ġa. Peporogwety po pe ġa hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa Tupana'ga pe pyry ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava ġaporogwetyga, ei Jesus'ga.

—Napembojikogukari ojipe'ġa pejihe penhi'mberame ġa pe. Pembojikoguka po pe ġa pejihe hamo penhi'mbee'yma hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Penemimondoa pyry Tupana'ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava ġambojikogukara pejihe. Peko ti gareaporoġita rehe. Tapemondopigi ti ga pe no, ei Jesus'ga.

²⁴ —Heakwagweve'ġa'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Pe peroho ojipe'ġa penhinhi'iġa rupi. Pembogwambogwa pe mberu'i'ia ta'uyme ti ji ite'varuhuva'ea javo. Emo pe pe'u reki ite'varuhuheteva'ea hehanhuhūva'ea yuranuhūa'javuhuva'ea jaimelo jaimelo. Nahā ji ei pe me. A'ereki pe peko hete a'ea rehe – kiroki huvihava gwere Tupana'ga pe. Kiroki huvihava hete Tupana'ga pe – a'ea rehe pe ndapekoi, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iġa rupi pe jikoe'yname ganhi'iġa rupi pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Ġwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahā ji ei. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejihe pejikote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

²⁶ —Heakwagweve'ga'java'ero nde ereko, fariseu! ei Jesus'ga ġapyteripeve'ga pe. Epohi ti ejekote'varuhua hugwi ejeaporoġitakaturu. A'ero po ti nde rekokatui ejikokat-uavo ojipe'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame nde ve: Epyhei copo pype prato pype reheve. A'ero copo ara ikatu no prato ara reheve, ei Jesus'ga.

²⁷ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe aheryvya ja, ei Jesus'ga. Ikatu tehe tapyja

ita apopyra novĩa – kiroki oko aheryvya rehe. A'ereki ġa omotiġuhũ imbokatuavo tapyja. Ipye reki ite'varuhu herekovo inema ahekaġa reheve, ei Jesus'ga.

²⁸ —Na jitehe pe ndekoi. Ojipe'ġa ei pe mombe'gwovo novĩa: “Ehepia ġa! Pyry hete ġa okovo Tupana'ga nhi'iġa rupi.” Ikwahave'yma ġa ei nahã pe mombe'gwovo, ei Jesus'ga. A'ereki pe ojipe'ġa moandyandyi. A'ereki pevyteri pe reki pendeaporoġita ite'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

Tiruahũ ti pe me ahemoandyandyiva'ea pe! ei Jesus'ga
(Lucas 11.47-51)

²⁹ —Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki ymyahũ penamonhava'ea ojukajuka Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pyryva'ea. Pe reki japokatui tapyja aheryvya rehe. A'ea pe imbokatui, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰ Pe pe'e: “Po ymyahũ nhande rekoi nhaneramonhava'ea pyri, a'ero po nhande ndiahoi ahe rupi Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea jukavo hamo.”

³¹ —A'ea pe erame pe pejikwahavuka ojipe'ġa pe ore ko aherakykwepoharamo javo – kiroki ahe ojukajuka Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga. ³² Ndojukapavi ahe ganhi'iġa mombe'uhara'ġa. Pejuka pota po ti pe hembyruera'ġa naerũ? ei Jesus'ga. Ġa jukarame po ti pe ndekote'varuhuhetei penhamonhava'ea ja imbuhuruka hahyhetea pejihe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ³³ Ite'varuhuva'ero pe peko! ei Jesus'ga ġa pe. Ite'varuhuva'ea ra'yro pe peko! ei ga ġa pe. Tegwete peka'nhyhava hahyva'ea hugwi. Tupana'ga po ti pe mondo tuhẽ hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴ —Pejuka pota pe ġa. A'ero kiro ji amondouka ġa pe pyri nehẽ nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapyra'ġa ndeheve jireheve'ġa mbo'ehara'ġa ndeheve nehẽ no, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa po ti pe ġa jukai nehẽ. Ojipe'ġa po ti pe ġa mondoyva rehe ġa mbovyva hehe nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa po ti pe ġa nupanupã ipira apopyra pyvõ ġa mondohondohoga pejatykahavuhua pype nehẽ, ei Jesus'ga. Peko te'varuhu po ti pe ġa pe pejigwojigwovo ġa ndeviri nahã ġa monhamonhana ojipejipe pe cidades pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ —Ġa nhaporemõ po ti ji ġa mondoukari pe pyri nehẽ Tupana'ga ti tomondo hahyva'ea pe me nehẽ pe ġa jukarame nehẽ javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea pe me okokatuva'ea repypava nehẽ.

—Ymyahũ ahe ojiko Tupana'ga rehe okokatuavo. Nurã ymyahũ penamonhava'ea ojuka ahe, ei Jesus'ga. Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Abelva'ea ko okokatuva'ea. Aerẽ penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea Baraquiasva'ea ra'yra'va'ea. Omano Zacariasva'ea nhandejatykahavuhua pyri templo pyri okara mbyteri pe ikwava'ẽhava pyri, ei Jesus'ga. ³⁶ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga po ti imondoi hahyva'ea pe me nehẽ. A'ereki penamonhava'ea ojukajuka ahe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga oarõ hete cidade de Jerusalém
(Lucas 13.34-35)

³⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga cidadepeve'ġa pe Jerusalémmeve'ġa pe. Tupana'ga ahe mondoukarame pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'õ gway'ria opepoa gwyrri pe. Na jitehe ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novĩa. Emo pe ndapepotarhui reki, ei Jesus'ga.

³⁸ —Pehendu ti a'ero! ei Jesus'ga. Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehẽ. Ga ndohepiakatua'javi pejatykahavuhua a'ero nehẽ. Pe tehe po ti peko a'ero nehẽ. ³⁹ Pe ndajirepiaga'javi nehẽ, a'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Aerẽ jate po ti ji rura'javi nehẽ. A'ea rupi po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ti tomombyry Jesus'ga pe. Gaha ko Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

24

*Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaḡwama**(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)*

¹ Kiro Jesus'ga hemi gwe'yja'ḡa jatykahavuhua hugwi ogwovo. Garemimbo'ehara'ḡa nduri ga pyri.

—Ehepia nhandere'yja'ḡa jatykahavuhua ongare'yjuhua ita apopyra, ei ḡa ga pe a'ero.

Nahā ḡa ei ga pe hepiuka ga pe. ² A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Pehepia pe nhandejatykahavuhua nhaporemō avo, ei ga ḡa pe. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ḡa inoḡa nehē, ei Jesus'ga ḡwemimbo'ehara'ḡa pe.

*Hahyheteaḡwama Jesus'gareheve'ḡa pe**(Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19)*

³ Aerē Jesus'ga hoi ogwovo vvytyruhu pe oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ḡa nduri ga pyri ojipe'ḡa ndovakie'ŷ. Kiro ḡa ei ga pe:

—Emombe'u ti ore ve. Maname po ti ḡa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē Jesus'ga uhura'ja ḡwerī javo. Gara na'ē po ti Tupana'ga gwepiuka ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei ḡa Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyandyjukari ti ḡa pe. ⁵ Aerē po ti he'yjuhuve'ḡa uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” A'ea po ti ḡa ei o'mbero nehē, ei Jesus'ga. He'yjuhuve'ḡa po ti heroviari ḡa'mbea nehē, ei Jesus'ga.

⁶ —Aerē po ti ojipe'ḡa tavukari ojipe'ḡa pe nehē. A'ero po ti ḡa ei pe me: “Ira'agwe ḡa tavukari. Paivouhu ḡa ndekoi otavuka no,” e'i po ti ḡa pe me nehē. ḡa a'ea imombe'urame pe me ti tapemomynhukari ḡa pe pejipy'a penhimongyhyjiukare'yma nehē. Otavuka tuhē po ti ḡa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

⁷ —ḡagwyrivepe'ḡa po ti oko na'ē ojipe'ḡa gwyrivepe'ḡa ndehe otavuka nehē. Ojipe'ḡa nduvihavuhu'ḡa po ti omondo ojigwyrivepe'ḡa otavuka ojipe'ḡa nduvihavuhu'ḡa gwyrivepe'ḡa pe nehē, ei Jesus'ga. Ahā po ti ḡa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ḡa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimi nehē no, ei Jesus'ga. ⁸ Nahā ypy po ti nehē. Aerē po ti koji'i tiruahū nehē, ei Jesus'ga.

⁹ —A'ea renonde po ti ḡa pe pyhygi pe nderoahoavyavo huvihava'ḡa pyri nehē tomondo ti ḡa hahyva'ea ḡa pe javo. A'ero po ti ḡa imondoi hahyva'ea pe me pe jukavo nehē. Nahā po ti vvyakotyve'ḡa ndekopavi pe ndehe pe arōe'ŷheteavo nehē pejikoga ḡwaramo ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁰ —A'ero po ti he'yjuhuve'ḡa jireheve'ḡa pohiri ji hugwi okote'varuhuavo hendukatue'yma nhinhi'iḡa nehē hahyro ḡwaramo ojive, ei Jesus'ga. Onhokwava'eḡuka po ti ḡa nhirōe'ŷve'ḡa pe nehē tomondo ti ḡa hahyva'ea ḡa pe javo, ei Jesus'ga. Nonhoarōi hete po ti ḡa okovo opohirame nhinhi'iḡa hugwi nehē, ei Jesus'ga. ¹¹ Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea mombe'uhara'ḡa nduri he'yjuhuve'ḡa nehē. Ganhi'iḡa rūi po ti ḡa imombe'ui he'yjuhuve'ḡa moandyandyita, ei Jesus'ga. ¹² Jypya jireheve'ḡa onhoarōi hete. Aerē po ti igwaigwavete ḡambyteripeve'ḡa nonhoarōi onhimongyavo nehē. A'ereki igwaigwavete vvyakotyve'ḡa okote'varuhu, ei Jesus'ga.

¹³ —Kiroki ga onhimboita avuirama opohire'yma ji hugwi – gaha po ti ji ga reroho yvagi pe ga mongovo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga. ¹⁴ A'ea pyryva'ea po ti nhinhi'iḡareheve'ḡa imombe'umbe'ui vvyakotyve'ḡa pe nhaporemō mbapava renonde. ḡa po ti e'i ḡa pe nehē: “Perojijyjijyuka ti pejeaporoḡita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo

penduvihavuhetero nehê.” A'ea po ti ġa imombe'ui ġa pe nhaporemō tokwaha pa ti ġa javo. Yvyakotyve'ġa gwyrivepe'ġa nhaporemō henduvame ġanhi'iġa po ti ji rura'javi nehê mbapava koty nehê, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea

(Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24)

¹⁵ —Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame o'ama Tupana'ga apoa pype ipojy kahava pype. Ymyahū ite'varuhuheteheteva'ea ahe imombe'ui ikwatija Danielva'ea Tupana'ga nhi'iġa momba'uharava'ea hako, ei Jesus'ga.

(Kiroki ga omonhi'ī aġa ikwatijara – tokwaha ti ga.)

¹⁶ —Pe hepiagame ite'varuhuheteheteva'ea jipiukari. A'ea rupi ti Judéiapeve'ġa toka'nhy onhana vytyruhu pe onhimima nehê xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. ¹⁷ Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ġa ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi, ei Jesus'ga. ¹⁸ Kiroki ġa oko ko pe – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ġa ġwonga pe opira renoheme'yma, ei Jesus'ga. ¹⁹ Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhypotarame nehê. Iporia'i po ti ġa nehê no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa ġa nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

²⁰ —Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti ore noroka'nhypotari yapouhua rupi. A'ereki a'ea rupi hahy ore ve ore horame. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea yapouhua rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Pe'ji ti ga pe: “Noroka'nhypotari ore sábadō rupi oreporavykye'yma rupi. A'ereki Moisésva'ea e'i irupe rūi ahe toho nhandeporavykye'yma rupi javo. A'ea rupi rūi ti toroka'nhy. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea sábadō rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

²¹ —A'ea ji ei pe momoranduva penhimboko'i ti aerēva'ea hugwi tiruahūheteva'ea hugwi javo. Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti tiruahū hete tuhê pe me nehê. Tupana'ga rembiapopyagwera jate ndogwerekoi a'ea'java'ea. Aerē po ti ndogwerekōa'javi a'ea'java'ea nehê no, ei Jesus'ga.

²² —Aerē po ti Tupana'ga omombi tiruahūheteva'ea nehê. A'ereki ga e'i jipe: “Momi po ti ġakira hehe nehê. A'ero kirupi!” ei ga. Po ti mbegwe ga imombigi tiruahūheteva'ea nehê, a'ero po ti yvyakotyve'ġa manombavi nehê. “Tahahya'javyme ti nhiremimo'ēhara'ġa pe,” ei ga. Nurāro ġwaramo po ti ga imombigi nehê, ei Jesus'ga.

²³ —Aerē po ti ojipe'ġa ei pe me nehê: “Pehepia! Avo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehê: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga.

²⁴ —Aerē po ti ojipe'ġa ei nehê: “Jihi ko Cristoramō Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e po ti ġa o'mbero nehê, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ei nehê: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iġa momba'uharamo,” e po ti ġa o'mbero nehê, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa ei nehê: “Tiapoapo tuhê ti ahemonhimomby'aheteva'ea ġa pe hepiuka ġa moandyandyita, Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po.” A'ea po ti ġa ei japovo nehê, ei Jesus'ga.

²⁵ Pehendu ti! ei Jesus'ga. Opomomorandu ji ko nahā po ti tiruahūva'ea nehê javo, ei Jesus'ga.

²⁶ —Nurā ti tapehenduvi ġanhi'iġa. Po ti ġa ei pe me nehê: “Pehepia! Cristo'ga oko ongae'yi me.” Ġa erame na, a'ero ti tapehoi ongae'yi me hepiaga. A'ereki ġa i'mbe. Ji rūi po ti nehê, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehê: “Pehepia! Cristo'ga oko oki pe ġandovakie'yi.” Ġa erame na, a'ero ti taperoviari ġanhi'iġa, ei Jesus'ga. A'ereki ġa i'mbe.

²⁷ —Ji rura'javame tupā veraverava ja po ti ji rekoi nehê. Tupā veraveravame kwara ipora koty ombokojahu pa yvaga kwara ihoa koty vehevi, ei Jesus'ga. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa ji repiapavi jirura'javame yvaga hugwi nehê yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Nurã ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga. Pe ji mboha'uvey'mame kiro po ti ji ruri vvyakotyva'ero vvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahã ahe ombojikoguka ojihe
(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ —Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga ojihe gweaporoġitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me ojo'java'ea mombe'gwovo. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ġa ndepiakatuharamo. Ema'ë ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴⁶ —A'ero gapyrive'ga jara'ġa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuharamo ga horame. Aerë gapojykahara'ga jivyri ġa ndepiaga. Ga e'i: “Ġa ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

—Pyrý hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.
⁴⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerë po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehë: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrá reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehë toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁸ —Po ġandepiakatuhara'ga rekote'varuhui, a'ero po ga ei ovytyteri pe opojykahara'ga rure'y'mame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehë,” e po ga. ⁴⁹ A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupã po ga ġa ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera gweagwryvamo no heagwryve'ġa pavëi, ei Jesus'ga.
⁵⁰ Ovytyteri pe ga ei upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehë javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehë, ei Jesus'ga. ⁵¹ Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari nehë. A'ereki ga ndokoi opojykahara'ga nhi'iġa rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahemoandyandyiva'ea pyri nehë, ei Jesus'ga. Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga jehe'oi ojihe a'ero onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehë, ei Jesus'ga.

25

Kunhangwera'ġa ivojave'ġa dezve'ġa

¹ —Ji rura'jahava koty marã po ti hekoi nehë vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko javo? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Kunhangwera'ġa ivojave'ġa ipyhygi lamparinas dezve'ġa, ei Jesus'ga. A'ea ġa herohoi ga rovatiamo – kiroki ga hambireko a'ea rupi.

² —Jara'ġa cincove'ġa okwaha hete gweaporoġitakaturu kunhangwera'ġa. Jara'ġa cincove'ġa ndokwahahetei gweaporoġitate'varuhuavo kunhangwera'ġa, ei Jesus'ga. ³ Ikwahave'yve'ġa ndogwerohoi querosene'java'ea herohorame lamparinas. ⁴ Ikwahave'ġa ki a'e te gweroho querosene'java'ea nhumbi'a pype herohorame lamparinas. ⁵ Mbaigwe ga ruri – kiroki ga hambireko. A'ero kunhangwera'ġa kiri gwopehyiro, ei Jesus'ga.

⁶ —Ypyhaji katu ġa henduvi ġanhi'ġa. “Poru ga ruri. Peho ti ga rovatiamo,” ei ġa.

⁷ —A'ea henduvame kunhangwera'ġa vyri ikytiavo imondyhava pavio japokatuavo tombokojahu katu ti javo, ei Jesus'ga. ⁸ A'ero ikwahave'yve'ġa ei ikwahave'ġa pe: “Pembuhu ore ve querosene'java'ea. A'ereki ogwe oreapoa lamparinas,” ei ġa.

⁹ A'ero ikwahave'ġa ei: “Noromondo po ti ore nehë. A'ereki oreapoa querosene'java'ea ndohygi nhandeapoa rehe nhaporemu lamparinas rehe nhaporemu. Peho ti ima'ëhara'ġa pyri ipyhyga pejive,” ei ġa ikwahave'yve'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹⁰ —A'ero ikwahave'yve'ğa hoi toropyhy ti javo. Ğandakykweri ga ruri reki – kiroki ga hembireko. Onhimboavujikweve'ğa hoi ga rupi toryvi pe okiavo onga pype. Ğwovapytŷ ga a'ero, ei Jesus'ga.

¹¹ —Aerē ikwahave'yve'ğa nduri javo: “Ehovapytymba'vo ti ore ve. Toroki,” ei ğa.

¹² —A'ero ga ei ğa pe: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” ei ga ğa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹³ —Nahā po ti hekoi nehē. Nurā nane'yimi ti pepota jirura'java penhimomiranama ji mbuhua, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehē javo, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

*Huvihava'ga omondo oitambere'ia trêsvē'ğa pe
(Lucas 19.11-27)*

¹⁴ —Jirura'jahava koty marā po ti hekoi vyvakotyve'ğa pe ğa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Akwaimbae'ga hoi paivouhu ojipe'ğa gwyri pe. Ohoa renonde ga ojipyrive'ğa mbuhurukari ojipyri. Ga omondomondo ğa pe ombatera oitambere'ia no tombohe'yjuhu ti ğa ji ve javo, ei Jesus'ga.

¹⁵ —A'ero cinco itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ğa hohe ga ombohe'yi kwaha javo. Dois itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. Ojipeji itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ğa gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. A'ero ga ei: “Pepyhypyhy ti mbatera nhiitamere'ia pyvō. Aerē ti pema'ema'ē mbatera itambere'ia ipyhyga koji'iva'ea,” ei ga ğa pe. “Nahanahā ti peporavyky nhiitamere'ia pyvō koji'iva'ea imono'ono'oĝa aerē imbhua ji ve,” ei ga ğa pe, ei Jesus'ga.

—Kiro ga hoi ğa hugwi a'ero ogwovo paivouhu hete ojipe'ğa gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶ —A'ero gapyrive'ga – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia ga hugwi – gaha nambegwei'i'i ogwovo ipyhypyhyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko dez itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Na jitehe ojipe'ga – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi. Ga oho ipyhypyhyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhypyhyga koji'iva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko quatro itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Ojipe'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga apoa – gaha gwvykoi itambere'ia inoĝa vykwara pype imima tareko katu ti javo, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Aerē mbaigwehu ğanduvihava'ga rura'java paivohua hugwi ua, ei Jesus'ga. Ova-hemame ogwyri pe kiro ga ojipyrive'ğa mbuhurukari ojipyri – kiroki ğa pe ga omondo oitambere'ia tombohe'yjuhu ti ğa ji ve javo. Ga ğa mbuhuruka ojipyri. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitamere'ia ğa imbohe'yjuhurame? Koji'i po ğa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

²⁰ —A'ero ga ruri ga pyri – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. Ga gweru gwuvihava'ga pe dez itambere'ia. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve cinco itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi dez,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²¹ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbopapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurā po ti ji imondoi he'yiheteva'ea nde ve nehē embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavēi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²² —Aerē ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve dois itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi quatro,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²³—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykat-uavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteve'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁴—A'ero ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo ko nde,” ei ga. “Akwaha ji ndereaporoğitate'varuhua. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ğa hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ğa nemitymipyra ejive,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga. ²⁵ “Akyhyji ji nde hugwi. A'ero ji hoi imima neitambere'ia yvy pe – akoja nde erembuhu ji ve ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

²⁶—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereko te'varuhu nde evevugwero. Nde tuhẽ ere'ere'e ji ve: ‘Erepyhy nde ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ğa nemitymipyra ejive.’ Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo, ei ga. ²⁷ Nurã po nde eremondo nhiitambere'ia ikwepykara'ğa pe banco pype hamo. A'ero imbuhu'rağirẽ ojipe'ğa pe po ğa ombuhu koji'iva'ea nde ve hamo, ei ga ga pe. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri hamo. A'ero ji rura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia irũa reheve hamo,” ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁸—Ojipe'ğa pe ga ei: “Pepyhy ti nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei garuvihava'ga, ei Jesus'ga.

²⁹—A'ero ji ei pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwereko a'ea pyvõ oporavyky pota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo. Gwereko ranuhũ po ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavyky'a'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

³⁰—Nurã ġanduvihava'ga ei javo ojipyryve'ğa pe: “Akoja'ga – kiroki ga nombohe'yi nhiitambere'ia – gaha ti toporavyky'a'javyme ji ve ipotare'yma ġwaramo. Pemombo ti ga ypytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive a'ero nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga ojo'java'ea imombe'gwovo.

Mbapava koty po ti Tupana'ga e'i ġa pe nehẽ

³¹—Aerẽ vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rura'javi vvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero nehẽ, ei Jesus'ga. Nhirendy'javuhua pyteri pe jikatukatuva'ea pyteri pe po ti ji rura'javi nehẽ, ei Jesus'ga. Pyryve'ğa pavẽi nhaporememo po ti ji rura'javi nehẽ Tupana'gapyryve'ğa pavẽi yvagipeve'ğa pavẽi.

—A'ea rupi po ti ji reni jiapykakatua rehe javo vvyakotyve'ğa pe nehẽ, ei Jesus'ga. ³² Amono'ono'oğuka po ti ji vvyakotyve'ğa gwyrypeve'ğa jirovai pyteri pe nehẽ. Ovelhas repiakatuhara'ga ope'a ovelhas cabritos hugwi jipi. Na jitehe po ti ji vvyakotyve'ğa pe'ai nehẽ, ei Jesus'ga. ³³ Tupana'ga nhi'iğarupive'ğa pe po ti ji ei nehẽ: Pejo ti ji pyri kokoty jijohukoty rũi, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipe'ğa pe po ti ji ei nehẽ: Peho ti kikoty jijohukoty, a'e po ti ji nehẽ, ei Jesus'ga. Nahã po ti ji Tupana'ga nhi'iğarupive'ğa pe'ai ojipe'ğa hugwi avo yvya koty nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁴—Tupana'ga nhi'iğarupive'ğa pe po ti ji ei ġanduvihavuhuhetero nehẽ jijohukotyryive'ğa pe nehẽ: Tupana'ga jiruva'ga omombyry pe me. Nurã ti pejo pejikovo ġanduvihavamo Tupana'ga pyri ga rekorame ġanduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga. Ymyahũ yvya aporame Tupana'ga omboavujikwe pe me toko ti ġa ġanduvihavamo javo.

—Nahã ji ei pe me. ³⁵ A'ereki ty'ara ji jukarame pe pembuhu mbatera ji ve, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iğarupive'ğa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe pembuhu yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji hajiheva'ea pe me. Emo pe pe'e ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea pe pe'e ji rerekokatuavo, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁶ Ji pire'yname pe pemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ. Ji tetirũarame

pe pejo ji pyri ji pokoga. Ji imombe'urame Tupana'ga nhi'iğa ğa ji mongi cadeia pype. Pevo pe nduri ji pyri ji pokoga, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iğarupive'ğa pe nehê, ei Jesus'ga.

³⁷ —A'ero po ti ganhi'iğarupive'ğa ei ji ve nehê opojkaharetea pe nehê: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ğa nehê. “Ndrohepiagi tuhê reki ore! Nurã ore noromondoi mbatera nde ve,” e po ti ğa ji ve nehê, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Ndrohepiagi tuhê reki ore! Nurã ore noromondoi yhya nde ve,” e po ti ğa ji ve nehê, ei Jesus'ga. ³⁸ “Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhê reki ore! Nurã ore ndoro'ei nde ve a'ero: Ejo ti i'gwovo ore pyri ekiavo oreronga pype. Na rui ore ei nde ve,” e po ti ğa nehê. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Ndrohepiagi tuhê reki ore! Nurã ore noromondoi ndepira nde ve,” e po ti ğa ji ve nehê, ei Jesus'ga. ³⁹ “Maranime ore nde repiagi nde tetirũarame? Ndrohepiagi tuhê reki ore nde tetirũarame. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ğa nehê. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Ndrohepiagi ore nde rename cadeia pype. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ğa ji ve nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —A'ero po ti ji ei ğa pe jirekorame ğanduvihavuhetero nehê: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirũ'ga pokokaturame jiji tuhê pe ji poko katu a'ero. Po okoteheva'ero ga reko novia nhiirũ'ga jireheve'ga. Pe ga pokokaturame jiji tuhê pe ji poko katu a'ero, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iğarupive'ğa pe nehê, ei Jesus'ga.

⁴¹ —Ojipe'ğa pe jijohukotyve'ğa pe po ti ji ei nehê: Pejipe'a ti pejigwovo ji hugwi. Pendekote'varuhua ko pehoagwama tata pype. Nurã ti peho hahyva'ea ruvihava pype tata pype – kia Tupana'ga oapo toho ti Diabo'ga gapyriva'ea pavêi ipype nehê javo, a'e po ti ji nehê, ei Jesus'ga. Pevo tata pype po ti hahy avuirama pe me nehê, a'e po ti ji jijohukotyve'ğa pe nehê, ei Jesus'ga.

—Nahã ji ei pe me. ⁴² A'ereki ty'ara ji jukarame pe napembuhuri mbatera ji ve, a'e po ti ji ğa pe nehê, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe napembuhuri yhya ji ve, a'e po ti ji ğa pe nehê, ei Jesus'ga. ⁴³ Ji hajiheva'ea pe me. Ndape'ei pe ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea rui pe'e pe ji rerekokatue'yma, a'e po ti ji ğa pe nehê, ei Jesus'ga. Ji pire'ymame pe napemondoi jipira ji ve, a'e po ti ji ğa pe nehê. Ji tetirũarame pe ndapejori ji pyri ji pokoge'yma. Pe ndajipokogi ji rekorame cadeia pype, a'e po ti ji ğa pe nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —A'ero po ti ğa ei ji ve nehê opojkaharetea pe nehê: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ğa nehê. “Ndrohepiagi tuhê reki ore. Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhê reki ore,” e po ti ğa ji ve nehê, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Maranime ore nde repiagi nde tetirũarame?” e po ti ğa ji ve nehê, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Nahanahã nde rekorame ore ndorohepiagi tuhê reki. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ğa ji ve nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —A'ero po ti ji ei ğa pe nehê: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirũ'ga pokokatue'ymane jiji tuhê pe ndajipokokatui a'ero. Po okoteheva'ero ga reko novia nhiirũ'ga jireheve'ga. Pe ga pokokatue'ymane jiji tuhê pe ndajipokokatui a'ero, a'e po ti ji ğa pe nehê, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Ğa po ti oho hahyva'ea ruvihava pype tata pype upa avuirama nehê, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iğarupive'ğa po ti oho yvagi pe okovo avuirama Tupana'ga pyri upa nehê, ei Jesus'ga.

26

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-53)

¹ A'ea mombe'upavirê Jesus'ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

² —Mokoi po ti pe kiri nehê. A'ero po ti nhandere'yja'ğa japo toryva i'gwovo nehê – kiroki toryva pe nhande ei: Páscoa, ei Jesus'ga ğa pe. A'ea rupi po ti nhikwava'ehava

ġa pe nehē. Ji pyhy ti ġa ji mbovya yva rehe ji jukavo nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³ A'ea rupi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ojatyka judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi no. Ojatyka ġa Caifás'ga rongauhua pype. Caifás'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga. ⁴ Kiro ġa eġa'ei ojohupe:

—Marā po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukauka nehē? ei ġa. ⁵ Toryva rupi rūi ti nhande ga pyhygukari nehē he'yjuhuve'ġa ti tojogwayvayvayme ga rehe onhimongyavo nehē, ei ġa ojohupe.

Nahā ġa ei. A'ereki Páscoa rupi judeus'ġa ojatyka gwe'yjuhuro tikwahava'ja ti nhaneramonhava'ea reruragwera Egitto hugwi javo.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe
(Marcos 14.3-9; João 12.1-8)

⁶ Aerē Jesus'ga rekoi Simão'ga ronga pype cidade'i pe Betânia pe. Simão'ga ko ijaijauhugwera'ga. ⁷ Garonga pe Jesus'ga i'urame kunhangwerahēa heruri perfume nhandya hyrua pype. He'yi hete itambere'ia perfume rehe. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. Jesus'ga pyri hēa heruri herovahema. Hēa heka'vogi perfume Jesus'ga akaġa rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

⁸ Hepiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa onhimonha'nga.

—Maranameuhū hēa jigwarai perfume rehe heka'voteheavo ga'akaġa rehe? ei ġa. ⁹ Omondo po hēa ima'ēhara'ġa pe ramo ipyhyga itambere'ia he'yiva'ea imondovo imbatere'ỹve'ġa pe ramo. A'ereki he'yi itambere'ia hehe, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa.

¹⁰ Jesus'ga okwaha ġa'ea. A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe hēa mbote'varuhu pota? Pepi ti. A'ereki hēa oko katu katu ji ve heka'voga nhiakaġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Nane'ymi imbatere'ỹve'ġa oko pe pyri. A'ero ipotarame nane'ymi pe imondoi ġa pe. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Heka'vogame perfume jira'oa rehe hēa ji mboavujikweri nhitymaġwama pe, ei Jesus'ga. ¹³ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ojipe'ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakotyve'ġa pe nhaporemō, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ġa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo
(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Kiro Judasva'ea hoi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. Judas Iscariotes ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro Judasva'ea hoi ovahema ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. ¹⁵ Ĥa pe ahe ei:

—Maramomi po ti pe imbuhuri ji ve itambere'ia nehē? A'ero po ti ji ga pyhyguka pe me nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti momi trinta nde ve itambere'ia prata apopyra, ei ġa.

—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji Jesus'ga pe me nehē, ei ahe.

A'ero ġa imo'emo'ēi itambere'ia imondovo ahe ve.

¹⁶ Herogwovo ahe ea'jaa'javi ovytyteri pe gweaporoġitaro: “Marā po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ġa pe nehē?” ei ahe ovytyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi
(Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30)

¹⁷ Aerē kiro toryva Páscoa. A'ea rupi nanani judeus'ġa i'ui pāo ndovuriva'ea. Nurā Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nde ve Páscoa rupi nehē tere'u ti javo? ei ġa.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti cidade pe pejigwovo akoja'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Kiro po ti nhimanohava nehẽ. A'u po ti ji mbatera Páscoa rupi neronga pype nhiremimbo'ehara'ğa pavẽi nehẽ.’ Nahã nhanembo'ehara'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji akoja'ga pe, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

¹⁹ —Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa hoi japovo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'iġa rupi.

²⁰ Aerẽ Jesus'ga ruri ovahema. Kwara horẽ Jesus'ga apygi mesa pyri ġwemimbo'ehara'ğa pavẽi dozeve'ğa pavẽi. ²¹ Ğa i'urame Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka jujukahara'ğa pe nehẽ, ei ga.

²² Ndovy'arihu ġa a'ero. Ğa naġanani ġa ei ga pe:

—Ji rui re po? ei ġa Jesus'ga pe ga renoina jipojykaharetero javo ga pe.

²³ A'ero ga ei ġa pe:

—Kiroki ga omonde pão tyhya pype i'gwovo ji pavẽi – gaha po ti ji pyhyguka jujukahara'ğa pe nehẽ, ei Jesus'ga. ²⁴ Amano tuhẽ po ti ji nehẽ. Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara ei ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jujukahara'ğa pe – ga pe po ti tiruahũ hete nehẽ. Po gayhẽa nombo'ari ga hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁵ Judasva'ea ko aerẽ Jesus'ga pyhyguka gajukahara'ğa pe. Kiro ahe ei:

—Ji rui re po? ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Ndehe ko ere poha, ei ga Judasva'ea pe.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²⁶ Ğa i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Kiro ga nhi'iġi Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'iġirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo ġwemimbo'ehara'ğa pe.

—Pepyhy ti i'gwovo pão. A'ea ko jira'oa, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ea ga ei ġa pe aere'ĩ po ti hajiheve'ğa jigwarai jira'oa rehe ji jukavo nehẽ javo. Ga hugwi ġa ipyhygi pão i'gwovo.

²⁷ Ğa i'urame ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Hehe ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga imondoi vinho ġa pe.

—Pe napenani ti pe'u, ei ga ġa pe. ²⁸ A'ereki a'ea ko jirekoa, ei Jesus'ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijijukauka nehẽ. Nahã po ti ji manoi yvyakotyve'ğa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuheteve'ğa ndekote'varuhua ġa hugwi nehẽ ġwembi'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁹ —A'e ji pe me: Kiro po ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehẽ, ei Jesus'ga. Aerẽ po ti nhanderuvihavuhuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehẽ. A'ea rupi po ti ji japo toryva a'ero hajiheva'ea ipyahuva'ea nehẽ jiroryvamo pe pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ Onhimby'yirame ġa hoi onga hugwi ogwovo oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomrandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

³¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe nhaporemõ po ti pe pohiri ji hugwi penhana kiro ypytunimo ġa ji pyhyga ġwaramo. A'ereki nahã Tupana'ga imombe'ui ikwatijarukarame hako. Garembikwati-jarukara e'i:

“‘Ajukauka po ti ji ovelhas repiakatuhara'ga nehẽ,’ ei Tupana'ga.

‘Onhiġwahēġwahē ovelhas hepiakatuġhara'ga renymbava nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwati-jaripyra, ei Jesus'ga.

Ji ve Tupana'ga ei ovelhas repiakatuġhara'ga. Pe me ga ei ovelhas, ei Jesus'ga.

³² —Tupana'ga ji mbogwerava'javame ji na'ē po ti aho Galilėiapeve'ġa gwyri pe pe nenonde nehē, ei Jesus'ga.

³³ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jara'ġa po ti opohipavipe nde hugwi nehē. Jihi po ti ndapohiraġwami nde hugwi nehē, ei ga.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Kiro ppytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiġa nhi'iġa renonde nehē, ei Jesus'ga pe.

³⁵ —Nda'ei tuhē po ti ji nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe. Po ti ġa ji juka vehevi nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

A'ea jitehe Jesus'ga remimbo'ehara'ġa epavi Jesus'ga pe no.

Jesus'ga oko matetġhava pype Getsēmani pe

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ A'ero Jesus'ga ġa nderovahemi Getsēmani pe.

—Peapy ti avo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Hehemo'i po ti ji hoi nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga.

³⁷ Hehemo'i ga hoi a'ero Pedro'ga rerogwovo ojupi mokonha'ġa ndeheve Zebedeu'ga ra'yra'ġa ndeheve. Ndovy'ahetei Jesus'ga opy'a mbojuavo. ³⁸ A'ero ga ei ġa pe:

—Jivy'are'yma ji juka pota. Pepyta ti avo. Tapekiri ti ji reheve ji moiruamo, ei ga ġa pe.

³⁹ Hehemo'i ga hoi ġa hugwi onhinoġa ojovapyvo onhi'iġheteavo Tupana'ga pe ji ndavy'ahetei javo.

—Apġ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Nde ipotarame terembuhurukari ti hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trēsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa upa. A'ero ga ei Pedro'ga pe:

—Napenhimomiranami'i'i pe pejopehyja pe naerū? Ndapekiri po pe hamo ji moirūharamo, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹ Penhi'ġi ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahā ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. A'ereki pe peko pota Tupana'ga nhi'iġa rupi novġa. Emo pe napenhimomiranami pejikote'varuhua pe Tupana'ga pe pokoge'ymame, ei Jesus'ga.

⁴² Aerē ga hoa'javi hehemo'i onhi'iġa'java Tupana'ga pe.

—Apġ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ġpo'ruavo nehē, ei Jesus'ga.

⁴³ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trēsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Okira'ja ġa upa. A'ereki ġa hopehyi hete.

⁴⁴ Aerē ga hoa'javi hehemo'i ġa hugwi onhi'iġa'java Tupana'ga pe.

—Apġ, ei ga. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ġpo'ruavo nehē, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁵ Kirē ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri. Ga e'i ġa pe:

—Peki jitehe pe kiro pejiptyu'uro naerū? ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Kiro ihoi japiavo nhikwava'eġa okote'varuhuve'ġa po pe! ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁶ Pevy ti pepo'ama, ei ga. Pehepia! Kiro ga ruri – kiroki ga ji pyhyguka jijukahara'ġa pe. He xaho tuhē ga rovatiamo a'ero, ei Jesus'ga.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Joāo 18.3-12)

⁴⁷ Jesus'ga nhi'iġame ġa pe nanime Judasva'ea ruri ovahema Jesus'ga pyri dozeve'ġa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea. Judasva'ea rupi he'yive'ġa nduri herua itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve herovahema. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi omondouka ġa topyhy ti ġa Jesus'ga javo.

⁴⁸ Kiro Judasva'ea Jesus'ga kwahavukari ġa pe Jesus'ga pyhyguka ġa pe. A'ereki ahe e'i jipe ġa pe:

—Jivahemame Jesus'ga pyri po ti ji ga beijai nehē. A'ero po ti pe ga kwahavi nehē gaha ko Jesus'ga javo. Pepyhygahy ti ga a'ero, e'i jipe Judasva'ea ġa pe.

⁴⁹ A'ero kiro Jesus'ga pyri katu Judasva'ea vahemi.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe javo tehe ga pe.

A'ero ahe Jesus'ga beijai.

⁵⁰ —Kwāi, ei Jesus'ga ahe ve. Eho ti ejeaporoġita rupi, ei Jesus'ga Judasva'ea pe.

A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa nduri Jesus'ga pyhyga.

⁵¹ Nanime Jesus'gapavēive'ġa pyteripeve'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga.

⁵² A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Emondoa'ja ti eapoa eku'ayviri, ei Jesus'ga. Kiroki ġa otavuka ojipe'ġa pe ġa jukavo – ġa pe po ti ojipe'ġa otavuka ġa jukavo, ei Jesus'ga. ⁵³ Po ti ji ei jiruva'ga pe nehē ji poko javo, a'ero kotihī po ti ga ojipyrive'ġa mondoukari ji pyri he'yjuhuheteve'ġa yvagipeve'ġa doze exércitos nehē koji'ive'ġa vehevi nehē topoko ti ġa Jesus'ga javo, ei Jesus'ga ga pe. ⁵⁴ Po ti ji ei ga pe embuhu ti ġa javo, a'ero po ti ndohoi Tupana'ga rembikwatijarukara apiavo kiro. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: “Tomano ti ga.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea ji mombe'gwovo ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁵⁵ A'ea mombe'urē Jesus'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? Nane'ymi ji rekoi pe pavēi pe mbo'eavo nhandejatykahavuhua pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. ⁵⁶ Kiroġwe jate pe nduri tipyhy ti Jesus'ga javo. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo – kiroki Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rembikwatijara, ei Jesus'ga.

Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi Jesus'ga hugwi onhana.

Jesus'ga oko ahemoġitaharava'ea rovai pyteri pe

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Kiro Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohoi Caifás'ga rongauhu pe ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga rongauhu pe. Pevo judeus'ġa mbo'ehara'ġa ojatyka xava'eve'ġa pavēi.

⁵⁸ Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri onhimboyha'iaivo ga hugwi tajipyhygye ti ġa javo. Ovahē ga Caifás'ga rongauhua pyri okari pe. Pevo ga apygi guardas'ġa pavēi marā po ti ġa Jesus'ga rerekoi nehē javo.

⁵⁹ Judeus'ġa moġitaharamo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi jara'ġa pavēi no – ġa nhaporemō ojuka pota Jesus'ga. Ġa nhaporemō gweka i'mbeve'ġa ti'mbe ti ġa Jesus'ga oko te'varuhu javo. Ġa'mbea rendu pota ġa. A'ereki ġa gwepiuka pota Jesus'ga rekote'varuhua tijuka ti ga a'ero javo. ⁶⁰ He'yive'ġa nduri ġa pyri o'mbero novīa. Emo ġanhi'iġa ndojo'jajo'javi reki. Nurā tegwete Jesus'ga jukahava nanongara rehe. Aerē mbapavamo mokonha'ġa nduri. O'mbero ġa ei Jesus'ga nhi'iġa mombe'gwovo.

⁶¹ —Agwa'ga, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. Gaha e'i: “Jipopoaka ji. Nurā non-himimiva'ea ji ve. Ipotarame po ti ji imoka'nhymbavi Tupana'ga ruhava nehē aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea Jesus'ga ei, e'i tehe mokonha'ġa.

⁶² A'ero Caifás'ga ei Jesus'ga pe opo'ama:

—Nde nerenhi'iġi a? Marāi nde a'ero? A'iti nde ere poha? ei ga Jesus'ga pe.

⁶³ Nonhi'iġi Jesus'ga onhi'īpotare'yoma ġwaramo. Caifás'ga ei a'ero:

—Enhimombe'u katu ti ji ve kiro Tupana'ga nenhi'iğa renduvame avuiramave'ga. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Tupana'ga ra'yra naerũ? ei Caifás'ga Jesus'ga pe.

⁶⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha. A'e ji pe me: Aere'ĩ po ti pe ji repiagi ji apygame ipopoaka-heteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rũi jitekovo huvihavamo nehẽ. Pe po ti ji repiagi ji rura'javame yvağatiğa pyteri pe ua yvya koty nehẽ no yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁶⁵ A'ero Caifás'ga opira mbotararagi anhimboahi ji javo. E'i ga:

—Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero. Kirupi ojipe'ğa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! A'ereki Jesus'ga tuhẽ okote'varuhua repiuka nhande ve. Pehendu pe ga ko, ei Caifás'ga ға pe. ⁶⁶ Marã pendeaporoğita? Marãi pe ga pe? ei ga ға pe.

A'ero ға ei:

—Oko te'varuhu tuhẽ ga. Toman ti ga, ei ға.

⁶⁷ A'ero ға nyvuni Jesus'ga rova rehe ga nupanupamo. Ojipe'ğa ga petegi opovo.

⁶⁸ —Tupana'ga okwahapavuka nde ve nde ko Cristo ғwaramo, e'i tehe ға Jesus'ga pe. Emombe'u katu ti ore ve a'ero. Ma'ğa okwa nde rehe? ei ға Jesus'ga pe.

Nahã ға ga rerekememui okote'varuhuavo ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ A'ea rupi Pedro'ga apygi okari pe Caifás'ga rongga pyri. Caifás'gapyrivehẽa ruri Pedro'ga pyri.

—Ndehe ko Jesus'ga pavẽiva'ea Galilíapeve'ga pavẽiva'ea, ei hẽa Pedro'ga pe.

⁷⁰ Pedro'ga nanhimombe'ui reki. Ǧandovaki nhaporemo ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga ogwovo.

⁷¹ Ga horame porta rupi – kiroki a'ea oho pehea pe – ojipehẽa Caifás'gapyrivehẽa Pedro'ga repiagi. Pevove'ğa pe hẽa ei:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavẽive'ga no Nazarépeve'ga pavẽive'ga, ei hẽa.

⁷² A'ero Pedro'ga ei hẽa pe:

—Ji ndakwahavi akoja'ga, ei ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu nde ve Tupana'ga nhinhi'iğa renduvame, ei Pedro'ga o'mbero.

⁷³ Aere'ĩ pevove'ğa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ға o'ã pevo – javo ga pe:

—Nde tuhẽ ko Jesus'ga pavẽiva'ea. A'iti a. A'ereki nenhi'iğa ko Galilíapeve'ğa nhi'iğa ja. Nurã ore nde kwahavi, ei ға Pedro'ga pe.

⁷⁴ A'ero Pedro'ga ei:

—Ji ndakwahavi tuhẽ akoja'ga, ei Pedro'ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu pe me Tupana'ga nhinhi'iğa renduvame. Po ji mbero a'ea rehe, a'ero po ti Tupana'ga tomondo hahyva'ea ji ve, ei Pedro'ga ға pe.

Nanime inamutiğa nhi'iği. ⁷⁵ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Inamutiğa nhi'iğa renonde po ti três nde ea'jaa'javi ji ve ji ndakwahavi Jesus'ga javo,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

27

Gweroho ahe Jesus'ga Pilatosva'ea pyri

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32)

¹ Ko'emame ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa nhomonhi'inhi'iği xava'eve'ğa pavẽi.

—Marã po ti nhande ei Jesus'ga jukauka nehẽ? ei ға. Nahanahã po ti nhande ei imboja ga rehe nehẽ. A'ero po ti ға ga jukai nehẽ, ei ға ojohupe.

² A'ero ға ga pokwarukari ga rerohouka ga mo'amuka governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe.

Judasva'ea ojijuka
(Atos 1.16-19)

³ Judasva'ea ġwendu ġa erame tomano ti Jesus'ga jawo. Ahe ko opyhyguka Jesus'ga ġa pe. Henduvame ġanhi'iġa ahe ei oyvyteri pe: “Mbaria po ji ga pyhygukaruhui!” ei ahe. A'ea rehe ojapyakavo ahe rekovevehui a'ero herohoa'java trinta itambere'ia prata apopyra ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no. ⁴ Ġa pe ahe ei:

—Ako te'varuhu ji Jesus'ga pyhyguka pe me oji'i. A'ereki ga oko katu. Omano po ti ga jite'varuhua rehe nehē, ei ahe.

Kiro ġa ei:

—Ndorokoi ore hehe. Ndehe ti eko hehe! ei ġa Judasva'ea pe.

⁵ A'ero Judasva'ea imombori itambere'ia prata apopyra vvyvo ġajatykahavuhua pype ogwovo ojijugwa onhimbohaekovo ojurimo ojijukavo.

⁶ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa opyhy itambere'ia. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande herekoi naerū? Timondo nhande a'ea Judas'ga pe ikwehe'i topyhyguka ti ga Jesus'ga nhande ve jawo. A'ereki nhande tijuka Jesus'ga, xa'e nhande ikwehe'i. Nurā ti kiro timbojihe'aryme ti a'ea ojipea pyvō itambere'ia pyvō nhandere'ya'ġa remimbuhutehea pyvō – kia ġa ombuhumbuhu Tupana'ga pe toapo katu ti ġa Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua jawo. A'ereki nanongara imbojihe'ara Moisésva'ea ndopotari ymyahū ikwatijarame, ei ġa ojohupe.

⁷ A'ero ġa nhomonhi'inhi'iġi kohoa tipyhy a'ea pyvō jawo. A'ea ġa imondoi a'ero ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro. Opyhy ġa kohoa ġandyvyaġwama rupiara torotŷ ti judeus'ġarūive'ġa pevo nehē jawo. ⁸ Nurā akoja pe kohoa pe judeus'ġa ei jipi Aherekoa gwyra.

⁹ Nahā ġa ipyhygi kohoa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'ua Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

“Ġa ipyhygi trinta itambere'ia prata apopyra.

‘Momi ga rehe itambere'ia,’ ei Israelva'ea rakykwepohara'ġa.

¹⁰ A'ea ġa ipyhygi imondovo ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro.

Nahā Tupana'ga ei ji ve nahanahā ti eko jawo,” ei Jeremiasva'ea hako.

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe
(Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹¹ Kiro ġa Jesus'ga mo'amukari governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe. A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero? ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

¹² Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omboja Jesus'ga rehe xava'eve'ġa pavēi. Ġa eġa'erame na Jesus'ga pe ga nonhi'iġi ġa pe onhi'īpotare'yma ġwaramo ġa pe. ¹³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Nerehenduvi nde ġa eġa'erame nde ve naerū? Nerenhi'iġi po ti nde imombe'ukatuavo ji ve nehē? Marāi nde? ei ga.

¹⁴ Jesus'ga nde'i'i onhi'īpotare'yma ġa'eagwera rehe ojive. A'ero Pilatos'ga nhi-momby'ahetei ga rehe.

Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga
(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38b-19.16)

¹⁵ Toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani Pilatos'ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka – kiroki ga pe judeus'ġa e'i. ¹⁶ Cadeia pype Barrabás'ga rekoi kiro. Judeus'ġa nhaporemō ga kwaha hete.

¹⁷ Kiro he'yjuhuheteve'ġa nduri Pilatos'ga pyri onhimongyavo. Ġa jatykarama Pilatos'ga ei ġa pe:

—Ma'ġa po ti ji amohemuka pe me toryva rupi? Mara'ngu po Barrabás'ga pe pe javo? Ojipe'ga Jesus'ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – mara'ngu po ga pe pe javo?

¹⁸ A'ea ga ei ġa pe. A'ereki ga okwaha ġapy'a. Ga ei oyvyteri pe: “Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi onhimyrō Jesus'ga rehe. Nurā ġa ga rerurukari ji pyri te'i ti ga pe javo,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁹ Juizes'ġa apykava rehe Pilatos'ga apygame ta'e ti kiro gareaporoġita pe javo, kiro garemberokohēa imondoi onhi'iġa ga pe javo:

—Akoja'ga oko katu Jesus'ga. Terekote'varuhui ti ga pe a'ero. A'ereki ji aayvahi te'varuhu ga rehe ypytunimo. Omyi jipy'a kiro.

A'ea hēa ei imondovo onhi'iġa Pilatos'ga pe.

²⁰ Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi ombo'e he'yive'ġa ite'varuhua rehe. E'i ġa:

—Pe'ji ti Pilatos'ga pe tomohemuka ti ga Barrabás'ga, ei ġa ġa pe. Pe'ji ti ga pe tojukauka ti ga Jesus'ga.

A'ea ġa ei ġa pe te'i ti ġa embovyruka ti Jesus'ga yva rehe javo. Nahā ġa nhimbopogweukari pevove'ġa pe.

²¹ Kiro Pilatos'ga ei pevove'ġa pe:

—Marāve'ga po ti ji amohemuka pe me? ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

—Barrabás'ga ti tohē.

²² Pilatos'ga ei:

—Oro ga – kiroki ga pe ġa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – marā po ti ji ga rerekoi naerū Jesus'ga?

Ġa nhaporemō ġa ei:

—Embovyruka ga!

A'ea ġa ei tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²³ A'ero Pilatos'ga ei:

—Maranameuhū naerū? Gara garekote'varuhua naerū? ei ga ġa pe.

Emo koji'i ġa hapukapukajahivi.

—Embovyruka ga! ei ġa ohapukaita.

²⁴ Ġapopoakara repiagame Pilatos'ga nde'ia'javi ġa pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti ġa tavukari ga rehe nehē.” A'ero ga herurukari yhya ojipogweita ipyvō ġa hepiagame. Ojipogwei ga ndojari tuhē po ti ji rehe Jesus'ga manoa javo.

—Oko katu ga, ei Pilatos'ga ġa pe. Ji rūi ti ajukauka ga, ei ga ojipogweita. Po pe gamanoa pota, pehe ti pereko ga a'ero, ei Pilatos'ga.

²⁵ A'ero ġa epavi:

—Toja ti ore rehe gamanoa a'ero nehē nhanderakykwepohara'ġa ndehe nehē no, ei ġa.

²⁶ A'ero Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi okovo ġanhi'iġa rupi. Onupanupāuka ga Jesus'ga ipira apopyra pyvō ga mondohondohoguka. A'ero ga Jesus'ga mondoukari soldados'ġa pe tombovyruka ti ġa ga jukavo javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Marcos 15.16-20; João 19.2-3)

²⁷ A'ero Pilatos'gapavēive'ġa soldados'ġa Jesus'ga rerohoi garonga pype governador'ga rongu ruvihava pype. Soldados'ġa nhaporemō ġa jatykai Jesus'ga pyri.

²⁸ Gapira ġa hekyi imongiuka ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva ipukuhuva'ea aheruvihava'ga pira'java'ea. ²⁹ Ġa opyhy yhypoa hatiuhūva'ea. A'ea ġa ipovāpovani japovo onhatimaġatuva'ea akanitara inoġa Jesus'ga akaġa rehe aġa ko huvihava'ġa akanitara javo

tehe jupe. Yvyra ģa imondoi gapo pe gajohukoty rūi ga ko huvihava javo. Ğwenypy'amo garovai pyteri pe ģa e'i tehe Jesus'ga pe ga rerekomemuamo ga jaita. Ğa e'i:

—Judeus'ģa nduvihavuhuhetero ko nde! Ejoryjory ti! ei ģa ga pe.

³⁰ Ga rehe ģa nyvuni. Ipyhyga yvyra ga hugwi ģa ga'akaģa nupāi. ³¹ Ga rerekomemuare ģa hekyi tapy'ynhapiģwaģahiva ga hugwi imongiukara'java gapira tuhē ga pe.

Kiro ģa ga rerohoi timbovyruka ti ga yva rehe javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Joāo 19.17-27)

³² Jesus'ga rerohorame ģa Simāo'ga rovatī cidadepeve'ga Cirenepeve'ga. A'ero ģa herohoukarahai ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

³³ A'ero ģa Jesus'ga rerohoi yvytyri pe Gólgota pe ga rerogwovo i'arimo. Xa'e nhande Gólgota pe Aheapindava. ³⁴ Kiro ģa imondoi ikotimbyra Jesus'ga pe. Ikotimbyra ko vinho tyarovahiva'ea pavēi. Otyku ga hepiaga. A'ero ga ndo'ui. ³⁵ Kiro ģa ga kutugi yva rehe ga mbovyra hehe.

Kirē ģa Jesus'ga pira ma'ema'ēi ojive. Ojohupe ģa ei: “Manamo nhande tipojyka Jesus'ga pira?” Tikwaha javo ģa imombombori ita'javuhuva'ea dados'java'ea. Nahā ģa ima'ema'ēi gapira ojive. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'ġga mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. Imombe'gwovo ahe e'i hako:

“Oma'ē ģa jipira ojohupe.

Ojipea rehe i'arimova'ea rehe ģa imombori ita'java'ea

a'ea ko jiapoa javo jipira pe,” ei ahe hako.

³⁶ Pevo Jesus'ga pyri soldados'ģa apygi ga repiaga tohekyjyme ti ģa ga yva hugwi javo. ³⁷ Yva rehe ģa imondoi ikwatijaripyra Jesus'ga akaģa arimo. Ikwatijaripyra ko imbojahava Jesus'ga rehe nurā ore ga jukai javo. E'i:

—Agwa'ga ko Jesus'ga judeus'ģa nduvihavuhuhete'ga.

A'ea i'ei.

³⁸ Ğa mokonhava'ea mbovyri yva rehe pevo no. Ğa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Ğa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty. Ahe memei ko governo movahīva'ea.

³⁹ Kiroki ģa okwa Jesus'ga pyvō – ģa Jesus'ga rerekomemui. Ombovava ģa oakaģa nahā ga mbotegweteavo. Ga pe ģa ei:

⁴⁰ —Ere'e nde: “Tamonduru ti Tupana'ga ruhava aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea nde ei. Po nde rekoi Tupana'ga ra'yramo, a'ero ti ejy yva hugwi tajijukayme ti ģa javo, ei ģa Jesus'ga pe.

⁴¹ Na jitehe ikwava'ēhara'ģa nduvihava'ģa judeus'ģa mbo'ehara'ģa pavēi xava'eve'ģa pavēi no. Ga rerekomemuamo ģa ei:

⁴² —Jesus'ga opoko ojipe'ģa tomanoyme ti ģa javo, ei ģa. Tegwete gajipokohava tomanoyme ti ga. Po ga rekoi nhandervihavuhuhetero tuhē israelitas'ģa nduvihavuhuhetero tuhē, a'ero po ti ga tojy yva hugwi. A'ero po ti nhande ga reroviari nehē, ei ģa Jesus'ga rerekomemuamo. ⁴³ Ojiko ga Tupana'ga rehe ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ģa. Mara'ngu po ti Tupana'ga ga pokopota tomanoyme ti ga javo? ei ģa Jesus'ga rerekomemuamo.

⁴⁴ A'ea jitehe ahe ei no governo movahīva'ea ģanemimbovyva'ea Jesus'ga mbotegweteavo.

Jesus'ga omano

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Joāo 19.28-30)

⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemō. Ka'aru ģwerī às três horas kwara imbokojahua'javi. ⁴⁶ Nanime Jesus'ga onhi'ġga mondoahyahi Tupana'ga pe.

—Eli, Eli, lemá sabactani? ei ga Tupana'ga pe.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

⁴⁷ Jararamo pevove'ġa ga renduvi novġa. A'ero ġa ei:

—Agwa'ga onhi'iġa mondo Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pokoga javo, ei ġa.

⁴⁸ Nanime ġapyteripeve'ga nhani ipyhyga jyruhuva'ea imondeva vinho pype ta-jahiva'ea pype imoakymbava. Yvyra rehe ga ipimombygi jyruhuva'ea imondovo Jesus'ga pe topyte ti ga javo.

⁴⁹ Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Teremondoi na'ġ. Tihepia ti Eliasva'ea Jesus'ga mbojyvi nehġ, ei ġa.

⁵⁰ Ohapukajahiva'javame Jesus'ga pytupavamo omanomo.

⁵¹ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ua yvyvo. Yvya iġwyġwymi. Ita i'gwy'gwyri. ⁵² Ahemanoa ryvya jipe'ai. Ġahġ – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe aerġ omanomo – ġa okwerava'ja omanoa hugwi. ⁵³ Oho ġa gwyvya hugwi. Aerġ Jesus'ga kwerava'javirġ omanoa hugwi ġa oho Jerusalġm me ojipiuka he'yjuhuve'ġa pe.

⁵⁴ Soldados'ġa nduvihava'ga gapavġive'ġa pavġi – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga tohekyjyme ti ġa Jesus'ga yva hugwi javo – ġahġ gwepia yvya ġwyġwyma Jesus'ga manoa reheve. Hepiapavame ġa kyhyjihetei. A'ero ġa ei:

—Agwava'ea ko Tupana'ga ra'yra'va'ea tuhġ! ei ġa.

⁵⁵ Kunhangwera'ġa o'ġ irupe Jesus'ga hugwi okovo hepiaga he'yive'ġa – kiroki ġa ojikoty'a Jesus'ga pavġi. Oho ġa Jesus'ga rupi Galilġiapeve'ġa gwyrva hugwi ga pokoga jipi. ⁵⁶ Ojipehġa ko Maria Madalenahġa. Ojipehġa ko Mariahġa – kiroki hġa Tiago'ga yhġa Josġ'ga yhġa reheve jitehe. Ojipehġa ko Zebedeu'ga rembirekohġa. Ojipe'ġa ami pevo no kunhangwera'ġa.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Joġo 19.38-42)

⁵⁷ Kwara hoġwerġrame imbateve'ga hoi. Ga ko Josġ'ga cidadepeve'ga Arimatġia-peve'ga. Ga oko Jesus'ga remimbo'eharamo no. ⁵⁸ Kiro ga hoi Pilatos'ga rongva pe ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga.

Osoldados'ġa pe ga ei a'ero:

—Togweroho ti Josġ'ga Jesusva'ea ra'oa, ei ga ġa pe.

⁵⁹ A'ero Josġ'ga hoi ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jesus'ga ra'oa mbojyvame Josġ'ga gara'oa uvani tapy'ynhapirapyryva pyvġ linho apopyra pyvġ ndiky'aiva'ea pyvġ. ⁶⁰ A'ero ġa gara'oa rerohoi inoġa itaruvihavuhua kwaruhua pype ipyahuva'ea pype. Josġ'ga ombogwambogwajukaripe itaruvihavuhua japovouka ikwaruhua imohinuka. “Aerġ ji manorame po ti ġa jira'oa mondoi inoġa ipype,” ei ga japoukarame. Jesus'ga ra'oa noġame ipype Josġ'ga itauhua moanhani imohina ikwaruhua hovapytyma. A'ero ġa hoi jugwi ogwovo.

⁶¹ Maria Madalenahġa oapy pevo Jesus'ga ryvya rovai pyteri pe Mariahġa pavġi.

Gwepia katu ahe Jesus'ga ryvya

⁶² A'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava. Ko'emame ikwava'ġhara'ġa nduvihava'ġa nduri Pilatos'ga pyri fariseus'ġa pavġi. ⁶³ Kiro ġa ei Pilatos'ga pe gwuvihava'ga pe.

—Orokwahava'ja ore akojava'ea nhi'iġa imoandyandyiharava'ea nhi'iġa, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo tehe. Ahe e'i omanoe'ymame: “Mokġi jikirirġ po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehġ.” A'ea ahe ei. ⁶⁴ Nurġ ti ere esoldados'ġa pe: “Pehepia katu ti aheryvya kiro pekira rupi no.” A'ea ti ere ġa pe tuhuryme ti aheremimbo'ehara'ġa ypytunimo ahera'oa mima aheryvya hugwi nehġ. Po ti ġa ahera'oa mimi, a'ero po ti ġa ei gwe'yja'ġa pe nehġ: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehġ, ei ġa Pilatos'ga pe. Po ti ġa ei a'ea ahera'oa mimirġ, a'ero po ti ġa koji'i ojipe'ġa moandyandyi nehġ. A'ereki ġa ġa moandyandyi jipe ikwehe o'erame: “Jesus'ga

pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo,” ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa Pilatos'ga pe fariseus'ġa pavēi.

⁶⁵ A'ero Pilatos'ga ei ġa pe:

—Peroho ti soldados'ġa a'ero. Pekwaha ti hepiakatuuka ġa pe aheryvya, ei Pilatos'ga ġa pe.

⁶⁶ A'ero ġa hoi imondovo inimboa tujuga apopyra pyvō ikwaruhua rembeyvya rehe inoġa imbogwava itauhua rehe hovapytymbava rehe inoġa hehe no jukwaha a'ero ġa a'ea avykyrame javo. Ġa soldados'ġa mo'ami ipyri no tohepia katu ti ġa aheryvya javo.

28

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Judeus'ġa poravykye'yima py'rovo sábadu py'rovo iko'ē ġweri domingo. A'ea rupi Maria Madalenahēa ruri Mariahēa pavēi tihepia ti Jesusva'ea ryvya javo.

² Kotihī yvya iġwyġwyhetei. A'ereki Tupana'gapyrive'ga ogy yvaga hugwi ovahema yvya koty Jesus'ga ryvya pyri. Itauhua ga imoanhani ikwaruhua hugwi oapyga hehe.

³ Ga hendy'jandy'ja hete overava ja. Ga'apoa tapy'ynhapira itiġuhū hete tuhē!

⁴ Soldados'ġa hyhyihetei okyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. Omanove'ġa ja ġa ndekoi a'ero omyuha'jave'yima omanoteheavo.

⁵ Tupana'gapyrive'ga ei kunhangwera'ġa pe:

—Pehe ti tapekyhyji. Peheka pe Jesus'ga ġanemimbovyve'ga, ei ga. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype okwerava ġwaramo! Ymya ga ei pe me: “Nhimonorē po ti ji kwerava'javi nehē,” ei ga. Na tuhē. Ovy ga okwerava'java. Pejo ti hepiaga ganongavagwera pepojykaharete'ga nongavagwera, ei Tupana'gapyrive'ga kunhangwera'ġa pe. ⁷ A'ero kotihī ti peho imombe'gwovo garemimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi. Pehendu ti! Oho na'ē ti ga Galilíapeve'ġa gwyri pe pe nenonde nehē. Pevo po ti pe ga repiagi nehē.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ea ko ji amombe'u pe me, ei ga kunhangwera'ġa pe.

⁸ Kotihī ġa hoi a'ero Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo. Okyhyji ġa novia. A'ereki ġa hory hete Jesus'ga kwerava kwahava. A'ero ġa nhani ogwovo timombe'u ti Jesus'ga kwerava garemimbo'ehara'ġa pe javo.

⁹ Nanime Jesus'ga jipiukari ġa pe ġa novatiamo.

—Pejoryjory ti! ei ga ġa pe.

Jesus'ga pyri ġa nduri gapya pyhyga onhinoġa nahā ga mboheteavo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji ti. Peho ti imombe'gwovo nhiirū'ġa pe nhiremimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe toho ti ġa Galilíapeve'ġa gwyri pe ji repiaga pevo nehē, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

Soldadosva'ea remimombe'ua

¹¹ Kunhangwera'ġa horame soldados'ġa – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga ryvya – jararamo ġa oho cidade pe. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri ġa hoi imombe'upava Jesus'ga ryvya pe'ahava.

¹² A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa jatykai xava'eve'ġa pavēi onhi'inhi'igā ojo-hupe.

—Marā pendeaporoġita? ei ġa ojo-hupe.

—Nahā po ti nhande ġa nderekoi a'ero nehē, ei ġa.

A'ero ġa imondoi itambere'ia he'yjuhuva'ea soldados'ġa pe pe'mbe ti ojipe'ġa pe javo.

¹³ Soldados'ġa pe ġa ei:

—Oromondo ore itambere'ia pe me ko. Nurā ti pe'ji imombe'gwovo ojipe'ġa pe pe'mbero. Pe'ji ti: “Ndrohepiakatui reki ore Jesusva'ea ryvya pytyunimo orokia. A'ero Jesusva'ea remimbo'ehara'ġa nduri ahera'oa mima.” A'ea ti pe'ji pe'mbero.

¹⁴ Po ti Pilatos'ga henduvi ikwahava pekira nehē, a'ero po ti ore ga ma'ngoma'ngogi

tonhimonha'ngayme ti ga peporavykykatue'yima rehe nehẽ, ei ģa soldados'ģa pe ģa mbo'eavo mbehea rehe.

¹⁵ A'ero soldados'ģa ipyhygi itambere'ia okovo ikwava'ẽhara'ģa nhi'iģa rupi xava'eve'ģa nhi'iģa rupi no mbehea mombe'gwovo. A'ero ģa'mbea judeus'ģa heroviari imombe'gwombe'gwovo ojohupe jipi.

—Jesusva'ea remimbo'ehara'ģa omi ahera'oa aheryvya hugwi soldados'ģa kirame ypytunimo, ei ģa.

Jesus'ga ojipiuka ģwemimbo'eharava'ea pe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ģa onzeve'ģa hoi Galilíapeve'ģa gwyri pe. Pevo ģa hoi vytyri pe. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe ģa pe pevo ti peho javo. A'ero ģa hoi ovahema. ¹⁷ Ga repiagame pevo ģa ga mbohetei. Ojipe'ģa ndogweroviari. “Mara'ngu po Jesus'ga tuhẽ?” ei ģa oyvyteri pe. ¹⁸ A'ero Jesus'ga ruri ģa pyri katu javo ģa pe:

—Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti vyakotyve'ģa nduvihavuhetero yvagipeve'ģa nduvihavuhetero no. Ndepopoaka hete nde ģa hohe pa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

¹⁹ —Nurã ji ei pe me: Peho ti vyakotyve'ģa gwyripeve'ģa pyri nhaporemõ ģa mbo'eavo toko ti ģa Jesus'ga remimbo'eharamõ javo, ei Jesus'ga. Pemobatiza ti ģa. Ģa mobatizaramõ ti pe'ji ģa pe: “Kiro pe penhimboukwaha Tupana'gareheva'ero penduvete'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'yra'gareheva'ero Jesus'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'uvapyryvareheva'ero.” A'ea ti pe'ji ģa pe ģa mobatizaramõ, ei Jesus'ga ģa pe. ²⁰ Pembo'e ti ģa nhiremimbo'ea rehe nhaporemõ tohendu katu ti ģa javo – akoja rehe ji pe mbo'ei. Pehendu katu ti! ei ga. Nane'yimi po ti ji rekoi pe pyri mbapava rurame nehẽ no, ei Jesus'ga ģa pe.

MARCOSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Marcos

¹ Nahanypy koi Jesus Cristo'ga mombe'upyryva Tupana'ga ra'yra'ga mombe'upyryva. Gaha ko Tupana'ga ombuhuruka yvya koty nhande pyri ikwehe. Igwete Tupana'ga ga mongoi nhanderekote'varuhua momboharamo ikwehe.

*João Batistava'ea uhu Jesus'ga renonde
(Mateus 3.1-12; Lucas 3.1-18; João 1.19-28)*

² Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. A'ea mombe'unhoğwenondeavo Isaíasva'ea ikwatijari inoğa ymyahũ hako. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iğa hako. Nahã Tupana'ga ei gwa'yra'ga pe:

“Nde renonde ti ji ojipe'ga mondoi imombe'uuka ga pe nhinhi'iğa nehẽ
tomboavujikwe pa ti ga nde ve nehẽ,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe hako.

A'ea Isaíasva'ea okwatija imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iğa hako. ³ Igwete Isaíasva'ea ikwatijara'javi inoğa hako. Ahe omombe'ua'ja Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea.

“Hahyahi po ti ganhi'iğa

ga erame ģa mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei Isaíasva'ea ikwatija.

“E'i po ti ga:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe, e po ti ga nehẽ,” ei ahe hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga rurağwama pe tonhimboavujikwe ti ģa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ģa gweaporoğita a'ea renonde javo.

⁴⁻⁶ Na tuhẽ reki. Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea rekoi ikwehe. Igwete ahe ei javo ģa pe ongae'yi me. Yuranuhũa'javuhuva'ea rava camelo rava ahe oapo opiramo. Ipira ahe oapo oku'ayviramo. O'u ahe tukura hehira reheve. Igwete ahe ei ģa pe:

—Perojijijijyi ti pejeaporoğita pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga remiarõe'yma hugwi, ei ahe. Peko ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ji pe mobatizai nehẽ, ei ahe. Igwete po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ, ei João Batistava'ea.

Igwete ģa hopavi ojigwyrã hugwi Judéia hugwi ahenhi'iğa renduva. Cidade de Jerusalém hugwi ģa hopavi ahe pyri. Igwete ģa imohemi okote'varuhua Tupana'ga pe ojipe'ga ndovaki toropohi ti jugwi javo. A'ero João Batistava'ea ģa mobatizai rio Jordão pype. ⁷ Igwete ahe ei ģa pe jipi:

—Jihoheheteve'ga po ti uhu huvihavuhuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki, ei ahe. ⁸ Ji opomobatiza yhya pyvõ kiro. Ga ki a'e te pe pojykauka Tupana'ga ra'uva pe, ei João Batistava'ea ģa pe.

*Ahe omobatiza Jesus'ga
(Mateus 3.13-17; Lucas 3.21-22)*

⁹ A'ea rupi Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ğa gwyrã hugwi cidade de Nazaré hugwi. Igwete João Batistava'ea ga mobatizai rio Jordão pype. ¹⁰ Ohemame yhya hugwi Jesus'ga hepiagi yvaga jipe'a. Igwete ga hepiagi Tupana'ga ra'uva iyyva yvaga hugwi. A'ereki inambua ja ogy Jesus'ga rehe o'a. ¹¹ Igwete Tupana'ga onhi'iğa mbuhuri yvaga hugwi.

—Nde ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga ga pe. Anhimohẽ hete ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe.

*Satanás'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
(Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13)*

¹² Igwete Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me. ¹³ Quarenta ga kiri pevo. A'ea rupi Satanás'ga – ga ko anhağa ruvihavuhu'ga Tupana'ga arõe'ÿve'ga – a'ea rupi ga rekoi Jesus'ga pavêi ga mongote'varuhupota novia. Mbatera onharõva'ea pevo u. Igwete yvagipeve'ğa Tupana'gapyrive'ğa Jesus'ga pokopokogi imondovo mbatera ga pe.

Jesus'ga ombuhuruka pira mboaharava'ea ojiheva'ero

(Mateus 4.12-22; Lucas 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Ğa João Batistava'ea mongirẽ cadeia pype Jesus'ga hoi Galilíapeve'ğa gwyri pe. Igwete ga imombe'ui ğa pe pyryva'ea Tupana'ga remimombe'ua. ¹⁵ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

–Kiroğwe Tupana'ga ei pe me toko ti ğa jireheva'ero javo, ei Jesus'ga. Pepohi ti pe-jikote'varuhua hugwi imombiga, ei ga ğa pe. Perovia ti pyryva'ea Tupana'ga mombe'ua pejikovo garemimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti ga rekoi penduvihavuhetero pe mongovo onhi'iğa rupi nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁶ Aerẽ Jesus'ga hoi ypihua rembeyvyri Galilíapeve'ğa gwyri pe. Igwete ga Simão'ga repiagi gareki'yra'ga no André'ga. Pira mboahava ğa omombo ypihua pype. A'ereki ğa pira mboaharamo. ¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

–Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ğa pe. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ğa pe nehẽ no, ei Jesus'ga. Pira pe peru kiroğwe jipi. Ji pe mbo'erame po ti pe ojipe'ğa nderuri ji pyri nehẽ toko ti ğa Jesus'ga nhi'iğa rupi javo nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁸ Nambegwei Simão'ğa hejari pira mboahava a'ero Jesus'ga rupi ogwovo garemimbo'eharamo okovo.

¹⁹ Hehemo Jesus'ga hoi ğa ndepiaga Zebedeu'ga ra'yra'ğa Tiagova'ea João'ga no. Ombojopyapy ko ğa pira mboahava oyhara pype. ²⁰ Ğa ndepiagame Jesus'ga onhi'iğa mondoi ğa pe.

–Pejijo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga ğa pe.

Igwete ğa uva'ga rejari yhara pype oporavykyhara'ğa ndeheve Jesus'ga rupi ogwovo gareheva'ero.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi

(Lucas 4.31-37)

²¹ Igwete Jesus'ğa hoi cidade de Cafarnaum me. Judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi judeus'ğa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iğa rehe ğajatykahava pype.

²² Igwete ğa nhimomby'ai ombo'ea repiaga upa. A'ereki judeus'ğa mbo'ehara'ğa atyvi ga ğa mbo'ei. Ga hete okwaha Tupana'ga nhi'iğa oakaği pe.

²³ Nanime ga ruri ğajatykahava pype – kiroki ga anhağa opojyka ga. A'ea rembipo-jykaro ğwaramo ga onhi'iğa mondo Jesus'ga pe.

²⁴ –Jesus, maranuhũrame nde ore avykyuhui? ei ga. Ore mombapava nde ruri naerũ? ei ga. Orokwaha hete ndehe. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga nhi'iğahyi jupe terenhi'iği javo.

–Ejipe'a ga hugwi, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ A'ero anhağa ga moğwyğwymahyi ohapukaita ojipe'avo ga hugwi. Anhağa jipe'arame ga hugwi ga pyryhetero a'ero. ²⁷ Igwete pevove'ğa nhimomby'apavi Jesus'ga rehe upa. Igwete ğa ei ojohupe:

–Marağatu? ei ğa. Hajiheva'ea rehe ga nhande mbo'ei, ei ğa. Okwaha hete ga okovo. Ga erame anhağa vehevi ğwendu katu ga, ei ğa ojohupe.

²⁸ Kotihĩ ğa Jesus'ga mombe'umbe'ui ğa pe nhaporemoo ojigwyri pe Galiléia pe.

Jesus'ga omombi ahetetirũa

(Mateus 8.14-17; Lucas 4.38-41)

²⁹ Igwete Jesus'ğa hoi ğajatykahava hugwi. Tiagova'ea oho ğa ndupi no João'ga pavêi. Igwete ğa jogwerohoi ojogwerovahema Simão'ga ronga pe. Pevo Simão'ga ruvi André'ga pavêi. ³⁰ Kotihĩ ğa hẽa mombe'ui Jesus'ga pe Simão'ga rembirekohẽa yhẽa. Onhino hẽa

upa. A'ereki o'a hete hēa rehe. Igwete ġa hēa mombe'ui Jesus'ga pe. ³¹ Igwete ga hoi hēa popyhyga hēa mbovyga hēa mopo'ama. Omombi pa ga karugwara hēa hugwi. A'ero hēa hoi herua mbatera ġa pe to'u ġa javo.

³²⁻³³ Kwara hoa rupi cidadepeve'ġa jogwerupavi onga pe Jesus'ga pyri. Gwerugweru ġa ga pyri anhaġa rembipojykahara'ġa Diabo'gapyriva'ea rembipojykahara'ġa. Itetirūave'ġa ġa gwerugweru pa ġa noġa Jesus'ga pyri no. ³⁴ Igwete Jesus'ga imombigi ġatetirūa joparaparava ġa hugwi. He'yjuhuva'ea anhaġa ga imbojipe'ai ġa hugwi. Igwete ga nomonhi'iġukari anhaġa onhimombe'uukare'yma jupe. A'ereki a'ea okwaha ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ga pe.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ko'eġatue'yma rupi Jesus'ga vyri ogwovo. Ga tehe oho cidade hugwi. Pevo ga nhi'inhi'iġi Tupana'ga pe. ³⁶ Aerē Simão'ga hoi Jesus'ga reka onhipavēive'ġa pavēi. ³⁷ Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Cidadepeve'ġa nhaporemō nde reka okovo novīa, ei ġa.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Akwaha hete ji novīa, ei ga. Emo ojipe'ipe'i pe ira'agweva'e pe po ti nhande xaho hamo. Tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iġa pevove'ġa pe no, ei ga. A'ereki a'ea rehe ji ajo vyva koty, ei ga ġa pe.

³⁹ A'ero ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe Galilīiapeve'ġa gwyrā rupi imombe'gwovo ġajatykahava pype. Igwete ga anhaġa mbojipe'ape'ai ġa hugwi imondovouka.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa
(Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Aerē ga ruri Jesus'ga pyri ijaijauhuve'ga. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Iporia'i hete ga Jesus'ga pe. Nurā Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe.

—Apota ji, ei ga ga pe. Eka'ē ga hugwi! ei ga a'ero jupe.

⁴² Kotihī gajagwa ika'embavi ga hugwi. ⁴³⁻⁴⁴ Igwete Jesus'ga eaġy ga pe:

—Ehendu tuhē ti nhinhi'iġa, ei ga. Teremombe'uuhui ti ġa pe ndejagwa moka'ēagwera. Heregwovo kiro ejipiuka mbatera kwava'ēhara'ga pe, ei Jesus'ga ga pe. Moisésva'ea e'i po rimba'e: “Ika'ērame pe hugwi ti pemondo mbatepyryva ikwava'ēhara'ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe a'ero nehē,” ei ahe, ei Jesus'ga ga pe. Enhi'īpo'ru ti ahe a'ero. Emondo ti mbatera ikwava'ēhara'ga pe tokwaha pa ti ġa ndejagwa moka'ēagwera, ei ga. Heregwovo kiro a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁵ Ohorame ga imombe'umbe'ui reki ojipe'ġa pe Jesus'ga omoka'ē jijagwa ji hugwi javo. Nurā Jesus'ga ndohoa'javi cidades pe ġandovaki. Ongae'yi me ga hoi okovo a'ero tonhimonono'ono'oġyme ġa ji rehe javo. Emo ġa ohooho reki pevo ga pyri ocidades hugwi nhaporemō.

2

Jesus'ga omopo'ā nomyiva'ea
(Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Aerē Jesus'ga jivyra'javi cidade de Cafarnaum me.

—Jesus'ga ko pevo u onga pe, ei ġa ga mombe'gwovo.

² Igwete ġa jatykai onhimongyavo ga pyri. Tegwete reki ġandupava onga pype. Tegwete ġanduva jurukwara pyri no. A'ereki ġa he'yjuhu hete ua ga pyri. Igwete Jesus'ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

³ Igwete ġa nomyive'ga reruri ga pyri novīa. Quatro ko ġa ojopokopokoga ga rehe ga rerua. ⁴ Tegwete reki garerohohava Jesus'ga ppyvo he'yjuhuve'ġa mbytera rupi.

Nurã ġa ga reruri ga rerojiupia onga arimo iperehuva'ea arimo ipe'ape'avo tujuga apopyra Jesus'ga rehei katu. Ikwara rupi ġa ga mbojyvi ga mbuhua Jesus'ga pyri a'ero gakupeupava reheve. ⁵ Hepiagame ġajikoga ojihe Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

–Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.

⁶ Ġwino ġa neni upa judeus'ġa mbo'ehara'ġa – kiroki ġa ombo'embo'e ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Jesus'ga nhi'iġa renduvame ġa ei oyvyteri pe: ⁷ “Maranuhūrame ga euhui poa?” ei ġa. “Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero. A'ereki Tupana'ga jate omombo aherekote'varuhua,” ei ġa oyvyteri pe.

⁸ Kotihī Jesus'ga ikwahavi oyvyteri pe ġandeaporoġita. Igwete ga ei ġa pe:

–Maranuhūrame pe ndeaporoġitate'varuhuro pejijupa? ei ga ġa pe. ⁹ A'e ko ji ga pe ko: “Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi.” Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ġa pe. Po ji ei ga pe: “Epo'ã, epyhy ejikupeupava herogwovo”, a'ero po ti pe ga repiagi herohorame nehē. A'ero po ti pe jipopoakara heroviari nehē, ei ga ġa pe. ¹⁰ Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei Jesus'ga. Gaha omomboruka ji ve aherekote'varuhua ahe hugwi, ei ga ġa pe. Amopo'ã ti ji nomyive'ga kiro a'ero nehē tapekwaha ti jipopoakara nehē. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty,” ei ga. Nurã ji ei kiro ga pe, ei ga.

¹¹ –Nde ve ji ei, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Epo'ã. Epyhy ekupeupava herogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

¹² Ġandovaki ga po'aġatui a'ero ipyhyga okupeupava herokwava. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi. Igwete ġa ei:

–Pyry hete ko Tupana'ga. Pyry hete ko ga. Ymyagwera jate ko nhande ndihepiangan-gavi nanongara, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga omongo Leviva'ea ojiheva'ero

(Mateus 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Aerē Jesus'ga hoa'javi ypihua rembeyvyri. A'ero he'yjuhuve'ġa jatykai ogwovo ga pyri. Igwete ga ġa mbo'ei Tupana'ga nhi'iġa rehe. ¹⁴ Hehemo ga hoi. Igwete ga Levi'ga repiagi. Ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga reni. A'ereki ga omono'ō itambere'ia ipyhyga pevove'ġa hugwi tamondo ti governo pe javo. Igwete Jesus'ga ga repiagi javo ga pe.

–Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Levi'ga pe.

Igwete ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi garemimbo'eharamo.

¹⁵ Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi Levi'ga ronga pe. Igwete ġa i'ui he'yjuhuve'ġa pavēi. A'ereki he'yjuhu ġa okovo Jesus'ga pyri jipi itambere'ia mono'ōhara'ġa. Ġahā oko ga pyri no – kiroki ġa pe ojipe'ġa e'i ite'varuhu ġa javo. A'ereki ġa nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. ¹⁶ Igwete Jesus'ga i'ui ġa pavēi. A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa nduri no. Ġa ko fariseus'ġa. Ġa e'i tihendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera javo novīa. A'ero ġa nduri Jesus'ga ndepiaga ġa i'urame jara'ġa pavēi. Nurã ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

–Maranuhūrame Jesus'ga jihe'arhui itambere'ia mono'ōhara'ġa ndehe okote'varuhuve'ġa ndehe no i'gwovo ġa pavēi, ei ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷ Henduvame ġanhi'iġa ojihe Jesus'ga ei javo ġa pe:

–Tamombe'u katu ti pe me a'ero jijihe'ara nanongara'ġa ndehe, ei ga. Ji ko ahepohanohara'ga ja, ei ga. Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – ġahā ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanoġe'yuma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – ġahā ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoġa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ġa pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki a'ea rehe ji ajo yvya koty tapoko ti ġa javo – kiroki ġa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehē?” ei ga. Ojipe'ġa pyri rūi ji ajo javo – kiroki ġa e'i ojive: “Jipyry hete ji,” ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe mbatera xanhi'i Tupana'ga pe javo
(Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Aerē ojipe'ğa nduri Jesus'ga pyri xa'e ti ga pe javo. A'ereki João Batista'ea remimbo'ehara'ğa, amoamome ға ei ojohupe: “Ti'uyme ti mbatera xanhi'inhi'i Tupana'ga pe javo,” ei ға. Fariseus'ğa na jitehe amoamome ға ei xanhi'i Tupana'ga pe i'ue'yma javo. Igwete ojipe'ğa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Ndo'ui ko João Batista'ga remimbo'ehara'ğa xanhi'i Tupana'ga pe javo, ei ға. Fariseus'ğa nemimbo'ehara'ğa na jitehe ndo'ui mbatera onhi'iğa ga pe. Neremimbo'ehara'ğa ki a'e te o'uo'u mbatera jipi, ei ға. Maraname nanuhū ға ndekoi a'ero naerū jara'ğa atyvi? ei ға Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Nhiremimbo'ehara'ğa ko ға javijitehe – kiroki ға oko hēarembirekoruama'ga pavēi, ei ga. Gapavēive'ğa ko o'u tuhē mbatera gworygworyvamo ga pavēi okovo ғwaramo, ei ga ға pe. Nhiremimbo'ehara'ğa na jitehe a'ero. ²⁰ Ғa ko o'u ji pavēi okovo ғwaramo, ei Jesus'ga ға pe. Aerē po ti okote'varuhuve'ğa ji rerohoi ға hugwi nehē. A'ea rupi po ti ға ndo'ui mbatera nehē no ovy'are'yma ғwaramo, ei ga ға pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Tamombe'u ti pe me ojipea ojo'java'ea no. Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, nomondo po ahe tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea itararagagwera rehe imboja, ei ga. Kia pyvō imbojaramo po jiky ymyahūva'ea hugwi ityryrygame. A'ero po ijovaja'rokatui, ei Jesus'ga ға pe.

²² —Irūa tamombe'u pe me no, ei Jesus'ga. Vinho aporame ahe nonhaği hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype tireko katu javo. A'ereki vinhopyahua ombotyjutyjui ovuvua, ei ga. Inhağame mbiara piryrymyana pype vinhopyahua vuvuvuvuri a'ero imombuga ipira otururupava jugwi. Onhimomby hete a'ero. Ombote'varuhu mbiara pira no, ei ga ға pe. Ipiyahua pype reki ahe onha vinhopyahua a'ero, ei ga ға pe.

Ғwemimbo'ea pe Jesus'ga ei a'ea. A'ereki garemimombe'ua ndojihe'ari ғанамон-hava'ea remimombe'uagwera rehe.

Nahanahā ti ға toko sábadu rupi, ei Jesus'ga
(Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Aerē judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ğa hoi pea rupi ogwovo. Igwete ға hoi kopytera rupi ogwovo. Ohorame garemimbo'ehara'ğa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo. ²⁴ A'ero fariseus'ğa ei Jesus'ga pe:

—Ehepia ға, ei ға. Moisésva'ea e'i ikwatija nhande ve hako: “Sábadu rupi nhande ndiaporavykyi hamo,” ei ahe, ei ға. Maranuhūrame ға trigo ika'mbika'mbigi sábadu rupi naerū Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatue'yma naerū? ei ға Jesus'ga pe.

²⁵⁻²⁶ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'i pe me novia Daviva'ea mombe'gwovo, ei ga. Ymyahū ko Daviva'ea hoi Tupana'ga rongga pype tenda pype hako. A'ea pype ikwava'ēhara'ğa ono pāo imondovo Tupana'ga pe jipi, ei ga. Ikwava'ēhara'ğa jate po o'u a'ea hamo. “Ojipe'ğa po to'uyme hamo,” e'i ikwatijara novia Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Igwete Daviva'ea hoi Tupana'ga rongga pype. Ahe ndogwerekoi mbatera ojive. Ahepavēiva'ea ndogwerekoi no. Nurā ty'ara ahe jukai, ei ga ға pe. A'ero Abiatarva'ea ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuağwamava'ea ahe imondoikojo Daviva'ea pe to'u ti ga javo. Igwete Daviva'ea i'ui hako imondovo onhipavēiva'ea pe hako, ei Jesus'ga ға pe. Tupana'ga nde'i reki Daviva'ea pe hako: “Pe napehendukatui nhinhi'iğa i'gwovo.” Ga nde'iahyi ahe ve, ei Jesus'ga. Oro pe, ei ga, maranuhūrame pe euhui nhiremimbo'ehara'ğa pe naerū? ei ga fariseus'ğa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ға pe no:

—Tupana'ga nde'i hako: “Kiro po ti ji vyvakotyve'ğa apoi tokwaku ti ға sábadu javo.” A'ea ga nde'i, ei Jesus'ga. Nahā ga ei reki hako: “Kiro po ti ji sábadu apoi ға pe tipokapa pi

ti ġa javo,” ei ga ġa pe. ²⁸Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Nurã jiji a'e nahanahã ti ġa toko javo. Sábado pe vehevi ji ei no nahã ti ġa toko a'ea rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

3

Iponhimamava'ea

(*Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11*)

¹ Aerẽ Jesus'ga hoa'javi ġajatykahava pype. Pevo ga rekoi iponhimamave'ga. ² Igwete fariseus'ġa Jesus'ga repiahetei timbotegwete ga javo.

—Kiro sábadu, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ti ga gapoa mbokatua'java nehẽ kiro nhandeporavykye'yuma rupi? ei ġa. Gapoa mbokatua'javame po ti nhande ei ga pe: “Nerehendukatui nde Moisésva'ea remimbo'eagwera,” xa'e ti ga pe, ei ġa ojohupe.

³ Igwete Jesus'ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epo'ã ejoa ġapytera rupi.

⁴ Jara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe'ji ti ji ve. Marã po nhande rekoi nhandeporavykye'yuma rupi hamo? Gara Moisésva'ea ei nhandeporavykye'yuma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo po rimba'e naerũ? ei ga. E'i po ahe naerũ: “Timbote'varuhu ti ojipe'ġa pe sábadu rupi hamo”? A'ea po ahe ei naerũ? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. “Timombyry ti ġa pe a'ea rupi hamo.” A'ea ahe ei po rimba'e? ei ga. Gara Moisésva'ea ei sábadu mombe'gwovo naerũ? “Tijuka ti ġa a'ea rupi hamo.” A'ea po ahe ei naerũ? Pe'ji katu ti ji ve a'ero, ei ga ġa pe. “Timomanoukaryme ti ġa a'ea rupi hamo,” e po ahe? ei Jesus'ga ġa pe.

Igwete ġa nonhi'iġa'javi ga pe. ⁵ A'ero Jesus'ga ġa ndepiapavi onhimonha'ngavo. Okoveveuhu ga ġa ndehe. A'ereki ġa noangarihu ojipe'ġa porogwetyge'yuma. Igwete ga ei iponhimamave'ga pe:

—Epyho epoa.

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ĩpo'rurame. ⁶ Igwete ġa ei fariseus'ġa. Kotihĩ ġa Herodes'gareheve'ġa monhi'inh'i'ĩgi a'ero. Igwete ġa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukaruhui nehẽ? ei ġa ojohupe.

Oho pa ahe Jesus'ga pyri

⁷ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu hete ġa ua ga pyri ojigwyrã hugwi. Galiléia hugwi ġa ndupavi Judéia hugwi no Iduméia hugwi no. ⁸ Cidade de Jerusalém hugwi ġa nduri no. Rio Jordão kikoty aherovaja hugwi ġa nduri Jesus'ga pyri no. Cidadepyrive'ġa uhu pa no Tiropyrive'ġa Sidompyrive'ġa. A'ereki ġa ġwendu ġa imombe'urame Jesus'ga rembiapoa ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa ndupavi ga pyri onhimongyavo. ⁹⁻¹⁰ Igwete ga imombimombigi karugwara he'yjuhuvẽ'ġa hugwi. Nurã itetirũave'ġa Jesus'ga mbotymbotyvahivi tomombi ti ga ji hugwi javo. Nurã Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Peru ti yhara ji ve. Ta'a ti ipype ġa hugwi tanhimbotymbotyvahyyme ti ġa onhimongyavo, ei ga ġa pe.

¹¹ Igwete ġa nduri jipi – kiroki ġa anhaġa opojoyka ġa. Jesus'ga repiagame ġa nenypy'andurugi ga pyri o'eahyavo nde ko Tupana'ga ra'yramo javo. ¹² A'ero ga nhi'iġahyi ġa pe tanhimombe'uyme ti ġa javo.

Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo

(*Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16*)

¹³ Aerẽ Jesus'ga jiupiri vytyruhua rupi ogwovo. Igwete ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbotarimo. ¹⁴ Doze ko ġa, ga ġa mo'emo'ei ojiheva'ero. (Nhimoirũhara ei ga ġa pe.) A'ero ga ei ġa pe:

—Topomondo ti imombe'gwovouka nhinhi'iġa ojipe'ġa pe nehẽ. ¹⁵ Tambojipe'auka ti ji pe me anhaġa Diabo'gapyriva'ea ġa hugwi nehẽ, ei ga ġa pe.

¹⁶⁻¹⁹ Dozeve'ġa ko: Simão'ga, Tiagova'ea, aheirũ'ga João'ga, André'ga, Filipe'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tomé'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga – Tadeu'ga,

Simão Zelote'ga, Judas Iscariotes'ga – ga ko aerẽ omondouka Jesus'ga ga'arõe'yve'ã po pe ga pyhygauka. Ğahã Jesus'ga omo'emo'ẽ ġwemimbo'eharamo dozeve'ã. Ojipea Jesus'ga ono Simão'ga rehe. Pedro Jesus'ga ono ga rehe. Tiagova'ea ko Zebedeu'ga ra'yrava'ea João'ga pavẽi. Ojipea Jesus'ga ono ġa ndehe ġanderaramo Boanerges. Boanerges pe nhande ei: Ğa ko tupanaraã ja.

*Belzebu'ga opojyka Jesus'ga, e'i tehe ahe
(Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Igwete Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ã nderohoi onga pe. Kiro he'yjuhuve'ã jatykai ġa pyri a'ero. Ndo'uukari ġa mbatera Jesus'ã pe u'ua ġa pyri. ²¹ Ikwahavame Jesus'ga re'yja'ã hoi ga pyri. Igwete ġa ei:

–Tipyhy ti Jesus'ga rerogwovo ġa hugwi. A'ereki ga'akaã mbipehu kiro ovuhu, e'i tehe ġa Jesus'ga pe.

²² Igwete judeus'ã mbo'ehara'ã ei – kiroki ġa u Jerusalém hugwi – igwete ġa ei ojohupe:

–Belzebu'ga opojyka Jesus'ga ojive, e'i tehe ġa. Nurã Jesus'ga ombojipe'auka anhaã ġa hugwi, ei ġa. A'ereki Belzebu'ga anhaã ruvihavuhuro. A'ero ga anhaã mbojipe'aukari Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

Satanás'ga pe ġa ei Belzebu'ga. Diabo'ga ei ġa ga pe no.

²³ A'ero Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ã mbo'ehara'ã. Igwete ga imombe'umbe'ui ojo'java'ea ġa pe.

–Mbipehu reki pendeaporoã, ei ga ġa pe. Satanás'ga ndajipojykai tuhẽ jiji. Satanás'ga ġa pojykarame ojive nombojipe'aukari ġa pe ojipyri'ea. A'ereki ga nombojogwayvayvari reki ojive'ã, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero, ei ga. Po ġagwyripeve'ã ojogwayvayva hete, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi. ²⁵ Po ongapypeve'ã ojogwayvayva, a'ero po ġa nhombojipe'apavi ojohugwi no. ²⁶ Po Satanás'ga ojipyri'ea mbojogwayvayva hamo, a'ero po gapyri'ea nhombojipe'apavi ojohugwi, ei ga. A'ero po Satanás'ga ndogwerekola'javi ojive'ã. Ndokola'javi po ga huvihavamo a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Na rui reki Satanás'ga rekoi, a'e ji, ei ga. Ga nombojogwayvayvari ojipyri'ea. Ga rui reki ombojipe'auka ji ve anhaã ojipe'ã hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete Jesus'ga ei no:

–Ojipe'ã ndoki ipopoakave'ga rongapype gambatera rerogwovo ga hugwi. Gahove'ga jate oki ipype opopoakahetero ġwaramo. Igwete ga ga kwana'ei gambatera ipe'avo herogwovo ga hugwi, ei ga ġa pe.

Nahã Jesus'ga ei ġa pe jiji ko Satanás'ga hohe gapyri'ea mbojipe'avo javo.

²⁸⁻³⁰ Igwete ga ei ġa pe:

–“Anhaã opojyka ga ojive,” pe'euhu tehe pe ji ve, ei ga javo ġa pe. Nurã ti ji ei pe imombe'ukatuavo: Tupana'ga po ti omombo pa ahe hugwi aherekote'varuhuparavuhua. Ombotegwetea vehevi po ti Tupana'ga omombo pa ahe hugwi, ei ga. Emo gwa'uva mbotegwetea po ti Tupana'ga nomombori tuhẽ ahe hugwi. A'ea ndojihyva'javi ahe hugwi avuirama, ei ga ġa pe.

*Jesus'ga re'yjava'ea
(Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21)*

³¹⁻³² Kiro ġa vahemi a'ero Jesus'ga yhẽa gareki'yra'ã pavẽi. Okari pe ġa pytai o'ama. A'ereki he'yjuhuve'ã u ga pyri oapypyga. Igwete Jesus'ga re'yja'ã imondoi onhi'iã ga pe tuhu ti ga ore pyri javo. A'ero ġa imombe'ui ga pe:

–Jesus, okari pe ġa ndekoi neyhẽa neirũ'ã pavẽi. “Tuhu ga ore pyri,” ei ġa nde ve, ei ġa ga pe.

³³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

–Marãve'ã pe ji ei naerũ nhiy'ã nhiirũ'ã?

³⁴ Gweroapyve'ã ndepiagame ga ei ġa pe a'ero:

—Agwa reki ġa nhyi'ġa nhyirū'ġa, ei ga. ³⁵ Kiroki ġa oko Tupana'ga remimbotari-mova'ea rehe – ġa pe ji ei nhyirū'ġa nhyendyra'ġa. Nhyi'ġa a'e ji ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

4

*Ha'ynha mohāihara'ga**(Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8)*

¹ Aerē Jesus'ga ġa mbo'ea'javi ypihua rembe'yi pe. He'yjuhu ġa ojatykavo ga pyri yembe'yi pe onhimongyavo. Nurā ga avi yhara pype oina imoanha'ndiavouka tohendu pa ti ġa nhyinhi'iġa javo. ² Igwete ga ġa mbo'ea'javi imombe'gwombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe.

³ —Pehendu ti, ei ga. Imohāihara'ga gweroho ha'ynha ko pe imohaina ityma, ei ga. ⁴ Imohāirame mokonhete indurugi pea rembeyvira rupi. Igwete gwyrā'ia ruri imokokona jupava, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

⁵ —Jara onduru yja rehe, ei ga. Xunhi reki yja ita arimo. Kotihī henhunhamo a'ero novīa. A'ereki nianami yja. ⁶ Emo kwarahyahivame ombokai imonhymbava hohova. Garemity'mbia ipavi a'ero onhimomiranama'jave'yima. A'ereki hapoa ndokihetei vyva pype, ei ga imombe'gwovo.

⁷ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Igwete ga'apoa ha'ynha henhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. Igwete nhungwava nham-byguhui garemityma herekovo imonhimomboakare'yima. Igwete ndi'ai upa, ei ga ġa pe.

⁸ —Jara reki onduru vykatua rehe. A'ea henhunhamo onhimomboaka gworyvamo. O'arame he'ye'yi ha'ynha trinta ahara pype. Jara pype koji'i tehe ha'ynha sessenta. Jara pype ha'ynha he'yjuhuro cem ipype, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

*Jesus'ga omombe'u moroġita**(Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15)*

¹⁰ Garenduhara'ġa horame ga hugwi gapavēive'ġa nhyi'ġi ga pe dozeve'ġa pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

—Gara pe nde ei poro moroġita mombe'gwovo ore ve? ei ġa. A'ereki ore ndorokwahavi a'ea, ei ġa ga pe.

¹¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me. A'ereki Tupana'ga opota penembikwahava, ei Jesus'ga ġa pe. Okwahavuka ga pe me onhimiva'ea nahā po ti ji rekoi ojiheve'ġa nduvihavamo nehē javo, ei ga ġa pe. Pe me jate ga okwahavuka nanongara. Ġa ki a'e te – kiroki ġa ndokoi gareheva'ero – ġa pe ji amombe'u ojo'java'ea ikwahavukare'yima ġa pe, ei ga ġa pe. ¹² Ojo'java'ea ji amombe'u ġa pe a'ero

“tonhimombaragwahavyme ti ġa hepiepiagame.

Tokwahavyme ti ġa henduenduvame.

A'ereki ġa ndogwerojijyipotari gweaporoġita.

Nomomborukapotari ġa Tupana'ga pe okote'varuhua”, ei ga ġa pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Ndapekwahavi pe ji imombe'urame pe me garemitymagwera? Marā po ti pe ikwahapavi ojo'java'ea naerū? ei ga. ¹⁴ Tamombe'u katu ti kiro itymagwera pe me a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kiroki ga omombe'u Tupana'ga – ga ko ha'ynha mohāihara'ga ja, ei ga. ¹⁵ Mokonhete'i ha'ynha onduru pehea rembeyvyri. Igwete gwyrā'ia imokokombavi ha'ynha imohāirame, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvame Tupana'ga mombe'ua Satanās'ga imoka'nhymbavi a'ea ġa hugwi, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁶ —Jara ha'ynha onduru yja rehe ita arimo. Nurā ġwenhunhame kotihī nonhimomiranami, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua kotihī gworygworyvamo hehe novīa. ¹⁷ Ġwendu katu na'ē ġa gamombe'ua novīa. Aerē ojipe'ġa imbohahyukari

ġa pe ġa ndekoro ġwaramo Tupana'ga mombe'ua rupi, ei ga. Hahyrame ġa pe ġa nonhimomiranama'javi a'ero kotihī opohia Tupana'ga mombe'ua hugwi. A'ereki gamombe'ua ndokikatui ġayvyteri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ —Jara onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe – a'ea oambyguhu garemityma imonhimomboakare'yma, ei ga. Na jitehe ojipe'ġa henduna'ēi Tupana'ga mombe'ua novīa. ¹⁹ Aerē ġapy'a rekotehei. A'ereki ġa nhaġataruhu ojihe marā po ti ji ve nehē javo, ei ga. Igwete ġa nhimoandyandyi itambere'ia potaruhuvavo a'ea po ti ji mbohoryhetei nehē javo tehe. Igwete ġa ipotaparavuhui mbatera, ei ga. Hatīava'ea oamby imohāihara'ga remityma. A'ero ndi'ai, ei ga. Na jitehe ġanemimbotaruhua nohenduva'javukari ġa pe Tupana'ga mombe'ua. A'ero ġa ndokoi gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ġa pe japoe'yma pyryva'ea, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁰ —Jara onduru vykatua rehe ġwenhukaturu gworygworyvamo, ei ga. Na jitehe jara'ġa henduvi Tupana'ga mombe'ua herovia tuhē okokatuavo, ei ga. Jara'ġa oapo hete pyryva'ea a'ero. Jara'ġa koji'i ġa oapo pyryva'ea. Jara'ġa koji'iete'i ġa oapoapo pyryheteva'ea jipi okokatuavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

A lamparina

(Lucas 8.16-18)

²¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Herurame lamparina oki pe po ahe ndohovapygi hyrua pyvō. Ahe nomondo onhinongava gwyrī pe cama gwyrī pe. Ahe gweru imondovo pyte'mbia rehe imohina tamomytu'emba nhande ve javo, ei ga. ²² Na jitehe Tupana'ga ġwenotī na'ē ġwemimbo'eagwera tamomytu'emba ti ġa'akaġi pe aerē nehē javo, ei ga. ²³ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei ga ġa pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Henduvame nhinhi'iġa pehendu katu ti a'ero, ei ga. Po ti xunhi pe henduvi nhinhi'iġa, a'ero po ti xunhi pe ikwahavi nehē. Po ti pe hendukatui nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē. Koji'i po ti Tupana'ga pe mbo'ea'javi a'ero nehē no, ei ga. ²⁵ Po ti pe ikwahavi nhinhi'iġa rendukatuavo nehē, a'ero po ti pe ikwahahetei nehē, ei ga. Po ti xunhi pe ikwahavi nhinhi'iġa hendupotare'yma, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyrbavukari pe me nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Ha'ynha henhui onhimomboaka

²⁶ Igwete Jesus'ga ei no:

—Ojipea tamombe'u pe me ojo'java'ea tapekwaha hete ti Tupana'gareheve'ġa jikoheteaġwama ga rehe. A'ereki Tupana'ga hete ġa mbojikojikogukari ojihe jipi ġandu-vihavamo. Na ja a'ero, ei ga. Ha'ynha mohāihara'ga omohāi ha'ynha yvyvo. ²⁷ He'yi ga kiri henhunhame ogwovo hepiaga. Igwete garemityma nhimomboakari. “Marā po nhiremityma renhunhamo onhimomboaka a'ero?” ei ga jupe ikwahave'yma, ei ga. ²⁸ A'ereki a'ea tehe henhui ohema yvya hugwi. Aerē nhimomboakari oharamo. Aerē itiniġi, ei Jesus'ga. ²⁹ A'ero ga ġa mondoukari imondohondohogauka haimbeva'ea pyvō foice pyvō. A'ereki oho japiavo imondohokava, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

Mostarda ra'ynha

(Mateus 13.31-32, 35; Lucas 13.18-19)

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Marāva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me ojo'java'ea tapekwaha ti Tupana'gareheve'ġa nde'yjuhuaġwama? ei ga. A'ereki jypy ġa ndahe'yi. Aerē reki ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa e'i: “Tupana'ga ko nhandervihavamo”, ei Jesus'ga ġa pe. Na ja a'ero, ei ga. ³¹ Otŷ ga mostarda ra'ynha, ei ga. Xunhiete'i ko nanongara ra'ynha jara gwyrē'i pa. ³² Itymirē reki onhimomboaka hete huvihavuhuro oji'java'ea hohe pa, ei ga. Huvihavuhu hakā oja'oja'oga. Nurā gwyrā'ia turi japovo gwaityga hakā rehe upa i'aġi pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³³ Nanongara ga imombe'umbe'ui he'yjuhuve'ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo. Ġa ikwahavame koji'i ga imombe'ui ġa pe a'ero. ³⁴ Ojo'java'ea jate ga omombe'umbe'ui he'yjuhuve'ġa pe ġa mbo'erame Tupana'ga nhi'iġa rehe. Emo ġandovakie'ỹ ga imombe'ukatupavi ġwemimbo'ehara'ġa pe tokwaha tuhē ġa javo.

Jesus'ga omombi vvyruhua

(Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Ka'arugame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Xaho ti aherovai.

³⁶ Igwete ġa hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Jesus'ga oapy oina yhara pype. Igwete ġa ga rerohei ypiahua aherovai. Ojipe'ġa oho oyhara pype ġa ndupi no. ³⁷ Ġa horame turi vvyruhua. Yvyturanuhūa ombo'ambo'a typepemuhūa yhara pype. Kiro tynahē ġwerī yhara a'ero. ³⁸ Jesus'ga oki reki yhara revira rehe oakaġa noġa aheakaġa jikokava rehe. Igwete ġa ga moma'ēi javo ga pe.

—Jesus, kiro nhande hoi ppy pe, ei ġa. Nane'aġataruhui nde nhandepapava rehe naerū? ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete ga ma'ēi onhi'iġahyavo vvytua pe. Igwete ga ei ypiahua pe:

—Epi! ei ga. Tanetymyi ti.

A'ero ipigi vvytua. Notymynha'javi. ⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Maraname pe kyhyjihui? ei ga. Ndapejikogi ve tuhē pe ji rehe naerū? ei ga ġa pe.

⁴¹ Igwete ġa nhimomby'ahetei a'ero javo ojohupe:

—Marā te ga rekoī naerū? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa ypiahua pavēi, ei ġa javo ojohupe.

5

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahe hugwi

(Mateus 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Igwete Jesus'ġa vahemi ypiahua aherovai Gerasapeve'ġa gwyri pe. ² Jesus'ġa ērame ga ruri – kiroki ga anhaġa opoġyka ga ojive. ³⁻⁴ Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga u jipi aheryvya pyteri pe. Okwaokwa ġa ga itanhuramuhūa pyvō novīa. Igwete ga imondohondohogi opoa hugwi opya hugwi ikaikavo. Nurā ġa ndokwara'javi ga a'ero itanhuramuhūa pyvō. Ndipopoakari ġa ga monhyromo. ⁵ Arimo ppytunimo na jitehe ga rahērahemamo jipi aheryvy pe vvytyruhua rehe. Ojikytykyti ga ita pyvō herokwarokwavame ojihe. A'ereki anhaġa opoġyka ga ojive. ⁶ Jesus'ga repiagame irupe kiro ga ruri onhana itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi ga rovatiamo. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri nderuvihavuhu nde javo. ⁷⁻⁸ Igwete Jesus'ga ei anhaġa pe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Igwete ga hapukajahivi.

—Tajivvykyi ti, Jesus, ei ga. Nde ko Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ġahoheve'ga ra'yramo. Ere ti Tupana'ga renoina tahahyyme ti ji ve, ei ga ga pe.

⁹ —Gara nderera? ei Jesus'ga ga pe.

—He'yjuhu, ei ga. Poro ko jirera, ei ga.

A'ereki he'yjuhuva'ea anhaġa opoġyka ga. ¹⁰ Igwete i'ehetei Jesus'ga pe:

—Toremondoukari ti irupe avo hugwi, e'i ga pe.

¹¹ Pevo tuvi ojipe'ġa nenymbava porcos i'gwovo vvytyruhua pyri. He'yjuhu hete onhimongyavo. ¹² Igwete anhaġa ei Jesus'ga pe:

—Ore mondouka ti porcos pyri toropoġyka ti a'ea orojive, e'i anhaġa ga pe.

¹³ —Hepejigwovo a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Igwete anhaġa jipe'ai ġwembipoġykahara'ga hugwi ogwoogwovo porcos ipoġykvavo. He'yjuhu ranuhū porcos dois mil. Igwete anhaġa opoġykarame porcos inhainhani ogwovo oġyva vvyty'ramuhūa rupi opoa ypiahua pype otyppvvyvyva.

¹⁴ Igwete porcos repiakatuhara'ğa nhani ogwovo timombe'u javo. Igwete ğa imombe'umbe'ui porcos typyvygawera cidadepeve'ğa pe cidadekotyive'ğa pe no. A'ero ğa nduğanduri torohepia katu javo. ¹⁵ Urame Jesus'ga pyri ğa akoja'ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Ipikatu ga kiro oina. Gweaporoğita katu reki ga a'ero no. Ga repiagame ğa kyhyji Jesus'ga popoakara hugwi. ¹⁶ Kiroki ğa gwepia tuhē anhağa mondoagwera – kiro ğa ei imombe'gwovo ğa pe:

–Jesus'ga ombojipe'a ga hugwi anhağa mondovouka porcos pyri a'ea pojykauka, ei ğa. Igwete porcos inhainhambavi ogwovo y pe otypyvyvygya, ei ğa imombe'gwovo ğa pe.

¹⁷ Igwete ğa epavi Jesus'ga pe:

–Heregwovo oregwyrā hugwi! ei ğa javo ga pe.

¹⁸ Jesus'ga avame yhara pype kiro anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei ga pe:

–Kiro ji hoi nde rupi nde rerekovo.

¹⁹ –Ndorogwerohoi ji ji rupi, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo enhonga pe. Ere ti eje'yja'ğa pe: “Tupana'ga pyry hete ji ve,” ere ti ğa pe. “Nahanahā ga imombyryvi ji ve ji porogwetyga,” ere ti imombe'gwovo ğa pe, ei Jesus'ga ga pe.

²⁰ Igwete ga hoi Dez Cidades pe imombe'gwombe'gwovo ğa pe.

–Jesus'ga pyry hete ji ve, ei ga ğa pe. Ombojipe'a ga anhağa mondovouka ji hugwi. Nahā ga imombyryvi ji ve, ei ga ğa pe.

Igwete ğa nhimomby'apavi ganhi'iğa renduva.

Jairova'ea ra'yra'va'ea

(Mateus 9.18-19; Lucas 8.40-42)

²¹ Igwete Jesus'ğa hero'yahava'javi yhara herojivya. Ypiahua rembe'yi pe ga rekoi. Igwete he'yjuhuve'ğa jatykai ga pyri. ²² Igwete ga ruri Jairo'ga. Ga ko huvihavamo oko judeus'ğa jatykahava pype. Jesus'ga repiagame ga ruri ğwenypy'anduruga ga pyri jihoheva'ero ji poko javo ga pe.

²³ –Omano ğwerī jira'yrahēa, ei ga Jesus'ga pe. Herejo ji rupi epokoga hēa rehe tomanoyme ti hēa, ei Jairo'ga ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga hoi ga rupi. He'yjuhuve'ğa oho Jesus'ga rupi no ga mbotymboty-vahiva.

Gwypova'ea opoko Jesus'ga pira rehe

(Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48)

²⁵ Ga horame kiro ojipehēa hoi Jesus'ga reviri opokoga gapira rehe topi ti nhitetirūa ji hugwi javo. A'ereki hēa gwyporo. He'yjuhu doze kwara hēatetirūa rehe. ²⁶ He'yjuhu hēapohanohara'ğa novīa. Igwete hēa pohanoğame hahyhetero hēa pe. Omondo pa hēa oitambere'ia ğa pe novīa. Emo ndopigi hēa hugwi. Igwaigwavete hēa tetirūahetero. ²⁷⁻²⁸ Igwete ğa Jesus'ga mombe'urame hēa ei oyvyteri pe: “Po ti ji pokogi gapira rehe vehevi nehē, a'ero po ti ipigi ji hugwi nehē,” ei hēa oyvyteri pe javo. Kiro hēa hoi Jesus'ga reviri a'ero he'yjuhuve'ğa pytera rupi opokoga Jesus'ga pira rehe. ²⁹ Kotihī hēa ndagwypora'javi. A'ea hēa ikwahavi oyvyteri pe. ³⁰ Igwete Jesus'ga pyryrymi he'yjuhuve'ğa koty javo ğa pe. A'ereki ga okwahavipe opopoakara hoa ğa ndehe.

–Ma'ğa opoko jipira rehe ra'e? ei ga ğa pe.

³¹ Igwete garemimbo'ehara'ğa ei ga pe:

–Avi nde erehepia pa ğa enhimbotymbotyvahiva, ei ğa. Maraname nde euhui naerū: “Ma'ğa opoko ji rehe ra'e?” ei ğa ga pe.

³² Emo Jesus'ga oharekoreko ğa ndehe tahepia tuhē javo. ³³ Hēa okwaha Jesus'ga rembiapoa ojive. A'ero hēa ruri okyhyjiavo ohyhyipava. Ojovapyvo hēa rekoi Jesus'ga pyri onhimombe'upava ga pe. ³⁴ Igwete ga ei hēa pe:

–Kui'i, nde erejiko ji rehe. Nurā ipigi nde hugwi, ei ga. Enoğatu ti epy'a egwovo, ei ga. Momina tuhē nde hugwi netetirūa, ei ga hēa pe.

Jesus'ga ombogwera Jairova'ea ra'yra'va'ea
(Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56)

³⁵ Jesus'ga nhi'i'game kiro ġa nduri Jairo'ga rongapypeve'ġa. Igwete ġa ei Jairo'ga pe:
—Omano jipe ndera'yra'va'ea, ei ġa imombe'gwovo ga pe. Tererura'javi ahembo'ehara'ga a'ero, ei ġa Jairo'ga pe.

³⁶ Jesus'ga ombogwavete reki ġanhi'i'ġa. Igwete ga ei Jairo'ga pe:
—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete ji rehe, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Igwete Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no – kiroki ahe João'ga reki'yramo. Jara'ġa ga nomondoukari ojupi. ³⁸ Igwete ga Pedro'ġa nderohoi ġa nderovahema Jairo'ga rongga pe. A'ero Jesus'ga henduvi ġajehe'oranuhūa. A'ereki hahyahi ġajehe'oa hēamanoa rehe. ³⁹ Igwete ga hoi onga pe javo ġa pe.

—Maranuhūrame pe nanuhū pejehe'gwoe'gwovo pejjijupa? ei Jesus'ga ġa pe. Tayrihēa nomanoi. Hēa oki reki upa, ei ga ġa pe.

A'ereki ga okwaha hēambogweravaġwama. ⁴⁰ Igwete ġa ga jai omano tuhē ahe javo. A'ero ga ġa mo'emo'embavi onga hugwi. Igwete ga ġa nderohoi okipe tayrihēa ruva'ga hēayhēa no. Pedro'ġa ga gweroho hēanongava pype no. ⁴¹ Igwete ga hēa popyhygi javo hēa pe.

—Talitá cumi! ei ga. (A'ea ko: “Kui'i, epo'ā!”)

⁴² Kotihī hēa po'ami a'ero okovo. Doze kwara hēa rehe. Igwete ġa nhimomby'ahetei hēa repiaga. ⁴³ Igwete Jesus'ga ehetei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti nhiremimbogweravahēa, ei ga. Pemondo ti kiro mbatera hēa pe to'u hēa, ei ga ġa pe.

6

Nazaré pe ahe ndojikogi Jesus'ga rehe
(Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa hoi cidade de Nazaré pe – perope Jesus'ga onhimomboaka. ² Judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadu rupi ga hoi ġajatykahava pype pevove'ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'i'ġa rehe. Igwete ġa nhimomby'ai ganhi'i'ġa renduva onhimongyavo. A'ero ġa ei ojohupe:

—Marā akoja'ga ikwahavuhui nanongara naerū? ei ġa. Ma'ġa ombo'e ga? A'ereki ahemonhimomby'ava'ea ga oapoapouhu, ei ġa ojohupe. ³ Ga ko onga apohara'ga rūi naerū Mariahēa ra'yra'ga? ei ġa. Tikwaha tuhē nhande gareki'yra'ġa Tiago'ga José'ga no Judas'ga Simão'ga. Garendyra'ġa ko oko avo nhande pyri no, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimonha'ngai okoe'yma ga rehe tihenduva'javyme ga javo. ⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Ojipe'ġa gwyrripeve'ġa omondo gweaporoġita imohina Tupana'ga nhi'i'ġa mombe'uhara'ga rehe, ei ga. Gagwyrripeve'ġa jate nomondoi imohina ga rehe. Gare'yja'ġa nomondoi imohina ga rehe no. Garongapypeve'ġa nomondoi imohina ga rehe no, ei ga ġa pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ndoapoi gwerevi ahemonhimomby'ava'ea pevo. A'ereki ġa ndojikogi ga rehe. Mokonheteve'ġa ndehe jate ga pokogi imombiga ġatetirūa ġa hugwi. ⁶ Igwete ga nhimomby'ai ġa jikoge'yma ġwaramo ojihe.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'i'ġa
(Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Igwete Jesus'ġa imbojoapiapi ogwovo cidades pe pevove'ġa mbo'eavo. ⁷ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri dozeve'ġa. Igwete ga ei ġa pe:

—Topomondomondo ti kiro ojipe'ġa cidades pe, ei ga. Mokokoi ti pejogweroho imombe'gwovo Tupana'ga nhi'i'ġa ġa pe. Ape'akwahavuka ti ji pe me anhaġa ġa hugwi nehē, ei ga ġa pe. ⁸ Pepojate ti toho kiro pea rupi. Taperohoi ti pāo itambere'ia reheve, ei ga. Taperohoi ti sacola no. Pejijihokava jate ti peroho, ei ga ġa pe. ⁹ Pemongi ti sandálias. Taperohoi ti ojipea tapy'ynhapira, ei ga ġa pe.

¹⁰ Igwete ga ei no:

—Pe vahemame cidade pe po ti ojipe'ga ei pe me nehē: “Hepejijo pejipytao nhironga pe,” e po ti ga pe me nehē. Pejogweroho ti ga pyri pejjupa a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Tapejijijiyi ti ojipe'ġa nonga pe, ei ga. Ga pyri jate ti peju. Aerē ti pea hugwi pe hoi cidade hugwi a'ero pejogwerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Po ti pevove'ġa napembuhurukari ojipyri hendupotare'yma penhi'iġa a'ero po ti pe hojipei pea hugwi nehē, ei ga. Pehorame ti pemonduru otimbuguhua pejipyra hugwi toropohi ti pe hugwi javo ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iġa,” pe'ji ti ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² Nahā Jesus'ga dozeve'ġa mondomondoukari ojipe'ġa pyri. Igwete ġa hoi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Perojijiyi ti pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi, ei ġa ġa pe.

¹³ Igwete dozeve'ġa imbojipe'ape'ai anhaġa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ġa hugwi. Igwete ġa imongyi ikava he'yjuhuve'ġa akaġa rehe imombiga ġatetirūa ġa hugwi.

João Batistava'ea omano

(Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Igwete pevove'ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui. A'ero ga henduvi ġanhi'iġa Herodes'ga ġanduvihavuhu'ga. Ojipe'ġa e'i tehe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Ga ko João Batista'ga reki, e'i tehe ga. Okwera po ga kiro oyvya hugwi. Nurā po ga japohetei ahemonhimomby'ava'ea naerū, e'i tehe ġa.

¹⁵ Ojipe'ġa e'i tehe:

—Jesus'ga po Elias'ga ura'java.

Ojipe'ġa:

—Ga po Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo oko ahe ja – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ojopy'rovo hako, e'i tehe ġa.

¹⁶ Igwete Herodes'ga henduvi ġanhi'iġa Jesus'ga rehe. Igwete ga etehei:

—Ga ko João Batista'ga tuhē. Akamomboruka ji ga ikwehe novīa. Kiro ga kwerava'javi reki, e'i tehe ga.

¹⁷⁻¹⁹ Nahā Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Herodiashēa rehe ga ahe pyhygukari ahe mongiuca cadeia pype. Hehā ko Filipe'ga rembirekohēa na'ē Herodes'ga reki'yra'ga rembirekohēa. Aerē Herodes'ga hēa rerekoi reki.

Igwete João Batistava'ea ei Herodes'ga pe jipi: “Maranuhūrame nde eirū'ga rembirekohēa rerekoi? Na rūi ko ahe rekoi,” ei ahe ga pe jipi.

Nurā Herodiashēa rehe Herodes'ga ahe pyhygukari ahe apytūka ahe mongiuca cadeia pype. A'ereki hēa onhimboahi ahe ve tajukauka ti ga javo novīa. ²⁰ Emo Herodes'ga ahe a'ngui na'ē. Ga ndojukaukapotari ahe. A'ereki ga okyhyji ikwahava Joāova'ea rekokatua. Okwaha ga Joāova'ea pyryhetea ahe rekoro ġwaramo Tupana'ga rehe. Nurā Herodes'ga ahe a'ngui. Joāova'ea nhi'inhi'iġame ga pe oko tehe gapy'a novīa. Emo ga ġwendu pota Joāova'ea nhi'iġa novīa.

²¹ Aerē o'aragwera rehe Herodes'ga japo toryva omoirūhara'ġa pe soldados'ġa nduvihavuhu'ġa pe no imbateheteve'ġa pe no – kiroki ġa u gagwyri pe Galiléia pe. A'ea rupi Herodiashēa jirokwari João Batistava'ea rehe ahe jukauka. ²² Hēara'yrahēa tehe oho Herodes'ġa pyri ojirokyavo ġapyteri pe. Igwete ġa nhimohēhetei kujahēa rehe Herodes'ga gapavēive'ġa pavēi. A'ero ga ei hēa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? Tamondo ti nde ve, ei ga hēa pe. ²³ Tupana'ga henduvame nhirembi'ea ji ei nde ve: Tamondo pa tuhē ti nde ve neremimbotarimova'ea javoji. Nhibatera ti tamondojija'ro vehevi nde ve javoji, ei ga hēa pe.

²⁴ A'ero hēa hoi imombe'gwovo oyhēa pe.

—Gara re po ji aru ga hugwi nehē? ei hēa hēa pe.

—João Batista'ga akaġa pe ere, ei hēayhēa hēa pe.

²⁵ Kotihī hēa jivyri nhandaipe ogwovo javo Herodes'ga pe.

—Apota ji João Batista'ga akaġa, ei hēa, kiroġwe nhaembeva pype, ei hēa ga pe.

²⁶ Henduvame hēanhi'iġa Herodes'ga rekoveveuhuhetei a'ero. A'ereki ga ndo-jukaukapotari Joāova'ea novīa. Emo ga e'i jipe reki Tupana'ga ġwendu nhirembi'ea javo. Gapavēive'ġa ġwendu ganhi'iġa no ga erame hēa pe tamondo tuhē ti nde ve javo. Nurā ga nde'ia'uva'javi kiro hēa pe: “Namondoa'javi ji nde ve.” ²⁷ Nurā ga soldado'ga mondoukari cadeia pype togweru ti ga Joāo'ga akaġa javo. ²⁸ Igwete soldado'ga hoi ahe akamomboa cadeia pype aheakaġa rerua nhaembeva pype. Igwete ga imondoi kujahēa po pe hēa herohoi oyhēa pe heroviaruka hēa pe Joāova'ea jukaagwera. ²⁹ Nahā Herodes'ga ahe akamomborukari raikwehe. Ikwahavame Joāova'ea remimbo'ehara'ġa hoi ahera'oa pyhyga herogwovo inoġa ityma raikwehe.

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; Joāo 6.1-14)

³⁰ Aerē dozeve'ġa jivyri Jesus'ga pyri a'ero – ġahā Jesus'ga omondondouka Tupana'ga nhi'iġa mombe'uuka. Ojivyrame ġa imombe'upavi Jesus'ga pe ġwemimbo'eagwera. Ġatetirūa mombigagwera ġa omombe'u ga pe no.

—Orombojipe'a ore anhaġa ġa hugwi, ei ġa imombe'gwovo ga pe no.

³¹ A'ea rupi he'yjuhuve'ġa nhopondekwandekwavi ua Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ġa ndo'uukari Jesus'ġa pe. Nurā Jesus'ga ei dozeve'ġa pe:

—Nhande tehe ti xaho ongae'yi me tapepytu'uahi'vi ti javoji, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ġa tehe ġa avi yhara pype a'ero ogwovo ongae'yi me. ³³ Emo pevove'ġa gwepia ġahoa. Igwete ġa ei ojohupe onhimongyavo:

—Kiro ġa hoi Jesus'ġa. Pea rupi ti xaho ġa ndeviri a'ero, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa hoi nhandaibe ypihua rembeyvira rupi ogwovo cidades hugwi nhaporemō. Igwete ġa na'ē ġa vahemi pevo Jesus'ġa nenonde. ³⁴ Ohemame Jesus'ga he'yjuhuve'ġa ndepiagi. Igwete ġa poria'iro ga pe onhimongyavo. A'ereki ga pe ko ġa ovelhas ja ovelhas gwepiakatuhara'ga rerekoe'ymame. Na jitehe ndipokokavi ġa. Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

³⁵ Kwara hoġwerīa rupi garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo.

—Kiro ihohetei kwara. Ndogwerekoi onga avo ġa pe, ei ġa. ³⁶ Ere ti ġa pe a'ero toho ti ġa kopeve'ġa pyri cidades'i pe ira'agweva'e pe. Pevo po ti ġa ipyhygi mbatera ojive i'uhavamo, ei ġa Jesus'ga pe.

³⁷ Igwete ga ei ġa pe:

—Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javoji.

—Maranuhū naerū? ei ġa. He'yjuhuva'ea duzentos itambere'ia po ti ore herohoi imondovo pāo rehe ġa pe naerū? ei ġa ga pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes? Peho hepiaga.

Igwete ġa hoi hepiaga, ġa nduri imombe'gwovo ga pe.

—Cinco, ei ġa. Dois ġa gwereko pira no, ei ġa ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga he'yjuhuve'ġa mbojatykapavi ġa mboapyga ġa noġa nhungwa'via rehe. ⁴⁰ Ojopyri ġa apyapygi upa a'ero. Pea hovai ġa cem. Ġa hovai cinquenta. Hovaive'ġa cem no. Nahā ġa apyapygi ojogwerojuva. ⁴¹ Igwete Jesus'ga ipyhygi pāes pira reheve. Igwete ga jovavuri onhi'iġa Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhua mbatera ore ve, ei ga Tupana'ga pe.

Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pāes imondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe pema'ema'ē ġa pe javo. Na jitehe ga ima'ema'ēukari pira imondovouka ġa pe nhaporemō. ⁴² Igwete ġa nhaporemō i'ui'ui onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu hete mbatera ġa pe. ⁴³⁻⁴⁴ He'yjuhu hete ko ġa cinco mil akwaimba'ero. Kunhangwera ġa na jitehe he'yjuhu tayri'ġa pavēi. Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'ono'oġi pāes rembyruera pira'ia rembyruera reheve imondovo inoġa yrua pype. Dozeva'ea ġa imotynahenahembavi yrua.

*Jesus'ga oho yjapea rehe**(Mateus 14.22-33; João 6.15-21)*⁴⁵⁻⁴⁶ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—He peji'ava yharuhua pype, ei ga. Pero'yaha ti aherovai ji renonde herogwovo cidade de Betsaida pe, ei ga ġa pe.

He'yjuhuve'ġa pe ga ei:

—Kiro ji hoi na'ē nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga. He pejigwovo a'ero pejivya penhonga pe kiro, ei ga ġa pe.

Igwete ga hoi vvytyruhua rupi. ⁴⁷ Ypytunimo ga tehe ga rekoi vvytyruhua arimo. Garemimbo'ehara'ġa ki a'e te oko yhara pype ppyteri pe. ⁴⁸ Igwete ga hepiagi ġa ipyvupyvurahyrame. A'ereki vvyturanuhūa ġwovativatī ġa. Ko'eġatue'yma rupi ga hoi ġa pyri a'ero opyruġa yhya rehe ogwovo. Okwa ġwerī ga ġandova vvyri novīa. ⁴⁹ Emo hepiagame gapyruġa yhya japea rehe ġa nahenahemamo upa.

—Anhaġa po, e ko ġa novīa.

⁵⁰ A'ereki ġa nhaporemō gwepia ga. Ġapy'a juahi a'ero. Emo kotihī ga nhi'iġi ġa pe.

—Penoġatu ti peji'ya, ei ga. Jihi ko koro ako. Tapekyhyjia'javi ti, ei ga ġa pe.

⁵¹ Igwete ga avi yhara pype ġa pohe. Kiro ipigi vvyturanuhūa. Igwete ġa nhi-momby'ahetei a'ero. ⁵² A'ereki ġa ndaheaporoġitakatui pāes mbohe'yjuhuagwera rehe. Noangari ġa ikwahave'yma Jesus'ga popoakara.

*Jesus'ga omombi ahētētirūa Genesaré pe**(Mateus 14.34-36)*

⁵³ Igwete Jesus'ġa hero'yahavi herovahema Genesarépeve'ġa gwyrī pe nhapytiamō. ⁵⁴ Ġa ērame yhara hugwi pevove'ġa nhimombaragwahavipei Jesus'ga rehe. ⁵⁵ Igwete ġa hoġahoi ogwyrā rupi itetirūave'ġa nderunderua ġakupeupava rehe ġa noġa Jesus'ga pyri. Henduvame Jesus'ga hoa jipi, pevo ġa ġa nderuri ga pyri. ⁵⁶ Igwete ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Nhu me ga hogahoi no. Perope ga oho – pevo nhaporemō ġa itetirūave'ġa nderuri ġa noġa mytu'ē me – perope ġa ojatyka jipi. Igwete ġa eġa'ei Jesus'ga pe:

—Na ġa pokogi ndepira rembe'yva rehe vehevi.

Ġa pokogame hehe a'ero ipipavi ġatētirūa ġa hugwi.

7

*Judeus'ġa namonhava'ea remimbo'eagwera**(Mateus 15.1-9)*

¹ Igwete fariseus'ġa jatykai ua Jesus'ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Uhu ġa ga pyri Jerusalém hugwi. ² Igwete ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jikwakuve'yma.

—Ndokoi ġa nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi, ei ġa. A'ereki ġa ndojik-wakuvī ojipogweja rehe mbatera ua renonde, ei ġa ojohupe.

³ A'ereki judeus'ġa namonhava'ea koi na ojikwaku ymya vehevi. I'ua renonde ahe jipogwepogwei jipi. A'ereki ahe e'i tehe: “Nhandejipogwepogweje'yname po ti nhande nianhimombyryvi Tupana'ga pe,” e'i tehe ahe. Nurā ko judeus'ġa – kiroki ġa fariseusramo – ġa ko koji'i e'i: “Xajikwaku hete nhandekovo nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe,” e ko ġa. Nurā ġa ojipogweje'yname ndo'ui mbatera jipi. ⁴ Herurame mbatera ima'ēhava hugwi na jitehe ġa ndo'ui ojipogweje'yname. I'uhava ġa ipyhepyhei imboapykava. Nahā ġa jikwakukwakuvī jipi ġwamonhava'ea remimbo'eagwera rehe okovo xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo novīa.

⁵ Igwete fariseus'ġa jatykai Jesus'ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. A'ero ġa hepiagi Jesus'ga remimbo'ehara'ġa jikwakuve'yma. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Neremimbo'ehara'ġa ndojipogwejuhu i'ua renonde, ei ġa. Maraname ġa ndokoi nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rupi ojikwakuve'yma? ei ġa.

⁶⁻⁸ Nahā Jesus'ga ei javo ġa pe a'ero:

—Pehe ko pekokatu'áva'ero peko! ei ga. Penhi'ipo'ru hete pe Isaiásva'ea kiro. Ymya Isaiásva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iğa ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ei hako:

“Arove'ğa onhi'iğatu tehe
torombohete Tupana'ga javo,” ei ga.

“Emo ğa nanhiarõi
imondoe'yma gweaporoğita imohina ji rehe,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Ji mbohete tehe ğa.

A'ereki nhinhi'iğa rehe rüi ğa ombo'e,” ei ga.

“Yvyakotyve'ğa nemimbo'etehea rehe ğa ğa mbo'ei
a'ea ko Tupana'ga nhi'iğa javo tehe jupe,” ei Tupana'ga hako.

Nahã Isaiásva'ea ikwatijari ahe mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ğa pe.

Igwete ga ei ğa pe a'ero:

—Ahemombe'ua ko pemombe'uağwama reki. A'ereki ahe javijitehe ko pe peko pekokatu'ağuhüva'ero. Pemoandyandyi pe ojipe'ğa jipi orombohete Tupana'ga javo tehe, ei Jesus'ga ğa pe. Pepohi reki pe Tupana'ga nhi'iğa hugwi. Emo vyakotyve'ğa nemimbo'eagwera pe pehendu katu, ei ga.

⁹ —Pyry hete reki pe me pe imbogwavame Tupana'ga nhi'iğa xako ti nhaneremimbo'eagwera rehe javo, ei ga onhi'iğahyavo ğa pe. ¹⁰ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iğa imombe'ukatuavo hako, ei ga ğa pe. Igwete ahe ei:

“Pemondo ti pejeaporoğita imohina pejuva'ga rehe penhyhëa rehe no,” ei ahe.

Igwete ahe ei no ikwatijarame Tupana'ga nhi'iğa:

“Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhëa pe no

– tojukauka ti ğa ga a'ero,” ei Moisésva'ea hako, ei Jesus'ga ğa pe.

¹¹ Pe ki a'e te ahe atyvi ğa mbo'ei, ei Jesus'ga. Pepyteripeve'ga po e'i uva'ga pe oyhëa pe no: “Opopoko pota ji imondovo mbatera pe me novia. Emo ji amondo reki akoja Tupana'ga pe,” e po ga, ei ga. ¹² Ga erame a'ea ğa pe pe'ji tehe reki pe: “Pyry ga nomondo mbatera uva'ğa pe a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga ğa pe. ¹³ Nahã ko pe ğa mbo'ei hendukatuuka ğa pe penamonhava'ea remimbo'eagwera hendukatuukare'yma ğa pe Tupana'ga nhi'iğagwera, ei ga. Nahanahã pe ndekouhui jipi, ei Jesus'ga ğa pe.

*Ahereaporoğitate'varuhua ahembote'varuhuva'ea
(Mateus 15.10-20)*

¹⁴ A'ero Jesus'ga he'yjuhuv'e'ğa mbuhurukara'javi ojipyri imombe'gwovo ojo'java'ea ğa pe.

—Pe me nhaporemõ ji ei: Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹⁵ Mytu'emahugwiva'ea – kiroki mbatera ahe o'u jipi – a'ea okirame ahe pype nahembote'varuhui. Aheyvyterahugwiva'ea ki a'e te ahe mbote'varuhu, ei ga. ¹⁶ Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga hoi onga pe ğa hugwi. Igwete garemimbo'ehara'ğa hoi javo ga pe.

—Gara pe nde ei ojo'java'ea mombe'gwovo? ei ğa ga pe.

¹⁸⁻¹⁹ Igwete ga ei ğa pe:

—Jara'ğa ja pe ndapekwahavi naerũ? ei ga. A'ereki mytu'emahugwiva'ea aherembi'ua nahembote'varuhui tuhë. A'ereki a'ea nombote'varuhui ahereaporoğita. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? ei ga ğa pe. Aherembi'ua oho aherevegi pe. Kirë ko ahe imbo'apavi ojihugwi, ei ga. Aherembi'ua nahembote'varuhui tuhë a'ero, ei Jesus'ga ğa pe.

O'erame a'ea ga ei pe'u pa ti mbatera a'ero javo.

²⁰ Igwete Jesus'ga ei ğa pe no:

—Peyvyterahugwiva'ea reki ko pe mbote'varuhu. ²¹ A'ereki peyvyteri pe pendeaporoğita te'varuhu, ei ga. Pejeaporoğitate'varuhurame ko pe ojipe'ğa nderekoreko'ihu. Pemi pe ojipe'ğa mbatera. Peporojuka pe, ei ga. Ojipe'ğa nembireko'ğa pavëi pe peko. ²² Pepotaruhu pe ojipe'ğa mbatera. Peko te'varuhu pe, ei ga ğa pe. Pemoandyandyi pe ojipe'ğa. Peakwahavihu pe. Penhimyrõ pe ojipe'ğa ndehe, ei ga. Pembotegwete

pe ojipe'ğa. Penhimbohete pe. Pearuivehũ pe, ei ga. ²³ Nanongara nhaporemopependekote'varuhuva'ea ko pevyterahugwiva'ea. A'ea reki pe mbote'varuhu, ei Jesus'ğağa pe.

Judeurũiva'ea ojiko Jesus'ğa rehe

(Mateus 15.21-28)

²⁴ Igwete pea hugwi Jesus'ğa hoi cidade de Tiro koty. Igwete ga ki onga pe tokwahavyme ti ġa jiruva avo javo novĩa. Emo ġa okwaha reki. ²⁵⁻²⁶ Igwete hĩa ruripei Jesus'ğa pyri. A'ereki pevove'ġa omombe'u ga hĩa pe. Hĩara'yrahĩa anhaġa opojyka ojive. Nurã hĩa ruri ġwenypy'anduruga Jesus'ğa pyri jihoheva'ero ji poko javo. Hĩa ko judeu rĩi reki. A'ereki hĩa siro-feníciapeve'ġa gwyrivevehĩa. Nanongara'ġa – ġa ko judeus'ġa rĩi – judeus'ġa e'i nhaġwatiġa ġa pe okoe'yma ġa ndehe. Igwete hĩa ruri javo Jesus'ğa pe:

—Embojipe'a ti anhaġa jira'yrahĩa hugwi, ei hĩa ga pe.

²⁷ Igwete Jesus'ğa ei hĩa pe:

—Ndapyryvi ji nde pokoga. A'ereki nde judeu rĩi, ei ga. Ndapyryvi ahe ipyhygi tayri'ġa nembu'ua imomboha nhaġwatiġa pe, ei ga. Tayri'ġa pyi o'u, ei ga hĩa pe.

²⁸ —Na tuhẽ, ei hĩa. Emo nhaġwatiġa vehevi turi mesa gwyrĩ i'gwovo hembyrue'ria tayri'ġa nembu'ua ndurugagwera, ei hĩa. Nurã nhaġwatiġa javijitehe ji ruri nde pyri ji poko javo.

²⁹ —Ji nhi'ĩkwepy katu nde, ei Jesus'ğa hĩa pe. Nurã heregwovo enhonga pe kiro a'ero, ei ga. A'ereki anhaġa ojipe'a reki ndera'yrahĩa hugwi, ei ga hĩa pe.

³⁰ Igwete hĩa jivyri onga pe tayrihĩa repiaga. Anhaġa ojipe'a tuhẽ hĩa hugwi. A'ero hĩa nhinoġatui upa opiro'yro jugwi.

Jesus'ğa ġwendukatuuka ndiapyakwariva'ea pe

³¹ Igwete Jesus'ğa jivyri cidade de Tiro hugwi ogwovo. Igwete ġa hoi okwava cidade de Sidom rupi Dez Cidades mbytembytera rupi no. Igwete ġa hoi ypihua pyri Galilėiapeve'ġa gwyrĩ pe. ³² Igwete pevove'ġa ga reruri Jesus'ğa pyri ndiapyakwarive'ğa. Nhi'indy'ndyguhu ga. Igwete ġa ei Jesus'ğa pe:

—Epoko ga rehe hendukatuuka ga pe ga monhi'iġatuavo.

³³ A'ero Jesus'ğa ga rerohoi he'yjuhuve'ġa hugwi opũa mondovo gapyakwari pe. Igwete ga nyvuni opokoga gakũa rehe. ³⁴ Gwovavuramo Jesus'ğa pytuhemamo. Igwete ga ei ga pe:

—Efatá! ei ga. (A'ea ko: “Pepe'a, gapyakwara!”)

³⁵ A'ero gapyakwara jipe'ai. Gakũa pyryva'javamo no. Igwete ga nhi'iġatui reki a'ero.

³⁶ Igwete Jesus'ğa ei ġa pe:

—Tapemombe'ui ti a'ea ojipe'ġa pe, ei ga ġa pe novĩa.

Emo ġa omombe'u reki. Igwaigwavete ga ei ġa pe tapemombe'ui ti javo novĩa. Emo igwaigwavete ġa oho imombe'gwombe'gwovo reki. ³⁷ Igwete ġa nhimomby'ahetei.

—Okwaha pa hete ga ġa nderekokatuavo, ei ġa. Ndiapyakwarive'ġa pe ga ġwendukatuuka reki. Onhi'iġe'yve'ġa ga ġa monhi'iġatu no.

8

Jesus'ğa ombohe'yi mbatera quatro milva'ea pe

(Mateus 15.32-39)

¹ Aerẽ he'yjuhuve'ġa jatykaa'javi Jesus'ğa pyri. Mominame ġa hugwi mbatera i'uhavamo Jesus'ğa ġwemimbo'ehara'ġa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

² —Iporia'i ġa ji ve onhimongyavo, ei ga. A'ereki mokõi ġa kiri ji pyri. Kiro momina mbatera ġa hugwi a'ero, ei ga ġa pe. ³ Po ti ji ġa mondoukari ġanonga pe ġa mbatera ue'yname, a'ero po ti ġa pytupavahivuhuro ogwovo pea rupi nehẽ. A'ereki jara'ġa nonga paivohu, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁴ Igwete ġa ei ga pe:

—Maranuhũ po ti nhande ipyhygi pães ģa pe avo ongae'yi me nehẽ? ei ģa.

⁵ Igwete ga ei ģa pe:

—Maramomi pe herekoi pães? ei ga ģa pe.

—Sete ore herekoi, ei ģa.

⁶ Igwete Jesus'ga ģa mboapypavi ģa noġa yvyvo. Igwete ga ipyhygi pães seteva'ea. Igwete ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe. Igwete Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi imondomondovo ġwemimbo'ehara'ģa pe.

—Pema'ema'ẽ kiro he'yjuhuve'ģa pe to'u ģa, ei ga ģa pe.

A'ero ģa ima'ema'ẽi ģa pe. ⁷ Moko'i te ģa herekoi pira'ia no. Igwete Jesus'ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde pira mbuhua ore ve javo. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ģa pe:

—Pema'ema'ẽ pira'ia ģa pe no.

⁸⁻⁹ Ģa ima'ẽrame ģa nhaporemõ i'ui a'ero onhimoytaromouka jupe. A'ereki Jesus'ga ombohe'yjuhu mbatera ģa pe nhaporemõ. He'yjuhu ko ģa – kiroki ģa o'u – quatro milve'ģa. Aerẽ garemimbo'ehara'ģa imono'ono'oġi haygweygwera rembyruera imondovo inoġa yrua pype. Seteva'ea ģa imotynahenahembavi a'ero.

Aerẽ Jesus'ga ģa mondoukari ġanonga pe. ¹⁰ Igwete ga ġwemimbo'ehara'ģa ndero'avi yhara pype ģa nderogwovo Dalmanutapeve'ģa gwyri pe ģa nderovahema.

*Fariseusva'ea e'i ahemonhimomby'ava'ea pe
(Mateus 16.1-4)*

¹¹ Igwete fariseus'ģa nduri onhi'iġayva Jesus'ga pe.

—Timbopoyjayjaryme ti nhande ga ga ikwahave'ymame, ei ģa ojohupe.

Igwete ģa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ore ve ahemonhimomby'ava'ea Tupana'ga popoakara repiuka ore ve, ei ģa ga pe. A'ero po ti ore nde reroviari nehẽ Tupana'ga ga mbuhuruka tuhẽ javo nehẽ, e'i tehe ģa ga pe.

¹² Igwete Jesus'ga pytuhemamo upa okoveveuhuro.

—Maranuhũrame aġwamove'ģa hepiapotaruhui ahemonhimomby'ava'ea? ei ga. Tamombe'u katu ji pe me: Ndahepiukari tuhẽ po ti ji nhimbuhurukara kwahavuka aġwamove'ģa pe! ei ga ģa pe.

¹³ A'ero Jesus'ga hoi fariseus'ģa hugwi.

*Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe
(Mateus 16.5-12)*

Igwete ga ġwemimbo'ehara'ģa ndero'avi yhara pype ģa nderogwovo xaho aherovai javo. ¹⁴ Garemimbo'ehara'ģa ndogwerohoi pãõ imoka'nhyma. Ojipeji jate ģa gwereco yhara pype. ¹⁵ Igwete yhara pype Jesus'ga imomoranduvi ģa pe.

—Penhimboko'i ti pãõ mbovuhava rehe fariseus'ģa apoa rehe Herodes'ģa apoa rehe no, ei ga ģa pe.

¹⁶ A'ero ģa nhi'iġi ojohupe.

—Maraname ga ei pãõ mbovuhava pe? ei ģa. Ndirekoi nhande pãõ nhandejupi. Nurã po ga ei poro, e'i tehe ģa ojohupe.

Ndokwahavi ģa Jesus'ga rembi'ea. A'ereki ġwemimbo'eaatyviva'ea pe ga ei fariseus'ģa nemimbo'ea pe. Herodes'ģa nemimbo'ea pe ga ei no a'ea ikwahy hete imbovuhava javijitehe javo.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġanhi'iġa ojohupe. A'ero ga ei ģa pe:

—Maranuhũrame pe nhi'iġi pãõ rerekoe'yma rehe? ei ga. Ndapekwahavi ve pe jipopoakara naerũ? Napeangari pe? ei ga ģa pe. ¹⁸ Pendeakwa pe novã. Ndapehepiagi pe ikwahava naerũ? ei ga. Peapyakwa pe novã. Napehendukatui pe naerũ? Pemoka'nhy pe a'ero nhirembiapoagwera pães mbohe'yjuhuagwera? ei ga. ¹⁹ Cincova'ea ji ahaygwe'rogwe'ro pães ima'eamouka cinco milve'ģa pe ikwehe, ei ga. Aerẽ pe

imono'ono'oği haygwera yrua imotynahema. Maramomi pe imotynahemi yrua naerũ? ei ga ġa pe.

—Dozeva'ea ore imotynahenahemi ikwehe, ei ġa ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Aerẽ seteva'ea ji haygwe'rogwe'rogi pães ima'eamouka quatro milve'ġa pe oji'i, ei ga. Maramomi pe imotynahenahemi yrua haygwera imondovo ipype? ei ga ġa pe.

—Seteva'ea ore imotynahemi oji'i, ei ġa ga pe.

²¹ Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndapekwahavi ve naerũ? ei ga ġa pe.

Jesus'ga omboheha katu ahe

²² Igwete Jesus'ġa heruri herovahema cidade de Betsaida pe. Igwete pevove'ġa hehae'yve'ga reruri ga pyri.

—Epoko ti ga rehe ga mbohehakatuvavo, ei ġa ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga hoi ga popyhyga ga rerogwovo cidade hugwi. A'ero Jesus'ga nyvuni gareakwari pe ga pokogi hehe. Igwete ga ei:

—Erehapia nde mo? ei ga ga pe.

²⁴ Igwete ga ma'ei.

—Ahepia ji ġa novia, ei ga. Yva ja ko ġa. Emo ġa ohooho ogwovo, ei ga Jesus'ga pe.

²⁵ A'ero Jesus'ga pokoga'javi gareakwara rehe. Igwete ga hepiahetei gwehakaturamo.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Eho enhonga pe kiro. Terehoi ti imombe'gwovo enhimbohehaagwera cidadepeve'ġa pe, ei ga.

Nde Ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Igwete Jesus'ga hoi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi imbojopiapiavo ogwovo cidades pe – kiroki cidades ira'agwe cidade de Cesaréia de Filipe hugwi. Pea rupi ġa horame ga ei ġa pe:

—Marai ġa ji ve jipi? ei ga.

²⁸ —“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa. Jara'ġa e'i: “Ga ko Elias'ga.” Jara'ġa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ahepyteripeve'ga – kiroki ahe Tupana'ga nhi'iġa omombe'u ojopy'rovo hako. Okwera ga kiro omanoa hugwi,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹ —Oro pe, ei ga ġa pe, marai pe ji ve a'ero?

Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Teremombe'ui ti a'ea ojipe'ġa pe, ei ga.

Jesus'ga omombe'u omanoaġwama

(Mateus 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Igwete Jesus'ga ġa mbo'embo'ei.

—Tupana'ga ji mbuhuruka avo teremano ti javo ji ve, ei ga. Ndokoi po ti ġa ji rehe nehē xava'eve'ġa ahembo'ehara'ġa pavēi. Mbatara kwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa po ti ndokoi ji rehe nehē no, ei ga ġa pe. He'yjuhuva'ea po ti ġa imbuhurukari hahyva'ea ji ve nehē. Igwete po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokoi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ġa pe.

³² Jesus'ga omombe'u katu ġa pe okoaġwama. Igwete Pedro'ga ga rerohoi'i onhi'iġahyavo ga pe.

—Na rūi po ti nde reaporoġitaro hamo, ei ga Jesus'ga pe.

³³ Emo Jesus'ga opyryry ġwemimbo'ehara'ġa ndepiaga onhi'iġahyavo Pedro'ga pe.

—Ejipe'a ti ji hugwi, ei ga. A'ereki Satanás'ga nde monhi'i poro. Tupana'ga opota reki nhimanoa, ei ga. Nde nderekoi Tupana'ga reaporoġita rehe. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe nde ereko, ei ga Pedro'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa he'yjuhuve'ġa pavēi. Igwete ga ei ġa pe:

—Pe ndekopotarame nhiremimbo'eharamo pepohi ti penhimimbotarimova'ea hugwi tako ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi javo, ei ga. Po ti ġa imbohahyukari pe me pe jukavo vehevi nehē jireheva'ero pejikovo ġwaramo nehē, peko jitehe ti nhiremimbotarimova'ea rupi pejipohire'yama ji hugwi. Peko tuhē ti nhinhi'iġa rupi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁵ Igwete ga ei no:

—Po ti ġa pe jukai jireheva'ero ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. Po ti ġa pe jukai ji mombe'uro ġwaramo, a'ero po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri pejikovo nehē, ei ga ġa pe. Po ti pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajjukayme ti ġa”, a'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga.

³⁶ —Po pe ei: “Ndakoi po ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tapyhy pa ti mbatera jijive”, a'ero po ti pe herekotehei penhimbaterahetea aerē pejigwovo reki hahyva'ea ruvihava pype, ei ga. ³⁷ A'ereki ahe nomondo mbatera ohohava ikwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei ga ġa pe.

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Aġwamove'ġa opohi Tupana'ga hugwi okote'varuhuavo, ei ga. Po ġapyteripeve'ġa ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako heroviare'yama ganhi'iġa.” Po ġa ei poro, a'ero jirura'javame po ti ji ei ġa pe nehē: “Ġa ko nhiremimbo'eharamo rūi oko”, ei ga. Ajivyra'ja po ti ji Tupana'gapyrive'ġa pavēi Tupana'ga popoakara rerekovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

9

¹ —Amombe'u katu ji pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa hepiagi Tupana'ga popoakara nehē ji rekorame ġanduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki

(Mateus 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Seis okirirē Jesus'ga trêsvē'ġa nderohoi ojupi. Pedro'ga ga gweroho Tiagova'ea João'ga no. Ġa tehe ga gweroho vvytyruhua rupi yvateuhuva'ea rupi ġa nderojiupia. Igwete Jesus'ga ra'oa jirojijyi ġandovaki. ³ Gapira hendy'jandy'ja, tiġahivuhu hete. Nanongara tegwete nhande ve ipotukarame tapy'ynhapira imotiġahivuhuavo. ⁴ Igwete ahe jipiukari ġa pe Eliasva'ea Moisésva'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano. Onhi'inhi'ī ahe Jesus'ga pe. ⁵⁻⁶ Igwete Pedro'ga ei ovytyteri pe: “Marā po ti ji ei a'ero?” ei ga. A'ereki ġapy'a juahi ġa nhimomby'arame ahe repiaga. Igwete Pedro'ga ei:

—Jesus, pyry nhande rekoji avo, ei ga. Na ore japoī na'ē tapyimbovyra pe me a'ero trêsva'ea. Ojipeji po ti ore japoī nde ve, ojipea po ti ore japoī Moisés'ga pe, ojipea po ti Elias'ga pe nehē nohō, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ Nanime ijiyi yvaġatiġa ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe. Igwete Tupana'ga nhi'iġi yvaġatiġa hugwi.

—Gaha ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga, ei ga Jesus'ga mombe'gwovo. Pehendu katu ti ganhi'iġa, ei Tupana'ga ġa pe.

⁸ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa harekoi novīa. Emo ġa ndohepiaga'javi ahe. Jesus'ga tehe ġa gwepia ojipyri. ⁹ Igwete ġa jyi vvytyruhua hugwi ojivya. Igwete Jesus'ga ei trêsvē'ġa pe:

—Tapemombe'ui na'ē ti ġa pe penhimbiepiaga, ei ga. Ji kweravirē gwe nhimanoa hugwi, a'ea rupi ti pemombe'u a'ero, ei ga ġa pe.

¹⁰ Ojapyaka ġa ganhi'iġa rehe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Gara pe ga ei: “Akwera po ti ji nhimanoa hugwi”? ei ġa ojohupe.

¹¹ Aerē ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā a'ero? ei ġa. Orembo'ehara'ġa e'i: “Elias'ga na'ē uhu, aerē Cristo'ga ruri a'ero,” ei ġa, ei ġa. Maraname ġa ei a'ea? ei ġa Jesus'ga pe.

¹² Igwete ga ei ġa pe:

—A'iti tuhē Eliasva'ea uhu na'ē ġandeaporoġita rerojijyipava, ei Jesus'ga ġa pe. Pejapyaka ti kiro nhimombe'uagwera rehe no, ei ga. A'ereki ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ji mombe'gwovouka hako no. Nahā ahe ei: “He'yiva'ea po ti ġa imondoi hahyva'ea ga pe okote'varuhuavo nehē ndorokoi ore nde rehe javo nehē.” Poha ahe ei ji mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Kiro ji ekatui pe me a'ero, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu reki ikwehe. A'ero ġa ndekote'varuhui ahe ve ġwemimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo, ei ga. Na tuhē Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombe'uhnoġwenonde hako, ei Jesus'ga ahe ko João Batistava'ea javo ġa pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yrava'ea hugwi
(Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43a)

¹⁴ Igwete Jesus'ga jivyra'javi trēsve'ġa pavēi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa nduri jara'ġa pyri noveve'ġa pyri. Urame ġa he'yjuhuve'ġa ndepiagi noveve'ġa pyri Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pyri. A'ereki judeus'ġa mbo'ehara'ġa ġa nhi'iġayva.

¹⁵ Nanime he'yjuhuve'ġa Jesus'ga repiagi onhimomby'avo ga mboha'uve'yima.

—Kiro ga ruri Jesus'ga, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhani ogwovo ga pyri. ¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'iġayvayvaruhui?

¹⁷ Igwete ġapyteripeve'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Aru ji jira'yra'ga nde pyri ko novīa. A'ereki anhaġa opojoyka ga jipi, ei ga. Nomonhi'iġukari jira'yra'ga a'ero, ei ga ga pe. ¹⁸ Ga pojoykaramo ga mbo'ambo'ari ga noġa. Hendyjuiporuhu ga. Haingyryngyryi ga no. A'ero ga yvyrakwenamo, ei ga. Igwete ji ei neremimbo'ehara'ġa pe: “Pembojipe'a anhaġa ga hugwi,” a'e ji ġa pe novīa. Tegwete reki ġa pe ipe'ahava ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe ndapejikoguhui ji rehe jipi, ei ga. Manamehū po ti pe jikogi ji rehe nehē naerū? A'ereki ji jikwerajahivuhu pe ndehe, ei Jesus'ga ġa pe. Peru ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

²⁰ Igwete ġa tayri'ga reruri Jesus'ga pyri. Anhaġa Jesus'ga repiagame tayri'ga moheō'ari. Igwete ga ari yvyvo ojavajirejireva. Hendyjuipo hete ga. ²¹ Igwete Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Maramomi kwara ga pojoyka rehe?

—Gavoja'iagwera jate ga pojoykai, ei ga. ²² Igwete ga mombomombori tata pyteri pe jipi. Ypy pe ga mombomombori no tajuka ga javo novīa, ei ga. Po nde ikwahavi ore pokoga, ore porogwety ti a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

²³ —“Po nde ikwahavi,” ere nde ji ve naerū? ei Jesus'ga ga pe. Tupana'ga okwaha pa ġa pokoga jipi – kiroki ġa ojiko ga rehe, ei ga.

²⁴ Igwete garuva'ga ei:

—Ajiko ji ga rehe novīa. Ji poko ti a'ero ji mbojikoheteavo Tupana'ga rehe nehē, ei ga.

²⁵ Igwete he'yjuhuve'ġa nhani ojatykavo ga pyri. Ġandura repiagame Jesus'ga nhi'iġahyi anhaġa pe – kiroki nomonhi'iġa'javi tayri'ga mboapyagweva no. Igwete ga ei jupe:

—Jihi a'e nde ve: Ejipe'a ga hugwi. Terepojoykaa'javi ti ga, ei Jesus'ga jupe.

²⁶ Igwete anhaġa hapukai tayri'ga momanoahiva ojipe'avo ga hugwi. Omanova'ea ja ga rekoi upa. Nurā he'yive'ġa etehei ga pe:

—Omano ga upa.

²⁷ A'ero Jesus'ga ga popyhygi ga mbovyva. Igwete ga po'ami okovo. A'ereki ga pyry hete kiro.

²⁸ Aerē Jesus'ga hoi onga pype. Igwete garemimbo'ehara'ġa hoi javo ga pe ojipe'ġa ndovakie'ŷ.

—Marā ore norombojipe'akwahavi anhaġa ga hugwi? ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹ —Penhi'iġame jate Tupana'ga pe po ti pe imbojipe'a aukari nanongara, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoagwama
(Mateus 17.22-23; Lucas 9.43b-45)

³⁰ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo Galilíapeve'ğa gwyra rupi. Jesus'ga ndopotari ohoa kwahava. ³¹ A'ereki ga ġwemimbo'ehara'ğa mbo'e pota omanoagwama rehe.

—Ji mondouka po ti ġa nharōe'ŷve'ğa po pe nehē ji jukavouka nehē, ei ga. Mokōi ti pe kiri ji jukarē nehē. Kirē ti ji kwerava'javi nehē, ei ga ġa pe novīa.

³² Emo ġa ndokwahavi garembi'ea ma gara pe ga ei javo ojohupe. Ga pe ġa nde'ia'uvi reki.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe
(Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³⁻³⁴ Pea rupi Jesus'ğa hoi ogwovo. Oro Jesus'ga remimbo'ehara'ğa, onhi'iġayva ġa ojohupe.

—Manamo nhandejoheva'ero? Ji ko koji'i pe hohe, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nduri ovahema cidade de Cafarnaum me. Ohorame onga pe Jesus'ga ei ġa pe:

—Manongara rehe pe nhonhi'iġayvayvari nhande rurame pea rupi? ei ga.

Igwete ġa nonhi'iġi opoyjayjare'ymamo. A'ereki ġa onhonhi'iġayva onhimboheteavo pea rupi ogwovo ji ko pe hohe javo ojohupe.

³⁵ A'ero Jesus'ga apygi ġa mbuhurukapava ojipyri. Igwete ga ei ġa pe:

—Pejikopotarame ġahoheva'ero penhimongo na'ē ti okoteheva'ero ojipe'ğa pokopokoga jipi, ei ga ġa pe.

³⁶ A'ero ga tayri'ga mbuhurukari ga rerua ġapyteri pe ga anhuvana. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

³⁷ —Pehepia tayri'ga, ei ga. Kiroki ġa oko nanongara'ğa ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ji rehe jate rūi ġa oko. Ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga ġa pe.

Ġahã nhande repy, ei Jesus'ga
(Lucas 9.49-50)

³⁸ Igwete João'ga ei Jesus'ga pe:

—Orohepia ore hajiheve'ga oji'i, ei ga. Ombojipe'a ga anhaġa ojipe'ğa hugwi. Ombojipe'a ga ndepopoakara pyvō nde renoina, ei ga Jesus'ga pe. Nurā ore ei ga pe: “Terembojipe'ai anhaġa ġa hugwi Jesus'ga renoina,” oro'e ore ga pe. A'ereki ga nhandereheva'ea rūi, ei João'ga ga pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tape'ei poa ga pe, ei ga. Japovame ahemonhimomby'ava'ea jipopoakara pyvō po ti ġa nanhimbotegwetei kotihī nehē, ei ga. ⁴⁰ Kiroki ġa nianemovahī – ġahã nhande repy a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴¹ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Kiroki ġa pe poko ġa ko Cristo'gareheve'ğa javo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepygi imondokatuavo nehē. Yhya vehevi ġa imbuhurame pe me pey'gwavamo, a'ero po ti ga ikwepkatui tuhē ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Tiruahū hete ġa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² Igwete Jesus'ga ei no:

—Tapembo'e ti ji ojipe'ga rehe kiro. Po ġa nhapytī itaruvihavuhua gajura rehe ga momboa ypy pe, a'ero po tiruahū ga pe, ei ga. Koji'i hete po ti tiruahū ga pe ga jireheve'ğa mbote'varuhurame tayri'ğa huvihava'ġarūive'ğa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴³⁻⁴⁴ Igwete ga ei no:

—Po pe ndekote'varuhui pejipoa pyvō, marã re po ti pe napemondohoghui pejipoa imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe ojipeji herekorame pejipoa novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejipoa rerohoi hahyva'ea ruvihava

pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē. A'ereki pevova'ea tata ndogweva'javi nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi pejipoe'yma vehevi yvagi pe Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵⁻⁴⁶ —Po pe hoi pejikote'varuhuavo pejikovo, marā re po ti pe napemondohoguhui pejipyia imomboa a'ero torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe herekorame ojipeji pejipyia novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejipyia rerohoi hahyva'ea ruvihava pype pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi yvagi pe pejipyie'yma vehevi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Po pe pejeakwara pyvō hepiagi ite'varuhuva'ea – kiroki onhimbohepia'ngi pe me, marā re po ti pe ndapehekyjuhui pejeakwara torokote'varuhua'javyme ti javo? ei ga ġa pe. Tiruahū po pe me pe ojipeji herekorame pejeakwara novīa, ei ga. Po ti pe mokōi pejeakwara rerohoi hahyva'ea ruvihava pype nehē pejikote'varuhua pige'yma ġwaramo nehē, a'ero po ti koji'iete'i tiruahū pe me nehē, ei ga. Koji'i pyry po ti pe herohoi ojipeji vehevi nhanderuvihava'ga pyri Tupana'ga pyri nehē, ei ga ġa pe. ⁴⁸ A'ereki “hahyva'ea ruvihava pype ndopiga'javi ahe hugwi hahyhetea. Ndogweva'javi tata”, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ —Nhande nhikwava'eġame Tupana'ga pe po ti tata'java'ea hahyva'ea nhande rerekoi nehē, ei ga. Peko tuhē ti ji pavēi jireheva'ero. Tape pohiri ti ji hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ —Pyry ko jukyra, ei ga. A'ereki a'ea oko mbatera pavēi heheva'ero. Pyryve'ymame ndikwahya'javi. Nurā ji ei pe me: Peko pyry ti ji pavēi jireheva'ero. Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi. Pejogwerekouka katu ti no, ei Jesus'ga ġa pe ogwovo pea hugwi.

10

Ahepohira hambirekoa hugwi (Mateus 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Aerē Jesus'ġa hoi Judéiapeve'ġa gwyrā rupi. Igwete ġa herohoi rio Jordão aherovai herogwovo. A'ero pevove'ġa jatykaa'javi Jesus'ga pyri onhimongyavo. Igwete ga ġa mbo'ei. A'ereki na tuhē ga ġa mbo'embo'ei jipi ġa nderekovo. ² Igwete fariseus'ġa nduri. “Tihendu ganhi'iġa nhande ve. A'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē,” ei ġa ojohupe. Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Marā naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi naerū? ei ġa ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei:

—Marā Moisésva'ea ikwatijari pe me ġwemimbo'eagwera noġa hako naerū? ei ga ġa pe.

⁴ Igwete ġa ei:

—Moisésva'ea e'i:

“Tokwatija na'ē ti ġa inoġa kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi javo,” ei ahe.

“A'ero po ti ġa pohiri ġwembireko'ġa hugwi,” ei ahe ikwatija hako, ei ġa Jesus'ga pe.

⁵ —Napeangarihu pe pejikoe'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā Moisésva'ea okwatija a'ea pe me ġwemimbo'eagwera noġa, ei ga. ⁶ Jypya ko na rūi reki hako. Jypya yvyakotyve'ġa aporame

“Tupana'ga ġa apoi akwaimbae'ga kunhahēa reheve”, ei Jesus'ga.

Nahā e'i Tupana'ga rembikwatijarukara, ei ga.

⁷ “Nurā ko akwaimbae'ġa ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembirekokaturo.

⁸ Igwete ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea ja akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi,” ei ikwatijara, ei ga.

A'ero ġa mokonha ja rūi. Ojipejiva'ea ja reki ġa ndekoi, ei ga ġa pe. ⁹ Tupana'ga ko ġa mbojogwerekouka. Nurā po ġa ndopohiri ojohugwi hamo, ei ga ġa pe.

¹⁰ Aerē onga pe Jesus'ga remimbo'ehara'ģa ea'javi ga pe:

—Marāi re ko nde imombe'gwovo ģa pe ko?

¹¹ Igwete ga ei ģa pe:

—Kiroki ga opohi ģwembirekohēa hugwi ojipehēa rerekovo – oajuajuro ģwaramo ga rekote'varuhui ģwembirekoypyvehēa pe, ei ga. ¹² Na jitehe hēa opohirame ģwembireko'ga hugwi ojipe'ga rerekovo hēa rekote'varuhui ģwembirekoypyve'ga pe a'ero. A'ereki hēa ajuajuri, ei Jesus'ga ģa pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe

(Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Igwete pevove'ģa tayri'ģa nderunderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ģa ndehe javo.

—Ere ti Tupana'ga pe tomomyry ga ģa pe javo, ei ģa ga pe.

Emo Jesus'ga remimbo'ehara'ģa e'i ģa pe:

—Taperuruhui ģa ga pyri, ei ģa.

¹⁴ Hepiagame Jesus'ga nhimonha'ngahetei o'ama. Igwete ga ei ģwemimbo'ehara'ģa pe:

—“Taperuruhui ģa,” tape'euhui ģa pe, ei ga. Tuhu tuhē ti ji pyri tayri'ģa. A'ereki nanongara'ģa'jave'ģa pe Tupana'ga pyry hete okovo ģa jikogame ojihe, ei ga ģa pe.

¹⁵ Tamombe'u katu ti pe me: Tayri'ģa ojiko uva'ģa ndehe okovo ģanemimbotarimova'ea rehe, ei ga. Kiroki ģa oko tayri'ģa ja rūi – ģa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma garemimbotarimova'ea rehe. Ģa po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ģa pe.

¹⁶ Igwete ga tayri'ģa anhuveni opokoga ģa ndehe. Igwete ga ei Tupana'ga pe:

—Emomyry ģa pe, ei Jesus'ga javo ga pe.

Imbateheteva'ea nomondopapotari

(Mateus 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Jesus'ģa horame pea rupi kiro ojipe'ga ruri onhana. Igwete ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri ta'e ti ģambo'ehara'ga pe javo.

—Jesus, ei ga. Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoaģwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga ga pe.

¹⁸ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iģa jate ko pyry, ei ga ga pe.

¹⁹ Nde erekwaha Tupana'ga remimbo'eagwera Moisésva'ea pe hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i:

“Terejukai ojipe'ģa.

Tererekoi ojipe'ģa nembireko'ģa.

Teremimi ojipe'ģa mbatera.

Tane'mbei ojipe'ģa mombe'gwovo.

Teremoandyandyi ojipe'ģa ģambatera rerogwovo.

Emondo ejeaporoģita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei Tupana'ga, ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame vehevi ji hendukatupavi garemimbo'eagwera jipi, ei ga.

²¹ Ga repiagame Jesus'ga ga arōhetei. Igwete ga ei ga pe:

—Nahā na'ē po ti nde rekoi a'ero hamo. Eho na'ē ti embatera imondopava itambere'ia rehe imondovo itambere'ia imbatere'ỹve'ģa pe nehē, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei ga ga pe. Imondopavirē embatera ti ejo ji pyri ekovo nhiremimbo'eharamo. Ji rehe jate ejiko, ei Jesus'ga ga pe.

²² Jesus'ga nhi'iģa renduvame ga ndovy'ari ogwovo. A'ereki he'yjuhu gambatera.

²³ Igwete Jesus'ga jirovagi javo ģwemimbo'ehara'ģa pe.

—Kiroki ģa imbate hete – hahy ģa pe ģa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. A'ereki ģa okoheterame ombatera rehe ndokoi garembe'ea rupi, ei ga ģa pe.

²⁴ Henduvame ganhi'iğa garemimbo'ehara'ğa nhimomby'ai a'ero. Igwete Jesus'ga ea'javi ğa pe:

—Hahy imbateheteve'ğa pe ğa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo, ei ga ğa pe. ²⁵ Tegwete yuranuhū'javuhuva'ea camelo ikihava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete reki imbateheteve'ğa hohava Tupana'ga rembi'ea rupi okoheterame ombatera rehe, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁶ Kiro ğa nhimomby'ahetei a'ero. Igwete ğa ei ojohupe:

—Ma'ğa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ Igwete Jesus'ga ğa ndepiagi javo ğa pe.

—Tegwete tuhē ğanhimondohava ga pyri, ei ga. Tupana'ga jate ğa mondoukari ojipyri. A'ereki Tupana'ga ikarakatu pa hete, ei ga ğa pe.

²⁸ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ei ga. Oropohi katu ore orombatera hugwi orogwovo nde rupi neremimbo'eharamo, ei ga.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Tamombe'u katu ti ji pe me: Okopotarame jireheva'ero ğa pohiri tuhē tamombe'u ti Jesus'ga ojipe'ğa pe javo, ei ga ğa pe. Jara'ğa opohi ğwonga hugwi, ei ga. Jara'ğa opohi oirū'ğa hugwi. Jara'ğa opohi okuyra'ğa hugwi. Jara'ğa opohi ğwendyra'ğa hugwi, ei ga. Jara'ğa opohi oy'ğa hugwi uva'ğa hugwi no tamombe'u Jesus'ga ojipe'ğa pe javo, ei ga. Jara'ğa opohi gwa'yra'ğa hugwi. Jara'ğa opohi ogwyrā hugwi tamombe'u Jesus'ga ğa pe javo, ei ga. ³⁰ Kiroki ğa jireheva'ero opohi ombatera hugwi, gwe'yja'ğa hugwi – gwereko po ti ğa he'yjuhuheteve'ea aġwamo nehē ğwonga oirū'ğa no okuyra'ğa ğwendyra'ğa no oy'ğa no gwa'yra'ğa no ogwyrā nehē no, ei ga ğa pe. Aerē po ti ğa hohetei Tupana'ga pyri nehē no. Nane'ymi po ti ğa ndekoi ga pyri a'ero nehē, ei ga. Emo nhiarōe'yve'ğa po ti imbohahyukari na'ē ğa pe aġwamo nehē, ei ga ğa pe. ³¹ Kiroki ğa huvihava aġwamo – he'yive'ğa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo aerē nehē. Kiroki ğa huvihava rūi aġwamo – ğahā po ti huvihavamo oko nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Igwete Jesus'ğa hoi pea rupi ogwovo Jerusalém me. Ga na'ē oho dozeve'ğa nenonde. Igwete ğa nhimomby'ai ga rehe ogwovo. Ojipe'ğa oho ğandeviri okyhyjiavo ogwovo. Igwete Jesus'ga dozeve'ğa nderohoi'i ğa hugwi aerēva'ea mombe'gwovo ğa pe. Igwete ga ei ğa pe:

³³ —Pehendu ti nhinhi'iğa, ei ga. Kiro po ti nhande hoi Jerusalém me nehē, ei ga. Igwete po ti ğa ji mondoukari ahembo'ehara'ğa po pe nehē ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa po pe nehē no, ei ga ğa pe. “Eremano po ti nde hamo,” e po ti ğa ji ve nehē, ei ga. Nurā po ti ğa ji mondoukari judeus'ġarūive'ğa pe a'ero nehē, ei ga ğa pe. ³⁴ Ğahā po ti ji rerekomemuahū nehē, ei ga. Onyvū po ti ğa ji rehe ji nupanupamo ipira apopyra pyvō nehē. Igwete po ti ğa ji jukai nehē, ei ga. Emo mokōi pe kirirē po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehē, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ğa pe.

Zebedeuva'ea ra'yra'ğa oko pota memei huvihavamo

(Mateus 20.20-28)

³⁵ Aerē Zebedeu'ga ra'yra'ğa nduri Jesus'ga pyri Tiagova'ea João'ga pavēi. Igwete ğa ei ga pe:

—Jesus, oropota ore nderekoāwama oreremimbotarimova'ea rehe, ei ğa ga pe.

³⁶ —Gara pe pepota naerū? ei ga ğa pe.

³⁷ —Toromoirū ti nde vyvakytyve'ğa nduvihavamo nde rekorame ğa mondomondovo nehē. Toroapy ti ore nde pyri nde mbojogwovaita a'ea rupi nehē, ei ğa Jesus'ga pe.

³⁸⁻³⁹ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Ndapekwahavi pe nanongara pe'eraime, ei ga ġa pe. Aerē po ti hahy hete ji ve nehē. Po pe ji moirūi, a'ero hahy hete pe me nehē no, ei ga. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei ga ġa pe.

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ġa.

—Aerē po ti ġa ji jukai nehē no. A'ero po ti ġa pe jukapotari nehē no. Marā a'ero? ei ga ġa pe.

—Na ġa ore jukai nehē no, ei ġa.

—Ombuhu tuhē po ti ġa hahyva'ea ji ve ji jukavo nehē. Na tuhē po ti ġa pe nderekoi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰Emo ji rūi po ti amboapyguka ġa jijipyri nehē tombojogwovai ġa ji rehe javo, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga omboavujikwe ġandekohavaġwama ji pyri. Ġahā po ti ji moirū ġa mondomondovo a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹Jara'ġa dezve'ġa henduvame João'ġa nhi'iġa Jesus'ga pe ġa nhimonha'ngai ġa ndehe.

⁴²Igwete Jesus'ga ġa mbuhurukapavi ojipyri ġwemimbo'ehara'ġa. Igwete ga ei ġa pe:

—Pejapyaka ti nhinhi'iġa rehe, ei ga. Pekwaha pe hajiheve'ġa ndeaporoġita – kiroki ġa e'i ore ko ġanduvihava javo. Ġa omboporavykyuhu ogwyripeve'ġa jipi ġa mbovavaguhuavo ġa nderekovo, ei ga ġa pe. ⁴³Pe po na rūi pejogwereco hamo jireheva'ero ġwaramo, ei ga ġa pe. Po ti pe ndekopotari jara'ġa nduvihavamo, a'ero po ti pe ġa pokogi hamo. ⁴⁴Po ti pe ndekopotari ġahohepava'ero, koji'i po ti pe ġa pokopahetei hamo, ei ga. ⁴⁵A'ereki ji vehevi ajo tapoko pa ti ġa javo. Ji ndajori ji pokopoko javo ġa pe, ei ga. Tamano javo ji ruri ġa ndepyga yvya koty. Nahā po ti ji he'yjuhuve'ġa mbopiro'yi ġa ndekote'varuhua hugwi nehē, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omboheha katu Bartimeuva'ea

(Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶Aerē Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa nderohoi ġa nderovahema cidade de Jericó pe ġa nderokwava hupi. He'yjuhu ġa ogwovo ġa ndupi no. Ġa horame jugwi Bartimeu'ga onhi'iġa mbuhuri Jesus'ga pe. A'ereki Bartimeu'ga heakwagweva'ero oko Timeu'ga ra'yra'ga. A'ero ga apygi pea rovai itambere'ia rehe oporanduranduva upa. ⁴⁷Igwete pevove'ġa ei:

—Kiro ki ga u Jesus'ga Nazarépeve'ga.

Henduvame Bartimeu'ga onhi'iġa mbuhuri Jesus'ga pe a'ero.

—Jesus, nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga ga pe. Ji porogwety ti, ei ga.

⁴⁸Igwete ġa nhi'iġahyi ga pe onhimongyavo epi te javo. Igwaigwavete reki ga onhi'iġa mbuhuri ga pe.

—Nde ko Daviva'ea rymyminoa Tupana'ga remimbuhurukara. Ji porogwety ti, ei ga ga pe.

⁴⁹Igwete Jesus'ga pytai.

—Pe'e ga pe tuhu ga ji pyri a'ero, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ei heakwagweve'ga pe:

—Enoġatu ti epy'a, ei ġa ga pe. Epo'ā ejoa ga pyri. “Tuhu ga ji pyri,” ei ga nde ve, ei ġa ga pe.

⁵⁰Igwete ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea nhandaipe ua Jesus'ga pyri. ⁵¹Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nde erepota?

—Jesus, tajireha katu ti, ei ga ga pe.

⁵²—Heregwovo a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Nde erejiko ji rehe. Nurā nde reharo kiro, ei ga.

Igwete ga reakwakaturo a'ero. Jesus'ga rupi ga hoi a'ero pea rupi ogwovo.

11

Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos

(Mateus 21.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)

¹ Ohorame Jerusalém me vvytyruhu pe na'ě Jesus'ğa vahemi oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Ira'agwe cidades ojopyjopyri tuvi Betfagé Betânia pavêi. Igwete Jesus'ga ei mokonha'ğa pe ġwemimbo'ehara'ğa pe:

² —Hepejigwovo cidade pe penhinondeva'e pe, ei ga. Pevahemame ti pe hepiagi jumentinho i'ama nehê, ei ga ġa pe. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe. Ndohoi ve ġa i'arimo, ei ga. Pekwahara ti herua, ei ga. ³ Po ti ġa ei pe me: “Maraname pe ikwaharavi a'ea?”, pe'ji ti ġa pe: “Nhandepojykaharete'ga ti togwereko'ã na'ě. Kotihĩ po ti ga imbuhura'javi avo nehê,” pe'ji ti ġa pe, ei ga ġa pe.

⁴ Igwete ġa hoi hepiaga jumentinho. A'ereki pevove'ğa ojugwa imo'ama pea rupi onga jurukwara pyri. Kiro ġa ikwaharavi a'ero. ⁵ Pevove'ğa ġa ndepiagame e'i ġa pe:

—Maranuhũrame pe ikwaharavuhui ta'yra?

⁶ Igwete ġa imombe'ui ġa pe Jesus'ga rembi'ea.

—Peroho ti ga pe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁷ Igwete ġa heruri jumentinho Jesus'ga pe. Igwete ġa inoġi oapoa tapy'ynhapira ikupepytera rehe. A'ero Jesus'ga hoi i'arimo. ⁸ Igwete he'yive'ğa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi inoġa timbojigwa pehea ga pe javo. Ojipe'ğa omondohondoho pindova rohova nhu me herua. Igwete ġa imondomondo pea rupi imbokatuavo ga pe. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga kiro u javo. ⁹ Kiro garenondeve'ğa hapukai garevirive'ğa pavêi.

“Timbohete Tupana'ga!” ei ġa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomomyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga ombuhuruka nhande pyri ga mongouvouka nhanderuvihavuhuhetero,” ei ġa.

¹⁰ “Tupana'ga tomomyry nhaneramonhava'ea'jave'ga pe Daviva'ea'jave'ga pe kiro ga rurame nhanderuvihavuhuhetero,” ei ġa.

“Timbohete Tupana'ga yvagipeheteve'ga a'ero!” ei ġa.

¹¹ Igwete Jesus'ğa vahemi Jerusalém me ogwovo ġajatykahavuhua rokari pe o'ama. Oharekorê mbatera rehe nhaporemō Jesus'ga dozeve'ğa nderohoi Betânia pe ġa nderokia. A'ereki oho kwara.

Jesus'ga e'i figueira pe

(Mateus 21.18-19)

¹² Ko'emame Jesus'ğa jivyri Betânia hugwi. Igwete ga jukai ty'ara. ¹³ Irupe ga hepiagi figo'yva figueira ka'a rerekojiperame. Igwete ga hoi tahepia yva'ia javo novia. Ovahemame ga ka'atehea hepiagi. A'ereki a'ea rupi ndi'ai ve tuhê jipi yva'ia. ¹⁴ Igwete ga ei yva pe:

—Ndehe po ti nande'aa'javi nehê ġanembi'uhavamo nehê, ei ga jupe.

Garemimbo'ehara'ğa ġwendu ganhi'iġa a'ero.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹⁵ Aerê Jesus'ğa vahemi ua Jerusalém me. Igwete ġa nduri ġajatykahavuhua rokari pe. Pevove'ğa oma'ema'ẽ mbatepyryva ojipe'ğa pe jipi inambu'ia no. A'ereki a'ea ġa omondo ikwava'ẽhara'ga pe tomondo ti ga Tupana'ga pe javo. Itambere'ia rehe ġa oma'ema'ẽ ġa pe ġa moandyandyjuhuavo jipi. Mesas pyri ojipe'ğa neni hajiheve'ğa itambere'ia pyhypyhyga judeus'ğa itambere'ia kwepykwepyga imondovo ġa pe. Igwete Jesus'ğa nduri okari pe ġa ndepiaga. Kiro ga nhimonha'ngai ġa ndehe a'ero ġa mo'emo'embava pea hugwi. Igwete ga imbojirejirevi itambere'ia kwepykara'ğa mesas. Ga imbojirejirevi ġa'apykava ġa hugwi no – kiroki ġa oma'ema'ẽ inambu'ia oina. ¹⁶ Igwete ga ndogwerokwarokwarukari mbatera ġajatykahavuhua rokara pytera rupi. ¹⁷ A'ero ga ei ġa pe ġa mbo'eavo.

—Tupana'ga okwatjaruka onhi'iġa hako, ei ga. Nahã Tupana'ga ei a'ero hako:

“Yvyakotyve'ğa nhaporemō ti tonhi'ĩ ji ve nhironga pype,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

Pe ki a'e te pe'e pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepykwepygame Tupana'ga ronga pype,” pe'e pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ Aerē ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ikwahavi Jesus'ga nhi'iġa ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa ei:

—Marã re po ti nhande ga rerekoi ga jukavo nehē? ei ġa ojohupe. Tijukaukaryme ti ga he'yjuhuve'ġa ndovaki, ei ġa. A'ereki ġa onhimomby'a pa garemimbo'ea repiaga, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa kyhyji ga pyhyge'yma.

¹⁹ Ka'aru hete Jesus'ġa hoa'javi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo Betânia pe okia.

*Pejiko ti Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga
(Mateus 21.20-22)*

²⁰ Ko'emame ojivyrame Jesus'ġa kwavi pea rupi. Igwete ġa hepiagi akoja figo'yva. Inhymba reki. Hapoa vehevi inhymba. ²¹ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iġa jupe. Igwete ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! ei ga. Erenhi'iġahy nde figo'yva pe kirame oji'i. Kiro inhymbavamo a'ero, ei ga ga pe.

²² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pejiko ti Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. ²³ Tamombe'u katu ti pe me: Ğa jikogame Tupana'ga rehe oporanduva ga pe Tupana'ga po ti ġwendu katu nhinhi'iġa javo, na ja po ti hekoi ġa pe a'ero nehē, ei ga. Po ti ġa ei Tupana'ga pe tojipe'a ti vvytyruhua onhimomboa ypihua pype javo, a'ero po ti Tupana'ga imbojipe'ai ġa pe, ei ga. Po ti ġa ndogweroviarihihũ mara'ngu po ti ojipe'avo javo, a'ero po ti Tupana'ga nombojipe'a ukari ġa pe nehē, ei ga. ²⁴ A'ero ji ei pe me: Peoporanduvame Tupana'ga pe penhimimbotarimova'ea rehe, perovia ti garemimbuhuraġwama pe me. A'ero po ti ga imbuhuri pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Po ojipe'ga oko te'varuhu pe me. A'ero po pepy'a heahemuhũro ga rehe. Penhi'iġame Tupana'ga pe penhi'ama tapekwahava'javi ti akoja'ga rekote'varuhua, ei ga. Pe ikwahava'jave'ymame garekote'varuhua henonhe'yma po ti nhanderuvete'ga yvagipeve'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua imomboa pe hugwi nehē, ei ga. [²⁶ Pe ikwahava'javame akoja'ga rekote'varuhua po ti nhanderuvete'ga nomombori pendekote'varuhua nehē no.]

*Ma'ġa nde mbuhurukaru? ei ahe Jesus'ga pe
(Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8)*

²⁷ Igwete Jesus'ġa hoa'javi Jerusalém me. Ğajatykahavuhua rokara rupi Jesus'ga hoi okovo. A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nduri ga pyri judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi. ²⁸ Igwete ġa euhui ga pe:

—Ma'ġa nde mbuhurukaru raji'i? Ma'ġa e'i nde ve: “Emo'emo'ē ti ġa mondovo jugwi?” ei ġa Jesus'ga pe. Here javo ore ve, ei ġa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe na'ē ti pe'ji ji ve, ei ga. Pe ji nhi'iġpondek Wakaturame po ti ji nhimbuhurukara'ga mombe'ukatui pe me nehē no, ei ga ġa pe. ³⁰ Pe'ji ti ji ve a'ero: Ma'ġa João Batistava'ea mbuhuruka ġa mobatizavouka raikwehe? ei ga. Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe? Ma'ġa e'i ahe ve teremobatiza ġa javo? Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe naerū? ei ga. Pe'ji ti javo ji ve! ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ Igwete ġa nhombo'embo'ei upa.

—Marã po ti nhande a'ero nehē? ei ġa. Po ti nhande ei ga pe: “Tupana'ga po ombuhuruka João Batistava'ea ġa mobatizauka raikwehe”, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehē: “Maraname pe ndaperoviarihu ahenhi'iġagwera naerū?” e po ti ga nhande ve nehē, ei ġa ojohupe. ³² Po ti nhande ei ga pe: “Yvyakotyve'ga po ahe mbuhuruka raikwehe”, a'ero po ti avove'ġa nhimboahivuhupavi nhande ve nehē, ei ġa ojohupe.

Okyhyji ġa he'yjuhuve'ġa hugwi. A'ereki ġa e'i pa João Batistava'ea pe: “Tupana'ga tuhē ahe mbuhuruka onhi'iġa mombe'uharamo raikwehe,” ei ġa.

³³ Nurā ġa ei reki Jesus'ga pe:

—Ma'ġa po ombuhuruka ahe raikwehe? Ndorokwahavi ore, ei ġa ga pe.

—Napemombe'ujuhu pe ji ve João Batistava'ea mbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā po ti ji na jitehe namombe'ui ga pe me nehē no – kiroki ga e'i ji ve: “Emo'emo'ē ġa onga hugwi,” ei Jesus'ga ġa pe.

12

Garemitymipyra repiakatuhara'ġa okote'varuhuve'ġa (Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Igwete Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Igwete ga ei imombe'gwovo:

—Kohoa jara'ga otȳotȳ ko pe yhypoa'javuhuva'ea uva'yva videira. “Aerē ti ta'u yva'ia ryhya,” ei ga, ei Jesus'ga ġa pe. Igwete ga hokairuġi ġwemityma. Aerē ga japoi uva mu'umu'ūhava tyhya rupiaramo. Tapyjo'ara ga japoi ita pyvō imondovo imohina ko pe hepiakatuhavamo. Igwete ga ei ojipe'ġa pe: “Kiro po ti ji hoi paivohu mbaigwe jitua nehē,” ei ga. “Pehepia katu ti nhiremityma ji ve,” ei ga ġa pe. “A'ero po ti pe imboja'ogi yva'ia pejive nehē. Jara ti pemombyta ji ve nehē,” ei ga ġa pe, ei ga. “Kwa,” ei ġa. Igwete ijara'ga hoi ġa ndeja, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ² Aerē yva'ia jykjhava rupi ga ojipyrive'ga mondoukari hepiakatuhara'ġa pyri togweru ti ga yva'ia ji ve javo novīa. ³ Emo hepiakatuhara'ġa ga pyhy ga nupanupamo ga momboa. Gapojate ojivy a'ero, ei ga. ⁴ Aerē ijara'ga ojipe'ga mondoi yva'ia reruruka novīa. Igwete ġa ga akanupanupāi ojigwaraita ga rehe, ei ga. ⁵ Aerē ga ojipe'ga mondoukari ġa pyri. Igwete ġa ga jukai, ei ga. Koji'ive'ġa ga ġa mondomondoi ġa pyri. Igwete jara'ga ġa ġa nupanupāi. Jara'ga ġa ġa jukahetei, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁶ —Mbapavamo ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ġa pyri. A'ereki ga jate oko ga pyri gara'yra'ga garemia'nguhete'ga. “Omondo po ti ġa imohina jira'yra'ga rehe,” ei ga oyvyteri pe novīa, ei Jesus'ga.

⁷ —Igwete ijara'ga gwa'yra'ga mondoi ġa pyri mbapavamo. Ga repiagame hepiakatuhara'ġa ei ojohupe: “Kiro ga ruri ijara'ga ra'yra'ga,” ei ġa. “Avova'ea po ti gagwyrāġwama nehē,” ei ġa. “Tijuka ti ga a'ero. Aerē po ti nhande ipojykai vyva nhandejive nehē,” ei ġa ojohupe, ei ga. ⁸ Igwete ġa ga pyhygi ga jukavo ga momboa garuva'ga remityma hugwi.

A'ea Jesus'ga e'i ġa pe ojo'java'ea mombe'gwovo.

⁹ Igwete Jesus'ga ei no:

—Marā po ti ijara'ga rekoi a'ero nehē? ei ga. Uhu po ti ga ġa jukavo nehē gwa'yrava'ea repyga nehē, ei ga. Igwete ojipe'ġa po ti ga ġa mongoi ġwemityma repiakatuharamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁰ Nonhi'iġi pe me Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? ei ga. Nahā i'ei a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i, ei ga.

¹¹ “Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹² A'ea Jesus'ga omombe'u judeus'ġa nduvihava'ġa pe ojo'java'ea. Igwete ġa ga pyhypotari novīa. A'ereki ġa okwaha reki onhimombe'ua. A'ereki ġa yva'ia repiakatuhara'ġa ja. Onga apohara'ġa ja ko ġa no. A'ereki ġa Jesus'ga mombo pota. Kiro ġa Jesus'ga pyhypotari a'ero novīa. Emo ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi – kiroki ġa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo oko.” Nurā judeus'ġa nduvihava'ġa ga rejari ogwovo.

César'ga rembiapoa itambere'ia
(Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ Aerē judeus'ğa nduvihava'ğa fariseus'ğa mondoukari Jesus'ga pyri. Herodes'gareheve'ğa ға ға mondoi ga pyri no. “Pemonhi'i te'varuhu ti Jesus'ga tombotegwete ti ga nhanderuvihavuhu'ga,” ei ға ға pe ға mondorame. ¹⁴ Igwete ға nduri javo Jesus'ga pe.

—Orokwaha ore neremimbo'ekatua. A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu nde eremombe'u, ei ға ga pe. Nde eremohemba ға pe nhaporemō. A'ereki nde nderepojihuvi ға javo ға pe. Nde nderekoi huvihava'ğa ndehe jate. A'ereki ahe ojo'jajo'ja nde ve, ei ға. Erembo'e katu nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Marā ndereaporoğita a'ero? ei ға ga pe. César'gareheve'ğa e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oğukarame,” ei ға, ei ға. Marā naerū? Timondo po nhande ga pe hamo ға poranduvame nhande ve? Mara'ngu po nde javo timondoyme po ga pe hamo? ei ға Jesus'ga pe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe reki ғандеaporoğitate'varuhua.

—Maranuhūrame pe nhinhi'iğa mbote'varuhupotari? ei ga ға pe. Peru itambere'ia moeda, ei ga.

¹⁶ Igwete ға heruri a'ero.

—Pemombe'u kiro ji ve a'ero, ei ga ға pe. Ma'ğa ra'angava agwa? Ma'ğa ndera ға okwatija inoğa hehe? ei ga.

A'ero ға ei ga pe:

—César'ga ra'angava, ei ға. Garera ға okwatija inoğa hehe no, ei ға ga pe.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ға pe.

Yvyakotyve'ğa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ға onhikwava'eğa ga pe javo.

Igwete ға nhimomby'ai ga rehe onhi'iğatu reki ga javo.

Ombogweravirē omanove'ğa nahembirekoa'javi
(Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Aerē saduceus'ğa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ğa ndogweroviari omanove'ğa mbogwerahava novia. Igwete ға nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ganhi'iğatua nhande ve javo. Igwete ға ei ga pe:

¹⁹ —Jesus, Moisésva'ea okwatija inoğa nhande ve hako. Nahā ahe ei hako:

“Po ga manoi gwa'yre'ymame ғwembirekohēa mombytavo gairū'ga po hēa rerekoi a'ero hamo,” ei ahe.

“Gaha po ta'y hēa pe nhiirūva'ea togwereko gwakykwepohara'ğa javo,” ei Moisésva'ea hako, ei ға Jesus'ga pe.

²⁰ Oro marā a'ero? ei ға. Sete ahe onhoirūramo, ei ға. Igwete ojihuvypyva'ea rembirekoro. Igwete omanorame ahe ndata'yri, ei ға. ²¹ Igwete aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo. Igwete ahe manoi gwa'yre'ymame. Igwete ahe mbyteramo ahe javijitehe kunhangwerava'ea rerekoi, ndata'yri ve omanomo.

²² Jarava'ea na jitehe no, ei ға ga pe. Seteva'ea gwereko pa ahe ojopy'ropy'rovo novia omanombava gwa'yre'ymamo. Aerē kunhangwerava'ea manoi no, ei ға. ²³ Marā a'ero? ei ға Jesus'ga pe. Ma'ğa nembirekoa po ti kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea gwereko pa kunhangwerava'ea, ei ға ga pe.

²⁴ Igwete Jesus'ga ei ға pe:

—Tupana'ga nhi'iğa atyvihu ko penhi'iğa, ei ga saduceus'ğa pe. A'ereki pe ndapekwahavihu Tupana'ga rembikwatijarukara. Ndapekwahavi pe Tupana'ga popoakara no, ei ga. ²⁵ Okwerava'javavame po ti ға nahembirekoa'javi nehē. Tupana'gapyrive'ğa ja yvagipeve'ğa ja ға ndekoi ғwembirekoe'ymamo nehē, ei Jesus'ga ға pe. ²⁶ Ғakwerava pe pe ei, ei ga. Napenhi'iği pe Moisésva'ea rembikwatijara pe naerū? A'ereki Tupana'ga

i'yva hugwi ikaja pytera hugwi onhi'iğa mondo Moisésva'ea pe hako, ei ga. A'ero Moisésva'ea ikwatijari Tupana'ga nhi'iğa ojive inoğa. Tupana'ga e'i ahe ve:

“Jihi ko Tupanamo ako.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei Jesus'ga imombe'gwovo ğa pe.

²⁷ Abraão'ga manorẽ reki Tupana'ga ei Moisésva'ea pe: “Abraão'ğa ji mbohete,” ei ga. Ga nde'i: “Ahe ji mbohete.” A'ereki ğa okoji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iğa atyvi ko penhi'iğa a'ero pe erame omanove'ğa ndokwerava'javi nehẽ, ei Jesus'ga saduceus'ğa pe.

Manamo Tupana'ga remimbo'eagwera joheva'ero?

(Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28)

²⁸ Igwete judeus'ğa mbo'ehara'ga ruri. Ğwendu ga ğa Jesus'ga monhi'inhi'iğame. “Jesus'ga onhi'ikwepy katu reki ğa,” ei ga oyvyteri pe. Igwete ga ruri javo Jesus'ga pe:

—Jesus, ei ga, manamo Tupana'ga remimbo'eagwera huvihavuhu joheva'ero?

²⁹⁻³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea omombe'u ikwatija hako, ei ga. Jara hoheva'ea ko nahã:

“Israelitas, pehendu katu ti!

Nhandepojykaharete'ga ko Tupana'ga.

Gaha jate ko nhandepojykaharetero,” ei ahe, ei ga.

“Pearõ hete tuhẽ ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearõ hete tuhẽ ti ga pejipy'a pe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga imondovo pejeaporoğita imohina ga rehe.

Pearõ hete tuhẽ ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi javo.

Pearõ hete tuhẽ ti pejirokwa pejikovo ga nhi'ipo'ruavo,” ei Moisésva'ea, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Moisésva'ea omombe'u hehohyva'ea no, ei ga.

“Penhiarõ pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ğa no,” ei ahe, ei ga.

A'ea memei Tupana'ga remimbo'eagwera jara hoheva'ero, ei Jesus'ga ga pe.

³² Igwete judeus'ğa mbo'ehara'ga ei ga pe:

—Na tuhẽ. A'itituhẽva'ea nde ei ji ve, ei ga. A'ereki gaha jate oko Tupanamo tuhẽ. Ahã ojipe'ğa Tupanamo, ei ga Jesus'ga pe. ³³ Nhande mbatera kwava'eğame ga pe pyry ga pe novia, ei ga. Emo pyryheteva'ea ga pe ko na: Tiarõ hete tuhẽ nhande Tupana'ga nhandepy'a pe hamo, ei ga ga pe. Tiarõ hete tuhẽ nhande ga nhandekovo garemimbotarimova'ea rupi hamo, ei ga. Tiarõ hete nhande ojipe'ğa nhanenhiarõhetea javijitehe hamo. A'ereki nhaneremiarõa koji'iete'i pyry Tupana'ga pe nhanerembikwava'eğa hohe, ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Jesus'ga ğwendu onhi'iğatua upa. Igwete ga ei ga pe:

—Erenhimongo ğwerĩ nde Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi kiro, ei Jesus'ga ga pe.

Kirẽ ojipe'ğa ndopojihuva'javi javo Jesus'ga pe a'ero.

Daviva'ea rymymino'ga ko ahepojykaharetero

(Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Igwete Jesus'ga ğajatykahavuhupeve'ğa mbo'embo'ei okari pe ğa mbojapyakavo. Igwete ga ei:

—Pe'ji ji ve a'ero. Marã ahembo'ehara'ğa ei Cristo'ga pe Tupana'ga remimbuhurukara'ga pe ga ko Daviva'ea rymyminoru javo? ei Jesus'ga ğa pe. ³⁶ A'ereki Daviva'ea tuhẽ omombe'u nhoğwenonde hako. Nahã ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji pyri ekovo huvihavamo,’ ei ga,” ei ahe.

“‘Tamongo ti nearõ'e'ğve'ğa neremimbotarimova'ea rehe.’

A'ea Tupana'ga ei jipojykaharete'ga pe,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga ra'uva Daviva'ea mbo'euka a'ea rehe ikwatijaruka hako, ei ga ġa pe. ³⁷ Daviva'ea e'i Cristo'ga pe jipojykaharete'ga a'ero, ei ga. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Oarō hete ġa ganhi'iġa a'ero onhimongyheteavo.

Judeus'ġa mbo'eharava'ea onhimbohete tehe

(Mateus 23.1-36; Lucas 20.45-47)

³⁸ Igwete Jesus'ga ei ġa mbo'eavo:

—Ahembo'ehara'ġa ja rūi ti peko, ei ga. A'ereki ġa onhimbohete hete. Oko hete ġa opipukuhua rehe tajirepia ġa javo, ei ga. Opoa hete ġa ojipe'ġa nhi'iġaturame ojive ima'ēhai pe pe ko orembo'ehara javo ġa pe. ³⁹ Ġajatykahava pype ġa apypotari huvihava'ġa apykava rehe. Toryva jara'ġa pyri ġa o'u pota toryvi pe oina, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁰ Opojyka ġa aherembirekokwera'ġa mbatera. Igwete ġa nhi'imbukuhui Tupana'ga pe novīa ojipe'ġa ti te'i pyry ore ve javo. Hahyva'ea po ti kaitu Tupana'ga imondoi ġa pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Aherembirekokwerava'ea remimondoa

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Igwete Jesus'ga apygi upa ġajatykahavuhua pype itambere'ia ryrū'ia pyri. He'yjuhuve'ġa ga gwepia ġa inoġame itambere'ia Tupana'ga pe hyru'ia pype. Imbat-eheteve'ġa he'yi inoġi ipype novīa. ⁴² Nanime imbatere'ŷvehēa ruri aherembirekokwerahēa. Igwete moko'i hēa inoġi itambere'ia moedas ipype. ⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Hepejijo aherembirekokwerahēa repiaga imbatere'ŷvehēa, ei ga ġa pe. Tamombe'u katu ti pe me: Hēaremimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ojipe'ġa nemimondoa hohe. ⁴⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta ojive itambere'ia imondorame, ei ga. Hēa ki a'e te moko'i jate gwereko itambere'ia novīa. Emo hēa omondo pa ipype, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama, ei Jesus'ga

(Mateus 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Jesus'ga horame ġajatykahavuhua hugwi garemimbo'ehara'ga ei ga pe:

—Jesus, ehapia! Ikatu hete nhandejatykahavuhua, ei ga. Itaruvihavuhua pyvō ġa japoja poi po raka'e, ei ga Jesus'ga pe.

² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Erehapia nde nhandejatykahavuhua novīa? ei ga. Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itaruvihavuhua nehē. Omonduru pa po ti ġa ojohugwiugwi inoġa nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Hahyheteaġwama Jesus'gareheve'ġa pe

(Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19)

³ Aerē Jesus'ġa hoi vytyruhu pe – perope oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygi oina ġajatykahavuhua rovai pyteri pe. Igwete ġa nduvi ga pyri Pedro'ga Tiagova'ea no João'ga André'ga. Jara'ġa ndovakie'ŷ ġa ei Jesus'ga pe:

⁴ —Emombe'u ti ore ve, ei ġa. Maname po ti ġa nhandejatykahavuhua mondurunduru-pavi inoġa nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomby'ava'ea nehē ira'agwe hekopavame nehē? ei ġa ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pejikovo penhimoandyandyja hugwi. ⁶ Aerē po ti ġa nduġanduri onhimongyavo javo tehe nehē. Nhira'āra'āteheavo po ti ġa ei: “Jihi ko Cristoramo ako Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e'i tehe po ti ġa nehē, ei ga. A'ea rehe po ti ġa he'yjuhuve'ġa moandyandyi nehē, ei ga. ⁷ Nahā po ti nehē no. Aerē po ti ġa imombe'ui nehē: “Ira'agwe ġa otavuka ġa pe kiro. Paivohu ojipe'ġa tavukari ġa pe no,” e'i po ti

ġa pe me nehē, ei ga. Tapembojui ti pejipy'a a'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Na tuhē ti hekoi nehē. Emo po ti a'ea rupi mbapavakotyva'ea rūi nehē, ei ga ġa pe. ⁸ Ojipe'ġa gwyrivepe'ġa po ti otavukavuka ojipe'ġa gwyrivepe'ġa pe nehē, ei ga. Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimi nehē no. Momina po ti mbatera i'uhavamo nehē, ei ga. Nahā po ti hahy rambugwe vyakotyve'ġa pe nehē, ei ga. Kunhangwera'ġa gwa'yra'ġa mbo'aġwerīrame hahy rambugwe ġa pe. Na jitehe po ti hahy rambugwe vyakotyve'ġa pe nehē mbapava koty nehē no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹—Penhimboko'i ti, ei ga ġa pe. Pe jireheva'ea ġwaramo po ti nhiarōe'jve'ġa pe pyhygi pe nderogwovo imohiġatuhara'ġa pyri nehē. Ojatykahava pype po ti ġa pe nupanupāi nehē, ei ga. Ġa po ti pe nderohoi gwuvihavuhu'ġa pyri gobernadores'ġa pyri nehē no ġa ko Jesus'gareheva'ero javo nehē. Pevo po ti pe ami a'ero penhimombe'ukatuavo ġa pe nehē, ei ga. ¹⁰ Jireheve'ġa po ti imombe'umbe'ui na'ē pyryva'ea ojipe'ġa gwyrivepe'ġa pe nhaporemō ji mombe'gwovo ġa pe nehē. Aerē po ti ihoi mbapavakotyva'ea apiavo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹ Ġa po ti pe pyhy pe nderogwovo imohiġatuhara'ġa pyri nehē. Pe nderohorame tapemomyi ti pejipy'a penhi'īġaġwama rehe nehē marāi po ti ji ġa pe javo nehē, ei ga ġa pe. Ihorame penhi'īġa apiavo po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari pe me pe mbo'eavo nehē, ei ga. A'ero po ti pehe jate rūi pe nhi'īġi nehē. Tupana'ga ra'uva pe monhi'ī nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²—Gwe'yja'ġa vehevi po ti ġa ġa mondoukari ġapo pe nehē tojuka ti ġa ġa javo nehē. Jara'ġa po ti oirū'ġa mondoukari ġapo pe nehē, ei ga. Jara'ġa po ti gwa'yra'ġa mondoukari tojuka ġa javo. Jara'ġa po ti ġa nhimonha'ngai uva'ġa ndehe ġa jukavouka nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Okouhu pa po ti ġa pe ndehe nehē pe jireheva'ero ġwaramo nehē. Po ti pe nhimboitai avuirama pejipohire'yma ji hugwi nehē, a'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea

(Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24)

¹⁴ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe no:

—Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea i'ama nehē – pevo po no'amuhūi ramo, ei ga. Tupana'ga noaronhuhū a'ea opohia judeus'ġa jatykahavuhua hugwi a'ea rehe nehē, ei ga. (Kiroki ga onhi'ī kiro ikwatijara pe – tokwaha ti ga a'ea.) Aerē po ti pe a'ea repiagi pevo nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Pe hepiagame Judéiapeve'ġa ti toka'nhyka'nhy onhana yvytyruhu pe xamanoyme ti javo nehē, ei ga. ¹⁵ Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo a'ea rupi – tojyvipe ti ġa ogwovo okie'yma onga pype ombatera rerogwovo nehē. Toka'nhympipe ti ġa onhana, ei ga. ¹⁶ Kiroki ġa oporavyky ko pe a'ea rupi – tojivyryme ti ġa onga pe tapy'ynhapira rerogwovo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁷—Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhygotarame nehē. Iporia'i po ti omoka'mbuve'ġa no gwa'yra'ġa nenonhambotarame nehē, ei ga. ¹⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero turyme ti akoja hahyva'ea yapohua rupi. A'ereki ahe nonhani gwerevi oka'nhyama a'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹ Ite'varuhuheteheteva'ea urame po ti hahy hete ġa pe nehē. Nanongara ndogwerekōa'javi Tupana'ga rembiapoagwera jate hako. Aerē po ti ndogwerekōa'javi nanongara nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁰ Hahyheteva'ea po ti tiruahū ranuhū ġa pe nehē, ei ga. Hahyheteva'eaġwama rehe ojapyakarame Tupana'ga ei hako: “Po ti okombegwe hahyheteva'ea ġa pe nehē, a'ero po ti ġa papavi nehē,” ei ga hako, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga nhaġataruhu a'ero ġa ndehe okovo – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive. Nurā ga ei: “Namombegweukari ti ji hahyva'ea ġa pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehē: “Pehepia. Agwa ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Taperoviari ti ġa a'ero nehē, ei ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa etehei pe me nehē: “Pehepia. Cristo'ga ko pevo u.” Taperoviari ti ġa na jitehe no, ei Jesus'ga ġa pe. ²² Aerē po ti ojipe'ġa nduġanduri nehē jiji ko ako Cristoramo Tupana'ga

remimbuhurukaramo javo tehe nehẽ. Ojipe'gã po ti gã nduãanduri nehẽ no jiji Tupana'ga nhi'iãga mombe'uharamo javo tehe nehẽ, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea po ti gã japojapoi hepiuka nehẽ timoandyandyi ti gã javo nehẽ. Tupana'ga remimo'ẽhara'gã vehevi po ti gã gã moandyandyipotari nehẽ novã, ei ga gã pe. ²³ Penhimboko'i ti a'ero pejikovo. A'ereki ji amombe'u jipe pe me pe momoranduva tapemoandyandyjukaryme ti gã javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo gã pe.

Jesus'ga rura'javaãwama

(Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28)

²⁴ Igwete Jesus'ga ei gẽwemimbo'ehara'gã pe no:

—Hahypavirẽ

“po ti igwevi kwara nehẽ.

Jahya po ti nombokojahua'javi nehẽ no”, ei ga.

²⁵ “Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehẽ.

Yvagipeva'ea po ti iãwyãwymy nehẽ ipopoakava'ea”, ei Jesus'ga gã pe.

²⁶ A'ero po ti yvyakotyve'gã jirura'java repiagi nehẽ. Yvaãatiãga pype po ti ji ruri nehẽ jipopoakahetea pyvõ. Nhirendy'ja hete po ti ji jitua nehẽ, ei Jesus'ga gã pe. ²⁷ A'ero po ti ji ei jipyrive'gã pe yvagipeve'gã pe nehẽ: “Peho ti kiro nhiremimo'ẽhara'gã nderua nehẽ,” a'e po ti ji javo gã pe nehẽ, ei ga. A'ero po ti gã hoi gã mono'oãga gã nderupava gãgwyãgwyra hugwi nhaporemõ nehẽ. Gweru po ti gã gã kwara pora hugwi kwara hoa hugwi no tyapyra hugwi nhimbya hugwi no, ei Jesus'ga imombe'gwovo gã pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Lucas 21.29-33)

²⁸ Igwete Jesus'ga ei gẽwemimbo'ehara'gã pe no:

—“Maname po ti ihoi japiavo nehẽ?” pe'ji ko pe ji ve ko. Penhimbo'e ti a'itituhẽva'ea rehe figo'yva repiaga a'ero, ei ga gã pe. Pe hepiagame figo'yva huangy'ria, a'ero pe ei jipi: “Kwaria gẽweri kiro.” ²⁹ Na jitehe hepiagame hahyheteva'ea po ti pe ei nehẽ: “Kiro mbapava koty,” ei Jesus'ga gã pe. ³⁰ Amombe'u katu ji pe me, ei ga. Aãwamove'gã ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehẽ, ei ga. ³¹ Aerẽ po ti ahana'ja kwara. Yvya po ti ahana'ja nehẽ no. Nhirembi'ea ki a'e te okoe'yymi a'itituhẽva'ero opopoakaramo avuirama nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo gã pe.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehẽ?

(Mateus 24.36-44)

³² Igwete Jesus'ga ei gã pe:

—Ahe ndokwahavi kwara jirura'javame nehẽ marananime po ti nehẽ javo, ei ga. Tupana'gapyrive'gã yvagipeve'gã ndokwahavi. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava, ei ga gã pe. ³³ Penhimboko'i ti. Pejirokwa ti nhinhi'iãga rendukatua rehe ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava, ei ga gã pe.

³⁴⁻³⁶ Igwete ga ei gã pe no:

—Tamombe'u ti pe me jirura'java javijiteheva'ea a'ero, ei ga. A'ereki ji ko onga jara'ga ja – kiroki ga oho ojipe'gã gwyrõ pe. Ohorame ga ei ojipyrive'gã pe: “Pereko katu ti nhimbatera ji ve jirakykwery,” ei ga gã pe, ei ga. Gã mbojogwetavamo ga gã mboporavykyi a'ero gã mbojogwerekovo. Ojipe'ga pe ga ei: “Mytu'ẽ me e'ã hepiakatuavo nhironga,” ei ga, ei ga. Gã ndokwahavi reki ijara'ga ruraãwama, ei Jesus'ga gã pe. Po ti hepiakatuahara'ga ndohepiakatuĩ garonga okia ga rura'javame nehẽ, a'ero po ti ijara'ga hepiagi ga kirame nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo gã pe.

—Na jitehe ji ei pe me a'ero: Pejirokwa ti nhinhi'iãga rendukatua rehe, ei Jesus'ga gã pe. A'ereki pe ndapekwahavi jirura'jahava nehẽ. Mara'ngu po ti ypytunimo jitua nehẽ ypyhaji katu nehẽ? ei ga. Mara'ngu po ti ko'eãgãtue'yma rupi jitua nehẽ? ei ga gã pe. Pe nhimboha'uve'yname po ti ji rura'javi nehẽ, ei ga. Po ti pe ndapejirokware nhinhi'iãga rendukatua rehe ji rura'javame nehẽ, a'ero po ti ji hepiagi pejirokware'yma nehẽ! ei ga.

³⁷ Pejirokwa ti hehe a'ero, a'e ji pe me, ei ga. Poro jitehe ji ei jireheve'ġa pe nhaporemno. Pejirokwa tuhē ti hehe, ei Jesus'ga ġa pe.

14

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(*Mateus 26.1-5; Lucas 22.1-2; João 11.45-53*)

¹ Aerē judeus'ġa japoġwerĩrame toryva ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'iġi ojogwerekovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Yapoa rupie'yimi judeus'ġa mokōi japo toryva. A'ea rupi memei ġa japyakai ġwamomhava'ea ruragwera rehe Egitopeve'ġa gwyrā hugwi. Ojipejiva'ea pe ġa ei Páscoa. Ojipea rupi toryva rupi ko ġa i'ui pāo ndovuriva'ea jipi. Kiro judeus'ġa toryva japoġwerĩrame ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'iġi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi ojogwerekovo.

—Marā re po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukavouka nehē? ei ġa ojohupe. Mokōi nhande kirame po ti nhande japoukari toryva nehē, ei ġa. ² A'ea rupi rūi po ti nhande ga pyhygukari he'yjuhuve'ġa ti tojogwayvayvayme ga rehe, ei ġa ojohupe.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(*Mateus 26.6-13; João 12.1-8*)

³ Igwete Jesus'ga rekoi cidade de Betânia pe. Igwete ga i'ui mbatera ijaijauhugwera'ga ronga pe Simão'ga ronga pe. Nanime hēa heruri perfume nhandya hyru'ia pype. He'yjuhu hēa omondo itambere'ia nhandya rehe imombaravipyre'ġva'ea rehe. Igwete hēa heruri ika'mbiga hovapytymbava heka'voga Jesus'ga akaġa rehe. ⁴ A'ero jara'ġa nhimonha'ngai hēa rehe.

—Maranuhĩrame hēa jigwaraitheuhui nhandya rehe? ei ġa ojohupe. ⁵ He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepygi hēa pe nhandya rehe ramo. A'ero po hēa imondo itambere'ia imbatere'ġve'ġa pe ramo, ei ġa. Emo hēa gweka'vopavipe reki Jesus'ga akaġa rehe, ei ġa ojohupe.

Igwete ġa nhimboahivi onhi'iġahyavo hēa pe. ⁶ Emo Jesus'ga e'i ġa pe:

—Na hēa rekoi jate. Maranuhĩrame pe hēa mbote'varuhu pota? ei ga ġa pe. A'ereki hēa oko katu katu imbuhua ji ve, ei ga. ⁷ Nane'yimi po ġa ndeko'i pe pavēi imbatere'ġve'ġa jipi. Pe ġa pokopotarame po pe ġa pokogi jipi. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ⁸ Nanongara jate hēa gwereko, nanongara hēa ombuhu ji ve. Ji manoa renonde hēa imongyi nhandya jira'oa rehe nhitġhava rupiaramo, ei ga. ⁹ Tamombe'u katu ti pe me: Yvyakotyve'ġa pe nhaporemno ti ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo nehē. A'ea rupi ti ġa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ġa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ġa pe.

Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judasva'ea

(*Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6*)

¹⁰ Aerē Judas Iscariotesva'ea – ahe ko dozeve'ġa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea novīa – kiro ahe hoi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. Igwete ahe ei ġa pe:

—Tapyhyguka ti Jesus'ga pe me, ei Judas Iscariotesva'ea ġa pe.

¹¹ Igwete ġa ndoryndoryvamo ahe renduvame.

—Toromondo ti itambere'ia nde ve gapyhygukara ikwepykavamo a'ero, ei ġa ahe ve. Aerē ahe jirokwapotari hehe a'ero, marā po ti ji ga pyhygukari ġa pe javo.

Jesus'ga o'u ġwemimbo'eharava'ea pavēi Páscoa rupi

(*Mateus 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30*)

¹² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. A'ereki judeus'ġa oapouka kiro toryva – kiroki a'ea rupi ġa o'u pāo ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe judeus'ġa ojuka cordeiros Páscoa rupiaramo ti'u javo. Cordeiros jukahava rupi garemimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi Páscoa rupiara imboavujikwea nde i'ui nehē? ei ġa ga pe.

¹³ Igwete ga ei mokonha'ğa pe:

—Hepejigwovo cidade pe. A'ero po ti pevove'ga pe novatī yhya rerua hyrua pype nehē, ei ga. Peho ti ga reviri. ¹⁴ Ga horame onga pype ti pe'ji onga jara'ga pe, ei ga. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ga e'i nde ve: 'Mome i'ukava ruvi? Ta'u ti mbatera pevo nhiremimbo'ehara'ğa pavēi,' ei ga nde ve.” Peho ti javo ga pe a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁵ A'ero ti ga hepiukari pe me i'ukavuhua onga jo'aripeva'ea. Pevo gwereko jipe mesa aheapykava. Pevo ti pemboavujikwe mbatera nhande ve a'ero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁶ Nahã ga mokonha'ğa mondoukari cidade pe. Igwete ġa hepiapavi garemimombe'ua. Igwete ġa imboavujikweri mbatera inoġa Páscoa rupiara.

¹⁷ Ypytunimo Jesus'ga dozeve'ğa nderohoi pevo ġa nderokiavo. ¹⁸ Igwete ġa i'ui ojopyri upa. Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amombe'u katu ji kiro pe me: Pepyteripeve'ga po ti ji pyhyguka ji mondovouka ġapo pe nehē, ei ga. O'u ga kiro ji pavēi, ei ga ġa pe.

¹⁹ A'ero ġa ndovy'ari okovo. Onhinanhinani ġa ei ga pe:

—Ji rūi re po? ei ġa ga pe.

²⁰ —Ga ko opymi pão tyhya pype ji pavēi i'gwovo pepyteripeve'ga, ei Jesus'ga dozeve'ğa pe. ²¹ Kiro po ti ji manoi nehē. A'ereki kiro oho japiavo nhimombe'upyra – kiroki a'ea ahe okwatija ji mombe'gwovo hako, ei ga. Emo tiruahũ hete ti ga pe – kiroki ga ji mondouka ġapo pe. Po ga ndojihuvi hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo. Tupana'ga po ti ombohahy hete ga pe nehē, ei ga.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Lucas 22.15-20; 1 Coríntios 11.23-25)

²² Ģa i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Igwete ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga haygwe'rogi ima'ema'eamo ġwemimbo'ehara'ğa pe. Igwete ga ei ġa pe:

—Pepyhy i'gwovo. A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe, ei ga.

²³ Aerē ga ipyhygi copo – kiroki gwereko vinho. Igwete ga nhi'iġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua javo. A'ero ga imondoi ġa pe. Igwete ġa nhaporemō i'ui jugwi a'ero upa. ²⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—A'ea ko jirekoa, a'e ji jupe, ei ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijijukauka nehē, ei ga. Nahã po ti ji manoi vyakotyve'ğa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuve'ğa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ Amombe'u katu ji pe me: Kiro ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē. Aerē po ti nhanderuvihavuhhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ġwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji japo toryva nhande ve a'ero nehē hajiheva'ea ipyahuva'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa nhimby'yi Tupana'ga mboheteavo aerē ogwovo monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomrandu Pedrovã'ea nahã ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

²⁷ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepohi pa ti pe ji hugwi nehē, ei ga. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde a'ea, ei ga. Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa hako.

“Tupana'ga e'i:

‘Tajukauka ti ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei ga.

‘Ga jukarame po ti ovelhas nhiġwaheġwahemi nehē,’ ei Tupana'ga hako,” ei ga.

Igwete Jesus'ga ei no:

—Pe po ti na jitehe a'ero nehē no. Ģa ji jukarame po ti pe nhiġwahembavi nehē no, ei ga. ²⁸ Emo nhimbogweravirē nhimanoa hugwi po ti ji hoi Galilíapeve'ğa gwyri pe jitekovo pe nenonde nehē, ei ga ġa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Jara'ğa po ti opohipavipe nde hugwi. Jihi po ti ndapohirağwami nde hugwi, ei ga Jesus'ga pe novĩa.

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—A'itituhẽva'ea ti ji ei nde ve: Kiroğwe ypytunimo inamutiğa nhi'iğa renonde po ti nde ei ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Três po ti nde ea'jaa'javi ji ve nehẽ. Kirẽ po ti mokõi inhi'iğa'javi inamutiğa nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

³¹ Igwete Pedro'ga nhi'iğahi ga pe:

—Po ti ğa ji jukai nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei tuhẽ te a'ea nde ve nehẽ, ei ga. A'ea jitehe jara'ğa ei Jesus'ga pe no.

*Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsêmani pe
(Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46)*

³² Igwete Jesus'ğa hoi Getsêmani pe. Igwete ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

—Avo pejuvete pejiapyapyga, ei ga. Taho na'ẽ ti nhinhi'iğa Tupana'ga pe, ei ga ğa pe.

³³ Igwete ga ğa nderohoi Pedro'ga Tiagova'ea. João'ga ga gweroho no. Kiro omboju hete Jesus'ga opy'a. Ndovy'arihu hete ga. ³⁴ Igwete ga ei ğa pe:

—Jivy'are'yma ji juka ğwerĩ, ei ga. Avo ti pepyta pejikire'yma, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁵ Hehemo'i ga hoi a'ero. Igwete ga nhinoği ojovapyvo onhi'iğa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarama terembuhurukari hahyva'ea ji apiavouka, ei Jesus'ga ga pe. ³⁶ Apĩ, ei ga, nde erekwaha imongopava neremimbotarimova'ea rehe. Nurã ji ei nde ve: Terembuhurukari hahyva'ea ji ve a'ero, ei ga. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rüi ti eko. Enhimimbotarimova'ea rupi ti eko, ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ Kirẽ ga jivyra'javi ua trêsve'ğa ndepiaga. Oki pa reki ğa upa. Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Simão Pedro, ei ga. Ereki nde ejupa? Nerenhimomiranami'i'ĩ nde ejopehyja pe naerũ? ei ga ga pe. ³⁸ Tapekiri ti, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti ore,” pe'ji ti Tupana'ga pe, ei ga. Peko pota pe Tupana'ga nhi'iğa rupi novĩa. Emo Tupana'ga pe pokoge'ymame pe napenhimomiranami pete'varuhuro ğwaramo, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁹ Igwete Jesus'ga hoa'javi onhi'iğa Tupana'ga pe.

—Nde ipotarama terembuhurukari hahyva'ea ji ve, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁰ Aerẽ ga rura'javi trêsve'ğa pyri. Okipava'ja ğa upa. A'ereki ura'ja ğa pe ğa ndopehyihetea. Nonhi'iğa'uvi ğa ga pe a'ero.

⁴¹ Igwete ga hoa'javi onhi'iğa Tupana'ga pe. Aerẽ ga jivyra'javi trêsve'ğa pyri.

—Pekirijihu pe pejjupa? ei Jesus'ga ğa pe. Kirupi pekiratete, ei ga. Kiro ihoi japiavo ji pyhygukahava. Kiro po ti ğa ji kwava'eği okote'varuhuve'ğa po pe nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe. ⁴² Pevy kiroğwe. Pehepia. Kiro ki ga u jipyhygukahara'ga. Xaho ga rovatiamo a'ero, ei ga ğa pe.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.3-12)

⁴³ Jesus'ga nhi'iğame ğwemimbo'ehara'ğa pe kiro Judasva'ea ruri pea rupi – kiroki ahe dozeve'ğa pyteripeva'ea garemimbo'eharava'ea novĩa. He'yjuhuve'ğa ahe gweru ojupi. A'ereki xava'eve'ğa ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa no judeus'ğa mbo'ehara'ğa no – judeus'ğa moğitahara'ğa nhaporembo ombuhuruka he'yjuhuve'ğa Judasva'ea rupi topyhy ti ğa Jesus'ga javo. Ğa gweru itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve a'ero.

⁴⁴ Judasva'ea e'i jipe ğa pe:

—Tabeija na'ẽ ti Jesus'ga repiuka pe me. A'ero ti pepyhygahy ga rerogwovo, ei ahe ğa pe.

⁴⁵ Kiro Judasva'ea ruri a'ero ogwovo Jesus'ga rehei katu.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

Igwete ahe Jesus'ga bejjai. ⁴⁶ Kiro ġa Jesus'ga pyhygi a'ero. ⁴⁷ Pevo Jesus'gareheve'ga rekoi o'ama Jesus'ġa pavēi. Igwete ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea takyti ġa javo novia. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga rehe ga nambi'oga novia. ⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? ei ga. Nurā pe heruruhui itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? ei ga ġa pe. ⁴⁹ Nane'ymi ji rekoi pe pavēi nhandejatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo jipi, ei ga. A'ea rupi pe ndajipyhyguhui oji'i. Emo pe ji pyhyguka kiro aherembikwatijaragwera rupi ahenhi'īpo'ruavo, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi ga hugwi onhana oka'nhyima. A'ero Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohoi ga rerekovo.

⁵¹ Igwete ipyahuve'ga ruri Jesus'ga reviri. Ojipeji opira ga omongi herua i'arimova'ea jate. Igwete Jesus'ga pyhyhara'ġa ga pyhypotari novia. Emo gapiratehea ġa opyhy.

⁵² Igwete ga hemi jugwi taka'nhy ti ġa hugwi javo. Igwete ga henonhani opire'yma rerogwovo a'ero.

*Jesus'ga oko judeusva'ea moġitaharava'ea rovai pyteri pe
(Mateus 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.13-14, 19-24)*

⁵³⁻⁵⁶ Igwete ġa Jesus'ga rerohoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ronga pe Caifás'ga ronga pe. Oro Pedro'ga, irupe ga ruri Jesus'ga reviri okari pe ovahema. Pevo ga apygi guardas'ġa pavēi ojipe'eavo tata ypyvo.

Igwete ġa Jesus'ga rerohoi onga pe. A'ero judeus'ga moġitahara'ġa jatykatykapavi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa jara'ġa pavēi. Ġahā tuhē ojatyka jipi henduva judeus'ġa nhi'iġa ġa imbojarame mbatera ojipe'ġa ndehe. Igwete judeus'ġa moġitahara'ġa nhaporemo ojipe'ġa ndekari kiro tombojamboja ti ġa ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe javo. A'ereki ġa ojukauga pota ga. He'yi reki ġa novia – kiroki ġa u o'mbeo'mbero nahā Jesus'ga rekote'varuhui javo tehe. Emo ndojo'jajo'javi reki ġanhi'iġa. Nurā ġamoġitahara'ġa nde'i: “A'iti gamombe'ua. Nurā tijuka ga,” nde'i ġa.

⁵⁷⁻⁵⁸ Aerē ojipe'ġa po'ami o'mbero ġa pe. Igwete ġa etehei:

—Orohendu ore Jesus'ga nhi'iġa ikwehe, ei ġa. “Tamondurunduru ti aġa Tupana'ga ruhava,” e ko ga ikwehe, e'i tehe ġa. “Akwaimbae'ġa oapo agwa,” ei ga. “Emo mokōi ti ji herokiri japopava irūa nehē – kiroki vvyakotyve'ġa ndoapokwahavi,” ei ga, ei ġa imombe'uteheavo ġa pe novia.

⁵⁹ Emo ġanhi'iġa vehevi ndojo'javi.

⁶⁰ Igwete Caifás'ga po'ami ua ġandovai pyteri pe. Igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde a'ero ejihe ġa imbojambojarame naerū? ei ga. Nerenhimombe'uuhui nde ekovo naerū? ei ga Jesus'ga pe.

⁶¹ Jesus'ga nonhi'iġi reki upa onhi'īpotare'yma ġwaramo. Igwete ga ea'javi Jesus'ga pe:

—Ndehe re koi Cristoramo ereko naerū Tupana'ga remimbuhurukaramo? Nde ereko nhaneremimbohete'ra'ga ra'yramo Tupana'ga ra'yramo? ei ga. Enhimombe'u katu ti ore ve a'ero, ei ga ga pe.

⁶² —A'ea ko ji. Tupana'ga ji mbuhuruka avo yvya koty, ei Jesus'ga ga pe. Igwete po ti pe ji repiagi nehē ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri jitekovo huvihavamo nehē, ei ga. Pehepia po ti pe ji rura'javame yvaġatiġa pype ua yvya koty nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁶³ Igwete Caifás'ga nhimboahihetei Jesus'ga nhi'iġa henduvame. Nurā ga imbotararagi opira onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero javo. Igwete ga ei jara'ġa pe:

—Kirupi tuhē ojipe'ġa nemimombe'ua nhande ve. A'ereki ga tuhē e'iuhu ojive, ei ga.

⁶⁴ Pehendu ko pe ganhi'iġa ko. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero, ei ga. Marā po ti nhande ga rerekoi naerū? Marāi pe ga pe? ei ga jara'ġa pe.

Igwete ġa epavi ga pe:

—Oko te'varuhu tuhē ga. Tomano po ga hamo! ei ġa.

⁶⁵ Kiro ġa nyvuni ga rehe. Igwete ġa hovapiari gareakwara tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ġa kwaġakwari ga rehe.

—Ma'ġa okwa nde rehe? Ekwaha ti, ei ġa ga pe ga rerekomemuamo. Igwete guardas'ġa ga rovapetepetegi no.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'jaa'ja Pedrova'ea
(Mateus 26.69-75; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'ea ja okari pe Pedro'ga apygi guardas'ġa pavēi ojipe'eavo. Igwete Caifás'gapyrivehēa ruri. ⁶⁷ Pedro'ga repiagame hēa ga repiahetei.

—Nde ko Nazarépeve'gapavēiva'ea Jesus'gapavēiva'ea, ei hēa ga pe.

⁶⁸ —A'ea rūi ji! ei Pedro'ga o'mbero. Gara pe nde ei? ei ga hēa pe.

A'ero ga hoi ahehohava rupi. Nanime inamutiġa nhi'iġi. ⁶⁹ Igwete hēa ga repiagi pevo. Hēa ea'javi pevove'ġa pe:

—Agwa'ga ko Jesus'gapavēive'ga.

⁷⁰ Igwete Pedro'ga ea'javi o'mbero:

—A'ea rūi ko ji!

Aere'ĩ pevove'ġa ea'javi Pedro'ga pe:

—A'iti nde gapavēiva'ea. A'ereki nde Galiléiapeva'ea no, ei ġa ga pe.

⁷¹ Igwete Pedro'ga nhi'iġahyi ġa pe:

—A'itituhēva'ea ji a'e pe me. Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei ga ġa pe. Ji mberame pe me po ti Tupana'ga imbohahyi ji ve hamo, ei Pedro'ga ġa pe novā.

⁷² Nanime inamutiġa nhi'iġa'javi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iġagwera ojive. A'ereki opyhyga renonde Jesus'ga omombe'u jipe ga pe javo. “Inamutiġa nhi'iġa'java rupi po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve: ‘Ji ndakwahavi Jesus'ga’,” e'i jipe Jesus'ga Pedro'ga mbeaġwama mombe'gwovo ga pe.

Kiro Pedro'ga ikwahava'javi ganhi'iġagwera. Omboju Pedro'ga py'a. A'ero ga jehe'ohetei o'ama.

15

Pilatosva'ea eagwera Jesus'ga pe
(Mateus 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹ Ypyhajive judeus'ġa moġitahara'ġa jatykatykaa'javi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ġa nhaporemõ ġa jatykai nahanahā ti tireko Jesus'ga a'ero javo. Igwete ġa Jesus'ga kwarukari ga rerogwovouka governador'ga pyri Pilatos'ga pyri. ² Igwete Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero ereko naerū?

Igwete Jesus'ga ei:

—Ndehe ko ere poha.

³ Igwete ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa imbojambojatehei Jesus'ga rehe. Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ġa onhi'ipotare'yma ġwaramo ġa pe. ⁴ Igwete Pilatos'ga ea'javi ga pe:

—Nerenhi'iġihū nde ġa pe naerū? ei ga. Erehendu nde ġanemimbojaruhua ejihe, ei ga Jesus'ga pe novā.

⁵ Emo Jesus'ga nonhi'ikwepygi ga no. Nurā Pilatos'ga nhimomby'ai ga rehe.

Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga
(Mateus 27.15-26; Lucas 23.13-25; João 18.39-19.16)

⁶⁻¹¹ Kiro he'yjuhuve'ġa nduri javo Pilatos'ga pe.

—Páscoa japoja nanani nde cadeiapypeve'ga mbopiro'yi ga mohema cadeia hugwi oreremimbotarimo. Emohemuka ga kiro a'ero, ei ġa Pilatos'ga pe.

Igwete Pilatos'ga ei ġa pe:

—Tamohemuka ti ga a'ero – kiroki ga pe ġa ei judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga, ei ga. Ga mohema pe pepota a'ero? ei ga ġa pe.

A'ea Pilatos'ga ei he'yjuhuve'ğa pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa onhimyrõ reki Jesus'ga rehe,” ei ga. “Nurã ğa ga pyhygukari ga reruruka ji pyri,” ei Pilatos'ga. Nurã ga ei he'yjuhuve'ğa pe: “Gamohema pe pepota?” Emo ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa omomymomyi he'yjuhuve'ğa Barrabás'ga pe pe'ji javo. A'ea ja Barrabás'ga oko cadeia pype ojipe'ğa pavêi. A'ereki ğa otavuka gwuvihava'ga pe. Igwete Barrabás'ga gwuvihava'gareheve'ea jukai. Emo ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa omomyi he'yjuhuve'ğa Barrabás'ga pe pe'ji javo Pilatos'ga pe. Nurã ğa eğa'ei ga pe:

—Barrabás'ga koi emohemuka ore ve, ei ğa ga pe.

¹² Igwete Pilatos'ga ea'javi ğa pe:

—Oro ga – kiroki ga pe pe ei oreruvihavuhete'ga – marã po ti ji ga rerekoi nehẽ naerũ?

¹³ —Ekutuguka ga yva rehe ga mbovyruka tomano ga, ei ğa onhi'iğa mbuhua ga pe.

¹⁴ —Maranuhũrame ti ji ga kutugukari naerũ? Marã tuhẽ garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ğa pe.

Igwaigwavete reki ğa onhi'iğa mbuhuri ga pe a'ero.

—Embovyruka tuhẽ ga.

¹⁵ Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari tonhimohẽ ti ğa ji rehe javo. Igwete ga Jesus'ga nupanupãukari ipira apopyra pyvõ ga mondovo soldados'ğa po pe tokutu ğa ga yva rehe a'ero javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Mateus 27.27-31; João 19.2-3)

¹⁶ Igwete soldados'ğa Jesus'ga rerohei okihavuhua pype governador'ga rongaruvihava pype. Igwete ğa jara'ğa mbuhurukapavi tirekomemua ga javo. ¹⁷ A'ero ğa imongiukari ga pe tapy'ynhapiğwağahiva'ea nanongara huvihava'ğa omongi javo ga pe. Igwete ğa ipovãpovani yhyppoa hatihũva'ea onhatimağatuvava'ea apovo inoğa Jesus'ga akağa rehe ağa huvihava'ğa akanitara javo tehe jupe. ¹⁸ Igwete ğa eğa'ei ga pe:

—Ejoryjory ti judeus'ğa nduvihavuhetero, ei ğa ga pe ga rerekomemuamo.

¹⁹ Ojopy'rupy'ru ğa ga akanupanupamo yvyra pyvõ. Onyvunyvũ ğa ga rehe. Igwete ğa nenypy'andurundurugi ga pyri timbohete ga javo tehe. ²⁰ Nahã ğa ga rerekomemui. Aerẽ ğa hekyi iğwağahiva'ea ga hugwi gapiretea mongirukara'java ga pe. Igwete ğa ga rerohei tikutu ga yva rehe kiro javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Mateus 27.32-44; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

²¹ Kiro ğa Jesus'ga rerohei cidade hugwi. Nanime Simão'ga ruri cidade pe. Ga ko cidade de Cirenepeva'ero. Alexandre'ga ko gara'yra'ga Rufo'ga pavêi. Kiro Simão'ga ruri nhuhũa hugwi. A'ero soldados'ğa herohoukarahai Simão'ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara. ²² Igwete ğa Jesus'ga rerohei ga rerogwovo vytyruhua arimo Gólgota arimo. Gólgota pe nhande ei Aheapindava. ²³ Igwete ğa imondoi ga pe vinho mohağa pavêi mirra pavêi tahahyyme ti ga pe javo novia. Emo ga ndo'ui. ²⁴ Igwete ğa ga noği yva rehe ga kutukutuga hehe. A'ero ğa ga mbovyri ga mo'ama. Kiro soldados'ğa ipyhygi Jesus'ga pira tima'ẽ ti javo. A'ero ğa imombori ita'java'ea dados'java'ea ji koha javo jupe. Nahã ğa ima'ẽi tapy'ynhapira ojohupeupe.

²⁵ Nove horas rupi ğa ga kutugi yva rehe. ²⁶ Igwete ğa ikwatijari ãanemimbojaragwera Jesus'ga rehe. “Agwa'ga ko judeus'ğa nduvihavuhete'ga,” e'i ikwatijara. Nahã ğa ikwatijari imbojaragwera yva raygwera rehe ikutuga ga arimo yva rehe inoğa.

²⁷ Igwete soldados'ğa mokonhava'ea jukai ojipea rehe yva rehe ahe monguva no. A'ereki ahe ko governo movahihũva'ea. Igwete ğa ahe mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama.

[²⁸ Na tuhẽ Tupana'ga rembikwatijarukara ga mombe'unhoğwenondei hako. A'ereki omombe'u ãanhi'iğa ga pe. “Oko te'varuhu ko ga,” ei ğa ga pe, e'i ikwatijara hako. Na tuhẽ reki ğa ei Jesus'ga pe a'ero.]

²⁹ Igwete ġa – kiroki ġa okwa ga pyvõ – ġa nhakambovavagi ga rerekomemuamo ga mbotegweteavo ga rerekovo. Igwete ġa ei ga pe:

–Eh! Ere tuhẽ nde raikwehe: “Tamondurunduru ti nhandejatykahavuhua mokõi herokia japopava irũa,” ere nde raikwehe novĩa, ei ġa. ³⁰ Epopoakaro ġwaramo ejy ti yva hugwi a'ero teremanoyme ti, ei ġa Jesus'ga pe ga rerekomemuamo.

³¹ Na jitehe ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ga rerekomemui onhi'iġa ojohupe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavõi. Igwete ġa ei:

–Ojipe'ġa ga nomomanoukari. Emo re ki ga omano kiro a'ero! ei ġa ojohupe. ³² E'i tehe ga ojive: “Tupana'ga ji mbuhuruka yvya koty. Ji ko ġanduvihavuhetero israelitas'ġa nduvihavuhetero ako,” e'i tehe ga ojive, ei ġa. Na ga jyvi kiro yva hugwi a'ero, ei ġa. Ga jyvame po ti nhande ga repiagi ga rerovia nehẽ! ei ġa ojohupe.

Igwete ahe Jesus'ga mbotegwetei no – kiroki ahe o'ã yva rehe omanomo Jesus'ga pyri.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.28-30)

³³ Ahaji katu igwehetei kwara ipyryrymame. Ypytunahimba hete ġagwyri pe nhaporemõ imonga'aruga. Três horas rupi kwara imbokojahua'javi. ³⁴ Três horas rupi jitehe Jesus'ga onhi'iġa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

–Eloí, Eloí, lemá sabactani? ei ga.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

A'ea Jesus'ga ei ga pe. ³⁵ Jararamo pevove'ġa ġwendu ganhi'iġahyahiva novĩa. Emo ġa e'i tehe:

–Pehendu. E'i po ga Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pyri ji pokoga javo, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁶ Igwete ojipe'ga nhani ipyhyga jyruhu'iva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype herua. Igwete ga ipimombygi yvyra rehe imbovya imondovo Jesus'ga juru pe topyte ga javo. Igwete ga ei jara'ġa pe:

–Tihepia na'ẽ ti Eliasva'ea rura ga mbojyva naerũ, ei ga.

³⁷ Igwete Jesus'ga hapukajahivi omanomo.

³⁸ Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiakava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ojyva ua yvyvo. ³⁹ Jesus'ga rovai pyteri pe soldados'ġa nduvihava'ga ami. Igwete ga hepiagi gamanoa.

–Tupana'ga ra'yra tuhẽ po ahe, ei ga javo.

⁴⁰⁻⁴¹ Irupe kunhangwera'ġa hepiagi gamanoa no – kiroki ġa ohooho Jesus'ga rupi. Galilíapeve'ġa gwyrã rupi ga horame ġa hoi ga rupi imondomondovo mbatera ga pe jipi. Ĥa ko Maria Madalenahẽa Saloméhẽa no Mariahẽa no. Hẽara'yra'ġa ko José'ga Tiago'ga no ipyahuve'ga. Ojipe'ġa pevo u gamanoa repiaga onhimongyavo no kunhangwera'ġa – kiroki ġa uhu Jerusalém me Jesus'ga rupi.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-56; João 19.38-42)

⁴² Kiro ka'aru hete. A'ero judeus'ġa imboavujikweri mbatera. A'ereki ġa e'i: “Ko'emame ko sábadõ. A'ea rupi po ti nhande ndiaporavykyi mbatera apovo,” ei ġa. ⁴³ Igwete José'ga cidade de Arimatéiãpeve'ga ndopojihuvi ogwovo Pilatos'ga pyri oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe. José'ga ko judeus'ġa moġitahara'ġa pyteripeve'ga. Ojipe'ġa e'i ga pe pyry hete ga javo. Ymyã ga Cristo'ga rura pota toko ti ga nhanderuvihavuhetero javo. Igwete ga ndopojihuvi oporanduva Jesus'ga ra'oa rehe.

–Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa yva hugwi? ei ga Pilatos'ga pe.

⁴⁴ Igwete Pilatos'ga ei oyvyteri pe: “A'iti re po ahe manojipei?” Igwete ga ga mbuhurukari ojipyri soldados'ġa nduvihava'ga javo ga pe.

–Omano Jesusva'ea a'ero?

⁴⁵ –Omano tuhẽ ko ahe, ei ga imombe'gwovo ga pe.

Henduvame ganhi'iġa Pilatos'ga ei José'ga pe:

–Eroho ti ahera'oa a'ero.

⁴⁶ Igwete José'ga hoi ipyhyga tapy'ynhapipyryva herogwovo Jesus'ga ra'oa pyri. A'ero José'ga gara'oa mbojyvi yva hugwi imamana tapy'ynhapira pyvõ. Igwete ga gara'oa rerohoi herokia itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype inoğa heja. Igwete ga hovapytymi ikwaruhua itauhua moanhana imohina jurukwari pe. ⁴⁷ Maria Madalena'ga gwepia gara'oa nongava. Mariahêa gwepia no – kiroki hêa Tiago'ga yhêa.

16

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Ihopavame kwara sábadu rupi gaporavykye'yma rupi, a'ero kunhangwera'ga hoi ipyhyga nhandya'java'ea perfume timongy ti ahera'oa rehe javo. Maria Madalenahêa hoi Saloméhêa no Mariahêa no – kiroki hêa Tiago'ga yhêa. ² Ko'emame domingo rupi ga herohoi a'ero itaruvihavuhua kwaruhu pe gara'oa nongai pe. Ypyhajive ga herohoi kwara po'ria rupi. ³ Herohorame ga ei ojohupe:

—Ma'ga po ti ope'a itauhua nhande ve nehê imoanhana jurukwara imongovo nehê? ei ga. A'ereki ipohyi hete nhande ve, ei ga ojohupe novia.

⁴ Hepiakaturame ga nhimombaragwahavi reki imoanhanipyra rehe itauhua rehe.

—Ope'a jipe ga jugwi ra'e, ja'gwy, ei ga.

⁵ Igwete ga ki ikwaruhua pype. A'ero ga ipyahuve'ga repiagi. Kokoty ga reni ipype. Ipukuhu gapira. Tiğahivuhu hete. Onhimomby'a hete ga ga repiagame okyhyjiavo.

⁶ Igwete ga ei ga pe:

—Tapenhimomby'aa'javi, ei ga. Peheka pe Jesus'ga Nazarépeve'ga – gaha ga ojuka yva rehe oji'i novia, ei ga ga pe. Ga okwerava'ja. Avo rui ga reko kiro. Pehepia ganongavagwera, ei ga kunhangwera'ga pe. ⁷ Hepejigwovo kiro gakwerava mombe'gwovo garemimbo'ehara'ga pe Pedro'ga pe, ei ga ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Oho ti Jesus'ga Galiléia pe ga nenonde. Pevo ti ga ga repiagi nehê. E'i jipe ga a'ea ga pe ikwehe!” A'ea ti pe'ji Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe, ei ga kunhangwera'ga pe.

⁸ A'ero ga ei ikwaruhua hugwi onhana ohyhyipava. A'ereki ga omboju opy'a. Nomombe'ui ve ga Jesus'ga kwerava ojipe'ga pe okyhyjihetero gwaramo.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe

(Mateus 28.9-10; João 20.11-18)

[⁹ Domingo rupi ko'eğatue'yma rupi Jesus'ga kwerava'javi omanoa hugwi. Okweravirê ga jipiukari Maria Madalenahêa pe ppy – hehã hugwi Jesus'ga ombojipe'ape'a anhağa seteva'ea. Igwete Jesus'ga jipiukari hêa pe. ¹⁰⁻¹¹ A'ero hêa hoi Jesus'gapavêive'ga pyri tamombe'u ga pe javo. Ojehe'o hete ga upa okoveveuhuro omano Jesusva'ea javo tehe. Igwete hêa ei ga pe:

—Okwerava'ja ga kiro, ei hêa. Ahepia ji ga ko, ei hêa ga pe novia.

Emo ga ndogweroviarihu reki hêanhi'iğa.

Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe

(Lucas 24.13-35)

¹² Aerê mokonha'ga horame nhu me Jesus'ga jipiukari ga pe ojirojijyita. ¹³ Igwete ga jivyri a'ero imombe'gwovo Jesus'ga remimbo'ehara'ga pe.

—Jesus'ga okwerava'ja kiro, ei ga. Orohepia ore ga ko, ei ga ga pe novia.

Emo ga ndogweroviari jitehe ga.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe

(Mateus 28.16-20; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴ Aerê mbatera ua rupi Jesus'ga jipiukari onzeve'ga pe no gwemimbo'ehara'ga pe. Igwete ga nhi'iğahyi ga pe.

—Napeangarihu pe heroviare'yma, ei ga. A'ereki pe ndaperoviarihu ga – kiroki ga ji repia ji kweravirê, ei ga ga pe.

¹⁵ Igwete ga ei ga pe no:

—Peho ti ojipe'ğa gwyri pe nhaporemo, ei ga. Pemombe'u hete ti pyryva'ea ji mombe'gwovo yvyakotyve'ğa pe nhaporemo, ei ga ğa pe. ¹⁶ Po ti ğa jikogi ji rehe onhimobatzavouka nehẽ, a'ero po ti ğa hoi Tupana'ga pyri okovo avuirama nehẽ, ei ga. Po ti ğa ndojikogi ji rehe, a'ero po ti Tupana'ga ei peko te'varuhu pe javo ğa pe nehẽ. A'ero po ti ğa hoi hahyva'ea ruvihava pype avuirama nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe. ¹⁷ Kiroki ğa ojiko ji rehe – ğa pe po ti Tupana'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea nehẽ. Ombojipe'a po ti ğa anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ğa hugwi jipopoakarimo nehẽ. Tupana'ga po ti omongo ғанhi'iğa hajiheva'ero nehẽ aherembikwahavipyre'ymamo nehẽ, ei ga ğa pe. ¹⁸ Po ti ğa ipyhygi mboja nehẽ, a'ea po ti nombote'varuhui ğa momanoukare'yma nehẽ. Po ti ğa i'ui ahejukava'ea nehẽ, ndikwahyi po ti ğa pe nehẽ, ei ga. Po ti ğa pokogi itetirũave'ğa ndehe nehẽ, a'ero po ti ğa nhimohiğatui nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ğa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype
(Lucas 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹ Igwete Jesus'ga ғаpojykaharete'ga nhi'imbavi ғwemimbo'ehara'ğa pe. A'ero Tupana'ga ga rupirukari yvagi pe ga mbuhuruka. Pevo ga apygi oina Tupana'ga pyri ga moiruamo.

²⁰ Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ğape'ğa gwyri pe. Igwete Jesus'ga ғаpojykaharete'ga ға pokopokogi japovouka ahemonhimomby'ava'ea ға pe. Nahã ga heroviarukari ғанemimombe'ua ojipe'ğa pe a'itituhẽva'ea javo jupe.]

LUCASVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de Lucas

Lucasva'ea okwatija Teófilova'ea pe

¹ Kiro ji ikwatijari nde ve, Teófilo, terekwaha hete ti huvihavamo javo. Ojikwe he'yive'ğa okwatija imombe'gwovo orerembikwahava nahanahã Cristo'ga oko ojiheve'ğa pyteri pe ğa mbojikoguka ojihe javo. ² Okwatija ğa Jesus'garupive'ğa nemi-mombe'ua – kiroki a'ea ğa omombe'u ore ve Jesus'gareheva'ea pe. Ğa omombe'u Jesus Cristo'ga rura avo yvya koty garuva ahe pyri no. Ğa omombe'u Jesus'ga remimbo'ea ojive no. Ğanemimombe'ua he'yive'ğa okwatija a'ero.

³ Jihi no, ji ikwahapavi, Teófilo. A'ereki ymyahũ ji anhimbo'e Jesus'ga rura rehe gareaporoğita rehe no garemimbo'ea rehe no. Ajapyaka ji hendukatuavo Jesus'garupive'ğa ga mombe'urame. Pyry ji ve no ji ikwatijari Jesus'ga rehe terekwaha ti javo. Kiro po ti ji ikwatijapavi Jesus'ga mombe'ukatuavo nehẽ. ⁴ Nahã po ti ji nde mbo'epavi Jesus'ga rehe nehẽ. Ymya nde henduvi Jesus'ga mombe'ua. Kiro po ti ji ikwahaheteukari nde ve ikwatijarame imombe'upava nde ve nehẽ.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u João Batistava'ea arağwama

⁵ Ymyahũ Herodesva'ea rekoï israelitas'ğa nduvihavuhuro ğagwyri pe Judéia pe. A'ea rupi Zacariasva'ea rekoï ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe. A'ereki aheremboypy Abiasva'ea. A'ero ahe poravykyi Abiasva'ea rakykwepohara'ğa pavẽi gwe'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Zacariasva'ea rembirekova'ea ko ikwava'ẽharava'ea rakykwepoharamo oko no. Aherera Isabel. ⁶ Ahe memei Tupana'ga reroviahetei ga nhi'ïpo'rupava Zacariasva'ea Isabelva'ea pavẽi. Ahe oko katu jipi.

—Pepyry pe, ei Tupana'ga ahe ve a'ero.

⁷ Ahe ndata'yri. Ahe jogwerekopyrame Isabelva'ea ndata'yri. Aerẽ ahe memei ixava'e, a'ero kaitu ahe ndata'yri.

⁸ Kiro Zacariasva'ea poravykyi gwe'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype Abiasva'ea rakykwepohara'ğa pavẽi jara'ğa py'ruavo ikwava'ẽharamo. ⁹ Ojopy'rupy'ru ğa imbokaita incenso perfume apopyra Tupana'ga pe jipi ojatykahavuhua pype. A'ero kiro Zacariasva'ea herohoi perfume apopyra imbokaita Tupana'ga pe. ¹⁰ Ahe imbokairame he'yjuhuve'ğa nduvi onhimongyavo okari pe ojatykahavuhua pyri templo pyri onhi'ığa Tupana'ga pe.

¹¹ Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ua o'ama Zacariasva'ea pyri. Perfume apopyra kaihava pyri ojohukoty rüi ga ruri Zacariasva'ea imbokairame perfume apopyra hehe. ¹² Zacariasva'ea py'a oko tehe ga repiagame. Okyhyji hete ahe ga hugwi. Ovytyteri pe ahe ei: “Marã po ti ji rekoï nehẽ naerũ?” ei ahe.

¹³ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Terekyhyji, ei ga Zacariasva'ea pe. A'ereki Tupana'ga ğwendu katu nde nhi'ığame ga pe. Nurã po ti nde ra'yramo enhimbirekohẽa pe Isabelhẽa pe nehẽ, ei ga Zacariasva'ea pe. João ti pemondo inoğa gareraramo peja'yra'ga reraramo, ei ga. ¹⁴ Ga arame po ti nde vy'ari ejoryjoryvamo nehẽ. He'yjuhuve'ğa po ti ovy'a gworygworyvamo nehẽ no.

¹⁵ —Aerẽ po ti Tupana'ga ei ga pe nehẽ: “Huvihava ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei ndera'yra'ga pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nurã po ti pe ndoryndoryvamo nehẽ. Ndo'ui po ti ga vinho nehẽ. Ojipe'ia no ahemboheagwryva'ea po ti ga ndo'ui nehẽ. Tupana'ga ra'uva po ti ndojipe'ai ga hugwi ga pojykavo nehẽ ga arypyrame nehẽ ga nhimomboakarame nehẽ no.

¹⁶ —Gaha po ti e'i israelitas'ğa pe nehẽ: “Penhi'ïpo'rua'ja ti Tupana'ga,” e po ti ga nehẽ. A'ero po ti he'yive'ğa Tupana'ga nhi'ïpo'ruï ojikoga ga rehe nehẽ ndehe ko orepojy kaharetea javo ga pe, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁷ —Ndera'yra'ga po ti oho nhandepojykaharete'ga renonde nehē, ei ga Zacariasva'ea pe. Ymyahū Tupana'ga ra'uva opojyka Eliasva'ea ahe moiruomo ga mbopopoaka, ei Tupana'gapyrive'ga. Na jitehe po ti Tupana'ga ra'uva ndera'yra'ga pojykai ga moiruomo ga mbopopoaka nehē. A'ero po ti ndera'yra'ga akwaimbae'ga mbo'embo'ei nehē. “Pearō ti peja'yra'ga.” A'ea po ti ga ei ḡa arōukara'java ḡa pe nehē, ei ga. Kiroki ḡa ndokoi Tupana'ga nhi'iḡa rupi – ḡahā po ti ga ombojapyaka katu nehē. Pyryve'ga ja po ti ḡa oko a'ero gweaporoḡitakaturu nehē. Nahā po ti ndera'yra'ga ḡa mboavujikweri Tupana'ga pe nehē toko ti ḡa Tupana'gareheva'ero javo. O'arame nahā po ti ga rekoï nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Zacariasva'ea pe.

¹⁸ —Marā po ti ji heroviari tayri'ga rehe nehē? ei Zacariasva'ea. A'ereki ji jixava'e nhirembirekohēa pavēi, ei ahe.

¹⁹ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Jirera ko Gabriel. Jihi Tupana'gapyriva'ea jitekovo ga pyri jipi, ei ga Zacariasva'ea pe. Gaha Tupana'ga ji mbuhurukari nde pyri emombe'u ti Zacarias'ga pe javo. A'ero ji ruri imombe'ukatuavo nde ve pyryva'ea. ²⁰ Nahā po ti ndera'yra'ga, a'e ko ji nde ve ko, ei ga Zacariasva'ea pe. Aerē Tupana'ga erame po ti ji'eagwera apiavo ihoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga. Nde ndereroviari reki ji'ea, ei ga. Nurā po ti nde nerenhi'iḡa'javi nehē, ei ga. Ji rendu ti! Ndera'yra'ga arirē jate po ti nde nhi'iḡa'javi nehē, ei ga Zacariasva'ea pe.

²¹ Ojatykahavuhua pyri templo pyri Zacariasva'ea re'yja'ḡa nduvi okari pe Zacarias'ga ti tohē jugwi kiro javo. Oyvyteri pe ḡa ei: “Maraname ga nohemuhūi naerū ore ve?” ei ḡa onhimomby'avo.

²² Aerē ahe hemame ḡajatykahavuhua hugwi ua ḡa pyri tegwete ganhi'i'hava ḡa pe. A'ero ḡa ei:

—Maraḡatu ga nonhi'iḡa'javi? ei ḡa. Po Tupana'ga gwepiuka mbatera ga pe, ei ḡa.

A'ereki opoa pyvō ahe nhi'inhi'ipotari ḡa pe. Nohema'javi ve reki ahenhi'iḡa ahe hugwi. A'ero ḡa hoi ogwovo.

²³ Aerē Zacariasva'ea poravykya'javi ojatykahavuhua pype templo pype. Mbohapyra te ahe kiri oporavykyavo. Oporavykypavirē ahe jivyri ogwovo ḡwonga pe.

²⁴ Aerē Zacariasva'ea rembirekova'ea Isabelva'ea puru'aro. Isabelva'ea ndohoi ḡwonga hugwi. Cinco ahe jahya mondoi ohoe'ymame ḡwonga hugwi. Ahe e'i:

²⁵ —Ji poko Tupana'ga. A'ereki ga ombuhu jira'yra'ga ji ve nhirembireko'ga pe no, ei ahe. Ymya ḡa ji jai nandera'yri javo. Kiro po ti ḡa nde'ia'javi ji ve nehē, ei ahe.

Tupana'gapyrive'ga omombe'u Jesus'ga araḡwama

²⁶ Oporu'arame seis Isabelva'ea jahya mondoi. A'ea rupi Tupana'ga ojipyrive'ga mondoukari Gabriel'ga cidade de Nazaré pe – perope Galiléiapeve'ḡa gwyri pe. ²⁷ Pevo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hoi ojyva imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iḡa Mariava'ea pe. Akwaimbae'ga ndogwerekoi ve ahe.

—Hehā ti tahembireko tuhē Daviva'ea rymymino'ga pavēi nehē José'ga pavēi nehē, ei ahepo'ria.

Mariava'ea nahembirekoi ve Joséva'ea pavēi Tupana'gapyrive'ga rurame Mariava'ea pyri. ²⁸ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri Mariava'ea pyri javo ahe ve:

—Ejoryjory ti, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomyry nde ve okovo nde pyri. Koji'i Tupana'ga imomyryvi nde ve kunhangwera'ḡa pe hohe, ei ga Mariava'ea pe.

²⁹ Omyi Mariava'ea py'a Tupana'gapyrive'ga imombe'urame ahe ve. Oyvyteri pe ahe ei: “Maraḡatu ga ei ji ve ra'e?” A'ea ahe ei ojapyakavo hehe ikwahave'yma. ³⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei:

—Maria, ei ga ahe ve. Terekyhyji! A'ereki Tupana'ga imomyryvi nde ve. ³¹ Ji rendu ti! Ndepuru'a po ti nde nehē, ei ga. A'ero po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehē, ei ga Mariava'ea pe. Jesus emondo ti inoḡa gareraramo. ³² Huvihavuhu hete po ti ga nehē, ei ga. Nhandepojykaharete'ga Tupana'ga koji'i ipopoaka hete ḡa hohe pa.

Jesus'ga pe po ti ga ei nehē jira'yra'ga. Tupana'ga tuhē po ti ga mongoi nehē eko ti huvihavuhuhetero javo. Nahā po ti ga huvihavuhuhetero ḡwamonhava'ea py'rovo Daviva'ea py'rovo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. ³³ Nane'yimi jipi po ti ga rekoi Jacóva'ea rakykwepohara'ḡa nduvihavuhuhetero gwe'yja'ḡa nduvihavuhuhetero nehē. Avuirama po ti ga rekoi huvihavamo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Mariava'ea pe.

³⁴ Kiro Mariava'ea ei:

—Akwaimbae'ḡa ndajirerekoi ve, ei ahe Tupana'gapyrive'ga pe. Ma po ti ji puru'aro nehē naerū? ei ahe ga pe.

³⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ahe ve:

—Pry hete Tupana'ga ra'uva. Tupana'ga ipopoaka hete ojipe'ḡa hohe pa. Aerē po ti gara'uva jyvi ua nde pyri nehē. Opopoakara pyvō po ti Tupana'ga tayri'ga mondoi nde pype a'ero nehē. Nahā po ti ga ndera'yra'ga apoi nde ve nehē, ei ga Mariava'ea pe. Nurā ombo'arame po ti ndera'yra'ga pyryhetero nehē. “Tupana'ga ra'yra'ga,” e po ti ḡa ga pe nehē, ei ga ahe ve.

³⁶ —Ji rendu ti! ei ga ahe ve. Erekwaha nde eje'yjahēa Isabelhēa. Hēa ipuru'a no. Iḡwaiḡ hēa kiro a. Ymya ḡa ei: “Ndata'yri tuhē hēa.” Nahā ḡa ei. Emo seis hēa omondo jahya opuru'arame. Kiro po ti hēa gwa'yra'ga mbo'ari nehē. ³⁷ A'ereki Tupana'ga pe ahā onhimiva'ea, ei ga imombe'gwovo.

³⁸ A'ero Mariava'ea ei Tupana'gapyrive'ga pe:

—Ji ko Tupana'gareheva'ea. Na ti ji puru'aro a'ero nehē ganhi'iḡa rupi nehē – kiroki a'ea nde eremombe'u ji ve, ei ahe ga pe.

A'ero Tupana'gapyrive'ga hoi ahe hugwi.

Mariava'ea oho Isabelva'ea repiaga

³⁹ Aerē Mariava'ea herekokatui ombate'ria. Kotihī ahe herohoi vytyruhua rupi Judéiapeve'ḡa gwyri pe vytyruhupeve'ḡa gwyri pe ogwovo pevove'ḡa cidade pe. ⁴⁰ Pevo Zacariasva'ea rongga pe ahe hoi ogwovo Isabelva'ea pyri.

—Kiroḡwe ji ruri, ei ahe Isabelva'ea pe.

⁴¹ A'ero Isabelva'ea ra'yrava'ea Isabelva'ea avykyi aheyvyteri pe ahe Mariava'ea nhi'iḡa renduvame. Kiro Tupana'ga ra'uvapyryva ruri Isabelva'ea pyri ahe pojykavo.

⁴² Nurā Isabelva'ea nhi'iḡa hahyahi hēa erame:

—Koji'i Tupana'ga imombyryvi nde ve kunhangwera'ḡa pe hohe, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi ndera'yra'ga pe nehē no. ⁴³ Nde ko jipojykaharete'ga yhēa reki. Kiro po ti nde ga mbo'a nehē. A'ero nde huvihava. Jihi okoteheva'ea ko ji. Emo nde erejo jitehe ji repiaga! ei ahe Mariava'ea pe onhimomby'avo.

⁴⁴ Nenhi'iḡa ji henduvame kotihī jira'yra'ga roryroryvamo ji avykyavo jivytyteri pe ko, ei ahe Mariava'ea pe. ⁴⁵ Pry hete nde ve. A'ereki nde Tupana'ga nhi'iḡa rerovia na tuhē po ti a'ero nehē javo, ei Isabelva'ea Mariava'ea pe. Tupana'ga po ti nopiriani tuhē onhi'iḡa nde ve nehē, ei Isabelva'ea.

Mariava'ea ombohete Tupana'ga

⁴⁶ A'ero Mariava'ea ei:

—Ambohete tuhē ji Tupana'ga jipojykaharete'ga jipy'a pe. Huvihavuhu ko nde epyryvamo, a'e ji ga pe.

⁴⁷ Tupana'ga ji mbohoryory ojihe, ei ahe.

Jivytyteri pe ji jiroryrory.

A'ereki ga nhimbopiro'yharamo oko.

⁴⁸ Ji ko gareheva'ero, ei ahe. Ji rendu ti! Kiro ji ndakotehea'javi reki.

A'ereki ga ji repia katu ji moka'nhyme'yma.

Nurā kiro po ti vvyakotyve'ḡa epavi nehē

pyry hete hēa pe javo ji ve, ei Mariava'ea.

⁴⁹ A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga ji poko hete.

Anhimomby'a ji ga rehe.

Pyry hete tuhē ga.

⁵⁰ Nane'yumi ga ġa arōhetei ġa pokoga
 – kiroki ġa ganhi'iġa rupi oko ga mbohetepota.
 Oporogwety ga ġanda'yra'ġa ġanymymino'ġa no
 – kiroki ġa ganhi'iġa rupi oko ga mbohetepota.
 Oporogwety ga ġanamonha'ġa no
 – kiroki ġa ganhi'iġa rupi oko ga mbohetepota, ei Mariava'ea.

⁵¹ Ga okwahavuka opopoakara.
 Ombokwaki'o ga onhimboheteve'ġa.

⁵² Ga omombo huvihava'ġa
 tapekoa'javi ti huvihava kiro javo ġa pe.
 Okoteheve'ġa ga omongouka reki
 eko ti huvihavamo kiro javo ġa pe, ei Mariava'ea.

⁵³ Ga omondo pyryva'ea imbatere'ÿve'ġa pe.
 Imbateve'ġa ga omondouka reki ojihugwi.
 Ġapojate oho a'ero.

⁵⁴ Tupana'ga nomoka'nhymi onhi'iġagwera ojiheva'ea pe israelitasva'ea pe.
 Oko ga ġwembi'ea rupi ahe pokoga, ei Mariava'ea.

⁵⁵ Ymyahū ga nhi'iġatui nhaneramonhava'ea pe Abraōva'ea pe.
 Aerē ga nhi'iġatui aherakwepoharava'ea pe israelitasva'ea pe.
 “Nane'yumi ji pe pokogi jipi,” ei Tupana'ga ahe ve.
 “Penymymino'ġa po ti ji ġa pokogi nehē no,” ei ga. Na tuhē reki.
 Nomoka'nhymi ga ahe pokoga.

Ga po ti nhande pokogi nehē no, ei Mariava'ea.
 Nhanenymymino'ġa po ti ga ġa pokogi nehē no.
 Ġanymymino'ġa po ti ga ġa pokogi nehē no, ei Mariava'ea.

⁵⁶ Kirē Mariava'ea trēs jahya mondoi gwerevi opytavo Isabelva'ea pyri. Aerē ahe jivyri ogwovo ġwonga pe.

João Batistava'ea o'a

⁵⁷ Kiro Isabelva'ea ra'yrava'ea ahava. A'ero ahe gwa'yrava'ea mbo'ari.
⁵⁸ Aherongapypeve'ġa okwaha aheryja'ġa pavēi Tupana'ga pyryhetea ahe ve ga ahera'yrava'ea mbo'arukaro ġwaramo ahe ve. A'ero ġa ndoryndoryvamo Isabelva'ea pavēi.

⁵⁹ Sete tay'riva'ea kiri o'arirē. Ko'emame aherakwanhapi'ria kytihava. A'ero ġande'yja'ġa nduri hepiaga. Tay'riva'ea rehe ġa inombotari ahereraramo ahepo'ria rera Zacarias po ti garera nehē javo. ⁶⁰ A'ero ahe'yembora ei:

—Ahā te! Poi rūi po ti garera nehē. Garera po ti João nehē, ei Isabelva'ea.

⁶¹ A'ero ġa ei ahe ve:

—Maraname nde ei nahā? Ndogwerekoi ndere'yja'ġa a'ea gwera, ei ġa.

⁶² Opoa pyvō ġa ei tay'riva'ea po'ria pe marāva'ea nde erepota garera naerū javo.

⁶³ A'ero Zacariasva'ea poeruri peru ti ji ve ikwatijahava javo. A'ereki ahe nonhi'iġi. Ġa imondorame ikwatijahava ahe ve, ahe ikwatijari inoġa: “Garera ko João.” Ġa nhimomby'apavi aherera repiaga.

⁶⁴ Kiro kotihī Zacariasva'ea nhi'iġa'javi a'ero.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ahe ga mboheteavo.

⁶⁵ Zacariasva'ea nhi'iġame ahekotyve'ġa kyhyjipavi. Hehe ġa nhomonhi'inhi'iġi imombe'gwombe'gwovo pa vvytyvytyruhupeve'ġa pe nhaporemō Judéiapeve'ġa pe.

⁶⁶ Kiroki ġa ġwendu Zacariasva'ea mombe'ua tay'riva'ea mombe'ua no – ġa nhaporemō ojapyaka hehe. A'ero ġa ei:

—Tayri'ga po ti oko huvihavuhuro a'ero nehē! ei ġa.

A'ereki Tupana'ga popoakahetea oko tay'riva'ea rupi.

Zacariasva'ea omombe'u gwa'yrava'ea

⁶⁷ Tay'riva'ea po'ria Zacariasva'ea, ahe kiro Tupana'ga ra'uva ahe pojykai. A'ero ahe imombe'ui Tupana'ga rembikwahavukara javo:

⁶⁸ —Timbohete ti nhandepojykaharete'ga israelitas'ğa pojykaharete'ga Tupana'ga! A'ereki ga uhu nhande pokoguka ojiheva'ea pokoguka nhande mbopiro'yavouka, ei Zacariasva'ea.

⁶⁹ Ga ombuhuruka ipopoakaheteve'ga toko ti ga ġambopiro'yharamo javo.

Garamonhava'ea ko Daviva'ea Tupana'gareheva'ea, ei Zacariasva'ea.

⁷⁰ Ymyahū hete Tupana'ga omombe'u jipe ipopoakaheteve'ga rura pyryva'ea pe onhi'iġa mombe'uharava'ea pe.

A'ero Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea garura mombe'ui nhaneramonhava'ea pe.

⁷¹ Ahe e'i: “Tianembopiro'y ti ipopoakaheteve'ga nhanearōe'ÿve'ġa hugwi nehē.”

A'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ei nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga remimbotarimova'ea mombe'gwovo, ei Zacariasva'ea.

⁷² A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hete nhaneramonhava'ea pe:

“Amombyry po ti ji pe me

imoka'nhyme'yma nhinhi'iġa Abraãova'ea pe nehē,” ei Tupana'ga, ei Zacariasva'ea.

⁷³ Ymyahū Tupana'ga onhi'i nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe, ei Zacariasva'ea.

⁷⁴ Abraãova'ea pe ga ei:

“Ambopiro'y po ti ji nderakykwepohara'ġa ġa'arōe'ÿve'ġa hugwi nehē.

A'ero ti ġa toko nhinhi'iġa rupi ji mboheteavo okyhyjie'yma nehē,” ei Tupana'ga.

⁷⁵ “Nane'yumi ti nderakykwepohara'ġa toko pyry okovo jireheva'ero

ji mboheteavo okokatuavo jipi nehē,” ei Tupana'ga nhaneramonhava'ea pe, ei Zacariasva'ea imombe'gwovo ġa pe.

⁷⁶ —Tapihã, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

Nde ypy ti ereho Tupana'ga renonde nehē

imboavujikwea ga pe garura renonde nehē.

Nurã po ti ga ei nde ve nehē

ereko ti nde nhinhi'iġa mombe'uharamo nehē javo.

Gaha oko ojipe'ġa hohe pa Tupana'ga, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁷⁷ Nde po ti eremombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iġa gareheve'ġa pe ġa moġitavo nehē.

A'ero po ti nde ei ġa pe nehē:

“Uhu po ti ipopoakaheteve'ga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi nehē.

A'ereki ga a'ea omombo nhande hugwi ikwahava'jave'yma.”

A'ea po ti nde ei ġa pe nehē, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁷⁸ Nahã po ti nehē. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhande repiakatuavo.

Opyryvamo ġwaramo po ti ga ipopoakaheteve'ga mbuhurukari nhande pyri yvaga hugwi nehē.

⁷⁹ Urame po ti ipopoakaheteve'ga ei ikwahavuka nhande ve nehē.

“Pejiko ti ji rehe imomboruka pejikote'varuhua ji ve.

A'ero po ti ji pe nderohoukari yvagi pe

pe mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehē.

A'ero po ti pe ndapehoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.”

A'ea po ti ga ei ikwahavuka nhande ve nehē.

A'ereki nhande ndikwahavi nhandekote'varuhuavo

nhandekyhyjiavo hahyva'ea ruvihava hugwi okovo ġa ja

– kiroki ġa oho ypytuna rupi.

“Mome po pehea?” ei ġa ikwahave'yma.

Ipopoakaheteve'ga po ti ikwahavukari nhande ve

imbokojahuavo nhaneakaġi pe inoġatuavo nhandepy'a

ji rupi po ti pe hoi yvagi pe nehē javo, ei Zacariasva'ea gwa'yrava'ea pe.

⁸⁰ Aerẽ tay'riva'ea nhimomboakari oky'rahu'iro Zacariasva'ea ra'yra'va'ea. Pyry hete tuhẽ tay'riva'ea reaporoğita okovo. Aerẽ oyvuakarama ahe ruvi ongae'yi me upa. Aerẽ ahe oje'yja'ğa moğitai israelitas'ğa moğitai Tupana'ga nhi'iğa rehe.

2

Jesus'ga aragwera (Mateus 1.18-25)

¹ João Batistava'ea arirẽ César Augustova'ea oko huvihavuhuro tuhẽ romanova'ea. A'ero ahe ei ogwyrive'ğa pe nhaporemõ ğa mondovouka ikwatijaruka ğandera. ² A'ea rupi ğa hoypyı ikwatija. A'ea rupi Cirênio'ga oko governador'ga Síriapeve'ğa gwyrı pe. ³ Ğa nhaporemõ ğa hoğahoi ğwamonhava'ea cidade pe ğwamonhava'ea aragwerı pe imondovo gwera.

⁴ Nurã Joséva'ea hoi cidade de Nazaré hugwi. Ogwyrı hugwi ahe hoi Galilía hugwi ogwovo. Judéiapeve'ğa gwyrı pe ahe hoi cidade de Belém me – perope ymyahũ Daviva'ea o'a Joséva'ea ramonhava'ea. ⁵ Nurã pevo Belém me Joséva'ea hoi imondovo gwera Mariava'ea pavẽi.

Mariava'ea aherembirekoruama, ymya ahe ipuru'a okovo. ⁶ Kiro ahera'yra'ga ahava reki ahe vahemame pevo. ⁷ A'ero ahe gwa'yra'ga mbo'ari upa. Gaha ahera'yrypya. Ahe ga mamağatui tapy'ynhapira pyvõ ipukuhuva'ea pyvõ ga mondovo ga noğa yuranuhũa poıtava pype – perope ğa omondo mbatera yuranuhũa pe. A'ereki ahã ahe ve ahekihava pevo ğanonga pype. Nurã yuranuhũa rokaja pype Mariava'ea ombo'a gwa'yra'ga.

Ovelhas repiakatuharava'ea Tupana'gapyrive'ğa pavẽi

⁸ Belém kotyı ve ğa nduvi nhuhũ me ovelhas repiakatuhara'ğa. Gwepia katu ğa ovelhas he'yjuhuva'ea ypytunimo okovo.

⁹ Kotihĩ hete nhandepojykaharete'gapyrive'ga Tupana'gapyrive'ga jipiukari ğa pe yvaga hugwi. Nhandepojykaharete'ga rendy'jandy'java imbokojahupavi ğa pe. Ohyhyi ğa okyhyjiavo. ¹⁰ A'ero Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ei ğa pe:

–Tapekyhyji te, ei ga ğa pe. Ji rendu ti! Ajo ji tamombe'u Tupana'ga nhi'iğa pe me pyryva'ea pe me, ei ga. Henduvame horyory pa hete po ti ğa nehẽ pegwyrive'ğa israelitas'ğa. ¹¹ Kiro ji imombe'ui pe me pyryva'ea. Ga o'a ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga ko pembopiro'yharamo oko, ei ga. Daviva'ea cidade pe ga ari ko. ¹² Kiro ji ga mombe'ukatui pe me. Nurã po ti pe mbaragwahavi ga rehe nehẽ ga rekarama nehẽ. Yuranuhũa poıtava pype po ti pe ga repiagi nehẽ. Tapy'ynhapira pyvõ hẽa ga mamani ga noğa ipype, ei Tupana'gapyrive'ga ğa pe.

¹³ Kotihĩ he'yjuhuve'ğa yvagipeve'ğa jipiukari yvaga hugwi Tupana'gapyrive'ga pyri. Ğa ko Tupana'gapyrive'ğa soldados'ğa'jave'ğa. Tupana'ga mboheteavo ğa ei:

¹⁴ –Kiro yvagi pe hete yvagipeve'ğa ombohete Tupana'ga tayri'ga rehe, ei ğa. Yvaga gwyrı yvya koty kiro u katu pa yvyakotyve'ğa py'a no tayri'ga rehe. A'ereki Tupana'ga hory ğa ndehe, ei Tupana'gapyrive'ğa.

¹⁵ Onhi'imbavirẽ Tupana'gapyrive'ğa jivypavi ogwovo ojiupia yvagi pe. Ğa horame ovelhas repiakatuhara'ğa ei ojohupe:

–Tupana'ga ombuhuruka ğa nhande pyri ikwahavuka nhande ve ipita'ngive'ga ara. He xaho pevo cidade de Belém me ga repiaga a'ero nehẽ, ei ğa.

¹⁶ A'ero ğa ovelhas rejari nhuhũ me onhana pea rupi ua Belém me. Pevo ğa ga rekari ga repiaga a'ero Mariava'ea reheve Joséva'ea reheve. Ipita'ngive'ga ğa ga repiagi yuranuhũa poıtava pype.

¹⁷ Ga repiagame ovelhas repiakatuhara'ğa imombe'umbe'upavi Tupana'gapyrive'ga nhi'iğa.

–“Belém me pepojykaharete'ga Cristo'ga ari pembopiro'yharamo,” ei ga tayri'ga mombe'gwovo, ei ovelhas repiakatuhara'ğa.

¹⁸ Onhimomby'a pa ġa – kiroki ġa ġwendu ġanhi'iġa. ¹⁹ Mariava'ea reki ahe japyakapavi hehe oyvyteri pe. Nomoka'nhyimbavi ahe.

²⁰ Aerē ovelhas repiakatuhara'ġa jivyri ogwovo ġwenymbava pyri Tupana'ga mboheteavo.

—Pyry hete Tupana'ga, ei ġa. Gaha ahe mbojiko ojihe. A'ereki ga okwahavuka tayri'ga ara nhande ve. A'ero nhande tayri'ga repiagi reki. Tupana'gapyrive'ga omombe'u katu nhande ve, ei ġa Tupana'ga mboheteavo.

Jesus ko garera

²¹ Aerē sete tayri'ga kiri o'arirē. Kiro Mariava'ea garakwanhapi'ria kytiukari Joséva'ea pavēi. Jesus ahe inoġi gareraramo ga rehe. A'ereki Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga e'i jipe: “Eno ti gareraramo ga rehe Jesus.” A'ea ga e'i Mariava'ea pe ahe ra'yre'ymame.

Gweroho ahe Jesus'ga gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

²²⁻²⁴ He'yiva'ea quarenta okirirē Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me Joséva'ea pavēi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe javo. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve nahā kunhangwera'ġa ti toko gwa'yrypyve'ġa arirē nehē javo.

“He'yiva'ea quarenta okira rupi ti hēa tojikwaku gwa'yra'ga arirē,” ei Tupana'ga ikwatijaruka.

“Quarenta okirirē mokōi ti hēa togweru ji pyri pykahu'ia ikwava'eġa ji ve.

Herekoe'ymame pykahu'ia mokōi ti hēa togweru pykahua'java'ea ra'yra ji ve nehē.

A'ea rupi po ti ji ġa mombryvi a'ero nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

E'i ga no:

“Akwaimba'eva'ea ojihuvypyva'ea jiapo tuhē ġanenymbava.

Akwaimbae'ġa ojihuvypyve'ġa jiapo tuhē no ġanda'yrypyve'ġa.

Nurā ti ġa tombuhu ojihuvypyve'ġa ojihuvypyva'ea reheve ji ve nehē,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka.

Nurā Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo ġwaramo Mariava'ea gwa'yra'ga rerohoi cidade de Jerusalém me ojikwakupavame. Ogwyripeve'ġa jatykahavuhua pype templo pype ahe gwa'yra'ga rerohoi pykahu'ia reheve. Ovahemame ahe mokōi imondo pykahu'ia ikwava'ēhara'ga pe.

—Ekwava'ē ti Tupana'ga pe, ei Mariava'ea Joséva'ea pavēi ga pe. Xako ti Tupana'ga rembikwatijarukara rupi, ei ahe.

—Kwa, ei ga ahe ve ikwava'eġa.

²⁵ Nanime Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahegwyripeve'ġa jatykahavuhua pype templo pype. Oko katu Simeãova'ea Tupana'ga rendukatuavo. Jerusalém me ahe ruvi. Ymya Simeãova'ea e'i: “Ymya ji ei garura pota: Aerē po ti ga ruri nehē – kiroki ga onoġatu nhandepy'a nehē israelitas'ġa py'a nehē, a'e ji,” ei ahe. A'ereki ymya Tupana'ga ra'uva opojyka Simeãova'ea. ²⁶ A'ero i'ei ahe ve: “Nde manoe'ymame po ti Tupana'ga Cristo'ga repiukari nde ve nehē. Gaha Tupana'ga ombuhu toko ti ga nderuvihavuhetero javo,” e'i Tupana'ga ra'uva ymya ahe ve.

²⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva Simeãova'ea reruri ahe rerovahema ahegwyripeve'ġa jatykahavuhua pype templo pype a'ero. A'ea rupi Mariava'ea tayri'ga reruri ga rerovahema pevo Joséva'ea pavēi tihepiuka ti ga Tupana'ga pe nhandekovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi javo.

²⁸ Kiro Simeãova'ea Jesus'ga pyhynhyrōi opoti'a rehe ga mondovo ga noġa. Tupana'ga pe ahe ei ga mboheteavo:

²⁹ —Jipojykaharetero ndepyry hete nde.

Eremombe'u katu ko nde ji ve, ei ahe.

Na ti ji manoi kiro a'ero.

A'ereki jipy'a u katu kiro, ei ahe.

A'ereki nde ere'e ji ve ejiheva'ea pe:

“Nde manoe'ymame po ti ji ga repiuka nde ve nehẽ.” Nahã nde ei.

³⁰ Kiro ji ga repiagi tuhẽ.

Ga po ti ore mbopiro'yi okovo nenhi'iğa rupi.

³¹ Gaha nde eremongo

eko ti ġambopiro'yharamo javo ga pe, ei Simeãova'ea.

Yvyakotyve'ğa po ti gwepia pa ga nehẽ

ga ko nhanembopiro'yharamo oko javo.

³² Ji rupi ahe oho Tupana'ga pyri javo,

gaha po ti oko hyapehava ja hepiuka ndeviara judeus'ġarũive'ğa pe gentios'ğa pe nehẽ, ei ahe.

Ore ko ndereheva'ero israelitasva'ero.

Ore mboheteuka po ti ga nehẽ, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe.

³³ Onhimomby'a Jesus'ga yembora Joséva'ea pavẽi Jesus'ga mombe'ua renduvame.

³⁴ —Tupana, ei Simeãova'ea Tupana'ga pe. Emombyry ti José'ga pe Mariahẽa pe no tayri'ga pe no, ei ahe.

Mariava'ea pe Simeãova'ea ei:

—Ji rendu ti! ei ahe Jesus'ga yembora pe. Agwa'ga ko ji amombe'u kiro nde ve ndera'yra'ga. Ymyahũ Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Nahã po ti ga pe nehẽ. Ga rehe po ti jara'ğa nduri ji pyri he'yive'ğa israelitas'ğa nehẽ xako ti gareheva'ero javo. Nduri po ti jara'ğa ji pyri ga rehe jave'yma he'yive'ğa israelitas'ğa nehẽ. Ğa po ti ndokopotari gareheva'ero nehẽ,” ei Tupana'ga. “Tohepiuka ti ga jireaporoğita ġa pe nhaporemo nehẽ. A'ero po ti he'yive'ğa nhi'ite'varuhui ga pe okote'varuhuro ga pe nehẽ. ³⁵ Nahã po ti ndera'yra'ga pe nehẽ tomboukwaha ti ga he'yive'ğa ndeaporoğita nehẽ,” ei Tupana'ga, ei Simeãova'ea Mariava'ea pe. Ndehe, ei ahe Mariava'ea pe, hahy hete po ti nde ve nehẽ no, ei Simeãova'ea ahe ve.

³⁶⁻³⁸ Simeãova'ea nhi'imbavame nanime Anava'ea ruri ahe pyri. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Anava'ea. Fanuelva'ea ahepo'ria. Nurã ahe Aserva'ea rakykwe-poharamo. Sete ahe ombokwara'a ġwembirekova'ea rerekorame. Aerẽ ahe omano Anava'ea hugwi. Nahembirekoa'javı Anava'ea a'ero. Aerẽ kiro he'yi ahe imbokwara'ara'ari oitenta e quatro anos ahe imbokwara'ari. Iğwaivı hete ahe. Nane'ymi ahe hoi oje'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Ipype ahe ndo'ui onhi'iğa Tupana'ga pe ppytunimo arimo no tambohete ji ga javo.

Kiro ahe ruri Mariava'ea pyri Joséva'ea pyri no ahe Jesus'ga rerekorame ipype.

—Ndepyry hete nde, ei Anava'ea Tupana'ga pe. A'ereki nde erembuhu tayri'ga Cristo'ga, ei ahe Tupana'ga pe.

A'ero ahe hoi tayri'ga mombe'gwombe'gwovo Jerusalẽmmeve'ğa pe – kiroki ġa ombopiro'yhara'ga rura pota tuhu ti ga javo.

—Uhu nhanembopiro'yhara'ga, ei Anava'ea ġa pe nhaporemo imombe'gwovo.

Ojivy Mariava'ea cidade de Nazaré pe

³⁹ Mariava'ea onhi'ıpo'ru pa Tupana'ga nhandepojykaharete'ga Joséva'ea pavẽi – kiroki Tupana'ga nhi'iğa Moisésva'ea okwatija. Aerẽ ahe jivyri ogwovo ogwryri pe Galilía pe. Ocidade pe ahe hoi Nazaré pe.

⁴⁰ Pevo tayri'ga nhimomboakari Jesus'ga. Oata'i ga. Pyry hete tuhẽ gareaporoğita. Okwaha pa ga. Tupana'ga imombyryvi ga pe.

Jesus'ga oko gwe'yjava'ea jatykahavuhu pe

⁴¹ Ano nanani Jesus'ga yembora oho Jerusalẽm me gapo'ria pavẽi. “Ti'u toryvi pe Páscoa pe pevo ojipe'ğa pavẽi,” ei ahe. “Timoka'nhymyme ti Tupana'ga pyryvagwera nde ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga ombogwavuka nhaneramonhava'ea pyvõ ahera'yrypyva'ea jukaukare'yma,” ei ahe. ⁴² Nurã ahe hoi ano nanani Jerusalẽm me i'gwovo toryvi pe.

Kiro ahe hoa'javi Páscoa repiaga Jesus'ga vojarama. Doze anos Jesus'ga imbokwara'ari kiro. Jesus'ga rerogwovo ojupi ahe hoi ovahema i'gwovo toryvi pe.

⁴³ Aerē Páscoa mominirē ahe jivyri pehea rupi ua ġwonga pe. Opyta Jesus'ga Jerusalém me. Ahe ndokwahavi reki ga pytarame. ⁴⁴ “Po ga ruri nhandere'yja'ġa ndupi,” ei ahe ua. “Po nhanerembikwahave'ġa ndupi ga ruri,” ei ahe. A'ereki he'yive'ġa ojivy Jerusalém hugwi pea rupi ua ġwonga pe. Ndokiri ve ahe mbytera rupi ve. Ka'arugame ahe ei: “Mome po ga rekoi naerū?”

Oje'yja'ġa ma'ō me ahe ga rekarekari novia onhimbikwahave'ġa ma'ō me no. ⁴⁵ Ga repiage'yname ahe jivyri Jerusalém me a'ero ga reka. ⁴⁶ Dois okirirē ahe ga repiagi ogwyrive'ġa jatykahavuhua pype. Ahegwyrive'ġa mbo'ehara'ġa ma'ō me ga apygi ġa nendukatuavo. Tupana'ga nhi'iġa rehe ġa ombo'e.

—Marā po? Emombe'u katu ti ore ve, ei ġambo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga imombe'ukatui ġa pe. Kirē ga ei ġa pe:

—Marā po? Pemombe'u katu ti ji ve kiro, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ Onhimomby'a pa reki garenduve'ġa ga okwaha hete Tupana'ga nhi'iġa javo.

⁴⁸ Ga repiagame ga'yembora nhimomby'ahetei Joséva'ea pavēi.

—Pi'a, ei Jesus'ga yembora Jesus'ga pe. Maranameuhū nde orep'y'a momynhuhūi? Ndavy'ari ji nderuva'ga pavēi nde rekarama! Momeuhū ga? oro'e ore nde ve.

⁴⁹ A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Maraname pe ji rekari? Po ji rekoi avo jiruva'ga rongga pe hamo nhandejatykahavuhu pe. Avo Tupana'ga nhi'iġa rupi ji rekoi. Ndapekwahavi naerū? ei ga ahe ve.

⁵⁰ Ndokwahavi tuhē reki ahe gwa'yra'ga ea Mariava'ea Joséva'ea pavēi. A'ero ahe ei ovytyeri pe: “Marāi ganhi'iġa ga erame po ji rekoi jiruva'ga rongga pe hamo? Maraname ga ei a'ea?” ei ahe ovytyeri pe.

⁵¹ Kiro ga jivyri o'yembora rupi Joséva'ea rupi ua cidade de Nazaré pe. Opyta ga upa aheronga pe okovo ahenhi'iġa rupi jipi. Ga'yembora ojapyaka ovytyeri pe ga'ea rehe. Nomoka'nhyimi ahe.

⁵² Aerē Jesus'ga imbokwara'ara'ari. Igwaigwavete Jesus'ga reaporoġitakaturu. Okwaha pa ga okovo. Jyvuaka ga kiro onhimomboakaruhavo. Tupana'ga oarō hete ga. Yvyakotyve'ġa ga arō hete no.

3

João Batistava'ea remimombe'ua

(Mateus 3.1-12; Marcos 1.1-8; João 1.19-28)

¹⁻² Aerē João Batistava'ea pe Zacarias'ea ra'yra'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iġa imombe'gwovouka ahe ve.

—Emombe'u ti nhinhi'iġa ġa pe, ei Tupana'ga João Batistava'ea pe.

Tupana'ga nhi'iġa renduvame João Batistava'ea ruvi ongae'yi me upa.

Tupana'ga imbuhurukarame onhi'iġa João Batistava'ea pe Tibério César'ga he'yjuhuve'ġa nduvihavuhuro tuhē oko. Kiro César'ga he'yi quinze anos ġwerī imbokwara'ari ġanduvihavuhuro. Pôncio Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ġa gwyrri pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyrri pe. Herodes'ga irū'ga Filipe'ga. Filipe'ga omondomondo Ituréiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyrri pe. Omondomondo ga Traconitespeve'ġa ġagwyrri pe no. Lisânias'ga ko omondomondo Abilenapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyrri pe. Tibério César'ga gwereko pa ġa ġanduvihavuhuro okovo.

A'ea rupi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa ko Anás'ga Caifás'ga pavēi.

A'ea rupi kiro João Batistava'ea pe Tupana'ga imbuhurukari onhi'iġa imombe'gwovouka emombe'u ti nhinhi'iġa ġa pe javo. ³ Nurā João Batistava'ea hoi ġagwyrri pe nhaporemio Jordão rembeyvra rupi imombe'gwovo hete Tupana'ga nhi'iġa ġa mbo'eavo.

—Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjiji ti pejeaporoğita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iğa rendukatuavo. A'ero po ti ji pe mobatizai yhya pype rio pype nehē, ei ahe. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē imoka'nhyma nehē, ei João Batistava'ea ға pe ға moğitavo.

⁴ Ymyahū Isaiásva'ea ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea. Isaiásva'ea João Batistava'ea mombe'u nhoğwenonde. Isaiásva'ea e'i ikwatija hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iğa

ga erame ға mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaiásva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehē,” ei ahe javo ғandeaporoğita rerojijyja pe nhandepojykaharete'ga rura renonde.

⁵ “‘Omoypehỹ ti Tupana'ga nhyvyapỹapynuhūa ғwaimbya nehē,' e po ti ga nehē.

‘Ombo'gwy'gwyruhu po ti ga jvy'gwavy'gwajuhua vvytyra reheve imbojo'jakatuavo nehē.

Omohiğatu po ti ga pehea nhikotikoti'ihua nehē imondovo nehē.

Onoğatu po ti ga nhyvyapỹapy'ndiuhua pea rupi nehē.

⁶ Tupana'ga po ti gwepiuka vvyakotyve'ğa mbopiro'yhara'ga nehē,' e po ti ga nehē.”

A'ea Isaiásva'ea ei ymyahū ikwatija hako João Batistava'ea nhi'iğa mombe'unhoğwenondeavo hako.

⁷ Kiro João Batistava'ea ruvi ongae'yi me ogwovo rio Jordão rembeyvyri. A'ero he'yjuhve'ğa nduri onhimono'ono'oğuhūavo João Batistava'ea pyri tianemobatiza ti javo ahe ve. A'ero João Batistava'ea ei ға pe:

—Tiruahū pendeaporoğita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ғwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahã pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerũ? Pe tuhē penhimbo'e nava'ea rehe, ei João Batistava'ea ға pe.

⁸ —Ji a'e pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei João Batistava'ea. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ға okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoğita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ға ndehe a'ero.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ға pe.

—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarõ hete Abraãova'ea. Nurã po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ğa ndehe ға ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ğa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha ağa ita Abraãova'ea rymyminoru ға mongovo, ei João Batistava'ea ға pe.

⁹ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ға pe. Ґa mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga ombogwa ғwerĩ jykwa'ria pyvõ tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoğwerĩ pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ғwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ға pe imombe'gwovo.

¹⁰ João Batistava'ea renduvame ға ei ahe ve onhimongyavo:

—Marã po ti ore rekokatui a'ero nehē?

¹¹ A'ero ahe ei ға pe:

—Kiroki ga gwereko mokõi tapy'ynhapira – gaha ti tomondo ojipeji herekoe'ỹve'ga pe. Kiroki ga gwereko mbatera – gaha ti tomondo herekoe'ỹve'ga pe to'u ti ga javo. Nahã ji ei pe me pemondo ti javo, ei ga ға pe.

¹² Kiro itambere'ia mono'ono'ohara'ğa nduri João Batistava'ea pyri. Omono'oğuhũ ğa itambere'ia governo pe. Ğa uhu tianemobatiza ti João Batista'ga javo.

—Nhanembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ğa ga pe. Marã po ti ore rekokatui a'ero nehẽ? ei ğa.

¹³ A'ero ahe ei ğa pe:

—Penhi'ipo'ru ti penduvihava'ğa. Ğanhi'iğã rupi te ti pemono'ono'oğatu itambere'ia ahe hugwi, ei ahe. Tape'ei ti ahe ve: “Koji'i ti embuhu ji ve.” A'ea ti tape'ei, ei João Batistava'ea ğa pe.

¹⁴ Kiro soldados'ğa nduri João Batistava'ea pyri no. Ahe ve ğa ei:

—Oro ore, marã po ti ore rekokatui nehẽ? ei ğa.

A'ero ahe ei ğa pe:

—Tapepojykai ti ojipe'ğa itambere'ia ğa hugwi. Tapenupanupã ti ğa ğaitambere'ia rerohoahae'yma nehẽ. Tape'ei ti ojipe'ğa pe: “Pembuhu ti ore ve itambere'ia. Po pe napembuhuri ore ve, a'ero po ti ore imbojari pe ndehe nehẽ.” Tape'mbei ti javo nanongara pe ğa mongyhyjiavo imbuhuruka pejive. Pejoryjory ti peitambere'ia rehe – kiroki a'ea penduvihava'ğa imondoi pe me peporavykya repyra, ei ahe ğa pe.

¹⁵ João Batistava'ea renduvame ğa epavi oyvyteri pe: “Mara'ngu po João Batista'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga? Ga tuhẽ po,” ei ğa oyvyteri pe ipota garura.

¹⁶ A'ero João Batista'ga ei ğa pe:

—Uhu po ti ga nehẽ – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhetero ğwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te ako tehe. Jihĩ opomobatiza yhya pyvõ jate. Nahã ji ikwahavukari ğa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoğita rerójijya reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerẽve'ga nehẽ. Nahã po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombryvuka nehẽ, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ğa pe.

¹⁷ Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ğa pe. Ğa mbo'eavo ga ei:

—Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ono'õ po ti ga oapoa trigo inhağa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jioheheteve'ga huvihavuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ğa okote'varuhuve'ğa hugwi okovo pyryve'ğa pojykaharetero nehẽ, ei João Batistava'ea ğa pe. “Tuhu ti pyryve'ğa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jioheheteve'ga nehẽ. “Toho ti okote'varuhuve'ğa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jioheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ğa pe.

¹⁸ Ojipea rehe he'yiva'ea rehe João Batistava'ea ğa mbo'embo'ei. Nahã ahe imombe'ukatui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua ğa pe.

¹⁹ Ojikwe João Batistava'ea onhi'iğahy Herodes'ga pe. Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ğa ğwemimbotarimova'ea rupi ğagwyri pe. Herodiashẽa rehe Herodes'ga irũ'ga rembirekohẽa rehe João Batistava'ea onhi'iğahy ga pe. Herodes'ga tiruahũ ranuhũ. Nurã João Batistava'ea ei ga pe:

—Nane'yimi nde ereko te'varuhu. Kiro nde neirũ'ga rembirekohẽa rerekoi no. Ğwia ahe ndoapoi te ite'varuhuva'ea, ei João Batistava'ea ga pe.

²⁰ Koji'i Herodes'ga tiruahũ a'ero. A'ereki kiro ga João Batistava'ea momboruka cadeia pype.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga

(Mateus 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Cadeia pype Herodes'ga João Batistava'ea momborukare'yname ahe he'yive'ğa mobatizapavi. Ahe Jesus'ga mobatizai no. A'ea rupi Jesus'ga nhi'iğame Tupana'ga pe Tupana'ga ipe'ai yvaga. ²² Tupana'ga ra'uva jyvi yvaga hugwi Jesus'ga rehe. Inamburo gara'uva nhimbotei ua Jesus'ga rehe. Yvaga hugwi Tupana'ga nhi'iği javo:

—Ndehe ko jira'yra nhiremia'nguhetea, ei Tupana'ga Jesus'ga pe. Anhimohẽ hete ko ji nde rehe, ei ga.

Jesus'ga ramonhava'ea

(Mateus 1.1-17)

²³ He'yiva'ea trinta anos Jesus'ga imbokwara'ara'ari vyakotyve'ğa mbo'eypyrame Tupana'ga nhi'iğa rehe. Javo tehe ğa ei ga pe:

—Po Jesus'ga José'ga ra'yra'ga, ei ğa.

Joséva'ea Eliva'ea ra'yrava'ea.

²⁴ Eliva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

Leviva'ea Malquiva'ea ra'yrava'ea.

Malquiva'ea Janaiva'ea ra'yrava'ea.

Janaiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

²⁵ Joséva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Amósva'ea ra'yrava'ea.

Amósva'ea Naumva'ea ra'yrava'ea.

Naumva'ea Esliva'ea ra'yrava'ea.

Esliva'ea Nagaiva'ea ra'yrava'ea.

²⁶ Nagaiva'ea Maateva'ea ra'yrava'ea.

Maateva'ea Matatiasva'ea ra'yrava'ea.

Matatiasva'ea Semeiva'ea ra'yrava'ea.

Semeiva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

Joséva'ea Jodava'ea ra'yrava'ea.

²⁷ Jodava'ea Joanãva'ea ra'yrava'ea.

Joanãva'ea Resava'ea ra'yrava'ea.

Resava'ea Zorobabelva'ea ra'yrava'ea.

Zorobabelva'ea Salatielva'ea ra'yrava'ea.

Salatielva'ea Neriva'ea ra'yrava'ea.

²⁸ Neriva'ea Melquiva'ea ra'yrava'ea.

Melquiva'ea Adiva'ea ra'yrava'ea.

Adiva'ea Cosãva'ea ra'yrava'ea.

Cosãva'ea Elmadãova'ea ra'yrava'ea.

Elmadãova'ea Erva'ea ra'yrava'ea.

²⁹ Erva'ea Josuéva'ea ra'yrava'ea.

Josuéva'ea Eliézerva'ea ra'yrava'ea.

Eliézerva'ea Jorimva'ea ra'yrava'ea.

Jorimva'ea Matateva'ea ra'yrava'ea.

Matateva'ea Leviva'ea ra'yrava'ea.

³⁰ Leviva'ea Simeãova'ea ra'yrava'ea.

Simeãova'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.

Judáva'ea Joséva'ea ra'yrava'ea.

Joséva'ea Jonãva'ea ra'yrava'ea.

Jonãva'ea Eliaquimva'ea ra'yrava'ea.

³¹ Eliaquimva'ea Meleáva'ea ra'yrava'ea.

Meleáva'ea Menava'ea ra'yrava'ea.

Menava'ea Matatava'ea ra'yrava'ea.

Matatava'ea Natãva'ea ra'yrava'ea.

Natãva'ea Daviva'ea ra'yrava'ea.

³² Daviva'ea Jesséva'ea ra'yrava'ea.

Jesséva'ea Obedeva'ea ra'yrava'ea.

Obedeva'ea Boazva'ea ra'yrava'ea.

Boazva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.

Salava'ea Nassomva'ea ra'yrava'ea.
³³ Nassomva'ea Aminadabeve'ea ra'yrava'ea.
 Aminadabeve'ea Admimva'ea ra'yrava'ea.
 Admimva'ea Arniva'ea ra'yrava'ea.
 Arniva'ea Esromva'ea ra'yrava'ea.
 Esromva'ea Peresva'ea ra'yrava'ea.
 Peresva'ea Judáva'ea ra'yrava'ea.
³⁴ Judáva'ea Jacóva'ea ra'yrava'ea.
 Jacóva'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea.
 Isaqueva'ea Abraãova'ea ra'yrava'ea.
 Abraãova'ea Terava'ea ra'yrava'ea.
 Terava'ea Nacorva'ea ra'yrava'ea.
³⁵ Nacorva'ea Seruqueva'ea ra'yrava'ea.
 Seruqueva'ea Ragaúva'ea ra'yrava'ea.
 Ragaúva'ea Falequeva'ea ra'yrava'ea.
 Falequeva'ea Éberva'ea ra'yrava'ea.
 Éberva'ea Salava'ea ra'yrava'ea.
³⁶ Salava'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
 Caináva'ea Arfaxadeva'ea ra'yrava'ea.
 Arfaxadeva'ea Semva'ea ra'yrava'ea.
 Semva'ea Noéva'ea ra'yrava'ea.
 Noéva'ea Lamequeva'ea ra'yrava'ea.
³⁷ Lamequeva'ea Metusalémva'ea ra'yrava'ea.
 Metusalémva'ea Enoqueva'ea ra'yrava'ea.
 Enoqueva'ea Jareteva'ea ra'yrava'ea.
 Jareteva'ea Maleleelva'ea ra'yrava'ea.
 Maleleelva'ea Caináva'ea ra'yrava'ea.
³⁸ Caináva'ea Enosva'ea ra'yrava'ea.
 Enosva'ea Seteva'ea ra'yrava'ea.
 Seteva'ea Adãova'ea ra'yrava'ea.
 Adãova'ea Tupana'ga ra'yrava'ea.
 Nahã ko Jesus'ga ramonhava'ea.

4

*Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga
 (Mateus 4.1-11; Marcos 1.12-13)*

¹ Aerẽ João Batistava'ea omobatizaramẽ Jesus'ga hoi rio de Jordão hugwi ojivya. Tupana'ga ra'uva ga pojdkahetei ga rerogworogwovo ongae'yi me.

² Okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga ko Diabo'ga. Satanás garera no. He'yiva'ea quarenta ga kiri ogwoogwovo Jesus'ga rupi Jesus'ga mongote'varuhupota novã. A'ea rupi Jesus'ga ndo'ui. Quarenta Jesus'ga kirirẽ pevo ty'ara ga jukai. ³ A'ero Diabo'ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Enhimbote ti pãoramo nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehẽ, ei ga. Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoũka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatãra ua pyvõ jate rui nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvõ nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵ Aerē Diabo'ga ga rerohei ga rerojiupia vyvtyruhua rehe. Pea hugwi kotihī Diabo'ga hepiukapavi vyvakotyve'ga nduvihavuhu'ga gwyra Jesus'ga pe. ⁶ Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—Kia jiapoa tuhē ġagwyrā. Nurā ji imondopotarame ahe ve amondo po ti ji nehē, ei ga. Nde ve tuhē po ti ji imondopavi nehē. A'ero po ti nde ġanduvihavuhuro nehē, ei Diabo'ga. A'ero po ti nde roryroryvamo herekopava nehē. ⁷ Po nde ji mbohetei nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehē, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁸ —Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojoykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ejikovo ganhi'iġa rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁹ Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohei cidade de Jerusalém me a'ero. Yvate ga ga rerojiupiri gare'yja'ġa jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere jipe nde: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo avo hugwi japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa po ti nanembohirukarahyi vyvo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē. ¹⁰ A'ereki ymyahū a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ġa mondoukari nde pyri nehē yvagipeve'ġa.

‘Pea'ngu ti ga repiakatuavo,’ e po ti ga ojipyrive'ġa pe nehē.

¹¹ ‘Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,’ e po ti Tupana'ga ojipyrive'ġa pe nehē,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹² A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoġuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojoykaharete'ga.

Gareaporoġita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoġitatehea rehe rūi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹³ Diabo'ga Jesus'ga mongote'varuhupotara'jara'ja novīa. Aerē Diabo'ga hoi ga hugwi ogwovo.

—Aerē po ti ji ga mongote'varuhui nehē, ei ga novīa.

Jesus'ga ombo'e Galilíapeva'ea na'ē

(Mateus 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Tupana'ga ra'uva popoakara Jesus'ga pojyka. Nahā Jesus'ga hoi ongae'yma hugwi ojivya Galilíapeve'ġa gwyri pe ovahema ġa pyri. Pevove'ġa ga mombe'umbe'upavi ogwyriveve'ġa pe nhaporemō. ¹⁵ Tupana'ga nhi'iġa rehe ga ġa mbo'embo'ei ġajatykahava pype. Ombohete pa ġa ga a'ero.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(Mateus 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Kiro ga ruri ua cidade de Nazaré pe. Pevo ganhimomboakahava ymya. Nane'yimi ga oho ġajatykahai pe judeus'ġa poravykye'yma rupi sábadō rupi jipi. Kiro ga hoi jupe a'ero sábadō rupi. Tanhi'ī Tupana'ga rembikwatijarukara pe javo ga ami. ¹⁷ A'ero ġajatykahava repiakatuhara'ga imondoi Jesus'ga pe Isaíasva'ea rembikwatijara. Ymyahū Isaíasva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea. Kiro Jesus'ga ipyhygi aherembikwatijara ga hugwi ipe'avo. Tohendu ti ġa javo ga nhi'iġi jupe – perope e'i:

¹⁸ “Tupana'ga ra'uva ji pojyka.

A'ereki Tupana'ga a'ea mongo ji pyri ikwehe'i.

A'ero ga ei ji ve: 'Emombe'u ti pyryva'ea iporia'ive'ġa pe.

Kiroki ġa ndovy'ari – ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mbovy'ari pe nderekokatuavo. A'ea ti ere ġa pe.

Eho ti imombe'gwombe'gwovo aherembipyhyhara'ġa pe,' ei ga ji ve. 'Ere ti ġa pe:

Pepiro'y pe pepyhyhara'ġa hugwi. A'ea ti ere ġa pe.

Heakwagweve'ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mboheakwakatui. A'ea ti ere ġa pe.

Kiroki ġa hahyva'ea kwaha – ġa pe ti ere:

Kiro ji pe mbopiro'yi hahyva'ea hugwi. A'ea ti ere ġa pe.

¹⁹ Eho ti imombe'gwombe'gwovo vvyakotyve'ġa pe. Ere ti ġa pe:

Kiro po ti Tupana'ga pepojkaharete'ga imombyryvi pe me nehē. A'ea ti ere ġa pe,' ei ga ji ve."

A'ea Jesus'ga ei onhi'iġa Isaíasva'ea rembikwatijara pe tohendu ti ġa javo.

²⁰ Onhi'imbavame jupe Jesus'ga imbotyva'javi Isaíasva'ea rembikwatijara imon-doa'java ġajatykahava repiakatuhara'ga pe. A'ero Jesus'ga apygi tambo'e ti ġa javo. Nurā ġajatykahavapypeve'ġa nhaporemō ga repiahetei.

²¹ —Kiroġwe pe henduvi Tupana'ga nhi'iġa Isaíasva'ea pe ymyahūva'ea pe ji nhi'iġame jupe, ei Jesus'ga ġa pe. Kiroġwe pe henduvame, Isaíasva'ea rembikwatijara po'rua japiavo ihoi, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwombe'gwovo ġa pe.

²² Jesus'ga renduvame ġa ei:

—Maraname Jesus'ga omombe'u kwaha naerū? ei ġa onhimomby'avo. A'ereki ga José'ga ra'yra'ga jate reki, ei ġa.

²³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Aerē po ti pe ji moġitai ikwahapyra'ġa eagwera rehe nehē. A'ero po ti pe ei tuhē ji ve nehē: "Ahepohanoharamo enhipohanoġatu ti enhimbogwerava." Nahā po ti pe ji moġitai ikwahapyra'ġa na'ana'aġa pe'erame ji ve nehē, ei ga. Pe'e tuhē po ti pe ji ve nehē: "Ojipe'ġa nde mombe'u ore ve. 'Cidade de Cafarnaum me Jesus'ga japoi ahemonhimomby'ava'ea he'yive'ġa pohanoġa,' ei ġa ore ve. Kiro na jitehe ti eapo ahemonhimomby'ava'ea orepyteri pe nhandegwyri pe." Nahā po ti pe ei ji ve nehē, ei Jesus'ga ġa pe ikwahavipeavo ġandeaporoġita.

²⁴ —Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa gwyripeve'ġa nohendukatui ġandeaporoġita ġa arōe'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁵ Pehepia ti Eliasva'ea. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me, ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Eliasva'ea oko israelitasva'ea gwyri pe upa, ei ga. Três anos e meio rupi ndokyra'javi israelitas'ġa gwyri pe. Nurā ahā mbatera ahe ve. Ty'ara ahe jukai, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. A'ea rupi he'yjuhu kunhangwerava'ea israelitasva'ea aherembirekokwerava'ea. ²⁶ Tupana'ga nomondoukari reki Eliasva'ea israelitasva'ea pyri epoko ti ġa javo. Sidompeva'ea pyri jate aherembirekokwerava'ea pyri ga ahe mondoukari epoko ti hēa javo. Perope cidade de Sarepta pe ahe ruvi Sidompeva'ea gwyri pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ —Eliseuva'ea oko no Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ymyahū ahe oko israelitasva'ea gwyri pe upa. A'ea rupi he'yjuhu ijajauhuvu'ea pevo. Eliseuva'ea nomonhimohiġatui reki israelitasva'ea ijajauhuvu'ea. Síriapeva'ea tehe Naamāva'ea tehe ahe ahe monhimohiġatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ Jesus'ga renduvame ġa nhimboahipavi ġajatykahavapypeve'ġa. ²⁹ A'ero ġa po'ami ga pyhyga ga rerogwovo mytu'ē me cidade hugwi. Cidade oko vvytyra rehe gwerevi. Yvytyra rehe ġa ga rerohoi timombo ti ga jugwi javo novā. ³⁰ Ġapytera rupi reki ga hoi ogwovo ġa hugwi.

Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Marcos 1.21-28)

³¹ A'ero Jesus'ga hoi cidade de Cafarnaum me. Cafarnaum oko Galiléiapeve'ğa gwyri pe. Pevo ga ğa mbo'ei sábadu rupi ğajatykahava pype. ³² Ga ğa mbo'ekatui huvihava'ga ja. Nurā ğa nhimomby'ai.

³³ Pevo ğajatykahava pype ojipe'ga rekoi anhağa rembipojy kahara'ga Diabo'gapyriva'ea rembipojy kahara'ga. Hahyahi gahapukaja ga erame:

³⁴ —Ah! Jesus, Nazarépeva'ero, maranameuhũ nde ore avykyi? e'i anhağa Jesus'ga pe. Ore mombapava nde ruri naerũ? e'i Jesus'ga pe. Orokwaha ji. Ndehe ko pyryheteva'ero Tupana'ga remimbuhurukaramo, e'i anhağa Jesus'ga pe.

³⁵ A'ero Jesus'ga ei anhağa pe:

—Terenhi'iğa'javi! Ejipe'a ti ga hugwi!

Jesus'ğa mbyteri pe anhağa akoja'ga mombori yvyvo. Ga momborame ijipe'ai ga hugwi imondoe'yma hahyva'ea ga pe.

³⁶ Onhimomby'a pa ğa hepiaga. A'ero ğa ei ojohupe:

—Maraname Jesus'ga popoakaruhuro javo? A'ereki ga omondouka huvihavuhu'ga ja, ei ğa. E'i ga anhağa pe pejipe'a ti javo. A'ero ijipe'ai tuhẽ reki ğa hugwi, ei ğa onhimomby'avo.

³⁷ Ojipe'ğape'ğa pe ğa Jesus'ga mombe'ui ga kwahavukapava ojigwyri pe.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirũa
(Mateus 8.14-17; Marcos 1.29-34)

³⁸ Ğajatykahava hugwi Jesus'ga hemi ogwovo Simão'ga rongu pe ovahema. Pevo Simão'ga rembirekohẽa yhẽa itetirũa. O'a hete hẽa rehe. A'ero ğa hẽa mombe'ui Jesus'ga pe epohano ti hẽa javo. ³⁹ A'ero ga hoi hẽa pyri o'ama.

—Epi hete, ei ga karugwara pe.

A'ero ipigi hẽa hugwi. Kotihĩ hẽa vyri reki ogwovo herua mbatera ğa pe to'u ğa javo.

⁴⁰ Aerẽ kwara ihoi. A'ea rupi ğa ğa nderupavi itetirũave'ğa ombyteripeve'ğa Jesus'ga pyri topohano ti ga ğa javo. Ojoparapara ğatetirũa. Itetirũave'ğa ndehe nanani Jesus'ga pokopokogi ğa ndehe nhaporemu imombimombipava karugwara ğa hugwi.

⁴¹ Jesus'ga anhağa mbojipe'ai jara'ğa hugwi. Ohapukapukai anhağa ojipe'avo ğa hugwi onhimongyavo. Hahyahi inhi'iğa i'erame Jesus'ga pe:

—Ndehe ko Cristo Tupana'ga ra'yra, e'i Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Tapenhi'iğa'javi! ei ga imombiga inhi'iğa.

A'ereki anhağa ga kwaha ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo.

Jesus'ga omombe'u pyryva'ea ojipeva'ea pe
(Marcos 1.35-39)

⁴² Aerẽ ypyhaji ve ga hoi cidade hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevove'ğa gweka ga repiaga onhimongyavo. Terehoi ti ore hugwi javo ğa hoi opytavo ga pyri. ⁴³ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Tamombe'u tuhẽ ti ji pyryva'ea ojipe'ğa pe no cidadespeve'ğa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo ğa pe nhaporemu. Tako ti ji ğanduvihavuhetero,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ero Jesus'ga hogahoi judeus'ğa gwyri pe Judéia pe. Pevo ga ğa mbo'epavi Tupana'ga nhi'iğa rehe ğajatykahava pype.

5

Jesus'ga omo'emo'ẽ ypy ğwemimbo'eharamo
(Mateus 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ Aerẽ Jesus'ga hoi o'ama okovo ypiahua rembeyvyri pe Genesaré rembeyvyri pe. Ga pyri he'yjuhuve'ğa nduvi. Onhombotybotyvahi ğa upa ga mbotyva no tihendu katu

ti Tupana'ga nhi'iğa javo. ² O'amame pevo mokõi Jesus'ga hepiagi yharuhua ypiahua rembeyvryri pe. Ahã ğa ipype. A'ereki ğa oheohei pira mboahava upa. ³ Simão Pedro'ga yharuhua pype Jesus'ga avi javo ga pe:

—Emoanha'ndi eyharuhua yembe'yva hugwi, ei ga Simão Pedro'ga pe.

A'ero ğa herojipe'ai yembe'yva hugwi. Yharuhua pype Jesus'ga reni yembeyvryripeve'ğa mbo'eavo.

⁴ Aerë ğa mbo'epigame ga ei Simão'ğa pe:

—He xaho herogwovo ppyteri pe. Pemombo ti ipypira imboahava, ei ga Simão'ğa pe.

⁵ A'ero Simão'ga ei:

—Oroho jipe ore ppytunimo pira rehe ko. Oromoĝo'ë ore. Norombo'ari reki ore! Emo kiro nde ei ore ve pembo'a ti pira javo. Nurã po ti ji hoa'javi kiro imomboa nenhi'iğa rupi nehë, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁶ A'ero ğa hoi ppyteri pe imomboa ipypira imboahava. Imotynyhemi reki pira mboahavuhua. Otarararara gwere pira pohyja rerekovo. ⁷ Nurã ğa jipoerueruri onhimoirũhara'ğa pe jara pype yharuhua pype togweru ti ğa ore pokoga javo. A'ero ğa heruri oyharuhua ovahema ğa pokoga. Oyharuhua memei ğa imotynyhenyhemi pira pyvõ. A'ero ğa nderohoi gwerevi ppy pe!

⁸ Hepiagame Simão Pedro'ga renypy'andurugi Jesus'ga pyri.

—Jipojykaharetero ejipe'a ti ji hugwi. A'ereki nde ndepyyri hete ekovo Tupana'ga nhi'iğa rupi. Jihi reki ndajipoyjayjari jirekote'varuhuavo ğwaramo. A'ereki ji ndakopavi Tupana'ga nhi'iğa rupi.

⁹ Nahã Pedro'ga ei. A'ereki ga onhimomby'a pira mbo'aruhua rehe. Onhimomby'a pa gapavëive'ğa hehe no. ¹⁰ Simão Pedro'ga moirũhara'ğa Zebedeu'ga ra'yra'ğa onhimomby'a no Tiagova'ea João'ga pavëi.

A'ero Jesus'ga ei Simão'ga pe:

—Terekyhyji, ei Jesus'ga. Pira nde ereru oji'i. Kiro nane'ymi po ti nde ji mombe'ui ojipe'ğa pe nehë ğa mbuhuruka ji pyri nehë toko ti ğa Jesus'ga nhi'iğa rupi javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

¹¹ A'ero ğa heruri yharuhua memei inoğa imboja yembe'yi pe. Ombatera ğa hejapavi. Jesus'ga remimbo'eharamo ğa ndekoi kiro ogwovo ga rupi jipi.

Jesus'ga omoka'ë ahejagwa

(Mateus 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Aerë Jesus'ga rui cidade pe pevo. Kiro ijaijauhuve'ga ruri. Ohy ga rehe gajaga-jauhua gara'oa rehe. Jesus'ga repiagame ga hoi onhinoğa ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pyri jihoheva'ero ji poko javo. Ga e'i:

—Nde eremoka'ë kwaha jijagwa ji hugwi jipojykaharetero. Po nde imoka'ëpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ëi nehë, ehetei ga Jesus'ga pe.

¹³ A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe javo ga pe:

—Apota ji. Eka'ë ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihĩ ika'ëi ga hugwi a'ero.

¹⁴ Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhë ti ojipe'ğa pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ëhara'ga pe oka'ë jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ë ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – kiroki a'ea omombe'u ika'ëagwera. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ğa nde repiagi nehë. A'ero po ti ğa ikwahavi nehë gajagwa oka'ë javo.

Nahã Jesus'ga ei po ğa nanhimombe'umbe'ui ojipe'ğa pe hamo javo novã.

¹⁵ Emo ğa omombe'umbe'u ojipe'ğa pe. Kotihĩ a'ero he'yjuhuve'ğa ikwahavi. Koji'i reki ğa uhu Jesus'ga rendupota onhipohanoanoĝuka ga pe.

¹⁶ Aerë Jesus'ga hoi ğa hugwi ogwovo ongae'yi me. Pevo ga nhi'iği Tupana'ga pe okovo.

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea
(Mateus 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Aerẽ Jesus'ga ģa mbo'ea'javame fariseus'ģa apygi ga pyri upa judeus'ģa mbo'ehara'ģa pavẽi. Ğambo'ehara'ģa ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Uhu ģa Galilíapeve'ģa cidade hugwi nanani Judéiapeve'ģa cidade hugwi nanani no. Uhu ģa cidade hugwi Jerusalém hugwi no. Opopoakara pyvõ Tupana'ga imombigukari Jesus'ga pe karugwara itetirũave'ģa hugwi.

¹⁸ Nanime jara'ģa ga reruri itetirũave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Gweroho pota ģa ga onga pype Jesus'ga pyri novĩa. ¹⁹ Ğa ndogwerohoi ga ipype reki Jesus'ga pyri. A'ereki he'yjuhuve'ģa onhombotymbotyvahi onga pype. Nurã ģa ga rerojiupiri ģajakupihava rupi onga arimo iperehuva'ea arimo. Ğa ipe'ape'ai tujuga apopyra onga arimova'ea japovo ikwara. Ikwara rupi ģa ga mbojyvi Jesus'ga pyri gakupeupava pype he'yjuhuve'ģa mbyteri pe.

²⁰ Ğa ndepiagame Jesus'ga ei ovyteri pe: “Ojiko hete ģa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga ovyteri pe.

—Kwãi, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jiji amombo nderekote'varuhua javo.

²¹ Kiro judeus'ģa mbo'ehara'ģa noarõi Jesus'ga ea fariseus'ģa pavẽi.

—Maranuhũ po Jesus'ga naerũ? ei ģa ojohupe. Onhimongouhu ga Tupana'ga'java'ero! ei ģa. A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: “Amombo ji nderekote'varuhua.” Tupana'ga jate e'i a'ea, ei ģa. A'ea po Jesus'ga nde'i hamo, ei ģa.

²² Jesus'ga ikwahahetei ģa nhi'iģame ojohupe. A'ero ga ei ģa pe:

—Maraname pe japyakauhui javo? “Maranameuhũ Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rũi.” Nahã pe pe'e. ²³ A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei Jesus'ga ģa pe. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei ga ģa pe. Po ji ei ga pe nehẽ: Epo'ã egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehẽ. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehẽ.

²⁴ —Nurã po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ombuhuruka tuhẽ Jesus'ga avo yvya koty ga mongouvouka yvyakotyve'ģa ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ģa pe.

Nurã Jesus'ga ei nomyive'ga pe:

—Kiro ji ei nde ve: Epo'ã ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga monhimohiģatuavo.

²⁵ Nanime nomyive'ga po'ami pevove'ģa gwepiagame onhimongyavo. Ga ipyhygi ojikupeupava herogwovo ģwonga pe Tupana'ga mboheteavo. ²⁶ Onhimomby'a pa ģa okyhyjiheteavo. A'ero ģa Tupana'ga mbohetei.

—Korogwe nhande hepiagi ahemonhimomby'ava'ea, ei ģa ojohupe.

Jesus'ga Leviva'ea pavẽi
(Mateus 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Aerẽ Jesus'ga hoi cidade hugwi. Ogwovo Jesus'ga gwepia itambere'ia mono'õhara'ga Levi'ga. Itambere'ia ryrua pype Levi'ga õi ipyhyga itambere'ia judeus'ģa hugwi imono'oģa governo pe. Ga pe Jesus'ga ei:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

²⁸ A'ero Levi'ga oapoa rejapavi opo'ama ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo. Nomono'oģa'javi ga itambere'ia governo pe. ²⁹ Jesus'ga pe ga japoi toryva ģwonga pype. Hehanhuhũva'ea ga oapo. He'yjuhuve'ģa nduri itambere'ia mono'õhara'ģa ojipe'ģa pavẽi. A'ero ģa apygi i'gwovo Jesus'ga pyri Levi'ga pyri no. Judeus'ģa e'i ģa pe jipi ģa ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ğahã uhu Jesus'ga pyri i'gwovo.

³⁰ A'ero fariseus'ğa ndopotari judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi. Ğambo'ehara'ğa ko fariseus'ğa no. Fariseus'ğa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa pe:

—Maranameuhū pe i'uuhui nanongara'ğa pyri itambere'ia mono'ōhara'ğa pyri okote'varuhuve'ğa pyri no? ei ğa.

³¹ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Kiroki ğa e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – ğahā ahepohanohara'ga ndopokogi ğa pohanoĝe'yma. Kiroki ğa e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – ğahā ahepohanohara'ga ğa pokogi ğa pohanoĝa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ğa pokogi jijihe'a ğa ndehe topohi ti ğa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga.

³² —A'ereki a'ea rehe ji ajo yvy koty tapoko ti ji ğa javo – kiroki ğa e'i ojive: “Ako te'varuhu ji. Marā po ti ji ve a'ero nehē?” Ta'e ti ji ğa pe: Perojijyi ti pejeaporoĝita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Nahā ti ji ta'e okote'varuhuve'ğa pe. Ojipe'ğa pyri rūi ji ajo javo – kiroki ğa e'i ojive: “Jipyry hete ji.”

Ndo'ui ahe xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo

(Mateus 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ğa e'i ga pe:

—Nane'yimi João Batista'ga remimbo'ehara'ğa ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Na jitehe fariseus'ğa nemimbo'ehara'ğa ndo'ui xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ğa ki a'e te nane'yimi o'u reki. Maraname ore ja rūi ğa ndekoi? ei ğa Jesus'ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei a'ea kwahavuka ğa pe:

—Kiro ji hēarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hēarembirekohava apiavo. A'ero ğa i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ğa ojikoty'a ga pavēi. Po ahe nde'i te ğa pe a'ero: “Tape'ui ti.” Ahe erame a'ea po ğa ndokoi ahenhi'iĝa rupi, ei Jesus'ga. ³⁵ Aerē po ti tiruahūve'ğa hēarembirekoruama'ga rerohoi nehē. Kiroki ğa ojikoty'a ga pavēi – ğa hugwi po ti ğa ga rerohoi nehē. A'ero po ti ğa ndo'ua'javi nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ğa pe onhimombe'gwovo ğwemimbo'ehara'ğa mombe'gwovo no.

³⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ğa pe. Ğa mbo'eavo ga ei:

—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana, a'ero ahe ndohaygwe'rogi tapy'ynhapirapyahua imondovo tapy'ynhapiryrymyana itararaga rehe imboja hehe, ei Jesus'ga. Ahe haygwe'rogame ipyahuva'ea tamboja ymyahūva'ea rehe javo, a'ero ahe imbotegwetei ipyahuva'ea. Ipyahuva'ea ndojihe'akatujuhu ymyahūva'ea rehe no, ei Jesus'ga.

³⁷ —Vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero vinho imombugi ipiryrymyana otururupava jugwi. Nahā vinho imbotegwetei mbiara pira.

³⁸ Ipiyahua pype tuhē ahe toheka'vo vinhopyahua, ei Jesus'ga. ³⁹ Kiroki ga o'uo'u vinhoymyana – ga ndougwei vinhopyahua. A'ereki ga e'i: “Pyry hete nhymyana,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea ojo'java'ea Jesus'ga omombe'u ahe ndopotari moroĝitapyahua moroĝitaymyana ipotarame javo.

6

Nahanahā ti ahe toko sábadu rupi, ei Jesus'ga

(Mateus 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Judeus'ğa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga hoi kohoa rupi garemimbo'ehara'ğa pavēi. Trigo kopeva'ea pevo onhimongy. Ohorame garemimbo'ehara'ğa ika'mbika'mbigi trigo jykyavo ikytykytygi jape'ia opovo i'gwovo.

² A'ero fariseus'ğa ei ğa pe:

—Ymyahũ Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sábadu rupi.” Nahã ahe ei hako. Pe napehendukatui reki. A'ereki pe peporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sábadu rupi, ei fariseus'ğa ğa pe.

³ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ğa pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'iğa. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novã. Ymyahũ ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavẽiva'ea pavẽi hako. ⁴ A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga rongu pype tenda pype. Ipype ikwava'ẽhara'ğa omondo pão Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ğa ikwava'eĝirẽ Tupana'ga pe ga gwerohouka ğa pe ğahã jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ğa po ndo'ui hamo novã. Emo Daviva'ea hoi Tupana'ga rongu pype ipyhyga pão i'gwovo. Onhipavẽiva'ea pe ahe imondoi to'u ti ğa no javo hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ğa pe.

⁵ —Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jiji ta'e: Nahanahã ti ahe toko sábadu rupi. Nurã ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ğa pe a'ero ğa ika'mbigame trigo sábadu rupi, ei Jesus'ga ğa pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavẽi

(Mateus 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Irũa rupi judeus'ğa poravykye'yma rupi Jesus'ga hoi ğajatykahava pype. Okiavo ga ğa mbo'ei Tupana'ga nhi'iğa rehe. Ipype iponhimamave'ga rekoi. Ojohukoty rũi ga iponhimama.

⁷ Pevo ğa ndekoi no judeus'ğa mbo'ehara'ğa fariseus'ğa pavẽi. Jesus'ga repiaheteavo ğa ei ovyteri pe: “Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatua'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatua'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegweteuhui nehẽ,” ei ğa ovyteri pe gweaporoĝitate'varuhuavo.

⁸ Ğavytera rehe Jesus'ga ombaragwaha javo ovyteri pe: “Omboja pota ğa ite'varuhuva'ea ji rehe,” ei ga.

Iponhimamave'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ã ejoa avo orepyteri pe e'ama.

A'ero ga ruri o'ama ğapyteri pe. ⁹ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ğa pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe no:

—Ojipeji jate po ti ji ei pe me kiro. Pemombe'u ti ji ve. Marã nhande xako nhandeporavykye'yma rupi hamo? Marãi Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Pyry nhande imombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande nimombyryvi ahe ve sábadu rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande imbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande nimbote'varuhui ahe ve sábadu rupi? Marãi ikwatijara? Pyry nhande nimomanoukari ahe sábadu rupi? Marãi? Pyry nhande ahe moka'nhymbavi sábadu rupi? Marãi ikwatijara? ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ğa pe tojapyaka katu ti ğa javo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ğa ndepiahetei. Iponhimamave'ga pe ga ei:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhokatui. A'ereki gapoa ikatua'ja ga Jesus'ga nhi'ipo'rurame. ¹¹ A'ero ğa nhimboahivi onhimonha'ngavo hepiagame. Ojohupe ğa ei:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga rerekouhui nehẽ naerũ? ei ğa.

Jesus'ga omo'emo'ẽ dozeva'ea onhimoirũharamo

(Mateus 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Aerẽ Jesus'ga hoi ojiupia yvytyvytyruhua rupi tanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Oho ga opytavo pevo. Ypytunimo ga nhi'inhi'iĝi Tupana'ga pe imoĝo'eamo.

¹³ Iko'emame ga ğa mbuhurukari ojipyri ĝwemimbo'ehara'ğa. Ğwemimbo'ehara'ğa hugwi Jesus'ga dozeve'ğa mo'emo'ẽi toko ti ğa nhimoirũharamo javo. Ğa ko nahã:

¹⁴ Mokonha'ğa ko Simão'ga André'ga pavẽi onhoirũ'ğa. Pedro irũa Simão'ga rera. A'ereki ga rehe Jesus'ga ono Pedro.

Mokonha'ğa ko Tiagova'ea João'ga pavẽi.

Mokonha'ğa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavëi.

¹⁵ Mokonha'ğa ko Mateus'ga Tomé'ga pavëi.

Mokonha'ğa ko Tiago'ga Simão'ga pavëi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga ko zelotes'ğa nde'yja'ga – kiroki ğa ndokoi governo rehe romanos'ğa ndehe.

¹⁶ Mokonha'ğa ko Judas'ga Judas Iscariotesva'ea pavëi. Judas'ga ko Tiago'ga irũ'ga. Judas Iscariotesva'ea aerẽ Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ğa pe ga pyhyguka ğa pe. Nahã dozeve'ğa nhaporemo Jesus'ga moirũhara'ğa.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara

(Mateus 4.23-25)

¹⁷ Aerẽ Jesus'ga jivyri ogyva vytyruhua hugwi omoirũhara'ğa ndupi. Uhu ğa nhuhũ me – perope ga opyta o'ama. He'yjuhu garemimbo'ehara'ğa onhimono'oĝa perope ga pyri. Ojipe'ğa ndupavi ogwyrã hugwi Judéia hugwi Jesus'ga pyri. Cidadespeve'ğa nduri Jerusalém hugwi Tiro hugwi no Sidom hugwi no. Oko cidades Tiro Sidom pavëi ypiahua ruvihava rembeyvyri pe. He'yjuhu hete ko ğa ua Jesus'ga pyri tihendu ti ga javo.

Itetirũave'ğa nduri no emombi karugwara ore hugwi javo ga pe. ¹⁸ Kiroki ğa anhaĝa oavykyuhu – ğa hugwi Jesus'ga anhaĝa mbojipe'ai. Tiruahũ anhaĝa Diabo'gapyriva'ea.

¹⁹ Opoko pota pa pevove'ğa Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga omondo opopoakara Jesus'ga hugwi imombipavuka Jesus'ga pe karugwara ğa hugwi.

Pyry hete pe me, ei Jesus'ga

(Mateus 5.1-12)

²⁰ Kiro Jesus'ga hepiagi ğwemimbo'ehara'ğa ğa nhimongyrame pevo. Ğa pe ga ei: –Pyry hete pe me peporia'iva'ea pe!

A'ereki penduvihavuhetero Tupana'ga pe ndepia katu imombyryva pe me, ei Jesus'ga.

²¹ Pyry hete pe me okoteheva'ea pe!

A'ereki a'ea Tupana'ga remimondoagwama pe me.

Pyry hete pe me pejehe'ova'ea pe!

A'ereki a'ea penembipukaaĝwama.

²² Pyry hete pe me ojipe'ğa pe arõe'yname pe ndekoro ğwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga ğa pe vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Ğa euhurame pe me pe mondovo ojihugwi pe ndekoro ğwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me.

Ğa pe mbotegweterame petiruahũ pe javo o'mbero pe ndekoro ğwaramo jireheva'ero, pyry hete pe me, ei Jesus'ga.

²³ –Pejoryjory ti ğa ndekote'varuhurame pe me nahã. Pepopepo tuhẽ ti pendoryndoryva ğwaramo.

A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea.

Aerẽ po ti ga imondoi pe me nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe. A'ereki pe peko ymyahũva'ea ja Tupana'ga nhi'iĝa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahũ aĝwamove'ğa namonhava'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga nhi'iĝa mombe'uharava'ea no, ei Jesus'ga ğa pe.

Tiruahũ pe me, ei Jesus'ga

²⁴ –Tiruahũ hete pe me pembateva'ea pe! ei Jesus'ga. A'ereki avo jate yvya koty jate pe pendoryndory.

Aerẽ po ti pe ndapehoryvi nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁵ Tiruahũ hete pe me herekopava'ea pe!

Aerẽ po ti ahana'ja pe me nehẽ.

Tiruahũ hete pe me pepukava'ea pe!

Aerẽ po ti pe jehe'oi pejikovevuheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁶ Tiruahũ hete pe me ojipe'ğa ekatupavame pe me pe mboheteavo! Ymyahũ na jitehe ġanamonhava'ea e'i katu pa Tupana'ga nhi'igaa tyviva'ea mombe'uharava'ea pe ahe mboheteavo, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ğa, ei Jesus'ga
(Mateus 5.38-48)

²⁷ —Kiro nhirenduva'ea pe ji ei, ei Jesus'ga. Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ğa. Peko katu ti ġa pe ġa pe arõ'e'ymame. ²⁸ Po ġa ei pe me: “Tuhu ti hahyva'ea pe me.” Ģa euhurame na pe me pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga ti tomomyry pe me.” Nahã ti pe'ji ġa pe. Po ġa jigwarai pe ndehe, a'ero ti penhi'ĩ Tupana'ga pe emomyry ti ġa pe javo, ei Jesus'ga.

²⁹ —Po ojipe'ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo jiretyvapea rehe javo. Po ojipe'ga hekyi ndepaletó nde hugwi, a'ero na ga hekyi ojipea ndecamisa nde hugwi no, ei Jesus'ga. ³⁰ Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ipyhygahy ndeapoa nde hugwi, a'ero ti terei ga pe embuhura'ja ti jiapoa ji ve javo.

³¹ —Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ğa oko katu nhande ve hamo.” Po nahã pe ei, a'ero na jitehe tuhẽ ti peko katu ġa pe, ei Jesus'ga.

³² —Po pe pearõ hete penhiarõheteve'ğa jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja reki.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oarõ oarõheteve'ğa jate, ei Jesus'ga.

³³ —Po pe peko katu pejerekokatuve'ğa pe jate, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa oko katu ojerekokatuve'ğa pe jate, ei Jesus'ga.

³⁴ —Po pe ei pejiyvyteri pe imondorame ojipe'ğa pe: “Aerẽ po ti ġa imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Po pe ei na, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ğa ja.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ğa omondo ojipe'ğa pe okote'varuhuve'ğa pe tombuhu ti ġa nhande ve nehẽ no javo, ei Jesus'ga.

³⁵ —Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ğa pejikokatuavo ġa pe. Pemondo'ã ti ġa pe ġa erame pe me. Imondorame ġa pe, tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Aerẽ po ti ġa imbuhuri nhande ve nehẽ no.” Pe ee'ymame ġa arõheteavo po ti Tupana'ga imbuhuhetei pe me nehẽ. Tupana'ga ra'yramo po ti pe ndekoi nehẽ no ġahoheve'ga ra'yramo nehẽ. Nde'i he'yjuhuve'ğa Tupana'ga pe: “Ndepyry nde ore rerekokatuavo.” A'ea ġa nde'i Tupana'ga pe. Tupana'ga opoko reki ġa okote'varuhuve'ğa ndeheve. ³⁶ Tupana'ga penduvete'ga oporogwety ġa. A'ero ga ġa pokogi. Na jitehe ti peporogwety ġa. Pepoko ti ġa a'ero, ei Jesus'ga.

Tape'epe'ei ti ġa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 7.1-5)

³⁷ —Tape'epe'ei ti ojipe'ğa pe: “Nahanahã ġa okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tape'ei ti ojipe'ğa pe: “Oko te'varuhu tuhẽ ġa. Oja ġa ndehe.” Tape'ei ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehẽ no. Tapehenonha'javi ġandekote'varuhua. A'ero po ti Tupana'ga ndokwahava'javi pendekote'varuhua nehẽ no, ei Jesus'ga.

³⁸ —Pemondo ti ojipe'ğa pe. Aerẽ po ti Tupana'ga imbuhukatui pe me nehẽ. Hupi hete po ti ga ombuhuruka saca pype imbohgyahivuka imbovavaguka saca tamotynahẽ tuhẽ javo imoakaġa nehẽ. Nahã po ti ga imbuhukatui pe me nehẽ. Pemondo ti ġa pe a'ero. Xunhiva'ea pe imondorame ġa pe xunhiva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no. He'yjuhuva'ea pe imondorame ġa pe he'yjuhuva'ea po ti Tupana'ga imbuhuri pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ Kiro Jesus'ga ġa mbo'ei ojo'java'ea pyvõ. A'ea pyvõ ga ei:

—Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ġa memei ohi ikwara pype nehẽ. A'ereki ġa memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Ĝambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ĝa hohe. Ga ĝa mbo'epavame ĝa ga javijitehe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Ĝa mbo'eavo Jesus'ga ei:

—Ererekouhu nde ejikotyve'ga. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe, ei Jesus'ga. Nahā ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

⁴² Maranameuhū nde euhui ejikotyve'ga pe naerū? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahā okyta repiage'yname ejeakwara pype naerū. A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'āva'ero ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ŷve'ga ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekyi na'ē ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehē, ei Jesus'ga.

I'yva yva'ia pavēi

(Mateus 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ —I'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuapora ko yva'ite'varuhua. ⁴⁴ Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga. A'ereki ahe ndoykyi figo ĝwakaĝwa'yva hugwi. A'ereki ĝwakaĝwa'yva figo'yva rūi figueira rūi. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rūi videira rūi, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Nane'ymi pyryve'ga reaporoĝitaro pyryva'ea rehe. Nurā ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga pyry hete, ei Jesus'ga ĝa pe. Nane'ymi ite'varuhuve'ga reaporoĝitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurā ga ete'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki oyvyteri pe ga ite'varuhu hete, ei Jesus'ga ĝa pe.

Ahe ko onga apohara'ga ja

(Mateus 7.24-27)

⁴⁶ Kiro Jesus'ga ei:

—Pe'e pe ji ve: “Ga ko nhandepojkakaharetero.” Nahā pe ji renoi novīa. Emo pe ndapekoi nhinhi'iĝa rupi, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Kiroki ga uhu ji pyri ji rendukatuavo okovo nhinhi'iĝa rupi – gaha ji ga mombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoita yvy pe. Ipukuhu ga imondoi hyvykoita yvy pe itauhua apiavo. Itauhua rehe ga imondoi okyta ikwara pype. Nahā ga japoī onga imohina, ei Jesus'ga. Aerē hehanhuhū yhya ua onhimombomomboa onga rehe novīa. Yhya nomoĝatāi onga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Jara'ga ji rendu novīa. A'ereki ga ndokoi nhinhi'iĝa rupi. Gaha onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo onga hyvykoje'yma imbovyre'yma okyta ikwara pype, ei Jesus'ga. Yvya rehe jate ga japoī onga imohina. Aerē hehanhuhū yhya ua onhimombomomboa onga rehe imoĝataĝatamo. Kotihī onga o'arahy upa opepēpepenuhūavo, ei Jesus'ga ĝa mbo'eavo.

7

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi

(Mateus 8.5-13)

¹ Imombe'upavirē ĝa pe Jesus'ga hoi ĝa hugwi ogwovo cidade de Cafarnaum me. ² Pevo soldados'ĝa nduvihava'ga ruvi judeu'garūive'ga romano'ga. Gapyrive'ga itetirūa. Omano ĝwerī ga. Soldados'ĝa nduvihava'ga ga arōhetei. ³ Nurā Jesus'ga rura kwahavame Cafarnaum me ga ei xava'eve'ĝa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi, ei ga xava'eve'ĝa pe.

⁴ A'ero xava'eve'ĝa hoi Jesus'ga pyri ovahema javo ga pe:

—“Tuhu ti ga,” ei soldados'ğa nduvihava'ga nde ve. “Tuhu ti ga jipyrive'ga pyri karugwara mombiga ga hugwi,” ei ga nde ve, ei xava'eve'ğa Jesus'ga pe. Eho tuhê ti a'ero, e'i hete xava'eve'ğa Jesus'ga pe. Emombo ti karugwara gapyrive'ga hugwi. A'ereki ga pyry hete soldados'ğa nduvihava'ga. ⁵Pyry hete ga nhandere'yja'ğa pe ğa arôheteavo ğa nderekokatuavo. Ga oapouka onga nhandejatykahava, ei xava'eve'ğa Jesus'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga hoi ğa ndupi tahepia ti ga javo. Ovahê ġwerĩ ga soldados'ğa nduvihava'ga rongga pe. Kiro soldados'ğa nduvihava'ga ei ğa pe – kiroki ğa ojikoty'a ga pavêi – ğa pe ga ei ğa mondouka Jesus'ga rovatiamouka.

—Peho ti Jesus'ga rovatiamo, ei ga ğa pe. Pe'ji ti ga pe: “Omondo soldados'ğa nduvihava'ga onhi'iğagwera nde ve. Ga e'i: 'Jipojykaharetero nde ereko huvihavamo ji hohe. Nurã po ti nde nderejori ji pyri nehê hamo. ⁷ Ji tuhê ndahoa'uvi nde pyri nde huvihavuhuro ġwaramo ji hohe. Irupeuhu ti embuhu epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohiğatui nehê. ⁸ Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ğa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahã eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'iğa rupi. Jihi soldados'ğa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahã japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'iğa rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo ji ve. A'ero ga ruri okovo nhinhi'iğa rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japoi,' ei ga.” A'ea ti pe'ji Jesus'ga pe, ei soldados'ğa nduvihava'ga ğa pe imondovouka onhi'iğagwera.

⁹ A'ero ğa hoi okovo ganhi'iğa rupi Jesus'ga rovatiamo. Ğa omombe'u pa ganhi'iğagwera Jesus'ga pe. Ganhi'iğagwera renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Opyryrĩ Jesus'ga. Pevove'ğa pe – kiroki ğa oho ga rupi onhimongyavo – ğa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ğa nduvihava'ga ojiko hete tuhê ji rehe! Jire'yja'ğa hohe israelitas'ğa hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me, ei Jesus'ga.

¹⁰ Kiroki ğa ojikoty'a soldados'ğa nduvihava'ga pavêi – ġahã jivyra'javi soldados'ğa nduvihava'ga rongga pe. Ovahemame ğa gapyrive'ga repiagi. Onhimohiğatua'ja ga!

Jesus'ga ombogwera aherembirekokwerava'ea ra'yrava'ea

¹¹ Aerê Jesus'ga hoi cidade de Naim me. Garemimbo'ehara'ğa hoi ga rupi. Ojipe'ğa hoi ga rupi no he'yjuhuve'ğa. ¹² Ovahê ġwerĩ ga cidade apoa pe portão pe.

Nanime ojipe'ğa ivojave'ga ra'oa rerohoi pea rupi cidade hugwi Jesus'ga rovatiamo. Gweroho ğa ivojave'ga ra'oa gakupeupava pype titĩ ti javo. Oho hêa ğa ndupi ivojave'ga yhêa. Ga tehe ko hêara'yramo. A'ero kiro hêa tehe hêa rekoi aherembirekokwerahêa. He'yjuhuve'ğa oho hêa rupi cidade hugwi. ¹³ Hepiagame Jesus'ga nhandepojykaharete'ga hêa porogwetygi. A'ero ga ei hêa pe:

—Terejehe'oa'javi.

¹⁴ Hêara'yra'ga pyri ga hoi opokoga gakupeupava rehe. Nurã gara'oa rerohohara'ğa heropytai o'ama.

—Tapihã, ei ga ivojave'ga pe. A'e ji nde ve: Evy! ei Jesus'ga.

¹⁵ A'ero ga vyri onhi'iğa oina okwerava'java. Jesus'ga okwerava'jave'ga mondo gayhêa pe. ¹⁶ Okyhyji hete pa pevove'ğa onhimomby'avo ga repiagame. A'ero ğa Tupana'ga mbohetei. A'ereki ğa e'i ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo:

—Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharuhu'ga ruri kiro ojipiuka nhande pyteri pe upa, ei ğa. Nahã Tupana'ga nhande pokogi, ei ğa.

¹⁷ A'ero ğa Jesus'ga mombe'umbe'ukatui jara'ğa pe garembiapoa reheve Jesus'ga ga mbogwerava'javi javo. Nahã Judéiapeve'ğa hendupavi Jesus'ga mombe'ua Judéia rembeyvyripeve'ğa pavêi.

João Batistava'ea remimbo'eharava'ea oho Jesus'ga pyri

(Mateus 11.2-19)

¹⁸ Aerê João Batistava'ea remimbo'ehara'ğa Jesus'ga mombe'upavi João Batistava'ea pe. Jesus'ga rembiapoa garemimonhimomby'ava'ea ğa imombe'ui ahe ve no. ¹⁹ A'ero João Batistava'ea mokonha'ğa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ğa. Ğa pe ahe ei:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea imombe'ui aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahū? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marāi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁰ —Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema.

—João Batista'ga ore mondoukari nde pyri, ei ġa Jesus'ga pe. Ga e'i ore ve: “Pe'ji ti Jesus'ga pe: ‘Ymya Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea imombe'ui aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri nhande pyri nehē javo. Ma'ġa po ahe omombe'u ymyahū? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahā ore ei aheremimombe'uhara'ga rurapota.’ Nahā ti pe'ji Jesus'ga pe,” ei João'ga ore ve ore mondouka nde pyri, ei mokonha'ġa Jesus'ga pe.

²¹ Emo Jesus'ga nomondoi ve onhi'iġa João Batistava'ea pe. Oapo na'ē ga ahemon-himomby'ava'ea. Oapo ga ikwahavuka João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe a'ea ti pemombe'u João'ga pe javo.

Kiro Jesus'ga imombigi karugwara he'yjuhuve'ġa hugwi. Ojipe'ġa pe hahy hete. Ġa hugwi ga imombipavi karugwaretea. Anhaġa ga ġa mbojipe'ai ojipe'ġa hugwi no. Heakwagweve'ġa ga ġa moma'eġatuhetei he'yive'ġa.

²² Kiro Jesus'ga ei mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe:

—Pejivrya'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'u ti ga pe penhimbepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: “Oma'eġatu kiro heakwagweve'ġa okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhūve'ġa ogwovo katu. Oka'ē ġajagwa ijaijauhuve'ġa hugwi. Ġwendu katu kiro japyakware'ġve'ġa okovo. Okwera tuhē omanove'ġa kiro okovo. Imbatere'ġve'ġa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemō ti pemombe'u João Batista'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo – kiroki ga Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u ymyahū.

²³ —“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” A'ea ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ġa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ġa pe.

²⁴ A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ġa horē Jesus'ga ei pevove'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ga e'i:

—Ymya'ĩ pe peho ongae'ġi me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marāi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhu vyvtua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka vyvtua pe.” Pe ndape'ji tuhē reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rūi. Ga ndokon-doko'iuhi ojipe'ġa remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ġa pe.

²⁵ —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ġa omongi ikatuheteva'ea – ġahā u huvihavuhu'ġa nonga pype. He'yjuhu ġambatekatua no.

²⁶ —Marāi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga tuhē. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharu'ga jate rūi ko ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ —Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'iġa mombe'ui nehē javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i:

“Nahā Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

‘Nde renonde po ti ji ga mondoi imombe'uuka nhinhi'iġa nehē.

Tomboavujikwe ti ga nderura renonde, ei Tupana'ga,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

²⁸ —Aḡwamo Tupana'ga rembiepiakatuhava. Aḡwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ḡa nduvihavuhete'ga nehē, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava ymyahūva'ea hohe pa. Emo aḡwamove'ḡa reki Tupana'ga rembiepiakatuhara'ḡa ko koji'i huvihava João Batista'ga hohe. Kiroki ḡapyteripeve'ḡa huvihava rūi – ḡa vehevi koji'i huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ḡa pe.

²⁹ Jesus'ga nhi'iḡa rendupavame ḡa ei Tupana'ga pe itambere'ia mono'ōhara'ḡa pavēi: —Ndehe ko erekwaha hete epyryvamo João Batista'ga mbuhua ore pyri te'i ti ga ḡa pe javo.

A'ea ḡa ei. A'ereki ḡa onhimobatizauka João Batistava'ea pe opohia okote'varuhua hugwi ahe erame. ³⁰ Fariseus'ḡa ki a'e te judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi nohenduka-tui João Batistava'ea nhi'iḡa ikwahapotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea ojive. A'ereki ḡa onhimobatizaukari ahe ve opohire'yma okote'varuhua hugwi.

³¹ —Marā po ti ji ei pe me aḡwamova'ea pe a'ero nehē? ei Jesus'ga. Gara ja pe ndekoi a'ero? ei ga. ³² Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ḡa ja ko pe ndekoi. Oapy tayri'ḡa ima'ēhai pe feira pe. A'ero ḡa hapukai ojohupe. Onhi'iḡa mondovo ḡa ei: “Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupypotari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhi kamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahā tayri'ḡa ei ojohupe, ei Jesus'ga.

³³ —Tayri'ḡa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho reheve tambohete ti ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei ga mombe'gwovo: “Anhaḡa opyhy ga.” Nahā pe João Batista'ga mombe'ute'varuhui ga arōe'yma, ei Jesus'ga ḡa pe.

³⁴ —Tayri'ḡa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga ḡa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga! O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryryve'ga vinho i'gwovo,” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. “Kiroki ḡa omono'ō itambere'ia governo pe ite'varuhuve'ḡa – ḡa pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ḡa pavēi no okote'varuhuve'ḡa pavēi,” pe'e pe. Nahā pe euhui ji mombe'gwovo ji arōe'yma, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ojipe'ḡa ndekokatua repiaga ḡwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ḡa pe ḡa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ḡa ndekote'varuhua repiaga ḡwaramo nhande ei: Tupana'ga rūi omongo ḡa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga ḡa mbo'eavo.

Jesus'ga pyheja fariseuva'ea rongga pype

³⁶ Aerē Simão'ga fariseu'ga ei Jesus'ga pe:

—Ejo ti nhironga pype i'gwovo ji pyri.

—Kwa, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri ga pavēi.

³⁷ Nanime cidadepevehēa – kiroki hēa oko te'varuhu – hēa ikwahavi Jesus'ga hoa fariseu'ga rongga pype. Ga i'urame hēa heruri perfume nhandya hyrua pype. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. ³⁸ Gapya koty hēa ami ga reviri ojehe'gwovo okote'varuhua rehe. Hēareahya imoakymi gapya. A'ero hēa gapya monduvynduyryri o'ava pyvō gapya bejavo. A'ero perfume hēa imongyi gapya rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

³⁹ Hēa repiagame fariseu'ga – kiroki ga e'i Jesus'ga pe ejo ti i'gwovo ji pyri javo – kiro ga ei ovyteri pe: “Hehā okote'varuhuvehēa. Mara'ngu po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara naerū? Po Jesus'ga Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara tuhē, a'ero po ga ombaragwaha hēa rehe hamo. Po ga ei hēa pe hamo: ‘Tanhimbote'varyme ti epokoga ji rehe,’ e po ga okote'varuhuvehēa pe hamo. Jesus'ga nombaragwahavi reki hēa rehe,” ei fariseu'ga ovyteri pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseu'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Tamombe'u ti nde ve.

—Orembo'eharamo emombe'u ti ji ve a'ero, ei Simão'ga Jesus'ga pe.

⁴¹ Ga mbo'eavo Jesus'ga imombe'ui ga pe. Ga e'i:

—Itambere'ia mondo'āhara'ga pe mokonha'ga ei momi ti embuhu'rã itambere'ia ore ve javo. A'ero ga imondo'aği ga pe tombuhura'ja ti ga koa irũ reheve ji ve nehẽ javo. He'yiva'ea quinhentos itambere'ia ga imondo'aği ojipe'ga pe. Ndahe'yiva'ea cinquenta itambere'ia ga imondo'aği ojipe'ga pe. Ğa memei gweroho ga hugwi a'ero. ⁴² Aerẽ ga ipo'rupavi herekoe'yima. Nurã ga ndogwerekoi ikwepykavamo. A'ereki ahã ga pe. Itambere'ia mondo'āhara'ga oporogwety reki ga. Nurã ga ihypavi reki gaconta hugwi tapembuhura'javi ti itambere'ia ji ve a'ero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Manamo ga ga arõhetei? Manamo ga ga aroi'ĩ? ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴³ A'ero Simão'ga ei ga pe:

—Po ga – kiroki ga gweroho koji'iva'ea ga hugwi quinhentos itambere'ia – po gaha itambere'ia mondo'āhara'ga arõ hete. A'ereki gaconta hugwi imondo'āhara'ga ohy he'yiva'ea, ei ga.

—Na tuhẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga gweroho koji'iva'ea – gaha oarõ hete itambere'ia mondo'āhara'ga.

⁴⁴ Kiro Jesus'ga ojirova hẽa koty. Simão'ga pe ga ea'javi:

—Erehepia nde hẽa? Ji ruri nenonga pype nde repiaga. Ndehe nerembuhuri yhya ji ve jipyheitava ekoe'yima nhaneramonhava'ea moğitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahã ahe omboapy ojipe'ga javo. Hẽa ki a'e te hẽareahya omoakỹ jipya. Omondovynduvy hẽa jipya o'ava pyvõ. Nahã hẽa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Ndehe nanhibejiai tuhẽ ekoe'yima nhaneramonhava'ea moğitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahã ahe omboapy ojipe'ga javo. Hẽa ki a'e te jipya nobejibejijapigi ji rurirẽ nenonga pype. Nahã hẽa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga.

⁴⁶ —Ndehe neremongyi ikava nhiakağa rehe ekoe'yima nhaneramonhava'ea moğitagwera rehe – kiroki a'ea e'i nahanahã ahe omboapy ojipe'ga javo. Hẽa ki a'e te omongy perfume jipya rehe. Nahã hẽa roryroryvamo ji rehe, ei Jesus'ga fariseu'ga pe.

⁴⁷ —Nurã ji ei nde ve: Tupana'ga ihyjipei hẽarekote'varuhua ikwahava'jave'yima. He'yjuhu hẽarekote'varuhua, ei Jesus'ga. Hẽa hugwi Tupana'ga imombori. Nurã hẽa Tupana'ga arõhetei gworygworyva repiuka nhandepyteri pe, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga okote'va gwere. Tupana'ga garekoteva'ria hypavame oarõ gwere ga Tupana'ga gwory'viro ga rehe, ei Jesus'ga Simão'ga pe.

⁴⁸ Hẽa pe Jesus'ga ei kiro:

—Amomboripe ji nderekote'varuhua nde hugwi, ei ga.

⁴⁹ Kiroki ga oapy mesa pyri ga pavẽi – ga ei oyvyteri pe: “Ma'ğa Jesus'ga naerũ? Maranuhũrame ga hẽarekote'varuhua mombori naerũ?” ei ga.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei hẽa pe:

—Nde jikoga gwaramo ji rehe ji imombori nderekote'varuhua nde hugwi. Tu katu ndepy'a nde horame a'ero, ei ga.

8

Kunhangwerava'ea oho Jesus'ga rupi

¹ Aere'ĩ Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiapava cidades'ia repiapava. He'yjuhu cidades cidades'ia pavẽi. Pyryva'ea ga imombe'ui cidadespeve'ğa pe. Ğa pe ga ei:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoğita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehẽ.

Nahã Jesus'ga ei ga pe ogwovo ga pyğapyri. Ga rupi dozeve'ğa hoğahoi.

² Kunhangwera'ğa ga hoğahoi ga rupi no. Jara'ğa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe anhağa. Jara'ğa hugwi ga imombigi karugwara. Mariahẽa hugwi Jesus'ga ombojipe'a jipe sete anhağa Diabo'gapyriva'ea. Mariahẽa pe ahe ei: Madalapevehẽa. ³ Ojipehẽa rera Joana. Joanahẽa rembireko'ga ko Cuza'ga. Ga ko Herodes'ga mbatera repiakatuhara'ga.

Ojipehēa rera Susana. Ĝahā oho Jesus'ga rupi. Ojipe'ĝa kunhangwera'ĝa hoi ga rupi no. Imondovo ga pe ombatera ĝa Jesus'ga repiakatui. Dozeve'ĝa pe ĝa imondoi no.

Ha'ynha mohāihara'ga

(Mateus 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Cidades nanani ojipejipea hugwi he'yjuhuve'ĝa nduri Jesus'ga pyri. Ojo'java'ea pyvō ga ĝa mbo'embo'ei. Ĝa pe ga ei:

⁵ —Ha'ynha mohāihara'ga hoi ko pe imohaina ha'ynha. Nahā ga itymi ha'ynha. Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi pehea rembeyvra rupi. A'ero ahe pyruĝi hehe ohorame pehea rupi. Ua gwyra'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

⁶ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongy-heteuhu pevo. Xunhi yja a'ero ha'ynha pe yhya no. Henhunhame kotihī he'ouhū omanomo. A'ereki ahā yhya jupe.

⁷ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi nhungwava ra'ynha pyteri pe hatīava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē ga'apoa ha'ynha renhunhamo nhungwava ra'ynha pavēi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

⁸ —Ga imohāirame ha'ynha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Ahara pype turi cem ha'ynha, ei Jesus'ga ha'ynha mohāihara'ga mombe'gwovo.

Onhi'iĝa mondovo Jesus'ga ei ĝa pe:

—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ĝa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua

(Mateus 13.10-23; Marcos 4.10-20)

⁹ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ĝa ei ga pe:

—Orohendu ore novīa nde'eagwera ojo'java'ea. Ndorokwahavi reki ore. Ore ve ti emombe'u a'ea.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ĝa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ĝa onhimiva'ea nhirembiepiakaturhava javo, ei Jesus'ga. Marā hekoi kiro Tupana'ga vyakotyve'ĝa ndepiakaturame okovo ĝanduvihavuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me, ei Jesus'ga ĝwemimbo'ehara'ĝa pe. Ojipe'ĝa pe ji imombe'ui ojo'java'ea. A'ero “hepiagame ĝa gwepia tehe reki.

A'ereki ĝa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ĝa ĝwendu tehe reki.

A'ereki ĝa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga ĝwemimbo'ehara'ĝa pe.

¹¹⁻¹² —Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me ikwahavuka ha'ynha mohāihara'ga mombe'ua nehē, ei Jesus'ga ĝwemimbo'ehara'ĝa pe.

—Ha'ynha ko Tupana'ga nhi'iĝa, ei Jesus'ga. Kiroki ĝa ĝwendu Tupana'ga nhi'iĝa novīa ikwahave'yma – ĝa pyri ahemoandyandiyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ĝapy'a hugwi imoka'nhymbavuka ĝa pe tomomborukaryme ti ĝa Tupana'ga pe okote'varuhua javo, ei Jesus'ga. Ĝa pe ji ei a'ero imombe'urame ha'ynha indurugagwera pehea rembeyvra rupi.

¹³ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru ita rehe. Henhui ha'ynha novīa. A'ereki yhya rerekoe'yma ĝwaramo, kotihī nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa vyva pype.

—A'ea ja ĝa ndekoi – kiroki ĝa ĝwendu nhandervihavuhete'ga mombe'ua gworygworyvamo hehe novīa. Aerē ojipe'ĝa mbote'varuhu pota ĝa imohepia'ngiavo ite'varuhua'ea ĝa pe. Nurāro ĝwaramo ĝa nonhimomiranami a'ero kotihī opohia nhandervihavuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei nhandervihavuhete'ga mombe'ua ĝayvyteri pe.

¹⁴ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki a'ea onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatiava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerē igwaigwavete hatiava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ga ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. Ğa ġwendu ojipe'ga erame ġa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhanderuvihavuhuhete'ga.” A'ea ġa ġwendu katu novia. Aerē ġa aġataruhuramo ojihe javo: “Maramarā po ti nhande rekoi nehē naerū?” ei ġa ovyteri pe. A'ea nonoġatuukari ġapy'a. A'ereki ġa opotaruhu itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia,” e'iuhu ġa, ei Jesus'ga. Toryva rehe ikatuv'a'ea rehe ġa japyakauhui. A'ea nhaporemō nohenduva'javukari nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua. A'ero igwaigwavete ġa ndojapyakaa'javi tuhē gamombe'ua rehe. A'ero ġa ndokoa'javi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ga pe oporavykye'yma ga pe.

¹⁵ —Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype. A'ea ja ojipe'ga ndekoi yjakatupypeva'ea ja. Ğwendu katu ġa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ojikheteavo ga rehe gweaporoġitakaturō. Onhimomirana hete ġa oporavykyavo ga pe ga nhi'ipo'rupava okokatuavo ojipe'ga pe.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ġwemimbo'ehara'ga pe.

A lamparina

(Mateus 5.15; Marcos 4.21-25; Lucas 11.33)

¹⁶ —Imondygame lamparina nhande ndihovapygi hyrua pyvō, ei Jesus'ga. Nimondoi nhande lamparina nhanenhinongava gwyri pe cama gwyri pe. Pyte'mbia rehe nhande timondo lamparina. Nurā okirame onga pype ojipe'ga gwepia kojahua.

¹⁷ —Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehē. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehē.

¹⁸ —Ji rendu katu ti a'ero pejeaporoġitaro. Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehē. A'ero po ti ga ikwahahetei nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga ikwahava'jave'ymukari ga pe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ga mbo'eavo.

Jesus'ga yembora gairūva'ea pavēi

(Mateus 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Kiro Jesus'ga yembora ruri Jesus'ga repiaga gairū'ga pavēi. Ndoki ġa onga pype ga pyri. A'ereki pevove'ga ga mbotymboty gwe'yjuhuro. ²⁰ Ğapyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe: —Neyhēa uhu nde repiaga neirū'ga pavēi. Pevo ġa ami okari pe.

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Kiroki ġa Tupana'ga nhi'iġa rendu katu ga nhi'ipo'ruavo – ġa pe ji ei nhii'ga. A'e ji ġa pe no nhiiirū'ga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombi yvytua typepemuhūa reheve

(Mateus 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Aerē Jesus'ga avi yharuhua pype ġwemimbo'ehara'ga pavēi. Ğa pe ga ei:

—He xaho ypihua aherovai.

A'ero ġa imoanhani herogwovo. ²³ Ğa gwerohorame Jesus'ga ropehyiro okia. Yvyturanuhūa ruri ojyva ypihua rehe. Yharuhua pype yvytua yhya mbo'ambo'avi. Gweroho ġweri ppy pe. ²⁴ A'ero ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva.

—Kiro nhande hoi ppy pe nhandepapava nehē! ei ġa ga pe ombo'ehara'ga pe.

A'ero ga ma'ēi onhi'iġa yvyturanuhūa pe typepemuhūa pe no topi ti javo. A'ero yvytua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁵ Ğa pe Jesus'ga ei:

—Ndapejikogi ji rehe naerū? ei ga.

A'ero ġa kyhyji onhimomby'avo javo ojohupe:

—Marā te ga rekoi naerū? Yvytua vehevi re po ġwendu katu ganhi'iġa yhya pavēi, ei ġa.

*Jesus'ga ombojipe'a anhağa ahe hugwi
(Mateus 8.28-34; Marcos 5.1-20)*

²⁶ Aerē ġa hoi ypiahua aherovai Galiléia aherovai ovahema Gerasapeve'ğa gwyri pe.
²⁷ Jesus'ga hemame yharuhua hugwi cidadepeve'ga ruri Jesus'ga repenhana. He'yjuhu anhağa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo ga pojkavo. Ymyahũ ga ndipiri. Ga nduva'javi onga pype. Itaruvihavuhua kwaruhua pyteri pe ga ruvi aheryvya pyteri pe. ²⁸ Jesus'ga repiagame ga hapukai ġwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe. Ga hapukajahivi javo:
—Jesus! ei ga. Terejori ji avykyavo Tupana'ga ra'yramo huvihavuhu'ğahoheve'ga ra'yramo? ei ga Jesus'ga pe. A'e hete ji nde ve: Terembuhuri ti hahyva'ea ji ve.

²⁹ A'ea ga ei. A'ereki Jesus'ga e'i jipe anhağa pe:
—Ejipe'a ga hugwi.

Ymyahũ anhağa ga pyhypokāpokaği ga pojkavo jipi. Nurã pevove'ğa itanhuramuhũa pyvõ gapoa kwari. Ğa gapya kwari no. Nahã ġa ga mombytapotari ga repiakatuavo novĩa. Ga omondohondoho itanhuramuhũa reki. Anhağa ga pojkai ga renonhaheteavo ga mondovo ongae'yi me. Nahã ga rerekoi ymya.

³⁰ Kiro Jesus'ga ei ga pe:

—Gara nderera?

A'ero ga ei:

—He'yjuhu.

Nahã garera. A'ereki he'yjuhuva'ea anhağa opojyka ga. ³¹ Anhağa e'i hete Jesus'ga pe:
—Toremondoi ti vvykwara ruvihavuhua pype hahyva'ea ruvihava pype, e'i ga pe.

³² Yvytyra rehe porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. Jesus'ga pe anhağa ehetei:

—Ore mondouka ti porcos pojkauka ore ve, e'i.

—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

³³ Cidadepeve'ga hugwi anhağa jipe'ai a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo porcos pojkavo herogwovo. Porcos nhaporemohetei ojyva vvyty'ramuhũa hugwi ogwovo ypiahua pype otypyvygamo omanomo.

³⁴ Porcos manoa repiagame porcos repiakatuhara'ğa nhani ogwovo jugwi. Ogwovo ġa imombe'upavi cidadepeve'ğa pe cidadekotyive'ğa pe no. ³⁵ A'ero pevove'ğa nduri ua torohepia katu javo. Ovahemame Jesus'ğa pyri ġa ga repiagi anhağa rembipojykaagwera'ga. Oapy ga Jesus'ga pya pyri tapy'ynhapira mongijipeavo ojapyakakatuavo. A'ero ġa kyhyji. ³⁶ Kiroki ġa gwepia Jesus'ga anhağa mbojipe'arame ga hugwi – ġa imombe'upavi ġa pe javo:

—Ga pyryvamo reki kiro. A'ereki Jesus'ga ombojipe'a anhağa ga hugwi imondovo, ei ġa ga mombe'gwovo ġa pe.

³⁷ Okyhyji hete pa ġa Gerasapeve'ğa. Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Heregwovo ore hugwi!

A'ero Jesus'ga avi yharuhua pype tajivy javo. ³⁸ A'ero anhağa rembipojykaagwera'ga ehetei Jesus'ga pe:

—Taho ti nde rupi jijikoty'a nde pavēi! ei ga.

Jesus'ga ndogwerohoi ga reki. A'ereki ga e'i ga pe:

³⁹ —Epyta. Ejivy ti enhonga pe imombe'gwovo. Ere ti ġa pe: “Tupana'ga ipopoaka hete. Ji poko hete ga!” Nahã ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero ga hoi imombe'gwovo ġa pe nhaporemohetei cidadepeve'ğa pe.

—Pyry hete Jesus'ga ji ve ji pokoga anhağa mbojipe'avo ji hugwi. Ga popoakahetero, ei ga imombe'gwovo.

*Jesus'ga opoko Jairova'ea ra'yrava'ea gwyvova'ea reheve
(Mateus 9.18-26; Marcos 5.21-43)*

⁴⁰ Gerasapeve'ğa hugwi Jesus'ga jivyri ua ovahema aherovai. Ğa nhaporemohetei gworygworyvamo ga rehe. A'ereki pevo ġa oko tuhu tuhē ti ga javo.

⁴¹ Nanime ga pyri Jairo'ga ruri. Jairo'ga ko huvihavamo oko judeus'ğa jatykahava pype. Ga ruri onhinoğa ojovapyvo vvyvo Jesus'ga pya pyri jihoheva'ero ji poko javo.

—Herejo nhironga pe, ei ga Jesus'ga pe. ⁴² A'ereki jira'yrahëa omano ġweri, ei ga.

Hehã jate ko gara'yra. Ivoja hëa. Doze anos hëa imbokwara'ari ojihe.

Jesus'ga horame tahepia ti ji tayrihëa javo, he'yive'ğa ga mbotyvahivi ua ga rupi onhimongyavo. ⁴³ Ga reviri hëa ruri no itetirüavehëa gwypovehëa. He'yi doze anos hëatetirüa imbokwara'ari hëa rehe opige'yma hëa hugwi. Omondo pa hëa opohanohara'ğa pe novia. A'ereki ġa nomombigi reki hëatetirüa. ⁴⁴ Kiro hëa ruri Jesus'ga reviri opokoga gapira rembeyvra rehe. Kotihĩ hëa ndagwypora'javi a'ero.

⁴⁵ —Ma'ğa opoko ji rehe? ei Jesus'ga.

A'ero ġa epavi:

—Ore rüi! Ndoropokogi nde rehe, ei ġa.

—Nde mbotymboty pa ġa nde atimana he'yive'ğa! Nde mbotyva ġwaramo ġa pokogi nde rehe.

Nahã Pedro'ğa ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei:

—A'ea rüi. Opoko aha ġa ji rehe. Akwaha ji jivytyteri pe. A'ereki ji hugwi ihoi jipopoakara ġa ndehe, ei ga.

⁴⁷ A'ero hëa ei ovytyteri pe: “Okwaha reki ga ji pokogame ga rehe.” A'ero hëa ruri ohyhyipava okyhyjiavo ġwenypy'anduruga vvyvo garovai pyteri pe onhimombe'gwovo ġandovaki pa. Hëa e'i:

—Ymyahũ ji tetirüaramo gwyporo. Nurã ji pokogi nde rehe tomombi ti ga ji hugwi javo. Kotihĩ nhitetirüa pigi tuhë ko, ei hëa.

⁴⁸ —Kui'i, ei Jesus'ga hëa pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã netetirüa pigi nde hugwi. Ndepy'a rukaturo ġwaramo kiro heregwovo katu, ei ga.

⁴⁹ Jesus'ga nhi'imbige'yname hëa pe Jairo'ga rongapypeve'ga ruri javo Jairo'ga pe:

—Ndera'yrava'ea omano. Tohoa'javyme ti nhanembo'ehara'ga kiro neronga pe. A'ereki ahe omano jipe.

⁵⁰ Ga renduvame Jesus'ga ei Jairo'ga pe:

—Teremomyi ti epy'a. Ejiko hete jitehe ji rehe. A'ero po ti hëa kwerava'javi nehë, ei Jesus'ga.

⁵¹ Ovahemame Jairo'ga rongga pe Jesus'ga ġa mongiuکاری ojupi onga pype Pedro'ga João'ga no Tiagova'ea no. Kujahëa ruva'ga ga ga mongiuکاری kujahëa yhëa no. Ojipe'ğa pe Jesus'ga ei:

—Tapeki ti onga pype, ei ga ġa pe.

⁵² Ojehe'o hete pevove'ğa kujahëa rehe okovo. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapejehe'oi! Nomanoi hëa. Oki reki hëa upa.

⁵³ A'ero ġa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo. A'ereki ġa okwaha ahemanoa.

⁵⁴ Ğa mondopavirë onga hugwi ga kujahëa popyhygi. Hëa pe ga ei:

—Kui'il! Epo'ã!

⁵⁵ Kiro hëa kweravi. Kotihĩ hëa po'ami. A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondo ti mbatera hëa pe to'u ti hëa.

⁵⁶ Onhimomby'a hëaruva'ga hëayhëa pavëi. Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapemombe'ui tuhë ti nhiremimbogweravahëa nhiremimonhimomby'ava'ea ojipe'ğa pe, ei ga.

9

*Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iğa
(Mateus 10.5-15; Marcos 6.7-13)*

¹ Aerë Jesus'ga ġa mbuhurukari ojipyri ġwemimbo'ehara'ğa dozeve'ğa ġa mbopopoaka. Ga ombopopoaka ġa tombojipe'a ti ġa anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ğa

hugwi javo. Nahã ġa popoakaramo anhaġa hohe pa. Ga ombopopoaka ġa tokwaha pa ti ġa karugwara imombiga itetirūave'ġa hugwi javo.

² —Kiro po ti ji pe mondoi ojipe'ġa pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Pemombe'u katu ti Tupana'ga ġa pe. Pe'ji ti ġa pe: “Tupana'ga oko ġwerĩ nhandervihavuhuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iġa rupi.” A'ea ti pe'ji ġa pe, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe. Pemombi ti karugwara itetirūave'ġa hugwi. ³ Taperohoi ti mbatera pejive pehorame imombe'gwovo ġa pe. Taperohoi ti yvyra pejikohavamo. Taperohoi ti sacola, pão, itambere'ia. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea, ei Jesus'ga dozeve'ġa pe.

⁴ —Pe vahemame ġacidades pe po ġande'yja'ga ei pe me: “Hepejijo pejiptavo nhironga pype.” Ga erame na pe me peho ti garonga pe a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. Ga pyri jate ti peju. Aerẽ po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehẽ. A'ero jate po ti pejiyi garonga hugwi peji gwovo a'ero nehẽ, ei Jesus'ga. ⁵ Po ongapypeve'ġa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ti javo pe me pe vahemame ġacidade pe. Pehorame ġacidade hugwi ti pemonduru otimbuguhua peji pya hugwi oropohi ore pe hugwi javo. Pe'ji ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iġa,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

⁶ Kiro ġa hoi a'ero Jesus'ga nhi'iġa rupi cidades pe imbojoapiapiavo. Pevove'ġa pe ġa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua. Itetirūave'ġa hugwi ġa imombimombigi karugwara.

Marã Jesus'ga naerũ? ei Herodesva'ea
(Mateus 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ A'ea rupi Herodes'ga hendupavi Jesus'ga rembiapoa mombe'ua garemimonhi-momby'ava'ea mombe'ua. Herodes'ga omondomondo ġwemimbotarimova'ea rupi Galilíapeve'ġa gwyrri pe.

—Marã Jesus'ga naerũ? ei ga.

A'ea ga ei ikwahave'yma. A'ereki jara'ġa e'i:

—Jesus'ga ko João Batista'ga reki. João Batista'ga ovy gwyvya hugwi, ei ġa.

⁸ Jara'ġa e'i:

—Jesus'ga ko Elias'ga. Elias'ga ojipiuka ore ve ko, ei ġa.

Ojipe'ġa e'i:

—Jesus'ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki myahũve'ga. Ovy ga gwyvya hugwi, ei ġa.

⁹ A'ero Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batistava'ea rui. A'ereki ji João'ava'ea akaġa momboruka ikwehe'i. Maranuhũ Jesus'ga naerũ? Omombe'u ġa ji ve garemimonhimomby'ava'ea. Tahepia ji gara'oa a'ero, ei ga.

Herodes'ga gwepia pota hete Jesus'ga okovo.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe
(Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; João 6.1-14)

¹⁰ Aerẽ ojivyrime Jesus'ga pyri Jesus'ga moirũhara'ġa dozeve'ġa imombe'upavi ġwemibiapoa ga pe. Ojupi Jesus'ga ġa nderohoi jara'ġa hugwi a'ero ġa nderogwovo ongae'yi me cidade kotyi ve Betsaida kotyi ve.

¹¹ Gahoa kwahavame he'yive'ġa hoi gareviri tihendu ti ga javo. Ġa ndurame ga pyri ga roryvamo ġa ndehe Tupana'ga mombe'gwovo ġa pe. Ga e'i:

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Itetirūave'ġa hugwi Jesus'ga imombigi karugwara.

¹² Ka'arugame dozeve'ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa, kiro ġa nduri Jesus'ga pyri javo:

—Ahã onga avo. A'ero ti toho agwa'ġa cidades'i pe kopeve'ġa pyri no. Pevu ti ġa to'ukia.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe ġa mondoukapota ga pe.

¹³ —Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa jawo, ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Ndorogwerekoi te! Cinco pães orogwereco dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ġa ndehe nehē. Toropyhy po ti ore nehē naerū? Orohorame jate ipyhyga mbatera nehē itambere'ia rehe ġa pe nehē, po ti ore imbohygi mbatera ġa ndehe nehē to'u pa ti ġa jawo, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

¹⁴ A'ereki he'yjuhuve'ġa cinco milve'ġa uhu pevo Jesus'ġa pyri akwaimba'ero. Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pemboapy ti ġa yvyvo ġa mbojatykavo. Cinquentave'ġa ti pemboapy avo. Cinquentave'ġa ti pemboapy pevo. Cinquentave'ġa ti pemboapy irupe'i. Nahã ti pemboapy pa ġa ojohugwi, ei ga.

¹⁵ Ganhi'iġa rupi ġa ġa mboapypavi a'ero.

¹⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve. Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães pira reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe tomondo ti ġa ġa pe jawo. A'ero ġa imondomondo ġa pe.

¹⁷ Ġa nhaporemō ġa i'ui onhimoytaromouka.

Ġa i'urē Jesus'ga moirūhara'ġa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogawera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Nahã Jesus'ga japo ahemonhimomby'ava'ea he'yje'yva'ea imbovua imondovo ġa pe.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe

(Mateus 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ Aerē Jesus'ga hoi he'yjuhuve'ġa hugwi. Ga jate ga nhi'iġi Tupana'ga pe. Ga nhi'iġame garemimbo'ehara'ġa oko ga pyri. Ġa pe ga ei:

—Marāi ġa ji ve jipi?

¹⁹ A'ero garemimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—“Ga ko João Batista'ga,” ei ġa nde ve, ei ġa Jesus'ga pe. Ojipe'ġa e'i nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ġa e'i nde ve: “Ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga – kiroki ga ovy gwyvya hugwi ymyahūve'ga.” Nahã ġa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa Jesus'ga pe.

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehe, marāi pe ji ve jipi?

A'ero Pedro'ga ei:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko.

Jesus'ga omombe'u omanoaġwama

(Mateus 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—A'e tuhē ji pe me: Tape'ei tuhē ti ojipe'ġa pe ga ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga jawo. A'ea ti tape'ei ji mombe'gwovo. ²² He'yiva'ea po ti ġa imondomondo hahyva'ea ji ve nehē ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Nanhiarōi po ti xava'eve'ġa ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi, ei ga. Nanhiarombavi po ti ġa ji rendukatue'yma nehē. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehē. Mokōi ji kirirē po ti nhimbogwerahava nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe he'yjuhuve'ġa pe no. Ġa pe nhaporemō ga ei:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'gareheva'ero jawo ġa pe, toko jitehe ti ġa jipi nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yma ji hugwi, ei Jesus'ga.

²⁴ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġajikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuira Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

²⁵ —Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'ono'ō ti ji mbatera jijive javo” – po ġa imono'ono'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'ono'ōtehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga.

²⁶ —Aerē po ti ji rura'javi avo vvyakotyve'ġa pyri nehē. Orerendy'jandy'java pyteri pe po ti ji rekoi jijoa nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. Orerendy'jandy'java ko jikatua, jiruva'ga katua, gapyrive'ġa katua. Po pe ei: “Ji Jesus'ga remimbo'eharamo rūi ako,” heroviare'yma nhinhi'iġa, a'ero jirura'javame po ti ji ei nehē: Ġa ko nhiremimbo'eharamo rūi oko, ei Jesus'ga.

²⁷ —Kiroki ġa o'ā Jesus'ga pyri – ġa pe Jesus'ga ei: A'itituhēva'ea mombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame po ti agwa'ġa pyteripeve'ġa ikwahavi nehē Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero kiro javo, ei Jesus'ga ġa pe nhaporemo.

Jesus'ga ra'oa ojirojijyi aherovaki

(Mateus 17.1-13; Marcos 9.2-8)

²⁸ Aerē oito ġwerī okirirē Jesus'ga ġa nderohoi ojupi Pedro'ga João'ga reheve Tiagova'ea reheve no. Jesus'ga ġa nderohoi ġa nderojiupia vvytyruhua rupi tanhi'ī ti ji Tupana'ga pe javo.

²⁹ Pevo Jesus'ga nhi'iġame Tupana'ga pe Jesus'ga rova jirojijyi. Ga'apoa tapy'ynhapira hendy'jandy'ja otiġahivuhetero. ³⁰ Nanime mokonhava'ea jipiukari yvagahugwiva'ea Moisésva'ea Eliasva'ea pavēi onhi'iġa Jesus'ga pe. ³¹ Ahe katukaturu ġwendy'jandy'javamo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Nahanahā po ti ga manoi cidade de Jerusalém me nehē, ei Tupana'ga nde mombe'gwovo ore ve.

Nahā ġa ei onhomonhi'iġa Jesus'ga pavēi.

—Nahā tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga ikwahavipeavo.

³² Pedro'ġa hopehyi okia reki. Kiro ġa ma'eġatui hepiaga Jesus'ga katua garendy'jandy'java. Gwepia ġa mokonhava'ea amame Jesus'ga pyri. ³³ Kiro ahe hoi Jesus'ga hugwi. Ahe horame Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo:

—Pry nhanderekoa avo, ei Pedro'ga. Na ore japoi trēs tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe.

A'ea Pedro'ga ei kotihī onhi'inhi'iġa ikwahave'yma. ³⁴ Ga nhi'iġame yvaġatiġa ijyvi ġa arimo ġa mongovo o'aġi pe ua tuhē. A'ero Pedro'ġa kyhyjihetei.

³⁵ Kiro yvaġatiġa hugwi Tupana'ga nhi'iġi. Jesus'ga mombe'gwovo ga ei:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Pehendu katu ti ganhi'iġa, ei Tupana'ga.

³⁶ Ga nhi'imbavame Jesus'ga jate Pedro'ġa ga repiagi. Ojipe'ġa pe ġa nonhi'iġi a'ea rehe. Manameuhū ġa imombe'ui onhimbiepiaga.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa ahera'yra'va'ea hugwi

(Mateus 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Ko'emame Jesus'ga jyvi vvytyra hugwi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi ogwovo. Ġa jyvire he'yive'ġa Jesus'ga repenhani. ³⁸ Nanime ġapyteripeve'ga hapukai Jesus'ga pe.

—A'e hete ji nde ve ahembo'ehara pe, ei ga Jesus'ga pe. Ehapia ti jira'yra'ga ga monhimohiġatuavo. A'ereki gaha jate jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. ³⁹ Ji rendu ti. Anhaġa ga pojyka jipi Diabo'gapyriva'ea. Opojykarame kotihī ga ohapukai. Anhaġa omombomombo ga mohendyipoipoa okote'varuhuavo ga pe. Ndojipe'apotari ga hugwi. Ga mu'umu'umbavame jate ihoi ga hugwi, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ —Neremimbo'ehara'ğa pyri ji ga reruri. A'e hete ji ға pe novia: Pembojipe'a ti anhağa jira'yra'ga hugwi. Nombojipe'ai reki ға ga hugwi. A'ereki ға ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe imombe'gwovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei pevove'ğa pe nhaporemo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejjuva. Manameuhũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? ei Jesus'ga ға pe.

A'ero Jesus'ga ei garuva'ga pe:

—Eru ti ndera'yra'ga avo ji pyri.

⁴² Gara'yra'ga rurame anhağa ga mbo'ari ga moheõ'a. A'ero Jesus'ga ei jupe:

—Ejipe'a ga hugwi.

Nahã Jesus'ga ga monhimohiğatui ga mondoa'java garuva'ga pe. ⁴³ A'ero pevove'ğa nhimomby'ai Tupana'ga popoakahetea rehe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoağwama

(Mateus 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ğa nhimomby'apavame Jesus'ga rembiapopava rehe, Jesus'ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

⁴⁴ —Pehe ti peapyakwapupu hete nhinhi'iğa rehe. Ji rendu ti kiro. Uhu ğwerĩ nhimondohava apiavo ğapo pe nehẽ. Ji pyhy po ti ға nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁵ Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ndohekataui ga'ea rehe. A'ereki onhimiva'ea ganhi-mombe'ua ға pe. Nurã ға ei oyvyteri pe: “Ma gara pe ga ei?” Oyvyteri pe ға ei a'ea. A'ereki Jesus'ga pe ға nde'ia'uvi: “Ore mbo'e ti nde'ea rehe.” Nde'i ға a'ero.

Manamo nhande joheva'ero? ei ahe

(Mateus 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Aerẽ garemimbo'ehara'ğa nhomonhi'iği. Ojohupe ға ei:

—Manamo nhande joheva'ero huvihavamo?

Oyvyteri pe ға ei ojive: “Jihi ko.”

⁴⁷ Jesus'ga okwaha ға erame nahã oyvyteri pe. A'ero ga tayri'ga pyhygi ga rerekovo ojipyri. ⁴⁸ A'ero ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

—Kiroki ға jireheva'ero ğwaramo gwereko katu tayri'ga – jihi tuhẽ reki ға ji rerekokatui. Kiroki ға ji rereko katu nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ға nhimbuhurukara'ga rerekokatui reki. Pepyteripeve'ga – kiroki ga nonhimbohetei tayri'ga ja – ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Gaha huvihavuhua.” Nahã po ti Tupana'ga ei ga pe ga mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga.

Gaha nhande repy, ei Jesus'ga

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ Jesus'ga pe João'ga ei:

—Oji'i ore orohepia akwaimbae'ga. Ombojipe'ape'a ga anhağa Diabo'gapyriva'ea ojipe'ğa hugwi ndepopoakara pyvõ nde renoina. Jupe ga ei: “Jesus'ga pe mondo pe mbojipe'avo ға hugwi.” Nurã ore ei ga pe: Terei ti nahã Jesus'ga renoina, oro'e ore. A'ereki ga nhandereheva'ea rui, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

⁵⁰ A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Tapemombigi ga. A'ereki kiroki ga nianemovahĩ – gaha nhande repy a'ero, ei Jesus'ga.

Topytayme ti Jesus'ga avo, ei Samariapeva'ea

⁵¹ Aerẽ oho ğwerĩ Jesus'ga hohava agwa hugwi yvya hugwi yvagi pe. Nurã ga ei:

—Aho aha po ti ji kiro Jerusalém me na'ẽ nehẽ, ei ga.

⁵² A'ero ga jara'ğa mondoi ğwenonde. A'ero ға hoi ga renonde ovahema Samaria-peve'ğa cidade pe timboavujikwe ti Jesus'ga pe javo. ⁵³ Cidadepeve'ğa ndohoryoryvi Jesus'ga rehe reki. A'ereki ға e'i ojohupe:

—Aerẽ po ti ga hoi Jerusalém me nehẽ ta'u ti ji Páscoa pevo javo, ei ға.

Nurã ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Topytayme ti Jesus'ga avo a'ero, ei ġa ġa pe.

⁵⁴ Ikwahavame ġa'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi imombe'gwovo Jesus'ga pe Tiagova'ea João'ga pavēi. Nde ko orepojkaharetero javo ġa ei Jesus'ga pe:

—Orombojy pota ore tata yvaga hugwi ġa ndehe ġa mbokaipava a'ero. Ymyahū nahā Eliasva'ea ombojy. Marā po? A'ea pyry nde ve?

⁵⁵ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġa novatiamo javo hete ġa pe:

—Ndapyryvi ji ve! ei ga. Napembaragwahavi pejihe. ⁵⁶ Tapoko vvyakotyve'ġa javo ji ruri imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi. Ġa jukae'yma ji ruri vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ġa pe.

Ojipe pe cidade pe ġa hoi ogwovo a'ero.

*Oku pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo
(Mateus 8.18-22)*

⁵⁷ Ġa horame pea rupi ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē.

⁵⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara vvy pe okia ipype. Gwyrā'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki ndarekoi jikihava vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga ga pe. Nde horame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

⁵⁹ Ojipe'ga pe Jesus'ga ei:

—Ji rupi nanani ti ejo, ei Jesus'ga.

A'ero ga ei reki Jesus'ga pe:

—Aerē po ti ji hoi ndehoa nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga nde ko jipojkaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶⁰ Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Terehoi ti pevo. Omanove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa noarōi Tupana'ga nhi'iġa – ġa tuhē ti toty gwe'yja'ġa. Ndehe, ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo he'yjuhuve'ġa pe. Ere ti ġa pe: “Perojijyjijykuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imombo pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.” A'ea ti ere ġa pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁶¹ Kiro ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'ehara'ga nehē. Na ji hoi na'ē nhirongapypeve'ġa pe javo. Kiro ji hoi, ta'e ti ji ġa pe, ei ga nde ko jipojkaharetero javo Jesus'ga pe.

⁶² Emo Jesus'ga ei ga pe:

—Oporavykyrame ji ve ahe tomohepia'ngiukaryme ti ojipea ojive. Ojipea imohepia'ngiukarame ojive ahe ndapyryvi nhirembipo'ruhavamo. Ndapo'rui ji ahe a'ero.

10

Setentava'ea oku Jesus'ga nhi'iġa rupi

¹ Aerē Jesus'ga nhandepojkarete'ga ġa mo'emo'ēi ojipe'ġa setentave'ġa. Ġa pe ga ei:

—Penhomoirū ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ojipe'ġa pe.

A'ea ga ei mokonha'ġa mondomondovo ġwenonde. Cidades pe nanani – perope ga oho pota – pevo nanani ga setentave'ġa mondoi. Mokomokōi ġa hoi onhomoiruamo a'ero.

² Ġahoa renonde Jesus'ga ei ġa pe:

—Pevove'ġa ko koapora ja ġanemimondoroġweriva'ea ja – kiroki ġa tohendu Tupana'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga ġa pe. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ġa ndohygi reki hehe. A'ereki ġa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja imondorove'ġa ġa pyri imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe pevove'ğa koapora ja. A'ereki ğa he'yjuhu ranuhũ. Ndahe'yi reki imondorove'ğa'jave'ğa – kiroki ğa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ığa ğa pe tojiko ti ğa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero koapora jara'ga'jave'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ejiheve'ğa ğa pyri. Tomombe'u ti ğa nenhi'ığa he'yjuhuve'ğa pe tojiko ti ğa nde rehe. A'ero po ti ğa ndekoi nde pyri upa avuirama nehẽ.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

³—Kiro po ti ji pe mondoi nehẽ. Ji rendu ti. Jihi kiro po ti pe mondo okote'varuhuve'ğa pyteri pe. Peko po ti pe cordeiros ja ipopoakare'ÿva'ea ja pejigwovo ğapyteri pe nehẽ. Onharõ ja'gwarajava'ea lobos cordeiros pyhyga otiruahũro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ğa tiruahũro pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴—Taperohoi ti sacola, itambere'ia, sandalias irũa. Tapepytai'i ti pea rupi penhinhi'ığe'yma ojipe'ğa pe. ⁵ Pevahemame onga pe ti pe'ji na'ẽ ongapypeve'ğa pe: “Tu katu ti pepy'a!” ⁶ Po ongapypeve'ga ipota tu katu ti jipy'a a'ero javo, a'ero po ti gapy'a rukatui tuhẽ nehẽ, ei Jesus'ga. Po ongapypeve'ga ndopotari, a'ero po ti gapy'a ndukatui nehẽ, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

⁷—Ongapypeve'ğa ipotarama pekia ğwonga pype ti pepyta ğanonga pype a'ero. Pe'u ti ğambatera – kiroki a'ea ğa ombuhu pe me. A'ereki po ğa pe poraka pe pokoga hamo. Pepyta ti ğanonga pype jate pejiyjijyje'yma ojipejipea pype onga pype, ei Jesus'ga.

⁸—Po ğa horyory pe ndehe pe mboapyga imondovo pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti pe'u ğambatera – kiroki a'ea ğa ombuhu pe me. ⁹ Pemombi ti karugwara itetirũave'ğa hugwi pevo. Pe'ji ti ğa pe: “Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara pe me okovo ğwerĩ penduvihavuhuhetero.” A'ea ti pe'ji ğa pe imombe'gwovo, ei Jesus'ga.

¹⁰—Po ğa ndohoryoryvi pe ndehe pe mboapyge'yma imondoe'yma pe me pe vahemame cidade pe, a'ero ti peho pehea rupi cidade rapea rupi. Pe'ji ti: ¹¹ “Pehepia ti otimbuguhua orepya rehe pecidadeva'ea. Koa otimbuguhua ore ihyvi kiro javo: Napehendupotari pe Tupana'ga nhi'ığa ore imombe'urame pe me. Pe hendupotare'yname ti pekwaha: Koro Tupana'ga gwepiuka opopoakara okovo ğwerĩ huvihavuhuhetero pe pyri.” A'ea ti pe'ji ğa pe, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

¹²—A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Aerẽ mbapava koty po ti ğa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ğa mono'ombavame ğa ndeheve nehẽ. Ğa mono'ombava po ti ga ei ğa pe nhaporemoko te'varuhu pe javo. A'ereki ğa nohendupotari ganhi'ığa. Koji'i po ti hahy ğa pe Sodomapeve'ğa pe hohe, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

*Tiruahũaġwama cidadespeva'ea pe
(Mateus 11.20-24)*

¹³ Kiro Jesus'ga nhi'ığahyi cidadespeve'ğa pe Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no. Javo ğa pe ga ei:

—Tiruahũ ti pe me nehẽ! ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novia ji japoramahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadespeve'ğa pe Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no.

—Ymyahũ Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavẽi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahũ ji japoi ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihĩ ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaġa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Ymyahũ Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavẽi, ei Jesus'ga. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehẽ Tupana'ga omanove'ğa mono'ombavame nehẽ ahe reheve nehẽ. Ğa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemoko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea mombe'gwovo.

—A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē, a'e ji pe me, ei Jesus'ga Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ğa pe Betsaidapeve'ğa pe no.

Kiro Jesus'ga ei ojipe'ğa pe cidadepeve'ğa pe Cafarnaummeve'ğa pe. E'i ga:

¹⁵ —Marāi pe pejive? “Nhande huvihava jara'ğa hohe pa.” Nahā ko pe ei pejohupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ğa pe.

¹⁶ Setentave'ğa pe Jesus'ga ei:

—Kiroki ga pe nendu – gaha ji rendu reki. Kiroki ga napenendukatui pe arōe'yma – gaha nanhirendukatui reki. Kiroki ga nanhirendukatui ji arōe'yma – gaha nohendukatui nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

Ojivy setentava'ea

¹⁷ Kiro setentave'ğa hoğahoi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo imombe'gwombe'gwovo Tupana'ga nhi'iğa. Aerē ğa jivryi Jesus'ga pyri gworygworyvamo. Orepojykaharetero javo Jesus'ga pe ğa ei:

—Nderera pyvō ore erame anhağa pe Diabo'gapyriva'ea pe a'ea oko orenhi'iğa rupi ojipe'avo ğa hugwi.

¹⁸ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Kwa. Ahepia katu ji Satanás'ga hira yvaga hugwi okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga hira. Kotihī ga hihetei overavava'ea ja. ¹⁹ Ji rendu ti. Opombopopoaka ji. Nurā pe pyruğame mboja rehe jagwa'jyra rehe po ti ndahahy pe me nehē. Opombopopoaka ji. Nurā pe popoakaramo Satanás'ga hohe Diabo'ga hohe. A'ero Satanás'ga imondorame hahyva'ea pe me po ti pe nhimomiranami nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁰ —Pe nhi'iğa rupi anhağa rekoro ġwaramo rūi ti pejory. Tupana'ga okwatija pendera inoğa ga'apoa rehe livro rehe yvagi pe. Pendera noğa ġwaramo ti pejoryjory, ei Jesus'ga setentave'ğa pe.

Horyory Jesus'ga

(Mateus 11.25-27; 13.16-17)

²¹ A'ea rupi Tupana'ga ra'uva Jesus'ga mbohoryoryvi. A'ero Jesus'ga roryoryvamo Tupana'ga mboheteavo javo ga pe:

—Apī, ei ga. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ğa nduvihavuhuhetero vyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhēva'ea ikwahapyra'ğa pe heaporoğitave'ğa pe no. Onhimbo'ee'ÿve'ğa pe tayri'ğa'jave'ğa pe nde erekwahavuka a'itituhēva'ea. Na tuhē, Apī. A'ereki nahā nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²² Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ğa hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ğa ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha ğa ga ji ga mboukwahapotarame jate ğa pe, ei Jesus'ga ğa pe.

²³ A'ero Jesus'ga pyryrymi ġwemimbo'ehara'ğa pe. Onhi'iğa ğa pe jate ga ei:

—Pe me pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga. Pyry hete ti ğa pe no – kiroki ğa gwepia penembiepiaga ikwahava, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe. ²⁴ A'ereki ymyahū ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea gwepia pota hete penembiepiaga aheruvihavuhuva'ea pavēi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. Ġwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa pe.

Pyry hete Samaripeva'ea ahe hohe

²⁵ Aerē judeus'ğa mbo'ehara'ga o'ā Jesus'ga pyri. “Tahepia ti Jesus'ga reaporogita,” ei ga ovyteri pe. “Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka ji ve ga nhi'iğame nehē?” ei ga.

A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Marã po ti jipyryhetea hamo nehê? A'ero po ti ji rekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei ga Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Marãi Moisésva'ea rembikwatijara? Marã nde imonhi'iği aherembikwatijara?

²⁷ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Nahã Moisésva'ea rembikwatijara e'i:

“Pearõ hete tuhê ti pejipojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearõ hete tuhê ti ga pejipy'a pe.

Pearõ hete tuhê ti ga imondovo pejeaporoğita imohina ga rehe.

Pearõ hete tuhê ti ga pejirokwa pejikovo ga nhi'ïpo'ruavo.

Pearõ hete tuhê ti ga tako

ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo.

Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ pejikotyve'ğa.”

A'ea Moisésva'ea rembikwatijara ei, ei ġambo'ehara'ga Jesus'ga pe.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Na tuhê. Eko pyry ti Moisésva'ea rembikwatijara rendukatuavo, a'ero po ti nde rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehê, ei Jesus'ga ga pe.

²⁹ Ovytyeri pe ġambo'ehara'ga ei: “Po nhirenduve'ğa ei ji mombe'gwovo hamo gaha okwaha hete javo ji ve hamo,” ei ga ovytyeri pe. Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—“Pearõ ti pejikotyve'ğa,” ei Moisésva'ea, ei ga. Ma'ğa ko jikotyve'ğa naerũ? Ta'arõ ji ġa a'ero, ei ga Jesus'ga pe.

³⁰ A'ero Jesus'ga ei imombe'gwovo ga pe ga mbo'eavo.

—Judeu'ga hoi pea rupi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo, ei Jesus'ga. Ojipe pe ga hoi cidade de Jericó pe. Ga horame pea rupi iporomive'ğa ndekoi ga rehe imima ga hugwi ga mu'umu'uma ga noğa. Gwekyi ġa gapira vehevi ga hugwi herogwovo ga reja. Kiro ga manoğwerĩ.

³¹ —Kiro ikwava'ẽhara'ga ruri pea rupi judeu'ga. Imu'umu'umbyra'ga repiagame ga hoi pea aherovai ga hugwi okwava ogwovo. ³² Na jitehe levita'ga rekoi judeu'ga. Uhu ga pea rupi. Urame ga imu'umu'umbyra'ga repiagi no. Pea aherovai ga hoi ga hugwi okwava ogwovo.

³³ —Aerẽ Samariapeve'ga ruri pea rupi no, ei Jesus'ga.

Samariapeve'ğa noarõi judeus'ğa.

—Emo imu'umu'umbyra'ga repiagame Samariapeve'ga ga porogwetygi reki. “Po hahy hete ga pe,” ei ga, ei Jesus'ga. ³⁴ Urame ga pyri ga ga pohanoği a'ero. Gweka'vo ga óleo vinho reheve gamohumbygagwera rehe ga pohanoğa. Ouvã ga gamohumbygagwera tapy'ynhapira pyvõ. A'ero ga ga mondoi ġwenymbava arimo yuhua'javuhuva'ea arimo ga rerogwovo. Onga pype ahekihavuhua pype ga ga rerohoi ga repiakatuavo pevo.

³⁵ —Ko'emame ohorame ga ipe'ai oitambere'ia hugwi mokõi moeda pratava'ea. He'yi hehe moeda rehe itambere'ia rehe. Onga jara'ga pe ga imondoi. “Ehepia katu ti ga,” ei ga imondovo ga pe. “Mara'ngu po ti mokõi itambere'ia ihyge'yma nehê nde ipyhygame mbatera ga pe nehê? Po ti ndohygi itambere'ia ndehe ipyhygame mbatera ga pe nehê, a'ero po ti ji imondoi koji'iva'ea nde ve nehê jirura'javame nde pyri nehê,” ei Samariapeve'ga onga jara'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġambo'ehara'ga pe.

³⁶ —Ejapyaka ti. Manamo trêsvê'ğa – kiroki ġa gwepia imu'umu'umbyra'ga pea rupi – manamo ġa gwereko katu ga gakotyva'ero? ei Jesus'ga ga pe.

³⁷ A'ero ġambo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Kiroki ga ga pohano – gaha oko gakotyva'ero ga pokoga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ga ja ti eko ojipe'ğa pokoga – kiroki ġa iporia'i.

Jesus'ga Martava'ea pavëi Mariava'ea pavëi

³⁸ Aerē Jesus'ga hogahoi ġwemimbo'ehara'ġa pavēi pea rupi ogwovo cidade'i pe. Pevo Marta'ġa nonga pe ga hoi ovahema. Martahēa ga mboapygi ġwonga pype gworygworyvamo ga rehe. ³⁹ Gwerekō hēa oirūhēa. Hēarera ko Maria. Mariahēa apygi Jesus'ga pyri gapya koty hendukatuavo ganhi'iġa.

⁴⁰ Kiro Martahēa nhimbaekwahivi japovo mbatera ti'u ti javo. Nurā hēa ruri opytaahi'viavo Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Pry nde ve nhiirūhēa ji pokoge'ymame? Jihi jate ji poravykyi. Orepojkaharetero ere hēa pe a'ero tajipoko hēa japovo.

⁴¹ A'ero Jesus'ga nhandepojkaharete'ga ei:

—Marta! ei ga hēa pe. Nda'ei po ti ji nahā hēa pe nehē. Ndehe, terenhimbaekwahivuhui ti ejapyakauhuavo mbatera rehe! ei Jesus'ga Martahēa pe. ⁴² Koji'i ko pyryvamo ahe nhinhi'iġa renduvi. Mariahēa ji rendu potaripe okovo. Na hēa ji renduvi a'ero, ei ga Martahēa pe.

Ġa ndepiapavirē ga oho ogwovo.

11

*Marā ore nhi'iġi Tupana'ga pe? ei ahe
(Mateus 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Aerē Jesus'ga nhi'iġi Tupana'ga pe okovo. Ga nhi'imbavirē garemimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—João'ga ombo'e ġwemimbo'ehara'ġa nahanahā ahe nhi'iġi Tupana'ga pe javo. Oro ore, marā ore nhi'iġi Tupana'ga pe? Ndehe ore mbo'e ti hehe jipojkaharetero, ei ga Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Kwa. Opombo'e po ti ji kiro. Penhi'iġame Tupana'ga pe ti pe'ji ga pe:

“Apī, nde ereko katu hete.

Tanerenoiġatu ti ġa nhaporemō a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

Herejo ti vyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ekovo.

³ Nane'ymi ti embuhu ore ve mbatera toro'u ti.

⁴ Ore ndorokwahava'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua orojive henonhe'yma ġa pe nhaporemō.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

Ore poko ti toronhi'īpo'ruyme ti Satanás'ga

orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.”

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa mbo'eavo nahā ti penhi'ī Tupana'ga pe javo.

⁵⁻⁶ Koji'iva'ea ga ei ġa pe:

—Po ga – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi – po ga uhu penonga pe ohoa pyteri pe ppyhaji katu pe ndepiaga, ei Jesus'ga. Momina po pembatera. Nurā ahā imondoa ga pe. Marā po pe ndekoi a'ero? Peho po pe ojipe'ga ronga pe – kiroki ga ojikoty'a pe pavēi no. Pe'e po pe ga pe: “Embuhu'ri ore ve trēs pães. A'ereki ojipe'ga uhu oreronga pe ohoa pyteri pe – kiroki ga ojikoty'a ore pavēi. Ndorogwerekoi ore mbatera to'u ti ga javo.”

⁷ —A'ero po ga ei pe me: “Ndavypotari ji jikira ġwaramo. Ahovapytymbavipe ji. Anhino ji jira'yra'ġa pavēi. Nurā ji ndavyri imondovo pe me,” e po ga pe me, ei Jesus'ga.

⁸ —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Pe pavēi ojikoty'aro ġwaramo rūi ga vyri imondovo pe me. Pe porandupige'yma ġwaramo ga hugwi ga vyri imondopava penemimbotarimova'ea, ei Jesus'ga.

⁹ —Penhi'iġame Tupana'ga pe na jitehe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga. ¹⁰ A'ereki kiroki ġa onhi'ī Tupana'ga pe ore poko javo – ġa pe

nhaporemu Tupana'ga omondouka okovo imombyryva oporanduve'ğa pe hekahara'ğa pe okwaokwave'ğa pe, ei Jesus'ga.

¹¹ —Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe. ¹² Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve hupi'a javo, a'ero jagwa'jyra rūi po pe imondoi ga pe.

¹³ —Ite'varuhue'ÿve'ga ja po pe pekwahe imondovo peja'yra'ğa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ġanduvamo pekwahe imondovo peja'yra'ğa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei gwa'uva mondovouka pe me pe poranduvame ga pe. Pyry hete gara'uva, ei Jesus'ga ġa pe.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(Mateus 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴ Aerē anhaġa opoġyka akwaimbae'ga okovo. Nonhi'iġi anhaġa Diabo'gapyriva'ea. Nurā nomonhi'iġukari akwaimbae'ga pe. Jesus'ga anhaġa mboġipe'arame ga hugwi akwaimbae'ga nhi'iġi reki. A'ero pevove'ğa nhimomby'ai onhimongyavo. ¹⁵ Hepiaga jara'ğa ei:

—Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga opokogame Jesus'ga popoakaro. Nurā Jesus'ga anhaġa mboġipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irūa garera Satanás.

¹⁶ Ojohupe ojipe'ğa ei:

—Tihepia ti Jesus'ga popoakara, ei ġa. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe. Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Mara'ngu po Tupana'ga japouka nde ve nde pokoga? Torohepia ti, ei ġa ga pe.

¹⁷ Jesus'ga okwaha ġandeaporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyriveve'ğa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē. Po on-gapypeve'ğa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ Po na jitehe Satanás'gapyriva'ea otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehē no. Marā po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyryva'ea ahana'javame nehē? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea ji ei. A'ereki pe pe'e: “Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyryva'ea mboġipe'auka ga pe.” Nahā pe pe'e, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ —Ma'ġa omboġipe'auka Satanás'gapyriva'ea pendeheve'ğa pe naerū? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga omboġipe'auka ġa pe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rūi ġa poko ojipyryva'ea mboġipe'auka ġa pe, a'ero ga rūi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ğa ete'varuhui pe me nehē no pe'mbe pe javo pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰ —Tupana'ga ipopoaka hete. Gapopoakara omboġipe'auka Satanás'gapyriva'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²¹ Kiro Jesus'ga Tupana'ga popoakara mombe'ui ga ojipe'ğa hohe javo. Imombe'gwovo ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Ipopoakave'ga opyhy pa gwy'yva toavykyyme ti ojipe'ga nhironga javo. Ga hepiakaturame ġwonga u katu gambatera. ²² Ojiko ga gwy'yva rehe. Aerē ojipe'ga ruri otavuka ipopoakave'ga pe. Gaha koji'i ipopoaka ipopoakave'ga hohe. Nurā ga gapopoakara mombigi ipyhypava gary'yva ga hugwi gambatera no. A'ero ga ima'ēi gambatera.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahā Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

²³ —Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahī, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oġi ji pavēi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nomboġikogukari ġa ji rehe javo.

Ojivy anhağa ahe pyri
(Mateus 12.43-45)

²⁴ —Kiro po ti ji imombe'ui anhağa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Nahã ja aḡwamove'ğa ndekoi ite'varuhuve'ğa – kiroki ḡa opohi okote'varuhua hugwi novia ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhağa Diabo'gapyriva'ea ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahũro ga pe. Aerẽ anhağa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'yi me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehẽ?” e'i oyvyteri pe heka. Ndohepiagi reki. Nurã i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java,” e'i. Akwaimbae'ga pe anhağa i'ei nhironga.

²⁵ —A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhağa i'ei: “Ikatu hete nhironga imboavujikweripyra,” e'i anhağa.

²⁶ —A'ero ihoi seteva'ea rerua anhağa rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahũ hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahũro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahũ hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahũ ga pe ojipejiva'ea ga pojykarame. Aerẽ koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojykarame, ei Jesus'ga.

Horyory tuhẽ ahe

²⁷ Ga nhi'iḡame hahyahi pevove'ğa pyteripevehẽa nhi'iḡa ga pe:

—Pyry hete hẽa pe – kiroki hẽa nde mbo'a nde moka'mbuka'mbuavo, ei hẽa.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhẽ. Emo koji'i pyry hete ḡa pe – kiroki ḡa Tupana'ga nhi'iḡa rendu katu okovo ganhi'iḡa rupi, ei ga.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve
(Mateus 12.38-42; 16.1-4; Marcos 8.11-12)

²⁹ He'yive'ğa nhombotymbotyvame Jesus'ga pyri ga ei ḡa pe:

—Peko te'varuhu pe aḡwamova'ero! A'ereki pe pe'e: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehẽ: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehẽ.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga ḡa pe.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehẽ. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame ymyahũ hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehẽ jihi Jesus'ga poko javo, ei Jesus'ga. Ymyahũ Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea hako. ³⁰ Pekwahava'ja ti Jonasva'ea pejapyakavo. Ymyahũ Tupana'ga Jonasva'ea mondoukari cidadepeva'ea pyri Nínivepeva'ea pyri tokwaha ti ḡa jipopoakara javo. Na jitehe Tupana'ga ji mbuhurukari pe pyri aḡwamova'ea pyri tokwaha ti ḡa jipopoakara javo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Nahã Jesus'ga Jonasva'ea mombe'ui ahe ve tokwahava'ja ti ḡa Tupana'ga popoakara Jonas'ga mbogwerava reheve javo. A'ero ga ei:

³¹ —Aerẽ mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ğa mono'ono'ombavi nehẽ pe ndeheve nehẽ, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ḡa pe nhaporemonehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehẽ no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ. A'ereki ymyahũ ahe uhu Salomãova'ea pyri paivohuhetea hugwi hako tahendu ti ganhi'iḡa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ḡa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aḡwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iḡa ikwahapotare'yma a'itituhẽva'ea. Nurã po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga.

³² —Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ğa mono'ono'ombavi pe ndeheve nehẽ, ei Jesus'ga. Pe mono'ombavame po ti ga ei pe me ḡa pe nhaporemonehẽ peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehẽ no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehẽ. A'ereki ymyahũ Nínivepeva'ea

ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahū hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero pe napehendupotari nhinhi'iġa pepohire'yma pejikote'varuhua hugwi. Nurā po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari pendekote'varuhua nehē, ei Jesus'ga.

Kojahuva'ea'javuhuva'ea

(Mateus 5.15; 6.22-23; Lucas 8.16)

³³ —Imondygame lamparina ahe nomondo imihava pype. Ndohovapygi ahe lamparina hyrua pyvō. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Nurā okirame onga pype ahe gwepia kojahua, ei Jesus'ga.

³⁴ —Ndereakwara ko lamparina ja nde ve. Ejeakwakaturame po ti nde hepiakaturi egwovo kojahua rupi ikwahava nehē. Na jitehe ejeaporoġitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

—Ejeakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehē. Na jitehe ejeaporoġitate'varuhurame ekopotare'yma Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehē, ei Jesus'ga.

³⁵ —Ekwaha ti a'ero imbaragwahava mara'ngu po ji jireaporoġitakatue'yma javo. Ejeaporoġita katu ti takote'varuhuyime ti javo. ³⁶ Lamparina imbokojahuheterame nde ve nde hoi pehea rupi katu ikwahava. Na jitehe ekokatukwahavame po ti nde ikwahahetei nehē nahanahā Tupana'ga opota ji ve javo. Po nandereaporoġitate'varuhui'i'i, a'ero po ti nde rekokatukwahapavi nehē.

Tiruahū ti fariseusva'ea pe

(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

³⁷ Jesus'ga nhi'iġirē fariseu'ga ei ga pe:

—Herejo nhironga pype i'gwovo ji pyri.

A'ero Jesus'ga hoi ga rupi garonga pype oapyga mesa pyri. ³⁸ Jesus'ga ndojipogwei na'ē ojikwakuve'yma. A'ero fariseu'ga ei oyvyteri pe: “Garamo Jesus'ga nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerū? Nhaneramonhava'ea e'i: ‘Nahanahā nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturu ġwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,' ei ahe.” A'ea ga ei oyvyteri pe onhimomby'avo Jesus'ga rehe ga ndojipogwei i'ua renonde javo.

³⁹ A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei fariseu'ga pe:

—Pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iġa rupi pendekoe'ymame ganhi'iġa rupi pejiyvyteri pe fariseusva'ero, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji'erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Ġwaimbya pe ndapepyhei reki. Nahā ji ei, ei Jesus'ga. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo. ⁴⁰ Peko ikwahave'ymuhūva'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ga pe.

—Tupana'ga oapo pa. Oapo ga ahe'ara. Oapo ga aheyvytera no. ⁴¹ Po pevytera ikatu, a'ero po ti pe ima'ēi jara penhimbatera imbatere'ŷve'ġa pe nehē. A'ero po ti pyrypavamo pembatera pe me nehē. A'ero po ti ndapejikwakuva'javi nehē, ei Jesus'ga.

⁴² —Tiruahū ti pe me! A'ereki fariseusva'ero pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ġa pe. Tiruahū ti pe me. A'ereki napearōi Tupana'ga. Pemondo pe Tupana'ga pe novīa. Petŷ imboheva'ea: hortelā, arruda, verduras. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji ga pe. A'ea pyry Tupana'ga pe. Emo pe ndapekokatupavi pejikokatue'yma ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga. A'ea ndapyryvi Tupana'ga pe. Peko katu po pe pejikokatuavo ojipe'ġa pe hamo. Pearō hete po pe Tupana'ga hamo no. Pemondo ti Tupana'ga pe pejikokatuavo ojipe'ġa pe no Tupana'ga arōheteavo no. Nahā pyry hete Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴³ —Tiruahũ ti pe me! ei Jesus'ga. A'ereki fariseusva'ero pe pe'e: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo. A'ereki nhande ġanduvihavuhuro xako,” pe'e pe pejiyvyteri pe. Nurã pe apypotaruhui nhanderuvihava'ġa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. Ikatuuu pe me ġa mbaragwahavame pe ndehe ima'ėhai pe feira pe onhi'iġatuavo pe me pe ko orembo'eharamo javo pe me, ei Jesus'ga.

⁴⁴ —Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahũ ti pe me nehẽ! A'ereki pe aheryvya ja. Ndiukwahavame aheryvya ahe ndohepiagi. A'ero ahe pyruġi hehe ikwahave'yma inema ipype. Na jitehe pe kwavame ahe ndokwahavi pendekote'varuhua pevyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁵ A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe:

—Orembo'eharamo nde erame na ġa pe, ore ve nde ei nava'ea rehe no ore mbotegweteavo.

⁴⁶ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Pe me ti tiruahũ no! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe ojipe'ġa mbo'e hahyva'ea rehe. A'ereki penhi'iġa rupi ġa ndekorame hahy ġa pe. Pe'e pe ġa pe: “Nahanahã ti peko Moisésva'ea nhi'iġagwera rupi orenhi'iġa rupi no,” pe'e hete pe ġa pe. Pe tuhẽ ndapekopavi ahenhi'iġagwera rupi reki. Peko pa po pe hupi hamo. Penhimbi'eagwera pe pepirĩa reki no. Ģa ja pe peko – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁴⁷ —Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peapo katu tehe tapyja aheryvya rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ryvya rehe. Ymyahũ penamonhava'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea jukai. ⁴⁸ Pehe peapo katu aheryvya. Jukwaha reki ahemanoa pyrvamo pe me. A'ereki pe napehendukatui imombe'uharava'ea nhi'iġa no, ei Jesus'ga.

⁴⁹ —Nurã ymyahũ Tupana'ga reaporoġitaro. Ga e'i: “Amondouka po ti ji ġa pyri nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa nhimoirũhara'ġa ndeheve nehẽ. Jara'ġa po ti ġa ġa jukai nehẽ nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa nhimoirũhara'ġa ndeheve nehẽ. Jara'ġa po ti ġa ġa monhani okote'varuhuavo ġa pe nhinhi'iġa mombe'uhara'ġa pe nhimoirũhara'ġa pe nehẽ no ogwovo ġa ndeviri nehẽ,” ei Tupana'ga ymyahũ, ei Jesus'ga.

⁵⁰ —A'ero ahemanoa rehe nhaporemō po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. “Pejuka pa pe nhinhi'iġa mombe'uharava'ea,” e po ti Tupana'ga pe me aġwamova'ea pe nehẽ. “Ji japopyrẽ yvya yvaga reheve penamonhava'ea ahe jukai. ⁵¹ Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Aerẽ penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea ymyahũ hako. Omano Zacariasva'ea pejatykahavuhua pyri templo pyri okara pyteri pe ikwava'ėhava pyri.” Nahã po ti Tupana'ga ei pe me imondovo hahyva'ea pe me imboja ahejukaagwera pe ndehe nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁵² —Tiruahũ ti pe me nehẽ! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe. A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'iġa rehe herojijyita. Nurã hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita. Pereko pe Tupana'ga nhi'iġa aherembikwatijara novĩa timonhi'ĩ javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iġa rupi pejikoge'yma ga rehe. Ģa ndekopotarame ganhi'iġa rupi pe napemombe'ukatui ġa pe. Nahã pe napemongoi ġa ganhi'iġa rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

⁵³ Nanime ġambo'ehara'ġa ndekote'varuhui ga pe ga arõe'yma fariseus'ġa pavẽi. A'ero ġa ei ga pe:

—Herejo ore mbo'eavo he'yiva'ea rehe. Maramarã po? Koji'i ore mbo'e.

Nahã ġa ei ga pe. ⁵⁴ A'ereki ġa e'i ojohupe:

—He timombe'uuka ti ga pe. Po ti ga nde'ikatui he'yjuhuva'ea mombe'urame nehẽ, a'ero po ti ore ga mbotegwetei nehẽ, ei ġa ojohupe.

12

*Tupana'ga omboukwaha onhimiva'ea nehẽ
(Mateus 10.26-27)*

¹ A'ea rupi he'yjuhuranuhũve'ġa nduġanduri onhimono'ono'oġa tihendu Jesus'ga javo. Opyrũpyrũ ġa ojogwehe onhimongyavo.

Kiro Jesus'ga nhi'ina'ēi ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'ero ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ġa apoa rehe. A'ea ji ei tapehendukatui ti fariseus'ġa nemimbo'ea javo. A'ereki ġa ahe moandyandyi ojihe. Nurã ahe ei pyry hete ġa javo novã. Emo ġa oko te'varuhu reki. Ġa ja rui ti peko. Pão mbovuhava onhinhamba pão pype. Na jitehe fariseus'ġa ndekote'varuhua oki pa peyvvyteri pe ġa pe mbo'erame.

² —Jahovipyra ahe ohaja'vo hepiuka. Na jitehe po ti Tupana'ga imboukwahavi nehẽ. Onhimiva'ea po ti ga hepiukari ikwahavuka henduvukapava nehẽ, ei Jesus'ga.

³ Kiroki a'ea pe pemombe'u ypytunimo ahe ve – a'ea jitehe po ti ahe imombe'ui arimo ojipe'ġa pe nehẽ. Kiroki a'ea pe pemombe'u nhimi okipe ahe ve – a'ea jitehe ti ahe imombe'uahyahivi ġandovaki tohendu pa ti ġa javo.

*Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga
(Mateus 10.28-31)*

⁴ —Pejikoty'a pe ji pavēi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. A'e ji pe me: Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete ġa pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. ⁵ Kiro ji Tupana'ga mombe'ui pe me. Ga hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete. Ahe jukarē ga omombo ahe tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarama. A'e ji pe me: Ga hugwi ti pekyhyji, ei Jesus'ga ġa pe.

⁶ —Maramomi itambere'ia gwyrã'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Cinco rehe gwyrã'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwyrã'ia repiapavi herekovo ikwahapava. Nurã ga nomoka'nhymi ojipeji gwyrã'ia!

⁷ —Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemõ vehevi he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemõ vehevi he'yje'yva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyrã'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji rekoi pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

*Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga
(Mateus 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ —Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei: A'e ji pe me: Po ahe ei ji mombe'gwovo: “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ko jipojykaharetero.” Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe nehẽ: Ġa oko jireheva'ero. A'ea po ti ji ei ahe mombe'gwovo nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁹ —Po ojipe'ġa ei ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” Po nahã ġa ei ji mombe'gwovo, a'ero po ti ji ei Tupana'gapyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe ġa mombe'gwovo nehẽ: Ġa ndokoi jireheva'ero. A'ea po ti ji ei nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ —Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami tuhẽ ġandekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹ —Aerẽ po ti ojipe'ġa pe nderohoahyi ahejatykahava pype ipypeve'ġa nduvihava'ġa ndovai pyteri pe governador'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe nehẽ no. Ġandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoi timboja tehe ti ġa ndehe javo.

—Ġa pe nderohorame tape'ei na'ẽ ti pejiyvvyteri pe: “Maramarã po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehẽ? Gara po ti nhande ei ġa pe nehẽ?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. ¹² Ġa pe nderohorame po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'euka nehẽ nahanahã ti pe'ji ġa pe javo.

Jesus'ga omombe'u imbateve'ga okote'varuhuve'ga

¹³ Kiro he'yjuhuve'ġa pyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo ere ti nhiirũ'ga pe ima'ẽuka ga pe. Toma'ẽ ga orepo'ria mbater-agwera ore ve memei.

¹⁴ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji rũi ko ima'ẽharamo ahe ve.

¹⁵ Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapepotaruhuhetei itambere'ia mbatera reheve. A'ereki mbaterahetea g̃waramo rũi pe ndekoi, ei Jesus'ga g̃a pe.

¹⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea g̃a pe. G̃a mbo'eavo ga ei:

—Imbateve'ga gwereko vvykatua. Horyory garemityma. Ohy hete! ¹⁷ Oyvyteri pe ga japyakai javo: “Marã re po ti ji herekoi koapora a'ero nehẽ? Mome po ti ji imondoi hepiakatuavo nehẽ imono'ono'oğame nehẽ?” ei ga ojapyaka.

¹⁸ —Aerẽ ga ei oyvyteri pe: “Nahã po ti ji reko'i a'ero nehẽ,” ei ga. “Apivohi po ti ji nhimbatera tuha'via nehẽ. A'ero po ti ji japo'i hehanhuhũva'ea tuhava nehẽ. A'ea pype po ti ji imongipavi nehẽ jiapoa: trigo ojipea reheve nhimbatera reheve nehẽ. ¹⁹ A'ero po ti ji ei jiyvyteri pe nehẽ: Mbaterahetea ji herekoi hepiakatuavo. Mbaigwe po ti ipavi nhimbatera nehẽ. Nurã po ti ji ndaporavykya'javi nehẽ. Toryva rehe jate po ti ji reko'i nehẽ i'uheteavo vinho gwovo jiroryoryvamo nehẽ. Nahã po ti ji ei jiyvyteri pe nehẽ,” ei imbateve'ga.

²⁰ —A'ero Tupana'ga ei ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde manoi nehẽ ikwahave'ymuhũva'ero! Oro nembatera po ti nehẽ naerũ? – kiroki a'ea nde eremono'ono'oğuhũ. A'ea po ti ojipe'ga gwereko nde manorame nehẽ,” ei Tupana'ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²¹ —Na jitehe ga reko'i – kiroki ga omono'ono'oğuhũ mbatera ojive jate okoe'yma Tupana'ga nhi'iğa rupi. Oko tehe po ti ga Tupana'ga rovai pyteri pe nehẽ, ei Jesus'ga g̃a pe.

*Tape'ağataruhui ti mbatera rehe, ei Jesus'ga
(Mateus 6.25-34)*

²² Kiro Jesus'ga ei g̃wemimbo'ehara'ga pe:

—Nurã ji ei pe me: Tape'ağataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarã po ti ji reko'i nehẽ? Gara po ti ji a'u nehẽ? Ahã po ti ji ve mbatera nehẽ. Gara po ti ji amongi nehẽ? Aerẽ po ti jipira itoropavi nehẽ.” Tape'ei ti nahã penhi'ağataruhue'yma.

²³ —Tapekouhui ti penhimb'i'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehẽ to'u ti g̃a javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehẽ. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

²⁴ —Pehepia te gwyrã'ia corvos ikwahava. Notymi ojive corvos. Ndohetygi g̃wemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oği mbatera opoitava ryrua pype aerẽ po ti ti'u javo. O'u reki corvos. A'ereki Tupana'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji reko'i pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurã po ti ga imondoi pe me nehẽ no, ei Jesus'ga.

²⁵ —Pe'ağataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehẽ.” Nahã po pe ei. Pe'ağataruhu po pe a'ea rehe javo novĩa. Napenhimomboakara'javi tuhẽ po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga. ²⁶ Nenhimomboakahava nonhimimi'i'i Tupana'ga pe. Pehe reki ndapekwahavi a'ea pejikovo. A'ero ti ojipea rehe tape'ağataruhui no!

²⁷ —Pehepia ti yvoty'ria. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomãova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhẽ ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. ²⁸ Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhũ me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arōi imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi hete pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

²⁹ —Tape'ağataruhui ti penhimb'ua rehe! Tape'ağataruhui ti hehe pejipy'a noğatuukare'yma. ³⁰ A'ereki vyakotyve'ğa gwyrive'ğa nhağataruhu a'ea rehe nhaporemo – kiroki ğa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tape'ağataruhui ti hehe a'ero. A'ereki gaha penduvete'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereco ti ğa ğwiğwia javo, ei Jesus'ga.

³¹ —Tupana'ga ko penduvihavuhete'ga. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iğa rupi gaha ko jiruvihavuhete'ga javo, ei Jesus'ga. Pe ndekorame ganhi'iğa rupi po ti Tupana'ga imbuhupavi mbatera pe me nehē togwereco paravuhu ti ğa javo, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

Ikatuheteva'ea yvagi pe

(Mateus 6.19-21)

³² Kiro Jesus'ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

—Pe ko napende'yi jireheva'ero. Tapekyhyji ti. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Opomongo pota ji huvihavamo ji pavēi.” ³³ Pemondo ti penhimbatera ojipe'ğa pe itambere'ia pyhyga ğa hugwi. Itambere'ia ti pemondo a'ero imbatere'yve'ğa pe. Po nahā pe ndekokatui, a'ero po ti pe herekoi pejive yvagi pe nehē. Ikatu hete po ti peapoa pevo gwe'yjamo a'ero nehē. Niymyani po ti nehē. Namomini po ti nehē. Iporomive'ga ndohoi yvagi pe imima aheapoa. Mbatera nombote'vari aheapoa yvagi pe.

³⁴ —Nurā ji ei pe me: Penhiitambere'ia ti pemondo imbatere'yve'ğa pe. Po avo vyva koty peapoa uvame, a'ero vyakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoğita imohina jipi, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

Ndokiri huvihava'gapyrive'ga

(Mateus 24.43-44)

³⁵ —Peko katu ti jirura'jahava pota. Peko ti ğa ja – kiroki ğa omongi oku'ayvira xanhimboavujikwe ti javo, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe. Peko ti ğa ja no – kiroki ğa ombojapy'u lamparina tihepia katu ti ikwahava javo. ³⁶ Peko ti ğa ja – kiroki ğa e'i: “Aerē po ti nhandepojykahara'ga ruri. Uhu po ti ga toryva hugwi ojipe'ğa mohembirekohava hugwi,” ei ğa gajivyhava pota. Ga rurame okwaokwa porta rehe, kotihī ğa ipe'ai ga pe.

³⁷ —Pyry hete po ti ğa pe nehē – kiroki ğa ndokiri opojykahara'ga rurame, ei Jesus'ga ğa pe. Amombe'u katu ji pe me: Onhimboavujikwe ti ğapojykahara'ga imongiavo oku'ayvira nehē ta'apo ti ji mbatera ğa pe javo. A'ero po ti ga ğa mboapygi mesa pyri herua mbatera imondovo ğa pe nehē to'u ti ğa javo. “Pepyry hete pe jirura potari,” e po ti ga nehē imondovo ğa pe nehē.

³⁸ —Po ğapojykahara'ga jivrame toryva hugwi ypyhaji'i, pyry hete po ti ndokirive'ğa pe nehē. A'ereki ga gwepia ğakire'yma. Pyry hete po ti ndokirive'ğa pe nehē ga jivrame ko'ema koty. A'ereki ga gwepia ğakire'yma, ei Jesus'ga ğa pe ğa mbo'eavo ojo'java'ea pyvō.

³⁹ —Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ğwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ğwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiakare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwhaha, ei Jesus'ga.

⁴⁰ —Nurā ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe. Pe nhimboha'uve'ymame po ti ji ruri vyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahā ahe ombojikoguka ojihe

(Mateus 24.45-51)

⁴¹ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ma'ğa pe nde imombe'ui a'ea ojo'java'ea? Mara'ngu po ore ve jate nde imombe'gwovo torohendu katu ti? Mara'ngu po ojipe'ğa pe no nde imombe'gwovo tohendu katu ti ğa ore pavēi? ei ga Jesus'ga pe.

⁴² A'ero Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ei Pedro'ga pe:

—Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga pe ojihe gweaporoğitakaturu – marã ga rekokatui? ei Jesus'ga. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me pe mbo'eavo ojo'java'ea pyvõ. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ğa ndepiakatuharamo. Ema'ẽ ti nhimbatera ğa pe ğandetakwera ja jipi to'u ti ğa javo.” Nahã ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

⁴³ —A'ero gapyrive'ga jara'ğa ndepiakatui imondovo ğa pe ğa nderekovo ğandepiakatuharamo ga horame.

—Aerẽ gapojykahara'ga jivyri ua. Ğa ndepiagame ga ei: “Ğa ndepia katu reki ga imondovo ğa pe,” ei ga.

—Pyrý hete ğandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo.
⁴⁴ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti gapojykahara'ga ei ga pe nehẽ: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrá reheve nhimbatera reheve no.” Nahã po ti ga ei nehẽ toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁵ —Po ğandepiakatuhara'ga ei ovyteri pe opojykahara'ga rure'ymame: “Mbaigwe po ti jipojykahara'ga jivyri nehẽ,” e po ga. A'ero po ga ndohepiakatui opojykahara'gapyrive'ğa, ei Jesus'ga. Onupã po ga ğa akwaimbae'ğa kunhangwera'ğa ndeheve ğa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera. Heagwyrý po ga no. ⁴⁶ Nomboha'uvi ga ga upa nduri po ti jipojykahara'ga kiro nehẽ javo.

—A'ea rupi po ti gapojykahara'ga ruri ovahema nehẽ, ei Jesus'ga. Gapojykahara'ga ga rovaja'rogukari. A'ereki ga ndokoi ganhi'iğa rupi. Nahã po ti gapojykahara'ga ga mongoukari ahe pyri nehẽ – kiroki ahe nohendukatui, ei Jesus'ga imombe'gwovo ğwemimbo'ehara'ğa pe.

⁴⁷ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ğa pe. Ğa mbo'eavo ga ei:

—Ojipe'ga okwaha opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Emo ga ndokoi ganhi'iğa rupi onhimboavujikwere'yma. A'ero po ti gapojykahara'ga ga nupanupãheteukari nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁸ Ojipe'ga ndokwahavi opojykahara'ga remimbotarimova'ea. Ga rekote'varuhurame po ti gapojykahara'ga ga nupãi hamo. Emo po ti gapojykahara'ga ga nupa'ũkari nehẽ, ei Jesus'ga.

—Na tuhẽ. Kiroki ğa pe ahe omondo hete – ğa na jitehe po ti tomondo hete hamo. Kiroki ğa pe ahe koji'i omondo – ğa po ti koji'i tomondo hamo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Ojogwayva po ti ğa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga
(Mateus 10.34-36)

⁴⁹ —Ajo ji yvya koty jitekovo tamboukwaha vvyakotyve'ğa ndeaporoğita javo. Po kiro ğandeaporoğita ji amboukwaha ojikwe ramo. A'ereki nahã jiporavykyhava, ei Jesus'ga.

⁵⁰ Tupana'ga e'i ji ve: “Aerẽ po ti ojipe'ğa imondoi hahyva'ea nde ve nde jukavo nehẽ,” ei ga ji ve. Tuhu ti hahyva'ea ji ve a'ero. A'ereki ji ga nhi'ipo'ru pota. Anhimbaekwahi ji jivy'are'yma hahyva'ea imbuhua.

⁵¹ —Marãi pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga. “Jesus'ga rura ğwaramo po ti vvyakotyve'ğa py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? A'e ji pe me: Tape'ei ti a'ea. Jirura ğwaramo po ti ğapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ğa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ğa po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ğa po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ğa jogwayvari ji rehe nehẽ.

⁵² Kiro po ti ongapypeve'ğa cincove'ğa jogwayvari nehẽ.

Trêsve'ğa po ti doisve'ğa rayvari nehẽ.

Doisve'ğa po ti trêsve'ğa rayvari nehẽ.

⁵³ Akwaimbae'ga po ti gwayva gwa'yra'ga nehẽ.

Gara'yra'ga po ti ga rayva nehẽ no.

Kunhangwerahẽa po ti gwayva gwa'yrahẽa nehẽ.

Hẽara'yrahẽa po ti hẽa rayva nehẽ no.

Gwayva po ti kunhangwerahêa o'aihêa nehê.
Hêa'aihêa po ti hêa rayva nehê no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ikwahavukahava
(Mateus 16.2-3)

⁵⁴ Kiro Jesus'ga ei pevove'ġa pe:

—Po kwara ihoa koty hovagwevagwe ġwerĩ kwara, a'ero pe ei: “Nimbegwei amana,” pe'e pe. Oky tuhê a'ero. ⁵⁵ Po nhimbya hugwi vyvtua uhu, a'ero pe ei: “Kwarahyahi po ti nehê.” Kwarahyahi tuhê a'ero. ⁵⁶ Pe pehepia yvaga ikwahava aerêva'ea. Nurã pe ei: “Aerê po ti ikyri nehê.” Pe pehepia avova'ea ikwahava aerêva'ea. Nurã pe ei: “Aerê po ti kwarahyahi nehê.” A'ea pe pekwaha katu.

—Emo imbaragwahave'ÿve'ġa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea ikwahavuka aerêva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerêva'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Pe ko ahemoandyandyiva'ero! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napembaragwahavi aġwamova'ea rehe nhinhi'iġa renduvame! Onhimiva'ea nhinhi'iġa pe me naerũ?

Pejeaporoġita ti, ei Jesus'ga
(Mateus 5.25-26)

⁵⁷ —Pe tuhê pekwaha hamo! ei Jesus'ga. Maranameuhũ pe napendeaporoġitakatui naerũ ikwahave'yma? Pekwaha ti! ei Jesus'ga. ⁵⁸ Kiro po ti ji imombe'ui pe me ikwahavuka pe me nahã ti pejeaporoġita katu javo. Ji rendu ti a'ero.

—Po nde te'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehê: “Xaho tuhê ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehê. “Ga pe po ti ji nderekote'varuhua mombe'ui nehê te'i ti ga nhandereaporoġita pe javo,” e po ti ga nde ve nehê. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri ejirokwa ti javo ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhê ti xanhimbovyvy na'ê.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehê, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehê. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehê. ⁵⁹ A'e ji pe me: A'ea pype po ti nde pytai nehê. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehê, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

13

Pemano pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê

¹ A'ea Jesus'ga imombe'urê pevove'ġa pyteripeve'ġa ei Jesus'ga pe:

—Pilatos'ga ahe jukaukari ojiheva'ea Galilíapeva'ea ko. Okwava'ê pota Galilíapeva'ea mbatepyryva ikwava'êhava rehe Tupana'ga pe okovo. Ahe mbatepyryva jukarame Pilatos'ga ahe jukaukari. Aherekoa ono'ô mbatepyryva rekoa pavêi ga ahe jukaukarame, ei ġa Jesus'ga pe.

² A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ ahe Galilíapeva'ea ogwyripeve'ġa hohe. Nurã Pilatos'ga ahe jukaukari.” A'ea po pe ei naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

³ —A'e ji pe me: Pe ndapekwahavi pe'erame nanongara. A'ereki ahewyripeve'ġa oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikovo. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê.

⁴ —O'a onga jo'ajo'ara Jerusalémmeva'ea rehe dezoitova'ea rehe ahe jukavo Siloépeve'ġa gwyri pe. Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Tiruahũ dezoitova'ea ojipe'ġa hohe Jerusalémmeve'ġa hohe. Nurã ahe rehe onga jo'ajo'ara ari.” A'ea po pe ei naerũ?

⁵ —A'e ji pe me: Pe ndapejapyakakatui ahe rehe. A'ereki Jerusalémmeve'ġa oko te'varuhu ahe ja. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohire'ymame jugwi pe nhaporemo po ti pemano no pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahã yva'ia figueira rehe

⁶ Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea. Ġa mbo'eavo ga ei ġa pe:

—Akwaimbae'ga oho ko pe uva tymipyra pype. Pevo i'yva ami figueira. Oho ga heka hehe yva'ia figo ta'u ti javo. Ndogwerekoi yva'ia figo hehe reki. ⁷ A'ero ga ei ġwemitymipyra repiakatuhara'ga pe: “Três anos imbokwara'ara'ari ji rujirurame avo heka figo figueira rehe. Ahã reki. Eha ti a'ero. A'ereki o'ã novia yvya po'ruavo,” ei ga.

⁸ —A'ero garemitymipyra repiakatuhara'ga ei: “Na ti ojipeji um ano imbokwara'ari hehe nehẽ. Kiro po ti ji hyvykoi yvya imondovo i'atagwera yvapo pyri nehẽ. ⁹ Po i'a nehẽ, a'ero pyry. Po ndi'ai nehẽ, a'ero ti emboharuka,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

Jesus'ga omombi onhimombeva'ea karugwara

¹⁰ Aerẽ sábadu rupi kiro Jesus'ga ġa mbo'ei gwe'yja'ġa jatykahava pype. ¹¹ Ipye kunhangwerahẽa rekoi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ari hẽtetirũa rehe. A'ea rupi hẽa nopo'aġatui. Onhimombe hẽa okovo. A'ereki anhaġa nomopo'aġatuukari hẽa pe. ¹² Hẽa repiagame Jesus'ga ei hẽa pe:

—Kunha, ei ga. Avo ejo.

Hẽa rurame ga pyri ga ei hẽa pe:

—Ndepiro'y nde netetirũa hugwi kiro, ei ga.

¹³ Hẽa rehe ga pokogi kiro. A'ero kotihĩ hẽa po'aġatui. Tupana'ga mboheteavo hẽa ei:

—Pyry hete Tupana'ga ji ve, ei hẽa gworygworyvamo ga rehe.

¹⁴ Kiro huvihava'ga judeus'ġa jatykahava pype ga nhimboahivi Jesus'ga pe. A'ereki sábadu rupi Jesus'ga omombi hẽtetirũa judeus'ġa poravykye'yma rupi. A'ero huvihava'ga ei ipypeve'ġa pe:

—Oporavyky po ahe ojipea rupi seis dias rupi hamo. A'ea rupi ti pejo tomombi ga petetirũa. Sábado rupi rui po ti ga tomombi petetirũa nehẽ, ei ga ġajatykahava jaramo.

¹⁵ A'ero Jesus'ga nhandepojy kaharete'ga ei ijara'ga pe ipypeve'ġa pe no:

—Pe'e pe ji ve: “Oku te'varuhu ga. A'ereki ga oporavyky sábadu rupi.” Nahã pe ei ji ve, ei Jesus'ga. Pehe reki okokatu'áva'ero peko. Pe nhaporemu peporavyky sábadu rupi no! A'ereki sábadu rupi pembopiro'y penhenymbava boi burro reheve hapyja hugwi herogwovo y pe imboy'gwovo.

¹⁶ —Hẽa reki, Abraãova'ea rakykwepoharamo ko hẽa, ei Jesus'ga. Satanás'ga okote'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga, gaha hẽa pojykauka ojipyri'ea pe. Nurã hẽa nopo'aġatua'javi. He'yiva'ea dezoito anos imbokwara'ara'ari hẽa pojykaukaramo. Jihi a'e: Pyry ji imbopiro'yi karugwara hẽa hugwi sábadu rupi, ei Jesus'ga.

¹⁷ Ga nhi'igame ga'arõe'yve'ġa ndipoyjayjari. Ipypeve'ġa reki ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe onhimongyavo. A'ero ġa ei:

—Oapo hete Jesus'ga ahemonhimomby'ava'ea pyryva'ea. Ipopoaka hete ga, ei ġa gworyvamo garembiapopava rehe.

Mostarda ra'ynha xunhiheteva'ea

(Mateus 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. ¹⁹ Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerẽ yvovouhuro tuhẽ. A'ero gwyrã'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'yve'ġa po ti he'yjuhu nehẽ javo.

Pão imbovuhava

(Mateus 13.33)

²⁰ Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ġa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ğa pe ğa erame Tupana'ga nhandervuhavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. ²¹ Kunhangwerahëa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hëa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hëa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ğa herojijyi ojeaporoğita nehë javo.

Porta'ia ndipypiriva'ea

(Mateus 7.13-14, 21-23)

²² Aerë Jesus'ga hogahoi ojipejipe pe cidades pe. Cidades'i pe ga hoi no. Pevopevo ga ğa mbo'embo'eavo ogwovo Jerusalém me.

²³ Pevove'ga e'i Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero emombe'u ore ve. Tupana'ga omombo aherekote'varuhua ahe hugwi okovo. Maramomi ğa hugwi po ti Tupana'ga imombori ğandekote'varuhua ğa nderogwovo yvagi pe nehë toko ti ğa jireheva'ero javo? Ndahe'yi po ğa? ei ga Jesus'ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

²⁴ —Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa. Pejirokwa hete ti penhimongiavo Tupana'ga ronga pype porta'ia rupi ndipypiriva'ea rupi ga pyri. A'e ji pe me: Pejirokwa hete ti penhimongiavo. A'ereki he'yjuhuve'ğa oki pota garonga pype novia. Emo ğa ndoki.

²⁵ —Aerë po ti Tupana'ga po'ami hovapytyma porta nehë. Po pe ami mytu'ë me a'ea rupi, a'ero po ti pe kwapekwari porta rehe novia nehë. A'ero po ti pe ei nehë: “Ehovapytymba'vo ti porta ore ve orepojykaharetero.”

—A'ero po ti ga ei pe me nehë: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehë. Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yima jireheva'ero,” e po ti ga nehë.

²⁶ —A'ero po ti pe ei nehë: “Oro'u ko ore nde pyri ikwehe. Erembo'e nde pehea rupi orecidade rapea rupi ikwehe.”

²⁷ —A'ero po ti ga ei pe me nehë: “A'e ji pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yima jireheva'ero. Pejipe'a pa ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'ymi pe pekote'varuhu.” A'ea po ti ga ei pe me nehë, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁸ A'ea rupi po ti pe ğa ndepiagi nehë: Abraão'ga, Isaque'ga, Jacó'ga nehë. Pe ğa ndepiapavi Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa nehë no. Okipavipe po ti ğa Tupana'ga ronga pype pe ğa ndepiagame nehë. Tupana'ga napemongiukari ğwonga pe nehë. A'ea rupi po ti pe jehe'oi pejihe penhimonha'ngavo hahyrame pejive pevo nehë, ei Jesus'ga.

²⁹ —Uhu po ti ojipe'ğa nehë. Kwara ipora hugwi po ti ğa nduğanduri kwara ihoa hugwi no, tyapyra hugwi no, nhimbya hugwi no. Ğa uhu oapyga nehë ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁰ —Pehendu ti! ei Jesus'ga. Kiroki ğa huvihava rüi ağwamo – jara'ğa po ti huvihava nehë. Kiroki ğa huvihava ağwamo – jara'ğa po ti ndokoa'javi huvihavamo nehë, ei Jesus'ga ğa pe.

Jesus'ga oarõ hete Jerusalém

(Mateus 23.37-39)

³¹ Kiro fariseus'ğa nduri ovahema Jesus'ga pyri. Ga pe ğa ei:

—Heregwovo avo hugwi. A'ereki Herodes'ga nde juka pota, ei ğa.

³² A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Ga ko huvihavatehea jagwa'ria'java'ea ja raposa ja. Peho ji mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “‘Ehendu ti!’ ei Jesus'ga nde ve. ‘Kiro ji ambojipe'ape'a ahe hugwi anhağa Diabo'gapyriva'ea. Amombimombi ji ahetetirüa ahe hugwi no ağwamo. Nahã ji poravykyi kiro. Ko'emame na jitehe ti. A'ea py'rovo po ti ji poravykypavi nehë.’ A'ea Jesus'ga ei nde ve.” A'ea ti pe'ji Herodes'ga pe, ei Jesus'ga ğa pe.

³³ —Pe'e katu pe pe'eraime ji ve: “Heregwovo.” Na tuhë. Taho ti ji jigwovo pea rupi kiro ko'emame no a'ea py'rovo no jigwovo cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém me jate

ġa Tupana'ga nhi'iġa momba'uharava'ea juka pota jipi. Pevo jitehe po ti ġa tajjuka nehē naerū! ei Jesus'ga ġa pe.

Kiro Jesus'ga ei cidadepeve'ġa pe Jerusalémmeve'ġa pe:

³⁴ —Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iġa momba'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga. Tupana'ga ahe mondoukarama pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiġa omono'ono'ō gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe he'yjuhuva'ea rupi ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiġa ja pe nderekokatupota novīa. Emo pe ndapepotaruhui, ei Jesus'ga.

³⁵ —Pehendu ti a'ero! Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehē. Ga ndo-hepiakata'javi pejatykahavuhua a'ero nehē. Pe tehe po ti peko a'ero nehē. Pe ndajirepiaga'javi nehē, a'e katu ji pe me. Aerē jate po ti ji rura'javi nehē. A'ea rupi po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ti tomomyry Jesus'ga pe. Gaha Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehē, ei Jesus'ga.

14

Jesus'ga omombi ahevuvura ahe hugwi

¹ Aerē sábadu rupi Jesus'ga hoi fariseus'ġa nduvihava'ga rongu pe ta'u ji pevo javo. Ga vahemame garonga pe ġa Jesus'ga repiaheti fariseu'ga fariseu'ga pavēive'ġa pavēi javo ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga okote'varuhavvo nehē? Po nahā, a'ero po ti nhande ga mbotegwetei nehē, ei ġa ojohupe.

² Jesus'ga rovai pyteri pe oko itetirūave'ga. Ovuvu pa ga hugwi gapya gajyva. ³ Kiro Jesus'ga ei judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe a'ero – kiroki ġa ombo'e jipi Moisésva'ea rembikwatijara rehe. Ġa pe fariseus'ġa pe no Jesus'ga ei:

—Mahā po pyry? Mara'ngu po sábadu rupi ahe imombiga ġatetirūa ġa hugwi? Mara'ngu po ahe imombige'yma ġatetirūa sábadu rupi? Mahā po pyry?

A'ea Jesus'ga ei ġa pe tonhi'īpondekwa ti ġa javo.

⁴ Emo ġa nonhi'īpondekwa. A'ero Jesus'ga pokogi itetirūave'ga rehe imombiga gavuvura ga mondouka garonga pe. ⁵ Ġa pe Jesus'ga ei:

—Erereko po nde jumento. Boi po nde erereko. Po nerenymbava ihiri ikwaruhua pype, a'ero po kotihī nde ipyhygi enhenymbava henohema jugwi sábadu rupi. Nahā nde enhenymbava rereko katu. A'ereki pyry nerenymbava nde ve.

A'ea Jesus'ga ei fariseus'ġa pe judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe no pyry ji itetirūave'ga pokogi sábadu rupi no javo.

⁶ Nonhi'īpondekwa ġa. A'ereki ġa ġwenohē tuhē sábadu rupi.

Nonhimboheti po ahe hamo

⁷ Kiro ġa nduri fariseus'ġa ojipe'ġa ndeheve – kiroki ġa fariseu'ga ġa mono'oġuka ġa mbuhuruka ġwonga pe i'gwovouka ġa pe. Oapy ġa huvihava'ġa apykava rehe ikatuva'ea rehe. “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġa hohe,” ei ġa ovytyeri pe.

Ġa apygame hehe Jesus'ga ġa ndepiagi. A'ero ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea ġa pe. Ġa pe ga ei:

⁸ —Po toryva jara'ga pe mono'oġukari pe'u ti javo toryvi pe ġamohembirekohai pe. Pehorame toryva repiaga ti tapeapygi huvihava'ġa apykava rehe ikatuva'ea rehe tianderepia pa ti ġa jave'yma. Mara'ngu po ijara'ga javo ndehoheve'ga pe: “Herejo toryva repiaga”? ⁹ A'ero po ti ga ruri nehē. Nurā po ti ijara'ga ei pe me nehē: “Na ga apygi pe py'rovo huvihava'ga apykava rehe ikatuva'ea rehe.” Ga erame na pe me, a'ero po ti pe ndapepoyjayjari nehē pejigwovo peapyga irupe okoteheve'ġa apykava rehe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰ —Po toryva jara'ga pe mono'oġukari toryva repiagauka pe me nehē. Peapy na'ē ti okoteheve'ġa apykava rehe. Aerē po ti ijara'ga ruri javo pe me nehē. “Pejikoty'a pe ji

pavēi,” e po ti ga pe me nehē. “Ikatuva'ea rehe ti peapy huvihava'ğa apykava rehe.” Ga erame na, po ti ojipe'ğa ga renduvi – kiroki ға oapy pe pyri. A'ero po ti ға ei pe mombe'gwovo: “Ĝahā ore hohe.” Nahā po ti ға ei pe mboheteavo nehē, ei Jesus'ga.

¹¹ —Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ğa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pepopoakaramo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pe ndapekoi huvihavamo. Napenhimbohetei po pe hamo a'ero!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei ojipe'ğa pokokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga ға pe.

¹² Jesus'ga ei fariseu'ga pe – kiroki ga ombuhuruka ga ғwonga pe e'u ti ji pyri javo. Ga pe Jesus'ga ei:

—Nde japorame mbatera to'u ti ға javo, terembuhurukari ti ға ejipyri – kiroki ға ojikoty'a nde pavēi. Terembuhurukari ti neirū'ğa, eje'yja'ğa, imbateve'ğa. Terembuhurukari ti nanongara'ğa arimo ypytunimo no to'u ti ға javo. Po nde ға mbuhurukari, aerē po ti ға ei nde ve nehē: “Herejo i'gwovo kiro oreronga pe.” Nahā po ti ға toryva kwepyygi nde ve nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Po nde japorame toryva koji'i pyry nde ға mbuhurukari imbatere'yve'ğa, ika'naka'nauhūve'ğa, ipyka'naka'nave'ğa, heakwagweve'ğa. Nanongara'ğa embuhuruka ti to'u ti ға ji pyri javo. ¹⁴ A'ero po ti pyryhetero nde ve nehē. Ґa po ti ndokwepyygi toryva nde ve nehē. Tupana'ga reki ga pyryhetero nde ve nehē omanove'ğa mbogweravame pyryve'ğa mbogweravame nehē, ei Jesus'ga ga pe.

*Hehanhuhū toryva
(Mateus 22.1-10)*

¹⁵ Jesus'ga pyri ға i'ui oapyga mesa pyri Jesus'ga renduva. Ĝapyteripeve'ga ei Jesus'ga pe:

—Horyory po ti ga nehē – kiroki ga o'u Tupana'ga ruhava pype Tupana'ga rekorame nhanderuvihavuhuhetero, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁶ A'ero Jesus'ga ga mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Imombe'gwovo ga ei ga pe:

—Marā Tupana'ga yvyakotyve'ğa nderekoukari okorame ғanduvihavuhuhetero? A'ea rehe po ti ji nde mbo'ei ikwahavuka nde ve imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ga pe. Akwaimbae'ga ei he'yjuhuve'ğa pe: “Kiro po ti ji japoukari toryva. Pe'u ti ji pyri,” ei ga ға pe. A'ero ga hoi japovouka, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ¹⁷ Omboavujikwepavuka ga inoḡuka. A'ero ga ojipyrive'ga mondoukari ға pyri. Ga pe ga ei: “Eho javo ға pe: 'Hepejijo kiroḡwe. A'ereki ga omboavujikwepavuka mbatera pe me'.”

—“Kwa,” ei ga ogwovo javo ға pe.

¹⁸ —Ganhi'iḡa renduvame ға ndohopotari toryvi pe. Ga pe ға eḡa'ei: “Ndorohoi ore. A'ereki nahanahā ore oroko,” ei ға.

—Peropero gapyrive'ga hoi ға momorandupava novīa a'ero. Ojipe'ga pyri na'ē gapyrive'ga hoi javo ga pe: “Herejo i'gwovo. Omboavujikwepavuka jiruvihava'ga nde ve.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji kohoa itambere'ia mondovo. Taho ji hepiaga. Nurā ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

¹⁹ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero javo: “Herejo i'gwovo.”

—Emo ga ei gapyrive'ga pe: “Apyhy ko ji he'yiva'ea nhirenymbava dez boi itambere'ia mondovo. Taho ti ji hepiaga ipopoakara toporavyky boi ji ve. Nurā ji ei nde ve: Ji mombe'u katu ti nderuvihava'ga pe tonhimonha'ngayme ti ga ji hoe'ymame i'gwovo ga pyri.”

—“Kwa,” ei ga a'ero ogwovo.

²⁰ —Ojipe'ga pyri ga hoi ovahema a'ero.

—Emo gaha e'i gapyrive'ga pe: “Nhirembireko ji hēa pavēi ko. Nurā ji ndahoi i'gwovo ga pyri,” ei ga gapyrive'ga pe.

²¹ —A'ero gapyrive'ga jivyri ua gwuvihava'ga pyri. Omombe'u pa ga ga pe ġanhi'iġagwera. “Nduri tuhē ġa,” ei ga. “A'ereki nahanahā ġa oko.”

—A'ero garuvihava'ga nhimboahivi ġanhi'iġagwera renduvame. A'ero ga ei ojipyrive'ga pe: “Haite! Eho ti pehea rupi cidade rapea rupi ja'oga rupi cidade pe. Eru ti ġa: imbatare'jve'ġa, ika'naka'nauhūve'ġa, ipyka'naka'nave'ġa, heakwagweve'ġa. Emongi ti ġa nhironga pype to'u ti ġa.”

²² —Kotihī gapyrive'ga hoi ga nhi'īpo'ruavo. Iporia'ive'ġa pe nhaporemō ga ei: “Hepejijo ji rupi. Pe'u ti jiruvihava'ga pyri.” Nahā ga ġa nderuri gwuvihava'ga ronga pe ġa nderovahema ġa mongiavo ipype. A'ero ga hoi gwuvihava'ga pyri javo: “Aru pa ji ġa. Ndohygi reki ġa mesa rehe,” ei ga gwuvihava'ga pe.

²³ —A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Eho ti cidade hugwi pepukuhua rupi pehe'ia rupi no pevove'ġa mbuhuruka tuhē nhironga pe. Ohygahi ti ġa nhironga rehe nehē.

²⁴ A'ereki ji a'e nde ve: Jypyve'ġa – kiroki ġa nde hoypyrame nduri – ġa ndo'ui'i'i po ti nhiremimboavujikwerukava'ea. Iporia'ive'ġa jate po ti o'u,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

*Jesus'ga arōheterame ahe oko garemimbo'eharamo
(Mateus 10.37-39)*

²⁵ Aerē Jesus'ga hogahoi pehea rupi taho ti ji Jerusalēm me javo. Ga rupi he'yjuhuve'ġa hoġahoi. Opyryryma Jesus'ga ei ġa pe:

²⁶ —Po ga uhu ji pyri tako ji neremimbo'eharamo javo. Ji arōheterame po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ti ga tanhiarō hete gwuva'ga arōa hohe, oyhēa arōa hohe, ġwembirekohēa arōa hohe, gwa'yra'ġa arōa hohe, oirū'ġa arōa hohe, okuvyra'ġa arōa hohe ġwendyra'ġa arōa hohe. Koji'i ji arōheterame ġa'arōa hohe po ti ga rekoi nhiremimbo'eharamo nehē. Koji'i ga ġa arōrame nhiarōa hohe, namongoi po ti ji ga nhiremimbo'eharamo nehē. Ġwemimbotarimo rehe ga rekorame po ti ji namongoi ga nhiremimbo'eharamo nehē. Ji rehe jate ti ga toko ji arōheteavo, ei Jesus'ga.

²⁷ —Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ga pe ga jukavo vehevi nehē ereko nde Jesus'gareheva'ero javo ga pe, toko jitehe ti ga nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'yname nhiremimbotarimova'ea rehe ti ga tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁸ —Po peapo pota onga jo'ara, a'ero pe peapyna'ēi pejapyakakatuavo hehe. Pejivyteri pe pe ei nehē: “Marā? Ohy re po ti hehe nhiitambere'ia ikwepykavamo ji japoramē nehē? Marā? Ndohygi po ti nhiitambere'ia hehe ikwepykavamo nehē?” A'ea pe ei pejapyakakatuavo ikwahava. Ihygame jate po ti pe japoī nehē, ei Jesus'ga.

²⁹ —Pejapyakakatue'yname ikwahave'yname po ti pe imbovyri okyta tehe japopave'yma nehē herekoa'jave'yname itambere'ia nehē. Hepiagame ġa nhaporemō ġa e'ie'i pe me pe jaita a'ero nehē. ³⁰ “Pehepia ti ġa! Ndoapoi gweuhu ġa,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga.

³¹ —Po huvihavuhu'ga oho pota ojipe'ġa nduvihavuhu'ga rovatiamo ga rurame otavuka ga pe, a'ero ga apyna'ēi ojapyakakatuavo hehe. Ovyteri pe ga ei nehē:

—“Nhipavēive'ġa ko he'yive'ġa dez milve'ġa soldados'ġa. Emo vinte milve'ġa soldados'ġa ko gapavēive'ġa. Gapavēive'ġa he'yjuhu hete nhipavēive'ġa hohe reki. Marā po ti nhipavēive'ġa ġa nderekoi ġa novatiamo ġa ndurame otavuka ji ve nehē? Mara'ngu po ti ġa ġa jukavo nehē?” ei ga ovyteri pe.

³² —Ojapyakarē hehe ga ei ovyteri pe: “Nhipavēive'ġa po ti ndipopoakari ġa pe nehē. Nduri ve ga. Irupe hete ga ji hugwi. Amondouka po ti ji ojipejipejiteve'ġa nhipavēive'ġa ga pyri nehē te'i katu ti ġa ga pe ga ma'ngoma'ngoga. Nurā ndura'javi po ti ga otavuka ji ve nehē.” A'ea huvihavuhu'ga ei ikwahava ojapyakakatuavo, ei Jesus'ga.

³³ —Na jitehe penhimbopiro'y ti pejeaporoğita hugwi peapoa hugwi no pejapyakakat-uavo na'ê. Pe'ji ti: “Kiro ti ji tako Jesus'ga remimbotarimova'ea rupi jate. Jiapoa ko ga'apoa kiro.” Po pe ndape'ei a'ea penhimbopiro'ye'yma pejeaporoğita hugwi, a'ero po ti pe ndapekoi nhiremimbo'eharamo nehê, ei Jesus'ga.

Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera
(Mateus 5.13; Marcos 9.50)

³⁴ —Jukyra ko pyry. A'ereki omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Po jukyra ndapyryva'javi, marã po ti ahe imombryryva'javi jukyra a'ero nehê? Ahe nombryryva'javi tuhê jukyra! ei Jesus'ga. ³⁵ A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Ahe nomondoi yja pype tombohory nhiremityma javo. A'ereki nombohoryvi aheremityma. Ahe nombojihe'arukari i'atagwera rehe imondovo yja pype nhiremityma tombohory javo. A'ereki jukyra ndapyryva'javi. Omombo ahe a'ero.

—Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhũ pe ojipe'ğã mongokatui naerũ? Maranuhũ po ti ji nhimoirũkara'javi pe me nehê pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ģa pe javo pe me naerũ? Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ģa pe.

15

Ovelha ika'nhymipyra
(Mateus 18.12-14)

¹ Aerê itambere'ia mono'ohara'ğã nduğanduri Jesus'ga pyri okote'varuhuve'ğã pavêi. Ğã uhu pa onhimono'oğã Jesus'ga pyri tihendu Jesus'ga javo. ² Fariseus'ğã ģambo'ehara'ğã pavêi ndopotari okote'varuhuve'ğã ndurame Jesus'ga pyri. A'ero ģã ei:

—Ojihe'a Jesus'ga okote'varuhuve'ğã ndehe gworygworyvamo ģã ndehe! Ğã pyri ga i'ui no, ei ģã.

³ Nurã Jesus'ga imombe'ui fariseus'ğã pe ojo'java'ea. Ğã mbo'eavo ga ei:

⁴ —Po pe pereko penhenymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy pe hugwi, ndapehoi re po pe heka naerũ? Peheja po pe naerũ he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ongae'yi me pejigwovo hekapige'yma ojipeji ika'nhymava'ea repiaga. ⁵ Hepiagame po pe imondoi peahavi pejoryjoryvamo herua. ⁶ Pevahemame penhonga pe po pe ģã mbuhurukari pejipyri pejikoty'ave'ğã pejikotyve'ğã ndeheve. Pe'e po pe ģã pe: “Pejoryjory ti ore pavêi. A'ereki ore orohepia orerenymbava ovelha ika'nhymipyra.” Nahã po pe ei, ei Jesus'ga.

⁷ —Na jitehe yvagipeve'ğã ndoryndoryhetero yvagi pe okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi. Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. Oka'nhyve'ğã ja rui noventa e nove pyryve'ğã ndekoi, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Koji'i yvagipeve'ğã ndoryndoryvamo ojipeji'ga rehe oka'nhymipyra'ga rehe ga pohirame okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga ģã pe.

Itambere'ia ika'nhymipyra

⁸ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ğã mbo'eavo ga ei:

—Po kunhangwerahêa gwereko itambere'ia dez moedas de prata, ei Jesus'ga. Po hêa omoka'nhy ojipeji ģwonga pype, a'ero po hêa imondygi lamparina tahepia ti itambere'ia javo. Opehiphi katu po hêa ģwonga pype ytya mbojatyka itambere'ia rekapige'yma hepiaga, ei Jesus'ga. ⁹ Itambere'ia repiagame po hêa ģã mbuhurukari ojipyri ojikoty'ave'ğã okotyve'ğã no. A'ero po hêa ei ģã pe: “Pejoryjory ti ji pavêi. A'ereki ji ahepia itambere'ia nhiremimoka'nhymipyra,” e po hêa, ei Jesus'ga imombe'gwovo ģã pe.

¹⁰ —Na jitehe Tupana'gapyryve'ğã yvagipeve'ğã ndoryndoryvamo okote'varuhuve'ga pohirame okote'varuhua hugwi ojipejive'ga. Noka'nhyma'javi ga Tupana'ga hugwi. A'ereki Tupana'ga ga rerura'ja ojipyri, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ğã pe.

Gara'yra'ga oka'nhymipyra'ga

¹¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea. Ğã mbo'eavo ga ei:

—Mokōi akwaimbae'ga ra'yra'ğa. ¹² Uva'ga pe ipyahuve'ga ei: “Apī,” ei ga. “Aheruva'ga ti tomo'ē ombatera gwa'yra'ğa pe ға yvuakarama. Emo'ē ti kiro a'ero. Embuhu ji ve kiro jiapoa,” ei ga. A'ero garuva'ga imo'embavi ombatera he'yiva'ea gwa'yra'ğa pe imondovo, ei Jesus'ga.

¹³ —Aere'ī ipyahuve'ga imono'ombavi ombatera. Kiro ga herohoi. Paivo ga hoi upa. Pevo gwe ga hogahoi hepia'ngia rehe. Nharuiveuhū ga okovo.

¹⁴ —Oitambere'ia ga imondopavi a'ero hehe. A'ea rupi tiruahū ғagwyri pe. A'ereki itympyra nahenhui. Ahā tuhē mbatera pevo a'ero. Kiro ға jukapahetei ty'ara. Ga ndogwerekoa'javi ojive no. A'ero ty'ara ga jukai. ¹⁵ Nurā ga hoi oporavykyavo pevove'ga pe tapyhy mbatera jijive javo. Pevove'ga omboporavyky ga a'ero ga mondovo nhuhū me. “Ehepia katu ti porcos tohoyme ti a'ea hugwi i'urame,” ei ga ga pe.

¹⁶ —A'ero ga hepiakatui porcos ga pe okovo. Ougwei ga ipoitava reki tanhimoytaro-mouka javo novīa. A'ereki ға nomondoi ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Aerē ga japyakwapupugamo. “Garamo ji pytauhui avo naerū?” ei ga oyvyteri pe. “O'u katu ға mbatera – kiroki ға oporavyky jiruva'ga pe. Ғa ndohygi reki hehe. He'yiva'ea hembyruera ға gwereko a'ero. Emo jihi kiro po ti amano avo jitekovo. A'ereki ji juka hete ty'ara,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁸ —“Aho aha po ti ji nhivahema apina'ga pyri nehē. A'e po ti ji ga pe nehē: Apī, ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe. Nde ve ji rekote'varuhui no. ¹⁹ Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rūi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo. Na ji poravykyi nde ve nehē oporavykyve'ğa ja a'ero nehē. A'ea po ti ji ei jiruva'ga pe nehē.” A'ea ga ei oyvyteri pe ojapyakavo oina, ei Jesus'ga. ²⁰ Ovy ga a'ero opohia oporavyky hugwi porcos reja ua pea hugwi.

—Ovahē ғwerī ga uva'ga rongga pe ua. Irupe garuva'ga gwa'yra'ga repiagi. “Kiroḡwe jira'yra'ga jivyra'javi ji pyri. Aporogwety ji ga,” ei ga. A'ero ga nhani ga repenhana. Obeiya ga ga gworygworyvamo ga rehe ga anhuvana.

²¹ —Kiro ipyahuve'ga ei uva'ga pe: “Apī,” ei ga. “Ji rekote'varuhui Tupana'ga pe yvagipeve'ga pe oji'i. Nde ve ji rekote'varuhui no. Ere'e po nde ji ve hamo: ‘Jira'yra'ga rūi kiro ga rekoi ji ve.’ A'ea po nde ei ji ve hamo,” ei ga.

²² —Emo garuva'ga e'i ojipyryve'ğa pe: “Haite! Peru ti tapy'ynhapikatua – kiroki a'ea koji'i ikatu. Pemongiuka ti ga pe. Pemondo ti gapoakaḡareheva'ea gapoakaḡa rehe. Pemondo ti ga pe sandálias no,” ei ga ға pe. ²³ “Peho ti herua imboky'rauhu'iva'ea bezerro yuranuhūa ra'yra. A'ea nhande iporakahetei. A'ea pejuka ti,” ei ga. “Ti'u ti. Tiapo ti toryva. ²⁴ A'ereki jira'yra'ga horame ji hugwi ji ei: Omano ga. A'ereki ji a'e ikwehe'i: Ji ndahepiaga'javi po ti ga nehē. Kiro ga jivyra'javame ji pyri ji ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhympy ko ga ji hugwi ohorame ji hugwi. Kiro ji ga repiaga'javi,” ei ga ojipyryve'ğa pe.

—“Kwa,” ei ға ogwovo. Kiro ға japoi toryva.

²⁵ —Ojihuvypyve'ga rekoi ko pe. Kiro ga ruri ojivya onga pe. Ovahemame ga henduvi. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Opy po ға imonhi'iḡa,” ei ga.

²⁶ —Ojipyri ga ojipyryve'ga mbuhurukari javo ga pe: “Maraname ға japoi toryva?” ei ga.

²⁷ —“Neirū'ga uhu,” ei gapyryve'ga ga pe. “Nderuva'ga ga rerekokatua'ja. ‘Nitetirūi ga,’ ei nderuva'ga. ‘Okoji jira'yra'ga,’ ei ga. Nurā nderuva'ga ojukauga imboky'rauhu'iva'ea bezerro,” ei ga.

²⁸ —Ojihuvypyve'ga onhimonha'nga henduvame. Ndokipotari tuhē ga onga pype toryva repiaga. A'ero garuva'ga hemi ua ga pyri. “Herejo tuhē,” ei ga gwa'yra'ga pe. A'ea ga ega'ei ga pe.

²⁹ —A'ero ojihuvypyve'ga ei uva'ga pe: “Ji rendu ti! Imbokwara'ara'arame jihi aporavyky hete nde ve jitekovo. Nane'yimi nenhi'iḡa rupi ji ako katu. Ji ve nde nerembuhuri'i'i xunhiva'ea cabrito. Poi nde nerembuhuri ji ve toapo ti ga toryva javo ojikoty'ave'ğa pavēi. ³⁰ Gaha reki, ndera'yra'ga, ga jigwaraipavi neitambere'ia rehe

imondovo ahe'upahara'ġa pe. Ga rura'javame nde ijukaukari ga pe imboky'rauhu'iva'ea bezerro," ei ojihuvypyve'ga uva'ga pe.

³¹ —“Pi'a,” ei garuva'ga ga pe. “Nane'yimi nde ruvi ji pyri. Nhimbatepava nembatera tuhē okovo. ³²Pyry nhande roryroryvamo. Nurā ti tiapo toryva. A'ereki neirū'ga horame nhande hugwi nhande ei: Omano ga. A'ereki nhande xa'e ikwehe'i: Ndihepiaga'javi po ti nhande ga nehē. Kiro ga jivyra'javame nhande pyri nhande ei: Okwerava'ja ga. Oka'nhymypy ko ga nhande hugwi ohorame nhande hugwi. Kiro nhande ga repiaga'javi,” ei garuva'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

16

Akwaimbae'ga omoandyandyi gwuvihava'ga

¹ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe imombe'gwovo ojipea. Ġa mbo'eavo ga ei: —Imbateheteve'ga ei ojipyrive'ga pe: “Ehepia katu nhimbatera ji ve ima'eamo ipyhyga itambere'ia ji ve,” ei ga ga pe.

—“Kwa,” ei ga.

—Aerē imbateve'ga pyri ġa uhu javo ga pe: “Ndepyrive'ga ojigwarajuhu nembatera rehe,” ei ġa imbateve'ga pe.

² —Imbateve'ga ombuhuruka ojipyrive'ga a'ero. Ga pe ga ei: “Garamo nde rekouhui? Nde mombe'u ġa ji ve. Maraname nde jigwarai nhimbatera rehe? Ekwatija ti ji ve imombe'gwovo enhimima'ġa. Tahepia ji. Nde po ti ndereporavykya'javi ji ve hepiage'yma nhimbatera ji ve nehē,” ei ga ga pe.

³ —A'ero gapyrive'ga ei oyvyteri pe: “Marā po ti ji rekoi a'ero nehē? Kiro po ti jiruvihava'ga ji mondohetei ojihugwi ji mboporavykya'jave'yma ojive nehē. Ndajipopoakari ji. Nurā ndahyvykoi ko pe. Naporanduva'uvi ji mbatera ojipe'ġa hugwi. Marā po ti ji rekoi ipyhyga mbatera jijive nehē?” ei ga. ⁴ Ojapyaka ga. “Ah! Kiro ji akwaha!” ei ga. “Nahanahā po ti ji rekoi ġa mbohoryoryva ji rehe nehē. A'ero po ti ġa ji mboapygi ġwonga pype ji rerekokatuavo nehē ji poravykya'jave'ymame ga pe nehē,” ei ga oyvyteri pe.

⁵ —A'ero ġa mbojopy'rupy'ruavo ga ġa mbuhupavukari ojipyri – kiroki ġa ndokwepygi ve garuvihava'ga pe. Urypyve'ga rurame ga ei ga pe: “Maramomi nde nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?” ei ga.

⁶ —A'ero ga ei gapyrive'ga pe: “He'yiva'ea ikava cem tambores de azeite,” ei ga.

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rorojijyita. Ndahe'yiva'ea cinquenta tambores jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

⁷ —Ojipe'ga pe ga ei ga rurame: “Maramomi nderekwepygi ve jiruvihava'ga pe?”

—A'ero ga ei ga pe: “He'yiva'ea ha'yinha cem alqueires de trigo.”

—A'ero gapyrive'ga ei ga pe: “Koro neconta ikwatijara. Haite! Eapy ti ikwatijara'java he'yiva'ea rorojijyita. Ndahe'yiva'ea oitenta alqueires jate ti ekwatija. A'ea po ti nde ikwepygi ga pe nehē,” ei ga. A'ero a'ea ga ikwatijari.

⁸ —Aerē ikwahavame garuvihava'ga ei: “Heaporoġita jipyrive'ga ojapyakaheteavo ji moandyita ikwahava.” A'ea ga ei ojipyrive'ga omoandyirame, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

—A'ereki okote'varuhuve'ġa okwaha ojogwerekovo gweaporoġitaro. A'ea ġa ikwahavi pyryve'ġa hohe jireheve'ġa hohe kojahuarupive'ġa hohe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁹ —Jihi a'e pe me, ei Jesus'ga ġa pe. Pemondo ti iporia'ive'ġa pe penhiitambere'ia tohoryory ti ġa pejihe. A'ero aerē pe manorame ipyhyga'jave'yma itambere'ia, po ti ġa ndoryndoryvamo jitehe pe ndehe nehē pe mboapyga ojipyri pevo yvagi pe nehē – kiroki a'ea ndopavi nehē. Pevo nane'yimi po ti nde ruvi ġa pyri nehē, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Kiroki ga ndahe'yiva'ea repia katu – gaha he'yjuhuva'ea repia katu no ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ga ndahe'yiva'ea rehe omotetirūa – gaha he'yjuhuva'ea rehe omotetirūa no ahe mbojikoge'yma ojihe, ei Jesus'ga. ¹¹ Po pe ndapepo'rukatui

yvyakotyva'ea penhiitambere'ia, a'ero po ti Tupana'ga nomondoi oapoa pyryheteva'ea yvagipeva'ea pe me nehẽ topo'ruyme ti ģa javo. ¹² Po pe ndapehepiakatui aheapoa ahe ve ahe mbojikoge'yma ojihe, a'ero po ti Tupana'ga nomondoi peapoa pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

¹³ —Kiro po ti ji ģa mombe'ui mokonha'ġa ahepojkahara'ġa pe me pe mbo'eavo, ei Jesus'ga. Tiruahũ ahe poravykyrame mokonha'ġa pe opojkahara'ġa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ġa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arõhetei ojipe'ga arõe'yma. Ovy'a hete po ahe onhimiarõve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'ipo'rukatui Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tupana'ga okwaha aherekote'varuhua

(Mateus 11.12-13; 19.9; 5.31-32; Marcos 10.11-12)

¹⁴ Jesus'ga imombe'urame ġwemimbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa ga rendupavi. Fariseus'ġa opotaruhu itambere'ia. Nurã ġa ndopotari Jesus'ga remimombe'ua. A'ero ġa Jesus'ga jailhetei ga rerekomemuamo.

¹⁵ Kiro Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—Pehe peko katu ahe pejepiagame jate. A'ero ahe ei: “Tupana'ga roryroryvamo ġa ndehe ġandekokatua rehe.” Ikwahave'yma ahe ei nahã ombaragwahave'yma ġwaramo pendekote'varuhua rehe. Tupana'ga ki a'e te okwaha pendekote'varuhua. Aheremimboheteva'ea pe Tupana'ga ei: “Ite'varuhu hete!” ei ga.

¹⁶ —Ymyahũ ymyahũva'ea ahe mbo'ei Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġagwera rehe no. A'ea rehe ymyahũve'ġa ġa mbo'ei ikwehe'i no nahanahã ti peko katu javo. Kiro João Batista'ga aġwamove'ġa mbo'ei pyryva'ea rehe ji pavẽi, ei Jesus'ga. Ģa mbo'eavo ore ei ġa pe: Kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero nhande repiakatuavo. Orerenduve'ġa heroviapotahetei orenhi'iġa. A'ero ġa ei: “Toko ti ga oreruvihavuhuhetero.” A'ea ġa ei ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe.

¹⁷ —Po yvaga opa. Po yvya opa. Moisésva'ea remimbo'eagwera ki a'e te ndopavi'i'i. Xunhi'i'iva'ea rũi po ti ipavi jugwi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ga opohi ġwembirekohẽa hugwi hẽa mondoheteavo – gaha ite'varuhu ojipehẽa rerekorame. Tupana'ga ndopotari ga ojipehẽa rerekorame. Hẽa rerekorame ga ajuajuri. A'ereki ga hambireko jitehe jypyvehẽa pavẽi. Na jitehe – kiroki ga gwereko garemirekopyvehẽa ga pohirame hẽa hugwi – gaha ite'varuhu hẽa rerekorame. A'ereki ga gwereko garemirekohẽa. Tupana'ga ndopotari nanongara, ei Jesus'ga ġa mbo'eavo.

Imbateheteva'ea Lázaro'ea pavẽi

¹⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ġa mbo'eavo. A'ero ga ei:

—Ahe gwereko pa imbateheteva'ea. Nane'yimi ahe omongi tapy'ynhapipyryva ikatuheteva'ea. He'yi hehe. Huvihava'ġa pira'java'ea ko ahepira hovy'iva'ea linho apopyra no pyryva'ea. Nane'yimi ahe herekoi ikatukatuva'ea jate i'gwoi'gwovo gworygworyvamo.

²⁰ —Aherongauhua apoa pyri porta pyri Lázaro'ea nhinoġi. Ono ġa ahe pevo jipi. Iporia'i Lázaro'ea ombatere'ymamo ojagwuhuro. He'yjuhu ahejagwa. ²¹ Ougwei ahe imbateva'ea rembi'uagwera. “Po ga imbuhurukari ji ve hamo – kiroki ohiohi gajurua hugwi vvyvo ga i'urame,” ei ahe ovytyteri pe. Nhaġwatiġa uhu ahejagwa rererereva okovo!

²² —Aerẽ iporia'iva'ea manoi Lázaro'ea. A'ero Tupana'gapyrive'ga ahera'uva rerohoi imondovo Abraãova'ea pyri yvagi pe.

—Imbateva'ea manoi no. A'ero ġa ahe tymi. ²³ Omanove'ġa gwyri pe imbateva'ea ra'uva rekoi. Hahy hete imbateva'ea pe pevo. Kiro ahe jovavuri. Paivo ihoi ahema'ẽa

Abraãova'ea repiaga. Ahe gwepia Lázarova'ea rekorame Abraãova'ea pyri hete. ²⁴ A'ero imbateva'ea onhi'iğa mondoi: “Amoi! Abraão!” ei ahe. “Ji porogwety po nde hamo! Embuhuruka ti Lázarova'ea ji pyri. Tomonde ti ahe opoakãtiapy'ria yhya pype herua imbuhua nhiküa rehe imbohakuvia nhiküa. A'ereki hahyuhu ji ve tata pype.”

²⁵ —A'ero Abraãova'ea ei: “Pi'a,” ei ahe. “Nahembuhurukari ji. Ekwahava'ja ti. Emanoe'ymame nde erereko embatera ikatuva'ea ejoryjoryvamo. Lázarova'ea pe ki a'e te ite'varuhu hete omanoe'ymame. Kiro Lázarova'ea py'a u katu avo ji pyri. Nde ve kiro hahy hete. ²⁶ Nhanema'õ me oko yvya kwaruhua. Nurã ahe ndohahavi ore hugwi pe pyri. Na jitehe ahe ndohahavi pe hugwi ore pyri,” ei Abraãova'ea ahe ve.

²⁷⁻²⁸ —A'ero imbateva'ea ei: “Amoi!” ei ga. “Ji rendu! Emondouka ti Lázarova'ea jiruva'ga ronga pe a'ero nhiirũ'ğa pyri cincove'ğa pyri. Tomombe'u ti ahe ğa pe jirekote'varuhua kwepykava topohi ti ğa okote'varuhua hugwi. A'ero nduri po ti ğa avo ji pyri hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” ei imbateva'ea Abraãova'ea pe.

²⁹ —A'ero Abraãova'ea ei: “Gwerekõ ğa Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Gwerekõ ğa Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea nhi'iğagwera aherembikwatijara. Na ğa aherembikwatijara rendukatui xako hehe javo,” ei Abraãova'ea ahe ve.

³⁰ —“Amoi,” ei ahe Abraãova'ea pe. “Nohenduvi po ti ğa aherembikwatijara okoe'yma hehe. Po ti ahe vyri omanoa hugwi ogwovo ğa pyri imombe'gwovo ğa pe nehẽ, a'ero po ti ğa pohiri okote'varuhua hugwi nehẽ,” ei imbateva'ea.

³¹ —A'ero Abraãova'ea ei ahe ve: “Po ğa nohendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea nhi'iğagwera reheve, a'ero po ti ğa ndogweroviari ahe vyrame omanoa hugwi ogwovo ğa pyri imombe'gwovo ğa pe nehẽ. Nurã po ti ji namondoukari ahe pevo nehẽ,” ei Abraãova'ea imbateva'ea pe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui fariseus'ğa pe ğa mbo'eavo.

17

*Tiruahũ hete ğa pe, ei Jesus'ga
(Mateus 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)*

¹ Ğwemimbo'ehara'ğa pe Jesus'ga ei:

—Jara'ğa ombote'varuhu jipi. Na tuhẽ po ti jipi nehẽ, ei Jesus'ga. Ğa pe ti tiruahũ hete nehẽ – kiroki ğa ombote'va ojipe'ğa mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ² Omano jipe po ğa hamo tombote'vayme ti ğa jireheve'ğa – kiroki jireheve'ğa ağwamo gwe ojiko Tupana'ga rehe ikwahapave'yma Tupana'ga nhi'iğa, ei Jesus'ga. Po ahe opytĩ ğajurimo itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ğa momboa ypihua ruvihava pype ğa mbotypyvyga, a'ea ko tiruahũhetero ğa pe. Koji'i tiruahũ hete ğa pe ğa jireheve'ğa mbote'varuhurame, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

³ —Eko katu ti! Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja. Po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti ere ga pe: “Nahanahã nderekote'varuhua ji ve. Na rüi ahe japo.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga.

—Po ga ei nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko. Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ,” e po ga nde ve. Po ga pohiri okote'varuhua hugwi, a'ero terehenonha'javi ti garekote'varuhua.

⁴ —Po he'yjuhurame po seterame ga te'varuhua'jaa'javamo nde ve ara rupi ve. Po he'yjuhurame po seterame ga ea'jaa'javi nde ve: “Jite'varuhu ko ji ko,” e po ga nde ve. “Ndajite'varuhua'javi po ti ji nde ve a'ero nehẽ. Apohi ji kiro jirekote'varuhua hugwi,” e po ga. A'ero he'yjuhurame seterame ti erea'jaa'ja ga pe: “Nahenonha'javi po ti ji nderekote'varuhua nehẽ.” Nahã ti ere ga pe, ei Jesus'ga ğa pe.

Nahã oko ahe jikogame Tupana'ga rehe

⁵ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa – kiroki gamoirũhara'ğa – ğa ei Jesus'ga pe nhandepojkaharete'ga pe:

—Orojiko ore Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no. Ore poko ti. Koji'i ti embojikoguka ore ve.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe gapopoakara rehe no, a'ero po pe ei agwava'ea pe i'yva pe figueira brava pe: “Ipya rehe vehevi ti ejijyi enhityma'java typya pype ypiahua ruvihava pype.” Po pe ei a'ea, a'ero ijijyi onhityma'java typya pype, ei Jesus'ga ġa pe.

Ġapyriva'ero po ġa oporavyky ġa pe hamo

⁷ Kiro Jesus'ga ei:

—Po pepyrive'ga gwyvykoi ko pe oporavykyavo. Po ga penenymbava repia katu ovelhas repia katu oporavykyavo. Ga rurame onga pe oporavykyhava hugwi pe ndape'ei ga pe: “Haitel! Herejo eapyga mesa pyri. E'u ti.” Pe ndape'ei na ga pe. ⁸ Pe pe'e ga pe: “Emboavujikwe pa ti mbatera ji ve ta'u. A'ero ti enhimboavujikwe herua mbatera imbuhua ji ve. Ji i'urē po ti nde i'ui ji py'rovo nehē,” pe'e pe pejipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

⁹ —Pe ndape'ei ga pe: “Ndepyry hete nde eporavykyavo ji ve ekoheteavo nhinhi'ġa rupi.” A'ea rūi pe ei ga pe. Pepyryiva'ero ġwaramo oporavyky po ga pe me hamo.

¹⁰ —Na jitehe pejipyrive'ga ja pe tuhē ti peko. Pekopavame Tupana'ga nhi'ġa rupi ti pe'ji Tupana'ga pe: “Ore rekopavame enhi'ġa rupi, terei ti ore ve pepyry hete pe javo. Ndepyryiva'ero ġwaramo oroporavyky po ore nde ve hamo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombi dezva'ea hugwi ahejagwa

¹¹ Aerē Jesus'ga hogahoi taho ji Jerusalém me javo. Ohorame ga okwa Galiléiapeve'ġa gwyrri pe Samariapeve'ġa gwyrri pe no. ¹² Pevo ga vahemi cidade'i pe. Cidade'ia rembeyvyri pe ijaijauhuve'ġa ga rovatī dezve'ġa. Irupe ġa pytai ga hugwi. ¹³ Jesus'ga pe ġa onhi'ġa mondoi javo:

—Jesus! ei ġa ga pe. Ore porogwety po nde hamo, ei ġa Jesus'ga pe ga renoina nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁴ Ġa ndepiagame Jesus'ga ei ġa pe:

—Peho ti pejiipiuka ikwava'ēhara'ġa pe pejiagwa repiuka ġa pe.

Ġa horame ġajagwa pigi ġa hugwi. ¹⁵ Ojagwapihava repiagame ojipeji'ga jivyri Jesus'ga pyri. Hahyahi ganhi'ġa ga erame Tupana'ga mboheteavo gworygworyvamo ga rehe.

¹⁶ —Ndepyry hete nde! ei ga Jesus'ga pe. Erephano kwaha hete nde.

A'ea ga ei onhinoġa upa ojovapyvo Jesus'ga pyri ndehe koji'i ji hohe javo. Ga ko Samariapeve'ga. ¹⁷⁻¹⁸ Nurā Jesus'ga ei:

—Nhandegwyrripeve'ga rūi – gaha jate ga jivyri ji pyri gworygworyvamo Tupana'ga rehe ga mboheteavo. Amombi ji dezve'ġa jagwa ġa hugwi. Ma jara'ġa naerū, noveve'ġa judeus'ġa? Po ġa jivyri Tupana'ga mboheteavo hamo!

¹⁹ Samariapeve'ga pe Jesus'ga ei:

—Epo'ā heregwovo enhonga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurā ndejagwa pigi nde hugwi.

Maname po ti Tupana'ga oko aheruvihavuhuhetero nehē?

(Mateus 24.23-28, 37-41)

²⁰ Aerē fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Maname po ti Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero avo yvya koty nehē?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ndiukwahavi Tupana'ga rekorame huvihavuhuhetero yvya koty nehē. ²¹ Nurā po ti ġa nde'i nehē: “Pehepia! Avo ko ga rekoi huvihavuhuhetero! Pehepia! Pevo ko ga rekoi huvihavuhuhetero!” A'ea rūi po ti ġa ei nehē. A'ereki Tupana'ga oko jipe huvihavuhuhetero aheyvyteri pe ahe jikogame ga rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

²² Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Aerë po ti pe ei nehë: “Po ti ga rura'javi opytaahi'viavo nhande pyri nehë hamo.” Nahã po ti pe ei ji repiaga'japotaheteavo nehë novia. Pe ndajirepiagi nehë, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²³ —O'mbero po ti ġa ei pe me nehë: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga! Pehepia! Avo ko Cristo'ga!” Nahã po ti ġa ei pe me o'mbero nehë. Tapehoi ti ġa ndupi hepiaga. Taperoviari ti ġa.

²⁴ —Jijipiukarame ji rura'jahava rupi tupã verava ja po ti ji rekoj nehë. Tupã veraveravame kikoty yvaga rehe ombokojahu pa kokoty yvaga rehe no. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa nhaporemo ji repiagi ji rura'javame yvaga hugwi nehë, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁵ Kiro po ti ġa imbuhuna'ëi he'yiva'ea hahyva'ea ji ve avo nehë. Aġwamove'ġa po ti nanhiarõi ji reroviare'yima kiro nehë.

²⁶ —Noéva'ea nhinhaġa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavëi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²⁷ Ymyahü Noéva'ea nhinhaġa renonde yhara ruvihavuhua pype ahegwyrripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahegwyrripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahã ahegwyrripeva'ea rekoj okovo imboha'uve'yima Noéva'ea avame yhara ruvihavuhua pype yhya hehanhuhüa rurame ahegwyrripeva'ea mbotypyvypava nhatymbava hako – kiroki ahegwyrripeva'ea ndo'avi yhara ruvihavuhua pype.

²⁸ —Na jitehe Lóva'ea hoa renondehava Sodoma hugwi. Sodomapeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo. Mbatara ahe ipyhygi itambere'ia pyvõ aerë imondovo mbatara itambere'ia rehe. Ko pe ahe itymi. Onga ahe japoi. Nahã Sodomapeva'ea rekoj okovo ikwahave'yima ombokajaġwama. ²⁹ Lóva'ea hemame cidade hugwi Sodoma hugwi ogwovo Tupana'ga imbohirukari yvaga hugwi tata enxofre reheve ojapy'uva'ea reheve Sodomapeva'ea rehe ahe jukapavuka.

³⁰ —Na jitehe po ti vvyakotyve'ġa ndekoi okovo ikwahave'yima jirura'javaġwama nehë, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³¹ —Ji jipiukarame ti ga tokiyme ġwonga pype ombatera renoheme'yima jugwi – kiroki ga oko ongapereuhua arimo. Na jitehe ti ga tohoa'javyme ġwonga pe nehë – kiroki ga oko ko pe ji jipiukarame nehë, ei Jesus'ga. ³² Tapemoka'nhymi ti Lóva'ea rembirekova'ea! Ohoa'ja pota ahe ġwonga pe omanomo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ³³ Kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tajijukayme ti javo” – a'ero po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehë, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorë po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehë, ei Jesus'ga.

³⁴ —A'e ji pe me, ei Jesus'ga. Ji rura'javame po ti mokonha'ġa kiri onhinongava rehe ppytunimo. Ojipeji ġanhinongava. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehë. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehë, ei Jesus'ga. ³⁵ Kunhangwera'ġa mokonha'ġa po ti ombo'i ombo'ihava pyvõ ojopyri. Kiro po ti ojipehëa rerohohava nehë. Kiro po ti ojipehëa rejahava nehë, ei Jesus'ga. ³⁶ Mokonha'ġa po ti oko ko pe akwaimbae'ġa nehë. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehë. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehë, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Nhandepojkaharetero emombe'u ti ore ve. Mome po ti nanongara nehë?

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jukwaha po ti nehë. Ahe manorame po ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehë ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha ji rura'javame nehë javo.

18

Aherembirekokwerava'ea juizva'ea pavëi

¹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea ġa pe. A'ea pyvõ ga ġa mbo'ei ġanhi'iġa rehe Tupana'ga pe tapenhi'i jipi pejikweraje'yimamo javo ġa pe. ² Ġa mbo'eavo hehe ga ei:

—Juiz'ga oko cidade pype upa. Ndokoi ga Tupana'ga nhi'iġa rupi okyhyjie'yima ga hugwi. Ndojirovagi ga akwaimbae'ġa koty no okyhyjie'yima ġa hugwi.

³ Aherembirekokwerahēa oko akoja pype cidade pype upa no. Uhuuhura'ja hēa juiz'ga pyri jipi ja'java ga pe: “Ji repy ti ga rehe. A'ereki ga ite'varuhu ji ve,” ei hēa juiz'ga pe jipi.

⁴ —Ndohepyotari ga hēa. Ga ndopokona'ēi hēa. Aerē reki ga ei oyvyteri pe: “Ndakyhyji ji Tupana'ga hugwi akwaimbae'ga hugwi no ġa mbopogwee'yma. Jikyhyjiavo ġwaramo rūi po ti ji aherembirekokwerahēa pokogi nehē. ⁵ Nhimbokweraja ġwaramo po ti ji hēa pokogi nehē. Po ti ji ndahepygi hēa nehē, a'ero po ti hēa ji mohe'ouhū u'ua ji pyri nehē. Kiro po ti ji hēa repygi a'ero,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

⁶ —Pejapyaka ti juiz'ga nhi'iġa rehe ndapyryvive'ga nhi'iġa rehe, ei Jesus'ga nhandepo-jykaharete'ga. ⁷ Marā po ti Tupana'ga hekoi ġwemimo'ēhara'ga nderekovo nehē? Gwepy po ti ga ġa naerū? — kiroki ġa onhi'ī hete ga pe arimo ypytunimo no ore poko ti java. Marāi pe? Mbegwe po ti ga ġa pokoga nehē naerū? Marāi pe? ⁸ A'e ji pe me: Ga kaitu ġa pokogi kotihī nehē ji mbuhura'java avo yvya koty nehē. Ji rura'javame mara'ngu po ti vyvakotyve'ga ojikoga ji rehe nehē? ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Fariseu'ga itambere'ia mono'ōhara'ga pavēi

⁹ Kiro Jesus'ga imombe'ui ojipea ojo'java'ea jara'ga pe — kiroki ġa e'i oyvyteri pe: “Orepyry hete ore. Ojipe'ga tiruahumba.” A'ea ġa ei ojirovage'yma ġa koty. ġa pe Jesus'ga ei pehe po ti ji pe mombe'ui kiro java.

¹⁰ —Mokonha'ga oho ojatykahavuhua pype templo pype xanhi'ī ti Tupana'ga pe java. Ojipe'ga ko fariseu'ga. Ojipe'ga ko itambere'ia mono'ōhara'ga, ei Jesus'ga.

¹¹ —Fariseu'ga o'ā onhi'iġa oyvyteri pe. “Tupana,” ei ga Tupana'ga pe. “Jiroryrory ji nde rehe. A'ereki nde ji mongo ojipe'ġahoheva'ero. Nurā ġa ja rūi ji reko. A'ereki ġahā ahe moandyandyi ipyhyga ġambatera. Ndapyryvi ġa. Gwereko ġa ojipe'ga nembireko'ga. Avove'ga ja rūi itambere'ia mono'ōhara'ga ja rūi ji reko nohō. ¹² A'u ji cinco jikira rupi. Dois jikira rupi ji nda'ui tanhi'ī Tupana'ga pe java. Nahā ji reko jipi. Amondo ji nde ve nhimbatera jipi. Ji herekorame dez mbatera ji amondo nde ve ojipeji,” ei fariseu'ga, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo ġa mbo'eavo.

¹³ —Itambere'ia mono'ōhara'ga ki a'e te irupe ga o'ā ojipe'ga hugwi. Ndojovavuri ga hepiage'yma yvaga koty. Onupanupā ga opoti'a opoa pyvō ovy'are'yma ġwaramo. Tupana'ga pe ga ei: “Tupana, ako te'varuhu ji. Terenhimonha'ngai ji rehe. Ji porogwety kiro!” ei itambere'ia mono'ōhara'ga Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —A'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ōhara'ga hugwi Tupana'ga imombori garekote'varuhua. A'ero ga jivrame ġwonga pe Tupana'ga ei ga mombe'gwovo: “Pyry kiro itambere'ia mono'ōhara'ga.”

—Ojipe'ga pe fariseu'ga pe Tupana'ga nde'i: “Ndepyry nde.” A'ea rūi Tupana'ga ei. Kiroki ga e'i jihi ko huvihavamo ojipe'ga hohe pa java — po ga ei a'ea onhimboheteavo onhimongovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Nderekoi nde huvihavamo. Nerenhimbohetei po nde hamo a'ero.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

—Po ga nonhimbohetei ojipe'ga nderekokatuavo, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē: “Eko ti huvihavamo.” A'ea po ti Tupana'ga ei ga pe nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe

(Mateus 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Aerē tayri'ga no, ojipe'ga ġa nderuri Jesus'ga pyri topoko ti ga ġa ndehe imomyryva ġa pe java. Tayri'ga nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ga Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁶ Jesus'ga ki a'e te e'i:

—Tuhu tuhē ti tayri'ga ji pyri, ei ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki Tupana'ga pyry hete nanongara'ġa'jave'ga pe okovo ġanduvihavuhuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga. ¹⁷ Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tayri'ga ojiko uva'ga ndehe okovo ġanemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ġa oko tayri'ga ja rūi — ġa ndojikogi Tupana'ga rehe okoe'yma

garemimbotarimova'ea rehe. Ĝa po ti nomongoi Tupana'ga gwuvihavuhuhetero a'ero nehē, ei Jesus'ga ĝa pe.

*Imbateheteva'ea nomondopapotari
(Mateus 19.16-30; Marcos 10.17-31)*

¹⁸ A'ero huvihava'ga ei Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe:

—Marāva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehē jirekoaĝwamamo Tupana'ga pyri avuirama nehē? ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iĝa jate ko pyry, ei Jesus'ga.

²⁰ Erekwaha ko nde Tupana'ga remimbo'eukaragwera Moisésva'ea pe ymyahū. Ga e'i ahe ve:

“Tererekoi ti ojipe'ĝa nembireko'ĝa.

Terejukai ti ojipe'ĝa.

Teremimi ti ojipe'ĝa hugwi.

Tane'mbei ti ojipe'ĝa mombe'gwovo tehe.

Emondo ti ejeaporoĝita imohina ejuva'ga rehe eyhēa rehe no,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga.

²¹ A'ero ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimom-boakari ahendu katu ve ji, ei ga.

²² Ga renduvame Jesus'ga ei ga pe:

—Ojipeji rehe nderehygi ve Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Emondo pa ti embatera itambere'ia pyhyga. Kirē ti ema'ē eitambere'ia imbatere'jve'ĝa pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehē, ei Jesus'ga. Nurā ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirē ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ga pe.

²³ Jesus'ga renduvame ga ndovy'ahetei. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ĝwaramo. ²⁴ Gavy'are'yma repiaga Jesus'ga ei:

—Hahy imbateve'ĝa pe ĝa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhuhetero javo. Po ĝa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ĝa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. ²⁵ Tegwete yuranuhūa'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ĝa hohava Tupana'ga nhi'iĝa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurā po ti ĝa ndojikogi ga rehe, ei Jesus'ga.

²⁶ A'ero garenduve'ĝa ei:

—Ma'ĝa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehē naerū?

²⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na tuhē yvyakotyve'ĝa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ĝa pe. Tupana'ga pe reki nonhimimi. A'ereki ga ĝa mbojiko ojihe ĝa mbuhuruka ojipyri, ei Jesus'ga.

²⁸ A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa ore orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo.

²⁹ A'ero Jesus'ga ei ĝa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me pe'jave'ĝa pe no – kiroki ĝa pe ja opohi ombatera hugwi gwe'yja'ĝa hugwi no xako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo. A'e ji: Pyry hete po ti ga pe nehē – kiroki ga opohi ĝwonga hugwi, gwuva'ga hugwi, oyhēa hugwi, oirū'ĝa hugwi, ĝwembirekohēa hugwi, gwa'yra'ĝa hugwi. ³⁰ Po ga opohi pa ĝwonga hugwi ĝa hugwi no taho ti Jesus'ga rupi javo, a'ero aĝwamo koji'i Tupana'ga imombyryhetei ga pe nehē. Aerē po ti Tupana'ga ga mongoi ojipyri ga mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ĝa pe.

*Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaĝwama
(Mateus 20.17-19; Marcos 10.32-34)*

³¹ Kiro Jesus'ga dozeve'ĝa nderohoi irupe'i jara'ĝa hugwi. Dozeve'ĝa pe ga ei a'ero:

—Ji rendu ti. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. A'ero ihoi Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea rembikwatijapava rupi – kiroki a'ea ji mombe'u, ei Jesus'ga. ³² Aerë Jerusalém me po ti nhimondoukahava judeus'ğarüive'ğa pe nehë. A'ero po ti ğa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve onyvuna ji rehe nehë. ³³ Ipira apopyra pyvõ po ti ğa ji nupanupâi ji mondohondohoga nehë. Kirë po ti ğa ji jukai nehë. Ko'emameva'ea py'rovo mokõi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehë vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga dozeve'ğa pe.

³⁴ Dozeve'ğa nombaragwahavi ganhimombe'ua rehe reki. A'ereki onhimiva'ea ğa pe. Oyvyteri pe ğa ei:

—Marã ga'ea? Maraname ga ei na onhimombe'gwovo? ei ğa.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea

(Mateus 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Aerë Jesus'ga hogahoi. Kiro ga vahemi ğweri cidade de Jericó pe. Pevo heakwagweve'ga apygi pehea rembeyvyri pe oporanduva itambere'ia rehe. ³⁶ Ğwendu ga he'yive'ğa kwavame onhipyvõ onhimongyavo. A'ero ga ei:

—Maraname ğa kwağakwavi?

³⁷ A'ero ğa ei ga pe:

—Jesus'ga kwavi kiro Nazarépeve'ga.

³⁸ A'ero ga onhi'iğa mondoi tanhirendu ti Jesus'ga javo.

—Jesus! Nde ko Daviva'ea rymyminoru! ei ga.

Nahã ga ei Jesus'ga pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ğanduvihavuhetero javo.”

—Ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ga ei tanhimboheakwa katu ti ga opopoakara pyvõ javo.

³⁹ A'ero tenondeve'ğa ei ga pe:

—Epi! ei ğa ga pe tonhi'imbi ga javo.

Koji'i ga onhi'iğa mondoi reki.

—Daviva'ea rymyminoru ji poko ti! ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga pytai ga reruruka ojipyri. Ga rurame Jesus'ga ei ga pe:

⁴¹ —Marã po ti ji nde rerekoi nehë? Gara nde erepota?

A'ero ga ei:

—Ji mboheakwa katu jipojykaharetero, ei ga.

⁴² —Ehepia ti a'ero! ei Jesus'ga ga pe. Erejiko nde ji rehe. Nurã nde reakwakaturo kiro, ei Jesus'ga.

⁴³ Kotihĩ hete ga hepiagi a'ero. Ogwovo Jesus'ga rupi ga Tupana'ga mbohetei.

—Ndepyry hete nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe.

Pevove'ğa na jitehe ğa ei gareakwaktua repiagame:

—Ndepyry hete nde ga mboheakwaktuavo! ei ğa Tupana'ga pe onhimongyavo.

19

Jesus'ga Zaqueuva'ea pavëi

¹ Kiro Jesus'ga hoi ovahema cidade de Jericó pype ogwovo mbytera rupi. ² Pevo Zaqueu'ga ruvi itambere'ia mono'õhara'ğa nduvihava'ga. Imbate hete ko ga. ³ Ga Jesus'ga repia pota. “Marã po ga rekoi?” ei ga oyvyteri pe. Zaqueu'ga yvyive. Nurã ga ndohepiagi Jesus'ga he'yive'ğa ga mbotyvahivame. ⁴ Nurã ga nhani ğa pyvõ okwava ogwovo ğa nenonde ojiupia i'yva rehe amoreira rehe. “Avo hugwi po ti ji Jesus'ga repiagi nehë,” ei ga oyvyteri pe. A'ereki Jesus'ga okwa ğweri i'yva pyvõ.

⁵ Ovahemame Jesus'ga rovavuri Zaqueu'ga koty ga repiaga javo ga pe:

—Zaqueu! Haite! Eji! Ağwamo ji tapyta neronga pype, ei Jesus'ga.

⁶ Kotihĩ ga jyvi i'yva hugwi a'ero gworygworyvamo Jesus'ga rehe ga rerogwovo ğwonga pype. ⁷ A'ea ojipe'ğa ndopotaruhui onhimongyavo. A'ero ğa ei:

—Maranameuhũ okote'varuhuve'ga rongu pype Jesus'ga oki opytapota pevo?

⁸ Aerē Zaqueu'ga ami onhi'iġa nhandepojykaharete'ga pe Jesus'ga pe.

—Ji rendu jipojykaharetero, ei ga Jesus'ga pe. Ambohovaja ti nhimbatepava imondovo hovajara imbater'e'ŷve'ġa pe nehē. Ji ojipe'ġa moandyandyi ipyhygahyavo ġa hugwi ikwehe. Kiro po ti ji imondoa'javi ġa pe a'ero nehē. Po ojipeji mbatera ji apyhygahy ġa hugwi, a'ero po ti ji imondoi quatro ġa pe nehē. Nahā po ti ji imondoa'javi koji'i hete ġa pe nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Zaqueu, ei Jesus'ga ga pe. Aġwamo pe pejiko ji rehe, ndehe nenongapypeve'ġa pavēi, imomboruka ji ve pejikote'varuhua pe hugwi. Orombojikoguka ji jijihe. A'ereki nde ko Abraōva'ea rakykwepohara no, ei Jesus'ga Zaqueu'ga pe. ¹⁰ A'ereki ji ajo yvya koty taheka ti ji vvyakotyve'ġa imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka jijihe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jioa vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia dezve'ġa pe
(Mateus 25.14-30)

¹¹ Ġa ġwenduvame ga imombe'ui ojo'java'ea. A'ereki ga uhu ġwerī Jerusalēm me. Omombe'u katu ga ġa pe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti Tupana'ga oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero Jerusalēm me ore pyri nehē,” ei ġa hepiapota.

¹² Nurā Jesus'ga ei ġa pe:

—Marā po ti hekoi vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Huvihava'ga hoi paivouhu ojipe'ġa gwyri pe. A'ereki ga e'i: “Pevove'ga huvihavuhu'ga ti te'i ji ve eko ti kiro ejigwyripeve'ġa nduvihavuhuro javo,” ei ga.

¹³ —Ohoa renonde ga ġa mbuhurukari ojipyri dezve'ġa ojipyri'ġa. Ġa pe ga imondomondi ojipeji itambere'ia ġa ndetakwera'ja tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. A'ero ga ei ġa pe: “Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvō. Aerē ti pema'ema'ē mbatera itambere'ia pyhyga koji'iva'ea. Nahanahā ti peporavyky nhiitambere'ia pyvō koji'iva'ea imono'ono'oġa aerē imbuhua ji ve,” ei ga ġa pe.

—Kiro ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo paivouhu ojipe'ġa gwyri pe, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Gagwyripeve'ġa noarōhetei ga. Nurā ġa ei: “Tokoyme ti ga oreruvihavuhuro. Jararamo nhande xaho ga reviri javo a'ea huvihavuhu'ga pe,” ei ġa. A'ero paivouhu ġa hoi ovahema imombe'gwovo huvihavuhu'ga pe novā. ¹⁵ A'ereki ga e'i jipe ga pe eko ti ġanduvihavuhuro javo.

—A'ero ġanduvihavuhuro ga jivyri paivouhua hugwi ua ogwyri pe. Ovahemame kiro ga ojipyri'ġa mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa pe ga omondo ojipeji oitambere'ia. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'iva'ea po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Kiro gapyri'ġa ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi dez,” ei ga.

¹⁷ —A'ero ga ei ojipyri'ġa pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Ojipeji te nde erembohe'yjuhu ji ve. Pevo ko dez cidades teni. Akojapeve'ġa nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyri'ġa pe.

¹⁸ —Kiro ojipe'ga gapyri'ġa ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ikwepygama ji ipyhygi cinco,” ei ga.

¹⁹ —A'ero ga ei ojipyri'ġa pe:

—“Kwa. Pevo ko cinco cidades teni. Akojapeve'ġa nduvihavamo ti eko kiro,” ei ga ojipyri'ġa pe.

²⁰ —Kiro ojipe'ga gapyri'ġa ruri ga pyri javo ga pe: “Jipojykaharetero nde erembuhu ji ve ojipeji itambere'ia ikwehe'i. Ehapia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga opojykahara'ga pe. “Auvā ji neitambere'ia tapy'ynhapira pyvō hepiakatuavo. ²¹ A'ereki ji akhyji nde hugwi. A'ereki nde netiruahū. Nde ndereporavyky. Emo nde erepyhy ojipe'ġa

hugwi ejive. Nde neretyimi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive,” ei ga opojyakahara'ga pe.

²² —A'ero ga ei ojipyryive'ga pe: “Ereko te'varuhu nde! Oja nde rehe nde ero ġwaramo ji ve. Nde tuhē ere ji ve: ‘Netiruahū nde ipyhyga ejive eporavykye'yma. Nde neretyimi. Emo nde eremondoro ojipe'ġa nemitymipyra ejive.’ Nahā nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo. ²³ Maraname nde neremondoi nhiitambere'ia ikwepykara'ġa pe banco pype? A'ero imbuhu'raġirē ojipe'ġa pe po ġa ombuhu koji'iva'ea nde ve ramo. Nahā po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri ramo. A'ero jirura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia koji'iva'ea reheve ramo,” ei ga ojipyryive'ga pe, ei Jesus'ga.

²⁴ —Ġa pe – kiroki ġa o'ā ga pyri – ġa pe ga ei: “Pepyhy nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahā herekovo dez itambere'ia,” ei gapojyakahara'ga, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga renduve'ġa ei Jesus'ga pe:

²⁵ —Tere'ei na orepojkaharetero. Gwereco jipe ga dez itambere'ia.

²⁶ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—A'e ji pe me: Kiroki ga gwereco a'ea pyvō oporavykypota ji ve – ga pe po ti ji koji'iva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvō javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

²⁷ —Nurā ġapojyakahara'ga ei javo ojipyryive'ġa pe, ei Jesus'ga. Koji'iva'ea ga ei javo: “Nhiarōe'jve'ġa – kiroki ġa ndopotari tokoyme ti ga nhanderuvihavuhuro javo ji ve – peho ti ġa nderua avo ġa jukavo jirovai pyteri pe,” ei ga, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga imombe'ui ġa pe ojo'java'ea.

Jesus'ga ovahē Jerusalém me Domingo dos ramos

(*Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; João 12.12-19*)

²⁸ Imombe'urē ga hoi ġa nenonde taho ji Jerusalém me javo. ²⁹ Ogwovo ga vahemi cidades'ia kotyi ve. Mokōi cidades'ia teni pevo. Ojipea ko Betfagé. Ojipea ko Betânia. Ohī cidades'ia vytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondouka.

³⁰ —Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'e pe, ei Jesus'ga. Pevahemame po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea ra'yra jumentinho nehē. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe pevo. Ahe ndohoi ve i'arimo. Pekwahara ti herua avo. ³¹ Po ti ġa ei pe me nehē: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ġa ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ā ti ji taho ti ji i'arimo javo’.” Nahā ti pe'ji ġa pe imbuhuruka, ei Jesus'ga ġa pe.

³² —Kwa, ei ġa. Ogwovo ġa vahemi hepiapava garemimombe'ua.

³³ Ġa jumentinho kwaharavame ijara'ġa ġa ndepiagi. A'ero ijara'ġa ei:

—Maraname pe ikwaharavi ta'yra?

³⁴ A'ero ġa ei:

—Gaha – kiroki ga pe nhande ei nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: “Tareko'ā ti ji taho ti ji i'arimo javo.”

—Kwa, ei ġa.

³⁵ Jesus'ga pe ġa heruri a'ero herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe. A'ero ga hoi i'arimo.

³⁶ Kiro ta'yra ga rerohoi pea rupi. Ga rerohorame ġa heroporopori opira i'arimova'ea pea rupi imbokatuavo pehea ga pe. Nahā ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhete'ga kiro u javo.

³⁷ Nahā Jesus'ga rerohoi pea rupi ga rerogwovo vytyra hugwi ga rorojyva ġwerī monte das Oliveiras hugwi. Nahā ga rerovahemi ġwerī Jerusalém me. A'ea rupi garemimbo'ehara'ġa ndoryndoryvamo Tupana'ga mboheteavo he'yjuhuve'ġa.

Hahyahi hete ġanhi'iġa ġa erame ga mboheteavo garemimonhimomby'aheteve'ea rehe nhaporemogapopoakara rehe ġwembiepiaga rehe nhaporemog. ³⁸ Ġa e'i:

—“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomombyry!

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruka avo eko ti ġanduvihavuhuhetero javo ga pe,” ei ġa.

“U katu yvagipeve'ga py'a ga rehe.

Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!” ei ġa.

³⁹ He'yive'ġa pyteri pe fariseus'ġa oko. Ndopotari jara'ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa erame Jesus'ga mboheteavo. Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo emombi ti neremimbo'ehara'ġa, ei fariseus'ġa.

⁴⁰ A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—A'e ji pe me: Po ġa ji mbohetepegi jave'yima, a'ero hahyahi po ti ita nhi'iġa a'ea tuhẽ i'erame ji mboheteavo nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga ojehe'o Jerusalém rehe ipypeve'ea rehe

⁴¹ Kiro Jesus'ga vahẽġwerĩ cidade de Jerusalém me. Hepiagame ga jehe'oi hehe ipypeve'ġa ndehe no. ⁴² Ojehe'gwovo ga ei:

—Jerusalémmeva'ero po aġwamo vehevi pe pemongiuka Tupana'ga nhi'iġa pejipype ramo nahã imbaragwahava pepy'a noġatua rehe ramo. A'ea ji apota novĩa. Emo pe napehendukatui. A'ero kiro pepy'a noġatua onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga.

⁴³ —Aerẽ po ti pearõ'e'yve'ġa picidade apẽi yja japovo hovapiaramo picidade reki-hyma nehẽ. Nahã po ti ġa pe atimani pe mohemukare'yima jugwi otavuka pe me nehẽ, ei Jesus'ga. ⁴⁴ A'ero po ti ġa imondurupavi picidade pe moka'nhyimbava ipype nehẽ. Ndojikojikoga'javi ita ojogwehe penonga rehe ita apopyra rehe. Tupana'ga ji mbuhuruka pe pyri emombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Emo pe napemomborukari ji ve pejikote'varuhua pemongiukare'yima Tupana'ga nhi'iġa pejipype penhimombaragwahapotare'yima pepy'a noġatupotara rehe. Nurã po ti ga pe moka'nhyimbavukari ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-17; Marcos 11.15-19; João 2.13-22)

⁴⁵ Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ġa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovahema. Pevo okara hugwi mytu'ẽva'ea hugwi ga ġa mo'embavi ima'ẽhara'ġa ipyhyhara'ġa ndeheve – kiroki ġa oma'ẽ mbatera ipyhyga pevo ojatykahavuhua pyri. ⁴⁶ Ġa pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatjaruka hako:

“Tonhi'ĩ ti ġa ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ġa pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ġa ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana'ga rongga pype,” pe'ji pe, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga rongga mongoukari iporomive'ġa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ġa pe.

⁴⁷ Nane'yimi Jesus'ga judeus'ġa mbo'embo'ei ġajatykahavuhua pype. Emo ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa ojuka pota Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi huvihava'ġa pavẽi no.

⁴⁸ —Maramarã po ti nhande ga jukai nehẽ? ei ġa ojohupe.

Ndohekatui ġa ġajukahava rehe. A'ereki pevove'ġa ġwendu pota hete Jesus'ga nhi'iġa ovy'aheteavo ga rehe onhimongyavo.

20

Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe

(Mateus 21.23-27; Marcos 11.27-33)

¹ Aerẽ Jesus'ga ġa mbo'ei ġajatykahavuhua pype templo pype. Omombe'u katu ga ġa pe pyryva'ea onhimombe'ua. Ga nhi'iġame uhu ikwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavẽi xava'eve'ġa pavẽi no. ² Jesus'ga pe ġa ei:

—Emombe'u ti ore ve. Ma'ġa nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma'ġa e'i a'ea nde ve? ei ġa Jesus'ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji nhi'ĩpondekwa ti imombe'gwovo ji ve. ⁴ Ma'ġa ombuhuruka João Batistava'ea? A'ero ga ġa mobatiza okovo garemimbotarimova'ea rupi. “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoġita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'iġagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ. ⁶ Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ġa henduvi nhanenhi'iġa imombomomboa ita nhande rehe nhande jukavo ipyvõ nehẽ. A'ereki nhandegwyripeve'ġa e'i oyvyteri pe: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a.” Nahã nhandegwyripeve'ġa heroviari javo ahe ve oyvyteri pe, ei ġa ojohupe.

⁷ Nurã ġa ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa po ombuhuruka João Batistava'ea? Ma'ġa e'i ga pe, a'ero ga omobatiza ġa? Ndorokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehẽ – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo – gaha po ti ji namombe'ui pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

*Garemitymipyra repiakatuhara'ġa okote'varuhuve'ġa
(Mateus 21.33-46; Marcos 12.1-12)*

⁹ A'ero pevove'ġa pe Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea. Ĥa mbo'eavo ga ei:

—Akwaimbae'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga. Aerẽ ga ei ojipe'ġa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikohoa. A'ero jykyhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehẽ. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehẽ no,” ei kohoa jara'ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa. A'ero ġa pytai ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paiyohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivyra'java nehẽ javo, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Aerẽ kiro jykyhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe: “Eho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapoara ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ga. Ogwovo ga vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'iġa ġa pe.

—Emo ġa nomondopotari yva'ia ga pe ga nupanupamo ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

¹¹ —Aerẽ kohoa jara'ga ojipe'ga mondoy ojipyrive'ga togweru ti ga yva'ia ġa hugwi javo novã. A'ero gapyrive'ga hoi. Ga vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ġa ga nupanupãi ojigwaraita ga rehe ga mondovo ojihugwi. Gapojate oho ġa hugwi a'ero.

¹² —Aerẽ kohoa jara'ga ojipe'ga mondoy ġa pyri novã ojipyrive'ga. Gapyrive'ga vahemame ġa pyri ġa ga kyti ga mu'umu'uma ga momboa.

¹³ —A'ero kohoa jara'ga ei: “Marã po ti ji nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa nderekoi? Amondo po ti ji jira'yra'ga ġa pyri nhiremia'nguhete'ga nehẽ. Po ti ġa ga rerekokatui imondovo ga pe ga repiagame nehẽ,” ei ga gwa'yra'ga mondovo novã.

¹⁴ —Ogwovo gara'yra'ga vahemi uva'ga remitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Gara'yra'ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. Tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehẽ,” ei ġa.

¹⁵ —A'ero ġa gara'yra'ga mombori kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Marã po ti kohoa jara'ga ġa nderekoi a'ero nehẽ? ¹⁶ Ovahẽ po ti ga onhimitymipyra

repiakatuhara'ġa moka'nhyymbava gwa'yra'ga repyga nehē. A'ero ga ojipe'ġa mongoi ġwemitymipyra repiakatuharamo, ei Jesus'ga.

Jesus'ga nhi'iġa renduvame pevove'ġa ei:

—Po ti na rūi nehē hamo!

¹⁷ Ġa ndepiaheteavo Jesus'ga ei ġa pe:

—Nahā tuhē po ti nehē. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe
opyryhetero onga pyhykatuavo.”

A'ea ikwatijariipyra e'i, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ġa pe.

¹⁸ —Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahā po ti onhika'mbika'mbi nehē, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehē, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehē.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarōe'ŷve'ġa mbote'vara.

Césarva'ea rembiapoa itambere'ia

(Mateus 22.15-22; Marcos 12.13-17)

¹⁹ A'ea rupi ġa ei ojohupe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġa mbo'ehara'ġa ikwawa'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi. Ga arōe'yma ġa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa.

Nurā ġa Jesus'ga pyhypotarahivi kiro. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarō hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga javo. ²⁰ Nurā ġambo'ehara'ġa ikwawa'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi Jesus'ga rapekouhui okovo ganhi'iġa rerojijyi pota. Ojipe'ġa pe ġa enhimimi:

—Peho ti Jesus'ga pyri ga renduva. Pekokatu'ā ti ga pyri tokwahavyme ti ga omoandyandyja. Po ti ga nomombe'ukatui a'itiheteve'ea, a'ero po ti ore ga mbotegwetei ga mondovo governador'ga pyri nehē. A'ero po ti ga ga pyhygukari ga rerekovo nehē, ei ġa ġa mondovouka Jesus'ga pyri.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

Ovahē ġa Jesus'ga pyri. ²¹ Kiro ġa ei Jesus'ga pe:

—Hupi hete nde eremombe'u orembo'eharamo. A'itituhēva'ea rehe nde ore mbo'e. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ġa hugwi ekoe'yma huvihava'ġa ndehe jate. Nderekoi nde emboheteheha rehe no. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde ore mbo'e katu, ei ġa Jesus'ga pe. ²² Marā ndereaporoġita? César'gareheve'ġa e'i: “Pemon-domondo ti itambere'ia César'ga pe nhanderuvihavuhu'ga pe ga imono'oġukarame,” ei ġa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? Marāi nde? ei ġa Jesus'ga pe.

²³ Ojohupe ġa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ġa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera mombe'ui César'ga pe nehē. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurā ga ei ġa pe:

²⁴ —Pehepiuka ti ji ve itambere'ia moeda.

A'ero ġa hepiukari ga pe. A'ero ga ei:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ġa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ġa okwatija inoġa hehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ġa pe.

Yvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ġa onhikwava'eġa ga pe javo.

²⁶ Hupi hete Jesus'ga imombe'ui tomondo ti ġa César'ga pe javo. A'ero tegwete ġa pe Jesus'ga moandyandyihava pevove'ġa ga renduvame a'ero. Onhimomby'avo Jesus'ga nhi'iġa rehe ġa nonhi'iġa'javi.

Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(*Mateus 22.23-33; Marcos 12.18-27*)

²⁷ Kiro saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Ua ġa ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve onhi'iġame nehē?

A'ea ġa ei ojohupe ua ovahema Jesus'ga pyri.

²⁸ Nde ko orembo'eharamo javo, ġa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ġa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga irū'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe, a'ero ti ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereko gwakypwepohara'ġa javo.”

A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁹ Kiro ġa imombe'ui omanove'ġa Jesus'ga pe. Ġa e'i:

—Ymya seteva'ea onhoirūva'ea hako, ei ġa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi.

³⁰ A'ero aheakoindava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea nhi'īpo'ruavo. Ndata'yri ahe aherembirekokwerava'ea pe. Aerē ahe manoi no. ³¹ Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirūva'ea nhaporemō ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi. Ndata'ypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahā ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ³² Aerē mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kunhangwerava'ea kako, ei ġa Jesus'ga pe.

³³ —Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehē. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehē ahe kwerava'javame nehē? A'ereki seteva'ea onhoirūva'ea hambireko kunhangwerava'ea pavēi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marā po ti a'ero nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

³⁴ Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Avo yvya koty akwaimbae'ġa nembirekoro. Ojipe'ġa kunhangwera'ġa mohembirekoi no. ³⁵ Jara'ġa pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Jihi a'e pe me: Pepyry pe. A'ero po ti ji pe mbogweravi omanove'ġa mbogwerahava rupi pe mombytavo ji pyri nehē.” Nahā po ti Tupana'ga ei ġa pe nehē. Ġahā kirē nahembirekoa'javi nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. ³⁶ Tegwete ġamanoa'java no. A'ereki ġa oko Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko omanoe'yma. Na jitehe po ti Tupana'ga remimbogwerave'ġa nomanoa'javi nehē no. Tupana'ga ra'yramo ġa ndekoi Tupana'ga remimbogwerava'ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

³⁷ —Moisésva'ea vehevi imboukwahavi nhande ve ikwahavuka ahembogwerahava ikwatijarame i'yva mombe'ua ikaja pyteripeva'ea mombe'ua. A'ereki imombe'urame a'ea ahe okwatija javo:

“Tupana'ga ei: ‘Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete.’”

A'ea Moisésva'ea okwatija Abraãova'ea manorē Isaquēva'ea manorē Jacóva'ea manorē. Ikwatijarame nahā Moisésva'ea ikwahavukari nhande ve ġa okoji javo. ³⁸ A'ereki

Moisésva'ea nde'i: “Tupana'ga ei: ‘Abraãova'ea ji mbohete’.” A'ea rüi ahe e'i ikwatija. A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji. “Oko pa ġa avuirama,” ei Tupana'ga ikwahava, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³⁹ Kiro judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe:

—Ahembo'eharamo hupi hete nde nhi'iġi ahembogwerahava mombe'gwovo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴⁰ A'ero ġa nhaporemō nde'ia'javaġwami tuhē Jesus'ga pe maramarã jave'yima. A'ereki ġa okyhyji ga hugwi ga okwaha pa javo.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojykaharetea no
(Mateus 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—He'yive'ġa ei: “Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ko Daviva'ea rymyminoa.” A'ea ġa ei, ei Jesus'ga. Maraname ġa ei a'ea ga pe? ⁴² A'ereki ymyahū Daviva'ea tuhē okwatija inoġa livro de Salmos rehe. Ikwatijarame ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ji pyri jijohukoty rüi ekovo huvihavamo epytavo.

⁴³ Tamongo ti ji nearōe'ÿve'ġa neremibotarimova'ea rehe nehē,' ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

⁴⁴ A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rüi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Judeusva'ea mbo'eharava'ea onhimbohete tehe
(Mateus 23.1-36; Marcos 12.38-40)

⁴⁵ Pevove'ġa nhaporemō ġwenduvame Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

⁴⁶ —Penhimboko'i ti. Tapekoi ti judeus'ġa mbo'ehara'ġa ja. A'ereki ġa onhimboheteuhu. Omongi pota ġa opipukuhua tianderepia ti ġa nhande mboheteavo javo. Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'iġatuavo ġa pe orembo'ehara javo ġa pe.

—Nhandejatykahava pype ġa oapy nhanderuvihava'ġa apykava rehe. A'ereki ġa e'i oyvyteri pe: “Tianderepia pa ti ġa nhande mboheteavo,” ei ġa. “A'ereki nhande ġanduvihavuhetero xako.” Na jitehe ġa ei oyvyteri pe i'upota toryva jara'ġa pyri toryva repiagame.

⁴⁷ —Opojykaahy ġa mbatera aherembirekokwera'ġa hugwi, ei Jesus'ga. Onhi'imbukuhu tehe ġa Tupana'ga pe. Oyvyteri pe ġa ei: “Nhande renduvame po ti ojipe'ġa ei nhande ve oarō hete ġa Tupana'ga javo,” ei ġa oyvyteri pe. Nurã jate ġa nhi'inhi'iġi Tupana'ga pe ahe moandyandyita, ei Jesus'ga. A'ero kaitu po ti hahy hete ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

21

Aherembirekokwerava'ea remimondoa
(Marcos 12.41-44)

¹ Kiro judeus'ġa jatykahavuhu pe Jesus'ga imbateve'ġa ndepiagi ġa imondorame itambere'ia hyrua pype. ² Ga aherembirekokwerahēa repiagi hēa imondorame oitambere'ia ipype imbatere'ÿvehēa. Mokōi itambere'ia hēa imondoi ipype duas moedas. ³ A'ero Jesus'ga ei:

—A'e katu ji nde ve: Kia aherembirekokwerahēa remimondoa imbatere'ÿvehēa remimondoa koji'i pyry Tupana'ga pe ġanemimondoa hohe pa. ⁴ A'ereki he'yiva'ea ġa omombyta itambere'ia ojive imondorame Tupana'ga pe hyrua pype. Hēa ki a'e te moko'i te hēa herekoi itambere'ia. Hēa imondopavi reki oapoa ipype, ei Jesus'ga.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaġwama
(Mateus 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Aerē ojipe'ğa ei:

—Ikatu hete nhandejatykahavuhua ita apopyra. Omondo ğa itauhua pyryva'ea japokaturame ymyahū. Ombojigwa ğa ojatykahavuhua a'ea pyvō ojipea pyvō no timbohete Tupana'ga javo.

A'ero Jesus'ga ei:

⁶ —Pehepia pe nhandejatykahavuhua avo. Aerē po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehē. Omonduru pa po ti ğa inoğa nehē, ei Jesus'ga ğa pe.

*Hahyheteağwama Jesus'gareheve'ğa pe
(Mateus 24.3-14; Marcos 13.3-13)*

⁷ A'ero ğa ei ga pe:

—Orembo'eharamo emombe'u ore ve, ei ğa Jesus'ga pe. Maname po ti ğa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemon-himomby'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi imonduruğwerihava po ti kiro javo, ei ğa.

⁸ A'ero Jesus'ga ei:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyjukari ti ğa pe. Aerē po ti he'yjuhuve'ğa uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo. Kiro mbapava uhu ahemoka'nhyambahava a'ero,” e'i po ti ğa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Tapehendukatui ti ğa a'ero.

⁹ —Aerē po ti ojipe'ğa tavukari ojipe'ğa pe nehē. Ojipe'ğa po ti ndokopotari gwuvihavuhu'ğa nhi'iğa rupi nehē. A'ero po ti ğa ndekoi ojogwehe nehē. Imombe'urame pe me ti tapenhimongyhyjiukari ğa pe. Otavuka tuhē po ti ğa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

Ojipea Jesus'ga ei ğa pe:

¹⁰ —Ğagwyriveve'ğa po ti oko na'ē ojipe'ğa gwyriveve'ğa ndehe otavuka ğa pe nehē. Ojipe'ğa nduvihavuhu'ğa po ti omondo ojigwyriveve'ğa otavuka ojipe'ğa nduvihavuhu'ğa gwyriveve'ğa pe nehē, ei Jesus'ga. ¹¹ Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimy nehē no, ei Jesus'ga. Ahã po ti ğa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ğa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Itetirumba po ti ğa nehē. Opilhipihi po ti ğa karugwara ojohugwi nehē, ei Jesus'ga. Yvaga hugwi ahemongyhyjiva'ea jipiukari ikwahavukava'ea ahe mongyhyjiavo nehē, ei Jesus'ga.

¹² —A'ea renonde po ti ğa pe pyhygi okote'varuhuavo pe me nehē. Ğa po ti pe nderohoahyi pende'yja'ğa jatykahai pe ipypeve'ğa nduvihava'ğa ndovai pyteri pe pe mondovouka cadeia pype nehē. Ğa po ti pe nderohoukari huvihavuhu'ğa ndovai pyteri pe nehē governador'ğa ndovai pyteri pe no. Ğandovai pyteri pe po ti ğa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ğa ndehe javo. Nahã po ti ğa ndekote'varuhui pe me pejikoga ğwaramo ji rehe nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —A'ea rupi po ti pe ji mombe'ui ğa pe nehē tojiko ti ğa Jesus'ga rehe javo. Nahã po ti pe pyryva'ea mombe'ui ğa pe nehē. ¹⁴ Tape'ei na'ē ti pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande nhi'iği ğa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pevy'are'yma. Pe'ji ti kiro pejiyvyteri pe: “Ndiajapyakai nhande nhanenhi'iğa rehe.” A'ea ti pe'ji, ei Jesus'ga ğa pe. ¹⁵ Jihi po ti akwahaheteuka pe me pe mbo'eavo nehē. Nurã po ti pe ekatui penhiarōe'ýve'ğa pe nehē. A'ero po ti ğa ndipopoakari pe me pe nhi'iğame nahã. Tegwete po ti ğa'ete'varuhua penhi'iğa pe nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Penduva'ğa vehevi po ti pe pyhygukari pey'ğa vehevi peirũ'ğa vehevi pende'yja'ğa vehevi. Kiroki ğa ojikoty'a pe pavēi – ğahã pe pyhyguka no. Ğa nhaporemō po ti pe pyhygukari pe mondouka gwuvihavuhu'ğa pe nehē. Jararamo pe ğa pe jukauka nehē. ¹⁷ Nahã po ti ğa ndekopavi pe ndehe pe arōhetee'yma nehē pendekoro ğwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga.

¹⁸ —A'ero po ti Tupana'ga pe pokogi pe moka'nhybavukare'yma ġa pe nehē. Pe'ava vehevi po ti Tupana'ga hepiakatui nehē. ¹⁹ Penhimboitaro ġwaramo pejikoga ga rehe po ti pe ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u Jerusalém mondurugaġwama

(Mateus 24.15-21; Marcos 13.14-19)

²⁰ —Aerē po ti pe hepiagi soldados'ġa cidade de Jerusalém atimaname nehē. Nahā po ti he'yjuhuve'ġa tavukari Jerusalémmeve'ġa pe nehē. A'ea repiagame po ti pe ikwahavi Jerusalém monduruġwerihava nehē, ei Jesus'ga. ²¹ A'ero Judéiapeve'ġa ti toka'nhy onhana vytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. Jerusalémmeve'ġa ti toho Jerusalém hugwi nehē. Nhuhumeve'ġa ti tokiyme Jerusalém me nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. ²² A'ereki Jerusalém monduruga rupi po ti Tupana'ga jipygi nehē. Nahā po ti hekoi Tupana'ga nhi'ġpo'ruavo pa ymyahūva'ea po'ruavo pa. A'ereki ymyahū ga e'i ikwatijaruka nahanahā po ti ji jipygi nhiarōe'yve'ġa ndehe nehē javo, ei Jesus'ga.

²³ —Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhypotaramame nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa nenonhapotaramame, ei Jesus'ga.

—Tiruahū hete po ti judeus'ġa pe nehē. Ndukatui po ti ġapy'a nehē. Onhimonha'nga hete po ti Tupana'ga okouvouka ġa ndehe nehē. ²⁴ Judeus'ġarūive'ġa pe ti Tupana'ga ġa jukaukari nehē. Itakyhea'javuhuva'ea pyvō po ti judeus'ġarūive'ġa jara'ġa jukai nehē. Ġa po ti opyhy jara'ġa nderogwovo ogwuri pe nhaporemome nehē no. Nahanahā po ti ġa ġa mbokwaki'opavi Jerusalém hugwi nehē. A'ero Jerusalém ġa imondurupavi nehē. Nahanahā po ti Tupana'ga Jerusalém rerekote'vate'varuhuukari judeus'ġarūive'ġa pe nehē. Emo po ti aerē ga ndogwerekōa'javukari ġa pe ġa mombiguka nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga rura'javaġwama

(Mateus 24.29-31; Marcos 13.24-27)

²⁵ —Aerē po ti ahemongyhyjiva'ea jipiukari okovo kwara rehe jahya rehe jaytata'ia rehe ikwahavuka nehē. A'ero po ti vvyakotyve'ġa gwyrive'ġa py'a ndukatui nehē. Ndovy'arihu po ti ġa nehē.

—Ipyambu paranauhūa nehē. Mounge hete po ti typepemuhūa nehē. A'ero po ti ġa nhimomby'ai ikwahave'yma javo nehē: “Maraname po?” e po ti ġa.

²⁶ —Oġwyġwy po ti ipopoakava'ea yvagipeva'ea nehē, ei Jesus'ga. A'ero po ti vvyakotyve'ġa mano'ātehei okyhyjiavo nehē. “Marā po ti nhande rekoi nehē?” e po ti ġa onhimboko'iavo nehē.

²⁷ —A'ero po ti ġa ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe nehē vvyakotyva'ero yvagipeva'ero. Jipopoakara po ti ġa gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ġa hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga. ²⁸ Ahemongyhyjihava uġwerirame Tupana'ga po ti pe mbopiro'yġweri pendekote'varuhua hugwi nehē. Nurā po ti pepo'ā pejovavua tahepia ti ji Jesus'ga rura javo pejoryjoryvamo nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Figo'yva figueira ahe mbo'e

(Mateus 24.32-35; Marcos 13.28-31)

²⁹ Kiro Jesus'ga ġa mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Imombe'gwovo ga ei:

—Pekwahava'ja ti figo'yva ojipea'yva reheve nhaporemome. ³⁰ Henhunhame huangyra pe tuhē pe'e hepiaga: “Kwaria ġweri kiro,” pe'e pe. ³¹ Na jitehe hepiagame akoja ahemongyhyjiva'ea po ti pe ikwahavi nehē, kiro Tupana'ga oko ġweri vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³² —Imombe'ukatuavo ji ei pe me, ei Jesus'ga. Aġwamove'ġa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo, ei Jesus'ga. ³³ Opa po ti yvaga yvya pavēi nehē. Nhinhi'ġa po ti ndopavaġwami opopoakapige'yma okovo a'itituhēva'ero avuirama nehē, ei Jesus'ga.

Ji mboha'u ti, ei Jesus'ga

³⁴ —Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Tape'ui ti ahemboheagwuryva'ea pejigwojigwovo toryvi pe. A'ereki i'urame ahe ndojapyakakatui

jirura'java rehe. Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Maramarã po ti nhande rekoi nehê?” Tape'ei ti na. Tapejapyakauhui ti pejihe mbatera rehe no. A'ereki hehe pa pejapyakauhurame pe napenhimboko'i ji mboha'uve'yma. Naname po ti ji pe mo'maği a'ero ji rurame pendekote'varuhua repiaga nehê. ³⁵ Nahã po ti yvyakotyve'ğa pe nhaporemo ға ji mboha'uve'yname. Noka'nhymi ға ji hugwi jirura'javame nehê, ei Jesus'ga.

³⁶ —Penhimboko'i ti ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. Pe'ji ti Tupana'ga pe jipi nehê: “Ore mbopopoaka ti toromboita ti oroka'nhyima hahyva'ea hugwi nehê aerëva'ea hugwi nehê. Ore mbopopoaka ti torepoyja hete ti oro'ama Jesus'ga rovai pyteri pe orokoheteavo ғwaramo ganhi'iğa rupi.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe jipi nehê, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³⁷ Nane'yymi arimo Jesus'ga ға mbo'ei ғajatykahavuhua pype templo pype. Ypytuna nanani ga hoi Jerusalém hugwi ogwovo yvytyri pe monte das Oliveiras pe opytavo pevo ypytunimo. ³⁸ Ypyhajive ojatykave'ğa uhu pa ga pyri ojatykahavuhua pype tihendu ti ganhi'iğa javo.

22

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; João 11.45-53)

¹ Kiro judeus'ğa japoı ғwerı toryva – kiroki toryva pe ға ei: Páscoa. Toryvi pe ға i'ui pão ndovuriva'ea. ² Ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa e'i judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavëi:

—Marã po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehê?

Nahã ға ei novia. Emo ға okyhyji ojatykave'ğa hugwi. A'ereki ojatykave'ға oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(Mateus 26.14-16; Marcos 14.10-11)

³ Kiro Satanás'ga Judasva'ea pojykai. Judas Iscariotes, ei ға ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ğa pyteripeva'ea novia. ⁴ Judasva'ea hoi Jesus'ga hugwi ogwovo ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa pyri guardas'ğa pyri no – kiroki guardas'ğa gwepia katu judeus'ğa jatykahavuhua. Ovahemame ға pyri ahe ei ға pe:

—Tapyhyguka ti ji Jesus'ga mondovouka pe me. Marã po ti a'ero nehê?

A'ea ahe ei ға pe ға monhi'iğa a'ea rehe. ⁵ Horyory ға ahe renduvame. A'ero ға ei ahe ve:

—Toromondo ti itambere'ia nde ve a'ero.

⁶ —Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji ga pe me nehê, ei ahe herogwovo.

Aerë ahe ei oyvyteri pe gweaporoğitaro: “Marağatu po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhyguka ға pe ojatykave'ğa ndakykweri nehê?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi

(Mateus 26.17-25; Marcos 14.12-21; João 13.21-30)

⁷ Aerë kiro toryva Páscoa. A'ea rupi jitehe nanani judeus'ğa i'ui pão ndovuriva'ea. A'ea rupi jitehe ға ojuka mbatepyryva cordeiro. ⁸ Nurã Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe no:

—Peho ti imboavujikwea mbatera nhande ve ti'u ti Páscoa rupi, ei ga.

⁹ A'ero ға ei ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nehê?

¹⁰ A'ero ga ei ға pe:

—Ji rendu ti. Peho ti cidade pe. Pe horame po ti akwaimbae'ga pe novatı yhya rerua yhya reruhava pype nehê. Peho ti ga reviri. Ga horame onga pype ti peho ga reviri ipype no. ¹¹ Pe'ji ti onga jara'ga pe: “Nhanembo'ehara'ga ei nde ve: ‘Mome po hyrua ruvi? Ta'u ti mbatera ipype nhiremimbo'ehara'ğa pavëi Páscoa rupi,’ ei nhanembo'ehara'ga nde ve.” A'ea ti pe'ji ga pe, ei Jesus'ga. ¹² A'ero po ti ga hepiukari pe me hyruhua i'ukava ruhava onga jo'ari pe nehê. Pevo ti pemboavujikwe.

A'ea Jesus'ga ei Pedro'ga pe João'ga pe ға mondovo.

¹³ A'ero ġa hoi cidade pe hepiapava garemimombe'ua. A'ero ġa japo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'ġa rupi. A'ero Jesus'ġa hoi pevo no ovahema.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(Mateus 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Coríntios 11.23-25)

¹⁴ Kiro ġa o'u ġwerĩ. A'ero Jesus'ga apygi mesa pyri. Dozeve'ġa gamoirũhara'ġa oapy ga pyri mesa pyri. ¹⁵ Kiro ga ei ġa pe:

—Kiroġweva'ea rupi ji a'u pota hete mbatera pe pavẽi Páscoa rupi jijukahava renonde.

¹⁶ A'ereki a'e ji pe me: Kirẽ po ti ji nda'ua'javi te Páscoa rupi nehẽ. Aerẽ nhanderuvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti gareheve'ġa mbopiro'ypahava apiavo ihoi nehẽ. A'ea rupi po ti ji japo toryva jiroryvamo ġa pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁷ Copo ga ipyhygi. Ipye oko vinho. Hehe ga nhi'ġi Tupana'ga pe nde pyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'ġirẽ ga pe ga ei omoirũhara'ġa pe:

—Koro, ei ga ġa pe imondovo copo ġa pe. Pema'ema'ẽ ti pejive i'gwoi'gwovo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁸ A'e ji pe me: Nda'ua'javi te po ti ji vinho nehẽ, ei Jesus'ga. Aerẽ huvihavuhetero Tupana'ga imondopavame ġwemimbotarimova'ea rupi jate po ti ji japo toryva jiroryvamo gareheve'ġa pavẽi nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁹ Kiro ga ipyhygi pão. Hehe ga nhi'ġi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'ġirẽ ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo omoirũhara'ġa pe pe'u ti javo. A'ero ga ei:

—A'ea ko jira'oa, ei ga imondomondovo pão ġa pe. Aere'ĩ po ti hajiheve'ġa ji pyhygi nehẽ ojigwaraita jira'oa rehe ji jukavo nehẽ. Nahã po ti ji manoi pe me pendepykaramo nehẽ. Ji manorẽ nahã ti pe'ua'ja'ja ojipea pão imoka'nhyme'yma nhimanoa pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁰ Aerẽ ġa i'ui mbatera imboavujikweva'ea. Ģa i'urẽ mbatera ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Kiro ga imondoi vinho ġa pe. A'ero ga ei:

—A'ea ko jirekoa, ei ga imondovo vinho ġa pe. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijukauka nehẽ. Nahã po ti ji manoi vvyakotyve'ġa ndepyga nehẽ. A'ereki Tupana'ga ipyahuva'ea mombe'gwovo e'i: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Nurã jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhẽ po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehẽ ġwembi'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga.

²¹ —Pehepia ti! Kiroki ga ji pyhyguka ġwerĩ jijukahara'ġa pe – gaha oapy ji pyri imondovo opoa mesa rehe! ²² A'iti a. Tamano ti ji vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ereki Tupana'ga e'i ymyahũ aerẽ ti emano javo ji ve. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jijukahara'ġa pe – ga pe po ti tiruahũ hete nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ A'ero ġa eġa'ei ojohupe:

—Manamo po ti nhande Jesus'ga pyhygukari nehẽ? ei ġa ojohupe onhimomby'avo.

Manamo nhande joheva'ero? ei ahe

²⁴ Aere'ĩ Jesus'ga moirũhara'ġa jogwayvari ojogwehe. Ojohupe ġa ei:

—Manamo nhande johe?

²⁵ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Judeus'ġarũive'ġa nduvihavuhu'ġa ipopoaka okote'varuhuavo ogwyripeve'ġa pe ġa mboporavykheteevo ojive. Jara'ġa inoġi ojihe Ahepokohara. Nahã ġa ipotari ojeraramo onhimboheteavo ji apoko jigwyripeve'ġa javo tehe, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁶ —Ģa ja rũi ti pejogwereko pejikovo ġwaramo jireheva'ero. Kiroki ga oko penduvihavamo jireheva'ero – gaha ti toko pejipyrive'ga ja, ei Jesus'ga. ²⁷ Manamo ġa johe? ei Jesus'ga. Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga oapy na'ẽ i'gwovo mbatera ojipyrive'ġa imboavujikwerirẽ ga pe”? Mara'ngu po pe javo: “Kiroki ga omboavujikwe mbatera

imondovo mesa rehe to'u na'ẽ ojipe'gã aerẽ jiji javo"? Marã pe? ei Jesus'ga. Manamo gã johe?

—Jiji amombe'u pe me: Gaha – kiroki ga oapy i'gwovo na'ẽ – gaha oko gã hohe pa. Na tuhẽ. Jiji ako penduvihavamo. Emo pepyrive'ga ja reki ji pe pokogi, ei Jesus'ga.

²⁸ —Pehe aḡwamo vehevi pepyta ji moiruamo jipi pepohire'yima ji hugwi hahyrame ji ve. ²⁹ Nurã po ti ji tuhẽ pe mongoi nehẽ peko ti huvihavuhuro javo. Tupana'ga jiruva'ga ei ji ve: “Ereko ti nde ḡanduvihavuhetero nehẽ.” Nahã ga ei ji ve. Na jitehe po ti ji pe mongoi nehẽ peko ti huvihavuhuro javo.

³⁰ —A'ero po ti pe i'ui jiapoa pyri mesa pyri ji rekorame yvyakotyve'gã nduvihavuhetero nehẽ. Pe po ti peapy ikatuva'ea rehe huvihavuhu'gã apykava rehe nehẽ pejikovo peje'yja'gã nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'gã nduvihavuhuro. Doze ko gã oko huvihavamo ojiheve'gã pavẽi pende'yja'gã israelitas'gã. Pehe po ti peapy oina nehẽ xa'e ti gã pe ḡandeaporoḡita rehe javo, ei Jesus'ga omoirũhara'gã pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; João 13.36-38)

³¹ Kiro Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Ehendu hete. Ombogwa ahe trigo yrupema pyvõ tape'a ti ji ite'varuhuva'ea ikatuva'ea hugwi javo. Na jitehe Satanás'ga pe nderekopotari tahepia ti ji ḡajikoga Jesus'ga rehe javo. A'ero Tupana'ga ei Satanás'ga pe: “Ehepia ti ḡajikoga a'ero,” ei ga. Kiro po ti Satanás'ga pe nderekoi pe mbopohipota ji hugwi a'ero nehẽ ojigwaraita pe ndehe nehẽ, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³² —Ji ikwahavame Satanás'ga penderekopotara, ji nhi'iḡi Tupana'ga pe nde mombe'gwovo ga pe nde repyga, ei Jesus'ga Simão'ga pe. A'e ji ga pe: Tojiko hete jitehe ti Simão'ga ji rehe nehẽ. Terembojikopigukari ti ga Satanás'ga pe a'ero. A'ea ji ei Tupana'ga pe, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'ereki hahy hete nde ve Satanás'ga nde mbopohirame. Aerẽ po ti nde reaporogitakatua'javamo ejikoga ji rehe nehẽ. Kirẽ ti enhi'ĩ gã pe nemoirũhara'gã pe gã mbovy'a gã monhimomiranama – kiroki avove'gã nhiremimbo'ehara'gã, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

³³ A'ero Simão'ga ei Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe:

—Nde pavẽi po ti ji hoi nehẽ. Po ti gã nde mongi cadeia pype nehẽ, na gã ji mongi a'ero nehẽ no. Po ti gã nde jukai nehẽ, na gã ji jukai a'ero nehẽ no, ei ga.

³⁴ —Pedro, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. A'e ji nde ve: Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trẽs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiḡa nhi'iḡa renonde nehẽ, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

Peroho ti, ei Jesus'ga javo ḡa'apoa pe

³⁵ Kiro Jesus'ga ei omoirũhara'gã pe:

—Ymya'ĩ ji pe mondoukari Tupana'ga nhi'iḡa mombe'gwovouka ahe ve. A'ea rupi a'e ji pe me: Taperohoi ti itambere'ia, sacola, sandálias irũa. Marã pe me a'ea rupi raikwehe? Napembateri? Marã pe ndekoi raikwehe?

A'ero gã ei ga pe:

—Orogwereco ore a'ea rupi, ei gã.

³⁶ —Kiro hajihea ji imombe'ui pe me, ei Jesus'ga gã pe. Po pe pereko itambere'ia, a'ero ti peroho. Po pe pereko sacola, a'ero ti peroho. Po pe ndaperekoi itakyhea'javuhuva'ea, a'ero ti pemondo peapoa pepira arimova'ea paletó ipyhyga itambere'ia. A'ero ti pepyhy itakyhea'javuhuva'ea pejive itambere'ia rehe. ³⁷ A'ereki ji a'e pe me: Kiro po ti nhimombe'ua po'ruavo toho nehẽ – kiroki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Ga jukauka po ti gã ei nehẽ: ‘Ga ko okote'varuhu’.” A'ea ikwatijaripyra e'i ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Nahã kiro hekoi nehẽ. A'ereki ji ahygahi pa ḡwerĩ nhimombe'ua rehe, ei Jesus'ga.

³⁸ A'ero Jesus'ga moirũhara'gã ei Jesus'ga pe:

—Ehepia orepojkaharetero, ei gã. Agwa ko mokõi itakyhea'javuhuva'ea.

A'ero ga ei ģa pe:
—Kirupi te!

*Jesus'ga oko oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe
(Mateus 26.36-46; Marcos 14.32-42)*

³⁹ Kiro ga hoi ogwovo vytyri pe oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe. Oho ga pevo jipi. Kiro garemimbo'ehara'ģa hoi ga rupi. ⁴⁰ Ovahemame pevo Jesus'ga ei ģa pe:
—Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

⁴¹ Hehemo'i ga hoi ģa hugwi ģwenypy'anduruga tanhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo. Onhi'ĩ ga ga pe a'ero.

⁴² —Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Nde ipotarame ti teremuhurukari hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ģa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴³ Kiro Tupana'gapyrive'ga jipiukari Jesus'ga pe ua yvaga hugwi Jesus'ga mbopopoaka. ⁴⁴ Hahy hete Jesus'ga vytyri pe ga rekoveveuhuavo ģwaramo. Nurã ga nhi'ihetei Tupana'ga pe. Gwy'ajyguhu ga. Otururu hete ga hugwi vyvo gary'aja. Garekoa ja hete itururui.

⁴⁵ Aerẽ ga nhi'imbavi Tupana'ga pe opo'ama'java ojivya ģwemimbo'ehara'ģa pyri ģa ndepiaga. Oki ģa ģwe'ouhũro okoveveuhuavo ģwaramo. ⁴⁶ A'ero ga ei ģa pe:

—Maraname pe kiri? Pevy ti penhinhi'iģa Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ģa pe.

*Opyhyguka ahe Jesus'ga
(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; João 18.3-11)*

⁴⁷ Ga nhi'imbige'yname nanime he'yive'ģa nduri. Judasva'ea ruri ģa nenonde ģa nderua ģa nderovahema. Judasva'ea ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ģa pyteripeva'ea. Kiro ahe ruri Jesus'ga bejavo.

⁴⁸ —Judas, ei Jesus'ga ahe ve. Ji bejavo nde ruri. Nahã nde ji repiukari ģa pe naerũ togweroho ti ģa ga javo? ei Jesus'ga vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

⁴⁹ Hepiagame Jesus'gapavẽive'ģa ei ovytyri pe: “Kiro po ti ģa Jesus'ga pyhygi!” ei ģa. A'ero ģa ei Jesus'ga pe:

—Marã? Torokyti ģa itakyhea'javuhuva'ea pyvõ a'ero naerũ? ei ģa Jesus'ga pe.

⁵⁰ Nanime Jesus'gapavẽive'ģa pyteripeve'ga imondoi itakyhea'javuhuva'ea ikwava'ẽhara'ģa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga gajohukoty rūi. ⁵¹ A'ero Jesus'ga ei onhipavẽive'ga pe:

—Kirupi te!

Jesus'ga pokogi ganamihymuhũa rehe ganambia apokatua'java.

⁵² Kiro Jesus'ga nhi'iģi ikwava'ẽhara'ģa nduvihava'ģa pe xava'eve'ģa pe no guardas'ģa pe no – kiroki guardas'ģa gwepia katu judeus'ģa jatykahavuhua. A'ereki ģa nhaporemo uhu ga pyri tipyhy ti ga javo. Ģa pe Jesus'ga ei:

—Amovahĩ po ji governo naerũ? Nurã pe heruri itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerũ? ⁵³ Nane'yimi ji rekoi pe pavẽi nhandejatykahavuhua pype templo pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. Korogwe Tupana'ga ji pyhygukari pe me. Diabo'ga omondomondo ypytunarupive'ģa'jave'ģa. Gaha pe mbuhu ji pyhypota, ei Jesus'ga ģa pe.

*Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea
(Mateus 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; João 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ A'ero ģa ga pyhygi ga rerogwovo. Ikwava'ẽhara'ģa nduvihavuhuhu'ga rongauhu pe ģa ga rerohoi ga rerovahema.

Ga reviri Pedro'ga hoi onhimboyha'iavo ga hugwi tajipyhygye ti ģa javo.

⁵⁵ Imondygirẽ tata okara pyteri pe ģa oapy ojogwerekovo ipyri. A'ero Pedro'ga oapy

ḡa pyri no. ⁵⁶ Ga apygame pevo tata pyri ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'gapyrivehēa ga repiagi. Hēa gwepia hete ga. A'ero hēa ei ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavēive'ga no, ei hēa.

⁵⁷ Pedro'ga nonhimombe'ui reki.

—Kunha, ei ga hēa pe. Ji ndakwahavi ga, ei ga o'mbero.

⁵⁸ Aere'ĩ ojipe'ga ga repiagi. Pedro'ga pe ga ei:

—Ndehe no Jesus'ga pavēiva'ea.

A'ero Pedro'ga ei ga pe o'mbero:

—Ji rūi ko! ei ga.

⁵⁹ Aerē uma hora ikwavame ojipe'ga ehetei Pedro'ga mombe'gwovo:

—Ga tuhē Jesus'ga pavēive'ga no. A'iti a. A'ereki ga Galiléiapeva'ero oko, ei ga.

⁶⁰ A'ero Pedro'ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga.

Ga nhi'imbige'ymame kotihĩ inamutiḡa nhi'iḡi. ⁶¹ A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus'ga pyryrymi Pedro'ga repiagi. A'ero Pedro'ga ikwahava'javi ga'eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Kiro ypytunimo po ti nde ei ji ve nehē ji ndakwahavi Jesus'ga javo. Trēs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiḡa nhi'iḡa renonde nehē,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. ⁶² Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhũ.

Soldadosva'ea ombotegwete Jesus'ga

(Mateus 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Kiroki ḡa Jesus'ga mombyta ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga rongga pype – kiro ḡa eḡa'ei ga pe ga jagajaita ga nupanupamo. ⁶⁴ Tohepiagyme ti ga javo ḡa ga reakwapygi. A'ero garova nupārame ḡa ei ga pe:

—Eko ti Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uhara'ga ja. Emombe'u ti mbatera ore ve a'ero. Ma'ḡa nde nupā?

⁶⁵ Nahanahã ḡa ete'varuhui Jesus'ga pe ga mbotegweteavo.

Jesus'ga oko judeusva'ea moḡitaharava'ea rovai pyteri pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶ Iko'emame xava'eva'ḡa nhimono'oḡi ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa pavēi judeus'ḡa mbo'ehara'ḡa pavēi no. Ḡa ko judeus'ḡa moḡitahara'ḡa. Kiro ḡa Jesus'ga mbuhurukari gwovai pyteri pe. Ga pe ḡa ei:

⁶⁷ —Enhimombe'u ti ore ve. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Cristo rūi? Emombe'u ti ore ve, ei ḡa.

A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Po ji ei pe me: Jihi Cristoramo, a'ero po ti pe ndaperoviari nhinhi'iḡa nehē. ⁶⁸ Po ji ei pe me: Pemombe'u ti mbatera ji ve, a'ero po ti pe napemombe'ui ji ve nehē. Pe napenhimohemukari nehē no. ⁶⁹ Aere'ĩ po ti ji apygi avuirama ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo nehē vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁷⁰ A'ero ḡa epavi ga pe:

—Marāi po nde? Nde ko Tupana'ga ra'yra a'ero naerũ? ei ḡa.

A'ero ga ei ḡa pe:

—Pehe ko pe'ji poha, ei Jesus'ga.

⁷¹ A'ero ḡa ei ojohupe:

—Kirupi ojipe'ḡa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! Ore tuhē ga rendu ko. Ga e'i ji Tupana'ga ra'yramo ako javo, ei ḡa ojohupe.

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; João 18.28-38)

¹ A'ero ġa po'ambavi Jesus'ga rerogwovo Pilatos'ga rovai pyteri pe ga rerova-hema. Pilatos'ga ko governador'ga Judéiapeve'ġa gwyrri pe. ² Kiro ġa imbojambojari ite'varuhuva'ea Jesus'ga rehe Pilatos'ga rovai pyteri pe. O'mbero ġa ei ga pe:

—Oropyhy ore Jesus'ga ga orere'yja'ġa mongoukaramere oreruvihava'ġa nhi'iġa rupi rūi. E'i ga ġa pe: “Tapemondo ti itambere'ia César'ga pe nhande ruvihavuhu'ga pe.” A'ea ga ei, ei ġa. Ojipea ga ei: “Ji tuhē ko Cristo huvihavuhuhetea.” A'ea Jesus'ga ei ġa pe, ei ġa Pilatos'ga pe o'mbero.

³ A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marāi nde? Ndehe ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero ra'e?

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

⁴ A'ero Pilatos'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe pevove'ġa pe no:

—Kiro ji ga mohemukari. A'ereki ndojari ga rehe. Ga ndokote'varuhui governo pe, ei Pilatos'ga.

⁵ Koji'i ġa eġa'ehetei reki Pilatos'ga pe:

—Nombuhukatuukari ga orere'yja'ġa py'a pe ġa mbo'eavo ġwaramo. Ga ombo'e pa Judéiapeve'ġa. Galiléiapeve'ġa na'ē ga ġa mbo'ei. A'ove'ġa vehevi ga ġa mbo'ei aġwamo, ei ġa Pilatos'ga pe.

Jesus'ga oko Herodesva'ea rovai pyteri pe

⁶ A'ea renduvame Pilatos'ga ei ġa pe:

—Ga po Galiléiapeve'ga ra'e?

⁷ —Pevove'ga tuhē ko, ei ġa.

A'ea kwahavame Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri. A'ereki Herodes'ga omondomondo Galiléiapeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi ġagwyrri pe. A'ea rupi ga opytaahi'vi Jerusalém me no.

⁸ Kiro Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari Herodes'ga pyri a'ero. Horyory Herodes'ga Jesus'ga repiagame. A'ereki ymya ga ga repia pota gamombe'umbe'ua renduva ġwaramo. Ga gwepia pota Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea no. ⁹ A'ero ga nhi'imbukui Jesus'ga pe. “Maramarā?” ei ga ga pe novia. Jesus'ga nonhi'iġi reki ga pe.

¹⁰ Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ami judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi onhi'iranuhūavo imbojamboja Jesus'ga rehe. ¹¹ A'ero Herodes'ga Jesus'ga mbotegwetei ga jagajaita onhipavēive'ġa pavēi soldados'ġa pavēi. Omongiuka ġa Jesus'ga pe tapy'ynhapipyryva i'arimova'ea hendy'java'ea tirekomemua Jesus'ga javo. Aerē ga Jesus'ga mondoukari ga mbojivyruka Pilatos'ga pyri. ¹² Ga nonhoarōhetei ymya Herodes'ga Pilatos'ga pavēi. Kiro ġa nhoarōi Jesus'ga arōe'yma ġwaramo.

Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga

(Mateus 27.15-26; Marcos 15.6-15; João 18.39-19.16)

¹³ Kiro Pilatos'ga ġa mono'ono'oġukari ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa nduvihava'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve. ¹⁴ Ġa pe ga ei:

—Pe Jesus'ga reruri jirovai pyteri pe tokwaha ga garekote'varuhua javo. A'ereki pe pe'e: “Ga he'yjuhuve'ġa pe'a ġanduvihava'ġa hugwi,” pe'e tehe pe. Ji rendul! Ji pendovaki pe nendupavirē ji ei ga pe: Marāi nde naerū? a'e ji ga pe. Erepe'a nde ġa ġanduvihava'ġa hugwi? Marāi? Nanongara ji eji'ei ga pe takwaha ti ji garekote'varuhua javo. Akwaha ji a'ero. Ndojari ga rehe a'ea – kiroki a'ea pe ei imbojateheavo ga rehe. ¹⁵ Herodes'ga na jitehe ga ei no ndojari ga rehe javo. A'ereki ga omondoukara'ja Jesus'ga nhande pyri imbojare'yma ga rehe.

—Ji rendu ti! ei Pilatos'ga. Jukwaha Jesus'ga pyryva. Tojukayme ti ahe Jesus'ga a'ero. ¹⁶ Nurā po ti ji ndajukaokari ga nehē. Anupanupāuka po ti ji ga mbo'eavo nehē tokote'varuhua'javyme ti ga nehē javo.

A'ea Pilatos'ga ei ġa pe ġa mbohorypota ojihe.

—A'ero po ti ji ga mohemukari ga mondouka garonga pe nehē, ei ga.

¹⁷ A'ereki ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani. A'ereki ymyahũ judeus'ğa e'i ga pe: “Emohemuka ti ore ve cadeiapypeve'ga Páscoa rupi nanani tojivyr'a'ja ti ga ģwonga pe,” ei judeus'ğa ymyahũ.

Nurã kiro Pilatos'ga ei amohemuka po ti ji Jesus'ga nehẽ javo.

¹⁸ A'ero ģa nhaporemõ hapukai.

—Ejukauka Jesus'ga, ei ģa. Emohemuka Barrabás'ga ore ve, ei ģa ohapukaita.

¹⁹ Omongia renõnde Barrabás'ga ahe juka. Omovahĩ Barrabás'ğa gwuvihavuhuva'ea cidade de Jerusalém me no. Nurã Pilatos'ga ga mondoukari cadeia pype.

²⁰ Kiro Pilatos'ga ea'javi ģa pe. A'ereki ga Jesus'ga mohemuka pota. ²¹ Ga renduvame ģa hapukajahiva'javi ga pe:

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ģa ei ga pe tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²² Mokõi Pilatos'ga onhi'iġipe ģa pe. Kiro ga ea'javi:

—Maranameuhũ naerũ! Gara garekote'varuhua naerũ? Ndojari ga rehe, a'e ji pe me ko. Tojukayme ti ahe Jesus'ga. A'ereki ga pyry. Nurã po ti ji ndajukaukari ga nehẽ. Anupanupãuka po ti ji ga mbo'eavo nehẽ tokote'varuhua'javyme ti ga nehẽ javo. A'ero po ti ji ga mohemukari nehẽ, ei ga.

²³ Koji'i ģa hapukapukajahivi a'ero ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa pavẽi. Ga nhi'iġayvayvari ko ģa.

—Embovyruka ga! Embovyruka ga!

A'ea ģa ei ohapukaita tomano ti Jesus'ga yva rehe javo. Ģa hapukapukaita ģwaramo Pilatos'ga ei:

—Kwa. ²⁴ Na tuhẽ po ti a'ero nehẽ naerũ! ei ga okovo ģanhi'iġa rupi.

²⁵ Nurã Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi ga mondovo ģa pyri – kiroki ga ahe juka gwuvihavuhuva'ea movahĩ no. Ga rehe ģa oporandu tomohemuka ga javo. Soldados'ğa pe Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari reki tojuka ti ģa ga javo. A'ereki judeus'ğa nduvihava'ğa ģandeheve'ğa pavẽi e'ie'i embovyruka ga javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; João 19.17-27)

²⁶ Kiro soldados'ğa Jesus'ga rerohei a'ero tijuka ti ga javo. Uhu Simão'ga cidadepeve'ga Cirenepeve'ga pea rupi nhuhũa hugwi. Ga rurame ģa ga pyhyguhui imondovo yva ga arimo Jesus'ga jukahava rupiara togwerõho ti ga Jesus'ga reviri javo.

²⁷ He'yjuhuve'ğa hoi Jesus'ga reviri. Kunhangwera'ğa hoi ģa pavẽi ga reviri no ojehe'oranhũavo kiro po ti ga manõi nehẽ javo. ²⁸ A'ero Jesus'ga pyryrymi ģandovai.

—Kunha, Jerusalémmeva'ero ti tapejehe'oi ji rehe. Pejihe ti pejehe'o peja'yra'ğa ndehe no. ²⁹ Ji rendul! Aerẽ po ti avove'ğa ei nehẽ: “Pyry hete kunhangwera'ğa ndekorame ndata'yryva'ero ģambo'are'ỹva'ero ģamoka'mbue'ỹva'ero,” e po ti ģa nehẽ.

³⁰ Aerẽ po ti avove'ğa manopotari hahyheterõ ģwaramo ģa pe nehẽ. A'ero po ti ģa ei vvytyruhua pe nehẽ: “E'a ore rehe.” Nhyvyapyna pe po ti ģa ei nehẽ: “Ore tỹ ti,” e po ti ģa jupe nehẽ, ei Jesus'ga. ³¹ Po aġwamo ji ve okopyryva'ea pe turi hahyva'ea, a'ero kaitu po ti hahyheteva'ea ruri pe me penda'yra'ğa pe nehẽ no, ei Jesus'ga kunhangwera'ğa pe.

³² Jesus'ga reheve soldados'ğa mokõnhava'ea rerohei no tijuka ti ģa javo. A'ereki mokõnhava'ea ndokõi gwuvihava'ga nhi'iġa rupi okote'varuhua. ³³ A'ero ģa ahe rerohei pevo vvytyri pe A Caveira pe ahe reroġwovo i'arimo Jesus'ga reheve. Xa'e nhande A Caveira pe Aheapina. Pevo ģa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovyra hehe. Ombovy ģa mokõnhava'ea yva rehe no – kiroki mokõnhava'ea okote'varuhu. Soldados'ğa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajõhukoty rõi. Gajõhukoty ģa ojipeva'ea mbovyri.

³⁴ Kiro Jesus'ga nhi'iġi Tupana'ga pe.

—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Emombo ģandekote'varuhua ģa hugwi ikwahava'jave'yma. A'ereki ģa ndokwahavi okote'varuhua ji ve, ei Jesus'ga.

Kiro soldados'ġa ima'ēi Jesus'ga pira imombomombo ita'java'ea dados'java'ea manamo nhande tipojyka gapira javo. Nahã ġa ima'ēi gapira ojive.

³⁵ Kiro he'yjuhuve'ġa ndekoi hepiaga onhimongyavo. Ġanduvihava'ġa ete'varuhui Jesus'ga rerekomemuamo no javo ga pe:

—Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Po ga oko tuhē Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, a'ero po ga pe Tupana'ga e'i katu eko ti nhiremimbotarimova'ea rupi javo. Po nahã ga rekoi, a'ero po ti ga tojipoko kiro tamanoyme ti ji javo, ei ġa.

³⁶ Ġa pavēi soldados'ġa Jesus'ga rerekomemui no herua vinho tajahiva'ea ga pe ey'u ti javo.

³⁷ —Po nde ereko judeus'ġa nduvihavuhuhetero, a'ero ejipoko tamanoyme ti ji javo, ei soldados'ġa Jesus'ga pe.

³⁸ Okwatijaripe ko ġa imondovo Jesus'ga akaġa arimo yva rehe. Ikwatijaripyra omombe'u Jesus'ga. Imombe'gwovo i'ei:

—Agwa'ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

Nahã ġa imondoi ikwatija gregos'ġa nhi'iġimo romanos'ġa nhi'iġimo no hebreus'ġa nhi'iġimo no Jesus'ga mombe'gwovo.

³⁹ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea ete'varuhui Jesus'ga mbotegweteavo. Jesus'ga pe ahe ei:

—Po nde Cristo Tupana'ga remimbuhurukara, ejipoko ti naerū. Ore poko no xamanoyme ti, ei ahe heroviare'yma.

⁴⁰ Ojipeva'ea ġanemimbovyva'ea, ahe ki a'e te e'i ga pe:

—Tere'ei ti a'ea Jesus'ga pe! Nderekyhyji nde Tupana'ga hugwi naerū? Po nde erekyhyji ga hugwi hamo. A'ereki ġa nhande mbovyruka yva rehe ga reheve peko te'varuhu pe javo. ⁴¹ Oja hete tuhē nhande rehe. Pyry hahyro nhande ve a'ero. A'ereki nhande xako te'varuhu. Jesus'ga ki a'e te ndokote'varuhui, ei ahe.

⁴² Jesus'ga pe ga ei:

—Jipojkaharetero ji kwahava'ja ti imombyryva ji ve ekorame huvihavuhuhetero nehē, ei ga Jesus'ga pe.

⁴³ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Aġwamo po ti nde rekoi ji pyri ahererekokatuhai pe yvagi pe nehē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omano

(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; João 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemō. Ka'aruġweriã rupi às três horas kwara imbokojahua'javi. Ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi. ⁴⁶ Tupana'ga pe Jesus'ga hapukajahivi.

—Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji imondoukari jira'uva nde ve herekokatuuka.

Onhi'iġirē ga pytupavamo omanomo.

⁴⁷ Soldados'ġa nduvihava'ga gwepia pa hahyhava Jesus'ga pe gajukahava. Hepiagame ga ei:

—Ahe ko pyryheteva'ea. A'iti a! ei ga Tupana'ga mboheteavo.

⁴⁸ Kiroki ġa uhu tihepia katu gajukahava javo – ġa gwepia pa. Ojivy ġa kiro ogwovo ġwonga pe. Ojipoti'a rehe okwaokwa ġa opoa pyvō okoveveuhuavo ġwaramo.

⁴⁹ Jesus'ga kwahakatuve'ġa nhaporemō ġa ami irupe Jesus'ga hugwi hepiapava kunhangwera'ġa pavēi – kiroki kunhangwera'ġa uhu Jesus'ga rupi Galilēiapeve'ġa gwyra hugwi ga pokoga.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype

(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; João 19.38-42)

⁵⁰ Kiro José'ga hoi Pilatos'ga pyri. José'ga ko judeus'ġa moġitaharamo. Ojihe'a ko ga judeus'ġa moġitahara'ġa ndehe javo judeus'ġa pe nahanahã ti peko javo ġa

pe. Pyry hete gareaporoğita. A'ereki ga oko Tupana'ga nhi'iğã rupi. ⁵¹ Nurã ga noarõi ojipe'ğã ndeaporoğita judeus'ğã moğitahara'ğã ndeaporoğita ã ɛrame ojohupe tijukauka Jesus'ga javo. Ga nde'i a'ea. A'ereki ga ndopotari gajukahava. Ğa Jesus'ga jukaukarama ga nomoirũi ã no. Nahã Jos 'ga oko. Gacidadegwera ko Arimat ia gwe'yja'ğã cidade judeus'ğã cidade. Ymya Jos 'ga Cristo'ga rura pota aer  po ti ga rekoĩ nhandervihavuhuhetero avo yvya koty neh  javo.

⁵² Kiro Jos 'ga hoi Pilatos'ga pyri ogwovo ovahema javo ga pe:

—Tarohe ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa. Eroho ti, ei ga Jos 'ga pe.

⁵³ A'ero Jos 'ğã jivyri ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jos 'ğã Jesus'ga ra'oa mbojyvi. A'ero ĝa gara'oa uvani tapy'ynhapipyryva pyv o linho apopyra pyv o. A'ero ĝa gara'oa rerohoi inoğã itaruvihavuhua kwaruhua pype imbogwaipyra pype. Ndogwerekoi ve ojipeva'ea ra'oa ipype. Kiro ĝã Jesus'ga ra'oa rerohoi inoğã ipype. ⁵⁴ Mbatara mboavujikwehava sexta-feira ĝã inoği ipype ka'arugame. A'ero ĝaporavykye'yma ĝweri s bado ĝweri.

⁵⁵ Kunhangwera'ğã – kiroki ĝã uhu Jesus'ga rupi Galil iapeve'ğã gwyrã hugwi – ĝah  oho Jos 'ga rupi ikwaruhu pe. A'ero ĝã hepiagi ikwaruhua Jesus'ga ra'oa nongava. Jos 'ğã gara'oa noğame ipype kunhangwera'ğã hepiakatui nah  ĝã ono ahera'oa javo.

⁵⁶ Aer  ĝã jivyri ogwovo ĝwonga pe imboavujikwea perfume timongy ti ahera'oa rehe imbojigwaga javo. Perfume ko mohağa'java'ea nhandya'java'ea reheve.

Oporavykye'yma rupi s bado rupi ĝã pytu'ui oporavykyhava hugwi. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i judeus'ğã mbo'eavo tapeporavykyi ti s bado rupi javo.

24

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(*Mateus 28.1-10; Marcos 16.1-8; João 20.1-10*)

¹ Ğaporavykye'yma py'rovo domingo rupi kunhangwera'ğã heruri Jesus'ga ra'oa nongai pe itaruvihavuhua kwaruhu pe. Ypyhajive kwara ipoğwerirame ĝã heruri pevo perfume – kiroki a'ea ĝã omboavujikweripe. ² Herovahemame ĝã hepiagi ikwaruhua rovapytymbava imoanhanipyra. Irupe'i ikwaruhua hugwi reki iteni hovapytymbava. ³ A'ero ĝã ki ikwaruhua pype. Ğã ndohepiagi reki Jesus'ga ra'oa nhandepojoykaharete'ga ra'oa ipype.

⁴ —Mar  naerũ? Mome ahera'oa? ei ĝã ojohupe.

Nanime mokonha'ğã jipiukari ĝã pe o'ama akwaimbae'ğã'jave'ğã. Overavera ĝã'apoa tapy'ynhapira. ⁵ A'ero kunhangwera'ğã nhova'ap hetei ĝandovai pyteri pe okyhyjiavo ĝwaramo. A'ero ĝã ei kunhangwera'ğã pe:

—Po pe ndapehekari okojive'ga omanove'ğã nongai pe hamo. ⁶ Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype. Ovy reki ga jugwi. Pekwahava'ja ti ganhi'iğagwera. Ymya uvame Galiléia pe ga omombe'u pe me. ⁷ Ga e'i pe me: “Okote'varuhuve'ğã po pe ti ĝã tanhimondouka neh . Ğã ti tajijuka ji mbovyruka yva rehe neh . Nhimonor  mok i jikira py'rovo ti ji takwera neh  vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.” A'ea Jesus'ga e'i onhimombe'gwovo pe me ikwehe'i, ei ĝã kunhangwera'ğã pe.

⁸ A'ero kunhangwera'ğã ikwahava'javi Jesus'ga nhi'iğagwera. ⁹ Ğã hemi ikwaruhua hugwi Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo onzeve'ğã pyri Jesus'ga moir hara'ğã pyri. Ovahemame ĝã imombe'upavi ĝã pe Jesus'gareheve'ğã pe nhaporemno. ¹⁰ Maria Madalenah a omombe'u Joanah a pav i. Tiago'ga yh a Mariah a omombe'u ĝã-pav ive'ğã pav i kunhangwera'ğã. Ğã nhaporemno omombe'u Jesus'ga moir hara'ğã pe.

¹¹ Emo ĝã ndogweroviari kunhangwera'ğã remimombe'ua.

—Onhi'i tehe ĝã, ei ĝã.

¹² Pedro'ga ki a'e te ga vyri onhana ogwovo ikwaruhua pyri Jesus'ga ryvyagwera pyri tahepia ti ji javo. Ovahemame ga apyni hepiaga ikwaruhua pype. A'ero ga hepiagi Jesus'ga ra'oa hokava. Linho apopyra Jesus'ga ra'oa hokava. A'ea jate ga hepiagi ipype. A'ero ga hoi ĝwonga pe ojapyakaheteavo hehe onhimomby'avo.

*Jesus'ga gwupiti mokonhava'ea ogwovo Emaús pe
(Marcos 16.12-13)*

¹³ A'ea rupi te kiro Cleopas'ğa homemei cidade'i pe Emaús pe Jesus'gareheve'ğa. Emaús oko irupe dez quilômetros gwerevi cidade de Jerusalém hugwi. ¹⁴ Ohorame ğa nhomonhi'imbavi Jesus'ga rehe gajukahava rehe onhonhi'ipondekwava hehe. ¹⁵ Ğa nhomonhi'iġame Jesus'ga tuhē ğa ndupitigi ogwovo ğa ndupi. ¹⁶ Ğa nombaragwahavi Jesus'ga rehe.

¹⁷ Kiro Jesus'ga ei ğa pe:

—Gara rehe pe nhonhi'ipondekwavi pejigwovo ve pea rupi pevy'are'yima? ei Jesus'ga. A'ero ğa pytai. ¹⁸ Kiro Cleopas'ga ei Jesus'ga pe:

—Nde ko ojipeahugwiva'ero erepytaahi'vi kiro Jerusalém me ikwahave'yima tiru-ahūva'ea aġwamova'ea Jerusalém me naerū? Nde jate po nderekwahavi! ei ga.

¹⁹ —Gara pe pe ei? ei Jesus'ga.

Oambaragwahave'yima ga rehe ğa ei:

—Tiruahūva'ea Jesusva'ea pe Nazarépeva'ea pe, ei ğa. Jesusva'ea ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea, ei ğa. Ipopoaka hete ahe japovo ahemonhimomby'ava'ea nhandegwyripeve'ğa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe. Jukwaha a'ero Tupana'ga nhimohema ahe rehe. Horyory nhandegwyripeve'ğa ahe rehe no ga ipopoaka hete javo. ²⁰ Ikwava'ēhara'ğa nduvihava'ğa nhanderuvihava'ğa pavēi omondo Jesusva'ea Pilatos'ga po pe te'i ti ga pembovy ti Jesus'ga javo. Ğa ahe mbovyruka yva rehe ahe jukauka.

²¹ —Ore ki a'e te ore roryroryvamo ahe rehe novīa. Oroyvyteri pe ore ei: Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri israelitasva'ea pyri embopiro'y ti ğa javo. A'ea ore ei novīa. A'ereki ğa ahe jukauka. Kiro mokōi ahe kiri omanorē.

²² —Oro kunhangwera'ğa – kiroki ğa ojiko Jesusva'ea rehe ore ja – ġahā ore monhimomby'a hete oji'i. Oho jipe ğa ypyhaji ve ovahema itaruvihavuhua kwaruhu pe ahenongai pe oji'i. ²³ Ndohepiagi ğa Jesusva'ea ra'oa ipype. A'ero ğa jivyri ore pyri imombe'gwovo. E'i ğa: “Yvagipeve'ğa Tupana'gapyrive'ğa ojipiuka ore ve Jesus'ga mombe'gwovo!” ei ğa. “‘Okoji Jesus'ga,’ ei Tupana'gapyrive'ğa ore ve.” A'ea kunhangwera'ğa ei oji'i. ²⁴ A'ero orepyteripeve'ğa hoi ikwaruhu pe ahenongai pe hepiaga. “Kunhangwera'ğa omombe'u katu reki ahenongavagwera ore ve ko,” ei ğa imombe'gwovo ore ve. Ğa ndohepiagi Jesusva'ea, ei mokonha'ğa Jesus'ga pe imombe'gwovo.

²⁵ —Ikwahave'ymuhūva'ero pe ndaperoviapapotari Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġa, ei Jesus'ga mokonha'ğa pe. ²⁶ Ymyahū ahe e'i ganhi'iġa mombe'gwovo: “‘He'yiva'ea ti tahahy Cristo'ga pe nehē. Toki ti ga yvagi pe okovo ġanduvihavuhetero ji pavēi nehē,’ ei Tupana'ga,” ei ahe. A'ea Tupana'ga opota, ei Jesus'ga imombe'gwovo ğa pe. A'ea pe ndaperoviari naerū? ei Jesus'ga.

²⁷ A'ero ogwovo ve ğa pavēi pea rupi Jesus'ga ğa mbo'e ypy Moisésva'ea rembikwatijara rehe – kiroki a'ea omombe'u ga. Aerē ga ğa mbo'ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rembikwatijara rehe nhaporemo – kiroki a'ea omombe'u ga no.

²⁸ Kiro ğa nduġwerī cidade'i pe. A'ea pe mokonha'ğa ei toropyta avo javo. Jesus'ga oho ġwerī a'ero ğa hugwi. ²⁹ A'ero ğa eġa'ei ga pe:

—Epyta ore pyri. A'ereki ka'aru hete kiro. Ypytū ġwerī.

A'ea ğa ei ga pe ga mombytavo ojipyri. Oki ga ġanonga pype ğa ndupi a'ero opytavo ğa pyri.

³⁰ Aerē oapygame mesa pyri ğa pavēi ga ipyhygi pāo onhi'iġa Tupana'ga pe hehe ndepry hete nde imbuhua ore ve javo. Kirē ga haygwe'rogwe'rogi pāo imondomondovo ğa pe. ³¹ Kiro ğa mbaragwahavi ga rehe a'ero ga repiaga ve.

—Jesus'ga tuhē reki! ei ğa.

Nanime ga ndiukwahavi oka'nhyima ğa hugwi.

—Tenagwe! e te ga.

³² Ojohupe ğa ei:

—Ikatu hete nhandevyteri pe nhande mbohoryoryva ga nhi'iḡame nhande ve onhimombe'gwovo pea rupi nhande mbo'eavo Tupana'ga rembikwatijarukara rehe, ei ḡa.

³³ Kotihĩ ḡa po'ami ojivya ogwovo Jerusalém me. Ovahemame ḡa onzeve'ḡa ndepiagi. Onhimono'oḡipe onzeve'ḡa onhipavēive'ḡa pavēi. Mokonha'ḡa pe ḡa ei:

³⁴ —Nhandepojykaharete'ga okwera tuhē ovya onongava hugwi Jesus'ga. A'iti a! Okoji ga. Ojipiuka ga Simão Pedro'ga pe heaji'i, ei ḡa mokonha'ḡa pe.

³⁵ A'ero mokonha'ḡa ei ḡa pe:

—Ore ga repia no. Ore horame pea rupi Jesus'ga hoi ore rupi onhimombe'gwovo ore mbo'eavo Tupana'ga nhi'iḡa rehe. A'ea rupi ore norombaragwahavi ve ga rehe. Aerē ga haygwe'rogame pāo ore mbaragwahavi ga rehe, ei ḡa imombe'gwovo.

Jesus'ga ojipiuka ḡwemimbo'eharava'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ ḡa a'ea mombe'urame nanime Jesus'ga jipiukari o'ama ḡapyteri pe. Ga e'i:

—Tupana'ga ti tonogatu pepy'a! ei ga ḡa pe.

³⁷ Anhaḡa po javo ḡa piryiro okyhyjiheteavo. ³⁸ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Maraname pepy'a oko tehe? A'ero pe kyhyjihetei. Maraname pe ndaperoviari? “Mara'ngu po Jesus'ga tuhē?” pe'e pe pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ḡa pe. ³⁹ Pehepia ti jipoa jipya reheve. Hepiagame po ti pe mbaragwahavi ji rehe a'ero. Pepyhy ti jira'oa nhikaḡa reheve ji kwahava. A'ereki anhaḡa ndaha'oi. Nikaḡi. Ji ki a'e te ji ra'oro. Ji kaḡamo, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁴⁰ Onhi'iḡirē ga hepiukari ḡa pe opoa opya reheve. ⁴¹ Gworygworyva ḡwaramo ḡa ndogweroviari ve. A'ereki ḡa e'i oyvyteri pe onhimomby'avo: “Po Jesus'ga tuhē, a'ero pyry hete!” ei ḡa. ḡa nhimomby'arame Jesus'ga ei ḡa pe:

—Ndaperekoi pe mbatera? Ta'u ji.

⁴² Pira ḡa imondoi ga pe a'ero hehyripyra heiretea reheve. ⁴³ Ipyhyga ga i'ui ḡa gwepiagame.

⁴⁴ Aerē ga ei ḡa pe:

—Ymya'ĩ ji nhimombe'umbe'ui pe me jiruvame pe pyri. A'e ji pe me: Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijariipyra ji mombe'u Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea rembikwatijariipyra pavēi, a'e ji pe me. Ji mombe'ui no ikwatijariipyra Salmos, a'e ji ikwehe. Tako pa ti ji ikwatijariipyra rupi nehē – kiroki a'ea ji mombe'u, a'ea'e ji pe me ikwehe, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁴⁵ Kiro ga ikwahavukari ḡa pe Tupana'ga nhi'iḡa aherembikwatijariipyra.

⁴⁶ Imombe'gwovo ga ei:

—Ikwatijariipyra e'i: “Tahahy ti Cristo'ga pe. Omano po ti ga nehē. Mokōi okira py'rovo ti ga tokwerava'ja gwyvyagwera hugwi. ⁴⁷ Cristo'gareheva'ero ti ḡa tomombe'u katu Cristo'ga vyvakytyve'ḡa gwyriveve'ḡa pe nhaporemō. Te'i ti ḡa ḡa pe: ‘Tapevy'ari ti pejikote'varuhua rehe pejipohia jugwi herojijyjijyita pejeaporoḡita. A'ero po ti Tupana'ga imombohetei pendekote'varuhua pe hugwi nehē ikwahava'jave'yma nehē.’ A'ea po ti ḡa tomombe'u katu Jerusalémmeve'ḡa pe na'ē. Aerē po ti ḡa tomombe'u katu ojipe'ḡa pe nhaporemō.” A'ea ikwatijariipyra e'i, ei Jesus'ga ḡa pe.

⁴⁸ —Oro pe, ei Jesus'ga ḡa pe. A'ea pe ikwahapavi. A'ero ti pemombe'u. ⁴⁹ Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ymyahū Tupana'ga ei: “Jira'uva po ti pe pojykai nehē,” ei jiruva'ga pe me, ei Jesus'ga. Pepyta ti cidade de Jerusalém me gara'uva rura pota aerē po ti gara'uva tuhu nehē javo. A'ero jihu po ti gara'uva mondoukari yvaga hugwi pe pojykauka jupe pe mbopopoakaruka nehē, ei Jesus'ga ḡa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

(Marcos 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰ A'ero Jesus'ga hoi ḡa nenonde ḡa nderogwovo cidade de Betânia kotyi ve. Opoa mondovo ḡa pe ga ei Tupana'ga pe:

—Emombyry ti ģa pe.

⁵¹ Onhi'iġa ve Tupana'ga pe ga hoi ģa hugwi. Kiro garerohohava yvaga pype.

⁵² Ombohete ģa ga. Kirē ģa jivyri ogwovo Jerusalém me gworygworyhetero.

⁵³ Nane'ymi ģa hoi opytavo ojatykahavuhua pype Tupana'ga mboheteavo ndepyry hete nde javo.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA O Evangelho de João

Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga nhande ve

¹ Jypya yvya apoa renonde Tupana'ga reaporogita kwahavukahara'ga rekojipei hako. Tupana'ga pyri ga ruvi ga rerekovo. Ga ko Tupanamo tuhẽ oko. ² Yvya apoa renonde akoja'ga rekoï Tupana'ga pavẽi gakhavukahara'ga. ³ Ga pe Tupana'ga oapopavuka mbatera. Ojipe'ãga pe rui Tupana'ga oapouka. Okwahavukahara'ga pe jate ga oapouka mbatera hako. ⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga tuhẽ oko po rimba'e. A'ero ga jara'ãga mongopavi ãga monguva. Ga yvyakotyve'ãga mongoi. A'ero ga Tupana'ga kwahavukari ãga pe no. Arimo nhande tihepia katu mbatera kwahavaãwama mytu'ẽro ãwaramo. Na ja ga imomytu'ẽi yvyakotyve'ãga akaãi pe tokwaha ti ãga Tupana'ga javo.

⁵ Ypytunarupive'ãga ndokwahavi hepiage'yma ãwaramo. Ypytunarupive'ãga'jave'ãga – ãga ndokwahavi Tupana'ga okote'varuhuavo – ãga pe ga Tupana'ga mombe'umbe'ui no tokwaha ti ãga javo. ãga omombi pota Tupana'ga kwahavaãwama novã. Ndopigi reki. A'ereki Tupana'ga mombe'ua ikwahy ve ojipe'ãga ndehe ga kwahavuka ãga pe.

⁶ Nahã ko ahe ikwehe. Ahe ve ãga ei João Batista. Tupana'ga e'i ahe ve:

–Emombe'u ti ãga pe jikwahavukahara'ga, ei Tupana'ga ahe ve.

⁷ A'ero João'va'ea ruri ga mombe'gwovo ikwehe.

–Tamombe'u ti ga pe me tapejiko pa ti ga rehe javoji, ei ahe, kiroki ga Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁸ Ahe ko imomytu'ẽhara'ga rui.

–Akoja'ga mombe'gwovo reki ji ruri, ei ahe, kiroki ga omomytu'ẽ Tupana'ga kwahavuka nhande ve, ei João'va'ea ikwehe.

⁹ Gaha ko imomytu'ẽharetero. A'ero ga ruri imomytu'embava yvyakotyve'ãga akaãi pe tokwaha pa ti ãga Tupana'ga javo.

¹⁰ Yvya koty ga ruvi ikwehe. A'ea tuhẽ Tupana'ga oapouka ga pe hako yvyakotyve'ãga ndeheve. Yvyakotyve'ãga ki a'e te ndogweroviari ga. ¹¹ Ogwyri pe ga ruri ikwehe gwe'yja'ãga pyri judeus'ãga pyri. ãga ki a'e te ndokoi ga rehe. ¹² Kiroki ãga oko reki ga rehe – ãga pe ga ei a'ero: “Pejiko pe ji rehe,” ei ga. “Kiro ji pe mongoi Tupana'ga ra'yramo a'ero,” ei ga ãga pe.

¹³ Yvyakotyve'ãga ko na ta'y. Akwaimbae'ãga ta'y pota ãwembireko'ãga nderekovo. Aerẽ ãanda'yra'ãga ari ãga hugwi a'ero. Na rui reki ga nhande mongoi Tupana'ga ra'yramo. Nhande xajiko Tupana'ga kwahavukahara'ga rehe. A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Jira'yramo ko pe ndekoi kiro pejikoga ãwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga.

¹⁴ Tupana'ga kwahavukahara'ga onhimongouka yvyakotyva'ero a'ero ikwehe Jesus Cristo'ga. Igwete ga ruvi orepyteri pe ikwehe. Ga nhande arõ hete imombyryva nhande ve. Ga okwahavuka katu Tupana'ga nhande ve no. A'ereki ga jate ko Tupana'ga ra'yretero. Igwete ore nhimombaragwahavi garuvihavuhetea rehe garuva'ga ruvi-havuhetea rehe.

¹⁵ João Batistava'ea omombe'umbe'u ga ikwehe. Ahe e'iahy ãga pe ikwehe:

–Gaha ji amombe'u pe me oji'i, ei ahe. “Aerẽ po ti ga ruri pe nderekovo nehẽ,” a'e ji oji'i, ei ahe. “Ga huvihavuhetero. Ji ki a'e te ako tehe reki. Jypya vehevi ji rekoeymame ga okoe'yumi,” a'e ji pe me oji'i, ei João'va'ea ikwehe.

¹⁶ Ga pyri hete tuhẽ nhande aromo. A'ero nhande ve nhaporemo ga imombyryvi jipi. Igwaigwavete ga imombyryva'ja'javi nhande ve. ¹⁷ Moisés'va'ea pe Tupana'ga ombuhuruka onhi'igã hako tohendu katu ti ãga javo. Jesus Cristo'ga pe ki a'e te Tupana'ga nhande arõheteuka.

–Emombyry ti ãga pe, ei Tupana'ga ga pe. Ji kwahavuka katu ti ãga pe no, ei ga Jesus Cristo'ga pe.

Na tuhẽ Jesus Cristo'ga rekoi a'ero. ¹⁸ Vvyakotyve'ãga ndohepiagangavi Tupana'ga. Gara'yra'ga jate – ga tehe ko Tupana'ga ra'yretero – gaha jate koi ojikoty'a Tupana'ga pavẽi. Gaha okwahakatuuka Tupana'ga nhande ve a'ero.

João Batistava'ea onhimombe'u

¹⁹⁻²⁸ Igwete judeus'ãga nduvihava'ãga ãga mbuhurukari ojipyri mbatera kwava'ẽhara'ãga – ãga okwava'ẽ mbatera Tupana'ga pe jipi. Igwete ãga ei ãga pe ãgapokohara'ãga pe no levitas'ãga pe. ãga pe – ãga ko fariseus'ãga – ãga pe judeus'ãga nduvihava'ãga ei:

–Peho ti João Batista'ga pyri tonhimombe'u ti ga pe me nehẽ, ei ãga ãga pe.

A'ero ãga hoi cidade de Jerusalém hugwi ogwovo João Batistava'ea pyri – perope ahe ãga mobatiza paranahũa aherovai Jordão aherovai. Cidade de Betânia ira'agwe te jugwi. Pevo ãga hoi javo Joãova'ea pe.

–Mome ahe nde? ei ãga ahe ve. Enhimombe'u ti ore ve torokwaha ti nde, ei ãga.

Ahe ni'mbei ãga pe a'ero. Onhimombe'u katu ahe ãga pe tajikwaha ti ãga javo.

–Ji ko ga rũi – kiroki ga pe Tupana'ga e'i: “Amondo po ti ga vvyakotyve'ãga pyri ãganduvihavuhetero nehẽ Cristo'ga,” ei ga. Ji ko ga rũi, ei ahe.

–Marã naerũ? ei ãga ahe ve. Nde po Eliasva'ea ekwerava ejoyva hugwi? ei ãga.

–Ji ko ahe rũi, ei ahe.

–Nde ereko Tupana'ga nhi'iãga mombe'uharamo a'ero – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u hako uhu ti ga javo hako? ei ãga ahe ve.

–A'ea rũi ko ji, ei ahe.

–Mome ahe nde naerũ? Enhimombe'u ti ore ve toromombe'u ti ãga pe – kiroki ãga ore mbuhu nde pyri, ei ãga. Marã ti nde nhimombe'ui ore ve nehẽ? ei ãga ahe ve.

–Pehendu ti ninhhi'iãga a'ero, ei ahe. Tupana'ga nhi'iãga mombe'uharava'ea Isaiásva'ea omombe'u nhoğwenonde ojipe'ga rembi'eağwama hako, ei Joãova'ea. Nahã Isaiásva'ea ei hako:

“Ojipe'ga nhi'iãga po ti hahyahi

ga erame ãga mbo'eavo ongae'yi me nehẽ,” ei ahe.

“E'i po ti ga ãga pe:

‘Pemboavujikwe ti pehea imbohupikatuavo huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo, e po ti ga,” ei Isaiásva'ea hako, ei ahe.

Jihi ko a'ea, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ãga pe. A'eahy ji javo ojipe'ãga pe: “Penhimboavujikwe ti pejipohia pejikote'varuhua hugwi tuhu ti nhandepojykaharete'ga nhande pyri javo,” a'e ji, ei Joãova'ea onhimombe'gwovo ãga pe.

A'ero ãga ei ahe ve:

–Marã a'ero? Nahã nde ei ore ve: “Ji ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi,” ere ko nde, ei ãga. “Eliasva'ea rũi ko ji no,” ere ko nde, ei ãga. “Ji ko akoja'ga rũi Tupana'ga nhi'iãga mombe'uhara'ga rũi,” ere ko nde ore ve, ei ãga. Maranuhũrame nde okoteheva'ero ãga mobatizai naerũ? ei ãga Joãova'ea pe.

–Jihi amobatiza ãga yhya pyvõ jipi, ei ahe. Pepyteri pe ojipe'ga ami okovo. Emo pe ndapekwahavi ga, ei ahe ãga pe. Gaha po ti oko pe pyri huvihavuhetero nehẽ, ei ahe. Huvihavuhu hete tuhẽ ga, ei ahe. Ji ki a'e te okoteheva'ea, ei Joãova'ea ãga pe.

Nhanderekote'varuhua mombohara'ga

²⁹ Ko'emame Joãova'ea Jesus'ga repiagi ga rurame ojipyri. A'ero ahe ei jara'ãga pe:

–Pehepia ga! ei ahe. Pevo ga rekoi – kiroki ga cordeiro ja, ei ahe. Ikwava'ẽhara'ãga ojuka cordeiros jipi Tupana'ga ti tomombo nhanderekote'varuhua a'ero javo, ei ahe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehẽ no. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tomano ti ga imomboa vvyakotyve'ãga ndekote'varuhua javo, ei Joãova'ea ãga pe.

³⁰ Amombe'u ji ga pe me oji'i cordeiro'jave'ga, ei ahe. “Pe pyri po ti ga rekoi jihoheva'ero. A'ereki jypya vehevi ji rekoe'ymame ga okoe'ymi po rimba'e,” a'e ji pe me oji'i, ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo ãga pe.

³¹ —Ymya ji ei: “Ma'ğa po ti Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri nehẽ tomombo ti ga ġandekote'varuhua javo?” ei ahe. Kiroğwe ji ga kwahavi. A'ero ji ga kwahavukari jire'yja'ğa pe israelitas'ğa pe. Nurã ji ruri pe mobatizavo yhya pyvõ tapekwaha ti ga javo, ei Joãova'ea ġa pe.

³²⁻³³ Igwete Joãova'ea Jesus'ga mombe'ukatui ġa pe:

—Ndakwahavi ypy ji ga ma'ğa po ti Tupana'ga ombuhuruka javo, ei ahe. Emo Tupana'ga – gaha ji mbuhuruka ġa mobatizauka yhya pyvõ – ga e'i ji ve: “Erehepia po ti nde jira'uva rura ga pyri nehẽ. Ojy po ti jira'uva opytavo ga pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. “Gaha po ti aerẽ pe pojykauka jira'uva pe nehẽ a'ea ti tapemongo Jesus'gareheva'ea javo,” ei Tupana'ga ji ve, ei ahe. Ahepia tuhẽ ji Tupana'ga ra'uva rura a'ero oji'i, ei ahe. Inambua ja koi iyyvi yvaga hugwi opytavo ga pyri oji'i. ³⁴ Ahepia tuhẽ ko ji oji'i, a'e ji, ei ahe. Nurã ji ei pe me: Akoja'ga tuhẽ koi Tupana'ga ra'yra'ga, ei Joãova'ea.

Jesus'ga remimbo'eypyharava'ea

³⁵ Ko'emame Joãova'ea rekoa'javi onhi'iġa mokonha'ğa pavẽi ġwemimbo'ehara'ğa pavẽi o'ama. ³⁶ Igwete ahe hepiagi Jesus'ga kwava.

—Pevo ga hoi cordeiro'jave'ga! ei Joãova'ea ga mombe'gwovo ġa pe. Cordeiro ja po ti ga manoi nehẽ. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka ga nhande pyri tomano ti ga ġandekote'varuhua imomboa javo, ei ahe.

³⁷⁻⁴⁰ Joãova'ea remimbo'ehara'ğa ġwendu memei ahenhi'iġa André'ğa. A'ero ġa hoi Jesus'ga reviri. Igwete Jesus'ga jirovagi ġa ndepiaga gweviri.

—Gara? ei ga.

—Mome nde ruvi? ei ġa ga pe.

—He pejijo hepiaga, ei ga ġa pe.

A'ero ġa hoi ga rupi garuhava repiaga. Ka'aru quatro horas rupi ġa hoi. Igwete ġa nhomonhi'inhi'iġi upa kwara hoa rupi. ⁴¹ Kiro André'ga hoi na'ẽ oirũ'ga pyri Simão Pedro'ga pyri.

—Orohepia ore Messias'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga, ei ga Simão'ga pe. (Cristo'ga pe judeus'ğa e'i Messias.)

⁴² A'ero André'ga Simão'ga reruri Jesus'ga pyri. Simão'ga repiagame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko Simão João'ga ra'yra, ei Jesus'ga ga pe. Cefas po ti nderera nehẽ, ei ga Simão'ga pe. (Cefas'ga pe judeus'ğa e'i Pedro. A'ea ko Ita.)

Jesus'ga ombuhuruka ahe ojiheva'ero

⁴³ Ko'emame Jesus'ga ei:

—Taho ti Galiléiapeve'ğa gwyri pe.

Oho na'ẽ ga Filipe'ga pyri.

—Herejo ji rupi nhiremimbo'eharamo, ei ga Filipe'ga pe.

⁴⁴ Filipe'ga ko cidade de Betsaidapeve'ga – perope André'ga u Pedro'ga pavẽi. ⁴⁵ Aerẽ Filipe'ga hoi Natanael'ga pyri javo.

—Orohepia ore ga – kiroki ga Moisésva'ea omombe'u ikwatijarame ġwemimbo'eagwera hako, ei Filipe'ga ga pe. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea okwatija ga no ga mombe'gwovo hako, ei ga. Ga tuhẽ ore orohepia. Ga ko Jesus'ga Joséva'ea ra'yra'ga. Cidade de Nazaré pe ga ruvi, ei ga Natanael'ga pe.

⁴⁶ —Nazaré! ei Natanael'ga. Imomyryva'ea nduri tuhẽ pea hugwi, ei ga ga pe.

—Herejo xaho ji rupi a'ero terehepia ti ga, ei Filipe'ga ga pe.

⁴⁷ Natanael'ga rurame Jesus'ga ga repiagi.

—Kiro ki ga u israelitapyryvamo, ei Jesus'ga ga mombe'gwovo. Ga ni'mbeangavi jipi ojipe'ğa moandyje'yma, ei ga Natanael'ga mombe'gwovo.

⁴⁸ —Marã nde ikwahavi jireaporoğita naerũ? ei Natanael'ga ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Irupe ko nde rekoi oji'i novã, ei ga. Filipe'ga ea renonde nde ve ji orohepia reki. Figueira aġi pe nde reni, ei Jesus'ga ga pe.

⁴⁹ —Jesus, ei Natanael'ga. Tupana'ga ra'yra tuhẽ ko nde! ei ga. Nde ko israelitas'ã nduvihavuhuhetea tuhẽ! ei ga Jesus'ga pe.

⁵⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—A'e ko ji nde ve ko: “Orohepia ko ji nde rename figueira aã pe.” A'ero nde jikogi ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti ji koji'iheteva'ea japoi nehẽ ahemonhi-momby'aheteva'ea nehẽ. A'ea po ti nde erehepia nehẽ no, ei ga Natanael'ga pe.

⁵¹ Igwete Jesus'ga ei ã pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ kiro pe me, ei ga. Tamombe'u ti jijihe'ara Tupana'ga rehe, ei ga. A'ea'java'ea ko nahã a'ero. Pehepia po ti pe yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ga. Pehepia po ti pe Tupana'gapyrive'ã giupiupira ãjivvyjivyra ji pyri nehẽ no, ei ga. Nahã ko ji ajihe'a Tupana'ga rehe nhiremimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga. Oronhomonhi'inhi'iãe'ymi ore orojogwerekokatuavo ga pavẽi. Nahã po ti pe me nehẽ no, ei Jesus'ga ã pe.

2

Jesus'ga ombote yhya vinhoramo

¹⁻² Mokõi Jesus'ã kiri ogwovo toryvi pe cidade de Caná pe – perope Galiléiapeve'ã gwyri pe. A'ereki ã Jesus'ga mondouka ãnembirekohava repiagauka. ã Jesus'ga remimbo'ehara'ã mondouka no. Igwete Jesus'ã hoi hepiaga toryva. Jesus'ga yembora pevo oko ã pyri no. Toryva apopave'ymame momina ã hugwi vinho. ³ A'ero Jesus'ga yembora ei Jesus'ga pe:

—Momina kiro vinho ã hugwi, ei ahe Jesus'ga pe.

⁴ —Maraname nde ei ji ve kiro a'ea rehe? ei ga ahe ve. A'ereki ndohoi ve hepiukara apiavo. Aãwamo rui po ti ji hepiukapavi Tupana'ga popoakara ã pe nehẽ, ei ga o'yembora pe.

⁵ Igwete ahe ei ã pe – kiroki ã opoko toryva repiakatuhara'ga – ã pe ahe ei:

—Jira'yra'ga erame pe me penhi'ipo'ru ti ga, ei ahe ã pe.

⁶ Pevo gwereko yhya ryrua ita apopyra. A'ereki judeus'ã nane'ymi ojipyhepyhei. Oheohei ã mbatera jipi no nahã nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. Nurã gwereko pevo mbohapyrete seis yhya ryrua. Inainani gwereko he'yjuhu cem litros gwerevi ipype tynahemame. ⁷ Igwete Jesus'ga ei hepiakatuhara'ga pokohara'ã pe a'ero:

—Peheka'voka'vo ti yhya ipype. Pemytynahẽ hete ti imohina, ei ga.

A'ero ã imoty nahenahẽhetei inoã hyrua pype. ⁸ Igwete ga ei ã pe:

—Pejara ti kiro yhya herogwovo toryva repiakatuhara'ga pe, ei ga ã pe.

A'ero ã herohoi yhya ga pe to'u ti ga hepiaga javo. ⁹ Yhya rui reki ga i'urame. Vinho reki yhya mbotepeya ga i'ui hepiaga. Ndokwahavi ga yhya mbotea vinhoramo. Gapokohara'ã ki a'e te okwaha hete Jesus'ga remimbotea. Igwete ga i'ui hepiaga. A'ero ga hambirekove'ga mbuhurukari ojipyri javo ga pe.

¹⁰ —Nde ko ore atyvi, ei ga hambirekove'ga pe. Ore oromondo ypy vinho heheva'ea toryvarupive'ã pe, ei ga. Kirẽ ã i'uheterame ore imondoi ndaheiva'ea ã pe. A'ereki i'uheterame ã nonhimombaragwahavi ndaheiva'ea rehe. Nde ki a'e te nerembuhuri ypy heheheteva'ea kiroãwe imbuhua ore ve, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga ombote yhya vinhoramo cidade de Caná pe Galiléiapeve'ã gwyri pe ikwehe. A'ea ypy ga oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ã pe gweaporoãita Tupanamo. Nurã garemimbo'ehara'ã jikohetei ga rehe.

¹² Aerẽ Jesus'ã hoi cidade de Cafarnaum me. Ga'yembora oho gairũã pavẽi. Garemimbo'ehara'ã oho ã ndupi no. Pevo ã pytaahi'vi upa.

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi

(Mateus 21.12-13; Marcos 11.15-17; Lucas 19.45-46)

¹³ Aerẽ Jesus'ã hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki judeus'ã toryva gwereko ãwerĩ. Páscoa ei ã akoja pe. A'ea rupie'ymi judeus'ã japyakai uragwera rehe

Egitopeve'ğa gwyra hugwi. ¹⁴ Igwete Jesus'ga hoi judeus'ğa jatykahavuhua rokari pe ға ndepiaga. Pevo ға ndekoi ima'ema'eamo mbatepyryva itambere'ia pyhyga ға hugwi. Yuranuhã bois ға ima'ema'ei ovelhas. Inambu'ia ға ima'ema'ei upa. Mesa pyri jara'ğa neğaneni hajiheve'ğa itambere'ia ipyhypyhyga judeus'ğa itambere'ia ikwepykwepyga imondovo ға pe. ¹⁵ Ґa ndepiagame Jesus'ga japoi yhypohama ға nupanupamo ipyvõ ға mo'embava ға mondovo ojatykahavuhua rokara hugwi. Ovelhas ga imo'emo'ei, bois ga imo'emo'ei imonhamonhana imondovo. Ombojirejire ga itambere'ia kwepykara'ğa mesa heka'voka'vogauka ғaitambere'ia jugwi. ¹⁶ Igwete ga ei ға pe – kiroki ға oma'ema'ẽ inambu'ia:

–Peroho ti kia jugwi! a'e te ji, ei ga. Tapema'ema'ea'javuhui mbatera avo jiruva'ga rongga pe! ei ga ға pe.

¹⁷ A'ero garemimbo'ehara'ğa ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwete ға ei ojohupe:

–A'ea pe reki ikwatijara i'ei Cristo'ga nhi'iğa mombe'gwovo, ei ға. Nahã Cristo'ga nhi'iğa Tupana'ga pe hako:

“Nhi'ağataruhu ji neronga rehe jipi toko katu ti ға ipype javoji,” ei ga.

“Nhi'ağataruhua ji juka hete,” ei ga, ei ға.

Ikwatijara omombe'u jipe Cristo'ga nhi'iğağwama, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa.

¹⁸ Kiro judeus'ğa nduvihava'ğa nduri javo Jesus'ga pe a'ero.

–Ma'ğa nde mbuhurukaruhi ға mo'ẽukarağwama avo hugwi? ei ға. Po Tupana'ga nde mbuhurukari, a'ero po ti nde hepiukari gapopoakara ore ve ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ға. A'ero po ti ore nde reroviari nehẽ Tupana'ga tuhẽ ga mbuhuruka javo, ei ға Jesus'ga pe.

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ға pe a'ero:

–Po ti pe imbojypavi ağa Tupana'ga ruhava imbote'varuhavovo nehẽ, aerẽ mokõi nhande kirame ti ji imbovyra'javi imohina nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

²⁰ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ei ga pe:

–Nde ki ere'eteheuhu, ei ға. He'yjuhuva'ea rupi quarenta e seis anos rupi ға po-ravykyvykyi japovo ağa Tupana'ga ryrua, ei ға. Marã po nde gwehu kotihĩ japoa'javuhui imohina mokõi nhande kirame naerũ? ei ға ga pe.

²¹ Gwa'oa pe reki Jesus'ga ei a'ea ko Tupana'ga ruhava javo. ²² Aerẽ Jesus'ga vyrame omanoa hugwi garemimbo'ehara'ğa ikwahava'javi ga'eagwera. A'ero ға heroviari ga'eagwera Jesus'ga onhimombe'u katu javo. Igwete ға heroviari Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve no Jesus'ga ahe omombe'u ga kwatija javo.

Jesus'ga okwaha vvyakotyve'ğa py'a

²³ Toryva rupi Páscoa rupi Jesus'ga rekoi cidade de Jerusalém me a'ero. Igwete ga hepiukari Tupana'ga popoakara ға pe ahemonhimomby'ava'ea japovo. Nurã ға jikojikogi ga rehe onhimongyavo. ²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndojikogi ға ndehe a. A'ereki ga okwahapavipe vvyakotyve'ğa py'a. ²⁵ Ga nde'i ojipe'ğa pe: “Marã ғandeaporoğita?” A'ea ga nde'i. A'ereki ga okwahapavipe ға a.

3

Nicodemosva'ea uhu Jesus'ga pyri

¹⁻² Aerẽ Nicodemos'ga ruri Jesus'ga pyri ypytunimo. Ga ko judeus'ğa moğitahara'ga fariseu'ga. Aerẽ ga ruri Jesus'ga pyri xanhomonhi'ĩ ti javo.

–“Gaha ko nhanembo'ehara,” oro'e ore nde ve, ei ga Jesus'ga pe. “A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ga ға javo,” oro'e ore nde ve, ei ga. Tupana'ga opokogame jate ға hepiukari Tupana'ga popoakara nde ja ahemonhimomby'ava'ea japovo, ei ga ga pe. Nurã ore ei: “Tupana'ga ombuhuruka ga rerekovo,” oro'e ore, ei Nicodemos'ga ga pe.

³ Igwete Jesus'ga ei ga pe a'ero:

—Tamombe'u katu tuhê kiro nde ve, ei ga. Kiroki ġa ojihuva'ja – ġa pe jate po ti Tupana'ga ei: “Jihi ko ġanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga ga pe.

⁴ Igwete Nicodemos'ga ei a'ero:

—Marã po jyvuaakave'ġa jihuvi naerũ? ei ga. Maranuhũ po ġa kia'javi oy'ġa vyvteri pe o'ara'java naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

⁵ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tamombe'u katu tuhê nde ve. Penhimobatizauka po pe yhya pyvõ imomboruka pejikote'varuhua pejihugwi hamo, ei ga. Tupana'ga ra'uva po pe mboheaporoġita pyahu hamo no, ei ga. Nane'ymame po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhuhetero nehê penhimobatizaukare'ymame yhya pyvõ gara'uva pe mboheaporoġitapyahue'ymame nehê no, ei Jesus'ga ga pe. ⁶ Nhaney'ġa nhande mbjihuvame nhande mbo'a, nhandera'o nhande a'ero vyakotyva'ero, ei ga. Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoġitapyahurame jate nhande reaporoġitapyahuro a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ⁷ Terenhimomby'auhui ti nhiremimombe'uagwera rehe ji erame nde ve: “Pejihuva'ja ti.” Nahã ti pe ndeaporoġitapyahuro nehê. Erovia ti nhinhi'iġa, ei ga Nicodemos'ga pe. ⁸ Nahã ko vyvtua, ei ga. Ġwemimbotarimo uhu okookovo. Pehendu pe tura novia. Emo pe ndapekwahavi ma hugwi te turi javo. “Mome po ti ihoi nehê?” pe'ji pe no, ei ga. A'ea javijitehe ko Tupana'ga ra'uva ahe mboheaporoġitapyahurame, ei ga. Ġwemimbotarimo gara'uva rekorekoi. Emo pe ndapekwahavi marã javo. “Ma'ġa po ti gara'uva ġa mboheaporoġitapyahu kiro nehê?” pe'ji pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Maranuhũ nanongara? ei Nicodemos'ga. Ndakwahavi ji a'ea, ei ga ga pe.

¹⁰ —Ndehe ko israelitas'ġa mbo'ehara novia. Nde nderekwahavi a'ea naerũ? ei ga Nicodemos'ga pe. ¹¹ Tamombe'u katu tuhê nde ve, ei ga. Oromombe'u ore pe me orerembikwahavipyra. Orerembiepiagipyra ore oromombe'u pe me novia. Emo pe ndaperoviarihu oreremimombe'uagwera, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Yvyakotyva'ea ji amombe'u pe me. Emo pe ndaperoviari, ei ga. Ndaperoviari kaitu po ti pe nhinhi'iġa nehê ji imombe'urame yvagipeva'ea pe me nehê, ei ga Nicodemos'ga pe. ¹³ Ndajupihavi yvagi pe ikwahava mbatera ogyva imombe'gwovo, ei ga. Jihi jate reki aji pea hugwi imombe'gwovo a'itituhêva'ea pe me. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga imombe'gwovo Nicodemos'ga pe.

¹⁴ Igwete Jesus'ga Moisésva'ea mombe'ui no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Eapouka ti mboja ra'angava imbovyva yva rehe imo'ama,” ei ga ahe ve hako. Ongae'yi me ahe imbovyri ha'angava imohina a'ero tohepia ti mboja rembihu'upyra'ġa javo. Kiroki ahe ojovavu hepiaga imohinipyra – oka'ẽ ahe hugwi. Nomanoi ahe a'ero. Aerẽ Tupana'ga ei: “Moisésva'ea ombovyruka mboja ra'angava yva rehe hako,” ei ga. “Na jitehe po ti ġa ga mbovyri yva rehe no. A'ero po ti ġa ga jukai nehê,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga mombe'gwovo hako.

¹⁵ Nahã Tupana'ga ga momanoukari toko pyahu ti ġa javo – kiroki ġa ojiko ga rehe. Aerẽ po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehê no. ¹⁶ A'ereki Tupana'ga oarõ hete yvyakotyve'ġa. A'ero ga gwa'yra'ga mbuhuri vyakotyve'ġa pyri ikwehe. Gara'yra'ga ko ojipeji hete ko ga rekoi ga pe. Emo Tupana'ga ga mbuhuri nhande pyri ga momanomouka nhande repyga toho ti ġa yvagi pe nehê javo. Nurã nhandejikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe po ti nhande rekoi Tupana'ga pyri avuirama nehê. Ndiahoi po ti nhande hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehê nhanemanorame nehê. ¹⁷ Gwa'yra'ga mbuhurame nhande koty Tupana'ga nde'i ga pe: “Eho ti ġa pyri peko te'varuhu pe javo ġa pe.” Tupana'ga nde'i a'ea gwa'yra'ga mbuhurukarame nhande koty. A'ereki ga gwa'yra'ga mbuhuruka avo togweru po ti ga ġa ji pyri nehê javo.

¹⁸ Ġa jikogame gara'yra'ga rehe Tupana'ga nde'ia'javi ġa pe: “Peko te'varuhu pe.” Ġa jikoge'ymame Tupana'ga e'i jipe a'ea ġa pe. Oko te'varuhu tuhê nanongara'ġa. A'ereki ġa ndojikogi Tupana'ga ra'yra'ga rehe – ga ojipeji oko gara'yretero.

¹⁹ Nahã a'ero. Mytu'êrame nhande ve nhande hepiagi mbatera ikwahava. A'ea'java'ea pe Cristo'ga ei a'ero urame yvya koty. “Tamomytu'ê ti ãa pe, ei ga. A'ero po ti ãa Tupana'ga kwahavi okovo katu nehê,” ei ga novã. Emo ãa ndokwahapotari Tupana'ga. A'ereki ãa okote'varuhue'ymi. Oko hete ãa okote'varuhua rehe jate a'ero – a'ea ypytuna ja ndokwahavukari ãa pe. Nurã ko Tupana'ga eağwama ãa pe. ²⁰ Okote'varuhurame ãa ndokoi ga rehe – kiroki ga omomytu'ê ahe ve Cristo'ga. ãa ndokopotari tuhê ga pavêi. A'ereki ãa e'i ojive: “Po ti ji rekoi Cristo'ga pavêi, a'ero po ti ga imboukwahavi jirekote'varuhua nehê,” ei ãa ojive.

²¹ Jararamo ki ãa a'e te oko Tupana'ga reaporoğita rupi okovo katu. Nanongara'ãa oko pota tuhê Cristo'ga pavêi – gaha okwahapavuka ahe ve. A'ereki ãa e'i: “Ji rekorame Cristo'ga pavêi po ti ojipe'ãa ikwahavi jirekokatua nehê. A'ero po ti ãa ei ji mombe'gwovo: “Tupana'ga ga poko ga mongovo ġwemimbotarimova'ea rehe,” e po ti ãa ji mombe'gwovo a'ero nehê,” ei ãa. Nanongara Jesus'ga imombe'umbe'ui Nicodemos'ga pe ikwehe.

João Batistava'ea omombe'ua'ja Jesus'ga

²² Aerê Jesus'ga hoi Judéiapeve'ãa gwyri pe ġwemimbo'ehara'ãa pavêi. Igwete Jesus'ãa pytaahi'vi pevove'ãa pavêi ãa mobatizativavo. ²³ A'ea rupi João Batistava'ea rekoi ojipe'ãa mobatizavo cidade de Enom me – a'ea ojopyri u cidade de Salim pavêi. A'ereki gwereko hete yhya pevo. Igwete pevove'ãa hoğahoi ahe pyri a'ero onhimobativavouka ahe ve. ²⁴ A'ereki a'ea rupi soldados'ãa nomongiukari ve João'ea cadeia pype.

²⁵ Aerê jararamo João'ea remimbo'ehara'ãa nhi'iğayvari ojipe'ga pavêi judeu'ga pavêi.

—João'ga ãa mobatizaramo pyry hete okwahyro ãa ndehe, ei aheremimbo'ehara'ãa ga pe.

A'ero judeu'ga ei ãa pe:

—A'ea hohe te ikwahyro ãa ndehe Jesus'ga ãa mobatizaramo, ei ga ãa pe.

²⁶ Nurã João'ea remimbo'ehara'ãa hoi ahe pyri javo ahe ve.

—Akoja'ga, ei ãa, kiroki ga oko nde pyri paranauhãa aherovai Jordão aherovai – kiroki ga nde eremombe'u ore ve oji'i, ei ãa, kiro ga ãa mobatizauhui no. Ohopavuhu reki ãa ga pyri a'ero, ei ãa imombe'gwovo ahe ve novã.

²⁷ Igwete João'ea ei ãa pe a'ero:

—Pyry hete reki ji ve ãa hopavame ga pyri, ei ahe. Tupana'ga jate ombopopoakaramo ahe popoakaramo a'ero okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ahe. Nurã ãa hopavi ga pyri. A'ea ko pyry hete ji ve, ei ahe ãa pe. ²⁸ Pehe tuhê pehendu nhinh'iğagwera oji'i, ei ahe. A'ereki ji a'e katu nhinhimombe'gwovo pe me oji'i. “Ji ko Cristo'ga rui nhanderekote'varuhua mombohara'ga rui,” a'e ko ji pe me oji'i, ei ahe. Ga renonde Tupana'ga ji mbuhurukari, ei João'ea ãa pe.

²⁹ —Nahã ãa nembirekorame jipi, ei João'ea. Hêapotahara'ga tuhê gwereko hêa, ei ahe. Gairũ'ga reki hêapotahara'ga pokogi ġanembirekoağwama. A'ero ga roryvamo hêapotahara'ga nhi'iğã renduva hêa rerekoa mombe'urame, ei ahe ãa pe. Hêapotahara'ga irũ'ga ja ko ji, a'e ji pe me. A'ereki ji Jesus'ga poko. A'ero ji roryhetero ãa hopavame Jesus'ga pyri ga rerekovo, ei ahe ãa pe. ³⁰ A'ea ko pyry a'ero, ei ahe. Igwaigwavete po ti ga rekoi tuhê huvihavuhetero nehê. Ji ki a'e te igwaigwavete ji rekotehei tuhê nehê, ei João'ea ġwemimbo'ehara'ãa pe.

Tupana'ga ombuhu Jesus'ga yvaga hugwi

³¹ Yvateahugwive'ga ko huvihavuhetero oko yvyakotyve'ãa hohe. Yvyakotyve'ãa yvyakotyva'ea rehe jate ãa ndekoi. A'ea rehe jate ãa nhi'iği no. Yvagahugwive'ga ko huvihavuhetero tuhê oko ãa hohe pa. ³² Ga omombe'u ġwembiepiagipyra ġwemien-duvipyra reheve. ãa ki a'e te ndogweroviarihu ganhi'iğã. ³³ Kiroki ãa gwerovia ganhi'iğã – ãa e'i a'ero: “A'itituhêva'ea tuhê Tupana'ga nhi'iğã,” ei ãa. ³⁴ A'ereki Tupana'ga remimbuhurukara'ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iğã. A'ereki Tupana'ga omondo

gwa'uva ga pyri a'ea ti tokwahavuka pa ga pe javo. Nurã ga omombe'u katu Tupana'ga nhi'iğa. ³⁵ Tupana'ga oarõ hete gwa'yra'ga. A'ero ga ga mbopopoakarukari togwereco pa ti ga ġwemimbotarimo. ³⁶ Kiroki ġa ojiko Tupana'ga ra'yra'ga rehe hendukatuavo ganhi'iğa – ġa ndeaporoġitapyahuro a'ero aerẽ okovo Tupana'ga pyri nehẽ. Kiroki ġa nohendukatui ganhi'iğa ojikoge'yma ga rehe – ġa po ti ndohoi yvagi pe upa Tupana'ga pyri nehẽ. Ga e'i ġa pe jipi peko te'varuhu pe javo.

4

Samariapeva'ea

¹ Aerẽ Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa nderohoi Judéiapeve'ğa gwyra hugwi. A'ereki ga okwaha ojipe'ğa nhi'iğa fariseus'ğa pe. A'ereki ġa e'iuhu fariseus'ğa pe:

—João'ga omongo ojipe'ğa ojiheva'ero ġa mobatizavo, ei ġa. João'gareheve'ğa hohe'i tehe reki Jesus'gareheve'ğa nde'yjuhuro – kiroki ġa Jesus'ga omobatizauhu, e'iuhu ġa ġa mombe'gwovo fariseus'ğa pe.

² Jesus'ga nomobatizai reki ġa. Ga omobatizauka ġa ġwemimbo'ehara'ğa pe.

³ Ğanhi'iğa ikwahavame Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ğa nderohoi Judéiapeve'ğa gwyra hugwi a'ero.

—Xajivy ti Galiléiapeve'ğa gwyrri pe a'ero, ei ga.

⁴ Ğa horame Jesus'ga ei:

—Samariapeve'ğa gwyra rupi po ti nhande hona'ẽi nehẽ hamo, ei ga ġa pe.

⁵ Aerẽ ġa nduri cidade de Sicar pe a'ero Samariapeve'ğa gwyrri pe. Ira'agwe u Jacóva'ea koagwera hugwi. Jacóva'ea omondo a'ea gwa'yrava'ea pe Joséva'ea pe hako. ⁶ Jacóva'ea apoagwera ykwara pevo u no. Ahaji katu ġa nduri. Igwete Jesus'ga apygi oina ykwara pyri. A'ereki ga ipykane'õ.

⁷⁻⁸ Igwete garemimbo'ehara'ğa hoi cidade pe mbatera pyhyga. Nanime Samaria-pevehẽa ruri yhya ti tajara javo. Igwete Jesus'ga ei hẽa pe:

—Embuhu ji ve ya tay'u, ei ga hẽa pe.

⁹ —Garamo judeuramo nde euhui ji ve embuhu yhya javo ji ve? Ji ki a'e te Samariapeva'ea, ei hẽa ga pe. (A'ereki judeus'ğa ndojihe'ari Samariapeve'ğa ndehe ġa arõe'yma.)

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei hẽa pe:

—A'e ji nde ve: “Embuhu ji ve ya.” Emo nde ndajikwahavi, ei ga. Nde nderekwahavi Tupana'ga remimbuhutehea no, ei ga hẽa pe. Po nde ikwahavi hamo a'ero po nde ei ji ve embuhu ji ve akoja javo hamo, ei ga. A'ero po ji imondoi yhya ahemongohara nde ve hamo, ei ga hẽa pe.

¹¹ A'ero hẽa ei ga pe:

—Ndererekoi reki nde ijarahava, ei hẽa. Irupehu yhya reni ykwara pype. Ma hugwi nde herekoi yhya a'ero ahemongohara? ei hẽa ga pe. ¹² Nhaneramonhava'ea Jacóva'ea gweja ağa imohina nhandeygwavamo hako, ei hẽa. Ahe tuhẽ oy'u avova'ea pyvõ gwa'yrava'ea pavẽi hako. Ğwentybava yuranuhũa ahe omboy'u ipyvõ no, ei hẽa. “Ji ko koji'i tehe jiruvihavuhu nhaneramonhava'ea hohe'i tehe,” ere po nde ji ve naerũ? ei hẽa ga pe.

¹³ Igwete Jesus'ga ei hẽa pe:

—Ağa pyvõ oy'urẽ po ti ġa ygweja'javamo nehẽ, ei ga. ¹⁴ Nhiremimondoa herekorame po ti ġa ndiygweja'javi nehẽ. Nhiremimondoa po ti ikwahy hete ġa ndehe nehẽ okookovo ġavyteri pe nehẽ, ei ga. A'ea po ti ġa mboheaporoġitapyahui nehẽ, ei ga. A'ero po ti ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ no, ei Jesus'ga hẽa pe.

¹⁵ —Embuhu ji ve nanongara yhya a'ero tajiygweja'javyme ti a'ero nehẽ, ei hẽa ga pe. A'ero po ti ji ndajora'javi avo ijara jipi nehẽ, ei hẽa ga pe.

¹⁶ —Eho ti enhimbireko'ga rerua, ei ga hẽa pe.

¹⁷ —Ji ko nanhirembirekoi, ei hẽa.

—Erenhimombe'u katu nde ji nanhirembirekoi javo, ei ga hêa pe. ¹⁸ A'ereki cinco nerembirekokwera'ğa. Korogweve'ga nde erereko tehe, ei ga. Nde nane'mbei tuhê javo ji ve, ei ga hêa pe.

¹⁹ —Kiroğwe ji nde kwahavi, ei hêa. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara ndehe. Nurã nde ikwahahetei mbatera, ei hêa ga pe. ²⁰ Marã naerũ? Emombe'u ti ji ve, ei hêa. Samariapeva'ero oreramonhava'ea ei pea pe vytyruhua pe hako: “Avo jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” ei ahe hako, ei hêa ga pe. Pehe judeusramo pe'ji: “Jerusalém me jate po nhande Tupana'ga mbohetei hamo,” pe'ji pe, ei hêa ga pe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei hêa pe a'ero:

—Erovia ti nhinhi'iğa, ei ga. Aerê po ti ğa nde'i avova'ea pe avo ti timbohete nhanderuvete'ga nehê javo. Jerusalém me po ti ğa nde'i nehê no pevo ti timbohete ga javo, ei ga. ²² Samariapeva'ero pemboheteheuhu pe ga kwahave'yma. Ore judeusramo orokwaha Tupana'ga mboheteavo, ei ga. Ore ve ga ojikwahavuka. Tupana'ga e'i ore ve hako: “Yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua mombohara'ga po ti o'a judeuramo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Gaha po ti pe nderu ji pyri yvagi pe nehê,” ei Tupana'ga ore ve hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo hêa pe. ²³ Aerê po ti ğa nhanderuvete'ga mbohetekatui a'ero nehê, ei ga. Ağwamo vehevi po ti ğa ga mbohetei ga kwahaheteavo nehê. Gara'uva po ti ga mboheteukari ğa pe nehê. A'ea Tupana'ga opota nanongara'ğa omboheterame, ei Jesus'ga hêa pe. ²⁴ Ndaha'oi Tupana'ga, ei ga. Kiroki ğa ga mbohete – tojipokoguka ti ğa gara'uva pe a'ero ga mboheteavo. Tokwaha hete ti ğa ga mboheteavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo hêa pe.

²⁵ A'ero hêa ei ga pe:

—Messias'ga po ti uhu tuhê nehê Tupana'ga remimbuhurukara'ga Cristo'ga, ei hêa. Urame po ti gaha imombe'upavi mbatera nhande ve nehê, ei hêa Jesus'ga pe.

²⁶ —Ji tuhê Messiasramo kiro ji nhi'iği nde ve, ei ga onhimombe'gwovo hêa pe.

²⁷ Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ğa jivyri cidade hugwi ua ga pyri. Igwete ğa nhimomby'ai ga repiaga hêa monhi'iğame. A'ereki judeus'ğa mbo'ehara'ğa nonhi'iği kunhangwera'ğa pe jipi. A'ero ğa nhimomby'ai Jesus'ga repiaga. Ğa nde'i reki ga pe: “Maraname nde nhi'iğuhüi hêa pe?” nde'i ğa. “Gara nde erepota hêa hugwi?” A'ea ğa nde'i Jesus'ga pe.

²⁸ Kiro hêa hejari imohina yhya ryrua a'ero ojivya ogwovo cidade pe. Igwete hêa ei ga mombe'gwovo pevove'ğa pe:

²⁹ —He pejijo xaho ji rupi ga repiaga, ei hêa. A'ereki ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera, ei hêa ğa pe. Mara'ngu po Messias'ga tuhê Tupana'ga remimbuhurukara'ga tuhê? ei hêa ğa pe ga mombe'gwovo.

³⁰ A'ero ğa nduri cidade hugwi ua Jesus'ga pyri tihepia ti ga javo.

³¹ Ğa vahema renonde Jesus'ga remimbo'ehara'ğa eğa'ei ga pe:

—Jesus, here i'gwovo.

³² —Nhirembi'ua pe ndapekwahavi reki, ei ga ğa pe.

³³ —Marã? ei ğa ojohupe a'ero. Mara'ngu po ğa herua mbatera ga pe ra'e garembi'uramo? ei ğa ojohupe.

³⁴ Igwete ga ei ğa pe:

—Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoi – kiroki ga ji mbuhuruka yvya koty, ei ga. Ga ji mboporavyky avo. A'ero ji taporavyky pa katu ga pe, ei ga. A'ea pe ji ei a'ero nhirembi'ua. A'ereki ji rekorame garemimbotarimova'ea rehe a'ea ji mbopopoaka nhirembi'ua ja, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁵ —Pe'ji pe: “Quatro jahya ipora rehe po ti itiniği koapora nehê,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e pe me: Pehepia ti kohoa. Kiroğwe tuhê itiniği koapora. Kiroğwe po ahe imopeni herua hamo, ei ga ğa pe. Tamombe'u katu pe me, ei ga. Ji rehe ğambojikoga pe ji ei reki koapora imopena imombe'urame, ei Jesus'ga. Nahã ji ei a'ero: Pe'ji pe pejiyvyteri pe: “Aerêji po ti nhande ğa mbojikojikogi Jesus'ga rehe nehê,” pe'ji pe, ei ga. Ji ki a'e te a'e

pe me: Tape'ei poro. Pehepia ti ġa. Kiroġwe ġa jikogi ġweri ji rehe, a'e ji, ei ga. Kiroġwe tuhē po pe ġa mbojikojikogi ji rehe hamo, ei ga ġa pe.

³⁶ —Kiroki ga omopemopē koapora herua – ga mbohory a'ero koapora, ei ga. Ga javijitehe ojipe'ga roryvamo no – kiroki ga ot̄y na'ē, ei ga. Ġa memei hory hete a'ero ojogwerekovo it̄yhara'ga imopēhara'ga pavēi, ei ga. Imopēhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo no – kiroki ġa ombojiko ojipe'ġa ji rehe. Ojikogame ji rehe po ti ġa ndekoi yvagi pe nehē no, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ji mombe'u ypy ojipe'ġa pe tojiko ti ġa ga rehe javo – it̄yhara'ga javijitehe ko ġa ndoryvamo ġambojikohara'ġa pavēi. Ġa hory hete a'ero ojogwerekovo nhimombe'uypyhara'ġa ġambojikohara'ġa pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁷ —Nahā ko nhanenhi'iġa jipi, ei ga. “Gaha ot̄y. Ojipe'ga reki omopē herua ojive,” xa'e nhande, ei ga. A'itituhēva'ea tuhē ko nhanenhi'iġa. ³⁸ A'ereki na ja jara'ġa ji mombe'umbe'u tojiko ti ġa ga rehe javo. Pehe reki ġa mbojikojiko ji rehe, ei ga. Ymya pe nanhimombe'ui pejikovo, ei ga. Aerē ji pe mondoukari ġa mbojikojikogukaraġwama jijihe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁹⁻⁴⁰ Kiro Samariapeve'ġa nduri ovahema Jesus'ga pyri a'ero. A'ereki Samariapevehēa omombe'u jipe ga ocidadepeve'ġa pe. “Jesus'ga omombe'u pa ji ve jirekoagwera,” ei hēa ga mombe'gwovo ġa pe. Hēanhi'iġa renduva ġwaramo ġa jikojikogi Jesus'ga rehe a'ero onhimongyavo. Kiro ġa nduri Jesus'ga pyri a'ero tihepia ti ga javo.

—Epytaahi'vi ti ore pyri, e'ie'i ġa ga pe.

—Kwa, ei ga.

Mokōi ga kiri ġa pyri a'ero. ⁴¹ Igwete ga nhimombe'umbe'ui ġa pe. Ganhi'iġa renduva ġwaramo jara'ġa jikojikogi ga rehe no onhimongyheteavo. ⁴² A'ero ġa ei hēa pe:

—Nenhi'iġa renduva ġwaramo jate rūi ore jikogi ga rehe kiro, ei ġa hēa pe. Ganhi'iġa tuhē ore orohendu ikwahava kiro, ei ġa. Nurā ore ei: “Ga ko vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua momboharamo tuhē,” ei ġa hēa pe.

Kiro ndera'yra'ga nhimohiġatui, ei Jesus'ga ahe ve

⁴³ Mokōi Jesus'ga kiri pevo. A'ero ga hoi Galilíapeve'ġa gwyrri pe upa. ⁴⁴ A'ereki Jesus'ga e'i jipe: “Kiroki ġa pevo u Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga gwyrri pe – ġa nomondoimohina ga rehe jipi,” ei ga. ⁴⁵ A'ero Jesus'ga hoi Galilíapeve'ġa gwyrri pe. Ga repiagame ġa ndoryndoryvamo ga rehe. A'ereki ġa gwepia na'ē Jesus'ga cidade de Jerusalém me. A'ereki ġa oho na'ē pevo toryva repiaga. Pevo ġa hepiapavi Jesus'ga japoparavuhurame ahemonhimomby'ava'ea. Nurā ġa ndoryndoryvamo Jesus'ga rehe ga repiaga ogwyrri pe.

⁴⁶ Aerē Jesus'ga hoa'javi cidade de Caná pe Galilíapeve'ġa gwyrri pe jitehe – perope ga ombote yhya vinhoramo ikwehe. A'ero jitehe Jesus'ga hoi. A'ero ga ruri Jesus'ga pyri ġanduvihava'gareheve'ga. Gara'yra'ga itetirūa hete ojipe'ġa cidade pe Cafarnaum me.

⁴⁷ Galilíapeve'ġa e'i ga pe a'ero:

—Uhu Jesus'ga kiro nhande pyri Judéapeve'ġa gwyrri hugwi, ei ġa ga mombe'gwovo ga pe.

A'ero ga ruri Jesus'ga pyri javo.

—Herejo xaho ji rupi jira'yra'ga repiaga teremombi ti karugwara ga hugwi, ei ga. A'ereki ga omano ġweri, ei ga Jesus'ga pe.

⁴⁸ Igwete Jesus'ga ei:

—Hepiage'ymame ahemonhimomby'aheteva'ea po pe ndapejikogi tuhē ji rehe, ei ga ga pe.

⁴⁹ —Xaho tuhē ti ji rupi, ei ga Jesus'ga pe. Nde hoe'ymame po ti jira'yra'ga manoi a'ero nehē, ei ga.

⁵⁰ —Kiro ndera'yra'ga nhimohiġatui, ei Jesus'ga ga pe. Heregwovo ga pyri a'ero ga repiaga, ei ga.

Gwerovia ga Jesus'ga nhi'iġa a'ero ogwovo tahepia ti javo. ⁵¹ Ga horame pea rupi gapyrive'ġa nduri ga rovatiamo.

—Onhimohiġatu kiro ndera'yra'ga, ei ġa ga pe.

⁵² —Marananime kwara nhimonaname ga rehe raji'i? ei ga ã ga pe.

—Kirame ahaji katu nhimonaname ga rehe oji'i, ei ã ga imombe'gwovo ga pe.

⁵³ A'ero ga ikwahavi javo.

—A'ea rupi tuhẽ Jesus'ga ei ji ve oji'i: “Kiro ndera'yra'ga nhimohiãatui,” ei ga.

A'ero ã ga jikopavi Jesus'ga rehe gaha ãwongapeve'ã ga pavẽi.

⁵⁴ Mokõï a'ero Jesus'ga rura'java Galilãapeve'ã ga gwyrï pe Judãapeve'ã ga gwyrã hugwi. Urypyrame ga ojipeji oapo ahemonhimomby'ava'ea hepiuka ã ga pe. Kiro ura'javame ga ojipea oapo imombiga karugwara ga hugwi.

5

Jesus'ga omopo'ã ahe

¹ Aerẽ judeus'ã ga japoi toryva Jerusalém me. A'ero Jesus'ga hoi tahepia javo. Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi ypia'ia pyri. ² Jerusalém jupihava pyri ypia'ia u – perope hovapytymbava pyri. Jurukwara rupi ã ga heno'eno'ẽi ovelhas jipi. Betezata ei judeus'ã ga ypia'ia pe. Gwereco mbohapyrete cinco tapyi'ia ypia'ia pyri. ³ A'ea gwyrï pe itetirũave'ã ga nhinoãï upa ypia'ia pyri onhimongyavo jipi. Hehae'yve'ã ga ko pevo u jipi ipyka'naka'nauhũve'ã ga pavẽi nomyive'ã ga pavẽi. [⁴ A'ereki amoamome Tupana'gapyrive'ga ogy yhya pype ya momyina. Kirẽ kiroki ã ga oho ppy yhya pype – ãhã onhimohiãatu a'ero. Nahã ã ga horame ipype ga rugarurirẽ ãgatetirũaparavuhua ipigi ã ga hugwi a'ero. Nurã itetirũave'ã ga nhinoãï upa ypia'ia pyri jipi taho ppy ti ipype javo.] ⁵⁻⁶ Igwete Jesus'ga ipyka'nauhũve'ga repiagi pevo. “Ymyahũ hete ga ka'nauhũro,” ei Jesus'ga. A'ereki he'yjuhu trinta e oito kwara gaka'na rehe. Ikwahavame Jesus'ga ei ga pe:

—Ndepyry hete pota nde? ei ga.

⁷ —Jipyry pota ji novã, ei ipyka'nauhũve'ga ga pe. A'ereki nanhimbojyhavi ipype ya momyiname jipi, ei ga. Ji hopotarama ipype ojipe'ga hojipei ipype ji renonde jipi, ei ga Jesus'ga pe.

⁸ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Epo'ã! Epyhy ti ejikupeupava herogwovo, ei ga.

⁹ Kotihĩ ga pyryvamo a'ero opo'ama herogwovo. A'ea ko sãbado judeus'ã ga poravykye'yma. ¹⁰ Nurã judeus'ã ga nduvihava'ã ga ei ika'nauhũgwera'ga pe:

—Kiroãwe ko sãbado, ei ã ga. Ndepyryvi nde herohoi ejikupeupava kiroãwe, ei ã ga pe. A'ereki Moisésva'ea e'i: “Po ahe ndogwerohoi te mbatera sãbado rupi nhandeporavykye'yma rupi,” ei ahe ikwatija, ei ã ga pe.

¹¹ Igwete ga ei:

—Akoja'ga – kiroki ga ji mopo'ã ko – gaha e'i ji ve: “Epyhy ti herogwovo,” ei ga ã ga pe.

¹² —Ma'ã ga e'iuhu nde ve naerũ herohoukaraãwama? ei ã ga pe.

¹³ Ika'nauhũgwera'ga ndokwahavi reki Jesus'ga. A'ereki Jesus'ga oho jipe ãgande'yjuhua pytera rupi ogwovo.

¹⁴ Aerẽ Jesus'ga ga repiagi judeus'ã ga jatykahavuhua pype. Igwete ga ei ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga ga pe. Erepo'aãatu nde kiro, ei ga. Terekote'varuhua'javi ti a'ero, ei ga. Po ti nde nderephiri ejikote'varuhua hugwi, a'ero po ti koji'i tehe nde mbatera rahya hepiagi nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁵ A'ero ika'nauhũgwera'ga hoi imombe'gwovo judeus'ã ga nduvihava'ã ga pe.

—Gaha ji mopo'ã Jesus'ga, ei ga ã ga pe.

¹⁶ Nurã ã ga imbote'varuhupotari Jesus'ga pe. A'ereki ga omombimombi ãgatetirũã ã ga hugwi sãbado rupi jipi.

¹⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga oporavykye'yymi jipi ã ga pokopokoga, ei ga. Ga javijitehe ji aporavykye'yymi ã ga pokoga no, ei Jesus'ga.

¹⁸ Ganhi'ã ga renduvame koji'i ã ga Jesus'ga jukapotari a'ero.

—A'ereki sábadu rupi ga oporavykyuhu imombiga ġatetirūa ġa hugwi nhaneramon-hava'ea nhi'iġa rendukatue'yama, ei ġa. Johe'i tehe garekote'varuhua. Jiruva'ga ei ga Tupana'ga pe no, ei ġa. Nahā ga nhimongopotaruhui Tupanamo a'ero, ei ġa.

Nurā ġa Jesus'ga jukapotari a'ero.

Tupana'ga gwa'yra'ga mongoi ġwemimbotarimova'ea rehe

¹⁹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Jihi Tupana'ga ra'yramo ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe. Akwaha ji Tupana'ga reaporoġitakatua jitekovo. A'ea rehe jate ji reaporoġitaro a'ero, ei ga. Okoe'yimi ga ġwemimbotarimova'ea rehe. Garemimbotarimova'ea rehe javijitehe ji rekoe'yimi no gara'yramo, ei Jesus'ga. ²⁰ A'ereki jiruva'ga ji arō hete, ei ga. A'ero ga ikwahapavukari ji ve gweaporoġitakatua, ei ga. Koji'i po ti ga ikwahavukari ji ve nehē no, ei ga. “Nahanahā po ti nde rekoi ġa monhimomby'avo nehē,” e po ti ga ji ve nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

—Pryry hete tuhē ji ika'nauhūve'ga mopo'ami, ei ga. Johe'i tehe po ti ji japoi pryryheteve'ea nehē. A'ero po ti pe nhimomby'ahetei a'ea rehe nehē, ei ga. ²¹ A'ereki jiruva'ga omanove'ġa mbogwera ġa mongovo, ei ga. Ga javijitehe jihi gara'yramo ġa mbogwerapotarame ji ġa mbogweravi ġa mongovo no, ei Jesus'ga. ²²⁻²³ Jihi a'e jara'ġa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e ji, ei ga. Jara'ġa pe ji ei: “Ndepyry nde ejikoga ji rehe. Yvagi pe ti nde ruvi avuirama nehē,” a'e ji, ei ga. Tupana'ga tuhē nde'i ġa pe. A'ereki ga e'i ji ve gwa'yramo: “Ndehe ti ere ġa pe tanembohete ti ġa,” ei ga ji ve a'ero, ei Jesus'ga. Ombohete ġa Tupana'ga. Na jitehe po ti ġa tanhimbohete nehē no, ei ga. Kiroki ġa nanhimbohetei – ġa nombohetei jiruva'ga no nhimbuhurukara'ga, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁴ —Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Ġa hendukaturame nhinhi'iġa ojikoga Tupana'ga rehe nhimbuhurukara'ga rehe, gweaporoġita pyahu ko ġa a'ero, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehē no, ei ga. Nda'ei po ti ji ġa pe nehē: “Peko te'varuhu pe,” ei ga. A'ereki ġa ndohoa'javi kiro hahyva'ea ruvihava viara rupi. Yvaga viara rupi ġa hoi a'ero Tupana'ga pyri nehē, ei ga. ²⁵ Tamombe'u katu tuhē pe me, ei Jesus'ga. Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako. Okote'varuhuve'ġa po ti henduvi nhinhi'iġa nehē aġwamo vehevi reki. Hendukaturame po ti ġa ndeaporoġitapyahuro nehē, ei ga. ²⁶ Tupana'ga hete ahe mongoi ahe monguva. Ga javijitehe ji gara'yramo ahe mongoi no. A'ereki ga ahe mongokari ji ve. ²⁷ Na jitehe Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti ere okote'varuhuve'ġa pe peko te'varuhu pe javo,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. A'ereki ji ko yvagipeva'ea. Yvyakotyva'ea ko ji no, ei ga.

²⁸ —Tapenhimomby'auhui ti nhinhi'iġa renduva, ei ga. Aerē po ti ahe nhaporemu henduvi nhinhi'iġa nehē. ²⁹ Henduvame po ti omanove'ġa kwerava'javi nehē. Okokatuve'ġa po ti okwera okovo Tupana'ga pyri avuirama nehē, ei ga. Okote'varuhuve'ġa po ti okwera nehē no. A'ero po ti ji ei ġa pe: “Pendekote'varuhuro ġwaramo po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e po ti ji ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

A'iti tuhē Tupana'ga Jesus'ga mbuhuruka

³⁰ Igwete Jesus'ga ei ġa pe no:

—Nhiremimbotarimo rūi ji ei ġa pe peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga ji mbo'euka. Garemimbo'ea rupi jate ji ei a'ero, ei Jesus'ga. Nurā hupi katu ji ei jara'ġa pe peko te'varuhu pe javo. Hupi katu ji ei jara'ġa pe no pepyry hete pe javo, ei ga. A'ereki nhiremimbotarimova'ea rehe rūi ji rekoi. Jiruva'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhimbuhurukara'ga rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

³¹ —Po ti jihi tehe anhimombe'u pe me, a'ero po ti pe ndajireroviari nehē hamo ga hete onhimombe'u javo ji ve, ei ga. ³² Ojipe'ga ji mombe'u no jiruva'ga, ei ga. Akwaha hete ji nhimombe'ukatua. A'ereki a'itituhēva'ea garemimombe'ua, ei ga ġa pe.

³³ —Pehe pemondo ġa João Batista'ga pyri raikwehe tonhimombe'u ti ga javo, ei ga. Onhimombe'urame a'ero ga ei a'itituhēva'ea pe. A'ereki ga ji mombe'u katu no, ei ga.

³⁴ Ji ve rüi po ojipe'ğa ji mombe'ukatui hamo, a'e ji. Pe me po ğa ji mombe'ukatui hamo tokwaha ti ğa ga javo, ei ga ğa pe. Nurã ji ei João'ga remimombe'uagwera pe taperovia ti. Heroviarame po ti pe jikogi ji rehe nehẽ pejigwove'yma hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁵ —João'ga ko hyapehava ja. A'ea hendy'javame gwepiuka nhande ve tokwaha ti ğa javo, ei ga. Na jitehe João'ga ji repiukari pe me ikwehe tokwaha ti ğa Jesus'ga javo, ei ga. Ga pe mbo'e katu novia. A'ero pe ndoryvamo jiji garemimbo'ea rehe novia, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁶ —A'apo ji ahemonhimomby'ava'ea jipi. A'ereki Tupana'ga oapoapouka ji ve, ei ga. Nhirembiapoa tuhẽ ji kwahavukari pe me a'ero, ei Jesus'ga. João'ga nhi'iğa ji kwahavukari pe me no. Koji'i reki nhirembiapoa ji kwahavuka pe me João'ga nhi'iğa hohe, ei Jesus'ga. Nhirembiapoa repiaga ǧwaramo po pe'ji hamo: “Tupana'ga ga mbuhuruka tuhẽ kokoty a'ea apouvouka ga pe,” pe'ji po pe hamo, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁷ Nhimbhurukara'ga jiruva'ga ji mombe'u katu no, ei ga. Ndapehepiagangavi pe gara'oa. Pejiapyakwara pyvõ pe napehenduvangavi ga nhi'iğame no, ei ga. ³⁸ Pe ndapekopotari ganhi'iğa rupi, ei ga ğa pe. A'ereki pe ndaperoviari nhinhi'iğa. Gaha reki ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁹ Pehepiepia katu pe aherembikwatijara novia Tupana'ga mombe'uhara, ei ga. “A'ea repiagame po ti nhande ikwahavi nhanderekoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri nehẽ,” pe'ji po pe pejohupe novia, ei ga. Aherembikwatijara jitehe reki ji mombe'u pe me novia, ei Jesus'ga ğa pe. ⁴⁰ Emo pe ndapejikopotari ji rehe. Ndapejori ko pe ji pyri toroko ti Tupana'ga pyri nehẽ jave'yma ji ve, ei ga.

⁴¹ —Ji nda'ei ahe ve tanhimbohete ti ğa javo, ei Jesus'ga. ⁴² Pe ki a'e te ji atyvihu, ei ga. Anhimombaragwaha ji pe ndehe. Pe napearõi tuhẽ Tupana'ga, ei ga ğa pe. ⁴³ Ajo ji jiruva'ga hugwi. A'ereki gaha ji mbuhuruka pepyteri pe ji mombe'u ti ğa pe javo, ei ga. Pe ki a'e te ndapekoi ji rehe. Ojipe'ğa ko onhimbhuteheuhu pepyteri pe. Ǧa ndehe pe ndekoi a, ei Jesus'ga ğa pe. ⁴⁴ Pyry pe me pe nhomboheteheteuhui a. Pe ndapekoi reki Tupana'ga remimbohetea rehe. Ga jate ko Tupanamo, ei ga. Emo pe ndape'ei: “Xako katu ti Tupana'ga ti tianembohete.” A'ea pe ndape'ei. Nurã tegwete pe me pejikoga ji rehe, ei ga ğa pe.

⁴⁵ —Ji rüi po ti imombe'umbe'ui Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe. Moisésva'ea po ti imombe'ui a'ea ga pe nehẽ, ei ga ğa pe. Pe'ji po pe novia: “Aerẽ po ti Moisésva'ea vavagahivi nhande rehe Tupana'ga pyri nehẽ,” pe'ji po pe novia, ei ga. Emo po ti ahe omombe'u Tupana'ga pe pendekote'varuhua nehẽ, a'e ji, ei ga ğa pe. ⁴⁶ Moisésva'ea ji mombe'ukatui reki ji kwatija hako. Po pe Moisésva'ea nhi'iğa reroviari tuhẽ hamo, a'ero po pe nhinhi'iğa reroviari hamo no, ei ga. ⁴⁷ Pe ndaperoviari reki ahenhi'iğa – kiroki a'ea ahe okwatija inoğa. Nurã pe ndaperoviari tuhẽ nhinhi'iğa no, ei Jesus'ga ğa pe.

6

Jesus'ga ombohe'yi mbatera cinco milva'ea pe (Mateus 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Aerẽ Jesus'ğa hero'yahavi ypihua aherovai Galiléiapeva'ea aherovai. Tiberiádespeva'ea ei ğa ypihua pe no. ² He'yjuhu hete ko ğa ogwoogwovo Jesus'ğa ndeviri. A'ereki ğa gwepigwepia ahemonhimomby'ava'ea – kiroki Jesus'ga oapoapouka imombiga ǧate-tirúa ğa hugwi. ³ Igwete Jesus'ga hoi vytyruhua rehe oina ǧwemimbo'ehara'ğa pavẽi. ⁴ A'ea rupi judeus'ğa oapo ǧwerĩ toryva cidade de Jerusalém me. Páscoa ko toryva rera. ⁵ Igwete Jesus'ga jovavuri he'yive'ğa ndepiaga – kiroki ğa u ga pyri okovo. A'ero ga ei Filipe'ga pe:

—Mome po ti nhande ipyhygi mbatera akoja'ğa nembu'uağwama nehẽ? ei Jesus'ga ga pe.

⁶ Jesus'ga okwahavipe reki ġwemimondoaġwama ġa pe. Emo oyvyteri pe ga ei tahendu ti Filipe'ga nhi'iġa ji ve javo. Nurã ga ei Filipe'ga pe: “Mome po ti nhande ipyhygi mbatera ġanembi'uaġwama?”

⁷ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Po ti he'yjuhuva'ea duzentos nhande imondoi itambere'ia hehe nehẽ ndohygi'i'i po ti mbatera ġa ndehe nehẽ, ei ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete.

⁸ Igwete André'ga – ga ko Jesus'ga remimbo'eharamo no Simão Pedro'ga irũ'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

⁹ —Avo tapihama'ga mbohapyrete cinco herekoi pães trigo'java'ea apopyra cevada apopyra, ei ga imombe'gwovo Jesus'ga pe. Dois ga pira'ia herekoi no. Emo mbohapyretero ġwaramo ndohygi tuhẽ ġa ndehe nhaporem, ei ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pe'ji ti ġa pe toapyapy ti ġa upa, ei ga.

Ġa erame ġa pe ġa apygi nhungwa'via rehe a'ero. A'ereki nhungwava gwereko pa pevo. He'yjuhu hete ko akwaimbae'ġa cinco mil. Kunhangwera'ġa ndehe koji'i tehe ġa nde'yjuhuhetero tayri'ġa ndehe no. ¹¹⁻¹² Kiro Jesus'ga ipyhygi tapihama'ga apoa pães javo Tupana'ga pe.

—Ndepyry hete nde imbuhuruka pão ore ve, ei ga ga pe.

A'ero ga ima'ema'ẽukari imondovouka ġapo pe – kiroki ġa oapyapy upa. Na jitehe ga ipyhygi pira'ia javo Tupana'ga pe. A'ero ga ima'ema'ẽukari ġa pe. Ombohe'yjuhu hete reki ga pães pira'ia reheve ġa moytaromouka. Aerẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pemono'ono'õ ti hembyruera tipo'ru ti aerẽ nehẽ javo, ei ga.

¹³ Kiro ġa hoi imono'ono'oġa hembyruera a'ero imotynahema yrua. He'yiva'ea doze ġa imotynahemi yrua. A'ereki he'yi pães rembyruera cincova'ea rembyruera ġa i'upavirẽ.

¹⁴ Hepiagame pevove'ġa ei a'ero:

—Ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga oapo pão imbohe'yja nhande ve, ei ġa. Ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga tuhẽ! Moisésva'ea omombe'u ga hako uhu po ti ga yvya koty javo. Ga tuhẽ reki, ei ġa ojohupe.

¹⁵ Jesus'ga okwahavipe ġandeaporoġita. A'ero ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa nduri ji pyhygahyavo ji rerogwovo oreruvihavuhuhetero ti eko javo ji ve nehẽ,” ei ga. “A'ea rehe rũi ji ruri yvya koty,” ei ga oyvyteri pe.

Nurã Jesus'ga hoa'javi ogwovo ġa hugwi. Ga tehe oho a'ero yvytyruhua rupi.

Jesus'ga oho yjapea rupi

(Mateus 14.22-33; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Ka'aruheterame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi ypiahu pe. ¹⁷ Igwete ġa avi yhara pype xajivy ti Cafarnaum me javo. Ypytunamo ġa pe a'ero ġa horame. Jesus'ga nduri ve ġa pyri. ¹⁸ Kiro vyruhua ruri imotypepemuhuamo ġa pe. ¹⁹ Igwete ġa ipyvupyvuri a'ero. Irupe cinco quilômetros ġa hoi ppyteri pe. A'ero ġa Jesus'ga repiagi ga rurame. Yhya japea rehe ga pyrũpyruġi ua yhara pyri.

—Gara katu? ei ġa.

A'ereki ġa okyhyji hete hepiagame garura yjapea rupi.

²⁰ —Tapekyhyji ti, ei Jesus'ga ġa pe. Jihi ko koro ako, ei ga.

²¹ A'ero ġa ndoryvamo here'ava ipype javo ga pe. Nanime ġa vahemi aherovai a'ero.

Tiheka ti Jesus'ga, ei ahe

²²⁻²³ Ko'emame jara'ġa ei – kiroki ġa opyta ypiahua aherovai – perope ġa o'u pão Jesus'ga nhi'iġirẽ Tupana'ga pe hehe. Ko'emame ġa ei o'ama:

—Mome po Jesus'ga hoi? ei ġa ojohupe. A'ereki ojipeji ġa herekoi yhara oji'i. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa avame ipype herogwovo Jesus'ga ndohoi ġa ndupi kirame oji'i. Ahã ojipea yhara gahohava, ei ġa. Mome po ga rekoi a'ero? ei ġa ojohupe.

Ojipe'ğa gweru yhara cidade de Tiberíades hugwi kiro imboja pevo ğa pyri. ²⁴ Ğayhara pype ğa aĝa'avi upa a'ero xajivy javo. A'ereki ğa ndohepiaga'javi Jesus'ğa pevo. Aerë ğa vahemi cidade de Cafarnaum me tiheka ti Jesus'ga avo javo.

Jesus'ga ko pãohetea'jave'ga

²⁵ Jesus'ga repiagame ğa ei a'ero:

—Jesus, maname nde ruri kokoty raji'i? ei ğa ga pe.

²⁶ Igwete Jesus'ga ei:

—Tamombe'u katu tuhë pe me, ei ga. Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pe ndape'ei reki ji ve: “Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukaramo oko. Nurã ti tiheka ga repiaga ga kwahava.” Ndape'ei pe a'ea, ei ga. Pe'uuhu pe pão nhiremimondoa penhimoytaromouka oji'i. Nurã ko pe ji rekaruhi toro'ua'ja ti javo, ei ga ğa pe. ²⁷ Tape'aĝatarahivuhui po pe mbatera rehe hamo tiugweugwei nhande javo. Nanongara mbatera opa pa jipi. Tamombe'u katu ti pe me, ei Jesus'ga ğa pe. A'ea rehe po pe aĝatarahivamo hamo – kiroki a'ea ahe mboheaporoĝita pyahu avuirama ahe mongoaĝwama – a'ea rehe po pe aĝatarahivamo hamo a'ea tipota hete javo, ei ga. Pejikogame ji rehe po ti ji pe mboheaporoĝitapyahui pe mongovo Tupana'ga pyri a'ero nehë. A'ereki Tupana'ga jiruva'ga ji mbopopoaka ahemonhimomby'ava'ea japovouka ji ve, ei ga. Nahã ga hepiukari pe me jihi Jesus'ga mondouka pe pyri javo pe me, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁸ A'ero ğa ei ga pe:

—Marã po ti ore rekoi jipi nehë Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe orokovo nehë? ei ğa.

²⁹ Igwete Jesus'ga ei:

—Nahã po pe ndekoi hamo, ei ga. Pejiko ti ji rehe. A'ereki Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Nahã po ti pe ndekoi garemimbotarimova'ea rehe nehë, ei ga ğa pe.

³⁰ A'ero ğa ei ga pe:

—Marãva'ea po ti nde ereapo ore ve ore monhimomby'avo nehë ndereroviaraĝwama nehë? ei ğa Jesus'ga pe. Gara ti nde ereapo hepiuka ore ve nehë? ei ğa. ³¹ Nhaneramonhava'ea o'uo'u maná mbeju'ia'javuhuva'ea pãoramo ongae'yi me hako. Nahã ikwatijara ei imombe'gwovo: “Yvaga hugwi ahe imbuhurukari pão ahe ve to'u ğa javo,” e'i, ei ğa.

³² Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Tamombe'u katu tuhë pe me, ei ga. Moisésva'ea rüi ombuhuruka pe me pão yvaga hugwi. Jiruva'ga ko ombuhuruka pe me pãohetea yvaga hugwi, ei ga ğa pe. ³³ A'ereki Tupana'ga remimbuhura ogy yvaga hugwi vyakotyve'ğa mboheaporoĝitapyahuavo ğa mongovo avuirama, ei ga ğa pe.

³⁴ A'ero ğa ei ga pe:

—Kotihĩtihi ti embuhu a'ea ore ve a'ero, ei ğa.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Jijive ko ji ei pãohetea. A'ereki jihi ajy Tupana'ga hugwi ikwehe, ei ga. Jihi po ti ğa mboheaporoĝitapyahui ğa mongovo nehë. Ğa i'urame pão avova'ea po ti ğa jugweja'javi nehë. Oy'urame po ti ğa ygweja'javamo nehë, ei ga. Po ti ji rehe ğa jikogame a'ero po ti ğa ndopotara'javi hajiheve'ğa omombyryharamo. “Jesus'ga jate nhande mombyry nhande mboheaporoĝitapyahuavo,” e po ti ğa nehë. Ğa po ti horyoryve'yimi a'ero jireheva'ero nehë, ei ga ğa pe.

³⁶ —A'e ko ji pe me ko, ei ga. Ji repia ko pe novĩa. Emo pe ndapejikogi ji rehe, ei ga.

³⁷ Jiruva'ga ombuhurukaramo ji pyri po ti ğa nduri ojikoga ji rehe. Kiroki ğa uhu toroko ti ndereheva'ero javo ji ve – ji ti nda'eaĝwami ğa pe ji ndopopotari pe jireheva'ero jave'yima ğa pe, ei ga. ³⁸ A'ereki ji ajy yvaga hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga. Ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, ei ga ğa pe. ³⁹ Nahã ga ei ji ve nhimbuhurukara'ga: “Kiroki ğa ji ğa mondouka nde pyri ndereheva'ero – ereko katu pa ti ğa tohoyme ti ğa hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehë,” ei ga ji ve, ei Jesus'ga. “Embogwera pa ti ğa ğamanoa hugwi ejivyra'javame vyva

koty nehê,” ei ga ji ve, ei ga. ⁴⁰ “Kiroki ġa nhimombaragwahavi nde rehe ojikoga – ġa po ti oko pyahu okovo ji pyri nehê,” ei jiruva'ga ji ve, ei ga ġa pe. Jihi po ti ambogwera ġa a'ero jijivyra'javame nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa ete'varuhui ga mombe'gwovo ojohupe a'ero.

—Maranuhūrame ga euhui jihi ko pāohetea javo? “Yvaga hugwi ji jyvi ikwehe,” e'iuhu ga, ei ġa. ⁴² Ga ko Jesus'ga rūi naerū José'ga ra'yramo? Orokwaha memei ore ġa garuva'ga gayhēa reheve, ei ġa. Maraname te ga euhui naerū: “Ji ko ayy yvaga hugwi ikwehe”? ei ġa.

⁴³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pepi ti pe'ete'varuhua hugwi, ei ga. ⁴⁴ Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ġa ndojikogi ji rehe a'ero. Ġa jikogame ji rehe po ti ji ġa mbogweravi ġamanoa hugwi jijivyra'javame nehê, ei ga. ⁴⁵ Nahā Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ei ikwatija hako: “Tupana'ga po ti ġa mbo'epavi nehê,” ei ahe hako, ei Jesus'ga. Kiroki ġa ġwendu katu jiruva'ga nhi'iġa ga ombo'erame – ġa ojiko ji rehe a'ero, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Ji nda'ei: “Gwepia ġa jiruva'ga.” A'ereki ndohepiagi tuhê ġa ga a, ei ga. Jihi jate ahepia jiruva'ga. A'ereki Tupana'ga hugwi ji ruri ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ —Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ġa heaporoġita pyahu kiro. Aerê po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê no, ei ga. ⁴⁸ Jihi ko pāoheteramo ako. Jihi amboheaporoġita pyahu ġa mongovo avuirama, ei ga. ⁴⁹ Penamonhava'ea o'uo'u maná pāoramo ongae'yi me jipi, ei ga. Emo ahe omano, ei ga. ⁵⁰ Pāohetea ki a'e te oyy yvaga hugwi. Nanongara i'urame po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri okovo nehê, ei ga. ⁵¹ Jihi ko pāoheteramo ako jijyva yvaga hugwi ġa mongouvouka. Po ġa jikogame ji rehe a'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei ga. Pāohetea – akoja ti ji amondo pe me nehê tape'u ti javo – a'ea ko jira'oramo, ei ga. A'ea po ti ji imondoi vvyakotyve'ġa ndepyga ġa mongouvouka nhimanorame nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵² Ganhi'iġa renduvame judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'iġayvari a'ero.

—Marā po ti ga imbuhurukarhui gwa'oa nhande ve nehê tape'u ti javo? ei ġa ojohupe.

⁵³ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhê pe me, ei ga. Tupana'ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. Po ti pe i'ue'ymame jira'oa jirekoa reheve, a'ero po ti pe napendeaporoġitapyahui avuirama nehê, ei ga. ⁵⁴ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġa ko heaporoġita pyahu avuirama. Aerê po ti ji ġa mbogweravi jijivyra'javame nehê, ei ga. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei ga. ⁵⁵ A'ereki jira'oa ġanembi'ua tuhê jirekoa pavēi. ⁵⁶ Kiroki ġa o'u jira'oa jirekoa reheve – ġahā ojihe'a hete ji rehe. Jihi ajihe'a hete ġa ndehe no, ei ga. ⁵⁷ Jiruva'ga ji mbuhuruka kokoty. Gaha ojipe'ġa mongouka. Gaha ji mongouka no, ei ga. Na jitehe kiroki ġa o'u jira'oa – jihi ti ġa mongo pyahu nehê no, ei ga ġa pe. ⁵⁸ Jira'oa ko pāoheteramo – a'ea oyy yvaga hugwi. A'ea ko akoja atyvi – kiroki penamonhava'ea o'u aerê omanomo hako, ei ga. Pāohetea ġa i'urame po ti ġa ndeaporoġitapyahuro nehê. Aerê po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵⁹ A'ea Jesus'ga ei judeus'ġa jatykahava pype Cafarnaum me. Onhimi reki Jesus'ga nhi'iġa ġa pe ga erame to'u ti ġa jira'oa jirekoa reheve javo. A'ereki Jesus'ga e'i reki ġajikoga pe ojihe.

Opohi ahe Jesus'ga hugwi

⁶⁰ Nahā Jesus'ga he'yive'ġa mbo'embo'ei ġa nderekovo. Henduvame ganhi'iġa ġa ei ojohupe:

—Onhimi hete ganhi'iġa nhande ve, ei ġa. Nohendukatui po ahe a'ea, ei ġa.

⁶¹ Jesus'ga oyvyteri pe okwahavipe ġa'ete'varuhua ojive. A'ero ga ei ġa pe:

—Nhinhi'iġa pe monhimboahivuhui naerū? ei ga. ⁶² Po ti pe hepiagi jjiipura yvagi pe nehê – perope ji ajuvypy – marāi po ti pe nehê naerū? ei ga ġa pe.

⁶³ Tupana'ga ra'uva omboheaporoġita pyahu vvyakotyve'ġa mongovo. Vvyakotyve'ġa nomboheaporoġitapyahui ojipe'ġa mongovo, ei ga. Pe nhinhi'iġa rendukaturame ji pe

mboheaporoğitapyahuukari Tupana'ga ra'uva pe pe mongouvouka. ⁶⁴ Jararamo ko pe ndaperoviari nhinhi'iğa, ei ga ğa pe.

A'ereki Jesus'ga okwahavipe ğandeaporoğita. Ğa mbo'eypyrame vehevi ko ga okwahavipe gweroviare'yve'ğa. Okwahavipe ga ga no – kiroki ga aerë ga mondouka guardas'ğa po pe ga pyhygauka ğa pe.

⁶⁵ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

–Jararamo pe ndaperoviari nhinhi'iğa, ei ga. Nurã ji ei pe me ko: “Jiruva'ga ombojikoge'ymame po ğa ndojikogi ji rehe,” ei ga ğa pe.

⁶⁶ A'ero jara'ğa pohiri Jesus'ga hugwi onhimongyavo. Ombo'embo'e ga ğa novã. Kiro ğa ndohopotara'javi ga rupi. ⁶⁷ A'ero Jesus'ga ei dozeve'ğa pe ğwemimbo'ehara'ğa pe:

–Pehe peho pota ji hugwi no? ei ga ğa pe.

⁶⁸ Igwete Simão Pedro'ga ei ga pe:

–Jesus, ma'ğa pyri po ore hoi? ei ga. Ndehe jate ere'e ore ve: “Nahã ti pe ndeaporoğitapyahuro pejikovo nehë,” ere ko nde ore ve, ei ga. ⁶⁹ Orokwhaha hete ore nde rerovia. Nde ko pyryheteva'ero ereko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷⁰ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

–Opomo'emo'ë ji jijive dozeva'ero ikwehe novã, ei ga ğa pe. Pepyteripeve'ga reki Diabo'gareheva'ero oko, ei Jesus'ga ğa pe.

⁷¹ Judasva'ea pe Jesus'ga e'i Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ko dozeve'ğa novã. Judasva'ea ki a'e te aerë Jesus'ga pyhyguka ga mondouvouka.

7

Jesus'ga irüva'ea

¹ Aerë Jesus'ga hoi imbojoapiapiavo cidades repirepiaga Galilíapeve'ğa gwyri pe. Ga ndohopotari Judéapeve'ğa gwyri pe. A'ereki pevove'ğa nduvihava'ğa e'i tijuka ga javo.

² A'ea rupi ko judeus'ğa oapo ğweri toryva huvihava. A'ea japorame ğa oapo tapyi'ia okihavamo. ³ Igwete Jesus'ga irü'ğa ei ga pe:

–Pevo ti eho Judéapeve'ğa gwyri pe, ei ğa. Nde erembo'embo'e ğa pevo ikwehe. Ehoa'ja ti ğa pyri a'ero tohepia ti ğa nerembiapoa ahemonhimomby'ava'ea, ei ğa Jesus'ga pe. ⁴ Oukwahahetepotaramo po ahe hepiukari ojipe'ğa pe ğwembiapoa hamo. Nde japorame ahemonhimomby'ava'ea ejipiuka ti ğa pe nhaporememo a'ero, e'i tehe ğa Jesus'ga pe.

⁵ A'ereki gairü'ğa vehevi ndojikogi reki ga rehe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

–Ndohoi ve jihohava apiavo toryvi pe, ei ga. Kiromo jate pyryvamo pehoa, ei ga ğa pe. ⁷ Kiroki ğa noaröi Tupana'ga – ğa nonhimonha'ngai pe ndehe. Emo ji rehe ko ğa nhimonha'ngauhui jipi. A'ereki ji amombe'u katu ğa pe jipi ğandekote'varuhua, ei Jesus'ga ğa pe. ⁸ Pehe ti peho toryvi pe a'ero, ei ga. Jihi ndahoi ve kiro. A'ereki ndohoi ve jihohava apiavo, ei Jesus'ga ğa pe.

⁹ Onhi'iğirë ğa pe Jesus'ga pytaahi'vi pevo a'ero Galilíapeve'ğa gwyri pe.

Jesus'ga hoa toryvi pe

¹⁰ Igwete Jesus'ga irü'ğa hoi toryvi pe. Aerë Jesus'ga hoi no. Ojipiukare'yma ga hoi ojipe'ğa ndovakie'y. ¹¹ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ga rekarekaruhui toryva rupi mahã akoja'ga naeru javo.

¹² Igwete he'yive'ğa nhonhi'iğayvayvari Jesus'ga rehe. Jara'ğa ei:

–Pyry hete ga.

Jara'ğa etehei ga pe:

–Ga iporomoandyandyjuhu, ei ğa o'eavo tehe ga pe.

¹³ Okyhyji reki judeus'ğa gwuvihava'ğa hugwi. Nurã ğa nonhi'iği ojipe'ğa ndovaki Jesus'ga mombe'gwovo tianerenduvyme ti ğa javo ğwaramo.

¹⁴ Trêš Jesus'ga kiri ģa japorame toryva. Japopave'y mame ga hoi ģajatykahavuhua pyri pevove'ģa mbo'eavo. ¹⁵ Igwete judeus'ģa nduvihava'ģa nhimomby'ai ganhi'iģa renduva.

—Marã po ga ikwahahetei mbatera? ei ģa. A'ereki ikwahavipyra'ģa nombo'eangavuhui ga, ei ģa.

¹⁶ Igwete Jesus'ga ei ģa pe:

—Nhiremimbo'ea rūi reki. A'ea ko Tupana'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei ga ģa pe. ¹⁷ Kiroki ģa oko pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe – ģahã po ti onhimombaragwaha Tupana'ga remimbo'ea rehe ji imombe'urame ģa pe nehẽ, ei ga. “Tupana'ga remimbo'ea tuhẽ ga imombe'ui,” e po ti ģa ji ve nehẽ, ei ga. “Ģwemimbo'etehea rūi ga omombe'u,” e po ti ģa nehẽ ji mombe'urame ģa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁸ —Kiroki ģa omombe'u ģwemimbo'etehea – ģahã e'i ji mbohete ti javo, ei ga. Jara'ģa ki a'e te e'i: “Gaha ti pembohete ga – kiroki ga ji mbuhuruka avo.” Kiroki ģa e'i poro – ģa nomoandyandyi ojipe'ģa. A'itituhẽva'ea ģa omombe'u, ei ga. ¹⁹ Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iģa inoģa pe me hako. Emo pe napehendukatupavi aheremimbo'eagwera, ei ga. Maraname pe ji jukapotaruhutehei? ei Jesus'ga ģa pe.

²⁰ A'ero he'yjuhuve'ģa ei ga pe:

—Anhaģa nde pojykauhu nde mboheagwryryva Diabo'gapyriva'ea! Nurã po nde ei poro, ei ģa. Ma'ģa nde juka potaruhu naerũ? e'i tehe ģa Jesus'ga pe.

A'ereki ģa ndokwahavi ve gwuvihava'ģa nembijukapotara ga rehe.

²¹ Igwete Jesus'ga ei:

—Ojipeji ji japoi ahemonhimomby'ava'ea sãbado rupi, ei ga. Hepiagame pe euhui ji ve: “Maraname ga japouhui sãbado rupi nhandeporavykye'y ma rupi?” pe'euhu pe ji ve, ei ga. ²² Pehe na jitehe peapo mbatera sãbado rupi no. A'ereki a'ea rupi pe peja'yra'ģa nakwanha ikyti no Moisésva'ea nhi'ĩpo'rurame, ei ga. Moisésva'ea rūi reki e'i ypy jupe. Aherenondeva'ea penemboypya e'i ypy jupe hako, ei ga. “Pekyti ti peja'yra'ģa nakwanha pi'ria sete pekirimẽ ģa'ara rehe,” ei ahe hako, ei ga. ²³ Po pekipava horame sãbado apiavo a'ero sãbado rupi tuhẽ pe ģa kyti tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera javo. Ji ki a'e te sãbado rupi amombi pa akoja'ga ka'nahũa gara'oa hugwi, ei ga. Maraname pe nhimonha'ngauhui ji rehe naerũ? ei ga ģa pe. ²⁴ Tape'euhui ti ikwahahete'e'y mame i'ara tehe hepiagame. A'itituhẽva'ea rupi katu po pe ei hamo, ei ga ģa pe.

Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo

²⁵ Igwete jara'ģa Jerusalẽmmeve'ģa ei ojohupe:

—Akoja'ga rūi naerũ – kiroki ga nhandervihava'ģa ojuka potaruhu ga? ei ģa.

²⁶ Pehepia ti, ei ģa. Ģandovaki hete ga nhi'inhi'iģi. Emo ģa nde'i reki ga pe, ei ģa. Mara'ngu po ģa javo kiro ga pe: “Ga ko Cristoramo tuhẽ Tupana'ga remimbuhurukaramo”? Poha po ģa euhui ga pe naerũ? ei ģa ojohupe. ²⁷ Ga ko a'ea rūi reki. Cristo'ga jipiukarame po ti nhande ndikwahavi garura ma hugwi po ga ruri javo, ei ģa. Akoja'ga gwyruera reki nhande tikwaha hete, ei ģa ojohupe.

²⁸ A'ero Jesus'ga eahyahivi ģa mbo'erahe ģajatykahavuhua pype.

—“Tikwaha hete nhande ga,” pe'jiuhu pe ji ve naerũ? ei Jesus'ga. “Tikwaha hete nhande gagwyruera,” pe'jiuhu pe no, ei ga. Nhiremimbotarimo rūi reki ji ruri. Kiroki ga ji mbuhuruka kokoty – ga ko a'itituhẽve'ģa. Gaha pe ndapekwahavihu, ei ga. ²⁹ Jihhi reki akwaha ga. A'ereki ga hugwi ji ajo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ģa pe.

³⁰ A'ero jara'ģa Jesus'ga pyhypotari. Ndopokogi reki ģa ga rehe ga pyhyga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo. ³¹ He'yjuhu hete reki ģa – kiroki ģa ojiko Jesus'ga rehe. A'ero ģa ei ojohupe:

—Jesus'ga oapo pa ahemonhimomby'ava'ea, ei ģa. Ndia'ei po nhande a'ero: “Cristo'ga rurame koji'i tehe po ti ga japoi ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga hohe nehẽ.” Poa po nhande ndia'ei, ei ģa. A'ereki Jesus'ga oapopavipe ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ģa. Ga ko Cristoramo tuhẽ a'ero, ei ģa.

Guardasva'ea uhu tipyhy Jesus'ga javo

³² Igwete he'yjuhuve'ğa imombe'ui nahanahã ko Jesus'ga rekoï javo. Ğanhi'iğa renduvame fariseus'ğa ei a'ero ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa pavëi:

—Tipyhyguka ti Jesus'ga.

A'ero ğa ei guardas'ğa pe – kiroki ğa gwepia katu judeus'ğa jatykahavuhua. A'ero ğa ei ğa pe:

—Pepyhy ti Jesus'ga rerua ore pyri, ei ğa.

³³ Igwete Jesus'ga ei onhimombe'gwovo pevove'ğa pe:

—Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehë, ei ga. A'ero po ti ji hoa'javi ga pyri nehë – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ³⁴ Pe po ti ji rekarekari nehë tiandepoko ti ga javo ji ve nehë novia. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi nehë, ei ga. A'ereki tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju, ei ga ğa pe.

³⁵ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ei ojohupe:

—Marã ga euhui ndajirepiaga'javi po ti pe nehë javo? Mome tuhë po ti ga houhui a'ero nehë naerü? ei ğa. Nhandere'yja'ğa pyri po ti ga hoi nehë naerü? ei ğa, kiroki ğa okwaki'o judeus'ğarüive'ğa gwyrï pe? ei ğa. Ombo'e po ti ga judeus'ğarüive'ğa pevo nehë naerü? ei ğa novia. ³⁶ A'ereki ga e'i: “Ji rekareka po ti pe nehë novia. Emo po ti pe ndajirepiaga'javi tuhë nehë,” ei ga, ei ğa. “Tegwete pehohava ji pyri – perope ji aju,” ei ga, ei ğa. Gara pe po ga euhui naerü? ei ğa ojohupe.

Yhya'java'ea

³⁷ Okioki ğa toryva apovo. Aerë mbapavava'ea rupi huvihava rupi Jesus'ga po'ami onhi'iğa hahyahi ğa pe:

—Kiroki ğa yhya pota oygwejamo – tuhu ti ğa ji pyri oy'gwovo a'ero, ei ga ğa pe. Nahã a'ero, a'e ji, ei ga. Kiroki ğa opota Tupana'ga ra'uva rekoa onhipavëi – tojiko ti ğa ji rehe a'ero. A'ero po ti ğa herekoï a'ea nehë yhya'java'ea – kiroki a'ea ğa mboheaporoğita pyahu ğa mongovo, ei ga ğa pe. ³⁸ Ğa jikogame ji rehe po ti ğa herekohetei yhya'java'ea nehë. Ji mombe'umbe'u po ti ğa ojipe'ğape'ğa pe nehë, ei ga. Henduvame po ti ğa jikogi ji rehe no herekoheteavo yhya'java'ea. A'ea po ti ğa mboheaporoğitapyahui ğa mongovo Tupana'ga pyri nehë no, ei ga. A'ea jitehe Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u no, ei Jesus'ga ğa pe.

³⁹ Tupana'ga ra'uva pe Jesus'ga ei a'ero a'ea ko yhya'java'ea javo. A'ereki ga e'i:

—Ğa jikogame ji rehe yhya'java'ea po ti ji imondoi ğa pyri nehë a'ea ti togwereco katu ğa javo nehë, ei ga.

A'ea rupi Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ğa pyri. A'ereki ga nomanoi ve. A'ero Tupana'ga nombogweravi ve ga rupia ojipyri ga mboheteavo. Ohoe'ymame Jesus'ga nomondoi ve gara'uva ojiheve'ğa pyri.

Onhonhi'iğayva ahe Jesus'ga rehe

⁴⁰ He'yive'ğa ğwendu Jesus'ga nhi'iğame. A'ero jara'ğa ei:

—Ga ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo tuhë Moisésva'ea remimombe'uhara'ga, ei ğa.

⁴¹ Jara'ğa ei:

—Ga ko Cristoramõ Tupana'ga remimbuhurukaramo.

—Ahã, e'i tehe jara'ğa ğa pe. Jesus'ga ko Galilíapeve'ga. Cristo'ga po ti Galilíapeve'ga rüi nehë! ei ğa. ⁴² Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Cristo'ga po ti oko Daviva'ea rymyminorõ nehë,” e'i. “O'a po ti ga cidade de Belém me – perope Daviva'ea uvypy,” e'i ikwatijara, ei ğa.

⁴³ Nahã ğa nhonhi'iğayvayvari Jesus'ga rehe upa. ⁴⁴ Jara'ğa ga pyhy pota novia. Emo ğa ndopokogi ve ga rehe a.

Judeusva'ea ruvihavava'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

⁴⁵ A'ero guardas'ğa jivyrï ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa pyri fariseus'ğa pyri no. Igwete ğa ei guardas'ğa pe:

—Maranuhūrame pe ndapepyhygi Jesus'ga rerua ra'e? ei ġa ġa pe.

⁴⁶ Igwete guardas'ġa ei:

—A'ea ko jara'ġa nhi'iġa ja rūi ga nhi'iġame, ei ġa. Norohenduvangavi ore nanongara, ei ġa ġa pe.

⁴⁷ Igwete fariseus'ġa ei ġa pe:

—Pehe na jitehe ga pe moandyandyjuhu? ⁴⁸ Ndapekwahavihu pe? ei ġa ġa pe. Judeus'ġa nduvihava'ġa ndojikogi pa ga rehe. Ore na jitehe fariseusramo ndorojikogi pa ga rehe no, ei ġa. ⁴⁹ Avove'ġa ki a'e te okoteheuhu onhimongyavo. Ġahã ndokwahavihu Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa reki ojiko Jesus'ga rehe. Tupana'ga po ti imbohahyi ġa pe nehē peko te'varuhu pe javo, etehei ġa guardas'ġa pe.

⁵⁰ Igwete Nicodemos'ga ei fariseus'ġa pe javo. Nicodemos'ga ko fariseuramo oko no. Gaha ko oho na'ē Jesus'ga pyri raikwehe tahendu ti ganhi'iġa javo. Igwete ga ei ġa pe:

⁵¹ —Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve: “Pehendu na'ē ti ġa nhi-mombe'urame pe me. Ikwahavirē ġandeaporoġita ti pyry pe ei ġa pe,” e'i aherembik-watijara nhande ve, ei ga ġa pe. Jesus'ga nhi'iġa renduve'ymame xa'ete'varuhuyime ti ga pe a'ero, ei Nicodemos'ga ġa pe.

⁵² Nurã ġa ei Nicodemos'ga pe:

—Nde ko Galilíapeva'ero jitehe naerū? Nurã nde vavagahivuhui ga rehe a, ei ġa Nicodemos'ga pe. Ehepia ti Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahava a'ero, ei ġa. A'ereki a'ea nde'iangavi: “Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa Galilíapeva'ero oko,” nde'i, e'i tehe ġa. Jesus'ga ki a'e te Galilíapeva'ero, ei ġa ga pe.

[⁵³ Igwete ġa kwaki'opavi ogwovo ġwonga pype upa.

8

Ahe gwereko ġwembirekova'earūiva'ea

¹ Kiro Jesus'ga hoi oliveira ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. ² Ypyhajive ga rura'javi judeus'ġa jatykahavuhua rokari pe. Kiro ġa ndupavi a'ero onhimongyavo ga pyri. A'ero ga reni ġa mbo'embo'eavo. ³ A'ea rupi judeus'ġa mbo'ehara'ġa hēa pyhygi hēa rerua fariseus'ġa pavēi. Hēa ġwembireko'garūive'ga rerekorame ġa hēa pyhygi hēa rerua hēa mo'ama Jesus'ġa pyteri pe. ⁴ Igwete ġa ei Jesus'ga pe:

—Jesus, gwereko hēa ġwembireko'garūive'ga. Nurã ore hēa pyhygi hēa rerua, ei ġa. ⁵ Ahe mbo'erame Moisésva'ea ei ikwatija hako: “Peapi ti nanongara'ġa jukavo kunhangwera'ġa,” ei ahe hako. Oro nde? ei ġa Jesus'ga pe. Marãi re po nde naerū? Toroapi ti hēa naerū? ei ġa.

⁶ A'ereki ġa e'i jipe ojohupe:

—Tihendu ti ganhi'iġa, ei ġa. Ga nhanenhi'ĩpondekweite'varuhurame po ti nhande imombe'ui nhanderuvihava'ġa pe nehē. “Nohendukatui ga Moisésva'ea nhi'iġa,” xa'e ti ga mombe'gwovo a'ero ġa pe nehē, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa ei Jesus'ga pe: “Marãi re po nde naerū?” Kiro Jesus'ga nhova'apyni oina opūa pyvō ikwatija yvya rehe. ⁷ Ndopigi reki ġa ja'javo ga pe. A'ero ga po'ami javo ġa pe:

—Kiroki ga ndokote'varuhuangavi – ga ypy ti toapi hēa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁸ Igwete ga nhova'apyna'javi oina a'ero yvya rehe ikwatijara'java. ⁹ Ganhi'iġa renduvame kiro onhinanhinani ġa hoġahoi. Xava'eve'ġa ypy oho. A'ero ġa hopavi Jesus'ga reja – kiroki ġa gweru hēa. Pevo hēa ami a'ero ga pyri jara'ġa pyteri pe. ¹⁰ Kiro Jesus'ga po'ama'javi javo hēa pe.

—Mahã akoja'ġa naerū? ei ga. Ġa nde'ia'javi nde ve teremano javo? ei ga hēa pe.

¹¹ —Ahã tuhē, ei hēa.

—Ji na jitehe nda'ei nde ve, ei ga. Heregwovo a'ero, ei ga. Epohi ti kiro ekote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga hēa pe.]

Jesus'ga omomytu'ē nhande ve

¹² Aerē Jesus'ga nhi'iġa'javi he'yive'ġa pe:

—Arimo ko nhande hepiakatui mbatera ikwahavağwama. A'ereki mytu'ẽ nhande ve, ei ga. Na jitehe ji amomytu'ẽ vvyakotyve'ğa pe. A'ereki ji akwahavuka Tupana'ga ğa pe, ei Jesus'ga ğa pe. Kiroki ğa ojiko ji rehe ji nhi'ĩpo'ruavo – ğa po ti nde'ia'javi: “Ndakwahavi ji Tupana'ga,” ei ga. Okwaha tuhẽ po ti ğa Tupana'ga gweaporoğitapyahuro nehẽ, ei ga ğa pe.

¹³ Igwete fariseus'ğa ei ga pe:

—Nde tehe erenhimombe'u, ei ğa. Nurã ore ndorogweroviari nenhi'iğa ndetehero ğwaramo, ei ğa ga pe.

¹⁴ A'ero ga ei ğa pe:

—A'iti ji tehe anhimombe'u pe me. Emo a'itituhẽva'ea rupi katu nhinhimombe'ua a, ei ga. A'ereki ji hete tuhẽ akwaha jiruhava – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe no, ei ga. Pe ki a'e te ndapekwahavi pea – perope ji ajo jugwi – perope ji aho jupe, ei ga ğa pe. ¹⁵ Ojipe'ğa ara tehe pe pehepia. Ikwahahetee'yma pe etehei ğa pe a'ero peko te'varuhu pe javo, ei ga. Nahã ko vvyakotyve'ğa jipi. Ji ki a'e te nda'ei poa ojipe'ğa pe, ei Jesus'ga ğa pe. ¹⁶ Ji erame poa ğa pe a'itituhẽva'ea rupi katu nhirembi'ea a'ero. A'ereki ji tehe rui a'e. Ore memei oro'e jihi jiruva'ga pavẽi nhimbuhurukara'ga pavẽi, ei ga. ¹⁷ Peapoa aherembikwatijara e'i no: “Mokonha'ğa imombe'urame mbatera na tuhẽ javo a'ero hupi katu ğanemi'ea,” e'i. “A'ereki ğa memei e'i a jupe,” e'i ikwatijara, ei Jesus'ga. ¹⁸ Jihi anhimombe'u, ei ga. Jiruva'ga ji mombe'u jitehe no nhimbuhurukara'ga, ei ga. Ore memei ji mombe'u a'ero, ei Jesus'ga ğa pe.

¹⁹ A'ero ğa ei ga pe:

—Mahã nderuva'ga naerũ? ei ğa ga pe.

—Pe ndajikwahavi tuhẽ, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi jitehe pe jiruva'ga a'ero, ei ga ğa pe. Po pe ji kwahavi tuhẽ hamo, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi hamo no, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁰ A'ea Jesus'ga ei ğa mbo'erame judeus'ğa jatykahavuhua pype – perope hyru'ia pyri. A'ea pype judeus'ğa omondomondo itambere'ia Tupana'ga pe jipi. Pevo Jesus'ga ei ğa pe ğa mbo'eavo. A'ero jara'ğa ga pyhypotari novã. Emo ğa ndopyhygi ga. A'ereki ndohoi ve gapyhyhava apiavo.

Jesus'ga onhimombe'u ahe ve

²¹ Aerẽ Jesus'ga nhi'iğa'javi judeus'ğa nduvihava'ğa pe:

—Aho po ti ji avo hugwi nehẽ, ei ga. Ji reka po ti pe nehẽ ore poko ti javo nehẽ novã. Pejikote'varuhua momborukare'ymame po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga. Perope ji aho – pevo ki a'e te tegwete pehohava ji pyri, ei Jesus'ga ğa pe.

²² Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ei ojohupe:

—Marã ga a'ero? Ojijukauhu po ti ga nehẽ naerũ? ei ğa. A'ereki ga e'i: “Perope ji aho – tegwete pehohava ji pyri,” ei ga, ei ğa. Gara pe po ga ei? ei ğa ojohupe.

²³ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Pe ko vvyakotyva'ea. Ji ki a'e te yvagipeva'ea, ei ga. Pendeaporoğita te'varuhu pe vvyakotyva'ero ğwaramo. Ji ko na rui, ei ga ğa pe. ²⁴ Nurã ji ei pe me ko: “Pemano po ti pe imomborukare'ymame pejikote'varuhua nehẽ,” ei ga ğa pe. Na tuhẽ, ei ga. Ji ko Tupanamo ako. Po ti pe ndaperoviari a'ea nehẽ, a'ero po ti pe manoi pejikote'varuhuro ğwaramo nehẽ, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁵ —Mome ahe tuhẽ nde naerũ? ei ğa ga pe.

—A'ea ppy tuhẽ ko ji a'e pe me, ei Jesus'ga ğa pe. ²⁶ Opomombe'uahivuhu tuhẽ po ji hamo pe ndekote'varuhuro ğwaramo. Emo ganhi'iğa jate ko ji amombe'u vvyakotyve'ğa pe nhiremienduvamo, ei ga. Ganhi'iğa ko a'itituhẽva'ea nhimbuhurukara'ga nhi'iğa, ei Jesus'ga ğa pe.

²⁷ Gwuva'ga pe Tupana'ga pe Jesus'ga ei gaha ji mbuhuruka javo. A'ea onhimi reki judeus'ğa nduvihava'ğa pe ga erame ğa pe. ²⁸ Nurã Jesus'ga ei ğa pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. Pe ji mbovyrame ji mo'ama yva rehe po ti pe ji kwahavi nehẽ, ei ga. “Ga ko Tupanamo tuhẽ oko,” pe'ji po ti pe ji ve nehẽ, ei ga. “Ga ko ndokoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Uva'ga remimbo'ea jate ga omombe'u okovo,” pe'ji po ti pe ji ve nehẽ, ei ga ġa pe. ²⁹ Kiroki ga ji mbuhuruka – gaha ji pavẽi oko jipi. Ga ndopohiri ji hugwi, ei ga. A'ereki ji ako garemimbotarimova'ea rehe jipi ganhimohemaġwama ji rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁰ Henduvame ganhi'iġa jara'ġa jikogi ga rehe onhimongyavo.

Ipiro'y ahe

³¹ Igwete Jesus'ga ei judeus'ġa pe – kiroki ġa ojiko ga rehe:

—Po ti pe ndekoi nhinhi'iġa rupi jipi jireheva'ea tuhẽ po ti pe ndekoi nehẽ, ei ga.

³² Igwete po ti pe Tupana'ga kwahavi nehẽ a'itituhẽve'ga. Ga kwahava ġwaramo po ti pe piro'yro nehẽ, ei ga ġa pe.

³³ Igwete ġa ei ga pe:

—Maraname nde euhui poha ore ve? ei ġa ga pe. Oremimbotarimova'ea rehe jate tuhẽ ore rekoi. Ore ko Abraãova'ea rymyminororo oroko, ei ġa. Orepiro'y tuhẽ ore ojipe'ġa hugwi jipi. Ndipopoakari tuhẽ ġa ore rehe, ei ġa. Marãi nde ore ve naerũ: “Pepiro'y po ti pe nehẽ”? ei ġa ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Kiroki ġa oko te'varuhu jipi – ġa ndipiro'yi tuhẽ okote'varuhua hugwi. Ġandekote'varuhua ipopoaka hete ġa ndehe a'ero, ei ga ġa pe. ³⁵ Nahã aherongapypeve'ġa, ei ga. Xava'eve'ga po omondomondo ojipyrive'ġa okoteheve'ġa jipi. Ġa potara'jave'yname ga ġa mondohetei ojihugwi, ei ga. Gwa'yra'ga ki a'e te ga nomonoi tuhẽ. Gae'ye'yymi opyta uva'ga pyri gara'yra'ga ġwaramo, ei ga. ³⁶ Ji ko Tupana'ga ra'yramo, ei ga ġa pe. Gara'yra ġwaramo ji imombigi aherekote'varuhua popoakara ahe hugwi. Po ti ji imombigi pe hugwi nehẽ, a'ero po ti ndipopoakari tuhẽ pe ndehe nehẽ, ei ga. ³⁷ Pe ko Abraãova'ea rymyminororo peko novã. Emo pe ji juka pota reki. A'ereki pe me ndatekwavi nhiremimbo'ea rehe, ei ga. ³⁸ Ahepia ji jiruva'ga rekoa. Nhirembiepiaga ji amombe'u katu pe me a'ero, ei ga. Pehe pehenduru penduva'ga Diabo'ga. Penemienduva pe pehenduru katu a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁹ —Abraãova'ea ko oreramonhava'ea, ei ġa ga pe.

Igwete Jesus'ga ei:

—Abraãova'ea rymyminororo po pe ndekoi, a'ero po ahe javijitehe pe ndekokatui hamo, a'e ji pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁰ Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Amombe'umbe'u ji pe me a'itituhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Pe ki a'e te ji juka potaruhu, ei ga. Na rui ko Abraãova'ea rekoi hako! ⁴¹ Pejijuvete'ga javijitehe ko pe ndekote'varuhui! ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ga pe:

—Tupana'ga ra'yreteramo jate ore rekoi, ei ġa. Ndorogwerekoi ore jara'ga orojuvetero, ei ġa ga pe.

⁴² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Po Tupana'ga penduvetero oko hamo, a'ero po pe ji arõhetei hamo, ei ga ġa pe. A'ereki ji Tupana'ga hugwi ajo. Ji nanhimbuhuri avo. Gaha ji mbuhuruka kokoty, ei ga ġa pe. ⁴³ Marã pe ndapekwahavihu nhinhi'iġa naerũ? ei ga. Pe napehendupotari nhiremi-mombe'ua. Nurã pe ndapekwahavihu, ei ga ġa pe. ⁴⁴ Pe ko Diabo'ga ra'yramo tuhẽ peko okote'varuhue'ga ra'yramo. A'ero pe ndekote'vapotaruhui Diabo'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo, ei ga ġa pe. Tupana'ga rembiapoypyagwera jate Diabo'ga ahe momanomanoukari kiromo jate. Ga ndokoi a'itituhẽva'ea rehe. A'ereki a'itituhẽva'ea rehe ndatekwava'javi ga pe, ei ga ġa pe. O'mberame ga rekoi gweaporoġita rupi. A'ereki ga i'mbeuhue'ga tuhẽ. Gaha ahe mo'mbeuhu okovo no, ei ga. ⁴⁵ Peroviaruhu pe ga'mbea jipi. Nurã ko pe ndajireroviarihu reki a'ero. A'ereki ji a'itituhẽva'ea mombe'u pe me, ei ga ġa pe. ⁴⁶ Manamo po ti pe hepiukari jirekote'varuhua naerũ? Ndapehepiukari tuhẽ po ti pe jirekote'varuhue'yma ġwaramo, ei ga. Marã naerũ? Ji a'itituhẽva'ea mombe'urame pe me maraname pe ndajireroviarihu naerũ? ei ga ġa pe. ⁴⁷ Tupana'gareheve'ġa

ğwendu katu ganhi'iğa. Pe ki a'e te napehendukatui ganhi'iğa gareheva'ero pejikoe'yma ğwaramo, ei ga ğa pe.

Abraãova'ea renonde Jesus'ga oko

⁴⁸ Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa ei Jesus'ga pe:

—Nde ko judeuramo rüi reki, e'i tehe ğa. Nde ko Samariapeva'ea ekote'varuhuva'ea. Anhağa nde pojkauhu Diabo'gapyriva'ea, ei ğa. Oromombe'u katu nde a, e'i tehe ğa Jesus'ga pe.

⁴⁹ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Anhağa ndajipojykai tuhë, ei ga. Jihi ambohete jiruva'ga. Pe ki a'e te ji mbotegweteuhu, ei ga ğa pe. ⁵⁰ Ji nda'ei reki ojipe'ğa pe tanhimbohete ti ğa javo. Ojipe'ga e'i nhimbohetea rehe tombohete ti ğa ga javo. Gaha okwaha hete javo a'itituhëva'ea rupi katu Tupana'ga, ei ga ğa pe. ⁵¹ Tamombe'u katu tuhë pe me, ei ga. Kiroki ğa ğwendu katu nhinhi'iğa – okoe'yimi po ti ğa nehë, ei ga ğa pe.

⁵² Igwete ğa ei Jesus'ga pe:

—Nurã ore kiro ikwahahetei a'ero. Anhağa nde pojyka tuhë, ei ğa ga pe. Abraãova'ea omano hako. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea na jitehe omanomba hako, ei ğa. Marã kiro nde euhui naerü? “Kiroki ğa ğwendu katu nhinhi'iğa – ğa po ti okoe'yimi nehë,” ereteheuhu nde, ei ğa ga pe. ⁵³ Omano ko oreramohava'ea Abraãova'ea hako. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea omano jitehe no, ei ğa. Nde po nderuvihavuhu Abraãova'ea hohe naerü nhirendukatuve'ğa po ti okoe'yimi javo naerü? ei ğa. Mome ahe tuhë nde naerü poha nde eağwama? ei ğa ga pe.

⁵⁴ Igwete Jesus'ga ei ğa pe:

—Po jiteheuhu anhimbohete, a'ea po ndapyryvi hamo, ei ga. Jiruva'ga reki ji mbohete Tupana'ga – ga pe jitehe pe'e tehe reki orombohete ore ga javo tehe, ei ga ğa pe. ⁵⁵ Pe ndapekwahavi reki ga. Ji ki a'e te akwaha ga. Po ji ei hamo ji ndakwahavi ga javo, a'ero po ji mbero pe javijitehe hamo no, ei ga ğa pe. Ji ki a'e te akwaha tuhë ga. Igwete ji hendukatui ganhi'iğa no, ei ga. ⁵⁶ Penamohava'ea Abraãova'ea jirurağwama gwepia potarahi hete hako. Igwete ahe hepiagi reki gworygworyvamo hehe, ei Jesus'ga ğa pe.

⁵⁷ Igwete ğa ei ga pe:

—Nandexava'ejuhu nde. Cinquenta kwara ndohoi ve nde rehe, ei ğa. Marã nde Abraãova'ea repiaguhui naerü? ei ğa ga pe.

⁵⁸ —Tamombe'u katu tuhë ti pe me, ei Jesus'ga ğa pe. Abraãova'ea are'ymame kiromo tuhë ji rekoji Tupanamo, ei ga ğa pe.

⁵⁹ A'ero ğa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. “A'ereki ga onhimongo Tupanamo o'mbero,” ei ğa ojohupe. Kiro Jesus'ga nhimimi ğa hugwi a'ero ogwovo judeus'ğa jatyahavuhua rokara hugwi.

9

Jesus'ga ahe mboheha katu

¹ Aerë ohorame Jesus'ga hehae'ÿve'ga repiagi. O'arypyrame vehevi ga ndahehai. ² Kiro Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ei Jesus'ga pe a'ero:

—Ma'ğa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhui? Garekote'varuhua tuhë? ei ğa. Mara'ngu po garuva'ğa ndekote'varuhua ga mbohehate'varuhua? Marã? ei ğa ga pe.

³ A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Garekote'varuhua rüi ga mbohehate'varuhui, ei ga ğa pe. Garuva'ğa ndekote'varuhua rüi ga mbohehate'varuhui no, ei Jesus'ga. Tupana'ga omboukwaha pota nhande ve opopoakara ga rehe nehë. Nurã ga ndahehai, ei ga.

⁴ Igwete Jesus'ga ei no:

—Kiro arimo nhande poravykyi nhandekovo, ei ga. A'ereki aerë pytunimo tegwete nhandeporavykyhava. A'ea rupi nhande ndiaporavykya'javi a'ero, ei ga. Na jitehe ağwamo ti xaporavyky a'ero. Timboukwaha ti ğa pe Tupana'ga popoakara nhimbuhurukara'ga popoakara, ei ga. A'ereki aerë nhande manorë tegwete nhande ve Tupana'ga

mboukwahahava, ei ga ģa pe. ⁵ Arimo mytu'ẽ nhande ve. Nurã nhande hepiagi ikwahavaġwama. Na jitehe ji ruvame yvya koty ji imomytu'ẽi vyvakotyve'ģa akaġi pe tokwaha ti ģa Tupana'ga javo.

⁶ Onhi'igirẽ Jesus'ga nyvuni yja rehe ikotiamo. A'ea ga imongyi hehae'ỹve'ga ropepira rehe a'ero.

⁷ —Heregwovo ejovaheita kiro, ei Jesus'ga ga pe. Pevo ypia'i pe Siloé pe ti eho, ei ga. (Siloé ko Imondopyra.)

Pevo hehae'ỹve'ga hoi a'ero. Ojovaheirẽ ga hepiakatui ua. Judeus'ģa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japo yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. ⁸ Aerẽ hehae'ỹgwera'ga rongakotyve'ģa ga repiagi. Igwete ģa ei jara'ģa pavẽi – kiroki ģa hehae'ỹve'ga repia ga poranduranduvame itambere'ia rehe jipi – igwete ģa ei:

—Akoja'ga rüi novĩa? ei ģa ojohupe, kiroki ga oporandurandu itambere'ia rehe jipi oina, ei ģa.

⁹ —Ga tuhẽ, ei jara'ģa.

Emo jara'ģa e'i:

—Akoja'ga'jave'ga tehe, ei ģa.

Hehae'ỹgwera'ga e'i ģa pe a'ero:

—Ji tuhẽ ko a'ea, ei ga.

¹⁰ —Marã nde rehakaturamo kiroġwe a'ero? ei ģa ga pe.

¹¹ —Uhu ga ji pyri – Jesus ei ģa ga pe, ei ga. Igwete ga ikotĩ yja ġwendya pyvõ imongyavo jiropepira rehe, ei ga. A'ero ga ji mondoi ypia'i pe Siloé pe ji mbojovaheita, ei ga. Ganhi'iġa rupi ji hoi a'ero. Jijovaheipavame kiro ji ma'eġatui, ei ga ģa pe.

¹² —Mahã ga naerũ? ei ģa ga pe.

—Ji ndakwahavi, ei ga.

Fariseusva'ea e'ie'i hehae'ỹgwerava'ea pe

¹³⁻¹⁴ Judeus'ģa poravykye'yma rupi sábadu rupi Jesus'ga japo yja kotimbyra a'ea pyvõ ga mbohehavo katu. Kiro ģa hehae'ỹgwera'ga rerohei fariseus'ģa pyri a'ero. ¹⁵ Igwete fariseus'ģa ei ga pe no:

—Marã nde rehakaturamo aġwamo naerũ?

—Omony ga yja kotimbyra jiropepira rehe, ei ga. Igwete ji jovahei nhima'eġatuaġwama, ei ga ģa pe.

¹⁶ Jararamo ģa ei ga pe a'ero:

—Akoja'ga koi Tupana'ga nombuhurukari ga, ei ģa. A'ereki ga oapo mbatera sábadu rupi nhaneramonhava'ea nhi'ipo'rue'ymamo. Oko te'varuhu ga a'ero, ei ģa.

Jara'ģa e'i:

—Po ga rekote'varuhui hamo, a'ero po ga ndoapoi nanongara ahemonhimomby'ava'ea jipi hamo, ei ģa.

A'ero ģa nhonhi'iġayvari ga rehe. ¹⁷ Igwete ģa ea'javi hehae'ỹgwera'ga pe:

—Oro nde? ei ģa ga pe. Po ga nde mbohehakatui marã re po nde ga pe a'ero? ei ģa.

—Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga po, a'e ji, ei ģa ģa pe.

¹⁸ Emo judeus'ģa nduvihava'ģa ndogweroviapotari ga mbohehakatua.

—Ndahehai po ga raji'i, ei ģa novĩa.

A'ero ģa hehae'ỹgwera'ga ruva'ga mbuhurukari ojipyri gayhẽa reheve.

¹⁹ —Pe'ji katu ti ore ve, ei ģa ģa pe. Gaha ko ndera'yramo? A'iti ga ndahehai o'arame novĩa? ei ģa. Pe'ji ti ore ve. Marã kiro ga rehauhuro naerũ? ei ģa ģa pe.

²⁰ —Ga orera'yra'ga tuhẽ, ei ģa. A'iti tuhẽ ko ga ndahehai o'arame ikwehe novĩa. A'ea ore orokwaha hete, ei ģa ģa pe. ²¹ Emo gambohehakatuaġwera – a'ea ore ndorokwahavi. Marã po ga ma'eġatui kiro? oro'e ore, ei ģa. Ma'ģa omboheha katu ga naerũ? oro'e ore. A'ereki ore ndorokwahavi gambohehakatuaġwera, ei ģa ģa pe. Pe'ji ti ga pe a'ero. A'ereki ga yvuakaruhu. Gaha po ti onhimombe'u pe me nehẽ, ei ģa ģa pe.

²² A'ea ģa ei okyhyjiavo. A'ereki ojikwe judeus'ģa nduvihava'ģa e'i ojohupe: “Kiroki ģa e'i Jesus'ga pe: ‘Ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo’ – timo'ẽuka hete

ti ġa mondovouka avuirama nhandejatykahava hugwi nehē tura'javyme ti ġa ipype javo nehē,” e'i jipe judeus'ġa nduvihava'ġa ojohupe. ²³ Nurā hehae'ŷgwera'ga ruva'ġa ei ġa pe: “Orera'yra'ga yvuakaruhu. Pe'ji ti ga pe a'ero tomombe'u ti ga ombohakatugwera javo,” ei ġa ġa pe. A'ereki ġa okyhyji hete gwuvihava'ġa hugwi.

²⁴ Kiro fariseus'ġa hehae'ŷgwera'ga mbuhurukara'javi ojipyri a'ero.

—Ere ti kiro ore ve: “A'itituhēva'ea jate ti ji amombe'u. A'ereki Tupana'ga ji rendu.” Ere ti poro kiro, ei ġa ga pe. A'ereki ore orokwaha hete akoja'ga rekote'varuhua, ei ġa.

Jesus'ga pe ġa ei o'mbero oko te'varuhu ga javo.

²⁵ —A'ea ji ndakwahavi, ei ga. Mara'ngu po ga okote'varuhuavo? ei ga. Emo ymya ji ndajirehai hepiage'yma. Aġwamo ji rehakaturo hepiakatuavo. A'ea ji akwaha hete reki jitekovo, ei ga ġa pe.

²⁶ Igwete ġa ei ga pe:

—Marā ga nde rerekoi nde mbohakatugwera? ei ġa ga pe.

²⁷ —Amombe'u ko ji pe me ko, ei ga ġa pe. Pe ki a'e te napehendukatui, ei ga ġa pe. Maranuhūrame pe hendupotara'javuhui naerū? Peko pota pe gareheva'ero no naerū? ei ga ġa pe.

²⁸ A'ero ġa ete'varuhuhetei ja'javo ga pe.

—Ndehe tehe reki erekouhu akoja'gareheva'ero, ei ġa ga pe. Ore ki a'e te Moisésva'eareheva'ero oroko, ei ġa. ²⁹ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ahe rerekovo hako. A'ea ore orokwaha orokovo, ei ġa. Akoja'ga reki ma'ġa e'i ga pe ga mbuhurukaraġwama? A'ea ore ndorokwahavi, ei ġa ga pe.

³⁰ —Mbiperanuhū ko a'ea! Anhimomby'a hete ji pe nenduvame, ei ga ġa pe. Ga ji mbohaha katu. Emo pe ndapekwahavi ga ma'ġa ga mbuhuruka javo, ei ga ġa pe ġa nderekomemuamo. ³¹ Tupana'ga nohenduvi te okote'varuhuve'ġa nhi'iġa jipi. Tikwaha pa nhande a'ea, ei ga. Ġa ki a'e te – kiroki ġa ga mbohete tuhē okovo garemimbotarimova'ea rehe – nanongara'ġa Tupana'ga ġwendu katu, ei ga ġa pe. ³² Yvya apoagwera jate ahe nohenduvangavi hehae'ŷve'ġa moma'eġatua – kiroki ġa ndahehai o'arame. Kiromo jate nhande nihenduvi no, ei ga ġa pe. ³³ Po Tupana'ga rūi ga mbuhuruka hamo, a'ero po ga ndoapoi ahemonhimomby'ava'ea hepiuka nhande ve hamo, ei ga ġa pe.

³⁴ Igwete ġa ei ga pe:

—Na tuhē ko nde e'a ereko te'varuhu, ei ġa. Kiro nde ore mbo'epotaruhui naerū? ei ġa ga pe.

A'ero ġa ga mombori pea hugwi.

Hehae'ŷve'ġa'jave'ġa

³⁵ Aerē Jesus'ga henduvi ga mombe'ua.

—Omombo ġa hehae'ŷgwera'ga onga hugwi, ei ġa ga mombe'gwovo.

Igwete Jesus'ga hoi ga reka. Ga repiagame ga ei ga pe:

—Erejiko pota nde Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe? ei Jesus'ga ga pe.

³⁶ —Ma'ġa naerū? ei hehae'ŷgwera'ga. Tajiko ti ga rehe a'ero javoji, ei ga ga pe.

³⁷ —Erehepia nde ga'ama ejipyri a, ei Jesus'ga. Erehendu nde ganhi'iġa no, ei ga. Jihi ko a'ea, ei ga ga pe.

³⁸ —Ajiko ji nde rehe, ei ga Jesus'ga pe a'ero.

Igwete ga Jesus'ga mbohetei jipojykhara'ga javo ga pe.

³⁹ Aerē Jesus'ga ei:

—Jirura ġwaramo ti ji avove'ġa mboja'oja'ogi ojohugwi, ei ga. Jara'ġa po ti ojiko ji rehe. Jara'ġa po ti ndojikogi ji rehe, a'e ji, ei ga. Jukwaha reki ġandekote'varuhua a'ero, ei ga. Nahā, ei Jesus'ga. Hehae'ŷve'ġa ndokwahavi jipi hepiage'yma ġwaramo. Yvyakotyve'ġa hehae'ŷve'ġa ja a'ero, ei ga ġa pe. Jara'ġa e'i reki: “Ore ko hehae'ŷve'ġa ja ikwahave'yma. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” ei ġa ji ve, ei ga. Nurā po ti ġa Tupana'ga kwahavi tuhē a'ero nehē ojikogame ji rehe nehē, ei ga. Jara'ġa ki a'e te e'i tehe ojive: “Ore ko hehae'ŷve'ġa ja rūi oroko. Orokwaha hete ore,” ei ġa novia, ei ga. Ki ġa tuhē po ti ndokwahavi Tupana'ga

a'ero nehẽ. A'ereki ġa ndojikopotari ji rehe. Ğa nde'i ji ve: “Ekwahavuka ti ore ve,” ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁰ Jararamo fariseus'ġa ġwendu ganhi'iġa okovo ga pyri. Igwete ġa ei ga pe:

—Ore ve po nde ei naerũ: “Ğa ko hehae'ỹve'ġa ja ndokwahavi”? ei ġa ga pe.

⁴¹ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pyry po pe ei hamo: “Ore ko hehae'ỹve'ġa ja ndorokwahavi. Ekwahavuka ti ore ve a'ero,” pe'ji po pe hamo, ei ga ġa pe. Po pe ei poha hamo, a'ero po pe napenhimongote'varuhui hamo. Emo pe pe'ji: “Ore ko hehae'ỹve'ġa ja rũi. Orokwaha hete ore,” pe'ji pe, ei ga. A'ero pe nhimongote'varuhui jipi, ei ga. Naname Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

10

Ovelhas repiakatuhara'ga

¹⁻² Igwete Jesus'ga ei ġa pe ġa mbo'eavo:

—Tamombe'u katu tuhẽ ti pe me, ei ga. Ovelhas repiakatuhara'ga oki ogwovo ovelhas rokaja pype jurukwara rupi, ei ga. Kiroki ga jurukwara rupi rũi oki ipype – ga ko iporomive'ga ahe moandyandyita. Ojiupi ga hokairungava rehe tapyhygahyahi ti herogwovo javo, ei ga. Hepiakatuhara'ga ki a'e te uhu hovapytymbava rerekohara'ga pyri. ³ A'ero ga hovapytymba'vogi hepiakatuhara'ga pe toki ti ga ipype javo, ei ga. Igwete hepiakatuhara'ga ki ua ġwenymbava pyri hera nanani henoina heno'eamo tokaja hugwi herogwovo, ei ga. A'ea ġwendu katu ganhi'iġa. ⁴ Herohorame ga hoi henonde okovo ji reviri tuhu katu javo. A'ereki garenymbava okwaha ganhi'iġa, ei ga. ⁵ Hajiheve'ga reviri ovelhas ndohoi tuhẽ. A'ereki ndokwahavi hajiheve'ga nhi'iġa. Oka'nhy reki nanongara'ga hugwi a'ero, ei ga ġa pe.

⁶ Nahã Jesus'ga ei moroġitapyahua mombe'gwovo ojo'java'ea mombe'gwovo ġa pe. Emo ġa ndokwahavi okovo.

—Maraname ga imombe'ui poa nhande ve? ei ġa ojohupe.

Jesus'ga ko jurukwara'jave'ga

⁷ A'ero Jesus'ga ei ġa pe no:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Jurukwara rupi ovelhas oho okovo tokaja pype. A'ea rupi jitehe hepiakatuhara'ġa hoi ovelhas pyri herekovo, ei ga. Ji ko jurukwara'java'ea, ei Jesus'ga. A'ereki ji rupi jate vvyakotyve'ġa oho Tupana'ga viara rupi. A'ereki jihi jate ġa mongo gareheva'ero, ei ga. Jihi jate ġa mbo'euka ġandepiakatuhara'ġa pe no, ei ga. ⁸ Kiroki ġa ji renonde oko timbo'e ti Tupana'gareheve'ġa javo novĩa – iporomive'ġa ja ġa ahe moandyandyi pota, ei ga. Onhimbuhu tehe ġa Tupana'gareheve'ġa pyri ġa nderekote'varuhuavo. Tupana'gareheve'ġa ki a'e te nohenduvi ġanhi'iġa, ei ga ġa pe. ⁹ Ji ko jurukwara'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga ġa pe. Ji pyri ġa nduri javo. “Nde rupi ti toroho Tupana'ga pyri,” ei ġa ji ve, ei ga. Ğa erame ji ve po ti ji ġa mongoi Tupana'gareheva'ero ġa nderekokatuavo nehẽ. A'ero po ti ġa inoġatui opy'a okovo nehẽ, ei ga. Igwete po ti ji imombyryvi ġa pe nehẽ ġa ndepiakatuavo ġa nderekovo nehẽ, ei ga ġa pe. ¹⁰ Iporomive'ġa uhu jipi tapyhy ti herogwovo javo. “Tajuka ti,” ei ġa. A'ea rehe jate ġa nduri. Ji ki a'e te ajo tamboheaporoġita pyahu ti ġa mbohoryva javo, ei ga. Tamongo ti ġa Tupana'ga pyri nehẽ no, a'e ji, ei ga ġa pe.

Jesus'ga ko ovelhas repiakatuharete'ga'jave'ga

¹¹ —Ji ko ovelhas repiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea jitekovo, ei Jesus'ga javo ġa pe. A'ereki ji ahepia katu jijiheve'ġa. Ğandepykavamo po ti ji manoi nehẽ tomanoyme ti ġa javoji, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Ji ko ojipe'ga ja rũi – kiroki ga e'i tehe ovelhas repiakatuhara'ga pe tahepia ti nerenymbava nde ve javo tehe, ei ga. Ğwenymbava rũi ġwaramo ga ndogwerekokatui reki ovelhas. Nurã ja'gwara'java'ea lobo rurame hehe ta'u javo, kiro ga pohipavi ovelhas hugwi a'ero onhana ogwovo, ei ga. A'ero lobo ruri ipyhyga ovelhas herogwovo ojive. Jara okwaki'o pa ojohugwiugwi, ei ga. ¹³ Oka'nhy ga

ogwovo ovelhas reja. A'ereki ga ni'ağataruhui ovelhas rehe hepiakatuhara'ga rüi okovo ġwaramo, ei ga ġa pe. Ji ko ga ja rüi a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁴⁻¹⁵ —Jihi ko hepiakatuhara'ga'java'ea jipyryheteva'ea, ei Jesus'ga. Jiruva'ga ji kwaha hete. Akwaha hete ji ga no, ei ga. Na jitehe ji akwaha hete jijiheve'ġa. Ģa ji kwaha hete no. Aerē ti ji manoi ġandepykavamo nehē no, ei ga. ¹⁶ Ģa ndeheve ji areko hajiheve'ġa jijiheva'ero no. Ģa ko judeus'ġarüive'ġa, ei ga. Ambojikoguka po ti ji ġa jijihe nehē. A'ero po ti ġa hendukatui nhinhi'iġa nehē, ei ga. A'ero po ti ġa nhaporemogā ndekoi jireheva'ero nehē ojihe'ae'a ojogwehe ojipenhindyvamo nehē judeus'ġa judeus'ġarüive'ġa, ei ga. Ji tehe po ti ġandepiakatuhara nehē ġa ndepiakatupava nehē, ei ga ġa pe.

¹⁷ —Jiruva'ga ji arō hete, ei ga. A'ereki ji a'e: Ji ti amano jiji ġandepykavamo nehē takwerava'ja ti ji javo, ei ga. ¹⁸ Ji jijukaukare'yname nhiarōe'ÿve'ġa pe po ti tegwete ġa pe jijukahava nehē. Emo nhiremimbotarimo po ti ji jijukaukari ġa pe nehē, ei ga. Jipopoaka ji jijijukavouka nhinhimbogweravuka no, ei ga. A'ereki jiruva'ga e'i ji ve a'ea rehe: “Nahā po ti nde rekoi nehē”, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Kiro judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'iġayvara'javi Jesus'ga nhi'iġa renduva. Jara'ġa e'i onhimongyavo:

²⁰ —Anhaġa opojyka ga mboheagwryvuhuavo Diabo'gapyriva'ea, ei ġa. Maraname pe henduvuhui ganhi'iġa naerū? ei ġa jara'ġa pe.

Jara'ġa ki a'e te e'i:

²¹ —Ģa nde'i te nanongara pe anhaġa opojykarama, ei ga. Anhaġa nomoma'eġatui reki hehae'ÿve'ġa a, ei ġa.

Nahā judeus'ġa nduvihava'ġa nhonhi'iġayvari Jesus'ga nhi'iġa rehe.

Ahe ndokoi Jesus'ga rehe

²²⁻²³ Aerē Jesus'ga rekoi judeus'ġa jatukahavuhua pype. Igwete ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe ġambo'ehai pe – a'ea pe ġa ei Salomāova'ea apoa. Kiro yapouhua. Igwete judeus'ġa japo toryva pevo cidade de Jerusalém me. A'ea rupi ġa ojapyakaaka ojatukahavuhua apopava rehe. A'ereki ymya onga apopavame ahe okwava'ē Tupana'ga pe ġwino teni javo ga pe. ²⁴ Igwete Jesus'ga hoi okovo onga rembe'yvuhu pe. A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa nduri Jesus'ga pyri ga atimana javo ga pe.

—Manamehū po ti nde nhimombe'ui ore ve nehē? ei ġa Jesus'ga pe. Po nde Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo, enhimombe'u katu ti ore ve a'ero tonhimimyme ti ore ve, ei ġa ga pe.

²⁵ —Anhimombe'u tuhē ko ji pe me jipi, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndaperoviapotaruhui nhinhi'iġa. Nhirembiapoa – a'ea Tupana'ga oapouka ji ve – a'ea po ji kwahavukari pe me hamo, ei ga ġa pe. ²⁶ Emo pe ndaperoviapotari. A'ereki pe jireheva'ea rüi, ei ga. ²⁷ Jireheve'ġa ġwendu katu nhinhi'iġa, ei ga. Akwaha hete ji ġa. Igwete nhiremimbotarimova'ea rehe ġa ndekoi jipi, ei ga ġa pe. ²⁸ Amboheaporoġita pyahu ko ji ġa kiro, ei ga. Aerē po ti ji ġa nderohoi yvagi pe ġa mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē no. A'ero po ti ġa ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga ġa pe. Ndipe'akavi ġa ji hugwi, ei ga. ²⁹ Jiruva'ga – gaha ġa mbojikoguka ji rehe – ga popoakahetero jara'ġa hohe pa. Nurā ndipe'akavi ġa ga hugwi, ei ga. ³⁰ Ojipeji ko ore rekoi Tupanamo jiji jiruva'ga pavēi, ei ga ġa pe.

³¹ A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa ipyhygi ita tiapi ti ga javo. ³² Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pehepiepia pe nhirembiapoa novīa, ei ga. He'yiva'ea Tupana'ga oapouka ji ve pyryva'ea. Marāva'ea rehe pe ji apipotaruhui naerū? ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Pyryva'ea rehe rüi ore nde apipotari, ei ġa ga pe. Nde euhurame ite'varuhuva'ea rehe ore nde apipotari. A'ereki nde Tupana'ga mbotegwetei javo tehe ga pe. A'ereki nde yvyakotyva'ero tehe erenhimongo potaruhu Tupanamo, ei ġa ga pe.

³⁴⁻³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Pekwaha pe pejiapoa ikwatijara novia. Kiha ko omombe'u Tupana'ga nhi'iğa ahe ve hako, ei ga ġa pe. A'ereki Tupana'ga e'i ahe ve hako: “Pe'e ti ojipe'ğa pe ji py'rovo,” ei ga. Ahe ve jitehe ga ei a'ero: “Pe ko tupanamo,” ei ga. Ikwatijara – kiroki omombe'u Tupana'ga nhi'iğa – kia koi a'itituhêva'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga e'i ahe ve hako pe ko tupanamo javo. ³⁶ Maranuhûrame pe euhui ji ve naerû ji nhimombe'urame ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ga ġa pe. “Nde erembotegwete Tupana'ga,” pe'ji tehe pe ji ve, ei ga. Emo ji ve tuhê Tupana'ga ei: “Ndehe ti eho yvya koty ekovo nhiremibotarimova'ea rehe nehê,” ei ga ji ve, ei ga. ³⁷⁻³⁸ Pe ndaperoviarihu nhinhi'iğa, ei ga. Ji ko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ako tuhê japovo ahemonhimomby'ava'ea. Po ji japoe'ymame taperoviari ti nhinhi'iğa a'ero. Ji japorame ahemonhimomby'ava'ea po pe hepiagame heroviari hamo, ei ga. Perovia ti a'ero tapekwaha orejikoty'ara onhopavêi jiji jiruva'ga pavêi. A'ereki jiruva'ga ojikoty'a ji pavêi okovo. Jiji ajikoty'a jiruva'ga pavêi no, ei ga ġa pe.

³⁹ Kiro ġa Jesus'ga pyhypotara'javi a'ero novia. Igwete ga nhimbojirevi ogwovo ġa hugwi.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga jivyra'javi rio Jordão aherovai opytavo – perope João'va'ea ġamobatzagweri pe. ⁴¹ Kiro he'yjuhuve'ğa nduri Jesus'ga pyri. Igwete ġa ei ojohupe:

—João'ga ndoapoangavi ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa ahe mombe'gwovo. Emo Jesus'ga mombe'urame ga omombe'u katu pa, ei ġa ojohupe.

⁴² A'ero pevove'ğa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo.

11

Lázaro'va'ea manoagwera

¹⁻² Ojipe'ga kiro itetirûa. Garera ko Lázaro. Cidade de Betânia pe ga ruvi ġwendyra'ğa pavêi. Ġa ko Martahêa Mariahêa pavêi. (Mariahêa ko akojahêa – kiroki hêa aerê omongy nhandya perfume nhandepojykaharete'ga pya rehe Jesus'ga pya rehe. A'ero hêa imomikaği gapya o'ava pyvô.) Hêakuvyra'ga Lázaro'ga kiro itetirûa. ³ Nurã Maria'ğa ojipe'ga mondoukari Jesus'ga pyri.

—Ere ti nhandepojykaharete'ga pe itetirûa hete kiro garemiarôhara'ga javo ga pe, ei ġa ga pe imondovouka onhi'iğa Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi ġanhi'iğa imombe'gwovo Jesus'ga pe.

⁴ Henduvame Jesus'ga ei:

—Lázaro'ga tetirûa nomomanoukarağwami ga, ei ga. Gatetirûa ko Tupana'ga ruvi-havuhuhetea repiukarağwama tokwaha ti ġa jiruvihavuhuhetea no, ei ga. Gatetirûaro ġwaramo po ti ġa ei ji ve nehê ipopoaka hete Tupana'ga ra'yra'ga javo ji ve nehê, ei Jesus'ga.

⁵ Jesus'ga oko hete Marta'ğa ndehe ġakuvyra'ga rehe no Lázaro'ga rehe. ⁶ Emo imombe'urame Lázaro'ga tetirûa ga pe Jesus'ga opytaahi'vi na'ê pevo upa. Mokôi ga kiri pevo jitehe. ⁷ Kirê ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe a'ero:

—Xajivy ti kiro Judéiapeve'ğa gwyri pe a'ero, ei ga ġa pe.

⁸ —Jesus, ei ġa. Judéiapeve'ğa nde apipotaruhu pevo oji'i. Kiro nde hopotara'javamo pevo jitehe naerû? ei ġa Jesus'ga pe.

⁹⁻¹⁰ Igwete Jesus'ga ei nahã javo ġa pe:

—Ara rupi ve gwereko doze horas, ei ga. Arimo nhandehorame nhandekovo nhande ndi'ari yvya rehe hepiakatuavo ġwaramo. A'ereki nhanderyapehava omomytu'ê nhande ve, ei ga ġa pe. Ypytunimo nhandehorame nhande ari a'ero hepiage'yma ġwaramo. Tegwete nhande ve a. A'ereki nianderyapehavi ypytunimo, ei ga ġa pe. Ağwamo ko arimova'ea ja nhande ve. Ağwamo nhande rekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nianemombikavi, ei ga. A'ereki Tupana'ga omomytu'ê ġwemimbotarimova'ea nhaneakaği pe nhande pokoga jipi, ei ga. Aerê po ti ypytuna ja nhande ve nehê. A'ereki aerê nhande manorame tegwete nhande ve, ei ga. Xaho tuhê ti kiro a'ero. A'ereki ndohoi ve nhimomanohava apiavo, ei ga ġa pe imombe'gwovo.

¹¹ Aerẽ Jesus'ga ei ģa pe no:

—Nhaneremiarõhara'ga kiro oki upa Lázaro'ga, ei ga. Taho ti ga moma'eamo a'ero, ei ga ģa pe.

¹² Igwete garemimbo'ehara'ģa ei:

—Po ga kirame kiro a'ero po ti ga nhimohiģatui nehẽ, ei ģa ga pe novĩa.

¹³ “Lázaro'ga kira pe po ga ei ra'e,” ei ģa oyvyteri pe. Lázaro'ga manoa pe Jesus'ga ei reki. A'ero ga imombe'ukatui ģa pe:

¹⁴ —Lázarova'ea omano ra'e, ei ga ģa pe. ¹⁵ Ji rekoe'yma ģwaramo ahe pyri ahe manorame a'ero po ti ji pe monhimomby'ahetei nehẽ tapejiko hete ti ji rehe javo. Nurã ji roryvamo jirekoe'yma rehe pevo, ei Jesus'ga. Xaho ti kiro ahe pyri a'ero, ei ga ģa pe.

¹⁶ Igwete Tomé'ga – o Gêmeo ei ģa ga pe – igwete ga ei jara'ģa pe:

—Xaho ti Jesus'ga rupi xamano ti ga pavẽi a'ero nehẽ, ei Tomé'ga ģa pe.

A'ero ģa hoi cidade de Betânia pe pea rupi ogwovo.

Jesus'ga ko ģambogwerahavamo

¹⁷ Jesus'ģa horame Betânia pe ģa imombe'ui Lázaro'ga manoagwera ģa pe.

—Mbohapy'ri quatro ore kiri kiro ahera'oa mongirẽ itaruvihavuhua kwaruhua pype ahe noģa, ei ģa imombe'gwovo Jesus'ģa pe.

¹⁸ Jerusalém ko ira'agwe Betânia hugwi três quilômetros. ¹⁹ Pevove'ģa ohooho a'ero Martahẽa pyri Mariahẽa pyri no ģa porogwetyga. ²⁰ Igwete Martahẽa henduvi Jesus'ga rura mombe'urame. A'ero hẽa hoi tahovatĩ ti ga javo. Mariahẽa ki a'e te onga pype hẽa reni upa. ²¹ Igwete Martahẽa hoi ovahema Jesus'ga pyri.

—Jesus, ei hẽa ga pe. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hẽa Jesus'ga pe. ²² Kiroģwe vehevi nde erame Tupana'ga pe po ti ga nde rendukatui hamo, ei hẽa ga pe. A'ea ji akwaha hete, ei hẽa ga pe.

²³ —Okwera po ti ndekuvyrava'ea nehẽ, ei Jesus'ga hẽa pe.

²⁴ —Akwaha ji ahekweravaģwama aerẽ mbapava koty Tupana'ga omanove'ģa mbogw-erapavame nehẽ, ei hẽa.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei hẽa pe:

—Jihi ko ģa mbogweraharamo ako ģa mongovo, ei ga. Kiroki ģa ojiko ji rehe – omanorame vehevi po ti ģa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri nehẽ, ei ga hẽa pe. ²⁶ Kiroki ģa heaporoģita pyahu ojikoga ji rehe – ģahã po ti ndohoi tuhẽ hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oko hete po ti ģa Tupana'ga pyri avuirama okovo nehẽ, ei ga. Ererovia nde a'ea? ei Jesus'ga hẽa pe.

²⁷ —Arovia ji, ei hẽa ga pe. A'ereki nde ko Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko Tupana'ga ra'yramo ereko, ei hẽa. A'ereki nde ve ko Tupana'ga e'i hako toho ti ga vyva koty javo, e ko ga nde ve, ei hẽa ga pe.

Jesus'ga ojehe'o

²⁸ O'erẽ Jesus'ga pe Martahẽa jivyri ua onga pe. Igwete hẽa hoi oirũhẽa pyri Mariahẽa pyri. Ģandovakie'y hẽa hoi javo hẽa pe.

—Uhu ga nhanembo'ehara'ga, ei hẽa. “Tuhu ti hẽa ji pyri,” ei ga nde ve, ei hẽa Mariahẽa pe.

²⁹ A'ea renduvame kotihĩ hẽa po'ami ogwovo ga pyri Mariahẽa. ³⁰ Jesus'ga novahemi ve cidade pe. A'evo ga rekoi – perope Martahẽa oho ga rovatiamo. ³¹ Kiro Mariahẽa po'ami nhandaipe ogwovo ga pyri a'ero. Kiroki ģa hẽa pavẽi oko onga pype hẽa porogwetyga – gwepia ģa hẽahoa. Nurã ģa ei ojohupe novĩa:

—Kiro hẽa hoi aheryvy pe tajehe'o ti ahe pyri javo, ei ģa novĩa. Xaho ti hẽa reviri a'ero, ei ģa ojohupe a'ero.

³² Kiro Mariahẽa hoi Jesus'ga pyri a'ero. Ga repiagame hẽa ndurugi ģwenypy'amo gapya pyri.

—Jesus, ei hẽa. Avo po nde rekoi raji'i hamo, a'ero po jikuvyrava'ea nomanoi raji'i hamo! ei hẽa ga pe.

³³ Jesus'ga gwepia hêajehe'oa ġajehe'oa reheve – kiroki ġa uhu hêa rupi. Omynhete gapy'a a'ero. ³⁴ Igwete ga ei:

–Mome pe ahe noġi raji'i? ei ga ġa pe.

–Herejo hepiaga, ei ġa ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga jehe'oi.

³⁶ –Pehepia. Ga oarō hete ahe! ei ġa ġajehe'oa repiaga.

³⁷ Jara'ġa ki a'e te e'i:

–Ga omoma'eġatu hehae'ÿve'ga raji'i, ei ġa. Tegwete po ga pe naerū Lázaro'ea manoaġwama mombiga raji'i naerū? ei ġa ojohupe.

Ombogwera ga Lázaro'ea

³⁸ Jesus'ga py'a omynhetea'ja. Igwete ga ruri garyvy pe ikwaruhu pe. Jurukwara pype u itauhua imohinipyra hovapytymbavamo.

³⁹ –Pepe'a ti itauhua, ei Jesus'ga pevove'ġa pe.

A'ero Martahêa ei ga pe:

–Ah, Jesus, kiro inemahivamo jikuvyrava'ea ra'oa. A'ereki he'yi'i quatro ore kiri ahe manorê, ei hêa ga pe.

⁴⁰ Igwete Jesus'ga ei hêa pe a'ero:

–A'e ko ji nde ve ko: “Po ti nde jikogi ji rehe, a'ero po ti nde hepiagi Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehê,” ei ga hêa pe.

⁴¹ A'ero ġa ipe'ai itauhua jugwi. Igwete Jesus'ga jovavuri yvagi pe javo.

–Apĩ, ei ga. Ndepyry hete nde ji rendukatuavo kiro, ei ga Tupana'ga pe. ⁴² Nde ji rendu katu tuhê jipi. Emo ji a'e poa nde ve avove'ġa ndovaki togwerovia ti ġa neremimbuhuragwera ji rehe, ei ga Tupana'ga pe.

⁴³ Onhi'iġirê Tupana'ga pe Jesus'ga ea'hyi:

–Lázaro, ei ga. Here ehema! ei ga ga pe.

⁴⁴ A'ero Lázaro'ga vyri omanoa hugwi ohema ikwaruhua hugwi. Imamanipyra ga gweru opya opoa reheve. Ga'akaġa na jitehe gwereko tapy'ynhapira ojihe no. A'ereki judeus'ġa omamamama ahera'oa tapy'ynhapipukuhua pyvō jipi ahe mondorame ahe noġa ita kwaruhua pype jipi.

–Pemama'ndo ti ga hugwi tapy'ynhapira kwaharava ga hugwi toho ti ga, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Jesus'ga

(Mateus 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Kiro he'yjuhuve'ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero judeus'ġa – kiroki ġa uhu Mariahêa pyri. A'ereki ġa gwepia Jesus'ga remimbogwerava. ⁴⁶ Jara'ġa ki a'e te oho fariseus'ġa pyri imombe'gwovo.

–Jesus'ga ombogwera Lázaro'ga gamanoa hugwi! ei ġa ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo.

⁴⁷ A'ero fariseus'ġa ei ikwava'êhara'ġa nduvihava'ġa pavêi:

–Timbojatyka jara'ġa a'ero ġamoġitahara'ġa.

Igwete judeus'ġa moġitahara'ġa jatykapavi javo ojohupe.

–Marã po ti nhande rekoi nehê naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki he'yjuhu akoja'ga oapoapouhu ahemonhimomby'ava'ea jipi, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. ⁴⁸ Po ti nhande nimombigi ga, a'ero po ti ġa nhaporemogã jikogi ga rehe nehê, ei ġa. “Gaha jate kiro oko nhanderuvihavuhetero,” e po ti ġa ga pe a'ero nehê, ei ġa ojohupe. Huvihavuhua'ga ikwahavame cidade de Roma pe po ti ga ei nehê: “Judeus'ġa po ti nanhirendukatua'javi kiro a'ero nehê,” e po ti ga nehê, ei ġa. A'ero po ti ga soldados'ġa mbuhurukari nhande pyri tapemomba pa ti pe judeus'ġa javo. “Ġjatykahavuhua po ti pemomba pa nehê no,” e po ti ga soldados'ġa pe nehê, ei ġa ojohupe.

⁴⁹ A'ero Caifás'ga – ga ko ikwava'êhara'ġa nduvihavuhua'ga a'ea rupi – kiro ga ei ġa pe:

–Ndapekwahavihu pe! ei ga. ⁵⁰ Omano po ga hamo, ei ga javo. A'ero po ti ġa nianemo-manoukari pa nehê. Na ti ojipejive'ga manoi nhande py'rovo a'ero xamanombavyme ti

nhande judeusramo, ei ga ġa pe. Nanongara po ti pyry pe me nehē, ei ga. Pejapyaka katu ti a'ea rehe a'ero, a'e ji, ei Caifás'ga ġa pe.

⁵¹ Ga rūi onhimbo'e a'ea rehe javo. Tupana'ga reki ombo'euka ga hehe. A'ereki a'ea rupi Caifás'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihavamo oko. Tupana'ga ombo'euka ga ġwemimbotarimova'ea rupi. A'ero Caifás'ga ei ġa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoaġwama judeus'ġa ndepykavamo. ⁵² Judeus'ġa pe jate rūi reki Jesus'ga manoi. He'yjuhuve'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe ga manoi no – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe ogwryi pe nhaporemō. Omano ga Tupana'gareheve'ġa pe nhaporemō tojihe'ae'a ti ġa ojogwehe ojipenhindyvamo javo.

⁵³ Igwete Caifás'ga ei ġa pe imombe'gwovo Jesus'ga manoaġwama. A'ero judeus'ġa nduvihava'ġa nhomonhi'iġi javo jipi.

—Marā po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehē? ei ġa javo ojohupe.

⁵⁴ Nurā Jesus'ga ndokoa'javi judeus'ġa ndovaki. Pea hugwi ga hoi cidade de Efraim me a'ero upa ongae'yma koty. Efraim me ga pytai a'ero ġwemimbo'ehara'ġa pavēi.

⁵⁵ Kiro judeus'ġa oapo ġwerī toryva. Páscoa ei ġa jupe. A'ero ġa hoġahoi kiro ogwrya hugwi onhimongyavo tihepia ti toryva javo. Toryva renonde ġa hoi Jerusalém me onhimboavujikwejikwea nahanahā nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe javo. ⁵⁶ A'ero ġa Jesus'ga rekarekari novīa. Igwete ġa nhomonhi'inhi'iġi ojatykahavuhua pype o'ama.

—Marāi pe a'ero naerū? ei ġa ojohupe. Uhu po ti ga toryvi pe nehē? ei ġa. Mara'ngu po ti ga ure'yma nehē? ei ġa ojohupe.

⁵⁷ Ojikwe vehevi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ei ġa pe fariseus'ġa pavēi:

—Po ti pe ikwahavi garekohava, pemombe'u ti ore ve toropyhy ti ga, e'i jipe ġa ġa pe.

12

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga pya rehe

(Mateus 26.6-13; Marcos 14.3-9)

¹ Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Mbohapyrete cinco po ti nhande kiri. A'ero po ti ġa japoi toryva Páscoa Jerusalém me nehē, ei ga ġa pe. Xaho na'ē ti Betânia pe, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Igwete ġa hoi Lázaro'ga pyri – akoja'ga Jesus'ga ombogwera gamanoa hugwi. ² A'ero pevove'ġa japoi mbatera Jesus'ġa pe to'u katu ti ġa ore pyri javo. Igwete Martahēa herueruri mbatera ġa pe. Lázaro'ga oapy oina Jesus'ga pyri jara'ġa pavēi. Igwete ġa i'ui. ³ Kiro Mariahēa heruri perfume nhandya. Nardo ei ġa jupe nomombaraviva'ea. He'yjuhuva'ea itambere'ia hēa omondo hehe. Meio litro hēa gwereko. Kiro hēa heruri heka'voga Jesus'ga pya rehe. A'ero hēa imomikaġi gapya o'ava pyvō. Ikatiġahiva ohygahi onga rehe. ⁴ A'ero Jesus'ga remimbo'eharava'ea Judas Iscariotesva'ea – ahe ko aerē opyhyguka Jesus'ga – a'ero ahe ei:

⁵ —Maranuhūrame hēa nomondojuhu kia itambere'ia kwepygauka ġa pe? ei ahe. He'yjuhuva'ea itambere'ia trezentos po ġa ikwepyygi hēa pe nhandya rehe ramo, ei ahe. Imbatere'ýve'ġa pe po hēa imondoi itambere'ia a'ero ramo, ei ahe ġa pe.

⁶ Judasva'ea ni'aġataruhui reki imbatere'ýve'ġa ndehe Mariahēa pe ja'javo. Ahe ko iporomiva'ea. Gwerekō ahe Jesus'ġa pe ġaitambere'ia rryu'ia herekokatuhava. A'ero ahe ipyhygi itambere'ia jugwi imima ojive jipi. Nurā ahe nhi'iġahyi Mariahēa pe itambere'ia potaruhuavo.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Na hēa reko jate ġwemimbotarimo, ei ga. Hēa gwerekō a'ea nhitýhava rupiaramo, ei Jesus'ga. ⁸ Okoe'ymi imbatere'ýve'ġa pe pyri. Imondopotarame po pe imondoi a'ero ġa pe jipi hamo, ei ga. Ji po ti a'e nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Ahe ojuka pota Lázaro'va

⁹ Kiro judeus'ġa ikwahavi Jesus'ga ruva pevo Betânia pe. A'ero ġa nduri ga repiaga onhimongyavo. Lázaro'ga repiaga ġa nduri no – akoja'ga Jesus'ga ombogwera. ¹⁰ Nurā

ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa – ğa e'i jipe tijuka ti Jesus'ga javo – igwete ğa ei ojohupe kiro:

–Tijuka ti Lázaro'ga no, ei ğa.

¹¹ A'ereki he'yjuhuve'ğa judeus'ğa opohi kiro ğa hugwi Jesus'ga rehe okovo. Lázaro'ga mbogwerava ǵwaramo ğa jikogi Jesus'ga rehe a'ero opohia ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa hugwi. Nurã ğa Lázaro'ga jukapotari kiro.

Jesus'ga ovahê Jerusalém me Domingo dos ramos

(*Mateus 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40*)

¹²⁻¹⁸ Ko'emame Jesus'ga ipyhygi jumentinho taho ti Jerusalém me i'arimo javo. A'ea ja Jerusalém me ğa Jesus'ga mombe'ui.

–Kiro po ti ga ruri nehê, ei ğa.

A'ero he'yjuhuve'ğa – kiroki ğa uhu toryva repiaga Páscoa repiaga – a'ero ğa ei:

–Xaho ti ga rovatiamo, ei ğa.

A'ereki ojipe'ğa omombe'umbe'u Lázaro'ga mbogwerava ğa pe.

–Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ğa. Lázaro'ga manorame Jesus'ga hoi ikwaruhua pyri. Ga onhi'iğa mondoi ga pe ga mbojipe'avo ga mbuhua jugwi, ei ğa. Nahã ga ga mbogweravi gamanoa hugwi oji'i, ei ğa imombe'gwovo ğa pe.

A'ea renduvame he'yjuhuve'ğa ei a'ero:

–Jesus'ga oapo hete ahemonhimomby'ava'ea, ei ğa. Xaho ti ga repiaga a'ero Lázaro'ga mbogwerahara'ga, ei ğa ojohupe.

Nurã Jesus'ga rura kwahavame ğa hoi ga rovatiamo. Igwete ğa hakã vondogi pindova rova ipyhyga herogwovo imbovavaga timbohete ti Jesus'ga javo. Igwete ğa ga mbojiroviari ga rerua ga rerovahema. A'ero ğa ei ga mombe'gwovo:

“Timbohete ti Tupana'ga,” ei ğa.

“Nhandepojykaharete'ga ti tomombyry ga pe

– kiroki ga nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri,” ei ğa.

“Tupana'ga ti tomombyry hete ga pe

– kiroki ga oko nhanderuvihavuhuhetero israelitas'ğa nduvihavuhuhetero,” ei ğa.

Kiro Jesus'ga ruri jumentinho arimo ua a'ero. A'ereki na tuhê Tupana'ga rembikwatarukara ahe ve imombe'ujipei garuraǵwama.

“Tapekyhyji ti Jerusalémmeva'ero,” ei ahe.

“Pehepia. Kiro ki ga u penduvihavuhuhete'ga jumenta ra'yra arimo oina,” ei ahe ikwatija hako.

Jesus'ga rurame garemimbo'ehara'ğa nonhimombaragwahavi garura rehe.

–Maraname tuhê Jesus'ga ruri nahã naerũ? ei ğa ojohupe.

Jesus'ga kweravirê ogwovo Tupana'ga pyri, a'ea rupi ğa ikwahava'javi Tupana'ga rembikwatijarukara ahe ve. A'ero ğa ei: “Aherembikwatijara omombe'u jipe tuhê reki Jesus'ga ruraǵwama,” ei ğa ikwahava. “Na tuhê ga ruri Jerusalém me a'ero ikwehe,” ei ğa. “Na tuhê nhande rekoi ga rerekovo ahe nhi'ïpo'ruavo no ikwehe,” ei ğa ojohupe. Emo rurame ğa nonhimombaragwahavi hehe maraname ga ruri nahã javo.

¹⁹ Igwete fariseus'ğa ei ojohupe:

–Pehepia pe ǵahoahivuhua ga pyri, ei ğa ojohupe. Xa'exa'e nhande ğa pe novã tapejikogi ga rehe javo ğa pe novã. Emo ğa oho pa ga pyri ga rehe gworygworyvamo, ei ğa ojohupe.

Gregosva'ea gwepia pota Jesus'ga

²⁰ Jararamo gregos'ğa uhu Jerusalém me ğa ndupi no – kiroki ğa uhu toryvi pe timbohete ti Tupana'ga javo. Gregos'ğa ko judeus'ǵarũive'ğa. ²¹ Kiro ğa hoi javo Filipe'ga pe. Filipe'ga cidade ko Betsaida Galiléiapeva'ea. Igwete gregos'ğa hoi javo ga pe.

–Filipe, ei ğa, orohepia pota ore Jesus'ga.

²² Igwete Filipe'ga hona'êi imombe'gwovo André'ga pe. A'ero ğa jogwerohoi Jesus'ga pyri imombe'gwovo gregos'ğa nhi'ïǵagwera ga pe. ²³ A'ero Jesus'ga ei pevove'ğa pe:

—Ji ko Tupana'ga remimbuhurukara, ei ga. A'ero oho ġwerĩ kiro japiavo jiruvihavuhuhetea ukwahava apiavo. A'ereki ji amano ġwerĩ, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁴ Tamombe'u katu tuhẽ pe me. Ha'ynha ityme'ymame a'ea tehe opyta ojipeji jate, ei ga. Ġa itymame ha'ynha omano ramenhumu. Omano'aġirẽ henhunhamo. Kirẽ po o'aramo ha'ynha herekoahivuhui, ei ga ġa pe.

Omanoaġwama pe Jesus'ga ei ha'ynha mombe'urame. A'ereki omanorẽ ga okwera'va'ja. He'yjuhu gareheve'ġa a'ero ga ġa mboheaporoġitapyahurame.

²⁵ Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ġa oko hete ojilhe ji arõe'yma – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, ei ga ġa pe. Kiroki ġa ndokohetei ojilhe aġwamo ji arõheteavo – ġa po ti oko hete aerẽ ogwovo Tupana'ga pyri nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Kiroki ġa jireheva'ero oko – nhiremimbotarimova'ea rehe po ġa ndekoi hamo. Perope ji ako a'ero – pevo jitehe po ti ġa ndekoi ji pyri nehẽ no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa jireheva'ero oko – ġa pe po ti jiruva'ga ei pepyry hete pe javo nehẽ, ei ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoaġwama

²⁷ Igwete Jesus'ga ei:

—Omynhete jipy'a kiro, ei ga. Marã po ti ji a'ero nehẽ? Nda'ei po ti ji Tupana'ga pe: Apĩ, terembohahyukari ti ji ve nehẽ. Poa po ti ji nda'ei ga pe nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea rehe tuhẽ ji ajo yvya koty tapo'ru ti ji hahya nhimanomo javo, ei Jesus'ga. ²⁸ Apĩ, ehepiuka ti ġa pe ejuvihavuhuhetea, ei ga Tupana'ga pe.

A'ero ga ei Jesus'ga pe yvaga hugwi:

—Ahepiuka ko ji ikwehe, ei ga. Aerẽ po ti ji hepiukara'javi nehẽ no, ei ga Jesus'ga pe.

²⁹ Yvagahugwiva'ea renduvame he'yjuhuve'ġa ei ojohupe o'ama:

—Gara poro?

Jara'ġa e'i ojohupe:

—Onaraġuhũ po.

Jara'ġa e'i:

—Tupana'gapyrive'ga po onhi'ĩ Jesus'ga pe, e'i tehe ġa ojohupe.

³⁰ Jesus'ga e'i ġa pe:

—Ji ve rõi ko Tupana'ga ei, ei ga ġa pe. Pe me ko ga ei tokwaha ti ġa javo, ei ga. ³¹ Kiroġwe po ti ihoi japiavo Tupana'ga nhi'iġa nhiarõe'ýve'ġa pe nehẽ. “Oko te'varuhu pa ġa,” e po ti ga ġa pe nehẽ, ei ga. Kiroġwe po ti Tupana'ga imombigi nhiarõe'ýve'ġa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara ga hugwi nehẽ, ei ga. ³² Nhimbovyrame yva rehe po ti ji imbuhurukapavi vyvakotyve'ġa ndeaporoġita tojiko ti ġa ji rehe javo, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ A'ea erame ga imombe'ui ġa pe omanoaġwama nahã po ti ġa ji jukai yva rehe nehẽ javo.

³⁴ Igwete he'yjuhuve'ġa ei ga pe:

—Marã naerũ? ei ġa ga pe. Ere'e ko nde ore ve: “Ji ko Tupana'ga remimbuhurukaramo,” ere ko nde ore ve. “Ji mbovy po ti ġa yva rehe ji jukavo nehẽ,” ere ko nde ore ve, ei ġa ga pe. Nhandeapoa ikwatijara ki a'e te omombe'u Cristo'ga okoji po ti ga avuirama nehẽ javo. Nomanoi po ti ga a'ero nehẽ, ei ġa. Marã po nde imombe'ui ore ve Tupana'ga remimbuhurukara'ga manoaġwama naerũ? Ga ko Cristo'ga rõi naerũ? ei ġa Jesus'ga pe.

³⁵ Igwete Jesus'ga ei ġa pe:

—Amomytu'ẽ ji jiji tapekwaha ti a'itituhẽva'ea javo, ei ga. Kirẽ po ti ji namomytu'ẽa'javi pe me nehẽ. Imomytu'ẽrame ti pekwaha a'itituhẽva'ea a'ero pejikoga ji rehe, ei ga. Ji imomytu'ẽe'ymame po ti pe ypytunahivarupive'ġa ja ndapekwahahetei. A'ereki ypytuna rupi ohorame ahe ndokwahavi tuhẽ hepiage'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁶ Ji imomytu'ẽrame pe me ti pe jikogi ji rehe. A'ero po ti pe ikwahapyramo tuhẽ jireheva'ero nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Judeusva'ea ndojikogi Jesus'ga rehe

Jesus'ga epavame ga hoi onhimima ġa hugwi. ³⁷⁻³⁸ Ojikwe Jesus'ga oapoapo ahemon-himomby'ava'ea ġapyteri pe novĩa. Ndojikogi reki ġa ga rehe Isaiásva'ea nhi'iġagwera po'ruavo. Ahe ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea. Igwete ahe ikwatijari onhi'iġa Tupana'ga pe hako.

“Ndiroviahavi oreremimombe'ua,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Ndepopoakara ndiukwahavi ġa pe nhaporemo,” ei Isaiásva'ea ikwatija hako.

³⁹ Tegwete ġa pe ġajikohava Jesus'ga rehe. A'ereki ġa Isaiásva'ea nhi'ipo'ru. A'ereki ahe e'ia'ja ikwatija hako:

⁴⁰ “Tupana'ga omotiruahũ ġa'akaġa,” ei ahe.

“Ga nomombugi ġa'apyha.

A'ereki ġa e'iuhu jipi

tokiyime ti ganhi'iġa nhande py'a pe javo,” ei ahe.

“Tikwahavyme ti nhande a'ea,' ei ġa,” ei ahe.

“Tirojijyjyme ti nhandereaporoġita

tomomboryme ti ga nhanderekote'varuhua javo,' ei ġa,” ei ahe hako.

⁴¹ Isaiásva'ea omombe'u reki Jesus'ga a'ea ikwatijarame hako. A'ereki ahe gwepia nhoġwenonde Jesus'ga ruvihavuheteaġwama.

⁴² Ġande'yjuhua ojiko reki Jesus'ga rehe judeus'ġa nduvihava'ġa. Nonhimombe'ui reki ġa ojipe'ġa ndovaki. A'ereki ġa okyhyji fariseus'ġa hugwi. Nomombe'ui ġa ojikoga Jesus'ga rehe tianemo'ėuhuukaryme ti ġa nhandejatykahava hugwi javo. ⁴³ Tupana'ga omboheterame ġa ndokoi hihũ hehe. Koji'i pyry hete ġa pe ojipe'ġa ġa mboheterame.

Jesus'ga nhi'iġa omboukwaha aherekote'varuhua

⁴⁴ Aerė Jesus'ga eaahyahi ġa pe:

—Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji rehe jate rui ġa jikogi. Ga rehe ġa jikogi no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴⁵ Kiroki ġa ji repia ji kwahava ga ko Tupana'ga ra'yramo javo ji ve – ġa okwaha ga no – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei ga. ⁴⁶ Ajo ji yvya koty ikwehe tamomytu'ė ti ġa pe javo, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe a'ero – ypytunarupive'ġa ja rui po ġa toko a'ero hamo, a'e ji. Tokwaha hete ti ġa okokatuavo a'ero. A'ereki mytu'ė ġa'akaġi pe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁷ Kiroki ġa ġwendu tehe nhinhi'iġa okoe'yma hehe – ji nda'ei te ġa pe oko te'varuhu ġa javo, ei ga. A'ereki a'ea rehe rui ji ajo javo yvyakotyve'ġa pe. Ajo ji tamombo ti ji pendekote'varuhua pe hugwi javo ġa pe, ei ga. ⁴⁸ Kiroki ġa ndokoi ji rehe nhinhi'iġa rehe okoe'yma – ġandekote'varuhua po ti jukwahavamo nehė ġa nhinhi'iġagwera rendukatue'yma ġwaramo nehė, ei ga. Nhinhi'iġagwera jitehe po ti ġandekote'varuhua mboukwahahetei ji jivyra'javame nehė mbapava koty nehė, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴⁹ Ji nanhi'iġi nhiremimbotarimo, ei ga. Jiruva'ga nhimbuhurukara'ga ji mbo'e ji monhi'iġa, ei ga. ⁵⁰ Jiruva'ga nhi'iġa rendukatua ko ġandekoaġwama ga pyri. A'ea ji akwaha hete, ei ga. Nhirembi'ea ko a'ea jitehe – kiroki a'ea rehe jiruva'ga ji mbo'ei no, ei Jesus'ga ġa pe.

13

Jesus'ga ohei ġwemimbo'eharava'ea pya

¹ Aerė Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Kiro po ti ġa japo toryva Páscoa nehė,” ei ga. “Oho kiro a'ero nhimanoa apiavo. A'ero po ti ji hoi yvagi pe jiruva'ga pyri nehė,” ei ga oyvyteri pe.

Oarohete'e'ymi ko Jesus'ga ojiheve'ġa. Omanorame ga gwepiuka hete ġa pe ġwemi-arohetea a'ero.

² Kiro Jesus'ga i'ui mbatera ġwemimbo'ehara'ġa pavėi. Ojikwe Diabo'ga omboheaporoġita te'varuhu Judas Iscariotesva'ea Simão'ga ra'yrava'ea raikwehe. Nurã ahe ei oyvyteri pe:

—Tamondouka ti Jesus'ga guardas'ġa po pe topyhy ti ġa ga javoji, ei ahe.

³ Kiro Jesus'ga i'ui ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Igwete ga ei oyvyteri pe: “Tupana'ga ji mbopopoakaruka togwereko pa ti ga ġwemimbotarimo javo,” ei Jesus'ga. “Ajo ji Tupana'ga hugwi ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi ga pyri jitehe nehē no,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

⁴ A'ea kwahava Jesus'ga po'ami hekyita opira i'arimova'ea ojihugwi. Igwete ga ipyhygi imomikāhava a'ea pyvō onhimamana oku'a rupi. ⁵ Igwete ga heka'vogi yhya nhaembeva pype ġwemimbo'ehara'ġa pya iheiheita imomikamikaġa tapy'ynhapira pyvō oku'arupiva'ea pyvō. ⁶ Igwete ga ruri Simāo Pedro'ga pyri tahei ti ndepya kiro javo. A'ero Pedro'ga ei ga pe:

—Jesus, ji ako tehe tuhē. Nderehei po ti nde jipya hamo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroġwe nde nderekwahavi maraname nde ihejuhui jipya javo, ei ga. Aerē gwe po ti nde ikwahavi a'ea nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁸ —Nderehei tuhē po ti nde jipya nehē, ei Pedro'ga ga pe.

—Ji ndepya heje'ymame po ti nde jireheva'ea rūi a'ero nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁹ —Jesus, jipya jate rūi ti ehei a'ero. Jipoa ti ehei no nhiakaġa reheve, ei Pedro'ga ga pe.

¹⁰ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Kiroki ga ojahu – ndojipyheipava'javi a'ero, ei ga. Opya jate ga ihei a'ero. A'ereki ga ndiky'ai'i'i, ei ga. Na jitehe pe pepyry kiro. A'ereki ji amombo pendekote'varuhua pe hugwi, ei ga Pedro'ga pe. Pe hugwi nhaporemō rūi reki ji amombo. A'ereki ojipejive'ga hugwi ji namombori garekote'varuhua, ei ga ga pe.

¹¹ Jesus'ga okwahavipe reki ojipeva'ea rekote'varuhua. Oyvyteri pe ga ei a'ero: “Ji mondouka po ti ga guardas'ġa po pe ji pyhygauka nehē,” ei ga oyvyteri pe. Nurā ga ei Pedro'ga pe: “Pe hugwi nhaporemō rūi ji amombo pendekote'varuhua,” ei ga javo ga pe.

¹² Ġapya iheipavirē Jesus'ga imongia'javi opira ojivyra'java mesa pyri oina. Igwete ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Ndapekwahavi pe maranuhūrame ga ihejuhui nhandepya javo, ei ga. Tamombe'u ti kiro pe me a'ero, ei ga. ¹³ Pe'ji pe ji ve nhanembo'ehara'ga. Nhandepojykaharete'ga pe'ji pe ji ve no, ei ga ġa pe. Pyry hete pe ei poa ji ve. A'ereki na tuhē ko ji, ei ga.

¹⁴ Ji pepya ihei reki pe pokoga pepojykaharetero pembo'eharamo. Ji javijitehe po pe jopokopokogi hamo, ei ga. ¹⁵ Opopoko ji hepiuka pe me tapepoko ti ojipe'ġa ji javijitehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ Tamombe'u katu tuhē pe me: Okoteheve'ga ko garuvihava'ga hohe rūi. Kiroki ga oho okovo okoteheva'ero – ga ko omondohara'ga hohe rūi, ei Jesus'ga ġa pe. Pepojykaharetero ji pe pokogi nhinhimbohete'yma, ei ga. Pe ko ji hohe rūi reki. Nurā ti tapenhimbohetei a'ero ndorojopokogi po ti ore jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Pekwaha pe nhinhi'īġa kiro. Pe ji nhi'īpo'rurame po ti pyryvamo pe me nehē, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁸ —Pe nhaporemō rūi ji opomombe'u pyry po ti pe me javo, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwaha pa pendeaporoġita pemo'ērame ikwehe, ei ga. Akwaha ji okote'varuhuve'ga reaporoġita a'ero. Opo'ru ti ga Tupana'ga rembikwatijarukaragwera, ei ga. Nahā ko Tupana'ga okwatijaruka ahe ve nhinhi'īġaġwama mombe'gwovo hako:

“Kiroki ga o'u pāo ji pavēi – oko te'varuhu reki ga ji ve,” ei ahe ikwatija nhinhi'īġaġwama mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁹ Amombe'u jipe ko ji pe me kiro garekote'varuhua, ei ga. A'ero ga rekote'varuhurame ji ve po ti pe heroviari nhiremimombe'uagwera nehē. A'ero ti pe ei pa ji ve ga ko Tupanamo tuhē javo nehē, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhē pe me: Kiroki ġa oko nhiremimondohara'ga rehe – ġa oko ji rehe no, ei ga. Kiroki ġa oko ji rehe – ġa oko nhimbuhurukara'ga rehe no, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Jesus'ga omombe'u jipe opyhygukaharava'ea

(Mateus 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesus'ga erame ġa pe omyi hete gapy'a. Igwete ga ekatui ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Tamombe'u katu tuhẽ pe me, ei ga. Pepyteripeve'ga tuhẽ po ti ji mondouka ġa pe ji pyhygauka nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero garemimbo'ehara'ġa nhimomby'ahetei onhi'iġa renduva ojogwepigwepiaga ma'ġa pe Jesus'ga ei javo ojohupe. ²³ Jesus'ga remiarõhara'ga oko Jesus'ga ppyvo mesa pyri. ²⁴ Ga pe Simão Pedro'ga pova'eġi javo.

—Ere ti Jesus'ga pe ma'ġa nde eremombe'u javo, ei Pedro'ga ga pe.

²⁵ A'ero ga jitygi Jesus'ga pyri javo ga pe.

—Jesus, ei ga. Ma'ġa nde eremombe'u ore ve ko? ei ga.

²⁶ —Ga pe po ti ji imondoi pão raygwe'ria imondevirẽ tyhya pype, ei Jesus'ga ga pe. Ga pe ko ji ei ko: “Gaha po ti ji pyhyguka ġa pe nehẽ,” ei ga.

A'ero Jesus'ga imondevi pão raygwe'ria tyhya pype imondovo Judasva'ea pe Simão Iscariotes'ga ra'yrava'ea pe. ²⁷ A'ero Judasva'ea ipyhygi ga hugwi. Ipyhygame Satanás'ga ahe pojykai ahe rerekovo. A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Haite a'ero. Heregwovo ekovo enhimimbotarimova'ea rupi naerũ, ei ga Judasva'ea pe.

²⁸ Igwete jara'ġa ei – kiroki ġa u mesa pyri ġa pavẽi – igwete ġa ei oyvyteri pe: “Maraname po Jesus'ga ei poro ga pe naerũ?” ei ġa. ²⁹ “Mara'ngu po ga ga mondovo mbatera pyhygauka toryva rupiaramo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. “Mara'ngu po Jesus'ga ga mondovo imbatere'ỹve'ġa pyri tomondo ti ga itambere'ia ġa pe javo?” e'i tehe ġa oyvyteri pe. A'ereki Judasva'ea gwereko ġa pe ġaitambere'ia jipi. Nurã ġa etehei a'ea oyvyteri pe Jesus'ga ahe mondorame.

³⁰ Ipyhygame pão raygwe'ria Jesus'ga hugwi Judasva'ea hoi ġa hugwi ogwovo. Kiro ppytunimo a'ero.

Jesus'ga omombe'u ipyahuva'ea

³¹ Judasva'ea horẽ Jesus'ga ei jara'ġa pe:

—Kiro po ti ji manoi nehẽ, ei ga. Ji manorame po ti jukwahavamo pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga apoa'java'ea nehẽ. Amboukwaha po ti ji Tupana'ga ruvi-havuhuhetea no, ei Jesus'ga ġa pe. ³² Ji imboukwahavame Tupana'ga ruvi-havuhuhetea po ti ga tuhẽ imboukwahavi jiruvihavuhuhetea nehẽ. Kotihĩ tuhẽ po ti ga imboukwahavi a'ea nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

³³ —Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe, ei ga. Kotihĩ po ti ji hoi pe hugwi kiro, ei ga. Ji reka tehe po ti pe a'ero nehẽ novĩa, ei ga. A'e ko ji judeus'ġa nduvihava'ġa pe ikwehe. Kiro ji ei a'ea pe me no: Tegwete pehohava pevo – perope ji aho kiro, ei Jesus'ga ġa pe.

³⁴ —Ipyahuva'ea ji imombe'ui pe me kiro, ei Jesus'ga ġa pe. Penhoarõ hete ti, a'e ji pe me a'ero, ei ga. Ji opoarõ hete pe nderekokatuavo. Na jitehe ti penhoarõarõ hete a'ero pejogwerekokatuavo, ei ga ġa pe. ³⁵ Penhoarõheterame po ti ojipe'ġa epavi Jesus'gareheve'ġa javo pe me nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omomrandu Pedrova'ea nahã ti ne'mbe javo

(Mateus 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Igwete Simão Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, mome po ti nde hoi nehẽ? ei ga ga pe.

—Tegwete ndehohava ji pyri kiro – perope ji aho, ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ po ti nde hoi tuhẽ ji pyri nehẽ, ei ga ga pe.

³⁷ —Jesus, maranuhũrame tegwete jihohava nde pyri naerũ? ei Pedro'ga ga pe. Po ti nhimanoa jihoaġwamamo nde pyri nehẽ, a'ero po ti ji manoi nderepykavamo nehẽ, e'i tehe ga Jesus'ga pe.

³⁸ —“Amano po ti ji nde repykavamo nehẽ,” ere tehe nde ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Tamombe'u katu tuhẽ nde ve: Inamutiġa nhi'iġa renonde po ti trẽs nde ea'jaa'javi ji ve nehẽ: “Ji ndakwahavi Jesus'ga,” ei ga Pedro'ga pe.

14

Jesus'ga ko Tupana'ga viaramo

¹ Igwete Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Tapemomyi ti pejipy'a, ei ga ġa pe. Pejiko ti Tupana'ga rehe. Ji rehe ti pejiko no, ei Jesus'ga ġa pe. ² He'yjuhu hete aheruhava jiruva'ga ronga pype, ei ga. Aho po ti ji imboavujikwea penduhava a'ero pe nenonde nehē. Po na rūi hamo a'ero po ji namombe'ui nanongara pe me hamo, ei ga ġa pe. ³ Jihorē penduhava imboavujikwea po ti ji jivyra'javi pe nderogwovo pe noġa jijipyri nehē. A'ero po ti ji pyri tuhē pe nduvi nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴ Pekwaha pe pevova'ea viara – perope ji aho kiro, ei ga.

⁵ Igwete Tomé'ga ei a'ero:

—Jesus, mome nde hoi? Ndorokwahavi tuhē ore, ei ga. Marā po ore ikwahavi pevova'ea viara rekoa naerū? ei Tomé'ga ga pe.

⁶ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Jihi ko jiruva'ga viaramo. A'ereki ji rupi vvyakotyve'ġa hoi ga pyri, ei ga. Jihi amboukwaha vvyakotyve'ġa pe a'itituhēva'ea jiruva'ga mombe'gwovo. Jihi amboheaporoġita pyahu ġa mongouvouka, ei ga ġa pe. Ojikoty'arame jate ji rehe ġa ndekoi jiruva'ga pavēi, ei ga Tomé'ga pe. ⁷ Po pe ji kwahavi, a'ero po pe jiruva'ga kwahavi no, ei ga ġa pe. Kiro po ti pe jiruva'ga kwahavi tuhē a'ero nehē. Ji repiaga ġwaramo pe ga repiagi nehē, ei ga ġa pe.

⁸ Igwete Filipe'ga ei ga pe:

—Jesus, ehepiuka na'ē ti ejuva'ga ore ve. A'ero ti toroko jate, ei ga Jesus'ga pe.

⁹ —Ymya ji rekoi pe pavēi, Filipe, ei ga. Nde ndajikwahavi ve tuhē naerū? ei Jesus'ga ga pe. Kiroki ġa ji repia – ki'ġa gwepia jiruva'ga no, ei ga. Marā nde euhui ji ve naerū: “Ehepiuka ti ejuva'ga ore ve”? ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Ji ko ako Tupana'ga pavēi. Tupana'ga oko ji pavēi no. Ndereroviari nde a'ea naerū? ei ga Filipe'ga pe.

—Nhinhi'iġame pe me ji ndakoi nhiremimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe. Tupana'ga reki ji monhi'ī. Jipavēiva'ero ga ji mongo ġwemimbotarimo jipi, ei ga ġa pe. ¹¹ Ji ko ako Tupana'ga pavēi, a'e ko ji pe me, ei ga. Tupana'ga oko ji pavēi no, a'e ko ji no, ei ga. Perovia ti a'ea a'ero. Nhinhi'iġa reroviare'ymame perovia ti nhirembiapoa repiagame a'ero, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Tamombe'u katu tuhē pe me, ei ga. Kiroki ġa ojiko ji rehe – ji javijitehe po ti ġa hepiukari ahemonhimomby'ava'ea nehē no. Koji'i tehe po ti ġa ġa monhimomby'ai hepiuka ġa pe nehē, ei ga. A'ereki ji kiro aho jiruva'ga pyri jitupa, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatupavi penhi'iġa nehē takwahavuka ti ġa pe jiruva'ga ruvihavuhetea javo. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehē, a'e ji, ei Jesus'ga. ¹⁴ A'ea ja ji pe me: Pe poranduvame ji hugwi pejikovo jireheva'ero, a'ero po ti ji hendukatui penhi'iġa nehē, ei ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Amondouka ji Tupana'ga ra'uva pe pyri, ei Jesus'ga

¹⁵ —Ji arōheterame po ti pe hendukatui nhinhi'iġa nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ A'ero po ti ji ei jiruva'ga pe tombuhu ti ga irūa ji'java'ea pe pyri nehē. A'ea po ti ga imbuhuri a'ero pepokohara nehē topyta hete ti ġa pyri avuirama nehē javo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ A'ea ko Tupana'ga ra'uva – a'ea omboukwaha a'itituhēva'ea Tupana'ga kwahavuka, ei ga. Tegwete Tupana'ga arōē'yve'ġa ndehe gara'uva rembipokoga. A'ereki ġa ndokwahavi a'ea rekoa. A'ea onhimi ġa pe, ei ga. Pe ki a'e te pekwaha Tupana'ga ra'uva, ei ga. A'ereki a'ea ko opyta pe pyri. Igwete po ti a'ea jikoty'ari pe pavēi nehē opohira'jave'yma pe hugwi nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁸ —Ji horame po ti pe ndapeporia'i nehē. A'ereki ji ajivyra'ja pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁹ Kotihī po ti nharōē'yve'ġa ndajirepiaga'javi nehē. Pe ki a'e te ji repiaga'ja nehē, ei ga ġa pe. Akwerava'ja po ti ji jitekovo nehē. A'ero po ti pe kweravi pejikovo nehē no, ei Jesus'ga. ²⁰ Ji kweravirē po ti pe ikwahavi jijikoty'ara jiruva'ga pavēi, ei ga.

Pejikoty'a po ti pe ji pavēi nehē no. Ji po ti ajikoty'a pe pavēi nehē no. Pekwaha po ti pe nhandejikoty'ara onhopavēi a'ero nehē, ei ga ġa pe.

²¹ —Kiroki ga oko nhinhi'iġa rehe hendukatuavo – gaha ji arō hete, ei ga. Kiroki ga ji arō hete – Tupana'ga oarō hete ga no. Igwete po ti ji nanongara'ga arōhetei nhinhimboukwahava ga pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

²² Igwete Judas'ga ei – kiroki ga Judas Iscariotesva'earūive'ga – igwete ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, maraname po ti nde nhimboukwahavi ore ve jate earōe'ỹve'ġa pe enhimboukwahave'ymame nehē naerū? ei Judas'ga ga pe.

²³ Igwete Jesus'ga ei:

—Kiroki ga ji arō hete – ga po ti ġwendu katu nhiremimbo'ea nehē. Igwete po ti jiruva'ga ga arōhetei nehē, ei ga. Igwete po ti ore jogweruri ga pyri nehē jihi jiruva'ga pavēi nehē. Igwete po ti ore ruvi ga pyri oropytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁴ Kiroki ga nanhiarōi – ga nohendukatui nhiremimbo'ea nehē, ei ga. Nhiremimbo'ea rūi reki pe pehendu. Ji amombe'u pe me jiruva'ga remimbo'ea nhimbuhurukara'ga remimbo'ea, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁵ —Amombe'u pa ko ji a'ea pe me jitekovo pe pyri, ei Jesus'ga ġa pe. ²⁶ Aerē po ti jiruva'ga imbuhurukari gwa'uva pe pyri ji py'rovouka jupe nehē, ei ga. Pepokohavamo po ti a'ea pe mbo'epavi nehē ikwahava'javuka pe me nhiremimombe'uagwera nhaporemonehē, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁷ —Anoġatu po ti ji pepy'a nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Jipy'a u katu jipi. Jipy'a javijitehe ti ji inoġatui pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Yvyakotyve'ġa ko e'i tehe poa pe me toronoġatu ti ore pepy'a javo tehe pe me, ei ga. Ji ko na rūi. Anoġatu tuhē ti ji pepy'a nehē, ei ga ġa pe. Tapemomynhyme ti pejipy'a a'ero. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga ġa pe.

²⁸ —Pehendu pe ji erame pejive ra'e. “Kiro po ti ji hoi nehē. Ajora'ja ti ji pe pyri nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe. Ji arō hete po pe hamo, a'ero po pe ndoryndoryvamo jioha rehe hamo. A'ereki jiruva'ga pyri ji aho kiro jihoheheteve'ga pyri, ei ga. ²⁹ Amombe'u jipe ko ji kiro pe me jihoagwama ji horē ti pe perovia nhinhi'iġa nehē javo, ei Jesus'ga ġa pe. ³⁰ Nanhi'ihetei po ti ji pe me nehē. Nhiarōe'ỹve'ġa nduvihavuhu'ga po ti uhu kiro ji pyri nehē Satanás'ga, ei ga. Ndipopoakari reki ga ji rehe. ³¹ Emo ti ji manoi tuhē a'ero nehē yvyakotyve'ġa ti tokwaha jireaporoġita javo. “Oarō hete ga uva'ga ganhi'iġa rendukatupava,” te'i ti ġa ji ve a'ero nehē. Ji manorame ti ġa te'i ji ve nehē, ei ga.

—Xaho ti a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

15

Jesus'ga ko i'yvetea'java'ga

¹ —Pekwaha pe uva'yva videira, ei Jesus'ga ġa pe. Nanongara'java'ea ko ji imombe'ui pe me kiro. I'yvetea'java'ea ko ji a'ero videiretea'java'ea, a'e ji pe me, ei ga. Jireheve'ġa ko videira rakā'java'ġa, ei ga. Jiruva'ga ko videira repiakatuhara'ga'java'ga a'ero, ei ga.

² Videira repiakatuhara'ga ġwakāvondo imondovo yva hugwi – kiroki hakā ndi'aiva'ea. Na jitehe Tupana'ga omondo hete ġa ji hugwi – kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ore ko Jesus'gareheva'ea,” ei Jesus'ga. Videira rakā i'agwereuhurame videira repiakatuhara'ga gwaygwe'rogwe'ro hakā jahykavipeva'ea ti'a hete ti aerē javo, ei ga ġa pe. Na jitehe jireheve'ġa ndekokatuhihūe'ymame Tupana'ga ġa mbopohirukari ġandekote'varuhua hugwi toko katu hete ti ġa javo. ³ Pe nhinhi'iġa rendukaturo ġwaramo jiruva'ga omomboripe pendekote'varuhua pe hugwi, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴ —Pejikoty'a tuhē ti ji pavēi pejikoga ji rehe. A'ero po ti ji jikoty'ari pe pavēi nehē no, ei ga. Hakā jikoty'aramo jate yva pavēi, a'ero jate ko i'aramo. Hakā tehe ndi'ai, ei ga. Na jitehe peteherame ndapekokatui pejikove'ỹ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. Ji pavēi pe jikoty'aramo jate pe ndekokatui a'ero pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei Jesus'ga ġa pe.

⁵ —Ji ko videira'java'ea, a'e ji, ei Jesus'ga. Pe ko videira rakã'java'ea, ei ga. Kiroki ga ojikoty'a ji pavêi, ji ajikoty'a ga pavêi no – gaha po ti oko katu hete okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki ji pe pokoge'ymame ndapekokatui'i'i a'ero pejikove'ÿ Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe, ei ga. ⁶ Hakã i'ae'ymame hepiakatuhara'ga ġwakāvondo imomboa jugwi. A'ero hakã itiniġame ġa imbojatykai imomboa tata pe imbokaita, ei ga. A'ea ja ko ġa – kiroki ġa ndojikoty'ari ji pavêi, ei ga. ⁷ Pejikoty'arame ji pavêi hendukatuavo nhinhi'iġa po ti pe poranduvi penhimimbotarimova'ea rehe nehê. A'ero po ti Tupana'ga rekopavi penhi'iġa rupi nehê, ei Jesus'ga ġa pe. ⁸ Pendekokatua po ti hepiukari Tupana'ga ruvihavuhetea ojipe'ġa pe nehê. A'ero po ti ġa ei pe me nehê: “Ġa ko Jesus'ga remimbo'ehara'ġa,” e po ti ġa pe mombe'gwovo nehê, ei ga. ⁹ Tupana'ga ji arô hete, ei Jesus'ga. Na jitehe ji pe arôhetei no, ei ga. Pejikoty'a ti ji pavêi. A'ero po ti ji pe arôhetei, ei ga. ¹⁰ Ji ahendu katu jiruva'ga nhi'iġa jijikoty'a ga pavêi. Nurã ga ji arôhetei, ei Jesus'ga. Na jitehe po ti pe nehê. Po ti pe hendukatui nhinhi'iġa pejikoty'a ji pavêi nehê, a'ero po ti ji pe arôhetei nehê no, ei ga ġa pe.

¹¹ —Amombe'u pa ji poha pe me pendory hete ti pe ji javijitehe nehê javo, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Opoarô hete ji. Na jitehe ti penhoarô hete jipi. Poha ji ehetei pe me, ei ga. ¹³ Nhande manorame nhaneremiarôhara'ġa ndepykavamo a'ero nhande hepiukari nhaneremiarôhetea ġa pe, ei ga ġa pe. ¹⁴ Pe hendukurame nhinhi'iġa nhiremiarôhara ko pe a'ero, ei ga. ¹⁵ Ji nda'ea'javi pe me okoteheva'ea. A'ereki okoteheve'ġa pe ġapojoykahara'ga nde'i: “Nahanahã po ti ji japoi nehê.” Ji a'e pe me nhiremiarôhara. A'ereki ji amombe'u pa pe me jiruva'ga nhi'iġagwera nhiremienduva, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁶ Pe ndape'ei ji ve: “Ndereheva'ero po ti ore rekoi nehê.” Jihi ypy koi a'e pe me: “Pe po ti jireheva'ero nehê,” ei Jesus'ga ġa pe. Ji opomo'ê tapeho ti ojipe'ġa mbojikoga ji rehe nehê javo. Ojikoge'ymi po ti ġa ji rehe a'ero nehê, a'e ji, ei ga. A'ero pe poranduvame jiruva'ga hugwi po ti ga hendukatupavi penhi'iġa nehê pe jireheva'ero ġwaramo nehê, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁷ Penhoarôarô hete ti a'ero, a'e ji pe me, ei ga ġa pe.

Tupana'ga arôe'ÿve'ġa noarôi Jesus'gareheve'ġa

¹⁸ —Tupana'ga arôe'ÿve'ġa po ti napearôi okote'varuhuavo pe me nehê, ei Jesus'ga ġa pe. Ji ypy nanongara'ġa nanhiarôi okote'varuhuavo ji ve no. Pekwahava'ja ti a'ea ġa pe arôe'ymame a'ero nehê, ei ga ġa pe. ¹⁹ Po pe Tupana'ga arôe'ÿve'ġandeheva'ero hamo, a'ero po ġa pe arô hete hamo ġa ko orereheva'ea javo pe me hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Ji opomo'ê reki jijive Tupana'ga arôe'ÿve'ġa hugwi pe ko ġandeheva'ea rüi kiro javo. Nurã Tupana'ga arôe'ÿve'ġa napearôi okote'varuhuavo pe me, ei ga. ²⁰ Pekwahava'ja ti nhinhi'iġagwera pejive. A'ereki ji a'e pe me oji'i: Okoteheve'ġa ko huvihava'ga hohe rüi, a'e ko ji pe me oji'i, ei ga. Na jitehe ko pe ji hohe rüi. Ojipe'ġa ombohahi ji ve oji'i. Nurã po ti nanongara'ġa imbohahi pe me na jitehe nehê no, ei Jesus'ga ġa pe. Ojipe'ġa ki a'e te nhinhi'iġa rendu katu. Nurã po ti nanongara'ġa penhi'iġa rendukatui na jitehe nehê no, ei ga. ²¹ Pe jireheva'ero ġwaramo po ti Tupana'ga arôe'ÿve'ġa imbohahi pe me nehê. A'ereki ġa ndokwahavi Tupana'ga nhimbuhurukara'ga, ei ga. ²² Po ji ndajori Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ġa pe hamo, a'ero po ġanembikwahave'yma ndojari ġa ndehe hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Okwaha tuhê reki ġa novã. A'ereki ji ajo imombe'gwovo ġa pe ikwehe novã, ei ga. Nurã po ġa nde'ia'javi hamo: “Ndorokwahavi ore Tupana'ga nhi'iġa. Nurã ore ndorokoi hupi.” Nde'ia'javi po ġa hamo, ei Jesus'ga ġa pe.

²³ —Kiroki ġa nanhiarôi – ġa noarôi jiruva'ga no, ei ga. ²⁴ A'apo hete ko ji ġapyteri pe ahemonhimomby'ava'ea ikwehe. Ojipe'ġa nhaporemô ko ndoapoangavi reki nanongara, ei ga. Po ġa ndohepiagi nhirembiapoa hamo, a'ero po ġa ei ji ve hamo: “Ndorogweroviari ore Jesus'ga popoakara hepiage'yma garembiapoa,” e po ġa a'ero hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Ġa ko gwepia reki nhirembiapoa. Emo ġa nanhiarôi jihi jiruva'ga reheve, ei ga. ²⁵ Nahã ġa ndekouhui Tupana'ga rembikwatijarukara rupi. A'ereki ymya ġa'apoa aherembikwatijara omombe'u jipe nhinhi'iġaġwama hako. Igwete i'ei: “Ġa nanhiarôi

tehe,” e'i jipe aherembikwatijara, ei Jesus'ga. Igwete ġa nanhiarōi kiro ahe nhi'īpo'ruavo, ei ga ġa pe.

²⁶ —Tupana'ga hugwi po ti ji amondouka pe pyri pepokohara nehē Tupana'ga ra'uva. A'ea omboukwaha a'itituhēva'ea Tupana'ga kwahavuka vvyakotyve'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe. Urame Tupana'ga hugwi po ti a'ea ji mombe'ui pe me nehē, ei ga. ²⁷ Pehe po ti ji mombe'u ojipe'ġa pe nehē no. A'ereki ji pavēi pe peko ji ahe mbo'eypyrame kiromo jate pejikovo ji pavēi, ei Jesus'ga ġa pe.

16

¹ —A'e ko ji poha pe me tapejikopigyme ti ji rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ² Aerē po ti ġa pe mondoukahetei pejatykahava hugwi nehē. Aerē po ti ġa pe jukai nehē no nahā nhande tipoko Tupana'ga javo tehe nehē, ei ga. ³ Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehē. A'ereki ġa ndokwahavi jiruva'ga okoe'yma ga pavēi. Ġa ndajikwahavi okoe'yma ji pavēi no, ei Jesus'ga ġa pe. ⁴ A'e ko ji poa pe me kiro tapekwahava'ja ti nhinhi'iġa aerē nehē. Ihorame ġandekote'varuhua japiavo po ti pe ei a'ero nehē: “Jesus'ga omombe'u nhoġwenonde a'ea nhande ve,” pe'ji po ti pe nehē, ei ga.

Tupana'ga ra'uva rekoa

Igwete Jesus'ga ei:

—Pe mbo'eypyrame ji nda'ei poa pe me ikwehe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki a'ea rupi pe pavēi ji rekoi ikwehe, ei ga.

⁵ —Aġwamo po ti ji hoi ga pyri nehē – kiroki ga ji mbuhuruka kokoty, ei Jesus'ga ġa pe. Emo pe ndape'ei pa ji ve: “Mome tuhē po ti nde hoi nehē?” ⁶ Jihoa imombe'uro ġwaramo pe me pekoveveuhu pe a'ero, ei ga. ⁷ A'itituhēva'ea ji imombe'ui pe me. Jihoa po ti pyri hete tuhē pe me nehē, ei ga. Ji hoe'ymame nduri po ti pepokohara pe pyri nehē Tupana'ga ra'uva. Ji horame po ti ji a'ea mbuhurukari pe pyri nehē, ei ga ġa pe. ⁸⁻¹¹ Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nharōe'ġve'ġa pe ġandekote'varuhua rehe. A'ereki ojikoge'ymame ji rehe ġa oko te'varuhu a'ero, ei Jesus'ga. Urame po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari ġa pe ġandeaporoġitakatue'yma jipyryhetea rehe no. A'ereki jipyryva ġwaramo jiruva'ga ji mbuhurukari kiro ojipyri. A'ero po ti pe ndajirepiaga'javi nehē, ei ga ġa pe. Tupana'ga ra'uva urame po ti ikwahavukari nharōe'ġve'ġa pe ġandeaporoġitakatue'yma Tupana'ga ea rehe no. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġanduvihavuhu'ga pe Satanás'ga pe: “Ereko te'varuhu nde. Ereho po ti nde hahyva'ea ruvihava pype ejiheve'ġa pavēi nehē,” e'i jipe Tupana'ga ga pe, ei ga. A'ea nhaporemō po ti Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nharōe'ġve'ġa pe nehē a'ea urame hepiuka nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

¹² —Koji'i tehe po ji imombe'ui pe me hamo. Emo aġwamo ndoki a'ea peakaġi pe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹³ Tupana'ga ra'uva urame pe pyri po ti okwahavuka pa a'itituhēva'ea pe me a'ero Tupana'ga mombe'gwovo nehē, ei ga ġa pe. Gweaporoġita pyvō rūi po ti gara'uva nhi'iġi nehē. Ġwemienduva ti imombe'ui nehē. Aerēva'ea po ti a'ea imombe'ui pe me nehē no, ei Jesus'ga ġa pe. ¹⁴ Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'iġa ji imombe'urame jupe jireaporoġita Tupanamo nehē, ei ga. A'ero po ti gara'uva imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē. Nahā po ti imboukwahavi pe me jiruvihavuhuhetea Tupana'ga ruvihavuhuhetea nehē, ei ga ġa pe. ¹⁵ Jireaporoġita ko jiruva'ga reaporoġita javijitehe, ei ga. Nurā ji ei pe me ko: “Tupana'ga ra'uva po ti henduvi nhinhi'iġa ji imombe'urame jireaporoġita jupe nehē,” a'e ji. “A'ero po ti imombe'ui a'ea jitehe pe me nehē,” a'e ko ji pe me ko, ei Jesus'ga ġa pe.

Aheroryvaġwama

¹⁶ —Kotihī po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerē po ti pe ji repiaga'javi nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

¹⁷ Nurā jararamo Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ojihupe:

—Marãi ga poro javo nhande ve? ei ģa. A'ereki ga e'i: “Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ,” e ko ga ko, ei ģa. “A'ereki ji aho kiro jiruva'ga pyri,” e ko ga nhande ve ko, ei ģa ojohupe. ¹⁸ Gara pe po ga ei kotihĩ po ti nahã nehẽ javo? ei ģa. A'ereki nhande ndikwahavi a'ea, ei ģa.

¹⁹ Jesus'ga okwahavipe ģanhi'iġa ojohupe. “Toro'e po ga pe,” ei ģa ji ve novĩa, ei ga oyvyteri pe.

Nurã ga ei ģa pe:

—“Marãi ga?” pe'ji pe ojohupe ra'e, ei Jesus'ga ģa pe. A'ereki ji a'e pe me ko: “Kotihĩ po ti pe ndajirepiagi jiji. Aerẽ po ti pe ji repiaga'javi nehẽ,” a'e ko ji pe me ko, ei ga. ²⁰ Tamombe'u katu tuhẽ pe me a'ero, ei ga. Pejehe'o hete po ti pe ji rehe nehẽ pejikoveveuhuro ji manorame nehẽ. Nhiarõe'ÿve'ġa po ti a'ea horyory ji manorame nehẽ, ei ga. Pekoveveuhu jiji po ti pe nehẽ. Emo kotihĩ po ti pendekoveveuhua ipigi pe hugwi nehẽ. A'ero po ti pe ndoryva'javamo nehẽ, ei Jesus'ga ģa pe.

²¹ —Tamombe'u ti pe me a'ea javijiteheva'ea, ei ga. Kunhahẽa gwa'yra mbo'aġwerĩrame okoveveuhu jiji a'ero hahya rehe. Aerẽ gwa'yra mbo'arirẽ hẽa roryva'javamo okovo ipita'ngia rehe, ei ga. Omoka'nhy hẽa hahya a'ero. A'ereki hẽa hory hete gwa'yra rehe, ei ga ģa pe. ²² Na jitehe po ti pe peko a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ģa pe. Kiroġwe pe ndekoveveuhui jiji. Emo aerẽ ji pe ndepiaga'javame po ti pe ndoryva'javamo nehẽ. A'ero po ti ģa nomombigi tuhẽ pendoryva pe hugwi nehẽ, ei ga ģa pe.

²³ —A'ea rupi po ti pe ndape'ea'javi ji ve nehẽ marã nanongara javo nehẽ, ei Jesus'ga ģa pe. Tamombe'u katu tuhẽ pe me. Pe poranduvame jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero a'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ, ei ga ģa pe. ²⁴ Jireheva'ero pe napeporanduvi ve ga hugwi. Peporandurandu ti kiro. A'ero po ti Tupana'ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ, ei ga. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero pejikovo nehẽ, ei Jesus'ga ģa pe.

Penhimboitakwerimo ti peko

²⁵ —Opombo'embo'e ji jipi ojo'java'ea pyvõ onhimiva'ea pyvõ, ei Jesus'ga ģa pe. Aerẽ po ti ji a'ea pyvõ rui pe mbo'ei nehẽ. Amombe'u katu po ti ji jiruva'ga pe me nehẽ, ei ga ģa pe. ²⁶ A'ea rupi po ti pe poranduvi jiruva'ga hugwi pejikovo jireheva'ero nehẽ, ei ga. Ji rui po ti aporandu ga hugwi pe ndepyga nehẽ, a'e ji, ei ga. ²⁷ Pe tuhẽ po ti peporandu pejive ga hugwi nehẽ. A'ero po ti ga pe nhi'ĩpo'rui nehẽ. A'ereki jiruva'ga jitehe pe arõ hete. A'ereki pe ji arõ hete herovia jiruragwera Tupana'ga hugwi, ei ga ģa pe. ²⁸ Ajo tuhẽ ko ji jiruva'ga hugwi ua yvya koty ikwehe. Kiro po ti ji hoa'javi yvya hugwi nhimanorame nehẽ jigwovo jiruva'ga pyri jitehe nehẽ, ei Jesus'ga ģa pe.

²⁹ Igwete Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Kiroġwe nonhimimi ore ve nenhi'iġa, ei ģa ga pe. Eremombe'u katu nde kiro. ³⁰ Nurã ore ei nde ve: Erekwaha pa nde mbatera. A'ereki nde erekwahavipe orereaporoġita ore epotarama nde ve marã javo, ei ģa. Nurã ore heroviahetei nderuragwera Tupana'ga hugwi, ei ģa Jesus'ga pe.

³¹ —A'iti pe perovia kiro pejikoga ji rehe naerũ? ei Jesus'ga ģa pe. ³² Kiroġwe tuhẽ po ti pe nhiġwahembavi ji reja penhinhana pejigwovo penhonga pe nehẽ. Emo ji tehe rui ako. Tupana'ga okoe'ymi ji pavẽi jipi, ei ga ģa pe. ³³ Amombe'u ji a'ea pe me tu katu ti pepy'a ji rehe pejikoty'aro ġwaramo, ei ga. Nhiarõe'ÿve'ġa po ti okwahavuka hahyva'ea pe me nehẽ, ei ga. Penhimboitakwerimo ti peko, ei ga. A'ereki ji amombi nhiarõe'ÿve'ġa nduvihava'ga popoakara, ei Jesus'ga ģa pe.

17

Jesus'ga nhi'iġa Tupana'ga pe

¹ Onhi'imavame ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga jovavuri yvagi pe tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo.

—Apĩ, ei Jesus'ga ga pe. Oho kiro japiavo jiruvihavuhuhetea repiukara apiavo, ei ga. Ehepiuka ti kiro ģa pe jiruvihavuhuhetea ji tahepiuka nderuvihavuhuhetea ģa pe nehẽ

no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe. Ndera'yramo ji ei poro nde ve. ² A'ereki nde ere'e jipe ji ve: “Emongo pa ti vvyakotyve'ğa enhimimbotarimova'ea rehe teremboheaporoğita pyahu ti ға – kiroki ға ji ambojikoguka nde rehe,” ere ko nde ji ve, ei Jesus'ga javo uva'ga pe. ³ Nahã ға ndeaporoğitapyahurame a'ero, ei ga. Ґa nde kwaha hete ojikoga nde rehe gaha jate ko Tupanamo javo. Ґa ji kwaha hete ojikoga ji rehe no ga ko Jesus Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo javo, ei Jesus'ga. ⁴ Ymya nde ei ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti eporavykyavo ji ve,” ere ko nde ji ve, ei ga Tupana'ga pe. Kiro ji poravykypavi nde ve a'ero. A'ereki ji oromombe'u pa ға pe, ei ga. Nahã ji hepiukari nderuvihavuhuhetea ға pe avo yvya koty, ei ga Tupana'ga pe. ⁵ Apĩ, ymya yvya apoa renonde ji herekoi nderuvihavuhuhetea hako, ei Jesus'ga. Erekokara'ja ti ji ve a'ea jitehe ejipyri nehẽ, a'e ji nde ve, ei ga Tupana'ga pe.

⁶ A'ero Jesus'ga ei ғwemimbo'ehara'ға mombe'gwovo Tupana'ga pe:

—Akwahavuka nderuvihavuhuhetea ға pe – kiroki ға nde erembojikoguka ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Ґa ko ndereheve'ға. Nde eremo'emo'ẽ ға ejive vvyakotyve'ға hugwi, ei ga. A'ero nde ға mbojikogukari ji rehe. Igwete ға ndekohetei nenhi'iğa rupi ji imombe'urame ға pe, ei ga ga pe. ⁷ Kiro ға ei a'ero: “Tupana'ga reki ombo'e Jesus'ga mbatera rehe nhaporem,” ei ға, ei ga. ⁸ A'ereki ji amombe'u ға pe nenhi'iğa. A'ero ға ndekoi nenhi'iğa rupi, ei ga ga pe. Okwaha hete ға jiruragwera nde hugwi. Gwerovia hete ға a'ero ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға mombe'gwovo Tupana'ga pe.

⁹ —Ґa ndepyga ji nhi'iği nde ve teremombyry ti ға pe javo, ei ga Tupana'ga pe. Ji nanhi'iği nearõ'e'yve'ға ndepyga, ei ga. Emo kiroki ға nde erembojikoguka ji rehe – ғahã ko ji ahepy javo nde ve. A'ereki ға ndereheva'ero, ei Jesus'ga ga pe. ¹⁰ Kiroki ға ojiko ji rehe – ға nhaporem ko ndereheve'ға. Ndereheve'ға jitehe ko jireheva'ero no, ei ga. Igwete po ti ға hepiukari jiruvihavuhuhetea nehẽ, ei Jesus'ga ga pe.

¹¹ —Apĩ, kiro po ti ji hoi nde pyri nehẽ, ei ga ga pe. Ndajuva'javi ji avo yvya koty a'ero. Jireheve'ға ki a'e te u ve kokoty, ei Jesus'ga ga pe. Apĩ, ndepyry hete nde. Ereko katu ti ға ndepopoakarimo – a'ea nde erembuhu ji ve jipi ejipopoakara, ei ga ga pe. Ereko katu ti ға toko ti ға nhande ja a'ero nehẽ. Ojo'ja nhandereaporoğita jipi. Ґandeaporoğita po ti ojo'ja a'ero nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe. ¹² Jiruvame ға pyri ji ға nderekokatui jipi ndepopoakarimo. Ejipopoakara jitehe nde erembuhu ji ve nohõ, ei ga ga pe. A'a'ngu ji ға nderekovo jipi. A'ero po ti ға nhaporem ndopo'rui hahyva'ea nehẽ, ei ga. Gaha jate po ti opo'ru hahyva'ea – kiroki ga garekote'varuhua gahoağwama hahyva'ea ruvihava pype. Opo'ru tuhẽ ti ga nerembikwatijarukara – kiroki ikwatijara ga mombe'u nhoğwenonde hako, ei Jesus'ga ga pe.

¹³ —Apĩ, kiro po ti ji hoi nde pyri a'ero nehẽ, ei ga. Poa nhaporem ji ei kiro ғandovaki jihoa renonde tohoryory hete ti ға. Ґandoryhetea po ti jiroryhetea javijitehe nehẽ, ei ga ga pe. ¹⁴ Amombe'u ji nenhi'iğa ға pe jipi, ei ga. A'ero nearõ'e'yve'ға noarõhetei ға. A'ereki ғandeaporoğita ko nearõ'e'yve'ға ndeaporoğita ja rõi, ei ga. Ґa ko ji javijitehe a'ero. A'ereki jireaporoğita ko nearõ'e'yve'ға ndeaporoğita ja rõi no, ei Jesus'ga ga pe.

Igwete ga ei Tupana'ga pe ғwemimbo'ehara'ға mombe'gwovo:

¹⁵ —Apĩ, ji nda'ei nde ve: Eroho ti ға yvya hugwi, ei ga. Nahã ji ei: Ereko katu ti ға Diabo'ga ti tombo'eyme ға okote'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. ¹⁶ Jireaporoğita ko nearõ'e'yve'ға ndeaporoğita ja rõi. Na jitehe jireheve'ға ndeaporoğita ko nearõ'e'yve'ға ndeaporoğita ja rõi no, ei ga ga pe. ¹⁷ Emongo ti ға enhimimbotarimova'ea rehe enhi'iğa pyvõ a'itituhẽva'ea pyvõ, ei ga. ¹⁸ Nde ji mbuhuruka avo vvyakotyve'ға pyteri pe tomombe'u ti ga nhinhi'iğa ға pe javo. Na jitehe ji nhiremimbo'ehara'ға mondoukari ғapyteri pe no tomombe'u ti ға nhinhi'iğa ға pe javo, ei ga ga pe. ¹⁹ Anhimongo ji neremimbotarimova'ea rehe nhinhi'kwava'eğa nde ve. Ґa ndepyga ji nhimongoi a'ea rehe nhiremimbo'ehara'ға ti toko tuhẽ neremimbotarimova'ea rehe nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe ға mombe'gwovo.

²⁰—Apĩ, nhiremimbo'ehara'ğa jate rūi ji ға ndepyi nhinhi'iğa nde ve, ei ga. Aerẽ po ti nhiremimbo'ehara'ğa ji mombe'umbe'ui ojipe'ğa pe nehẽ ға mbojikoguka ji rehe nehẽ no. Ґa jitehe ji ға ndepyi kiro no, ei ga Tupana'ga pe. ²¹ Anhi'i ji nde ve jireheve'ğa ndepya a'ero ға nhapremo ti toko ojipejiva'ea'java'ero, ei ga. Nde erejikoty'a ji pavẽi. Ji ajikoty'a nde pavẽi no, ei ga. Nhande pavẽi ti jireheve'ға tojikoty'a no nearõe'ỹve'ға ti togwerovia nhimbuhurukara nde hugwi a'ero, ei Jesus'ga ga pe. ²² Apĩ, nde ererekouka ji ve ejuvihavuhetea. Na jitehe ji arekouka a'ea ға pe no toko ti ға ojipejiva'ea'java'ero nhande javijitehe nehẽ no, ei ga Tupana'ga pe. ²³ Ji ajikoty'a ға pavẽi. Nde erejikoty'a ji pavẽi no, ei ga. Nahã ti ға toko hete ojipejiva'ea'java'ero, nearõe'ỹve'ға ti tokwaha nhimbuhurukara nde hugwi, ei ga. Ґa ti toko hete ojipejiva'ea'java'ero nearõe'ỹve'ға ti tokwaha neremiarõhetea jireheve'ға ndehe, ei ga. A'ereki nde ji arõ hete. Na jitehe nde ға arõ hete no, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁴—Apĩ, ei Jesus'ga. Nde erembojikoguka ға ji rehe ikwehe, ei ga ojiheve'ға mombe'gwovo. Apota hete ji ғanduvaғwama jijipyri – perope ji aho kiro jitupa – tohepia ti ға jiruvihavuhetea Tupanamo nehẽ, ei ga. A'ea nde ererekouka ji ve. A'ereki ymya yvya apoa renonde nde ji arõ hete, ei ga Tupana'ga pe. ²⁵ Apĩ, ei Jesus'ga. Erekokatue'yimi ko nde. Nearõe'ỹve'ға nandekwahavi reki, ei ga. Ji ki a'e te orokwaha nde. Igwete jireheve'ға ikwahavi nhimbuhurukara nde hugwi, ei Jesus'ga ға mombe'gwovo ga pe. ²⁶ Akwahavuka ji ға pe ndereaporoғita. Koji'i po ti ji ikwahavukari a'ea ға pe nehẽ no toarõ hete ti ға ojipe'ға javo, ei ga. A'ereki nde ji arõ hete. Na jitehe po ti ға ojipe'ға arõhetei a'ero nehẽ. Akwahavuka po ti ji ға pe ndereaporoғita tajikoty'a ti ji ға pavẽi nehẽ no, ei Jesus'ga ga pe.

18

Ahe opyhyguka Jesus'ga

(Mateus 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Onhi'imbavame Tupana'ga pe Jesus'ga hoi cidade hugwi ғwemimbo'ehara'ға pavẽi. Igwete ға yahavi yakwa'via aherovai Cedrom aherovai. Matetýhava pype ға hoi ovahema. ² Kiro Judasva'ea – ahe opyhyguka ғwerĩ Jesus'ga – kiro Judasva'ea soldados'ға nderuri Jesus'ға pyri. A'ereki ahe okwaha hete pea. A'ereki pevo Jesus'ға onhoғwovati jipi gaha ғwemimbo'ehara'ға pavẽi. ³ A'ero Judasva'ea soldados'ға nderuri guardas'ға ndeheve – kiroki guardas'ға gwepia katu judeus'ға jatykahavuhua jipi. A'ereki mbatera kwava'ẽhara'ға nduvihava'ға omondouka ға Judasva'ea rupi fariseus'ға pavẽi. Gweru ға itakyhea'javuhuva'ea mbuahava reheve. Yhyga ға gweru hyapehava reheve onhi-mongyavo. Nahã Judasva'ea ға nderuri Jesus'ga pyri a'ero. ⁴⁻⁵ Ojikwe Jesus'ga okwaha opyhygaғwama novĩa. Igwete ga hoi ға novatiamo. Ґa pyri Judasva'ea rekoï o'ama.

—Mome ahe pe peheka? ei Jesus'ga ға pe.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ға ga pe.

—Jihi ko a'ea, ei Jesus'ga ға pe.

⁶ Ga erame poro ға hyrygi ojakykwe koty o'a vvyvo upa. ⁷ Igwete Jesus'ga ea'javi ға pe:

—Mome ahe pe peheka naerũ? ei ga.

—Jesus'ga Nazarépeve'ga, ei ға ga pe.

⁸ —Ji ko a'ea, a'e ko ji pe me ko, ei ga. Jihi pe ji reka. Na ға hoi a'ero nhiremimbo'ehara'ға, ei ga ға pe.

⁹ A'ereki ojikwe ga ei Tupana'ga pe: “Apĩ, kiroki ға nde erembojikoguka ji rehe – a'a'ngu ji ға nderekokatuavo,” ei ga. “Nurã po ti ға nhapremo ndopo'rui hahyva'ea nehẽ, a'e ji,” e'i jipe ga Tupana'ga pe. Nurã ga ei kiro soldados'ға pe: “Na ға hopavi a'ero nhiremimbo'ehara'ға.”

¹⁰ Kiro Simão Pedro'ga ipyhygi oitakyhea'javuhuva'ea Malco'ga nambi'oga garovai pytera koty. Malco'ga oporavyky jipi ikwava'ẽhara'ға nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Gaha Pedro'ga onambi'o. ¹¹ A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Emondeva'ja ti eitakyhea'javuhuva'ea haimbepirohokava pype, ei ga ga pe. Apo'ru tuhẽ ti ji hahyva'ea nehẽ, ei ga. A'ereki a'ea ko jiruva'ga remimbotarimova'ea ji ve, ei ga Pedro'ga pe.

Ahe gweroho Jesus'ga Anásva'ea pyri

¹² A'ero soldados'ğa nduvihavuhu'ga Jesus'ga pyhygi ga rerekovo soldados'ğa pavẽi guardas'ğa pavẽi no. Igwete ға ga pokwari ga rerogwovo. ¹³ Anás'ga pyri na'ẽ ға ga rerohoi. Anás'ga ko Caifás'ga rembirekohẽa ruva'ga. Caifás'ga ko ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga a'ea rupi. ¹⁴ Gaha e'i jipe judeus'ğa nduvihava'ğa pe ға moğitavo: “Ojipejive'ga po ti omano nhande repykavamo nehẽ hamo,” e'i jipe Caifás'ga ға pe. Anás'ga pyri na'ẽ ға Jesus'ga rerohoi a'ero.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Mateus 26.57-58, 69-70; Marcos 14.53-54, 66-68; Lucas 22.54-57)

¹⁵ Igwete Simão Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri. Ga rupi ojipe'ga hoi no Jesus'ga remimbo'ehara'ga jitehe. Ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga okwaha hete reki Pedro'garupive'ga. Nurã ga reki garonga rokari pe Jesus'ga reviri. ¹⁶ Pedro'ga ki a'e te opyta jiji o'ama mytu'ẽ me hokairungava rovapytymbava pyri. A'ero akoja'ga – ga ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga okwaha – a'ero ga hoa'javi mytu'ẽ me javo hovapytymbava rerekoharahẽa pe emongiuka ti Pedro'ga javo. Igwete hẽa Pedro'ga mongiukari okari pe ga mo'ama. ¹⁷ A'ero hẽa ei Pedro'ga pe:

—Nde nderekoi akoja'ga remimbo'eharamo no naerũ? ei hẽa ga pe.

—Ji ko a'ea rũi, ei ga o'mbero hẽa pe.

¹⁸ Pevo ға ami tata rembeyvyri ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'gareheve'ğa guardas'ğa pavẽi. A'ereki iroyxağahi ppytunimo. Nurã ға imondygi tatapynha xajipe'e javo. Pevo ға ami tata pyri a'ero. Igwete Pedro'ga hoi o'ama ojipe'eavo ға pyri.

Marã? e'ie'i Anásva'ea Jesus'ga pe

(Mateus 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Kiro ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga ei Jesus'ga pe:

—Marã neremimbo'ehara'ğa ndekoi naerũ? ei ga. Gara rehe nde ға mbo'embo'ei jipi? ei ga Jesus'ga pe.

²⁰ —Ojipe'ğa pe nhaporemõ ji imombe'umbe'ui ғandovaki jipi, ei Jesus'ga ga pe. Judeus'ğa jatykahava pype ji ға mbo'embo'ei jipi judeus'ğa jatykahavuhua pype no. Ji namombe'unhimimi reki ға pe jipi, ei ga ga pe. ²¹ Marã nde euhui ji ve naerũ gara rehe nde ға mbo'ei jipi javo ji ve? ei Jesus'ga ga pe. Nhirenduhara'ğa koi okwaha nhiremimbo'eagwera. Ґa pe ti emombe'uuka nhinh'i'ğa a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²² A'ea erame guarda'ga – kiroki ga ga ppyvo o'ã – ga Jesus'ga rova petegi.

—Maranuhũrame nde ei poa javo ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga pe? ei ga Jesus'ga pe.

²³ A'ero Jesus'ga ei:

—Po ji ete'varuhui, emombe'u ti ji'ete'varuhuagwera a'ero, ei ga. Ji ekaturame po ga ndajirovapetegi ramo, ei Jesus'ga.

²⁴ Kiro Anás'ga ga rerohoukari Caifás'ga pyri ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga pyri. Opokwariji ға Jesus'ga.

Ndakwahavi ji Jesus'ga, e'ia'ja Pedrova'ea

(Mateus 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ A'ea ja Pedro'ga jipe'ei tata pyri o'ama. Igwete pevove'ğa ei ga pe a'ero:

—Nde nderekoi garemimbo'eharamo naerũ? ei ға ga pe.

Igwete Pedro'ga ei:

—A'ea rũi ko ji, ei ga o'mbero ға pe.

²⁶ Igwete ojipe'ga ei Pedro'ga pe no – kiroki ga oporavyky ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhu'ga pe gapyriva'ero. Pedro'ga gare'yja'ga nambi'ogipe itymipyra pyri. Igwete ga ei kiro Pedro'ga pe:

—Orohepia po ji nde Jesus'ga pyri itymipyra pyri raji'i, ei ga ga pe.

²⁷ —Ji rüi tuhẽ koi oji'i, e'ia'ja Pedro'ga ga pe.

Nanime inamutiğa nhi'iği o'ama.

Pilatosva'ea e'i marã Jesus'ga rekoa javo

(Mateus 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Ypyhajive judeus'ğa nduvihava'ğa Jesus'ga rerohoi Caifás'ga rongga hugwi. Governador'ga rongaruvihai pe ğa ga rerohoi Pilatos'ga rongaruvihai pe. Igwete ğa Jesus'ga mondoukari ga mo'amauka Pilatos'ga pyri. Judeus'ğa nduvihava'ğa ndoki ipype. A'ereki judeus'ğa ndoki tuhẽ judeus'ğarüive'ğa nonga pype ojihe'are'yma ğa ndehe jipi. “Po ti nhande hoi ipype, a'ero po ti nhande nhimbote'varuhui Tupana'ga pe nehẽ,” ei ğa. “Nhanenhimbote'varuhurame po ti nhande ndi'ua'javi toryva rupiara nehẽ,” ei ğa. Nurã judeus'ğa nduvihava'ğa ndoki Pilatos'ga rongga pype. Igwete ğa Jesus'ga mondoukari Pilatos'ga pyri. ²⁹ A'ero Pilatos'ga ruri mytu'ẽ me javo ğa pe.

—Marã pe'eağwama Jesus'ga pe naerũ? Marã garekote'varuhua naerũ? ei Pilatos'ga ğa pe.

³⁰ Igwete ğa ei ga pe:

—Po ga ndokote'varuhui jipi hamo, a'ero po ore norokwava'eği ga kiro nde ve hamo, e'i tehe ğa Pilatos'ga pe.

³¹ —Pe tuhẽ ti peroho ga a'ero imbohahyavo ga pe nehẽ penamonhava'ea nhi'ïpo'ruavo nehẽ, ei ga judeus'ğa nduvihava'ğa pe.

Igwete ğa ei:

—Torojuka ti ga novĩa, ei ğa. Emo romanosramo pe ndapejukaukari ğa ore ve, ei ğa Pilatos'ga pe. Pehe ti pejuka ga a'ero romanosramo, ei ğa ga pe.

Romanos'ğa o'erame oko te'varuhu hete ğa javo, a'ero ğa ğa kutugi yva rehe ğa mbovyva ğa jukavo. Igwete judeus'ğa ei Pilatos'ga pe: “Pehe ti pejuka Jesus'ga romanosramo,” ei ğa. ³² E'i ğa a'ea Jesus'ga nhi'ïpo'ruavo. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe omanoağwama yva rehe nahã ti ğa ji jukai javo.

³³ A'ero Pilatos'ga hoa'javi onga pype Jesus'ga mbuhuruka ojipyri.

—Ndehe ko judeus'ğa nduvihavuhetero naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁴ Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe tuhẽ erekwaha nanongara? ei ga. Mara'ngu po nahã ojipe'ğa ji mombe'gwovo nde ve ra'e? ei ga ga pe.

³⁵ —Jihi ko nda'ei a'ea, ei ga. Ji ko judeu rüi! ei Pilatos'ga. Ndere'yja'ğa tuhẽ reki nde pyhy nde rerua ji pyri ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa pavëi, ei ga. Marã nderekote'varuhua naerũ? Nde ğanduvihavuhuro tuhẽ ereko naerũ? ei ga Jesus'ga pe.

³⁶ —Ji ko vvyakotyve'ğa nduvihava'ğa atyvi, ei Jesus'ga ga pe. Po ji ğanduvihava'ğa ja hamo, a'ero po jireheve'ğa ğa avykyi ji repyga hamo tomondoyme ti ğa ga judeus'ğa nduvihava'ğa po pe javo hamo, ei ga. Ji ko avove'ğa nduvihava'ğa atyvi reki, a'e ji nde ve, ei ga Pilatos'ga pe.

³⁷ A'ero Pilatos'ga ei ga pe:

—Nde ko huvihavuhua tuhẽ naerũ? ei ga ga pe.

—Nde ere'e katu ji ve nde ko huvihavuhua javo, ei Jesus'ga ga pe. Ajo ji ji'a vvyakotyva'ero kako tamombe'u ti ğa pe a'itituhëva'ea javo, ei ga. Kiroki ğa oko hete a'itituhëva'ea rehe – ğa ğwendu katu nhinhi'iğa a'ero, ei ga ga pe.

³⁸ —Manongara tuhẽ po a'itituhëva'ea naerũ? ei Pilatos'ga ga pe a'ero.

Pilatosva'ea ojuka Jesus'ga

(Mateus 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

A'ero Pilatos'ga hoa'javi mytu'ẽ me judeus'ğa pyri.

—Ga ndokote'varuhui'i'i, a'e ji pe me, ei ga. ³⁹ Nahã ji ei pe me kiro a'ero. Kwara nanani Páscoa aporame pe ei ji ve ipyhygipyra'ga rehe. A'ero ji ga mohemukari cadeia hugwi,

ei Pilatos'ga ġa pe. Ma'ġa ji amohemuka kiro pe me a'ero? Amohemuka po ti ji pe me Jesus'ga penduvihavuhuhete'ga? ei ga ġa pe.

⁴⁰—Ga rui tuhē! ei ġa ohapukaita. Teremohemukari tuhē akoja'ga! ei ġa. Barrabás'ga ti emohemuka, ei ġa Pilatos'ga pe.

Barrabás'ga ko governo movahīve'ga okote'varuhuve'ga.

19

¹A'ero Pilatos'ga Jesus'ga kupepytera nupanupāukari ipira'javuhuva'ea pyvō. ²Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerekomemupotari. Nurā ġa ipovāpovani yhypoa hatihūva'ea onhatimaġatuva'ea apovo. Igwete ġa inoġi Jesus'ga akaġa rehe nahā huvihava'ġa akanitara javo tehe. Igwete ġa imongiukari ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva'ea nanongara huvihava'ġa omongi javo ga pe. ³Nahā ġa Jesus'ga rerekomemui u'ua ga pyri.

—Ejory ti judeus'ġa nduvihavuhuhetero, e'iuhu ġa onhi'iġa mondovo ga pe.

Igwete ġa garova petepetegi ga rerekovo. ⁴Aerē Pilatos'ga hoa'javi mytu'ē me judeus'ġa pyri.

—Pehepia ga, ei ga. Kiro ji ga mbuhurukara'javi pe pyri tapekwaha ti ji'ee'yma ga pe. A'ereki ga ndokote'varuhui'i'i reki, ei Pilatos'ga ġa pe.

⁵A'ero Jesus'ga heruri tapy'ynhapiġwaġahiva'ea rerekovo. Hatihūva'ea ga gwereko oakaġa rehe ipovanipyra. Igwete Pilatos'ga ei:

—Kiro ki ga u! Pehepia ga! ei ga ġa pe.

⁶Kiro ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga repiagi guardas'ġa pavēi. A'ero ġa hapukajahivi javo:

—Ejukauka ga! ei ġa. Embovyruka ga yva rehe!

Igwete Pilatos'ga ei ġa pe:

—Pe tuhē ti pembovy ga jukavo yva rehe, ei ga ġa pe. Ji ki a'e te a'e pe me: Ga ndokote'varuhui'i'i, ei ga ġa pe.

⁷Igwete judeus'ġa ei ga pe:

—Oreramonhava'ea e'i ikwatija hako: “Kiroki ga ombotegwete Tupana'ga – pejuka po pe gaha hamo,” ei ahe hako, ei ġa. Nurā reki ore ga jukaukapotari kiro. A'ereki ga e'i: “Ji ko Tupana'ga ra'yramo ako,” ei ga, ei ġa Pilatos'ga pe.

⁸A'ea renduvame Pilatos'ga kyhyjihetei mara'ngu po ga Tupana'ga ra'yra'ga tuhē javo.

⁹Igwete ga hoa'javi ongaruvihava pype javo Jesus'ga pe:

—Mome ahe tuhē nde naerū? ei ga ga pe.

Emo Jesus'ga nonhi'iġi ga pe. ¹⁰Igwete Pilatos'ga ei ga pe:

—Nerenhi'iġihū nde ji ve? ei ga. Nderekwahavi tuhē nde jipopoakara naerū? Ġanduvihavamo ji erame ġa pe po ti ġa nde mohemi nehē, ei ga. Ji erame ġa pe po ti ġa nde kutugi yva rehe nde jukavo nehē, ei ga Jesus'ga pe.

¹¹Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Tupana'ga nde mbopopoakaramame jate po nde popoakaramo ji jukavouka ġa pe, a'e ji nde ve, ei Jesus'ga ga pe. Nurā kiroki ga ji mondouka nde ve – nde hohe'i tehe ga rekote'varuhui a'ero, ei ga ga pe.

¹²A'ero Pilatos'ga ei ovytyeri pe: “Tamohemuka tuhē ti Jesus'ga.” Judeus'ġa okwaha a'ea. Nurā Pilatos'ga horame ġa pyri ġa hapukajahyahivi ga pe:

—Ga mohemukaramame po ti nde nderekokatua'javi nhanderuvihavuhu'ga pe César'ga pe. A'ereki Jesus'ga e'i tehe: “Jihi ko ġanduvihavuhuhetero,” ei ġa. Nanongara'ġa ko omovahī César'ga. Jesus'ga mohemukara renduvame po ti César'ga nhimboahihetei nde ve a'ero nehē, ei ġa Pilatos'ga pe.

¹³A'ea renduvame Pilatos'ga Jesus'ga mbuhurukari onga hugwi. Igwete ga apygi juizes'ġa apykava rehe oina – perope ġa omondo itapereuhua yja rehe inoġa. Judeus'ġa nhi'iġimo pevova'ea rera ko Gabatá. ¹⁴Kiro ko sexta-feira. A'ea rupi judeus'ġa omboavujikwe mbatera toryva rupiara Páscoa rupiara. Ahaji katu Pilatos'ga apygi a'ero, ta'e ti kiro gareaporoġita pe javo judeus'ġa pe.

—Pehepia te pejuvihavuhuhete'ga! ei ga Jesus'ga repiuka ġa pe.

¹⁵ Emo ġa hapukajahyahivuhui javo ga pe:

—Embovyruka ga! ei ġa. Embovyruka ga! Ejukauka ga yva rehe! ei ġa ga pe.

—A'iti re po ti ji ga mbovyrukari ga jukavouka penduvihavuhuhete'ga nehē? ei Pilatos'ga ġa pe javo.

—César'ga jate ko oreruvihavuhu'ga! ei ġa ga pe. Ndorogwerekoi ore ojipe'ga oreruvihavuhuro, ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ga pe javo.

¹⁶ A'ero Pilatos'ga Jesus'ga mondoukari ġapo pe soldados'ġa ti tokutu ga yva rehe ga mbovyra javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Mateus 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Igwete soldados'ġa Jesus'ga rerohoi a'ero cidade hugwi. Gajati'yva rehe ġa herohoukari ga pe yva gajukahava rupiara. Aerē ġa Jesus'ga rerovahemi vytyra rehe. Vytyra rera ko Aheapindava. Judeus'ġa e'i jupe Gólgota.

¹⁸⁻²³ Pevo ġa Jesus'ga rerovahemi hekyita gapira ga hugwi. Igwete ġa ga kutugi a'ero yva rehe ga mbovyra ga mo'ama ga jukavo. Ojikwe Pilatos'ga okwatijarukaripe yva raygwera rehe. Igwete ga imondoukari ikutugauka Jesus'ga arimo. Nahā i'ei ikwatijara: “Agwa'ga ko Jesus'ga Nazarépeve'ga. Ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga,” e'i ikwatijara yva raygwera rehe. Pilatos'ga okwatijaruka a'ea judeus'ġa nhi'iġimo. Okwatijaruka ga romanos'ġa nhi'iġimo no. Okwatijaruka ga gregos'ġa nhi'iġimo no. Igwete Pilatos'ga imondoukari yva raygwera ikutugauka yva rehe Jesus'ga arimo. A'ero he'yjuhuve'ġa nhi'iġi jupe judeus'ġa. A'ereki ira'agwe Jesus'ga kutuhava cidade hugwi. A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ei Pilatos'ga pe novia:

—Terekwatijarukari: “Ga ko judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga,” ei ġa ga pe. Nahā ekwatijaruka: “Agwa'ga e'i ojive: ‘Ji ko judeus'ġa nduvihavuhuhetero.’” A'ea ekwatijaruka inoġa hehe, ei ġa Pilatos'ga pe novia.

Emo Pilatos'ga e'i ġa pe:

—Na tu ve te nhirembikwatijarukaragwera, ei ga.

Igwete soldados'ġa Jesus'ga kutugi yva rehe ga mbovyra ga mo'ama ga jukavo. Igwete ġa mokonhava'ea mbojogwovai Jesus'ga rehe ahe mo'ama ojipea rehe yva rehe. Jesus'ga ahepyteri pe o'ā.

Aerē soldados'ġa ipyhygi gapira ima'eamo ojohupepe. Quatrove'ġa onhinanhinani ipyhygi ojipeji gapira ojive. Aerē ġa ojipea ipyhygi nimbojahaviva'ea kirojateva'ea.

²⁴ Igwete ġa ei ojohupe:

—Kia ti timbotararagyme, ei ġa ojohupe. Manamo po ti nhande herekoi gapira nehē? ei ġa. Timombo'ri ti ita'java'ea herekohavamo, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa imombo'ri gapira rehe. Nahā soldados'ġa ndekoi tapy'ynhapira rehe a'ero. Oma'ema'ē ġa Jesus'ga pira ga nhi'ipo'ruavo a'ero. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Cristo'ga nhi'iġaġwama hako. Nahā Cristo'ga ei:

“Oma'ē ġa jipira ojohupe,” ei ga.

“Ojipea rehe ġa imombori ita'java'ea,” ei ga.

Ikwatijara omombe'u ganhi'iġaġwama hako. Na tuhē reki soldados'ġa ndekoi gapira rehe a'ero ipojoykavo ojive ikwehe.

²⁵ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi. Pevo ahe ami Jesus'ga kutuhava pyri. Jesus'ga yembora irūhēa pevo o'ā ahe pyri no Mariahēa no – kiroki hēa Clopas'ga rembirekohēa. Maria Madalenahēa pevo o'ā ġa pyri no. ²⁶ Kiro Jesus'ga o'yembora repiagi a'ero ġwemimbo'ehara'ga reheve ġwemiarōhara'ga reheve. A'ero ga ei o'yembora pe:

—Ha'i, ei ga. Gaha po ti oko ndera'yra ja nehē ji py'rovo nehē, ei ga ahe ve.

²⁷ Ġwemimbo'ehara'ga pe ga ei a'ero:

—Hēa po ti oko ndehya ja nehē, ei ga. Ereko katu ti hēa a'ero eyhēaramo, ei Jesus'ga ga pe.

A'ero garemimbo'ehara'ga ahe rerohoi ġwonga pe. Igwete ga ahe repiakatui jipi.

*Jesus'ga omano**(Mateus 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)*

²⁸ Aerē Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Anhi'īpo'ru pa ji Tupana'ga kiro,” ei ga. Kirē ga ei: —Jiygwei ji.

A'ea erame ga onhi'īpo'ru ahe. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve Cristo'ga ygwejağwama mombe'gwovo hako.

²⁹ Gwereco pevo vinho tajahiva'ea ya'ia pype. A'ero ġa ipyhygi jyruhuva'ea imondeva vinho pype ipimombyga yvyra rehe hissopo rehe. Igwete ġa imbovyri imondovouka Jesus'ga juru pe topyte ti ga javo. ³⁰ Ipyterame Jesus'ga ei a'ero:

—Anhi'īpo'ru pa ji, ei ga.

A'ero ga nhova'apyni omanomo.

Oykikutu ahe Jesus'ga

³¹ Aerē judeus'ġa nduvihava'ġa hoi javo Pilatos'ga pe:

—Emopenuka ti yvareheve'ġa netymakaġa tomanoġatu ti ġa, ei ġa ga pe. A'ero po ti ġa ahera'oa mbojyvi herogwovo nehē, ei ġa ga pe.

E'i ġa a'ea Pilatos'ga pe. A'ereki a'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava ġa pe. Ndopotari ġa ahera'oa mo'amipyra yva rehe sábadu rupi oporavykye'yma rupi. A'ereki a'ea ko huvihahetea ġa pe sábadu Páscoa rekoro ġwaramo. Nurā ġa hoi javo Pilatos'ga pe tomopenuka ti ga ġanetymakaġa ġa jukavouka javo. ³² A'ero Pilatos'ga soldados'ġa mondoukari yvareheve'ġa pyri. Igwete ġa hoi Jesus'ga aherovaive'ga retymakaġa nupamo imopena. Kirē ġa hoi ojipe'ga pyri Jesus'ga rovai garetymakaġa nupamo imopena. ³³ Urame Jesus'ga pyri ġa ei reki:

—Omano jipe po ahe ra'e, ei ġa.

Nurā ġa nomopeni Jesus'ga retymakaġa. ³⁴⁻³⁷ Emo soldado'ga Jesus'ga ykikutugi ta'akwara pyvō. Kiro gara'oa hugwi turi garekoa yhya pavēi. Imopene'ymame Jesus'ga kaġa soldados'ġa onhi'īpo'ru ahe. A'ereki nahā Tupana'ga okwatijaruka ahe ve imombe'uuka hako.

“Nomopeni'i'i po ti ġa gakaġa nehē,” e'i ikwatijara hako.

Ojipea Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Gwepigwepia po ti ġa ġwembikutuhara'ga nehē,” e'i ikwatijara hako.

Kiroki ga omombe'u kiro pe me – gaha gwepia tuhē Jesus'ga manoagwera ikwehe. Omombe'u ga kiro pe me taperovia ti javo. Omombe'u katu ga. Okwaha hete ga a'ea a'itituhēva'ea ji amombe'u javo.

*Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype**(Mateus 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)*

³⁸⁻³⁹ Aerē José'ga hoi javo Pilatos'ga pe. Cidade de Arimatéia pe José'ga ruvi. Ojiko nhimi ga Jesus'ga rehe. A'ereki ga okyhyji judeus'ġa nduvihava'ġa hugwi. Igwete ga hoi javo Pilatos'ga pe.

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei José'ga ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga. Eroho ti a'ero, ei ga ga pe.

A'ero ga hoi Jesus'ga ra'oa pyri Nicodemos'ga pavēi – gaha ymya oho Jesus'ga pyri ga repiaga ypytunimo raikwehe. Nicodemos'ġa gweroho perfume apopyra ojupi. Japopyra ko mirra mohaġa'java'ea aloés pavēi yvahugwiva'ea memei. He'yiva'ea ġa gweroho trinta e cinco quilos. Ipohyi hete japopyra. A'ero ġa hoi ipyhyga Jesus'ga ra'oa. ⁴⁰ Igwete ġa a'ea imamani tapy'ynhapipyryva pyvō imondovo perfume apopyra tapy'ynhapira pype inoġa. A'ereki nahā judeus'ġa omboavujikwe ahera'oa jipi ahetya renonde.

⁴¹ Ira'agwe tuvi itymipyra Jesus'ga jukahava hugwi. Gwereco pevo itaruvihavuhua kwaruhua ahetyhavamo. Ndogwerecoangavi ve ahera'oa ipype. ⁴² Ira'agwe ġwaramo José'ġa Jesus'ga ra'oa rerohoi pevo imondovo inoġa ipype. A'ereki ġaporavykye'yma sábadu u ġweri.

20

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Mateus 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Domingo rupi ypyhajive Maria Madalenahêa hoi itaruvihavuhua kwaruhu pe hep-
iaga – perope ãa ono Jesus'ga ra'oa. Nako'eğatui ve hêa horame. Igwete hêa hepiagi
itauhua ikwaruhua rovapytymbava.

—Ope'auhu ãa itauhua jurukwara hugwi! ei hêa.

² Igwete hêa jivyri onhana ua tamombe'u ti Jesus'ga remimbo'ehara'ãa pe javo. A'ero
hêa ruri Simão Pedro'ga pyri ojipe'ga pyri no Jesus'ga remiarõhara'ga. Igwete hêa
imombe'ui ãa pe.

—Ñwenohê po ãa nhandepojykahareteva'ea ra'oa ikwaruhua hugwi raji'i, ei hêa. Ore
ndorokwahavi kiro ahenogawera, ei hêa ãa pe.

³ Nurã Pedro'ga hoi ojipe'ga pavêi ogwovo itakwaruhu pe hepiaga. ⁴ Onha memei
ãa ojogwerogwovo. Ojipe'ga koji'i tehe onha Pedro'ga hohe ogwovo. Igwete ga
vahemypyi ikwaruhu pe. ⁵ A'ero ga apyni tapy'ynhapipyryva repiaga ipype. Emo ga
ndoki ipype. ⁶ Kiro Simão Pedro'ga vahemi ga reviri okiavo ipype. Igwete ga hepiagi
tapy'ynhapipyryva no. ⁷ Pevo tuvi Jesus'ga akaãa mamani pyra no. A'ea ko irupe'i tuvi
tapy'ynhapipyryva hugwi onhimamana oina. ⁸ Kiro ojipe'ga reki ipype a'ero hepiaga –
kiroki ga urypy ikwaruhu pe novãa. Igwete ga hepiagi herovia Jesus'ga kwerava. ⁹ A'ea
rupi onhimi ve ãa pe ikwatijara remimombe'ua. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i jipe:
“Okwerava'ja tuhê po ti ga omanoa hugwi nehê,” e'i ikwatijara hako. Emo a'ea onhimi
ve ãa pe. ¹⁰ Igwete ãa jogwerojivryra'javi onga pe a'ero ojogwerokuva.

Jesus'ga ojipiuka Maria Madalena'ea pe

(Mateus 28.9-10; Marcos 16.9-11)

¹¹ Aerê Maria Madalenahêa hoa'javi ojehe'gwovo o'ama mytu'ê me ikwaruhua pyri.
Ojehe'orame hêa nhova'apyni hepiaga ikwaruhua pype. ¹² Igwete hêa mokonha'ãa
ndepiagi pevo Tupana'gapyrive'ãa. Tiãahivuhu ãapira. Oapy ãa oina Jesus'ga noãagweri
pe. Ojipe'ga oapy Jesus'ga akaãagweri pe. Ojipe'ga Jesus'ga pyagweri pe oapy oina.
¹³ Igwete Mariahêa ãa ndepiagi. A'ero ãa ei hêa pe:

—Kui'i, maraname nde jehe'oi?

—Ñwenohê ãa jipojykahareteva'ea ra'oa, ei hêa. Ji ndakwahavi ahenogawera a'ero,
ei hêa ãa pe.

¹⁴ Onhi'iãirê hêa jirovagi Jesus'ga repiaga novãa ga mombaragwahave'yama. ¹⁵ Igwete
ga ei hêa pe o'ama:

—Kui'i, gara rehe nde jehe'oi e'ama? Ma'ãa nde ereheka naerũ? ei ga hêa pe.

Igwete hêa etehei oyvyteri pe: “Ga ko itymipyra repiakatuhara'ga.” Nurã hêa ei ga pe:

—Po nde ahera'oa rerohoi raji'i emombe'u ti ji ve ahenogawera taroho ti a'ero, ei hêa
ga pe.

¹⁶ —Maria, ei Jesus'ga hêa pe.

Kiro hêa jirovapavi ga koty ga repiakatuavo.

—Raboni, ei hêa ga pe. (A'ea judeus'ãa e'i ombo'ehara'ãa pe.)

¹⁷ —Tajipyhygi, ei Jesus'ga hêa pe. A'ereki ji ndajiupiri ve jiruva'ga pyri, ei ga. Eho
ti nhiirũ'ãa pyri nhiremimbo'ehara'ãa pyri. Emombe'u ti nhinhi'iãa ãa pe tokwaha ti
ãa javo, ei ga. Kiro po ti ji jiupiri jiruva'ga pyri ãanduvete'ga pyri. Gaha ji ambohete
Tupana'ga. Gaha ãa ombohete no, ei ga. Emombe'u ti ãa pe tokwaha ti ãa jihoaãwama
ga pyri, ei Jesus'ga hêa pe.

¹⁸ Igwete Maria Madalenahêa hoi Jesus'ga remimbo'ehara'ãa pyri javo.

—Ahepia ko ji nhandepojykaharete'ga ko! ei hêa ãa pe.

Igwete hêa imombe'upavi Jesus'ga nhi'iãa ojive.

Jesus'ga ojipiuka onzeva'ea pe

(Mateus 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

¹⁹ A'ea rupi jitehe domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ndekoi onhimono'oğa onga pype ppytunimo. Hovapytymba katu ġa. A'ereki ġa okyhyji hete judeus'ğa nduvihava'ğa hugwi. Emo Jesus'ga uhu o'ama ojipiuka ġapyteri pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ġa pe.

²⁰ Onhi'iġame ġa pe ga hepiukari opokutugagwera oykikutugagwera reheve. Ga repiagame ġa ndoryndoryvamo a'ero. ²¹ Kiro Jesus'ga ea'javi ġa pe:

—Tu katu ti pepy'a, ei ga. Jiruva'ga ji mbuhuruka avo ikwehe tomombe'u ti ga nhinhi'iġa javo ji ve ikwehe. Na jitehe po ti ji pe mondoukari nehē no tapemombe'u ti nhinhi'iġa ojipe'ğa pe nehē no, ei ga ġa pe.

²² A'ero ga ipyi ġa ndehe.

—Kiro ji imonoi Tupana'ga ra'uva pe me. Peko ti a'ea rehe a'ero, ei ga ġa pe. ²³ Po ti pe ei ojipe'ğa pe Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga imombori tuhē ġa hugwi, ei ga. Po ti pe ei ġa pe Tupana'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi javo, a'ero ga nomombori tuhē, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga ojipiuka Toméva'ea pe

²⁴ Ojipe'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduvi pevo jara'ğa pyri Jesus'ga jipiukarame ġa pe. O Gêmeo ei ġa ga pe Tomé'ga pe. ²⁵ Igwete jara'ğa ei ga pe:

—Orohepia ore Jesus'ga oji'i, ei ġa imombe'gwovo ga pe novia.

E'ia'jaa'ja ġa ga pe novia. Emo ga ndogweroviarihu ġanemimombe'ua ojive. Igwete ga ei ġa pe:

—Ji tahepia na'ē ti itaju'ia rembikutugagwera gapo pe, ei ga. Tamondo na'ē ti nhipūa itaju'ia rembikutugagwera rehe. Tapo'ē na'ē ti gaykikutugagwera pype, ei ga. Nhipo'ēe'ymame po ti ji ndaroviari tuhē gakwerava'java nehē, ei Tomé'ga ġa pe.

²⁶ Irūa domingo rupi Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nhimono'oğa'javi onga pype. A'ea rupi Tomé'ga rekoi ġa pyri a'ero. Ġwovapytymbava'ja ġa onga novia. Emo Jesus'ga uhu o'ama ġa pyri ojipiukara'java ġa pe.

—Tu katu ti pepy'a, ei ga ġa pe.

²⁷ Igwete ga ei:

—Tomé, embuhu ti epūa jipokutugagwera repiaga, ei ga. Epo'ē ti jiykikutugagwera pype. Erovia tuhē ti jikweravagwera a'ero, ei Jesus'ga ga pe.

²⁸ A'ero Tomé'ga ei ga pe:

—Nde ko jipojykaharetero tuhē! Tupanamo tuhē ko nde! ei ga. Orombohete ji nde, ei ga.

²⁹ —Ji repiaga ġwaramo nde heroviari a'ero, ei Jesus'ga ga pe. Emo pyry hete jirepiage'ŷve'ğa pe ġa heroviarame ojikoga ji rehe, ei ga.

Okwatija ahe toko ti ġa Tupana'ga pyri javo

³⁰ Jesus'ga oapoapo hete ahemonhimomby'ava'ea ġwemimbo'ehara'ğa pyteri pe jipi. Ji namombe'upavi ikwatijarame agwa. ³¹ Kia ki a'e te ji akwatija taperovia hete ti Jesus'ga recohava javoji. A'ero po ti pe ei: “Ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. Ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē,” pe'e po ti pe ga pe. Akwatija ji pe me tapendeaporoġita pyahu ti no pejikogame Jesus'ga rehe. A'ero po ti pe ndekoi avuirama yvagi pe Tupana'ga pyri nehē.

21

Jesus'ga ojipiuka seteva'ea pe

¹ Aerē Jesus'ga jipiukara'javi ġwemimbo'ehara'ğa pe a'ero okweravirē omanoa hugwi. Ypiahu pe Tiberiades pe ga jipiukara'javi ġa pe. Nahā a'ero. ² Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ojogwereco ojogwerojuva: Simão Pedro'ga, Zebedeu'ga ra'yra'ğa, Tomé'ga no – ga pe ġa ei o Gêmeo. Natanael'ga oko ġa pyri no – gaha u cidade de Caná pe Galiléiapeve'ğa gwyri pe. Mokonha'ğa ojogwereco ġa pyri no. ³ Igwete Simão Pedro'ga ei ġa pe:

—Koro ji hoi imomboia pira mboahava, ei ga.

—Toroho ti nde rupi, ei jara'ḡa ga pe.

Igwete ḡa jogwerohoi onhinhaḡa yharuhua pype ojogwerogwovo. Nombo'ari'i'i reki ḡa imoḡo'eamo. ⁴ Kwara po'rirame Jesus'ga jipiukari o'ama yembe'yi pe. Emo garemimbo'ehara'ḡa nonhimombaragwahavi ve ga rehe. ⁵ Igwete ga ei ḡa pe:

—Napembo'ari pe mo? ei ga.

—Norombo'ari ore, ei ḡa.

⁶ —Pemombo ti pejovai pytera koty, ei ga. A'ero po ti pe imbo'ari nehẽ, ei ga ḡa pe.

A'ero ḡa imombori ojovai pytera koty. Kiro ḡa nomb'ava'javi pira mboahava yharuhua pype a'ero. Tegwete ḡa pe. A'ereki ipohyi hete ḡa pe pirare'yjuhua rerekovo ḡwaramo. ⁷⁻⁸ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ga garemiarõhara'ga ei Pedro'ga pe:

—Nhandepojykaharete'ga ko kiro oko, ei ga.

A'ea renduvame Simão Pedro'ga imongi opira i'arimova'ea nhapytiam ojihe. A'ereki ḡa imbo'arame gwekyi opira. Igwete ga pori y pe ua. A'ereki ḡa ira'agwe u yembe'yva hugwi cem metros. Igwete jara'ḡa nduri yharuhua pype imoatamo pira mboahava herua pirahetehua reheve. ⁹ Jesus'ga omoka'ẽ pira tatapynha pyvõ o'ama yembe'yi pe. Pão ga gwereko no. Igwete ḡa nduri o'eamo yhara hugwi hepiaga. ¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ḡa pe:

—Peru ti mo penhimimbo'aripyra, ei ga ḡa pe.

¹¹ Kiro Simão Pedro'ga henohemi herohyryryga imboahava herua yembe'yi pe. Tynahẽ hete imboahava pirahetehua rerekovo. A'ereki he'yjuhu pira cento e cinquenta e três. Huvihaviha hete pira. Emo pira mboahava ndotorogi reki. ¹² Igwete Jesus'ga ei ḡa pe:

—He pejijo i'gwovo mo, ei ga.

Garemimbo'ehara'ḡa opojihu javo ga pe manamo nde javo. A'ereki ḡa okwahavipe ga ko nhandepojykaharete'ga javo. ¹³ Igwete Jesus'ga hoi ipyhyga pão pira moka'embyra reheve ima'eamo ḡa pe.

¹⁴ Três kiro Jesus'ga jipiukara'javi ḡwemimbo'ehara'ḡa pe a'ero okweravirẽ omanoa hugwi.

Jesus'ga onhi'ĩ Pedrova'ea pe

¹⁵ ḡa i'upavirẽ Jesus'ga ei Simão Pedro'ga pe João'ga ra'yra'ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga. Enhimombe'u ti kiro ji ve. Jara'ḡa hohe'i tehe nde ji arõhetei? ei ga ga pe.

—Na tuhẽ. Ji ko oroarõ hete nde, ei ga. Nde erekwaha nhiremiarõhetea, ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ti a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ḡa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehapia katu jireheve'ḡa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁶ Kirẽ Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arõ hete nde? ei Jesus'ga ga pe.

—Oroarõ hete ko ji ndehe. Nde erekwaha nhiremiarõhetea, ei Simão Pedro'ga.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ḡa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ereko katu jireheve'ḡa mbo'eavo nhinhi'iḡa rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁷ Kirẽ Jesus'ga ea'javi ga pe:

—Simão, ji arõ hete nde?

A'ero Simão Pedro'ga rekoveveuhuro a'ea ero ḡwaramo ojive. A'ereki três vezes Jesus'ga ea'jaa'javi ga pe: “Ji arõ hete nde?” Nurã ga ei Jesus'ga pe:

—Jesus, erekwaha pa nde mbatera. Nde erekwaha nhiremiarõhetea! ei ga Jesus'ga pe.

Igwete Jesus'ga ei ga pe:

—Hepiakatuhara'ḡa gwepia katu ovelhas jipi. Na jitehe ti ehapia katu jireheve'ḡa mbojikoheteavo ji rehe, ei ga Simão Pedro'ga pe. ¹⁸ Amombe'u katu tuhẽ ji nde ve: Evoja'irame nde eremongi epira egwovo enhimimbotarimova'ea rupi ekovo raikwehe,

ei Jesus'ga ga pe. Aerẽ exava'erame po ti nde epoa pyhoi nehẽ. A'ero po ti ojipe'ga nde kwari nde rerogwovo nehẽ – perope nde nderehopotari, ei ga Simão Pedro'ga pe.

¹⁹ Ga manoağwama pe Jesus'ga ei. Omombe'u ga ga pe nahã po ti nde manoi nehẽ javo.

–Nde manorame po ti ojipe'ğa ei nehẽ: “Simão Pedrova'ea ndopohiri Tupana'ga hugwi omanorame pyry hete Tupana'ga ji ve javo,” e po ti ға nde mombe'gwovo nehẽ, ei ga. Nahã po ti nde hepiukari Tupana'ga ruvihavuhuhetea ға pe emanorame nehẽ, ei Jesus'ga imombe'gwovo ga pe.

Kirẽ Jesus'ga ei ga pe:

–Eko tuhẽ ti nhiremimbotarimova'ea rupi nehẽ, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea e'i Jesus'ga pe: Marã po ti ga rekoi nehẽ?

²⁰ A'ero Simão Pedro'ga jirovagi ojipe'ga repiaga. A'ereki ға ndeviri ga ruri Jesus'ga remiarõhara'ga – gaha ojity Jesus'ga pyri ға i'urame ojogwerojuva Jesus'ga manoa renonde ikwehe. A'ea rupi ga ei Jesus'ga pe ikwehe: “Jesus, ma'ğa pe nde ei: ‘Kiro po ti ga ji mondoukari ғаpo pe topyhy ға ga javo?’” ei ga Jesus'ga pe ikwehe. ²¹ Kiro Pedro'ga jirovagi akoja'ga repiaga ga rurame ojiviri. A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

–Oro ga, marã po ti ga rekoi aerẽ nehẽ naerũ? ei ga.

²² Igwete Jesus'ga ei ga pe:

–Ji ipotarama po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehẽ, ei ga. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ? Ndehe ti eko nhiremimbotarimova'ea rupi, a'e ko ji nde ve, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²³ Aerẽ Jesus'gareheve'ğa imonhimoanhani javo tehe ojipe'ğa pe.

–Akoja'ga po ti nomanoi nehẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ga, e'ie'i tehe ға.

Emo Jesus'ga nde'i reki: “Nomanoi po ti ga nehẽ.” Nahã ga e'i: “Ji ipotarama po ti ga rekoji jirura'java repiaga nehẽ. Maranuhũ nde rekoi a'ea rehe naerũ?” A'ea Jesus'ga ei ga mombe'gwovo Pedro'ga pe.

²⁴ Akoja'ga – ga pe ға e'i tehe nomanoi po ti ga javo – gaha omombe'umbe'u pa Jesus'ga reaporoğita. A'ea jitehe ga okwatijatija inoğa. Orokwaha tuhẽ ore a'iti tuhẽ garemimombe'ua javo, a'e ji.

²⁵ Gwereco hete ojipea Jesus'ga rembiapoagwera onhimongyavo. Po ti ahe ikwati-japavi garembiapoagwera a'ero po ti vyva koty ndohypavi aherembikwatijara rehe nehẽ ovuhu, a'e ji.

JESUS'GA MOIRŪHARAVA'EA REAPOROŪGITA Atos dos Apóstolos

¹ Teófilo, ymya ypy ji ikwatijari nde ve imondovo ikwehe. Igwete ji imombe'upavi nde ve Jesus'ga rekohava ga ruvame avo yvya koty ikwehe. Garemimbo'eagwera ji amombe'u no ikwehe. ²⁻³ Garupiragwera yvagi pe ji amombe'u no.

Omanorē Jesus'ga kwerava'javi raikwehe. A'ero ga ikwahavukavukari okwerava ġa pe – kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive omoirūharamo. He'yjuhu ġakira rupi quarenta dias rupi ga jipiukaukari ġa pe okovo ġa pyri. Igwete ga ġa mbo'embo'ei Tupana'ga ra'uva popoakarimo. “Nahanahā a'ero Tupana'ga rekorame ġanduvihavuhuhetero,” ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe. ⁴ Aerē okorame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe no:

–Tapehoi na'ē ti cidade de Jerusalém hugwi, ei ga ġa pe. Amombe'u ko ji pe me jiruva'ga nhi'iġagwera ikwehe. A'ereki ymya Tupana'ga e'i hako: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehē,” e ko jiruva'ga hako, ei ga ġa pe. Tapehoi na'ē ti a'ero gara'uva imboha'uva, ei Jesus'ga. ⁵ João Batistava'ea oko ġa pavēi ġa mobatizauka yhya pyvō ikwehe. Emo nambegwehetei po ti Tupana'ga oko pe pavēi gwa'uva mondouka pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga rerohohava yvaga pype

⁶ Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jatykatykaa'javi Jesus'ga pavēi. Igwete ġa ei ga pe:

–Jesus, aġwamo nde rekorame huvihavuhuhetero po ti nhande israelitasramo hajiheve'ġa mondomondoa'javi nehē? ei ġa Jesus'ga pe.

⁷ Igwete Jesus'ga ei:

–Jiruva'ga ġwemimbotarimo omongo ymyava'ea aerēva'ea no, ei ga. Ga ndokwahavukari reki a'ea pe me, ei ga ġa pe. ⁸ Gara'uva po ti uhu pe pyri pe pojykavo nehē. Nahā po ti Tupana'ga pe mbopopoakarukari tomombe'u ti ġa Jesus'ga ojipe'ġa pe javo nehē, ei Jesus'ga. Ji mombe'u ti a'ero Jerusalém me Judéiapeve'ġa gwyri pe nhaporemo nehē, ei ga. Samariapeve'ġa gwyri pe ti ji mombe'u nehē no irupeheteve'ġa gwyri pe nehē no, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹ Ga nhi'iġirē Tupana'ga ga rupiri ga mondovo ojipyri yvagi pe. Ojovavu ġa hepiaga gahoa. Yvaġatiġa pype ga hoi ogwovo. A'ero ġa ndohepiaga'javi ga. ¹⁰ Ga horame ġa gwepia hete yvaga novia Jesus'ga moirūhara'ġa. Nanime mokonha'ġa jipiukari ġa pe o'ama ġa pyri. Iptiġahivuhu ġa okupa. ¹¹ Igwete ġa ei Jesus'ga moirūhara'ġa pe:

–Galiléiapeva'ero maranuhūrame pe hepiaguhui yvaga pejjijupa? ei ġa ġa pe. Akoja'ga – kiroki ga Tupana'ga gwupi yvagi pe pe hugwi – ga jitehe ti ojivyra'ja ua kokoty nehē Jesus'ga, ei ġa. Pehepia pe gahoa. Nahā ti ga jivyra'javi nehē no, ei ġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe.

Judas Iscariotesva'ea rakykwepoharava'ea

¹² Aerē Jesus'ga moirūhara'ġa jivyri vytyruhua hugwi monte das Oliveiras hugwi – perope oliveiras ndyvuhua u. A'ero ġa hoi cidade de Jerusalém me. A'ereki Jerusalém ko ira'agwe um quilômetro monte das Oliveiras hugwi. ¹³ Ovahemame ġa hoi onga jo'ari pe – perope ġa opytaahi'vi upa. Pevo ġa ndekoi Pedro'ga, João'ga, Tiagova'ea, André'ga, Filipe'ga, Tomé'ga, Bartolomeu'ga, Mateus'ga, Tiago'ga – kiroki ga Alfeu'ga ra'yra'ga. Simão'ga zelote'ga pevo oko no Judas'ga pavēi – kiroki ga Tiago'ga ra'yra'ga. ¹⁴ Igwete ġa jatykatykai jipi onhi'iġa Tupana'ga pe ojihe'ae'a kunhangwera'ġa pavēi. Jesus'ga yembora Mariava'ea oko ġapyteri pe Jesus'ga irū'ġa no.

¹⁵ Ojipea rupi ġa jatykaa'javi onhimongyavo Jesus'gareheve'ġa. He'yjuhu ko ġa cento e vinte. A'ero Pedro'ga po'ami ġapyteri pe. ¹⁶ Igwete ga ei ġa pe:

–Nhiirū, ymyahū ko Tupana'ga ra'uva okwatijaruka Daviva'ea pe hako, ei Pedro'ga ġa pe. A'ero Daviva'ea ikwatijari aerēva'ea Judasva'ea mombe'unhoġwenondeavo hako

– kiroki ahe soldados'ğa nderoho Jesus'ga pyhygauka ikwehe, ei ga. Judasva'ea oko tuhẽ Daviva'ea nhi'ïpo'ruavo, ei Pedro'ga ға pe. ¹⁷Judasva'ea ko orepyteripeva'ero oko novia. A'ereki Jesus'ga ore mo'ẽ ji mombe'u ti ojipe'ğa pe javo, ei ga ға pe.

(¹⁸Judasva'ea opyhyguka Jesus'ga ikwehe. Igwete ға ikwepygi itambere'ia imondovo ahe ve garekote'varuhuva'ea rehe Jesus'ga pyhygukara rehe. Kia pyvõ Judasva'ea ipyhygukari kohotehea. Igwete ahe hoi pevo ojijugwa ojijuvyga ojijukavo. A'ero ahe hiri. Aherevega ipugi ojikavo. A'ero ihembavi aheryhea ahe hugwi. ¹⁹Jerusalémmeve'ğa nhaporemo okwaha pa ahemanoa ikwehe. Igwete ға inoği Aherekoa gwyrakohoa rehe. Aceldama ei ға jupe onhi'iğimo.)

Koji'i Pedro'ga ei Jesus'gareheve'ğa pe ға jatykarama:

²⁰—Igwete Daviva'ea ikwatijari aerëva'ea Judasva'ea mombe'unhoğwenondeavo inoğa hako, ei ga. Salmos ko Daviva'ea rembikwatijara rera, ei ga. Nahã ahe ei ikwatija Judasva'ea mombe'gwovo hako.

“Tipyiaryme po ti aherongagwera oina.

Tuvyme ti ға ipype javoji nehẽ,” ei aherembikwatijara, ei Pedro'ga ға pe.

Ojipea ahe ei ikwatija no:

“Ojipe'ga ti toporavyky aherakykwepoharamo a'ero nehẽ,” ei aherembikwatijara, ei ga.

²¹⁻²²—Nurã ji ei kiro pe me, ei Pedro'ga ға pe. Ojipe'ga ti toko ore pavëi a'ero tomombe'u ti ga Jesus'ga kweravagwera ore pavëi, ei ga. Nahã ko garekoagwera: Ga oko ypy ore pavëi João Batistava'ea ға mobatizarama ikwehe. Ojikoty'a ga ore pavëi avuirama Jesus'ga rekorame orepyteri pe ore rerekovo ikwehe. Okoji ga ore pavëi hepiaga Tupana'ga Jesus'ga rerohorame yvagi pe no, ei Pedro'ga ға pe. Nanongara'ğa ti toko ore pavëi Judasva'ea rakykwepoharamo nehẽ, ei ga ға pe.

²³Henduvame ganhi'iğa ға nanongara'ğa mo'ememei José'ga Matias'ga no. Ojipea ko José'ga rera Barsabás. Justo garera no. Jara'ga ko Matias'ga. ²⁴⁻²⁵A'ero ға nhi'iği javo opojykaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ndehe erekwaha pa ahereaporoğita, ei ға ga pe. Ma'ğa nde erepota ғandekoa ore pavëi a'ero? Ehepiuka ga ore ve toporavyky ti ga nemoirüharamo okovo nehẽ, ei ға. A'ereki Judasva'ea opohi oporavyky hugwi kirë ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei ға. Ekwahavuka ore ve a'ero enhimimbotarimove'ga, ei ға Tupana'ga pe.

²⁶Igwete ға ikwatijari Matias'ga rera ita'ia rehe. Ojipea rehe ға ikwatijari José'ga rera. A'ero ға inomemei ita yru'ia pype imoğwyğwyma. Kiroki ita jypya ohi jugwi – a'ea gwereko Matias'ga rera. A'ero Matias'ga rekoi Jesus'ga moirüharamo. Nurã gamoirühara'ğa ndekoa'javi dozeramo.

2

Tupana'ga ra'uva ruragwera Jesus'gareheva'ea pyri

¹Aerë toryva rupi Pentecostes rupi ға jatykapavi onga pe – kiroki ға ojiko Jesus'ga rehe. ²Kotihĩ ға henduvi vyruhua'java'ea ipopoakava'ea. Kiro turi yvaga hugwi onga pype imotynahema – perope ға õi. ³Igwete ға hepiagi tata'java'ea. Kiro turi oja'oga ға ndehe nhaporemo o'a. ⁴Igwete Tupana'ga ra'uva ға pojykapavi ға nderekovo katu. Igwete a'ea ға monhi'iğukari hajihejiheve'ğa nhi'iğimo.

⁵⁻¹²Henduvame he'yjuhuve'ğa jatykatykai judeus'ğa. Ґa ko pevo u Jerusalém me Tupana'gareheve'ğa. Hajihejiheve'ğa gwyrakohoa ға nduri upa. Ґa ko Pártiapeve'ğa gwyrripeve'ğa. Ojipe'ğa ko Médiapeve'ğa gwyrripeve'ğa. Ojipe'ğa Elãomeve'ğa gwyrripeve'ğa, Mesopotãmiapeve'ğa gwyrripeve'ğa no Judéiapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Capadóciapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Pontopeve'ğa gwyrripeve'ğa, Ásiapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Frígiapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Panfiliapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Egitopeve'ğa gwyrripeve'ğa, Cretapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Arábiapeve'ğa gwyrripeve'ğa, Líbiapeve'ğa gwyrripeve'ğa – kiroki ғayvya u cidade de Cirene pyri. Cidade de Roma hugwi ojipe'ğa nduri upa Jerusalém me no. Jara'ğa ko judeus'ğa jara'ğa pavëi – kiroki ға onhimongo judeusramo.

Henduvame he'yjuhuve'ġa jatykatykai a'ero onhimomby'apava. A'ereki ġa nhaporemo ġwendu ojigwyriveve'ġa nhi'iġa ra'āra'aġa.

—Maraġatu? ei ġa ojohupe. Agwa'ġa ko Galilíapeve'ġa nhaporemo. Marā re po ġa ndekoi ikwahava nhandegwyriveve'ġa nhi'iġa naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki nhanenhi'iġa nhaporemo reki ġa ġwa'aġwa'ā. Omombe'umbe'u ġa nhande ve pyry-heteve'ea Tupana'ga rembiapoa, ei ġa ojohupe.

¹³ Igwete ojipe'ġa Jesus'gareheve'ġa nderekomemumemui.

—Agwa'ġa ko heagwryrvinho i'gwoi'gwovo, e'i tehe ġa ġa pe.

Pedrova'ea nhi'iġa ahe ve

¹⁴ Nanime Pedro'ga po'ami onzeve'ġa pavēi. Hahyahi ganhi'iġa ga erame gwe'yja'ġa pe judeus'ġa pe:

—Nhiirū, pehendu ti nhinhi'iġa Jerusalémmeva'ero, ei ga ġa pe. ¹⁵ “Heagwryr po avove'ġa,” pe'ji tehe pe ġa pe, ei ga. Avi ġa ndaheagwryrvi reki. Ypyhajive nove horas rupi ahe ndo'ui jipi, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁶ Penemienduva ko Joelva'ea omombe'u nhoġwenonde hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa jipi, ei ga. A'ea pe tuhē ahe e'i Tupana'ga ra'uva po ti oho ġa pyri nehē javo, ei ga. Joelva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako, ei Pedro'ga ġa pe. Nahā Tupana'ga ei a'ero:

¹⁷ “Nahā ti ji rekoji vyakotyve'ġa pavēi mbapava koty nehē,” ei Tupana'ga hako, ei ga.

“Amondo ti ji jira'uva ġa pyri nhaporemo.

A'ero po ti penymimino'ġa imombe'ui nhinhi'iġa nehē akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa nehē no,” ei ga, ei ga.

“Akwahavuka ti ji a'itituhēva'ea hepiuka xava'eve'ġa pe ġa kirame nehē.

Ipyahuve'ġa pe ti ji ikwahavukari hepiuka ġa pe ġakire'yma rupi nehē no,” ei ga, ei ga.

¹⁸ “Kiroki ġa oko nhiremimbotarimova'ea rehe

– ġa pyri tuhē ti ji imondoi jira'uva a'ea rupi nehē akwaimbae'ġa pyri kunhangwera'ġa pyri no,” ei ga.

“A'ero ti ġa imombe'ui nhinhi'iġa nehē,” ei ga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

Joelva'ea omombe'u nhoġwenonde Tupana nhi'iġa ikwatija hako, ei ga.

¹⁹ “Ahepiuka ti ji ahemonhimomby'ava'ea yvagi pe nehē yvya koty nehē no,” ei Tupana'ga, ei Pedro'ga ġa pe.

“Ahepiuka ti ji gwyhya'javuhuva'ea no tata no.

Tatatiġahivuhua ti ji ahepiuka nehē no,” ei ga.

²⁰ “Ogwe ti kwara nehē,” ei Tupana'ga.

“Jahya ti iġwaġahi nehē gwyhyva'ea ja,” ei ga.

“Aerē ti ihoi vyakotyve'ġa mboja'ogukahava apiavo nehē.

Huvihavuhuva'ea apiavo oho nehē nhiremimboja'ogukahava.

A'ero po ti ji ei vyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehē,” ei ga, ei ga.

²¹ “Kiroki ġa e'i ji ve ji poko ti javo

– ġapojykaharetero po ti ji amboheaporoġita pyahu ġa mongovo jijipyri avuirama nehē,” ei Tupana'ga, ei ga.

Nahā Joelva'ea imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa kwatija hako. Joelva'ea rembikwatijara Pedro'ga omombe'u ġa pe no.

²² Igwete Pedro'ga ei no:

—Pejapyaka ti nhinhi'iġa rehe, ei ga gwe'yja'ġa pe israelitas'ġa pe. Jesus'ga pe Nazarépeve'ga pe Tupana'ga oapouka ahemonhimomby'ava'ea ikwehe tokwaha ti ġa nhirembiapoukara ga pe javo, ei ga. Pekwaha pe a'ea hepiaga. A'ereki pepyteri pe ga oapouka Jesus'ga pe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. ²³ Ojikwe Tupana'ga ei Jesus'ga pe ġwemimbotarimo: “Aerē ti ji nde mondoukari ġapo pe nehē. A'ero ti ġa nde mbovyrukari yva rehe nde jukauka nehē,” ei Tupana'ga ga pe, ei ga. Pehe koi Jesus'ga jukaukahara ga mbovyruka yva rehe okote'varuhuve'ġa pe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe.

²⁴ Emo Tupana'ga Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi. A'ea ga imombigi gamanoa

rahya ga hugwi. A'ereki tegwete Jesus'ga piro'ye'yima gamanoa hugwi, ei ga gwe'yja'ğa pe. ²⁵ Ymya Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iğağwama ikwatija hako, ei ga. Tupana'ga rehe Jesus'ga onhi'i. Nahã Jesus'ga ei a'ero:

“Nane'yimi ko ji jipojykaharete'ga repiagi jirovaki.

Ga ko ji pyri oko jipi ji pokoga

tomomynhyme ti ğa ndepy'a javo ji ve,” ei ga onhi'iğa Tupana'ga rehe, ei Pedro'ga.

²⁶ “Nurã ji roryroryvamo.

Avy'a hete ji nde rehe, a'e ji javo nde ve,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

“Yvyakotyva'ero ko ji rekoi novã.

Emo ji a'e jipi ombogwera po ti ga jira'oa nehẽ javo,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

²⁷ “Nderepohiri ti nde ji hugwi

ji mombytavo omanove'ğa gwyrì pe nehẽ,” ei ga, ei ga.

“Neremonemukari po ti nde jira'oa nehẽ no.

A'ereki ji anhwava'ẽ nde ve,” ei ga ga pe, ei Pedro'ga.

²⁸ “Nde erekwahavuka ji ve jihoağwama ejipyri,” ei ga.

“Ejikoty'aro ğwaramo ji pavẽi ko nde ji mbohoryhetei nehẽ,” ei ga Tupana'ga pe, ei ga.

Nahã ko Daviva'ea omombe'u Jesus'ga nhi'iğağwama ikwatija hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo gwe'yja'ğa pe.

²⁹ —Nhiirũ, tamombe'u katu Daviva'ea kiro pe me a'ero nhaneramonhava'ea, ei Pedro'ga ğa pe. Ahe nonhimombe'ui ikwatijarame hako. Jesus'ga nhi'iğağwama Daviva'ea omombe'u nhoğwenonde, ei ga. A'ereki Daviva'ea omano tuhẽ, ahera'oa inemba hako, ei ga. Ahe tymi ahe noğa hako. Kiromo jate tuvi Daviva'ea ryvya nhande pyri, ei Pedro'ga ğa pe.

³⁰ —Daviva'ea ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo oko, ei ga. Igwete Tupana'ga ikwahavukari aerẽva'ea Daviva'ea pe hako. Ga omombe'u nhoğwenonde ahe ve Cristo'ga rekoagwama a'ero, ei ga. Nahã Tupana'ga ei Daviva'ea pe hako: “Tupanamo ji ei nde ve kiro,” ei ga onhinoina. “Aerẽ ti nde javijitehe nerymymino'ga israelitas'ğa nduvihavuhetero toko nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ³¹ Nurã a'ea kwahavipeavo Daviva'ea imombe'ui Cristo'ga mbogweravağwama, ei Pedro'ga ğa pe. Ahe omombe'u Cristo'ga nhi'iğağwama Tupana'ga pe a'ero, ei ga. “Nde nderepohiri ti ji hugwi ji mombytavo omanove'ğa gwyrì pe nehẽ. Neremonemukari ti nde jira'oa nehẽ no,” ei ga, ei Pedro'ga.

³² —Jesus'ga reki ahe omombe'u, ei Pedro'ga. A'ereki gaha Tupana'ga ombogwera omanoa hugwi, ei ga. Ga kweravirẽ ore nhaporemo ga repiagi ikwehe, ei ga imombe'gwovo ğa pe. ³³ A'ero Tupana'ga ga mondoi ga mongovo oypyvo yvagi pe omoirũharamo ikwehe, ei ga. Igwete ga imondoi gwa'uva Jesus'ga pyri. A'ereki ymya Tupana'ga Jesus'ga ruva'ga e'i Jesus'ga pe: “Tamondo ti jira'uva nde pyri nehẽ,” e ko ga hako, ei Pedro'ga ğa pe. Igwete ga imondoi Jesus'ga pyri ikwehe. A'ero Jesus'ga imbuhurukari Tupana'ga ra'uva kiro ore pyri topojyka ğa javo, ei Pedro'ga ğa pe. Pe pehepia tuhẽ kiro Tupana'ga ra'uva rura. Pehendu pe Tupana'ga ra'uva ğa monhi'igukarame penhi'igimo no, ei ga ğa pe. ³⁴ Jesus'ga ko oho yvagi pe ikwehe, ei Pedro'ga. Daviva'ea ra'oa ki a'e te ndohoi, ei ga. Omanoe'ymame Daviva'ea omombe'u opojykaharete'ga Jesus'ga. Igwete ahe ei hako:

“Tupana'ga e'i jipojykaharete'ga pe:

‘Eapy ji ypyvo nhimoirũharamo,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea.

³⁵ “‘Kiro ti ji nearõe'ỹve'ğa mongoi neremimbotarimova'ea rehe,’ ei Tupana'ga jipojykaharete'ga pe,” ei ahe.

Nahã Daviva'ea ei Jesus'ga mombe'gwovo ga ko jipojykaharete'ga javo, ei Pedro'ga ğa pe.

³⁶ Igwete Pedro'ga ei no:

—Jesus'ga jitehe pe ga mondouka yva rehe ga jukavouka ikwehe novia, ei ga. Emo Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo yvagi pe nhandepojykaharetero nhandervihavuhuhetero. Pekwaha tuhē a'ea pehe nhaporemo israelitasramo, ei Pedro'ga gwe'yja'ğa pe.

³⁷ Henduvame Pedro'ga nhi'iğa ġa imbojui opy'a okote'varuhuro ġwaramo. Igwete ġa ei Pedro'ğa pe:

—Marā po ti ore rekoi ore nehē? ei ġa.

³⁸ Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Jesus Cristo'ga rehe, ei ga. Penhimobatzauka ti Jesus'gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi nehē, ei ga. Igwete po ti Tupana'ga imondoi gwa'uva pe pyri pe moiruamouka pe nderekouvouka nehē. ³⁹ A'ereki Tupana'ga e'i jipe pe me tamondo ti jira'uva ġa pyri javo, ei Pedro'ga. “Penymymino'ğa pyri ti ji imondoi nehē no,” ei Tupana'ga pe me, ei ga. Irupeve'ğa pe Tupana'ga ei na jitehe no judeus'ġarūive'ğa pe. Kiroki ġa ga omo'emo'ē ojive – ġa pe nhaporemo nhandepojykaharete'ga ei, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

⁴⁰ Pedro'ga ega'ei ġa pe imombe'ukatuavo. Igwete ga ei:

—Pepohi ti aġwamove'ğa hugwi okote'varuhuve'ğa hugwi Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me nehē, ei ga ġa pe.

⁴¹ Kiroki ġa ġwendu katu Pedro'ga nhi'iğa – kiro ġa nhimobatizaukari Pedro'ğa pe. Trēs mil ko ġa onhimongyavo – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe a'ea rupi Pedro'ğa nderekovo. ⁴² Kotihītihi ġa jihe'akalui ojogwehegwehe a'ero. Ġwendu hete ġa Jesus'ga moirūhara'ğa nemimbo'ea Pedro'ğa nemimbo'ea. O'uo'u ġa mbatera ojopyri no. I'urame ġa japyakai Jesus'ga manoagwera rehe. Igwete ġa nhi'inhī'iği Tupana'ga pe jipi.

Jesus'gareheva'ea ojogweroju

⁴³ Tupana'ga oapoapouka ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga moirūhara'ğa pe.

—Ja'gwy! ei pevove'ğa hepiaga. Tupana'ga ipopoaka hete, ei ġa onhimomby'apava.

⁴⁴ Igwete Jesus'gareheve'ğa jihe'akalui jipi ojopokopokoga ombatera rehe. ⁴⁵ Ombatera rerekorame ġa imondoi ikwepyguka itambere'ia ima'ema'eamo ojipe'ğa pe imbatere'ymame. ⁴⁶⁻⁴⁷ Nane'ymi ġa nhimono'ono'oği judeus'ğa jatyahavuhua rokari pe. Igwete ġa hoġahoi onhonga pe mbatera i'gwovo ima'ema'eamo ojohupe gworygworyvamo Tupana'ga mboheteavo. Ojipe'ğa nhaporemo e'i ġa pe pyry hete ġa javo. Igwete nhandepojykaharete'ga koji'ive'ğa mbojikojikogukari ojihe jipi. Igwete ga ojiheve'ğa mbojihe'apavukari ojogwehegwehe.

3

Ipyka'nauhūva'ea po'aġatua

¹ Aerē Pedro'ga hoi ġajatykahavuhu pe João'ga pavēi xanhi'i Tupana'ga pe javo. Ka'aru trēs horas rupi ġa hoi. A'ereki a'ea rupie'ymi judeus'ğa oho onhi'iğa Tupana'ga pe. ² Igwete Pedro'ğa nduri. A'ea ja ojipe'ğa ipyka'nauhūve'ga reruri pea rupi. Nane'ymi ġa gweru ga ojatykahavuhua jurukwara pyri ga mohina. Jurukwara pe ġa e'i Ikatuva'ea. Ipyka'naka'nauhū po ga o'a raka'e. Nopo'ami ga a'ero. Nurā ġa ga reruri ga mohina toporandu ga itambere'ia rehe javo. Igwete ga poranduranduvi ojipejipe'ğa pe ġa horame onga rokari pe. ³ Kiro Pedro'ğa nduri a'ero. Ġa vahemame onga pe ipyka'nauhūve'ga ġa ndepiagi oina. Igwete ga ei ġa pe:

—Pembuhu ji ve itambere'ia, ei ga.

⁴ Igwete Pedro'ga ga repiahetei João'ga pavēi. Pedro'ga e'i ga pe:

—Ejirova ore koty, ei ga ipyka'nave'ga pe.

⁵ A'ero ga jirovagi ġa koty ġa ndepiagi oina. “Ombuhu po ti ġa mo ji ve nehē,” ei ga ovytyteri pe. ⁶ Igwete Pedro'ga ei ga pe:

—Itambere'ia ji ndarekoi te novia. Emo Jesus Cristo'ga popoakara ji areko Nazarépeve'ga popoakara, ei ga. Nurā ji ei nde ve: Epo'ā egwovo, ei Pedro'ga ga pe.

⁷ Igwete Pedro'ga ga popyhygi ga mopo'ama. Omopo'amame ga pyitaro a'ero ga pynhu'aitaro no. ⁸ A'ero ga pori opo'ama ogwovo. Igwete ga reki onga rokari pe Pedro'ga ndupi okovo. Opopo ga ogwovo gworygworyvamo. Igwete ga Tupana'ga mbohetehetei. ⁹ Pevove'ga nhaporemo gwepia gahoa henduva ganhi'iğa Tupana'ga mboheterame.

¹⁰ —Gaha, ja'gwy! ei ġa, kiroki ga òi itambere'ia rehe jipi jurukwara pyri Ikatuva'ea pyri! ei ġa onhimombaragwahava ga rehe.

Onhimomby'a hete reki ġa gapyita rehe.

Pedrova'ea omombe'umbe'u ahe ve

¹¹ Igwete ika'nauhügwera'ga Pedro'ga anhuvani. Kiro pevove'ga nhambavi ojatykava upa ġa pyri ġambo'ehai pe onga rembe'yvuhu pe – a'ea pe ġa e'i Salomãova'ea apoa. Igwete ġa nhimomby'ahetei ika'nauhügwera'ga repiaga.

¹² —Marã ga po'amuhüi? ei ġa ojohupeupe. Ġandura repiagame Pedro'ga ei ġa pe israelitas'ga pe:

—Maraname pe ore repiahetei penhimomby'auhuavo gapo'ama rehe? ei ga ġa pe. Pe'e tehe po pe ore ve naerü. “Ipaji hete ġa Pedro'ga. Opyryva ġwaramo ġa agwa'ga mopo'ami ga mondovo.” Poro po pe etehei ore ve naerü? ei Pedro'ga ġa pe. Na rüi reki, a'e ji pe me, ei ga. ¹³⁻¹⁶ Jesus'ga reki omopo'amuka ore ve penembiepiaga'ga penembikwahava'ga. A'ereki ore orojiko Jesus'ga rehe. Orejikoga ġwaramo ga rehe Jesus'ga ga mopo'ağatui pendovaki, ei ga ġa pe.

—Nhaneremboypya ojiko hete Tupana'ga rehe hako Abraãova'ea Isaqueva'ea. Jacóva'ea ojiko ga rehe, ei ga. Gaha ombohuvihavuhu hete Jesus'ga omoirühara'ga. Pehe ki a'e te Jesus'ga mondo nhandervihava'ga po pe ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete governador'ga Pilatos'ga ei novia: “Amohemuka ji ga cadeia hugwi ga mbopiro'yavouka,” ei ga. Pe ki a'e te pe'e Pilatos'ga pe: “Teremohemukari Jesus'ga. A'ereki ga okote'varuhu,” pe'eteheuhu pe Pilatos'ga pe ikwehe, ei ga. Iporojukave'ga reki pe pepota gaha emohemuka ore ve javo. Pyryheteve'ga ki a'e te pe ndapepotari gahema naerü, ei ga ġa pe. Gaha ko yvyakotyve'ga mongo tuhë Jesus'ga. Emo pe pejukauka ga. Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi ikwehe, ei ga. Ga mbogweravirë ore ga repiaga'javi a'ero, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁷ Igwete ga ei gwe'yja'ğa pe no:

—Nhiirü, pejukauka pe ga ikwehe. A'ereki pe ndapekwahavi tuhë nhandervihava'ga pavëi, ei ga ġa pe. ¹⁸ Ymyahü Tupana'ga ombo'e nhoğwenonde ahe a'ea rehe hako – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iğa jipi, ei ga. Ahe nhaporemo Cristo'ga mombe'u nhoğwenonde a'ero okwaha po ti ga hahyva'ea omanomo javo. Pe Cristo'ga jukaukarame nahã Tupana'ga ahe nhi'ipo'ruukari a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁹ —Perojiji ti pejeaporoğita a'ero. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe tohy ti ga pendekote'varuhua pe hugwi nehë, ei ga. ²⁰ Pepohi ti jugwi pejikoga nhandepojykaharete'ga rehe tomomby ti ga pepy'a nehë. Pepohi ti jugwi pejikoga ga rehe tombuhura'ja ti ga Jesus Cristo'ga pe pyri, ei ga. Ga pe Tupana'ga e'i nhoğwenonde tamondoa'ja ti ga ġa pyri nehë javo, ei Pedro'ga ġa pe.

²¹ —Jesus'ga opyta tuhë kiro yvagi pe Tupana'ga ti toapokatua'ja na'ë yvyakotyva'ea ji renonde javo, ei ga. Ymyahü ko Tupana'ga imombe'ujipei a'ea onhi'iğa mombe'uharava'ea pe hako tapemombe'u ti jara'ğa pe javo, ei ga. ²² A'ea ko Moisésva'ea omombe'u a'ero hako. A'ereki ahe e'i:

“Tupana'ga pepojykaharete'ga po ti ji'jave'ga mongoi pepyteri pe nehë,” ei ahe, ei ga.

“Ga po ti pejigwyriveva'ero oko pe pavëi nehë.

Igwete po ti ga imombe'ui Tupana'ga nhi'iğa pe me nehë,” ei Moisésva'ea hako, ei ga.

“Pehendu katu pa ti ganhi'iğa a'ero nehë,” ei ahe.

²³ “Kiroki ġa ndohopotari ganhi'iğa rupi

– ġahã ti ġa tombojipe'a Tupana'gareheve'ga hugwi ġa jukavo nehë,” ei ahe hako, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁴ —Samuelva'ea omombe'u nhoğwenonde ağwamova'ea no hako, ahepy'rovova'ea omombe'u no Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea, ei Pedro'ga ğa pe. Tupana'ga imombe'uukarame ahe ve ahe nhaporemomombe'u ağwamova'ea hako, ei ga. ²⁵ Pe ndepyga reki Tupana'ga omombe'uuka nhoğwenonde ağwamova'ea ahe ve hako. Pe ndepyga jitehe Tupana'ga e'i jipe penamonhava'ea pe hako tamomyry ti ğa pe nehē javo, ei Pedro'ga ğa pe. A'ereki Abraōva'ea pe ga e'i jipe hako: “Nerymymino'ga po ti imomyryvi vyakotyve'ğa pe nhaporemonehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Pedro'ga ğa pe. ²⁶ Pe pyri na'ē Tupana'ga Jesus'ga mbuhurukari a'ero ga mongovo omoirūharamo tamomyry ti ğa pe javo, ei ga. “Tamomyry ti ğa pe ğa mbopohiruka pa ğandekote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe ndepyga, ei Pedro'ga imombe'gwovo ğa pe.

4

Onhi'iğahy ahe Pedrova'ea pe

¹⁻⁴ Igwete João'ga pavēi Pedro'ga imombe'ui Jesus'ga kwerava ga manoagwera hugwi. A'ea imombe'urame ğa pe ğa ei:

—Okwerava ğwaramo po ti Jesus'ga nhande mbogweravi nehē no, ei ğa.

Henduvame Pedro'ğa nhi'iğa he'yjuhuve'ğa heroviari ojikoga Jesus'ga rehe a'ero. Cinco mil ko ğa a'ero Jesus'gareheve'ğa onhimongyavo. Pedro'ğa nhi'inh'iğame ğa pe kiro ğa nduri ğa pyri. Guardas'ğa nduvihava'ga uhu – kiroki ğa gwepia katu judeus'ğa jatykahavuhua guardas'ğa. Ğanduvihava'ga uhu, mbatera kwava'ēhara'ğa uhu no saduceus'ğa pavēi. Ğa ndogweroviari omanove'ğa mbogwerava ğamanoa hugwi. Nurā ğa nhimonha'ngai Pedro'ğa ndehe ğa omanove'ğa mbogwerava mombe'urame ojipe'ğa pe. Kiro ğa nduri a'ero Pedro'ğa pyhyga ğa nderogwovo ğa mongiavo cadeia pype ğa mongia. A'ereki kiro ka'aru hete.

⁵ Ko'emame judeus'ğa nduvihava'ğa jatykai Jerusalém me tihendu ti Pedro'ğa nhi'iğa javo. Xava'eve'ğa oko judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi. ⁶ Anás'ga oko ğa pyri no ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga. Gare'yja'ğa no Caifás'ga João'ga Alexandre'ga jara'ğa no. ⁷ Igwete ğa jatykai Pedro'ğa mbuhuruka ğa mo'ama ojipyteri pe tihendu ti ğanhi'iğa javo. Igwete ğa ei Pedro'ğa pe:

—Ma'ğa popoakara pyvō pe ga mopo'ami ika'nauhūve'ga? Ma'ğa e'iuhu pe me: “Pempop'ā ga”? ei ğa ğa pe.

⁸ Nanime Tupana'ga ra'uva Pedro'ga pojykapavi. A'ero ga ei xava'eve'ğa pe judeus'ğa nduvihava'ğa pe no:

⁹ —Pe'ji pe ore ve: “Marā pe ika'nauhūve'ga mopo'ağatui pyryva'ea apovo ga pe?” pe'ji pe ore ve naerū? ei Pedro'ga ğa pe. ¹⁰ Pekwaha ti a'ero. Nhandere'yja'ğa nhaporemom ti tokwaha no israelitas'ğa, ei ga. Jesus Cristo'ga reki Nazarépeve'ga – gaha ko omopo'ağatuuka ika'nauhūve'ga avo pepyteri pe, ei ga. Pehe Jesus'ga mbovy yva rehe ga jukavo ikwehe. Tupana'ga ki a'e te ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi, ei Pedro'ga imombe'gwovo ğa pe. ¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara ko e'i hako, ei ga.

“Onga apohara'ğa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ğa imombori tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i ikwatijara hako, ei Pedro'ga.

Na jitehe ko pe, ei ga. Pe napearōi Jesus'ga tiruahū ga javo tehe ga pe. Tupana'ga ki a'e te oarō hete reki ga pyry hete ga javo ga pe, ei ga. ¹² Jesus'ga jate reki Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri togweru ti ga ğa ji pyri javo. A'ereki vyva koty niandererohohavi tuhē. Gaha jate po ti nhande rerohağwama Tupana'ga pyri nhande mongovo nehē, ei Pedro'ga ğa pe.

¹³ Henduvame Pedro'ğa nhi'iğa ğa nhimomby'ai hehe ojapyaka upa.

—Pedro'ga ndopojihuvi ja'javo João'ga pavēi, ei ğa ojohupe. Marā re po ğa ikwahahetei mbatera? A'ereki ğa ko okoteheve'ğa, ei ğa. Jesusva'ea pavēi reki ğa ndekoi jipi onhimbo'eavo, ei ğa ojohupe.

¹⁴ Omboja pota ġa mbatera Pedro'ġa ndehe novġa. Emo ika'nauhūgwera'ga repiaga ġa nde'ia'javi ga aġaturo ġwaramo ġa pyri. ¹⁵ Kiro ġa Pedro'ġa mondoukari na'ē ojihugwi. Igwete ġa nhomonhi'inh'i'īgi upa.

¹⁶ —Marā po ti nhande ġa nderekoi nehē naerū? ei ġa ojohupe. A'ereki Pedro'ġa oapo tuhē ahemonhimomby'ava'ea Jerusalémmeve'ġa ndovaki, ei ġa. “Ġa ndoapoi,” nhande ndia'ei. A'ereki jukwaha ġa pe nhaporemō ika'nauhūve'ga po'aġatua, ei ġa ojohupe. ¹⁷ Xanhi'iġahyahi ti ġa pe a'ero ġa mombiga tomonhimoanhanyme ti he'yjuhuve'ġa pe, ei ġa. Xa'e ti ġa pe tonhi'iġa'javyme ti ġa ġa pe Jesusva'ea renoina, ei ġa ojohupe.

¹⁸ A'ero ġa Pedro'ġa mbuhura'javi ojipyri. Igwete ġa nhi'iġahyi ġa pe novġa.

—Tapehni'iġa'javi'i ti Jesusva'ea renoina ġa mbo'eavo ahe rehe, ei ġa Pedro'ġa pe novġa.

¹⁹ Emo Pedro'ġa e'i ġa pe João'ga pavēi:

—Marā naerū? ei ġa. Toroko po ti ore penhi'iġa rehe orokoe'yma Tupana'ga nhi'iġa rehe hamo naerū? A'ea po pyry Tupana'ga pe naerū? Pejapyaka katu ti ikwahava, ei ġa ġa pe. ²⁰ Oro ore, noromombe'upigi tuhē reki oronhimbiepiaga oronhimienduva no, ei Pedro'ġa ġa pe.

²¹ Koji'i ġa nhi'iġahyahi Pedro'ġa pe a'ero.

—Pepige'ymame po ti ore pe nupanupāukari nehē, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ġa mo'ēukari ġa mondouka. Nonupāukari reki ġa ġa. A'ereki he'yjuhuve'ġa horyory pa Pedro'ġa ndehe Tupana'ga mboheteavo ahemonhimomby'ava'ea rehe.

²² A'ereki he'yi kwara quarenta kwara ika'nauhūve'ga rehe Pedro'ġa ga mopo'amame.

Jesus'gareheva'ea onhi'ī Tupana'ga pe

²³ Igwete ġa Pedro'ġa mo'ēukari ġa mondovo. A'ero Pedro'ġa hoi jara'ġa pyri Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa imombe'upavi ġa pe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa nhi'iġa ojive xava'eve'ġa nhi'iġa no. ²⁴ Henduvirē onhopavēi ġa nhi'iġi opojykaharete'ga pe Tupana'ga pe.

—Ereapo pa nde yvaga, yvya, paranauhūa, ipypeva'ea reheve po rimba'e, ei ġa Tupana'ga pe. ²⁵ Eja'uva pyvō nde ejiheva'ea monhi'ī hako Daviva'ea oreramonha'ea. A'ero ahe ei:

“Maraname israelitas'ġarūive'ġa nhimboahivuhui nhandepojykaharete'ga pe Tupana'ga pe?

Maraname ġa ndeaporoġitateheuhuro naerū?” ei Daviva'ea hako, ei ġa Tupana'ga pe.

²⁶ “Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojatyka upa.

Omovahī ġa Tupana'ga remimbuhurukara'ga no Cristo'ga,” ei ahe hako.

²⁷ A'ea Jesus'gareheve'ġa ei onhi'iġame Tupana'ga pe. Igwete ġa ei ga pe no:

—A'iti tuhē ġa jatykai nemoirūhara'ga movahiamo Jesus'ga movahiamo ikwehe. Ga pyry hete reki neremimbuhurukara'ga, ei ġa Tupana'ga pe. Emo Herodes'ġa ojatyka avo Jerusalém me Pōncio Pilatos'ga pavēi ikwehe. Israelitas'ġa ojatyka israelitas'ġarūive'ġa no Jesus'ga movahiamo, ei ġa Tupana'ga pe. ²⁸ Ojikwe nde ei: “Nahanahā ti ġa ndekouhui nehē,” ere nde hako. A'ereki nde ndepopoaka javo jupe, ei ġa. Na tuhē reki ġa ndekoi a'ero, ei Jesus'gareheve'ġa Tupana'ga pe.

²⁹ —Ehepia kiro ġanhi'iġahya ore ve oji'i. “Pe Jesus'ga mombe'upige'ymame toponupanupāuka po ti ore pe nehē,” ei ġa ore ve oji'i, ei ġa Tupana'ga pe. Ore poko ti a'ero toromombe'u katu ti nenhi'iġa Jesus'ga mombe'gwovo ġa pojihuve'yma nehē. A'ereki ore ndereheva'ero oroko, ei ġa ga pe. ³⁰ Ehepiuka ti ejipopoakara imombiga avove'ġa tetirūa ġa hugwi, ei ġa. Eapouka ti ore ve ahemonhimomby'aheteva'ea Jesus'ga popoakarimo. A'ereki ga pyry hete nemoirūhara'ga, ei Jesus'gareheve'ġa ga pe.

³¹ Ġa nhi'imbavirē ga pe kiro iġwyġwyġwyġwymi onga – perope ġa ojatyka ipype. Igwete Tupana'ga ra'uva ġa pojykapavi ġa nderekokatuavo. A'ero ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa ojipe'ġa pojihuve'yma.

Jesus'gareheva'ea oma'ema'ē ombatera ojohupe

³² Kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe – kiro ġa jihe'akatuheitei ojogwehe onhimongyavo. Ojo'jajo'ja hete ġandeaporoġita. Nde'i ġa ombatera pe ndeapoa rūi. A'ereki ġa oma'eġatu ombatera ojohupeupe nhandeapoa javo jupe. ³³ Tupana'ga popoakahetea rerekovo Jesus'ga moirūhara'ġa imombe'ui opojkaharete'ga mbogweravagwera Jesus'ga mbogweravagwera. Igwete Tupana'ga imomyryhetei ġa pe nhaporemo. ³⁴⁻³⁵ Kiroki ġa gwereko onga, kiroki ġa gwereko yvya – ġa omondomondo a'ea itambere'ia pyhyga. Igwete ġa heruri itambere'ia Jesus'ga moirūhara'ġa pe toma'ē ti ġa imbatere'ỹve'ġa pe javo. Nurā ndogwerekoa'javi ġapyteri pe imbatere'ỹve'ġa. A'ereki ġa herekoe'ymame ojipe'ġa imondoi mo ġa pe.

³⁶ José'ga na jitehe imondoi ogwyrā itambere'ia rehe herua. Ga ko levitaramo ypa'omeva'ero Chiprepeva'ero. Jesus'ga moirūhara'ġa ono Barnabé ga rehe. Garera pe nhande ei: Ġa mbohory ga. ³⁷ Igwete ga imondoi ogwyrā itambere'ia herua Jesus'ga moirūhara'ġa pe toma'ē ti ġa ġa pe javo.

5

Ananiasva'ea Safirava'ea pavēi

¹ Aerē ko Ananiasva'ea na jitehe novīa. Ahe imondoi ogwyrā itambere'ia pyhyga ġwembirekova'ea pavēi Safirava'ea pavēi. ² Ananiasva'ea opojyka reki jara ojive imombytavō inoġa ojipyri. Jara ahe gweru Jesus'ga moirūhara'ġa pe aru pa ji itambere'ia javo tehe ġa pe. Aherembirekova'ea Safirava'ea okwaha hete ahe'mbea. ³ Igwete Pedro'ga ei Ananiasva'ea pe:

–Maranuhūrame nde erepojkauka ejeaporoġita Satanás'ga pe e'mbero Tupana'ga ra'uva pe? A'ereki nde eremombytauhu jara ejive egwyrā kwepykava, ei Pedro'ga ahe ve. ⁴ Ndeapoa tuhē ko ndegwyrā imondoa renonde. Imondorē ikwepykava na jitehe ndeapoa no, ei ga ahe ve. Maranuhūrame nde reaporoġitate'varuhuro e'mbero aru pa ji javo tehe? ei ga Ananiasva'ea pe. Yvyakotyve'ġa pe jate rūi nde mbero. Tupana'ga pe nde mbero, ei Pedro'ga ahe ve.

⁵ Henduvame ganhi'iġa Ananiasva'ea manoi o'a upa. Okyhyji pa hete ġa a'ero ikwahavame ahemanoa. ⁶ Igwete ipyahuve'ġa nduri ahera'oa mamana tapy'ynhapira pyvō. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma.

⁷ Koiramehe aherembirekokwerava'ea ruri Pedro'ga pyri no Safirava'ea. Ndokwahavi ve ahe ġwembirekova'ea manoa. ⁸ Igwete Pedro'ga ei Safirava'ea pe:

–Emombe'u katu ji ve. Maramomi ikwepykava pe imondorame egwyrā? Momi tuhē oji'i?

–Momi tuhē itambere'ia, ei ahe ga pe o'mbero.

⁹ Igwete ga ei:

–Maranuhūrame pe ememei novīa: “Tihepia ti nhande imoandyandyi Tupana'ga ra'uva”? ei Pedro'ga ahe ve. Kiro ki ġa u – kiroki ġa gweroho nerembirekova'ea tyma, ei ga. Ahe javijitehe po ti ġa nde rerohoi nde tyma nehē no, ei Pedro'ga ahe ve.

¹⁰ Nanime Safirava'ea manoi o'a upa a'ero gapya pyri. Igwete ipyahuve'ġa nduri ahe repiaga. Igwete ġa ahe rerohoi ahe tyma aherembirekova'ea pyri ahe mbojoyvya.

¹¹ Okyhyji pa hete ġa a'ero Jesus'gareheve'ġa ojipe'ġa no henduvame ahemanoa.

Jesus'ga moirūharava'ea oapo ahemonhimomby'ava'ea

¹² Igwete Jesus'ga moirūhara'ġa japoipoi ahemonhimomby'ava'ea pevove'ġa pyteri pe. Igwete Jesus'gareheve'ġa nhimono'ombavi jipi ojihe'akatuavo ojogwehe ojatykahavuhua pype – perope onga rembe'yvuhu pe Salomāova'ea apoa pe. ¹³ Ojipe'ġa e'ie'i ġa pe pyry hete ġa javo novīa. Emo ojikoge'ymame Jesus'ga rehe ġa ipojihuvi ojihe'are'yma ġa ndehe. ¹⁴ Igwaigwavete reki ojipe'ġa jikogi Jesus'ga rehe ojihe'a ġa ndehe onhimongyavo akwaimbae'ġa kunha'ġa no. ¹⁵ Ahemonhimomby'ava'ea repiaga pevove'ġa ġa nderuri itetirūave'ġa. Igwete ġa ġa noġi pea rupi ġakupeupava rehe. “Ġa ndekorame vehevi Pedro'ġa aġi pe jate ga kwavame, opi po ti ġatetirūa ġa hugwi

nehē,” ei ġa. ¹⁶ He'yjuhuve'ġa gwerugweru itetirūave'ġa anhaġa rembipojyakahara'ġa no. Gweru ġa ġa ojipejipea hugwi Jerusalémpyriva'ea hugwi. A'ero itetirūave'ġa nhimohiġatugaŧupavi. Anhaġa jipe'apavi ġa hugwi.

Ahe ombohahy Jesus'ga moirūharava'ea pe

¹⁷ Igwete ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga nhimyrōi Jesus'ga moirūhara'ġa ndehe Pedro'ġa ndehe. Gareheve'ġa na jitehe onhimyrō ġa ndehe no saduceus'ġa. ¹⁸ Nurā ġa Pedro'ġa pyhygukari ġa mongiuca deida pype. ¹⁹ Emo Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri pytunimo ġa pyri deida pype hovapytymba'voga ġa pe ġa nenohema jugwi. Igwete ga ei Pedro'ġa pe:

²⁰ —Hepejigwovo kiro pejatykahavuhua rokari pe penhi'ama. Pe'ji ti pevove'ġa pe: Pejikogame Jesus'ga rehe po ti ga imbopyahui pejeaporoġita nehē, pe'ji ti ġa pe, ei ga Pedro'ġa pe.

²¹ Ġwendu katu ġa Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa. Igwete Pedro'ġa hoi ko'eġatue'yma rupi ġajatykahavuhua rokari pe ġa mbo'eavo.

A'ea ja ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ruri ojiheve'ġa pavēi. Igwete ġa jara'ġa mbojatykapavi. Judeus'ġa moġitaharamo ġa guardas'ġa mondoukari deida pype togweru ti ġa Pedro'ġa javo novīa. ²² Emo ovahemame deida pe guardas'ġa ndohepiagi reki Pedro'ġa. A'ero ġa jivyri imombe'gwovo.

²³ —Avi ġa ahā pevo! ei guardas'ġa ġa pe. Ġwovapytyġatu po ġa novīa, ei ġa. Pero hepiakatuhara'ġa ātehei hovapytymbava pyri, ei ġa ġa pe. Igwete ore hovapytymba'vogi tiroho ti ġa javo novīa. Emo ġa nduvi reki ipype! ei guardas'ġa imombe'gwovo ġa pe.

²⁴ Henduvame guardas'ġa nduvihavuhu'ga nhimomby'apavi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pavēi.

—Marā po ti nehē naerū? ei ġa ojohupe.

²⁵ Nanime ojipe'ga ruri ġa pyri Pedro'ġa mombe'gwovo ġa pe:

—Akoja'ġa — kiroki ġa pe ġa mondouka ġa mongiavo deida pype kirame raji'i novīa — kiro ġa ġa mbo'embo'ei o'ama nhandejatykahavuhua rokari pe, ei ga ġa mombe'gwovo ġa pe.

²⁶ A'ero guardas'ġa hoi gwuvihavuhu'ga rupi Pedro'ġa nderua. Maymbeve ġa Pedro'ġa nderuri ġa nderekovo. A'ereki ġa okyhyji he'yjuhuve'ġa hugwi. “Pedro'ġa pyhygahyrame po ti ġa nhande api nehē,” ei ġa ojohupe.

²⁷ Igwete ġa hoi ġa nderua ġa mo'ama judeus'ġa moġitahara'ġa ndovai pyteri pe. A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ei Pedro'ġa pe:

²⁸ —“Tapembo'ei ti ġa Jesusva'ea remimbo'ea rehe,” oro'e ko ore pe me oji'i novīa, ei ga. Emo pe pemonhimoanhanha penhimbi'ea Jerusalémmeve'ġa pe nhaporemō, ei ga ġa pe. Igwete pe imbojapotaruhui Jesusva'ea manoagwera ore rehe no, ei ga ġa pe.

²⁹ Igwete Pedro'ga ei ġa pe jara'ġa pavēi Jesus'ga moirūhara'ġa pavēi:

—Tupana'ga nhi'iġa po ore hendukatui vvyakotyve'ġa nhi'iġa hohe hamo, ei ġa.

³⁰ Tupana'ga rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Gaha koi ombogwera Jesus'ga gamanoa hugwi pe ga jukarē ga mbovyrukarama yva rehe ikwehe, ei Pedro'ġa ġa pe.

³¹ Tupana'ga omongo Jesus'ga ojipyri a'ero ga mongovo nhanderuvihavuhuhetero. Ga omongo Jesus'ga nhanembopiro'yharamo no, ei ġa. Tupana'ga e'i: “Togwerojijyjijyuka po ti ga israelitas'ġa ndeaporoġita topohi ti ġa okote'varuhua hugwi. Tomombo po ti ga ġandekote'varuhua a'ero ġa mbopiro'yavo jugwi,” ei Tupana'ga, ei ġa ġa pe. ³² A'ea ore oromombe'umbe'u ġa pe. Tupana'ga ra'uva na jitehe okwahavuka ġa pe no. A'ereki gwa'uva Tupana'ga ombuhuruka onhi'iġa rendukatuhara'ġa pyri, ei Pedro'ġa ġa pe.

³³ Ġanhi'iġa renduvame judeus'ġa moġitahara'ġa nhimboahihetei Pedro'ġa pe. Igwete ġa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande ġa nderekoi ġa jukavo nehē, ei ġa ojohupe.

³⁴ Kiro ġapyteripeve'ga po'ami a'ero Gamaliel'ga. Ga ko fariseu'ga. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ga ġa mbo'embo'e jipi. Ġa nhaporemō e'i pyry hete ga pe. Kiro

ga po'ami ġapyteri pe a'ero Gamaliel'ga. Igwete ga Pedro'ġa mondoukari na'ē pea hugwi.
³⁵ Ġa horē ga ei jara'ġa pe:

—Israelitasramo pejapyaka katu na'ē ti penhimbohovajara rehe, ei ga. ³⁶ A'ereki ymya ko Teudasva'ea uhu ikwehe jiji ko penduvihavamo ako kiro javo. He'yjuhu reki ġa quatrocentos ko ġa jikogi ahe rehe a'ero okovo ahe rupi, ei ga ġa pe. Emo ojipe'ġa ahe jukai, ei ga. A'ero ahereheve'ġa kwaki'okatukatui ikwehe. Ahana'ja reki ahereheve'ġa a'ero, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁷ —Aerē Judasva'ea ruri ikwehe Galilēiapeve'ġa gwyriveva'ea ikwehe, ei ga. A'ea rupi huvihavuhu'ga okwatijapavuka nhanderera inoġauka, ei ga ġa pe. Igwete Judasva'ea ruri onhimbopogweuka he'yjuhuve'ġa pe timovahī nhanderuvihavuhu'ga javo. Emo ojipe'ġa ahe jukai. Ahereheve'ġa kwaki'opavi reki ikwehe, ei Gamaliel'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁸ Nurā ji ei pe me kiro: Tapeavykyi ti Pedro'ġa. Na ġa ndekoi jate, ei ga. Po vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rupi ġa ġa mbo'ei ġa nderekovo, a'ero po ti aerē momina nehē, ei ga ġa pe.

³⁹ Po Tupana'ga reaporoġita rupi Pedro'ġa ġa mbo'ei, a'ero po ti pe napemombigi tuhē Pedro'ġa nehē. Pe po ti Tupana'ga movahī nehē, ei ga. Tapeavykyi ti Pedro'ġa a'ero, a'e ji pe me, ei Gamaliel'ga ġa pe.

Oho reki ġa Gamaliel'ga nhi'iġa rupi a'ero Pedro'ġa jukaukare'yma. ⁴⁰ Igwete ġa Pedro'ġa mbuhurukara'javi ġa nupanupamouka mbiara pira apopyra pyvō.

—Tapenhi'iġa'javi ti Jesusva'ea renoina, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa ġa mo'ēukari a'ero ġa mondovo. ⁴¹ Igwete Pedro'ġa hoi judeus'ġa moġi-tahara'ġa hugwi. Horyory reki ġa hahyva'ea rehe ogwovo. A'ereki ġa e'i ojohupe: “Tupana'ga e'i reki nhande ve: ‘Pepyry hete pe. Nurā ko pyry pe ikwahavi hahyva'ea Jesus'ga repyga,’ ei Tupana'ga nhande ve,” ei ġa. Nurā Pedro'ġa ndoryndoryvamo hahyva'ea kwahava ogwovo. ⁴² Nane'yimi ġa hoġahoi ojipe'ġa mbo'eavo Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo. Ojatykahavuhua rokari pe ġa hoi. Ojipe'ġape'ġa nonga pe ġa hoi no Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe.

6

Seteva'ea opoko Jesus'ga moirūharava'ea

¹ Igwaigwavete ojipe'ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. Aerē ġa nhonhi'iġayvari reki judeus'ġa. Kiroki ġa grego ġanhi'iġa – ġa onhi'iġahy ġa pe – kiroki ġa aramaico ġanhi'iġa.

—Ġa ndoporakakatui aherembirekokwera'ġa, ei ġa ġa pe. Nomondokatui ġa orere'yja'ġa pe mbatera ma'ema'ērame jipi, ei ġa – kiroki ġa grego ġanhi'iġa.

² Igwete Jesus'ga moirūhara'ġa dozeve'ġa henduvi ġanhonhi'iġayvara. A'ero ġa Jesus'gareheve'ġa mbojatykapavi ojipyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Oreirū, ndoropohiri po ore Tupana'ga nhi'iġa mombe'ua hugwi hamo ima'ema'eamo mbatera ġa pe hamo, ei ġa ġa pe. ³ Nurā ti pemo'ē nhandere'yja'ġa toma'ema'ē ti ġa mbatera ġa pe, ei ġa. Nanongara'ġa ti pemo'ē. Ojipe'ġa e'i ġa pe: “Ġa pyry hete ikwahaheteavo,” ei ġa. “Tupana'ga ra'uva ġa pojyka hete ġa mongokatuavo,” ei ġa ġa pe. Nanongara'ġa ti pemo'emo'ē ġa mongovo seteve'ġa, ei dozeve'ġa ġa pe. Ġa pe po ti ore ima'ēukari a'ero nehē imondokatuuka mbatera aherembirekokwera'ġa pe nehē. ⁴ Ore po ti oromombe'u Tupana'ga nhi'iġa ojipe'ġa pe jipi nehē, ei ġa. Oronhi'inhi'ī ti ore Tupana'ga pe nehē no, ei dozeve'ġa ġa pe.

⁵ —Kwa, ei jara'ġa ġa pe. Toromo'ē ti ġa a'ero.

Seteve'ġa ġa ġa mo'ēi a'ero. Estēvāova'ea pe ġa e'i. A'ereki ahe ojiko hete Jesus'ga rehe. Tupana'ga ra'uva ahe pojyka hete ahe rerekokatuavo. Ojipe'ġa ġa ġa mo'ēi no Filipe'ga, Prócoro'ga, Nicanor'ga, Timom'ga, Pármenas'ga, Nicolau'ga. Antioquiapeva'ero ko Nicolau'ga oko. Onhimongo ga judeuramo okovo ikwehe. ⁶ Seteve'ġa ġa ġa mo'ēi a'ero. Igwete ġa ġa nderuri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri. A'ero ġa nhi'iġi Tupana'ga pe seteve'ġa ndepyga. Igwete ġa pokogi seteve'ġa akaġa rehe toporavyky ti ġa mbatera ma'eamo javo.

⁷ Igwaigwavete Jesus'ga moirũhara'ġa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ojipe'ġa pe. Igwaigwavete ġa hendukatui ganhi'iġa a'ero ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo Jerusalém me. He'yjuhuve'ġa ojiko Jesus'ga rehe no mbatera kwava'êhara'ġa.

Judeusva'ea ruvihavava'ea opyhyguka Estêvãova'ea

⁸ Igwete Tupana'ga imombyryvi Estêvãova'ea pe. Igwete ga ahe mbopopoakaruka-hetei japovouka ahe ve ġamonhimomby'ava'ea ġapyteri pe. ⁹ Aerê judeus'ġa nduri Estêvãova'ea pyri ahe movahiamo – kiroki ġa cidade de Cirenepeve'ġa cidade de Alexandriapeve'ġa no. Ġajatykahava pe ġa ei Ipiro'yve'ġa apoa. Aerê ġa nduri Estêvãova'ea pyri Cilíciapeve'ġa gwyrivepeve'ġa pavêi Ásiapeve'ġa gwyrivepeve'ġa pavêi no. Ġa ko judeus'ġa jitehe. Igwete ġa nhi'iġayvari Estêvãova'ea pe. ¹⁰ Emo Estêvãova'ea okwaha hete ġa nhi'ikwepyga. A'ereki Tupana'ga ra'uva okwahavuka ga pe. Nurã ġa nonhi'iġayvara'javi ahe ve. ¹¹ A'ero ġa ojipe'ġa monhi'iġukari ġa mo'mbeavouka itambere'ia mondovo ġa pe. Nurã ġa ei o'mbero:

—Orohendu ore Estêvãova'ga ete'varuhua Moisésva'ea pe Tupana'ga pe no, ei ġa o'mbero.

¹² Nahã ġa ojipe'ġa momymomyi. Ġa xava'eve'ġa momymomyi, judeus'ġa mbo'ehara'ġa momymomyi no. Nurã ġa nduri Estêvãova'ea pyri ahe pyhyga ahe rerogwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe ahe mo'ama. ¹³ Igwete ġa ojipe'ġa mo'mbeukari. A'ero ġa ei o'mbero:

—Estêvãova'ga ndopigi o'ete'varuhua nhandejatykahavuhua pe jipi – a'ea nhaneramonhava'ea okwava'ê Tupana'ga pe hako, ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ga ete'varuhui jipi no, ei ġa o'mbero. ¹⁴ Orohendu ore ganhi'iġa oji'i, ei ġa, ahe mombe'urame oji'i – kiroki ahe Nazarépeva'ero oko Jesusva'ea, ei ġa. “Jesus'ga po ti omondurunduru nhandejatykahavuhua nehê,” ei Estêvãova'ga oji'i, ei ġa o'mbero ġa pe. “Jesus'ga po ti nhande mongoukari hajiheva'ea rehe. Ga po ti nianemongoukari nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera rehe – kiroki a'ea rehe Moisésva'ea ombo'embo'e nhaneramonhava'ea,” ei Estêvãova'ga oji'i, ei ġa o'mbero ġa pe.

¹⁵ Kiro judeus'ġa moġitahara'ġa Estêvãova'ea repiahetei oina. Aherova ko Tupana'gapyrive'ġa ndova javijitehe ġa pe ġwendy'javamo.

7

Estêvãova'ea omombe'u Abraãova'ea

¹ Igwete ikwava'êhara'ġa nduvihavuhu'ga ei Estêvãova'ea pe:

—A'iti nde ei poha? ei ga ahe ve.

² Igwete Estêvãova'ea ei ymyhũva'ea mombe'gwombe'gwovo ġa pe a'ero:

—Nhiirũ, peymyana, pehendu ti nhinhi'iġa, ei ahe. Tupana'ga onhimboukwaha gwuvihavuhuhetero, ei ahe. Igwete ga jipiukari nhaneramonhava'ea pe Abraãova'ea pe hako. A'ea rupi ahe ndohoi ve cidade de Harã me. Mesopotâmiapeva'ea gwyrive pe Abraãova'ea ruvi hako, ei ahe. Igwete Tupana'ga jipiukari Abraãova'ea pe. ³ Igwete ga ei ahe ve: “Heregwovo kiro egwyrã hugwi eje'yja'ġa ndeja,” ei ga ahe ve. “Ahepiuka ti ji nde ve hajiheve'ġa gwyrã nehê. Pevo ti eho,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

⁴ —A'ero Abraãova'ea hoi Caldéiapeva'ea gwyrã hugwi a'ero hako. Harã me ahe hoi upa, ei ahe. Ahepo'ria manorame Tupana'ga ahe mbuhurukari kokoty – perope xaju, ei Estêvãova'ea ġa pe. ⁵ A'ea rupi Tupana'ga ndopojoykukari'i'i ve Abraãova'ea pe ahegwyrã. Emo Tupana'ga e'i ahe ve: “Aerêji ti ji imondoi avova'ea nde ve ndegwyrãmo nehê nerymymino'ġa gwyrãmo nehê no – kiroki ġa ndepy'rovove'ġa,” ei ga ahe ve, ei ahe. Ahe ra'yre'ymame Tupana'ga ei ahe ve, ei ahe imombe'gwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

⁶ —Nahã Tupana'ga ei Abraãova'ea pe no: “Aerêji ti nerymymino'ġa hopavi agwa hugwi nehê. A'ero po ti ġa nduvi hajiheve'ġa gwyrive pe nehê,” ei ga ahe ve, ei ahe. “Pevove'ġa po ti ġa mboporavykyuhui ojive ojigwaraita ġa ndehe nehê ġa

mbopiro'ye'yima ojihugwi nehê,” ei Tupana'ga. “He'yjuhua rupi quatrocentos kwara rupi po ti ġa jigwarajuhui ġa ndehe nehê. ⁷ Aerê po ti ji imbohahyi ġa pe nerymymino'ġa ndepyga nehê,” ei ga Abraãova'ea pe. “Aerê po ti nerymymino'ġa jivyri ua ji mboheteavo kokoty jitehe nehê,” ei ga ahe ve hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

⁸ —Aerê Tupana'ga ea'javi Abraãova'ea pe hako, ei ahe. “Hendukaturame nhinhi'ġa ejive po ti nde ikytiukari enhakwanhapira nehê,” ei Tupana'ga. “Ekyti ti eja'yra'ġa nakwanha pi'ria no,” ei ga. “Ndera'yra'ġa na jitehe tokyti gwa'yra'ġa nehê no,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. “Nahã ti a'ero,” ei Abraãova'ea ga pe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Aerê Abraãova'ea ra'yramo. Isaque ahe ono gwa'yra'ea rehe, ei ahe. Oito okirirê Abraãova'ea ikyti ipita'ngiva'ea pi'ria a'ero. Aerê Isaqueva'ea na jitehe okyti gwa'yra'ea Jacóva'ea, ei ahe. Aerê Jacóva'ea ta'yta'y no. Doze ko ahera'yra'ea nhaneremboypya, ei ahe. Igwete Jacóva'ea okytikyti gwa'yra'ea no, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe.

Estêvãova'ea omombe'u Josêva'ea

⁹⁻¹⁰ —Aerê Jacóva'ea ra'yra'ea nhimyrõi oirüva'ea rehe Josêva'ea rehe hako, ei ahe. Nurã ahe Josêva'ea pyhygi ahe mondovo hajiheva'ea pe itambere'ia kwepygauka toporavyky ti ga ġa pe javo, ei ahe. Igwete hajiheva'ea Josêva'ea rerohoi a'ero ogwyri pe Egito pe. Pevova'ea Josêva'ea mboporavykyuhui hako. Ahe jigwarairame Josêva'ea rehe Tupana'ga gwereko katu ahe mbopiro'yavo hahya hugwi nhaporem, ei Estêvãova'ea ġa pe. Faraóva'ea ko Egitopeva'ea ruvihavuhuro oko hako. Josêva'ea kwahavame Faraóva'ea e'i ahe ve: “Pyry hete ga.” A'ereki Tupana'ga ahe arõuka Faraóva'ea pe, ei Estêvãova'ea. Tupana'ga okwahaheteuka mbatera Josêva'ea pe no. Nurã Faraóva'ea ahe mongoi governadorva'ea hako. Igwete ahe ei Josêva'ea pe: “Ji moirü ti ġa ndepiakatuavo jigwyripeve'ġa. Ehepia katu pa ti nhimbatara ji ve no,” ei ahe Josêva'ea pe hako, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo.

¹¹ —Aerê Egito pe ipapavi aheremitymagwera. Canaãmeva'ea gwyri pe opa pa aheremitymagwera no, ei ahe. Tiruahü hete ahe ve a'ero. Ndogwerekoa'javi mbatera nhaneramonhava'ea pe Canaã me a'ero, ei Estêvãova'ea. ¹² Emo ojipeva'ea omombe'u Josêva'ea ruvava'ea pe Jacóva'ea pe. “Gwerekko ġa mbatera Egito pe,” ei ahe imombe'gwovo. Nurã Jacóva'ea gwa'yra'ea mondonga'ei pevo peho ti mbatera pyhygauka nhande ve javo. A'ero ahe hoi herua opo'ria pe, ei ahe. ¹³ Mominame ahe hoa'javi tipyhy javo. A'ea rupi Josêva'ea jikwahavukari oirüva'ea pe. A'ero Faraóva'ea Josêva'ea re'yjava'ea kwahavi no, ei ahe. ¹⁴ Igwete Josêva'ea oirüva'ea mondonga'javi opo'ria pyri gwe'yjava'ea pyri tuhu pa ti ġa ji pyri Egito pe javo. He'yi aheryjava'ea, setenta e cinco ko ahe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ġa pe. ¹⁵ Igwete Jacóva'ea hoi Egito pe a'ero. Pevo ahe manoi. Aerê pevo jitehe ahera'yra'ea manoi no nhaneramonhava'ea, ei ahe. ¹⁶ Aerê aherymymino'ea ahera'oa rerohoi Canaã me inoġa itaruvihavuhua kwaruhu pe hako – perope Siquém me Emorva'ea re'yjava'ea gwyrageri pe. Ymya Abraãova'ea opyhy pevova'ea yvya Emorva'ea re'yjava'ea hugwi itambere'ia mondovo ahe ve.

Estêvãova'ea omombe'umbe'u judeus'ġa moġitahara'ġa pe. Igwete ahe ei no:

¹⁷ —Aerê Jacóva'ea rymymino'ea nhimohemyhãi hete onhimongyavo Egito pe hako nhaneramonhava'ea, ei ahe. Kiro ihoġweri nhaneramonhava'ea hohava apiavo pea hugwi a'ero. A'ereki ymya Tupana'ga omombe'u nhoġwenonde Abraãova'ea pe ahehoagwama, ei ahe. ¹⁸ Ahehoa rupi ojipeva'ea ko oko Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea. Ahe ndokwahavi Josêva'ea. ¹⁹ Igwete ahe nhaneramonhava'ea moandyandyi ojigwarajuhuvavo ahe rehe, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo. Igwete ahe nhaneramonhava'ea mbopohirukari ahera'yra'ea hugwi ipita'ngiva'ea hugwi ahe momboruka tomano ti penda'yra'ġa javo, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea

²⁰ —A'ea rupi Moisésva'ea ari hako. Ipita'ngiva'ea ikatu'i hete, ei ahe. Três jahya rupi ipita'ngiva'ea ka'mbui opo'ria ronga pype novia. ²¹ Emo ahe'yembora ahe noçame mytu'ẽ me Faraóva'ea ra'yrava'ea ahe pojykai ojive ahe rerekokatuavo jira'yra'ga javo ahe ve, ei ahe. ²² Aerẽ Egitopeva'ea Moisésva'ea mbo'embo'ei jipi ikwahavuka pa ahe ve. Igwete Moisésva'ea ikwahahetei mbatera mombe'gwovo japokatuavo mbatera, ei ahe.

²³ —Aerẽ he'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea rehe, ei ahe. Igwete ahe ei oyvyteri pe: “Taho ti ji jire'yja'ğa ndepiaga israelitas'ğa ndepiaga,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ²⁴ Ahe horame Egitopeva'ea rekote'varuhui Moisésva'ea re'yjava'ea rehe. Hepiagame Moisésva'ea hoi gwe'yjava'ea pyri ahe repyga Egitopeva'ea juka, ei ahe. ²⁵ A'ereki Moisésva'ea e'i oyvyteri pe: “Jire'yja'ğa po okwaha nhiremimbopiro'yağwama Egitopeva'ea hugwi,” ei ahe novia. “E'i po ğa ji ve: ‘Moisés'ga pe po ti Tupana'ga nhande mbopiro'yukari Egitopeve'ğa hugwi nehẽ,’ e po ğa ji ve,” ei Moisésva'ea novia. Emo Moisésva'ea re'yjava'ea ndokwahavi ve a'ea okovo, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

²⁶ —Ko'emame ohoa'javame Moisésva'ea gwe'yjava'ea repiagi ahe jogwayvarama, ei ahe. Igwete Moisésva'ea hoi tambojogwerekato katu ğa javo novia. “Penhoirũ pe novia,” ei ahe. “Maranuhũrame pe jogwayvaruhui naerũ?” ei Moisésva'ea gwe'yjava'ea pe, ei ahe. ²⁷ Emo ahe – kiroki ahe oko te'varuhu ojipeva'ea pe – ahe Moisésva'ea moanhani ahe mondovo. Igwete ahe ei Moisésva'ea pe: “Nanemongoukaruhui ğa oreruvihavamo. Ƙa nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ğa pe tere'e katu ti Ƙandeaporoğita pe,’ jave'yma nde ve,” ei ahe. ²⁸ “Kirame nde Egitopeva'ea jukai oji'i. Kiro nde ji jukapotaruhui no naerũ?” ei ahe Moisésva'ea pe, ei ahe. ²⁹ Ahenhi'iğa renduvame Moisésva'ea ka'nhymi ahe hugwi ogwovo. Hajiheva'ea gwyri pe ahe ruvi a'ero Midiã me, ei ahe. Pevo ahe ra'yra'yramo. Dois ahera'yrava'ea akwaimba'ero, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo ğa pe.

³⁰ —He'yi kwara quarenta kwara Moisésva'ea ruvame pevo hako, ei ahe. Aerẽ yvagipeve'ga jipiukari Moisésva'ea pe ongae'yi me vytyruhua ppyvo Sinai ppyvo, ei ahe. I'yva pype ga jipiukari Moisésva'ea pe ikaja pytera pype. ³¹ Hepiagame ahe nhimomby'ai hehe o'ama. “Taho ti jypyvo hepiaga,” ei Moisésva'ea, ei ahe. Ohorame ahe henduvi Tupana'ga nhi'iğa a'ero, ei ahe.

³² “Jihi ko Tupanamo ako,” ei ga.

“Neramonha'ğa ji mbohete.

A'ereki Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe.

A'ero Moisésva'ea hyhyipavi o'ama. Ahe opojihu hepiaga okyhyjiavo Ƙwaramo, ei Estêvãova'ea.

³³ —Igwete Tupana'ga ei ahe ve: “Ehekyi epyruhua e'ama avo. A'ereki avova'ea yvya ji apojyka jijive ji pyri okovo Ƙwaramo,” ei Tupana'ga ahe ve, ei ahe. ³⁴ Igwete ga ei ahe ve no: “Ahepia ji Egitopeve'ğa jigwaraja jireheve'ğa ndehe. Ahendu ji jijiheve'ğa pytuhemahivuhua hahya rerekovo Ƙwaramo,” ei ga, ei ahe. “Kiro ji jyvi ğa mbopiro'yavo Egitopeve'ğa hugwi,” ei ga. “Heregwovo kiro a'ero. Torombojivy ti nde Egito pe jitehe nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe.

Estêvãova'ea omombe'u Moisésva'ea movahĩagwera

³⁵ Igwete Estêvãova'ea ei ğa pe no:

—Ahere'yjava'ea omovahĩ a'ero Moisésva'ea hako. “Nanemongoukaruhui ğa ore-ruvihavamo,” ei ahe. “Ƙa nde'i nde ve: ‘Juizramo nde rekoi ğa pe tere'e katu ti Ƙandeaporoğita pe,’ jave'yma nde ve,” ei ahe Moisésva'ea pe hako, ei ahe. Moisésva'ea jitehe reki Tupana'ga ahe mondoi ahe mongovo aheruvihavamo ahe mbopiro'yharamo Egitopeva'ea hugwi, ei ahe. Tupana'ga omondouka Moisésva'ea pyri yvagipeve'ga – kiroki ga ojipiuka ahe ve i'yva pype ikaja pytera pype. Tupana'ga omondouka ga monhi'iğa Moisésva'ea pe. Nahã Tupana'ga Moisésva'ea mondoukari terembopiro'yuka ti eje'yja'ğa javo, ei ahe. ³⁶ Igwete Moisésva'ea gwe'yjava'ea rerohoi gwupi Egito hugwi.

Ahe oapoapo ahemonhimomby'ava'ea Egito pe ypiahu pe no Mar Vermelho pe, ei ahe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Moisésva'ea ahe monhimomby'ai ongae'yi me po rimba'e, ei Estêvão'ea imombe'gwovo.

³⁷ —Moisésva'ea jitehe e'i gwe'yjava'ea pe israelitasva'ea pe hako: “Aerē po ti Tupana'ga ojipe'ga mongoi onhi'iğa mombe'uharamo pe me nehē. Nhanerymyminoru po ti ga rekoi nehē ji'jave'ga nehē,” ei Moisésva'ea hako, ei ahe. ³⁸ Moisésva'ea oko nhaneramonhava'ea pyteri pe israelitasva'ea pyteri pe a'ero ahe jogwerekorame ongae'yi me hako. Moisésva'ea oko yvagipeve'ga pyri no – kiroki ga onhi'i ahe ve yvytyruhua rehe Sinai rehe, ei ahe. Igwete Tupana'ga imbuhuri onhi'iğa ahe ve teremombe'u ti jara'ğa pe javo. A'ero Tupana'ga imbuhurukari a'ea nhande ve no. Ganhi'iğa ko okoji avuirama, ei Estêvão'ea ға pe.

³⁹ —Emo Moisésva'ea nhi'iğa nhaneramonhava'ea nohendupotari reki, ei ahe. “Xakoyme nhande Moisés'ga rehe,” ei nhaneramonhava'ea hako. “Xajivy po nhande Egitopeve'ğa gwyri pe hamo,” ei ahe ojohupe novia, ei ahe. ⁴⁰ Igwete Moisésva'ea mbegwerame ua yvytyruhua hugwi nhaneramonhava'ea hoi javo Aräova'ea pe Moisésva'ea reki'yrava'ea pe: “Eapoapo ti ha'angava nhaneremimbohete haramo togweroho ti ға nhande renonde,” ei ahe. “A'ereki akoja'ga – kiroki ga nhande reru Egito hugwi ikwehe – mahã po ga kiro naerũ Moisés'ga? Oho hete po ga nhande hugwi,” ei nhaneramonhava'ea novia, ei ahe. ⁴¹ A'ea rupi nhaneramonhava'ea japo yuranuhã ra'yra ra'angavuhua a'ero ғwemimbohete haramo. A'ero ahe ijukai mbiara ikwava'eğa jupe, ei ahe. Aerē ahe japo toryva ғwembiapoa pe ha'angava pe timbohete ti a'ea javo jupe. ⁴² Nurã Tupana'ga pohiri nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. “Tombohete tehe ti ға jaytata'ia a'ero. A'ereki a'ea ға opota hete ғwemimbohete haramo,” ei Tupana'ga, ei Estêvão'ea imombe'gwovo ға pe. A'ea ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea okwatija hako nhaneramonhava'ea mombe'gwovo hako, ei ahe. Tupana'ga nhi'iğa ahe omombe'u ikwatijarame.

“He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi pe ndekoi ongae'yi me.

Ji ve rui reki pe ijukai mbiara ikwava'eğa a'ea rupi,” ei Tupana'ga, ei ahe.

⁴³ “Moloque reki pe peroho hyrua pype.

A'ea ko penemimbohete haramo oko,” ei ga.

“Renfã apoa ra'angava jaytata'ia ra'angava pe peroho pejupi penemimbohete haramo no.

A'ereki a'ea pe peapo timbohete ti a'ea javo,” ei Tupana'ga, ei ahe.

“Nurã ti ji pe mondohetei cidade de Babilônia rehemonehē,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iğa, ei ahe.

Estêvão'ea omombe'u onga Tupana'gapeva'ea

⁴⁴ Igwete Estêvão'ea ei judeus'ğa moğitahara'ğa pe no:

—Ongae'yi me nhaneramonhava'ea gwereko tenda tapyjamo Tupana'ga pe hako – a'ea pype Tupana'ga ojipiuka ahe ve. A'ereki Tupana'ga e'i jipe Moisésva'ea pe toapo ti ға javo, ei ahe. “Tahepiuka ti ji nde ve yvagipeva'ea. A'ea javijitehe ti eapo tenda a'ero,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe hako, ei ahe. ⁴⁵ Nhaneramonhava'ea gwereko tenda a'ero. A'ea ahe ra'yrava'ea heruri Josuéva'ea pavēi ipojoykarama yvya hajiheva'ea hugwi. A'ereki Tupana'ga omondomondo aha hajiheva'ea ahegwya hugwi ahe monhamonhana nhaneramonhava'ea hugwi, ei ahe. Nurã tenda rekoi avo avuirama hako. U ve ahe pyteri pe Daviva'ea ruvame avo, ei ahe. ⁴⁶ Daviva'ea gweaporoğitapyryva ғwaramo onhiarouka Tupana'ga pe. Igwete Daviva'ea ei Tupana'ga pe: “Ta'apo ti onga nde ve. A'ereki nde rehe nhaneremboypya Jacóva'ea ojiko,” ei ahe. ⁴⁷ Daviva'ea ra'yrava'ea ki a'e te oapo onga imohina Tupana'ga pe hako Salomãova'ea, ei Estêvão'ea imombe'gwovo.

⁴⁸ —A'erorame tehe nhanderuvihavuhete'ga Tupana'ga nduvi yvyakotyve'ğa nembiapoa pype, ei ahe. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea ikwatija hako. Nahã Tupana'ga ei:

⁴⁹ “Yvagi pe ji rekoi huvihavuhuro jipi,” ei ga.

“Yvya ko oko tehe ji ve a'ero,” ei ga.

“Marāva'ea pe peapo onga ji ve naerū

topyta ti ga ipype javo?” ei ga.

⁵⁰ “A'ereki jiji te tuhē a'apo pa yvaga yvya no,” ei Tupana'ga nhandepojykaharete'ga hako, ei Estêvãova'ea.

A'ea Tupana'ga nhi'iġa momba'uharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako, ei Estêvãova'ea judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

⁵¹ Igwete Estêvãova'ea ei ġa pe no:

—Napeangarihu pe tuhē naerū, ei ahe. Ndapeapyakwapupugihu pe henduvame Tupana'ga nhi'iġa. Penamonhava'ea rupi ko pe hoi. Ndapehopotari pe Tupana'ga ra'uva rupi jipi, ei ahe. ⁵² Tupana'ga nhi'iġa momba'uharava'ea rehe nhaporem penamonhava'ea jigwarai hako, ei ahe. Igwete penhamonhava'ea ahe jukajukai no – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pyryheteve'ga ruraġwama Jesus'ga ruraġwama, ei ahe. Kiro pe, pepyhyguka Jesus'ga guardas'ġa pe ga jukavouka ikwehe, ei ahe. ⁵³ Pe me Tupana'ga ombuhuruka ġwemimbo'ea novia ga imondorame ojipyryve'ġa pe togweroho ti ġa israelitas'ġa pe javo. Emo reki pe napehendukatui, ei Estêvãova'ea imombe'gwovo judeus'ġa moġitahara'ġa pe.

Ahe ojuka Estêvãova'ea

⁵⁴ Henduvame Estêvãova'ea nhi'iġa judeus'ġa moġitahara'ġa nhimboahivuhui ranuhū ahe rehe a'ero. ⁵⁵ Emo Tupana'ga ra'uva opojyka hete Estêvãova'ea. A'ero ahe rovavuramo hepiakatuavo yvagi pe. Igwete ahe hepiagi Tupana'ga rendy'jahetea. Ahe hepiagi Jesus'ga ama Tupana'ga koty no. ⁵⁶ Igwete Estêvãova'ea ei:

—Pehepia, ei ahe. Ji ahepia yvaga rovapytymba'vogipyra, ei ahe. Ahepia ji ga no – kiroki ga Tupana'ga ombuhuruka nhande pyri ikwehe. Pevoga ami Tupana'ga koty, ei Estêvãova'ea ġa pe.

⁵⁷ Igwete ġa hapukajahyahi ojapykwapyga tihenduvyme ga javo. A'ero ġa nhambavi ahe rehe. ⁵⁸ Ģa ahe pyhygi ahe rerogwovo ahe momboa cidade hugwi tiapiapi ga javo. Kiroki ġa e'i oko te'varuhu Estêvãova'ga javo – kiro ġa hekyi opira i'arimova'ea imondovo inoġa Saulo'ga pyri. A'ero ġa ahe apiapi tijuka ga javo. ⁵⁹ Oapirame Estêvãova'ea nhi'iġi Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

—Jesus, emondo jira'uva ejipyri yvagi pe, ei ahe.

⁶⁰ Igwete ahe ndurugi ġwenypy'amo oina onhi'iġa mondovo opojykaharete'ga pe.

—Terembojari ti ġa ndehe ġandekote'varuhuva'ea jiapiagwera, ei ahe ga pe.

O'erē ahe manoi upa.

8

¹⁻² Igwete Saulo'ga ei:

—Na ġa ga jukai tuhē, ei ga.

Kiro Tupana'gareheve'ġa Estêvãova'ea ra'oa rerohoi ityma. Igwete ġa jehe'ohetei ahe rehe upa.

Saulova'ea ojigwarai Jesus'gareheve'ea rehe

A'ea rupi tuhē ojipe'ġa jigwarai hete Jesus'gareheve'ġa ndehe Jerusalém me. Nurã gareheve'ġa kwaki'opavi ġa hugwi ogwovo Judéiapeve'ġa gwyrri pe Samariapeve'ġa gwyrri pe no. Jesus'ga moirūhara'ġa jate ndohoi upa.

³ Oro Saulo'ga, ojigwarajuhu hete ga Jesus'gareheve'ġa ndehe. Igwete ga imbojoapiapi ogwovo ġanonga pype ġa pyhyga akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. Igwete ga ġa nderohyryrygi ġa nderogwovo ġa mongiavo cadeia pype jipi.

Filipeva'ea omombe'u Jesus'ga Samaria pe

⁴ Okwaki'opavame ogwovo Jesus'gareheve'ġa hoġahoi Jesus'ga momba'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. ⁵ Igwete Filipe'ga hoi cidade de Samaria pe. Pevoga Jesus Cristo'ga momba'umbe'u ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo ġa pe. ⁶ Igwete ga japojaipo

ahemonhimomby'ava'ea ġapyteri pe no. Igwete pevove'ġa henduvi Filipe'ga nhi'iġa hepiaga ahemonhimomby'ava'ea. A'ero ġa nhaporemō ġa japyakahetei ganhi'iġa rehe. ⁷ Anhaġa ohapukajahi opohia ġwembipojyakahara'ġa hugwi he'yjuhuve'ġa hugwi. Filipe'ga omopo'aġatu nomyive'ġa ipyka'nauhüve'ġa no. ⁸ A'ero Samariapeve'ġa horyory hete a'ea rupi onhimongyavo.

⁹⁻¹⁶ Igwete Filipe'ga Jesus Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe.

—Tupana'ga ombuhuruka ga yvya koty nhande pyri, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Filipe'ga ġa pe.

Igwete ġa heroviari ganhi'iġa ojikoga Jesus'ga rehe akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa no. A'ero ga ġa mobatizai yhya pyvō Jesus Cristo'gareheva'ero ġa ndekoro ġwaramo. A'ea rupi Tupana'ga ra'uva nduri ve ġa pyri ġa nderekovo.

Kiro ipajive'ga na jitehe heroviari Filipe'ga nhi'iġa no Simão'ga. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. Ymya Simão'ga omonhimomby'a Samariapeve'ġa opajia pyvō jipopoaka hete ji javo novīa. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iġa rupi a'ero huvihava'ġa okoteheve'ġa pavēi. E'i tehe ġa ga pe: “Agwa'ga ko ipopoakaheteve'ga Tupanamo,” e'i tehe ġa ga pe. A'ea rupi ġa hopavi Simão'ga nhi'iġa rupi. Ombokwara'ara'a ga ġa monhimomby'avo opajiro ġwaramo. Emo kiro hendukaturame Filipe'ga nhi'iġa ġa gwerovia hete ga onhimobatizauka. Simão'ga ġa javijitehe gwerovia no. Igwete ga nhimobatizaukari Filipe'ga pe. A'ero ga rekoi Filipe'ga pavēi jipi onhimomby'avo hepiaga Filipe'ga japoaporame ahemonhimomby'ava'ea.

Aerē ojipe'ġa Samariapeve'ġa mombe'ui Jerusalém me.

—Samariapeve'ġa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga mombe'ua, ei ġa ġa pe. Jesus'ga moirūhara'ġa ikwahavame kiro ġa ei Pedro'ga pe a'ero:

—Heregwovo kiro Samaria pe ġa ndepiaga a'ero. João'ga ti toho nde rupi no, ei ġa ga pe.

—Kwa. Oroho ti a'ero nehē, ei Pedro'ga ġa pe.

A'ero ġa jogwerohoi Samaria pe Jesus'gareheve'ġa pyri. Ġa ndepiagame Pedro'ga nhi'iġi Tupana'ga pe:

—Embuhu kiro eja'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ereki nduri ve, ei ġa Tupana'ga pe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga pokogi ġa ndehe João'ga pavēi. Kiro turi Tupana'ga ra'uva ġa pyri ġa nderekokatuavo a'ero.

¹⁸ Igwete Simão'ga hepiagi no ipajive'ga.

—Nahā, ja'gwy, ei ga. Jesus'ga moirūhara'ġa pokogame ġa ndehe a'ero Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri imongovo, ei ga.

Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Koro itambere'ia, ei ga. ¹⁹ Ji mbopopoaka ti nanongara rehe no, ei ga. Nurā ji pokogame ojipe'ġa ndehe po ti Tupana'ga imbuhuri gwa'uva ġa pyri nehē, ei ga ġa pe novīa.

²⁰ —Ereho ti nde hahyva'ea ruvihava pype eitambere'ia pavēi nehē, ei Pedro'ga ga pe. A'ereki nde ere'euhu: “Tamondo ti nhiitambere'ia Tupana'ga ra'uva mbuhurukarame ko nde orereheva'ea rūi. A'ereki nde ndepy'a te'varuhu Tupana'ga pe, ei Pedro'ga ga pe. ²² Erojijyi ti ejeaporoġitate'varuhua. Enhi'ī ti Tupana'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehē, ei ga. ²³ A'ereki ji anhimombaragwaha nenhimyrōuhūhetea rehe. Nandepiro'yi nde ete'varuhua hugwi, ei ga Simão'ga pe.

²⁴ Igwete ga ei Pedro'ga pe:

—Pehe ti penhi'ī Tupana'ga pe ji repyga tanhimondoukaryme ti ga hahyva'ea ruvihava pype penembi'eagwera rupi nehē, ei Simão'ga ġa pe.

²⁵ Aerē Pedro'ga imombe'ui ġwembikwahava pevove'ġa pe João'ga pavēi Jesus'ga nhi'iġa imombe'gwovo ġa pe. A'ero ġa jivyri imbojoapiapiavo ogwovo cidades pe Samariapeve'ġa gwyri pe Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerē ġa vahemi Jerusalém me.

Etiópiapeve'ea

²⁶ Aerē nhandepojykaharete'gapyrive'ga yvagipeve'ga ruri javo Filipe'ga pe:

—Heregwovo ypihua koty pehe pe – kiroki pehea oho Jerusalém hugwi ongae'yma rupi ogwovo cidade de Gaza pe, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe.

²⁷⁻²⁸ A'ero Filipe'ga hoi ogwovo. A'ea ja huvihava'ga hoi pea rupi Etiópiapeve'ga gwyriveve'ga. Oporavyky ga Candacehēa pe jipi – kiroki hēa gānduvihavuhuhēa Etiópiapeve'ga gwyriveve'ga. Gwepia katu ga itambere'ia hēa pe. Uhu na'ē ga Jerusalém me Tupana'ga mboheteavo. Kiro ga hoajavi pea rupi ojivya ojigwyriveve'ga jitehe Etiópiapeve'ga. Igwete ga reni gwyriva pype gwenonhandavuhua pype ogwovo. Ohorame ga nhi'iği ikwatijara pe oina – kiroki Isaíasva'ea Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea okwatija inoğa. ²⁹ A'ea ja Filipe'ga hoi pehea rupi ogwovo no. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Heregwovo garyruhua pyri ekovo jypyvo.

³⁰⁻³³ A'ero Filipe'ga hojipei ipyri ogwovo. Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'iği Isaíasva'ea rembikwatijaragwera pe oina – kiroki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve hako. Aherembikwatijara e'i:

“Gweroho ģa ovelha tijuka javo,” e'i.

“Cordeiro hava mondohogame nonhi'iği upa,” e'i ikwatijara.

“I'javijitehe ko ga no.

Gweroho ģa ga tijuka ga javo,” e'i.

“Gwerohorame ga nonhi'iği upa,” e'i ikwatijara.

“Ģa ga mbotegweterame ojipe'ģa ndovavagahivi ga rehe,” e'i.

“Ndahakykwepori ga.

A'ereki ģa ga juka vvyakotyve'ģa hugwi,” e'i aherembikwatijara.

Igwete Etiópiapeve'ga nhi'inhi'iği jupe oina gwyriva pype. Henduvame ganhi'iğa Filipe'ga ei ga pe:

—Erekwaha po nde aheremimombe'ua? ei Filipe'ga onhi'iğa mondovo ga pe.

—Avi ahā novā, ei ga. Marā po ji ikwahavi? A'ereki nimombe'uhavi ji ve, ei ga. Ejiupi ji pyri eina, ei ga Filipe'ga pe.

Igwete Filipe'ga jupiri oina ga pyri a'ero ga rupi ogwovo. ³⁴ Igwete ga ei Filipe'ga pe:

—Ji mbo'e ti a'ea rehe. Ma'ģa pe ahe ei ikwatija Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea? ei ga. Ojive ahe ei? Mara'ngu po ojipe'ģa pe javo? ei Etiópiapeve'ga ga pe.

³⁵ —Jesus'ga pe ahe ei gweroho ģa ga jukavo javo, ei Filipe'ga ga pe.

Kiro Filipe'ga Jesus'ga mombe'umbe'ui aherembikwatijara mombe'ukatuavo a'ero ga pe.

³⁶⁻³⁸ Ohorame pea rupi kiro ģa vahemi ypihua'ia pyri. Igwete Etiópiapeve'ga ei:

—Agwa reki yhya, ei ga. Nanhimobatizai po ti nde nehē? ei ga ga pe.

Igwete Etiópiapeve'ga imombigukari gwenonhandavuhua. A'ero ģa jogwerojyvi ojogwerojyvi y pe. Igwete Filipe'ga ga mobatizai.

³⁹ Ģa ērame yhya hugwi nhandepojykaharete'ga ra'uva Filipe'ga rerohojipei. Etiópiapeve'ga ndohepiaga'javi ga a'ero. Igwete ga hoi ogwovo pea rupi gworyvamo Etiópiapeve'ga. ⁴⁰ Kiro Filipe'ga ukwahavi cidade de Azoto pe. Aerē ga imbojapiapi ogwovo cidades pe Jesus'ga mombe'gwovo ģa pe. Aerē ga vahemi cidade de Cesarēia pe.

9

Saulova'ea ojiko reki Jesus'ga rehe

¹ A'ea ja ko Saulo'ga nhimbohovajari Jesus'gareheve'ģa ndehe ta'apiti pa ģa javo. Igwete ga hoi mbatera kwava'ēhara'ģa nduvihavuhu'ga pyri. ² Igwete ga ei ga pe:

—Ekwatija ti enhi'iğa mondovouka judeus'ģa pe cidade de Damasco pe ji kwahavuka ģa pe, ei ga. Aroho ti ji nerembikwatijara a'ero hepiuka ģa pe ģajatykahava pype tajipoko ti ģa nehē, ei Saulo'ga ga pe. A'ero po ti ji ģa ndekari pevo nehē – kiroki ģa oho Jesus'ga nhi'iğa rupi. Ģa ndepiagame po ti ji ģa pyhypyhygukari ģa nderurahyavouka avo jitehe Jerusalém me nehē akwaimbae'ģa kunhangwera'ģa no, ei Saulo'ga ga pe.

—Kwa. Takwatija ti ji nde mombe'gwovo ģa pe, ei ikwava'ēhara'ģa nduvihavuhu'ga ga pe.

Igwete ga ikwatijari Saulo'ga pe imondovo togweroho ti ga a'ea javo.

³ Igwete Saulo'ģa hoi pea rupi okovo. Ģa vahēģwerīrame Damasco pe kotihī hendy'javuhuva'ea uhu ga pyri yvaga hugwi. Hendy'javuhuva'ea pyteri pe ga rekoi a'ero.

⁴ A'ea ga mombori yvyvo ga noģa. Igwete ga henduvi ganhi'iģa.

—Saulo, Saulo! ei ga ga pe. Maraname nde imbohahyukaruhui ji ve?

⁵ —Manamo pe naerū? ei Saulo'ga ga pe.

—Ji ko Jesus, ei nhandepojkaharete'ga ga pe. Ji ve nde erembohahyukaruho. ⁶ Emo ji a'e nde ve kiro: Epo'ā egwovo cidade pe, ei ga Saulo'ga pe. Pevove'ga po ti omombe'u nde ve nderekoagwama nehē, ei Jesus'ga ga pe.

⁷ Saulo'garupive'ģa nonhi'iģi o'ama. A'ereki ģa ģwenduvipe ojipe'ga nhi'iģa. Emo ģa ndohepiagi ga. ⁸ Igwete Saulo'ga po'ami. Kiro ga ma'ēi novīa, emo ga ndahehai reki. Igwete ģa ga popyhygi ga rerogwovo Damasco pe. ⁹ Trēs ga gwehae'yma rerokiri. Ndo'ui ga mbatera. Ndo'yui ga no. Onhi'inhi'ī ga Tupana'ga pe a'ero.

¹⁰ A'ea ja Ananias'ga rekoi Damasco pe. Pevo ga ruvi Jesus'gareheva'ero. Igwete Jesus'ga jipiukari ga pe.

—Ananias, ei ga ga pe.

—Gara? ei ga.

¹¹ —Heregwovo pea rupi kiroģwe – kiroki pehea pe ģa e'i Direita, ei Jesus'ga ga pe. Peho ti Judas'ga rongga pe Saulo'ga reka – kiroki ga cidade de Tarsopeve'ga. Kiro ga nhi'iģi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. ¹² Orohepiuka ji nde ga pe ko. A'ero ga hepiagi nderuraģwama ojipyri, ei ga. Igwete nde pokogi ga rehe ga mboheakwakatuavo. Nahā ti eho ga pyri a'ero, ei ga Ananias'ga pe.

¹³ Igwete Ananias'ga ei:

—Po ahe ndohoi Saulo'ga pyri hamo, ei ga. He'yive'ģa omombe'u gareaporoģita ji ve oji'i. Oko te'varuhu ga ndereheve'ģa pe Jerusalēm me heaji'i, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁴ Kiro ikwava'ēhara'ģa nduvihava'ģa ga mbuhuri avo ore pyri topyhy ti ga ģa javo – kiroki ģa onhi'inhi'ī nde ve jipi. Ore pyhy pota ga a'ero tomongi ģa cadeia pype javo, ei Ananias'ga Jesus'ga pe.

¹⁵ Emo Jesus'ga e'i ga pe:

—Eho jate ti akoja'ga pyri. A'ereki ji anhimoirūka ga pe kiro, ei Jesus'ga ga pe. Ji mombe'u po ti ga judeus'ģarūive'ģa pe ģanduvihava'ģa pe nehē israelitas'ģa pe nehē no, ei ga Ananias'ga pe. ¹⁶ Jihi ti tahepiuka hahyaģwama ga pe, ei ga. Nhiarōe'ģve'ģa po ti okwahavuka hahyva'ea ga pe ga ji mombe'urame ģa pe nehē. Emo po ti ga onhimomirana jupe nehē tamombe'u tuhē ti Jesus'ga ģa pe javo nehē, ei Jesus'ga ga pe.

¹⁷ A'ero Ananias'ga hoi ogwovo Judas'ga rongga pe okiavo Saulo'ga pyri. Saulo'ga onhi'inhi'ī Tupana'ga pe. Igwete Ananias'ga pokogi ga rehe. Igwete Ananias'ga ei ga pe:

—Nhiirū, ei ga Saulo'ga pe. Nhandepojkaharete'ga – gaha ojipiuka nde ve pea rupi nde rurame Jesus'ga – kiro ga ji mbuhurukari nde pyri teremboheakwa katu ti ga javo ji ve, ei ga. Terepojyauka ga jira'uva pe javo ga ji mbuhurukari nde pyri kiro, ei ga Saulo'ga pe.

¹⁸ Kotihī indurugi Saulo'ga reakwara hugwi pira pea'java'ea. A'ero ga hepiakatua'javi. Kirē Saulo'ga nhimobatizaukari Jesus'gareheva'ero. ¹⁹ I'urame mbatera ga pytupoakaramo.

Saulova'ea omombe'u Jesus'ga Damasco pe

Igwete Saulo'ga pytaahi'vi Jesus'gareheve'ģa pyri Damasco pe. ²⁰ Nambegwei ga ogwovo judeus'ģa jatykahai pe Jesus'ga mombe'gwovo ģa pe.

—Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yramo tuhē oko, ei ga ģa pe.

²¹ Ganhi'iģa renduvame ģa nhimomby'apavi. Igwete ģa ei ojohupe:

—Marā naerū? Saulo'ga oko te'varuhu hete ġa pe Jerusalém me heikwehe – kiroki ġa onhi'ī Jesus'ga pe jipi, ei ġa. Aerē ga ruruhui kokoty tapyhy ti ġa nderogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri javo. Agwa'ga ko ga rūi naerū? ei ġa ojohupe.

—Ki ga tuhē reki a'ea, ei ġa.

Onhimomby'a hete ġa a'ero Saulo'ga nhi'iġa renduva Jesus'ga mombe'urame.

²² Igwete Saulo'ga ega'ei ġa pe:

—A'iti tuhē Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei Saulo'ga ġa pe.

Igwaigwavete Saulo'ga heroviarukari ġa pe Jesus'ga mombe'urame ġa pe. Henduvame garemimbo'ekatua judeus'ġa nonhi'iġa'javi ga pe a'ero Damascopeve'ġa.

²³ He'yi Saulo'ga kiri. Aerē judeus'ġa jatykai marā po ti nhande ga jukai javo ojohupe novīa. ²⁴ Igwete ġa ami jurukwara pyri – perope jupihavuhua oatima cidade – jurukwara pyri ġa ami arimo ypytunimo tipyhy ti Saulo'ga jukavo javo novīa. Emo Saulo'ga okwaha ġanhi'iġa. ²⁵ Nurā garemimbo'ehara'ġa ga rerohoi ypytunimo ga rerojiupia jupihavuhua rehe. Igwete ġa ga mbo'avi pandyruhua pype ga mbojyva mytu'ē me ga mondovo ga moka'nhyoma ġa hugwi.

Saulova'ea ojivy Jerusalém me

²⁶ Aerē Saulo'ga jivyri Jerusalém me. A'ero ga hopotari Jesus'gareheve'ġa pyri ġa nderekovo. Emo ġa okyhyji pa ga hugwi. A'ereki ġa ndogweroviari Saulo'ga jikoga Jesus'ga rehe. ²⁷ Nurā Barnabé'ga ga rerohoi Jesus'ga moirūhara'ġa pyri ovavagahiva ga rehe ga mombe'ukatuavo ġa pe. Igwete Barnabé'ga ei ġa pe:

—Nhandepojykaharete'ga ojipiuka Saulo'ga pe pehea rupi ga horame heikwehe, ei ga ġa pe. Igwete Jesus'ga nhi'iġi ga pe, ei ga. A'ero Saulo'ga jikogi ga rehe ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pojihuve'yoma Damasco pe heikwehe, ei Barnabé'ga ga mombe'gwovo ġa pe.

²⁸ A'ero Saulo'ga pytai Jesus'gareheve'ġa pyri ogwoogwovo ġa ndupi Jerusalém rupi. Igwete ga nhandepojykaharete'ga mombe'ui Jesus'ga mombe'ui Jerusalémmeve'ġa pojihuve'yoma. ²⁹ Igwete Saulo'ga nhi'iġayvari judeus'ġa pe – kiroki ġa grego ġanhi'iġa. Ga Jesus'ga mombe'urame ġa pe ġa ga jukapotari novīa. ³⁰ Jesus'gareheve'ġa ikwahavame Saulo'ga rerohoi ġa hugwi cidade de Cesaréia pe. A'ea hugwi ġa ga mondoi cidade de Tarso pe.

³¹ Kirē ojipe'ġa nombolahyukara'javi Jesus'gareheve'ġa pe a'ero Judéiapeve'ġa gwyri pe Galiléiapeve'ġa gwyri pe no Samariapeve'ġa gwyri pe no. Igwaigwavete ġa jikohetei Jesus'ga rehe a'ero imondovo imohina ga rehe. Tupana'ga ra'uva ġa pokopoko jipi. A'ero igwaigwavete ġa ojipe'ġa mbojikogukari Jesus'ga rehe.

Pedrova'ea omombi Enéiasva'ea ka'nauhūa

³² Aerē Pedro'ga imbojoapiapi ogwovo cidades pe. Aerē ga vahemi cidade de Lida pe ogwovo Jesus'gareheve'ġa pyri. ³³ Pevo ga nomyive'ga repiagi gakupeupava rehe Enéias'ga. Oito kwara gamynhe'yoma rehe. ³⁴ Igwete Pedro'ga ga repiagi javo ga pe.

—Enéias, Jesus Cristo'ga omombi kiro neka'nauhūa nde hugwi, ei ga. Epo'ā ti herekokatuavo ekupeupava, ei Pedro'ga ga pe.

³⁵ Kotihī Enéias'ga po'ami a'ero. Igwete ġa nhaporemō ġa nduri ga repiaga Lidapeve'ġa nhumeve'ġa no. Sarena ei ġa nhuhūa pe. Ga repiagame ġa jikopavi Jesus'ga rehe a'ero.

Pedrova'ea ombogwera Tabitava'ea

³⁶ A'ea rupi Tabitahēa rui cidade de Jope pe. Igwete hēa tetirūaramo upa. Hēa ko Jesus'garehevehēa. Dorcas ko hēarera Gréciapeve'ġa nhi'iġimo. Gwereco katu katu hēa ojipe'ġa jipi. Ombatera hēa omondomondo imbatere'yve'ġa pe jipi. ³⁷ Igwete hēa tetirūaramo. A'ero hēa manoi hete upa. Igwete hēapavēive'ġa ipyhei hēara'oa herojiupia onga jo'ari pe inoġa. ³⁸ Igwete Jesus'gareheve'ġa mokonha'ġa mondoukari Pedro'ga pyri. A'ereki ġa okwaha garuva cidade de Lida pe – a'ea ojopyri u cidade de Jope pavēi. Igwete ġa ġa mondoukari Pedro'ga pyri tuhu ti ga kotihī javo.

³⁹ A'ero Pedro'ga ruri ġa ndupi. Ga vahemame ġa ga rerojiupiri onga jo'ari pe. Igwete aherembirekokwera'ġa Pedro'ga atimani o'ama ojehe'gwovo Tabitahĕa rehe omano ahe ore hugwi javo. Igwete ġa hepiukari opira ga pe hĕarembiapoagwera i'arimova'ea igwyriva'ea no. A'ea hĕa omboja ġa pe jipi okorame ġa pavĕi. ⁴⁰ Igwete Pedro'ga ġa mo'embavi ġa mondovo okia hugwi. A'ero ga renypy'andurugi onhi'iġa Tupana'ga pe. Igwete ga ami ojirovaga hĕara'oa pe.

—Tabita, epo'ã, ei ga hĕa pe.

Kiro hĕa ma'ĕi a'ero. Pedro'ga repiagame hĕa vyri oina. ⁴¹ Igwete ga hĕa popyhygi hĕa mopo'ama. A'ero ga Jesus'gareheve'ġa mbuhurukara'javi ojipyri aherembirekokwera'ġa jara'ġa no. Igwete ga hĕa repiukari ġa pe.

⁴² Aerĕ ġa imonhimoanhambavi imombe'gwovo Jopepeve'ġa pe. Ikwahavame he'yive'ġa jikogi Jesus'ga rehe a'ero. ⁴³ Igwete Pedro'ga pytai Jope pe Simão'ga ronga pe upa. Simão'ga ko mbiara pira apoharamo oko.

10

Cornĕlio'ea ombuhuruka Pedrova'ea ġwonga pe

¹ A'ea rupi Cornĕlio'ga rekoi cidade de Cesarĕia pe. A'ereki ga pevo u soldados'ġa nduvihavamo. Soldados'ġa ko romanos'ġa Itáliapeve'ġa gwyrahugwive'ġa onhimongyavo. ² Cornĕlio'ga ojiko Tupana'ga rehe ga mboheteavo jipi ġwongapypeve'ġa pavĕi. He'yi ga omondomondo itambere'ia judeus'ġa pe imbatere'ÿve'ġa pe. Onhi'inhi'ĩ ga Tupana'ga pe jipi. ³ Kiro ga rekoi onhi'iġa Tupana'ga pe. Ka'aru trĕs horas rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Cornĕlio'ga pe. Kiro ga ruri javo ga pe.

—Cornĕlio, ei ga ga pe.

⁴ Ga repiagame Cornĕlio'ga kyhyjihetei a'ero.

—Gara? ei ga ga pe.

—Tupana'ga ġwendu nenhi'iġa ojive, ei Tupana'gapyrive'ga ga pe. Gwepia ga neremimondoa imbatere'ÿve'ġa pe a'ea ko pyry hete javo. Nurã ga ji mbuhuri nde pyri, ei ga. ⁵ Kiro ji ei nde ve a'ero: Emondo ti ejipyri'ġa kiro Jope pe Simão Pedro'ga reruruka. ⁶ Mbiara pira apohara'ga ronga pe ga ruvi Simão'ga ronga pe. Ypiahua koty ko tuvi garonga, ei ga Cornĕlio'ga pe.

⁷ Onhi'imbavirĕ ga pe Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi. A'ero Cornĕlio'ga mokonha'ġa mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa oporavyky ga pe garonga pype. Soldado'ga ga ombuhuruka no – kiroki ga gapyrituhĕve'ga. Soldado'ga ga javijitehe ojiko Tupana'ga rehe no. ⁸ Igwete Cornĕlio'ga ġa mbuhurukari ojipyri imombe'gwovo ġa pe Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa ojive. Igwete ga ġa mondoi Jope pe Pedro'ga reruruka.

⁹ Ko'emame ġa vahemi Jope koty. A'ea ja ko Pedro'ga jiuipiri onga arimo ipereuhuva'ea arimo. Ahaji katu ga hoi tanhi'ĩ Tupana'ga pe javo. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ty'ara ga jukai. Ģa imboavujikwerame mbatera ga pe ga hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ga pe yvaga rovapytymba'vogipyra. Kiro hyruhua ijyvi ga pyri ta'apynhapira'javuhuva'ea. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. ¹² Gwereco paravuhu mbatera ipype onhimongyavo ipyva'ea hyryryva'ea ipepova'ea. ¹³ Igwete Tupana'ga ei ga pe:

—Pedro. Here ijukavo i'gwovo, ei ga ga pe novĕa.

¹⁴ —Avi ahã, ei Pedro'ga. Ji nda'uangavi tuhĕ mbatete'varuhua, ei ga ga pe.

¹⁵ Igwete Tupana'ga ea'javi ga pe:

—Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero, ei ga Pedro'ga pe.

¹⁶ Trĕs vezes ga ea'jaa'javi hepiuka Pedro'ga pe. Aerĕ hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe.

¹⁷ Igwete Pedro'ga ei oyvyteri pe:

—Gara rehe Tupana'ga hepiukaruhui nanongara ji ve naerũ? ei ga. Gara rehe ga ji mbo'e pota a'ea pyvõ? ei ga ikwahave'yama.

Ga japyakarama a'ea rehe kiro Cornélio'gahugwive'ğa ami jupihava pyri jurukwari pe. A'ereki pevove'ğa omombe'u Simão'ga rongga ğa pe. Kiro ğa ami jurukwari pe a'ero.

¹⁸ Igwete ğa nhi'iğa mondoi ipypeve'ğa pe:

—Agwa Simão Pedro'ga ruvi?

—Agwa ko ga ruvi, ei ğa ğa pe.

¹⁹ A'ea ja Pedro'ga japyakai hepiagipyra rehe onga arimo oina. Igwete Tupana'ga ra'uva ei ga pe:

—Uhu kiro trêsvé'ğa nde reka, e'i. ²⁰ Here ejyva ğa pyri a'ero, e'i. Eho tuhê ti ğa ndupi ipojihuve'yma. A'ereki jihi amondouka ğa nde pyri, e'i Pedro'ga pe.

²¹ A'ero Pedro'ga jyvi Cornélio'gahugwive'ğa pyri javo ğa pe.

—Jihi pe ji reka pejikovo, ei ga. Gara rehe pe nduri ji pyri a'ero? ei ga ğa pe.

²² —Cornélio'ga ko ore mbuhuruka nde pyri soldados'ğa nduvihava'ga, ei ğa ga pe. Oko katu ko ga jipi. Tupana'ga rehe ga jikogi ga mboheteavo, ei ğa. Judeus'ğa nhaporemó e'i ga pe: “Pyry hete,” ei ğa Pedro'ga pe. Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga uhu ga pyri heaji'i, ei ğa. Igwete ga ei Cornélio'ga pe: “Emondouka ti ğa Pedro'ga reruruka ejipyri terehendu ti ganhi'iğa,” ei Tupana'gapyrive'ga ga pe heaji'i, ei ğa. Nurã ore ruri kiro nde pyri javo nde ve, ei ğa Pedro'ga pe imombe'gwovo.

²³ A'ero Pedro'ga ğa mbuhuri onga pype ğa mongiavo ojipyri.

Ypyhajive Pedro'ga ei ğa pe:

—Xaho kiro ga pyri Cesaréia pe a'ero, ei ga ğa pe.

Igwete ğa hoi. Jesus'gareheve'ğa oho Pedro'ğa ndupi no Jopepeve'ğa. ²⁴ Ko'emame ğa vahemi Cesaréia pe. Cornélio'ga ombojatyka pa gwe'yja'ğa noğa ğahã no – kiroki ğa ga pavêi ojikoty'a. Garonga pe ğa ndekoi Pedro'ğa mboha'uva a'ero upa. ²⁵ Pedro'ga vahemame Cornélio'ga ga repenhani ġwenypy'anduruga ga pyri tambohete ga javo novã. ²⁶ Emo Pedro'ga ga mopo'ã.

—Tanhimbohetei, ei ga. A'ereki jihi ko vvyakotyva'ea pe javijitehe, ei Pedro'ga ga pe.

²⁷ Onhi'iğame ga pe Pedro'ga reki garonga pype ġajatyka repiaga. ²⁸ Igwete Pedro'ga ei ğa pe:

—Judeus'ğarũiva'ero ko pe peko novã. Pe atyvi ko ji rekoi judeuramo novã, ei ga. Pekwaha reki pe oreramohava'ea nhi'iğa ore ve jipi tapehoi judeus'ğarũive'ğa pyri javo. “Tapejihe'ari tuhê ti ğa ndehe,” ei ahe, ei Pedro'ga. Emo Tupana'ga okwahavuka ji ve gweaporoğita a'ea rehe oji'i, ei ga ğa pe. “Ite'varuhu terei jara'ğa pe,” ei Tupana'ga ji ve oji'i, ei ga. ²⁹ Nurã ji ndapojihuvi jijoja pe pyri pendeheve'ğa erame ji ve oji'i, ei ga. Kiro ji ei pe me a'ero: Gara rehe pe ji mbuhurukari kokoty a'ero? ei Pedro'ga ğa pe.

³⁰ Igwete Cornélio'ga ei ga pe:

—Tamombe'u ti nde ve a'ero, ei ga. Trêsvé kiro ji kiri ga jipiukarirê ji ve, ei ga. Ka'aru trêsvé horas rupi ji nhi'iği Tupana'ga pe avo nhironga pe oji'i. A'ero gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari ji ve. Hendy'ja hete gapira, ei ga Pedro'ga pe. ³¹ “Cornélio,” ei ga ji ve, ei ga. “Tupana'ga ġwendu nenhi'iğa. Gwepia ga neremimondoagwera imbatere'yve'ğa pe,” ei ga ji ve, ei Cornélio'ga Tupana'gapyrive'ga nhi'iğa mombe'gwovo. ³² “Emondo ti ğa Jope pe a'ero Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,” ei ga ji ve. “Mbiara pira apohara'ga rongga pe ga ruvi Simão'ga rongga pe. Ypiahua koty ko garonga ruvi,” ei ga, ei Cornélio'ga imombe'gwovo. ³³ Kotihĩ ji ğa mondoukari nde pyri a'ero, ei ga Pedro'ga pe. Pyry hete a'ero nde ruri avo. Igwete ore jatykapavi kiro Tupana'ga rovai pyteri pe orokovo. Torohendu pa ti Tupana'ga remimombe'ua nde ve, ei ga Pedro'ga pe.

Pedrova'ea omombe'u Jesus'ga Cornéliova'ea pe

³⁴ Igwete Pedro'ga ei Cornélio'ğa pe:

—Kiroğwe ji ikwahahetei, ei ga. Judeus'ğa ndehe jate rũi Tupana'ga rekoi. Oko pa ga judeus'ğarũive'ğa ndehe no. A'ereki ğa ojo'ja ga pe. ³⁵ Ģagwyri pe nhaporemó Tupana'ga oko ğa ndehe ğa jikogame ga rehe okokatuavo, ei Pedro'ga ğa pe.

³⁶ —Tupana'ga omondouka onhi'iğa israelitas'ğa pe ikwehe, ei ga. A'ereki Jesus Cristo'ga omanoro ġwaramo Tupana'ga rerekokatuukari nhande ve. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharetero oko, ei Pedro'ga ġa pe. Pekwaha pe a'ea, ei ga imombe'gwovo Cornélio'ğa pe. ³⁷ João Batistava'ea e'i na'ẽ ġa pe: “Peko ti Tupana'ga nhi'iğa rupi,” ei ahe, ei ga. Ġa ndekorame hupi ahe ġa mobatizai ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Aerẽ ġa Jesus'ga mombe'ui Galilíapeve'ğa gwyri pe na'ẽ. A'ero Judéiapeve'ğa gwyri pe nhaporemõ ġa ga mombe'umbe'ui, ei ga ġa pe. Pekwaha pe Jesus'ga mombe'ua jipi. ³⁸ Pekwaha pe Jesus'ga reaporoğita no Nazarépeve'ga reaporoğita, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojykauka ga gwa'uva pe ga mbopopoaka ikwehe. Nurã Jesus'ga rekokatukatui ogwovo ġapyteri pe, ei ga. Diabo'ga ġa pojkaramame Jesus'ga ga pe'ai ġa hugwi. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga poko ga rerekovo, ei Pedro'ga ġa pe.

³⁹ —Orohepia pa ore Jesus'ga reaporoğita Jerusalém me Israelpeve'ğa gwyri pe nhaporemõ. Igwete ore imombe'ui orerembiepiagagwera no, ei ga. Ojuka reki ġa Jesus'ga kutuga ga mo'ama yva rehe. ⁴⁰ Emo mokõi ġa kirirẽ Tupana'ga ga mbogwera ga repiuka orerovaki, ei ga. ⁴¹ Jara'ğa pe – kiroki ġa ndojikogi ga rehe – ġa pe ga ndohepiukari ga, ei ga. Ore ve jate ga gwepiuka. A'ereki Tupana'ga ore mo'ẽ jipe tomombe'u ti ġa Jesus'ga javo. Igwete ore i'ui mbatera ga pavẽi ga kweravirẽ, ei ga Cornélio'ğa pe imombe'gwovo.

⁴² —Jesus'ga e'i ore ve ikwehe: “Jihi po ti a'e ġandeaporoğita pe mbapava koty nehẽ omanove'ğa okojive'ğa no,” ei ga. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve a'ea rehe hako,” ei Jesus'ga, ei ga. “Ji mombe'umbe'u ti ojipe'ğa pe a'ero nehẽ,” ei ga ore ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe.

⁴³ —Jesus'ga jitehe Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea nhaporemõ omombe'u nhoğwenonde ga kwatija po raka'e, ei Pedro'ga. Igwete ahe ei: “Ġa jikogame ga rehe po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehẽ ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehẽ,” ei ahe Jesus'ga mombe'gwovo po raka'e, ei ga Cornélio'ğa pe imombe'gwovo.

Tupana'ga ra'uva uhu Cornélio'ea pyri

⁴⁴ Pedro'ga nhi'iğame ġa pe Tupana'ga ra'uva ruri ġa pyri nhaporemõ ġa pojkavo – kiroki ġa ġwendu Jesus'ga mombe'ua. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kiro ġanhi'iğa aherembikwahave'ỹva'ea a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetehe'tei upa. Henduvame ġanhi'iğa judeus'ğa nhimomby'ai a'ero – kiroki ġa uhu Pedro'ga rupi Jesus'gareheve'ğa.

—Iii! Judeus'ğarũive'ğa pyri vehevi Tupana'ga omondo gwa'uva ġa pojkavouka no! ei ġa ojohupe.

Igwete Pedro'ga ei ġa pe:

⁴⁷ —Nhande pyri na'ẽ ko Tupana'ga ra'uva uhu ikwehe. Kiro gara'uva ruri ġa pyri na jitehe no, ei Pedro'ga. Timobatiza ti ġa yhya pyvõ a'ero, ei ga ga pe.

⁴⁸ A'ero Pedro'ga ġa mobatizaukari ġa ndekoro ġwaramo Jesus Cristo'gareheva'ero. Igwete ġa ei Pedro'ğa pe:

—Pepytaahi'vi ti ore pyri.

A'ero ġa pytai ġa pyri upa.

11

Pedrova'ea omombe'u pa Jerusalémmeva'ea pe

¹ Aerẽ ojipe'ğa ġa mombe'ui javo Judéiapeve'ğa gwyri pe.

—Judeus'ğarũive'ğa ġwendu katu kiro Tupana'ga nhi'iğa no, ei ġa ġa mombe'gwovo.

Jesus'ga moirũhara'ğa pe ġa imombe'ui jara'ğa pe no Jesus'gareheve'ğa pe. ² Aerẽ Pedro'ga jivyri ua Jerusalém me. A'ero judeus'ğa nhi'iğayvari ga pe Jesus'gareheve'ğa.

³ —Maranuhũ nde houhui judeus'ğarũive'ğa pyri i'gwovo ġa pavẽi? ei ġa ga pe. Judeus'ğa ndojihe'ari te ġa ndehe, ei ġa Pedro'ga pe.

⁴ Igwete Pedro'ga ei ġa pe.

—Tamombe'u pa ti kiro pe me. ⁵ Jihi ko ako na'ē Jope pe nhinhi'iġa Tupana'ga pe ikwehe, ei ga. A'ero ji hepiagi yvagipeva'ea. A'ereki Tupana'ga gwepiuka ji ve hyrua tapy'ynhapira'javuhuva'ea, ei ga ġa pe. Yvaga hugwi iyyvi ua. Quatro ko ipyhykava imbojyhava. Igwete iyyvi ua opiga ji ypyvo, ei ga. ⁶ Hepiakaturame ji hepiagi ipype ipyva'ea onharōva'ea hyryryva'ea. Ipepova'ea ji ahepia no, ei ga. ⁷ Igwete ji henduvi Tupana'ga nhi'iġa jijive. “Pedro,” ei ga. “Here ijukavo i'gwovo,” ei ga ji ve, ei ga. ⁸ “Avi ahā,” a'e ji. “Mbatete'varuhua ndokiangavi jijuru pe,” a'e ji ga pe. ⁹ Emo ga ea'javi ji ve yvaga hugwi: “Jihi a'e pyry jupe. Ite'varuhu terei jupe a'ero,” ei ga ji ve, ei Pedro'ga. ¹⁰ Três vezes ga ea'jaa'javi hepiuka ji ve. Kirē hyrua jivyra'javi ogwovo yvagi pe jitehe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ġa pe.

¹¹ —Nanime trêsvē'ġa nduri ji pyri onga pe – perope aju. Cornélio'ga ombuhuruka ġa ji pyri Cesaréia hugwi ikwehe, ei ga. ¹² Igwete Tupana'ga ra'uva ei ji ve: “Eho tuhē ti ġa ndupi ipojihuve'yama,” e'i ji ve, ei ga. Agwa'ġa ji aroho ji rupi a'ero Jope hugwi ikwehe. Seis ko ġa Jesus'gareheve'ġa, ei Pedro'ga ġa pe. Aerē ore vahemi Cornélio'ga ronga pe a'ero. ¹³ Igwete ga imombe'ui ore ve: “Tupana'gapyrive'ga uhu ji pyri o'ama nhironga pe oji'i,” ei Cornélio'ga, ei ga. “Igwete ga ei ji ve: ‘Emondouka ti ġa Jope pe Simão Pedro'ga reruruka ejipyri,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei ga. ¹⁴ “‘Garemimombe'ua rendukaturō ġwaramo po ti pe hoi yvagi pe a'ero nehē nerongapeve'ġa pavēi nehē no,’ ei Tupana'gapyrive'ga ji ve,” ei Cornélio'ga.

Pedro'ga omombe'u pa Cornélio'ga nhi'iġagwera ojive. Igwete Pedro'ga ei ġa pe no:

¹⁵ —A'eroġwe ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe. A'ero Tupana'ga ra'uva ruripei ġa pyri ġa pojykavo, ei Pedro'ga. Pehepia ko gara'uva ruri nhande pyri ikwehe. Akoja javijitehe kiro turi ġa pyri nohō, ei ga ġa pe. ¹⁶ A'ea rupi ji ikwahava'javi reki Jesus'ga nhi'iġagwera, ei Pedro'ga. A'ereki ga e'i ikwehe: “João Batista'ga oko ġa pavēi ġa mobatizavo yhya pyvō. Emo po ti Tupana'ga oko pe pavēi nehē imondovouka gwa'uva pe pyri pe pojykauka nehē,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga. ¹⁷ Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva nhande ve nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ea jitehe ga omondo kiro judeus'ġarūive'ġa pe nohō, ei ga. Tupana'ga imondopotarame ġa pe ji namovahī ga a'ero, ei Pedro'ga ġa pe.

¹⁸ Henduvame Pedro'ga nhi'iġa ġa ndogwayvara'javi ga a'ero. Igwete ġa Tupana'ga mbohetei pyry hete ga javo.

—Judeus'ġarūive'ġa vehevi Tupana'ga ombopohiruka ġandekote'varuhua hugwi ġa mboheaporoġitapyahuavo, ei ġa ogwovo.

Antioquiapeva'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹⁹ Estêvãova'ea jukarame judeus'ġa ojigwarajuhu Jesus'gareheve'ġa ndehe. Nurā Jesus'gareheve'ġa kwaki'oki'oi a'ero ġa hugwi ogwovo. Jara'ġa oho Feníciapeve'ġa gwyrri pe. Jara'ġa oho ypa'ouhū me Chipre pe okovo. Jara'ġa oho cidade de Antioquia pe. A'ero ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ġa pe. Judeus'ġa pe jate reki ġa Jesus'ga mombe'ui. ²⁰ Emo jara'ġa Chiprepeve'ġa cidade de Cirenepeve'ġa pavēi ohorame Antioquia pe Jesus'ga mombe'umbe'ui judeus'ġarūive'ġa pe. ²¹ Tupana'ga ġa moirū ġa nderekovo. A'ero Antioquiapeve'ġa hendukatui ġanhi'iġa. Igwete he'yjuhuve'ġa jikogi opojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe onhimongyavo.

²² Aerē ojipe'ġa hoi Jerusalém me ġa mombe'gwovo Jesus'gareheve'ġa pe.

—Antioquiapeve'ġa ojiko Jesus'ga rehe kiro, ei ġa ġa pe.

Henduvame ġa Barnabé'ga mondoi ġa pyri a'ero Antioquia pe. ²³ Igwete ga hoi ġa ndepiaga.

—Tupana'ga omomyry tuhē pe me, ei ga ġa pe.

Igwete Barnabé'ga roryvamo a'ea rehe. Igwete ga ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

—Pejikopave'yimi Jesus'ga rehe penhimimbotarimo, ei ga ġa pe.

²⁴ A'ereki Barnabé'ga ko pyry hete. Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete ga rerekokatuavo. Ojiko hete ga Jesus'ga rehe. Igwete ga ģa mbojikojikogi ga rehe no. He'yjuhuve'ģa kiro ojiko nhandepojykaharete'ga rehe onhimongyavo.

²⁵ Aerē Barnabé'ga hoi cidade de Tarso pe Saulo'ga reka. ²⁶ Ga repiagame ga ga reruri Antioquia pe. Ojipeji kwara ģa nduvame pevo. A'evo jitehe ģa Jesus'gareheve'ģa ndero-jatykatykai jipi he'yjuhuve'ģa mbo'eavo. Antioquia pe na'ē ģa ono Cristo'gareheve'ģa ģa ndehe – kiroki ģa ojiko Jesus'ga rehe.

²⁷ A'ea rupi ģa pyri Ágabo'ģa nduri Jerusalém hugwi – kiroki ģa omombe'u Tupana'ga nhi'iģa aerējiva'ea no. Igwete ģa nduri Jesus'gareheve'ģa pyteri pe. ²⁸ Igwete Ágabo'ga ami javo ģa pe. A'ereki Tupana'ga ra'uva ga mbo'e. A'ero ga ami javo Antioquiapeve'ģa pe ģa momoranduva.

—Aerē po ti ipapavi nhaneremityma nhandegwyripeva'ea nhaporemo nehē, ei ga.

A'ea Ágabo'ga imombe'ui ģa pe. Aerē na tuhē ihoi ganhi'iģa rupi ikwehe. Opa pa mbatera Cláudio'ga rekorame nhanderuvihavuhuro ikwehe.

²⁹⁻³⁰ Nahā Ágabo'ga imombe'unhoģwenondei Jesus'gareheve'ģa pe. A'ero ģa ei ojohupe:

—Timondo ti itambere'ia nhaneirū'ģa pokoga Judéia pe a'ero, ei ģa.

A'ero ģa imondomondi. Kiroki ģa he'yi gwereko – he'yi ģa omondo. Kiroki ģa mokonhete gwereko – mokonhete'i ģa omondo. Igwete ģa imondi Barnabé'ģa pe togweroho ti ģa Judéiapeve'ģa gwyriveve'ģa pe javo. Aerē Barnabé'ģa herohoi Judéia pe Saulo'ga pavēi imondovo Jesus'gareheve'ģa ndepiakatuhara'ģa pe.

12

Koji'i ahe ojigwarai Jesus'gareheve'ea rehe

¹ A'ea rupi ko Herodesva'ea reko judeus'ģa gwyriveve'ģa pe huvihavuhuro. Igwete ahe jigwarai Jesus'gareheve'ģa pyteripeve'ģa ndehe. ² Igwete Tiagova'ea – kiroki João'ga reki'yrava'ea – Herodesva'ea ahe akamomborukari itakyhea'javuhuva'ea pyvō. ³⁻⁴ Ikwahavame judeus'ģa mbohoryvukara ahejuka rehe, Herodesva'ea Pedro'ga pyhygukari no. Igwete ahe Pedro'ga mondoukari ga mongiavouka cadeia pype. Ahe ga mondoukari soldados'ģa po pe dezesseisve'ģa pe tohemyme ti ga javo. Quatrove'ģa gwepia na'ē ga. Kirē ojipe'ģa quatrove'ģa py'rovo. Quatro vezes ģa jopy'rupy'rui ga repiaga ara rupi pytunimo no. Nahā Herodesva'ea ga mondoukari soldados'ģa po pe tapemohemukari ti Pedro'ga javo. A'ea rupi judeus'ģa japo toryva pāo ndovuriva'ea i'gwovo. Igwete Herodesva'ea ei ovyteri pe: “Na judeus'ģa i'upavi na'ē Páscoa rupiara,” ei ahe. “Aerē po ti ji Pedro'ga mbuhurukari imbojambojaruka garekote'varuhua ga rehe ģandovaki hete nehē. A'ero po ti ji ga jukaukari nehē,” ei Herodesva'ea ovyteri pe novā. ⁵ Igwete ahe Pedro'ga mombytai cadeia pype. Emo Jesus'gareheve'ģa onhi'inhi'i hete Tupana'ga pe emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi javo.

Pedrova'ea ohē cadeia hugwi

⁶ Aerē Herodesva'ea ei ovyteri pe: “Ko'emame po ti ji Pedro'ga mbuhurukari ģandovaki nehē,” ei ahe novā. Ypytunimo Pedro'ga kiri soldados'ģa pyteri pe mokonha'ģa pyteri pe. Soldados'ģa opokwa memei ga ojihe itanhuramuhūa pyvō ga rerekovo. Ojipe'ģa opojyka hovapytymbava o'ama hepiaga. Igwete Pedro'ga kiri upa. ⁷ Kotihī Tupana'gapyrive'ga ukwahavamo o'ama Pedro'ga pyri yvagipeve'ga. Hendy'ja hete cadeia pype a'ero. Igwete ga pokogi Pedro'ga jati'yva rehe toma'ē ga javo.

—Haite! Here evya, ei ga javo Pedro'ga pe.

A'ero itanhuramuhūa ihiri Pedro'ga poa hugwi. ⁸ Igwete Tupana'gapyrive'ga ei ga pe: —Embogwa eku'ayvira. Emongi epyruhua nohō, ei ga javo ga pe.

Igwete Pedro'ga imongi a'ero.

—I'arimova'ea emongi ejoa ji reviri, ei ga ga pe.

⁹ Igwete Pedro'ga hoi ga reviri ogwovo. Ndogweroviari reki ga Tupana'gapyrive'ga rembirohoa novĩa. “Jikiri pe ji ga repiagi,” ei ga novĩa. ¹⁰ Kiro ġa kwavi soldados'ġa pyvõ. Kiro ġa kwavi jara'ġa pyvõ no. Igwete ġa vahemi jupihai pe jurukwara pyri. A'ea rupi ko ahe oho cidade pe. Hovapytymbava ko ferrova'ea. Kiro ġa vahemi ipyri. Igwete a'ea nhovapytymba'vogi ġa pe. Igwete ġa ãi cadeia hugwi a'ero ogwovo cidade rapea rupi onga pyvõ okwava. Kotihĩ Tupana'gapyrive'ga hoi ga hugwi ga reja.

¹¹ Kiro Pedro'ga ikwahavi a'ero. “A'iti tuhẽ reki!” ei ga. “Tupana'gapyrive'ga ji rerohoi tuhẽ cadeia hugwi. Jipojykaharete'ga ombuhuruka ga ji pyri,” ei ga. “A'ero ga ji mbopiro'yukari Herodes'ga popoakara hugwi judeus'ġa ndeaporoġitate'varuhua hugwi no,” ei Pedro'ga ovytyteri pe.

¹² Ojapyakarẽ a'ea rehe kiro ga hoi Mariahẽa ronga pe João Marcos'ga yhẽa ronga pe. Igwete ga vahemi onga jupihai pe. A'ea ja Jesus'gareheve'ġa jatykapavi onga pe onhimongyavo onhi'inhi'iġa Tupana'ga pe.

—Emohemuka ti Pedro'ga cadeia hugwi, e'ie'i ġa ga pe.

A'ereki ġa ndokwahavi ve Pedro'ga hemagwera jugwi. ¹³ Igwete Pedro'ga vahemi onga jupihai pe okwaokwa hovapytymbava rehe o'ama. A'ero kujahẽa ruri henduva Rodehẽa.

—Ma'ġa pero okwa? ei hẽa javo ga pe.

¹⁴ Pedro'ga nhi'iġame hẽa nhimombaragwahavi hehe. A'ero hẽa nhani tamombe'u javo jara'ġa pe. Emo hẽa omoka'nhy reki hovapytymba'voga ga pe gworygworyva ġwaramo ga rura rehe. Igwete hẽa nhani javo.

—Pero Pedro'ga ami hovapytymbava pyri, ei hẽa ġa pe.

¹⁵ Ndogweroviarihu ġa hẽanhi'iġa.

—Ere'eteheuhu nde, ei ġa hẽa pe.

—Avi ahã, ei hẽa. Ki ga jitehe pero o'ã, e'ie'i hẽa ġa pe novĩa.

—Gara'uva po, ei ġa a'ero.

¹⁶ Pedro'ga o'amete jiji hovapytymbava rehe okwaokwa. A'ero ġa hoi hovapytymba'voga ga pe. Ga repiagame ġa nhimomby'apavi a'ero upa. ¹⁷ Igwete ga reki onga pype ġa pyri. A'ero ga nhipova'eġi tapenhi'iġi ti ji renduva javo. Igwete ga imombe'ui ġa pe Tupana'ga remimohemukara cadeia hugwi.

—Peho ti imombe'gwovo nhimohemagwera Tiago'ga pe jara'ġa pe no nhaneirũ'ġa pe, ei ga ġa pe.

Igwete Pedro'ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo.

¹⁸ Ko'eġaturame soldados'ġa ndekotehei Pedro'ga repiage'yma cadeia pype.

—Mahã Pedro'ga naerũ? e'ie'i ġa ojohupe novĩa.

¹⁹ Igwete Herodesva'ea ga rekarukari cadeia pype novĩa. Emo ġa ndohepiagi ga. A'ero Herodesva'ea soldados'ġa mbuhurukari ġa monhi'iġa ma rupi te ga hoi naerũ javo ġa pe. Emo ġa ndokwahavi reki Pedro'ga hoagwera jugwi. Nurã Herodesva'ea soldados'ġa jukaukari a'ero.

Aerẽ Herodesva'ea hoi judeus'ġa gwyrã hugwi Judéia hugwi. Cidade de Cesaréia pe ahe hoi opytavo.

Herodesva'ea manoagwera

²⁰ Herodesva'ea omondouka mbatera ogwyrã hugwi cidadespeve'ġa pe jipi Tiropeve'ġa pe Sidommeve'ġa pe no. Aerẽ ahe nhimboahiahivi reki ġa pe. Nurã ġa ei ojohupe:

—Timonhyrõ ti Herodes'ga kiro. Nhande ga monhyrõ'e'ymame po ti ga nombuhurukara'javi mbatera nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe.

Nurã ġa jogwerohoi na'ẽ Herodesva'ea moirũhara'ga pyri Blasto'ga pyri onhi'iġatuavo ga pe tovavagahi ti ga nhande rehe javo. Aerẽ ġa jogwerohoi Herodesva'ea pyri.

—Xajogwereko katu ti, ei ġa Herodesva'ea pe.

²¹ Igwete ahe ei:

—Ojipe'ia rupi po ti ji nhi'iġi pe me nehẽ, ei ahe ġa pe.

—Kwa, ei ġa ogwovo.

A'ea rupi katu Herodesva'ea jigwagi opikatua mongiavo ġanduvihavuhuro. Igwete ahe hoi ġapyteri pe ojiupia oina ġwendava rehe. A'ero ahe nhi'inhi'iġi ġa pe. ²² Henduvame ahenhi'iġa ġa javo.

—Herodes'ga ko yvagipeve'ga. Yvyakotyve'ga rui ko koro, e'i tehe ġa ahe ve.

²³ Herodesva'ea nomombigi reki ġanhi'itehea ojihe. Nomboheteukari ahe ġa pe Tupanete'ga. Nurā nanime Tupana'gapyrive'ga ruri ahe pyri yvaga hugwi ahe moheō'aruka. A'ero hevo'ia ihu'uu'upavi aherevega. Kirē ahe manoi upa.

²⁴ Igwaigwavete Jesus'gareheve'ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa imonhimoanhana. Igwaigwavete ojipe'ġa hendukatui a'ero onhimongyavo.

²⁵ Barnabé'ga gweroho itambere'ia Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuha'ġa pe Jerusalém me Saulo'ga pavēi. Imondopavirē Barnabé'ġa jivyri Antioquia pe a'ero. Gweru ġa João Marcos'ga ojupi.

13

Ahe omo ē Barnabéva'ea Saulova'ea no

¹ Kiro Antioquia pe oko Jesus'gareheve'ġa pyteri pe ġambo'ehara'ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa no. Ġa ko Barnabé'ga; Simão'ga – kiroki ga ipiryvytunuhūve'ga; Lúcio'ga – kiroki ga Cirenepeve'ga; Saulo'ga; Manaém'ga – ga ko onhimomboaka gubernadoraġwama'ga pavēi Herodes'ga pavēi. ² Igwete ġa Tupana'ga mboheteheitei. Xanhi'ī Tupana'ga pe javo ġa ndo'ui mbatera ojogwerekovo. A'ea rupi ko Tupana'ga ra'uva ei ġa pe:

—Pemo'ē kiroġwe Barnabé'ga Saulo'ga no toporavyky ti ġa ji ve Jesus'ga mombe'gwovo, e'i ġa pe. A'ereki ji a'e nhiġwenonde ġahā po ti oporavyky ji ve javo, e'i ġa pe.

³ A'ero ġa nhi'iġi Tupana'ga pe i'ue'yma. Kirē ġa pokogi Barnabé'ġa ndehe pejogweroho ti Jesus'ga mombe'gwovo a'ero javo. A'ero ġa ġa mondoukari ojihugwi.

Barnabéva'ea oho Chipre pe Saulova'ea pavēi

⁴⁻⁵ A'ero ġa jogwerohoi Barnabé'ga Saulo'ga pavēi. A'ereki Tupana'ga ra'uva omondouka ġa. João Marcos'ga oho ġa ndupi no ġamoirūharamo. Igwete ġa hoi cidade de Selêucia pe. Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo ypa'ouhū me Chipre pe. Pevo ġa jari upa cidade de Salamina pe. Igwete ġa hoġahoi judeus'ġa jatykahai pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa pevove'ġa pe. ⁶⁻⁸ Aerē ġa hoi ypa'ouhūa rupi ogwovo cidade de Pafos pe. Pevo ġa judeu'ga repiagi Barjesus'ga. Ojipe'ġa nhi'iġimo garera Elimas. Ipaji ko ga huvihava'gareheva'ero.

—Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo ko ji rekoi, ei Elimas'ga ġa pe jipi o'mbero.

Igwete Barnabé'ġa ga repiagi pevo. Igwete Elimas'ga ruvihava'ga Barnabé'ġa mbuhurukari ojipyri Sérgio Paulo'ga – kiroki ga pevove'ġa governador'ga. Okwaha hete ga mbatera Sérgio Paulo'ga. Tahendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo ga Barnabé'ġa mbuhurukari ojipyri. Emo Barnabé'ġa horame ga pyri Elimas'ga ġa movahī tonhi'iġyme ġa ga pe javo. “Tojikogyime ti jiruvihava'ga Jesus'ga rehe,” ei Elimas'ga ipajive'ga. ⁹ Igwete Saulo'ga – ojipea ko garera Paulo – Tupana'ga ra'uva ga pojyka hete. A'ero ga Elimas'ga repiahetei javo ga pe.

¹⁰ —Netiruahū hete nde Diabo'ga ja! ei ga ga pe. Piryheteva'ea nde eremovahiuhū. Nde eremoandyandi paravuhu ekovo, ei ga ga pe. Nane'yimi nde Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'ui! ei Paulo'ga ga pe. ¹¹ Nurā po ti Tupana'ga nde movahiuhū kiro nehē. Nanderehaahi'vi ti nde kiro hepiage'yima kwara nehē, ei ga Elimas'ga pe.

Kotihī turi ppytunahiva Elimas'ga pe ga mbohehae'yima. Igwete ga rekoreko'ihui ogwovo.

—Pejijo ji popyhyga ji rerogwovo, e'ie'i ga ġa pe.

¹² Hepiagirē Elimas'ga rehae'yima Sérgio Paulo'ga jikogi Jesus'ga rehe. A'ereki ga onhimomby'a nhandepojykaharete'ga mombe'ua rehe.

Paulova'ea oho Antioquia pe

¹³ Aerē Paulo'ğa avi itayharuhua pype ogwovo Pafos hugwi. A'ero ға hoi Panfília-peve'ğa gwyri pe ogwovo cidade de Perge pe. A'ea rupi João Marcos'ga hoi ға hugwi ojivya Jerusalém me. ¹⁴ Aerē Paulo'ğa hoi Perge hugwi pea rupi ogwovo. Aerē ға vahemi cidade de Antioquia pe Pisídiapeve'ğa gwya vyri pe. Judeus'ğa poravykye'yma rupi sábado rupi ға hoi ғajatykahai pe. A'ero ға apygi upa. ¹⁵ Igwete pevove'ga nhi'iği aherembikwatijaragwera pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Kirē ga nhi'iği ojipea pe aherembikwatijara pe. A'ea Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea okwatija hako. Aerē huvihava'ğa ғajatykahava pype ға imondoukari onhi'iğa Paulo'ğa pe.

—Pe ko orere'yjamo peko israelitasramo, ei ға ға pe. Pe'epotaramo avove'ğa pe ға moğitavo pe'ji ti ға pe a'ero, ei ға Paulo'ğa pe.

¹⁶ A'ero Paulo'ga po'ami onhipova'eğa tapenhi'iği ti javo. Igwete ga ei:

—Israelitasramo pehendu nhinhi'iğa pejjupa, ei ga. Pehendu ti judeus'ğarūiva'ero no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe no. Pehendu katu ti, ei Paulo'ga ға pe. ¹⁷⁻²⁰ Tamombe'u ti Tupana'ga pe me. Gaha rehe nhaneramonhava'ea ojiko hako. Tupana'ga omo'emo'ē ojive nhaneramonhava'ea hako. Aerē he'yjuhu hete quatrocentos e cinquenta Tupana'ga kwara mbo'ambo'ari, ei ga. A'ea rupi ga imomyrymbyryvi ahe ve ahe ruvame hajiheva'ea gwyri pe Egitopeva'ea gwyri pe po rimba'e. Igwete ga ahe rerurukari pea hugwi opopoakarimo, ei ga ға pe. He'yi kwara rupi quarenta kwara rupi Tupana'ga nhimomiranami aherokote'varuhua pe ahe ruvame ongae'yi me, ei ga. Igwete ga seteva'ea apitipitiukari aheruvihavava'ea ahereheva'ea reheve Canaãmeva'ea gwyri pe. Ahe moka'nhymbavirē ga ima'ema'ēi ahegwyruera imondomondovo nhaneramonhava'ea pe hako, ei Paulo'ga ға pe.

—Aerē Tupana'ga juizva'ea mongoi aheruvihavamo nhaneramonhava'ea pe ahe mbojopy'rupy'ruavo hako, ei Paulo'ga. Aerē ahe py'rovo Samuelva'ea ahe repiakatui Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea, ei ga. ²¹ Aerē nhaneramonhava'ea ruri javo Samuelva'ea pe: “Huvihavuhu'ga ore oropota ağwamo toremondomondo ti ga nde py'rovo,” ei ahe Samuelva'ea pe hako, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoi aheruvihavuhuro a'ero. Saulva'ea ko Quisva'ea ra'yra'ea Benjamimva'ea rymymimova'ea, ei ga. Igwete Tupana'ga Saulva'ea mongoukari aheruvihavuhuro he'yi kwara rupi quarenta kwara rupi, ei Paulo'ga ға pe.

²² —Aerē Tupana'ga ei: “Kiro ji Saul'ga pe'ai penduvihavuhua hugwi,” ei ga, ei ga. “Davi'ga Jessé'ga ra'yra'ga oko kiro penduvihavuhuro Saul'ga py'rovo,” ei ga. Daviva'ea mombe'gwovo Tupana'ga ei no: “Jipy'a ja hete ga Davi'ga. Gaha ti oko pa nhiremimbotarimova'ea rehe nehē,” ei Tupana'ga, ei Paulo'ga imombe'gwovo ға pe.

²³ —Daviva'ea rymymino'ga reki Tupana'ga omongouka nhanderekote'varuhua momboharamo heikwehe, ei ga. A'ereki ymya Tupana'ga e'i nhandere'yjava'ea pe israelitasva'ea pe: “Aerē ti ji Davi'ga rymymino'ga mongoukari pembopiro'yharamo nehē,” ei Tupana'ga, ei ga. Kiro Daviva'ea rymymino'ga tuhē Tupana'ga omongouka a'ero o'eagwera rupi katu. Ga ko Jesus'ga, ei Paulo'ga ga mombe'gwovo ға pe. ²⁴ Jesus'ga rura renonde João Batistava'ea israelitas'ğa moğitapavi jipi heikwehe, ei ga. “Perojijyi ti pejeaporoğita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei ahe. “A'ero po ti ji pe mobatizai nehē,” ei João Batistava'ea, ei Paulo'ga. ²⁵ Oporavykypavame Tupana'ga pe João Batistava'ea ei ға pe: “‘Ndehe ko Cristo,’ pe'ji po pe ji ve novia? Ji ko a'ea rūi,” ei João Batistava'ea ға pe, ei ga. “Emo po ti Cristo'ga uhu ji py'rovo nehē,” ei ahe, ei ga. “Ga ko huvihavuhuru hete. Ji ki a'e te okoteheva'ea,” ei João Batistava'ea heikwehe, ei ga.

²⁶ Igwete Paulo'ga ei ға pe no:

—Nhiirū, Abraãova'ea rymymino'a pe ji ei. Judeus'ğarūiva'ea pe ji ei no. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe, ei ga. Nhande ve Tupana'ga ombuhuruka onhi'iğa Jesus'ga ko pembopiro'yharamo oko javo! ei Paulo'ga ға pe. ²⁷ Jerusalémmeve'ğa nonhimombaragwahavi a'ea rehe raikwehe. Ǧanduvihava'ğa na jitehe no, ei ga. Onhi'iğame aherembikwatijara pe sábado nanani ға nonhimombaragwahavi reki Jesus'ga mombe'ua rehe, ei ga. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Jesus'ga mombe'ukatui reki ikwatija

hako novĩa. Nahã ahe ei ikwatija hako: “Ojukauka po ti ġa ga ereko te'varuhu nde javo,” ei ahe hako, ei ga. Jerusalémmeve'ġa ahe nhi'ĩpo'ru reki ġanduvihava'ġa pavëi. A'ereki ġa e te'varuhu Jesus'ga pe ga jukauka, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ Ga jukapotarame ġa hekatehei garekote'varuhua hepiage'yma novĩa. A'erorame tehe ġa ei reki Pilatos'ga pe: “Ejukauka tuhë ti ga,” ei ġa ga pe, ei Paulo'ga. ²⁹ Ahe omombe'u pa gajukaaġwama ikwatijanhoġwenondeavo hako. Ģa ahe nhi'ĩpo'ru pa reki ga jukavo, ei ga. Kirë ojipe'ġa Jesus'ga ra'oa mbojyvi yva hugwi. Igwete ġa gara'oa rerohoi itaruvihavuhua kwaruhua pype herokiavo inoġa. ³⁰ Emo Tupana'ga ga mbogwera reki gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. ³¹ Kirë Jesus'ga jipiukaukari ġa pe – kiroki ġa oho Galiléia hugwi ga rupi ogwovo Jerusalém me gamanoa renonde. He'yi ġa kiri ga repiagawera rupi ga kweravirë. Ģahã kiro ga mombe'umbe'u israelitas'ġa pe a'ero, ei ga.

³² —Oro ore oromombe'u pyryheteve'ea pe me, ei Paulo'ga. Ymya Tupana'ga e'i nhaneramonhava'ea pe hako: “Nahã po ti ji ga mongoukari nehë,” ei ga, ei ga. ³³ Kiro na tuhë reki nhande ve aherymyminoa pe. A'ereki o'eagwera rupi katu Tupana'ga Jesus'ga mongouka ga mbogwera gamanoa hugwi, ei Paulo'ga ġa pe. A'ea jitehe ahe omombe'u ikwatija hako. Salmo dois aherembikwatijara rera, ei ga. Ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga pe.

“Ndehe ko jira'yra.

Kiroġwe ji nhimongoukari nderuvamo,” ei ga.

Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁴ —Jesus'ga mbogwerava pe Tupana'ga ei no. Gamanoa'jave'yma pe ga ei no, ei ga. Igwete Tupana'ga ei:

“Amombyry po ti ji pe me nehë,” ei ga.

“Pyryheteve'ea ji amombe'u Davi'ga pe hako a'itituhëva'ea.

A'ea po ti imombyryvaġwama pe me nehë,” ei Tupana'ga Jesus'ga pe, ei ga.

³⁵ Iru'ĩa Daviva'ea okwatija imombe'gwovo onhi'iġa Tupana'ga pe, ei Paulo'ga. Nahã ahe ei ga pe:

“Nde po ti neremonemahivukari ejiheve'ga pyryheteve'ga
ga manorame nehë,” ei ahe ikwatija hako, ei ga.

³⁶ —Daviva'ea nonhimombe'ui javo, ei Paulo'ga. A'ereki Daviva'ea opoko na'ë ojupiva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo. Aerë ahe manoi. A'ero aheryjyava'ea ahera'oa rerohoi inoġa aheramonhava'ea ypyvo, ei ga. Kirë inemahivamo ahera'oa upa a'ero. ³⁷ Jesus'ga ra'oa ki a'e te ninemi, ei ga. A'ereki Tupana'ga ga mbogwera. Aerë Jesus'ga nomanoa'javi a'ero avuirama, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁸ —Nhiirü, pekwha ti a'ero, ei ga. Jesus'ga rehe ore imombe'ui pe me pendekote'varuhua mombora. ³⁹ Ga rehe pejikogame po ti pe piro'yro pejikote'varuhua hugwi, ei ga ġa pe. Hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. Pejikogame jate Jesus'ga rehe po ti pe piro'yro jugwi nehë, ei Paulo'ga ġa pe. ⁴⁰ Penhimboko'i ti a'ero tapepo'ruyme ti hahyva'ea nehë, ei ga. A'ereki nanongara pe ahe e'i hako – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde aerëva'ea. Nahã ahe ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako:

⁴¹ “Pehendu ti, a'e ji pe me.

A'ereki pe pe'e te'varuhu nhinhi'iġa pe,” ei ahe.

“Penhimomby'a ti penhimanomo nehë.

A'ereki ji a'apo ahemonhimomby'ava'ea kiro.

Po ti ġa imombe'ui pe me nehë,

ndaperoviarihu po ti pe nehë,” ei ahe Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwovo hako, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴² Aerë Paulo'ġa horame ġajatykahava hugwi kiro ġa nduri javo ġa pe:

—Iruĩa rupi sábadu rupi pemombe'ua'ja ti ore ve nanongara jitehe nehë, ei ġa ġa pe.

—Kwa, ei Paulo'ġa ġa pe.

⁴³ Igwete judeus'ğa hopavi a'ero ojatykahava hugwi. Igwete ға hoi Paulo'ğa ndupi onhimongyavo ға pavēi – kiroki ға onhimongo judeusramo. A'ero Paulo'ğa nhi'iği ға pe.

—Igwawigwawete ti pejiko Tupana'ga remimombyryva rehe, ei ға ға pe.

⁴⁴ Irūa rupi sábadu rupi cidadepeve'ğa nhaporemu gwerevi ға jatykai onhimongyavo. —Torohendu ti Tupana'ga nhi'iğa mome'ua, ei ға.

⁴⁵ Emo judeus'ğa onhimyrō hete Paulo'ga rehe hepiagame he'yjuhuve'ğa hoa ga pyri. Nurā Paulo'ga ға mbo'erame ға etehei ga pe.

—Mbehea ga omombe'uuhu, e'i tehe ға.

Igwete ға Paulo'ga mbotegwetei. ⁴⁶ Paulo'ga ndopojihuvi reki ға Barnabé'ga pavēi. Igwete Paulo'ğa ei ға pe:

—Tupana'ga e'i: “Judeus'ğa na'ē po ғwendu nhinhi'iğa hamo,” ei ga, ei ға ға pe. Nurā ore imombe'ui a'ea pe me na'ē novīa. Emo pe ndaperoviapotari reki Tupana'ga nhi'iğa, ei ға ға pe. Pe'ji po pe: “Ndapyryvi po ore hoi orojupa Tupana'ga pyrie'ymi nehē.” Pe'ji po pe a'ea. Nurā po ti ore hoi imombe'gwovo kiro judeus'ғarūive'ğa pe a'ero nehē, ei Paulo'ğa ға pe. ⁴⁷ A'ereki nahā orepojykaharete'ga ore mondouka javo ore ve:

“Oromongo ji nde israelitas'ғarūive'ğa ndyapehava'java'ero

teremomytu'ē ti ға'akaği pe ikwahavuka ға pe nehē,” ei Tupana'ga.

“Ǵandekote'varuhua mombora po ti nde ikwahavukari vyakotyve'ğa pe nhaporemu nehē,” ei ga, ei Paulo'ğa.

⁴⁸ Israelitas'ғarūive'ğa judeus'ғarūive'ğa henduvame Paulo'ğa nhi'iğa ға ndoryndoryvamo a'ero. Igwete ға imbohetei Tupana'ga nhi'iğa. A'ero ға jikogi Jesus'ga rehe – kiroki ға pe Tupana'ga e'i nhoğwenonde ғahā po ti oko ji pyrie'ymi nehē javo.

⁴⁹ Igwete ға imombe'umbe'ui nhandepojykaharete'ga nhi'iğa imonhimoanhana ғagwyrā rupi nhaporemu. ⁵⁰ Emo judeus'ğa omomymomyi akwaimbae'ğa huvihava'ğa cidade pe. Judeus'ğa omyomyi kunhangwera'ğa no imbateve'ğa – kiroki ға ojiko Tupana'ga rehe novīa. Igwete judeus'ğa ға momymomyi ға mongote'varuhuvavo Paulo'ğa pe. A'ero ға Paulo'ğa mondoahai ogwyrā hugwi ға mondovo. ⁵¹ Ohorame Paulo'ğa ihyvi opya otimbuguhua mondurunduruga jugwi. Nahā ға hepiukari pevove'ğa ndekote'varuhua ihyvame opya. Igwete Paulo'ga hoi cidade de Icônio pe Barnabé'ga pavēi. ⁵² Emo Antioquia pe Jesus'gareheve'ğa horyory upa. Igwete Tupana'ga ra'uva ға pojykahetei okovo ға moiruamo.

14

Paulova'ea oho Icônio pe

¹ Na jitehe ға pe ға horame Icônio pe. Paulo'ga oho judeus'ğa jatykahai pe Barnabé'ga pavēi. Pevo ға Jesus'ga mome'umbe'ukatui ға pe. Nurā he'yjuhuve'ğa jikogi Jesus'ga rehe judeus'ğa judeus'ғarūive'ğa pavēi. ² Emo judeus'ğa – kiroki ға ndojikopotari Jesus'ga rehe – ға omomymomyi judeus'ғarūive'ğa oko te'varuhu Paulo'ğa javo ға pe. Ǵa nhi'iğaykaro ғwaramo judeus'ғarūive'ğa nhimboahitehei Jesus'gareheve'ğa pe a'ero onhimongyavo. ³ He'yi Paulo'ğa kiri pevo. Ndopojihuvi reki ға ға nhandepojykaharete'ga mome'gwovo pevove'ğa pe.

—Jesus'ga omombyry hete nhande ve, ei ға ga mome'gwovo jipi.

A'itituhēva'ea ғanemimombe'ua. Nurā Jesus'ga japoukari ahemonhimomby'ava'ea Paulo'ğa pe. A'ereki Jesus'ga e'i: “A'ea repiagame po ti ға ei nehē: ‘A'itituhēva'ea reki Jesus'ga remimombyryva mome'ua,’” ei ga. ⁴ Cidadepeve'ğa ndeaporoğita ojoatyvi a'ero. He'yive'ğa oho Jesus'ga moirūhara'ğa nhi'iğa rupi Paulo'ğa nhi'iğa rupi. Jara'ға oho judeus'ğa nhi'iğa rupi onhimongyavo.

⁵ Aerē judeus'ğa judeus'ғarūive'ğa monhi'iği upa. Gwuvihava'ğa pavēi ға ei:

—Xajigwarai ti Paulo'ğa ndehe ға apiapiavo nehē, ei ға ojohupe.

⁶ Igwete Paulo'ğa ikwahavipei ғanhimbohovajara ojihe. A'ero ға ka'nhyimi ға hugwi ogwovo cidade de Listra pe cidade de Derbe pe no Licaôniapeve'ğa gwyrā pe. Ojipe'ға

gwyri pe ġa hoi no – kiroki ġagwyrā Licaônia atima. ⁷ Ohoohorame ġa pyryva'ea mombe'ui ġa pe pevo Jesus'ga mombe'gwovo.

Paulova'ea oho Lистра pe

⁸ Ġa horame Listra pe Paulo'ga Jesus'ga mombe'ui pevove'ġa pe. Igwete ga reni Paulo'ga nhi'iġa renduva ipyka'nauhūve'ga. Tegwete gapo'āhava. A'ereki ga na tuhē o'a. ⁹ Kiro ga reni Paulo'ga nhi'iġa renduva a'ero. Henduvame Jesus'ga mombe'ua ga ei oyvyteri pe: “Jesus'ga po ti ji mopo'ā a'ero naerū.” Paulo'ga gwepia katu ga ikwahava gareaporoġita. ¹⁰ Igwete ga eahyahi ga pe:

—Epo'aġatu, ei Paulo'ga ga pe.

Kiro ipyka'nauhūve'ga po'ami a'ero opoopoa ogwovo.

¹¹ Pevove'ġa gwepia Paulo'ga ga mopo'aġaturame. Nurā ġa hapukapukai onhi'iġimo. E'i tehe reki ġa Paulo'ġa mombe'gwovo.

—Yvagipeve'ġa onhimongo yvyakotyva'ero ojyva nhande koty, e'i tehe ġa ġa pe.

Paulo'ġa ndokwahavi reki ġa etehea ojive. A'ereki hajihe pevove'ġa nhi'iġa. ¹² Igwete ġa hapukapukai javo Paulo'ġa pe: “Ġa ko yvagipeve'ġa aheremimbohete'hara'ġa.” Barnabé'ga pe ġa etehei: “Ga ko Júpiter'ga huvihavuhete'ga.” Paulo'ga pe ġa etehei: “Ga ko Mercúrio'ga. A'ereki ga omombe'umbe'u mbatera,” ei ġa.

¹³ Igwete ġa Paulo'ġa mbohete potari. A'ero mbatera kwava'ēhara'ga heruri yuranuhūa heno'ama ġajatykahava pyri – a'ea pevo u cidade ypyvo. A'ereki a'ea pype ġa ojatykatyka jipi Júpiter'ga mboheteavo. Kiro ikwava'ēhara'ga – gaha ojuka mbatera ikwava'eġa Júpiter'ga pe jipi – kiro ga heruri jurukwara pyri yuranuhūa heno'ama imbojigwakava reheve ipoty'riva'ea reheve. A'ero ga ijukapotari pevove'ġa pavēi ikwava'eġa Jesus'ga moirūhara'ġa pe Paulo'ġa pe. A'ereki ġa ġa mbohete pota ġa ko yvagipeve'ġa javo tehe.

¹⁴ Ikwahavame Paulo'ġa ndovy'ahetei okovo. Nurā ġa imbotararagi opira tapenoġi yvagipeve'ġa ore rehe javo ġa pe. Igwete ġa nhani ġapyteri pe o'eahyahiva ġa pe.

¹⁵ —Maranuhūrame pe ore mboheteuhui? Tupana'ga jate ti pembohete, ei Paulo'ġa ġa pe. A'ereki ore yvagipeva'ea rūi. Pe javijiteheva'ea ko ore, ei ġa ġa pe. Igwete ore ruri pyryva'ea imombe'gwovo pe me novīa taperojjy ti pendeaporoġita javo. Pepohi ti Tupana'garūiva'ea hugwi, oro'e ore pe me, ei ġa. Tupana'ga rehe jate ti pejiko aġwamo omanoe'ýve'ga rehe. A'ereki gaha oapo yvaga, vyva, ypiahua. Yvyakotyva'eareheva'ea ga oapo pa po rimba'e, ei ġa ġa pe. ¹⁶ Ymya Tupana'ga ei: “Na ġa ndekoi jate na'ē ġwemimbotarimova'ea rehe a'ero judeus'garūive'ġa,” ei ga, ei ġa. ¹⁷ Emo Tupana'ga gwepiuka gweporoġita pe me. A'ereki ga ombuhu pyryva'ea pe me jipi, ei ġa. Amana ga omongy pe me yvaga hugwi. Ombohoryory ga penemitymipyra i'ahava rupi, ei ġa. Mbatera ga ombuhuruka pe me pe'u javo. A'ero ga pe mbohoryoryvi jipi, ei ġa ġa pe.

¹⁸ Paulo'ġa nhi'iġa renduvame vehevi ġa ikwava'embotari yuranuhūa Paulo'ġa pe timbohete ġa javo novīa. Emo Paulo'ġa ndojukaukari reki ġa pe.

¹⁹ Aerē judeus'ġa nduri Listraveve'ġa pyri. Antioquia hugwi ġa nduri Pisídiaveve'ġa gwyrā hugwi. Icônio hugwi ġa nduri no. Igwete ġa ei ġa pe:

—I'mbe hete Paulo'ga pe me, e'i tehe ġa. Tiapiapi ga, ei ġa.

Igwete ġa ġa mbopogwei Paulo'ga apiavo ga rerohyryryga cidade hugwi ga reja. “A'ereki ga omano,” ei ġa ojohupe novīa. ²⁰ Emo Jesus'gareheve'ġa oatima ga o'ama. Kiro ga po'ami reki ojyva cidade pe ġa ndupi. Ko'emame Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Barnabé'ga pavēi.

Paulova'ea ojivy Antioquia pe

²¹ Igwete Paulo'ġa imombe'ui pyryva'ea Jesus'ga mombe'gwovo Derbepeve'ġa pe. A'ero ġa he'yive'ġa mbojikogukari Jesus'ga rehe ġa nderekovo. Aerē ġa jivyri Listra pe. Aerē ġa jivyri Icônio pe. Aerē ġa jivyri Antioquia pe Pisídiaveve'ġa gwyrā pe. ²² Ohoohorame Jesus'gareheve'ġa pyri ġa ġa mbojikhetei Jesus'ga rehe. Igwete ġa ei ġa pe:

—Pejikoge'yimi ti Jesus'ga rehe, ei Paulo'ğa. Ga rehe nhandejikoga ġwaramo po ti ojipe'ğa jigwarai nhande rehe nehẽ novĩa, ei ġa. Penhimomirana ti jupe a'ero Tupana'gareheva'ero. A'ereki na tuhẽ na'ẽ. Emo po ti aerẽ nhande hoi Tupana'ga pyri nhandejupa nehẽ, ei ġa ġa pe.

²³ Paulo'ğa ombojoapiapi ojogwerogwovo Jesus'gareheve'ğa pyri a'ero javo ġa pe. Ohorame ġa pyri Paulo'ğa ġapyteripeve'ğa mo'emo'ei toko ti ġa Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa javo. A'ero Paulo'ğa nhi'iġi Tupana'ga pe i'ue'yima.

—Ereko katu ti ġa. A'ereki ġa ojiko nde rehe, ei ġa opojykaharete'ga pe.

²⁴ Aerẽ Paulo'ğa hoi Pisídiapeve'ğa gwyrã rupi. Aerẽ ġa hoi Panfíliapeve'ğa gwyrã pe. ²⁵ Cidade de Perge pe ġa hoi Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Aerẽ ġa hoi cidade de Atália pe. ²⁶ Pevo ġa avi itayharuhua pype ogwovo. Igwete ġa jivyri Antioquia pe jitehe – kiroki Síriapeve'ğa gwyrãpeve'ea – perope Jesus'gareheve'ğa e'i ypy Tupana'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ğa pe ġa horame oporavykyavo nde ve,” e'i ypy ġa ga pe pevo ikwehe.

Oporavyky pa ġa Jesus'ga mombe'gwovo a'ero. ²⁷ Igwete ġa jivyri kiro pevo. Ovahe-mame ġa hoi Jesus'gareheve'ğa nderojatykavo imombe'upava ġa pe ohoagwera.

—Nahanahã Tupana'ga nhimoirũukari ore ve ġa pokogauka jipi, ei ġa ġa pe. Tupana'ga ombojikoguka judeus'ġarũive'ğa Jesus'ga rehe kiro, ei Paulo'ğa imombe'gwovo ġa pe.

²⁸ He'yjuhu ġa kiri pevo Jesus'gareheve'ğa pyri a'ero.

15

Ojatyka ahe Jerusalém me

¹ Aerẽ ko ojipe'ğa nduri ogwyrã hugwi Judéia hugwi judeus'ğa. Antioquia pe ġa nduri Jesus'gareheve'ğa pyri ġa mbo'eavo. Igwete ġa ei ġa pe:

—Moisésva'ea ahe mbo'e ymya hako, ei ġa. Nahã ahe ei akwaimba'eva'ea pe po raka'e: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ahe, ei ġa. Nurã ore ei kiro pe me no: Po ti pe napehendukatui Moisésva'ea nhi'iġagwera pejikytiukare'yima, a'ero po ti pe ndapehoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ, e'i tehe ġa ġa pe.

² —Avi na rui, ei Paulo'ga ġa pe Barnabé'ga pavëi.

A'ea rehe Paulo'ğa judeus'ğa nhi'iġayvahetei ja'javo ġa pe. Nurã pevove'ğa ei ojohupe:

—Tikwaha katu ti a'ero. Timondo ti Paulo'ğa Jerusalém me, ei ġa. Ojipe'ğa ti toho ġa ndupi no. A'ero po ti ġa hoi Jesus'ga moirũhara'ğa pyri Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa pyri nehẽ henduva ġanhi'iġa, ei ġa. A'ereki jara'ğa e'i: “Ojikytiukare'yimame po ti judeus'ġarũive'ğa ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri avuirama nehẽ,” ei ġa, ei ġa. Tikwaha ti Jerusalémmeve'ğa nhi'iġa a'ea rehe a'ero Paulo'ğa ndurame imombe'gwovo nhande ve nehẽ, ei ġa ojohupe.

—Kwa, ei jara'ğa.

³ A'ero Jesus'gareheve'ğa Paulo'ğa nderohoi pea rupi ġa mondovouka. Igwete ġa hoi Feníciapeve'ğa gwyrã rupi. Samariapeve'ğa gwyrã rupi ġa hoi no. Ohorame ġa hoi Jesus'gareheve'ğa pyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Judeus'ġarũive'ğa ojiko Jesus'ga rehe kiro nhande javijitehe, ei ġa ġa pe.

Ġamombe'ua Jesus'gareheve'ğa mbohorypavukari a'ero.

⁴ Aerẽ Paulo'ğa vahemi Jerusalém me. Igwete Jesus'gareheve'ğa ndoryndoryvamo ġandura rehe gwepiakatuhara'ğa pavëi Jesus'ga moirũhara'ğa pavëi. Igwete Paulo'ğa imombe'upavi ġa pe.

—Nahanahã Tupana'ga nhimoirũukari ore ve, ei ġa. Nurã judeus'ġarũive'ğa jikogi Jesus'ga rehe kiro a'ero, ei ġa imombe'gwovo ġa pe.

⁵ A'ero fariseus'ğa po'ami ġapyteri pe. Ġa ko Jesus'gareheve'ğa no. Igwete ġa po'ami javo.

—Judeus'ġarũive'ğa po ojikytiuka hamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo hamo, ei ġa. Pe'ji po pe ġa pe a'ero hamo, ei ġa jara'ğa pe.

⁶ A'ero Jesus'ga moirũhara'ğa jatykai Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuhara'ğa pavëi upa. —Marã po ti nhande ei a'ea pe naerũ? ei ġa javo ojohupe.

⁷ Kiro ġa nhomonhi'inhi'ihetei a'ea rehe upa. Aerē Pedro'ga po'ami javo ġa pe.

—Nhiirū, pekwha pe Tupana'ga nhi'iġagwera ji ve ikwehe. Ji ko pepyteripeva'ea, ei Pedro'ga. Igwete Tupana'ga ei ji ve: “Ndehe ti emombe'u pyryva'ea judeus'ġarūive'ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo tohendu ti ġa javo. A'ero po ti ġa jikogi Jesus'ga rehe nehē,” e ko ga ji ve ikwehe, ei Pedro'ga ġa pe. Igwete ji Jesus'ga mombe'ui ġa pe. ⁸ Ġa ji rendukaturame Tupana'ga ei: “Pyry hete ġajikoga Jesus'ga rehe kiro judeus'ġarūive'ġa,” ei ga. A'ereki ga okwaha pa ahereaporoġita okovo, ei Pedro'ga. Nurā ga imondoi gwa'uva ġa pyri, ei Pedro'ga. Pehepia ko ga imbuhuri na'ē gwa'uva nhande ve ikwehe. Na jitehe kiro ga imondoi a'ea judeus'ġarūive'ġa pe no, ei ga. ⁹ Tupana'ga pe ore judeusramo ojo'jajo'ja judeus'ġarūive'ġa pavēi, ei ga. Omombo ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi ikwehe. Na jitehe ġa hugwi ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame Jesus'ga rehe, ei Pedro'ga ġa pe. ¹⁰ Maranuhūrame pe Tupana'ga mbokweraipotari kiro a'ero? ei ga. Pepotaruhu pe judeus'ġarūive'ġa mbopiro'ye'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novīa, ei ga ġa pe. Nhaneramohava'ea nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera raka'e. Nhande na jitehe nihendukatupavi a, ei ga. Maraname pe euhui judeus'ġarūive'ġa pe naerū tohendu katu ti ġa a'ea javo, ei ga ġa pe. ¹¹ Nahā reki nhande ei: Jesus Cristo'ga remimombyryva ġwaramo nhande ve Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui. Na jitehe garemimombyryva ġwaramo judeus'ġarūive'ġa pe Tupana'ga ġandeaporoġita mbopyahui no, ei Pedro'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹² A'ero ġa nonhi'iġa'javi onhimongyavo. Kiro Paulo'ga imombe'umbe'ui ġa pe ohoagwera Barnabé'ga pavēi.

—Tupana'ga oapouka ore ve ahemonhimomby'ava'ea judeus'ġarūive'ġa pyteri pe ikwehe, ei ġa ġa pe.

¹³ Paulo'ga imombe'upavirē kiro Tiago'ga ei ġa pe no:

—Nhiirū, pejapyaka ti nhinhi'iġa rehe, ei ga ġa pe. ¹⁴ Simāo Pedro'ga omombe'u pe me Tupana'ga aġataruhua judeus'ġarūive'ġa ndehe. Tupana'ga gwepiukarypy o'aġataruhua ġa ndehe he'yive'ġa mo'emo'eamo ojiheva'ero, ei Tiago'ga ġa pe. ¹⁵ Nanongara pe tuhē ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ei hako, ei ga. Omombe'u ahe Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako.

¹⁶ “Ymya ko Daviva'ea aheruvihavamo oko hako.

Aerē ahana'ja ahepy'rovova'ea,” ei Tupana'ga.

“Aerē ti ji jivyri nehē.

Jijivyra'javame po ti ji ġa mbojatykaa'javi nehē ġanduvihavamo nehē,” ei ga.

¹⁷ “Nahā po ti jara'ġa nhaporemō judeus'ġarūive'ġa ji rekari okovo ji rehe nehē

– kiroki ġa ji amo'emo'ē jijiheva'ero,” ei Tupana'ga.

¹⁸ “Porō ji ei jitekovo.

Jihi akwahavuka nanongara ymya hako,” ei ga.

Nahā ahe omombe'u ikwatija Tupana'ga nhi'iġa hako, ei Tiago'ga imombe'gwovo ġa pe.

¹⁹ Igwete Tiago'ga ei no:

—Nurā jiji a'e pe me kiro: Xa'eyme ti ġa pe: “Tojikytiuka ti ġa.” Xa'eyme ti a'ea judeus'ġarūive'ġa pe – kiroki ġa gwerojijyi gweaporoġita kiro ojikoga Tupana'ga rehe, ei ga.

²⁰ —Nahā tikwatija javo ġa pe:

“Tape'ui ti ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohethara pe,” xa'e ġa pe, ei ga.

“Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa,” xa'e ġa pe.

“Tape'ui mbiara hekoa ipore'ymame jugwi.

Hekoa tape'ui no.”

Nahā ti xa'e ġa pe ikwatija nehē, ei Tiago'ga ġa pe. ²¹ A'ereki nanongara rehe Moisésva'ea ombo'e ahe hako, ei ga. Sábado rupi judeus'ġa hoi ojatykahai pe jipi imonhi'iġa

ikwatijara pe Moisésva'ea remimbo'eagwera pe. Cidades pe nhaporemō ġa imombe'ui a'ea ymya hako. Kiromo jitehe no, ei Tiago'ga ġa pe.

Okwatija ahe imondovouka judeus'ġarūiva'ea pe

²² Kiro Jesus'ga moirūhara'ġa nhomonhi'imbavi Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavēi jara'ġa pavēi no Jesus'gareheve'ġa. Igwete ġa ei ojohupe:

—Timondo ti mokonha'ġa Antioquia pe a'ero tomombe'u katu ti ġa nhanenhi'iġa ġa pe, ei ġa. Paulo'ga rupi po ti ġa hoi Barnabé'ga rupi, ei ġa.

—Kwa, ei jara'ġa.

Igwete ġa ġa mo'ēi ojipytera hugwi. Huvihava'ġa ġa ġa mo'ēi Silas'ga Judas'ga no. Ojipea ko Judas'ga rera Barsabás. ²³ Igwete Jesus'gareheve'ġa ikwatijari imondovo Judas'ġa pe togweroho ti ġa javo. Nahā ġa ikwatijari inoġa:

“Kiro ore ikwatijari pe me. Jesus'ga moirūharamo orokwatija Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavēi,” ei ġa ikwatija.

“Pe ko judeus'ġarūiva'ero peko novīa. Emo nhande xanhomoirūirū aġwamo nhandejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe,” ei ġa. “Igwete pe nduvi Antioquia pe. Jararamo pe nduvi Síriapeve'ġa gwyri pe Cilíciapeve'ġa gwyri pe no. Pe me nhaporemō ore ikwatijari imondovouka orenhi'iġa a'ero,” ei ġa ikwatija ġa pe.

²⁴ “Orepyteripeve'ġa oho pe pyri heikwehe. Omomyi ġa pepy'a onhi'iteheavo pe me. Emo ore noromondoukari reki ġa pe pyri. Ojiroho tehe ġa heikwehe,” ei ġa ikwatija ġa pe. ²⁵ “Nurā ore jatykai oronhomonhi'iġa orojupa. Igwete ore ei: ‘Timo'ē ti mokonha'ġa mondovouka judeus'ġarūive'ġa pyri Paulo'ġa ndupi,’ oro'e ore orojohupe,” ei ġa. “Oroarō hete memei ore Paulo'ga Barnabé'ga no. ²⁶ Ndopojihuvi ġa omanoa nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo Jesus Cristo'ga mombe'gwovo jipi,” ei ġa. ²⁷⁻²⁹ “Kiro ore mokonha'ġa mo'ēi ġa mondovo Paulo'ġa ndupi a'ero. Judas'ga ore oromondo. Silas'ga oromondo no. Tomombe'u katu ti ġa orenhi'iġa pe me orerembikwatijara,” ei ġa ikwatija ġa pe.

“Kiro ore ei pe me a'ero: Tape'ui ġambatera ġa ikwava'eġame ha'angava pe ġwemimbohethara pe. Hekoa tape'ui no. Mbiara tape'ui ġa ipore'ymame hekoo jugwi. Taperekoi ojipe'ġa nembireko'ġa. A'ea pe jate oro'e ore ikwatija pe me. Ojipea pe ndoro'ei a'ero,” ei ġa ġa pe. “A'ereki pyry ore ve oro'ee'yma pe me. Pyry Tupana'ga ra'uva pe no,” ei ġa. “Pehendu katu po pe orenhi'iġa a'ero hamo.

Ki rupi a'ero.”

³⁰ Nahā ġa ikwatijari judeus'ġarūive'ġa pe inoġa. Igwete ġa imondoi ġwembikwatijaragwera Judas'ġa pe togweroho ti ġa ġa pe javo. A'ero Judas'ġa herohoi pea rupi Antioquia pe. Ovahemame ġa Jesus'gareheve'ġa nderojatykai imondovo ikwatijara ġa pe. ³¹ Igwete pevove'ġa nhi'iġi jupe. A'ero ġa ndoryndoryvamo omoġita repiaga.

³² Igwete Judas'ga nhi'inhi'iġi ġa pe Silas'ga pavēi ġa moġitavo no. A'ereki ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo tuhē oko no. Igwete ġa Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero ġa mbohoryva.

³³⁻³⁵ Opytaahi'vi Judas'ga pevo. Aerē ġa ei Jesus'gareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ore jivyri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri a'ero. A'ereki ġa ore mbuhuruka avo ikwehe.

—Pejivy ti a'ero ġa pyri, ei ġa ġa pe.

Emo Paulo'ga opyta Antioquia pe okovo Barnabé'ga pavēi. He'yive'ġa pavēi ġa pevove'ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe.

Paulova'ea onhomboja'o Barnabéva'ea pavēi

³⁶ Aerē Paulo'ga ei Barnabé'ga pe:

—Xajivyra'ja ti Jesus'gareheve'ġa ndepiaga. Timbojoapiapi pa ti cidades nehê – perope nhande timombe'u ġa pe nhandepojykaharete'ga nhi'iġa ikwehe, ei Paulo'ga ga pe. Tihepia ti ġajikoga Jesus'ga rehe aġwamo, ei ga ga pe.

³⁷—Kwa, ei Barnabé'ga. Xahoa'ja ti ġa ndepiaga. Tiroho ti João Marcos'ga nhandejupi, ei ga ga pe.

³⁸—Tirohoyme ti ga, ei Paulo'ga. Opohi ga nhande hugwi Panfíliapeve'ġa gwyri pe ikwehe. A'ero ga ndohoa'javi nhande rupi Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ikwehe, ei ga ga pe.

³⁹—Tiroho jate ti ga nhandejupi, ei Barnabé'ga ga pe.

Igwete ġa nhomonhi'iġayvahetei ga rehe. A'ero ġa nhomboja'ogi ojohugwi ogwovo. Barnabé'ga gweroho João Marcos'ga ojupi ga rero'ava itayharuhua pype. Chiprepeve'ġa gwyri pe ġa hoi a'ero ogwovo.

⁴⁰Paulo'ga ki a'e te gweroho Silas'ga ojupi ga rerogwovo. Ġa horame Jesus'gareheve'ġa ei ġa pe:

—Tupana'ga ti tomomyry pe me pe nderekovo katu, ei ġa Paulo'ġa pe.

⁴¹Igwete Paulo'ġa hoi Síriapeve'ġa gwyra rupi Cilíciapeve'ġa gwyra rupi no. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus Cristo'ga rehe.

16

Timóteova'ea oho Paulova'ea rupi

¹Aerē Paulo'ga hoi cidade de Derbe pe Silas'ga pavēi. Aerē ġa hoi cidade de Listra pe. Pevo Paulo'ga Timóteo'ga repiagi. Igwete ga ei taroho ti ga jijupi javo. Timóteo'ga ko Jesus'gareheve'ero oko. Gayhēa na jitehe no. Hēa ko judeuramo oko no. Gapo'ria ki a'e te judeu rūi.

²—Pyry hete ko Timóteo'ga, e'i pa Jesus'gareheve'ġa ga pe Listrapeve'ġa Icóniopeve'ġa no.

³Igwete Paulo'ga ei taroho ti ga javo.

—Xaho ti ji rupi ji moiruamo, ei ga Timóteo'ga pe.

—Aho ti nehê, ei Timóteo'ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ikytiukari Timóteo'ga rakwanha pira garerohoa renonde. A'ereki pevo judeus'ġa okwaha Timóteo'ga po'ria. Ahe ko judeu rūi. Nurā ko ahe ndokytiukari gwa'yra'ga gapita'ngia. “Nde jikytiukare'ymame po ti judeus'ġa noarōi nehê,” ei Paulo'ga Timóteo'ga pe. Igwete Paulo'ga ga kytiukari na'ē a'ero ga rerogwovo ojupi.

⁴Imbojoapiapirame cidades ġa hoi Jesus'gareheve'ġa pyri. Igwete ġa imombe'umbe'ui ġa pe Jerusalémmeve'ġa nhi'iġagwera.

—“Nahanahā ti peko,” ei Jesus'ga moirūhara'ġa javo pe me Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pavēi, ei Paulo'ġa imombe'gwovo ġa pe. Pejapyaka katu ti ġanhi'iġa rehe a'ero, ei ġa ġa pe.

⁵Nahā ko ġa Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe a'ero. Igwaigwavete ko ojipe'ġa jikogi ga rehe jipi.

Tupana'ga gwepiuka Macedôniapeve'ea Paulova'ea pe

⁶Aerē Paulo'ġa ei ojohupe novia:

—Xaho ti Ásiapeve'ġa gwyri pe imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa ġa pe, ei ġa.

Emo Tupana'ga ra'uva nomondoukari ġa pevo. Kiro ġa hoi Frígiapeve'ġa gwyra rupi a'ero Galáciapeve'ġa gwyra rupi ogwovo. ⁷Ġa horame Mísiapeve'ġa gwyra pyri Paulo'ġa ei ojohupe:

—Xaho Bitíniapeve'ġa gwyri pe kiro, ei ġa novia.

Emo Jesus'ga ra'uva nomondoukari ġa pevo. ⁸Nurā ġa hoi Mísiapeve'ġa gwyra rupi ovahema cidade de Trôade pe. ⁹Ypytunimo Paulo'ga Macedôniapeve'ġa gwyrípeve'ga repiagi okiri pe. Igwete ga nhi'iġi Paulo'ga pe o'ama.

—Herejo tuhê oregwyri pe Macedônia pe ore pokoga, ei ga ga pe.

¹⁰Kirē Paulo'ga imombe'ui ġwembiepiaga ore ve. A'ero ore ei:

—Xaho ti Macedônia pe a'ero Jesus'ga mombe'gwovo pevove'ğa pe. A'ereki Tupana'ga nhande mondo pota kiro ğa pyri, oro'e ore orojohupe.

(Jihi Lucas aho ğa ndupi no ikwehe.) Kotihĩ ore imboavujikweri mbatera hero'ava itayharuhua pype herogwovo a'ero.

Lídiava'ea ojiko Jesus'ga rehe

¹¹ Igwete ore herohoi imoanhana Trôade hugwi. Igwete ore herohoi ypa'ouhũa rehei katu Samotrácia rehei katu. Ko'emame ore herohoi cidade de Neápolis pe. ¹² Pea hugwi ore hoi orokovo pea rupi Macedôniapeve'ğa gwyri pe. A'ero ore vahemi cidade de Filipos pe. Filipos ko huvihavuhu pevo Macedôniapeve'ğa gwyri pe. Cidade de Romahugwive'ğa ko pevo u Filipos pe onhimongyavo. A'ero ore vahemi Filipos pe. Mbohapyrete'i ore kiri pevo oropytavo.

¹³ Sábado rupi ore ei orojohupe:

—Xaho ti cidade hugwi yhya rembe'yi pe nhandejupa. Pevo po judeus'ğa hoi jipi onhi'iğa Tupana'ga pe, oro'e ore orojohupe.

A'ero ore hoi kunhangwera'ğa nhimono'oğa repiaga. A'ero ore apygi Jesus'ga mombe'gwovo ğa pe. ¹⁴ Igwete Lídiáhẽa henduvi orenhi'iğa oina. Hẽa ko cidade de Tiatirahugwiva'ero. Ipiğwağuhũva'ea hẽa oma'ema'ẽ jipi itambere'ia pyhyga. Ojiko hete hẽa Tupana'ga rehe. Igwete hẽa henduvi Paulo'ga nhi'iğa. A'ero Tupana'ga imomytu'ẽi hẽa'akaği pe toko ti hẽa Paulo'ga nhi'iğa rupi javo. ¹⁵ Aerẽ ore hẽa mobatizai a'ero. Ore hẽarongapypeve'ğa mobatizai no. Aerẽ hẽa ei ore ve:

—Pekwaha pe kiro jijikoga nhandepojykaharete'ga rehe, ei hẽa. Nurã pejijo tuhẽ nhironga pype pejiptavo, ei hẽa ore ve.

A'ero ore hẽa mbopogwei orogwovo hẽaronga pe oropytavo.

Ahe omongi Paulova'ea cadeia pype

¹⁶ Ojipe'ia rupi ore ei orojohupe:

—Xahoa'ja ti pevo jitehe – perope ğa oho onhi'iğa Tupana'ga pe jipi.

Ore horame ojipehẽa ore rovatĩ pea rupi. Anhağa opojyka hẽa. A'ea omonhi'ĩ hẽa aerẽva'ea imombe'gwovouka. Ojipe'ğa he'yi omondo itambere'ia hẽapojykahara'ğa pe jipi tomombe'u ti hẽa aerẽva'ea ore ve javo. ¹⁷ Kiro hẽa ore rovatĩ pea rupi. A'ero hẽa ruri ore reviri. Paulo'ga reviri hẽa ruri okovo ohapukapukaita.

—Agwa'ğa ko oporavyky Tupana'ga pe. Gaha ko huvihavuhu hete jara'ğa hohe pa, ei hẽa. Nahã ğa ei pe me: “Tupana'ga imomborame pendekote'varuhua po ti pe hoi ga pyri nehẽ,” ei ğa imombe'gwovo, ei hẽa ohapukaita.

A'ereki anhağa opojyka hẽa. ¹⁸ Kotihĩtihĩ hẽa hapukai ore reviri ua. A'ero Paulo'ga kwerajavivamo hẽa rehe. Igwete ga pyryrymi javo anhağa pe.

—Jesus Cristo'ga popoakarimo ji ei nde ve kiro: Epohi hẽa hugwi, ei ga jupe.

Kotihĩ anhağa pohiri hẽa hugwi a'ero. ¹⁹ Ikwahavame anhağa pohira hẽapojykahara'ğa ei ojohupe:

—Nombuhura'javi po ti ojipe'ğa itambere'ia nhande ve nehẽ. A'ereki anhağa opohiruhu hẽa hugwi, ei ğa. Ndokwahava'javi po ti hẽa aerẽva'ea imombe'gwovo nehẽ, ei ğa ojohupe.

Igwete ğa nhimboahivuhui Paulo'ga rehe Silas'ga rehe ğa pyhyga ğa nderohyryryga ğa nderogwovo okari pe gwuvihava'ğa pyri. ²⁰ Ƙa nderurame ğa ei gwuvihava'ğa pe:

—Agwa'ğa ko judeusramo oko. Igwete ğa porayvaruhuro nhandecidadepeve'ğa momymomyina upa, ei ğa javo tehe ğa pe. ²¹ A'ereki ğa ombo'embo'e ğa Ƙwamonhava'ea nhi'iğagwera rehe, ei ğa. Nhande reki Romahugwiva'ero xako ğa atyvi. Nurã po nhande ndiakoi nanongara rupi hamo romanosramo, e'i tehe ğa ğa pe.

²²⁻²³ Kiro pevove'ğa nhimbohovajapavi Paulo'ğa ndehe a'ero onhimongyavo. Igwete Ƙanduvihava'ğa imbotarararagukari Paulo'ğa pirekyitauka ğa hugwi. Igwete ğa ğa nupanupãukari vyvra pyvõ ğa momboruka cadeia pype ğa mongiavo.

—Teremohemukari ti ğa ğa monguva ipype, ei ğa guarda'ga pe.

²⁴ Henduvame ġanhi'iġa ga Paulo'ġa mondoi ġa mohina okia mbyteri pe te. Igwete ga ġapya mombygi yva pyvõ. Ono ga ġapya yva kwa'ria rehe. A'ero ga inoġi irũa yva ġapya arimo imombyga.

²⁵ Ypyhaji katu Paulo'ga nhimby'yi onhi'iġa Tupana'ga pe ga mboheteavo Silas'ga pavẽi. Cadeiapypeve'ġa ojapyaka upa ġa nhimby'yirame. ²⁶ Kotihĩ yvya imyimi hete upa. A'ero cadeia gwyriva'ea imyimyimbavi no. Nanime hovapytymbava nhovapytymba'vopavi upa. Igwete itanhuramuhũa jikyipavi cadeiapypeve'ġa hugwi. ²⁷ Igwete guarda'ga ma'ẽi hepiaga hovapytymba'vogipyra. "O'emba ġa ji hugwi ogwovo ra'e," ei ga novĩa. Nurã ga ipyhygi itakyhea'javuhuva'ea tajjuka a'ero javo. ²⁸ Emo Paulo'ga nhi'iġa mondoahyi ga pe.

—Terejijukai, ei ga ga pe. A'ereki ore nhaporemo koro oroko, ei Paulo'ga ga pe.

²⁹ A'ero guarda'ga ei onhipavẽive'ga pe:

—Eru yhyga ji ve, ei ga.

Igwete guarda'ga nhani ua ohyhyipava okyhyjiavo ġwaramo. Igwete ga renypy'andurugi Paulo'ġa pyri pepyry hete pe javo. ³⁰ Aerẽ ga Paulo'ġa nderohoi pea hugwi. Igwete ga ei ġa pe:

—Marã po ti ji imomborukari jirekote'varuhua ji hugwi nehẽ? Marã po ti ji hoi Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ? ei guarda'ga ġa pe.

³¹ Igwete Paulo'ġa ei ga pe:

—Ejiko ti nhandepojoykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. A'ero po ti ga imombori nderekote'varuhua nde hugwi nehẽ. Aerẽ po ti nde hoi Tupana'ga pyri nehẽ no, ei ġa ga pe. Na jitehe po ti nerongapypeve'ġa nehẽ no, ei ġa ga pe.

³² Igwete ġa Jesus'ga mombe'umbe'ui ga pe garongapypeve'ġa pe no. Igwete ġa hendukatui upa. ³³ A'ea rupi jitehe guarda'ga ġa nderohoi iheita ġanupãagwera. Nanime Paulo'ġa ga mobatizai. Aerẽ ġa garongapypeve'ġa mobatizai no. ³⁴ Aerẽ guarda'ga Paulo'ġa nderohoi ġwonga pe. Igwete ga imondoi mbatera ġa pe to'u ti ġa javo. Horyory ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe ġwongapypeve'ġa pavẽi.

³⁵ Ko'emame pevove'ġa nduvihava'ġa ei soldados'ġa pe:

—Peho ti javo guarda'ga pe cadeia pe tomo'ẽ ti ga Paulo'ġa jugwi.

Igwete ġa nduri imombe'gwovo ġanhi'iġa guarda'ga pe. ³⁶ A'ero ga imombe'ui Paulo'ga pe no.

—Oreruvihava'ġa e'i javo pe me to'ẽ ġa jugwi kiro, ei ga. Pejigwovo a'ero. Tupana'ga ti tapenderoho katu, ei ga ġa pe.

³⁷ Emo Paulo'ga e'i soldados'ġa pe:

—Po na rui ġa ore mondouka, ei ga. Penduvihava'ġa ġwendu ġa'mbea ġa imbojateherame ite'varuhuva'ea ore rehe oji'i. Orenhi'iġa ki a'e te ġa nohenduvi oji'i, ei Paulo'ga ġa pe. Ndojari reki ore rehe novĩa. Emo ġa ore nupanupãuka tehe ojipe'ġa ndovaki, ei ga. Ore ko romanosramo tuhẽ oroko. Po ahe nonupauhũi te romanos'ġa hamo, ei Paulo'ga. Aerẽ ġa ore mbuhurukatehei avo ore mongiavouka cadeia pype oji'i, ei ga. Kiro ġa ore mo'embotari ġandovakie'y naerũ? Po na rui te, a'e ji, ei Paulo'ga ġa pe. Ġahã tuhẽ ti tuhu ore rerogwovo katu agwa hugwi nehẽ, ei ga soldados'ġa pe.

³⁸ Igwete soldados'ġa hoi imombe'gwovo Paulo'ga nhi'iġa gwuvihava'ġa pe.

—A'iti tuhẽ ġa romanosramo oko? ei ġanduvihava'ġa ġa pe.

—Nahã tuhẽ re ko ġa e'i ore ve, ei ġa.

Igwete ġa kyhyjihetei henduva.

—Xaho ti Paulo'ġa ma'ngoma'ngoga a'ero naerũ, ei ġa.

³⁹ A'ero ġa nduri Paulo'ġa pyri ja'javo katu ġa pe.

—Oroko te'varuhu ore pe me raji'i, ei ġa ġa pe.

Igwete ġa Paulo'ġa nderohoi cadeia hugwi.

—Pejigwovo kiro oreidade hugwi, e'ie'i ġa onhi'iġatuavo Paulo'ga pe.

⁴⁰ Igwete Paulo'ġa hoi cadeia hugwi a'ero. Lídiahẽa rongga pe na'ẽ ġa hoi. Pevo ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiagi. Igwete Paulo'ġa ei ġa pe:

—Pejiko hete ti Jesus'ga rehe jipi, ei ġa ġa pe.
Aerē Paulo'ġa hoi ogwovo cidade hugwi.

17

Paulova'ea oho Tessalônica pe

¹ Igwete Paulo'ġa hoi pea rupi cidade de Anfípolis pe aerē Apolônia pe no. Aerē ġa vahemi ojipe'i pe no Tessalônica pe. Pevo tuvi judeus'ġa jatykahava. ² A'ero sábadu rupi Paulo'ga hoi ipype ġa pyri a'ero. A'ereki sábadu nanani ga hoi judeus'ġa jatykahava pype jipi. Três vezes Paulo'ga hogahoi pevove'ġa monhi'inhi'iġa aherembikwatijara rehe Tupana'ga mombe'uhava rehe. ³ Igwete ga imombe'ukatui javo ġa pe.

—Nahanahã ahe ei ikwatija hako, ei Paulo'ga. Cristo'ga manoa pe ahe ei a'ero tokwaha ti ga hahyva'ea omanomo javo. Cristo'ga kwerava pe ahe ei no tokwerava'ja ti ga omanoa hugwi javo, ei ga. Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo. A'ereki gaha ahe nhi'ipo'ru pa ikwehe. Gaha ji amombe'u kiro pe me a'ero Jesus'ga, ei Paulo'ga ġa pe.

⁴ Igwete jara'ġa Paulo'ga nhi'iġa reroviari ga mbopogweavo ojikoty'a Paulo'ġa pavēi judeus'ġa. Na jitehe ko judeus'ġarūive'ġa – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe. Grego ko ġanhi'iġa. He'yjuhuve'ġa Paulo'ġa mbopogwei ojikoty'a ġa pavēi. Kunhangwera'ġa na jitehe no onhimongyavo imbateve'ġa.

⁵ Judeus'ġa ki a'e te onhimyrō Paulo'ġa ndehe hepiagame Paulo'ġa mbopogwea. Nurã ġa okote'varuhuve'ġa nderuri ojipyri – kiroki ġa okoteheuhu oporavykye'yma jipi. Igwete ġa ġa mbojatykai ġa mbohapukapukaita Paulo'ġa ndehe cidadepeve'ġa momymomyinauka. A'ero ġa hoahypavi Jasão'ga ronga pe tiheka ti Paulo'ġa javo.

—Tiroho ti ġa mytu'ē me ġandovaki, ei ġa ojohupe novia.

⁶ Ndohepiagi reki ġa Paulo'ga ipype. Silas'ga ġa ndohepiagi no.

—Jasão'ġa ti tipyhy a'ero Jesus'gareheve'ġa, ei ġa ojohupe.

A'ero ġa Jasão'ġa pyhygi ġa nderohyryryga ġa nderogwovo huvihava'ġa pyri. Igwete ġa ei ġa pe:

—Paulo'ġa iporayvaruhu ogwoogwovo ġagwyri pe nhaporemo ġa momymomyina, ei ġa o'mbero ġa pe. Igwete ġa nduruhui kiro nhande pyri no. ⁷ A'ero Jasão'ga ġa mbuhurukari ġwonga pe ġa mombytavo ojipyri, ei ġa ġa pe. Ġa nhaporemo nohendukatui nhanderuvihavuhu'ga nhi'iġa César'ga nhi'iġa. A'ereki ġa e'i: “Hajiheve'ga aġwamo nhanderuvihavuhuro oko,” ei ġa, ei ġa. “Jesus ko garera,” ei Paulo'ġa, ei ġa ġa pe.

⁸ Onhi'iġame a'ea rehe ġa pe ġa imomymomyi huvihava'ġa py'a jara'ġa py'a no. ⁹ Igwete huvihava'ġa ei Jasão'ġa pe:

—Imbuhumbuhurame itambere'ia ore ve po ti ore pe mo'ēukari pe mondovouka a'ero, ei ġa. Pe ndekokaturame po ti ore imbuhura'javi peitambere'ia pe me a'ero nehē, ei ġa ġa pe.

Igwete Jasão'ġa imondoi itambere'ia ġa pe. A'ero ġa Jasão'ġa mbopiro'yukari ġa mondovouka.

Paulova'ea oho Beréia pe

¹⁰ Kotihī ypytunimo Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa mondoukari cidade hugwi a'ero topyhygye ti ġa Paulo'ġa javo. Igwete Paulo'ga hoi pea rupi cidade de Beréia pe okovo Silas'ga pavēi. Ovahemame ġa jogwerohoi judeus'ġa jatykahava pype upa. ¹¹ Igwete Paulo'ġa imombe'umbe'ui ġa pe Tupana'ga nhi'iġa. Beréiapeve'ġa koji'i pyry hete reki Tessalônicapeve'ġa hohe. A'ereki ġa ġwendu pota hete Tupana'ga mombe'ua. Paulo'ġa imombe'urame ġa ei ojohupe: “Tihepia ti imombe'ukatua.” Nurã ġa hoi hepiaga aherembikwatijara jipi Tupana'ga mombe'uhava nahã reki ra'e javo.

¹² A'ero ġa heroviari ojikoga Jesus'ga rehe onhimongyavo. He'yive'ġa kunhangwera'ġa ojiko Jesus'ga rehe no imbateve'ġa. Grego ko ġanhi'iġa. Akwaimbae'ġa na jitehe grego ġanhi'iġa. Igwete ġa jikogi Jesus'ga rehe onhimongyavo. ¹³ Emo ojipe'ġa Paulo'ġa mombe'u judeus'ġa pe – perope Tessalônica pe.

—Paulo'ga oho Beréia pe raji'i, ei ġa. Kiro ga imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa ġa pe no, ei ġa ġa pe.

Ikwahavame judeus'ġa hoi Beréia pe a'ero. Igwete ġa eġa'euhui Beréiapeve'ġa pe i'mbe hete Paulo'ga pe me javo. Nahã ġa he'yjuhuve'ġa momymomyi upa. ¹⁴ Nurã Jesus'gareheve'ġa Paulo'ġa mondoukaripei a'ero toho ti ga ypiahu pe javo. Emo Silas'ga opyta na'ẽ Beréia pe Timóteo'ga pavëi. Kiroki ġa Paulo'ga reroho – gweroho ġa ga ypiahu pe. ¹⁵ Aerë ġa ga rero'avi ga rerogwovo cidade de Atenas pe ga reja.

—Pejivy kiroġwe, ei Paulo'ga ġa pe. Pe'ji ti Silas'ga pe Timóteo'ga pe no kotihĩ ti ġa tuhu ji pyri avo, ei Paulo'ga ġa pe.

A'ero ga reja ġa herojivyri herogwovo.

Paulova'ea oho Atenas pe

¹⁶ Igwete Paulo'ga pytai Atenas pe Silas'ġa mboha'uva. He'yjuhuheteve'ea cidade-peve'ġa gwereko ha'angava ġwemimbohetevara. Nurã Paulo'ga py'a oko tehe hepi-agame. A'ereki pevove'ġa nombohetei Tupana'ga. ¹⁷ A'ero ga hoi judeus'ġa jatykahava pype Jesus'ga mombe'gwovo ġa pe. Igwete ga nhi'inhi'iġi ġa pe judeus'ġa pe judeus'ġarüive'ġa pe no – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe. Ima'ẽhai pe ga hogahoi jipi ja'javo pevove'ġa pe no. ¹⁸ A'ero ġa nduri Paulo'ga pyri – kiroki ġa ombo'e epicureu'ġa nhi'iġagwera rehe. Kiroki ġa ombo'e estóicos'ġa nhi'iġagwera rehe – ġa uhu ga pyri no. Igwete ġa Paulo'ġa nhi'iġayvari a'ero. Jara'ġa e'i ojohupe:

—Gara rehe ga onhi'iġuhũ naerũ? ei ġa.

Jara'ġa e'i:

—Omombe'u po ga hajiheve'ġa yvagipeve'ġa ovuhu, ei ġa.

A'ea ġa ei. A'ereki Paulo'ga omombe'u Jesus'ga ġa pe. Omombe'u ga omanove'ġa mbogwerava no. ¹⁹ A'ero ġa Paulo'ga rerohoi vvytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ġa jatykai tihendu ganhi'iġa javo.

—Emombe'u kiroġwe ore ve enhimimombe'upyahua torohendu, ei ġa ga pe. ²⁰ A'ereki hajiheve'ea nde eremombe'u ore ve ore monhimomby'avo. Nurã torokwaha tuhẽ neremimombe'ua, oro'e ore nde ve, ei ġa.

²¹ A'ereki ġa nhaporemohomoni'inhĩ'ĩ ranuhũ jipi Atenaspeve'ġa hajiheve'ġa no – kiroki ġa u ġa pyri upa Atenas pe. Nane'ymi ġa imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojohupeupe. Nanongara jate ġa ġwendu pota jipi no. Nurã ġa Paulo'ga rerohoi pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

²² A'ero Paulo'ga ami ġapyteri pe vvytyruhua rehe Areópago rehe. Igwete ga ei Atenaspeve'ġa pe:

—Pembohete hete po pe yvagipe'ġa, ei ga. ²³ A'ereki jikwavame pehea rupi ji ahepiepia ha'angavaparavuhua imbohetevara, ei ga ġa pe. Igwete ji hepiagi ikwava'ẽhava. Igweryi pe pe ikwatijari inoġa. “Oroapo ore agwa yvagipeve'ga pe orerembikwahave'yma'ga pe,” e'i penembikwatijaragwera, ei ga. Gaha pe pembohete ga kwahave'yma – gaha jitehe ji amombe'u kiro pe me. Tupana'ga reki ji amombe'u pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴ —Tupana'ga – gaha oapo yvya vvyakotyva'eareheve'ea reheve – yvaga jaramo ko ga rekoi yvya jaramo no, ei ga. Ga ko nduvi vvyakotyve'ġa nemiapoa pype ombohetevara pype, ei ga ġa pe. ²⁵ Ga gwereko pa mbatera ojive. Nurã ga ndojikogi vvyakotyve'ġa ndehe ji poko javo ġa pe. Gaha ko omongouka pa ahe. Igwete ga imbuhumbuhurukari mbatera ġa pe nhaporemohomoni'inhĩ'ĩ ranuhũ jipi Atenaspeve'ġa hajiheve'ġa no – kiroki ġa u ġa pyri upa Atenas pe. Nane'ymi ġa imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojohupeupe. Nanongara jate ġa ġwendu pota jipi no. Nurã ġa Paulo'ga rerohoi pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

²⁶ —Tupana'ga oapo na'ẽ nhaneremboypya ojipejiva'ea hako, ei ga. Aerë ga ahe mbohetauhui huvihava'ġa mongovo ġandeheve'ġa pavëi. Igwete ga ġa mboja'oja'ogi ġa mondovo ġagweryi pe nhaporemohomoni'inhĩ'ĩ ranuhũ jipi Atenaspeve'ġa hajiheve'ġa no – kiroki ġa u ġa pyri upa Atenas pe. Nane'ymi ġa imombe'umbe'ui mbaterapyahua ojohupeupe. Nanongara jate ġa ġwendu pota jipi no. Nurã ġa Paulo'ga rerohoi pevo tomombe'u ga mbaterapyahua ore ve javo.

²⁷ Nahanahã Tupana'ga japoĩ ġa nderekovo tajireka ti ġa javo. “Ji repia po ti ġa ji rekaramenehẽ,” ei Tupana'ga hako, ei ga. Irupe rüi reki Tupana'ga oko nhande hugwi, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁸ A'ereki “gaha nhande mongo nhande mbovavagauka,” ei ġa. A'ea pe pegwryripeva'ea ei ikwatija no: “Nhande vehevi ko Tupana'ga ra'yramo xako,” ei ahe, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹ —Tupana'ga ra'yramo nhande reko ġwaramo ndia'ei po nhande a'ero hamo: “Tupana'ga ko ġanembiapoa'java'ea ouro apopyra'java'ea prata apopyra'java'ea. Ita apopyra'java'ea ko ga.” Ndia'ei po a'ea ga pe hamo, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

³⁰ Ymya ġa erame a'ea Tupana'ga pe ga imbogwawetena'ei ġanhi'ġa. A'ereki a'ea rupi ġa ndokwahavi ve. Emo ga nombogwawukara'javi ġandekote'varuhua kiro, ei ga. Kiroġwe ga ehetei yvyakotyve'ġa pe ġagwryri pe nhaporemō: “Perojijyi pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga ġa pe, ei ga.

³¹ —Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga Jesus'ga mbo'eukari ġandeaporoġita pe nehē. A'ereki ymya ga e'i Jesus'ga pe: “Aerē po ti ndehe ere'e ġa pe nehē,” ei Tupana'ga ga pe. A'ea rupi katu po ti Jesus'ga ekatui ġa pe a'ero nehē ikwahava ġandeaporoġitapyryva ojipe'ġa ndeaporoġitate'varuhua nehē, ei Paulo'ga ġa pe. Tupana'ga okwahavukaripe Jesus'ga rembi'eaġwama yvyakotyve'ġa pe ikwehe. A'ereki ga ombogwera Jesus'ga mongovo, ei ga Atenaspeve'ġa pe.

³² Henduvame Paulo'ga nhi'iġa Jesus'ga kwerava rehe jara'ġa ga rerekomemui. Emo jara'ġa e'i:

—Torohenduva'ja ti nenhi'iġa a'ea rehe nehē.

³³ A'ero Paulo'ga hoi ġapytera hugwi ogwovo. ³⁴ Jara'ġa ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojikoga Jesus'ga rehe. Dionísio'ga – kiroki ga omoġita pevove'ġa ojipe'ġa pavēi yvytyruhua rehe Areópago rehe jipi – ga ojikoty'a Paulo'ga pavēi ojipe'ġa no Damárisheā no.

18

Paulova'ea oho Corinto pe

¹ Aerē Paulo'ga hoi pea hugwi Atenas hugwi ogwovo cidade de Corinto pe. ² Pevo ga Áquila'ga repiagi. Pontopeve'ġa gwryri pe Áquila'ga ari kako. Aerē ga hoi Itáliapeve'ġa gwryri pe upa. Pevo ga ruvi cidade de Roma pe Áquila'ga. Aerē ġanduvihavuhu'ga Cláudio'ga imondoi onhi'iġa Romapeve'ġa pe. Igwete ga ei:

—Judeus'ġa ti toho pa agwa hugwi Roma hugwi, ei ga ġa pe.

Áquila'ga ko judeuramo. Nurā ga hoi Itáliapeve'ġa gwryra hugwi a'ero ġwembirekohēa pavēi Priscilahēa pavēi. A'ero ġa nduri upa cidade de Corinto pe ikwehe. Pevo Paulo'ga Áquila'ġa ndepiagi a'ero. ³ Igwete ga ruvi ġa pyri tendas apovo. A'ereki Áquila'ġa na jitehe oporavyky a'ea rehe no. Tapy'ynhapira pyvō ġa japo tendas aherapyjamo tipyhy ti itambere'ia a'ea rehe javo. Nurā Paulo'ga ruvi ġa pyri tendas apovo jipi. ⁴ Sábado rupie'ymi Paulo'ga hoi ġajatykahava pype. Igwete ga ġa monhi'inhi'ihetei judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa no – kiroki ġa grego ġanhi'iġa.

—Perovia ti nhiremimombe'ua pe me, ei ga ġa pe. A'ereki ji amombe'u katu javo.

⁵ Aerē Silas'ga ruri Macedôniapeve'ġa gwryra hugwi Timóteo'ga pavēi. Ġa ndurame Paulo'ga pyri Jesus'ga momba'ua rehe jate Paulo'ga poravykyi a'ero. Igwete ga ei judeus'ġa pe:

—Jesus'ga ko Cristoramo oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga ġa pe.

⁶ Emo judeus'ġa Paulo'ga rayvari o'ete'varuhuavo ga pe. Nurā Paulo'ga imbovavagi opira nahā ti ji hepiukari ġandekote'varuhua javo.

—Napehendupotari pe nhinhi'iġa, ei Paulo'ga ġa pe. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'ero po ti pe napembojari pejihoa ji rehe nehē. A'ereki ji amombe'u katu pe me pe momoranduva, ei ga. Pe tuhē po ti pe nhimomboruka hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei ga. Aġwamo po ti ji hoi judeus'ġarūive'ġa pyri a'ero Jesus'ga momba'gwovo ġa pe jipi nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

⁷ A'ero ga hoi ġa hugwi ogwovo. Igwete ga hoi judeu'garūive'ga rongga pype Tício Justo'ga rongga pype. Garonga judeus'ġa jatykahava ypyvo oko. Ojiko ga Tupana'ga rehe Tício Justo'ga. Igwete Paulo'ga hoi garonga pype. ⁸ Aerē Paulo'ga Jesus'ga

mombe'umbe'ui pevove'ğa pe. Igwete Crispo'ga – kiroki ga huvihavamo oko ڭajatyka-hava pype – kiro ga jikogi Jesus'ga rehe ڭwongapypeve'ğa pavēi. Na jitehe Paulo'ga nhi'iğa renduvame he'yive'ğa jikogi Jesus Cristo'ga rehe Corintopeve'ğa. A'ero Paulo'ğa ڭa mobatizaukari ڭa nderekovo.

⁹ Aerē Jesus'ga nhi'iği Paulo'ga pe gakiri pe ypytunimo. Igwete ga ei ga pe:

–Terekyhyji ti ڭa hugwi, ei ga ga pe. Terepigi ti imombe'gwombe'gwovo ڭa pe.

¹⁰ A'ereki jihi ko ako nde pyri, ei Jesus'ga. Nombohahyukari po ti ڭa nde ve nehē. A'ereki jireheve'ğa he'yjuhu avo cidade pe, ei ga Paulo'ga pe.

¹¹ Igwete Paulo'ga ڭa mbo'embo'ei Jesus'ga mombe'ua rehe. Ojipeji kwara ga ruvame pevo. ¹² Irūa mbytera rupi judeus'ğa jatykai Paulo'ga rehe ga pyhyga ga rerogwovo Gálio'ga pyri. Gálio'ga ko pevove'ğa governador'ga Acaiapeve'ğa gwyri pe. Igwete judeus'ğa Paulo'ga rerohoi ga pyri te'i ti ga Paulo'ga reaporoğita pe javo. ¹³ Igwete ڭa ei Gálio'ga pe:

–Agwa'ga e'i ahe ve: “Nahã po ti pe Tupana'ga mbohetei hamo,” ei Paulo'ga, ei ڭa. Na rūi reki oreramonhava'ea ore mbo'ei hako, ei ڭa Gálio'ga pe.

¹⁴ Paulo'ga nhi'iğwerĩrame kiro Gálio'ga ei judeus'ğa pe:

–Po Paulo'ga rekote'varuhuro, a'ero po ji hendukatui penhi'iğa hamo pe imbojarame ga rehe hamo, ei ga ڭa pe. ¹⁵ Emo pe ga rayva garemimbo'ea rehe penamonhava'ea nhi'iğagwera rehe no, ei ga. Pe tuhē ti pemohiğatu a'ea a'ero. Ji nda'ei tuhē nanongara pe, ei Gálio'ga ڭa pe.

¹⁶ Igwete ga ڭa momborukari onga hugwi. ¹⁷ A'ero ڭa nhaporemo Sóstenes'ga pyhytehei – kiroki ga huvihavamo oko judeus'ğa jatykahava pype. Igwete ڭa ga pyhygi ga nupanupamo pevo onga ypyvo. Gálio'ga ombogwavete reki ga nupanupārame.

Paulova'ea ojivyra'ja Antioquia pe

¹⁸ He'yi Paulo'ga pytai pevo Jesus'gareheve'ğa pyri. Aerē ga hoi ڭa hugwi.

–Xaho ti Síriapeve'ğa gwyri pe, ei ga Áquila'ga pe Priscilahēa pe no.

–Xaho ti a'ero, ei ڭa.

ڭa horame cidade de Cencreía pe Paulo'ga nhi'iği Tupana'ga pe a'ero.

–Nahanahã po ti ji rekoi nehē, ei ga Tupana'ga pe. Nahã jirekorame po ti ji ndakytiukara'javi ji'ava nehē, ei ga.

A'ero ga nhiapinukari na'ē pevo. Aerē ڭa nhinhaği itayharuhua pype ogwovo. ¹⁹ ڭa vahemame cidade de Éfeso pe Paulo'ga hoi Áquila'ğa ndeja. Igwete ga hoi na'ē judeus'ğa jatykahava pype onhi'inhi'iğa ڭa pe. ²⁰ Aerē Jesus'gareheve'ğa ei Paulo'ga pe:

–Koji'i epyta ore pyri, ei ڭa ga pe novia.

²¹ –Kiro ji hoi tuhē, ei ga ڭa pe.

Ohorame ڭa hugwi ga ei:

–Tupana'ga ipotaramo po ti ji rura'javi pe pyri nehē, ei ga ڭa pe.

Igwete ga avi itayharuhua pype ojipe'ğa pavēi herogwovo Éfeso hugwi.

²² Aerē Paulo'ğa hoi ovahema cidade de Cesaría pe o'eamo. A'ero ga hoi pea rupi Jerusalém me. Oho ga jiji onhi'iğa Jesus'gareheve'ğa pe. Aerē ga hoi Antioquia pe Síriapeve'ğa gwyri pe. ²³ Mbaigwe ga ruvi pevo ڭa pyri. Pea hugwi ga hogahoi imbojoapiapiavo cidades ogwovo Galáciapeve'ğa gwyrupa rupi Frígiapeve'ğa gwyrupa no. Igwete ga Jesus'gareheve'ğa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

Apolova'ea omombe'u Jesus'ga

²⁴⁻²⁵ Aerē Apolo'ga hoi cidade de Éfeso pe. Ga ko judeuramo cidade de Alexandriapeve'ga. Onhi'iğatu Apolo'ga imombe'urame mbatera. Ikwatijara ga okwaha hete Tupana'ga mombe'uhara. Ojipe'ğa ombo'e ga Jesus'ga nhi'iğarupiva'ea rehe. Emo ga ndokwahapavi ve Jesus'ga mombe'ua. João Batistava'ea nhi'iğa rehe jate ڭa Apolo'ga mbo'e – kia ko João Batistava'ea omombe'u ڭa pe Jesus'ga mombe'urame ahe ڭa mobatizaramo yhya pyvō jipi. A'ea jate Apolo'ga okwaha a'ero. Igwete Apolo'ga

hoi Éfeso pe. Pevo ga ġwembikwahava imombe'uhetei ġa pe Jesus'ga mombe'gwovo.
²⁶ Aerē ga hoi judeus'ġa jatykahava pype ġa mbo'embo'eavo ġa pojihuve'yma. Igwete Priscilahēa henduvi ganhi'iġa Áquila'ga pavēi. A'ero ġa Apolo'ga rerohoi ġwonga pe. Kiro ġa Tupana'ga nhi'iġarupiva'ea mombe'ukatupavi a'ero ga mbo'eavo.

—Nahanahā po Tupana'gareheve'ġa ndekoi hamo, ei ġa ga pe.

²⁷ Aerē Apolo'ga ei Jesus'gareheve'ġa pe:

—Kiro po ti ji hoi Acaiapeve'ġa gwyri pe nehē.

—Eho ti a'ero, ei ġa ga pe.

Igwete ġa ikwatijari imondovouka onhi'iġa pevove'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe.

—Pembuhuruka katu ti Apolo'ga pejipyri, e'i ġanembikwatijara.

A'ero Apolo'ga herohoi ġanembikwatijara imondovo ġa pe. Pevo ga ġa pokopokogi ġa nderekovo – kiroki ġa ojiko Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga remimombyryva ġwaramo ojive. ²⁸ Igwete Apolo'ga judeus'ġa monhi'inhi'iġi ja'javo ġa pe pevove'ġa ndovaki. Omombe'umbe'u ga ġa pe ikwatijara Tupana'ga mombe'uhara.

—“Nahā po ti Cristo'ga rekoi nehē Tupana'ga remimbuhurukara'ga nehē,” e'i ikwatijara, ei ga ġa pe. Na tuhē reki Jesus'ga rekoi ikwehe, ei ga. Nurā ore nhimombaragwahavi Jesus'ga rehe ga tuhē ko Cristoramo javo, ei ga ġa pe.

A'ea renduvame judeus'ġa nonhi'iġa'javi a'ero. A'ereki ga omombe'u katu.

19

Paulova'ea oho Éfeso pe

¹ Apolo'ga ruvame Corinto pe ko Paulo'ga hoi Galáciapeve'ġa gwyra rupi Frígiapeve'ġa gwyra rupi no. Aerē ga vahemi cidade de Éfeso pe. Pevo Paulo'ga ġa ndepiagi Jesus'gareheve'ġa. ²⁻⁷ Doze ko ġa. Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—Pe jikogypyrime Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'uva uhu pe pyri raikwehe? ei ga ġa pe.

—Ndorokwahavi a'ea, ei ġa. Norohendunhoġwenondei ore Tupana'ga ra'uva mombe'ua, ei ġa ga pe.

—Manongara rehe ġa pe mobatizai a'ero naerū? ei ga ġa pe.

—João Batistava'ea remimombe'ua rehe ġa ore mobatizai ikwehe, ei ġa.

Igwete Paulo'ga ei ġa pe:

—João Batistava'ea ġa mobatizai ġa pohirame okote'varuhua hugwi, ei ga. Igwete ahe Jesus Cristo'ga mombe'ui israelitas'ġa pe jipi, ei ga. “Pejiko ti ga rehe – kiroki ga u pe pyri ji py'rovo Jesus Cristo'ga,” ei João Batistava'ea ġa pe, ei ga ġa pe.

A'ea Paulo'ga ei ġa pe pejiko jitehe ti Jesus'ga rehe javo.

A'ea renduvame ġa nhimobatizaukari opojykaharete'gareheva'ero Jesus Cristo'gareheva'ero. Paulo'ga pokopokogame ġa ndehe Tupana'ga ra'uva uhu ġa pyri ġa nderekokatuavo. A'ero hajihe ġanhi'iġa aherembikwahave'yva'ea. Tupana'ga nhi'iġa ġa omombe'u no.

⁸ Aerē Paulo'ga hoi judeus'ġa jatykahava pype onhi'inhi'iġa ġa pe.

—Tupana'ga remimbuhurukara'ga uhu reki raikwehe Jesus'ga. Nurā ti pejiko ga rehe, ei ga. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Três jahya rupi ga hogahoi ipype javo ġa pe ġa pojihuve'yma. ⁹ Emo jara'ġa noangarihu hendukatue'yma ganhi'iġa. A'ero ġa imbotegwetei Jesus'ga nhi'iġarupiva'ea o'ete'varuhuavo jupe he'yjuhuve'ġa ndovaki. Nurā Paulo'ga hoi ġa ndeja ogwovo. Igwete ga Jesus'gareheve'ġa nderohoi ojupi. Ojipea pype onga pype ga ġa nderohoi a'ero ġa nderuva – perope Tirano'ga ombo'embo'e ojiheve'ġa ġa nderekovo. Pevo Paulo'ga ġa nderohoi ġa monhi'inhi'iġa jipi. ¹⁰ Dois ga kwara mbo'ari ġa monhi'inhi'iġa ġa nderekovo. A'ero Ásiapeve'ġa nhaporemō henduvi Jesus'ga mombe'ua. Judeus'ġa ġwendu. Judeus'ġarūive'ġa ġwendu jitehe Jesus'ga mombe'ua.

Cevava'ea ra'yra'va'ea

¹¹ Igwete Tupana'ga japoukahetei Paulo'ga pe ahemonhimomby'aheteve'ea. ¹² Tapy'ynhapira Paulo'ga rembipo'rua ġa herohoi ga hugwi. Tapy'ynhapi'ria vehevi ġa herohoi inoġa itetirūave'ġa ndehe kiro ipigi ġatetirūa ġa hugwi. Anhaġa ġa pojykarama ojipe'a ġa hugwi no. ¹³ Igwete jararamo judeus'ġa – kiroki ġa ohooho anhaġa ipe'ape'avo ojipe'ġa hugwi jipi – kiro ġa ei ojohupe:

–Paulo'ga javijitehe ti tipe'a anhaġa ġa hugwi Jesus'ga renoina no, ei ġa.

Igwete ġa ei jupe a'ero:

–Jesus'ga – kiroki ga Paulo'ga omombe'u jipi – kiro ga ei pe me tojipe'a ti ġa hugwi javo.

A'ea ġa ei anhaġa pe.

¹⁴ Kiro Ceva'ga ra'yra'ġa ei no:

–Nhande ti xa'e anhaġa pe no.

Ceva'ga ko judeuramo oko mbatera kwava'ēhara'ġa nduvihavamo. Sete gara'yra'ġa. Igwete Ceva'ga ra'yra'ġa ei anhaġa pe Jesus'ga renoina tojipe'a ti ġwembipojykhara'ga hugwi javo novā. ¹⁵ Igwete anhaġa ei ġa pe:

–Ji ndajipe'ai ga hugwi penhi'iġa rupi jigwove'ỹ, e'i ġa pe. Jesus'ga ji akwaha. Paulo'ga ji akwaha no. Oro pe, ji ndopokwahavi. Ndakoi'i'i ji penhi'iġa rupi, e'i ġa pe.

¹⁶ A'ero ga – kiroki ga anhaġa opojyka ga – a'ero ga pori Ceva'ga ra'yra'ġa ndehe nhaporemō anhaġa popoakara rerekovo ġwaramo. Igwete ga jigwarai ġa ndehe ġa nupanupamo ġapira mbotararaga. A'ero ġa ka'nhyimi ga hugwi opire'yma henonhana.

¹⁷ Igwete Éfesopeve'ġa hendupavi ġanupanupāagwera judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi. Ikwahavame ġa kyhyjipavi tihenoiteheyme ti Jesus'ga javo. Igwaigwavete ġa Jesus'ga mboheteheitei a'ero. ¹⁸ Igwete Jesus'gareheve'ġa nduri onhimongyavo okote'varuhua imohema ġandovaki. ¹⁹ Kiroki ġa ipaji – kiro ġa ei a'ero xapohi pa nanongara hugwi javo. Igwete ġa herueruri inoġa opajia rupiara ikwatijara. Igwete ġa imbokaipavi pevove'ġa pyteri pe. Hepiagame ojipe'ġa ei:

–He'yjuheteve'ea ġa imondomondo itambere'ia a'ea rehe nhaporemō ikwehe novā cinquenta mil itambere'ia, ei ġa imbokaipyra repiaga.

²⁰ Nanongara nhaporemō gweroviaruka hete Tupana'ga mombe'ua ojipejipe'ġa pe. Igwaigwavete he'yjuhuve'ġa hendukatui ojikoga Jesus'ga rehe a'ero.

Éfeso pe ahe onhomomyi Paulova'ea rehe

²¹ Aerē Paulo'ga ei ovyteri pe: “Kiro po ti ji hoi Macedōniapeve'ġa gwyrā rupi Acaiapeve'ġa gwyrā rupi no,” ei ga. “Aerē po ti ji hoi cidade de Jerusalēm me nehē. Pea hugwi ti taho tuhē hepiaga cidade de Roma no,” ei Paulo'ga ovyteri pe.

²² Igwete ga opokohara'ġa mondonhoġwenondei Macedōniapeve'ġa gwyrā pe Timóteo'ga Erasto'ga no. A'ea ja ga pytai jiji Ásiapeve'ġa gwyrā pe okovo.

²³ A'ea rupi Éfesopeve'ġa nhomomymomyi Jesus'ga nhi'iġarupiva'ea rehe. ²⁴ A'ereki Demétrio'ga onhimonha'nga Paulo'ga rehe. Nurā ga onhipavēive'ġa mbojatykai ja'javo ġa pe. Demétrio'ga oapoapo pratava'ea ojipe'ġa pavēi jipi. Dianahēa ryrūa ra'anga'via ġa oapoapo. A'ereki Dianahēa oko ġanemimboheteharamo. A'ero ġa hugwi ojipe'ġa ipyhypyhygi hēaryrūa ra'anga'via itambere'ia kwepyga ġa pe. A'ea rehe gwe Demétrio'ġa imono'ono'oġuhūi itambere'ia ojive ha'anga'via rehe. ²⁵ Igwete Demétrio'ga onhipavēive'ġa mbojatykai jara'ġa no – kiroki ġa oapo ha'anga'via jitehe prata pyvō. Igwete ga ei ġa pe:

–Timono'ono'ō nhande itambere'ia nhandejive nhanerembiapoagwera rehe jipi. Pekwaha pe a'ea, ei ga ġa pe. ²⁶ Pe pehepia kiro akoja'ga rura kokoty. Pehendu pe Paulo'ga remimombe'ua no, ei Demétrio'ga ġa pe. A'ereki ga e'i: “Aherembiapōa imboheteheva ko Tupanamo rūi oko,” e ko Paulo'ga, ei ga. Igwete Paulo'ga heroviarukarūhui onhi'iġa he'yjuhuve'ġa pe avo Éfeso pe, ei Demétrio'ga. Ġa pe jate rūi reki. Nhandegwyrā pe nhaporemō ġa Paulo'ga mbopogweuhui ogwovo ganhi'iġa rupi onhimongyavo Ásia pe nhaporemō, ei ga ġa pe. ²⁷ Kiro po ti ġa ete'varuhupavi nhande japorame ha'anga'via

a'ero nehē, ei ga. A'ea jate rūi reki. Kiro po ti ġa ndokoa'javi Dianahēa ryrua rehe a'ero nehē. Ásiapeve'ġa nhaporemō ombohete hete Dianahēa ġipi vvyakotyve'ġa nhaporemō reki. A'ereki hēa huvihavuhu yvagipeva'ero, e'i tehe ga ġa pe. Emo ġa hopavame Paulo'ga nhi'iġa rupi po ti hēa ndahuvihava'javi a'ero nehē, ei Demétrio'ga ġa pe.

²⁸ Henduvame Demétrio'ga nhi'iġa ġa nhimboahivuhui Paulo'ġa pe a'ero. Igwete ġa eahyahivi.

—Huvihavuhu ko Dianahēa Éfesopevehēa, ei ġa.

²⁹ Igwaigwavete ġa nhimongyi ohapukapukaita cidade pe onhomomymomyina. Igwete ġa Gaio'ga pyhygi. Aristarco'ga ġa opyhy no. Ģa ko Paulo'garupive'ġa Macedônia-peve'ġa. Igwete ġa ġa pyhygi ġa nderohohyavo nhandaibe ongauhua pype – perope ġa ojatykatyka ġipi. ³⁰ Ikwahavame Paulo'ga ei:

—Kiro ġi hoi pevo ġa pyri nhinhi'iġa ġa pe, ei ga novīa.

Emo Jesus'gareheve'ġa nomondoukari ga ġapyteri pe. ³¹ Ojipe'ġa ombuhuruka onhi'iġa ga pe no huvihava'ġa.

—Terehoi ti ejipiuka ongauhua pype, ei ġa ga pe.

A'ereki ġa oarō hete Paulo'ga. ³² Igwete ġa – kiroki ġa ojatyka pevo – kiro ġa hapukapukaitehei onhomomyina. Ohapukai paravuhu ġa upa. Emo koji'iheteve'ġa ei onhimongyavo: “Maraname nhande jatykauhutehei kiro nhandejupa naerū?” ei ġa ojohupe. ³³ Igwete judeus'ġa Alexandre'ga moanhani ga mondovo ġapyteri pe. Ga repiagame jara'ġa ei:

—Gaha reki.

Igwete Alexandre'ga pova'eġi ġa pe pepi te javo.

—Tamombe'u katu na'ē pe me, ei ga ġa pe novīa.

³⁴ Emo onhimombaragwahavame ga rehe jara'ġa ei:

—Ga ko judeuramo oko. Tihenduvyme ti ga a'ero, ei ġa ojohupe.

A'ero ġa eġa'epavi:

—Huvihavuhu ko Dianahēa Éfesopevehēa.

Kwara ipyryryma rupi duas horas rupi ġa jogwerohapukapukai a'ea javo.

³⁵ Aerē tavijara'ga ruri ġa mombiga ikwatijahara'ga. Igwete ga ei Éfesopeve'ġa pe:

—Tikwaha pa ko nhande hēaryrua rerekokatua – kiroki hēa huvihavuhetero oko Dianahēa, ei ga. Éfesopeva'ero nhande tireko katu hēaryrua hēara'angava no – kiroki ita ohi yvaga hugwi imbohetehavamo, ei ga ġa pe. ³⁶ Tikwaha pa nhande a'ea. Nurā po pe pigi hamo. Pejapyaka katu ti, ei ga ġa pe. ³⁷ Agwa'ġa pe peru kiro novīa. Emo ġa nomimi reki mbatera nhandejatykahava hugwi. Ģa nombotegwetei reki hēa no nhaneremimboheteharahēa, ei ga ġa pe. ³⁸ Po ti Demétrio'ġa imbojapotari ġa ndehe nehē, a'ero po ti ġa ġa nderohoi ġa mombe'gwovo huvihava'ġa pe nehē hamo, ei ga. Huvihava'ġa ndekorame imohiġatuavo po ti ġa ġa nderohoi ġa pyri imbojamboja ġa ndehe hamo, ei ga ġa pe. ³⁹ Po ti pe ikwahapotari ojipe'ia mbatera nehē a'ea pe po ti cidadepeve'ġa e'i ojatykarama nehē, ei ga ġa pe. ⁴⁰ A'e ġi pe me: Kiro po ti nhanderuvihava'ga e'i nhande ve nehē: “Gara rehe tuhē pe jatykauhui pehapukapukaita?” e po ti ga nhande ve nehē, ei ga. Marāi po ti nhande ga pe a'ero nehē? ei ga. Nianhi'iġi po ti nhande nehē nhandepoyjayjare'yma ġwaramo nehē. A'ereki nhande xajatyka tehe reki, ei ga ġa pe.

⁴¹ Aerē ga ei ġa pe a'ero:

—Pekwaki'o ti kiro peġigwojigwovo, ei ga.

Cidadepeve'ġa opi pa a'ero ogwovo.

20

Paulova'ea ohoa'ja Macedônia pe Grécia pe no

¹ Igwete Paulo'ga Jesus'gareheve'ġa mbuhurukari ojipyri. Igwete ga ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe ja'javo ġa pe. Aerē ga ei ġa pe:

—Kiro po ti ġi hoi Macedôniapeve'ġa gwyri pe nehē, ei ga ġa pe.

² Igwete ga hoi Jesus'gareheve'ğa pyri Macedôniapeve'ğa gwyra rupi ogwovo. Igwete ga ega'ei ğa pe pejiko hete ti Jesus'ga rehe javo. Aerë ga hoi Gréciapeve'ğa gwyri pe.

³ Três jahya rupi ga ruvi pevo.

—Taho ti kiro Síriapeve'ğa gwyri pe, ei ga novĩa.

Ğa nhinhağwerĩrame itayharuhua pype ojipe'ğa ei ga pe.

—Judeus'ğa nde juka pota kiro, ei ğa Paulo'ga pe.

Igwete ga ei:

—Pea rupi po ti ji hoi a'ero nehë jijivya Macedôniapeve'ğa gwyra rupi jikwava nehë, ei ga.

⁴ Beréiapeve'ga oho ga rupi Pirro'ga ra'yra'ga Sópatro'ga. Tessalônicapeve'ğa oho ga rupi no Aristarco'ga Segundo'ga pavëi. Derbepeve'ga oho no Gaio'ga. Timóteo'ga oho no. Ásiapeve'ğa oho no Tíquico'ga Trófimo'ga pavëi. ⁵ Ğahã oho na'ë ore renonde ore ra'aromo cidade de Trôade pe. ⁶ Ore rekorame cidade de Filipos pe judeus'ğa japoitoryva. Nanongara rupie'yimi ğa i'ui pão ndovuriva'ea. Japopavirë ore avi orogwovo Filipos hugwi. Cinco ore kiri ya rupi. A'ero ore vahemi Trôade pe orerenondeve'ğa ndepiaga. Sete ore kiri pevo orojupa.

Paulova'ea oho Trôade pe mbapavamo

⁷ Sábado rupi ypytunimo ore jatykai Jesus'gareheve'ğa pavëi onga jo'ajo'aruhu pe ti'u ti ojopyri javo. Igwete Paulo'ga nhi'inh'i'īgi ğa pe. Igwaigwavete ga nhi'īgi ğa pe imboypyhajikatuavo. A'ereki ga oho pota pea hugwi ko'emame. ⁸ He'yi jyapehavuhua pevo jo'ajo'aruhu pe – perope ore orojatyka. ⁹ Oapy ga oina jurukwara rehe yvateva'ea rehe ipyahuve'ga Êutico'ga. Igwete ga ropehyiro Paulo'ga nhi'inh'i'igame. Igwaigwavete Êutico'ga ropehyiro okia. Kiro ga hiri mytu'ë me vvyvo upa. A'ero ğa nhani ojyva ga pyri. Ga pyhygame ğa ei:

—Omano ahe.

¹⁰ A'ero Paulo'ga jyvi onhinoğa ga rehe ga anhuvana ga mbogwerava.

—Tapembojui pejipy'a, ei ga ğa pe. Okwerava'ja ga kiro.

¹¹ Igwete Paulo'ga jiuipira'javi pevo jitehe jo'ajo'aruhu pe. Igwete ga i'ui ore pavëi. Kirë koji'i ga nhi'inh'i'īgi ğa pe imoğ'o'eamo. ¹² A'ero ga hoi ğa hugwi. Igwete ğa ipyahuve'ga rerohoi onga pe. Horyory ğa gambogwerava rehe.

Paulova'ea oho Mileto pe

¹³⁻¹⁴ Aerë Paulo'ga ei ore ve:

—Pe na'ë ti pe'a pejigwovo cidade de Assôs pe, ei ga. Pevo ti ji mbo'a ji rerogwovo nehë. A'ereki ji pea rupi aho pevo, ei ga ore ve.

A'ero ore hoi ga repiaga Assôs pe, ga mbo'avi ga rerogwovo cidade de Mitilene pe. ¹⁵ Pea hugwi ore hoi. Ko'emame ore vahemi ypa'ouhũ me Quios pe. Ko'emame ore hoi ojipe'i pe Samos pe. Ko'emame ore hoi cidade de Mileto pe. ¹⁶ Ndorohoi reki ore cidade de Éfeso pe. A'ereki Paulo'ga ndohopotari pevo.

—Ndajipykopypotari ji Ásiapeve'ğa gwyri pe kiro, ei ga. A'ereki ji aho potarahi jigwovo Jerusalém me kiro. Tahepia tuhë ti toryva pevo nehë Pentecostes, ei ga ore ve.

Paulova'ea onhi'ĩ Éfesopeva'ea pe

¹⁷ Mileto hugwi Paulo'ga onhi'ığa mondoukari Éfesopeve'ğa pe tuhu ti ğa ji pyri javo ğa pe.

—Tanhi'ĩ na'ë ti Jesus'gareheve'ğa ndepiakaturaha'ğa pe, ei ga.

¹⁸ A'ero ğa nduri ga pyri ua. Igwete ga ei ğa pe:

—Pekwaha pe jireaporoğita jirekokatua pe pyri ji rurypyrame avo pegwyri pe Ásia pe ikwehe. Kiromo jate ji rekokaturamo, ei ga ğa pe. ¹⁹ Ji ndavy'ari jitekovo ikwehe. A'ereki judeus'ğa ombohahyuka hete ji ve. A'ereki ğa onhimbohovaja ji rehe, ei ga. Emo ji aporavyky hete jitekovo jipojykaharete'ga pe Jesus'ga pe ga mombe'gwovo pe me. Nanhimbohetei ji pepyteri pe, ei Paulo'ga ğa pe. ²⁰ Ndapojihuvi reki ji imombe'upava

pe me mbatera – kiroki imombe'ua pe poko, ei ga. Ndapojihuvi ji pe mbo'eavo Jesus'ga rehe ġandovaki penonga pype no, ei ga. ²¹ A'ea'e ji pe me nhaporemō jipi judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no. Perojijyi pejeaporoġita Tupana'ga rehe, a'e ji pe me, ei ga. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pejiko ti nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji pe me no, ei Paulo'ga ġa pe.

²² —Kiro po ti ji hoi Jerusalēm me a'ero nehē. A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mondouka pevo, ei ga. Marā po ti ji rekoi pevo nehē? ²³ Ojigwarajuhu po ti ġa ji rehe ji mondovo cadeia pype nehē, ei ga. A'ea jate ji akwaha. A'ereki a'ea rehe Tupana'ga ra'uva ji momorandu ji imbojoapiapirame cidades jipi, ei Paulo'ga. ²⁴ Na ġa ji jukai a'ero nehē. Jipy'a ndokotehei reki a'ea rehe, ei ga. Nhiremimombe'ua rehe jate ji rekoi. Tamombe'umbe'u pa ti ġa pe. A'ereki Jesus'ga jipojykaharete'ga e'i ji ve ikwehe: “Emombe'u ti ġa pe pyryva'ea. Tupana'ga pyryva ġa pe ti emombe'u ġa pe,” e ko ga ji ve, ei ga. Nurā ji tamombe'u pa na'ē ġa pe Jesus'ga nhi'īpo'ruavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁵ —Ahoaho ko ji pepyteri pe nhaporemō Tupana'ga mombe'gwovo ikwehe. “Peho ti Tupana'ga nhi'īġa rupi gareheva'ero,” a'e ji pe me ikwehe, ei ga. Emo po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē, ei ga. Akwaha ji a'ea. ²⁶ Nurā ji ekatui pe me kiro. Po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē a'ea po ti pe napembojari ji rehe nehē. A'ereki ji amomorandu pa pe me a'ea rehe, ei ga. ²⁷ Ndapojihuvi ji imombe'upava pe me Tupana'ga remimbotarimova'ea, ei Paulo'ga ġa pe. ²⁸ Peko katu ti a'ero. Perekō katu pa ti Jesus'gareheve'ġa no, ei ga. A'ereki pe me Tupana'ga ra'uva e'i: “Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa,” e'i. Pembo'embo'e ti ġa Tupana'ga nhi'īġa rehe jipi, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki Tupana'ga opojyka ġa ojive gwa'yra'ga manoro ġwaramo ġa ndepykaramo, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁹ —Tamombe'u ti kiro aerēva'ea pe me, ei ga. A'ereki ji akwaha penderekoāġwama. Ji horame pe hugwi po ti hajiheve'ġa nduri pepyteri pe nehē okote'varuhuve'ġa, ei ga. A'ero po ti ġa pe moandyandyi ġwembi'ea pyvō pe nderekote'varuhuavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³⁰ Pepyteripeve'ġa vehevi po ti na jitehe nehē no. Ġa po ti i'mbe jara'ġa pe. A'ero po ti ġa nhimbopogweukari Jesus'gareheve'ġa pe nehē, ei ga. ³¹ Pehepia ti a'ero penhimoandyjukare'yma ġa pe nehē, ei ga ġa pe. Tapemoka'nhyimi ti nhinhi'īġagwera pe me. A'ereki trēs ji kwara mondoi pe moġitapava ikwehe. Arimo ji pe moġitai. Ypytunimo na jitehe ji pe moġitai jijehe'gwovo nhi'aġataruhuramo pe ndehe, ei ga ġa pe.

³² —Kiro ji ei pe me a'ero: Tupana'ga ti tapendereko katu. Tupana'ga pyryva mombe'ua ti tapendereko katu nohō, ei ga. A'ereki gaha pe mbojiko hete Jesus'ga rehe pe mbo'eavo. Aerē po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē no ga imombyryvame ojiheve'ġa pe nhaporemō nehē, ei Paulo'ga ġa pe. ³³ Nahā ko ji rekoi pe pyri ikwehe, ei ga. Ji ndapotari ojipe'ġa apoa ouro prata reheve ikwehe. Ġapira ji ndapotari no, ei ga. ³⁴ Pekwaha pe jiporavykyagwera. Jipoa pyvō tuhē te ji aporavyky ipyhyga mbatera jijive. A'ero ji imondoi mbatera jijipyryve'ġa pe no, ei ga. ³⁵ Ahepiuka pa ji pe me ikwehe. Nhandeporavykyagwera ikwepykava pyvō po nhande imbaterē'yve'ġa pokogi a'ero hamo, ei ga. Timoka'nhyime ti Jesus'ga nhi'īġagwera nhandepojykaharete'ga nhi'īġagwera. A'ereki ga e'i ikwehe: “Nhanderory nhande ġa imbuhurame mbatera nhandejive. Johe'i tehe nhande roryvamo nhande imondorame mbatera ojipe'ġa pe,” ei Jesus'ga ikwehe, ei ga.

³⁶ Nahā Paulo'ga ei ġa pe. Kirē ga renypy'andurugi onhi'īġa Tupana'ga pe ġa pavēi. ³⁷ Igwete ġa Paulo'ga rerojehe'opavi ga anhuvanhuvana ga rerekovo. Ndovy'ahetei ġa ganhi'īġa renduvame. ³⁸ A'ereki ga e'i ġa pe: “Aerē po ti pe ndapehepiaga'javi jira'oa nehē.” Igwete ġa ga rohoi itayharuhu pe.

21

Paulova'ea oho Jerusalēm me

¹ Igwete ore hoi ġa hugwi a'ero oro'ava herogwovo ypa'ouhūa rehei katu cidade de Cós rehei katu. Ko'emame ore herohoi ojipe pe ypa'ouhū me Rodes pe. Pea hugwi ore

herohoi heroja cidade de Pátara pe o'eamo. ²Pevo ore hepiagi ojipea itayharuhua – kiroki oho ġwerĩ Feníciapeve'ġa gwyri pe. Igwete ore avi a'ea pype herogwovo. ³Aerē ore hepiagi ypa'ouhūa Chipre orojohukoty. Igwete ore kwavi ipyvō orogwovo Síriapeve'ġa gwyri pe. Pevo ore herojari cidade de Tiro pe. A'ereki pevo ġa ġweno'embota mbatera itayharuhua hugwi. ⁴A'ero ore ēi orogwovo Jesus'gareheve'ġa ndeka pevo ġa ndepiaga. Sete ore kiri ġa pyri a'ero. Igwete ġa ei Paulo'ga pe tohoyme ti ga Jerusalém me nehē javo novīa. A'ereki Tupana'ga ra'uva omombe'u jipe ġa pe. “Tiruahū po ti Paulo'ga pe Jerusalém me nehē,” e'i. Emo Paulo'ga e'i ġa pe:

—Aho tuhē ti pevo nehē.

⁵Aerē ihorame orohohava apiavo ore jivyri itayharuhu pe a'ero. Ġa nhaporemō ore rerōjivyri cidade hugwi akwaimba'ero kunhangwera'ġa pavēi gwa'yra'ġa pavēi no. Nhimbiari pe ore renypy'andurupavi y'ytiġa pype oronhi'iġa Tupana'ga pe. ⁶Aerē:

—Kiro ore hoi, oro'e ore ġa pe.

Igwete ore ava'javi itayharuhua pype. A'ero ġa jivyra'javi ġwonga pe ogwovo.

⁷Igwete ore herohoi Tiro hugwi herogwovo cidade de Ptolemaida pe. A'ero ore hoi Jesus'gareheve'ġa ndepiaga ġa anhuvanhuvana. Ojipeji ore kiri ġa pyri. ⁸Ko'emame ore hoi. Igwete ore hoi cidade de Cesaría pe. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. Ymya Filipe'ga ruvi Jerusalém me raikwehe. Gaha ko seteve'ġa nde'yja'ga. Ġa pe Jesus Cristo'ga moirūhara'ġa e'i raikwehe: “Ġahā ti toma'ē mbatera imbatere'ŷve'ġa pe jipi,” ei ġa ġa pe raikwehe. Filipe'ga ohooho Jesus'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe no. ⁹Quatro ko gara'yra'ġa kunhangwera'ġa hambirekoe'ŷve'ġa. Ġa na jitehe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa jipi. Igwete ore hoi Filipe'ga ronga pe orojupa. ¹⁰Mbohapyrete ore kiri pevo ġa pyri. A'ero Ágabo'ga ruri Judéiapeve'ġa gwyrā hugwi Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga. ¹¹Kiro ga ruri ore pyri ipyhyga Paulo'ga ku'ayvira ipukuhuva'ea. A'ea pyvō ga jikupykwari. Ga jipokwari no. Igwete ga ei ore ve:

—Gaku'ayvira ijara'ga mombe'gwovo ji ei: Nahā ti judeus'ġa ga kwari Jerusalém me nehē, ei ga. A'ero po ti ġa ga mondoukari judeus'ġarūive'ġa po pe nehē ga pyhygauka nehē, ei ga. A'ea Tupana'ga ra'uva e'i, ei Ágabo'ga ore ve.

¹²Henduvame ganhi'iġa ore ehetei Paulo'ga pe pevove'ġa pavēi:

—Terehoa'javi ti Jerusalém me a'ero, oro'e ore ga pe novīa.

¹³Igwete Paulo'ga ei:

—Maraname pe jehe'ouhui ji rehe? Pe ji mbopyagwyrūhu javo ji ve novīa, ei ga. Na ġa ji kwari ji jukavo vehevi te a'ero nehē, ei ga. Ji ti aho jate tuhē pevo nehē Jesus'ga rehe jipojykaharete'ga rehe nehē, ei ga.

¹⁴Ndokoi ga orenhi'iġa rehe.

—Nandejate ti toko Tupana'ga remimbotarimova'ea, oro'e ore.

A'ero ndoro'ea'javi ga pe a'ea rehe.

¹⁵Aerē ore herekokatupavi orombatera herogwovo pea rupi Jerusalém me. ¹⁶Jara'ġa ko oho ore rupi Cesaría hugwi Jesus'gareheve'ġa. Igwete ġa ore rerohoi Menasom'ga ronga pe. Ga pyri ore pytai. Ga ko Chiprepeva'ero. Ymya ga jikogi Jesus Cristo'ga rehe. Ga pyri ore pytaahi'vi orojupa.

Paulova'ea oho Tiagova'ea pyri

¹⁷Ore vahemame Jerusalém me Jesus'gareheve'ġa ndoryndoryvamo ore rehe. ¹⁸Ko'emame Paulo'ga ore rerohoi Tiago'ga repiaga. Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa nhaporemō ojatyka upa. ¹⁹Igwete Paulo'ga nhi'iġi ġa pe. A'ero ga imombe'upavi ġa pe ohoagwera.

—Amombe'umbe'u ji Jesus'ga judeus'ġarūive'ġa pe, ei ga. Nurā Tupana'ga ġa mbojikogukari ojihe, ei ga. Nahanahā Tupana'ga rekoi ġapyteri pe a'ero ore horame ġa pyri, ei Paulo'ga imombe'upava ġa pe.

²⁰Henduvame Paulo'ga nhi'iġa ko ġa Tupana'ga mbohetei a'ero. Aerē ġa ei Paulo'ga pe:

—Oreirũ, ehepia judeus'ğa kiro. He'yjuhu hete ko ға jikogi Jesus'ga rehe milhares. Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ға ndekohetei reki tihendu katu pa ti hamo javo, ei ға Paulo'ga pe. ²¹ Igwete ojipe'ğa mbero nde mombe'gwovo ға pe, ei ға. “Paulo'ga ko ombo'e te'varuhu judeus'ğa nhaporemō – kiroki ға u judeus'ğarũive'ğa pyteri pe,” ei ға. “Paulo'ga e'i ға pe: ‘Pepohi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,’ ei Paulo'ga ға pe,” ei ға heikwehe. “‘Tapekytia'javi ti peja'yra'ğa nakwanha pi'ria,’ ei ga,” ei ға. “‘Tapekoa'javi ti nhanderamonha'ea nhi'iğagwera rehe,’ ei Paulo'ga ға pe,” ei ға heikwehe. Nahã ға mbero reki nde mombe'gwovo ға pe, ei ға imombe'gwovo Paulo'ga pe.

²² —Marã po ti a'ero nehẽ? ei ға Paulo'ga pe. Okwaha po ti ға nderura avo nehẽ. ²³ Nahã po ti nde rekoi a'ero nehẽ, ei ға. Quatrove'ğa oko ore pyri kiro. Ymya'i ға ei Tupana'ga pe: “Nahanahã po ti ore rekoi nehẽ,” ei ға ga pe. Kiro ға ndekoi tuhẽ a'ero ғwembi'eagwera rupi katu, ei ға Paulo'ga pe. ²⁴ Eroho ti quatrove'ğa nhandejatykahavuhua pype a'ero. Ejiptyhei ti pevo ға pavẽi nahã ti xanhimombyry Tupana'ga pe javo, ei ға. Aerẽ ti epyhy mbiara quatrove'ğa ndepyga eitambere'ia pyvõ. A'ea po ti ға ikwava'eğukari Tupana'ga pe nehẽ. A'ero po ti ға nhiapinukari nehẽ, ei ға Paulo'ga pe. Judeus'ğa po ti nde repia pevo nehẽ. A'ero po ti ға epavi nehẽ: “Nomombe'ukatui reki ға Paulo'ga nhande ve. Oko katu tuhẽ reki ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi okovo,” e po ti judeus'ğa nde ve nehẽ, ei ға Paulo'ga pe.

²⁵ —Oro judeus'ğarũive'ğa pe – kiroki ға ojiko Jesus'ga rehe – ға pe ore ikwatijari ikwehe, ei ға ga pe. Igwete ore ei ға pe: “Nahã po pe ndekoi hamo. Tape'ui ti ғambatera ikwava'eğame ha'angava pe ғwemimbohete'hara pe,” oro'e ore. “Hekoa tape'ui no,” oro'e ore ға pe. “Mbiara tape'ui ipore'ymame hekoa jugwi,” oro'e ore. “Taperekoï ojipe'ğa nembireko'ğa,” oro'e ore ға pe ikwatija, ei ға Paulo'ga pe.

²⁶ Ґanhi'iğa rupi Paulo'ga quatrove'ğa nderohoi ға nderekovo. Ko'emame ga jipyhei ға pavẽi xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo. Aerẽ ға ki ojatykahavuhua pype. Igwete Paulo'ga imombe'ui mbatera ikwava'eğhara'ga pe.

—Orojipyhei ore ko, ei ga ga pe. Kiro sete po ti ore kiri nehẽ, ei ga. Aerẽ po ti ji imondoukari mbiara quatrove'ğa ndepyga ikwava'eğuka ға pe imondovouka Tupana'ga pe nehẽ, ei Paulo'ga ga pe.

Ahe opyhy Paulova'ea

²⁷⁻²⁸ Seis ko ға kiri. A'ero judeus'ğa Paulo'ga repiagi ojatykahavuhua pype Ásiapeve'ğa gwyrripeve'ğa. Igwete ға he'yjuhuve'ğa monhimboahivukatehei Paulo'ga pe ға momy-momyina. A'ero ға Paulo'ga pyhygi ohapukaita gwe'yja'ğa pe judeus'ğa pe:

—Pejijo ore pokoga, ei ға. A'ereki agwa'ga ko ohooho ға mbo'epavuhavo ite'varuhuva'ea rehe, ei ға. Nhande mbotegwete ga ja'javoteheuhu. “Tapehendu'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ga ға pe, ei ға. Nhandejatykahavuhua pe ga ete'varuhui no, ei ға. A'ero ga kiro judeus'ğarũive'ğa nderuruhui ipype imbotegweteavo nhandejatykahavuhua Tupana'ga rongga, ei ға ға pe o'mbero.

²⁹ Nahã judeus'ğa etehei Paulo'ga mombe'gwovo. A'ereki ға gwepia Trófimo'ga hoa cidade pe Paulo'ga rupi novã. Trófimo'ga ko judeu'ğarũive'ga Éfesopeve'ga. Hepiagame gahoa Paulo'ga rupi ға etehei a'ero:

—Paulo'ga gweroho ga nhandejatykahavuhua pype, ei ға javo tehe.

³⁰ Nahã judeus'ğa ei cidadepeve'ğa momymomyimbava Paulo'ga rehe. Igwete ға nhağanhani Paulo'ga pyhyga ga rerohyryryga ojatykahavuhua hugwi. Kotihĩ ға hovapytymi ға hugwi. ³¹ Kiro ға Paulo'ga jukağwerĩ. Emo ojipe'ğa oho imombe'gwovo soldados'ğa pe romanos'ğa pe. Igwete ға ei soldados'ğa nduvihavuhu'ga pe:

—Jerusalémmeve'ğa nhaporemō onhimboahivuhu ohapukapukajahyavo, ei ға ga pe.

³² Kotihĩ ga soldados'ğa nderuri ғanduvihava'ğa pavẽi ға nenonhana he'yjuhuve'ğa pyteri pe Jerusalémmeve'ğa pyteri pe. Soldados'ğa ndepiagame ға Paulo'ga nupambigi

a'ero opohia ga hugwi. ³³ Igwete soldados'ğa nduvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyhygauka ga kwaruka itanhuramuhūa pyvō mokōiva'ea pyvō.

—Ma'ğa koro? ei ga. Ma gara rehe pe ga nupanupāuhui? ei ga ға pe.

³⁴ Ojoatyatyvi ғанhi'iğa ga pe ға hapukajahyrame onhimongyavo. A'ero ga ndokwahavi reki maranuhū javo. Nurā ga Paulo'ga rerohoukari soldados'ğa nongauhua pype. ³⁵ Ga rerovahemame ojiupihava rehe ға ojatij'varimo ga rerohoi he'yjuhuve'ğa hugwi onhimboahiheteve'ğa hugwi topyhygahayme ға ga javo. ³⁶ A'ereki ға ohoohoji ға ndeviri ohapukajahyavo pejuka ga javo novīa.

Paulova'ea onhimombe'u judeusva'ea pe

³⁷ Gwerohoğwerīrame ongauhua pype Paulo'ga ei soldados'ğa nduvihavuhu'ga pe:

—Tanhi'ī na'ē ti nde ve, ei ga ga pe.

Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Erekwaha nde Gréciapeve'ğa nhi'iğa naerū? ³⁸ Nde ko Egitopeve'ga rūi naerū? – kiroki ga ymya he'yjuhuve'ğa monhimboahivi nhanderuvihava'ga pe ға momymomyina, ei ga. Igwete ga quatro milve'ğa nderohoi ongae'yi me iporojukauhuve'ğa. Nde ko ga rūi naerū? ei ga Paulo'ga pe.

³⁹ —Ji ko a'ea rūi, ei Paulo'ga. Judeuramo ko ji. Cilícia ko jigwyrā, ei ga. Cidade de Tarso pe huvihavuhu pe ji ari kako, ei ga. Na ji nhi'iği kiro ғande'yjuhua pe, ei ga ga pe.

⁴⁰ —Enhi'ī ti a'ero ға pe, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga ami ғajiupihava rehe. Igwete ga pove'eği ға pe ji rendu ti javo. A'ero ға pipavi upa. Igwete judeus'ğa nhi'iğimo tuhē ga ei onhimombe'gwovo ға pe.

22

¹ Igwete Paulo'ga ei:

—Nhiirū, peymyana, pejapyaka ti nhinhi'iğa rehe ji nhimombe'ukaturame pe me, ei ga. A'ereki ji ndakote'varuhui jitekovo, ei ga ға pe.

² Judeus'ğa nhi'iğimo tuhē ga ei ға pe. Nurā koji'i ға pigi a'ero ganhi'iğa renduva. Igwete ga ei ға pe:

³ —Jihi ko ji judeuramo ako, ei ga. Cilícia ko jigwyrā. Cidade de Tarso pe ko ji ari kako. Aerē ji nhimomboakari avo Jerusalém me kako, ei ga. A'ea rupi Gamaliel'ga ji mbo'embo'ekatui Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – kiha tuhē nhaneramonhava'ea omombe'u, ei ga. Nhiremimbotarimo ji poravykyhetei Tupana'ga pe ikwehe. Pehepia ko pe na jitehe peko pa ga rehe, ei Paulo'ga ға pe. ⁴ A'ea rupi ji jigwarajuhui Jesus'ga nhi'iğarupive'ğa ndehe ға jukauka ikwehe. Akwaakwaruka ji ға mondovouka cadeia pype ға mongiuuka akwaimbae'ğa kunhangwera'ğa no, ei ga. ⁵ Mbatara kwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga okwaha tuhē jireaporoğita ji repiaga ikwehe judeus'ğa moğitahara'ğa pavēi. Ғahā okwatija nhandere'yja'ğa pe Damascopeve'ğa pe ji mombe'gwovo ikwehe. A'ea ji herohoi tapyhy ti Jesus'gareheve'ğa javo. Takwatakwa ti ji ға nderojivya Jerusalém me tambohahyuka ti ға pe nehē javo, a'e ji ikwehe novīa, ei Paulo'ga ға pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoğita rerojijyagwera

⁶ Igwete Paulo'ga ei ға pe:

—Ahaji katu ji vahēğwerīrame Damasco pe kotihī turi ji ve hendy'javuhuva'ea yvaga hugwi, ei ga. Hendy'javuhu hete. Ipyteri pe ji rekoi a'ero, ei ga. ⁷ A'ea ji mombo yvyvo ji noğa. Igwete ji henduvi ganhi'iğa jijive, ei ga. “Saulo, Saulo! Maranuhūrame nde imbohahyukari ji ve?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

⁸ —“Manamo pe?” a'e ji ga pe.

—“Ji ko Jesusramo Nazarépeva'ero ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁹ —Jirupive'ğa gwepia hendy'javuhuva'ea novīa. Emo ға ndokwahavi ganhi'iğa ji ve, ei ga. ¹⁰ Igwete ji ei Jesus'ga pe: “Marā po ti ji rekoi a'ero nehē?”

—“Epo'ã ti egwovo kiro Damasco pe. Pevove'ga ti omombe'u pa nhiremimbotari-mova'ea nde ve nehë nderekoagwama nehë,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ģa pe.

¹¹—Hendy'javuhuva'ea ombogwe reki jireakwara, ei ga. A'ero jirupive'ģa ji popyhygi ji rerogwovo Damasco pe ikwehe, ei ga imombe'gwovo ģa pe. ¹²⁻¹³ Aerë Ananias'ga ruri ji pyri, ei ga. Ğwendu katu ga Moisésva'ea remimbo'eagwera jipi. Ombohete hete ga Tupana'ga no, ei ga. “Pyry hete ko Ananias'ga,” ei judeus'ģa ga pe pevove'ģa, ei ga. Igwete ga ruri ji pyri o'ama. “Nhiirũ, Saulo,” ei ga ji ve. “Ehepiakatua'ja ti kiro,” ei ga, ei ga.

—Kotihĩ ji ga repiakatui reki a'ero, ei Paulo'ga ģa pe. ¹⁴ Igwete ga ei ji ve: “Tupana'ga nhaneramonhava'ea remimbohete'hara'ga e'i jipe nde ve tokwaha ga nhiremimbota-rimova'ea javo,” ei ga ji ve. “Tohepia ti ga pyryheteve'ga Jesus'ga ganhi'iģa tuhë henduva,' e'i jipe Tupana'ga nde ve,” ei Ananias'ga ji ve, ei ga. ¹⁵ “Kiro po ti nde akoja'ga mombe'umbe'ui a'ero nehë ģa pe nhaporemone nehë. Nerembiepiaga po ti nde eremombe'u nehë neremienduva nehë no,” ei ga ji ve. ¹⁶ “Maraname nde mbegwehuro a'ero kiro?” ei ga ji ve, ei Paulo'ga. “Haite. Enhimobatizauka ti kiro. Ere ti nhandepojykaharete'ga pe tomombo ti ga nderekote'varuhua nde hugwi nehë,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga ģa pe onhimombe'gwovo.

Paulova'ea hoagwera judeus'ģarũiva'ea pyri

¹⁷ Igwete Paulo'ga ei ģa pe no:

—Aerë ji jivyra'javi avo Jerusalém me ikwehe, ei ga. Igwete ji hoi nhandejatyka-havuhua pype nhinhi'iģa Tupana'ga pe, ei ga. ¹⁸ Ji nhi'iģame ga pe jipojykaharete'ga jipiukari ji ve. Igwete ga ei ji ve: “Haite ti egwovo Jerusalém hugwi,” ei ga. “Avove'ģa po ti ndogweroviari nenhi'iģa ji mombe'urame nehë,” ei ga ji ve, ei Paulo'ga.

¹⁹—Igwete ji ei ga pe: “Gwerovia po ti ģa nhinhi'iģa nde mombe'urame nehë ovuhu,” a'e ji ga pe novĩa. “A'ereki ģa okwaha tuhë jirojijyagwera. A'ereki ji ajigwarajypy ģa ndehe – kiroki ģa ojiko nde rehe,” a'e ji ga pe, ei ga. “Aho ji ojipejipea pype orejatykahava pype ģa pyhygauka ģa nupanupamouka ģa mondovouka cadeia pype ikwehe,” a'e ji, ei Paulo'ga. ²⁰ “Oro Estêvãova'ea no,” a'e ji. “Ahe nde mombe'urame ģa ahe jukai ikwehe. Emo jihi ko a'ã reki pevo ģa pyri na ģa ga jukai tuhë javo,” a'e ji ga pe, ei ga. “Ğapira ji areko katu ahe jukarame. A'ereki ģa gwekyi opira ita imomboa ahe rehe,” a'e ji ga pe, ei Paulo'ga ģa pe. “Jerusalémmeve'ģa okwaha jirekote'varuhagwera a'ero. Kiro ji imombe'ukaturame ģa pe jijirojijyja po ti ģa heroviari nhinhi'iģa nde mombe'urame nehë,” a'e ji jipojykaharete'ga pe novĩa, ei Paulo'ga ģa pe.

²¹—“Ndogweroviari tuhë ti ģa nehë,” ei jipojykaharete'ga ji ve. “Heregwovo avo hugwi. Jihi nde mondouka kiro irupe judeus'ģarũive'ģa pyri nehë,” ei ga ji ve. “Ğa pe ti nde ji mombe'ui nehë,” ei ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga ģa pe onhimombe'gwovo.

²² Nahã Paulo'ga nhimombe'ui ģa pe. Ojapyaka na'ë ģa Paulo'ga nhi'iģa rehe novĩa. Emo Paulo'ga e'i ģa pe: “Ji mondouka po ti ga judeus'ģarũive'ģa pyri nehë,” ei ga. Nurã ģa nohendupotara'javi ga onhimboahivuhuvuavo ga pe. A'ero ģa hapukapukajahi.

—Pejuka ga. Omano po ga hamo, ei ģa ohapukapukaita upa.

²³ Igwete ģa tapy'ynhapira imbovavavagi oko te'varuhu hete ga javo. Otimbyguhua ģa omombomombo onhimboahivuhuheteavo. ²⁴ Nurã soldados'ģa nduvihavuhu'ga ga rerohoukari ongauhua pype.

—Maranuhũrame ģa hapukajuhuatetei ga rehe naerũ? ei ga.

Nurã ga ei soldados'ģa pe:

—Penupanupã ga mbiara pira apopyra pyvõ tomombe'u ti ga nhande ve okote'varuhua, ei ga ga pe.

²⁵ A'ero ģa ga pokwari tinupã ga javo. Opokwaramame Paulo'ga ei soldados'ģa nduvi-hava'ga pe – kiroki ga o'ã ga ppyvo:

—Tanhinupã ti, ei ga ga pe. A'ereki ji ko romanoramo, Romapeve'ģa'java'ero ako. Po ahe nonupã ti te romanos'ģa hamo, ei ga. Pe ndajirerohei ve juizes'ģa pyri

tonhimombaragwaha ti ga Paulo'ga rekote'varuhua rehe javo. Ğa nde'i tuhẽ ji ve oja nde rehe jave'yma, ei ga. Tanhinupãi ti a'ero, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ga pe.

²⁶ Henduvame ganhi'iġa soldado'ga hoi javo gwuvihavuhu'ga pe.

—Terenupãukara'javi ti ga! A'ereki ga romanoramo oko, ei ga.

²⁷ A'ero garuvihavuhu'ga ruri Paulo'ga pyri.

—Enhimombe'u katu ji ve. A'iti romanoramo nde rekoi? ei ga ga pe.

—A'ea ko ji, ei Paulo'ga ga pe onhimombe'gwovo.

²⁸ Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Na jitehe ko ji romanoramo. A'ereki he'yjuhu reki ji imondoi itambere'ia a'ea rehe ikwehe, ei ga ga pe.

—Ji namondoi tuhẽ itambere'ia hehe, ei Paulo'ga. Jiruva'ga ko romanoramo. A'ea jitehe ko ji a'ero, ei ga ga pe.

²⁹ Nanime ġa jipe'ai Paulo'ga hugwi – kiroki ġa onupã gwerevi ga tomombe'u ti ga okote'varuhua javo. Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga e'i:

—Romanoramo reki ga oko, ei ga. Mbaria po ji ga kwarukatehehui ra'e! ei ga okyhyjiavo.

Paulova'ea e'i judeus'ġa moġitaharava'ea pe

³⁰ Ko'emame soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei:

—Ma gara judeus'ġa omboja Paulo'ga rehe naerũ? ei ga. Tahendu ti ġanhi'iġa ikwahava, ei ga.

Igwete ga judeus'ġa moġitahara'ġa mbojatykaukari. Ğa jatykapavame mbatera kwava'ẽhara'ġa nduvihava'ġa jara'ġa pavẽi, kiro ga Paulo'ga kwaharavukari ga reruruka ga mo'ama ġapyteri pe.

23

¹ Igwete Paulo'ga ġa ndepiahetei judeus'ġa moġitahara'ġa. Igwete ga ei ġa pe onhimombe'gwovo.

—Nhiirũ, akokatue'yimi ji Tupana'ga nhi'iġa rupi jitekovo kiromo jitehe, ei ga ġa pe. Nurã ji poyjahetero jiyvyteri pe, ei Paulo'ga ġa pe.

² Igwete Ananias'ga ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga henduvi ganhi'iġa onhimboahiva o'ama. A'ero ga ei Paulo'gaypyvove'ġa pe:

—Pekwa ti Paulo'ga jurua rehe ga mombiga.

³ Igwete Paulo'ga ei ga pe:

—Tupana'ga ti tombahy nde ve no. Erekokatu'aġuhũ nde, ei ga ga pe. Ereapy nde avo javo novã: “Takwaha ti garemiendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe,” ere nde novã, ei Paulo'ga. Emo ndehe reki nerehendukatui reki a'ea ġa mbokwaruka jijurua rehe, ei ga ga pe.

⁴ A'ero Paulo'gaypyvove'ġa ei ga pe:

—Ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga pe nde ere'e te'varuhu Tupana'ga repykara'ga pe!

⁵ Igwete Paulo'ga ei:

—A'iti ga ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga? ei Paulo'ga. Ji ndakwahavi, ei ga. Ikwahavame po ji nda'ei poha ramo. A'ereki Tupana'ga omombe'u onhi'iġa ikwatijaruka. “Tape'ete'varuhui pejuvihava'ġa pe,” ei Tupana'ga, ei ga.

⁶⁻⁸ Kirẽ Paulo'ga eaŋi ġa pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga.

A'ereki ga onhimombaragwaha pevove'ġa ndehe judeus'ġa ndehe. Jara'ġa ko saduceus'ġa. Jara'ġa ko fariseus'ġa. Paulo'ga okwaha ġanembiroviara no. A'ereki saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogweravaġwama ġamanoa hugwi. “Ndogwerekoi Tupana'gapyrive'ġa no yvagipeve'ġa,” e ko saduceus'ġa. “Ha'oe'ỹve'ġa ndogwerekoi no,” ei ġa.

Fariseus'ġa ki a'e te gwerovia pa a'ea Paulo'ga javijitehe. A'ero Paulo'ga eaŋi judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe o'ama.

—Ji ko fariseuramo ako, ei ga. Jiruva'ga ko fariseuramo oko no, ei ga. Igwete ji heroviari ġambogweravaġwama ġamanoa hugwi, ei ga. A'ea rehe pe euhui ji ve oko te'varuhu ga javo, ei ga.

Henduvame Paulo'ga nhi'iġa ġa nhonhi'iġayvayvari a'ero fariseus'ġa saduceus'ġa pavēi. ⁹Igwete ġa hapukapukai a'ero onhimbohovaja ojogwehe. A'ero fariseus'ġa po'ami onhi'iġahyavo – ġa ko judeus'ġa mbo'eharamo oko.

—Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ġa ġa pe. Onhi'i tuhē po ga pe ha'oe'ỹve'ga. Mara'ngu po yvagipeve'ga Tupana'gapyrive'ga? ei fariseus'ġa.

¹⁰ Igwaigwavete ġa nhonhi'iġayvahetei. Nurã soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei:

—Kiro po ti ġa Paulo'ga rovaja'roja'rogi nehē! ei ga.

A'ero ga soldados'ġa mondoukari ga pyri.

—Pepyhygahy ga ġapytera hugwi ga rerogwovo ja ongauhua pype ga mongiavo, ei ga ġa pe.

Igwete ġa ga pyhygi ga rerogwovo a'ero.

¹¹ Ypytunimo nhandepojykaharete'ga jipiukari Paulo'ga pe o'ama ga ppyvo. Igwete ga ei ga pe:

—Paulo, enhimboitakwerimo ti eko, ei ga. Nde ji mombe'u avo Jerusalém me oji'i. Na jitehe ti nde ji mombe'ui cidade de Roma pe nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

Judeusva'ea ojuka pota Paulova'ea

¹² Ko'emame judeus'ġa ei ojohupe:

—Tijuka tuhē ti Paulo'ga, ei ġa. Ti'uyme na'ē ti mbatera kiro, xay'uyme na'ē ti Paulo'ga jukae'ymame, ei ġa. Tupana'ga ġwendu nhanenhi'iġa. Nhande ga jukae'ymame po ti Tupana'ga imbohahyukari nhande ve a'ero nehē, ei ġa ojohupe Tupana'ga renoina novia.

¹³ He'yi ko ġa quarenta ko ġa – kiroki ġa e'i a'ea. ¹⁴ Aerē ġa hoi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri xava'eve'ġa pyri no. Igwete ġa nhimombe'ui ġa pe.

—Nahã ore ehetei orojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ē ti mbatera Paulo'ga jukae'ymame,” oro'e ore oji'i, ei quarentave'ġa ġa pe. ¹⁵ Pemondouka ti kiro penhi'iġa soldados'ġa nduvihavuhu'ga pe. Pehe jara'ġa pavēi nhanemoġitaharamo pemondouka ti penhi'iġa ga pe togweruruka ti ga Paulo'ga ore pyri javo. “Torohenduva'ja ti ganhi'iġa gareaporoġita ikwahava,” pe'ji ti ga pe, ei ġa. Nahã ti pemondouka penhi'iġa ga pe ga moandyandyita, ei quarentave'ġa ġa pe. Ga Paulo'ga rerurukarame po ti ore ga jukai ga vaheme'ymame avo nehē, ei ġa ġa pe novia.

¹⁶ Emo Paulo'ga kunhamembyra'ga okwaha reki ġanembijukapotara Paulo'ga rehe Paulo'ga rendyrahēa ra'yra'ga. Nurã ga hoi ongauhua pype imombe'gwovo Paulo'ga pe.

¹⁷ Igwete Paulo'ga onhi'iġa mondoi soldados'ġa nduvihava'ga pe javo.

—Eroho kwanha'ga ejuviahavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁸ A'ero ga Paulo'ga kunhamembyra'ga rerohei gwuviahavuhu'ga pyri. Igwete ga ei ga pe:

—Cadeiapypeve'ga Paulo'ga ji mbuhuruka ojipyri ko, ei ga. Nahã ga ei ji ve: “Eroho kwanha'ga ejuviahavuhu'ga pyri tomombe'u ga mbatera ga pe,” ei ga ji ve, ei ga. Nurã ji ga reruri nde pyri kiro, ei ga ga pe.

¹⁹ Igwete huviahavuhu'ga ga popyhygi ga rerogwovo ġandovakie'ỹ.

—Gara nde eremombe'u pota ji ve? ei ga ga pe.

²⁰ Igwete ga ei:

—Tamombe'u katu ti nde ve, ei ga. Kiro po ti judeus'ġa nduvihava'ġa nduri nde pyri nehē, ei ga. A'ero po ti ġa etehei nde ve nehē tereruruka ti Paulo'ga ko'emame nehē javo. “Judeus'ġa moġitahara'ġa ġwendu potara'ja ganhi'iġa ikwahava gareaporoġita,” e'i tehe po ti ġa nde ve nehē, ei ga soldados'ġa nduvihavuhu'ga pe imombe'gwovo.

²¹ Terembopogwei ti ġa erame poha nde ve nehē, ei ga. A'ereki ojipe'ġa ojuka pota Paulo'ga. Onhimi po ti ġa pea rupi tijuka ga javo, ei ga ga pe. Quarenta ko ġa. Igwete ġa ei ojohupe oji'i: “Ti'uyme na'ē ti mbatera, xay'uyme na'ē ti Paulo'ga jukae'ymame,”

ei ġa oji'i. “Tupana'ga ġwendu nhanenhi'iġa nhande erame na,” ei ġa ojohupe, ei ga. Nurã ji ei kiro nde momoranduva. A'ereki ġa onhimboavujikwe kiro tijuka ga javo. Igwete ġa ei tikwaha ti soldados'ġa nduvihavuhu'ga nhi'iġa javo nde ve, ei Paulo'ga kunhamembyra'ga ga pe imombe'gwovo.

²² Igwete soldados'ġa nduvihavuhu'ga ei ga pe:

—Teremombe'ui ti ojipe'ġa pe enhimbi'eagwera ji ve.

A'ero ga ga mondoi ojihugwi.

Ahe omondouka Paulova'ea Félixva'ea pyri

²³ Aerẽ soldados'ġa nduvihavuhu'ga mokonha'ġa mbuhurukari ojipyri. Ġa ko soldados'ġa nduvihava'ġa memei. Igwete ga ei ġa pe:

—Penhimboavujikwe ti kiro jara'ġa pavẽi soldados'ġa pavẽi. Ypyhaji katu po ti pe hoi cidade de Cesaréia pe, ei ga. Duzentosve'ġa po ti oho pea rupi. Setentave'ġa po ti oho cavalo arimo. Ojipe'ġa duzentosve'ġa po ti gweroho ta'akwara nehẽ, ei ga ġa pe. ²⁴ Peroho ti cavalos Paulo'ga ti toho i'arimo. Peroho katu ti ga governador'ga pyri Félix'ga pyri a'ero nehẽ, ei ga ġa pe.

²⁵ A'ero soldados'ġa nduvihavuhu'ga ikwatijari tamondo ti Félix'ga pe javo. Nahã ga ei ikwatija.

²⁶ “Jihi ko Cláudio Lísiasramo,” ei ga ikwatija.

“Kiro ji ikwatijari nde ve, governador Félix. Huvihavuhu'ga oro'e ore nde ve,” ei ga ga pe ikwatija.

²⁷ “Kiro ti ji agwa'ga mombe'ui nde ve a'ero,” ei ga. “A'ereki judeus'ġa opyhy ga raji'i. Gajukaġwerĩa rupi ji soldados'ġa nderohoi ga pyhygauka ġa hugwi oji'i. A'ereki ġa e'i ji ve: ‘Ga ko romanoramo oko’,” ei ga ikwatija ga pe. ²⁸ “Aerẽ ji ga rerohoi judeus'ġa moġitahara'ġa pyteri pe takwaha ti ġanemimbojara ga rehe javo,” ei ga. ²⁹ “Emo ġa omboja tehe reki ga rehe. ‘Ga ndojapyakai oreramonhava'ea nhi'iġagwera rehe,’ ei ġa ga pe,” ei ga. “Nanongara'ġa ko ahe ndojukatehei. A'ea rehe ahe nomondoi ġa cadeia pype no, a'e ji,” ei ga ikwatija gwuvihava'ga pe. ³⁰ “Aerẽ ojipe'ga e'i ji ve: ‘Judeus'ġa ojuka pota Paulo'ga,’ ei ga ji ve oji'i,” ei ga. “Nurã ji ga mondoukaripei nde pyri kiro. Igwete ji ei ġa pe oji'i – kiroki ġa omboja ga rehe – igwete ji ei ġa pe: ‘Pejigwovo tuhẽ Félix'ga pyri tapemboja ti Paulo'ga rehe garovaki a'ero,’ a'e ji ġa pe.

A'ea jate ji akwatija nde ve kiro a'ero,” ei ga Félix'ga pe ikwatijaramo.

Igwete ga imondoi ġwembikwatijara soldados'ġa pe taperoho ti Félix'ga pe javo. ³¹ Igwete soldados'ġa Paulo'ga rerohoi ganhi'ipo'ruavo. Ypytunimo ġa ga rerohoi cidade de Antipátride pe. ³² A'ero jara'ġa jivyri ġwongauhua pype. Ko'emame cavalos'arimove'ġa Paulo'ga rerohoi Cesaréia pe. ³³ A'ero ġa ga mondoi governador'ga pyri Félix'ga pyri ikwatijara reheve. ³⁴ Igwete Félix'ga imonhi'iġi ikwatijara. A'ero ga ei Paulo'ga pe:

—Ma'ġa gwyri pe nde ari raikwehe?

—Cilíciapeve'ġa gwyri pe ji ari ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

³⁵ Igwete Félix'ga ei:

—Aerẽ po ti ji nenhi'iġa renduvi nhinhimombaragwaha ndereaporoġita rehe ġa ndurame nehẽ – kiroki ġa omboja nde rehe raji'i, ei ga.

Igwete ga Paulo'ga mongiukari Herodesva'ea rongauhuagwera pype ga repiakatu-avouka soldados'ġa pe ga mombytavo.

¹ Cinco ko ĝa kiri a'ero. Aerē ikwava'ēhara'ĝa nduvihavuhu'ga ruri Cesaréia pe Ananias'ga. Ga gweru xava'eve'ĝa ojupi. Igwete Ananias'ĝa Tértulo'ga reruri governador'ga pyri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. A'ereki ĝa e'i: “Tértulo'ga okwaha hete onhi'iĝatuavo. Gweroviaruka po ti ga Félix'ga pe Paulo'ga rekote'varuhua,” ei ĝa. Nurā ĝa Tértulo'ga reruri Félix'ga pyri tomboja ti ga Paulo'ga rehe javo. ²⁻³ Igwete Félix'ga Paulo'ga mbuhurukari ĝapyteri pe. A'ero Tértulo'ga imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe o'mbero. Nahā ga ei Félix'ga pe:

—Nde ko oreruvihavuhua, ei ga. Nde erehepia katu pa nhandegwya jipi. Nurā ĝa ymya ndotavukara'javi nhandegwya pe a'ero, ei ga Félix'ga pe. Nde ereapouka pyryva'ea nhandegwya pe jipi. Ndepyry hete nde ore ve. Nurā ore epavi nde ve jipi, ei Tértulo'ga ga pe. ⁴ Norombokwerajahivi po ti ore nde rerekovo nehē. Emo ji a'e nde ve kiro: Emombyry na'ē ti ore ve kiro orenhi'iĝa rendukatuavo. Toronhi'iheteyme ti nde ve, ei ga Félix'ga pe.

⁵ —Agwa'ga ko oko te'varuhu hete Paulo'ga. Ohoohouhu ga ĝagwya pe nhaporemo okovo judeus'ĝa ndayvayva ĝa momymomyina nhanderuvihava'ĝa movahivahiamo, e'i tehe ga. Ga ko nazarenos'ĝa nduvihavamo oko – kiroki ĝa oho Nazarépeva'ea nhi'iĝa rupi Jesusva'ea nhi'iĝa rupi. ⁶ Igwete ga imbote'varuhupotari judeus'ĝa jatykahavuhua oji'i, ei ga. A'ero ore Paulo'ga pyhygipei xa'e ti garekote'varuhua pe javo. A'ereki ga nohendukatui nhaneramonhava'ea nhi'iĝagwera, ei ga. ⁷ Emo kotihī soldados'ĝa nduvihavuhu'ga ruri ore pyri Lísias'ga. Igwete ga Paulo'ga rerohoahyi ore hugwi, ei ga. ⁸ A'ero Lísias'ga ei ĝa pe – kiroki ĝa omboja Paulo'ga rehe – ĝa pe ga ei toho ti ĝa ga mombe'gwovo Félix'ga pyri javo. A'ero ore ruri nde pyri kiro, ei ga. Po ti nde ei Paulo'ga pe ga monhimombe'uuka nehē, a'ero po ti nde tuhē erekwaha pa garekote'varuhua nehē. “A'iti ĝanemimbojara ga rehe,” ere po ti nde nehē, e'i tehe Tértulo'ga ga pe.

⁹ Igwete judeus'ĝa ei no:

—Pohi tuhē, ei ĝa ga pe imboja Paulo'ga rehe no.

Paulova'ea onhimombe'u Félixva'ea pe

¹⁰ Aerē Félix'ga jipoeruri Paulo'ga pe:

—Ndehe erenhimombe'u kiroĝwe, ei ga ga pe.

Igwete Paulo'ga ei:

—Ymyahū ko nde juizramo ere'e katu jire'yja'ĝa ndeaporoĝita pe judeus'ĝa ndeaporoĝita pe jipi. Nurā jirory hete ji nhinhimombe'gwovo nde ve terekwaha, ei ga Félix'ga pe. ¹¹ Korogweuhunhi ji hoi Jerusalém me oji'i tambohete ti Tupana'ga javo oji'i. A'ereki doze ji kiri kiro. Po ti nde ei ĝa pe po ti nde ikwahavi nehē, ei ga. ¹² Pevo judeus'ĝa ji repia novīa. Emo ji nanhi'iĝayvari pevove'ĝa pe orejatykahavuhua pe. Namomymomyi ji ĝa cidade pe no. Orejatykahai pe ji namomyi ĝa no, ei ga. ¹³ Ombojamboja tehe reki agwa'ĝa ji rehe. Nurā ĝa ndohepiukari jirekote'varuhua kiro nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

¹⁴ —Emo ji a'e kiro nde ve nhinhimombe'gwovo: Oramonhava'ea javijitehe ji jikogi Tupana'ga rehe. Ajiko ji ga rehe Jesus'ga nhi'iĝa rupi – Tupana'ga nhi'iĝaatyviva'ea, ei ĝa jupe, ei ga. Arovia pa reki ji Moisésva'ea remimbo'eagwera Tupana'ga nhi'iĝa mombe'uharava'ea nhi'iĝagwera no. ¹⁵ Omanove'ĝa mbogweraĝwama ji arovia hete agwa'ĝa javijitehe, ei ga ga pe. Tupana'ga po ti ĝa mbogwera pa ĝamanoa hugwi nehē okokatuve'ĝa. Okote'varuhuve'ĝa po ti ga ombogwera pa nehē no. Oro'e pa ore a'ea, ei ga. ¹⁶ Heroviaro ĝwaramo ji jirokwari jipi jirekokatuavo tajipoyja hete ti ji javo. Ako katu ji Tupana'ga pe. Ako katu ji ojipe'ĝa pe no. A'ero ji ikwahavi jiyvyteri pe jirekote'varuhue'yma, ei ga ga pe.

¹⁷ —Ambokwara'ara'ja'ja ji jitekove'y Jerusalém me, ei ga Félix'ga pe. Aĝwamo jate ji hoa'javi pevo itambere'ia rerogwovo jire'yja'ĝa pe imbatere'yve'ĝa pe oji'i. Mbatera ji herohoi no takwava'ē ti Tupana'ga pe javo, ei ga ga pe. ¹⁸ A'ea rehe ji hoi orejatykahavuhua pype. Jihoe'ymame ipype ji jipyhei tanhimombyry ti Tupana'ga pe javo, ei ga. Ojipe'ĝa nonhimongyi ji pyri pevo. Ji nanhi'iĝayvari ĝa momyina no. Nahā ji

rekorame judeus'ğa ji repiagi pevo, ei ga ga pe. ¹⁹ Ásiapeve'ğa ko pevo u judeus'ğa jitehe. Ğahã po uhu nde pyri javo nde ve ramo ğa imbojapotarame ji rehe ramo, ei Paulo'ga. ²⁰ Ğa ndure'ymame po agwa'ğa omombe'u nde ve jirekote'varuhuagwera naerũ hamo. Marã reki ji rekote'varuhuagwera oji'i ji nhimombe'urame oremoġitahara'ğa pyteri pe nhi'ama oji'i? ei ga. ²¹ A'ea rupi ji eahyi ğa pe oji'i: “Ji ġambogweravaġwama reroviaro ġwaramo pe ete'varuhui ji ve,” a'e ji ğa pe oji'i. Pohoa jate ji eahyi nhi'ama ġapyteri pe oji'i, ei Paulo'ga ga pe.

²² —Kirupi, ei Félix'ga a'ero.

Okwaha hete ga Jesus'ga nhi'iġarupiva'ea novã. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Aerẽji ti ji ei ndereaporoġita pe a'ero nehẽ soldados'ğa nduvihavuhu'ga rurame nehẽ Lísias'ga, ei Félix'ga ğa pe.

²³ Igwete ga ei soldados'ğa nduvihava'ga pe:

—Ehepia katu ti Paulo'ga, ei ga. Na ga rekoi jate reki ġwemimbotarimo onga pype. Na gareheve'ğa herueruri mbatera ga pe jipi, ei Félix'ga ga pe.

A'ero ğa hopavi pea hugwi.

Paulova'ea onhi'iġa'ja Félixva'ea pe

²⁴ Aerẽ Félix'ga rura'javi ġwembirekohẽa pavẽi Drusilahẽa pavẽi. Hẽa ko judeuramo oko. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'javi ojipyri tahendu ti ganhi'iġa javo. A'ero Paulo'ga imombe'ui ga pe ahejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

²⁵ —Nahanahã po ahe oko katu hamo, ei Paulo'ga ga pe no. Ahe tokoyme ġwemimbotarimova'ea rehe jate hamo, ei ga ga pe. Aerẽ po ti Tupana'ga ğa mbuhurukapavi ojipyri javo ġandeaporoġita pe nehẽ, ei Paulo'ga ğa pe.

A'ea renduvame Félix'ga kyhyji a'ero. Igwete ga ei Paulo'ga pe:

—Heregwovo kiro a'ero, ei ga. Aerẽ hendupotara'javame po ti ji nde mbuhurukara'javi jijipyri nehẽ, ei Félix'ga ga pe.

²⁶ Igwete Félix'ga ei oyvyteri pe no novã: “Paulo'ga po ti ombuhu itambere'ia ji ve ji mohemuka cadeia hugwi javo ji ve nehẽ,” ei ga novã. Igwete ga Paulo'ga mbuhurukara'ja'javi ojipyri jipi ga monhi'iġa ga mongovo.

²⁷ Dois ga kwara mbo'ari. Emo Félix'ga nomohemukari Paulo'ga cadeia hugwi tonhimohẽ ti judeus'ğa ji rehe javo. Aerẽ Pórcio Festo'ga rekoi Félix'ga py'rovo governadoramo a'ero.

25

Paulova'ea oho pota Césarva'ea pyri

¹ Aerẽ Festo'ga ruri Cesaréia pe tahepia katu jigwyriveve'ğa kiro javo. Mokoi'ĩ ga kiri pevo. Aerẽ ga hoi pea rupi Jerusalém me. ² Igwete judeus'ğa nduvihava'ğa nduri Festo'ga pyri ikwava'ẽhara'ğa nduvihava'ğa pavẽi. A'ero ğa imbojambojateheuhui Paulo'ga rehe. Igwete ğa ehetei Festo'ga pe:

³ —Ejapyaka ti orenhi'iġa rehe kiro, oro'e ore nde ve. Embuhuruka ti Paulo'ga kokoty Jerusalém me, ei ğa ga pe novã.

A'ereki ğa e'i nhoġwenonde: “Tijukauka ti Paulo'ga pea rupi ga rurame Jerusalém me,” ei ğa novã. ⁴ Nurã ğa ei Festo'ga pe tombuhuruka ti ga kokoty javo.

—Nambuhurukari po ti ji ga kokoty nehẽ, ei Festo'ga ğa pe. Pero ğa ga mombytai Cesaréia pe ga rerekovo. Kotihĩ po ti ji jivyra'javi jigwovo pevo nehẽ no, ei ga. ⁵ Paulo'ga rekote'varuhurame po ti penduvihava'ğa hoi ji rupi a'ero imbojamboja ga rehe pevo nehẽ, ei Festo'ga ğa pe.

⁶ Mbohapyrete Festo'ga kiri Jerusalém me. Kirẽ ga hoa'javi Cesaréia pe opytavo. Ko'emame ga hoi juizes'ğa apykava rehe oina – perope ğa e'ie'i ġandeaporoġita pe. Igwete ga Paulo'ga rerurukari ojipyri. ⁷ Paulo'ga rurame judeus'ğa – kiroki ğa uhu Jerusalém hugwi – kiro ğa imbojambojaruhui ite'varuhuheteva'ea ga rehe ga atimana

o'ama. Omboja tehe reki ġa ga rehe. Emo ġa ndohepiukari reki garekote'varuhua. ⁸ A'ero Paulo'ga nhimombe'ui.

—Ji ndakote'varuhui reki judeus'ġa namonhava'ea remimbo'eagwera pe, ei ga. Ore-jatykahavuhua pe ji ndakote'varuhui no. Nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga pe – perope Roma pe – ga pe ji ndakote'varuhui na jitehe no César'ga pe, ei Paulo'ga ga pe.

⁹ Igwete Festo'ga ei ga pe:

—Nderehopotari nde Jerusalém me? ei ga ga pe. Pevo gwe po ti ji ei ndereaporoġita pe a'ero nehē henduvame ġanemimbojara nde rehe nehē, ei ga ga pe.

A'ereki Festo'ga e'i ovyteri pe: “Nahā po ti judeus'ġa nhimohemi ji rehe Paulo'ga rerohorame pevo nehē,” ei ga ovyteri pe.

¹⁰ Emo Paulo'ga ei Festo'ga pe:

—Ji ndahoi pevo, ei ga. Avo ji ami kiro nde pyri romanoramo. Nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga moirūharamo César'ga moirūharamo po nde ei jireaporoġita pe hamo, ei ga Festo'ga pe. Ji ko ndakote'varuhui tuhē judeus'ġa pe. Erekwaha tuhē reki nde a'ea, ei ga ga pe. ¹¹ Po a'iti jirekote'varuhuro ġwaramo ġa ji jukapotari, a'ero po ji jijukaukari ġa pe hamo. Emo ġa omboja tehe ji rehe o'mbero. Nurā po ahe nanhimondoi ġapo pe a'ero hamo, ei ga ga pe. César'ga pyri po ti ji hoi. Gaha ti e'i jireaporoġita pe nehē nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga, ei Paulo'ga ga pe.

¹² A'ero Festo'ga hoi jiji onhimoġitahara'ġa monhi'iġa a'ea rehe. Kirē ga rura'javi javo Paulo'ga pe:

—Ehopotaramo po ti nde hoi César'ga pyri a'ero nehē, ei Festo'ga ga pe.

Ahe omombe'u Paulova'ea Agripava'ea pe

¹³ Aerē Agripa'ga ruri Cesaréia pe. Ga ko judeus'ġa nduvihavuhuro oko ojipe'ġa gwyri pe. Berenicehēa pavēi ga ruri Festo'ga repiaga. ¹⁴ He'yi ġa kiri pevo. Aerē Festo'ga Paulo'ga mombe'ui Agripa'ga pe.

—Ohorame Félix'ga omombyta Paulo'ga cadeia pype ga mongovo, ei Festo'ga ga pe. ¹⁵ Ji horame Jerusalém me judeus'ġa ga mombe'ui ji ve ikwehe, ei ga. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ombojaruhu ga rehe xava'eva'ġa pavēi. Igwete ġa ei ji ve: “Ejukauka ga a'ero,” ei ġa ji ve ikwehe novia, ei Festo'ga Agripa'ga pe.

¹⁶ —“Na rūi ore rekoi romanosramo ġa jukajipeavo,” a'e ji ġa pe, ei Festo'ga. “Omboja na'ē ġa ġa ndehe ġa mo'ama. Henduvame ġanemimbojara ojihe ġa nhi'ikwepygi a'ea rehe tuhē onhimombe'gwovo no,” a'e ji. “A'ero ko ore ei ġandeaporoġita pe javo ġa pe,” a'e ji ġa pe ikwehe, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁷ —Aerē ji jivyra'javame avo judeus'ġa nduri ikwehe, ei ga ga pe. Igwete ji nanhimbegwei. Ko'emame ji hoi juizes'ġa apykava rehe nhitena takwaha ti Paulo'ga reaporoġita javo, ei Festo'ga. Igwete ji Paulo'ga rerurukari ga mo'ama orepysteri pe a'ero. ¹⁸ “Kiro po ti ġa imombe'ui garekote'varuhua nehē,” a'e ji jivyteri pe novia. Emo hajiheva'ea reki ġa omboja ga rehe o'ama, ei ga Agripa'ga pe. ¹⁹ Nahā ġa ei: “Paulo'ga nohendukatui oreramonhava'ea nhi'iġagwera,” ei ġa, ei ga. “Paulo'ga omombe'u te'varuhu Jesusva'ea no,” ei ġa. “Ga e'i: ‘Jesus'ga omano. Aerē ga kwerava'javi omano hugwi,’ ei Paulo'ga,” ei ġa. “I'mbe ko Paulo'ga javo,” ei ġa ji ve. “A'ereki Jesusva'ea omano hete okwerava'jave'yma,” ei ġa ji ve, ei Festo'ga imombe'gwovo Agripa'ga pe.

²⁰ —“Marā po ti ji ikwahahetei nanongara javo jupe naerū?” a'e ji jivyteri pe, ei Festo'ga. Nurā ji ei Paulo'ga pe ikwehe: “Nderehopotari nde Jerusalém me nehē?” a'e ji ga pe. “Pevo gwe po ti ji ei ndereaporoġita pe nehē henduvame ġanhi'iġa nehē,” a'e ji ga pe, ei Festo'ga. ²¹ Emo Paulo'ga e'i ji ve: “Ji ndahoi pevo,” ei ga. “Nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga pyri ti ji hoi a'ero nehē César'ga pyri. Gaha jate po ti e'i jireaporoġita pe a'ero nehē,” ei ga. “Ji mombyta jiji avo a'ero jihoa renonde,” ei Paulo'ga ji ve, ei Festo'ga. Nurā ji ga mombytaukari jiji cadeia pype kiro. Aerē po ti ji ga mondoukari César'ga pyri a'ero nehē, ei ga Agripa'ga pe.

²² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Jihi tahendu Paulo'ga nhi'iğa no.

—Ko'emame po ti nde henduvi ganhi'iğa a'ero nehë, ei Festo'ga ga pe.

Ahe gweru Paulova'ea Agripava'ea pyri

²³ Ko'emame ға hopavi ongauhua pype pevove'ğa jatykahava pype. Agripa'ga oho Berenicehëa pavëi. Ojigwajigwa hete pa ға ogwovo ongauhua pype onhimboukwahava. Soldados'ğa nduvihavuhu'ğa oho ojipe'ğa no – kiroki ға huvihavamo oko cidade pe. Igwete ға hopavi ipype. A'ero Festo'ga Paulo'ga rerurukari ғapyteri pe. ²⁴ Igwete Festo'ga ei:

—Nde ve ji ei kiro, Agripa. Pe me ji epavi no. A'ereki pe avo peju, ei ga ға pe. Pehepia pe agwa'ga Paulo'ga. Gaha rehe judeus'ğa nhaporemu uhuuhu javo ji ve Jerusalém me, avo na jitehe no. “Omano po ga hamo,” e'ie'i ға ohapukapukaita ga pe, ei Festo'ga. ²⁵ Emo ji ndakwahavi garekote'varuhua reki. A'ero po ahe ndojukaukatehei ga, ei ga. Emo Paulo'ga tuhë e'i ji ve: “César'ga pyri po ti ji hoi a'ero. Gaha ti e'i jireaporoğita pe nehë,” ei ga ji ve ikwehe, ei Festo'ga ға pe. A'ero po ti ji ga mondoukari ga pyri nehë, ei ga. ²⁶ Emo ji ndakwahavi Paulo'ga mombe'gwovo. Gara po ti ji ikwatijari imondovouka nhandervihavuhu'ga pe a'ero nehë? a'e ji, ei ga ға pe. Nurã ji Paulo'ga mbuhurukari pe pyri kiro – nde pyri kaitu, Agripa, ei Festo'ga – tapehendu ti ganhi'iğa a'ero javoji. Hendupavame ti pemombe'u ji ve garekote'varuhua a'ero. A'ea ti ji ikwatijari ga mombe'gwovo César'ga pe a'ero nehë, ei ga. ²⁷ Ikwatijare'ymane ғанemimbojara ga rehe, marã po ti ji cadeiapypeve'ga mondoukari ga pe nehë naerü? ei Festo'ga Agripa'ğa pe.

26

Paulova'ea onhimombe'u Agripava'ea pe

¹ Igwete Agripa'ga ei Paulo'ga pe:

—Here nhimombe'gwovo kiroğwe.

A'ero Paulo'ga jipoapyhoi huvihavuhu'ga pe Agripa'ga pe ta'e ti kiro nde ve javo.

²⁻³ —Pyry ji ve ji nhimombe'ui nde ve kiro, ei Paulo'ga ga pe. A'ereki nde erekwaha hete judeus'ğa ndeaporoğita ekovo. Nde erekwaha ғанamonhava'ea nhi'iğagwera ғанhi'iğayvara no, ei ga Agripa'ga pe. Judeus'ğa ombojamboja tehe reki ji rehe ikwehe, ei ga. Kiro ti ji nhimombe'ukatui nde ve. Ejapyaka katu ti ji rehe a'ero, a'e ji nde ve, ei Paulo'ga ga pe.

⁴ —Judeus'ğa nhaporemu okwaha jireaporoğita jivoja'ia rupi. Ғa okwaha jireaporoğita ymya vehevi ji ruvame jijigwyri pe na'ë aerë Jerusalém me no, ei ga. ⁵ Jirekoagwera fariseuramo ға ymya ikwahavi no. Fariseus'ğa ko koji'i reki ғwendu katu ғwamonhava'ea nhi'iğagwera jara'ğa hohe, ei ga. Ji ko na tuhë ahendu katu ahenhi'iğagwera jipi. Ipotarame po ға imombe'ui te a'ea hamo, ei Paulo'ga ға pe. ⁶ Kiro ға ji mo'ami reki avo timbojamboja mbatera ga rehe javo. “Gweroviaruhu ga ғambogweravağwama,” ei ға ji ve, ei ga. A'iti tuhë ji imboha'uvi nhanembogweravağwama, a'e ji. A'ereki ymya Tupana'ga e'i tuhë oreramonhava'ea pe: “Aerë ti ji ға mbogwerapavi nehë,” ei Tupana'ga ahe ve hako, ei ga. ⁷ A'ea jitehe orere'yja'ğa omboha'u no judeus'ğa – kiroki ға doze oko huvihavamo ojiheve'ğa pavëi. Igwete ға nhaporemu imboha'uvi ombogweravağwama omanoa hugwi. A'ero ға Tupana'ga mbohetehetei upa arimo ypytunimo no tonhimohë Tupana'ga nhande rehe javo, ei ga. Ombogwerava mboha'uva reki ға ombojamboja ji rehe gweroviaruhu ga a'ea javo ji ve, ei ga Agripa'ga pe. ⁸ Ah judeus, maranuhürame tuhë pe ndaperoviarihu Tupana'ga remimbogwerava naerü? ei Paulo'ga pevove'ğa pe.

⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Jihi na jitehe a'e na'ë jiyvyteri pe: “Amovahĩ po ji Nazarépeve'ga mombe'ua Jesus'ga mombe'ua imombiga hamo,” a'e ji javo ikwehe novĩa, ei Paulo'ga. ¹⁰ Na tuhë ji rekoi a'ero Jerusalém me ikwehe, ei ga. He'yive'ğa ji amondouka ға mongiuca cadeia pype

Jesus'gareheve'ġa. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa omongiuka ġa ji ve, ei Paulo'ga ga pe. Ġa ġa jukapotarame ji ei no: “Pejukauka tuhē ġa a'ero,” a'e ji ġa pe, ei ga. ¹¹ Igwete ji hojihoi nhandejatykahava pype nhaporemō ġa nupanupāuka pepohi ti Jesus'ga hugwi javo ġa pe, ei ga. Anhimboahi hete ji ġa pe, ei ga. A'ero hajihejiheva'e pe cidades pe ji hoi tajigwarai ti ġa ndehe javo ikwehe, ei Paulo'ga ga pe.

Paulova'ea omombe'u gweaporoġita rerojijyagwera

¹² Igwete Paulo'ga ei Agripa'ga pe:

—A'ero ji hoi pea rupi cidade de Damasco pe ikwehe novīa. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ji mondouka pevo topyhyguka ti ga Jesus'gareheve'ġa javo ji ve, ei Paulo'ga. ¹³ Ahaji katu ji hepiagi reki hendy'javuhuva'ea. Yvaga hugwi turi ji ve. A'ea hendy'javuhu hete koji'i kwara hohe. Mbyteri pe ji reko'i a'ero jirupive'ġa pavēi, ei ga. ¹⁴ A'ea ore mombori yvyvo, ei ga. Igwete ji henduvi ganhi'iġa ji ve. Judeus'ġa nhi'iġimo ga ei ji ve. “Saulo, Saulo!” ei ga ji ve. “Maraname nde imbohahyukarhui ji ve? Tiruahū nde ve nde naneangarihu,” ei ga ji ve, ei ga Agripa'ga pe.

¹⁵ —A'ero ji ei ga pe: “Manamo pe?”

—“Ji ko Jesusramo ako. Ji ve nde erembohahyuka,” ei ga, ei Paulo'ga. ¹⁶ “Here epo'ama kiroġwe,” ei Jesus'ga ji ve, ei ga. “Ajipiuka ji nde ve toko ti ga jipokoharamo javo nde ve. Eremombe'u po ti nde ġa pe enhimbiepiaga nehē,” ei ga, ei ga. “Ji jipiukara'javame nde ve po ti nde a'ea mombe'ui nehē no,” ei Jesus'ga ji ve, ei Paulo'ga. ¹⁷ “Judeus'ġa jigwarairame nde rehe po ti ji nde mbopiro'yi ġa hugwi. Judeus'ġarūive'ġa hugwi po ti ji nde mbopiro'yi nehē no,” ei ga javo ji ve, ei ga. “Ġa pyri po ti ji nde mondoukari nehē judeus'ġarūive'ġa pyri. ¹⁸ Igwete po ti nde ikwahavukari a'itituhēva'ea judeus'ġarūive'ġa pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “Igwete po ti nde ġa mbopohirukari ġandekote'varuhua hugwi ġa mongokatuavo nehē. Igwete po ti nde ġa mbopiro'yi Satanás'ga popoakara hugwi nehē Tupana'ga popoakara rerekouka ġa pe nehē,” ei ga ji ve, ei ga. “A'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē ġajikoga ġwaramo ji rehe nehē. Igwete po ti ġa nduvi jara'ġa pyri nehē – kiroki ġa Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive no,” ei Jesus'ga ji ve ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga pokoharamo

¹⁹ Igwete Paulo'ga ei no:

—Ahendu katu ji ga jipiukarame ji ve yvaga hugwi, ei ga Agripa'ga pe. ²⁰ Igwete ji imombe'ui Jesus'ga nhi'iġa Damascove'ġa pe na'ē Jerusalēmeve'ġa pe no. Judéiapewe'ġa gwyra rupi ji hojihoi imombe'gwovo ġa pe. Judeus'ġarūive'ġa pe ji imombe'ui no, ei ga. A'ea'e ji ġa pe jipi: Perojijyi ti pejeaporoġita pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejikoga Tupana'ga rehe. Peko katu ti a'ero hepiuka pejipohiragwera pejikote'varuhua hugwi, a'e ji ġa pe, ei Paulo'ga. ²¹ Nhirembi'ea rehe judeus'ġa ji pyhygi nhandejatykahavuhua rokari pe ji juka pota. ²² Emo kiromo jate Tupana'ga ji pokopoko okovo. Nurā ji ami imombe'ukatuavo kiro ahe ve nhaporemō okoteheve'ġa pe huvihava'ġa pe no, ei Paulo'ga. Nhiremimombe'ua ko aheremimombe'ua ja reki. A'ereki Moisésva'ea omombe'u aerēva'ea. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea omombe'u a'ea jitehe no. A'ea pe jate ji ei jipi imombe'gwovo no, ei ga ga pe. ²³ Nahā ahe ei hako: “Aerē po ti Cristo'ga manoi nehē. Cristo'ga na'ē po ti Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi a'ero nehē,” ei ahe. “Nahā po ti Cristo'ga ikwahavukari ġambogweravaġwama judeus'ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe no,” ei ahe hako, ei Paulo'ga ġa pe.

²⁴ Nahā Paulo'ga nhimombe'umbe'ui. Nanime Festo'ga ea'hyi ga pe:

—Paulo, neakāte'varuhu nde. Ikwatijara repiahetea neakaġa mbote'varuhui, ei Festo'ga ga pe.

²⁵ —Avi pyry hete nhiakaġa, ei Paulo'ga javo ga pe. A'itituhēva'ea ji amombe'u katu, Festo, ei ga. ²⁶ Agripa'ga okwaha hete nanongara. A'ero ji ndapojihuvi nhinhi'iġa ga pe, ei ga. A'ereki Jesus'ga mombe'ua nonhimimi'i'i ga pe. A'ereki jukwaha hete Jesus'ga

rekohava, ei ga Festo'ga pe. ²⁷ Oro nde, Agripa, ei ga. Ererovia nde Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea nhi'iğagwera? Ki nde ererovia tuhẽ, a'e ji, ei Paulo'ga ga pe.

²⁸ Igwete Agripa'ga ei ga pe:

—Kotihĩ nde ji mbojikopotari Jesus'ga rehe naerũ? ei ga.

²⁹ Igwete Paulo'ga ei:

—Kotihĩ nde jikogame ga rehe po ti pyryvamo ji ve. Mbaigwe nde jikogame po ti pyryvamo jitehe nehẽ. A'ereki ji a'e hete Tupana'ga pe toko ti ға ji javijitehe javo, ei Paulo'ga. Nde ve ji ei, Agripa. Jara'ğa pe ji ei no – kiroki ға ғwendu nhinhi'iğa kiro. Tapejiko pa ti Jesus'ga rehe ji javijitehe, a'e ji pe me, ei ga. Emo jipoa ja rui po pepoa hamo. A'ereki ға ji pokwa itanhuramuhũa pyvõ, ei ga ға pe.

³⁰ Igwete Agripa'ga po'ami a'ero Festo'ga pavẽi. Berenicehẽa po'ami no jara'ğa pavẽi. Igwete ға jogwerohoi pea hugwi onhomonhi'iğa.

³¹ —Ndokote'varuhui reki Paulo'ga, ei ға javo ojohupe. Po ahe ndojukatehei te ga, ei ға. Nomondoukari po ahe ga cadeia pype hamo, ei ға ojohupe novia.

³² Igwete Agripa'ga ei Festo'ga pe:

—Ga hopotare'ymame César'ga pyri po ahe omohemuka ga cadeia hugwi ga mondovo hamo, ei ga ga pe.

27

Soldadosva'ea gweroho Paulova'ea Roma pe

¹ Aerẽ Festo'ga ei soldados'ğa pe:

—Pembo'avuka ti kiro cadeiapypeve'ğa Paulo'ğa kiro itayharuhua pype ға mondovo César'ga gwyri pe Itália pe, ei ga soldados'ğa pe.

Igwete ға Paulo'ğa nderohoi Júlio'ga pyri. Ga ko soldados'ğa nduvihava'ga. ға oporavyky gwuvihavuhu'ga pe Roma pe onhimongyavo. Igwete soldados'ğa Paulo'ğa nderohoi javo Júlio'ga pe:

—Embo'a ti cadeiapypeve'ğa nderogwovo kiro, ei ға ga pe.

² Jih Lucasramo aho Paulo'ğa ndupi no. Igwete ore avi itayharuhua pype cidades de Adramítiohugwiva'ea pype.

—Toroho ti imbojoapiapiavo cidades Ásiapeve'ğa gwyri pe, ei ға.

Igwete ore avi ipype orogwovo. Aristarco'ga oho ore rupi no Macedõniapeve'ğa gwyriveve'ga cidade de Tessalõnicapeve'ga. ³ Igwete ore hoi. Ko'emame ore vahemi cidade de Sidom me. Igwete Júlio'ga pyryvamo Paulo'ga pe javo.

—Eho ti ға pyri, ei ga, ejiheve'ğa pyri tomondo ti ға mbatera nde ve, ei ga Paulo'ga pe. A'ero ore hoi.

⁴ Aerẽ ore ava'javi orogwovo pea hugwi. Kiro vyvturanuhũa ruri ore rovatiamo. Nurã ore hoi ypa'ouhũ vyvri Chipre vyvri oronhimima vyvtua hugwi. ⁵ Aerẽ ore yahavi okwava Cilíciapeve'ğa gwyrã pyvõ. Panfíliapeve'ğa gwyrã pyvõ ore kwavi no. Aerẽ ore hoi cidade de Mirra pe Líciãpeve'ğa gwyri pe. ⁶ Pevo Júlio'ga hepiagi ojipea itayharuhua Alexandriahugwiva'ea – kiroki oho ғwerĩ Itáliãpeve'ğa gwyri pe. Nurã Júlio'ga ore nhaği a'ea pype.

⁷ He'yi ore kiri orogwovo. Maymbeve ore hoi orokovo. A'ereki vyvturanuhũa ore ve. Ndorohoi gwerevi ore orokovo. Ore vahemame cidade de Cnido vyvri vyvtua noremogwavukari ipyvõ. Nurã ore hoi ypa'ouhũ vyvri Creta vyvri vyvtue'yma rupi. Igwete ore kwavi Salmona pyvõ – perope yvya oho ypyteri pe. ⁸ Hehemo ore hoi yembeyvyri. Vyvtua noremovahemukari gwerevi nhimbiari pe Bons Portos pe ira'agwe cidade de Laséia hugwi.

⁹ Aerẽ Paulo'ga ға moğitai novia. A'ereki maname ore pytai pevo. Okwãvipe judeus'ğa apoa a'ero i'ue'ÿkava – a'ea rupi ға ikwava'eğukari mbiara Tupana'ga pe okote'varuhuva'ea rehe. Okwãvipe a'ea. Tĩruahũ orehoa'javame kiro. A'ereki yapohua u ғwerĩ. Nurã Paulo'ga ға moğitai javo ға pe.

¹⁰—Xahoa'javyme ti kiro, ei ga. Nhande hoaharame kiro po ti imbohahyukari nhande ve nehē, ei ga. Ite'varuhu po ti itayharuhua pe nhandembatera pe no. A'ero po ti nhande manoi nehē no, ei Paulo'ga ġa pe.

¹¹ Júlio'ga nohenduvi reki Paulo'ga nhi'iġa. Gwerovia ga itayharuhua jara'ga nhi'iġa imondohara'ġa nduvihava'ga nhi'iġa no. ¹² Ojipe'ġa e'i no:

—Timbojaryme ti yhara avo, ei ġa. A'ereki ite'varuhu nhimbiara yapouhua rupi, ei ġa ojohupe. Hehemo'i ti tiroho ypa'ouhū vyvri Creta vyvri imboja. Tihepia ti nhandevahema pevo cidade de Fenice pe nehē, ei ġa. Pevo po ti nhande imbojari yhara yapouhua rupi. A'ereki pyry ijahava pevo. Ndipopoakahetei ko vyvtua pevo, ei ġa ojohupepe onhimongyavo.

Yvyruhua

¹³ Aerē turi vyvtukatua. Nurā ġa ei ojohupe:

—Xaho tuhē kiroġwe, ja'gwy, ei ġa. Kiroġwe po pyry ovuhu nhandehohava, ei ġa ojohupe novā.

A'ero ġa hupiri yhya hugwi itauhuva'ea ipohyiva'ea – kiroki nomoanhanukari itayharuhua. Igwete ore hoa'javi Creta rembeyvryi. ¹⁴ Emo kotihī uhu vyvturanuhūa Creta hugwi. Nordeste ko hera vyvturanuhūa rera. ¹⁵ Kiro turahyi itayharuhua pe. Tegwete ore herohohava vyvtua ore rovatiamo ġwaramo. Vyvtua tuhē ore rerohoi ore rerekovo a'ero. ¹⁶⁻¹⁷ Ypa'ō vyvri Cauda vyvri ore hoi. Pevo igwyre'i vyvtua ore ve. Igwete ore ipyhygahyi yha'ria hupia. Norombo'avi gwerevi ore itayharuhua pype herekokatuavo. Kirē ġa imonhatimatimani itayharuhua ihama rerogwovo nhapytiamio imongovo toandogyme ti itayharuhua javo. Aerē:

—Kiro po ti nhande herohoi tye'ymuhūa apiavo herotyva y'ytiġuhūa rehe nehē, ei ġa okyhyjiavo.

A'ereki pevo u y'ytiġuhūa ppyteri pe'i Líbiapeve'ġa gwyra ppyvo. Igwete ġa imbojyva'javi itayharuhua pype tapy'ynhapiruhua'ea yhara moanhandava vyvtua tomoanhaheteyme ti javo. Ġwemimbotarimo vyvtua ore rerohoi a'ero. ¹⁸ Ndopigi vyvyruhua ore mbojirejireva. Nurā ko'emame ġa imombomombori mbatera y pe timbovevujuka ti itayharuhua javo. ¹⁹ Ko'emame ġa opoa pyvō imombori y pe itayharuhua rupiara no.

²⁰ He'yi ore kiri ipype. Arimo ore ndorohepiaga'javi kwara. Ypytunimo ore ndorohepiaga'javi jaytata'ia. Igwete vyvyruhua ore rerekouhui. Nurā ore ei:

—Kiro po ti nhande papavi tuhē nehē, oro'e ore orojohupe.

²¹ Ymya ġa ndo'ukatua'javi mbatera okovo. A'ero Paulo'ga hoi ġapyteri pe o'ama.

—Mbaria po pe nanhirenduvi raikwehe, ei ga ġa pe. Ndaperuri po pe Creta hugwi ramo. Herure'ymame po ndojigwarajuhui itayharuhua rehe kiro ramo. A'ero po mbatera ndohoi ppy pe ramo, ei Paulo'ga ġa pe. ²² Emo kiro ji ei pe me: Penhimboitakwerimo ti peko. Niamanoi po ti nhande nehē. Itayharuhua tehe po ti oho ppy pe nehē, ei ga ġa pe. ²³ Akwaha ji a'ea. A'ereki Tupana'ga – ga ji pojyka ojive, gaha ji ambohete hete jipi – gaha ojipyryve'ga mbuhuruka ji pyri ga mo'ama ypytunimo, ei ga. ²⁴ Igwete ga ei ji ve oji'i: “Paulo, terekyhyji ti ekovo. Ereho tuhē ti nde e'ama César'ga pyri nehē,” ei ga ji ve oji'i, ei ga ġa pe. “Tupana'ga ti omomyry nde ve. Nurā ti nderupive'ġa ndopapavi ppy pe nehē,” ei Tupana'gapryryve'ga ji ve, ei ga. ²⁵ Penhimboitakwerimo ti peko a'ero, ei Paulo'ga ġa pe. Ajiko ji Tupana'ga rehe. A'ero ji heroviahetei ganhi'iġa jijive. Nurā ji ei pe me: Na tuhē po ti ihoi Tupana'ga rembi'ea rupi nehē, ei ga. ²⁶ A'erorame tehe po ti vyvtua nhande rerohoi nhande mbotyva nhande noġa ypa'ouhūa rehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ġa pe.

²⁷ He'yi treze ore kiri vyvyruhua rerekovo. Vyvtua ore rerohorohoi ypihua ruvi-havuhua pype Mediterrâneo pype. Ypyhaji katu itayharuhua mondohara'ġa ei:

—Ira'agweuhunhi yembe'yva aġwamo, ei ġa ojohupe.

²⁸ Igwete ġa ha'āa'āġi tihepia ti typya a'ero javo.

—Trinta e seis metros, ei ġa.

Hehemo'i ġa herohoi ha'aa'aġa'java.

—Igwyrre'i kiroġwe typya vinte e sete metros, ei ġa. ²⁹ Kiro po ti vyvtua nhande rerohoi ita rehe nhande noġa nehē, ei ġa okyhyjiavo.

Nurā ġa ipohyiva'ea imbojyvi yhara revira hugwi ihamuhūa rehe. Quatro ġa imbojyvi ipohyiva'ea imondovo ypy pe timombyta ti itayharuhua inoġa javo.

—Kotihī po ko'ema ruri hamo, ei ġa ojohupe.

³⁰ Emo itayharuhua mondohara'ġa oka'nhy pota jugwi onhimima xamanoyme ti javo ojohupe. A'ero ġa imbojyvi yha'ria y pe. Igwete ġa ei jara'ġa pe o'mbero:

—Torombojy ti ipohyiva'ea itayharuhua tīa hugwi kiro, ei ġa o'mbero.

³¹ Oka'nhy ġwerī reki ġa novīa. Emo Paulo'ga ikwahavame e'i soldados'ġa pe Júlio'ġa pe:

—Imondohara'ġa pytae'ymame itayharuhua pype po ti pe papavi ypy pe nehē, ei ga.

³² Igwete soldados'ġa ikwahavondogi ihamuhūa imbojyhava yha'ria mbohia y pe tohoyme ti ġa javo.

³³ Ko'eġatue'yma rupi Paulo'ga ei ipypira'ġa pe nhaporemo:

—Peji i'gwovo kiroġwe, ei ga. A'ereki he'yi quatorze pe kiri i'ukatue'yma marā po ti nhande ve javo, ei ga. ³⁴ Nurā ji ehetei pe me: Pe'u ti mo tapepytujiko tuhē ti. Napemanoi po ti pe nehē, a'e ji pe me, ei Paulo'ga ġa pe.

³⁵ Onhi'iġirē ga ipyhygi pāo onhi'iġa Tupana'ga pe ġandovaki.

—Pyry hete nde imbuhuri mbatera ore ve toro'u, ei Paulo'ga ga pe.

Igwete ga jaygwe'rogi i'gwovo. ³⁶ A'ero ġa ndoryvamo i'gwovo no. ³⁷ He'yjuhuva'ero ore reko i itayharuhua pype duzentos e setenta e seis. ³⁸ I'ukatupavirē ġa imombomombori trigo y pe timbovevujuka itayharuhua javo.

Typepemuhūa gwovaja'ro itayharuhua

³⁹ Ko'eġaturame itayharuhua mondohara'ġa hepiagi yvya ikwahave'yma. Kirē ġa hepiagi ypia'ia y'ytiġa hembeyvyri. Nurā ġa ei ojohupe:

—Pevo ti tiroho herohyga y'ytiġa rehe heroja. Tihepia ti nhande herovahema pevo nehē, ei ġa ojohupe.

⁴⁰ A'ero ġa ikwahavondogi ihama imbohia ipohyiva'ea ypy pe. A'ea ja jara'ġa ikwaharavi imopyryryngava tiroho katu javo. Igwete ġa imbovyri yva rehe tapy'ynhapiruhuva'ea itayharuhua moanhandava imohina ipypira. Itīa rehe ġa imbovyri imohina a'ea pyvō ti vyvtua tomoanha yhara javo. Nahā vyvtua ore rerohoi yembe'yva rehei katu novīa. ⁴¹ Emo ore rerohy ore noġa ypyjuvuhua rehe ypyteri pe. A'ero itīatykai y'ytiġa rehe. Ndojipe'aa'javi jugwi. Igwete hevira jovaja'roja'rogi a'ero typepemuhūa rerekouhuavo.

⁴² Igwete soldados'ġa ei ojohupe:

—Tijuka pa ti cadeiapypeve'ġa a'ero toytavyme ti ġa oka'nhy nhande hugwi, ei ġa ojohupe.

⁴³ Emo Júlio'ga e'i ġa pe:

—Tapejukai ti ġa, ei ga ġa pe.

A'ereki ga ndojukaukapotari Paulo'ga. Kirē ga ei ore ve:

—Ikwahavame pejiytavo pe na'ē ti pepopepo y pe pejiytavo penhi'eamo yembe'yi pe nehē, ei ga. ⁴⁴ Aerē ti jararamo pehopeho yva raygwera rehe itayharuhua raygwera rehe nehē, ei ga ore ve.

Nahanahā ore hopavi yembe'yi pe a'ero oro'eamo.

28

Paulova'ea opyta Malta pe

¹ Oro'embavame pevove'ġa imombe'ui yvya ore ve.

—Agwa ko ypa'ouhūa. Malta ko hera, ei ġa ore ve.

² Igwete ġa imombyryhetei ore ve ore pokoga. A'ereki iroyxaġahi ore ve. Amana okyripe ore ve no. Igwete ġa imombyryhetei ore ve japovo tata tapejipe'e ti javo. ³ Igwete Paulo'ga ġa ndatahari herua inoġa tata pe. A'ero ihemi mboja jugwi ahejukava'ea hakuva rerekovo ġwaramo. Igwete Paulo'ga poa hu'ui ohaekovo gapoa rehe okovo. ⁴ Hepiagame pevove'ġa etehei ojohupe:

—Iporojukava'ero po ga oko. Nomanoi ga ypy pe raji'i. Emo kiro aherepykava. Mboja po ti ojuka ga kiro nehē, e'i tehe ġa ga pe.

⁵ Igwete Paulo'ga opoa mbovavagi imomboia mboja imbohia tata pe. Ndahahyi reki ga pe. ⁶ Igwete ġa ga repiahetei upa.

—Kiro po ti ivuvupavi nehē, e'i tehe ġa. Mara'ngu po ti ga kotihī omanomo nehē? ei ġa.

Mbaigwe ġa nduvi tihepia ti gamanoa javo novīa. Aerē hepiagame hahye'yma ga pe a'ero ġa herojijyi gweaporoġita.

—Yvagipeva'ero reki ko ga rekoi, e'i tehe ġa ga pe a'ero.

⁷ Igwete Públio'ga ore mbuhurukari ojipyri. Ira'agwe te gagwya. Ga ko ġanduvi-havamo oko pevo ypa'ouhū me. Igwete ga ore mbuhurukari ojipyri imombyryva ore ve. Trēs ga ore mongirukari ojipyri. ⁸ A'ea rupi Paulo'ga hoi Públio'ga ruva'ga pyri. A'ereki ga itetirūa onhinoġa upa. O'ao'a ga rehe jipi. Gapy'a hahy hete no. Igwete Paulo'ga hoi ga repiaga. Igwete ga ei Tupana'ga pe tomombi ti ga karugwara ga hugwi javo. A'ero Paulo'ga pokogi ga rehe imombiga gatetirūa ga hugwi. ⁹ Ikwahavame jara'ġa nduri Paulo'ga pyri ypa'ouhumeve'ġa – kiroki ġa itetirūa – kiro ġa nduġanduri Paulo'ga pyri tomombi ti ga oretetirūa ore hugwi javo. A'ero ga imombimombigi ġa hugwi no. ¹⁰⁻¹¹ A'ero ġa imbuhumbuhuri mbatera ore ve ore rerekokatuavo.

Paulova'ea oho Roma pe

Trēs jahya rupi ore pytai pevo orojupa yapohua rupi. A'ero ore nhinhaġi itayharuhua pype Alexandriahugwiva'ea pype. “Os Deuses Gêmeos,” ei ġa jupe. A'ea opyta ypa'ouhū me yapohua rupi no. A'ea pype ore nhinhaġi a'ero. Ore heroġoġwerīrame ypa'omeve'ġa imbuhumbuhuri ore ve mbatera orehohava rupiara. ¹² Igwete ore hoi orovahema cidade de Siracusa pe oroja. Trēs ore kiri pevo. ¹³ Aerē ore hoi yembeyvyri cidade de Régio pe. Ko'emame turi vytykatua ore ve ore rerogwovo. Ko'emame ore vahemi cidade de Pozuoli pe oropytavo. ¹⁴ Pevo ore Jesus'gareheve'ġa ndepiagi.

—Pepytaahi'vi ti. Sete ti peki ore pyri, ei ġa ore ve.

A'ero ore pytai ġa pyri. Aerē ore hoi pea rupi orogwovo Roma pe. ¹⁵ Ojipe'ġa orehoa mombe'u jipe Jesus'gareheve'ġa pe Roma pe. Henduvame ġa nduri jugwi ore rovatiamo Praça de Ápio pe. Aerē ojipe'ġa ore rovatī Trēs Vendas pe. A'ero ġa ore mbojiroviari ore rerogwovo. Ĥa ndepiagame Paulo'ga ei Tupana'ga pe:

—Pry hete nde ġa mbuhurukari ji pyri, ei ga ga pe.

A'ero Paulo'ga roryvamo ogwovo ġa ndupi.

Paulova'ea omombe'u Jesus'ga Roma pe

¹⁶ Aerē ore vahemi Roma pe. Igwete romanos'ġa nduvihava'ġa Paulo'ga mondoukari onga pype tohoyme ti ga jugwi javo. Ga tehe u pevo soldado'ga pavēi gwepiakava'ga pavēi. ¹⁷ Trēs ġa kiri. Aerē Paulo'ga ġa mbuhurukari ojipyri judeus'ġa nduvihava'ġa. Ĥa jatykarama Paulo'ga nhimombe'ui ġa pe.

—Nhiirū, ei ga gwe'yja'ġa pe. Ji ndakote'varuhui judeus'ġa pe nhandere'yja'ġa pe ikwehe, ei ga. Nhaneramonhava'ea nhi'iġagwera pe ji ndakote'varuhui no novīa. Emo judeus'ġa oko tehe reki ji rehe ji pyhygauka Jerusalém me ji mondoukaruhu tehe romanos'ġa nduvihava'ġa po pe ikwehe, ei Paulo'ga. ¹⁸ Aerē ġanduvi-hava'ġa henduvi nhinhi'iġa. “Po ahe ndojukai tuhē te Paulo'ga hamo,” ei ġa ji mombegwovo. “A'ereki ga nitiruahūi. Timohemuka ti ga mondovouka a'ero,” ei ġa ikwehe novīa, ei ga. ¹⁹ Emo judeus'ġa e'i: “Tapemohemukari ga,” ei ġa, ei Paulo'ga ġa pe. Nurā ji ei romanos'ġa nduvihava'ġa pe: “Aho pota ji nhandegwyripeve'ġa nduvihavuhu'ga pyri César'ga

pyri a'ero. Gaha ti e'i jireaporoğita pe nehē,” a'e ji, ei ga. Emo ji nambojari reki ite'varuhuva'ea nhandere'yja'ğa ndehe, ei Paulo'ga ға pe. ²⁰ Kiro ji pe mbuhurukari jijipyri a'ero tahepia ға javo. Tanhi'ĩ ti ға pe, a'e ji pe me, ei ga. A'ereki israelitasramo nhande tirovia Tupana'ga remimbogwerava. A'ea rehe reki ға ji pyhygi ji pokwa itanhuramuhūa pyvō ikwehe, ei Paulo'ga imombe'gwovo ға pe.

²¹ Igwete ға ei Paulo'ga pe:

—Judéiapeve'ğa nombuhurukari ғwembikwatijara ore ve nde mombe'gwovo, ei ға. Igwete nhandere'yja'ğa – kiroki ға uhu pea hugwi – ға nde'ite'varuhui nde ve. Ґa ndogweruri pevove'ğa nhi'iğagwera a'ea rehe no. ²² Ore reki orohendu pota nenhi'iğa, ei ға Paulo'ga pe. Marāi nde jupe naerū? A'ereki ojigwyriveve'ğa nhaporemō ға e'i te'varuhu Jesus'ganhi'iğarupiva'ea rehe, ei ға. ²³ Irūa rupi po ti ore rura'javi henduva nenhi'iğa a'ero nehē, ei ға Paulo'ga pe.

O'eagwera rupi katu ға ndura'javi Paulo'ga rongga pe a'ero. He'yjuhuve'ğa reki uhu ga pyri. Igwete ga imombe'ui ға pe Moisésva'ea remimbo'eagwera ahenhi'iğagwera no – kiroki ahe Tupana'ga nhi'iğa mombe'u hako. A'ereki ga gweroviaruka pota ға pe onhi'iğa Jesus'ga mombe'urame.

—Cristo'ga ahe omombe'u hako, ei Paulo'ga ға pe. Jesus'ga reki ko Cristoramō oko Tupana'ga remimbuhurukaramo, ei ga. Pejikogame ga rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero nehē, ei Paulo'ga ға pe.

Ypyhajive ga ega'ei ға pe imoopytunauka. ²⁴ A'ero jara'ğa heroviari tuhē ganhi'iğa. Jara'ğa ki a'e te ndogweroviari upa. ²⁵ Igwete ға nhonhi'iğayvayvari ogwovo ga hugwi. Ґa hoğwerīa rupi Paulo'ga ei ға pe a'ero:

—Tupana'ga ra'uva ombuhuruka katu onhi'iğa a'itituhēva'ea penamonhava'ea pe hako. A'ereki gara'uva onhi'ĩ Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea pe Isaíasva'ea pe emombe'u ti ға pe javo, ei ga. ²⁶ Nahā ko Tupana'ga ra'uva ei ahe ve a'ero hako:

“Heregwovo nhinhi'iğa mombe'gwovo akoja'ğa pe.

Nahā ti ere ға pe:

‘Pehenduendu po ti pe novīa.

Emo po ti pe ndapekwahavi nehē.

Pehepiepia po ti pe novīa.

Emo po ti pe napembaragwahavi nehē.’

Pohoa ti ere javo ға pe,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei Paulo'ga ға pe.

²⁷ “A'ereki ға noangarihu ikwahapotare'yma,” e'i Isaíasva'ea pe, ei ga.

“Ndaheakwari ға.

A'ereki ға napembaragwahavi hepiagame.

Ndiapyakwari ға.

A'ereki ға ndokwahavi henduvame,” e'i Tupana'ga ra'uva, ei ga.

“A'ereki ға ndopohipotaruhui okote'varuhua hugwi.

Nomomborukapotari ға Tupana'ga pe okote'varuhua,” e'i, ei ga ға pe.

Nahā ko Tupana'ga ra'uva nhi'iğagwera Isaíasva'ea pe hako, ei ga. A'ero ahe imombe'ui nhaneramonhava'ea pe, ei Paulo'ga judeus'ğa pe.

²⁸⁻²⁹ —Pekwaha tuhē a'ero, ei ga ға pe. Judeus'ğarūive'ğa pe Tupana'ga omondouka onhi'iğa a'ero, ei ga. Ґa pe ga omombe'uuka Jesus'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga, ei ga. Ґahā po ti ғwendu ojikoga Jesus'ga rehe a'ero nehē! ei Paulo'ga ға pe.

A'ero ға hoi ga hugwi.

³⁰ Aerē ojipe'ğa nduğanduri Paulo'ga pyri jipi. A'ereki pevove'ğa omondo'ā ғwonga ga pe itambere'ia rehe. Dois Paulo'ga kwara mbo'ari upa ipype. A'ero ojipe'ğa nduğanduri ga repiaga. Horyory ga ға ndurame ojipyri. ³¹ Igwete ga ға mbo'embo'ei Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe.

—Pejikogame Jesus'ga rehe po ti pe ei Tupana'ga pe: “Emombo ti jirekote'varuhua ji hugwi.” Jesus'ga manoro ġwaramo pe ndepyga po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi pe mongovo ojiheva'ero nehē, ei ga. Jesus'ga nhi'iġa rupi ti peho a'ero pejikokatuavo nehē, ei Paulo'ga ġa pe.

Ndopojihuvi ga imombe'gwombe'gwovo ġa pe jipi. Igwete pevove'ġa nomombe'upigukari ga pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ROMAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Romanos

¹Ji ko Pauloramo Jesus Cristo'gareheva'ero jitekovo garemimbotarimova'ea rehe. Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iġa imondovouka pe me – perope peju cidade de Roma pe. Tupana'ga ji mongo omoirūharamo ikwehe. Igwete ga ei ji ve: “Emombe'umbe'u ti ġa pe nhiremimombe'upyryva Jesus Cristo'ga mombe'gwovo,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

²Ymya Tupana'ga ikwahavukari ġwemimombe'upyryva onhi'iġa mombe'uharava'ea pe hako. “Amondo po ti ji Cristo'ga yvyakotyve'ġa pyri nehē. Pyry po ti ġa pe a'ero nehē,” ei Tupana'ga ahe ve. “Pekwatija ti nhiremimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo a'ero tokwaha ti ġa javoji,” ei ga onhi'iġa mombe'uharava'ea pe hako. A'ero ahe ikwatijari inoġa hako. (Aherembikwatijara ko Tupana'ga mombe'uhava.)

³Tupana'ga okwatijaruka ahe ve ġwemimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovouka hako. Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga nhandepojykaharete'ga. Yvyakotyva'ero ga ari Daviva'ea rymyminoru raikwehe. ⁴Tupana'gahugwiva'ero ga pyryhetero. Tupana'ga opopoakarimo ga Cristo'ga mboukwahahetei gwa'yramo. A'ereki ga Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi. ⁵Igwete ga ei Cristo'ga pe: “Emombyry ti Paulo'ga pe terenhimoirūuka ti ga pe a'ero,” ei Tupana'ga Cristo'ga pe. Nurā ji Cristo'ga moirūi ga mombe'gwovo ojipe'ġa gwyrivepe'ġa pe nhaporemotojiko ti ġa ga rehe javo. “Tohendu katu ti ġa Cristo'ga nhi'iġa nehē. A'ero po ti ġa ga mbohetei nehē no,” a'e ji ġa pe jipi. ⁶Pe me ji ei a'ea no. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe pejikovo gareheva'ero,” ei Tupana'ga.

⁷Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iġa a'ero imondovouka pe me Roma pe. Pe ko Tupana'ga py'a ja. E'i ga pe me: “Ġa ko jireheva'ero,” ei ga pe me.

Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a no.

Taho ti pe pyri, ei Paulova'ea

⁸Ta'e na'ē ti pe me. Jesus Cristo'ga rekoro ġwaramo ji pavēi ji ei Tupana'ga pe: “Apī, ndepyry hete nde ejiheve'ġa nderekopava Roma pe. A'ereki jara'ġa nhaporemomombe'u ġa kiro,” a'e ji. “‘Ojiko hete ġa Jesus Cristo'ga rehe Roma pe,’ ei ġa,” a'e ji Tupana'ga pe pe mombe'gwovo. ⁹Ga pe ji poravykykatui jipi garemimombe'ua mombe'gwovo gara'yra'ga mombe'gwovo. Nhinhi'iġa nanani Tupana'ga pe ji pe mombe'umbe'ui jipi. Ga okwaha hete nhiremimombe'umbe'ua ojive. ¹⁰A'ea'e ji Tupana'ga pe jipi: “Apī, ymyagwera jate ji hopotaramo Romapeve'ġa pyri novīa. Nde ipotarame jihoa ġa pyri ji mondo ti kiro ġa pyri a'ero,” a'e ji ga pe. ¹¹A'ereki ji opohepiaga'u hete topomoirū ti javo. A'ero po ti Tupana'ga ra'uva imombyryvi pe me nehē. A'ero po ti pe jikohetei Cristo'ga rehe nehē. ¹²Nahā po ti nhande jopokopokogi a'ero nhanderoryroryvamo nehē. Pejikohetea repiagame po ti ji roryvamo pe ndehe nehē. Na jitehe po ti pe ndoryvamo jijikohetea repiagame nehē no. Nahā po ti nhande nhombojikojikohetei Cristo'ga rehe nehē.

¹³Nhiirū, tamombe'u ti pe me tapekwaha. Kotihītihi ji hopotaramo pe pyri novīa. Emo tegwete jihohava jipi. Tambojiko pota ji pepyteriive'ġa Cristo'ga rehe. Nahanahā ji judeus'ġarūive'ġa mbojikogukari ojipe'ġa gwyrive'ġa pe ikwehe. ¹⁴A'ereki Jesus Cristo'ga e'i ji ve: “Ji mombe'umbe'u ti ġa pe nhaporemotojiko,” ei ga. Nurā ji Cristo'ga mombe'umbe'ui ġa pe jipi. Ka'gwyrivepe'ġa pe ji ga mombe'ui. Cidadepeve'ġa pe ji ga mombe'ui no. Ikwahapyra'ġa pe ji ga mombe'ui. Ikwahapyre'ŷve'ġa pe ji ga mombe'ui no. ¹⁵Nurā ji jirokwapotari Cristo'ga mombe'gwovo pe me Roma pe no.

Tupana'ga remimombe'upyryva ikwahy hete

¹⁶ Cristo'ga mombe'ua pyry hete ji ve. Nurã ji nanotĩ a'ea. Ğa a'ea reroviarame Tupana'ga omombo ġandekote'varuhua ġa hugwi – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Judeus'ġa hugwi ypy ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame Cristo'ga rehe. Na jitehe judeus'ġarũive'ġa hugwi ga imombori ġandekote'varuhua ġa jikogame ga rehe. ¹⁷ A'ereki Cristo'ga mombe'ua rehe nhande tikwaha. Nurã nhande ei: Tupana'ga nhande mombyry nhande jikogame Cristo'ga rehe – nhande jikogame jate ga rehe. Nahã i'ei aherembikwatijara no Tupana'ga mombe'uhara: “Ğa jikogame ga rehe Tupana'ga ġa mombyryvi. A'ero po ti ġa ndekopyahui nehẽ,” e'i ikwatijara.

Ite'varuhu hete vvyakotyve'ġa

¹⁸ Tupana'ga okwahavuka nhande ve. Nurã nhande ei: Yvagipeve'ga po ti ombohahy okote'varuhuve'ġa pe nehẽ onhimonha'ngavo ġandekote'varuhua rehe. Okote'varuhuro ġwaramo ġa nombokwahyukari ojihe a'itituhẽva'ea Tupana'ga kwahava. ¹⁹ Tupana'ga po ti ombohahy tuhẽ ġa pe. A'ereki Tupana'ga kwahava jukwaha ġa pe. A'ereki Tupana'ga tuhẽ ojkwahavukaripe ġa pe novĩa. Emo ġa ndokwahapotari ga.

²⁰ Ymya Tupana'ga oapo yvya hako. Garembiapoagwera jate jukwaha a'ero Tupana'ga reaporoġita gapopoakara no – a'ea namominangavi gapopoakara. Nhande ndihepiagi gareaporoġita nhandereakwara pyvõ novĩa. Emo nhande tikwaha a'ea garembiapo repiagame. Nurã ijari ġa ndehe ġa ikwahapotare'ymame.

²¹ Ğa okwaha Tupana'ga novĩa. Emo ġa nombohetei ga. Ğa nde'i ga pe: “Ndehe ko Tupanetero. Ndepyry hete nde imombyryva ore ve,” nde'i ġa ga pe. Ğa heaporoġita tehe reki. Ohorame ypytuna rupi ahe ndokwahavi okovo hepiage'yma. Na jitehe okote'varuhuve'ġa ndokwahavihu a gweaporoġitakatue'ymame. ²² “Orokwaha hete ore,” ei ġa novĩa. Emo ġa ndokwahavihu okovo. ²³ Ğa nombohetea'javi Tupana'ga – gaha koi nomanoa'javi. Ha'angavatehea reki ġa ombohete, ġana'angava no – kiroki ġa vvyakotyve'ġa omanove'ġa. Ğana'angava ġa ombohete. Ipepova'ea ra'angava ġa ombohete no ipyva'ea ra'angava. Ohyryryva'ea ra'angava ġa ombohete no.

²⁴ Nurã Tupana'ga pohiri ġa hugwi. “Okote'varuhu potaruhu ġa oakwahave'yma,” ei ga. “Ojogwerekote'varuhu pota ġa,” ei ga. “Na ġa ndekoi jate a'ero ġwemimbotarimova'ea rehe ojogwerekote'varuhuavo,” ei Tupana'ga. ²⁵ Ndogweroviarajavi ġa a'itituhẽva'ea Tupana'ga mombe'ua. I'mbeva'ea ġa gwerovia reki. Ombohete ġa Tupana'ga rembiapoa okovo hehe. Tupana'ga reki mbatera apohara'ga ġa nombohetei okoe'yma ga rehe. Gaha po nhande timbohete avuirama hamo. Na tuhẽ a.

²⁶ Ğa ndekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga pohiri ġa hugwi. “Na ġa jogwerekote'varuhupotari a'ero,” ei ga. A'ereki ġa nahembirekokatua'javi reki. Kunhangweramo memenhuhũ ġa jogwerekoi. ²⁷ Na jitehe akwaimba'ero memenhuhũ ġa jogwerekopotari. Ojogwerekote'varuhu ġa. Na rũi po ahe reki hamo. Ite'varuhu tuhẽ ġa pe a'ero ġandekote'varuhua ikwepykavamo.

²⁸ E'i ġa ojohupe: “Timoka'nhy ti Tupana'ga.” Nurã Tupana'ga e'i ġa pe: “Na ġa ndeaporoġitate'varuhuro a'ero,” ei ga. A'ero ġa ndekouhui okote'varuhua rehe – kiroki a'ea rehe ahe ndokoi hamo. ²⁹ Okote'varuhuparavuhua rehe jate ġa ndekoi. Opotarahivuhu hete ġa ojipe'ġa mbatera. Onhimyrõ hete ġa ojipe'ġa ndehe. Ojojukajuka ġa. Ojogwayvayva ġa. Onhomoandyandyjuhu ġa. Heaporoġita te'varuhu ġa ojipe'ġa pe. Omombe'u tuhẽ ġa mbehea. ³⁰ E'ie'ymi ġa ojipe'ġa pe: “Ite'varuhu ġa okovo.” Noaronhete ġa Tupana'ga. Onhombotegwete ġa. Onhimbohete tehe ġa jipyry hete ji javo tehe. Heaporoġitaġita ġa nahanahã ti xako te'varuhu javo. Nohendukatui ġa gwuva'ġa nhi'iġa. ³¹ Ndokwahavihu ġa. Ndokoi ġa ġwembi'ea rupi. Ndoporogwetygi ġa ojipe'ġa arõe'yma. ³² Tupana'ga e'i nanongara'ġa pe: “Oho po ġa hahyva'ea ruvihava pype hamo,” ei ga. Okwaha reki ġa Tupana'ga nhi'iġa novĩa. Emo ġa ndopohiri okote'varuhua hugwi kiro ġandekoa tuhẽ opohire'yma jugwi. Johe'i tehe ko ġandekote'varuhua. A'ereki ojipe'ġa ndekote'varuhurame ġa e'i pyry ġa pe.

2

Tupana'ga okwaha pa javo ahereaporoğita pe

¹ Pe'ji po pe ojipe'ğa pe: “Ite'varuhu ğa okote'varuhuavo.” Pehe reki peko te'varuhu no. A'ereki pe ğa javijitehe peko te'varuhu. Pe ndehe tuhē reki ijari a'ero pe erame ğa pe ite'varuhu ğa javo. Pe'erame a'ea ğa pe pe pemboja reki pejihe. A'ereki pe peko te'varuhu jitehe. ² A'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga imbohahyukari nanongara'ğa pe okote'varuhuve'ğa pe. A'ea tikwaha pa nhande. ³ Oro pe, Tupana'ga po ti ombohahyuka tuhē pe me nehē no. A'ereki pe peko te'varuhu no. Pe'ji po ojipe'ğa pe: “Ite'varuhu ğa okote'varuhuavo.” Pe ki a'e te peko te'varuhu jitehe no. Ombohahyuka tuhē po ti Tupana'ga pe me nehē.

⁴ Ga pyry hete pe me novīa. Nonhimbaekwahivi ve ga pe me. A'ereki ga e'i pe me: “Perojijyi na'ē ti pejeaporoğita pejipohia pejikote'varuhua hugwi,” ei Tupana'ga pe me. “Pe pohirame pejikote'varuhua hugwi po ti ji nambohahya'javi pe me a'ero nehē,” ei ga pe me. Emo pe ndapekoi gapyryhetea rehe. Ndapekwahavi pe naerū? Ga pyry hete pe me topohi ti ğa okote'varuhua hugwi javo.

⁵⁻⁶ Napeangarihu vehe pe peapyhae'yma! Nurā po ti koji'i Tupana'ga imbohahyukari pe me nehē ga ega'erame nhande ve ikwepyga nhandereaporoğitaagwera nehē. A'ea rupi po ti ga imboukwahavi onhimboahivuhua okote'varuhuve'ğa pe. Ikwepykava po ti ga imboukwahavi ja'javo ğa pe nehē no. A'itituhēva'ea rupi katu po ti ga ei ikwepyga vyakotyve'ğa pe nhaporemonehē. ⁷ Jara'ğa oko katue'ymi. “Tihendu pota nhande Tupana'ga nhi'iğatua nhande ve,” ei ğa. “Tihendu pota nhande garemimbohetea nhandejihe. Xako pota nhande ga pyri avuirama,” ei ğa. Ğahā po ti Tupana'ga omongo ojipyri yvagi pe nehē. ⁸ Jara'ğa ki a'e te ğwemimbotarimova'ea reheuhu ğa oko. Ğa nohendukatui a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'iğa. Oho reki ğa okote'varuhua rupi. Tupana'ga po ti onhimboahivuhu ğa pe ğa nderekovo nehē onhimonha'ngavo ğandekote'varuhua rehe nehē. ⁹ Ombohahyuka po ti ga ğa pe nehē. Okote'varuhuve'ğa pe nhaporemonehē po ti ga imbohahyukari nehē judeus'ğa pe judeus'ğarūive'ğa pe nehē no. ¹⁰ Okokatuve'ğa po ti Tupana'ga ğa mbohetei nehē. “Pepyry hete pe,” e po ti ga ğa pe nehē. Onoğatu po ti ga ğapy'a nehē no. Nahā po ti ga imombyryvi ğa pe nehē judeus'ğa pe judeus'ğarūive'ğa pe nehē no. ¹¹ A'ereki a'itituhēva'ea rupi katu Tupana'ga e'i ikwepyga nhande ve nhaporemonehē.

¹² Ymya Tupana'ga ombo'euka Moisésva'ea pe onhi'iğa rehe hako ikwatijaruka ahe ve inoğauka hako. A'ero judeus'ğa gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera. Judeus'ğarūive'ğa ki a'e te ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijaragwera. Oho po ti ğa hahyva'ea ruvihava pype nehē. Ğa ndekote'varuhuro ğwaramo po ti Tupana'ga ğa mondoi ipype nehē. Emo po ti ga nde'i ğa pe nehē: “Napehendukatui pe Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ea po ti ga nde'i ğa pe nehē. A'ereki ğa ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ğa ndekote'varuhuro ğwaramo po ti ga ğa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Na jitehe judeus'ğa, ğandekote'varuhuro ğwaramo po ti Tupana'ga ğa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē no. Judeus'ğa gwereko reki Moisésva'ea remimbo'eagwera novīa. Nurā po ti ga ei a'ero ğa pe nehē: “Napehendukatui reki pe Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i po ti ga ğa pe nehē. ¹³ Ğa henduteherame a'ea Tupana'ga nde'i ğa pe: “Pepyry pe pejikovo.” Ğa ndekorame ganhi'iğa rupi Tupana'ga ei a'ea ğa pe. ¹⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i judeus'ğa pe: “Peko katu ti.” Judeus'ğarūive'ğa reki ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ğwemimbotarimo tehe po ğa ndekoi Tupana'ga nhi'iğa rupi, a'ero po jukwaha tuhē ğandekokatukwahava. ¹⁵ Nhande ikwahavame ğandekokatua nhande ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: “Peko katu ti.” A'ea kwahave'ymame ğa ikwahavi reki oyvyteri pe okokatuavo. Gweaporoğita pe ğa nhimombaragwahavi aherekokatua rehe. A'ereki okokaturame ğa e'i oyvyteri pe: “Nanongara ko pyry.” Okote'varuhurame ğa ikwahavi okote'varuhua no.

¹⁶ Aerē po ti Tupana'ga ei Jesus Cristo'ga pe a'ero te'i ti ga vyvakotyve'ğa pe javo. A'ero po ti ga ei ġandeaporoġita pe ikwepyguka ġa pe nehē. Ojipe'ğa ndeaporoġita onhimi nhande ve. Tupana'ga okwaha pa reki. A'ero po ti ga ei ikwepyguka ġa pe nehē. Nahā ji ei jipi imombe'urame Tupana'ga remimombe'ua.

Judeusva'ea gwereko Moisésva'ea remimbo'eagwera

¹⁷ Oro pe judeusramo pe'ji reki pe: “Nhande ko judeusramo. Tireko nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurā nhande pyryvamo,” pe'ji tehe reki pe pejive. Penhimbotehu tehe pe nhande ko Tupana'gareheva'ea javo. ¹⁸ Pekwaha pe Tupana'ga remimbotarimova'ea novīa. Moisésva'ea remimbo'eagwera pe mbo'embo'e. Nurā pe ei: “Xanhimombaragwaha nhande aherekokatua rehe,” pe'ji pe novīa.

¹⁹ Hehae'ÿve'ğa ndokwahavi hepiage'yama ġwaramo. Nurā ahe ġa nderohoi. Ypytunarupive'ğa na jitehe ndokwahavi hepiage'yama. Nurā ahe hyapei ġa pe tohepia ti ġa ikwahava javo. Nurā pe ei nanongara'ġa'jave'ğa pe – kiroki ġa ndokwahavi Tupana'ga – ġa pe pe ehetei: “Nhande tikwahavuka Tupana'ga pe me,” pe'ji hete pe ġa pe. ²⁰ “Timoġita nhande okokatue'ÿve'ğa. Timbo'embo'e nhande ġa no – kiroki ġa ndokwahapavi,” pe'ji tehe pe. “A'ereki nhande tikwaha pa a'itituhēva'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera rerekoro ġwaramo,” pe'jitehehu pe.

²¹ Pembo'e pe ojipe'ğa. Maraname pe napenhimbo'ejuhu reki naerū? Pe'ji pe ġa pe: “Tapemimuhūi ti ojipe'ğa mbatera,” pe'ji pe ġa pe. Maraname pe tuhē imimuhūi reki naerū? ²² Pe'ji pe ġa pe: “Taperekoi ti ojipe'ğa nembireko'ğa,” pe'ji pe. Maraname pe ojipe'ğa nembireko'ğa nderekouhui naerū? “Tapekoi ti ġanemimbohete'hara rehe,” pe'ji pe ojipe'ğa pe. Maraname pe ndekouhui itambere'ia rehe ġanemimbohete'hara rongapeva'ea rehe imima jugwi naerū? ²³ Pe'ji pe: “Tireko nhande aherembikwatijara Tupana'ga nhi'iġa,” pe'ji pe penhimbotehavo. Emo pe napehendukatui reki Tupana'ga nhi'iġa. A'ero ojipe'ğa e'i te'varuhu Tupana'ga pe. ²⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Judeus'ğa ndekote'varuhuro ġwaramo judeus'ġarūive'ğa e'i te'varuhu Tupana'ga pe ga mbotegweteavo,” e'i ikwatijara.

²⁵ Nahā pe ei judeusramo: “Nhande ko Tupana'gareheva'ero xako nhanderakwanhapira ikytiro ġwaramo.” A'ea pe ei. Pyry tuhē pejikytiagwera pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera. Hendukatue'ymame ndatekwava'javi reki pejikytiagwera rehe. Pejikyti tehe pe a'ero. ²⁶ Oro judeus'ġarūive'ğa ojikyti'e'ÿve'ğa, ġa ndekorame Tupana'ga nhi'iġa rupi, a'ero po ti ga ei ġa pe nehē: “Pe ko ojikyti'e'ÿve'ğa ja ji ve kiro,” e po ti ga nehē. “A'ereki pe jireheva'ero peko kiro nhinhi'iġa rendukaturu ġwaramo,” e po ti Tupana'ga judeus'ġarūive'ğa pe nehē. ²⁷ Pehe judeusramo pereko pejikytiagwera novīa. Pereko pe Moisésva'ea rembikwatijaragwera no novīa. Emo pe napehendukatui a'ea. Judeus'ġarūive'ğa ki a'e te ndogwerekoi okytiagwera. Ndogwerekoi ġa aherembikwatijara. Emo ġa oko Tupana'ga nhi'iġa rupi. Nurā ġa imboukwahavi pendekote'varuhua pe hendukatue'ymame ganhi'iġa.

²⁸ Pe'ji pe: “Nhande ko judeusramo xako Tupana'gareheva'ero,” pe'ji pe. Emo o'eteheuhuro ġwaramo rūi ahe oko Tupana'gareheva'ero. Okytiro ġwaramo rūi ahe oko Tupana'gareheva'ero. ²⁹ Ġa ndeaporoġitapyryvame jate oyvyteri pe Tupana'ga ei ġa pe: “Pehe ko jireheva'ero.” Pe herekoteherame Moisésva'ea rembikwatijaragwera Tupana'ga nde'i a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva imbopyahurame pendeaporoġita a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe ko jireheva'ero.” Tupana'ga tuhē ombohete nanongara'ġa a'ero. Ojipe'ğa rūi ombohete ġa.

3

¹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ndapyryvi nhande rekoi judeusramo naerū?” pe'ji po pe. “Ndapyryvi nhandejikytiagwera naerū?” pe'ji po pe ji ve. ² Pyry hete tuhē reki. A'ereki judeusva'ea pe nhaneramonhava'ea pe Tupana'ga omondo onhi'iġagwera ġwembikwatijarukaragwera. “Togwerekoi katu ti ġa nhinhi'iġa imombe'gwovo,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

³ Pe'ji po pe ji ve no: “Jara'ġa reki ndokoi Tupana'ga rembi'ea rupi nhandere'yja'ġa. Nurāro ġwaramo po ti Tupana'ga na jitehe ndokoi ġwembi'ea rupi naerū?” pe'ji po pe ji ve. ⁴ Na rūi. Ġwembi'ea rupi katu Tupana'ga rekoj jipi. Jara'ġa i'mbe pa. Tupana'ga ki a'e te ni'mbei jipi. Nahā Tupana'ga mombe'uhava i'ei:

“Nde nhi'ġame po ti ġa ei nde ve:

‘A'itituhēva'ea rupi katu neremimombe'ua’,” e'i.

“Ġa imbojateherame nde rehe

po ti jukwahavamo nderekokatua nehē,” e'i ikwatijara.

⁵ Pe'ji po pe ji ve: “Nhande rekote'varuhurame po ġa ei nhande mombe'gwovo: ‘Oko te'varuhu ġa. Tupana'ga reki ġa atyvi,’ e po ġa. ‘A'ereki ga oko katu hete,’ e po ġa,” pe'ji po pe ji ve. A'ero po pe etehei: “Nhande rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete reki Tupana'ga rekokatua. Pyry a'ero nhanderekote'varuhua. A'ereki nhanderekote'varuhua omboukwaha Tupana'ga rekokatua,” pe'jiteheuhu po pe ji ve. “Tupana'ga tiruahū reki imbohahyrame nhande ve nhanderekote'varuhurame,” pe'jiteheuhu po pe. ⁶ Na rūi reki, a'e ji pe me. Tupana'ga pyry tuhē. Nurā po ti ga ikwahavi ja'javo vvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe nehē ikwepykwepyga ġa pe nehē. Po Tupana'ga ndapyryvi hamo a'itituhēva'ea rupi katu rūi po ga ei a'ero ġa pe hamo.

⁷ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Ji rekote'varuhurame po ġa ei ji mombe'gwovo: ‘Ga atyvi reki Tupana'ga oko katu,’ e po ġa,” pe'ji po pe. “Ji rekote'varuhuro ġwaramo koji'i jukwaha hete Tupana'ga rekokatua. A'ero ġa koji'i Tupana'ga mbohetei,” pe'ji tehe po pe ji ve. “Pyry a'ero jirekote'varuhua. A'ereki ji rekote'varuhurame ġa koji'i Tupana'ga mbohetei garekokatuhetea kwahava,” pe'ji tehe po pe. “Maraname po Tupana'ga euhui ji ve naerū netiruahū nde javo?” Pe'ji tehe po pe ji ve. ⁸ Po pe ei a'ea, a'ero po pe etehei no: “Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo.” Poha tuhē ojipe'ġa etehei imbojateheavo ji rehe ji mbotegweteavo. “Paulo'ga e'i jipi: ‘Xako te'varuhu tokwaha hete ti ġa Tupana'ga rekokatua javo,’ ei ga,” e'i tehe ġa ji ve. Ji ko nda'ei reki a'ea. Pyry po ti Tupana'ga imbohahyi ġa pe nehē ġa erame xako te'varuhu javo.

Ndiakokatuhavi pa

⁹ A'ero po pe ei ji ve: “Marā a'ero? Nhande judeusramo nhandepyry hete jara'ġa hohe?” Ahā tuhē, a'e ji. “Ndojovavyi judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi okote'varuhuavo,” a'e ko ji pe me ko. A'ereki niandepiro'ypavi nhande nhanderekote'varuhua hugwi. ¹⁰ Nahā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei vvyakotyve'ġa mombe'gwovo.

“Ndapyryvi pa ġa Tupana'ga pe,” e'i.

¹¹ “Nonhimombaragwahavi pa ġa aherekokatua rehe.

Ndokwahapotari pa ġa Tupana'ga okoe'yma ga rehe,” e'i.

¹² “Opohi pa ġa Tupana'ga hugwi.

Ndoakwahavihu pa ġa.

Ndokokatui pa ġa,” e'i ikwatijara.

¹³ “Onhi'ī te'varuhu ġa ja'javo ojipe'ġa pe.

Omoandyandyi ġa ojipe'ġa,” e'i.

“Mboja ahe hu'urame ahera'oa mbotegwetei.

Na jitehe o'ete'varuhurame ojipe'ġa pe

ġa ġa mbotegwetei,” e'i ikwatijara.

¹⁴ “Onhimbohivuhurame ojipe'ġa pe

ġa e'i te'varuhu ġa pe imbote'varuhuavo,” e'i.

¹⁵ “Ojukatuhētuhenhuhū ġa ġa.

¹⁶ Perope ġa oho

– pevo ġa ojipe'ġa mbotegwetei ġa mbovy'are'yma,” e'i.

¹⁷ “Nombojogwerekokatuukari ġa jara'ġa pe.

¹⁸ Nomondoi ġa imohina Tupana'ga rehe okyhyjie'yima ga hugwi," e'i ikwatijara yvyakotyve'ġa mombe'gwovo.

¹⁹ Tupana'ga okwatijaruka onhi'iġa heja. Ġa pe garembikwatijarukara i'ei a'ero – kiroki ġa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi judeus'ġa. A'ea ikwahava nhande xa'eyme a'ero: “Ndorokwahavi ore orerekote'varuhua.” Xa'eyme ti nhande a'ea judeusramo. Judeus'ġarüive'ġa ti te'iyme no. Nhande ikwahava ġwaramo nhanderekote'varuhua, a'ero po pyry Tupana'ga ei nhande ve nhaporem: “Peko te'varuhu tuhē pe.” ²⁰ Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry hete pe aherembikwatijaragwera hendukaturu ġwaramo.” Nde'i ga a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijaragwera okwahavuka reki nhande ve nhanderekote'varuhua.

Tupana'ga nhande mombyry

²¹ Aġwamo reki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mombyryva. Aherembikwatijaragwera rehe rüi reki Tupana'ga nhande mombyry. Moisésva'ea rembikwatijara nhande mbo'e reki nhande mombyryva rehe. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea na jitehe nhande mbo'e a'ea rehe. ²² Nhande jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Ġa nhaporem Tupana'ga ġa mombyryvi ġa jikogame Cristo'ga rehe. A'ereki ġa ojo'jajo'ja judeus'ġa judeus'ġarüive'ġa pavēi. ²³ A'ereki ġa nhaporem okote'varuhu. Ndohoi ġa Tupana'ga pyryhetea apiavo. ²⁴ Emo Tupana'ga omombyry ġa pe. Ġa ndokwepygi Tupana'ga pe. Ga omombyry tehe ġa pe ġa jikogame Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga ġa mbopiro'yuka ġandekote'varuhua hugwi. ²⁵ Tupana'ga ombuhuruka Cristo'ga yvya koty teremano ġa ndepyga javo. “A'ero po ti nde imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa jikogame nde rehe,” ei ga Cristo'ga pe. Cristo'ga momanoukaramo Tupana'ga ei: “Tokwaha ti ġa jipyryva. A'ereki ji ġandekote'varuhua momboruka,” ei Tupana'ga. A'ereki Cristo'ga manoa renonde Tupana'ga imbogwavetei aherokote'varuhua onhimbaekwahive'yima a'ea rehe. ²⁶ Aġwamo reki Tupana'ga Cristo'ga momanoukari ikwahavuka opyryva imombo ġandekote'varuhua. A'ero nhande ei: Tupana'ga pyry. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi no.

²⁷ Xanhimboheteyme tuhē nhande naerü. A'ereki aherembikwatijaragwera rendukaturu ġwaramo rüi Tupana'ga nhande mombyry. Nurã nhande nianhimbohetei. Nhande jikogame Cristo'ga rehe ga nhande mombyryvi. ²⁸ Nahã a'ero, a'e ji. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga nhande mombyryvi. Nhande ikwatijara rendukaturu ġwaramo rüi ga nhande mombyryvi. ²⁹ Judeus'ġa jate rüi e'i Tupana'ga pe: “Ga ko nhanderuvihava'ga.” Judeus'ġarüive'ġa e'i a'ea ga pe no. ³⁰ Tupana'ga ko ojipeji. Gaha judeus'ġa mombyry ġa jikogame Cristo'ga rehe. Ga jitehe judeus'ġarüive'ġa mombyry ġa jikogame Cristo'ga rehe. ³¹ Ndia'ei reki nhande: “Ndapyryva'javi aherembikwatijaragwera kiro. Nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe tihenduva'javyme ti a'ea,” ndia'ei nhande. “Timongo hete reki nhande aherembikwatijaragwera. A'ereki a'ea ko pyry,” xa'e nhande jupe.

4

Abraãova'ea jikoga Tupana'ga rehe

¹ Marã Abraãova'ea hako oreramonhava'ea judeus'ġa namonhava'ea? ² Tupana'ga e'i ahe ve: “Ndepyry hete nde,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Po aherokokatua rehe Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe, a'ero po Abraãova'ea nhimbohetei hamo. Aherokokatua rehe rüi reki Tupana'ga ei ahe ve ndepyry hete nde javo. Nurã ahe nonhimbohetei Tupana'ga pyri hako. ³ Nahã ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i hako: “Abraão'ga ojiko Tupana'ga rehe,” e'i.

“Nurã Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erejiko ji rehe,' ei ga Abraão'ga pe,” e'i ikwatijara Abraãova'ea mombe'gwovo hako.

⁴ Nhande poravykyrame ojipe'ga pe ga imbuhuri itambere'ia nhande ve. Ndia'ei nhande a'ero: “Ombuhu tehe ga itambere'ia nhande ve.” A'ea nhande ndia'ei. A'ereki nhandeporavykyagwera rehe ga ombuhu nhande ve. ⁵ Emo na rüi nhande ve nhande jikogame Tupana'ga rehe. A'ereki nhanderekokatua rehe rüi ga nhande mombryvi. Okote'varuhve'ga pe ga ei reki: “Pepyry pe ji rehe pejikogame.” Nhandejikoga rehe Tupana'ga nhande mombry a'ero.

⁶ A'ea pe jitehe Daviva'ea ei g̃andoryva mombe'urame hako. A'ereki Tupana'ga omombry g̃a g̃andekokatua rehe rüi. Daviva'ea e'i nanongara'g̃a ndoryva pe a'ero hako. ⁷ “Hory hete g̃a,” ei ahe.

“A'ereki Tupana'ga omombo hete g̃andekote'varuhua g̃a hugwi,” ei ahe.

⁸ “Hory hete g̃a

Tupana'ga henonha'jave'ymame g̃andekote'varuhua rehe,” ei Daviva'ea.

⁹ Daviva'ea omombe'u g̃andoryva a'ero – kiroki g̃a gwereko g̃wakwanha pira kytigwera. G̃a jate rüi reki ahe omombe'u. G̃andoryva ahe omombe'u no – kiroki g̃a ndogwerekoi okytiagwera.

Pehepia ko Abraãova'ea a'ero. Xa'e nhande ko: Abraãova'ea jikogame Tupana'ga rehe ga ei ahe ve ndepyry hete nde javo. ¹⁰ Ahejikytiukara renonde reki Tupana'ga ei a'ea ahe ve. Ahe jikytiukarirẽ rüi ga ei. Ahejikytiukara renonde ga ei ndepyry nde javo, a'e ji. ¹¹ Ahe jikytiukare'ymame vehevi Tupana'ga ei a'ea ahe ve ahe jikogame ga rehe. Aerẽ ahe jikytiukari. Okytia pyvõ ahe hepiukari Tupana'ga omombryva. Abraãova'ea ypy okytie'ymame ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei ahe ve: “Ndepyry hete nde.” Aerẽ ahe javijitehe judeus'g̃arüive'g̃a ojikyti'e'yma ojiko Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei g̃a pe no: “Pepyry hete pe.” Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe. Aerẽ judeus'g̃arüive'g̃a ahe javijitehe g̃a jikogi ga rehe no. Nurã g̃a ei nhaneremboypya Abraãova'ea pe. A'ereki g̃a oho ahe rupi ojikoga g̃waramo Tupana'ga rehe. ¹² Judeus'g̃a ojikyti'e'g̃a na jitehe e'i nhaneremboypya Abraãova'ea pe. Okytia rehe jate rüi g̃a ei Abraãova'ea pe. Ojikoga g̃waramo Tupana'ga rehe g̃a ei. A'ereki g̃a oho ahe rupi ojikoga Tupana'ga rehe no. A'ereki Abraãova'ea nhaneremboypya ojikytiukare'ymame vehevi ojiko Tupana'ga rehe.

Tupana'ga nhi'ig̃agwera Abraãova'ea pe

¹³ Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Amondo pa po ti ji ojipe'g̃a yvya pe me nehẽ tapereko pa ti nehẽ,” ei ga Abraãova'ea pe. Abraãova'ea rymymino'g̃a pe Tupana'ga ei no tamondo ti pe me javo. Ga nde'i g̃a pe: “Abraãova'ea g̃wendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurã po ti tamondo g̃ayvya pe me.” A'ea Tupana'ga nde'i g̃a pe. Ahe jikogame Tupana'ga rehe ga ahe mombryvi. A'ea rehe Tupana'ga ei g̃a pe: “Tamondo ti g̃ayvya pe me nehẽ,” ei ga. ¹⁴ Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea g̃a pe aheremimbo'eagwera rendukaturo g̃waramo hamo, a'ero po g̃ajikoga g̃waramo rüi ga imondoi hamo. Ojiko tehe po g̃a a'ero. Tupana'ga po e'i tehe g̃a pe a'ero: “Pejikoga g̃waramo ji rehe ti ji imondoi pe me nehẽ.” Aheremimbo'eagwera rendukaturo g̃waramo rüi Tupana'ga imondoi a'ero. ¹⁵ A'ereki g̃a nohendukatupavi jipi. Hendukatupave'ymame aheremimbo'eagwera Tupana'ga imbohahyi g̃a pe. G̃a herekoe'ymame ombo'eagwera Tupana'ga nde'i g̃a pe: “Napehendukatui pembo'eagwera.” A'ereki g̃a ndogwerekoi. G̃a herekorame ombo'eagwera ga imbohahyi g̃a pe g̃a hendukatue'ymame.

¹⁶ Tupana'ga e'i reki: “Tamondo ti g̃a pe g̃ajikoga g̃waramo ji rehe,” ei ga. “Nurãro g̃waramo ji imombryrytehei g̃a pe togwerekoi pa katu tuhẽ ti g̃a nehẽ,” ei Tupana'ga. G̃a pe ga ei – kiroki g̃a ojiko ga rehe Abraãova'ea ja. Omondo po ti ga g̃a pe jate rüi a'ero – kiroki g̃a g̃wendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. Jara'g̃a pe po ti Tupana'ga imondoi no g̃a jikogame ojihe Abraãova'ea ja. Ahe ve nhande xa'e pa a'ero nhaneremboypya. A'ereki Abraãova'ea ypy ojiko Tupana'ga rehe.

¹⁷ Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'ig̃agwera Abraãova'ea pe no.

“Ogwyogwryri pe po ti he'yjuhuve'ğa ei nde ve nehê:

'Abraãova'ea ko nhaneremboypya,' e po ti ға nde ve nehê,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'iğagwera mombe'gwovo.

“Na tuhê,” ei Tupana'ga. Tupana'ga rehe Abraãova'ea jikogi. Gaha ombogwera omanove'ğa. Onhi'iğa pyvō ga imbojihuvi mbatera. Hekoe'ymame ga imbojihuvi. Ga rehe Abraãova'ea jikogi.

¹⁸ Igwete Abraãova'ea heroviari Tupana'ga nhi'iğa. “Ogwyogwryri pe po ti he'yjuhuve'ğa epavi nhaneremboypya ji ve nehê,” ei ahe. “A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: 'He'yjuhu po ti nerymymino'ğa nehê onhimongyavo nehê,' ei ga,” ei ahe. “Na tuhê po ti a'ero nehê,” ei ahe. Emo a'ea rupi ko Abraãova'ea ixava'e hete. ¹⁹ Cem anos gwerevi ahe ombo'a kwara ojihe. Igwete Abraãova'ea ei: “Jixava'e hete ji kiro novia,” ei ahe. “Sarahêa na jitehe no,” ei ahe. “Nanongara'ğa ko ndata'yra'javi jipi,” ei ahe novia. Emo ahe ojikojiko tuhê Tupana'ga rehe. ²⁰ Ahe nde'i: “Tupana'ga e'i tehe ji ve he'yjuhu po ti nerymymino'ğa javo ji ve,” nde'i ahe. “Mara'ngu po ti ji ra'yramo kiro nehê?” nde'i ahe. Ojiko hete ahe Tupana'ga rehe ga mboheteavo. ²¹ “Tupana'ga e'i ji ve,” ei ahe. “Ġwembi'ea rupi katu po ti ga rekoi ji rerekovo nehê. A'ereki ga ipopoaka ġwembi'ea rupi ogwovo,” ei ahe. ²² Nurã Tupana'ga ei ahe ve a'ero: “Pyry hete Abraãova'ga. A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei ga.

²³ Tupana'ga okwatijaruka a'ea Abraãova'ea mombe'gwovo. Ahemombyryva jate rūi Tupana'ga omombe'u. ²⁴ Nhande mombyryvağwama ga omombe'u no. A'ereki nhande xajiko ga rehe no – kiroki ga ombogwera nhandepojykaharete'ga Jesus'ga gamanoa hugwi. ²⁵ Okwava'eğuka na'ê Jesus'ga yvyakotyve'ğa po pe ga momanomouka nhanderekote'varuhua rehe. Aerê Tupana'ga ga mbogweravi tomombyry ti ga ға javo nhande ve.

5

Pepyry pe, ei Tupana'ga

¹ Nhande jikoga ġwaramo ga rehe Tupana'ga e'i nhande ve: “Pepyry hete pe,” ei ga. Nurã nhandepy'a rukatui Tupana'ga rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omano nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi. ² Nhande jikogame ga rehe Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve Tupana'ga remimombyryva. A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve jipi. Nhanderory hete nhande no. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi po ti nhande rekoi nehê. ³ Nahã no, nhanderory nhande mbatera rahya rehe no. A'ereki hahyrame nhande ve xanhimboita nhande nhanenhimomiranama. ⁴ A'ero Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry tuhê pe penhimomiranama.” Ikwahavame Tupana'ga nhi'iğa koji'i nhande ei a'ero: Aerê po ti nhande rekoi Tupana'ga ruvihavuhuhetea rupi nehê. ⁵ A'ea erame nhande ndiroviatehei. A'ereki Tupana'ga py'a ja ko nhande. Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri. Gara'uva okwahavuka nhande ve Tupana'ga remiarōa a'ero.

⁶ Nhande niandepopoakari nhanenhimbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi ikwehe. Aerê Tupana'ga ei raikwehe: “Kiroğwe oho japiavo. Kiroğwe po ti Cristo'ga manoi okote'varuhuve'ğa ndepyga nehê,” ei ga. A'ero Cristo'ga manoi tuhê nhande repyga raikwehe. ⁷ Nhanderovai jate nhande niamanoi te ojipe'ğa ndepyga okokatuve'ğa ndepyga vehevi. Nhande ndia'ei gwerevi: “Amano po ti ji pyryheteve'ga repyga.” ⁸ Tupana'ga ki a'e te nhande atyvi. Ga nhande arō hete. Gwepiuka ga ġwemiarōa gwa'yra'ga momanorame. A'ereki nhande rekote'varuhurame Cristo'ga omano nhande repyga.

⁹ Cristo'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ei nhande ve kiro: “Pepyry pe.” A'ero po ti na tuhê nehê no. Nhande mombyryva ġwaramo po ti Cristo'ga nhande mbopiro'yi Tupana'ga monha'nga hugwi. A'ero po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhanderekote'varuhuwera rehe nhande mondove'ỹ hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehê. ¹⁰ Nhande xako te'varuhu ypy Tupana'ga pe. Emo Cristo'ga manoro

ġwaramo Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve. A'ero po ti na tuhē nehē no. Tupana'ga ojirekokatuuka nhande ve kiro. A'ero po ti Cristo'ga okojiro ġwaramo nhande rerekokatuui nehē no. ¹¹ Nahā no, nhanderory hete nhande Tupana'ga rehe no. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga gwerekokatuuka Tupana'ga kiro nhande ve.

Adāova'ea reaporoġitaagwera ikwahy nhande rehe

¹² Nahā a'ero. Adāova'ea oko te'varuhu ypy yvya koty hako. Nurā ahe manoi. Nahā vvyakotyve'ġa manombavi okote'varuhupava ġwaramo. ¹³ Moisésva'ea remimbo'ea renonde vvyakotyva'ea oko te'varuhu pa. Emo Tupana'ga nde'i ahe ve: “Pe napehendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera.” A'ereki Moisésva'ea nombō'ei ve ahe. ¹⁴ Emo a'ea rupi Moisésva'ea remimbo'ea renonde ahe manomanombavi Adāova'ea py'rovova'ea. Adāova'ea nonhi'īpo'ruī Tupana'ga okote'varuhuavo. Adāova'ea rekote'varuhua atyvi reki jarava'ea rekote'varuhua novīa. Emo ahe omanomanomba a'ea rupi.

Cristo'ga reaporoġita ikwahy tuhē nhande rehe

Adāova'ea reaporoġita ikwahy nhande rehe. A'ea nhande mbo'e aerēve'ga rehe Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga reaporoġita ikwahy jitehe nhande rehe no. ¹⁵ Emo ojoatyvi reki Adāova'ea Cristo'ga pavēi. A'ereki Adāova'ea oko te'varuhu. Cristo'ga ki a'e te pyry nhande ve. Adāova'ea ojipejiva'ea oko te'varuhu. A'ero nhandere'yjuhua rekote'varuhui nhandemanomano. Tupana'ga ki a'e te omomyry nhande ve. A'ereki ga nhandere'yjuhua momyrymbyryvuka Jesus Cristo'ga pe ojipejive'ga pe. Jesus Cristo'ga reaporoġita ikwahy tuhē nhande rehe a'ero ga imomyryvame nhande ve. ¹⁶ Ojoatyvi tuhē Adāova'ea Tupana'ga pavēi. Adāova'ea rekote'varuhurē Tupana'ga ei ahe ve: “Ereko te'varuhu nde.” A'ero ga ei nhande ve nhaporemo: “Peko te'varuhu pe.” Emo nhandere'yjuhua rekote'varuhurē Tupana'ga ei reki nhande ve: “Pepyry hete pe.” A'ereki ga omomyry tehe nhande ve. ¹⁷ Nhande xamanomanomba ojipejiva'ea rekote'varuhuro ġwaramo. Emo ojipejive'ga pyryva Jesus Cristo'ga pyryva ikwahy tuhē nhande rehe nhande mbohuvihavuhavo. A'ereki nhande jikogame ga rehe Tupana'ga omomyry hete nhande ve. Igwete ga nhande momyryvi. A'ero Jesus Cristo'ga nhande mbohuvihavuhui a.

¹⁸ Adāova'ea rekote'varuhuro ġwaramo Tupana'ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pa pe vvyakotyva'ero.” Emo Cristo'ga opyryva ġwaramo omano nhande repyga. Nahā ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi nhande mongoheteavo. ¹⁹ Adāova'ea nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. A'ero nhande rekote'varuhupavi kiromo. Jesus Cristo'ga ki a'e te ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa. A'ero Cristo'ga nhandere'yjuhua momyryvi kiromo.

²⁰ Tupana'ga okwatijaruka onhi'iġa Moisésva'ea pe hako tokwaha ti ġa okote'varuhua javo. Ikwahavame Tupana'ga nhi'iġa koji'i tehe ġa ndekote'varuhui jipi. Emo ġa ndekote'varuhuheterame Tupana'ga imomyryhetehe ġa pe. ²¹ Nahā ji ei a'ero. Nhanderekote'varuhua ikwahy nhande rehe nhandemanōāgwama nhande mondovouka hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga remimomyryva ikwahy jitehe nhande rehe no. A'ereki Tupana'ga nhande momyry hete. A'ero po ti ga nhande mongoukari ojipyri nehē. Jesus Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe po ti ga nhande mongoukari yvagi pe avuirama nehē.

6

Nhandepiro'y nhande nhanderekote'varuhua hugwi

¹ Marā po ti a'ero nehē? Pe'ji po pe: “Xako te'vate'varuhu po nhande hamo. A'ero po ti koji'i Tupana'ga imomyrymbyryhetei nhande ve nehē,” pe'ji tehe po pe a. ² Na rūi, a'e ji. Kiroki ahe omano – ahe ndokote'varuhua'javi. Ahe javijitehe po nhande ndiakote'varuhua'javi hamo. ³ Ndapekwahavi pe naerū?

Cristo'ga omano tambopiro'y ġa ġandekote'varuhua hugwi javo. Nhanenhimobati-zaukarame Cristo'gareheva'ero nhande ei a'ero: “Cristo'ga nhande mbopiro'y nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. ⁴ Cristo'ga manorame ġa ga tymi a'iti ahe omano javo. Nhanenhimobatizaukarame nhande ei: “A'iti Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi omanorame,” xa'e nhande. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi taheaporoġita pyahu ti ġa javo. Tupana'ga nhanderuvete'ga opopoakahetero ġwaramo Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongopyahuavo. Nahã po nhanderekoagwama ipyahuro nohõ hamo.

⁵ Cristo'gareheva'ero nhande rekoï nhandejikoty'a ga pavëi. Nurã Cristo'ga manoro ġwaramo nhande ei xakote'varuhua'javyme ti javo. Na jitehe gareheva'ero nhande reaporoġitapyahuro gambogwerava ġwaramo. ⁶ A'ero nhande ei: Omanorame yva rehe Cristo'ga imombigi nhandereaporoġitaymyana tipopoakara'javyme ti ġandekote'varuhua ġa ndehe javo. “Tipiro'y ti ġa jugwi,” ei ga. ⁷ A'ereki omanorame ahe ipiro'y okote'varuhua hugwi. Ahe javijitehe po nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manorame.

⁸ Cristo'gareheva'ero nhande piro'yramo nhanderekote'varuhua hugwi Cristo'ga manoro ġwaramo. Nurã nhande ei no: Cristo'gareheva'ero po ti nhande reaporoġitapyahuro ga rekojiro ġwaramo. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi. Nomanoa'javi po ti ga nehë. Gamanoa po ti ndopojoykaukara'javi ga nehë. ¹⁰⁻¹¹ Nhanderekote'varuhua rerekovo Cristo'ga manoi ojipeji. Omanoro ġwaramo ga ndogwerekoa'javi nhanderekote'varuhua a'ero. A'ereki ga omano hete jugwi. Pe'ji ti a'ero: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo xakote'varuhua'javyme ti nhande,” pe'ji ti. Aġwamo reki Cristo'ga rekoï Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Pe'ji ti a'ero: “Na jitehe nhande xako Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo,” pe'ji ti.

¹² Tipopoakaryme ti pe ndehe pendekote'varuhua tapekoyme ti penhimimbotate'varuhua rehe nehë. ¹³ Tapenhikwava'eġi ti pejeaporoġitate'varuhua pe pejikote'varuhuavo. Ymya pe ndeaporoġitate'varuhuro jipi. Aġwamo ki pe a'e te pe ndeaporoġitapyahuro. Penhikwava'ë ti Tupana'ga pe a'ero xako katu ti javo. ¹⁴ Pendekote'varuhua ti tapepojoykapavyme pe nderekovo a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rüi pe peko kiro. Aġwamo ki pe a'e te peko Tupana'ga remimombyryva rupi. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi.

Xanhikwava'ë ti Tupana'ga pe

¹⁵ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Marã naerü? A'iti nhande rekoï Tupana'ga remimombyryva rupi kiro. Nhanderekoa'jave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi xako te'varuhu naerü?” pe'ji tehe po pe ji ve. Na rüi te! a'e ji. ¹⁶ Ndapekwahavi pe naerü? Nahã a'ero. Po pe ei ojipe'ga pe: “Anhikwava'ë ji nde ve neremimbotarimova'ea rehe ji tako javo.” Pe'erame a'ea garemimbotarimova'ea rehe tuhë po pe ndekoi a'ero pejiro'ye'ymamo ga hugwi. Na jitehe penhikwava'eġame pejeaporoġitate'varuhua pe po pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi. A'ero pemanorame po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehë. Penhikwava'eġame Tupana'ga pe garemimbotarimova'ea rehe tuhë po pe ndekoi. A'ero po ti ga pe mombyryvi nehë.

¹⁷ Ymya pe ndapepiro'yi pejikote'varuhua hugwi raikwehe. Aerë reki pe hendukatuhetei penhimbo'ea. Nurã ji ei kiro Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ġa mboheaporoġitapyahuavo.” ¹⁸ Tupana'ga pe mbopiro'y pendekote'varuhua hugwi. Igwete pe nhikwava'eġi ga pe pejikokatuavo.

¹⁹ A'ea ji imombe'ukatui pe me tonhimimyme ti pe me javo. A'ereki pe ndapekwahakatu a. Ymya pe nhikwava'eġi pejeaporoġitate'varuhua pe xako te'varuhu javo. “Xako te'vate'varuhu paravuhu ti,” pe'e pe raikwehe. Aġwamo ti penhikwava'ë Tupana'ga pe xako katu javo. Pe'ji ti: “Xako katu kiro Tupana'gareheva'ero.”

²⁰ Ymya pepiro'ye'ymame pejikote'varuhua hugwi pe ndapekokatui. ²¹ Ndapyryva'uvi reki pe me pe ndekote'varuhurame raikwehe. Aḡwamo pe ndapepoyjayjaruhui pejikote'varuhagwera rehe. Aherekote'varuhua po ahemondoaḡwama hahyva'ea ruvihava pype. ²² Emo Tupana'ga pe mbopiro'y kiro pendekote'varuhua hugwi pe mongovo ojiheva'ero. Pyry tuhē pe me pe ndekorame Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea po ti pehoḡwama yvagi pe nehē. Pevo po ti pe ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē. ²³ Aherekote'varuhagwera kwepykava ko hahyva'ea ruvihava pype. Emo Tupana'ga omombyry tehe nhande ve. Nhande mongo po ti ga ojipyri yvagi pe avuirama nehē. A'ereki nhande xajikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi.

7

Nhandepiro'y nhande aheremimbo'eagwera hugwi

¹ Nhiirū, pekwaha pe nhanemoḡita. Tihendu katu nhande moroḡita nhandekovo jipi. Nhanemanorame reki nhandepiro'yro jugwi. A'ea pe pekwaha pa no. ² Nahā kunhangwera'ḡa pe a'ero hembirekove'ḡa pe. Ḡanembireko'ḡa manoe'ymame moroḡita e'i ḡa pe topohiryme ti ḡa ḡwembireko'ḡa hugwi. Ḡanembireko'ḡa manorame kunhangwera'ḡa piro'yro jugwi. ³ Po hēarembireko'ga manoe'ymame hēa ojipe'ga rerekovo, a'ero po nhande ei hēa pe: Ite'varuhu hēa ojipe'ga rerekovo. Po hēarembirekova'ea manorē hēa ojipe'ga rerekoi, a'ero moroḡita nde'i hēa pe hēa ga rerekorame. A'ereki hēa ipiro'y a'ea hugwi.

⁴ Na jitehe pe pepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi Cristo'ga manoro ḡwaramo. Kiro pe peko Cristo'ga reheva'ero – gaha ko Tupana'ga ombogwera gamanoa hugwi. Cristo'gareheva'ero xako katu Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhandekovo jipi. ⁵ Ymya nhande rekouhui nhanenhimimbotarimova'ea rehe ikwehe. A'ero Moisésva'ea remimbo'eagwera i'ei nhande ve novīa: “Tapekote'varuhui ti.” Hendukatue'yuma reki koji'i nhande rekote'varuhupotaruhui. Nhanderekote'varuhua po nhanemondoaḡwama hahyva'ea ruvihava pype novīa. ⁶ Ymya nhande ei: “Tihendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera aherembikwatijara. Nahā nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe,” xa'e nhande ikwehe novīa. Emo nhande ndia'ea'javi a'ea kiro. A'ereki Tupana'ga nhande mbopiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Aḡwamo nhande rekoi tuhē Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoḡita pyahu.

Aheremimbo'eagwera okwahavuka nhanderekote'varuhua

⁷ Marā a'ero? Pe'ji po pe: “Ite'varuhu Moisésva'ea remimbo'eagwera naerū?” Na rūi, a'e ji pe me. Aheremimbo'eagwera okwahavuka reki ji ve jirekote'varuhua. A'ereki e'i: “Tapepotaruhui ti ojipe'ḡa mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera nhande ve. A'ero ji ei: Ako te'varuhu reki ji Tupana'ga pe ji ipotaruhurame ḡambatera. Aheremimbo'eagwera i'ee'ymame po ji ndakwahavi a'ea hamo. ⁸ A'ereki: “Tapepotaruhui ti ḡambatera,” e'i. Ikwahavame reki a'ea koji'i tehe reki ji ipotaparavuhui jirekote'varuhuro ḡwaramo. Herekoe'ymame aheremimbo'eagwera po ndiukwahavi nhanderekote'varuhua hamo. ⁹ Ymya ikwahakatue'ymame aheremimbo'eagwera ji etehei: “Jipyry hete ji.” Ikwahaveterame aheremimbo'eagwera a'e te ji rekote'varuhupotari tuhē reki. ¹⁰ “Nhimanorame po ti ji hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e ji.

Ymya Tupana'ga ei Moisésva'ea pe hako: “Embo'e ti ḡa nhinhi'iḡa rehe,” ei ga. “Hendukaturame neremimbo'ea po ti ḡa ndekoi ji pyri nehē,” ei Tupana'ga ahe ve novīa. Emo ji ikwahavame aheremimbo'eagwera ji a'e: “Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē,” a'e ji jijive. ¹¹ Jirekote'varuhuro ḡwaramo ji nhimoandyandyi na'ē. Aheremimbo'eagwera e'irame tapekote'varuhui javo koji'i tehe reki ji ako te'varuhu pota a'ero. Nahā jirekote'varuhua po nhimondoaḡwama hahyva'ea ruvihava pype novīa.

¹² Pyry hete reki Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki Tupana'ga ahe mbo'eukari onhi'iḡa rehe Moisésva'ea pe. Aheremimbo'eagwera okokatukwahavuka pa nhande

ve. ¹³ Ji nda'ei reki aheremimbo'eagwera pe: Pyryheteva'ea po nhimondoağwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa. Ji nda'ei tuhẽ a'ea. Nahã ji ei: Jirekote'varuhua po nhimondoağwama hahyva'ea ruvihava pype novĩa, a'e ji. Aheremimbo'eagwera pyryheteva'ea e'i nhande ve: “Peko katu ti,” e'i. Jirekote'varuhuro ġwaramo tegwete reki jirekokatuhava a. A'ero ji ei: Aho po ti ji hahyva'ea ruvihava pype nehẽ, a'e ji. Jirekote'varuhua ji mbo'e reki hendukatuukare'yima ji ve pyryheteva'ea. Jukwaha reki a'ero. Ite'varuhu ko jirekote'varuhua a. Ikwahavame aheremimbo'eagwera a'ero nhande nhimombaragwahavi nhanderekote'varuhua rehe ite'varuhu hete javo jupe.

Ako katu pota ji novĩa, ei Paulova'ea

¹⁴ Tupana'ga nhande mbo'euka Moisésva'ea pe hako toko ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe javo. Emo yvyakotyva'ero ji ako nhiremimbotarimova'ea rehe. A'ero ji ndajipiro'yi tuhẽ jirekote'varuhua hugwi. ¹⁵ Marã ji rekoi naerũ? a'e ji jitekovo. A'ereki jirekokatupotarama ji ndakokatui tuhẽ. Ji rekote'varuhupotare'yimame ji rekote'varuhui tuhẽ. ¹⁶ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'yimame, a'ero po ji ei: Pyry tuhẽ Moisésva'ea remimbo'eagwera tapekote'varuhui ti javo. ¹⁷ Ji rũi reki anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu. ¹⁸ Ji ako katu pota novĩa. Emo tegwete reki jirekokatuhava. Nurã ji nhimombaragwahahetei jipyryve'yima rehe jipy'a pe. ¹⁹ Jirekokatupotarama ji ndakokatui reki. Ji rekote'varuhupotare'yimame ji rekote'varuhui reki. ²⁰ Po ji rekote'varuhui jirekote'varuhupotare'yimame, a'ero po ji rũi anhimongo te'varuhu. Jite'varuhua jipy'a pe ji mongo te'varuhu.

²¹ Nahã ji ve a'ero jipi. Ji ako katu pota novĩa. Emo ji akote'varuhue'yimi reki. ²² Jireaporoğita pe ji rekoi Tupana'ga remimbo'ea rehe novĩa. ²³ Emo ji anhimombaragwaha jireaporoğitate'varuhua rehe no. A'ea gwovahoguhu jireaporoğitapyryva jipi. Tegwete a'ero jirekokatuhava. A'ereki jireaporoğitate'varuhua nanhimbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. ²⁴ Ndavy'ari hete ji a'ero! Ma'ğa po ti ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi? a'e ji. A'ereki a'ea nhimondoağwama hahyva'ea ruvihava pype. ²⁵ Tupana'ga jate, a'e ji. Gaha ji mbopiro'yuka jugwi Jesus Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe. Pyry hete Tupana'ga ji ve.

Nahã ji rekoi a'ero. A'e ko ji novĩa: Jihi tako Tupana'ga remimbo'ea rupi. Emo jireaporoğitate'varuhuro ġwaramo ji rekote'varuhui.

8

Tupana'ga ra'uva ojikoty'a nhande pavëi

¹ Jesus Cristo'ga pavëi nhandekovo ġwaramo Tupana'ga nde'i kiro nhande ve: “Peho po ti pe hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.” Nde'i ga kiro nhande ve. ² A'ereki Tupana'ga ra'uva ji mbopiro'yi jirekote'varuhua hugwi. A'ero ji ndahoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Tupana'ga ra'uva jitehe nhande mboheaporoğita pyahu Jesus Cristo'ga pavëi nhandekovo ġwaramo. ³⁻⁴ Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i nhande ve novĩa: “Peko katu ti.” Emo nhande ndiakokatui reki nhandereaporoğitate'varuhuro ġwaramo. Aheremimbo'eagwera rendukatua nianemongokatui. Tupana'ga reki nhande mongokatuuka. Ga ombuhuruka gwa'yra'ga yvya koty raikwehe. Nhande ja gara'yra'ga rekoi yvyakotyva'ero okote'varuhuve'ğa ja novĩa. Emo ga ndokote'varuhui'i'i okokatuavo. A'ero Tupana'ga Cristo'ga momanoi nhandereaporoğitate'varuhua rehe tamombo yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Nahã ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi toko katu ti ġa javo. “Ombopiro'yrame ġandekote'varuhua hugwi po ti ġa hendukatui Moisésva'ea remimbo'eagwera nehẽ aherekokatua mombe'uhava,” ei Tupana'ga. A'ereki nhande ndiakoi kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe jate nhande rekoi a.

⁵ Kiroki ġa oko ġwemimbotarimova'ea rehe – ġwemimbotara rehe ġa ndeaporoğitae'yimi. Kiroki ġa oko Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe – gara'uva remimbotara rehe ġa ndeaporoğitae'yimi. ⁶ Gweaporoğitarame ġwemimbotara rehe jipi po ti ġa

hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Gweaporoğitarame Tupana'ga ra'uva remimbotara rehe jipi ġa ndekopyahui. Onoğatu ġapy'a. Aerē po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri avuirama nehē no. ⁷ Gweaporoğitarame ġwemimbotara rehe jipi ġa ndekoi Tupana'ga rehe a'ero. Ģa nohendukatui ganhi'iġa. A'ereki tegwete ġa pe garendukatuhava. ⁸ Ģa ndekorame ġwemimbotarimova'ea rehe jipi tegwete Tupana'ga nhimohema ġa ndehe.

⁹ Oro pe, po Tupana'ga ra'uva jikoty'ari pe pavēi, a'ero po pe ndapekoi penhimimbotarimova'ea rehe jipi. Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe po pe ndekoi jipi. Cristo'ga ra'uva jikoty'are'ymame ġa pavēi po ġa Cristo'gareheve'ġa rūi. ¹⁰ Pendekote'varuhuro ġwaramo po ti penda'oa manoi nehē novīa. Po Cristo'ga jikoty'ari pe pavēi a'ero po penda'uva rekopyahui. A'ereki Tupana'ga pe mombryry pe nderekovo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva Jesus Cristo'ga mbogwera gamanoa hugwi raikwehe. Po gara'uva jikoty'ari pe pavēi, a'ero po ti Tupana'ga jitehe penda'oa mbogweravukari gwa'uva pe nehē pema'noa hugwi nehē. A'ereki gara'uva ojikoty'a pe pavēi.

¹² Nhiirū, nahā po nhande reki a'ero hamo. Xako po nhande Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe hamo. Ndiakoa'javi po nhande nhanenhimimbotarimova'ea rehe hamo. ¹³ Pe ndekorame penhimimbotarimova'ea rehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehē. Pe'ji po pe hamo: “Tupana'ga ra'uva nhande pokoga ġwaramo po ti nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi.” Po pe ei a'ea, a'ero po pe ndekopyahui. ¹⁴ Kiroki ġa ombopogwe Tupana'ga ra'uva – ġahā Tupana'ga ra'yramo oko. ¹⁵ Ymya pe ndapepiro'yi pejikyhyjia hugwi raikwehe. Emo Tupana'ga ra'uva urame pe pyri pe mbopiro'yi jugwi. Nurā pe ndapekyhyjia'javi kiro. Gara'uva pe mongo Tupana'ga ra'yramo pe mbo'eavo. Nurā nhande ei Apī nhandervete'ga pe Tupana'ga pe. ¹⁶ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo, xa'e nhande. “Pohi tuhē pe'ji,” e'i Tupana'ga ra'uva nhande ve no. ¹⁷ Gwa'yra ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri pyryva'ea nhande ve nehē. Jesus Cristo'ga pavēi po ti nhande herekoi pyryva'ea nehē. A'ereki ga pavēi nhande xako. Hahy ga pe ga ruvame yvya koty. A'ero hahy nhande ve no. Po nhande ikwahavi hahya kiro Cristo'ga pavēi, a'ero po ti ga imbuhurukari gwuvihavuhua nhande ve nehē no.

Pyry hete po ti nhande ve nehē

¹⁸ Aġwamo nhande ikwahavi hahya. Aerē po ti Tupana'ga ikwahavukari gwuvihavuhuhetea nhande ve nehē. A'ero ji ei: Hahy'i reki kiro nhande ve. Emo po ti pyry hete hete tuhē nhande ve nehē Tupana'ga ikwahavukarame gwuvihavuhuhetea nhande ve nehē. ¹⁹ Tupana'ga po ti gwa'yra'ġa nduvihavuhua mboukwahahetei nehē no. Nurā yvagipeva'ea vvyakotyva'ea Tupana'ga rembiapoa nhaporemō e'i kiro: “Tupana'ga po ti tomboukwaha tuhē gwa'yra'ġa nduvihavuhua nehē,” e'i. “A'ea nhande tipota hete,” e'i pa Tupana'ga rembiapoa. ²⁰⁻²¹ A'ereki Tupana'ga ombote'varuhu ġwembiapoa ahe rekote'varuhurame hako. Garembiapoa remimbotarimova'ea rehe rūi Tupana'ga ombote'varuhu. Ģwemimbotarimo ga ombote'varuhu a'ea novīa. Emo ga e'i: “Aerē po ti nhirembiapoa ipiro'yro ijuga hugwi nehē,” ei Tupana'ga. “Jira'yra'ġa piro'yrame po ti pyryhetero ġa pe nehē,” ei ga. “Na jitehe po ti pyryvamo nhirembiapoa pe nhaporemō opiro'yrame nehē no,” ei Tupana'ga hako.

²² Tikwaha nhande tiruahūa jupe kiro. Kunhangwera'ġa pe tiruahū no gwa'yra'ġa mbo'aġwerīrame. A'ereki hahy pa ġa pe. Na jitehe Tupana'ga rembiapoa pe nhaporemō kiromo jate vehevi tiruahūramo. ²³ Garembiapoa pe jate rūi reki tiruahū. Nhande ve na jitehe hahypavamo kiro no. Igwete nhande ei tiruahū kiro nhande ve javo. Emo po ti Tupana'ga nhande mboukwahavi gwa'yramo nehē. Ombopiro'y po ti ga nhandera'oa ite'varuhuva'ea hugwi. A'ea nhande tipotarahi imboha'uva. Tupana'ga omombryryvpy nhande ve gwa'uva mbuhua nhande pyri ikwehe. A'ero nhande ei: Aerē po ti Tupana'ga imombryryva'javi nhande ve nehē, xa'e nhande. ²⁴ Nhandejikogame Jesus'ga rehe nhande ei ikwehe: “Aerē po ti Tupana'ga imbuhuri nhandera'opyahua nhande ve a'ero nehē,” xa'e nhande. Po ga imbuhuripei nhande ve, a'ero po nhande ndia'ei: “Ombuhu po ti ga nhande ve nehē.” A'ereki ga ombuhuripe. ²⁵ Emo herekoe'ymame nhande xa'e:

“Aerē po ti nhande herekoi nehē.” Imboha'uva ġwaramo nhande nhimomiranami hahya pe a'ero.

²⁶ Nhande nhimomiraname'yname Tupana'ga ra'uva nhande pokogi no. Nhande ndikwahavi nhanenhi'iġame Tupana'ga pe marā po ti ji ei ga pe jawo. Tupana'ga ra'uva ki a'e te onhi'i Tupana'ga pe gareheve'ġa ndepyga. Inhi'iġa ko ahepytuhemahivuhua ja. Nhande nimombe'ukwahavi a'ea. ²⁷ Tupana'ga ki a'e te okwaha. Ga okwaha nhandereaporoġita. Ga okwaha gwa'uva nhi'iġa no a'ea pe jira'uva ei jawo. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe gara'uva reko onhi'iġame ga pe nhande repyga.

²⁸ Nhande xako hete Tupana'ga rehe. A'ero Tupana'ga nhande pokogi mbatera rahya mombryypava nhande ve. Ojikwe vehevi ga ei nhande ve: “Pe ko jireheva'ea tapeko ti nhiremimbotarimova'ea rehe,” ei Tupana'ga. ²⁹ A'ereki ymya Tupana'ga nhande mo'emo'ē ojive. “Ġa po ti jireheva'ero,” ei ga, “jira'yra'ga ja ti ġa toko jawo,” ei Tupana'ga hako. “He'yjuhu po ti ġa gairūramo onhimongyavo nehē,” ei ga. “Jira'yra'ga ja po ti ġa ndekoi ġanduvihavuhetero ti ga toko nehē,” ei Tupana'ga hako. ³⁰ Ymya Tupana'ga ei a'ero toko ti ġa jireheva'ero jawo. A'ero ga ei jireheve'ġa nhande ve. A'ero ga nhande mombryyvi nhande rerekovo. A'ero ga ei: “Gwereco po ti ġa jiruvihavuhua ji pavēi nehē no,” ei Tupana'ga nhande mombe'gwovo.

Tupana'ga py'a ja ko nhande

³¹ Nahā a'ero. Tupana'ga nhande repygame nianemovahihavi a'ero. ³² Tupana'ga nhande repyga nokate'ymi gwa'yra'ga rehe. A'ereki ga nde'i gwa'yra'ga pe: “Terehoi ti emanomo ġa ndepyga,” nde'i ga. Ga gwa'yra'ga mbuhuruka tuhē reki yvya koty tomano ti ga ġa ndepypava jawo. Gwa'yra'ga ga ombuhuruka nhande pyri raikwehe. Ombuhu pa po ti ga pyryva'ea nhande ve a'ero nehē. ³³ Tupana'ga e'i nhande ve ġwemimo'ēharamo: “Pepyry hete pe kiro,” ei ga. Nimbojahavi nhande ve a'ero. ³⁴ Nda'ekavi nhande ve pejeaporoġita te'varuhu pe jawo. Jesus Cristo'ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ga omano nhande repyga tamombo ġandekote'varuhua jawo. Tupana'ga ga mbogwera reki ga mongovo ojipyri yvagi pe tambohete ti ga jawo. Cristo'ga nhande repy kiro onhi'iġa Tupana'ga pe a'ero. ³⁵ Cristo'ga nhande arōhetei nhande rerekovo jipi. Nimombikavi Cristo'ga remiarōa. Hahyrame nhande ve ga nhande arō. Hekoteherame nhandepy'a ga nhande arō. Ġa ndekote'varuhurame nhande ve Cristo'ga nhande arō. Ty'ara nhande jukaheterame ga nhande arō. Nhande herekoe'yname mbatera ga nhande arō. Nhande manoġwerīrame ga nhande arō. Ġa nhande jukarame ga nhande arō. Nimombikavi tuhē Jesus'ga remiarōa. ³⁶ Aherembikwatijara omombe'u no. Omombe'u ahenhi'iġa Tupana'ga pe hako.

“Ore ndereheva'ero ġwaramo

ġa ore juka pota jipi,” ei ahe.

“Ore ko ovelhas ja ġa pe

ġa ore jukapotarame,” ei ahe ikwatija hako.

³⁷ Nhanembovy'are'ỹva'ea nhaporemō ndikwahyi nhande rehe. Xanhimomirana nhande jupe. A'ereki Cristo'ga nhande mbopopoaka nhanenhimomiranama rehe. Ga nhande arō hete. A'ero koji'i nhande roryroryhetero nhandejikoga ga rehe. ³⁸ A'e hete ji: Nimombikavi Tupana'ga remiarōa. Nhanemanoa nomombigi garemiarōa nhande rehe. Nhanemanoe'yma na jitehe nomombigi. Yvagipeve'ġa nomombigi nhanearōa. Ġanduvihava'ġa nomombigi no. Ipopoakave'ġa nomombigi. Aġwamova'ea nomombigi. Aerēva'ea na jitehe nomombigi. ³⁹ Yvateuhuva'ea nomombigi nhanearōa. Yvyvotaruhupeva'ea nomombigi no. Tupana'ga rembiapoa nhaporemō nomombigi nhanearōa. A'ereki Tupana'ga nianearombiġawami tuhē. Nhandejikogame Jesus Cristo'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe ga okwahavuka Tupana'ga remiarōa nhande ve.

¹ Cristo'gareheva'ero ji nhimombe'ukatui kiro pe me. Ji nanhi'mbei. Tupana'ga ra'uva okwahavuka ji ve jivyvyteri pe nhi'mbee'yma no. ² Jivy'are'yhetea ji imombe'ukatui kiro pe me. A'ereki ji ndavy'ari hete jire'yja'ğa ndehe judeus'ğa ndehe ға jikoge'yname Cristo'ga rehe. Ndopigi jirekovevehua ға ndehe a'ero. ³ A'ereki ji apota hete ғajikoga Cristo'ga rehe. Ahepy pota ji ға novia. Po jire'yja'ğa jikogi Cristo'ga rehe Cristo'ga pohira ғwaramo ji hugwi hamo, a'ero po ji ipotari Cristo'ga pohira ji hugwi hamo, a'e po ji novia. A'ereki ji apotarahivuhu ғajikoga ga rehe. ⁴ Ғa ko Tupana'ga remimo'eharamo israelitas'ға. Ymya Tupana'ga ei ғанамонhava'ea pe: “Jira'yramo ko pe ndekoi,” ei ga. Gwepiuka ga gwuvihavuhuhetea ahe ve no. “Nahanahã po ti ji rekoi pe nderekokatuavo nehẽ,” ei ga ғанамонhava'ea pe. Tupana'ga okwatijaruka onhi'iğa Moisésva'ea pe terembo'e ti ға javo. Okwahavuka ga ғанамонhava'ea pe nahã ti ji mbohete javo. Tupana'ga e'i ahe ve no: “Nahanahã po ti ji imombyryvi pe me nehẽ,” ei ga ahe ve. ⁵ Israelitas'ға nemboypya ko Abraõova'ea, Isaqueva'ea, Israelva'ea no. Cristo'ga ko o'a yvya koty israelitaramo no raikwehe. Gaha ko nhanderuvihavuhuhete'ga Tupanamo. Timbohete ti ga avuirama a'ero. Na tuhẽ.

⁶ Israelitas'ға ndokoi reki Cristo'ga rehe. Emo ji nda'ei: “Tupana'ga opirĩa o'eagwera o'erame ahe ve hako tamo'ẽ ti ға jijive javo hako.” Ji nda'ei a'ea. A'ereki israelitas'ға nhaporemõ rõi Tupana'ga omo'ẽ ojive. ⁷ Ga nomongopavukari Abraõova'ea rymymino'ğa gwa'yramo no. Tupana'ga e'i Abraõova'ea pe: “Ndera'yra'ga rymymino'ğa pe jate Isaque'ga rymymino'ğa pe jate po ti ji ei ndera'yra'ğa nehẽ,” ei ga ahe ve. ⁸ Abraõova'ea rymymino'ğa nhaporemõ rõi ko Tupana'ga ra'yra'ğa a'ero. A'ereki Tupana'ga nomo'embavi ға ojive javo ға pe. Tupana'ga erame jate ға pe ға mo'eamo a'ero gara'yramo ға ndekoi. ⁹ Nahã Tupana'ga e'i Abraõova'ea pe a'ero ahera'yrava'ea mombe'gwovo hako.

“Ambota'yruka po ti ji nde ve nerembirekohẽa Sarahẽa nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Irũa kwara rupi po ti Sarahẽa gwa'yra'ga mbo'ari a'ero nehẽ ji jivyrame nehẽ,” ei ga Abraõova'ea pe hako.

¹⁰ Na jitehe Tupana'ga ei Rebecava'ea pe no nahã po ti penda'yra'ğa nehẽ javo. Ahera'yrava'ea memei ko nhaneramonhava'ea ra'yrava'ea Isaqueva'ea ra'yrava'ea novia. Emo nahã hako. Isaqueva'ea ojay'ro ғwembirekova'ea pe Rebecava'ea pe. Ojopohe Rebecava'ea ra'yrava'ea dois. Ojopoheva'ea arame Esaúva'ea o'arypy. Kirẽ ahepoheva'ea Jacóva'ea ari no. ¹¹⁻¹² Igwete Tupana'ga ejipei Rebecava'ea pe ahera'yrava'ea mombe'gwovo. Ojopoheva'ea mbo'are'yname Tupana'ga ei: “O'arypyve'ga po ti oko tehe oirũ'ga pyri nehẽ – kiroki ga aerẽ o'a,” ei Tupana'ga. Tupana'ga e'i jipe aerẽva'ea pe Jacóva'ea pe, ga rehe po ti ji rekoi nehẽ javo. Ғwemimbotarimova'ea rehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. A'ereki ga erame ahe ndojogwero'ari ve. Nurã ahe ndokokatui ve. Ndokote'varuhui ve ahe no. A'ereki ahe ndojogwero'ari ve. Jacóva'ea rekokaturõ ғwaramo rõi reki Tupana'ga ei ahe ve a'ero. Ғwemimbotarimo tehe Tupana'ga rekoi javo ahe ve. ¹³ Nahã ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo:

“Ako ji Jacóva'ea rehe,” ei ga.

‘Esaúva'ea rehe a'e te ji ndakoi,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

¹⁴ E'i tehe po ға Tupana'ga pe a'ero: “Ndapyryvi Tupana'ga,” e tehe po ға. “A'ereki jara'ğa ndehe ga ndokoi. Jara'ğa ndehe ga oko,” e po ға. Nde'i po ға a'ea Tupana'ga pe hamo. ¹⁵ A'ereki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe hako:

“Ji ға porogwetypotarame po ti ji ға porogwetygi nehẽ,” ei ga hako.

¹⁶ Nahã a'ero. Nhaneremimbotarimo rõi Tupana'ga nhande porogwetygi. Nhande rekokaturõ ғwaramo rõi Tupana'ga nhande porogwetygi. Ғwemimbotarimo jate ga nhande porogwetygi. ¹⁷ A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo. Tupana'ga e'i Faraóva'ea pe hako:

“Oromongouka ji nde ғanduvihavuhuro

terekwahavuka ti ojipe'ğa pe jipopoakara,” ei ga.

“Tajikwahavuka ti ға pe ғagwyri pe nhaporemõ,” ei Tupana'ga Faraóva'ea pe.

Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iğa hako. ¹⁸ Nahã a'ero. Tupana'ga ğa porogwetyopotarame ğa porogwety. Ipotarame ğa'angare'yama a'ero ga noangarukari tuhẽ ğa ğwemimbotarimo okovo ğwaramo.

¹⁹ Pe'ji tehe po pe ji ve a'ero: “Po ore noreangari a'ero maraname po Tupana'ga euhui ore ve naerũ? Maraname ga ei: ‘Peko te'varuhu pe peangare'yama?’” pe'ji po pe ji ve. “A'ereki ga tuhẽ oko ğwemimbotarimo ore angarukare'yama. A'ereki ahe nomovahĩ Tupana'ga remimbotarimova'ea.” Pe'ji tehe po pe ji ve, a'e ji. ²⁰ Ahe nonhi'iğayvari tuhẽ Tupana'ga yvyakotyva'ero, a'e ji. Aherembiapoa nde'i ahe ve: “Maraname nde ji apouhui na?” Aherembiapoa po nde'i a'ea. ²¹ Kiroki ga oapo nhaetĩtujuga – ğwemimbotarimo tehe ga oapo a. Opyhy po ga tujuga ru'uma japovo. Jara japorame po ga ei: “Koa po ti ji a'apo katu nehẽ. Pyryheteva'ea po ti ji a'apo nehẽ,” e po ga. Igwete po ga ei no: “Kirẽva'ea po ti ji a'apo jate hembyruera pyvõ. A'ea po ti ji apo'ru jipi,” e po ga. Ğwemimbotarimo tehe ga japo'i a'ero.

²² Ga javijitehe nhandeapohara'ga rekoi Tupana'ga rekoi yvyakotyve'ğa nderekovo. Okwahavuka pota ga onhimboahiva okote'varuhuve'ğa pe. Okwahavuka pota ga opopoakara ğa pe no. Ga nonhimbaekwahivi ve okote'varuhuve'ğa ndehe – kiroki ğa Tupana'ga monhimboahi ojive. A'ea ko hahyheteağwama ğa pe. ²³ Okwahavuka pota ga gwuvihavuhuhetea nhande ve. Tupana'ga nhande porogwety. Igwete ga nhande mombyryvi togwereko ti ğa jiruvihavuhuhetea ji pavẽi javo. ²⁴ Nhande tuhẽ ga nhande mo'ẽ ğahã po ti jireheve'ğa javo. Judeus'ğa pe jate rui ga ei. Judeus'ğarũive'ğa pe ga ei no ğa mo'eamo ojive. Nahã ga nhande mo'emo'ẽi judeus'ğa hugwi judeus'ğarũive'ğa hugwi no. ²⁵ Oséiasva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iğa a'ea rehe hako. Nahã Tupana'ga ei:

“Kiroki ğa ağwamo jireheve'ğa rui

– ğa pe po ti ji ei aerẽ gwe nehẽ jireheve'ğa,” ei ga.

“Kiroki ğa ağwamo nhiremiarõhara'ğa rui

– ğa pe po ti ji ei aerẽ gwe nehẽ nhiremiarõhara'ğa,” ei ga.

²⁶ Oséiasva'ea okwatijara'ja Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo. Nahã Tupana'ga ei:

“A'e ypy ji ğa pe:

‘Pe ko jireheva'ea rui’,” ei Tupana'ga.

“Perope ji a'e poa ğa pe

– pevo jitehe po ti ji ei ğa pe nehẽ:

‘Pe ko jira'yramo peko kiro.

A'ereki jilhi ahe mongo jitekovo’,” ei Tupana'ga ğa pe.

Nahã Oséiasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iğa ikwatija hako.

²⁷ Isaíasva'ea okwatija israelitas'ğa mombe'gwovo no. Nahã ahe ei hako:

“He'yjuhu po ti israelitas'ğa onhimongyavo nehẽ novã.

Y'ytiğa hay'iuhuva'ea javijitehe po ti ğa ndetauhuro nehẽ novã,” ei ahe.

“Emo ğanembyruera'ğa jate po ti ga nomomanoukari nehẽ,” ei Isaíasva'ea.

²⁸ A'ereki Tupana'ga e'i: “‘Kotihĩ po ti ji epavi he'yjuhuve'ğa ndeaporoğita pe yvyakotyve'ğa ndeaporoğita pe nehẽ,’ ei ga,” ei ahe.

²⁹ A'ea pe Isaíasva'ea e'i nhoğwenonde ikwatija no.

“Ymya Tupana'ga ipopoakaheteve'ga aheryjuhua mombapavukari cidade de Sodoma pe cidade de Gomorra pe no hako,” ei ahe.

“Po ga nombokupyri'i'i ahe nhaneremboypyro hamo,

a'ero po nhande papakatukatui ahe javijitehe no,” ei Isaíasva'ea hako.

Israelitas'ğa nonhimombyryvi reki

³⁰ Nahã ji ei a'ero. Judeus'ğarũive'ğa nde'i ojohupe: “Marã po ti nhande nhimombyryvi nehẽ?” nde'i ğa. Tupana'ga reki omombyry ğa. A'ereki ğa ojiko ga rehe.

³¹ Israelitas'ğa ki a'e te nahã e'i tehe ojohupe: “Marã po ti nhande rekoi nhanenhimombyryva nehẽ?” ei ğa. “Nahã ti nhande xako. Tihendu katu ti nhanembo'ea, a'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe’.” E'iteheuhu ko ğa. ³² A'ereki ğa e'i:

“Nhande tuhẽ po ti xanhimombyry nehẽ.” Ğa ndojikogi Cristo'ga rehe. Cristo'ga e'i ğa pe: “Pejiko ti ji rehe.” A'ero ğa nhimboahivi ga pe ojikopotare'yma ğwaramo ga rehe. Itauhua ko ahe mbo'a ahe noĝa ahe monhimboahiva. Ita javijitehe ko Cristo'ga judeus'ĝa monhimboahivuhui ğa monhimonha'ngavo. ³³ Ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iĝa Cristo'ga mombe'urame ita javijitehe ko ga javo. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iĝa mombe'gwovo:

“ ‘Pehendu katu ti nhinhi'iĝa.

Onga apohara'ga omondo ita inoĝa.

A'ea reki ğa mbo'a ğa noĝa ğa monhimboahiva ğa mbopoyjayjare'yma ğa mongovo,' ei ga.

‘Na jitehe ji ga mondoi cidade de Sião pe ga noĝa judeus'ĝa pyteri pe.

Ita javijitehe ga ğa monhimboahivuhui ğa monhimonha'ngavo ğa mbopoyjayjare'yma,' ei ga.

‘Emo ojikogame ga rehe po ti ğa ndipoyjayjare'ymuhũi nehẽ,' ei ga,” e'i ikwatijara.

A'ereki ikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iĝa Cristo'ga mombe'urame ga ko ita javijitehe javo.

10

¹ Nhiirũ, anhi'i hete ji Tupana'ga pe jire'yja'ĝa ndepyga judeus'ĝa ndepyga tojiko ti ğa Cristo'ga rehe javo. A'ereki ji apota hete ğajikoga ga rehe. ² A'e ji ğa mombe'gwovo: Oko hete ğa Tupana'ga rehe xako ti garemimbotarimova'ea rupi javo novĩa. Emo ğa ndokokwahavi reki garemimbotarimova'ea rupi. ³ Ğa ndokoi Tupana'ga remimombyryva rupi. Igwete ğa etehei: “Xanhimombyry nhande,” ei ğa. “Xako nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve: ‘Pepyry hete pe,' e po ti ga nhande ve nehẽ,” e'i tehe ğa. A'ea ğa e'i tehe okoe'yma Tupana'ga remimombyryva rupi. ⁴ Cristo'ga jate ğwendu katu pa Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nhande nihendukatupavi a'ea nhanenhimombyryve'yma. Nurã nhande jikogi Cristo'ga rehe Tupana'ga te'i pepyry pe javo nhande ve.

Ojiko pa po ğa Cristo'ga rehe hamo

⁵ Ymya Moisésva'ea ikwatijari ğa mombe'gwovo hako – kiroki ğa e'i: “Po nhande hendukatui Tupana'ga remimbo'ea, a'ero po ti nhande pyryvamo nehẽ.” Kiroki ğa e'i a'ea – ğa pe Moisésva'ea ei:

“A'ea rendukatupava po ti ğa mombyryvi a'ero nehẽ,” ei Moisésva'ea.

⁶ Jara'ĝa pe ki a'e te ahe e'i ikwatija ğa mombe'gwovo no – kiroki ğa e'i: “Nhande jikogame Tupana'ga rehe po ti ga nhande mombyryvi nehẽ.” Ğa pe Moisésva'ea ei:

“Te'iyme ti ğa oyvyteri pe:

‘Tojiupi ti ğa yvagi pe’.”

Cristo'ga mbojyva pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ğa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga uripe raikwehe tamombyry ğa javo. ⁷ Igwete Moisésva'ea ei no:

“Te'iyme ti ğa no:

‘Toho po ti ğa omanove'ĝa gwyrĩ pe’.”

Cristo'ga mbogwerava pe jugwi Moisésva'ea ei te'iyme ti ğa a'ea javo. A'ereki Cristo'ga okweravipe reki omanoa hugwi raikwehe. ⁸ Moisésva'ea e'i a'ero:

“Pekwaha pe Tupana'ga nhi'iĝa,” ei ahe.

“A'ereki nonhimimi pe me a.

Penhi'i pe a'ea rehe.

Pejapyaka pe a'ea rehe Tupana'ga nhi'iĝa rehe,” ei ahe ikwatija hako.

A'ea ore imombe'ui pe me no tapejiko ti ga rehe javo. ⁹ Penhimombe'u ti jara'ĝa pe Jesus'ga ko jipojykaharete'ga javo, oro'e ore pe me. Perovia hete ti pejipy'a pe Jesus'ga kwerava Tupana'ga ombogwera ga gamanoa hugwi javo. Heroviaheterame a'ea po ti Tupana'ga pe mondoukari ojipyri yvagi pe aerẽ nehẽ. ¹⁰ A'ereki heroviaheterame

nhandepya pe nhande xajiko Jesus'ga rehe. Nhande jikogame ga rehe ga ko jipojykaharete'ga javo, a'ero Tupana'ga ei nhande ve pepyry hete pe javo. A'ero po ti ga nhande mondoukari ojipyri nehē. ¹¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko ga rehe

– ġa po ti ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” e'i.

¹² Yvyakotyve'ġa pe nhaporemō i'ei. A'ereki ġa ojo'ja hete Tupana'ga pe judeus'ġa judeus'ġarūive'ġa pavēi. A'ereki Jesus Cristo'ga ko judeus'ġa pojykaharete'ga. Ga jitehe ko judeus'ġarūive'ġa pojykaharete'ga no. Ga omombyry hete ġa pe nhaporemō ġa jikogame ga rehe ore poko javo. ¹³ A'ereki ikwatijara e'i no:

“Kiroki ġa ojiko nhandepojykaharete'ga rehe ore poko javo

– ġa mondouka po ti ga yvagi pe ojipyri nehē,” e'i.

¹⁴ Emo ojikoge'ymame ga rehe po ġa nde'i ore poko javo ga pe. Ganhi'iġa renduve'ymame po ġa ndojikogi ga rehe. Ga momb'e'ue'ymame ġa pe po ġa nohenduvi ganhi'iġa. ¹⁵ Tupana'ga ġa mondoe'ymame ga momb'e'uuka ġa pe po ġa nomomb'e'ui ga ġa pe a'ero. Emo Tupana'ga ġa mondouka tuhē reki ga momb'e'gwovouka ġa pe. Igwete ikwatijara e'i no:

“Pyry hete tuhē ġa ndurame imomb'e'gwovo pyryva'ea nhande ve,” e'i hako.

¹⁶ Emo imomb'e'urame ġa pe ġa nhaporemō rūi ġwendu katu Tupana'ga remimomb'e'upyryva. Nanongara pe Isaíasva'ea ei Tupana'ga pe hako:

“ġa nohendukatui reki ore imomb'e'urame ġa pe,” ei ahe opojykaharete'ga pe hako.

¹⁷ Nahā a'ero. Hendukaturame jate Cristo'ga momb'e'ua nhande jikogi ga rehe.

¹⁸ “Oro israelitas'ġa, nohenduvi ġa pyryva'ea momb'e'ua naerū?” e'i po ġa ji ve. ġwendu tuhē reki ġa. A'ereki ikwatijara e'i:

“Yvyakotyve'ġa nhaporemō ġwendu ġanhi'iġa.

A'ereki ġagwyri pe nhaporemō ġa oho imomb'e'gwovo pyryva'ea,” e'i ikwatijara hako.

¹⁹ “Israelitas'ġa ndokwahavi naerū?” e po ġa. Okwaha tuhē ġa. Moisésva'ea ypy omomb'e'u a'ea Tupana'ga nhi'iġa momb'e'urame ikwatija hako. Tupana'ga e'i israelitas'ġa pe:

“Pe'ji tehe pe israelitas'ġarūive'ġa pe:

‘ġa ko Tupana'gareheve'ġa rūi.

ġa ndokwahavihu, pe'ji tehe pe israelitas'ġarūive'ġa pe,” ei Tupana'ga.

“ġa pe jitehe po ti ji imombyryvi nehē.

Nahā po ti ji pe monhimyrōi israelitas'ġarūive'ġa ndehe nehē.

Igwete po ti ji pe monhimboahivi nehē no,” ei Tupana'ga israelitas'ġa pe.

Moisésva'ea okwatija Tupana'ga nhi'iġa inoġa hako.

²⁰ Isaíasva'ea koji'i ndopojihuvi imomb'e'gwovo Tupana'ga nhi'iġa. Tupana'ga e'i israelitas'ġarūive'ġa momb'e'gwovo:

“Ymya ġa ndajikwahapotari.

Aġwamo ki a'e te ġa ji kwahavi,” ei ga.

“Ymya ġa nde'i: ‘Pemomb'e'u ti Tupana'ga ore ve.’

Aġwamo ki a'e te ji anhimboukwaha ġa pe,” ei Tupana'ga israelitas'ġarūive'ġa momb'e'gwovo.

Isaíasva'ea omomb'e'u a'ea Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako.

²¹ Emo ahe omomb'e'u israelitas'ġa no imomb'e'urame Tupana'ga nhi'iġa. Tupana'ga e'i hako:

“A'ea'e ji ġa pe jipi novā:

‘Pejiko ti ji rehe’,” ei ga.

“Emo ġa nanhirendupotari.

ġa noangarihu ojikoge'yma ji rehe,” ei Tupana'ga israelitas'ġa momb'e'gwovo.

Isaíasva'ea okwatija a'ea Tupana'ga nhi'iġa hako.

11

Tupana'ga ndopohiri israelitas'ğa hugwi

¹ E'i po ğa ji ve a'ero: “Tupana'ga opohi hete ojiheve'ğa hugwi israelitas'ğa hugwi naerũ ğa jikopotare'ymame ga rehe?” e'i tehe po ğa ji ve. Ga ndopohihetei reki ğa hugwi, a'e ji. Jihi ko israelitaramo ako. Abraãova'ea ko nhiremboypya. Ji ko Benjamimva'ea rymyminororo ako no. ² Tupana'ga ndopohiri tuhẽ ojiheve'ğa hugwi. Ğahã ga jypya omo'emo'ẽ ojive.

Pekwaha tuhẽ pe Tupana'ga rembikwatijarukara – kiroki omombe'u Eliasva'ea. A'ereki Eliasva'ea e'i hete Tupana'ga pe israelitas'ğa mombe'gwovo hako.

³ “Ojuka pa ğa nenhi'iğa mombe'uharava'ea,” ei ahe Tupana'ga pe.

“Omombo ğa ikwava'ẽhava no

– perope ore orokwava'eğuka mbiara jukapyra nde ve jipi.

Ji tehe reki ako ndereheva'ero.

Kiro po ti ğa ji jukapotari nehẽ no,” ei ahe Tupana'ga pe hako.

⁴ Igwete Tupana'ga ei Eliasva'ea pe hako:

“Nde tehe rui reki ereko,” ei ga.

“Sete milve'ğa akwaimbae'ğa ji areko jijiheva'ero.

Ğa nombohetei Baal ra'angava,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁵ Na jitehe tuhẽ Tupana'ga judeus'ğa nemyruera'ğa nderekoi ojiheva'ero ağwamo. Tupana'ga omo'emo'ẽ ğa ojive. A'ereki ga omomyry pota ğa pe. ⁶ Ğa ndekokaturu ğwaramo rui Tupana'ga ğa mo'ẽi. Ğwemimomyrypotaro ğwaramo ga ğa mo'ẽi ojive. A'ereki ga omomyry pota tehe ğa pe. Po ğa ndekokaturu ğwaramo ga ğa mo'ẽi ojive hamo, a'ero po ga nomomyrytehei ğa pe hamo. Omomyry tehe tuhẽ reki ga ğa pe ğa mo'eamo ojive.

⁷ A'ero ji ei: Israelitas'ğa opota omomyryva novia. Tupana'ga ki a'e te nomomyrypavi ğa. Ğwemimo'ẽhara'ğa jate ga ğa momyry. Jara'ğa reki hendupotare'ymame Tupana'ga nhi'iğa ga nohendukatuukari ğa pe a'ero. ⁸ Ikwatijara e'i no:

“Tupana'ga noangarukari ğandeaporoğita

tokwahavyme ti ğa javo.

Henduvame ganhi'iğa

ğa nohendukatui a'ero.

Ağwamo vehevi ğa ndokwahavihu,” e'i ikwatijara israelitas'ğa mombe'gwovo hako.

⁹ Tupana'ga ombuhuruka israelitas'ğa pe onhi'iğa pyryva'ea nahanahã ti ğa toko katu javo hako. A'ea rehe ğa ndoryndorytehero kiro ti nhande nhimomyryvi nehẽ javo tehe. Emo ganhi'iğa omombe'u reki ğandekote'varuhua ğa mbotegweteavo. Nurã Daviva'ea ikwatijari ğa mombe'gwovo hako.

“Tupana'ga nhi'iğa ti tombotegwete ğa,” ei ahe.

“Tombohahy ti ga ğa pe nehẽ

ğandekote'varuhuro ğwaramo,” ei ahe.

¹⁰ “Tokwahavyme tuhẽ ti ğa onhimomyryva

ojikoge'yma Tupana'ga rehe,” ei ahe.

“Tipiro'ya'javyme ti ğa ğwembikwahave'yma hugwi,” ei Daviva'ea ikwatija hako.

¹¹ Judeus'ğa ndojikopavi Cristo'ga rehe ağwamo a'ero. E'i tehe po ğa ji ve a'ero: “Ndojikogi ğa kiro Tupana'ga rehe toho ti ğa hahyva'ea ruvihava pype nehẽ naerũ?” e'i tehe po ğa. Ji nda'ei a'ea, a'e ji pe me. Judeus'ğa ndekote'varuhuro ğwaramo judeus'ġarũive'ğa jikogi ga rehe judeus'ğa ti tonhimyrõ ğa ndehe a'ero nehẽ. Judeus'ğa po ti e'i a'ero nehẽ: “Judeus'ġarũive'ğa jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga omomyry ğa pe. Xajiko pa ti Cristo'ga rehe no tomomyry ti ga nhande ve ğa javijitehe nehẽ no,” e po ti ğa nehẽ. ¹² Judeus'ğa ndekote'varuhuro ğwaramo Tupana'ga omomyry hete jara'ğa pe. A'ereki judeus'ğa jikoge'yma ğwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga omomyry hete judeus'ġarũive'ğa pe. Po Tupana'ga imomyryvi judeus'ġarũive'ğa pe judeus'ğa

jikoge'yama ġwaramo Cristo'ga rehe, koji'i tehe po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehê judeus'ġa jikopava ġwaramo Cristo'ga rehe nehê no.

Tupana'ga omombyry judeus'ġarũive'ġa pe

¹³ A'e ji kiro judeus'ġarũive'ġa pe. A'ereki Tupana'ga ji mongouka Jesus Cristo'ga moirũharamo. A'ero Cristo'ga ei ji ve: “Eho ti ji mombe'gwovo judeus'ġarũive'ġa pe,” ei ga. Pyry hete ji ve a'ero ji ga mombe'ui pe me. ¹⁴ Tamonhimyrõ po ti ji pe ndehe jire'yja'ġa judeus'ġa. A'ero po ti jararamo ġa jikogi Cristo'ga rehe nehê no. ¹⁵ Opohirame judeus'ġa hugwi Tupana'ga jirekokatuukari judeus'ġarũive'ġa pe. Aerê Tupana'ga jirekokatuukarirê judeus'ġa pe po ti kaitu pyryheteramo yvyakotyve'ġa pe nhaporemonehê!

¹⁶ Pão japorame nahã judeus'ġa ndekoi jipi. Ġa ġweno'ê ypy xunhiva'ea hu'uma hugwi Tupana'ga apoa javo jupe. O'erame a'ea jypyva'ea pe po jarava'ea hu'uma nhaporemonehê. Oro yva no. Po ġa ei Tupana'ga apoa yvapoa pe, a'ero po hakã Tupana apoa no. Na jitehe Tupana'ga ei jireheve'ġa judeus'ġa nemboypya pe hako. Po ga ei jireheve'ġa ahe ve, a'ero po ti aherymymino'ġa ndekoi Tupana'gareheva'ero nehê no judeus'ġa.

¹⁷ Tamombe'u katu ti kiro pe me a'ero ojo'java'ea. Gwereco oliveira aheremityma. Gwereco irũa no yva ka'gwyripeva'ea aheremityma rũi. Aheremityma rakã ite'varuhurame nhande ndipotari a'ea hakãvondoga yva hugwi. A'ero po nhande heruri ka'gwyripeva'ea rakã imondovo imbojoapya imohina nhakãvondogipyra rehe a'ea toko hakãte'varuhuva'ea py'rovo javo. A'ero pyry ka'gwyripeva'ea rakã pe oliveira rapoa rerekovo ġwaramo. Judeus'ġa nemboypya ko oliveira rapoa javijitehe. Aherymymino'ġa judeus'ġa ko oliveira rakã ja. Kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe – ga ndopotari ġa opohia ġa hugwi. Pehe reki judeus'ġarũiva'ero pe ka'gwyripeva'ea rakã ja. Pe jikogame ga rehe Tupana'ga pe mongoi ojiheva'ero judeus'ġa py'rovouka. A'ero pyry hete pe me. Ymya Tupana'ga imombyryvi judeus'ġa nemboypya pe hako. Ahe ja pe ndekoro ġwaramo ga imombyryvi jitehe pe me no. A'ereki pe ahe javijitehe pejiko Tupana'ga rehe a.

¹⁸ Judeus'ġa jikoge'ymame ga rehe Tupana'ga pohiri ġa hugwi. Emo judeus'ġarũiva'ero tapenhimboheteuhui ti a'ea rehe. Tape'jiuhui ti: “Ġa hohe'i tehe ko ore pyryvamo. Nurã Tupana'ga opohi ġa hugwi imombyryva ore ve.” Tape'jiuhui ti a'ea. A'ereki judeus'ġa nemboypya rehe Tupana'ga omombyry pe me. Ndia'ei nhande: Hakã rehe ko pyry yva rapoa pe, ndia'ei nhande. A'ereki yva rapoa rehe ko pyry hakã pe. Na jitehe judeus'ġa nemboypya rehe ko pyry pe me. A'ereki Tupana'ga omombyry pe me pe ġanemboypya javijitehero ġwaramo. A'ereki ahe ypy gwereco Tupana'ga nhi'iġa imombe'gwovo pe me. Tape'ea'javuhui ti a'ero: “Ore rehe Tupana'ga omombyry judeus'ġa pe.”

¹⁹ Pe'ji po pe ji ve a'ero: “Oliveira nhande tihakãvondo ka'gwyripeva'ea rakã toko ipy'rovo javo. Na jitehe judeus'ġa hugwi Tupana'ga pohiri judeus'ġarũive'ġa toko ġa py'rovo javo,” pe'ji po pe. “Ore judeus'ġarũiva'ero orepyry hete ġa hohe a'ero,” pe'ji tehe po pe ji ve. ²⁰⁻²¹ Ndapekwahavihĩ. Tupana'ga opohi tuhê ġa hugwi ġa jikoge'ymame ga rehe. A'ero pejikoga ġwaramo ga rehe ga pe mongoi ojiheva'ero. Tapenhimbohetehe reki a'ea rehe. Nhande tihakãvondo oliveira hugwi hakã ite'varuhurame. Na jitehe Tupana'ga pohiri judeus'ġa hugwi ojiheve'ġa hugwi ġa te'varuhurame ġa jikoge'ymame ojihe. Opohi ga ġa hugwi. A'ero kaitu po ti ga pohiri pe hugwi no pe jikoge'yama'javame ga rehe nehê. Pekihihi ti gapohira hugwi a'ero. Tapejikoge'ymuhũi ti ga rehe a'ero.

²² Pehepia pe Tupana'ga reaporoġita. Ga pyry hete. Emo ga ombolahy ġa pe ġa jikoge'ymame ojihe. Pe me reki ga pyry pe ndekoro ġwaramo garemimombyryva rupi jipi. Ahaname po ti ga pohiri pe hugwi nehê no. ²³ Judeus'ġa jikoge'ybigame po ti Tupana'ga ġa mongoa'javi ojiheva'ero imombyryva'java ġa pe nehê no. A'ereki a'ea nonhimimi Tupana'ga pe.

²⁴ Nahã a'ero. Nhande tihakãvondo ka'gwyripeva'ea hugwi hakã mondovo imbojopya ojipea rehe oliveira rehe. A'ero ko pyry ka'gwyripeva'ea rakã pe. Judeus'garũiva'ero ko pe ka'gwyripeva'ea rakã ja. Pejikogame Tupana'ga rehe pyry pe me a'ero. Ymya pe ndapejikogi ga rehe judeus'garũiva'ero ġwaramo. Aġwamo reki pyry pe me pejikoga ġwaramo ga rehe judeus'ġa nemboypya javijitehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Po pe me ga imombyryvi koji'i tehe po ti ga imombyryvi judeus'ġa pe nehẽ ġa jikogame ga rehe nehẽ. A'ereki judeus'ġa ko oliveira rakã ja. Po hakãvondogirẽ oliveira hugwi nhande imondopotara'javi akoja imbojopyota oliveira rehe jitehe a'ea ko nonhimimi. A'ereki oliveira rakã tuhẽ nhande timondoa'ja oliveira rehe. Na jitehe judeus'ġa jikogame Tupana'ga rehe po ti nonhimimi tuhẽ ga pe ga ġa mongoa'javame ojiheva'ero imombyryva'javame ġa pe nehẽ.

Tupana'ga omombyry ġa pe nhaporemo

²⁵ Nhiirũ, tamombe'u mbatera pe me kiro tapekwaha ti javo. Ymya ko nhande ndikwahavi nanongara. Aġwamo reki Tupana'ga ikwahavukari nhande ve. Tamombe'u a'ea kiro pe me tape'ea'javyme ti: “Tupana'ga po ti nomombyryva'javi israelitas'ġa pe nehẽ. Nhande ve jate ga omombyry kiro.” Tapenhimbohetei a'ea javo tehe nehẽ. Nahã ti ji imombe'ui pe me a'ero. He'yjuhu ko ġa kiro novã – kiroki ġa noangarihu ojikopotare'yma Cristo'ga rehe novã. Judeus'garũive'ġa ki a'e te ojikojiko Cristo'ga rehe kiro. Ogwryri pe nhaporemo po ti ġa ojiko na'ẽ ga rehe nehẽ. ²⁶ Nahã po ti israelitas'ġa jikojikogi Cristo'ga rehe nehẽ no. A'ero po ti Tupana'ga ġa mongopavi ojiheva'ero nehẽ. Ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

“Nhanembopiro'yhara'ga po ti uhu nehẽ.

Judeus'ġa cidade hugwi Sião hugwi po ti ga ruri nehẽ,” e'i.

“A'ero po ti ga imombori Jacóva'ea rymymino'ġa ndekote'varuhua judeus'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehẽ,” e'i ikwatijara.

²⁷ Igwete i'ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo:

“Imomborame ġandekote'varuhua ġa hugwi po ti ji rekoi ji'ea rupi katu nehẽ,” e'i ikwatijara Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo.

²⁸ Judeus'ġa ndogweroviari aġwamo Tupana'ga remimombe'ua Cristo'ga mombe'ua. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai ġa ndehe tambojiko ti judeus'garũive'ġa jijihe a'ero javo. A'ea ko pyry reki pe me a'ero. Emo Tupana'ga oko hete judeus'ġa ndehe no. A'ereki ymya ga omo'emo'ẽ ġanemboypya ojive hako. “Pe po ti jireheva'ero nehẽ,” ei ga ahe ve hako. ²⁹ “Opomo'ẽ ji jijive. Tamombyry ti ji pe me nehẽ,” ei Tupana'ga hako. O'erame a'ea ga ndogwerojijyi gweaporoġita. Omo'ẽ tuhẽ ga ġa ojive a'ero. Omombyry tuhẽ ga ġa pe no. ³⁰ Ymya pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iġa judeus'garũiva'ero. Emo Tupana'ga pe porogwety aġwamo judeus'ġa hendukatue'yma ġwaramo. ³¹ Na jitehe judeus'ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa aġwamo. Emo po ti Tupana'ga ġa porogwety nehẽ no pe porogwetyga ġwaramo. ³² Yvyakotyve'ġa ndekote'varuhupava ġwaramo Tupana'ga nohenduvukari ġa pe onhi'iġa taporogwety ti ji ġa nhaporemo nehẽ javo.

Timbohete ti Tupana'ga

³³ Tupana'ga pyry hete tuhẽ imbuhua pyryva'ea nhande ve.

Heaporoġita katu hete ga mbatera rehe.

Okwaha pa hete tuhẽ ga.

Nhande ndikwahavi tuhẽ Tupana'ga reaporoġita.

“Onhimi hete nhande ve,” xa'e nhande jupe.

³⁴ Tupana'ga mombe'uhava e'i no:

“Ndikwahahavi Tupana'ga reaporoġita,” e'i.

“Nimoġitahavi ga

nahanahã po nde rekoi hamo jave'yma ga pe,” e'i.

³⁵ “Nimondohavi ga pe

tokwepy ti ga javo,” e'i ikwatijara.

³⁶ A'ereki Tupana'ga oapo pa mbatera.
 Ga gwereko katu pa mbatera no.
 Gwerekoga mbatera
 tanhimbohete ti nhirembiapoa nhaporemogava.
 Timbohete ti Tupana'ga avuirama a'ero. Amém.

12

*Penhikwava'*ē ti Tupana'ga pe pejikokatuavo

¹ Nhiirū, Tupana'ga nhande porogwety hete. Nurā ji ehetei pe me: Nahā po pe ndekoi a'ero hamo. Penhikwava'ē hete ti Tupana'ga pe pejikokatuavo. A'ero po ti ga nhimohēhetei pe ndehe nehē. Nahā po pe Tupana'ga mbohetei gareheva'ero hamo penhikwava'eḡa ga pe pejikokatuavo hamo. ² Tapembopogwei ti ḡa – kiroki ḡa oko Tupana'ga remimbotare'yma rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ore mboheaporoḡitapyahue'yimi ti,” pe'ji ti ga pe. Pendeaporoḡitapyahurame po ti pe ikwahavi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Garemimbotarimova'ea ko nahā: kiroki pyry hete, kiroki a'ea rehe Tupana'ga onhimohē, kiroki ndogwerekoi a'ea hoheva'ea pyryvamo – a'ea ko Tupana'ga remimbotarimova'ea.

³ Tupana'ga omomyry ji ve onhimoirūka. Nurā ji ei pe me nhaporemogava: Tapenhimboheteuhui ti. Pe napenani ti pejeaporoḡita katu pejapyakakatuavo pejihe Tupana'ga pe mbojikoga ḡwaramo ojihe.

⁴ Tamombe'u ti kiro pe me jira'oa tapekwaha ti ojo'java'ea. Jira'oa ko ojipeji. He'yi reki jira'oareheva'ea onhimongyavo jijurua, jireakwara, jipoa no. Ojoatyatyvi reki jira'oareheva'ea ikarakatuhava. Jiapyakwara pyvō ji ahendu. Jijurua pyvō ji nahenduvi. A'ea pyvō ji nhi'iḡi. Jipoa pyvō ji ipyhygi. Jira'oa ojipejiva'ea reki. Emo gwereko paravuhu jira'oareheva'ea. Ojoatyatyvi ikarakatuhava a'ero. ⁵ Na jitehe jira'oareheva'ea'java'ero ko nhande nhimongyi Cristo'gareheva'ero nhandekovo. Emo nhande nhaporemogava ko jira'oa'java'ero ojipejiva'ea'java'ero nhande jikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi. A'ero nhande nhaporemogava nhande nhomoiruamo. ⁶ Ojoatyatyvi reki nhandekarakatuhava. A'ereki ojoatyviva'ea Tupana'ga ombuhuruka nhande ve nhandekarakatuhava ga imomyryvame nhande ve.

Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imombe'gwovouka onhi'iḡa, timombe'u hete po ti nhande hamo ga nhande mbojikogame ojihe hamo. ⁷ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ojiheve'ḡa pokogauka, tipoko po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa mbo'eavouka, timbo'e po ti nhande ḡa Tupana'ga mombe'ua rehe a'ero hamo. ⁸ Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa mbohoryvuka, timbohory po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka imoma'eamo mbatera ojipe'ḡa pe, tima'eḡatu po ti nhande ḡa pe a'ero hamo tipoko ti ḡa javo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka nhande mongovouka ḡanduvihavamo, timondomondo katu po ti nhande ḡa a'ero hamo. Po Tupana'ga nhande mbokarakatuuka ḡa porogwetygauka, tiporogwety po ti nhande ḡa nhanderoryryvamo a'ero hamo.

⁹ Pe'ara tehe rūi toarō ḡa. Pearō hete tuhē ti ḡa. Tapekoi ti aherekote'varuhua rehe. Ahepyryva rehe ti peko. ¹⁰ Penhoarōarō hete ti a'ero. A'ereki pe penhoimoirūi Cristo'gareheva'ero ḡwaramo. Penhimbohete ti nde ko ji hohe javo ojohupe. ¹¹ Pejirokwa ti mbatera rehe pejivevugwee'yma. Penhimbatepota ti pepy'a pe. A'ereki nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe pe peko. ¹² Peho po ti pe pejikovo Tupana'ga pyri avuirama nehē. A'ea mboha'uva ḡwaramo ti pejoryjory. Penhimomirana ti ḡa imbohahyrame pe me. Penhi'iḡe'yimi ti Tupana'ga pe. ¹³ Pema'ema'ē ti penhimbatera Cristo'gareheve'ḡa pe ḡa herekoe'yname. Cristo'gareheve'ḡa nduḡandurame pejiptyeri pe pembuhuruka ti ḡa penhonga pe jipi ḡa nderekokatuavo.

¹⁴ Pearōe'jve'ḡa imbohahyrame pe me penhi'i ti Tupana'ga pe tomomyry ti ga ḡa pe javo. Na tuhē ti pemomyryvuka ḡa pe ḡa imbohahyrame pe me. Tape'euhui ti Tupana'ga pe tombote'varuhu ti ga ḡa pe javo. Tape'euhui ti a'ea ga pe ḡa ndehe.

¹⁵ Ojipe'ġa ndoryndoryvame ti pejoryjory ġa pavēi. Ġa jehe'orame ti ġa pavēi pejehe'o no. ¹⁶ Peko ti pejugwehegwehe. Pejilhe jate rūi ti peko. Okoteheve'ġa ndehe ti peko ġa pokoga. Tape'euhui ti: “Akwaha pa ji mbatera.” A'ea ti tape'euhui pejive.

¹⁷ Ojipe'ga imbote'varuhurame pe me tapembote'varuhui ti ga pe pejipyge'yama ga rehe. Ojipe'ġa epavame: “Nahanahā aherekokatua”, nahā ti peko katu a'ero. ¹⁸ Pejirokwa hete ti ojipe'ġa nderekokatupava. ¹⁹ Nhiirū, tapejipygi ti ojipe'ġa ndehe. Na ti Tupana'ga pe ndepygi ġa ndehe nehē imbohahyavo ġa pe nehē. A'ereki ikwatijara e'i Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo.

“Jihi po ti ġa ndepy ġa ndehe nehē

– kiroki ġa imbohahy ojipe'ġa pe,” ei ga.

“Jihi po ti ambohahyuka ġa pe a'ero nehē,” ei nhandepojykaharete'ga, ei ikwatijara.

²⁰ Nahā ti peko a'ero ikwatijara hendukatuavo. A'ereki ikwatijara e'i:

“Po ty'ara pearōe'ŷve'ġa jukai

pemondo ti mbatera ġa pe to'u ti ġa javo.

Po ġa ygweiramo

pemondo ti yhya ġa pe toy'u ġa.

Pe ġa nderekokaturame

po ti ġa ndipoyjayjari okote'varuhagwera rehe nehē,” e'i ikwatijara hako.

²¹ Ġa ndekote'varuhurame pe me tapekote'varuhui ti ġa pe pejipyge'yama ġa ndehe. Peko katu ti ġa pe a'ero ġandekote'varuhua hugwi ġa mbopohiruka.

13

Pehendu katu ti penduvihava'ġa

¹ Pe me nhaporemō ji ei: Pehendu katu ti penduvihava'ġa. A'ereki Tupana'ga omongo ġa penduvihavamo. Po Tupana'ga nomongoi nhanderuvihava'ġa nhande ve, a'ero po nianderuvihavi a'ero hamo. ² Penduvihava'ġa nendukatue'ymame pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iġa a'ero. A'ereki gaha omongo ġa penduvihavamo. Penduvihava'ġa nendukatue'ymame po ti pe ikwahavi hahya nehē. ³ Pe ndekokaturame pe ndapekyhyji penduvihava'ġa hugwi. Emo pe ndekote'varuhurame pe pekyhyji ġa hugwi a'ero. Pekihyjiptare'ymame penduvihava'ġa hugwi peko katu tuhē ti. A'ero po ti ga pe mbohetei nehē. ⁴ A'ereki Tupana'ga omongo ga pe pokogauka. Emo pe ndekote'varuhurame pekyhyji ti ga hugwi a'ero. A'ereki ga okwaha imbohahyavo ahe ve. A'ereki Tupana'ga omongo ga tombohahy ti ġa okote'varuhuve'ġa pe javo. ⁵ Nurā ti pehendu katu penduvihava'ġa a'ero tombohahyukaryme ti Tupana'ga nhande ve javo. Pe pekwaha pejiyvyteri pe no. “Po ahe ġwendu katu ġa hamo,” pe'e tuhē pe pejiyvyteri pe. Nurā ti pehendu katu penduvihava'ġa.

⁶ Na jitehe po pe imondoī itambere'ia ġa pe hamo ġa imono'oġukarame. A'ereki Tupana'ga ġa mondouka pe pyri ġa mboporavykyavo tohepia katu ti ġa ġa javo. ⁷ Nurā ti pemondo katu itambere'ia ġa pe ġa imono'oġukarame. Pemondo ti pejeaporoġita imohina penduvihava'ġa ndehe.

Pejogwereco katu ti

⁸ Nahā po pe peko hamo: Pemondo pa ti ikwepykava ojipe'ġa pe te'iyme ti ġa pe me a'ero: “Napembuhurihu pe ore ve.” Nahā po pe peko hamo no: Peko katu hete ti pejugwehe pejogwerekokatuavo avuirama. Kiroki ġa oko ojipe'ġa ndehe – ġa ko ġwendu katu Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁹ A'ereki aheremimbo'eagwera e'i:

“Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa.

Tapejukai ti ojipe'ġa,” e'i.

“Tapemimuhūi ti ojipe'ġa mbatera.

Tapepotarahivuhui ti ojipe'ġa mbatera,” e'i aheremimbo'eagwera.

Aheremimbo'eagwera nhaporemō reki e'i:

“Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera ikwatijara.

¹⁰ A'ereki ġa ndehe nhande rekorame nhande nimbote'varuhui ġa pe. Nahã reki nhande hendukatupavi aheremimbo'eagwera a'ero nhande rekorame ġa ndehe.

¹¹ Pejirokwa ti a'ea rehe Jesus Cristo'ga jivyhava imboha'uva ġwaramo. A'ereki aġwamo ira'agwe hĩ gajivyhava. Ymya nhandejikogypyrame Cristo'ga rehe nhande ei: “Kotihĩ po ti Jesus'ga jivyri nehẽ.” Aġwamo kaitu ira'agwe gajivyhava. Pejirokwa tuhẽ ti a'ero. Ojivyrame po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nehẽ.

¹² Tamombe'u ti ojo'java'ea pe me a'ero. Ypytunahiva ko ite'varuhu nhande ve. Ypytuna javijitehe aġwamova'ea ko ite'varuhu. Ko'ema reki ikatu nhande ve. Ko'ema javijitehe po ti ikaturamo aerẽva'ea nehẽ. Cristo'ga jivyrirẽ po ti ikatuheteramo nehẽ. Momina ġwerĩ kiro aġwamova'ea ypytuna'java'ea nhande hugwi. Nurã ti xako te'varuhu pi a'ero. Ko'eġwerĩa ja ko Cristo'ga ojivy ġwerĩ. Nurã ti xako katu ga'java'ero. ¹³ Kojahua rupi ahe oko katu tohepia ti ġa jirekokatua javo. Kojahuarupive'ġa javijitehe ti xako katu no. Tape'upe'ui ti ahemboheagwryva'ea kaġwitiġa pejeagwryve'ymano. Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa. Peakwaha ti. Tapejogwayvaruhui ti. Tapenhimyrõi ti ojipe'ġa ndehe. ¹⁴ Penhimongo ti Jesus Cristo'ga ja ga pavẽi pejikovo. Tapembopogwei ti pejeaporoġitate'varuhua rehe penhimimbotarimova'ea rehe.

14

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ġa pe

¹ Kiroki ġa ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iġa ojikogame ga rehe – peko ti ġa ndehe ġa mbuhuruka pejipyteri pe. Emo tapenhi'iġayvari ti ġa. ² A'ereki jara'ġa e'i: “Pyry Tupana'ga pe ahe i'upavame mbatera.” Jara'ġa ki a'e te – kiroki ġa ndokwahakatui ve Cristo'ga nhi'iġa – ġahã e'i: “Ndapyryvi Tupana'ga pe ahe i'uuhui mbiara.” ³ Kiroki ġa o'u pa mbatera – togwerekomemuayme ti ġa jara'ġa ġa mbiara ue'ymano. Mbiara ue'ỹve'ġa na jitehe te'iuhuyme ti jara'ġa pe pe'u paravuhu pe mbatera javo. A'ereki Tupana'ga e'i mbatera upave'ġa pe: “Ġa ko jireheve'ġa.” ⁴ Tape'ei ti ġa pe: “Peko te'varuhu pe.” A'ereki ġa pendehave'ġa rui. Ġanduvihava'ga po ti e'i ġa pe. Ġa ndekokaturame po ti ga ei pepyry pe javo. Ġa ndekote'varuhurame po ti ga ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga po ti e'i tuhẽ ojive'ġa pe: “Peko katu pe.” A'ereki nhandepojykaharete'ga ġa mongo katu ġa nderekovo.

⁵ Jara'ġa e'i: “Kiroġwe ko dia huvihavuhua ojipea hohe,” ei ġa. Jara'ġa ki a'e te e'i: “Na rui. Ndojoavyavyi a,” ei ġa. Nahã ji ei pe me a'ero. Pehe po pekwaha hete pejivyteri pe hamo. ⁶ Kiroki ġa e'i diaruvihavuhua pe – ġa e'i: “A'ea rupi timbohete Tupana'ga.” Kiroki ġa o'u mbiara jipi – ġa o'u timbohete ti Tupana'ga javo no. A'ereki ġa e'i Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhuruka mbiara ore ve.” Kiroki ġa ndo'ui mbiara – ġa ndo'ui a'ea timbohete Tupana'ga javo. Ojipea i'urame ġa ei Tupana'ga pe a'ero: “Ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve.” ⁷ Nhanemanoe'ymano nhande ndia'ei: Xako ti nhande nhaneremimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame na jitehe nhande ndia'ei a'ea. ⁸ Nhanemanoe'ymano nhande ei: Xako ti nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe. Nhanemanorame a'ea jitehe nhande ei. Nhande ko nhandepojykaharete'gareheva'ea a'ero nhanemanoe'ymano nhanemanorame no. ⁹ A'ereki Cristo'ga okwera omanoa hugwi tako ti ji ġapojykaharetero javo omanoe'ỹve'ġa pojkaharetero omanove'ġa pojkaharetero no.

¹⁰ Oro pe mbiara ue'ỹva'ero, maraname pe euhui penhirũ'ġa pe Tupana'gareheve'ġa pe peko te'varuhu pe javo? Oro pe no mbatera upava'ero, maraname pe penhiirũ'ġa nderekomemui naerũ? A'ereki Tupana'ga jate okwaha javo a'ea pe. Nhande ve nhapremo po ti ga e'ie'i nhandereaporoġita pe nehẽ. ¹¹ A'ereki ikwatijara e'i: “Tupana'ga e'i:

‘Ġa naġanani po ti ji mbohetei nehẽ

nde pyry hete nde javo.

E'i pa po ti ġa ji ve nehẽ

nde ko Tupanetero javo ji ve nehẽ,’ ei ga.

'A'iti tuhē, a'e ji pe me,' ei Tupana'ga," e'i ikwatijara.

¹² Nhande nhaporemō po ti imombe'ui nhandereaporoḡita Tupana'ga pe a'ero nehē.

Tapembote'varuhui penhiirū'ḡa

¹³ Tape'jia'javuhui ti ojohupeupe peko te'varuhu pe javo. Nahā po pe'ji hamo: "Xakote'varuhuyme ti timbote'varuhuyme nhaneirū'ḡa nehē," pe'ji po pe hamo.

¹⁴ Mbatera nhaporemō pyry reki. Pyry nhande i'ui mbiara a'ero. A'ea tuhē Jesus'ga okwahavuka hete ji ve okovo ji pavēi. Po ojipe'ḡa japyakai mbiara rehe ite'varuhu ahe i'ui javo novīa, a'ero po ḡa pe ite'varuhu tuhē ḡa i'urame. ¹⁵ Po ti ḡa hepiagi pe i'urame ḡwia, a'ero po ti ḡapy'a rekotehei pe ndehe nehē. Po ti pe ḡapy'a mongotehei i'gwovo ḡwaramo, a'ero po ti pe ndaperekokatui ḡa okoe'yma ḡa ndehe. Tapembote'varuhui ti nanongara'ḡa a'ero mbiara gwove'ŷ ga pyri. A'ereki Cristo'ga omano ḡa ndepyga. ¹⁶ Pe'ji po pe pejohupe: "Nahanahā xako. A'ereki a'ea ko pyry nhande ve," pe'ji po pe novīa. Emo ojipe'ḡa erame ite'varuhu nanongara pe, a'ea rehe ti tapekoi a'ero te'ite'varuhuyme ti ḡa javo. ¹⁷ Tupana'gareheva'ero nhande ndia'ei: "Ḡwiḡwia ti ti'uyme. Ḡwia ti ti'u." Ndia'ei ko nhande nanongara pe. "Xako katu ti. Xajogwereco katu ti no," xa'e nhande. "Tianderoryrory ti. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohory jipi," xa'e nhande.

¹⁸ Nahā nhande rekorame Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga nhimohemi nhande rehe. Ojipe'ḡa e'i nhande ve no: "Pepyry hete pe pejikokatuavo."

¹⁹ Nurā ti xajirokwa nhandejogwerekokatuavo nhanenhombojikoheteavo Cristo'ga rehe nehē. ²⁰ Pyry nhande i'upavi mbatera novīa. Emo ite'varuhu nhande mbatera ui ḡa pyri – kiroki ḡa e'i: "Ite'varuhu ahe i'urame ḡwihā." I'urame po nhande ḡa mbote'varuhui a'ero. Tapembote'varuhui ti nanongara'ḡa Tupana'gareheve'ḡa a'ero ḡwia ue'yma ḡa pyri. ²¹ Kiro pyry nhande ndi'ui mbiara nanongara'ḡa pyri a'ero. Pyry nhande ndi'ui vinho ḡa pyri ḡa erame ite'varuhu jupe. Ojipea pe ḡa erame ite'varuhu jupe no pyry nhande pohiri jugwi nhande rekorame ḡa pyri timbote'varuhuyme ti nhaneirū'ḡa javo.

²² Penembiroviara ti tapemombe'uuhui ojipe'ḡa pe a'ero. Pekwaha ti a'ea Tupana'ga pavēi jate. Pe'ji po pe: "Pyry po ti ji rekoi nahanahā nehē," pe'ji po pe. Nahā pejikorame po pe ndoryvamo a'ero peji'ee'ymame pejiyvyteri pe nehē: "Ndapyryvi reki nahā ji rekorame." ²³ Po ḡa e'i: "Mara'ngu po pyryvamo ji mbiara i'ui?" Nanongara'ḡa i'urame Tupana'ga e'i ite'varuhu ḡa pe. A'ereki ḡa nde'i: "Ajiko ji Jesus'ga rehe. Nurā ko pyry ji i'ui." A'ea ḡa nde'i. Oko te'varuhu reki ḡa a'ero o'ee'ymame: "Pyry ji rekoi nahā Cristo'gareheva'ero."

15

Timbohory ti ojipe'ḡa

¹ Nhandejikokaturame Cristo'ga rehe tipoko po nhande jara'ḡa hamo – kiroki ḡa ndokwahakatui ve ojikoga Cristo'ga rehe. Xakoyme ti nhande nhandereimimbotarimova'ea rehe jate nhanenhimbohoryva. ² Nhande'irū'ḡa po nhande ḡa mbohory hamo tapyry ti ḡa pe javo. A'ero po ti ḡa jikokatui Cristo'ga rehe nehē no. ³ A'ereki Cristo'ga vehevi nonhimbohoryvi no. Ikwatijara omombe'u Cristo'ga ga nhi'iḡame Tupana'ga pe. "Ḡa ete'varuhurame nde ve ḡandekote'varuhua ji kwai,' ei ga," e'i ikwatijara. ⁴ Tupana'ga okwatijarukaruka ahe ve hako penembikwatijara nhaporemō ti tombo'embo'e aerēve'ḡa javo hako. Aherembikwatijara nhande mbo'embo'e a'ero nhande monhimomiranama. A'ea nhande mbo'e nhande mbohoryva no. A'ero nhande ei: A'iti tuhē po ti pyryvamo nhande ve nehē.

⁵ Tupana'ga tuhē nhande monhimomirana jipi. Gaha nhande mbohory no. Tombojo'jajo'ja ti ga pendeaporoḡita a'ero pe mbojogwerekokatuavo Jesus Cristo'ga rupi pe horame. ⁶ Pejikoty'aro ḡwaramo po ti pe Tupana'ga mbohetei a'ero nehē nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga.

Judeus'ḡarūive'ḡa ombohete Tupana'ga

⁷ Peko hete ti ojogwehe. A'ereki Cristo'ga oko hete pe ndehe. Pe ndekorame ojogwehe po ti ojipe'ğa ei nehē: “Tupana'ga ko pyry hete. A'ereki gareheve'ğa oko hete ojogwehe,” e po ti ға Tupana'ga mboheteavo nehē. ⁸ Kiro ji ei pe me: Cristo'ga uhu yvya koty imombyryva judeus'ğa pe raikwehe. A'ereki Tupana'ga e'i judeus'ğa namonhava'ea pe hako: “Tamondo ti Cristo'ga pe pyri tomombyry ti ga pe me javo,” ei Tupana'ga hako. Nurā Cristo'ga ruri a'ero tanhi'ipo'ru ti Tupana'ga javo. Igwete ga ei: “A'ero po ti ға ei nehē: ‘Tupana'ga nopiriani ғwembi'ea jipi,’ e po ti ға nehē,” ei Cristo'ga raikwehe. ⁹ Cristo'ga uhu imombyryva judeus'ğa pe judeus'ғarūive'ğa ti tombohete Tupana'ga javo no. “Tombohete ti ға ga oporogwetyga rehe,” ei ga. Aherembikwatijara e'i no. A'ereki omombe'u Cristo'ga nhi'iğa Tupana'ga pe hako.

“Judeus'ғarūive'ğa pyteri pe po ti ji ei nehē

ndepyyry hete nde javo.

Orombohete po ti ji nhinhimby'yita nde ve nehē,” e'i ikwatijara Cristo'ga nhi'iğa mombe'gwovo hako.

¹⁰ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'ғarūiva'ero ti pejoryjory Tupana'ga remimo'ēhara'ğa pavēi judeus'ğa pavēi,” e'i aherembikwatijara.

¹¹ Ojipeva'ea rembikwatijara e'i no:

“Judeus'ғarūiva'ero ti pembohete nhandepojoykaharete'ga. Ojipendyhyga'ğa nhaporemō ti tombohete ga,” e'i aherembikwatijara.

¹² Isaíasva'ea okwatija Cristo'ga mombe'ujipeavo no hako.

“Jesséva'ea rymymino'ga po ti ojihu vyvakotyva'ero nehē.

Judeus'ғarūive'ğa nduvihavamo po ti ga reko'i nehē.

‘Gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehē,’ e po ti judeus'ғarūive'ğa nehē,” ei ahe ikwatija hako.

¹³ Tupana'ga pe mbo'e penderohoağwama rehe no. Ga po ti tapembohory hete inoğatuavo pepy'a nehē. A'ereki pe pejiko ga rehe. Igwaigwavete po ti Tupana'ga ra'uva pe mbo'embo'ei. A'ero po ti pe ei nehē: “Uhu tuhē po ti ga nhande rerogwovo yvagi pe nehē,” pe'e po ti pe nehē.

Paulova'ea poravykyagwera judeus'ғarūiva'ea pe

¹⁴ Nhiirū, jihi ko opokwaha hete. Pepyry hete pe. Pekwaha hete pe mbatera no. Penhomōğita kwaha pe no. ¹⁵ Emo ji akwatijaruka pe me tapekwahava'ja ti mbatera javo. Namombe'unhimimi ji imondovouka pe me a'ero. A'ereki Tupana'ga omombyry ji ve. ¹⁶ Ga ji mboporavyky Jesus Cristo'ga pe judeus'ғarūive'ğa pokoguka ji ve. Ikwava'ēhara'ğa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iğa judeus'ğa pe. Na jitehe ji imombe'umbe'ui kiro Tupana'ga remimombe'upyryva judeus'ғarūive'ğa pe Cristo'ga mombe'gwovo. Amombe'u ji ға pe takwava'ē ti ji ға Tupana'ga pe javo. ға ndehe po ti Tupana'ga nhimohēhetei nehē Tupana'ga ra'uva ға mombyryvame nehē.

¹⁷ Jesus Cristo'ga okovo ғwaramo ji pavēi jiroryrory hete ji jiporavykyrame Tupana'ga pe. ¹⁸ Amombe'u po ti ji pe me jiporavykyagwera. Emo Cristo'ga remimboporavykyagwera jate po ti ji imombe'ui pe me nehē. A'ea ji namombe'unhimimi. A'ereki Cristo'ga ji poko hete ji mboporavykyavo Tupana'ga pe. A'ero ji imombe'ui Tupana'ga nhi'iğa judeus'ғarūive'ğa pe tohendu katu ti ға javo. Amombe'umbe'u ji ға pe. Ako katu ji ғapyteri pe no. ¹⁹ Tupana'ga ra'uva ombuhu opopoakara ji ve. A'ero ji hepiukari ға pe ahemonhimomby'aheteva'ea. Nurā ға hendukatui Tupana'ga nhi'iğa. Amombe'umbe'u ji Tupana'ga remimombe'ua ға pe a'ero Cristo'ga mombe'gwovo. Jerusalém me na'ē ji ga mombe'ui ға pe. Pea hugwi ji hoi a'ero pea rupi. Ambojoapiapi ji jigwovo cidades pe ga mombe'gwovo ға pe. Aerē ji hoi Ilíriapeve'ğa gwyri pe no. ²⁰ A'ereki ji ajirokwa Cristo'ga mombe'gwovo ға pe pevo – perope ға nohenduvi ve Cristo'ga mombe'ua. Jihi ndahoi Cristo'ga mombe'gwovo ға pyri – perope ojipe'ğa omombe'u jipe Cristo'ga ға pe. Nanongara'ğa ji nambo'ei jipi. ²¹ Ikwatijara e'i no:

“Ojipe'ġa nomombe'ui ve ga ġa pe.

Emo po ti ġa okwaha tuhē ga nehē.

Kiroki ġa nohenduvi ve

– okwaha po ti ġa ga nehē,” e'i ikwatijara.

Paulova'ea oho pota Romapeva'ea pyri

²² Ymyagwera jate ji hopotarahivamo pe pyri novia. Emo ji ahoaho ojipe'ġa pyri. A'ero tehe ji ndahoi ve pe pyri. ²³⁻²⁴ Aġwamo reki ji amombe'u pa Cristo'ga avove'ġa pe. A'ero po ti ji hoi Espanhapeve'ġa gwyrri pe. Ji kwavame po ti ji pytai pe ndepiaga nehē. A'ereki ymyahū ji porepiapotaramo pe ndehe. Apytaahi'vi po ti ji pe pyri nehē jiroryroryvamo pe ndehe nehē. A'ero po ti pe ji pokogi nehē ji mondovouka pea rupi nehē.

²⁵ Kiroġwe po ti ji hoi na'ē Jerusalēm me tapoko ti Cristo'gareheve'ġa pevo. ²⁶ A'ereki ġa pe Macedōniapeve'ġa gwyrripeve'ġa Cristo'gareheve'ġa omono'ono'ō itambere'ia. Na jitehe Gréciapeve'ġa gwyrripeve'ġa omono'ono'ō itambere'ia ġa pe. “Timondouka ti itambere'ia Jerusalēm me Cristo'gareheve'ġa pe imbatere'ġve'ġa pe,” ei ġa ojohupe. Ġanemimbuhura po ti ji herohoi kiro heja ġa pe a'ero nehē. ²⁷ Ġwemimbotarimo tehe ġa omondouka imombyryva Jerusalēmeve'ġa pe judeus'ġa pe. “Timondouka po nhande mbatera ġa pe hamo,” ei ġa raikwehe. A'iti tuhē. A'ereki judeus'ġa ojikwe omombyry ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. Igwete ġa jikogi Cristo'ga rehe raikwehe Macedōniapeve'ġa Gréciapeve'ġa no. Kiro pyryvamo ġa imondoukari ombatera judeus'ġa pe ikwepyga a'ero. A'ereki judeus'ġa pyryvipe ġa pe Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe. ²⁸ Kiro po ti ji herohoi ġanemimbuhura itambere'ia heja Jerusalēmeve'ġa pe a'ero nehē. Hejapavame po ti ji hona'ēi pe pyri pe ndepiaga nehē jihorame Espanhapeve'ġa gwyrri pe nehē. ²⁹ Cristo'ga omombyry hete ji ve. Ji horame pe pyri po ti ga imombyryhetei pe me nehē no. A'ea ji akwaha hete.

³⁰ Nhiirū, xajiko nhande nhandepojykaharete'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Nhande-jopy'a ja nhande no. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongoi nhande jopy'a ja. Nurā ji ehetei pe me a'ero: Ji ja ti penhi'ī hete Tupana'ga pe ji repyga. ³¹ Nahā ti pe'ji ga pe: “Apī, ea'ngu ti Paulo'ga ga horame Judéiapeve'ġa gwyrri pe tojukayme ti ġa ga pevo. A'ereki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe,” pe'ji ti ga pe. “Kiro po ti Paulo'ga herohoi judeus'ġarūive'ġa itambere'ia Cristo'gareheve'ġa pe judeus'ġa pe Jerusalēm me nehē. Ga herohorame ġa pe embohoryory ti ġa judeus'ġarūive'ġa itambere'ia rehe topyhy ti ġa Paulo'ga hugwi javoji,” pe'ji ti Tupana'ga pe ji repyga, a'e hete ji pe me. ³² A'ero po ti ji roryheteramo ji horame pe pyri nehē Tupana'ga ji mondoukaramo pe pyri nehē. A'ero po ti pe ji mbohoryhetei nehē no. ³³ Tupana'ga onoġatue'yimi nhandepy'a. Tapendereko katu pa ti ga a'ero nehē. Na tuhē.

16

Paulova'ea omondouka onhi'iġa ġwembikwahava'ea pe

¹ Tamombe'u ti pe me Febehēa nhaneirūhēa. Hēa ko Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pokoharamo oko cidade de Cencreia pe. Pyry hete ko hēa. ² Hēa rurame pe pyri pembuhu ti hēa penhonga pe pejikokatuavo hēa pe. A'ereki hēa ojiko hete nhandepojykaharete'ga rehe. Nanongara'ġa po nhande timbuhuruka tuhē nhande pyri hamo nhande Cristo'gareheve'ero ġwaramo hamo. Hēa herekoe'ymame mbatera pemondomondo ti hēa pe a'ero. A'ereki hēa jitehe opokopoko jara'ġa jipi. Hēa ji poko ikwehe no. Nurā ti pepoko hēa imondovo hēa pe mbatera nehē.

³ Tamondouka ji nhinhi'iġa Priscilahēa pe hēarembireko'ga pe no Áquila'ga pe. Ġa oporavyky ji pavēi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. ⁴ Ji repyga ġa omano gwerevi onhia'ngue'yima ikwehe tomanoyme ti Paulo'ga javo ikwehe. A'e ji ġa pe kiro: “Pepyry hete pe.” Judeus'ġarūive'ġa na jitehe e'i – kiroki ġa onhimono'ō jipi Cristo'gareheve'ero. Ġa nhaporemō e'i Áquila'ġa pe: “Pepyry hete pe Paulo'ga a'nguavo.”

- ⁵ Tamondouka ji nhinhi'iğa ğa pe no – kiroki ğa onhimono'õ Cristo'gareheva'ero Áquila'ğa nonga pe.
 Tamondouka ti nhinhi'iğa Epêneto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga. Ga na'ê ko ojiko Cristo'ga rehe Ásiapeve'ğa gwyri pe ikwehe.
- ⁶ Tamondouka ji nhinhi'iğa Mariahêa pe. Hêa oporavyky hete pe pokoga raikwehe.
- ⁷ Tamondouka ji nhinhi'iğa Andrônico'ga pe Juniashêa pe no. Ğa ko jire'yja'ğa judeus'ğa. Orojogwereko ore cadeia pype ikwehe. Jijikoga renonde ğa jikogi Cristo'ga rehe. Ğa ko ojipe'ğa hohe Cristo'ga moirũhara'ğa pyteri pe.
- ⁸ Tamondouka ji nhinhi'iğa Ampliáto'ga pe no. Jipy'a ja hete ga Cristo'gareheva'ero.
- ⁹ Tamondouka ji nhinhi'iğa Urbano'ga pe no. Nhande ja ga poravykyi tamombe'u ti Cristo'ga ğa pe javo. Estáquis'ga pe ji imondoukari nhinhi'iğa no. Jipy'a ja hete ga.
- ¹⁰ Tamondouka ji nhinhi'iğa Apeles'ga pe no. Onhimomirana ga hahya pe opohire'yma Cristo'ga hugwi.
 Tamondouka ji nhinhi'iğa Aristóbulo'ga rongapypeve'ğa pe no.
- ¹¹ Tamondouka ji nhinhi'iğa Herodião'ga pe. Jire'yja'ga ko ga judeu'ga.
 Tamondouka ji nhinhi'iğa Narciso'ga rongapypeve'ğa pe no – kiroki ğa ojiko Cristo'ga rehe.
- ¹² Tamondouka ji nhinhi'iğa Trifenahêa pe no Trifosahêa pe no. Ğa oporavyky hete nhandepojoykaharete'ga pe.
 Tamondouka ji nhinhi'iğa Pérsidehêa pe. Jipy'a ja hete hêa. Hêa oporavyky hete tuhê nhandepojoykaharete'ga pe no.
- ¹³ Tamondouka ji nhinhi'iğa Rufo'ga pe. Ojipe'ğa hohe ko ga pyry hete Cristo'gareheva'ero. Gayhêa pe ji imondoukari nhinhi'iğa no. Jihya ja ko hêa ji rerekokaturu ğwaramo.
- ¹⁴ Tamondouka ji nhinhi'iğa Asíncrito'ga pe no Flegonte'ga pe no Hermes'ga pe Pátrobas'ga pe Hermas'ga pe ğapyrive'ğa pe no nhaneirũ'ğa.
- ¹⁵ Tamondouka ji nhinhi'iğa Filólogo'ga pe Júliahêa pe no Nereu'ga pe garendyrahêa pe no Olimpas'ga pe no ğapyrive'ğa pe nhaporemno no Cristo'gareheve'ğa.
- ¹⁶ Penho'anhuvanhuvã ti penhoiruamo. Ojipendyhyga'ğa nhaporemno – kiroki ğa onhimono'õ jipi Cristo'gareheva'ero – ğa omondouka onhi'iğa pe me.

Mbapavamo Paulova'ea omoġita ahe

¹⁷ Nhiirũ, kiro ji ehetei pe me. Pehepia ti ğa pejipe'avo ğa hugwi – kiroki ğa ğa mbojogwayvayvaruka. “Pembo'eagwera ndapyryvi,” ei ğa. “Ore po ti pe mbo'e nehê,” ei ğa. Ğanhi'iğa rendukaturame po ahe ndojikokatua'javi Cristo'ga rehe a'ero. Pejipe'a ti ğa hugwi, a'e ji. ¹⁸ Nanongara'ğa ndokoi nhandepojoykaharete'ga remimbotarimova'ea rehe Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ğwemimbotaruhua rehe ğa ndekoi. Onhi'iġatu tehe ğa ojipe'ğa mboheteteheavo ğa moandyandyita – kiroki ğa nonhimombaragwahavi ğandekote'varuhuva'ea rehe. ¹⁹ Pehe reki pehendu katu Cristo'ga mombe'ua. Ojipe'ğa nhaporemno okwaha penemiendukatua. Nurã ji roryoryvamo pe ndehe. A'e ji pe me a'ero: Peko katu kwaha ti, a'e ji. Tapekote'varuhukwahavi ti, a'e ji pe me no.

²⁰ Tupana'ga onoġatue'yimi nhandepy'a. Ga po ti kotihĩ omombi pe hugwi Satanás'ga popoakara anhaġa ruvihavuhu'ga popoakara nehê. Pe po ti Satanás'ga hoheramo a'ero nehê.

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me.

²¹ Timóteo'ga – ga oporavyky ji pavêi – ga omondouka onhi'iğa pe me. Na jitehe Lúcio'ga omondouka onhi'iğa Jasão'ga pavêi Sosípatro'ga pavêi. Jire'yja'ğa ko ğa judeus'ğa.

²²⁻²⁴ Gaio'ga omondouka onhi'iğa pe me no. Garonga pype ji ruvi kiro. Garonga pype jitehe Cristo'gareheve'ğa onhimono'ono'õ jipi. Erasto'ga omondouka onhi'iğa pe me no.

Gaha gwereko katu itambere'ia cidadepeve'ğa nduvihava'ğa pe. Quarto'ga nhaneirũ'ga omondouka onhi'iğa pe me no.

Ji ko Tércioramo. Jihi akwatija koha Paulo'ga repyga. Cristo'gareheva'ero ji amondouka nhinhi'iğa pe me no.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

²⁵ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha pe mbojiko hete Cristo'ga rehe. A'ea pe ko ji ei jipi ji imombe'urame Tupana'ga remimombe'upyryva Cristo'ga mombe'gwovo ģa pe. A'ea Tupana'ga okwahavuka vyakotyve'ğa pe aġwamo. Ymyagwera jate ga ndokwahavukari a'ea ahe ve. A'ero onhimi ahe ve. ²⁶ Aġwamo ki a'e te ikwatijara okwahavuka pa nhande ve – kiroki ikwatijara Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea okwatija hako. A'ereki aġwamo Tupana'ga okoe'ymive'ga e'i: “Akwahavuka ji kiro ojipendyhyga'ğa pe nhaporemo tojiko pa ti ģa Cristo'ga rehe ga rendukatuavo,” ei Tupana'ga.

²⁷ Tupana'ga jate okwaha hete. Gaha jate ko Tupanetero. Timbohete ti ga avuirama a'ero. A'ereki Jesus Cristo'ga omboheteuka ga nhande ve. Na tuhẽ. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY CORINTOPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko Pauloramō. Sóstenes'ga oko ji pavēi no. Nhaneirūramo ko ga rekoī Cristo'gareheva'ero okovo ġwaramo. Kiro ji ikwatijari nhinhi'iġa imondovouka pe me. Tupana'ga ġwemimbotarimo Jesus Cristo'ga moirūukari ji ve ikwehe. “Eho ti Jesus Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pe ga repyga,” ei Tupana'ga ji ve ikwehe.

² Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iġa pe me a'ero – perope peju cidade de Corinto pe pejjatykavo Tupana'ga mboheteavo. Pe ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive. “Jireheva'ero ko pe ndekoi pejikoty'a Jesus Cristo'ga rehe,” ei Tupana'ga pe me. Ojipe'ġa gwyrive'ġa pe nhaporemō ga ei no – kiroki ġa Jesus Cristo'ga mbohete jipi. Ga ko nhandepojykaharete'ga ġapojykaharete'ga no.

³ Tupana'ga ti tomomyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a nehē no.

Tupana'ga omomyry pe me

⁴ Nhinhi'iġa nanani Tupana'ga pe ji ei: “Ndepyry hete nde imomyryva Corintopeve'ġa pe ġa jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe,” a'ea'e ji ga pe jipi pe mombe'gwovo. ⁵ Pe jikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga imomyryhetepavi pe me a. Ga okwahavuka pa pe me Jesus Cristo'ga mombe'ua. Pemombe'u kwaha hete pe Jesus Cristo'ga ojipe'ġa pe no. ⁶ A'ereki Tupana'ga gweroviaheteuka pe me Cristo'ga mombe'ua. ⁷ A'ero pe herekopavi Tupana'ga ra'uva remimbuhuhava pyryheteve'ea pe imboha'uvame Jesus Cristo'ga ukwahava. ⁸ Jesus Cristo'ga tuhē po ti pe mbojiko hete ojihe pe mongokatuavo avuirama nehē. A'ero po ti ga nombojari'i'i pe ndehe nehē ura'javame nehē.

⁹ Tupana'ga ġwembi'ea rupi oho jipi. Nurã nhande jikogi ga rehe. E'i ga pe me raikwehe tapejikoty'a ti jira'yra'ga pavēi javo. Nhandepojykaharete'ga pe ga ei Jesus Cristo'ga pe.

Ojogwayva ahe Corinto pe

¹⁰ Nhiirū, kiro ji ehetei pe me Jesus Cristo'ga repyga. Pembojo'jajo'ja ti penhi'iġa ojo-hupe. Tapejogwayvayvari ti. Pejihe'a katu ti ojogwehe imbojo'jajo'java pejeaporoġita. ¹¹ A'ereki Cloehēa rongapypeve'ġa omombe'u ji ve pejogwayvayvara. ¹² Ojoatyatyvihu po penhi'iġa. Nahã po pe ei. Jara'ġa e'i: “Ji ko Paulo'gareheva'ero.” Jara'ġa e'i: “Ji ko Apolo'gareheva'ero.” Jara'ġa e'i: “Ji ko Pedro'gareheva'ero.” Jara'ġa: “Ji ko Cristo'gareheva'ero.”

¹³ Cristo'ga jate ko penduvihavete'ga. Gareheva'ero ko pe nhaporemō a'ero. Maranuhū pe ndapejihe'ari ojogwehe naerū? Ji rūi reki amano yva rehe pende-pykaramo ikwehe. Pe mobatizaramo po ġa nde'i pe me raikwehe: “Kiro pe ndekoi Paulo'gareheva'ero.” Nde'i po ġa a'ea pe me raikwehe. “Cristo'gareheva'ero kiro pe ndekoi,” e po ġa pe me raikwehe.

¹⁴⁻¹⁵ Ji nopomobatizatizai ji ruvame pe pyri ikwehe. Pyry reki ji ve ji nopomobatizai. Po ji pe mobatizatizai, a'ero po ġa etehei ji ve hamo: Ojiheva'ero Paulo'ga ġa mobatizai. Nopomobatizatizai ji a'ero. Crispo'ga jate ji amobatiza Gaio'ga reheve Cristo'gareheva'ero ti ġa toko javo. ¹⁶ Ġahã nohō, Estéfanos'ga rongapypeve'ġa ji amobatiza nohō. Ojipe'ġa po ji namobatizai ovuhu. ¹⁷ A'ereki a'ea rehe rūi Cristo'ga ji mbuhuruka avo. “Emombe'u ti pyryva'ea ji mombe'gwovo ġa pe. Terenhi'iġatutehei ti ji mombe'urame ġa pe,” ei ga ji ve ikwehe. Ako ji ganhi'iġa rupi a'ero. Nurã ji nanhi'iġatutehei Cristo'ga mombe'urame ġa pe. Po nahã ji nhi'iġatui ġa pe hamo, a'ero po nhinhi'iġatua rehe jate ġa ndekoi hamo. A'ero po Cristo'ga mombe'ua rehe ġa ndokoi hamo. Ndikwahyi po ġa pe Cristo'ga manoagwera ġa ndepyya a'ero hamo.

Tupana'ga okwaha hete

¹⁸ Kiroki ġa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi okote'varuhuro ġwaramo – nhande imombe'urame ġa pe Cristo'ga manoagwera nhande repyga, a'ero ġa ei: “Pemombe'u tehe pe ġwihã ore ve,” ei ġa.

Nhande rehe ki a'e te Cristo'ga manoagwera mombe'ua ikwahy hete reki. A'ereki nhande xaho Tupana'ga ronga viara rupi nhandejikoga Cristo'ga rehe. Cristo'ga manoagwera pyvõ Tupana'ga ikwahavukari nhande ve opopoakara. ¹⁹ Nahã aherembikwatijara imombe'ui no Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako. Tupana'ga e'i hako: “E'i ġa ojive novã:

‘Jireaporoġita katu hete ji ikwahaheteavo,’ ei ġa ojive novã.

Kiro po ti ji imboukwahavukari ġandeaporoġitatehea a'ero nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

Nahã aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa hako.

²⁰ Maranuhũ nanongara'ġa ndekoi naerũ ikwahapyra'ġa pembo'ehara'ġa no? Marã onhi'iġatuhara'ġa no? Yvyakotyve'ġa e'i tehe nanongara'ġa pe: “Okwaha hete ġa.” Tupana'ga ki a'e te omboukwahavuka reki ġanembikwahave'yma.

²¹ Tupana'ga okwaha hete. A'ero ga ei: “Gweaporoġita rupi rui po ti yvyakotyve'ġa ji kwahavi nehẽ,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo. A'ero ga ei ore ve: “Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga manoagwera ġa pe,” ei ga. “Kiroki ġa gwerovia penemimombe'ua ojikoga Cristo'ga rehe – ġahã po ti ji aru yvagi pe jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga ore ve.

Ore imombe'urame Cristo'ga manoagwera ojipe'ġa pe, a'ero ġa etehei ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” e'i tehe ġa. ²² Judeus'ġa e'i ore ve: “Peapo na'ẽ ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia,” ei ġa. “Hepiagame jate po ti ore heroviari pe Cristo'ga mombe'urame ore ve,” ei ġa ore ve. Judeus'ġarũive'ġa e'i ore ve: “Pe ikwahaheterame jate penhi'iġatuavo po ti ore heroviari penemimombe'ua nehẽ,” ei ġa ore ve.

²³ Ore ki a'e te oromombe'u katu Cristo'ga manoa yva rehe nhande repyga. Judeus'ġa onhimonha'nga reki oreremimombe'ua rehe. Judeus'ġarũive'ġa e'i reki ore ve: “Pemombe'u tehe pe a'ea ore ve,” ei ġa. ²⁴ Na rui reki ore imombe'urame Tupana'ga remimo'ehara'ġa pe. Tupana'ga omo'emo'ẽ ġa ojive toko ti ġa jireheva'ero javo. Judeus'ġa pyteripeve'ġa hugwi ga omo'emo'ẽ ġa. Judeus'ġarũive'ġa pyteripeve'ġa hugwi ga omo'emo'ẽ ġa no. Ore imombe'urame Cristo'ga manoa ġa pe ġa ei: “Cristo'ga gwepiuka nhande ve Tupana'ga popoakara,” ei ġa. “Okwahavuka ga nhande ve Tupana'ga reaporoġita no. A'ereki Tupana'ga okwaha hete,” ei ġa. ²⁵ Ojipe'ġa e'i tehe Tupana'ga pe: “Ga ndokwahavihu,” ei ġa javo tehe. Ga okwaha hete reki nhande hohe pa. Ĥa e'i tehe ga pe no: “Tupana'ga ndipopoakarihu. A'ereki gara'yrava'ea omano,” ei ġa javo tehe. Nhande hohe pa reki Tupana'ga popoakaramo.

²⁶ Nhiirũ, pekwhava'ja pejikoagwera Tupana'ga pemo'emo'ẽrame ojive ikwehe. A'ea rupi pe mombe'urame ojipe'ġa ei: “Mokonha'ġa jate okwaha hete. Mokonha'ġa jate ipopoaka hete,” ei ġa. “Mokonha'ġa jate huvihavuhu. Jara'ġa ndokwahavihu pa,” ei ġa pe mombe'gwovo. ²⁷ Ĥa e'i pe me ikwahapyre'yve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ẽ ji jijive tahepiuka ti ikwahapyra'ġa nembikwahave'yma,” ei Tupana'ga pe me. E'i ġa pe me ipopoakare'yve'ġa. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ẽ ji jijive tahepiuka ti ipopoakave'ġa popoakare'yma,” ei Tupana'ga pe me. ²⁸ Pe ndehe ġa ndokoi okoteheve'ġa javo pe me. “Huvihava'ġa rui,” ei ġa pe me. Tupana'ga ki a'e te e'i pe me: “Opomo'emo'ẽ ji tahepiuka ti huvihava'ġa ndekotehea,” ei ga. ²⁹ Nurã Tupana'ga ei tonhimbohetepavyme ti ġa ji pyri a'ero.

³⁰ Tupana'ga pe mbojikoty'aruka Jesus Cristo'ga pavẽi. A'ero Cristo'ga okwahavuka nhande ve Tupana'ga reaporoġita. Cristo'ga nhande mombyry no Tupana'ga rerekokat-uavouka nhande ve. Cristo'ga nhande mongo Tupana'gareheva'ero. Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi no. Nahã nhande rekoi Tupana'ga nhanembojikoty'arukaro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi. ³¹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ero:

“Kiroki ġa ombohete pota
– tombohete ti ġa nhandepojykaharete'ga jate
ndepiry hete nde ji ve javo,” e'i ikwatijara hako.

2

Cristo'ga manoagwera momba'ua

¹ Nhiirū, jhorame pe pyri ji imombe'ukatui pe me Tupana'ga momba'ua ikwehe. A'ea nhande ymya ndikwahavi. Ikwahapryra'ġa'jarūiva'ero reki ji imombe'ui pe me. Nanongara'ġa onhi'ġatu hete jipi orokwaha hete ore javo pe me. Ji ko na rūi amomba'u pe me a'ero. ² Nahā ji ei jiyvyteri pe: “Jesus Cristo'ga jate po ti ji amomba'u ġapyteri pe nehē gamanoagwera yva rehe imombe'gwovo nehē,” a'e ji jiyvyteri pe.

³ Jipopoakare'ymamo ji rekoji pe pyri a'ero. Ahyhyi ji jikyhyjiavo mara'ngu po ti ji Cristo'ga momba'ukatuavo ġa pe javo.

⁴ Ikwahapryra'ġa'jarūiva'ero ji ga momba'ui pe me. Pe mbo'erame ji nda'ei toko ti ġa nhinhi'ġatua rupi jave'yma pe me. Nhiremimomba'ua pyvō Tupana'ga ikwahavukari reki pe me gwa'uva popoakara. ⁵ Tupana'ga okwahavuka a'ea pe me jipopoakara ti tombojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. Yvyakotyve'ġa nembikwahava rūi pe mbojikoguka ga rehe a'ero.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka gareaporoġita

⁶ Tupana'ga reaporoġita reki ore imombe'ui ġa pe – kiroki ġa okwaha hete Cristo'ga. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita ore noromomba'ui ġa pe. Noromomba'ui ore ġandea-
poroġita no – kiroki ġa vyakotyve'ġa mondomondoi ġwemimbotarimova'ea rehe jipi. Ġa igwaigwavete ndipopoakari nehē. ⁷ Onhimiva'ea ore oromomba'u Tupana'ga rembik-
wahava. Ymya ga ndokwahavukari a'ea vyakotyve'ġa pe. Emo yvya apoa renonde ga e'i
nhoġwenonde jupe hako. “Nhirembikwahava po ti ġambohuvihavuhuaġwama nehē,” ei
Tupana'ga hako. Nahā Tupana'ga e'i nhoġwenonde nhande momba'gwovo hako.

⁸ Yvyakotyve'ġa nduvihava'ġa ndokwahavi a'ea raikwehe. Po ġa ikwahavi hamo, a'ero
po ġa nombovyrukari Cristo'ga mo'ama yva rehe ga jukavo hamo. Ga ko Tupanamo
huvihavuhu hete reki. ⁹ Aherembikwatijara Tupana'ga momba'uhava e'i reki hako:

“Ymya Tupana'ga e'i:

‘Tamomyry hete ti nharōhara'ġa pe,’ ei ga,” ei ahe.

“Ndihepiagi pa nhande nanongara Tupana'ga remimomyryvaġwama,” ei ahe hako.

“Nihenduvi pa a'ea no.

Niandeaporoġitai pa nhande nanongara rehe Tupana'ga remimomyryvaġwama rehe,”
ei ahe ikwatija hako.

¹⁰ Nhande ve reki Tupana'ga ikwahavukari onhimiva'ea. Gwa'uva pyvō ga ikwa-
havukari nhande ve. A'ereki a'ea gwepia pa ikwahapava. Tupana'ga ra'uva okwaha pa
gareaporoġita onhimiheteva'ea.

¹¹ Nhandeaporoġita ojipe'ġa ndokwahavi. Nhande jate tikwaha nhandeaporoġita.
Na jitehe ojipe'ġa ndokwahavi Tupana'ga reaporoġita. Gara'uva jate okwaha a'ea.

¹² Ndirekoi reki nhande ġandeaaporoġita – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Tupana'ga
ra'uva reki ojikoty'a nhande pavēi. A'ereki Tupana'ga ombuhu gwa'uva nhande pyri
tokwaha ti ġa nhiremimomyryva ojive javo.

¹³ Tupana'ga remimomyryva rehe gara'uva ojipe'ġa mbo'eukari ore ve. Ikwa-
hapryra'ġa ndeaporoġita nombo'eukari ore ve a'ea rehe. Igwete ore imombe'ukatui
Tupana'ga ra'uva remimbo'ea ġa pe – kiroki ġa ojikoty'a gara'uva pavēi. ¹⁴ Kiroki ġa
ndojikoty'ari gara'uva pavēi – ġa ndogwerekoi Tupana'ga ra'uva remimbuhura. Ore
imombe'urame ġa pe ġa ei: “Pemomba'u tehe pe a'ea,” ei ġa ore ve. Ndokwahavi tuhē
ko ġa a'ea.

Ġahā jate – kiroki ġa ojikoty'a Tupana'ga ra'uva pavēi – ġahā jate onhimombaragwaha
nanongara rehe ikwahava. ¹⁵ Ġahā okwaha pa. Onhimombaragwaha ġa pyryva'ea

rehe. Onhimombaragwaha ġa pyryve'yva'ea rehe. Emo ġandeaporoġita pe po ojipe'ġa nde'i hamo ikwahave'yma. A'ereki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'uva pavēi. ¹⁶ Nahã Tupana'ga ikwatijarukari ahe ve hako. Igwete ahe ei hako:

“Ndokwahavi pa ġa nhandepojykaharete'ga reaporoġita.

Nomoġitai pa ġa ga javo ga pe,” ei ikwatijara.

Nhandereaporoġita reki Cristo'ga reaporoġita'java'ea.

3

Peko ti Tupana'ga reaporoġita rupi

¹ Nhiirũ, jiruvame pe pyri ji namombe'ui onhimiheteva'ea pe me ikwehe. Pejikoty'a pe Tupana'ga ra'uva pavēi novã. Emo pe ndapekoi ve Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Tayri'ġa javuhu pe ndapekwahavi a. ² Nurã ji namombe'ui ve pe me onhimiheteva'ea ikwehe. Jukwahava'ea jate ji imombe'ui pe me a'ero. Po ji imombe'ui onhimiheteva'ea pe me, a'ero po pe ndapekwahavi a'ea hamo. Na jitehe kiro ji imombe'urame onhimiheteva'ea po ti pe ndapekwahavi. ³ A'ereki penhimimbotarimova'ea rehe pe ndekoi jipi.

Jukwaha reki a'ea. Penhimyrõ ko pe ojogwehegwehe. Pejogwayvayva ko pe no. Nurã ko ji ei pe me: Peko pe penhimimbotarimova'ea rehe. Cristo'gareheve'ġa'jarũiva'ea ko pe. ⁴ Pe'e tehe pe javo ojohupe jipi. Jara'ġa e'i tehe: “Ore ko Paulo'gareheva'ea,” ei ġa. Jara'ġa e'i: “Ore ko Apolo'gareheva'ea.” Nahã po pe etehei pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe.

⁵ Marã tuhẽ Apolo'ga rekoi naerũ? Marã ko ji rekoi naerũ? Tupana'ga remimbotarimova'eareheva'ero ore memei oroko. Tupana'ga Cristo'ga mombe'uuka ore ve pe mbo'eavouka. A'ero pe jikogi Cristo'ga rehe ikwehe.

⁶⁻⁹ Tamombe'u kiro pe me ojo'java'ea a'ero tapekwaha ti nhanderekoa. Tupana'gareheva'ero ko pe kohoa'java'ea. Kohoa jara'ga'jave'ga ko Tupana'ga. Tupana'ga moirũharamo ko ore ġa ja a'ero – kiroki ġa gwereko katu kohoa. Nahã ko kohoa rerekokatuhara'ġa ndekoi jipi. Ojipe'ga otỹ ha'ynha. Aerẽ ojipe'ga imoakỹakymi herekovo. Tupana'ga reki omonhimomboakaruka ġa pe. Na jitehe ore pe nderekokatui. Jihi amombe'u ypy Cristo'ga pe me. Aerẽ Apolo'ga pe mbo'embo'ei ga rehe. Tupana'ga reki pe mbojikoguka hete jipi Cristo'ga rehe. Ojipe'ga otỹ, ojipe'ga omoakỹakỹ. Tupana'ga jate omonhimomboakaruka ġanemityma. Gaha jate ko huvihavetea a'ero. Itỹhara'ga huvihava rũi imoakỹhara'ga pavēi. Na jitehe ji huvihava rũi Apolo'ga pavēi. Tupana'ga jate ko huvihavetea pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe. Ore memei oroporavyky Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe. Kiroki ġa oporavyky Tupana'ga pe – ga po ti okwepy imondovo ġa pe nehẽ.

Tupana'gareheva'ero ko pe peko onga'java'ero no. ¹⁰ Ore ko oroko onga apohara'ġa'java'ero. Nahã po ahe japorame onga. Ojipe'ga ombovy okyta imo'ama. Aerẽ ojipe'ga imondoi heheva'ea japopava. Na ja ore pe ndereko katu a'ero. Tupana'ga ji mbokarakaturame ji amombe'u katu ypy Cristo'ga pe me pe mbojikogauka ga rehe. Kiro ojipe'ga pe mbo'embo'ei ga rehe a'ero. Kiroki ġa pe mbo'e – ġa po pe mbo'e katu a'ero hamo. ¹¹ Jesus Cristo'ga jate ko nhande timombe'u ypy ojipe'ġa mbojikoguka ga rehe. Ojipe'ga rũi po nhande timombe'u ypy hamo. A'ereki Jesus Cristo'ga Tupana'ga omombe'uuka ga rehe jate ti pejiko javo.

¹² Japorame mbatera imondovo jypyva'ea rehe jara'ġa opo'ru pyryheteva'ea – kiroki ndopavi a, ndokai no. Ouro ġa opo'ru, prata. Ita'ia ġa opo'ru, ikatuheteva'ea – kiroki he'yjuhu ahe omondo itambere'ia hehe. Jara'ġa ki a'e te opo'ru opava'ea, okaiva'ea. Yva ġa opo'ru, nhungwava, pindova. ¹³ Ikairame ġanembiaapoagwera jukwaha reki ndapyryviva'ea. A'ereki tata ombokai pa ndapyryviva'ea ġa hugwi. Jukwaha pyryheteva'ea no. A'ereki tata omboukwaha pyryva'ea nhimomiranama imbokaipave'ymame.

Na jitehe jara'ġa pe mbo'e katu Jesus'ga rehe. Jara'ġa napembo'ekatui ga rehe. Jesus Cristo'ga rurame po ti jukwahavamo ġanemimbo'ea nehẽ, ġanemimbo'ekatua. Jukwaha po ti ġanemimbo'ekatue'yma nehẽ nohõ. Penembikwahava repiagame po ti Tupana'ga

ikwahavi ja'javo pembo'ehara'ğa pe nehë. ¹⁴ Po ti pe ikwahahetei Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei pembo'ehara'ğa pe nehë pembo'e katu pe ға javo ға pe. ¹⁵ Po ti pe ndapekwahavi Jesus'ga mombe'ua, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi pembo'ehara'ğa pe nehë napembo'ekatujuhu pe ға javo ға pe. Oho po ti ға yvagi pe nehë novia ojikoga ғwaramo Jesus'ga rehe. Emo po ti Tupana'ga e'i ға pe: “Napembojikohetei pe ға Cristo'ga rehe,” e po ti ga ға pe nehë.

¹⁶ Pe ko Tupana'ga ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri. Pekwaha po pe a'ea hamo. ¹⁷ Po ға imbote'varuhui pe me, a'ero po ti Tupana'ga imbote'varuhui ға pe nehë. A'ereki pe garuhava pyryheteve'ea.

¹⁸ Tapenhimoandyandi ti. Po pepyteripeve'ga e'i tehe ojive: “Yvyakotyve'ğa ndeaporoğita rupi ji akwaha hete.” Topohi ti ga ғandeporoğita hugwi. Toko ti ga Tupana'ga reaporoğita rupi. Ga rekorame Tupana'ga reaporoğita rupi po ti ға ei ga pe ndokwahavihu ga javo novia. Emo po ti ga okwaha hete tuhë nehë. Tapenhimoandyandi ti a'ea rehe a'ero.

¹⁹ Yvyakotyve'ğa e'i tehe ojipyteripeve'ğa pe: “Gweaporoğita katu hete ға ikwahava.” Tupana'ga ki a'e te e'i ға pe: “Gweaporoğita tehe reki ға. A'ereki ға ndokwahavihu,” ei ga. Igwete garembikwatijarukara i'ei no:

“Gweaporoğita kwaha ға ojipe'ğa moandyandyita.

Emo Tupana'ga okwaha ға mombiga ға ndeaporoğitate'varuhurame,” ei ikwatijara.

²⁰ Iru'ia ikwatijara i'ei no:

“Nhandepojykaharete'ga e'i:

‘Heaporoğita tehe ға

– kiroki ға e'i tehe ojive

orokwaha hete ore javo,’ ei ga,” ei ikwatijara.

²¹ Tapembohetei ojipe'ga ji ko ndereheva'ero javo ga pe. Pehe reki pereko pa. Ore nhaporemoko pendeheva'ero pepokohavamo. ²² A'ereki jiji pe poko. Apolo'ga pe poko. Pedro'ga pe poko. Yvya ko pendepykavamo. Pemanoe'yma ko pendepykavamo. Pemanoa ko pendepykavamo. Aғwamova'ea pendepykavamo. Aerëva'ea pendepykavamo. A'ereki pe pereko pa a'ea pejipokohavamo. ²³ A'erorame tehe pe pepoko Cristo'ga gareheva'ero. Cristo'ga ko opoko Tupana'ga gareheva'ero.

4

Cristo'ga moirūharava'ea poravykya

¹ Nahā po pe ei ore mombe'gwovo a'ero hamo: “Ğa ko Cristo'ga remimbotari-mova'eareheva'ero oko ga pokoga,” pe'ji po pe hamo. “Tupana'ga nhande mbo'euka ға pe aherembikwahavipyre'yma rehe tokwaha ti ға kiro javo. Nahā ga nhimoirūukari ға pe.” A'ea po pe ei ore mombe'gwovo hamo. ² Huvihava'ğa e'i omoirūhara'ğa pe jipi: “Peporavyky katu ti ji ve a'ero pejikovo nhinhi'iğa rupi,” ei ға ға pe. ³ Jesus Cristo'ga e'i jiporavykya pe a'ero. Pe erame jupe ji ndahaykai reki. Ji ndahaykai ojipe'ğa erame jiporavykya pe no. Jiji vehevi nda'ei jupe. ⁴ Jipoyja hete ji jivytyteri pe. A'ereki ji aporavyky katu Cristo'ga pe jirekote'varuhue'yma. Ji ero ғwaramo rūi reki jukwahavamo jiporavykypyryva. Nhandepojykaharete'ga po ti e'i jupe nehë Jesus Cristo'ga.

⁵ Nurā ji ei pe me: Tape'ei ti penhinonde ojipe'ğa poravykya pe. Cristo'ga urame po ti hepiukari nhande ve onhimiva'ea nehë – kiroki nhande ndikwahavi ve. Okwahavuka pa po ti ga nhandereaporoğita nehë. Nhande poravykykaturame nhandekovo katu po ti Tupana'ga nhande mbohetei a'ea rupi nehë.

⁶ Nhiirū, imombe'upavame a'ea pe me ji nhimombe'ui pe ndepyga. Apolo'ga ji amombe'u ko no. Pe me ji imombe'ui orerekoagwera tapenhimbo'e ti pejikovo ikwatijara rehe jate nehë. Tapembohetei ti ojipe'ğa gareheva'ero ko ji javo. “Ji ndakoi ojipe'ga rehe,” tape'jiuhui ti. ⁷ Tapenhimbohetei no ji ko ға hohe javo. A'ereki ojo'jajo'java'ero pe peko. Tupana'ga remimondotehea reki pe pereko. Gaha omondo pe me. Nurā pe herekoi. Tapenhimbohetei ti a'ero. A'ereki peapoa ko Tupana'ga remimondoa.

⁸ Perekopavipe pe Tupana'ga remimondotehea naerū? Ndaperekopavi tuhē reki pe a'ea. Pe teheuhu peko huvihavamo naerū ore rekoe'ymame nahā naerū? Po pyry pe ndekoi huvihavamo novīa ore ti toroko huvihavamo pe pavēi novīa. ⁹ Emo Tupana'ga po e'i ore ve ovuhu: “Nhimoirūhara'ģa ko koji'i toko tehe ojipe'ģa hohe pa,” e po ga ore ve. Ore po ģa ja – kiroki ģa pe ģa e'i tijukauka ģa ojipe'ģa ndovaki javo, a'e ji. A'ereki ģa nhaporemō ore repiaguhu ģa ko mbipehu javo ore ve. Yvyakotyve'ģa e'i a'ea ore ve yvagipeve'ģa pavēi. ¹⁰ Ore Cristo'gareheva'ero ģwaramo ģa ei ore ve: “Ndapekwahavihu pe,” ei ģa ore ve. Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Cristo'gareheva'ero ore orokwaha hete.” Ore ve ģa ei: “Ndapepopoakarihu pe.” Pe ki a'e te pe'ji tehe pejive: “Orepopoaka hete ore ojipe'ģa mondovo.” Pe ndehe ģa ndekoi pe mboheteheateavo jipi. Ore rehe ki a'e te ģa ndekoi tuhē.

¹¹ Oreyt'a ore jipi. Oreygwei ore nohō. Ndorogwerekoi ore tapy'ynhapira. Ore nupanupā ģa ore rerekote'varuhuavo. Oropytaahi'vii'viuhu ore jipi. Nahanahā ore rekoi kiromo jate. ¹² Oroporavyky hete ore oropokapavamo toropyhy ti mbatera orojive javo. Ґa ete'varuhurame ore ve ore ei reki: “Tupana'ga ti tomomyry pe me.” Ґa imbohahyukarame ore ve ore nhimomiranami reki. ¹³ Ґa ore mbotegweterame ore nhi'iģatui reki ģa pe. Aģwamo vehevi ore mbatera ratykwera'java'ea aheremimombora'java'ea ģa pe – kiroki ģa ndojikogi Cristo'ga rehe.

¹⁴ Kiro ji ikwatijarukari pe me. Emo ji nda'ei tipoyjayjaryme ti ģa javo pe me. Tambo'e ti ģa javo ji ei pe me jira'yra'java'ea pe. A'ereki ji opoarō hete. ¹⁵ Po pembo'ehara'ģa he'yjuhu hete novīa, po ģa dez mil novīa. Emo ojipeji reki jihi jate ako penduva'java'ero pe nderekovo katu. Ojipe'ģa omombe'u Jesus Cristo'ga kiro pe me. Jihi ki a'e te pe mbojikogypy ga rehe pyryva'ea mombe'gwovo pe me ikwehe. ¹⁶ Nurā ji ehetei pe me: Ji rupi ti peho pejikokatuavo. ¹⁷ A'ero ji Timóteo'ga mondoi kiro pe pyri. Ga ko jira'yra'java'ea ji ve. A'ereki jihi ga mbojiko Cristo'ga rehe. Ako hete ji ga rehe. Ga rehe ji jikogi no. Igwete ji Timóteo'ga mondoi pe pyri tokwahavukara'ja ti ga pe me jirekoagwama ji jikoty'aramē Cristo'ga pavēi. A'ea rehe ji Cristo'gareheve'ģa mbo'embo'ei jipi no jihorame ģagwyri pe nhaporemō.

¹⁸ Jararamo pepyteripeve'ģa nhimbohetehehe kiro Paulo'ga po ti nduri nhande pyri nehē javo tehe ji ve novīa. ¹⁹ Emo Tupana'ga ipotarame po ti kotihī ji hoi pe pyri nehē. Tihepia ti ģa herekorame Tupana'ga popoakara a'ero, a'e ji. A'ea ji takwaha. Ґanhi'iģa jate rūi ji takwaha ģa nhimboheteheherame. ²⁰ A'ereki Tupana'gareheva'ero nhande nianhi'iteheuhui. A'ero koi nhande rekokatui Tupana'ga popoakara pyvō. ²¹ Marā po ti ji rurame pe pyri a'ero nehē? Pe pohire'ymame pendekoagwera hugwi po ti ji nhi'iģahyi pe me imbohahyuka nehē. Pe pohirame jugwi po ti ji rekoi pe ndehe pe nderekonhyromo nehē jirurame pe pyri nehē. Marāva'ea po pe pepota naerū?

5

Ndoakwahavihu ahe

¹ Kiro ji ei pe me: Omombe'u ģa ji ve pepyteripeve'ga. “Ndoakwahavihu ga okovo,” ei ģa ga mombe'gwovo. A'ereki ga gwereko gwuva'ga rembirekohēa. Ite'varuhu hete a, xa'e pa nhande jupe. Tupana'gareheve'ģarūive'ģa vehevi e'i ite'varuhu nanongara pe no. ² Penhimboheteuhu pe naerū oroko katu pa ore javo tehe naerū? Ndapevy'arihu hete po pe ga rehe hamo. Pepe'a ti ga pejiptytera hugwi ga mondovo pejatykarame jipi Tupana'ga mboheteavo. ³⁻⁴ Jira'oa ko irupe pe hugwi kiro novīa. Emo ji amondo jireaporoģita imongovo pe pyri. Ji ndakoi pe pyri novīa. Emo ji a'e jipe akoja'ga pe. “Jesus'ga nhandepojoykaharete'ga e'i nde ve: ‘Nde ereko te'varuhu,’ ei ga nde ve,” a'e ji ga pe a'ero. Pejatykarame po ti ji imondoi jireaporoģita pe pyri nehē. Jesus'ga popoakara po ti pe nderekoi nehē no. ⁵ Pejatykarame ti pekwava'ē akoja'ga Satanás'ga pe tombotegwete ti ga gara'oa nehē. Jesus'ga ti togweroho gara'uva yvagi pe a'ero nehē ura'javame nehē.

⁶ Ndapyryvi reki pe nhimboheterame oroko katu pa ore javo tehe. Nhande japorame pāo xunhiete'i nhande imondoi imbovuhava hu'uma pype. A'ero ivuvuvuvupavi upa.

Na jitehe ojipejive'ga okote'varuhuve'ga pytarame pepyteri pe, a'ero ojupi pavēi po ga pe mondoi nehē pe mongote'varuhuuka. Ndapekwahavi pe a'ea naerū? ⁷ Páscoa rupi judeus'ğa imombopavi imbovuhava ymyava'ea pão reheve tipyahu ti hu'uma a'ero javo – kiroki hu'uma ndogwerekoi imbovuhava. Na jitehe pe pohipavi ymyava'ea hugwi pejikote'varuhua hugwi ikwehe tipyahu ti nhandereaporoğita a'ero javo. A'ereki na tuhē pe pendeaporoğita pyahu pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. A'ereki Cristo'ga omano nhanderekote'varuhua momboa. Pepohi pa ti pejikote'varuhua hugwi a'ero. Ymya judeusva'ea ijukai cordeiros hako tomanoyme ti nhandera'yrypy'ğa javo hako. Ağwamo ġa Jesus'ga jukaukari raikwehe. Jesus'ga omano nhande repyga tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype omanorame javo. ⁸ Nurã ti xako katu jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Tiandereaporoğita katu ti nhandekovo. Xanhi'ĩ ti a'itituhēva'ea rehe.

⁹ Akwatijaruka ji imondovouka pe me ikwehe. Ikwatijarukarame ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe ġa akwahave'yruhame nehē,” a'e ji pe moğitavo ikwehe. ¹⁰ Ji nda'ei ġa pe – kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe. Nanongara'ğa ko ndoakwahavihu. Ğa opotarahivuhu mbatera jipi. Omiomi ġa ojipe'ğa mbatera ġa hugwi. Oko hete ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Nanongara'ğa pe rui ji ei pe me: “Tapejihe'ari ti ġa ndehe.” A'ereki yvya koty pejikoro ġwaramo pe pejihe'a tuhē ġa ndehe jipi. ¹¹ Ji ikwatijarame pe me kiro ġa pe ji ei – kiroki ġa e'i ojive novia: “Ji ko peirua. Jesus'gareheva'ero ko ji,” ei ġa javo novia. Emo ġa ndoakwahavihu. Jara'ğa opotarahivuhu mbatera. Jara'ğa oko hete ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Jara'ğa e'i te'varuhu ojipe'ğa pe. Jara'ğa ko heagwryvuhu. Jara'ğa omiomi ojipe'ğa mbatera. Nanongara'ğa erame ji ko Jesus'gareheva'ero javo novia, tapejihe'ari ti ġa ndehe. Tape'ui jitehe ti ġa pavēi.

¹²⁻¹³ Kiroki ġa ndojikogi Jesus'ga rehe – ġa pe ji nda'ei peko te'varuhu pe javo. Tupana'ga gwe ti e'i ġa pe nehē. Ğa pe ki a'e te – kiroki ġa ojatyka pe pavēi Tupana'ga mboheteavo – ġa pe po pe ei hamo ġa ndekote'varuhurame. Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no: “Pemombo ti okote'varuhuve'ga pejipytera hugwi,” e'i.

6

Pemohiğatu ti ojohupe

¹ Penhoirũ ko pe Jesus'gareheva'ero. Nurã ji ei pe me: Pejogwayvarame ti tapejogwerohoi juizes'ğa pyri – kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe. Tapejogwerohoi ti nanongara'ğa pyri tomohiğatu ti ġa nhande ve javo. Jesus'gareheve'ğa jate ti tomohiğatu pe me. ² Tupana'gareheva'ero po ti pe epe'ei imohiğatuavo Tupana'ga rembiapo'ğa pe nehē. Cristo'ga rura'javame po ti pe ei ġa pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? Po ti pe imohiğatui ja'javo ġa pe nhaporemonehē, marã po pe ndapehekatui imohiğatuavo nonhimimiva'ea ojohupe naerũ? ³ Xa'e po ti nhande imohiğatuavo yvagipeve'ğa pe nehē no Tupana'gapyrive'ğa pe. Ndapekwahavi pe a'ea? Po ti nhande ei ġa pe vehevi nehē, yvyakotyva'ea pe kaitu po nhande imohiğatui kiro hamo. ⁴ Pe jogwayvarame mbatera rehe tapejogwerohoi ti ġa pyri a'ero – kiroki ġa pe Jesus'gareheve'ğa e'i ndapyryvi ġa javo. Nanongara'ğa pyri tapejogwerohoi a'ero nehē tomohiğatu ti ġa nhande ve javo. ⁵ A'e ji kiro pe me tapepoyjayjari ti pejikovo. Ndogwerekoi'i'ikwahapyra'ga pepyteri pe naerũ te'i ti ga peirũ'ğa ndeaporoğita pe ġa ndayvarame naerũ? ⁶ Nurã pe peirũ'ğa nderohoi juizes'ğa pyri Jesus'gareheve'ğarũive'ğa pyri naerũ te'i ti ġa nhandereaporoğita pe javo. Na rui po pe ndekoi hamo.

⁷ Ndapyryvi tuhē pe me pejogwerohohava juizes'ğa pyri pejogwayvaro ġwaramo. Peirũ'ğa ndekote'varuhurame pe me nandejate a'ero. Ğa imimame pembatera pe hugwi tapejipygi ti ġa ndehe. ⁸ Pehe reki peko te'varuhu ġa pe a. Pemi reki pe ġambatera ġa hugwi – kiroki ġa peirũ'ğa vehevi Jesus'gareheve'ğa.

⁹ Okote'varuhuve'ğa po ti nduvi Tupana'ga pyri yvagi pe nehē. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? Tapenhimoandyandyi ti. Kiroki ġa ndoakwahavihu – nduvi po ti ġa

Tupana'ga pyri nehẽ. Kiroki ġa oko hete ha'angava rehe imboheteavo – nduvi po ti ġa ga pyri nehẽ no. Kiroki ġa gwereko ojipe'ġa nembireko'ġa – nduvi nehẽ no. Kiroki ġa ojogwereco akwaimbae'ġa memenhuhũ – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri na jitehe nehẽ no. ¹⁰ Iporomive'ġa po ti nduvi pevo nehẽ no. Kiroki ġa opotarahivuhu mbatera na jitehe no. Heagwryve'ġa po ti nduvi nehẽ no. Ġahã no – kiroki ġa e'i te'varuhu ojipe'ġa pe. Kiroki ġa onupahũ ojipe'ġa herua mbatera ġa hugwi – nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri yvagi pe nehẽ no. ¹¹ Na jitehe ko pe jararamo ikwehe novã. Emo Jesus Cristo'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi pe mo'emo'eamo pe mombyryva Tupana'ga ra'uva pavẽi ikwehe. Tupana'ga nhande timbohete jipi.

Penda'oa ko Cristo'ga apoa kiro

¹² Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo ji ndajikwakuvi. A'ero ji rekoi nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe novã. Ji na jitehe ndajikwakuvi novã. Emo jara aheremimbotarimova'ea ndapyryvi reki ahe ve. A'ereki a'ea ahe pojyka. Nurã ji ndakopavi nhinhimimbotarimova'ea rehe tajipiro'y ti nanongara hugwi – kiroki ahe pojyka, a'e ji pe me. ¹³ Pe'ji po pe no: “Tupana'ga oapo mbiara a'ea ti toho ġandevoga pype javo. Ga oapo nhanderevega no a'ea pype ti mbiara toho javo,” pe'ji po pe. A'ero pe etehei: “Na jitehe Tupana'ga oapo nhandera'oa tojogwerekoreko ti ġa akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa pavẽi javo,” pe'ji tehe pe. “Nurã ko pyry nhande ġa nderekohetei. Tireko ti ojipe'ġa nembireko'ġa no,” pe'ji tehe pe. Nanongara rehe ti tapekoi, a'e ji pe me. Tupana'ga oapo tuhẽ nhanderevega mbiara reheve. Emo po ti ga omomba memei nehẽ no. Tupana'ga ndoapoi nhandera'oa kia pyvõ ti ġa togwereco ġa javo. Oapo ga nhandera'oa nhandereaporoġita reheve a'ea pyvõ ti ġa tombohete Jesus Cristo'ga javo. Ga ko nhandepojykaharete'ga. Gaha ti topojyka nhandera'oa nhandereaporoġita reheve. ¹⁴ Tupana'ga ombogwera nhandepojykaharete'ga gamanoa hugwi ikwehe. Aerẽ po ti ga nhande mbogweravi jitehe nehẽ opopoakara pyvõ nehẽ no.

¹⁵ Cristo'gareheva'ero pe pejikoty'a ga pavẽi. A'ero penda'oa ko Cristo'ga apoa. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? Tapereko ti ġa'upahara'ġa a'ero. Maranuhũrame po pe imondouhui penda'oa Cristo'ga apoa ġa'upahara'ġa pe ġa nderekovouka jupe naerũ? Taperekoukari ti ġa peja'oa pe, a'e ji. ¹⁶ Ga ġa'upaharahẽa rerekorame ġa jikoty'ari ojipejiva'ea'java'ero. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahẽa pavẽi,” e'i ikwatijara.

¹⁷ Emo nhanderekorame Cristo'ga pavẽi nhande xajikoty'a ojipejiva'ea'java'ero gara'uva pavẽi.

¹⁸ Taperekouhui tuhẽ ti ġa a'ero. Ġa nderekouhrame ġa imbote'varuhui gwa'oa pe. Ojipea ġandekote'varuhua ko na rũi ġa pe. ¹⁹ Penda'oa ko Tupana'ga ra'uva ruhava. A'ereki gara'uva oko pe pyri jipi. Ndapekwahavi pe a'ea naerũ? Tupana'ga omondo gwa'uva, pe imbuhuri pejipyri. Penda'oa ko peapoa rũi a'ero. Penda'oa ko Tupana'ga apoa. ²⁰ A'ereki ga Cristo'ga momanouka pe mbopiro'yavo pendekote'varuhua hugwi tapojyka ti ġa jijive javo. Nurã ti peko katu Tupana'ga mboheteavo.

7

Cristo'gareheve'ġa nembirekoa

¹ Pekwatija pe mbatera imbuhuruka ji ve ikwehe. Takwahavuka ti ji kiro pe me a'ero imombe'ukatuavo ikwatija imondovouka pe me.

Pyry tuhẽ akwaimbae'ġa pe kunhangwera'ġa nderekoe'ymame novã. ² Emo jara'ġa ojipe'ġa nembireko'ġa potarahivuhu ġa nderekovo. Nurã ji ei reki pe me: Tahembireko po akwaimbae'ġa kunhangwera'ġa pavẽi a'ero, a'e ji. A'ero po ġa ġwembireko'ġa jate gwereko hamo.

³ Ğwembirekorame nahã po ğa toko a'ero hamo. Hẽa ğwembireko'ga potarame togwereco po ga hẽa hamo. Na jitehe ga ğwembirekohẽa potarame po hẽa togwereco ga hamo. ⁴ Ğwembirekorame po hẽa ga rerekoi okovo garemimbotarimova'ea rehe hamo. Na jitehe po ga hẽa rerekoi okovo hẽaremimbotarimova'ea rehe hamo. Tokoyme ti ğa ğwemimbotarimova'ea rehe jate. ⁵ Hembirekove'ğa ti te'iyme ojohupe a'ero ndorogwerekoi ji nde kiro javo. Emo ojipea ji amombe'u kiro pe me. Po ti pe pe'e na'ẽ ojohupe: “Xanhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe. Nurã xajogwerecoyme kiro.” Pe erame a'ea, a'ea rupi jate ko pyry pejogwerekoe'yama. A'ereki ojikwe pe pe'e na'ẽ: “Ndiajogwerekoi kiro xanhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe javo,” pe'e na'ẽ pe ojohupe. Tapekombegwei ti pejogwerecoa'java, a'e ji pe me. Pe ndekombegwerame po ti Satanás'ga ei pe me nehẽ: “Pereko ti ojipe'ğa a'ero,” e po ti ga pe me nehẽ. Penhimomiraname'ymame po ti kotihĩ pe ojipe'ğa potarahivuhui a'ero Satanás'ga nhi'iğa rupi pejikovo nehẽ. Nurã ji ei pe me: Tapekombegwei ti penhimbirekoa'java a'ero.

⁶ Ji nda'ei reki kiro: Ahe nhaporemõ ti tahembireko a'ero. Nahã ji ei: Ahe hembirekopotarame ti pyry ahe rembirekoro a'ero nehẽ. ⁷ Ji ve reki koji'i pyry ji javijitehe ğa nahembirekoi ğa potare'yama. Emo Tupana'ga nhande mbokarakatu pa. Jara'ğa Tupana'ga ğa mbokarakatu toko katu ti ğa ğwembirekoe'yama javo. Jara'ğa ga ğa mbokarakatu tahembireko katu ti ğa javo.

⁸ Kiro ji ei a'ero hembirekoe'ỹve'ğa pe aherembirekokwera'ğa pe no. Pyry ğa pe ğa ndekorame ğwembirekoe'ymamo ji javijitehe. ⁹ Emo ğa nhimomiraname'ymame ğa potarahivuhuavo tahembireko ti ğa ğa pavẽi a'ero. A'ereki nanongara'ğa ğwembirekoe'ymame ğa potarahivuhuhetei novĩa. Koji'i pyry nanongara'ğa nembirekoro a'ero.

¹⁰ Kiro ji ei hembirekove'ğa pe kunhangwera'ğa pe topohiryme ti ğa ğwembireko'ğa hugwi. A'ea ko nhinhi'iğa jate rõi. A'ea ko nhandepojykaharete'ga ei ğa pe no. ¹¹ Kunhangwera'ğa pohirame ğwembireko'ğa hugwi ji ei ğa pe togwerekokatua'ja ti ğa ğwembireko'ğa jitehe. Ğwembireko'ğa nderekoa'jave'ymame tahembirekoyme ti ğa ojipe'ğa pavẽi. Akwaimbae'ğa pe ji ei no topohiryme ti ğa ğwembireko'ğa hugwi, a'e ji nhandepojykaharete'ga nhi'iğa mombe'gwovo.

¹² Jara'ğa pe ji ei kiro. Tupana'ga nhi'iğa ji namombe'ui kiro ğa pe. Jihi a'e ğa pe. Po Cristo'gareheve'ga rembirekohẽa ndojikogi Cristo'ga rehe. Po hẽa pohipotare'ymame ga hugwi topohiryme ti ga hẽa hugwi a'ero. ¹³ Na jitehe ji ei no: Po Cristo'garehevehẽa rembireko'ga ndojikogi Cristo'ga rehe. Po ga pohipotare'ymame hẽa hugwi topohiryme ti hẽa ga hugwi a'ero. ¹⁴ A'ereki ga Tupana'gareheve'ğa'jave'ga ga rekoro ğwaramo ğwembirekohẽa pavẽi Cristo'garehevehẽa pavẽi. Na jitehe kiroki hẽa ndojikogi Cristo'ga rehe – hẽa ko Tupana'gareheve'ğa'javehẽa hẽa rekoro ğwaramo ğwembireko'ga pavẽi Cristo'gareheve'ga pavẽi. Po na rõi hamo, a'ero po ğanda'yra'ğa Tupana'gareheve'ğarũive'ğa ja hamo. Ğanda'yra'ğa ko Tupana'gareheve'ğa'jave'ğa tuhẽ reki.

¹⁵ Tupana'ga e'i ojiheve'ğa pe nhaporemõ: “Pejogwereco katu ti,” ei ga. Kiroki ğa ndojikogi Cristo'ga rehe – ğa pohipotarame ğwembireko'ğa hugwi Cristo'gareheve'ğa hugwi, na ğa pohiri ğa hugwi a'ero. Naname ko Cristo'gareheve'ğa piro'yro ğa hugwi a'ero. ¹⁶ A'e reki ji kunhangwera'ğa pe: Mara'ngu po ti nde enhimbireko'ga mbojikoguka Cristo'ga rehe nehẽ? Igwete ji ei akwaimbae'ğa pe: Mara'ngu po ti nde enhimbirekohẽa mbojikoguka Cristo'ga rehe jitehe nehẽ no?

Nahã ti peko Tupana'ga remimo'ẽa rupi

¹⁷ Po nahã pendekoagwera Tupana'ga pe mo'ẽrame ojive ikwehe nahã jitehe ti peko a'ero kiro. A'ereki nahã nhandepojykaharete'ga pe mongo pe mbokarakatuavo. A'ea ji ei pe me. A'ea jitehe ji ei Cristo'gareheve'ğa pe nhaporemõ jhorame Tupana'ga mbohetehava pype ğa mbo'embo'erame jipi. ¹⁸ Judeus'ğa okytiuka gwa'yra'ğa nakwanhapi'ria ğa pita'ngirame. Po judeusramo pe ndekoi Tupana'ga pemo'ẽrame ojive tapeavykyi ti ika'ẽagwera a'ero tiukwahavyme ti javo. Po judeus'ğarũiva'ero pe ndekoi

Tupana'ga pemo'êrame tapekytiukari ti ġa pe penhakwanhapira. ¹⁹ Na ġa ndekoi jate ojikytiukare'yname. Na jitehe na ġa ndekoi jate ojikytiukarame. A'ereki nanongara rehe rūi Tupana'ga oko. Ġa onhi'īpo'rurame a'ea rehe Tupana'ga reko.

²⁰ A'e ji pe me a'ero: Po nahā pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame nahā jitehe ti peko. ²¹ Tupana'ga pemo'êrame ojive po pe poravykytehei ojipe'ga pe pejipiro'yangave'yma penhimboporavykyve'ga hugwi. Tapevy'aruhui ti a'ea rehe. Nandejate ti peko a'ero pejiporavykyavo ga pe. A'erorame tehe ga pe mbopiro'ypotarame ojihugwi, pejirokwa ti a'ero pejiġwovo ga hugwi. ²² Kiroki ġa ndipiro'yi ojipe'ġa hugwi nhandepojoykaharete'ga omo'êrame – ġa ipiro'y reki okote'varuhua hugwi. A'ereki nhandepojoykaharete'ga ġa mbopiro'y jugwi ġa mongovo ġwemimbotarimova'ea rehe. Kiroki ġa ipiro'y ojipe'ġa hugwi Cristo'ga omo'êrame – ġa ndipiro'yi reki Cristo'ga hugwi. A'ereki ga ġa mongo ġwemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga omomanouka Cristo'ga pe ndepygga ikwehe tapojoyka ti ġa jijive javo. Peko ti garemimbotarimova'ea rehe a'ero. Tapekoi ti ojipe'ġa nemimbotarimova'ea rehe a'ero okote'varuhuve'ġa nemimbotarimova'ea rehe. ²⁴ Nhiirū, a'ea'ja ji pe me: Po nahā pe ndekoi Tupana'ga pemo'êrame ikwehe, nahā ti peko jitehe pejikoty'a Tupana'ga pavēi.

Hembirekoe'ŷve'ġa

²⁵ Ikwatijarame ji ve pe ei ikwehe: “Marā re po hembirekoe'ŷve'ġa ndekoi a'ero hamo kunhangwera'ġa?” pe'e pe ikwehe. Kiro ji imombe'ui pe me a'ero. Nhandepojoykaharete'ga nde'i reki ji ve a'ea rehe. Jihi a'e a'ero imombe'gwovo pe me. A'ereki nhandepojoykaharete'ga omombyry ji ve. Nurā po ahe ojiko ji rehe. ²⁶ A'ero ji ei kiro pe me: Mbatera rahyaġwama ġwaramo pyry akwaimbae'ġa ndekoi jitehe okoagwera rehe. ²⁷ Enhimbirekojiperame ti terei a'ero tapohi ti hēa hugwi javo. Enhimbirekoe'ymame ti terei tanhirembireko ti kiro javo. ²⁸ Emo enhimbirekorame nde nderekote'varuhui. Hembirekoe'ŷvehēa na jitehe ġwembirekorame po ti hēa ndokote'varuhui a'ero. Emo penembirekorame koji'i po ti pe ikwahavi hahya nehē pejikovo avo yvya koty nehē. Ndapotari ji hahya pe me novīa. Nurā ji ei pe me: Pyry pe napenembirekoi ġa potaruhue'yma.

²⁹ Nhiirū, nokombegwei po ti Cristo'ga ura'java mbapava koty nehē, a'e ji pe me. Nurā ji ei akwaimbae'ġa pe hembirekove'ġa pe a'ero toko po ġa hembirekoe'ŷve'ġa'java'ero hamo. A'ereki hembirekoe'ŷve'ġa ndekoi aġwamova'ea rehe. A'ereki a'ea kotihī momina. Ġa ja po hembirekove'ġa ndekoi a'ero hamo, a'e ji pe me. ³⁰ Kiroki ġa ojehe'o hete kiro – toko po ġa ojehe'oe'ŷve'ġa javijitehe hamo. Kiroki ġa ojai hete kiro – toko po ġa ijaje'ŷve'ġa javijitehe hamo. Kiroki ġa opyhypyhy mbatera kiro – toko po ġa ġa ja hamo – kiroki ġa okoe'yma mbatera rehe nhandeapoa rūi reki javo jupe. ³¹ Kiroki ġa opo'ru vvyakotyva'ea – toko po ġa ġa ja hamo – kiroki ġa ndekoi vvyakotyva'ea rehe jate. A'ereki yvya aġwamova'ea mominaġwama nhande hugwi.

³² Apota ji pepiro'ya nhaġatarahiva'ea hugwi. Akwaimbae'ġa hembirekoe'ŷve'ġa oko hete Tupana'ga rehe tonhimohē Tupana'ga ji rehe javo. ³³ Hembirekove'ġa ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohē nhirembirekohēa ji rehe javo. ³⁴ Mokōi ġa'aġatara a'ero. Oko pota ġa Tupana'ga rehe novīa. Emo ġa oko pota ġwembireko'ġa ndehe no. Nanongara ko ndapyryhetei a'ero.

Kunhangwera'ġa na jitehe hembirekoe'ŷve'ġa aherembirekokwera'ġa no. Oko hete ġa Tupana'ga rehe tako pa ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Hembirekove'ġa ki a'e te oko hete vvyakotyva'ea rehe no tonhimohē nhirembireko'ga ji rehe javo.

³⁵ A'e ji a'ea pe me topopoko ti ji javo. Ji nda'epotari pe me: “Na rūi peko. Na rūi peko.” Nda'ei ji a'ea. Toko katu ti ġa javo ji ei pe me. Peko hete ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejeaporoġitakaturu nehē, a'e ji pe me.

³⁶ Po ojipe'ga ei ġwembirekoruamahēa pe: “Xajogwerekoyme ti.” Emo po aerē ga ei ovytyeri pe: “Ndapyryvi reki a'ea hēa pe,” e po ga. “Apotarahi ji hēa no. Areko pota ji

hehã a'ero hamo,” e po ga. Tahembireko tuhê ti ga hêa pavêi a'ero ġwemimbotarimo. Ndokote'varuhui reki ga ġwembirekorame hêa pavêi.

³⁷ Ojipe'ga po e'i oyvyteri pe: “Ndarekoi tuhê ti ji nhinhimbirekoruamahêa pavêi,” e po ga. Ojipe'ġa rûi e'i ga pe. Ga tuhê e'i ojive ġwemimbotarimo. Ndopotarahivuhui po ga hêa no. Pyry po ga nahembirekoi hêa pavêi a'ero hamo. ³⁸ Nahã a'ero. Kiroki ga hembireko kunhangwerahêa pavêi – pyry tuhê ga hêa rerekoi a'ero. Kiroki ga nahembirekoi kunhangwerahêa pavêi – koji'i pyry reki garekoa a'ero.

³⁹ Hembirekovehêa po nahembirekoa'javi ojipe'ga pavêi hamo hêarembireko'ga manoe'ymame hamo. Ahe manorame hêa piro'yro ahe hugwi. A'ero po pyry hêa rembirekoro ojipe'ga pavêi ġwemimbotarimo. Jesus Cristo'gareheve'ga jate po hêa gwereko hamo. ⁴⁰ Emo koji'i hêa roryvamo ġwembirekoa'jave'ymame. Jihi reki a'e a'ea pe me. Tupana'ga ra'uva po ji mbo'e a'ea rehe no.

8

Ikwava'eġipyra ha'angava pe

¹ Tamombe'u kiro pe me mbiara ikwava'eġipyra ha'angava pe ġwemimbohetehara pe. “Mara'ngu po opyryvamo Tupana'ga pe nhande i'urame a'ea?” pe'e pe ji ve ikwatija ikwehe. Pepyteripeve'ġa e'i reki: “Nhande nhaporemotikwaha mbatera,” ei ġa. A'iti nhande tikwaha, a'e ji. Emo nhande ikwahavame mbatera xanhimbohete pota reki. Hovai jate nhanenhoarôheterame nhande nhombojikogi Cristo'ga rehe. ² Kiroki ġa e'i tehe ojive akwaha ji mbatera javo – ġa ndokwahakatui ve a'ero. ³ Hovai jate kiroki ġa oarô hete Tupana'ga – Tupana'ga okwaha hete ġa ojihe ġa ndekoheterame.

⁴ Tamombe'u kiro a'ero mbiara ikwava'eġipyra ha'angava pe. Tikwaha nhande ġanemimbohetehara. A'ea ko ha'angavatehea reki a. Tupana'ga jate oko Tupanamo. Jara ndogwerekoi. Tikwaha nhande a'ea. ⁵ Ojipe'ġa e'i: “Gwereco tupana yvagi pe yvya koty onhimongyavo yvaga jara pavêi,” ei ġa. ġa pe po gwereco a'ea. ⁶ Nhande ve ki a'e te gwereco ojipejive'ga jate Tupana'ga nhanderuvete'ga. Gaha oapopavuka mbatera hako. Ga rehe nhande reki xako ti garemimbotarimova'ea rehe javo. Ojipeji jate ko nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga. Gaha oapo pa mbatera hako. Tupana'ga oapopavuka ga pe. Gaha nhandereaporoġita mbopyahu nhande rerekovo no.

⁷ Jararamo nhande tikwaha a'ea. Jara'ġa ki a'e te ndokwahavi a'ea. A'ereki ġa ojipokwaha ha'angava mbohetea rehe Tupana'garûiva'ea mbohetea rehe ojikoga renonde Jesus'ga rehe. Aġwamo ki a'e te Jesus'gareheva'ero ġa ei ha'angavatehea jupe novia. Emo ojipokwahava ġwaramo ġa ei jitehe kiro mbiara pe ikwava'eġipyra pe: “A'ea ko Tupana'garûiva'ea apoa.” A'ero i'urame po ġa ei oyvyteri pe: “Mara'ngu po Tupana'ga nharôe'yma ahe i'urame? Anhimbote'varuhu po ji a'ea uro ġwaramo,” e po ġa oyvyteri pe. A'ereki ġa ndokwahakatui ve. ⁸ Tupana'ga nde'i nhande ve nhande i'urame. Ga nde'i jitehe nhande i'ue'ymame. A'ereki nianemombyryvi i'urame. I'ue'ymame nianembote'varuhui no. A'ea ġa ndokwahakatui ve.

⁹ A'e reki ji pe me a'ero: Tapemongote'varuhui ti ġa. Pehe pe'e: “Nanhimbote'varuhui ji i'upavame mbatera,” pe'e pe. Emo ojipe'ġa ndokwahavi ve a'ea. A'ero po ġa ei: “Cristo'gareheva'ero nhande nhimbote'varuhui nhande jupavame mbatera,” e po ġa. Tapemongote'varuhui ti ġa a'ero i'gwovouka ġa pe. ¹⁰ Po nde i'ui Tupana'garûiva'ea rongapype, a'ero po ga nde repiagi. A'ero po ga ei: “Ga okwaha hete mbatera. Igwete ga i'ui reki Tupana'garûiva'ea rupiara,” e po ga nde mombe'gwovo. “Ga javijitehe ti ta'u no,” e po ga. A'ero po ga i'ui a. Emo ga pe po ndapyryvi ga i'urame. A'ereki oyvyteri pe ga etehei: “Jesus'gareheva'ero ji nhimbote'varuhui ji i'urame Tupana'garûiva'ea rupiara,” e'i tehe ga. ¹¹ Ga ndokwahakatui ve. Nde ki a'e te erekwaha nhanerembi'ua nianhimbote'varuhui reki javo. Nerembikwahava reki ġamongote'varuhuaġwama nde i'urame ġandovaki. ¹² Ga ko neirû'ga. Ga repyga Cristo'ga omano no tamombo ti garekote'varuhua javo. Nde ereko te'varuhu enhirû'ga pe i'gwovouka ga pe pyryve'ymame ga pe. Nahã nde ereko te'varuhu Cristo'ga pe

no. ¹³ Nurã ji ei: Po ti nhirembi'ua nhiirũ'ga mongote'varuhui nehẽ, a'ero po ti ji nda'uağwami mbiara tamongote'varuhuyme ti ga jawo ġwaramo.

9

Paulova'ea onhimombe'u Jesus'ga moirũharamo

¹ Jipiro'y ko ji ojipe'ġa hugwi. Ji ko Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. A'ereki ji ahepia ga ikwehe nhandepojykaharete'ga. Ji ve ga pe mbojikoguka ojihe ikwehe. ² Ojipe'ġa po e'i ji ve Jesus'ga moirũhara'ga rũi. Pe ki a'e te pe'e ji ve Jesus'ga moirũhara'ga tuhẽ. Jukwaha reki a'ea. A'ereki pehe ko nhiremimbojikohara. A'ereki ji ve nhandepojykaharete'ga onhimoirũuka nahã pe mbojikoguka ojihe.

³ Ojipe'ġa e'i tehe ji ve: “Po Jesus'ga moirũharamo nde rekoi hamo, a'ero po na rũi nde rekoi hamo,” e'i tehe ġa ji ve. Nahã ji ei a'ero nhinhimombe'gwovo ġa pe: ⁴ Jesus'ga moirũharamo ore Jesus'ga mombe'umbe'ui ojipe'ġa pe. A'ero po pyry tuhẽ orerenduhara'ġa imbuhuri mbatera ore ve ikwepykavamo hamo novĩa. ⁵ Jesus'ga moirũharamo jara'ġa nembirekoro Jesus'gareheve'ġa pavẽi. Jesus'ga reki'yra'ġa ko na, Pedro'ga no. Ģa ġwembireko'ġa nderohorame ojupi ojipe'ġa imondo mbatera ġa pe no. Po ore rembirekoro Jesus'gareheve'ġa pavẽi hamo, a'ero po pyry ore ġa nderohoi ore rupi hamo novĩa. ⁶ Jesus'ga moirũharamo jara'ġa Jesus'ga mombe'urame ġanenduhara'ġa omondo mbatera ġa pe toporavykyyme ti ġa ojipea rehe mbatera pyhyga jawo. Ore po na jitehe no hamo jihi Barnabé'ga pavẽi. Pyry po ore ndoroporavykyi ojipea rehe mbatera pyhyga orojive hamo novĩa. A'ereki ore na jitehe Jesus'ga mombe'umbe'u ojipe'ġa pe jipi novĩa.

⁷ Soldados'ġa tavukarame ġanduvihava'ġa omondo mbatera ġa pe. Ģa ndoporavykyi ojipea rehe no tipyhy ti mbatera nhandejive jawo. Ģanduvihava'ġa omondo ġa pe. Oro itỹhara'ġa no. Ģa o'u yva'ia ġwemitymagwera oporavykyagwera rehe. Na jitehe oporavykyagwera rehe ovelhas repiakatuhara'ġa o'u ika'mbya ovelhas hugwi.

⁸ Nanongara pe nhande epavi yvyakotyva'ero. Nhande jate rũi reki xa'e. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka nanongara Moisésva'ea pe hako. ⁹ A'ea ikwatijarame Moisésva'ea ei a'ero:

“Tapembojurutyvukari yuranuhũa a'ea ipyrũpyruġame ipi'rogame japea ha'ynha hugwi.

Na i'ui oporavykyro ġwaramo,” ei ahe ikwatijarame ġwemimbo'eagwera hako.

Gara pe ikwatijara i'ei? Yuranuhũa rehe jate Tupana'ga aġataramo ikwatijarukarame naerũ? ¹⁰ Ore repyga jate rũi Tupana'ga ei naerũ? Ore repyga tuhẽ reki Tupana'ga ei ikwatijaruka hako togwereco ti ġa mbatera jawo hako. Nurã ore Jesus'ga mombe'urame po orerenduhara'ġa tombuhu mbatera ore ve hamo. Ore ko itỹhara'ġa'java'ea. Hyvykoirame ityma renonde po itỹhara'ġa ei hamo: “Aerẽ po ti ji i'ui kohoa pora nehẽ,” e po ġa hamo. Ģahã no – kiroki ġa onupanupã ipi'roga japea ha'ynha hugwi. Ipi'rogame po ġa ei aerẽ ti ta'u nehẽ jawo hamo. ¹¹ Ore na jitehe no a'ero. Ore Jesus'ga mombe'umbe'urame pe me po tiruahũ pe me pe imbuhurame mbatera ore ve naerũ? Pyry tuhẽ reki pe imbuhuri ore ve novĩa. ¹² Po pyry ojipe'ġa ei pe me mbatera rehe, ore kaitu po pyry ore ei pe me hamo novĩa.

A'erorame tehe ore ndoro'ei reki pe me pembuhu ti mbatera ore ve jawo. Po ore ei pe me mbatera rehe, a'ero po ojipe'ġa ete'varuhui ore ve ore Cristo'ga mombe'urame. “Mbatera rehe jate ġa Cristo'ga mombe'ui ore ve,” e po ġa. “Nurã ore norohendupotara'javi gamombe'ua,” e po ġa ore mombe'ute'varuhuavo. Nurã ore ndoro'ei pe me mbatera rehe jipi. Oronhimomirana ore hahyparavuhua pe orokovo jipi timombigyme ti pyryva'ea mombe'ua jawo ġwaramo.

¹³ Oro ġa – kiroki ġa oporavyky judeus'ġa jatykahavuhua pype – ġa o'u pevova'ea ojipe'ġa nembikwava'eġa jipi. Ġa inoġame mbiara ikwava'ēhava rehe tikwava'ē Tupana'ga pe javo ġa opojyka mo ojive. Pekwaha pe a'ea. ¹⁴ A'ea'java'ea pe nhandepojkaharete'ga e'i ore ve no: “Kiroki ġa omombe'u katu pyryva'ea jipi – ġanenduhara'ġa po omondo mbatera ġa pe a'ea rehe hamo,” ei ga.

¹⁵ Pyry po pe imbuhuri mbatera ji ve Jesus'ga mombe'ua rehe hamo novia. Emo ji ndapojykai mbatera pe hugwi. Ji ikwatijarukarame kiro pe me ji nda'ei: “Tapirojyka ti mbatera pe hugwi.” Ji ndapojykai tuhē reki pe hugwi. Nhimanoa ko koji'i pyry ji ve a'ea hohe. Anhimbohete ji nhirembipojykae'yma rehe. Te'iyme ti ġa ji ve a'ero: “Paulo'ga onhimbohete tehe reki. A'ereki ga opojyka mbatera ġa hugwi,” te'iyme ti ġa ji ve a'ero. ¹⁶ Emo pyryva'ea mombe'urame ji nanhimbohetei a'ea rehe jipi. A'ereki Tupana'ga ji mondouka a'ea rehe tuhē. “Emombe'u ti Jesus'ga mombe'upyryva,” ei ga ji ve ikwehe. Po ji nahendukatui Tupana'ga nhi'iġa Jesus'ga mombe'gwove'y, a'ero po ite'varuhu ji ve. ¹⁷⁻¹⁸ Po nhiremimbotarimo ji Jesus'ga mombe'umbe'ui jipi, a'ero po pyry ġa imbuhuri mbatera ji ve hamo. Po nhiremimbotarimo rūi Tupana'ga ji mondoukari ġa pyri ga mombe'gwovouka ji ve, a'ero po pyry ji ve ji ndapojykai mbatera ojipe'ġa hugwi ji Jesus'ga mombe'urame ġa pe. A'ero po ji ga mombe'ui ġa pe mbatera rehe rūi.

Paulova'ea ombojiko pota ahe Jesus'ga rehe

¹⁹ Jipiro'y ji ojipe'ġa hugwi nhaporemo novia. Emo ġandeaporoġita rupi nhaporemo ji nhimondoi reki tambojiko ti koji'ive'ġa Jesus'ga rehe javo. ²⁰ Ji Jesus'ga mombe'urame judeus'ġa pe ġandeaporoġita rupi ji hoi a'ero tambojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Jipiro'y ji Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi novia. Emo judeus'ġa a'ea ġwendu katu. A'ero ji ġa javijitehe hendukatui no tambojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. ²¹ Na jitehe Jesus'ga mombe'urame judeus'ġarūive'ġa pe ġandeaporoġita rupi ji hoi no tambojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo. Ġa ndogwerekoi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Nurā jirekorame ġapyteri pe ji ndakoi hehe no. Ji nda'ei reki: Ji ndakoi Tupana'ga nhi'iġa rehe. A'ea rūi ji a'e. A'ereki ji ako tuhē Cristo'ga nhi'iġa rupi. ²² Jirekorame ġapyteri pe – kiroki ġa ndokwahakatui ojikogame Jesus'ga rehe – ikwahakatue'yve'ġa'java'ero ji rekoji tambojiko hete ti ġa Jesus'ga rehe javo. Jihojihorame ojipe'ġa pyteri pe ġa javijitehe ji rekoji a'ero nahā ti tambojiko jara'ġa mo Jesus'ga rehe javo. ²³ Nahā ji rekorekoi ġapyteri pe a'ero tokwaha pa ti ġa Jesus'ga mombe'ua. Akwahavuka ji Jesus'ga ġa pe Tupana'ga ti tomomyry ġa pe javo. A'ereki imomyryvame ġa pe ga omomyry ji ve no.

²⁴ Penembikwahava pe kiro ji ei pe me. Ġa nhaġanhaname ji ypy ti tavahe javo, he'yjuhuve'ġa onha novia. Emo ojipejive'ga jate ga ypy ovahē. Ga pe ġa imondoi pyryva'ea a'ero ikwepykavamo. Ga javijitehe ti pejirokwa pejikokatuheteavo Tupana'ga ti tomomyry ji ve a'ero nehē javo. ²⁵ Kiroki ġa onha hete tapyhy ti pyryva'ea javo – ojikwe ġa nhaġanhahetei jipi onhimboitavo tanhaġatu kwaha ti javo. Nhande ki a'e te xako katu katu hete jipi xako katu kwaha ti javo. Kiroki ġa onha hete pyryva'ea rehe – pyrygwereuhuva'ea rehe reki ġa ndekoi novia ka'atehea apopyra rehe oakaġareheva'ea rehe. Emo a'ea kotihī opa ġa hugwi. Nhande ki a'e te pyryheteva'ea rehe nhande rekoji avuiramava'ea rehe. A'ereki nhanderuvaġwama Tupana'ga pyri namomini. ²⁶ Onhaname ġa hokatui tavahe tuhē ti javo. Na jitehe ji rekokatui tavahe tuhē ti Tupana'ga pyri javo.

Ojipe'ġa okwaokwarame ojogwehe ġa opoa mondokatui toho ti jipoa ga rehei katu javo. Na jitehe ji rekokatui taho ti Tupana'ga rehei katu javo.

²⁷ Amombe'umbe'ui ji ojipe'ġa pe jipi: “Peko katu ti Jesus'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ero po ti Tupana'ga imomyryvi pe me nehē,” a'e ji ġa pe jipi. Jihi na jitehe ako katu a'ea rehe no Tupana'ga ti tomomyry ji ve javo. Ji nanhimongoukari nhiremimbotarimova'ea rehe a'ero, te'iyme ti ga ji ve: “Namomyryva'javi reki ji nde ve.”

10

Tapembohetei Tupana'garüiva'ea

¹ Nhiirũ, tapekwahava'ja ti nhaneramonhava'ea rekoagwera Moisésva'eareheva'ea rekoagwera. Ohorame Egitopeva'ea gwyrã hugwi ahe oho pa yvaḡatiḡa gwyrã hako – kiroki yvaḡatiḡa ahererohohava hako. Oho pa katu ahe yvya pikaḡa rupi ypihua pytera rupi o'yahava. ² Ohorame yvaḡatiḡa gwyrã ahe nhimboukwahapavi Moisésva'eareheva'ero ohorame yvya pikaḡa rupi ypihua pytera rupi. ³ Ahe nhaporemõ o'u maná – a'ea Tupana'ga ombuhuruka ahe ve yvaga hugwi aherembi'uramo. ⁴ Ahe nhaporemõ o'u yhya no – kiroki Tupana'ga ombuhuruka ahe ve toy'u pa ti ḡa javo. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka yhya ahe ve itauhua hugwi. Cristo'ga pe ji ei reki ita mombegwovo. A'ereki Cristo'ga ombuhuruka yhya ahe ve ogwovo ahe rupi. ⁵ Nahã Tupana'ga imomyryhetei ahe ve novã. Emo ahe rekouhurame ite'varuhuva'ea rehe onhimongyavo ga nhimonha'ngahetei ahere'yjuhua rehe ahe apitiuka ahera'oa momboruka ongae'yi me hako.

⁶ Ahemombe'upyra nhande momoranduvi nhande moḡitavo. Ahe ja rüi ti xako a'ero. Tipotaruhuyme ti ite'varuhuva'ea. ⁷ Ahere'yjuhua ombohete ha'angava Tupana'garüiva'ea no hako. Tupana'ga rembikwatijarukara ahe mombegwovo: “O'uo'u ḡa oina toryva apovo.

A'ero ḡa pyi o'ama Tupana'garüiva'ea mboheteavo,” e'i ikwatijara ahe mombegwovo hako.

Ahe ja rüi ti xako a'ero. Timboheteyme ti ha'angava Tupana'garüiva'ea.

⁸ Ahere'yjuhua gwereko ojipeva'ea rembirekova'ea hako. Nurã ahe manoi ara rupi ve vinte e três milve'ḡa onhimongyavo. A'ereki Tupana'ga oapitiuka ahe hako. Ahe ja rüi ti xako a'ero. Tirekoyme ti ojipe'ḡa nembireko'ḡa.

⁹ Ahere'yjuhua ombokwerajahi nhandepojykaharete'ga onhiroyrõyromo jipi hako. Nurã ga mboja mondomondoi ahe ve ahe hu'uuka ahe apitiuka hako. Ahe ja rüi ti xako a'ero. Timbokwerajahivyme ti nhandepojykaharete'ga monhimonha'ngavo.

¹⁰ Ahere'yjuhua e'ie'i te'varuhu onhiroyrõyromo jipi hako. Nurã Tupana'ga ahe apitiukari ojipyrive'ga pe. Ahe ja rüi ti xako a'ero. Xa'ete'varuhuyme ti nhanenhiroyrõ'yma.

¹¹ Nahanahã ahe rekoi hako. A'ea koi ojipe'ḡa momorandu. Igwete Tupana'ga ikwatijarukari aherekoagwera mombegwovouka a'ea ti tapemoḡita javo nhande ve. Tapekote'varuhui ti a'ero. A'ereki momina ḡwerĩ yvya vyvareheva'ea reheve nhande hugwi.

¹² Tape'ei ti pejive: “Jijikohetero ḡwaramo Cristo'ga rehe po ti ji ndakote'varuhua'javi nehẽ,” tape'ei ti. Mara'ngu po ti pe kotihĩ pejikote'varuhua'java nehẽ? Penhimboko'i ti. Pejapyaka katu ti tapekote'varuhua'javyme ti a'ero. ¹³ Pekwaha pe mbatera rahya jipi. Nanongara jitehe reki ojipe'ḡa okwaha no. Emo po ti Tupana'ga oho ḡwembi'ea rupi pe pokoga jipi. Ga nomondoahivuhuukari hahyheteuhuva'ea pe me. Hahyrame pe me po ti ga pe mbopopoakari hehe nehẽ. Ga po ti pe mbo'e nehẽ nahã ti peko javo nehẽ. A'ero po ti pe nhimomiranambavi hahya pe nehẽ.

¹⁴ Nhiirũ, tapembohetei'i'i ti ha'angava Tupana'garüiva'ea. ¹⁵ Pekwaha hete pe mbatera, a'e ji pe me. Penhimombaragwaha hete ti a'itituhẽva'ea rehe a'ero kiro ji nhi'iḡame pe me. ¹⁶ Amoamome nhande i'ui vinho pão raygwe'roga reheve xajapyaka kiro Cristo'ga manoagwera rehe javo. Nhande i'urame vinho copopyeva'ea nhande ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde Cristo'ga rekoa reka'vogauka ga momanomouka ore ve,” xa'e nhande ga pe. Nhande i'urame vinho copopyeva'ea nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavẽi garekoa rerekovo. Nhande i'urame pão nhanerembihaygwe'roga nhande jogwerekoi nhanenhimbojikoty'a Cristo'ga pavẽi Cristo'ga ra'oa rerekovo. ¹⁷ Nhandere'yjuhu nhande novã. Emo nhande xajogwerekõ pa nhandejikoty'a Cristo'ga pavẽi ojipejiva'ero. A'ereki nhande nhaporemõ ti'u akoja jitehe pão ojipejiva'ea.

¹⁸ Pehepia ti judeus'ġa ndekoagwera no. Gweru ġa mbiara jipi imondovouka Tupana'ga pe ikwava'ēhava rehe. Aerē ġa i'ui mo. I'urame Tupana'gapeva'ea ġa jogwerekoi ojikoty'a Tupana'ga pavēi. ¹⁹ Oro Tupana'garūiva'eapeva'ea, marāi ji jupe a'ero? Oko tehe reki Tupana'garūiva'ea, a'e ji, ġanembikwava'eġa pavēi – kiroki ikwava'embyra Tupana'garūiva'ea pe. ²⁰ Imondorame mbatera jupe ikwava'ēhava rehe Tupana'ga pe rūi ġa imondo. Omondo ġa Diabo'gapyriva'ea pe reki anhaġa pe, a'e ji. Ndapotari ji pejikoty'ara Diabo'gapyriva'ea pavēi. ²¹ Pe'u pe copopypeva'ea nhandepojkaharete'gapeva'ea. Tape'ui po pe copopypeva'ea Diabo'gapyriva'eapeva'ea no hamo. Pe'u pe mbatera ikwava'embyra nhandepojkaharete'ga pe. Tape'ui po pe mbatera ikwava'embyra Diabo'gapyriva'ea pe no hamo. ²² I'urame a'eapeva'ea po ti nhande nhandepojkaharete'ga monhimboahivuhui nhandejive nehē. A'ero po ti ga imbohahyukari nhande ve nehē. A'ereki ga ipopoakaruhu hete nhande hohe pa.

Ji rupi jitehe ti peho, ei ahe

²³ Pe'ji po pe: “Cristo'gareheva'ero ġwaramo nhande ndikwakuva'javi. A'ero ji reki nhiremimbotarimova'ea rehe,” pe'ji po pe. Na tuhē nhande ndikwakuva'javi novīa. Emo amoamome ndapyryvi reki ojipe'ġa pe nhande rekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe. Amoamome nhanderekorame nhaneremimbotarimova'ea rehe nhande ndipokopokogi reki ojipe'ġa Cristo'gareheve'ġa. ²⁴ Nhandejive jate rūi po nhande imombyryvi hamo. Timombyry po nhande ojipe'ġa pe hamo no.

²⁵ Nahā ti peko a'ero. Pe'u pa ti mbiara ipyhygame ima'ēhai pe. Tape'ei ti ġa pe: “Pemombe'u ti ji ve. Omondo jipe ġa agwa Tupana'garūiva'ea pe ikwava'ēhava rehe inoġa? Marā a'ero?” Tape'ei ti a'ea ġa pe. Pe'u pa ti jave'yma. Tapemongotehei ti pejipy'a mbatera rehe i'gwovo a'ero. ²⁶ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Yvya ko nhandepojkaharete'ga apoa vvyakotyva'eareheva'ea nhaporemno,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

Pyry tuhē nhande i'ui garembiapoa a'ero.

²⁷ Po Cristo'gareheve'garūive'ga ei pe me: “Pejijo i'gwovo ji pyri,” e po ga. Pehopotarame ti peho ga pyri a'ero i'gwovo. Pe'u pa ti garemimbuhura. Tape'ei ti ga pe: “Marā? Eremondo jipe nde agwa Tupana'garūiva'ea pe ikwava'eġa inoġa?” Tape'ei a'ea ga pe. Pe'u pa ti imongotehee'yma pejipy'a hehe i'gwovo pa ga pyri. ²⁸ Hovai jate po ojipe'ga ei pe me: “Okwava'ē ġa agwa Tupana'garūiva'ea pe.” Po ga erame a'ea pe me tape'ui ti a'ero penhaġataruhuramo ga rehe – kiroki ga omombe'u pe me. A'ereki oyvyteri pe ga e'i jupe: “Po Cristo'gareheve'ġa ndo'ui nanongara hamo,” ei ga. ²⁹ Pe me ko pyry pe i'ui novīa. Emo ga pe ndapyryvi i'ua. Nurā tape'ui a'ero.

Pe'e po pe ji ve a'ero: “Marā naerū? Jipiro'y ji jijikwakuva hugwi i'gwovo pa mbatera. Maraname ji nda'ui naerū ġa eteherame jupe ahe ndo'ui javo?” pe'e po pe ji ve. ³⁰ “I'urame jipi ji ei Tupana'ga pe: ‘Ndepyry hete nde imbuhuruka mbatera ji ve,’ a'e ji ga pe,” pe'e po pe ji ve. “Maranuhūrame ġa ete'varuhui ji ve nhirembi'ua rehe ji ekaturame Tupana'ga pe i'gwovo naerū?” pe'e po pe ji ve.

³¹ Nahā a'ero, a'e ji. Peko katu ti mbatera urame mbatera aporame no pejikovo katu pa. A'ero po ti ojipe'ġa pe ndepiagame Tupana'ga mbohetei nehē. “Ndepyry hete nde ġa mongokatuavo,” e po ti ġa Tupana'ga pe a'ero pe mombe'gwovo nehē. ³² Peko katu ti a'ero. Tapemongote'varuhui ti judeus'ġa. Tapemongote'varuhui ti judeus'ġarūive'ġa no. Tupana'gareheve'ġa ti tapemongote'varuhui Jesus'gareheve'ġa. ³³ Ji rupi jitehe ti peko katu a'ero. Ji tamonhimohemuka pa ojipe'ġa jijihe jipi. Namombyrypotari ji jijive jate. Ġa pe nhaporemno ji imombyrypotari jipi tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo.

11

¹ Cristo'ga rupi jitehe ji hoi. Na jitehe ti peho ji rupi.

Kunhangwera'ġa ndekoa ġa jatykarama

² Pyry hete pe napemoka'nhymi jipi jirekoagwera pejipyri. Peho pe nhiremimbo'ea rupi no. A'ereki Cristo'gareheve'ğa nemimombe'ua rehe ji pe mbo'ei.

³ Takwahavuka ti a'ero pe me. Cristo'ga ko huvihava'ga akwaimbae'ğa pe. Akwaimbae'ğa ko huvihava'ğa ġwembireko'ğa pe. Tupana'ga ko huvihava'ga Cristo'ga pe. ⁴ Ndapyryvi a'ero akwaimbae'ğa nhakağahovi onhi'iğame Tupana'ga pe ġandovaki Tupana'ga mombe'urame ojipe'ğa pe no. Onhakağahovame po ġa imbote'varuhui Cristo'ga pe ga ko jiruvihava'ga rüi javo.

⁵ Emo kunhangwera'ğa nhakağahove'ymame ndapyryvi ġa nhi'iğame Tupana'ga pe ġandovaki ġa Tupana'ga mombe'urame ojipe'ğa pe no. Onhakağahove'ymame po ġa ei: “Nhirembireko'ga ko huvihava rüi ji ve,” e po ġa. Nanongara'ğa ko ġa ja – kiroki ġa, ojipe'ğa opĩ ġa'ava ġa hugwi tipoyjaryme ti ġa javo. ⁶ Onhakağahove'ymame po ġa tokyti pa o'ava a'ero hamo. Po ġa ndopotari opoyjayjare'ymamo oapina rehe, a'ero po ġa tonhakağaho hamo. Tonhakağaho po ġa onhi'iğame Tupana'ga pe ġandovaki ga mombe'urame no hamo.

⁷ Akwaimbae'ğa po nonhakağahovi hamo. A'ereki Tupana'ga oapo akwaimbae'ğa oji'java'ero. Ġandeaporoğita Tupana'ga reaporoğita ja. Kunhangwera'ğa ki a'e te ġandeaporoğita akwaimbae'ğa ndeaporoğita ja. ⁸ Tupana'ga ndoapoi reki akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea ra'oa pyvõ. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukağa pyvõ hako. ⁹ Na jitehe Tupana'ga ndoapoi akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea pe. Ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea pe topoko ti hëa ga javo hako. ¹⁰ A'ero po kunhangwera'ğa tuhë e'i onhakağahova pe hamo yvagipeve'ğa nembiepiaga ġwaramo. ¹¹ Ojikoty'aro ġwaramo nhandepojykaharete'ga pavëi ġa jikogi ojogwehe jipi kunhangwera'ğa akwaimbae'ğa pavëi. ¹² A'ereki ymya Tupana'ga oapo kunhangwerava'ea akwaimba'eva'ea nharukağa pyvõ. Nahã kunhangwerava'ea ohë akwaimba'eva'ea hugwi. Emo kiro akwaimbae'ğa o'a kunhangwera'ğa hugwi. Tupana'ga reki oapopavuka okovo.

¹³ Pehe ti penhimombaragwaha hehe. Pyry pe me kunhangwera'ğa nhi'iğame Tupana'ga pe ġandovaki ġa nhakağahove'ymame naerü? Ahã, a'e ji. ¹⁴ Pekwaha pe pejiyvyteri pe akwaimbae'ğa avukuhua ġambopoyjayjare'yma. ¹⁵ Kunhangwera'ğa avukuhua ki a'e te ġambokatua rupiara. A'ereki Tupana'ga omondo a'ea ġa pe toakağaho'i ti ġa a'ea pyvõ javo. ¹⁶ Momina nhinhi'iğa a'ea rehe a'ero. Po ojipe'ğa ji rayvapotari ġa'akağahova rehe, a'ero po ji ei ġa pe: Na tuhë ore rekoi. Nahã jara'ğa ndekoi no Cristo'gareheve'ğa ojatykarame Tupana'ga mboheteavo.

Ahe o'u ikwahava'java Cristo'ga manoagwera

¹⁷ Kiro pe mbo'erame po ti ji nopombohetei nehë. Anhi'iğahy po ti ji pe me nehë. A'ereki pe jatykarame Tupana'ga mboheteavo a'ea ko pendekokatuağwama rüi reki. Peko te'varuhu reki pe. ¹⁸ Tanhi'ĩ na'ë pe me pejogwayvara rehe a'ero. A'ereki ojipe'ğa omombe'u a'ea ji ve. “Corintopeve'ğa ojatykarame ġa jogwayvayvari jipi. Ġa ndojihe'akalui,” ei ġa pe mombe'gwovo ji ve. Arovia gwere ji ġanhi'iğa. ¹⁹ Tupana'ga po e'i a'ero: “Na ġa jogwayvari tomboukwaha ti okokatuve'ğa a'ero.” ²⁰ Pejatykarame pe ei: “Ti'u ti nhandejapyakavo nhandepojykaharete'ga rehe,” pe'e tehe pe jipi. Emo reki pe ndapekoi ga rehe pejikote'varuhuro ġwaramo i'urame. ²¹ Pejihe reki pe peko. A'ereki i'urame jararamo pe pe'u jipe ima'ëa renonde. Jara'ğa ndogwerekoi reki. Nurã ko ty'ara jara'ğa jukai. Jara'ğa ki a'e te heagwryr vinho i'uhetero ġwaramo. ²² Ndaperekoi tuhë po pe onga naerü tape'u ipype? Ndapekoa'javi po pe Tupana'gareheve'ğa ndehe naerü imbatere'ÿve'ğa mbopoyjayjare'yma naerü? Marã po ti ji a'ero pe me nehë naerü? Opombohete po ti ji a'ea rehe naerü? Nopombohetei tuhë po ti pe a'ero nehë.

²³ Amombe'u ko ji pe me nhandepojykaharete'ga remimbo'eagwera ikwehe – a'ea ga omombe'uuka ji ve. Nahã a'ero. Omanoa renonde Jesus'ga rekoi ġwemimbo'ehara'ğa pavëi ypytunimo ikwehe. Judasva'ea omondouka ġwerĩ ga guardas'ğa po pe tojuka ti ġa ga javo. A'ea renonde Jesus'ga ipyhygi pão. ²⁴ Igwete ga ei Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde imbuhua ore ve,” ei Jesus'ga javo ga pe. Igwete ga haygwe'rogwe'rogi imondovo

ġwemimbo'ehara'ġa pe. "A'ea ko jira'oa, a'e ji jupe," ei ga ġa pe. "Pe'u kiro. A'ereki jira'oa ji anhikwava'ē kiro pe ndepykaramo nhimanorame," ei ga. "Aerē ti pe'ua'jaa'ja pāo a'ero tanhimoka'nhymyme ti," ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe ikwehe.

²⁵ Na jitehe ġa i'urē mbatera Jesus'ga ipyhygi copo vinho ryrua. Igwete ga imondoi ġa pe jawo. "Pe'u kiro copopyeva'ea," ei ga. Igwete ga imombe'ui gwekoa ġa pe. "Aheka'voguka po ti ji jirekoa ġa pe jijjukauka nehē," ei ga. "Nahā po ti ji manoi yvyakotyve'ġa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea imombe'gwovo. 'Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi,' ei Tupana'ga," ei ga. "Nurā jirekoa reka'voga ġwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuvē'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nehē ġwembi'ea rupi," ei Jesus'ga ġa pe. "Pe'u ti a'ero vinho copopyeva'ea. Pe i'ua'jaa'javame ji kwahava'ja a'ero nehē," ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁶ A'ea ko Jesus'ga nhi'ġagwera ikwehe. Igwete ji ei pe me: Garura'java renonde nahā po ti pe i'ua'jaa'javi pāo copopyeva'ea reheve. I'ua nanani po ti pe ikwahavukari ojipe'ġa pe gamanoagwera nehē.

²⁷ Peko katu ti a'ero i'urame pāo copopyeva'ea reheve Cristo'ga manoagwera herekokatuavo. Kiroki ga oko te'varuhu i'gwovo – ga ombotegwete Cristo'ga ra'oa garekoa reheve, ga ombotegwete gamanoagwera a'ero. ²⁸ Nurā ti pekwaha na'ē pejeaporoġita i'ua renonde. Pendeaporoġita pyryvame ti pe'u pāo copopyeva'ea reheve herekokatuavo a'ero nehē. ²⁹⁻³⁰ Pepyteripeve'ġa ki a'e te nonhimombaragwahavi nhandepojykaharete'ga manoagwera rehe ġa i'urame pāo copopyeva'ea reheve. Nanongara'ġa pe Tupana'ga ombohahyuka a'ero. Nurā pepyteripeve'ġa tetirūaramo opopoakare'yma onhimongyavo. Jara'ġa omano no. ³¹ Po ti nhande ikwahavi nhandereaporoġitapyryva na'ē i'ua renonde, a'ero po ti ga nombohahyukari nhande ve nehē. ³² Imbohahyukarame nhande ve ga nhande mbo'ei nhanderekote'varuhua rehe tomombi ti ġa a'ea jawo. Ga nhande mbo'ei te'iyme ti ga nhanderekote'varuhua pe o'erame oarōe'ŷve'ġa pe nehē ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

³³ Nhiirū, pejatykarame i'gwovo Cristo'ga manoagwera kwahava'java tape'una'ēi ti a'ero. Pe'ji ti pejohupe: "Na ti ġa ndupavi na'ē," pe'ji ti. ³⁴ Tape'una'ēi ti mbatera Tupana'ga ti tombohahyukaryme pe me. Po ti ty'ara jara'ġa jukahetei, a'ero po ti ġa ġwonga pe na'ē i'ui mo hamo.

Jihorame pe pyri po ti ji pe mbo'ei jara rehe pe nderekovo nehē.

12

Tupana'ga ra'uva ahe mbokarakatu

¹ Nhiirū, tamombe'u ti kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbuhura Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki a'ea rehe pe ikwatijari ji ve ikwehe. A'ea ji tamombe'u katu kiro pe me tapekwaha hete ti jawo. ² Pekkaha pe pejikoagwera. Pe ndapejikogi Cristo'ga rehe ikwehe. Nurā ġa pe mbopogwepogweuhui ġwemimbotarimova'ea rupi imboheteuka pe me ha'angava Tupana'garūiva'ea okojirūiva'ea. ³ A'ero ji takwahavuka kiro pe me Tupana'ga ra'uva remimbo'ea. Tupana'ga ra'uva ombo'erame ġa nombotegwetei Jesus'ga a'ero. Tupana'ga ra'uva ombo'erame jate reki ġa ei: "Jesus'ga ko orepojykaharetero oko," ei ġa.

⁴ Tupana'ga ra'uva ombuhu paravuhu nhandekarakatua. Gara'uva jitehe reki ombuhu pa nhande ve nhande nanenani. ⁵ Nhandeporavykya ojoatyatyvi ojohugwi novīa. Emo Jesus'ga pe jitehe nhande xaporavyky nhandekovo. ⁶ Nhandekarakatua ojoatyatyvi ojohugwi novīa. Emo Tupana'ga jitehe nhande mbokarakatu pa nhande rerekovo.

⁷ Tupana'ga gwepiuka gwa'uva remimbuhura nhande nanenani topoko pa ti ġa ojipe'ġa jawo. ⁸ Nahā Tupana'ga ra'uva nhande mbokarakatu pa. Ojipe'ga pe gara'uva omombe'uuka Tupana'ga rembikwahava. Tupana'ga ra'uva jitehe ombo'euka ojipe'ga pe a'itituhēva'ea kwahava rehe. ⁹ Gara'uva jitehe ombojiko hete ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ea jitehe omombiguka ojipe'ga pe ġatetirūa ġa hugwi. ¹⁰ A'ea jitehe oapouka ahemonhimomby'ava'ea ojipe'ga pe. Ojipe'ga pe a'ea omombe'uuka Tupana'ga

nhi'iğa. Tupana'ga ra'uva omombaragwahavuka ojipe'ga pe ġwemimbokarakatua. A'ero ga ikwahavi jawo Tupana'ga ra'uva ġa mbokarakaturame. Ga ikwahavi jawo Tupana'ga ra'ubarūiva'ea ġa mbokarakaturame. Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ga monhi'iparavuhavuo. A'ero ko ganhi'iğa vvyakotyve'ğa nembikwahave'ŷva'ea. Ojipe'ga pe Tupana'ga ra'uva okwahavuka akoja'ga nhi'iğa imombe'ukatuavouka nhanerembikwahave'ŷva'ea tokwaha pa ti ġa jawo. ¹¹ Tupana'ga ra'uva jitehe ombokarakatu pa ġa a'ero. A'ea jate ombokarakatu paravuhu ġa nağanani ġwemimbotarimo okovo.

He'yi nhandera'oareheva'ea

¹² Ta'e ti kiro nhandera'oa'java'ea mombe'gwovo. Ojipeji ahera'oa rekoi novĩa. Emo ahera'oa gwereko he'yiva'ea ojihe: ahetĩa, ahepoti'a, ahepy'a no. Ahera'oareheva'ea nhaporemō ojihe'a reki ojogwehe onhimongovo ojipejiva'ero ahera'oro. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhanenhimongyavo novĩa. Emo nhande nhaporemō xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavēi. ¹³ A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mongo pa ojipejiva'ea'java'ero. Nhande xako paravuhu novĩa. Jara'ğa ko judeusramo, jara'ğa judeus'ğarūiva'ero. Jara'ğa oporavyky tehe ojipe'ğa pe opiro'ye'yma ġa hugwi. Jara'ğa oporavyky opiro'yro ojipe'ğa hugwi. Nhande pyri nhaporemō ko Tupana'ga ombuhu gwa'uva jitehe.

¹⁴ Pehepia ahera'oa a'ero. Ojipejiva'ea jate rūi ahera'oareheva'ea. He'yiva'ea reki ahera'oa gwereko ojihe. ¹⁵ Po ahepya ei: “Ji ko ahepoa rūi. Ji ahera'oareheva'ea rūi reki a'ero.” Ahepya erame a'ea po i'etehei ikwahave'yma jawo. A'ereki ahepya ko ahera'oareheva'ero tuhē reki oko. ¹⁶ Po ahapyakwara ei: “Ji ko aherekwara rūi. Ji ahera'oareheva'ea rūi reki a'ero.” Ahapyakwara erame a'ea po i'etehei. A'ereki ahapyakwara ko ahera'oareheva'ero tuhē reki oko. Na jitehe nhande re'yiro Cristo'gareheva'ero nhandekarakatuparavuhavuo ojipe'ğa pokoga. Ojipejive'ga jate rūi reki Cristo'gareheva'ero. Po ojipe'ga ei: “Ikarakatu ġa japovo ahemonhimomby'ava'ea. Ji ndajikaratui japovo a'ea. Ji Cristo'gareheva'ea rūi reki a'ero.” Ga erame a'ea po ga etehei ikwahave'yma. A'ereki ga Cristo'gareheva'ero tuhē reki oko.

¹⁷ A'ea'ja ji pe me. Pehepia ahera'oa. Po aherekwara jate hekorame gara pyvō po ahe henduvi hamo naerū? Po ahapyakwara jate hekorame gara pyvō po ahe hetuni a'ero hamo naerū? Nahā ji ei Cristo'gareheve'ğa mombe'gwovo a'ero no. Po ahemonhimomby'ava'ea apohara'ğa jate ġa ndekorame ma'ğa po omombe'u Tupana'ga ojipe'ğa pe hamo naerū? ¹⁸⁻²⁰ Ahera'oareheva'ea nhaporemō reki Tupana'ga omongo katu ahera'oa rehe ġwemimbotarimo. Po heheva'ea jate hekorame ojipejiva'ea jate, marā po ahera'oa rekoi a'ero hamo naerū – kiroki a'ea rehe oko heheva'ea? He'yi reki ahera'oareheva'ea. Emo ojipejiva'ea ahera'oa. Na jitehe nhande nanenani Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero nhande mbokarakatuparavuhavuo ġwemimbotarimo. Po ojipejive'ga jate ga rekorame Cristo'gareheva'ero marā po nhande xajihe'a ojogwehe Cristo'ga pavēi hamo naerū? Nhandere'yjuhu reki nhande Cristo'gareheva'ero. Emo nhande xako ojipejiva'ea'java'ero Cristo'ga pavēi nhandekarakaturo nhandejopokopokoga.

²¹ Aherekwara nde'i ahepoa pe: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. Na jitehe aheakāğa nde'i ahepya pe no: “Ji ndajikogi nde rehe,” nde'i jupe. A'ereki ahera'oareheva'ea ojiko tuhē ojogwehegwehe. Na jitehe Cristo'gareheve'ğa jikogi ojogwehegwehe no.

²² Jara pe nhandera'oareheva'ea pe nhande ei ipopoakare'ŷva'ea. Emo xajiko hete reki nhande nanongara rehe. ²³ Jara pe nhande ei okoteheva'ea. A'ea nhande imbojigwagi tireko katu ti jawo. Jara nhande ndihepiukari ojipe'ğa pe. A'ea rehe nhande timongi katu tapy'ynhapira a'ero tohepiagyme ti ġa jawo. ²⁴ Kiroki koji'i ikatu nhande ve nhandera'oareheva'ea – a'ea nhande nimbojigwagi a'ero. Tupana'ga tuhē ombojihe'a pa ahera'oareheva'ea tombojigwa hete ti ġa okoteheva'ea jawo nhande ve. ²⁵ Nahā Tupana'ga imbojihe'akatui ahera'oareheva'ea a'ero tokote'varuhuyime ti heheva'ea ojohupeupe jawo. “Ti'ağata pa ti ahera'oareheva'ea ojogwehegwehe,” ei Tupana'ga. Na jitehe Tupana'ga nhande mbojihe'akatui ojipejiva'ea'java'ero tokote'varuhuyime ti

Cristo'gareheve'ġa ojohupe javo. “Ti'aġata pa ti ġa ojogwehegwehe ojogwerekokat-uavo,” ei Tupana'ga nhande ve. ²⁶ Hahyrame ojipejiva'ea pe ahera'oareheva'ea pe hahy jara pe nhaporemō a'ero. Ġa imombyryvame ojipejiva'ea pe a'ea ko pyry jara pe nhaporemō no. Na jitehe hahyrame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe hahy jara'ġa pe nhaporemō Cristo'gareheve'ġa pe nhaporemō. Ojipe'ġa imombyryvame ojipejive'ga pe Cristo'gareheve'ga pe jara'ġa ndorypavamo ga pavēi a'ero.

²⁷ Penhinanhinani peko Cristo'gareheva'ero. Igwete ojipejiva'ero pe jihe'ari ojogwehe Cristo'ga pavēi. ²⁸ A'ero pe jatykatykai Tupana'ga mboheteavo. Igwete Tupana'ga pepyteripeve'ġa mo'emo'ēi tojopokopoko ti ġa javo. Jara'ġa pe ga ei: “Ġa hohe pa po ti pe. Cristo'ga moirūharamo po ti pe peko nehē,” ei ga. Jara'ġa pe ga ei: “Cristo'ga moirūhara'ġa ndehohyva'ero po ti pe peko. Pe po ti nhinhi'ġa mombe'uharamo peko nehē,” ei ga. Jara'ġa pe Tupana'ga ei: “Nhinhi'ġa mombe'uhara'ġa ndehohyva'ero po ti pe peko. Ojipe'ġa mbo'eharamo po ti pe peko nehē tapemongo ti ġa Cristo'ga nhi'ġa rupi,” ei ga ġa pe. Jara'ġa pe Tupana'ga ei: “Pe po ti peapo ahemonhimomby'ava'ea nehē.” Jara'ġa pe ga ei: “Pe po ti pemombiguka ojipe'ġa tetirūa ġa hugwi nehē.” Jara'ġa pe ga ei: “Pe po ti ojipe'ġa pokopoko imbatere'ŷve'ġa nehē ipopoakare'ŷve'ġa nehē no.” Jara'ġa pe Tupana'ga ei: “Pe po ti ojipe'ġa moġitai ġa mondomondovo.” Jara'ġa pe ga ei: “Opombokarakatu po ti ji pe monhi'ġa iparavuhavo nehē. Penhi'ġa po ti vvyakotyve'ġa nembikwahave'ŷva'ea a'ero nehē,” ei Tupana'ga ġa pe.

²⁹ Ġa nhaporemō rūi reki Cristo'ga moirūhara'ġa a'ero. Ġa nhaporemō rūi Tupana'ga nhi'ġa mombe'uhara'ġa. Ġa nhaporemō rūi ġambo'ehara'ġa. Ġa nhaporemō rūi oapo ahemonhimomby'ava'ea. ³⁰ Ġa nhaporemō rūi Tupana'ga ġa mbokarakatui imombigauka ġa pe ojipe'ġa tetirūa ġa hugwi. Ġa nhaporemō rūi Tupana'ga ġa monhi'ġi imongovo ġanhi'ġa nhanerembikwahave'ŷva'ero. Ġa pe nhaporemō rūi Tupana'ga imombe'ukwahavukari ġanhi'ġa nhanerembikwahave'ŷva'ea. ³¹ Pepota tuhē ti pejive a'ero Tupana'ga ra'uva remimbuhura a'ea remimbokarakatua – kiroki koji'i pyryva'ea ojipea hohe.

Igwete ji kiro imombe'una'ēi pe me penemiarōhetea tapendeaporoġita katu ti javo. A'ereki koji'i pyry hete tuhē nhande ojipe'ġa arō hete a.

13

Tiarō hete nhande ojipe'ġa

¹ Po nhande nhi'ġi hajiheve'ġa nhi'ġimo yvagipeve'ġa nhi'ġimo no. Po nhande niarōi ahe nhanenhi'ġame ġanhi'ġimo, a'ero po nhande nhi'ġitehei reki imotinini-uhūva'ea ja hahyahivuhuva'ea ja.

² Po Tupana'ga nhande mbokarakatui imombe'gwovouka onhi'ġa. Po nhande niarōi ahe imombe'urame, a'ero po nhande rekotehei reki.

Po nhande ikwahapavi mbatera ikwahava Tupana'ga rembikwahava onhimiva'ea. Po nhande niarōi ahe nhande ikwahapavame mbatera, a'ero po nhande rekotehei reki.

Nhande jikohetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ga nhande pokogi vvytyruhua mbojipe'auka nhande ve nhande erame jupe pepe'a javo. Po nhande niarōi ahe nhandejikoheterame Tupana'ga rehe nahā javo, a'ero po nhande rekotehei reki.

³ Po nhande ima'ema'embavi nhanembatera imbatere'ŷve'ġa pe. Po nhande niarōi ahe nhande ima'embavame, a'ero po nhande ima'ētehei. Nhaneremima'embava nomombyryvi reki nhande ve.

Po ġa ei nhande ve: “Pe pohire'yma ġwaramo Cristo'ga hugwi po ti ore imbokaipavi penda'oa nehē,” e po ġa nhande ve. Nhandepohipotare'ymame ga hugwi po nhande ikwava'eġi nhandera'oa ġa pe a'ero tombokai ti ġa javo. Po nhande niarōi ahe nhanen-hikwava'eġame ġa pe, a'ero po nhande nhikwava'ētehei reki. Nhanenhiqwava'eġa nomombyryvi reki nhande ve.

⁴ Nhande ojipe'ġa arōheterame nhande nianhimonha'ngajipei ġa ndehe jipi. Timombyry nhande ġa pe. Nhande ojipe'ġa arōheterame nhande nianhimyrōi ġa ndehe. Nianhimbohetei nhande ji ko ġa hohe jave'yma. ⁵ Ğa arōheterame nhande xako katu tuhē ġa pe. Nhandejihe jate rūi nhande xako. Nhande nianhimboahivi ġa pe. Nhande ndikwahava'ja'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua nhandejive. ⁶ Ğa arōheterame nhande nianderoryvi ġandekote'varuhua rehe. Ğandekokatua rehe nhande roryroryvamo. ⁷ Ğa arōheterame nhande xanhimomirana jipi ġa ndekote'varuhurame nhandejive. Tiarō hete nhande avuirama. “Aerē po ti pyryvamo nehē,” xa'e nhande jipi. Nhande xajiko ojipe'ġa ndehe jipi. Xanhimomirana nhande jipi a'ero.

⁸ Ğa arōheterame nhande niarombigi tuhē ġa. Opi po ti nhandekarakatua nehē Tupana'ga remimbuhura. Tupana'ga nhi'iġa mombe'ua po ti opi. Ğanhi'iġa po ti opi no nhanerembikwahave'ŷva'ea. Mbatara kwahava po ti opi nehē no. ⁹ Aġwamo ndikwahapavi nhande. Nhande nimombe'ukwahapavi Tupana'ga nhi'iġa no. ¹⁰ Tupana'ga ki a'e te okwaha pa. Cristo'ga rurame po ti opa nhanerembikwahapave'yma nehē.

¹¹ Jivoja'irame ji ndakwahapavi ikwehe. Tayri'ġa ja ji nhi'iġi a'ero ikwehe. Ndajireaporoġitakatui ji no. Nanhimombaragwahakatui ji mbatara rehe no jivoja'iro ġwaramo ikwehe. Aerē jiyvuakarama ji pohiri tayri'ġa ndeaporoġita'java'ea hugwi.

¹² Hepiagame espelho pyvō nhande ndihepiakatuhetei. A'ereki nhandera'angava tehe nhande tihepia. Na jitehe aġwamo nhande ndikwahahetei Tupana'ga repiage'ymame. Aerē po ti nhande a'ea ga repiakatui ga kwahava nehē. Ojogwovavo po ti nhande jogwepiagi Tupana'ga pavēi. Aġwamo nhande ndikwahapavi ga. Ga ki a'e te nhande kwaha hete pa. Na jitehe po ti nhande ga kwahahetei nhandekovo ga pyri nehē no.

¹³ Nahā hekoi avuiramava'ea a'ero:
Xajiko nhande Tupana'ga rehe.
Tikwaha nhande pyryvaġwama.
Tiarō hete nhande ojipe'ġa.
Pyry Tupana'ga pe nhande jikogame ga rehe.
Pyry nhande ikwahavame pyryvaġwama no.
Johe'i tehe reki pyry Tupana'ga pe nhanderemiarōhetea.

14

Ğanhi'iġa nhanerembikwahave'ŷva'ea

¹ Pejirokwa ti ojipe'ġa arōheteavo a'ero. Pepota ti Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua. Pepota ti pejikarakatua Tupana'ga nhi'iġa mombe'ua rehe kaitu.

² Tupana'ga ra'uva ombokarakatu ojipe'ġa monhi'iġa. A'ero ġanhi'iġa nhanerembikwahave'ymaġwama. Nahā onhi'iġame ġa nhi'iġi Tupana'ga pe a'ero. Nhande ve rūi reki ġa onhi'ī. A'ereki nhande ndikwahavi nanongara ġanhi'iġa. ³ Emo kiroki ġa omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwahavuka ojipe'ġa pe – ġa onhi'ī nhande ve tuhē. A'ero ġa nhande mbojikoheteukari Jesus'ga rehe. Onoġatu ġa nhandepy'a no. ⁴ Kiroki ġa ġanhi'iġa rekoi nhanerembikwahave'ŷva'ero – ġa onhimbojiko hete Tupana'ga rehe. Ğa ki a'e te – kiroki ġa omombe'u Tupana'ga nhi'iġa – ġa ombojikoguka pa Jesus'gareheve'ġa ga rehe a'ero.

⁵ Apota po ji pe napenani penhi'iġa hekorame nhanerembikwahave'ŷva'ero novā. Koji'i reki ji apota penemimombe'ua Tupana'ga nhi'iġa rehe. Nanongara'ġa nemi-mombe'ua koji'i pyry ojipe'ġa nhi'iġa hohe nhanerembikwahave'ŷva'ea hohe, a'e ji. A'ereki ġa omombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa. Kiroki ġanhi'iġa ikwahavipyre'ŷva'ea – a'ea nhande ndikwahavi. Ojipe'ġa ikwahavukarama ġanhi'iġa nhande ve a'ea ko pyry jitehe no. A'ero ġa Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe imombe'urame ġa pe.

⁶ Nhiirū, po ti nhinhi'iġa nhanerembikwahave'ŷva'ea ji horame pe pyri nehē, a'ero po ti ji ndopopokogi tuhē nehē. Po ti ji imombe'ui pe me Tupana'ga rembikwahavukara ikwahavuka mbatara pe me, a'ero po ti ji pe pokogi nehē. Po ti ji imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa pe me pe mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe, a'ero po ti ji pe pokogi nehē no.

⁷ Ehepia ko imonhi'ingava jiru'a'java'ea violão no heaporoğitae'ÿva'ea. Inhi'igatue'ymame po nhande niambaragwahavi inhimby'yja rehe. ⁸ Opy ġa trombeta soldados'ġa momoranduva tapetavuka ti ġa pe kiro javo. Po trombeta nonhi'igatui ikwahavukare'yma ġa pe, a'ero po ti soldados'ġa nonhimboavujikweri tuhẽ otavukara rehe.

⁹ Na jitehe po ti penhi'igã oko aherembikwahave'ÿva'ero, a'ero po ti ġa ndokwahavi pe nhi'igame ġa pe a'ero nehẽ. “Onhi'ĩ tehe po ġa upa,” e po ti ġa pe me nehẽ. ¹⁰ Gwereco paravuhu hete po vvyakotyve'ġa nhi'igã ojoatyatyviva'ea. Ojogwe'yja'ġa okwaha reki onhonhi'inhi'igã. ¹¹ Emo ji ikwahave'ymame ojipe'ga nhi'igã ga ko hajiheva'ea ji ve. Ji hajiheva'ea ga pe no.

¹² Oro pe, pe nhi'igame ojipe'ġa pe tokwaha ti ġa penhi'igã. Pepota pe Tupana'ga ra'uva remimbuhura penhimbokarakatua pejikovo. Pepota hete ti a'ero penhimbokarakatua – kiroki a'ea nhaporem Jesus'gareheve'ġa mbojikohetei Jesus'ga rehe.

¹³ Nurã ji ei pe me: Ğanhi'igã rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ero te'i ti ġa Tupana'ga pe a'ero: “Nhimbokarakatua'ja ti. A'ero po ti ji imombe'ukatui nhinhi'igã ġa pe nehẽ tokwaha ti ġa javo,” te'i ti ġa Tupana'ga pe. ¹⁴ Nhinhi'igã rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ero nhinhi'igame Tupana'ga pe, jiji anhi'ĩ. Emo nhiakaġa ndokwahavi a'ea. ¹⁵ Marã po ti ji rekoi a'ero nehẽ naerũ? Anhi'ĩ po ti ji Tupana'ga pe nhinhi'igã rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ero. Anhi'ĩ po ti ji ga pe nhiakaġa ikwahavame nehẽ no. Na jitehe po ti ji nhimby'yi nhinhimby'yja rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ero. Anhimby'yi po ti ji nhiakaġa ikwahavame nehẽ no. ¹⁶ Pejatyka pe jipi Tupana'ga mboheteavo ndepyry nde javo ga pe. Po nenhi'igã rekoi nhanerembikwahave'ÿva'ero nde nhi'igame Tupana'ga pe, a'ero po ti marã ikwahave'ÿve'ga ei amém na tuhẽ javo nde nhi'imbavame nehẽ naerũ? A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'igame. ¹⁷ Pyry hete po nenhi'igã Tupana'ga pe ovuhu. Emo nde nerembojikogi ojipe'ga Tupana'ga rehe. A'ereki ga ndokwahavi nde nhi'igame.

¹⁸ Pe hohe pa ji nhi'inhi'igã nhinhi'igã rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ea novã. Igwete ji ei Tupana'ga pe: “Pyry hete nde ji mbokarakatui a'ea rehe jipi,” a'e ji ga pe. ¹⁹ Emo nhande jatykaram jipi koji'i pyry ji ve nhinhi'igã rekoi ikwahavukava'ea tambo'e ti ojipe'ġa a'ea pyvõ. Po xunhi hete ji nhi'igã ġa pe novã. Emo ġa okwaha pa reki. Po ji nhi'inhi'ihetei nhinhi'igã rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ero, a'ero po ndapyryvi ġa pe. A'ereki ġa ndokwahavi reki nhirembi'ea.

²⁰ Nhiirũ, ipita'ngive'ġa ndokote'varuhukwahavi. Ğa ja ti peko a'ero pejikote'varuhukwahave'yma. Tayri'ġa ndaheaporoğitakatui okovo. Ğa ja rui ti peko a'ero pejeaporoğitaram. Peyvuakara ġwaramo ti tapendeaporoğita katu.

²¹ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'igã ga judeus'ġa mombe'urame. Nahã Tupana'ga ei:

“Jireheve'ġa nohendukatui nhinhi'igã.

Nurã po ti ji hajiheve'ġa mondoukari ġa monhi'iguka ġa pe tokwaha ti ġa nhiremimbo'ea javo novã,” ei Tupana'ga.

“Hajiheva'ero ġwaramo ko ġanhi'igã jireheve'ġa nembikwahave'ÿva'ea.

Emo ġanhi'igã vehevi po ti nohendukatuukari jireheve'ġa pe nhiremimbo'ea nehẽ,” ei Tupana'ga judeus'ġa remienduve'yma imombe'gwovo.

²² Nurã ji ei pe me: Tupana'ga ġanhi'igã mongo nhanerembikwahave'ÿva'ero Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ti tokwaha jipopoakara javo. Nhande ki a'e te Jesus'gareheve'ero tikwahavipe gapopoakara. Tupana'ga onhi'igã omombe'uuka Jesus'gareheve'ġa ti tokwaha javo. Jesus'gareheve'ġarũive'ġa pe ki a'e te Tupana'ga ndokwahavukari a'ea. ²³ Pejatyka po pe Tupana'ga mboheteavo jipi. Po ti penhi'igã nhaporem nhanerembikwahave'ÿva'ea ikwahave'ÿve'ġa ndurame pepyteri pe Jesus'gareheve'ġarũive'ġa ndurame no. A'ero po ti ġa ei nehẽ: “Mbipe hete ġanhi'igã. Heagwry pa ġa a,” e po ti ġa pe me nehẽ. ²⁴ Po ti pe nhaporem imombe'umbe'ui

Tupana'ga nhi'iğa Jesus'gareheve'garũive'ga rurame pepyteri pe ikwahave'ÿve'ga rurame no. Henduvame penemimombe'ua po ti ga ei: “Kiro ji ikwahavi jirekote'varuhua. Penhi'iğa nhaporemomombe'u katu ji ve Tupana'ga rembi'ea jirekote'varuhua pe,” e po ti ga nehẽ. ²⁵ Omohẽ po ti ga gweaporoğitate'varuhua ovyteripeva'ea pendovaki nehẽ. A'ero po ti ga nhova'apyni Tupana'ga mboheteavo ndepyyry hete nde javo nehẽ. “Tupana'ga oko tuhẽ pepyteri pe,” e po ti ga pe me nehẽ.

Nahã nhande rekoi nhandejatykarame

²⁶ Marã a'ero, nhiirũ? Pejatykarame jipi Tupana'ga mboheteavo jara'ğa onhimby'yi Tupana'ga pe. Jara'ğa ombo'e ojipe'ğa. Jara'ğa omombe'u Tupana'ga rembikwahavukara. Jara'ğa nhi'iğa ko penembikwahave'ÿva'ea. Jara'ğa omombe'u katu akoja'ğa nhi'iğa penembikwahave'ÿva'ea tokwaha ti ға javo. Na tuhẽ ti peko a'ero pejopokopokoga penhombojikojikoga Tupana'ga rehe. ²⁷ Po ti penembikwahave'ÿva'ea ғанhi'iğa pe jatykarame mokonha'ğa po ti onhi'ĩ a'ero hamo. Ndahe'yive'ğa trêsvе'ğahohерũive'ğa po ti onhi'ĩ hamo. Ojopy'rupy'ru po ti ға onhi'iğa hamo. A'ero po ti ojipe'ga imombe'umbe'ui ғанhi'iğa tokwaha ti ға javo hamo. ²⁸ Po ti nimombe'uhavi ғанhi'iğa pe tonhi'iğyme ti ға pendovaki a'ero. Pendovakie'ÿ ti ға tonhi'ĩ Tupana'ga pe okovo.

²⁹ Oro Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa no. Na mokonha'ğa nhi'iği, trêsvе'ğa po. A'ero po ti jara'ğa japyakai ғанhi'iğa rehe nahanahã javo hamo. ³⁰ Po ti Tupana'ga ikwahavukarame mbatera ojipe'ga pe ga apygame pepyteri pe, onhi'iğypyve'ga po ti opi hamo ji py'rovo ti ga omombe'u kiro a'ero javo hamo. ³¹ Pe nhaporemoti pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iğa a'ero pejopy'rupy'ruavo nhande nhaporemotikwaha ti henduva javo. Tapenhombjiko pa ti Tupana'ga rehe a'ero no. ³² Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa imombe'upotarame ға imombe'ui. Opipotarame ға pigi no. ³³⁻³⁴ Pejopy'rupy'rue'ymame hahyahivamo penhi'iğa. Nanongara rehe Tupana'ga ndokoi. Pejogwerekokatukatu rehe ga rekoi.

Pe jatykarame po kunhangwera'ğa opi hamo Tupana'ga nhi'iğa henduva onhi'iğeyma hamo. Nahã Tupana'gareheve'ğa ndekopavi no ojatykarame ga mboheteavo. Moisésva'ea rembikwatijara e'i jupe no. ³⁵ Ikwahapotarame mbatera po ғwonga pype kunhangwera'ğa ei ғwembireko'ğa pe marã javo hamo. Ndipoyjayjari po kunhangwera'ğa onhi'iğame pe jatykarame Jesus'gareheva'ero hamo.

³⁶ Marã pe ndekouhui naerũ? Peheppyuhu pemombe'u Tupana'ga nhi'iğa raikwehe naerũ? Pe me jate Tupana'ga ombuhuruka onhi'iğa raikwehe naerũ? Ahã reki. ³⁷ Po pepyteripeve'ğa ei ojive: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara. Tupana'ga ra'uva ji mbokarakatu ji rerekovo,” e po ға. Nanongara'ğa po onhimombaragwaha nhiremi-moğita rehe hamo. E'i po ға ji ve hamo: “Nhandepojykaharete'ga Cristo'ga okwatijaruka Paulo'ga pe nhande moğitauka a'ero,” e po ға ji ve hamo. ³⁸ Ґã ndekoe'ymame nhiremimoğita rehe tapekoi ға ndehe a'ero.

³⁹ Nhiirũ, kiro ji ei pe me a'ero: Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ji mbokarakatu ti. A'ereki ji tamombe'u nenhi'iğa,” pe'ji ti ga pe. Nahã ji ei pe me no: Ojipe'ğa nhi'iğa rekorame nhanerembikwahave'ÿva'ea tapemombigi ti ғанhi'iğa. ⁴⁰ Pejatykarame ti pejopy'rupy'ru katu pejogwerekokatuaavo.

15

Tupana'ga ombogwera Cristo'ga

¹ Nhiirũ, kiro ji ikwahavukara'javi pe me nhiremimombe'upyryvagwera Cristo'ga mombe'uagwera. Pehendu katu pe nhinhi'iğa ikwehe. Nhiremimombe'ua rehe pe peko hete kiro a'ero pejikoga Cristo'ga rehe. ² Po ti pe heroviahetei nhiremimombe'ua avuirama nehẽ, a'ero po ti Cristo'ga pe nderohoi yvagi pe nehẽ pe mongovouka avuirama nehẽ. Po pe herovia'rağuhũi, a'ero po ti ga napenderohoi nehẽ.

³ Nhiremienduvagwera ji amombe'u pe me ikwehe. Koji'i hete po nhande tihendu katu a'ea ojipea hohe hamo. Nhiremimombe'uagwera ko na: Cristo'ga omano raikwehe tamombo ti ġandekote'varuhua ġa hugwi javo raikwehe. Tupana'ga rembikwatijarukara rupi ga manoi. ⁴ Igwete ġa gara'oa rerohei inoġa itaruvihava kwaruhua pype. Mokōi ahe kirirē Tupana'ga ga mbogweravi. Ġwembikwatijarukara rupi Tupana'ga ga mbogweravi raikwehe. ⁵ Aerē Cristo'ga jipiukari Pedro'ga pe. Aerē ga jipiukari dozeve'ġa pe no omoirūhara'ġa pe. ⁶ Aerē ga jipiukari kiro ve he'yjuhuve'ġa pe quinhentosve'ġa pe. He'yjuhuve'ġa nde'yja jararamo ġa ndekoji aġwamo. Jararamo ahe manoi. Ġa nhaporemō ko gareheve'ġa. ⁷ Aerē ga jipiukari Tiago'ga pe. Aerē ga jipiukari omoirūhara'ġa pe nhaporemō.

⁸ Mbapavamo ga jipiukari ji ve no. Na ja hekoi. Kunhangwera'ġa gwa'yra mbo'ariperame nhande nimboha'uvi. Na jitehe ji jikogame Cristo'ga rehe nhande nimboha'uvi a'ea no. ⁹ A'ereki ji ambohahy na'ē Tupana'gareheve'ġa pe jirekote'varuhuvavo ikwehe. Nurā ji ei jijive kiro: Jara'ġa gwyre'i hete ko ji Cristo'ga moirūhara'ġa gwyre'i hete. Cristo'ga moirūhara'ga po ġa nde'i ji ve hamo novīa. A'ereki ji ako te'varuhu Tupana'gareheve'ġa pe ikwehe. ¹⁰ Emo Tupana'ga omomyry reki ji ve ji mongovo Cristo'ga moirūharamo. Nomomyrytehei reki ga ji ve. A'ereki ji aporavyky hete ga pe Cristo'ga moiruamo jara'ġa hohe pa. Ji tehe rūi reki aporavyky. Tupana'ga imomyryvame ji ve ji mbokarakatui ji mboporavykyavo. ¹¹ Nhiremimombe'ua ojo'ja reki ġanemimombe'ua pavēi. A'ea jitehe pe heroviari a'ero pejikoga Cristo'ga rehe.

Nhanembogwerahava

¹² Xa'e nhande jipi: Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi heikwehe. Maranuhūrame po pepyteripeve'ġa euhui naerū Tupana'ga nombogweravi omanove'ġa javo? ¹³ Po ga nombogweravi ġa hamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga raikwehe hamo. ¹⁴ Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po ore Cristo'ga mombe'utehei pe me hamo. A'ero po pe jikotehei ga rehe hamo.

¹⁵ Nahā no. Po ga nombogweravi Cristo'ga hamo, a'ero po jukwahavamo ore'mbea ore Tupana'ga mombe'urame hamo. A'ereki ore oro'e: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi,” oro'e ore ga mombe'gwovo. Po a'iti omanove'ġa mbogwerave'ymamo, a'ero po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁶ A'ereki nahā ji a'e: Ġa mbogwerave'ymame po ga nombogweravi Cristo'ga hamo. ¹⁷ Po Cristo'ga ndokweravi, a'ero po pe jikotehei ga rehe hamo. A'ero po ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi hamo. ¹⁸ Po Cristo'ga ndokweravi hamo, a'ero po Cristo'gareheve'ea hoi hahyva'ea ruvihava pype hamo – kiroki ahe omano jipe. ¹⁹ Po nhande ei hamo: “Nhande manoe'ymame jate Cristo'ga imomyryvi nhande ve”, a'ero po nhande poria'iheteramo ġa hohe pa hamo.

²⁰ Emo Tupana'ga ombogwera tuhē reki Cristo'ga ikwehe. A'ea ko Cristo'gareheve'ea mbogwerahavaġwamamo oko. ²¹ Akwaimba'eva'ea rekote'varuhuro ġwaramo nhande manoi reki. Ojipe'ga rekokaturō ġwaramo po ti nhande kwerava'javi nhanemanoa hugwi nehē. ²² Nahā ji ei. A'ereki Adāova'ea rymyminorō nhandekovo ġwaramo nhande manombavi. Cristo'ga pavēi nhandekovo ġwaramo po ti nhande kwerapavi a'ero nehē.

²³ Nahā Tupana'ga ġa mbogweravi a'ero: Cristo'ga na'ē ga ga mbogwera. Aerē na jitehe Cristo'ga rura'javame po ti Tupana'ga ġa mbogweragweravi nehē no Cristo'gareheve'ġa. ²⁴ Aerē mbapava koty po ti Cristo'ga ikwava'eġi ġwembipojykahava uva'ga pe nehē koro ndeapoa javo Tupana'ga pe nehē. Cristo'ga po ti omombi pa na'ē Tupana'ga arōe'jve'ġa popoakara tohendu katu pa ti ġa Tupana'ga nhi'iġa javo nehē. Kiroki ġa huvaha hete yvaga gwyri pe yvya koty no – ġapopoakara po ti Cristo'ga omombi pa nehē. ²⁵ A'ereki Tupana'ga e'i nhoġwenonde Cristo'ga pe: “Ndehe ti ġanduvihavamo eko avuirama nehē. Tamongo pa ti nearōe'jve'ġa nenhi'iġa rupi,” ei ga Cristo'ga pe.

²⁶ Mbapavamo po ti Tupana'ga imombipavi ahemanoa tiruahūheteva'ea nehē. ²⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako: “Tupana'ga omongo pa Cristo'ga nhi'iġa rupi,” e'i.

Jukwaha reki ikwatijara mombe'ua. Tupana'ga imongopavame ga nonhimongoi Cristo'ga nhi'iğa rupi. ²⁸ Ihopavame ganhi'iğa rupi a'ero Cristo'ga jitehe Tupana'ga ra'yra'ga po ti onhikwava'ë Tupana'ga pe nehë Tupana'ga jate ti toko huvihavuhuhetero avuirama nehë.

²⁹ Oro ğa – kiroki ğa onhimobatizauka omanova'ea repyga onhimobatizaukare'ÿva'ea repyga – marã ğa ndekoi nanongara rehe naerũ? Po Tupana'ga nombogweravi ahe hamo, a'ero po ğa nde'i hamo: Xanhimobatizauka ahe repyga nehë.

³⁰ Oro ore, po Tupana'ga nombogweravi omanove'ğa hamo, a'ero po ore pohiri Cristo'ga hugwi hamo tombohahyyme ti ğa ore ve javo hamo. ³¹ Nhiirũ, nane'ymi ğa ji jukapotari novĩa. Amombe'u ji a'ea pe me. A'ereki ji pe mbohetei nhande jikoty'aro ğwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. ³² Imombe'upotarame Tupana'ga nhi'iğa ji ğa ndayvayvari Éfesopeve'ğa. Ğa ko ja'gwara ja ji ve, a'e ji. A'ereki ğa onharõ hete tijuka ti ga javo. Po ji ikwahahetei hahya nhimanomo Tupana'ga nanhimogwerava'javi javo, a'ero po ji ikwahahetei hahya Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo hamo. Po Tupana'ga nombogweravi omanove'ğa, a'ero po xako aherembi'ea rupi hamo – kiroki ahe e'i:

“Mara'ngu po ti nhanemanomo ko'emame nehë?

Ti'u hete ti mbatera toryva apovo a'ero.

Ti'u hete ti kağwitiğa no,” ei ahe.

³³ Tapenhimoandyandyjukari ti ğa pe.

“Tapekoi ti ğa pavëi jipi – kiroki ğa heaporoğita te'varuhu.

Pe ndekorame ğa pavëi po ti ğa ndupi jitehe pendeaporoğita ihoi a'ero nehë,” e'i ikwatijara.

³⁴ Peapyakwapupu ti imombiga pejikote'varuhua. Jararamo pepyteripeve'ğa ndokoi hete Tupana'ga pavëi. A'e ji a'ea pe me tapepoyjayjaryme ti a'ero.

Nhander'a'oa ti okwerava'ja

³⁵ Jara'ga po e'i: “Marã po ti omanove'ğa mbogwerava? Marã po ti ğanda'oa nehë Jesus'gareheve'ğa nda'oa nehë?” e po ga javo. ³⁶ Nderekwahavihu nde! a'e po ji ga pe. Nde itymame po ha'ynha omano na'ë jipi. Narunhe'ymame nahenhui reki mbatera. Na jitehe po ti nhande manoi nhanembogwerava renonde nehë. ³⁷ Itymame mbatera po nde neretyimi henhuiva'ea. Ha'ynha tehe po nde eretÿ trigo ra'ynha ojipea ra'ynha no. ³⁸ Henhunhame Tupana'ga ğwemimbotarimo imondoi ha'oa ha'ynha pe. Ha'ynha hetakwera'ja gwereko gwa'oa a'ero.

³⁹ Ojoatyatyvi reki ha'oa. Yvyakotyve'ğa gwereko gwa'oa. Mbiara gwereko ojipea gwa'oa. Gwyr'a'ia gwereko ojipea gwa'oa. Pira gwereko ojipea gwa'oa nohõ.

⁴⁰ Gwerekoyvagiyeve'ea ra'oa. Gwerekoyvyakotyva'ea ra'oa nohõ. Ojoatyvi reki yvagiyeve'ea katua yvyakotyva'ea katua pavëi. ⁴¹ Kwara gwereko okatua. Jahya katua ojipea. Jaytata'ia katua ojipea no. Ojoatyatyvi reki jaytata'ia katua ojohugwi no.

⁴² Nahã po ti nhande mbogweravame a'ero nehë. Otymame nhandera'oa ijugamo. Ombogweravame po ti nhandera'oa ndijugi nehë. ⁴³ Otymame nhandera'oa ite'varuhuro. Ombogweravame po ti nhandera'oa ikatuheteramo nehë. Otymame nhandera'oa ndipopoakari. Ombogweravame po ti ipopoakaramo nehë. ⁴⁴ Otymame nhandera'oa yvyakotyva'ea. Ombogweravame nhandera'oa po ti Tupana'ga ra'uva remimongopyra nehë. Gwerekoyvagiyeve'ea. Nurã ji ei: Gwerekoyvagiyeve'ea nhandera'oağwama no. A'ea Tupana'ga ra'uva omongo nhande ve.

⁴⁵ Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei no:

“Tupana'ga omongo jypyve'ga Adã'ga,” e'i ikwatijara hako.

Aerëve'ga Adã'ga nhande mongo nhande mboheaporoğitapyahuavo. Cristo'ga pe ji ei. A'ereki gaha nhande mboheaporoğita pyahu gwa'uvimo. ⁴⁶ Jypya ko nhande rekoi yvyakotyva'ero. Aerë nhande reaporoğitapyahuro nhandekovo. ⁴⁷ Tupana'ga oapo jypyva'ea Adãova'ea yja pyvõ. Ahe ko yvyakotyva'ea a'ero. Aerëve'ga ko yvagahugwive'ga Cristo'ga. ⁴⁸ Yvyakotyve'ğa ko oho Adãova'ea rupi yjapyvõva'ea rupi.

Cristo'gareheve'ğa ko oho Cristo'ga rupi yvagahugwive'ga rupi. ⁴⁹ Nhandera'oa ko yjapyvöva'ea ra'oa ja kiro Adãova'ea ra'oa ja. Aerẽ po ti nhandera'oa yvagahugwive'ga ra'oa ja Cristo'ga ra'oa ja nehẽ.

⁵⁰ Nhiirũ, amombe'u katu ji pe me. Yvyakotyve'ğa nda'oa nhande herekorame po ti nhande ndiahoi yvagi pe nehẽ – perope Tupana'ga oko huvihavuhuhetero. Ijuva'ea ndokoağwami ijuge'ÿva'ero.

⁵¹⁻⁵² Pehendu ti kiro ji imombe'urame aherembikwahavipyre'yma. Jararamo po ti nhande niamanoi ve Cristo'ga rura'java renonde nehẽ. Emo po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyipavi nehẽ trombeta nhi'iğame mbapavamo nehẽ. Trombeta nhi'iğame po ti Tupana'ga ğa mbogweravi na'ẽ omanove'ğa Cristo'gareheve'ğa. Nomanoa'javi po ti ğa a'ero nehẽ. Kotihĩ hete po ti Tupana'ga nhande mbojirojijyi a'ero nehẽ.

⁵³ Yvyakotyva'ero nhandera'oa omano ojugamo. Nurã po ti Tupana'ga imbuhuri hajiheva'ea nhande ve nehẽ. A'ea po ti nomanoi ojuge'yma nehẽ. ⁵⁴ Imbuhurukarame omanoe'ÿva'ea nhande ve po ti ihoi Tupana'ga rembikwatijarukara japiavo nehẽ – kiroki e'i:

“Ndogwereköa'javi kiro ahemanoa.

Tupana'ga omombi pa a'ea kiro,” e'i.

Irũa aherembikwatijara e'i:

⁵⁵ “Nhanemanoa niandepojoykapava'javi.

Nhanemanoa nombohahya'javi nhande ve,” e'i aherembikwatijara.

⁵⁶ Nhanemanoa ombohahy nhande ve nhande rekote'varuhuro ğwaramo. Nhanderekote'varuhua ipopoaka nhande rehe nhande ikwahava ğwaramo Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ereki a'ea e'i nhande ve: “Kiroki ğa oko te'varuhu – ğa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” e'i aheremimbo'eagwera. ⁵⁷ Emo Tupana'ga ombuhuruka avo Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga. Igwete ga manoi nhande repyga nhande mbopiro'yavo nhanderekote'varuhua hugwi. Timbohete ti Tupana'ga a'ero ndepyry hete nde Jesus'ga mbuhuruka javo.

⁵⁸ Nhiirũ, ako hete ji pe ndehe. Pemondo ti pejipy'a mbotyva pejikoheteavo Cristo'ga rehe. Peporavyky katu hete ti ga pe ojipe'ğa mbojikoguka ga rehe. A'ereki pejiporavykyrame garemimbotarimova'ea rehe pe ndapeporavykytehei pejikovo. Pekwaha pe a'ea.

16

Itambere'ia mono'oğa

¹ Ta'e ti kiro pe me itambere'ia mono'ono'oğa pe – akoja po ti nhande timondo Cristo'gareheve'ğa pe imbatere'ÿve'ğa pe Judéiapeve'ğa gwyri pe. A'e ji Cristo'gareheve'ğa pe Galáciapeve'ğa gwyri pe itambere'ia rehe ikwehe. Nahã ti peko javo ji ei ğa pe. Kiro ji ei jitehe pe me no: Nhirembi'ea rupi po ti peko no hamo. ² Domingo nanani ti pemono'õ mo imongovo penhonga pe. Pe napenani ti pemono'õ. He'yjuhurame peporavykya kwepykava itambere'ia he'yi'iva'ea ti pemono'õ. Mbohapyreterame peporavykya kwepykava mbohapyrete'i ti pemono'õ. A'ero ji horame pe pyri po ti pe herekojipei imono'oğipyra nehẽ. ³ Jihorame po ti ji a'ea imondoukari penemimo'ẽhara'ğa pe nehẽ togweroho ti ğa Jerusalémmeve'ğa pe nehẽ. Togweroho ti ğa ğa pe ikwatijara no – kiroki omombe'u ğandekokatua. A'ero po ti ğa imondoi itambere'ia ikwatijara reheve Jerusalémmeve'ğa pe nehẽ. ⁴ Po pyryvame ji hoi pevo no, a'ero po ti ji ğa nderohoi ji rupi nehẽ.

Paulova'ea omombe'u ohoağwama

⁵ Taho ti pe pyri nehẽ jhorẽ Macedôniapeve'ğa gwyrã rupi. A'ereki pevo na'ẽ ji hoi ğa pyri. ⁶ Aerẽ po ti ji pytai pe pyri ovuhu. Amongo pa po ti ji yapoa jipytavo pe pyri nehẽ. A'ero po ti pe ji pokogi ojipe'ğa gwyri pe ji mondovo nehẽ. ⁷ Ndahopotari po ti ji pe pyri ağwamo jipytaahi'viavo jate. A'ereki Tupana'ga ipotaramo ji pytapotari manamehũ pe pyri. ⁸ Kiroğwe ji pytai avo cidade de Éfeso pe toryva rupi Pentecostes rupi nehẽ. ⁹ A'ereki

avove'ğa ġwendu pota kiro Cristo'ğa nhi'iğa onhimongyavo. Tamombe'umbe'u ti ġa pe a'ero ġa mbojikoguka ga rehe nehẽ. Emo he'yjuhuve'ğa ji movahĩ tomombe'uyme ti ga Cristo'ğa nhi'iğa javo ji ve.

¹⁰ Po ti Timóteo'ğa vahemi pe pyri pereko katu ti ga gapy'a inoġatuavo pepyteri pe nehẽ. A'ereki ga oporavyky Cristo'ğa pe ganhi'iğa mombe'gwovo ji javijitehe. ¹¹ Tape'ei ti ga pe a'ero: “Ga ndokwahavihu ovoja'iro ġwaramo.” Pepoko ti ga mbohoryva ga mbuhuruka ji pyri nehẽ. A'ereki ji ga mboha'uvi jara'ğa ndeheve nhaneirũ'ğa ndeheve nehẽ.

¹² Oro Apolo'ğa no nhaneirũ'ğa. Apota hete ji gahoa pe pyri ikwehe novĩa. Igwete ji ehetei ga pe toho ti ga jara'ğa ndupi nhaneirũ'ğa ndupi javo novĩa. “Ndahopotari tuhẽ ji kiro,” ei ga ji ve ikwehe. “Aerẽ pyryvame po ti ji hoi ġa pyri nehẽ,” ei ga ji ve.

Paulova'ea remimbo'ea mbapavava'ea

¹³ Pejapyaka katu jipi. Pejiko hete ti Cristo'ğa rehe. Penhimboita tuhẽ ti. Pemondo ti pejipy'a mbotyva. ¹⁴ Pearõarõ ti ojipe'ğa pejikojikovo jipi.

¹⁵⁻¹⁶ Pekwaha pe Estéfnas'ğa. Ga na'ẽ ojiko Cristo'ğa rehe ġwongapeve'ğa pavẽi ikwehe – perope Acaiapeve'ğa gwyri pe. Onhimondo ġa onhimboporavykyavo Cristo'gareheve'ğa pokopokoga jipi. Nhiirũ, a'e hete ji pe me tapehendu katu ti nanongara'ğa nhi'iğa pejikovo hupi. Pehendu katu ti jara'ğa nhi'iğa no – kiroki ġa Cristo'gareheva'ero oporavyky hete ojipe'ğa pokopokoga jipi.

¹⁷ Jirory hete ji kiro Estéfnas'ğa ndura rehe – gaha Fortunato'ğa pavẽi Acaico'ğa pavẽi no. A'ereki pendakykweri ġa nduri ji pokoga. ¹⁸ Onoġatu ġa jipy'a ji mbohoryva. Nahã ġa inoġatui pepy'a pe mbohoryva no. Pemondo ti imohina pejeaporoġita nanongara'ğa ndehe.

¹⁹ Ásiapeve'ğa gwyripeve'ğa Cristo'gareheve'ğa omondo onhi'iğa pe me. Cristo'gareheva'ero Áquila'ğa omondo hete onhi'iğa pe me no Priscilahẽa pavẽi jara'ğa pavẽi – kiroki ġa ojatyka ġanonga pe jipi Tupana'ğa mboheteavo. ²⁰ Avove'ğa nhaporemõ nhaneirũ'ğa omondo onhi'iğa pe me nohõ.

Penho'anhuvanhuvã ti Cristo'gareheva'ero pejoryjoryva ojogwehe.

²¹ Jihi tuhẽ Pauloramõ akwatija koha kiro pe me jipoa pyvõ imondovouka nhinhi'iğa pe me.

²² Kiroki ġa ndokoi nhandepojoykaharete'ğa rehe Jesus Cristo'ğa rehe – ġa pe ti Tupana'ğa tombõahy a'ero nehẽ.

Kiro ji ei Jesus Cristo'ğa pe: “Marana tál!” (A'ea ko: “Herejo orepojoykaharetero!”)

²³ Jesus'ğa tomombyry pe me nhandepojoykaharete'ğa.

²⁴ Opoarõ hete pe nhaporemõ nhande jikoty'aro ġwaramõ Jesus Cristo'ğa pavẽi.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA CORINTOPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Coríntios

¹ Jihi ko ako Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki a'ea Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari orenhi'iġa imondovouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. Jesus'gareheva'ero pe-jiko pe Tupana'ga rehe penhimono'oġa tihendu ti ganhi'iġa javo. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me – perope picidade de Corinto pe. Kiro ore ikwatijarukari ġa pe nhaporemo no – kiroki Tupana'ga remimo'ēhara'ġa u pegwyri pe Grécia pe.

² Ore oro'e: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Paulova'ea ombohete Tupana'ga

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga garuva'ga no nhandepojkaharete'ga ruva'ga. Ga nhande porogwety nhande arōheteavo. Ga nhande poko hete jipi nhandepy'a noġatuavo.

⁴ Nane'yimi ga ore pokogi hahyrame ore ve ji javijitehe ti ġa topoko ojipe'ġa javo ore ve. Oropokoga ġwaramo ore ġa pokokwahavi hahyparavuhurame ġa pe. ⁵ Hahyahy Cristo'ga pe ymya. Na jitehe hahyahy ore ve kiro ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Hahyahy-heterame ore ve Tupana'ga ore pokopoko hete ore Cristo'gareheva'ero ġwaramo. ⁶ Hahy ore ve jipi ore pe pokogame pe mbojikoheteavo Tupana'ga rehe. Hahyrame ore ve Tupana'ga ore poko. A'ero ore pe pokokwahavi nahā ahe nhimomiranami hahya pe javo. A'ereki na jitehe hahy pe me no. A'ero pe nhimomiranami hahya pe.

⁷ Orojiko hete ore Tupana'ga rehe ga po ti Corintopeve'ġa poko jipi nehē javo. Nurā ore ei: Tupana'ga ore poko hahyheterame ore ve. A'ero po ti ga Corintopeve'ġa pokogi hahyheterame ġa pe nehē no, oro'e ore.

⁸ Tamombe'u kiro pe me nhiirūa pe tapekwaha ti. Tiruahū hete ore ve Ásiapeve'ġa gwyri pe ikwehe. Hahyhetero tuhē ore ve pevo. A'ero ore ei ikwehe: Kiro po ti nhande manoi nehē, oro'e ore orovy'ahetee'yima. ⁹ Xamano tuhē ti nhande! oro'e ore ikwehe.

Tupana'ga ore momanouka gwerevi tojikogyme ti ġa ojihe javo. Tojiko ti ġa ji rehe jate javo ga ore momanoukari gwerevi omanove'ġa mbogwerahara'ga. ¹⁰ A'ea rupi ga ore pokohetei tuhē tomanote'varuhuyme ti ġa javo. Aerē po ti ga ore pokoga'javi nehē no tomanoyme ti ġa javo. Ga rehe jate ore jikohetei aerē ti ga nhande pokoga'ja'javi nehē no javo. ¹¹ Nahā po ti nehē pe nhi'inhi'iġame Tupana'ga pe epoko ti Paulo'ġa javo. Penhi'ī ti ga pe a'ero ojipe'ġa pavēi penhimongyavo. A'ero po ti pe ei ga pe ġa pavēi ndepyry hete nde imomyryva Paulo'ġa pe javo nehē.

Paulova'ea oho pota Corintopeva'ea pyri novīa

¹² Tupana'ga oropokoga ġwaramo orepyry hete ore orokokatuavo ojipe'ġa pe nhaporemo ġa moandyandyje'yima. Pe me koji'i ore rekokatui. A'ea ore ei oronhim-boheteavo. A'ereki ore orokwaha orovytyeri pe orereaporoġitapyryva. Vvyakotyve'ġa nembikwahatehea rupi rūi ore rekokatui pe me. Tupana'ga remimomyryva ġwaramo reki ore ve ore rekokatui pe me.

¹³⁻¹⁴ Hajiheva'ea ore ndorokwatijari javo pe me. Onhimime'yva'ea jate orokwatija ore pe me. Nurā pe ikwahavi nahanahā Paulo'ġa ei nhande ve ikwatija javo. A'erorame tehe pe ndapekwahakatui ve orereaporoġita. Ikwahaheterame po ti pe ndoryndoryvamo ore rehe nehē. Na jitehe po ti ore roryroryvamo pe ndehe nehē nhandepojkaharete'ga rura'javame Jesus'ga rura'javame nehē. A'ea ore oropota hete.

¹⁵⁻¹⁶ Nahā tuhē ko Corintopeve'ġa, a'e ji ikwehe. Nurā ji ena'ēi: Apytaahi'vi po ti ji Corintopeve'ġa pyri ġa ndepiaga jikwavame jigwovo Macedōniapeve'ġa gwyri pe nehē,

a'e ji novĩa. Aerẽ po ti ji jivyri Corintopeve'gã pyri gã mbohoryva'java nehẽ. A'ero po ti gã ji pokogi ji horame Judéiapeve'gã gwyri pe nehẽ, a'e ji novĩa.

¹⁷ Aerẽ ji herojijyi jireaporoğita ikwehe ndahoa'javi po ti ji kiro Corintopeve'gã pyri javo. Nurã jararamo pe ei: "Heaporoğita te'varuhu Paulo'ga jipi herojijyjyita ojeaporoğita. A'ereki ga ombotembote'iuhu javo nhande ve," pe'ji pe ji ve.

Ndajireaporoğitate'varuhui ji. Nanhi'itehei ji. ¹⁸ Jireaporoğita katu reki ji nhinhi'igã rerojijyirame. Tupana'ga e'i katu jipi. A'itituhẽva'ea pe ga ei. Na jitehe ore ekatui oronhi'igame pe me. Noronhi'itehei ore a'itituhẽva'ea mombe'gwovo jipi. ¹⁹ A'ereki ore Jesus Cristo'ga ja imombe'ukatuavo. Jesus Cristo'ga Tupana'ga ra'yra'ga, gaha ore ga mombe'u katu pe me jihi Silas'ga pavẽi Timóteo'ga pavẽi no. Nombotembote'iuhui ga. A'itituhẽva'ea jate ga omombe'u. ²⁰ Onhi'ipo'ru pa ga Tupana'ga no Jesus Cristo'ga. A'ero ga Tupana'ga nhi'ipo'ruavo g̃waramo nhande ei na tuhẽ hekoi javo Tupana'ga pe ga mboheteavo.

²¹ Tupana'ga tuhẽ ore mbojikoheteuka Cristo'ga rehe pe ndeheve. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive tomombe'u ti gã Jesus Cristo'ga javo. ²² Tupana'ga nhande mongoi ojiheva'ero. Ombuhuruka ga gwa'uvapyryva nhande pyri. Gara'uvapyryva okwahavuka nhande ve. A'ero nhande ei: Nhande xako Tupana'gareheva'ero kiro. Omombyry po ti Tupana'ga nhande ve nehẽ, xa'e nhande.

²³ Jihi a'e Tupana'ga pe kiro:

—Tupanamo ehendu ti nhinhi'igã ji ikwatijarame Corintopeve'gã pe. Po ji mbero kiro gã pe, a'ero po ti embuhu hahyva'ea ji ve.

A'ea ji ei kiro Tupana'ga pe. A'ereki ga okwaha jipy'a.

Kiro ji ei pe me a'ero Corintopeva'ea pe. Namondopotari hahyva'ea pe me. Nurã ji ndahoa'javi pe pyri ikwehe. ²⁴ Ndoro'ei ore kiro pe me: Nahanahã tuhẽ ti pejiko. A'ea rũi ore ei pe me. A'ereki pe pejiko hete tuhẽ Tupana'ga rehe. Opopoko pota reki ore koji'i pe mbohoryryva jipi.

2

¹ Nurã ji ei jivytyeri pe ikwehe: Ndahoa'javi ti ji Corintopeve'gã pyri tahahya'javyme ti gã pe javo. ² Po ti ji hoi pe pyri hamo, a'ero po ji imondoi hahyva'ea pe me pe mongoveveuhuavo hamo. A'ero po nanhimbohoryhavi hamo pe ndekoveveuhuro g̃waramo.

³ Nurã ji ikwatijari pe me ikwehe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi kiro javo. A'ereki ji a'e: Po ji hoi gã pyri nhinhi'igahyavo gã pe g̃andekote'varuhua rehe nehẽ, a'ero po ti gã ji mongoveveuhui ji rayva nehẽ. Ćahã po ji mbohory hamo! a'e ji ikwehe. Akwaha pa reki pendeporoğita. Ji roryvame pe ndorypavamo no. ⁴ Hahy hete ji ve ji ikwatijarame pe me ikwehe. Ji rekoveveuhuro jijehe'oheteavo ikwehe. Nopomongoveveuhupotari reki ji ikwatijarame pe me. A'ereki ji opoarõ hete. Akwatija po ti ji Corintopeve'gã pe tokwaha ti gã nhiremiarõhetea, a'e ji ikwatijarame pe me ikwehe.

Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua, ei Paulova'ea

⁵ Kiroki ga omondo hahyva'ea okote'varuhurame ikwehe – ji ve jate rũi ga imondoi hahyva'ea. Pe me ga imondoi hahyva'ea pe mongoveveuhuavo no. Emo kotihĩ ipavi pendekoveveuhua pe hugwi. A'ea ji ei. A'ereki ji nanhi'igahyhetepotari reki ga pe. ⁶ A'ereki penhimongyavo pe peko ga rehe imondovo hahyva'ea ga pe. Kirupi kiro a'ero! ⁷ Tapehenonha'javi ti garekote'varuhua kiro a'ero ga mbohoryva'java garekoveveuhuhetea tojukayme ti ga. ⁸ Nurã ji ehetei kiro pe me: Pekwahavuka ti ga pe penhimiarõa oroarõ hete nde javo.

⁹ Ikwatijarame pe me ji ei jivytyeri pe ikwehe: Tahepia ti nhinhi'ipo'rupava. Ćwendu katu po Corintopeve'gã nhinhi'igã jipi, a'e ji jivytyeri pe ikwehe.

¹⁰ Pe aherekote'varuhua renonhe'ymame ji na jitehe nahenonha'javi aherekote'varuhua no. Po ji henonha'jave'ymame aherekote'varuhua, a'ero pe ndehe ji nahenonha'javi. Cristo'ga okwaha nhiremienonha'jave'yma. ¹¹ Nahã ji

reki Satanás'ga tianemoandyandyjyme javo. A'ereki Satanás'ga nhande arõe'ýve'ga heaporoğita te'varuhu. Ga nhande mongo pota ġwemimbotarimova'ea rupi nhande mbote'varuhuavo. A'ea nhande ikwahahetei.

Paulova'ea opytaahi'vi cidade de Trôade pe

¹² Aho ji cidade de Trôade pe ikwehe tamombe'u ti pyryva'ea ġa pe javo Jesus Cristo'ga mombe'ua. Ji vahemame pevo ġa ndoryvamo ji rehe hendupota. A'ereki nhandepojoykaharete'ga e'i jipe kiro ihoi japiavo nhimombe'ua apiavo Trôade pe javo. ¹³ Jipy'a ndukatui reki okoteheavo. A'ereki pevo ji ndahepiagi Tito'ga nhaneirũ'ga. Nurã ga rure'ymame ji ei pevove'ġa pe: Kiro ji hoi a'ero. Pea hugwi ji hoi a'ero jigwovo Macedôniapeve'ġa gwyri pe Tito'ga reka.

Tupana'ga opoko hete omoirũharava'ea

¹⁴ Timbohete ti Tupana'ga! Tupana'ga Cristo'ga poko hete tipopoaka hete ti ga Diabo'gapyriva'ea hohe anhaġa hohe javo. Nhande Cristo'gareheva'ero ġwaramo Tupana'ga nhande poko hete tipopoaka ti ġa Cristo'ga pavēi Diabo'gapyriva'ea hohe no javo. Nhande ipo'rurame perfume kiro ihoi ojipe'ġape'ġa pe. Na jitehe Tupana'ga nhande po'rurame Cristo'ga mombe'gwovouka kiro gamombe'ua ihoi ojipe'ġape'ġa pe nhaporem.

¹⁵ Ġapyteri pe Cristo'ga mombe'urame nhande ikatuva'ea ja perfume ja Tupana'ga pe ga mbohoryva.

Jara'ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ero ga ġa nderohoi Tupana'ga viara rupi.

Jara'ġa ndojikogi reki Cristo'ga rehe ogwovo hahyva'ea ruvihava viara rupi. ¹⁶ Ġa pe Cristo'ga mombe'ua i'agahiva'ea ja ndikatui okovo ahejukaaġwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ndogweroviari ipotare'yma. Nurã po ti ġa manoi ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

Kiroki ġa Cristo'ga gweroho Tupana'ga viara rupi – ġa pe Cristo'ga mombe'ua perfume ja ikatu hete okovo ġambogweravaġwama. A'ereki henduvame Cristo'ga mombe'ua ġa ojiko ga rehe. A'ero po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehē.

Ma'ġa po ipopoaka Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe hamo naerũ? A'ereki ahã ipopoakave'ġa jupe. ¹⁷ Kiroki ġa pe Tupana'ga e'i reki ġa mbopopoaka pemombe'u ti javo – ġahã po omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Cristo'ga mombe'ua ġa pe hamo. Emo he'yive'ġa ojiroho tehe onhimonhi'iġa imombe'gwovo ojipe'ġa pe. Ġa pe Tupana'ga nde'i. Ġa oho tehe. Kirē ġa ei: “Pembuhu ti itambere'ia ore ve kiro. A'ereki ore Tupana'ga nhi'iġa mombe'u pe me,” ei ġa ġa pe.

Ore ki a'e te ġa ja rui ore reki. Ore orepyry hete ojipe'ġa moandyandyje'yma Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ore ve pemombe'u ti nhinhi'iġa javo. Nurã Cristo'gareheva'ero ore nhi'iġatui imombe'gwovo katu Tupana'ga rekorame ore rupi.

3

Paulova'ea oporavyky ipyahuva'ea mombe'gwovo

¹ Oronhimombe'urame pe me ore ndoro'ei: Corintopeve'ġa niandekwahavi ve. Nurã xanhimombe'u katu ġa pe. A'ea rui ore ei. A'ereki a'ea rehe rui reki ore nhimombe'ui javo pe me. Ore ojipe'ġa ja rui. Ohohorame Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ġa gweroho pevove'ġa pe onhimombe'uva'ea ojipe'ġa nembikwatijara. Ikwatijara e'i: “Agwa'ġa ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo oko,” e'i. “Pyry hete ġa.” Nahã ikwatijara ei tokwaha hete ġa ġa javo. Ohorame ġa hugwi ġa gweroho ġanembikwatijara no ojipe'ġa ti torekwaha hepiagame javo.

Ore ko ndorogwerohoi pe me ikwatijara orenhimombe'uva'ea. A'ereki pe nhaporem ore kwahavipe. Ndorogwerohoi pe hugwi ikwatijara ojipe'ġa pe no. A'ereki ġa nhaporem ore kwahavipe no. ² Pe tuhē orerekokatua kwahavuka ġa pe. Oroyvyteri pe ore ikwahavi a'ea. Ġa nhaporem orerekokatua kwaha no pendekokatua repiaga.

³ A'ereki pe ndepiagame ġa e'i: "Cristo'ga tuhē Paulo'ġa mondouka Corintopeve'ġa pyri onhimombe'uuka ġa pe. Gaha ġwendukatuuka ġa pe ġa mongokatuavo Paulo'ġa omombe'urame," ei ġa.

Na tuhē Cristo'ga pe pojykai. A'ero pe pejikokatua ikwahavukari ojipe'ġa pe. Ahe okwatija imohūhava pyvō tokwahavuka ti mbatera ojipe'ġa pe. Tupana'ga ki a'e te avuiramave'ga, ga gwa'uva pyvō pendeaporoġita mbopyahui pe mongokatuavo tokwahavuka ti ojipe'ġa pe. Ahe okwatija itapereuhuva'ea rehe tokwahavuka ti ġa pe javo. Tupana'ga ki a'e te pendeaporoġita mbopyahui pevytyeri pe tokwahavuka ti ġa pe javo.

⁴ Hepiagame pendekokatua ore ei: Tupana'ga nhande mondo tuhē Corintopeve'ġa pyri ġa mbojikoguka nhande ve. A'ea ore oro'e. A'ereki a'ea Cristo'ga okwahavuka ore ve Tupana'ga pe mondo ġa pyri javo. ⁵ Marā po nhande timbojikoguka ġa Cristo'ga rehe? oro'e ore. A'ereki ore ndorepopoakari ikwahave'yama. A'ero ore ndoro'ei: Ore tehe ti torombojiko ġa ga rehe. A'ea rūi ore ei. A'ereki Tupana'ga jate okwahavuka ore ve ore mbopopoaka nahā ti pembojikoguka ġa Cristo'ga rehe javo. ⁶ A'ereki ga okwahavuka ore ve ipyahuva'ea javo: "Pe Cristo'ga mombe'urame ġa pe ti jira'uva ġa mbojikogi ga rehe imbopyahuavo ġandeaporoġita nahā ġa mongovo ji pyri avuirama nehē. A'ea ti pemombe'u ġa pe," ei ga ore ve. "Nahā ti ji ġa pokokatui kiro," ei Tupana'ga ore ve.

Nurā ore imombe'ui a'ea ipyahuva'ea ġa pe Tupana'ga ra'uva ti tomongo ġa Tupana'ga pyri javo. Ore noromombe'ui Tupana'ga rembikwatijarukaragwera – kiroki garembikwatijarukaragwera Moisésva'ea pe. A'ereki a'ea e'i: "Nahanahā ti peko Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe jipi. Pejikoe'ymame hehe po ti pe hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē," e'i Moisésva'ea rembikwatijaragwera.

Moisésva'eareheva'ea ġwendu aherembikwatijaragwera novīa okokatuangave'yama Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero ahe hoi hahyva'ea ruvihava pype onhimongyavo. A'ereki aherembikwatijaragwera nombopopoakarukari ahe pokoge'yama. A'ero ore ei: Moisésva'ea rembikwatijaragwera ahe mondouka hahyva'ea ruvihava pype.

⁷ Tupana'ga okwatijaruka Moisésva'ea pe onhi'iġa itapereuhua rehe ikytikytiuka. Tupana'ga ikwatijarukarame gakatukatuhetea jukwahavamo ġwendy'jandy'javamo imohendy'jaheteavo Moisésva'ea rova. A'ero ahereheva'ea israelitasva'ea nonhimomiranami Moisésva'ea rova repiaheterame ojirovaga ahe hugwi ahe imombe'urame Tupana'ga rembikwatijarukara. Igwaigwavete aherova rendy'java igwevi avuiramarūiva'ea. A'ea vehevi ahe nonhimomiranami hepiahetea rehe Tupana'ga katua jukwahavame. Tupana'ga ikatu hete ikwatijarukarame Moisésva'ea pe. Moisésva'ea imombe'urame ġwembikwatijara israelitasva'ea ndogwerojijyi reki ojeaporoġita okoe'yama Tupana'ga pyri.

⁸ Koji'i Tupana'ga katukatuhetea jukwaha hete tuhē ga nhi'iġame ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero. A'ereki ġa Cristo'ga mombe'urame ġa pe Tupana'ga ra'uva ombopyahu ġandeaporoġita ġa mbojikoga ga rehe. A'ero po ti a'ea ġa mongoi Tupana'ga pyri avuirama nehē.

⁹ Ikatu hete Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe novīa ymyahūva'ea. A'ea e'i: "Tupana'ga nhi'ipo'rupave'ymame ti ġa toho hahyva'ea ruvihava pype nehē."

Koji'i hete ikatu hete Tupana'ga nhi'iġa ipyahuva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua. A'ereki onhi'iġame ga rehe ga gwa'uva mbuhurukari nhande pyri nhanderekote'varuhua momboa nhande hugwi nhande mongokatuavo. ¹⁰ Koji'i hete tuhē ikatu hete Tupana'ga nhi'iġapyahua garembikwatijarukaragwera hohe. Ganhi'iġapyahua katuhetea ombogwe garembikwatijarukaragwera katua. ¹¹ Garembikwatijarukaragwera ikatu avuiramarūiva'ea. Koji'i hete ikatu hete avuiramava'ea ganhi'iġapyahua.

¹² Nurā orojikoga ġwaramo Tupana'ga nhi'iġapyahua rehe ore imombe'ukatui a'ea ġa pojihuve'yama tokwaha hete ti ġa avuiramava'ea javo. ¹³ Moisésva'ea ja rūi ore rekoi imombe'urame a'ero. Imombe'urē Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea oiovapia tapy'ynhapira pyvō jireheve'ġa tajirepiagyme javo. A'ero ahereheva'ea ndokwahavi

aherova rendy'java gweva ahe hugwi a'ea ko avuiramarūiva'ea jave'yma. ¹⁴ Ndoki aheak-aği pe ahe Moisésva'ea rembikwatijara monhi'iğame. Ojikoge'yma ġwaramo Tupana'ga rehe koji'i ahe ndokwahavi imonhi'iğame nahanahã Tupana'ga ei nhande ve jave'yma. Ojovapiave'ğã ja ahe rekoi. A'ereki ojovapiave'ğã ndokwahavi hepiakatue'yma.

Na jitehe kiromonhate aherakwepohara'ğã israelitas'ğã ndokwahavi imonhi'iğame Moisésva'ea rembikwatijara Tupana'ga nhi'iğã ymyahūva'ea. A'ereki Cristo'ga rehe ojikogame jate ġã okwaha Cristo'ga pe Moisésva'ea ei javo. ¹⁵ Kiromonhate vehevi imonhi'iğã nanani Moisésva'ea rembikwatijara ndoki ġã'akaği pe ġã jikoge'yma ġwaramo Cristo'ga rehe. Ojovapiave'ğã ja ġã ndekoi a'ero ikwahave'yma hepiakatue'yma.

¹⁶ Kiroki ga gwerojijyi ojeaporoğita ojikoga Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe – gaha okwaha javo: “Cristo'ga omano ji repyga imomboa jirekote'varuhua ji hugwi,” ei ga. “Jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe ti ji hoi yvagi pe nehẽ,” ei ga. Okwaha ga kiro ġã ja – kiroki ġandova hugwi ojipe'ğã ope'a tapy'ynhapira.

¹⁷ Ji'erahe nhandepojykaharete'ga pe ji ei Tupana'ga ra'uva pe. A'ereki nhande jikogame nhandepojykaharete'ga rehe Cristo'ga rehe ga ombopyahuuka nhandereaporoğita Tupana'ga ra'uva pe. A'ero nhande piro'yro Cristo'ga kwahave'yma hugwi nhanderekote'varuhua hugwi no hahyva'ea ruvihava hugwi no. ¹⁸ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemō ikwahavi ġã ja kiro – kiroki ġandova hugwi ojipe'ğã ope'a tapy'ynhapira. A'ereki nhande nhandepojykaharete'ga katukatuhetea kwaha hete. A'ero nhande ikwahavame igwaigwavete ga herojijyjijyjukari nhandereaporoğita gwa'uva pe ji javijitehe ti ġã tikatu katu hete javo.

4

Paulova'ea ndipopoakari; Tupana'ga ahe mbopopoaka

¹ Tupana'ga pyry hete Cristo'ga mombe'uuka ore ve ore pokoguka. Ore Cristo'ga mombe'ukatui jipi a'ero orojirokwa. ² Noronhinotĩ ore. Ndorokote'varuhui ore. Noromoandyandyi ore ojipe'ğã. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rūi ore imombe'ui. Ndorogwerojijyi ore ganhi'iğã. A'itituhēva'ea ore imombe'ukatui Tupana'ga nhi'iğã kwahavuka ġandovaki. Nahã ore rekoi ikwahavuka orokokatuavo ġã pe nhaporemō Tupana'ga ore repiagame. A'ero po ti ġã ikwahavi javo oyvyteri pe nehẽ: “Paulo'ğã omombe'u katu a'itituhēva'ea,” e po ti ġã nehẽ.

³ Jara'ğã pe oreremimombe'ua onhimiva'ea – kiroki ġã oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ġã pe jate onhimi. ⁴ Ndojikogi ġã Cristo'ga rehe heroviare'yma oreremimombe'ua. A'ereki okote'varuhuve'ğã pojykhara'ga Satanás'ga, ga ndokwahavukari pyryva'ea mombe'ua ġã pe tombokojahuyme ti ġã'akaği pe javo. Omondomondo ga ġã ġwemimbotarimova'ea rupi yvya koty. Ndoki ġayvyteri pe a'ero Cristo'ga katukatua mombe'ua. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhande ve Cristo'ga. ⁵ Noronhimombe'ui ore. Jesus Cristo'ga ore oromombe'u ga ko nhandepojykaharete'ga javo. Jesus'gareheva'ero ġwaramo ore pe pokopokogi ga mombe'gwovo pe me.

⁶ Ymyahū japorame yvya yvaga reheve Tupana'ga ei hako: “Tokojahu kiro ypytuna pyteri pe.” A'ea Tupana'ga ei hako. A'ero kojahuro. Ağwamo ga jitehe ombokojahu nhaneakaği pe imbopyahuavo nhandereaporoğita ikwahavuka okatukatua nhande ve Cristo'ga kwahavukarame nhande ve. A'ereki Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga katukatua nhande ve.

⁷ Ore Cristo'ga mombe'urame ore ko itujuga apopyra ja – kiroki gwereko mbatepyryva ipype. A'ereki itujuga apopyra ndipopoakari ohağe'yma ġwaramo. Ore na jitehe ndorepopoakari pyryheteva'ea mombe'gwovo katu Cristo'ga mombe'gwovo katu. Tupana'ga ki a'e te ore mbopopoaka ore pojykavo. Nurã ore Cristo'ga mombe'ukatui ojipe'ğã pe. A'ero ġã ei: “Tupana'ga popoakahetea opoko Paulo'ğã. Nurã Paulo'ğã Tupana'ga nhi'ipo'rupavi Cristo'ga mombe'ukatuvavo nhande ve,” ei ġã.

⁸ Tupana'ga arõe'yve'ġa ombuhu hahyparavuhuva'ea ore ve jipi tomombe'uyme ti ġa Cristo'ga javo novĩa. Emo ġa nomombigi oreremimombe'ua. A'ereki ore Cristo'ga mombe'u jitehe. Oroko tehe ore jipi marã po ti nhande rekoi javo novĩa. Emo Tupana'ga ore poko jipi nahã ti pe ndekoi javo. ⁹ Otiruahũro ore ve ġa ndekote'vate'vari okookovo ore rehe novĩa. Emo Tupana'ga ndorerejari ġapo pe. Tomano ti ġa javo novĩa ġa ore mbote'varuhui. Emo ore noromanoi oropo'ama'java. ¹⁰ Nane'ymi ore manoi ġwerĩ nhandepojkaharete'ga ja Jesus'ga ja. A'ereki ga'arõe'yve'ġa ore juka pota no novĩa. Emo Jesus'ga ndorejukaukari ġa pe. A'ereki ga oko ore pyri. Nahã Jesus'ga ore pokogi tokwaha ti ġa jikwerava'java javo.

¹¹ Aġwamo ġa ore juka pota novĩa ore Jesus'gareheva'ero ġwaramo. Ore ve tiruahũro jipi. Emo Jesus'ga noremomanoukari tokwaha ti ġa jikwerava'java javo. A'ereki ore repiagame ġa e'i: "Jesus'ga ko oko reki Tupana'ga pyri Paulo'ġa pokoga ġa mongovo Tupana'ga pyri no," ei ġa.

¹² Ore Jesus'ga mombe'urame ġa ore juka pota. Emo oreremimombe'ua pemongoaġwama Tupana'ga pyri. A'ereki pe oreremimombe'ua rendu katu.

¹³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe'eagwera hako. E'i:

“Ajiko ji Tupana'ga rehe.

Nurã ji ga mombe'ui,' ei ahe,” e'i ikwatijaripyra hako.

Na jitehe ore jikogi Tupana'ga rehe. Nurã ore ga mombe'ui ojipe'ġa pe. ¹⁴ A'ereki ore orokwaha hete nhandembogweravaġwama. Tupana'ga ombogwera nhandepojkaharete'ga Jesus'ga hako. Nhande jikoty'aro ġwaramo Jesus'ga pavẽi ti Tupana'ga nhande mbogweravi nehẽ no. A'ero ti ga ore mboukwahavi pe ndeheve nehẽ.

¹⁵ Pe ndepyga reki ore nhimomiranami hahyva'ea pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki ore ga mombe'urame pe me pejiko pe ga rehe. A'ero Tupana'ga imombyryvi pe me. Igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro nehẽ – kiroki ġa ojiko ga rehe garemimombyryva kwahava no. A'ero igwaigwavete ti ġa nde'yjuhuro – kiroki ġa Tupana'ga mbohete hete ndepyry hete nde javo.

Xajiko Jesus'ga rehe imboha'uva nhanderuhava yvagi pe

¹⁶ Ore Cristo'ga mombe'u katu jipi a'ero orojirokwa. Igwaigwavete ore ymyahũramo oropopoakare'yre'ymamo jipi novĩa. Emo orereaporoġita igwaigwavete Tupana'ga imbopyahui jipi imbopopoakara'jara'java. ¹⁷ Ĥa imbuhurame hahyva'ea ore ve kiro ore ei: Ndahahyhetei novĩa. Kotihĩ po ti ipigi ore hugwi, oro'e ore. Hahyva'ea rehe ti Tupana'ga imombyrymbyryvi ore ve yvagi pe nehẽ ore mongovo ojipyri avuirama nehẽ. Nurã aġwamova'ea hahyva'ea Tupana'ga remimombyryvaġwama. Koji'i hete ranuhũ ti garemimombyryva ore ve hahyva'ea hohe! Ikatu hete hete ti ore ve avuirama nehẽ.

¹⁸ Nahã ore ei. A'ereki ore toromondo orereaporoġita yvagipeva'ea rehe pyryva'ea rehe imohina. Noromondo ore orereaporoġita avova'ea rehe hahyva'ea rehe imohine'yma. Nimbegwei po ti avova'ea momina hahyva'ea nehẽ. Yvagipeva'ea po ti namominaġwami pyryva'ea nehẽ.

5

¹ Nahã ore ei. A'ereki ore orokwaha nhanderuhavaġwama yvagi pe. Avo yvya koty nhande xakoahi'vi. Po nhande manoi nhande ve Tupana'ga gwereko yvagi pe nhanderuhava – kiroki a'ea Tupana'ga oapo nhande ve avuiramava'ea. Pevo ti nhande rui avuirama nhandemanoe'yma'java nehẽ. ² Nhanderekorame yvya koty nhande ndiavy'ahetei xaju pota hete nhande yvagi pe nhanderuhava pype javo.

³ Nhanderuvame nhanderuhava pype yvagi pe nhande tireko a'ea jipi. ⁴ Avo yvya koty nhanderekoahi'virame nhande rekoveveuhui. A'ereki nhande xaju pota nhanderuhava pype yvagi pe. Ndia'ei reki nhande: Ndiajupotara'javi avo xamano javo. A'ea rui nhande ei. Nhande manoe'ymane vehevi pyry nhande hoi yvagi pe nhandekovo avuirama nehẽ. A'ea nhande ipotari.

⁵ Tupana'ga tuhẽ opota hete a'ea jitehe nhanderuva yvagi pe ojipyri. Nurã ga nhande mboavujikweri. Ombuhurukaripe ga gwa'uva nhande ve. Nahã ga ikwahavukari nhande ve nhanderuhavağwama ojipyri.

⁶ Nurã nhande roryhetero jipi. Avo yvya koty nhanderuvame, Cristo'ga rovakie'ỹ nhandepojykaharete'ga rovakie'ỹ nhande rekoi a'ero. A'ea ore orokwaha. ⁷ A'ereki nhande ndihepiagi ga kiro novã. Emo nhande xajiko ga rehe. ⁸ A'ea'ja ji pe me a'ero: Nhanderory hete nhande. A'ereki nhande tipota hete nhandehoağwama Cristo'ga pyri. Nurã pyry nhande ve nhanemanoa. Nhanemanorame ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa nhandepojykaharete'ga pyri nehẽ.

⁹ Nurã ore jirokwari ga nhi'ïpo'ruavo jipi tonhimohẽ hete ti ga nhande rehe javo. Ore rekorame yvya koty na jitehe ore rekorame yvagi pe ore ga monhimohẽhetepotari orojihe. ¹⁰ A'ereki Cristo'ga ikwepykara'ga nhande ve. Xaho pa ti nhande Cristo'ga rovai pyteri pe nehẽ tokwepy ti ga nhande ve nanani nehẽ. Po nhande rekote'varuhui avo yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua hahyva'ea nhande ve nehẽ. Po nhande rekokatui yvya koty, a'ero ti ga ikwepygi imbuhua pyryva'ea nhande ve nehẽ.

Ahereaporoğitapyahua

¹¹ A'ero ore ikwahavi nhandepojykaharete'ga nhimombojya ga omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ğa pe javo. A'ero ore ga mombe'ukatui ojipe'ğa pe tomomboruka ti ğa ga pe okote'varuhua javo. Tupana'ga orereaporoğitakatua kwaha hete. Po pe orereaporoğitakatua kwahahetei pejiyvyteri pe no, a'ea pyry ji ve.

¹² A'ea pe ore erame po pe ei: “Kiro Paulo'ğa nhimbohetea'javi ojikwahavuka nhande ve,” pe'ji po pe pejiyvyteri pe. Noronhimbohetehe reki ore javo pe me. Oro'e ore pe me pejoryjory ti ore rehe javo. Igwete po ti pe ore mombe'ukwahavi ore repyga ğa pe – kiroki ğa onhimbohete tehe orepyry hete ore javo. Emo ğa heaporoğita te'varuhu reki. ¹³ Ojipe'ğa e'i: “Paulo'ğa ndokwahavi heagwyrive'ğa ja Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo jipi,” ei ğa novã. Emo nahã ore rekoi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo timbohoryory ti Tupana'ga javo.

Ojipe'ğa e'i: “Onhimbovyvy Paulo'ğa ikwahaheteavo gweaporoğitakaturo Cristo'ga mombe'ukatuavo,” ei ğa. Oronhimbovyvy tuhẽ ore Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo pe me tipoko ti ğa ikwahavuka ğa pe javo. ¹⁴ A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete. Nurã ore ei: Cristo'ga remiarõa ğwaramo timombe'u tuhẽ nhande Cristo'ga ojipe'ğa pe. A'ereki ore orokwaha hete gamanoa vvyakotyve'ğa ndepykavamo. A'ereki ğa ndekote'varuhuro ğwaramo Tupana'ga e'i: “Omanomba ti ğa ogwovo hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ,” ei ga. Cristo'ga ki a'e te e'i: “Jihi ojipejiva'ero ti tamano ğa ndepypava imomboia ğandekote'varuhua ğa hugwi tohopavyme ti ğa hahyva'ea ruvihava pype javo.”

Nurã ore ei: Cristo'ga vvyakotyve'ğa ndepypavi omanomo. Nurã gamanoa kwahyro ğa ndehe nhaporemõ, oro'e ore. ¹⁵ Cristo'ga omano vvyakotyve'ğa ndepypava toko ti ğa nhiremimbotarimova'ea rupi a'ero javo – kiroki ğa ombopyahuuka ojeaporoğita ga pe. Tokoa'javyme ti ğa ğwemimbotarimova'ea rupi kiro javo Cristo'ga ğa ndepygi omanomo okwerava'java, oro'e ore.

¹⁶ Nurã orojikogirẽ Cristo'ga rehe ore ndoro'etehea'javi ojipe'ğa pe ikwahave'ymame ğandeaporoğita. Ymya ore eteheyypi Cristo'ga pe no ga ko vvyakotyva'ea jate javo. Orojikogirẽ ga rehe ore ndoro'ea'javi a'ea ga pe. ¹⁷ A'ero ji ei: Cristo'ga pavẽi ğa jikoty'aramẽ ğandeaporoğita ipyahu. Ğandeaporoğitate'varuhua opi. Pehendu ti! Ğandeaporoğita ipyahu!

Na Tupana'ga nhiarõukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoğita

¹⁸ Tupana'ga ombopyahu nhandereaporoğita imombiga nhandereaporoğitate'varuhua. Gaha omondo Jesus Cristo'ga yvya koty javo ga pe: “Vvyakotyve'ğa ndojikoty'ara'javi ji pavẽi ji arõ'e yma. Emano ti ğa ndepyga. A'ero ti ji nhiarõukari ğa pe nehẽ,” ei ga. Cristo'ga manoro ğwaramo Tupana'ga nhiarõukari nhande ve. A'ero nhandejikoty'ari ga pavẽi ga aromo.

A'ero Tupana'ga ei ore ve: “Ji mombe'u ti ojipe'ğa pe kiro,” ei ga. “Pe'ji ti ға pe nhaporemō: ‘Na Tupana'ga nhiarōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoğita.’ A'ea ti pe'ji ға pe ға mbojikoty'a ji pavēi,” ei Tupana'ga ore ve. ¹⁹ A'ereki Cristo'ga manoro ғwaramo yvyakotyve'ğa pe Tupana'ga onhiarōuka ға pe imomboā ғandekote'varuhua henonha'jave'yma ikwahava'jave'yma. “A'ea ti pemombe'u ға pe,” ei Tupana'ga ore ve.

²⁰ Cristo'ga repykaramo ore rekoi. A'ereki Tupana'ga omombe'uuka ore ve. Ga e'i: “Pe'ji ti ға pe: ‘Pehendu katu ti’,” ei ga. Cristo'ga repykaramo ore ehetei a'ero: Na Tupana'ga nhiarōukari pe me imbopyahuavouka pendeaporoğita. ²¹ A'ereki Cristo'ga ndokote'varuhuangavi'i'ive'ga, ga pe Tupana'ga gwerekouka nhanderekote'varuhua nhande repyga. A'ea ga herekoukari Cristo'ga pe Cristo'gareheve'ğa ti togwereco jipyryva javo.

6

¹ Tupana'ga moiruamo ore ehetei pe me a'ero: Tupana'ga pe arō hete imombyryva pe me. Peko hete ti gapyryva rehe pejikokatuavo a'ero tomombyryteheyme ti ga pe me.

² A'ereki Tupana'ga e'i ikwatijaruka hako:

“Oho nhiremimombyryhava japiavo.

A'ero pe erame ji ve ji pe nenduvi pe mombyryva.

Oho nhirembipokohava japiavo.

A'ero ji pe pokogi imomboā pendekote'varuhua pe hugwi.”

A'ea Tupana'ga ei hako.

Pehendu ti! oro'e ore. Aғwamo tuhē Tupana'ga pe mombyrypotahetei. Aғwamo tuhē ga pe pokopotahetei imombopota pendekote'varuhua pe hugwi, oro'e ore.

Paulova'ea oko katu tiruahūrame ahe ve

³ Oroko katu pota ore jipi te'ite'varuhuyime ti ға ore Cristo'ga mombe'urame. Po ti ore rekote'varuhui, a'ero po ti ojipe'ğa ei nehē: “Omombe'u tehe Paulo'ğa Cristo'ga nhi'iğa. A'ereki ға vehevi ndokoi ganhi'iğa rupi okote'varuhuavo. Tiroviaryme ti ғанemimombe'ua a'ero,” e po ti ға a'ero nehē.

⁴ Nane'ymi ore rekokatupotari te'i katu ti ға ore ve javo. “Tupana'ga pe Paulo'ğa poravykyi,” e'i katu po ti ға a'ero nehē.

Oronhimomirana ore tiruahūheterame ore ve. Oronhimomirana ore hahyrame ore ve no. Ite'varuhurame ore ve no ore oronhimomirana. ⁵ Ore nupanupā ға. Ore mongi tehe ға cadeia pype. Ojatykatyka ға ore ve onhimboahiheteavo ore rayvaheteavo. Nane'yne'ymi ore poravykyhetei Tupana'ga mombe'gwombe'gwovo. A'ero ore ndorokikatukatui ypytunimo. Ore ndoro'uro'ui no. A'ea rupi nhaporemō ore rekokatui oronhimomiranama tikwahavuka ti ға pe nhandeporavykyia Tupana'ga pe javo.

⁶ Orereaporoğita pyry ore orokokatuavo ikwahavuka ға pe oroporavykyia Tupana'ga pe. Orokwaha hete ore Cristo'ga mombe'ua. Ndorohaykai ore ojipe'ğa ға ndekote'varuhurame ore ve. Oroko katu ore ға pe. Nahā ore rekokatui oronhimomiranama tokwaha ti ға oreporavykyia Tupana'ga pe. Tupana'ga ra'uvapyryva ore poko ore poravykyrame Tupana'ga pe. Oroarō hete ға. ⁷ Ore a'itituhēva'ea mombe'u Cristo'ga mombe'gwovo. Jukwaha Tupana'ga popoakara ore pokoga. Tupana'ga ore mombyry. A'ero ore Cristo'ga mombe'ui ға pe. Ore orojiko hete Tupana'ga rehe ға ete'varuhurame ore ve. A'ero ға ikwahavi oreporavykyia Tupana'ga pe.

⁸ Ojipe'ğa e'i katu ore ve. Ojipe'ğa e'i te'varuhu ore ve. Ojipe'ğa ore mbotegwete. Ojipe'ğa ore mbohete. Ojipe'ğa e'i ore ve Paulo'ğa i'mbe ahe moandyandyita javo novīa. Emo ore oro'e katu reki a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Jukwaha a'ero oreporavykyia Tupana'ga pe. ⁹ Ojipe'ğa e'i ore ve okoteheve'ğa ko Paulo'ğa javo. Emo ojipe'ğa ore kwaha hete reki Paulo'ğa oporavykyia Tupana'ga pe javo. Oromano gweregwerevi ore. Emo ore orokoji reki. Ore nupanupā ға. Emo ға ndorejukai reki.

¹⁰ Ndorovy'ari ore novīa. Emo oreroryrory ore jipi orojikoty'aro ғwaramo Cristo'ga pavēi. Noremateri'i'i ore. Emo ore oromombyry reki ға pe ға mbojikogukarame ga

rehe. A'ereki ġa jikogame ga rehe Tupana'ga omombyry hete ġa pe. Ndorogwerekoi ore mbatera. Emo Tupana'ga omombyry pa ore ve.

¹¹ Pe me Corintopeva'ea pe ore imombe'upavi orereaporoġita ikwahavuka pe me. A'ereki ore opoarō hete. ¹² Ore opoarō pota ikwahavuka orereaporoġita pe me. Emo pehe ko norearōpotari ikwahavukare'yma pejeaporoġita. ¹³ Kiro ji nhi'iġi pe me penduva'ġa ja. Pejipy ti ore arōheteavo!

Tapejihe'ari ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndehe

¹⁴ Tapejihe'ari ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa ndehe pejogwerekoe'yma ġa pavēi. A'ereki tegwete okokatuve'ġa jihe'akatusa okote'varuhuve'ġa ndehe. Na tuhē! Kojahua ndojihe'ari ppytuna rehe. Na jitehe heaporoġitapyahuve'ġa ndojihe'akatusaġwami te heaporoġitate'varuhuve'ġa ndehe. ¹⁵ Na tuhē! Tegwete ġajogwerekokatua Cristo'ga Diabo'ga pavēi. Cristo'gareheve'ġa ndeaporoġita ko Cristo'gareheve'ġarūive'ġa ndeaporoġita atyvi.

¹⁶ Tupana'ga mboheteheva pype ndogwerekoi ha'angava – kiroki a'ea pe ġa e'i oreremimboheteheva. A'ereki a'ea ndojogwerekokatui Tupana'ga pavēi. A'ereki pevo Tupana'ga ruvi jipi. Gareheva'ero nhande tuhē xako Tupana'ga mbohetehevamo avuiramave'ga mbohetehevamo. Nhandepyteri pe ga ruvi no. A'ea pe tuhē Tupana'ga ei javo hako:

“Aju ti ji ġa pyri jitekovo ġapyteri pe.

Jihi po ti ġa ji mbohetei nehē.

Oko ti ġa nhinhi'iġarupiva'ero nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁷ Nurā nhandepojykaharete'ga Tupana'ga ei onhi'iġarupive'ġa pe hako:

“Pejipe'a ti ġa hugwi pejipohia ġa mbopogwee'yma

– kiroki ġa ndojikogi ji rehe.

Tapokoi'i'i ġandekote'varuhua rehe.

A'ero ti ji ei pe me nehē: ‘Hepejijo ji pyri’,” ei Tupana'ga hako.

¹⁸ “Ji ti ako penduveteramo a'ero nehē.

Pe ti peko jira'yramo nehē,” ei Tupana'ga hako.

Ga ko ġapojykaharetero ojipe'ġa hohe ġa mondomondopava onhi'iġa rupi.

7

¹ Tupana'ga e'i a'ea nhande ve no. Nurā ti xapohi pa nhanderekote'varuhua hugwi: kiroki nhandera'oa mbote'va, kiroki nhandereaporoġita mbote'va no. A'ea ore ei pe me oreremiarōa pe. Tikwaha nhande Tupana'ga popoakara gapyryva reheve. Nurā ti xako pa garemimbotarimova'ea rupi nhandekokatuaivo.

Horyory Paulova'ea Corintopeva'ea rehe

² Peko ti ore rehe ore arōheteavo. A'ereki ore ndorokote'varuhui pe me. Nopombote'varuhui ore. Nopomoandyandyi ore no. ³ A'ea pe ji erame ji nda'ei pe me: Pe'e te'varuhu pe ore ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki ji a'e jipe pe me ko: Opoarō hete ore. A'ero po ti ore jikoty'ari pe pavēi nehē nhande manorame nehē. Nhanemanoe'ymame na jitehe nehē no. ⁴ Ajiko hete ji pe ndehe ġa ji arō hete javo. Opombohete ji. Penoġatu pe jipy'a ji mbohoryheteavo kiro tiruahūrame vehevi ore ve.

⁵ Ore rurame Macedōniapeve'ġa gwyri pe orepy'a ndukatui. A'ereki nane'yimi tiruahū ore ve. Ġa ore rayvayva. Oko tehe orepy'a no. ⁶ Emo Tupana'ga onoġatu ovy'are'ŷve'ġa py'a jipi. A'ero ga onoġatu orepy'a ore mbohoryva Tito'ga mbuhua ore pyri. ⁷ Garuro ġwaramo orepy'a rukatui kiro. Garemimombe'uro ġwaramo orepy'a rukatui no. A'ereki ga pe mombe'u javo: “Corintopeve'ġa jipy'a noġatu,” ei ga. “Ġa nde repiaga'u hete,” ei ga ji ve. “Ndovy'ari ġa ore Paulo'ga mongoveveuhu javo,” ei ga. “Oko hete ġa nde rehe ovavagahiva nde rehe,” ei ga ji ve pe mombe'gwovo. Ganhi'iġa renduvame koji'i ji roryoryvamo.

⁸⁻⁹ A'ereki ji akwaha kiro pepohira pejikote'varuhua hugwi. A'ereki pe pepohi pejikote'varuhua hugwi imonhi'iġame nhirembikwatijaripyra – kiroki a'ea ji akwatija

nhinhi'igahyavo pe me ikwehe. Nhirembikwatijaripyra imondoi hahyva'ea pe me heikwehe. Ikwahavame ji rekoveveuhuna'êi. A'ereki jivytyteri pe ji a'e: Maraname ji akwatija nhinhi'igahyavo ģa pe? Emo avuirama rūi reki hahy pe me. Ndakoveveuhua'javi ji kiro. A'ereki hahyrame pe me pe pekoveveuhu pejikote'varuhua rehe. A'ero pe pohiri jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ndajiroryvi reki ji hahyro ģwaramo pe me. Emo pejikote'varuhua hugwi pe pohiro ģwaramo ji roryhetero. A'ereki a'ea pyry reki pe me. Nurã ji ei: Ndorokote'varuhui ore pe me ikwatijarame pe me ikwehe.

¹⁰ A'ereki pejikote'varuhua rehe pevy'are'yma ģwaramo pe pepohi jugwi pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe ndapekoveveuhuaġwami pejikote'varuhua mombora rehe. Yvagi pe po ti pe hoi nehẽ imomborukaro ģwaramo pejikote'varuhua Tupana'ga pe. Ojipe'ģa ki a'e te ģa ndekoveveuhutehei. A'ero ģa ndopohiri jugwi onhimondovo hahyva'ea ruvihava pyre.

¹¹ Pehepia ti pejeaporoģita jirojijya pevy'are'ymame pejikote'varuhua rehe pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. A'ero pe penhimbovyvy kiro. Pe pejirokwa pota pejikokatuavo pejivavagahiva pejihe kiro. Penhimonha'nga pe pejikote'varuhuaģwera rehe. Pekihiji pe tiruahũ po ti ore ve a'ero nehẽ javo. Pe ji repiaga'u hete pe ji arõheteavo. Pemondo pe hahyva'ea pepyteripeve'ga pe topohi ti ga okote'varuhua hugwi javo. Nahanahã pe pehepiuka pa ore ve a'ero pejipohira pejite'varuhua hugwi.

¹² Akwatija ji pe me nhinhi'igahyavo pepyteripeve'ga ti topohi okote'varuhua hugwi javo ikwehe. Akwatija ji pe me tapemohiģatu ti ga pe no javo. Ga pe ji ei – kiroki ga pe ga okote'varuhu. Koji'i hete reki ji epotari ikwatija pe me tapekwaha ti pe'aģatarahiva ji rehe javo. Nurã Tupana'ga ji repiagame ji ikwatijari pe me heikwehe. ¹³ Ore pendeaporoģita reroyjija kwahavame pyry hete orepy'a.

Koji'i hete ore roryroryvamo Tito'ga roryva rehe no. A'ereki gapy'a u katu pe ndehe. A'ereki pe nhaporemopevy'a hete ga rehe ore reheve. Pe pembohory ga ga vahemame pe pyri heikwehe.

¹⁴ Gahoa renonde pe pyri ji pe mombe'ukatui ga pe pe mboheteavo oko pota ģa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi javo ga pe ikwehe. Na tuhẽ pe ndekoi ga vahemame pe pyri heikwehe. A'ero ji poyjahetero. Nane'ymi ore imombe'ukatui a'itituhẽva'ea pe me. Na jitehe ore imombe'ukatui a'itituhẽva'ea pe mombe'urame Tito'ga pe pe mboheteavo.

¹⁵ Tito'ga pe arõhetei ikwahava pendekokatua ojapyakavo pe ndehe. A'ereki pe nhaporemopehendu katu ganhi'iģa pejipohia pejikote'varuhua hugwi. Pejikoveveuhuavo pejikote'varuhua rehe pe pejikoty'a pota ga pavẽi ga vahemame pe pyri. ¹⁶ A'ea kwahavame ji roryroryvamo jijikoga tuhẽ pe ndehe pe ndekoro ģwaramo Tupana'ga nhi'iģa rehe.

8

Pejirokwa ti imondovo Judéiapeve'ģa pe, ei ahe

¹ Oreirũramo ko pe, oro'e ore pe me pejikoga ģwaramo Cristo'ga rehe ore ja. Kiro ore ikwahavukari pe me. Macedõniapeve'ģa gwyrripeve'ģa pe Tupana'ga remimombyryva ģwaramo ģa imondoi oitambere'ia – kiroki ģa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'oģa tihendu ti Tupana'ga nhi'iģa javo. ² Tiruahũ hete ranuhũ ģa pe ikwehe novia. Emo ģa ndoryndoryhetero reki. Nimbateri hete ģa oporia'iro novia. Emo ģa imondohetei reki oitambere'ia ojipe'ģa pe toropoko tuhẽ ti ģa javo. “A'ereki ģa koji'i iporia'i ore hohe imbatere'yma,” ei ģa ikwehe.

³ Akwaha tuhẽ ji ģanemimondoa. Nahã ģa ja'roja'rogi oitambere'ia imondovo: Kiroki ģa ndahe'yiva'ea rereko – ģahã omondo'i. Kiroki ģa koji'iva'ea rereko – koji'i ģa imondoi a'ero. Omondo hete tuhẽ ģa ore monhimomby'avo. Marã ģa omondo hete herekoe'ymame? oro'e ore.

Ĝwemimbotarimo ĝa imondoi. Ore ndoro'ei ĝa pe. ⁴ “Na ore imondoi ojipe'ĝa pavēi nhaneirū'ĝa pe Tupana'ga remimo'ēhara'ĝa pe,” ei ĝa ore ve imondopotaheteavo. “A'ereki ahā ĝa pe ogwryi pe Judéia pe. Peroho ti ĝa pe a'ero,” ei Macedôniapeve'ĝa gwyrivepe'ĝa ore ve ikwehe.

⁵ Oronhimomby'a ore ĝandekokatua rehe. A'ereki Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi okovo ĝa e'i ypy Cristo'ga pe nhandepojykaharete'ga pe ore po'ru ti javo. Aerē Tupana'ga ipotaro ĝwaramo ĝa ei ore ve no ore po'ru ti javo. Nahā Macedôniapeve'ĝa gwyrivepe'ĝa ei oporavykypota Tupana'ga pe ore ve no.

⁶ A'ero ore Tito'ga mondopotari pe pyri. A'ero ore ei Tito'ga pe ikwehe: Ehoa'ja ti Corintopeve'ĝa pyri itambere'ia imono'oĝuka ĝa pe no. A'ereki ymyahū ĝa omondo pota no nhaneirū'ĝa pe imbatere'ŷve'ĝa pe nde ĝa mombe'urame ĝa pe, oro'e ore Tito'ga pe ikwehe.

Kiro ga hoa'javi pe pyri ipyhyga itambere'ia pe hugwi imono'ono'oĝukapava. A'ero ti pehe Macedôniapeve'ĝa pavēi Judéiapeve'ĝa pokogi itambere'ia mondovo ĝa pe imombyryva nehē.

⁷ Pejiko hete pe Tupana'ga rehe. Penhi'ī kwaha hete pe Cristo'ga mombe'ukatuavo gamombe'ua kwahaheteavo. Pejirokwa hete pe peporavykyavo Tupana'ga pe. Pe ore arō hete. Nahanahā pe ndekohetei ojipe'ĝa hohe pa. Na jitehe ti pejirokwa hete imombyryva ojipe'ĝa pe no imondovo katu itambere'ia Judéiapeve'ĝa pe.

⁸ Nanh'i'ĝahyi ji pe me pemondo tuhē ti jave'yma. Pyry po pe imondoi hamo, a'e ji. Amombe'u ji pe me Macedôniapeve'ĝa nemimondopotara ko. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Henduvame po ti Corintopeve'ĝa imondopotari na jitehe nehē no. A'ero po ti ji ikwahavi ĝanemiarōhetea nehē, a'e ji jiyvyteri pe.

⁹ A'ereki pe pekwha tuhē Jesus Cristo'ga remimombyryva nhandepojykaharete'ga remimombyryva ga nhande arōhetero ĝwaramo. Jypya ga huvihavamo oko yvagi pe Tupana'ga pyri okovo Tupana'ga katukatua pyteri pe pyryva'ea herekopava. Gwereco pa ga hako novīa. Emo ga opohi pa jugwi ua avo yvya koty onhimongovo okoteheva'ero nhande ja. A'ero ga manoi nhande repyga toho ti ĝa yvagi pe herekopava nehē javo. Pekwha pe Jesus Cristo'ga remiarōhetea ga javijitehe ti tiarō hete ojipe'ĝa a'ero javo.

¹⁰ Kiro jireaporoĝita pe me nahā ti pemondo nehē javo. Ereki pe ypy pemondo pota itambere'ia nhaneirū'ĝa pe Judéiapeve'ĝa gwyrivepe'ĝa pe heikwehe. A'ea rupi pe imono'oĝi a'ero. Emo pe napemono'ombavi reki. Nurā kiro jireaporoĝita ko nahā: Pyry hete pe imono'ombavi kiro, a'e ji.

¹¹ Pemondo pota pe heikwehe. Na jitehe kiro a'ero. Pejirokwa ti imono'ombava toromondo ti imbatere'ŷve'ĝa pe javo. Kiroki a'ea pe pereko – a'ea ti peja'ro imono'oĝa ĝa pe. Po pe pereko he'yjuhuheteva'ea, a'ero ti pemono'ō he'yiva'ea. Po ndahe'yiva'ea pe pereko, a'ero ti pemono'o'ngi. ¹² Po pe imondopotari ĝa pe, a'ero pyry Tupana'ga pe penemimondoa. A'ereki penemimondopotara rehe Tupana'ga onhimohē. Nurā ji ei: Pemondo katu ti peitambere'ia ĝa pe. Herekorame ti peja'ro pota imondovo ĝa pe a'ero. Pe herekoe'ymame Tupana'ga nde'i reki pe me embuhu jave'yma.

¹³ Tapemondopavi ti pejihugwi imbatere'ŷve'ĝa pe, a'e ji. Po ti pe imondopavi nehē, a'ero po ti imbatere'ŷve'ĝa gwereco pa pe herekoe'ymame nehē. ¹⁴ Ojogwetakwera'ja ti ĝa pe pavēi, a'e ji. Aĝwamo reki pe herekohetei. Peja'ro ti mo ĝa pe a'ero kiro. A'ero ti ĝa kiro herekoi. Aerē po ti pe ndaperekoa'javi nehē. A'ero ti ĝa jipygi imbuhua pe me ĝa herekoheterame nehē. A'ero po ti pe herekoi nehē no. Nahā ojopokogame ahe nhaporemo herekoi jipi a'ero.

¹⁵ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame:

“Kiroki ĝa omono'ō he'yjuhuva'ea
– ĝa ndogwerekoi hembyruera.
Kiroki ĝa omono'ō ndahe'yiva'ea
– ohy reki ĝa ndehe.”

Titova'ea oho pota imono'ōpokoga

¹⁶ Tupana'ga rehe ore roryroryvamo ndepyrý hete nde javo ga pe. Nahã ore ga mbohetei. A'ereki ga pe pokopotaruka Tito'ga pe. A'ero ore javijitehe Tito'ga pe pokopotari. ¹⁷ Ore ga mondoa'ja pota pe pyri a'ero javo ga pe. Kotihĩ ga ei reki: “Aho tuhẽ ti.” A'ereki ga tuhẽ oho potaripe pe pyri pe pokopotaheteavo. Nurã ġwemimbotarimo ga hoi pe pyri a'ero.

¹⁸ Kiro ore ojipe'ga mondoi Tito'ga rupi pe pyri no. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Cristo'gareheve'ġa nhaporemõ ga kwaha hete pyry hete ga javo. A'ereki ga Cristo'ga mombe'u katu katu jipi. ¹⁹ Koji'i ji ga mombe'ui pe me kiro. A'ereki Cristo'gareheve'ġa Macedõnia pe e'i ga pe toho ti ga Paulo'ġa ndupi Judẽiapewe'ġa gwyrĩ pe javo. Aerẽ po ti ga hoi ore rupi a'ero orepokohavamo ore herohorame peitambere'ia pevo nehẽ – kiroki penemimondõa Macedõniapewe'ġa nemimondõa no. Orogwerõho ti ore imbatere'ỹve'ġa pe ġa ti tombohete Cristo'ga javo. Ģa po ti e'i nehẽ: “Pyry hete Cristo'ga nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga ombuhuruka itambere'ia nhande ve,” e po ti ġa nehẽ. Orogwerõho ti ore imbatere'ỹve'ġa pe tokwaha ti ġa nhanerembipokopotara javo.

²⁰ Orojirokwa hete ore te'ite'varuhuyme ti ġa ore ve javo. Nurã ore ei: Toho ti ga ore rupi. Ohorame ore rupi ore pokoga ti ga hepiagi ima'ema'ẽkatua penemimondõhetea imbatere'ỹve'ġa pe nehẽ. A'ereki ore oro'e: Mara'ngu po ti jara'ġa ete'varuhuavo ore ve nehẽ javo: “Noma'eġatui reki Paulo'ġa imbatere'ỹve'ġa pe imombytavo jara ojive”? A'ea po ti ġa ei nehẽ, oro'e ore. Nurã ko pyry ore ve ga hoi hepiaga imombe'ukatuavo. ²¹ A'ereki ore oromondo orogweaporoġita orokokatua rehe tokwaha ti ġa a'ea javo. Tupana'ga jate rũi ti tokwaha orekokatua. Ojipe'ġa ti tokwaha no.

²² Kiro ore akoja'ga mondoi pe pyri Tito'ga rupi. Ģa ndupi ore ojipe'ga mondoi no. Ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Irũiru'ĩa rehe ore ga mboporavykyvykyrame nane'yimi ga ore nhi'ĩpo'rupotari oporavykykatuavo Tupana'ga pe ojipe'ġa pokopokoga. A'ero ore pe mombe'urame ga pe ga jikogi pe ndehe omondo po ti ġa imbatere'ỹve'ġa pe Judẽia pe nehẽ javo. Koji'i ga poravykypotari Tupana'ga pe kiro. A'ero ga hopotari pe pyri pe pokoga nehẽ.

²³ Oro Tito'ga, ga ko nhimoirũharamo oko oporavykyavo ji pavẽi pe pokoga. Akoja'ġa – kiroki ġa oho ga rupi nhaneirũ'ġa – ġa oporavyky katu Cristo'ga mombe'gwovo nahã ga mboheteavouka. Oho ġa Cristo'gareheve'ġa ndepygã.

²⁴ Tito'ġa vahemame pe pyri pemboapy ti ġa pejiipyri pendoryndoryvamo ġa ndehe. A'ero po ti Cristo'gareheve'ġa Macedõniapewe'ġa ikwahavi penemiarõhetea. E'i po ti ġa no: “Paulo'ġa omombe'u katu Corintõpeve'ġa mboheterame,” e po ti ġa nehẽ.

9

¹ Akwatija tehe ji kiro pe me itambere'ia mondoa mombe'gwovo – kiroki a'ea ore orogwerõho pota Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pe Judẽia pe. ² A'ereki pe pemondopotaripe ġa pe. A'ea ji akwaha pe mboheteavo pe mombe'urame Macedõniapewe'ġa gwyrĩpeve'ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'e ji ġa pe ikwehe: Ymya Grẽciapewe'ġa gwyrĩpeve'ġa Corintõpeve'ġa ei timondo ti itambere'ia ġa pe javo. A'ea ji ei pe mombe'gwovo ġa pe ikwehe. A'ero henduvame he'yjuhuve'ġa imondopotari no.

³ Amondo ji kiro Tito'ġa pe pyri a'ero tomono'oġuka tuhẽ ti ġa Corintõpeve'ġa pe itambere'ia javo. A'ereki ji a'e jipe Macedõniapewe'ġa pe: Omono'ono'oġipe Corintõpeve'ġa kiro itambere'ia imbatere'ỹve'ġa pe. Amondo ji kiro Tito'ġa pe pyri a'ero te'iyme ti ġa Paulo'ġa omombe'u tehe Corintõpeve'ġa ore ve.

⁴ Po ti pe napemono'oġi ve itambere'ia ji Macedõniapewe'ġa nderohorame pe pyri nehẽ, a'ero po ti ġa ikwahavi nehẽ. A'ero po ti ore ndorepoyjayjari orojiko tehe ore Corintõpeve'ġa ndehe javo nehẽ. Nda'epotari ji pepoyjayjare'ymaġwama rehe no.

⁵ Nurã jiyapyakarama hehe ji ei Tito'ġa pe: Nhiirũramo peho na'ẽ ti Corintõpeve'ġa pyri ji renõnde imono'ombavuka ġa pe itambere'ia – akoja pe ġa e'i toromondo ti javo, a'e ji. A'ero po ti ġa imono'oġipyra mboavujikweripei jirura renõnde nehẽ, a'e ji ġa pe. A'ero

ti ojipe'ğa ikwahavi javo nehê: “Ğa tuhê omondo hete pota imono'oğa gworygworyvamo. Ğwemimbotarimo ğa imondoi. Ojipe'ğa nde'i ğa pe.” A'ea po ti ğa ei nehê, a'e ji Tito'ğa pe ğa mondovo pe pyri.

⁶ Pehendu ti a'ero! Ojo'java'ea kiro ji imombe'ui pe me. Kiroki ga otÿ ndahe'yiva'ea koho'iapypeva'ea – ndahe'yiva'ea ga omondo ojive. Kiroki ga otÿ he'yjuhuva'ea kohouhua pypeva'ea – he'yjuhuva'ea ga omondo ojive. Na jitehe ti pe me nehê no. Po ti ndahe'yiva'ea pe imondoi imbatere'ÿve'ğa pe imondopotare'ymame nehê, a'ero po ti ndahe'yiva'ea jitehe pe me nehê. Po ti he'yjuhuva'ea pe imondoi imbatere'ÿve'ğa pe imondopotarame nehê, a'ero po ti he'yjuhuva'ea jitehe pe me nehê.

⁷ Pe napenani ti pekwaha na'ê javo pejiyvyteri pe: “Maranime po ti ji imondoi nehê itambere'ia?” Aerê ikwahavame ti pemondo akoja. Imondorame ti tapevy'are'ymuhÿi nehê namondopotari tuhê ji jave'yima nehê. Imondorame ti tape'ei: “Ojipe'ga ero ğwaramo jate ji ve ji imondoi ğa pe.” Tape'ei a'ea. A'ereki Tupana'ga ga arõ hete – kiroki ga omondo pota gworygworyvamo imondorame. ⁸ Tupana'ga gwereko pa opopoakaramo imombyryva pe me. A'ero po ti pe herekoparavuhui jipi ahe pokopokoga nehê no.

⁹ A'ea pe Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei o'erame:

“Pyryve'ga omondo katu nimbaterive'ğa pe gworygworyvamo ğa ndehe.

Nane'yimi ga gwereko imondomondovo mbatera ğa pe okokatuavo avuirama,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁰ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga omondo ha'ynha itÿhara'ga pe totÿ ti ga javo. Tupana'ga ombohoryoryvuka garemitymipyra ga pe no tomondo ti ga i'gwovo javo. Na jitehe ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me pe mombateruka nehê. “Nahã ti ğa herekohetei imondomondopotarame imbatere'ÿve'ğa pe okokatuavo ğa pe,” ei Tupana'ga. Koji'i ti Tupana'ga imbuhumbuhurukari pe me a'ero nehê koji'i ti ğa tomondomondo ojipe'ğa pe javo.

¹¹ Na tuhê. Nane'yimi ti Tupana'ga imombyryparavuhui pe me tomondo ti ğa ojipe'ğa pe jipi a'ero javo nehê. A'ero ore herohorame peitambere'ia ğa pe ti he'yjuhuve'ğa Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo. ¹² A'ereki pe imondorame Tupana'ga remimo'êhara'ğa pe imbatere'ÿve'ğa pe ğa pe jate rÿi pe imombyryvi. Tupana'ga pe pe imombyryhetei no. A'ereki he'yjuhuve'ğa ga mbohete hete ndepyry hete nde imbuhuruka ore ve javo.

¹³ Pe imondorame po ti jukwahavamo pendekoa Cristo'ga rehe. A'ereki pe pe'e jipe: “Orojiko hete Tupana'ga rehe orokovo pyryva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe.” A'ea pe ei.

A'ero pe imondorame Tupana'ga remimo'êhara'ğa pe po ti he'yjuhuve'ğa ei Tupana'ga pe ga mboheteavo nehê: “Corintopeve'ğa nonhi'ÿtehei. Ojiko hete tuhê ğa nde rehe okoheteavo Cristo'ga mombe'ua rehe hendukatuavo nenhi'iğa. Ndepyry hete nde itambere'ia mbuhuheteukari ore ve ojipe'ğa pe nhaporemno. A'ereki nde ere'e Corintopeve'ğa pe pemondo ti ğa pe javo,” e po ti Tupana'ga remimo'êhara'ğa ga pe nehê.

¹⁴ Horyory hete ti ğa pe ndehe nehê. Nhağata hete po ti ğa pe ndehe onhi'iğa Tupana'ga pe nehê epoko ti Corintopeve'ğa javo nehê. Onhi'iğatu ti ğa Tupana'ga pe pe nenoigatuavo pe ndepyryga nehê garemimombyryva ğwaramo pe me nehê.

¹⁵ Timbohete katu ti Tupana'ga! Gaha jate ombuhu hete kwaha. A'ereki ga Jesus Cristo'ga mbuhuruka ga momanouka nhande repyga. Tupana'ga pyry hete hete tuhê nhande ve! Nomombe'upakatukatui ahe gapyryva!

10

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirÿharamo oko

¹ Kiro ji pe moğitahetei. Jihi Paulo opomoğita. Cristo'ga oko nhyrõ opyryvamo nhande ve. Ga ja ji rekopotari pe moğitarame. Pe ki a'e te pe ei ji ve: “Paulo'ga nhande

pojihu okoteheavo nhanderovaki. Paivouhurame jate nhande hugwi ga niandepojihuvi onhi'iğahyavo ikwatija nhande ve." Jararamo pe ei a'ea ji ve.

² Tape'ea'javi ti nanongara, a'e hete ji pe me. Pe pigame po ti ji nanhi'iğahya'javi pe me nehē javo. A'ereki a'e jipe jiyvyteri pe: Po Corintopeve'ğa ndogwerojijyi ojeaporoğita ji rendukatuavo, a'ero po ti ji nhi'iğahyi ğa pe nhivahemame ğa pyri nehē. Nahā ji ei jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha nhinhi'iğahyağwama ğa pe.

Tupana'ga ji mingo omoirūharamo. Nurā ko pyryvamo ji ei javo pepyteripeve'ğa pe – kiroki ğa e'i ore ve: "Paulo'ğa oko ğwemimbotarimova'ea rupi yvyakotyva'ero okote'varuhuavo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi rūi ğa ndekoi." A'ea pepyteripeve'ğa ei ore atyvi imombe'gwovo.

Ğa pe ji ei a'ero: Tape'ei ti nanongara ore ve tanhi'iğahyyme ti ji ji rurame pe pyri nehē. ³ A'ereki pe pe'mbe javo a'ea. A'iti hete tuhē ore yvyakotyva'ero oroko. Emo oreremimbotarimova'ea rupi rūi ore reko. Cristo'ga ore ga mombe'ui ğa pe toromongo ti ğa garemimbotarimova'ea rupi.

⁴ Orepopoakarimo rūi ore oromombe'u Tupana'ga nhi'iğa yvyakotyva'ero. Tupana'ga popoakarimo ore ganhi'iğa mombe'ukatui toromongo ti ğa garemimbotarimova'ea rehe. Tupana'ga popoakarimo ore imombigi okote'varuhuve'ğa ndeaporoğitate'varuhua – kiroki ğa nombojikogukari ojipe'ğa Tupana'ga rehe. ⁵ Tupana'ga popoakarimo ore ga reaporoğitaatyviva'ea mombigi. Okote'varuhuavo onhimboheteve'ğa nhi'iği tokwahavyme ti ğa Tupana'ga javo. Tupana'ga popoakarimo ore ğanhi'iğa mombipavi. Orombogwerojijyi pa ğandeaporoğita tohendu katu ti ğa Cristo'ga nhi'iğa javo. ⁶ Aerē po ti ore imondoi hahyva'ea pepyteripeve'ğa pe nehē – kiroki ğa nohendukatui orenhi'iğa. Nahā po ti ore ğa ndereko nehē pe hendukatupavame orenhi'iğa.

⁷ Ore'arajatea repiagame pe ei pejiyvyteri pe orepy'a kwahave'yma: "Paulo'ğa okoteheve'ğa. Tupana'ga nomondoi ğa tomombe'u ti nhinhi'iğa jave'yma." A'ea pe ei ore'arajatea repiaga pejapyakakatie'yma orereaporoğita kwahave'yma.

Kiroki ga e'i ojive jiji ko Cristo'ga moirūharamo ako javo – tokwaha ti ga oyvyteri pe. Po Cristo'ga ei ga pe nde ko nhimoirūharamo eko javo, a'ero po a'ea jitehe Cristo'ga ei ore ve pe ko nhimoirūharamo peko javo. Hehe ojapyakakaturame po ti ga ikwahavi oyvyteri pe Paulo'ğa Cristo'ga moirūharamo tuhē oko no javo.

⁸ Anhimbohete hete ji jipoyjaheteramo Cristo'ga ei ore ve javo. A'ereki nhandepojykharete'ga Jesus Cristo'ga e'i tuhē ore ve pe ko nhimoirūhara javo. "Pembojiko hete ti ğa ji rehe nhinhi'iğa kwahavuka ğa pe," ei Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: "Penhi'iğahy ti ğa pe tipoyjayjaryme ti ğa ojeaporoğita rehe." A'ea rūi ga ei ore ve.

⁹ A'ea ji imombe'ui pe me tape'ei ti ji ve javo. A'ereki mara'ngu po pe'javo ji ve: "Paulo'ğa nhande mongyhyji hete pota"? Pe'e po pe a'ea ji ve. ¹⁰ A'ereki pepyteripeve'ğa e'i ji ve: "Paivouhua hugwi ikwatijarame nhande ve Paulo'ga onhi'iğahy nhande mondomondovo onhi'iğa rupi aheruvihava'ga ja," ei ğa. "Nhande pyri ga ruvame ndipopoakari ganhi'iğa reki. Nonhi'ihetekwahavi ga onhi'iteheavo," ei ğa ji ve novia.

¹¹ Nanongara'ğa ti tokwaha nhinhi'iğa kiro. Orepopoaka ore pe me kiro orojuvame paivouhu pe hugwi ikwatija. Na jitehe orovahemame pe pyri Corinto pe po ti ore popoakaro pe me oronhi'iğa nehē no, a'e ji ğa pe.

¹² Nodoro'ei ore: Ore ko ğandeheva'ea. Ore ko ğa javijitehe. Nodoro'ea'uvi ore a'ea! A'ereki ğa onhimbohete tehe. Ndokwahavihu ğa. A'ereki ğa e'i: "Nahanahā ore reko. A'ea ko pyry a'ero," e'i tehe ğa. "Nahā ore rekorame ore pyryvamo a'ero," e'i tehe ğa.

¹³ Ore ki a'e te ikwahakatui Tupana'ga ea ore ve. Ore ve ga ei: "Nahā ti peko katu. Pevo ti peporavyky Cristo'ga mombe'uharamo ji pembopopoakaro ğwaramo. Corintopeve'ğa pyri vehevi ti peho ga mombe'gwovo ğa pe nohō." A'ea Tupana'ga ei ore ve. Koa rupi jate ti ore hoi a'ero oroporavykyavo oronhimboheteavo nehē. Hajihea rupi rūi ti ore hoi oronhimboheteavo nehē. ¹⁴ A'ereki Tupana'ga ore mondo pemombe'u ti Cristo'ga Corintopeve'ğa pe javo. A'ero ore hoi ga mombe'gwovo pe me ikwehe orokovo Tupana'ga nhi'iğa rupi. Ga ee'yname ndorohoi ore pevo – perope ga nde'i ore ve peho javo.

¹⁵ Ndoro'ei ore oreporavykyagwera ojipe'ġa poravykyagwera pe oronhimbohetehe-heavo. A'ereki oreporavykya rūi. Tupana'ga norembooporavykyi a'ea rehe. Koji'i pe jikojikoheterame oreremimombe'ua rehe Cristo'ga rehe koji'i po ti ore Cristo'ga mombe'ui pegwryi pe hehemo'i orogwovo ojipe'ġa pyri Cristo'ga mombe'gwovo jara'ġa pe nehē. Tupana'ga erame jate ore ve po ti ore hoi nehē. ¹⁶ A'ero hajihejihe pe cidades pe po ti ore hoi ga mombe'gwovo ojipe'ġa gwyri pe nehē – perope nimombe'uhavi ġa pe. A'ero ti ore ypy Cristo'ga mombe'ui ġa pe nehē. A'ero po ti ore nhimbohetei Tupana'ga ore mondo pevo javo. Ojipe'ġa poravykyagwera rehe rūi ti ore nhimbohetei – perope ġa oporavyky jipe Cristo'ga mombe'gwovo.

¹⁷ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Kiroki ġa ombohete pota

– tombohete ti ġa nhandepojykaharete'ga jate ndepyry hete nde javo ga pe,” e'i ikwatijaripyra.

¹⁸ Na tuhē. Tupana'ga nde'i pyry ga pe – kiroki ga onhimbohete. Emo Tupana'ga ga mboheterame a'ero ga pyry tuhē.

11

Paulova'ea onhi'iġahy Cristo'ga moirūhara'ġaatyviva'ea pe

¹ A'e ji pe me kiro: Na ji etehei pe me. A'ereki ji tanhimbohete tehe. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. ² A'ereki Tupana'ga ja ji akate'ỹ pe ndehe pe arōheteavo. Tamombe'u ojo'java'ea pe me kiro. Hēakuvyra'ga hēa mohembirekouka ga pavēi ga rehe jate ti eko javo. Na jitehe ji pe mbojiko Cristo'ga rehe ga rehe jate ti peko javo. Taperojijyi ti jara'ġa ndehe pejikovo, a'e ji. A'ero po ti ji ei Cristo'ga pe pe mombe'gwovo nehē: Koro ġa ndekoi. Nde rehe jate ġa jikojikogi jipi okokatuavo, a'e po ti ji nehē. A'ero po ti ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo ojipyri avuirama nehē.

³ Ako tehe ji jikate'yma pe ndehe. Mara'ngu po ti Corintopeve'ġa opohia Cristo'ga hugwi nehē? a'e ji jiyvyteri pe. Ymyahū Evava'ea gwerovia Satanás'ga nhi'iġa ga omoandyandyirame. Na jitehe ojipe'ġa pe moandyandyipotari kiro heroviapotaruka pe me mbehea. A'ero ġa nderoviarame po ti pe pohiri Cristo'ga hugwi nehē. A'ero Cristo'ga rehe jate rūi ti pe jikogi nehē. A'ea ji ndapotari.

⁴ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me nhimboheteheherame. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Emo ji rendu tehe ti. A'ereki pe pehendū tehe ojipe'ġa nhi'iġa i'mbeve'ġa nhi'iġa ikatu ġa nhimboheterame javo – kiroki ġa omombe'u Jesus'ga mombe'uaatyviva'ea pe me ogwovo pe pyri. Ore Cristo'ga mombe'urame pe me Tupana'ga ra'uva tuhē oho upa pe pyri ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki kiro peangaruhuramo ġa'mbea renduvame. Opomoġita ore Jesus'ga mombe'ua rehe ikwehe. Hajiheva'ea rehe pe ndekoi reki Jesus'ga mombe'uarūiva'ea rehe ġa pe moġitarame hehe kiro. Pehendū tehe katu reki ġanhi'iġa pendoryndoryvamo ġa ndehe ahemoandyandyihara'ġa ndehe!

⁵ E'i ġa pe me: “Ore ko huvihava jitehe Cristo'ga moirūharamo orokovo,” ei ahe-moandyandyihara'ġa pe me.

A'ero ji mombe'ukatue'yma pe ei: “Paulo'ga ko ġa gwyre'i.” A'ea pe pe'ji tehe ji ve naerū? Ji ġagwyre'iva'ea rūi tuhē!

⁶ “Nonhi'iġatukwahavi Paulo'ga ojipe'ġa mongoe'yma ojihe. A'ereki ahā gambo'ehara'ga hehe,” ei ġa pe me. Ahā tuhē nhimbo'ehara'ga hehe. Nurā ġa pe ndikatui nhinhi'iġa. Cristo'ga mombe'ua ji akwaha hete reki ga mombe'ukatuavo. Jukwaha a'ea pe me. A'ereki nane'ymi ore Cristo'ga mombe'u katu ikwahavuka pa pe me ikwehe.

⁷ Amombe'u katu ji pyryva'ea pe me ikwehe. Cristo'ga omano nhande repyga imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi, a'e ji pe me ikwehe. A'ero po ti ga nhande rerohoi yvagi pe nhande mongovo ojipyri avuirama nehē nhande jikoga ġwaramo ga rehe. A'ea pa ji imombe'ui pe me Tupana'ga nhi'iġa. Nda'ei ji pe me:

Pembuhu ti itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo pe me. A'ea ji nda'ei pe me. Ji aporavyky okoteheve'ga ja pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo pe me ikwehe tomombyry ti Tupana'ga Corintopeve'ġa pe javo.

Mara'ngu po pe javo: “Paulo'ga oko te'varuhu igware'yma ġwaramo itambere'ia nhande hugwi”? A'ea pe'ji ji ve naerū? Ji jipyry hete reki igware'yma pe hugwi. Ndapekwahavi pe a'ea naerū?

⁸ Po pyry pe imbuhuri ji ve ji poravykyrame Cristo'ga mombe'gwovo pe me ramo. Napembuhuri reki pe ji ve ikwehe. Ojipe'ġa ki a'e te ombuhu ji ve Cristo'gareheve'ġa. Ġanemimbuhura ji herohoi ġa hugwi a'ero ikwehe. Tareko ti jijive jijuvame Corintopeve'ġa pyteri pe reki, a'e ji ikwehe. Nurā ji herekoi na'ē Cristo'ga mombe'urame pe me.

⁹ Aerē ji ndarekoa'javi jijive. Nda'ei ji pe me reki: Pembuhu ti ji ve. A'ea ji nda'ei. A'ereki momina rupi Cristo'gareheve'ġa ombuhu ji ve itambere'ia urame Macedōniapeve'ġa gwyrā hugwi. Aerē ti ji nda'ei a'ea rehe pe me nehē no. ¹⁰ Nane'yumi Cristo'ga omombe'u a'itituhēva'ea ymya. Ji ojiheva'ero ġwaramo ga imombe'uukari ji ve a'itituhēva'ea no. Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea pe me: Cristo'ga mombe'urame pegwyrīpeve'ġa pe Grécia pe po ti ji nda'eaġwami pembuhu ji ve itambere'ia javo nehē. Nane'yumi ti ji nhimbohetei a'ea rehe nehē. Ji nhimboheterame ti nanhimombihavi nehē no, a'e hete ji.

¹¹ Pe'e tehe po pe: “A'ea Paulo'ga ei nhande ve. A'ereki ga nianearōi,” pe'e po pe novīa. Ji opoarō hete reki! Tupana'ga okwaha a'ea.

¹² Ndapyhygi ji itambere'ia pe hugwi. Aerē po ti na jitehe nehē no tamombi ti ji ġa'ete'varuhua ji ve – kiroki ġa onhimbohete oporavykya rehe. A'ereki ġa e'i tehe ojive: “Oromombe'u ore Cristo'ga pe me Paulo'ġa javijitehe,” e'i tehe ġa ojive. A'ereki ore ja rūi reki ġa ndekoi. A'ereki ġa opyhy itambere'ia onhi'iġa renduve'ġa hugwi jipi. ¹³ Ġa ko Cristo'ga moirūhara'ġaatyvive'ġa. A'ereki Cristo'ga rūi e'i ġa pe ġa ko nhimoirūharamo oko javo. O'mbero ġa imombe'ui ojipe'ġa pe ġa moandyandyita. Oa'āā'ā ġa Cristo'ga moirūhara'ġa okokatu'aġa pepyteri pe oroko tuhē ore gamoirūharamo javo o'mbero.

¹⁴ Nianhimomby'ai nhande a'ea rehe. Satanās'ga vehevi oa'āā'ā hete Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa ġwendy'jandy'javamo ako tuhē ji Tupana'gapyriva'ero jipyryvamo javo o'mbero. Nahā ga rekoi nhande moandyandyipota nhande arōe'yma. ¹⁵ A'ero nhande nianhimomby'ai Satanās'gareheve'ġa ndehe ġa okokatuve'gareheve'ġa ra'aġame oroko tuhē ore Jesus'gareheva'ero javo o'mbero. Aerē mbapava koty ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē ġa ndekote'varuhuro ġwaramo.

Hahy hete Paulova'ea pe

¹⁶ A'ea'ja ji pe me: Na ji etehei pe me. Ite'varuhu ahe nhimboheterame. Tape'ei ji ve: “Paulo'ga ikwahave'ŷve'ga ja onhimbohete.” A'ea pe ti tape'ei ji ve. Pe epotarame ji ve ji rendu tehe a'ero. A'ereki ji tanhimbohete'i no.

¹⁷ Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nde'i ji ve: “Enhimbohete ti javo ġa pe.” A'ea rūi ga ei ji ve. Jihi reki a'e jijive ikwahave'ŷve'ga ja jipyry tuhē ji javo.

¹⁸ He'yive'ġa onhimbohete pepyteripeve'ġa nahanahā ore ojipe'ġa hohe javo. Nurā ti ji nhimbohetei no kiro. ¹⁹ A'ereki pe pehendutehe ikwahave'ŷve'ġa pendoryndoryvamo ġa ndehe. Nahā ikwahapyramo po pe ndekoi pejikovo ġa ndehe naerū novīa? Po ikwahapyra'ġa nohendukatui ikwahave'ŷve'ġa hamo.

²⁰ Ġa napembopiro'yukari pe mondomondovo onhi'iġa rupi jipi. Ġa opojyka pa peitambere'ia pembatera reheve pe moandyandyita. Pe me ġa ei: “Ore huvihavamo oroko. Peko tehe pe ore pyri,” ei ġa pe me. Ġa pe mbotegwete hete pe pojihuve'yma. Emo pe ġa nendu tehe reki jipi ġandekote'varuhua mbogwavipeavo na ġa ndekoi nahā ore ve javo.

²¹ “Paulo'ġa opojihu huvihave'ŷva'ero okovo ore atyvi,” ei ġa pe me. A'e ji pe me: A'iti tuhē ore oropojihu ite'varuhuva'ea. Nurā ore oropojihu oronhimimbojigwaraja pe

ndehe. A'ea rehe ji poyjahetero pe nderekokatuavo. Ore ġa atyvi oroko. Ndorojigwarai ore pe ndehe. A'ea pe ndapekwahavihu naerũ?

Ġa ja reki kiro ji nhimbohetei a'ero. A'e tehe reki ji ikwahave'ỹve'ġa ja. A'ereki ite'varuhu ahe nhimboheterame.

²² “Ore ko hebreusramo oroko,” ei ġa onhimboheteavo.

Jihi ko hebreuramo no, a'e ji nhinhimboheteavo.

“Ore ko israelitasramo oroko,” ei ġa.

Jihi ko israelitaramo ako no, a'e ji.

“Ore ko Abraõova'ea rakykwepoharamo oroko,” ei ġa.

Jihi ko Abraõova'ea rakykwepoharamo ako no, a'e ji.

²³ “Oroporavyky ore Cristo'ga pe,” ei ġa onhimboheteavo. Jihi kaitu ko aporavyky hete Cristo'ga pe ġa hohe. A'ea ji ei nhinhimboheteheveavo ikwahave'ỹheteve'ga ja heagwryryve'ga ja. Po ahe nonhimbohetei hamo. Emo ji tanhimombe'u katu pe me.

Ġa hohe ji he'yjuhu aporavykyvyky Cristo'ga pe.

Ġa hohe ji he'yjuhu akiaki cadeia pype. A'ereki Cristo'ga arõe'ỹve'ġa ji mongimongi cadeia pype ji mo'ama Paulo'ga ti tomombe'ua'javyme Cristo'ga javo.

Pepyteripeve'ġa hohe ji he'yjuhu akwahakwaha hahya. A'ereki Cristo'ga arõe'ỹve'ġa ji nupanupã teremombe'ua'javi Cristo'ga javo ji ve.

Ji amano gweregwerevi.

²⁴ Kiro ji imombe'ukatui a'ea pe me:

Manamename'ĩ cinco vezes ġa ji pyhypyhygi ji nupanupamo ipira apopyra pyvõ.

Jipyhyga nanani judeus'ġa nduvihava'ġa ei: “Penupanupã ti Paulo'ga momi trinta e nove ga mondohondohoga ipyvõ,” ei ġa ojipyryve'ġa pe. A'ero ġa ji nupanupã trinta e nove okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe.

²⁵ Manamename'ĩ três vezes romanos'ġa gwyrive'ġa ji pyhypyhygi ji nupanupamo yvyra pyvõ.

Ojipeji ojipe'ġa ji apiapi ita pyvõ ji juka pota novã.

Manamename'ĩ três vezes yharuhua ihoi ypy pe ji rerotypyvy gweregwerevi ypy pe no.

Ojipeji ji pytai ypihua ruvihava pyteri pe ypytunimo arimo no yhara raygwera rehe.

²⁶ Ambojoapiapi ji jigwovo ġacidades pe ġagwryri pe no. Tiruahũ ji ve ji hojihorame jipi. Kiro ti ji imombe'ukatui pe me:

Tiruahũ ji ve ji paranauhã ahaahavame nhatymbavame.

Tiruahũ ji ve iporomive'ġa imimame nhimbatara ji hugwi ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve jire'yja'ġa judeus'ġa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve judeus'ġarũive'ġa ndekote'varuhurame ji ve ji hojihorame.

Tiruahũ ji ve ji hojihorame cidades pe ongae'ỹi me no ypihua ruvihava rehe no.

Tiruahũ ji ve ġa ji moandyandyirame – kiroki ġa e'i ji ve o'mbero: “Nde ja ore orojiko Cristo'ga rehe.”

²⁷ Aporavyky hete ji ipyhyga mbatera ji ve. Jipokapa ji!

Manamename'iuhũ ji ndakiri.

Manamename'iuhũ ty'ara ji jukai. Nday'uy'ui ji no jitekovo.

Manamename'iuhũ ji nda'ukatui.

Manamename'iuhũ iroyxaġahivuhu ji ve. Ahã ji ve nhimbukuhava jipira.

²⁸ Koji'iva'ea tiruahũ ji ve nanongara hahyva'ea no. A'ea ji namombe'ui kiro.

Ojipeva'ea ti ji imombe'ui kiro pe me jipy'a. Nane'ymi ji aġataruhuramo Cristo'gareheve'ġa ndehe nhaporemõ – kiroki ġa pe ji Cristo'ga mombe'u ġa mbojikoguka ga rehe. Akwaha pota ji mara'ngu po ġa ojikheteavo kiro Cristo'ga rehe javo.

²⁹ Po ojipe'ga oko gwereuhu Cristo'ga nhi'iġa rupi opopoakare'ymamo, a'ero ji haykahetei gapopoakare'ymagwera. Ji ndajipopoakari a'ero. Po ojipe'ġa ga mbo'e ite'varuhua rehe tambotegwete ti ji ga javo, a'ero ji nhimboahivi ġa pe.

³⁰ Tanhimbohete ti ji ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ġa onhimbohete pe mbohoryva. A'ero kiro ti ji nhimbohetei no. E'i ġa ji ve: "Nahanahã Paulo'ga rekoi. Nurã ore ikwahavi ga ndipopoakari javo," ei ġa.

Kiroki omboukwaha jipopoakare'yma – a'ea rehe ti ji nhimbohetei kiro a'ero. ³¹ Nanhi'mbei ji javo pe me. Tupana'ga okwaha a'ea. Gaha nhande timbohete avuirama. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga garuva'ga no nhandepojykaharete'ga ruva'ga.

³² Jiruvame cidade de Damasco pe governador'ga ji pyhyguka pota ikwehe novã. A'ero ga soldados'ġa mondoi cidade rokairungava apoa pyri portões pyri ġa mo'ama pevo tonhimimyme ti Paulo'ga nhande hugwi javo. Garuvihavuhu'ga ko Aretas'ga.

³³ Cristo'gareheve'ġa ki a'e te ji poko. Anhimbo'a ji pandyruhua pype. A'ero ipype ji rekorame ġa ji mondoi cidade rokairungava kwara rupi ji mbojyva vvyvo. Nahã ji nhimimi Damascopeve'ġa nduvihava'ga hugwi jigwovo ga hugwi. Nahã jipopoakare'yma a'ero. Nanongara rehe ji nhimbohetei a'ero.

12

Paulova'ea omombe'u Cristo'ga rembiepiukara

¹ Koji'i ti ji tanhimbohete ikaturo ġwaramo pe me. A'ereki pepyteripeve'ġa onhimbohete pe mbohoryva. Nomombyryvi reki ji nhimboheterame. Emo ji nhimbohetei jitehe. Kiro ji imombe'ui a'ero Cristo'ga rembiepiukara ji ve nhandepojykaharete'ga rembiepiukara. Ga ikwahavukari ji ve aherembikwahavipyre'yma no.

² Ga hepiukarirẽ ji ve catorze anos imbokwara'ari ji rehe kiro. Ojipeji Tupana'ga ji reroho yvagi pe kako hepiuka ji ve kako. Kiro ti ji imombe'ui jirerohohava. Avo yvya koty ji rekoi Cristo'gareheve'ero kako. Nanime Tupana'ga ji pyhygi ji rerogwovo jaytata'ia rehemoi ji rerogwovo dois yvaga aherovai yvaga pype hete. Mara'ngu po jira'oa tuhẽ Tupana'ga herogwovo? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo yvagi pe? Ji ndakwahavi. Tupana'ga jate okwaha a'ea.

³⁻⁴ Ji reroho ga yvagi pe ahererekokatuhai pe. Mara'ngu po Tupana'ga jira'oa rerogwovo? Mara'ngu po ga jira'uva jate rerogwovo? Ji ndakwahavi, a'e ji. Tupana'ga jate okwaha a'ea. Yvagi pe ahererekokatuhai pe ga ji rerohei. Pevo ji henduvi pevove'ġa nhi'iġame. Tegwete nhiremimombe'uhava. A'ereki Tupana'ga nomombe'uukari ji ve a'ea yvagipeve'ġa nhi'iġa. ⁵ Nanongara'ga po ji ga mbohetei hamo – kiroki Tupana'ga rembiroho'ga. Emo po ti ji nanhimbohetei jijihe nehẽ. Jipopoakare'yma rehe jate ti ji nhimbohetei nehẽ.

⁶ Po ti ji nhimboheteipotari Cristo'ga rembiepiukara rehe, a'ero po ti ikwahave'ÿva'ea ja rui ji rekoi nehẽ a'itituhẽva'ea mombe'gwovo ġwaramo. Emo po ti ji namombe'ui ojipea pe me nhinhimbohete'yma. A'ereki ji a'e: Po ti ji a'ea mombe'ui pe me nehẽ, a'ero po ti pe nhimboheteranuhui nehẽ Paulo'ga pe Cristo'ga gwepiuka hete javo. Pyry pe ikwahavi jireaporoġita jate henduva nhiremimbo'ea Cristo'ga rehe.

Paulova'ea omombe'u nahã ji ndajipopoakari javo

⁷ He'yiva'ea Cristo'ga okwahavuka ji ve aherembikwahavipyre'yma ikwehe. Ikatu hete ji ve ji monhimomby'aheteavo ga ikwahavukarame ji ve. Aerẽ Tupana'ga ei oyvyteri pe: "Mara'ngu po Paulo'ga onhimboheteranuhãvo jihi jate Tupana'ga ji arõ hete ikwahavuka ji ve javo?" ei Tupana'ga. "Na ti Satanás'gapyriva'ea anhaġa ihoi ga pyri ojigwaraita ga rehe nehẽ tonhimboheteranuhũyme ti Paulo'ga javo," ei Tupana'ga oyvyteri pe.

Na tuhẽ ji ve a'ero. Nane'ymi juhua ja Satanás'gapyriva'ea anhaġa jigwarai ji rehe ji mbopopoakare'yma. A'ero ji nanhimboheteipotara'javi.

⁸ Três ko ji a'ea'jaa'ja nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe tojipe'a ti Satanás'gapyriva'ea ji hugwi javo. ⁹ Emo Cristo'ga e'i ji ve: "Ndape'ai ti ji nde hugwi nehẽ. Ji amombyry nde ve jipi. A'ero nhiremimombyryva ihygi nde rehe ndepokohavamo. A'ereki ndepopoakare'ymame igwaigwavete jipopoakara nde pojykapavi nde pokoheteavo jipi," ei Cristo'ga ji ve.

Nurã koji'i pyry ji ve kiro jipopoakare'yoma Satanás'gapyriva'ea pe'ahava hohe. Epe'a ti ji hugwi, nda'ea'javi ji Cristo'ga pe a'ero. Jipopoakare'yoma rehe ji roryheteramo a'ero nhinhimboheteavo hehe Cristo'ga popoakara tajipojyka ji rerekovo javo. ¹⁰ A'ero ji nhimohêhetei jipopoakare'yoma rehe jipopoakare'yomame Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Cristo'ga arõe'ÿve'ġa ji mbotegwete novĩa. Emo nhimbotegwetea rehe ji nhimohêhetei. Ite'varuhu ji ve novĩa. Emo ite'varuhuva'ea rehe ji nhimohêhetei. Ġa ombuhu hahyva'ea ji ve novĩa. Emo hahyva'ea rehe ji nhimohêhetei. Tiruahũ ji ve novĩa. Emo tiruahũva'ea rehe ji nhimohêhetei. Nanongara rehe nhaporemõ ji nhimohêhetei. A'ereki naname ji ve ji ndajipopoakari. Jipopoakare'yoma nanani Cristo'ga ombuhumbuhu opopoakara ji ve a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Corintopeva'ea rehe

¹¹ Ikwahave'ÿve'ga ja tuhẽ ko ji ko nhinhimboheteavo. Emo ji imbojari pe ndehe. A'ereki pe nanhimbohetei jipi Paulo'ga Cristo'ga moirũharamo tuhẽ jave'yoma. Pehe po pe'e a'ea hamo ji repyga pepyteripeve'ġa pe hamo. Emo pe ndape'ei reki ji mbohete'e'yoma.

Pepyteripeve'ġa e'i ji ve: "Paulo'ga ko okoteheva'ea." A'ea ġa ei – kiroki ġa e'i tehe ojive huvihavuhuro ore rekoji Cristo'ga moirũharamo orokovo javo.

Po ji okoteheva'ea, a'ero po ġa okoteheva'ea no. A'ereki ji ġagwyre'iva'ea rõi tuhẽ. ¹² He'yiva'ea Tupana'ga japoukari ji ve ahemonhimomby'aheteva'ea hepiuka opopoakahetea pepyteri pe ikwehe. Nanongara ga japoukari ji ve ji poravykyrame ga pe Cristo'ga mombe'gwovo pe me jikweraje'yoma. Japoukaro ġwaramo ga ikwahavukari pe me a'ero Paulo'ga ko nhimoirũharamo oko javo.

¹³ Nahã ji rekoji ji Cristo'ga mombe'urame pe me a'ero. Na jitehe ji rekoji ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ġa pe no. Ojo'jajo'ja ji rekokatui pe me ġa pe no. Marã ji rekote'varuhui pe me jijekokaturame ġa pe naerũ?

Ji nda'ei pe me ikwehe: Pembuhumbuhu itambere'ia ji ve ji Cristo'ga mombe'uro ġwaramo. A'ea rõi ji ei pe me ikwehe. Nurã po pe ei ji ve naerũ: "Paulo'ga ite'varuhu ore ve ipyhyge'yoma ore hugwi ipyhygame ojipe'ġa hugwi." A'ea po pe ei ji ve naerũ? Po pe ei a'ea ji ve, a'ero ji nhimomby'ahetei heroviare'yoma! Jipyry ji pe me imbuhurukare'yoma pe hugwi ikwehe.

¹⁴ Dois ko ji hoi pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'japotari pe pyri. Nda'ei po ti ji pe me nehẽ: Pembuhu ti itambere'ia ji ve. A'ereki peitambere'ia ji ndapotari. Apota hete ji nhiarõhetea. Pe ko jira'yra'java'ea ji ve. Nurã ti jihi topogwereko katu. A'ereki tayri'ġa nduva'ġa omono'õ itambere'ia tipyhy ti mbatera nhandera'yra'ġa pe javo. Tayri'ġa nomono'oġi uva'ġa pe jipi. ¹⁵ Penduva'javamo ti ji roryheteramo imondopava nhinhikwava'eġa pe me nehẽ pe pokoga pe mbojikoheteavo Cristo'ga rehe nehẽ. Igwaigwavete ji pe arõheterame igwaigwavete po pe nanhiarõi naerũ?

¹⁶ Pe'ji po pe a'ero pejikovo nhinhi'iġa rupi: "Paulo'ga nde'i pembuhu ti itambere'ia ji ve jave'yoma," pe'e po pe.

Emo po pepyteripeve'ġa ei: "Heaporoġita te'varuhu Paulo'ga pe moandyandyita reki. A'ereki ga e'i: 'Pembuhu itambere'ia toromondo ti ojipe'ġa pe,' ei ga. Pe imondorame ga ipojykai ojive pe moandyandyita," e po ġa o'mbero.

¹⁷ Ji nopomoandyandyangavi. Ji ojipe'ġa mondorame pe pyri ġa nde'i pe me: "Pembuhu ti itambere'ia ore ve." A'ea rõi ġa ei herure'yoma pe hugwi imbuhure'yoma ji ve.

¹⁸ A'e hete ji Tito'ga pe ikwehe: Eho ti Corintopeve'ġa pyri. A'ero ga hoi pe pyri. Ga rupi ji amondo ojipe'ga no. Tito'ġa napemoandyandyi reki pembuhu ti ore ve jave'yoma. Gareaporoġita ko jireaporoġita ja. Ojo'ja hete orep'y'a ojogwehe.

¹⁹ Marã pe pejiyvyteri pe penhi'iġame nhirembikwatijara pe? Pe'e po pe: "Onhi-mombe'umbe'u Paulo'ga nahanahã ji ako katu pe moandyandyje'yoma javo. Nahã ga ei nhande ve te'i katu ti ġa ji ve javo." A'ea po pe ei ji ve naerũ? Na rõi reki ji rekoji. Tupana'ga ore renduva ore nhimombe'ukatui a'itituhẽva'ea mombe'gwovo katu

Cristo'gareheva'ero. Oreremiarõhara ko pe, a'e ji pe me. Pe ndepýga ore imombe'upavi timbojiko hete ti Corintopeve'ğa Cristo'ga rehe javo. ²⁰ A'ereki ji nhi'ağataruhu nhandejogwerekoağwama rehe jihorame pe pyri.

Mara'ngu po ti nhande javo ojohupe: “Ndapyryvi ndereaporoğita ji ve”?

Mara'ngu po ti pe pejogwayva nehẽ? Mara'ngu po ti pe penhimyromo pejogwehe nehẽ? Mara'ngu po ti pe penhimboahiva nehẽ? Mara'ngu po ti pe javo pejohupe: “Ore ko pehoheva'ero”? Mara'ngu po ti pe penhombotegweteavo nehẽ? Mara'ngu po ti pe pe'mbero imombe'umoanhana nehẽ? Mara'ngu po ti pe penhimboheteavo nehẽ? Mara'ngu po ti pe pejikouhuavo penhimbotarimova'ea rupi nehẽ?

²¹ Mara'ngu po ti Tupana'ga ji mbopoyjayjare'yma'java ji horame pe ndepiaga nehẽ? Nhi'ağataruhu ji pendekote'varuhua rehe. A'ereki pe peko te'varuhu penhimonyavo ikwehe. Pepyteripeve'ğa hambireko te'varuhu. Ğa oko ğwembireko'ğarũive'ğa pavẽi. Ğa ndoakwahavihu ikwehe. Mara'ngu po pe pejipohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita reroyiyita? Po pe pohire'ymame jugwi po ti ji rekoveveuhui jijehe'gwovo pe ndehe jipoyjayjare'yma nehẽ.

13

Mominakotyva'ea Paulova'ea okwatija Corintopeva'ea pe

¹ Dois ji ahoaho pe pyri ikwehe. Kiro ji hoa'javi pe pyri nehẽ. Nhivahemame pe pyri ti ji henduvi ğandekote'varuhua mombe'ua. Xako po ti nhande Tupana'ga rembikwatijarukara rupi a'ero nehẽ – kiroki e'i nahã:

“Ojipejive'ga imbojaramo ojipe'ga rehe,

tihenduvyme ti ga. A'ereki ga tehe omombe'u garekote'varuhua.

Po ojipe'ğa imombe'ui garekote'varuhua no,

tihendu ti ğanhi'iğa a'ero ikwahava ğa ekaturame.

Po doisve'ğa omombe'u,

tihendu ti a'ero.

Po trêsv'e'ğa omombe'u,

tihendu ti a'ero.

Nahã ti nhande rekoï a'ero henduva ğandekote'varuhua mombe'ua nehẽ,” e'i ikwataripyra.

² Jihoa'javame pe pyri ji ei pepyteripeve'ğa pe ğa momoranduva ikwehe – kiroki ğa ndopohipotari okote'varuhua hugwi ikwehe. Avo jirekorame kiro ji ea'javi ikwatija pepyteripeve'ğa pe jitehe. Akwatija ji ğa pe no – kiroki ğa kirẽ oko te'varuhu no. Kiro ji ei ğa pe nhaporemõ: Amondo tuhẽ po ti ji hahyva'ea pe me nhivahema'javame pe pyri nehẽ, a'e ji ğa pe. ³ A'ereki pe pe'e: “Mara'ngu po Cristo'ga Paulo'ga mongovo omoirũharamo ga monhi'iğa jipi? A'ereki Paulo'ga ndipopoakari. Paulo'ga ti tohepiuka Cristo'ga popoakara nhande ve a'ero.”

A'ea pe ei. Nurã nhivahema'javame javo pe me ti Cristo'ga imbuhuri tuhẽ opopoakara ji ve emondo ti hahyva'ea ğa pe javo. Ga pe ti tape'ei ga ndipopoakari jave'yma. Opopoakahetea ga gwepiuka pe me nhaporemõ.

⁴ Cristo'ga jukarame yva rehe ğa po e'i: “Ga ndipopoakari.” A'ea po ğa ei novĩa hako. Emo kiro ga okoji Tupana'ga popoakarimo. Ga ja ore ndoropopoakari kiro orojikoty'a Cristo'ga pavẽi. Nahã ore rekoï pe pyri imondove'ỹ hahyva'ea pe me ikwehe. Emo orovahema'javame pe pyri javo pe me po ti ore rekoï Tupana'ga popoakarimo nehẽ orojikoty'a Cristo'ga pavẽi avuiramave'ga pavẽi nehẽ.

⁵ Marã pendeaporoğita naerũ? Ndapejikogi pe Jesus Cristo'ga rehe naerũ? Pekwaha hete ti pejiyvyteri pe. Pe napembaragwahavi Cristo'ga jikoty'ara rehe penhipavẽi naerũ? Po Cristo'ga ndojikoty'ari pe pavẽi, a'ero po pe Cristo'gareheva'ea rũi hamo. ⁶ Pe ikwahavame pejikoga Cristo'ga rehe po ti pe ei Paulo'ğa ko Cristo'ga moirũhara'ğa tuhẽ javo nehẽ no. A'ea ji apota.

⁷ A'e ji Tupana'ga pe:

—Epoko ti Corintopeve'ğa tokote'varuhuyeme ti ğa. A'ereki ji apota ğandekokatua, a'e ji Tupana'ga pe.

Ji nda'ei pendekokatua pe ojipe'ğa ti te'i katu ji ve javo. A'ereki ji apota tuhẽ pendekokatua. Emo pe ndekote'varuhua'jave'ymame po ti ore noromondoa'javi pe me hahyva'ea hepiukare'yma Tupana'ga popoakara pepyteri pe. Ji hepiukare'ymame po ti ojipe'ğa ei ore ve nehẽ: “Paulo'ğa ko Cristo'ga moirũhara'ğa rũi. A'ereki ğa ndohepiukari ore ve Tupana'ga popoakara,” e po ti ğa nehẽ. Na ğa etehei ore ve a'ero. A'ereki koji'i pyry hete ji ve pendekokatua. ⁸ A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea pe me.

Po pe ndekote'varuhui, a'ero ti ore toromondo hahyva'ea pe me toko ti ğa Tupana'ga nhi'iğa rehe a'itituhẽva'ea rehe javo. Po ti pe ndekoi Tupana'ga nhi'iğa rehe, a'ero po ti ore pe pokogi nehẽ koji'i ti Corintopeve'ğa ndekokatui nehẽ javo. ⁹ A'ea ore oropota hete pendekokatua. A'ereki pe ndekokaturame ore noromondoi hahyva'ea pe me. A'ereki ore noromondotehei hahyva'ea. A'ero po pe pe'e: “Paulo'ğa ndipopoakari,” pe'e po pe. Po ore nahã, a'ero oropopoakare'yma rehe ore roryroryvamo reki. A'ereki pe pepopoaka pejikokatuavo. Oro'e ore Tupana'ga pe a'ero:

—Igwaigwavete ti emongo katu Corintopeve'ğa jipi ğa mbojogwerekokatuavo, oro'e ore ğa pe.

¹⁰ Oropota tuhẽ ore pendekokatua. Nurã avo jirekorame ji ikwatijari imondovo nhinhi'iğa pe me pe moğitavo jioha koty pe pyri. A'ereki ji a'e jiyvyteri pe: Po ti ji ikwatijana'ẽi imondovouka ğa pe, a'ero po ti Corintopeve'ğa pohiri okote'varuhua hugwi nehẽ. A'ero nhivahemame ğa pyri po ti ji nanhi'iğahyi ğa pe nehẽ imondove'y hahyva'ea ğa pe nehẽ. Jesus Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga e'i ore ve: “Pepoko ti jireheve'ğa mbojikoheteavo ji rehe nhinhi'iğa kwahavuka ğa pe,” ei Jesus Cristo'ga ore ve. Ga nde'i ore ve: “Penhi'iğahy ti ğa pe ğa mbopoyjayjare'yma.” A'ea rũi ga ei.

¹¹ Kiro ji ikwatijapavi pe me nhiirũa pe. Pejoryjory ti Cristo'ga rehe. Penhimbovyvy ti. Pehendu katu ti oreremimoğita inoğatuavo pepy'a. Pembojo'ja ti pejeaporoğita. Peko katu ti pejohupe. Nane'ymi ti tapeko nahã. A'ero po ti Tupana'ga oko pe pyri nehẽ. Gaha nhande arõ hete nhandepy'a noğatuavo nhande mbojogwerekokatuavo.

¹² Penho'anhuvã ti penhoiruamo Cristo'gareheva'ero.

¹³ Avove'ğa – kiroki ğa Tupana'ga remimo'ẽhara'ğa – ğa nhaporemõ omondouka onhi'iğa pe me.

¹⁴ Kiro ji ei:

Nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomomyry ti pe me.
Tupana'ga ti tokwahavuka pe me ğwemiarõhetea.
Tojikoty'a Tupana'ga ra'uva pe pavẽi.

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

¹ Jihi ko Pauloramo. Jesus Cristo'ga ji mongo omoirũharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhanderuvete'ga pavēi ga ji mongo ikwehe. Yvyakotyve'ga rūi ji mongo gamoirũharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari yvyakotyve'ga pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mongo omoirũharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'ĩga mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwyri pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'ĩga omondo pota onhi'ĩga no Jesus'gareheve'ĩga.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomomyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoğatu ti ģa pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'ē omanomo heikwehe tamombo ģandekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ģa mbopiro'yavo gweaporoğitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki ağwamove'ĩga gweaporoğita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhanderuvete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mombe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete ģa pe mombe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihĩ pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ē ojive Cristo'ga remimomyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ĩga nemimombe'ua rupi pejikovo. A'ereki ģa e'i pe me: “Pyryva'ea ore oromombe'u,” e'i tehe ģa pe me. ⁷ Ndogwerekoi reki irũa Cristo'ga mombe'upyryva. Omomyi tehe ģa pepy'a herojijyipota pyryva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ero ģa jatyviva'ea omombe'u pe me. ⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka ģa pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imombe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imombe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imombe'ukaturame Cristo'ga mombe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea ģa imombe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ģa pe hamo.

¹⁰ Ji nda'ei: Yvyakotyve'ĩga tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohē ģa ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ģanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoi Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirũharamo

¹¹ Nhiirũ, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amombe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo yvyakotyve'ĩga ndeaporoğita rūi nhiremimombe'ua. ¹² Yvyakotyve'ĩga nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

¹³ Omombe'u pa ģa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ĩga javijitehe judeus'ĩga javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ĩga pe Jesus Cristo'gareheve'ĩga pe. “Tamoka'nhymba ti ģa,” a'e ji ģa pe novĩa. ¹⁴ Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ĩga hohe jirupive'ĩga hohe. ģa hohe ji rekohetei oreramonhava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

¹⁵ Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerē po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirũharamo nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁶ “Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehē javo. Judeus'ğarũive'ĩga pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehē,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ĩga pyri tanhimbo'e ti ģa javo. ¹⁷ Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ĩga pyri Jesus'ga moirũhara'ĩga pyri. Ji renonde ģa

Jesus'ga moirũ. Emo ji ndahoi ġa pyri nhinhi'iġa ġa pe. Arábiapeve'ġa gwyri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerẽ ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

¹⁸ Trẽs kwara mbo'arirẽ ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbohapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. ¹⁹ Ndahepiagi ji jara'ġa Jesus'ga moirũhara'ġa. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irũ'ga nhandepojykaharete'ga irũ'ga.

²⁰ A'itituhẽva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

²¹ Aerẽ ji hoi judeus'ġa gwyra hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ġa gwyri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. ²² A'ea rupi Judéiapeve'ġa ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ġa. ²³ Ji mombe'ua reki ġa ġwendu. Ojipe'ġa po e'i ġa pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ġa ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhypotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novia. Emo aġwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo,” e po ġa. ²⁴ Henduvame ġa Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

2

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

¹⁻² Aerẽ catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavẽi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ġa pyri ji hoi nhin-himombe'gwovo. Huvihava'ġa, ei Jesus'gareheve'ġa ġa pe. Ġa pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'embo'e ji nhandere'yja'ġarũive'ġa judeus'ġarũive'ġa jipi,” a'e ji ġa pe. “Pyryva'ea rehe ji ġa mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Aġwamo na jitehe no. Nahanahã ji ei ġa pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ġa pe. Igwete ji imombe'upakatui ġa pe nhiremimbo'ea te'iyme ti ġa ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ġa mbo'ei javo. Nde'i tuhẽ reki ġa a'ea ji ve a'ero. ³⁻⁶ Emo ore nhomonhi'iġame ojipe'ġa oko orepyteri pe henduva orenhi'iġa. “Ore ko peirũa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe,” ei ġa o'mbero. Uhu reki ġa ore pyri tihepia ti ġandeaporoġita javo. “Maranuhũ ġa ndekoi?” ei ġa. “Marã ġa piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi?” ei ġa ojohupe. Nurã ġa ei ore ve: “Po nhande niandepiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo,” ei ġa ore ve. “Ehepia te Tito'ga,” ei ġa, “Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rũi ko ga judeu'ga rũi,” ei ġa ore ve. “Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahã po ti pe Moisésva'ea nhi'iġa po'rui nehẽ,” ei ġa ore ve novia. Ġa nomombe'ui a'itituhẽva'ea. Nurã ore ndorokoi'i'i ġanhi'iġa rupi ġa erame ore ve. “Po ti nhande rekoi ġanhi'iġa rupi, a'ero po ti ojipe'ġa heroviari ġa'mbea nehẽ,” oro'e ore orojohupe. Ndoropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurã ore ndorokoi ġanhi'iġa rupi tapekwaha katu ti a'itituhẽva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ġa – huvihava'ġa, e po ġa ġa pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rũi Tupana'ga ei. Nhandereaporoġita pe ga ei. Igwete huvihava'ġa nde'i ji ve: “Embo'e ti ġa ojipea rehe.” A'ea ġa nde'i. “Ekytiuka ti Tito'ga,” a'ea ġa nde'i ji ve no. ⁷ A'ereki ġa e'i: “Tupana'ga moirũhara'ġa memei ko ġa Paulo'ga Pedro'ga no. Ġa pe memei Tupana'ga e'i: ‘Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo,’” ei ġa. “Pedro'ga pe Tupana'ga ei: ‘Judeus'ġa ti embo'e Jesus'ga rehe.’ Paulo'ga pe a'e te ga e'i: ‘Judeus'ġarũive'ġa ti embo'e Jesus'ga rehe,’ ei Tupana'ga,” ei ġa. ⁸ “Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirũharamo tombo'e ti ga judeus'ġa javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirũharamo gaha ti tombo'e judeus'ġarũive'ġa javo,” ei ġa ji mombe'gwovo.

⁹ Aerẽ Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no – ġahã po huvihava'ġa – aerẽ ġa ei ji ve: “Tupana'ga pyry tuhẽ nde ve nde mongovo omoirũharamo,” ei ġa. “Ore javijitehe nde a, Barnabé'ga no,” ei ġa. “Xanhomoirũ ti a'ero,” ei ġa ore ve. “Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġarũive'ġa pyri nehẽ,” ei ġa. “Ore po ti oroho ga mombe'gwovo

judeus'ğa pyri nehẽ,” ei ğa ore ve. “Kwa. Xanhomoirũ ti,” oro'e ore ğa pe. Nurã ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰ Igwete ğa ei ore ve: “Tapemoka'nhymi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ğa pe – kiroki ğa ndogwerekoi avo oregwyri pe,” ei ğa. “A'ea pe jate ko ore ei pe me,” ei ğa ore ve. Ji namoka'nhymi tuhẽ jijirokwa ğa ndehe imondomondovo mbatera ğa pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹ Aerẽ Pedro'ga ruri ore pyri cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahĩ ğandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'ġarũive'ğa ndehe. ¹² Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'ġarũive'ğa pyri jipi ojihe'a ğa ndehe – kiroki ğa Jesus'gareheve'ğa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ğa nduri. Pedro'ga opojihu reki Tiago'gahugwive'ğa. A'ereki judeusramo ğa ojkwaku. Judeus'ğa e'i jipi: “Judeus'ġarũive'ğa ndojkwakuvi. Ndi'ui nhande ğa pyri a'ero,” e'i judeus'ğa jipi. “Po pyry tuhẽ te nhande i'ui ğa pyri hamo,” ei Pedro'ga oyvyteri pe novĩa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ğa nduri. Igwete Pedro'ga ğa pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'ġarũive'ğa pyri ojihe'are'yma ğa ndehe. ¹³ Na jitehe jara'ğa no nhaneirũ'ğa. Judeusramo ğa hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'ġarũive'ğa ndehe. Ğa jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ğa mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ğa pyri no.

¹⁴ Nahã Pedro'ğa ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahĩ ğandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ğa atyvi reki nhande rekoi aġwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojkwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'ġarũive'ğa javijitehe reki nhande rekoi aġwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'ġarũive'ğa pe a'ero? A'ereki nde ere'e ğa pe: ‘Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehẽ.’ Po ahe nombojikwakuvukari ğa hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombyry

¹⁵ Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ğa rũi – kiroki ğa ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'ġarũive'ğa. ¹⁶ Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novĩa. Emo a'ea rupi rũi nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturu ġwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ġwaramo ga rehe javo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukaturame Moisésva'ea nhi'iġagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rũi Tupana'ga e'i vvyakotyve'ğa pe: “Pepyry pe kiro.”

¹⁷ Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'iġagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ğa e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'ġarũive'ğa javijitehe,” e po ğa nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'iġagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ğa nhande ve. Na rũi reki, xa'e nhande ğa pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhẽ ahe! xa'e nhande ğa pe. ¹⁸ Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'iġagwera tuhẽ e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹ Ji ahenhi'iġa renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'iġagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a ga pavẽi ji piro'yro ahenhi'iġa hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰ Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Garemimbotarimova'ea rehe ji rekoi kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arõ hete. Ga onhikwava'ẽ omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹ Ji namovahĩ Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry pe

Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ġwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ġa javo hamo.

3

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

¹ Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ġanhi'iġa pejipohia a'itituhēva'ea hugwi. Maraname ġa pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe. ² Marā naerū? Pe hendukurame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerū? Ahā tuhē reki. A'ea rehe rūi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu javo. ³ Maranuhūrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhēva'ea hugwi naerū? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerū? ⁴ Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ġa imbohahyukari pe me ĵipi. Penhimomirana tehe po pe naerū. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵ Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rūi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶ Ehepia re ko Abraōva'ea no. Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'iġa ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei: “Pyry hete Abraō'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

⁷ Pekwaha ti a'ero – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe – ġahā ko Abraōva'ea ra'yra'jave'ġa.

⁸ Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ġarūive'ġa jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ġa pe nehē:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe’,” ei Tupana'ga.

Nurā ga imombe'ui pyryva'ea Abraōva'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ġa pe nhaporemonehē,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁹ Na tuhē a'ero. Abraōva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurā Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ġa jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ġa pe no.

¹⁰ Kiroki ġa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehē. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ġa hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

¹¹ Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'iġagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ġa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ġa pe.

Nanongara'ġa po ti heaporoġita pyahu a'ero nehē,” e'i ikwatijara.

¹² Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'iġagwera rupi po ti ġa nane'yimi tonhi'īpo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

¹³ Ore ko judeusramo novīa. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'īpo'rupava. Ore ahe nhi'īpo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame

yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndete'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ga.

“Kiroki ġa ġa ġa mo'ami yva rehe ġa jukavo

– Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

¹⁴ Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomomyry judeus'ġarüive'ġa pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i: “Abraãova'ea po'ruavo po ti ji imomyryvi ġa pe nehê.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ġwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehê,” ei ga. Nurã ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'iġa Abraãova'ea pe

¹⁵ Nhiirü, nahã nhande rekoi jipi. Mokonha'ġa po onhomonhi'ĩ mbatera rehe ojogwerokuva. “Nahã ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahã ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ġa ikwatijapavi inoġa onhi'iġa a'ero. Ogwera po ġa okwatija hehe no. Aerê po na tuhê reki ġa jogwerekoi. A'ereki ġa okwatijapavipe inoġa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

¹⁶ Oro Abraãova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahã po ti ji tamomyry ġa pe nde po'ruavo nehê,” ei ga ahe ve. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga ei a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ġa pe aherymymino'ġa pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

¹⁷ Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Tamomyry ti ġa pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerê ga ea'javi ahe ve na tuhê ti javo. Aerê he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'iġi Moisésva'ea pe embo'e ti ġa nhinhi'iġa rehe javo. Onhi'iġame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki onhi'iġagwera ġwenondeva'ea Abraãova'ea pe. A'ereki onhi'iġa rupi tuhê Tupana'ga oko. ¹⁸ Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero po ga ġwembi'ea rupi tuhê imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ahenhi'iġa rendukatua rehe jipi, a'ero po ġwembi'ea rupi rüi ga imondoi. Ġwembi'ea rupi tuhê reki ga imondoi pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

¹⁹ A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'iġa Moisésva'ea pe a'ero tombo'e ti ga ġa javo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'iġa rehe tonhimombaragwaha ti ġa okote'varuhua rehe javo. “Tohendu katu na'ê ti ġa Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraãova'ea rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ġa tohendu katu na'ê,” ei ga. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhoġwenonde nde po'ruavo ti ji tamomyry ġa pe javo, Cristo'ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ġa hendukatui Moisés'ga remimbo'ea nehê hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahã Moisésva'ea remimbo'ea ruri hako. Tupana'ga onhi'ĩ na'ê ojipyrive'ġa pe. Aerê Tupana'gapyrive'ġa heruri ganhi'iġa yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerê ahe imbuhurukari oreramonhava'ea pe hako. Na tuhê ko Tupana'ga imonhimoanhani onhi'iġa imbuhuruka ahe ve hako. ²⁰ Abraãova'ea pe ki a'e te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'iġa. Ga nomonhimoanhani onhi'iġa ojipe'ġa pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'iġa ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwava'javi

²¹ Tupana'ga e'i ypy Abraãova'ea pe hako. Aerê ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero: “Tupana'ga nhi'iġa Moisésva'ea pe omovahĩ ganhi'iġa Abraãova'ea pe naerü?” Nomovahĩ tuhê reki. A'ereki Tupana'ga onhi'ĩ Abraãova'ea pe ġa mombyryva rehe. A'ereki ġamomyryva ko ġamongoaġwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturu ġwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombyryvi nhande hendukaturame hamo. ²² Tupana'ga e'i reki: “Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty,” ei ga. “A'e ji poa ġa pe tamomyry ti ġa

nhirembi'eagwera rupi,” ei ga. Ğa pe ga ei – kiroki ğa ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ğa jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ğa mombryvi.

²³ Jesus Cristo'ga rure'ymame vyva koty ndorokogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga ğwenduvuka na'ě a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ğa tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. “Tojiko ti ğa ga rehe ji ikwahavukarame ğa pe Cristo'ga mombe'ua nehě,” ei ga. ²⁴ Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ea ğa ndereko na'ě. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ğa pavěi,” ei ga. “Cristo'ga ti tomomyry ğa ğajikoga ğwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga. ²⁵ Aġwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurã Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwava'javi a'ea rehe.

²⁶ Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavěi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷ Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavěi. ²⁸ Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirũruamo. Igwete Tupana'ga ei: “Ojo'ja ğa ndekoi kiro judeus'ġa judeus'ġarũive'ġa pavěi,” ei ga. “Ipiro'yve'ġa ojo'ja ipiro'ye'ỹve'ġa pavěi – kiroki ğa ndipiro'yi ojara'ġa hugwi. Akwaimbae'ġa ojo'ja kunhangwera'ġa pavěi,” ei ga. A'ereki pe nhaporemõ penhoirũirũ pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavěi. ²⁹ Cristo'gareheva'ero ġwaramo ko pe Abraãova'ea rymyminoajava'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe aherymyminoagwama'ġa mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe mombryvi nehě.

4

¹⁻² Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyrive'ġa pe: “Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe nehě,” e po ga. “Momi po ti kwara ari ga rehe nehě. A'ea rupi po ti ga ipojykai nhimbatera ojive nehě,” e po ga ğa pe. “A'ea renonde pereko katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehě. Pehepia katu na'ě ti gambatera ga pe nehě no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro,” e po ga ojipyrive'ġa pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombatera novĩa. Emo ga ovoja'irame ndopojykai ve. Okoteheve'ġa javijitehe reki ga rekoi novĩa ipojykae'ymame ombatera. Ojipe'ġa ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ğa hugwi. ³ Tayri'ġa javijitehe ko ore rekoi Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵ Ihoġwerĩrame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: “Aġwamo ko pyry jira'yra'ga hoa vyva koty. Tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'yra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Vyva koty Jesus'ga ruvi hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. “Tupana'ga ti tomomyry ğa pe a'ero. Ereki ğa gara'yramo oko,” ei Jesus'ga.

⁶ Peko pe gara'yramo tuhě. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurã nhande ehetei Tupana'ga pe Apĩ. ⁷ Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ỹva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'yra ğwaramo Tupana'ga pe mombrypavi a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸ Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rũi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohete'hara hugwi. ⁹ Aġwamo ki a'e te pe pekwaha tuhě Tupana'ga. Gaha reki ojikwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhĩrame pe perojijyjuhu pejeaporoġita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhĩrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰ Pekwaku po pe sábadõ jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahã po pe ikwakukwakuvi jipi. ¹¹ Oko tehe

jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykyteheuhuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

¹² Nhiirũ, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³ Napemoka'nhymi pe jhoypya pegwryi pe ikwehe. Nhitetirũaro ġwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴ Nhitetirũa ite'varuhu pe me novĩa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Nahã ja ko pe ji mbuhuruka katu pejipyteri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶ A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novĩa. A'iti tuhẽ pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eġa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novĩa. Aġwamo ki a'e te ji imombe'uro ġwaramo a'itituhẽva'ea pe me po pe etehei ji ve: “Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro,” pe'ji tehe po pe. Marã po pe ndekoi kiruamo naerũ?

¹⁷ Nhaneirũ'ġaatyvive'ġa oko hete tehe pe ndehe onhi'iġatuavo pe me jipi. “Xanhi'iġatu ti ġa pe toja'oja'o ti ġa Paulo'ga hugwi,” e po ġa ojohupe. “Po ti ġa ja'ogi Paulo'ġa hugwi, a'ero po ti ġa ndekohetei nhande rehe nehẽ,” e po ġa ojohupe. Nurã ġa ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸ Pyry hete reki aherekooa pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹ Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahẽa pe gwa'yra mbo'arame. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aġwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohetee'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰ Marã po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'iġa pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

²¹ Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: “Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novĩa. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'iġa. ²² A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahũagwera jate gwereko ipiro'ye'yva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavẽi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahã ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'yumi ahe rekoi Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rũi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokõi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavẽi hako. ²³ Tupana'ga e'i nhoġwenonde Abraãova'ea pe hako: “Aerẽ po ti nerembirekohẽa tuhẽ ga mbo'ari nde ve nehẽ,” ei ga ahe ve Sarava'ea mombe'gwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y na'ẽ ipiro'ye'yva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'iġa rupi rũi. Aerẽ Abraãova'ea xava'ehetero ġwembirekoeteva'ea pavẽi Sarava'ea pavẽi novĩa. Emo Tupana'ga ġwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurã Isaqueva'ea ari ġwaivĩva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵ Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'iġa rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iġa oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'iġa hako. Ga nhi'iġame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'iġa ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'iġame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'iġa ko Agarva'ea'java'ea. Nahã a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama yvytyruhua rehe Sinai rehe Arábiapeve'ġa gwyri pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'iġa. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ġa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – ġa ndipiro'yi jugwi. ġa ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo – ahe ko ipiro'ye'yva'ea no.

Aḡwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'iḡa hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavēi. Na jitehe Jerusalémmeve'ḡa ndipiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ḡa. ²⁶ Gwereco iru'ia Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteva'ea na jitehe ipiro'y oporavykye'yma ojipeva'ea pe. ²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'iḡa inoḡauka hako.

“Nandera'yri nde ḡa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehē,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ḡa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahērahemamo ḡa mbo'ambo'a nehē,” ei Tupana'ga.

“Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novia.

Emo po ti ndera'yra'ḡa ndetauhuro nehē hēara'yra'ḡa hohe hēa rembirekorame ga pavēi,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸ Nhiirū, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: “Aerē po ti nde ra'yramo nehē,” ei ga. “Tamombyry ti nde ve a'ero nehē nerymymino'ḡa pe nehē no,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Ḡwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvō a'ero. Ḡwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi Abraãova'ea ra'yra'javamo no pejikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi. ²⁹ Tupana'ga ra'uva pyvō Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea pyvō rūi o'a. A'ereki Abraãova'ea ta'y tehe ipiro'ye'ḡva'ea pe. Aerē Ismaelva'ea rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe aḡwamo – kiroki ḡa Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi oko – ḡa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'arame Cristo'ga pavēi Tupana'ga ra'uva pyvō. ³⁰ Marā reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'iḡagwera ḡwembirekova'ea pe Abraãova'ea pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'ḡvehēa hēara'yra'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojykai tuhē nembatera nehē ipiro'ye'ḡvehēa ra'yra'ga,” ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'yra'ga jate po ti opojyka ndeapoa nehē,” ei ahe Abraãova'ea pe hako.

Nahā ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'iḡagwera hako.

³¹ Nhiirū, ipiro'ye'ḡva'ea ra'yrava'ea ja rūi nhande rekoi a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rūi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea ra'yrava'ea javijitehe. Nurā nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

5

Cristo'ga nhande mbopiro'y

¹ Cristo'ga nhande mbopiro'y vyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tipiro'y tuhē ti ḡa javo. Na tuhē ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'ḡve'ḡa ja ḡa jikwakukwakuvame.

² Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ḡa pe. A'ereki ḡa e'i pe me jipi: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ḡa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: ‘Pepyry hete pe’.” A'ea ḡa ei pe me novia. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe me: Po ti pe jikytiukapotari nehē, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehē. ³ A'ea'ja hete ko ji: Kiroki ḡa ojikytiuka pota – tonhi'ipo'ru pa po ti ḡa Moisésva'ea hamo. ⁴ Jararamo po pe ei ojohupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ipo'rurame po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehē: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahivahī po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero. ⁵ Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavēi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurā ore ehetei: “Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehē: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nehē,” oro'e ore. Na tuhē. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe. ⁶ Ore jikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga ei: “Pyr

hete ġa jikogi ga rehe.” Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yama ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ġa arōheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷ Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhūrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporoġita rerojijyjyita? ⁸ Tupana'ga rūi gwerojijyi pendeaporoġita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo. ⁹ Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pāo hu'uma pype, aerē imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'iġarūiva'ea rehe, aerē po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'iġarūiva'ea nehē. ¹⁰ Na rūi reki pe ndekoi, a'e ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ji ei: Pejapyaka katu tuhē po ti pe ji javijitehe nehē. Emo pemomynhuhūve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehē. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vīa po ti okwaha hahya nehē.

¹¹ Oro ji, nhiirū, ji nda'ei tuhē ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. “Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe, ei Paulo'ga,” ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novīa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ġa oko te'varuhu tuhē reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimonha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹² Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha javo – maranuhūrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³ Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ē tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: “Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero.” Tape'ei ti a'ea. Nahā ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴ A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemō e'i no: “Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

¹⁵ Emo pejogwayvaramo ko pe onharōva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvaramo po ti pe nhombote'varuhupavi nehē.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

¹⁶ Na tuhē ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahā po ti pe ndapekoi tuhē pejipty'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo.

¹⁷ Nhandepy'ate'varuhua omovahī Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahī nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahī tuhē a. Tupana'ga ra'uva omovahī pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe. ¹⁸ Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera napemondomondo a'ero.

¹⁹ Ġapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ġa nanuhū jipi. ²⁰ Oko hete ko ġa ha'angava rehe ġwemimbohete'hara rehe okoe'yama Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ġa opajiro. Nanongara'ġa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwereco te'varuhu ġa. Ojogwayvaruhu ġa okovo. Onhimyrō ġa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ġa ojohupe. Ojihe jate ġa ndekoi ji po ti jara'ġa hohe nehē javo. Ojipe'ape'a ġa jara'ġa hugwi ndokwahavihu ġa javo. Ndojihe'ara'javi ġa jara'ġa ndehe ġwemimbo'ea rehe. ²¹ Opota pota ġa ojohugwi. Heagwrygwyry ġa toryva rerekouhrame. Ojipejipea ko ġandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ġa po ti Tupana'gareheve'ġa rūi nehē.

²² Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame ko nhande nanongara'ġa atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ġa. Nhanderory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ġa ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ġa pe. Nhandepyry tuhē nhande. Jara'ġa ojiko nhande rehe. Nahā nhande rekoi Tupana'ga

ra'uva nhande pojykarame. ²³ Nhanenhyrõ nhande jara'ğa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahi nanongara'ğa! ²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero ġwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoğita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶ Xanhimboheteyme ti, ji po ti jara'ğa hohe nehë jawo. Xanhimyrõyeme ti ġa ndehe no.

6

Pejopokopoko ti

¹ Nhiirũ, nahã po pe ndekoi penhirũ'ga pavëi hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'inhyrõ ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyeme ti garekote'varuhua rehe nehë no. ² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahã po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehë. ³ Kiroki ġa onhimbohete tehe – ġa onhimoandyandyi reki. ⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporoğita rehe tahepia ti jirekokatua jawo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ġa hohe jave'ỹ. ⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ğa pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ġa nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'iğa rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki ahe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera ġwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehë. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhë po ti nhande ve a'ero nehë. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehë. ⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehë. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehë. ⁹ Tiandekwerajyeme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaramo nhandekokatuavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehë. ¹⁰ Nhandekorame ġa pavëi xako katu ti ġa pe nhaporemõ a'ero, ġa pe kaitu Jesus'gareheve'ğa pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhũva'ea ji a'apo.

¹² Topomoğita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe jawo. Judeus'ğa ki a'e te e'i: “Po ahe ġwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo,” ei judeus'ğa. Nurã akoja'ğa – kiroki ġa oho pe pyri – ġa pe kytiuka pota tohendu katu ti ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero jawo. A'ea ġa opota. A'ereki ġa e'i ojohupe: “Nhande ġa kytiukarame po ti judeus'ğa nhimohemi nhande rehe nehë,” ei ġa. “Ndokote'varuhui po ti ġa nhande ve a'ero nehë nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehë,” ei ġa. A'ea rehe jate ġa e'i hete pe me pejikytiuka jawo. ¹³ “Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i tehe ġa pe me. Ġa vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ġa opota tehe pekytiukara. Pe kytiukarame po ti ġa nhimboheteuhui a'ea rehe nehë ore tuhë ġa kytiuka jawo nehë.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojykaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi vyvakotyve'ğa ndeaporoğita rehe. Na jitehe – kiroki ġa oko vyvakotyve'ğa ndeaporoğita rehe – ġa ndakoa'javi jireaporoğita rehe no. ¹⁵ Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoğitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶ Kiroki ġa ġwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo – Tupana'ga ti tonogatu ġapy'a. Toporogwety ti ga ġa no. Ojiheve'ġa nhaporemo ti ga toporogwety.

¹⁷ Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ġa onhi'iteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojykaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ėagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ġa jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomomyry pe me nhandepojykaharete'ga. Na tuhě. Amém.

PAULOVA'EA OMOMBE'U ÉFESOPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Efésios

¹ Jihi ko Pauloramó Jesus Cristo'ga moirũharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahã Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me. Pe ko Tupana'ga remimo'ẽharamo. Ndapepohiri pe Cristo Jesus'ga hugwi pejikovo gareheva'ero jipi. Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me – perope cidade de Éfeso pe.

² Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. Tonoğatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Tupana'ga pyry hete nhande ve

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko nhandepojykaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga no.

Ymyahũ yvaga hugwi Tupana'ga omondo gwa'uvapyryva nhande pyri imomyryva nhande ve. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi a'ea imomyryparavuhupavi nhande ve.

⁴ A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde yvaga apoa renonde Tupana'ga e'i: “Tamomyry ti ji ġa pe nehẽ,” ei ga. A'ea rupi ga nhande mbojikoty'aruka Cristo'ga pavẽi. Nahã ga nhande mo'emo'ẽi ojive.

“Toko pyry ti ġa okote'varuhue'yma tuhẽ jirovai pyteri pe ji arõheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga nhande mo'emo'eamo.

⁵ A'ereki ymyahũ ga e'i ojapyakavo nhande rehe: “Amboja'oja'o ti ji ġa jijive toko ti ġa jira'yramo upa ji pyri nehẽ Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehẽ,” ei ga.

“Nanongara ji apota,” ei ga.

⁶ Nahã ymyahũ ga pyryvamo nhande ve nhande mo'emo'eamo nhande mongovo gwa'yramo tanhimboheteuka ti ġa pe jipyryva katukaturu ġwaramo ġa pe javo.

Tupana'ga pyryhetero nhande ve nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga remia'nguhete'ga pavẽi.

⁷ Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi. Nurã Tupana'ga ndokwahava'javi nhanderekote'varuhua imomboa.

Nahã Tupana'ga pyrykatukaturu.

⁸ Nahã ga pyryhetero nhande ve ikwahapava onhimombaragwahava.

⁹ Ġwemimbotarimova'ea ġwembiepiukaripyre'yma ga ikwahavukari reki nhande ve.

A'ereki ga okwahavuka pota hete nhande ve. E'i ga: “Nahanahã ti nehẽ ji Cristo'ga mondoro ġwaramo ġa pyri nehẽ,” ei ga.

¹⁰ “Aerẽ mbapava koty ti pyry ji ve ji ġa mongopavi Cristo'ga nhi'iġa rupi yvagipeve'ġa yvyakotyve'ġa ndeheve nehẽ. Nahã ti ga ġapojykaharete'ga nehẽ, ei ga.

Cristo'ga nhi'iġa rupi ti ji imongopavi yvagipeva'ea yvyakotyva'ea reheve nehẽ. Nahã ti ga a'ea pojykaharete'ga nehẽ no.

Nahã ti Cristo'ga rekoi tuhẽ huvihavuhetero mbatera nhaporemó ipojykaharetero ġa nhaporemó ġapojykaharetero nehẽ no,” ei Tupana'ga.

¹¹ Ore jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga pyryhetero ore ve. Aerẽ ti ga ore mongoi ojipyri ore mombytavo avuirama nehẽ no.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga omongo pa ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ea rupi ga ojapyaka ore rehe no. Heaporoğita ga ore mo'emo'eamo ojive javo hako. E'i ga:

¹² “Tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturu ġwaramo – kiroki ġa ojikogypy Cristo'ga rehe,” ei ga hako. Na tuhẽ. A'ereki Tupana'ga ojapyaka ypy gweaporoğitaro.

Aerẽ te ga imongopavi ġwemimbotarimova'ea rehe. Orojikogypy ore Cristo'ga rehe.

¹³ Ymya'ĩ pejiko pe Cristo'ga rehe no henduvame Cristo'ga mombe'ua a'itituhêva'ea. Ĝa e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejekote'varuhua,” ei ĝa pe me. Cristo'ga pavêi pe jikoty'aro ĝwaramo Tupana'ga imondoi gwa'uvapyryva imombytavo pe pyri no pejikogame Cristo'ga rehe.

A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ĝa pyri ĝa pojykauka jijive nehê – kiroki ĝa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha a a'ero nhirembipojyka nehê.” A'ea Tupana'ga ei gwa'uvapyryva mondovo pe pyri.

¹⁴ Pyryva'ea gwa'uvapyryva ga imondoi nhande ve kiro. Nurã nhande ei ikwahava javo: Tupana'ga ti imombyryhetei nhande ve nhande pokoguka nhande mbopiro'yuka nhanderekote'varuhua hugwi nehê.

Ojipyri ti ga nhande rerohoukari nhande mombytavo avuirama nehê toko ti ĝa jireheva'ero javo, xa'e nhande ikwahava.

Pyry hete ga nhande ve gwa'uvapyryva mondovo nhande pyri tanhimboheteuka ti ĝa pe jikatukaturu ĝwaramo javo.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe Éfesopeva'ea repyga

¹⁵⁻¹⁶ Nurã jili no, nhinhi'iĝame Tupana'ga pe ji nanhi'imbigi ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, a'e ji Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Éfesopeve'ĝa Jesus'ga rehe ĝa pokoga. Emombyry ti ĝa pe, a'e ji ga pe jipi.

A'ereki ojipe'ĝa pe mombe'u ji ve. “Éfesopeve'ĝa ojiko hete Jesus'ga rehe nhande-pojykaharete'ga rehe ikwehe,” ei ĝa ji ve. “Oarõ hete ĝa Tupana'ga remimo'êhara'ĝa nhaporemõ,” ei ĝa pe mombe'gwovo.

¹⁷ Tupana'ga ko nhandepojykaharete'ga ruvihavuhete'ga Jesus Cristo'ga ruvihavuhete'ga. Gaha timbohete! A'ereki ga pyry katu katu nhandervete'ga. Ga pe ji ei pe ndepyga jipi:

—Ekwahaheteuka ti Éfesopeve'ĝa pe nahanahã ji rekoi javo. Ndera'uva ti tomo'e ĝa nde rehe nde monhimombaragwahavuka ĝa pe. Ndera'uva ti tanderepiuka ĝa pe ĝa mboheaporoĝitakatuavo nahanahã Tupana'ga rekoi javo, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁸ Ga pe ji ei:

—A'ero ti gweaporoĝitakatuheterame Éfesopeve'ĝa ikwahavi ovytyeri pe nehê. Nurã ti ĝa ei nehê: “Pyry hete ti nhande ve nehê. A'ereki Tupana'ga e'i opyryvamo nhande ve: ‘Tuhu ti ĝa upa avuirama ji pyri nehê,’ ei Tupana'ga nhande ve.”

—Nahã ti ĝa ei ojikheteavo nde rehe gworygworyvamo nehê, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

Ga pe ji ei:

—Gweaporoĝitakatuheterame ti Éfesopeve'ĝa ikwahavi neremimbokatukatua ojive, a'e ji. Nurã ti ĝa ei nehê: “Yvagi pe ti ikatu katu nhande ve nhaporemõ nehê Jesus'gareheva'ero nhande rekoro ĝwaramo. Tupana'ga ti nhande mongoi ojipyri jara'ĝa ndeheve nehê no ĝwemimo'êhara'ĝa. Ga pyri ti nhande rukatui ĝa pavêi avuirama nehê,” e'i ti ĝa ikwahava nehê, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Nahã ti ejikwahavuka Éfesopeve'ĝa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁹ Ga pe ji ei:

—Gweaporoĝitakatuheterame ti Éfesopeve'ĝa ikwahavi ndepopoakaheteheve nehê. A'ea nde hepiukari ji ve ĝa pe nhaporemõ no – kiroki ĝa ojiko nde rehe. Nurã ore ei: Ndepopoakaheteavo ĝwaramo ti nde ore pokogi nehê no. A'ea ore ei, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ A'ereki Tupana'ga opopoakara pyvõ Cristo'ga mbogwerava'ja omanove'ĝa hugwi. Opopoakara pyvõ jitehe ga Cristo'ga reroho ojipyri ga mboapyga ojohukoty rũi ga mongovo toko ti ga huvihavuhetero yvagi pe okovo nhimoirũharamo javo. Nahã opopoakahetea pyvõ Tupana'ga imombyryvi Cristo'ga pe. Na jitehe ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve opopoakahetea pyvõ nehê no.

²¹ Yvaga pype hete Tupana'ga omongo Cristo'ga ojohukoty rüi. Koji'i hete tuhë Cristo'ga popoakaramo ojipe'ğa hohe pa a'ero. Ipopoaka hete ranuhü ga a'ero ipopoakaheteve'ğa hohe pa ipopoakaheteve'ğandehëve'ğa hohe pa no ğanduvihava'ğa hohe pa no ğanduviha'vi'ğa hohe pa no. Ğa nhaporemomondouka ojipe'ğa ğwemimbotarimova'ea rehe aġwamo. Aerë ti ğa ğa mondomondouka nehë no. Ğa hohe pa Cristo'ga ipopoaka ojipe'ğa hohe pa nhaporemomondouka no.

²² Tupana'ga ğa mongopavukari yvagipeve'ğa nhaporemomondouka vyakotyve'ğa nhaporemomondouka Cristo'ga nhi'iğa rupi ga ko ğapoykaharetero javo. Tupana'ga imongopavukari yvagipeva'ea nhaporemomondouka vyakotyva'ea nhaporemomondouka Cristo'ga nhi'iğa rupi ga ko a'ea pojkaharetero javo. Cristo'ga rekorame ipojkaharetero ğapoykaharetero Tupana'ga ga mongoi ğapoykaharetero – kiroki ğa ojiko ga rehe onhimono'ono'oğa jipi tihendu Tupana'ga nhi'iğa javo. Nahã Tupana'ga ga mongoi ğa'akaġamo tomongo ti ga ğa ğwemimbotarimova'ea rehe javo.

²³ Ğa pe ji ei: Cristo'ga ra'oa. A'ereki gaha ğa poko ğa monhimomiranambava ğa mbopopoaka imomyrypava ğa pe okovo ğa pyri. Nahã ga ğa pojkapavi ohygahipava ğa ndehe jipi. Yvagipeva'ea vyakotyva'ea ga ipojkapavi ohygahipava hehe jipi no. Yvagipeve'ğa vyakotyve'ğa ga ğa pojkapavi ohygahipava ğa ndehe jipi no.

2

Tupana'ga ombopyahu nhandereaporoġita

¹ Pehe, ymya'ĩ pendeaporoġita Tupana'ga nombopyahui ve. A'ero Tupana'ga pe pndekoi omanove'ğa ja. A'ereki ga e'i: "Ji ve ko ğa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporoġitatiruahüa. Ji ndajikoty'ari ğa pavëi a'ero. A'ereki ğa oko nhiremimbotarimova'ea rehe rüi okote'varuhuavo," ei Tupana'ga pe mombe'gwovo.

² Ğa oko te'varuhu jipi avove'ğa nhaporemomondouka yvya koty. Ymya'ĩ nane'ymi pe ndekote'varuhui ğa pavëi pejikovo ğanduvihavuhu'ga nhi'iğa rupi Satanás'ga nhi'iğa rupi – kiroki ga u yvatea gwyri okovo yvatea gwyriveve'ğa nduvihavuhuro no. Ga ko oko ite'varuhuve'ga ndaha'oive'ga. Ndapekoal'javi ganhi'iğa rupi aġwamo. Jara'ğa reki oko ga rupi aġwamo Tupana'ga nhi'iğa rendukatue'yma.

³ Ymya'ĩ nhande nhaporemomondouka xako ğa ja nhandekote'vapotaruhuavo nhandekovo nhandereaporoġita. Ymya'ĩ tiruahü nhandereaporoġita. Nhande japyakate'varuhui. Nane'ymi nhande rekote'varuhui. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai nhande rehe kako. Na jitehe jara'ğa ndehe ga nhimonha'ngai no.

⁴ Tupana'ga nhande arõ hete ranuhü reki. Nurã ga nhande porogwetyhetei. ⁵ Emo nhandereaporoġita tiruahü reki. A'ea rupi ga pe nhande rekoi omanove'ğa ja. Nhandereaporoġita tiruahürame ga nhandereaporoġita mbopyahui reki nhande arõheteavo ġwaramo. Ymyahü Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui. Opyryhetero ġwaramo Tupana'ga imombopaheteukari pendekote'varuhua pejikogame ga rehe.

⁶ Ymyahü Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Cristo Jesus'ga pavëi nhande jikoty'aro ġwaramo ga nhandereaporoġita mbopyahui. A'ero ga nhandereaporoġita mbuhuri yvagi pe ojipyri no. Ga nhandereaporoġita mbopyahui toko ti ğa huvihavamo Jesus'ga pavëi yvagi pe javo. Aġwamo Cristo Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri yvagi pe okovo huvihavamo. A'ereki ymyahü Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbuhu ojipyri imomyrymbyryva ga pe. Cristo Jesus'ga pavëi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga na jitehe imomyryvi nhande ve no ga moirüuka. ⁷ Nahã ti Tupana'ga hepiukari opyrykatukatua nhande ve avuirama nehë Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga.

⁸ A'ereki opyryhetero ġwaramo Tupana'ga pendekote'varuhua mombo pa hete pe jikoheterame Cristo Jesus'ga rehe. Pe rüi pemombo pejikote'varuhua pejihugwi. Tupana'ga reki omombo imomyrypota pe me ipotaro ġwaramo. Nurã ji ei: Omomyry tehe ga pe me. ⁹ Aherekokatua kwepyga ġwaramo rüi Tupana'ga imomyryvi ahe

ve. A'ereki ga e'i: "Te'iyme ti ġa: 'Ji pyryro ġwaramo Tupana'ga imombyryvi ji ve.' A'ea ti ġa te'iyme. Tonhimboheteyme ti ġa a'ero," ei Tupana'ga. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga nhande mombyry. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui toko katu ti ġa a'ero ojipe'ġa pokoga javo. A'ereki ymyahū nhandereaporoġita mbopyahua renonde Tupana'ga e'i: "Nahanahā ti ġa toko katu jipi ojipe'ġa pokoga nehē," ei ga.

Ojo'ja hete nhandereaporoġita

¹¹ Pekwahava'ja ti a'ero. Ymya'ī jukwaha hete pe ndekoi judeus'ġarūiva'ero Tupana'gareheve'ġarūiva'ero. Judeusramo ore orokytiuka orerakwanhapira ore ko Tupana'gareheva'ero javo. A'ea rupi oro'e te'varuhu ore pe me a'ero ojikytiukare'ŷve'ġa.

¹² Pekwahava'ja ti. Ymya'ī pe ndapekoi Cristo'gareheva'ero pejikovo oreirū'ġarūiva'ero. Peko pe orere'yja'ġa rūi israelitas'ġa nde'yja'ġarūiva'ea judeus'ġa nde'yja'ġarūiva'ea. A'ereki pe ko ambotehea Tupana'ga pe. A'ero Tupana'ga nde'i pe me: "Tamombyry ti ji pe me." A'ea rūi Tupana'ga ei pe me. Nurā pe ndape'ei: "Aerē ti nhande hoi yvagi pe Tupana'ga pyri nhandejupa avuirama nehē." A'ea rūi pe ei. Ndapekoi pe Tupana'gareheva'ero. Nahā pe ndekoi pejikovo okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹³ Na tuhē. Ymya'ī irupeve'ġa ja pe ndekoi Tupana'ga hugwi pejikovo ġwaramo judeus'ġarūiva'ero. A'ereki ymya'ī pe ndapejikoty'ari ga pavēi.

Aġwamo reki pe ndekoi ira'agweve'ġa ja Tupana'ga hugwi pejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavēi. Tupana'ga pavēi pe jikoty'ari kiro. A'ereki Cristo'ga gwekoa reka'voguka omanomo pe ndepyga. ¹⁴ A'ereki Jesus'ga nhandepy'a noġatu nhande jikoty'aro ġwaramo onhipavēi.

Ymya judeusramo ore nopoarōhetei. Pe na jitehe judeus'ġarūiva'ero pe norearōhetei no. Nhanenhoarōe'yma ko hovapiahava ja nhandepyteri pe. Aerē Cristo'ga nhande monhoarōuka nhande mbohoryva'javi Tupana'ga rehe. Nahā ga nhande mbojogwerekokatuavo. Aġwamo judeusramo ore roryvamo pe ndehe. Na jitehe judeus'ġarūiva'ero pe ndoryvamo ore rehe. A'ero hovapiahava'java'ea ndogwerekoka'javi nhandepyteri pe. A'ereki nhanenhoarōe'yma opi nhande hugwi. ¹⁵ A'ereki Cristo'ga omombi nhandejogwerekote'varuhua omanomo ġwaramo nhande repyga. A'ea rupi ga e'i: "Ndatekwava'javi kiro Moisésva'ea rembikwatijaragwera rehe," ei ga.

Aherembikwatijara e'i judeus'ġa pe jate. Jesus'ga manoa renonde oronhimboheteavo judeusramo ore ei pe me judeus'ġarūiva'ea pe: Ore ve jate Tupana'ga onhi'ī. Pe me rūi ga onhi'ī. Nahā ore ei ore ko pe hohe javo. A'ea rupi Moisésva'ea rembikwatijara ko nhanemonhoarōe'ymukava'ea a'ero.

Aherembikwatijara rehe ndatekwava'javi aġwamo. Judeusva'ero ore jikogame Cristo'ga rehe ga orereaporoġita mbopyahui. Na jitehe Cristo'ga pendeaporoġita mbopyahui no pe jikogame ga rehe judeus'ġarūiva'ero. Nhandereaporoġita mbopyahurame ga nhandereaporoġita mbojo'javi a'ero. Nahā ga nhandepy'a noġatui nhande monhoarōheteuka. ¹⁶ Nahā yva rehe omanoro ġwaramo Cristo'ga nhandereaporoġita rerojjyi nhandereaporoġita mbopyahuavo. Omano ga yva rehe imombiga nhandejogwerekote'varuhua nhande mongovo oja'oro. "Nahā ti ji imombigi ġandekote'varuhua Tupana'ga pe nehē no," ei ga.

¹⁷ Cristo'ga uhu yvya koty pyryva'ea mombe'gwovo. "Tanoġatu ti judeus'ġarūive'ġa py'a – kiroki ġa oko irupeve'ġa ja Tupana'ga hugwi ga kwahave'yma ġwaramo," ei ga. "Tanoġatu ti judeus'ġa py'a no – kiroki ġa oko ira'agweve'ġa ja Tupana'ga hugwi ga kwahava ġwaramo," ei Cristo'ga pyryva'ea mombe'gwovo pe me ore ve no.

Pe me ga ei, a'e ji. A'ereki pe peko judeus'ġarūiva'ero. Ore ve ga ei, a'e ji. A'ereki ore oroko judeusva'ero. ¹⁸ Nhande ve nhaporemoga ei, a'e ji. A'ereki Cristo'ga manoro ġwaramo nhande repyga Tupana'ga ra'uva tuhē nhande pojyka nhande nhaporemoga. Gara'uva nhande pokoga ġwaramo nhande nhi'iġi Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

¹⁹ A'ero judeus'ġarūiva'ero pe ndapekoa'javi ambotehero Tupana'ga pe kiro. Ga nde'ia'javi pe me: “Jigwripeva'ea rūi pe ndekoi.” A'ea rūi ga ei pe me aġwamo. A'ereki aġwamo pe peko oreirūramo pejikovo Tupana'ga remimo'ēharamo ore javijitehe. Tupana'ga oko oreruvihavuhetero penduvihavuhetero no. Peko pe Tupana'ga re'yjamo.

²⁰ Jesus Cristo'ga moirūhara'ġa ojikogypy Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa pavēi. Aerē pe jikogi Jesus Cristo'ga rehe no. Ġa pe ji ei onga pyhykava. A'ereki ġa ojikogypy Cristo'ga rehe pejikoga renonde. Jesus Cristo'ga pe tuhē ji ei onga pyhykava ruvihava. A'ereki ga rehe nhande xajiko ġa pavēi. ²¹ Ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo nhande nhaporemō xajogwereko katu katu nhandepyrypyrvamo tu katu ti Tupana'ga nhandepyteri pe jipi javo. Nahā ko nhande Tupana'ga rongapyryva ja gamboheteheva ja nhandejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. ²² Na jitehe ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo pehe Tupana'ga ra'uva pe mbojogwereko katu katu pe mombrymbyryva pe pyri ti Tupana'ga ruvi jipi javo.

3

Paulova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa judeus'ġarūiva'ea pe

¹ Jihi ko ako cadeia pype kiro. A'ereki ji aporavyky Jesus Cristo'ga pe ga mombe'gwovo pe me judeus'ġarūiva'ea pe Cristo'ga omano pe ndepyga javo. Nurā ojipe'ġa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga judeus'ġarūive'ġa pe javo.

² Pekwaha po pe Tupana'ga eagwera ji ve. Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Eho eporavykyavo pyryva'ea mombe'gwovo Cristo'ga mombe'gwovo judeus'ġarūive'ġa pe. Tokwaha ti ġa jipyryva ojive,” ei Tupana'ga ji ve. ³ A'ero ga hepiukari ji ve ikwahavuka ji ve ġwembiepiukari pyre'yma. Tupana'ga rembiepiukara mombe'gwovo ji akwatija'ri pe me oji'i. ⁴ Imonhi'iġame nhirembikwatijara po ti jukwaha pe me nhirembikwahava nehē. A'ereki Tupana'ga okwahavuka ji ve ġwembiepiukari pyre'yma Cristo'ga mombe'gwovo.

⁵ Ymyahū Tupana'ga ndokwahakatuukari ahe ve ġwembiepiukari pyre'yma. Aġwamo reki ga ikwahaheteukari pyryve'ġa pe – kiroki ġa oporavyky katu ga pe ganhi'iġa mombe'uhara'ġa Cristo'ga moirūhara'ġa pavēi. Tupana'ga gwa'uva mondoi ġa pyri tohepiuka ti jira'uva ġa pe nhirembiepiukari pyre'yma javo.

⁶ A'ero Tupana'ga ra'uva i'ei: “Judeus'ġarūive'ġa ti tuhu yvagi pe upa Tupana'ga pyri avuirama nehē judeus'ġa pavēi nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva. “Ġa nhaporemō oko gareheve'ġa Cristo Jesus'ga ra'oa. A'ero nahanahā ga imombryryvi ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe judeus'ġa pe no Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga. A'ereki pyryva'ea mombe'ua renduva ġa jikogi ga rehe. A'ero ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa pojyavo.” Nahā Tupana'ga ra'uva i'ei ikwahavuka Tupana'ga rembiepiukari pyre'yma pyryva'ea kwahavuka ganhi'iġa mombe'uhara'ġa pe Cristo'ga moirūhara'ġa pe no.

⁷ Pyryva'ea pe Cristo'ga mombe'ua pe Tupana'ga ei ji ve: “Paulo, emombe'u ti Cristo'ga judeus'ġarūive'ġa pe. Nahā ti eporavyky ji ve,” ei ga. A'ero ga ji mbopopoakari opoakara pyvō toporavyky katu ti ga ji ve javo. Opyryhetero ġwaramo ji ve ga ji mongoi toko ti ga Cristo'ga mombe'uharamo javo.

⁸ Jihi reki Jesus'gareheve'ġa gwyre'i'i pa garemimo'ēhara'ġa gwyre'i'i pa ji rekotehei! Ji ve reki Tupana'ga pyryhetero emombe'u ti Cristo'ga pyrykatukatua judeus'ġarūive'ġa pe javo. Manameuhū ti nhande ikwahapavi Cristo'ga pyrykatukatua! Ndikwahapavi po ti nehē! ⁹ Jypya Tupana'ga oapo pa hako. A'ea rupi ga ndohepiukari ġwemimbotarimova'ea. A'ereki ga nomombe'ukatui Jesus Cristo'ga hako. Aġwamo ji ve Tupana'ga ei opyryhetero: “Ekwahavuka ti ġa pe nhaporemō nhirembiepiukari pyre'yma,” ei ga.

¹⁰ Takwahavuka ti ji Cristo'gareheve'ġa pe a'ero. Tohepiuka ti ġa aġwamo Tupana'ga rembiepiukari pyryva'ea ipopoakaheteve'ġa pe ipopoakaheteve'ġandehave'ġa pe no – kiroki ipopoakaheteve'ġa omondondouka ojipe'ġa ġwemimbotarimova'ea rehe yvagi pe ipopoakaheteve'ġandehave'ġa pavēi. ¹¹ A'ereki ymyahū Tupana'ga heaporoġita ypy

hako. A'ero ga ei: “Omanomo ġwaramo ti Cristo Jesus'ga ġapoykaharetero ojiheve'ġa mbojikogukari ojihe ġa nderua ji pyri nehē,” ei Tupana'ga ojapyakaypyavo gweaporoġitaro.

¹² Nurā nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavēi nhande ndipojihuvi. A'ereki nhande xa'e: Tupana'ga ko nhande rendu pota nhande arōheteavo. Nhande nhi'iġi Tupana'ga pe a'ero nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe.

¹³ Nurā ji ei pe me: Tapene'ouhūi pejikyhyjie'yima hahyrame ji ve ji pe ndepyga ġwaramo. A'ereki ġa ji mongi cadeia pype ji Cristo'ga mombe'urame pe me judeus'ġarūiva'ea pe. Hahyrame ji ve ojipe'ġa e'i: “Paulo'ga Éfesopeve'ġa arōhetei,” ei ġa pe mboheteavo. Pejoryjory ti a'ero!

Cristo'ga nhande arō hete

¹⁴ Jijapyakaramo Tupana'ga pyryva rehe ji renypy'andurugi Jesus Cristo'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhandepoykaharete'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhinhi'iġa ga pe pe ndepyga a'ero. ¹⁵ Ga pe gareheve'ġa nhaporemō ei apina'ga. Nahā ġa ei – kiroki ġa yvagi pe, kiroki ġa yvya koty no. A'ereki Tupana'ga oko ġanduvete'ga. ¹⁶ Ji nhi'iġi Tupana'ga pe pe ndepyga. A'ero ji ei ga pe:

—Ndera'uva tombopopoaka Éfesopeve'ġa ndeaporoġita ġa mbokatuavo toko katu ti ġa javo. Nahā ti nde ġa pokoheteuka nehē. A'ereki nde ndepopoaka hete epyryhetero ekatukaturō. ¹⁷ Ġandeaporoġita popoakaramo ti Cristo'ga ġa pojykai jipi a'ero. A'ereki ġa ojiko ga rehe, a'e ji Tupana'ga pe.

—A'ero nane'yimi ti ġa vy'ari jipi nde rehe nehē Cristo'ga rehe no ojogwehe nehē no. Oko katu ti ġa nde arōheteavo Cristo'ga arōheteavo no onhoarōheteavo nehē no. Noarōhetepigi ti ġa nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. ¹⁸ Onhoarōheterame ti ġa ikwahavi Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pavēi nhaporemō nehē Cristo'ga nhande arō hete javo. “Nane'yimi ga nhande arō hete,” e'i ti ġa ojohupe nehē. “Nhande nhaporemō ga nhande arō katu katu!” Nahā ti ġa ei onhimomby'avo ikwahava ovyvteri pe nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Onhoarōheterame ti ġa ikwahakwahavi.

¹⁹ —Ġa ti e'i jitehe a'ero nehē: “Ndikwahapavi reki nhande nahanahā Cristo'ga nhande arō hete javo. A'ereki tegwete ahereaporoġitapava hehe Cristo'ga ahe arōheteranuhūro ġwaramo,” e'i ti ġa nehē, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Cristo'ga remiarōhetea kwahaheterame tuhē ti nde javijitehe ġa ndekoi. Ndepyryva ti ġa herekopavi nehē, a'e ji Tupana'ga pe. A'ea pa ji apota ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

²⁰ Po nhande nhi'iġi Tupana'ga pe nahanahā ti emombyry ore ve javo, koji'i hete tuhē po ti ga imombyryhetei nhande ve nehē. Po nhande japyakai nahanahā ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve javo, koji'i hete tuhē po ti ga imombyryhetei opyryhetero nhande ve nehē. Nahā ga pyryhetero nhande ve opopoakara pyvō. Opopoakara pyvō ga nhande pojyka nhandereaporoġita mbopopoaka. ²¹ Kiro ji ei ga pe a'ero:

—Tanemboukwaha ti Cristo Jesus'gareheve'ġa. Tanemboukwaha ti ġa nde kwahavuka ndepyryva kwahavuka no ndepopoakara kwahavuka no. Cristo Jesus'ga rembipojykarō ġwaramo ti ġa tanemboukwaha avuirama nehē. Na tuhē! Amém! a'e ji Tupana'ga pe.

4

Cristo'gareheva'ero ti pejogwereco katu

¹ Nurā ji ei pe me jitekovo cadeia pype nhandepoykaharete'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'e ji pe me: Tupana'ga pe mo'emo'ē toko ti ġa Cristo'gareheva'ero okokatuavo javo. Nurā ti nane'yimi peko katu pejikovo garemimbotarimova'ea rehe, a'e hete ji pe me. ² Tapenhimbohetei'i'i ti. Penhimoġatyromba ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yima pejogwerekokatuvō penhoarōheteavo. ³ Tupana'ga ra'uva pe pojykai pendeaporoġita mbojo'java pe monhoarōheteavo. Nane'yimi ti pejirokwa pejogwerekokatuvō a'ero inoġatuavo pejopy'a penhimonha'ngae'yima pejogwehe. A'ea

ti pepota hete. Nahã ti pendeaporoğita ndojirojijiyi imbojoyvyre'yma ojogwehe nehẽ. A'ea nhaporemõ ji ehetei pe me.

⁴ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemõ ko Cristo'ga ra'oa. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'oa. Nhande nhaporemõ Tupana'ga ra'uva nhande pojyka. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'uva. Nhande nhaporemõ ti Cristo'ga nhande reroho yvagi pe nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ Tupana'ga nhande mo'emo'eamo ġwaramo ojive. A'ea rehe jate ko nhande nhaporemõ xanhimbovy'a.

⁵ Nhande nhaporemõ xako Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ojipeji jate reki ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga rehe jate nhande nhaporemõ xajiko. Nhande nhaporemõ nhande nhimobatizaukarame nhande xa'e: Jesus Cristo'ga omano nhande ve nhandereaporoğitatiruahũa mombiga nhandereaporoğita mbopyahuavo no nhande jikogame ga rehe. A'ea pe jate nhande nhaporemõ xa'e nhandenhimobatizauka.

⁶ Nhande nhaporemõ xa'e Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga. Ga pe nhande nhaporemõ xa'e nhanderuvete'ga. Ojipeji jate ko Tupana'ga. Gaha ipopoaka ojipe'ğã hohe pa. Nane'ymi ga oko yvya koty yvaga koty no ipojykapava. Ga nhande pojyka nhande nhaporemõ.

⁷ Nhande nanenani Cristo'ga pyryhetero imbuhua pyryva'ea nhande ve nhande mbokarakatuuka nahã ti pe ojipe'ğã pokogi javo. Ģwemimbotarimova'ea rehe ga reki nahanahã ji pe mbokarakatuuka javo. ⁸ A'ea mombe'gwovo Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Ojiupirame yvate ga ġwembipyhyhara'ğã nderohoi ojupi ojirovia.

A'ea rupi ga imondoi pyryva'ea vvyakotyve'ğã pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara hako.

⁹ “Ojiupi ga yvate,” e'i. Nurã nhande ikwahavi gajyvypyagwera yvatea hugwi. A'ereki ojiupia renonde ga oji yvya koty ogwovo omanove'ğã gwyri pe. ¹⁰ Kiroki ga oji Cristo'ga – gaha ojiupi yvate a'ero ogwovo yvaga aherovai nhaporemõ okovo nhandepojykaharete'ga. “Tako ti ji vvyakotyva'ea pyri nanani vvyakotyve'ğã pyri nanani no yvagipeva'ea pyri nanani no yvagipeve'ğã pyri nanani no,” ei Cristo'ga ojyva. A'ea ga ei ojiupia no.

¹¹ A'ero ga imondoi pyryva'ea vvyakotyve'ğã pe opyryhetero javo jara'ğã pe: “Peko ti nhimoirũharamo pejigwovo ji mombe'gwovo hajiheve'ğã pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ğã pe ga ei: “Peko ti Tupana'ga nhi'iğã mombe'uharamo nahanahã Tupana'ga ei pe me javo ġã pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ğã pe ga ei: “Peropero ti peho pyryva'ea mombe'gwovo ji mombe'gwovo ġã pe ġã mbojikoguka ji rehe,” ei Cristo'ga.

Jara'ğã pe ga ei: “Pehepia katu ti ġã pokoga – kiroki ġã ojiko ji rehe. Pembo'e katu ti ġã nhinhi'iğã rehe no,” ei Cristo'ga.

¹² A'ea rupi ga ei: “A'ea ji ei pe me. A'ero ti pe nhombopopoakaakari penhomongokatukatuavo penhomboavujikwea nehẽ. A'ero ti pe poravykykwahavi Tupana'ga pe pejopokopokoga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapavuka pejohupe nehẽ. A'ero ti pe pejogwereco katu pejikoheteavo Tupana'ga rehe pejikokatuavo nehẽ,” ei ga. “A'ereki jira'oa a'e ji pe me,” ei Cristo'ga.

¹³ A'ero tuhẽ ti ojo'ja nhande jikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. Nhande ojo'ja Tupana'ga ra'yra'ga kwahahetei nehẽ no. A'ero ti nhande nhimbovyvyri nhandereaporoğitapyryvamo nehẽ. A'ero ti Cristo'ga javijitehe nhande rekokatui nhandepyrivamo nehẽ.

¹⁴ Nurã ti nhande ndiakoa'javi tayri'ğã ja nehẽ. Tayri'ğã gwerojijijiyi'iuhu ojeaporoğita jipi ojipe'ğã eğã'erame ġã pe. Na jitehe po ojipe'ğã eğã'ei nhande ve no. Ojapyakavo tehe ġã nhande mbo'ei gweaporoğitate'varuhavavo nhande moandyandyipota o'mbero nehẽ. Nhanderekoa'jave'ymame tayri'ğã ja ti nhande ni-anhimbo'eukari ġã pe nhaporemõ nehẽ. Ndirojijyukara'jara'javi ti nhandereaporoğita nehẽ.

¹⁵ Xanhi'iġatu ti nhande a'ero a'itituhēva'ea mombe'gwovo nhanenhoarōheteavo nehē. A'ero koji'i ti nhande rekoi Cristo'ga ja nhandejikoty'a ga pavēi nhandekovo ganhi'iġa rupi nhaporemonehē. A'ereki ga pe nhande xa'e nhaneakaġa. ¹⁶ A'ereki ga tuhē ko nhandepojykaharetea. Cristo'ga ra'oa xa'e nhande nhandejive nhandejikoga Cristo'ga rehe. Gaha nhande mohiġatui nhande mbojogwerekokatuavo nhande retakwera'ja. Okovo ġwemimbotarimova'ea rupi ga nhande mboporavykyparavuhui nhande mbojopokoga. Nahā ti koji'i nhande nhombopopoakari nhanenhombojikoga Tupana'ga rehe nhanenhoarōheteavo nhanenhomombyryva nehē.

Ipyahu nhandereaporoġita

¹⁷ Nurā nhandepojykaharete'ga pavēi jijikoty'aro ġwaramo ji ehetei pe me: Pepohi ti pejikoagwera hugwi. Peko ti peje'yja'ġa ja rūi judeus'ġarūive'ġa ja rūi – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe. A'ereki ġa heaporoġita tehe okovo jipi.

¹⁸ Satanás'ga ndokwahavukari ġa pe ġandeaporoġita mbopyahuukare'yma Tupana'ga pe. Ypytunahivareheve'ġa'java'ero ko ġa ndekoi a'ero. Ġa ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ġa ndokwahapotari ga. ¹⁹ Nurā oyvyteri pe ġa ndapyryvi. A'ereki ġa ojipokwaha Tupana'ga kwahapotare'yma rehe. A'ero ġa nhikwava'eġi okote'varuhua pe oakwahave'yma. Gwereco ġa ġwembireko'ġarūive'ġa no ġa nderekote'varuhuavo. Nahanahā ġa ndekote'vate'varuhupavi okote'varuhupotapota.

²⁰ Pehe reki nanongara rehe rūi pe nhimbo'ei pejikogirē Cristo'ga rehe. Cristo'ga rehe pe penhimbo'e. Ga oko katu hete. ²¹ Pehendu pe Jesus'ga mombe'ua ġa ga mombe'urame pe me. Ġa pe mbo'ei a'itituhēva'ea rehe ikwahavuka pe me nahanahā Jesus'ga oko javo.

²² Gamombe'ua renduvame pe ikwahavi javo: “Xapohi ti nhandereaporoġitaymyana hugwi. A'ereki nhandereaporoġitatiruahūrame nhande xako te'vate'varuhu nhanenhimoandyandyita nhanerembipotote'varuhuro ġwaramo,” pe'e pe ikwahava. ²³ “Timbopyahuukara'jara'ja ti nhandereaporoġita. A'ero pyryva'ea rehe ti nhande japyakai nehē,” pe'e pe ikwahava. ²⁴ “Xanhimboheaporoġitapyahuukari ti Tupana'ga pe hendukatuavo ganhi'iġa. Nhandereaporoġita mbopyahurame ti Tupana'ga nhande mongo katu nhande mombyryva nhande mongovo oji'ja nehē,” pe'e pe. “Ga nhande mombyryvame ti nhande rekoi a'itituhēva'ea rehe nehē.” A'ea pe'e pe ikwahava pejikoga ga rehe gamombe'ua renduvame.

²⁵ Nurā ti tape'mbea'javi. Pe napenani ti penhi'iġatu pejikotyve'ġa pe a'itituhēva'ea mombe'gwovo. A'ereki nhande ko nhandejogwe'yjava'ea Cristo'ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo. ²⁶ Penhimonha'ngarame ti tapekote'varuhui. Ypytuna renonde ti penhimonha'ngapi. ²⁷ Penhimonha'ngapige'ymame kotihī ti Diabo'ga pe mongo te'varuhu nehē. A'ereki ga ko ite'varuhuve'ga Satanás'ga. Tapenhimongote'varuhuukari ti ga pe a'ero ga pokoge'yma.

²⁸ Iporomive'ġa ti tomima'javyme kiro. Toporavyky katu ti ġa jipi ipyhykatuavo ojive. A'ero ti ġa herekoi timondo ti mo imbatere'jve'ġa pe javo.

²⁹ Tapenhi'ite'varuhui ti pejohupe penhombotegwetee'yma. Penhi'iġatu ti pejohupe penhombopopoaka pejopokoga imombyryva pejohupe.

³⁰ Tapemongovevehui ti Tupana'ga ra'uvapyryva. Gara'uvapyryva uhu upa pe pyri. A'ereki Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri nehē – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha hete ti a'ero ġandekoa jireheva'ero. Opyta ti jira'uva ġa pyri Cristo'ga mbuhua nehē. A'ero ti jijipyri ji ġa nderurukari Cristo'ga pe ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi nhaporemonehē,” ei Tupana'ga.

³¹ Pepohi ti ġa'arōe'ymuhūa hugwi penhimboahivuhua hugwi no penhimonha'ngahetea hugwi no penhinhi'iġahyahiva hugwi no penhi'ite'varuhua hugwi no. Tapetiruahūi ti pejohupe. A'ea hugwi ti pepohi. ³² Pejogwereco katu ti. Pejoporogwety ti. Tupana'ga pyry pe me henonha'jave'yma pendekote'varuhua Cristo'ga manoro ġwaramo pe ndepyga. Ga ja ti tapehenonha'javi ojipe'ġa ndekote'varuhua pejive pepyryvamo ġa pe.

5

Tupana'gareheva'ero ti peko katu

¹ Tupana'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Nurā ti peko Tupana'ga ja pejikovo gara'yramo garemiarōhetero. ² Penhoarō hete ti. A'ereki Cristo'ga nhande arō hete omanomo nhande repyga ojijukauka ġa pe. Nahā ga rekoi jukapyra'java'ero Tupana'ga pe. Nahā ga nhikwava'eġame pyry Tupana'ga pe.

³ Taperekoi ti penhimbireko'ġarūive'ġa. Ojipe'ġa no taperekote'varuhui'i'i ti ġa Tupana'ga remimo'ēharamo pejikovo ġwaramo. Ojipeva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe nhaporemō ti tapekoi. Tapepotaruhui ti ojipe'ġa apoa. Tapekoi'i'i ti na Tupana'ga remimo'ēharamo pejikovo ġwaramo. A'ero po ti ojipe'ġa nde'i'i'i tuhē pe me nehē.

⁴ Tape'ete'varuhui ti. Tapeakwahavi ti. Tapenhi'itehei ti. Tapejai ti ite'vava'ea. A'ea rehe nhaporemō ndatekwava'javi Tupana'gareheva'ero pendekoro ġwaramo. Emo pyry hete pe'erame Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde!” A'ea ti pe'ji.

⁵ A'ea ji epavi pe me. A'ereki ġahā ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri – kiroki ġa gwerekō ġwembireko'ġarūive'ġa. Kiroki ndapyryvive'ġa ojipe'ġa nderekō te'varuhu – ġahā ndohoi yvagi pe no. Kiroki ġa opotaruhu ojipe'ġa apoa – ġahā ndohoi yvagi pe no. A'ereki nahā ġa mbatera arō Tupana'ga arōa hohe. Ġanduvihavuhuhete'ga rūi ko Cristo'ga. Ġanduvihavuhuhete'ga rūi ko Tupana'ga. Ndohoi ti ġa yvagi pe Cristo'ga pyri Tupana'ga pyri upa nehē. A'ea pe pekwaha.

⁶ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe ġa eteherame. A'ereki ġa e'i okote'varuhua pe: “A'ea rupi nhande ndiakote'varuhui,” ei ġa onhi'iteheavo o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe pejikoe'yma ġanhi'iġa rupi. A'ereki Tupana'ga noarōi nanongara ite'varuhua. Kiroki ġa oko te'varuhu Tupana'ga renduve'yve'ġa – ġa ndehe ti Tupana'ga nhimonha'ngai a'ero nehē. ⁷ Nurā ġanhi'iġa rupi rūi ti peko ġa moirūe'yma. ⁸ A'ereki nypytunahiva'javi pe me kiro.

Ymya'ī pe peko ppytunahivareheve'ġa ja – kiroki ġa ndokwahavi hepiage'yma. Ġa javijitehe pe ndapekwahavi. Peko te'varuhu pe Tupana'ga kwahave'yma. Aġwamo reki nhandepojykaharete'ga Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavēi kojahua ja pe me. A'ereki pe Tupana'ga kwaha. Nurā ti peko katu kojahuarupive'ġa ja ikwahapyra'ġa ja Tupana'ga ra'yra'ġa ja.

⁹ Gara pe ji ei ji erame: Kojahuarupive'ġa ja ti peko? Kiro ji imombe'ui pe me: Pejogwerekō katu pa ti. Peko katu pa. Pemombe'u pa ti a'itituhēva'ea ojipe'ġa moandyandyje'yma. Nanongara rehe Tupana'ga ra'uva nhande mbo'ei ikwahavuka nhande ve. ¹⁰ Penhimbo'e ti takwaha ti ji nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea javo Cristo'ga remimbotarimova'ea.

¹¹ Ypytunimo ojipe'ġa ndekoi tianderepiagyme ti ġa javo. A'ero ġa ndekote'varuhui. Ġa ja rūi ti peko a'ero. Tapekote'varuhui ti. A'ereki nanongara'ġa ndojogwerekokatui. Ndokokatui ġa. Nomombe'ui ġa a'itituhēva'ea. Pe'ji ti ġa pe a'ero: “Tapekote'varuhua'javi ti. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imomboruka Cristo'ga pe pejikoga ga rehe.” A'ea ti pe'ji ġa pe ġandekote'varuhua mboukwahava.

¹² Oko te'varuhu ranuhū ġa onhimima tianderepiagyme ti ġa nhande rekorame a'ea rehe javo. Nimombe'upotari nhande ġandekote'varuhua. A'ereki a'ea rehe nhande niandepoyjayari. ¹³ Emo ti tiandepoyja hete imombe'gwovo ġa pe. Timombe'u ti ġa pe: Nahanahā pe pekote'varuhu. Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua. Nahanahā ga pendekokatua pota. A'ea ti timombe'u ġa pe.

Nhande ġandekote'varuhua mboukwahavame nahā ġa pe ti ġa ndekote'varuhupigi a'ero nehē. A'ereki nhande rendukaturame ti ġa e'i nehē: “Na tuhē! Xako te'varuhu reki nhande,” e'i ti ġa. A'ero ti ġa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua herojijyjijyita ojeaporoġita okovo kojahuarupive'ġa ja nehē. ¹⁴ Nurā Tupana'ga rembikwatijarukara i'ei:

“Pema'ē ti ikwahaheteavo!
A'ereki pe ndapekwahavi ġa ja

– kiroki ġa oki upa ikwahave'yima.
Pendeaporoġita tiruahū.

Nurā Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ġa ja ga kwahave'yima ġwaramo.

Pejirokwa ti imbopyahuuka pejeaporoġita Cristo'ga pe!

A'ero ti ga imboukwahavi pe me pendekote'varuhua.

A'ero ti pe pohiri pejikote'varuhua hugwi

pejikoga ga rehe nehē,” ei Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁵ Nurā peko katu tuhē ti. Ikwahave'ÿve'ġa ja rūi ti peko. Penhimombaragwaha ti ikwahava. ¹⁶ Pereko katu ti ġa jipi Cristo'ga mombe'ukatuavo ġa pe ġa ndetakwera'ja nehē. A'ereki ġa oko te'vate'varuhu onhimongyavo. ¹⁷ Nurā pekwaha hete ti. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ti penhimombaragwaha. Ikwahave'ÿve'ġa ja rūi ti peko.

¹⁸ Tapeheagwryvi ti ahemboheagwryva'ea gwove'ÿ vinho gwove'ÿ. A'ereki ahe i'uranuhūrame vinho a'ea ahe mbote'varuhu ahe mongovo tehe. Emo pejipojykauka ti Tupana'ga ra'ua pe penhimongokatuuka.

¹⁹ Penhomoġita ti penhimby'yita. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ġandekokatua ġanemimombyryva nhande ve. Nahanahā ti penhimby'yimby'yi nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo. ²⁰ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Apī, ndepyry hete nde imbuhua ore ve. Ore roryroryvamo neremimbuhupava rehe. Ehendu ti orenhi'iġa nde ve. A'ereki ore repyga Jesus Cristo'ga omano orepojykaharete'ga.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe jipi.

²¹ Peko ti penhonhi'iġa rehe pejopokoga pejogwerekokatuavo Tupana'ga ren-dukaturatuavo ġwaramo.

Hembirekove'ġa

²² Kunhano peko ti penhimbireko'ġa nhi'iġa rehe pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. ²³ A'ereki akwaimbae'ġa oko ġwembireko'ġa pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ġa pojykaharetero – kiroki ġa ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. Na jitehe akwaimbae'ġa ndekoi ġwembireko'ġa pojykaharamo. Cristo'ga oko ojiheve'ġa mbopiro'yharamo imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi. Ga ko ġa'akaġamo, a'e ji a'ero. Gara'oa a'e ji gareheve'ġa pe. ²⁴ A'ereki Cristo'gareheve'ġa oko Cristo'ga nhi'iġa rehe gaha nhandepojykaharete'ga javo. Na jitehe ti kunha'ġa toko pa ġwembireko'ġa nhi'iġa rehe.

²⁵ Cristo'ga oarō hete ojiheve'ġa omanomo ġa ndepyga. Na jitehe ti akwaimba'eva'ero pearō hete penhimbireko'ġa nderekokatuavo. ²⁶ Cristo'ga omano ojiheve'ġa ndepyga tamo'emo'ē ti ji ġa jijive ġa mombyryva javo. Ombopyahu ga ġandeaporoġita ġa hendukaturame gamombe'ua. A'ereki ga ohy pa ġandeaporoġitatiruahūa ipe'avo ġa hugwi ġa hendukaturame gamombe'ua. ²⁷ Cristo'ga omano ġa ndepyga tuhu ti ġa ji pyri okatuhetero javo. “Ndite'varuhui'i'i ti ġa otiruahūe'yima tuhē a'ero nehē,” ei ga. “Nurā ti ġa pyryvamo okokatuavo nehē,” ei ga omanomo.

²⁸ Nhande tia'ngu nhandeja'oa nhanenhiarōheteavo. Na jitehe ti akwaimbae'ġa toarō hete ġwembireko'ġa ġa a'nguheteavo ġa pokoga. Kiroki ġa oarō hete ġwembireko'ġa – ġahā onhiarō hete. ²⁹ A'ereki nhande nhaporemō niarōhete'e'ÿangavi nhandeja'oa. Tia'ngu reki nhande nhandeja'oa nhandejiporaka. Nahā Cristo'ga nhandepojykaharete'ga nhande arō hete ojiheve'ea nhande a'nguheteavo nhande pokoga. ³⁰ A'ereki gareheve'ero nhande xako gara'oa re'yjava'ero tuhē, a'e ji.

³¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Nurā akwaimbae'ġa ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi no ġwembirekokaturo.

Ġa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

³² A'ea rehe jijapykaheterame ji akwaha onhimiva'ea ikatuheteve'ea, a'e ji. A'ea pe ji ei: Cristo'ga ojogwerekō gareheve'ġa pavēi – kiroki ġa ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo.

³³ A'ero ji ei akwaimbae'ġa pe ġa ndetakwera'ja tuhē: Penhiarō hete pe. Na jitehe ti pearō hete ti penhimbireko'ġa a'nguheteavo ġa pokoga. Kunha'ġa pe ji ei no: Pemondo ti pejeaporoġita imohina penhimbireko'ġa nhi'iġa rehe.

6

Tayri'ġa; ġanduva'ġa; ġay'ġa

¹ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ġa nhi'iġa penhy'ġa nhi'iġa no Cristo'ga rendukatuavo ġwaramo. A'ereki a'ea ko pyry Cristo'ga pe nhandepojkaharete'ga pe.

² “Pemondo ti pejeaporoġita imohina pejuva'ġa ndehe penhy'ġa ndehe no,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

A'ea ji imombe'ui pe me. A'ereki a'ea Tupana'ga okwatijarukarypy Moisésva'ea pe amombyry ti ġa pe javo. ³ A'ereki garembikwatijarukara e'i:

“Po pemondo pejeaporoġita imohina pejuva'ġa ndehe penhy'ġa ndehe no, a'ero ti pyryhetero pe me nehē.

Mbaigwe hete ti pe nduvi yvya koty pemañoa renonde nehē no,” e'i garembikwatijarukara.

⁴ Ġanduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ġa pejihe ja'javo ġa pe. Pearō hete ti ġa mbo'ekatuavo ġa monhimomboaka. Pembo'e ti ġa Cristo'ga nhi'iġa rehe nhandepojkaharete'ga nhi'iġa rehe toko katu ti ġa javo.

Ġapojkahara'ġa; ġapyrive'ġa

⁵ Ojipe'ġapyriva'ero ipiro'ye'ŷva'ero pehendu katu ti ġanhi'iġa peporavykykatuavo ġa pe. Pehendu katu ti ġa nhi'ipo'ruavo. Pekihyji hete ti ġa hugwi mara'ngu po ji jiporavykyte'varuhuavo ga pe javo. Peporavyky katu ti pejikokatuavo Cristo'ga rendukatuavo ġwaramo.

⁶ Peko ti ojipe'ġa ja rūi. Opojkahara'ġa gwepiagame ġa oporavyky katu tianembohete ti ġa javo. Ġa gwepiage'ymame ġa ndoporavykyi. Peko ti ġa ja rūi. Pejipojyahara'ġa pejepiagame ti peko ġanhi'iġa rupi. Ġa pejepiage'ymame ti peko ġanhi'iġa rupi jitehe peporavykykatuavo. Cristo'gareheva'ero ti pejirokwa pejiporavykykatuavo pejipojyahara'ġa pe pejuryjoryvamo nanongara Tupana'ga opota javo. ⁷ Peporavyky pota ti pejipojyahara'ġa pe. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandepojkahara'ġa pe jate rūi nhande poravykyi. Nhandepojkaharete'ga pe Cristo'ga pe nhande poravykyi no nhande poravykyrame ġa pe.” A'ea ti pe'ji.

⁸ A'ereki pe pekwaha javo: “Po nhande xaporavyky katu nhandekokatuavo, a'ero ti Cristo'ga nhandepojkaharete'ga imombyryvi nhande ve ikwepyga nehē. A'ereki Cristo'ga omombyry okokatuve'ġa pe nhaporemō ikwepyga ġa poravykykaturame. Omombyry ga ipiro'ye'ŷve'ġa pe – kiroki okokatuve'ġa ojipe'ġa remimboporavykyve'ġa. Kiroki okokatuve'ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa – ġa pe Cristo'ga omombyry no.” A'ea pe ei ikwahava.

⁹ Ġapojkaharamo peko katu ti no pejirokwa pejipyrive'ġa nderekokatuavo penhimohehuka Cristo'ga pe pejihe nanongara Tupana'ga opota javo. Tape'ea'javi ti pejipyrive'ġa pe: “Po pe ndapeporavykyheteranuhūi, a'ero ti ji tiruahūhetero pe me nehē.” A'ea rūi ti pe'ji pejikote'varuhue'yma ġa pe.

Pekwahava'ja ti. Tupana'ga yvagipeve'ga oko pepojkaharete'ga pepyrive'ġa pojkaharete'ga no. Tape'ete'varuhua'javi ti ġa pe. A'ereki ojo'ja ġa ndekoi Tupana'ga pe ġapojkahara'ġa ġapyrive'ġa pavēi. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemō po ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehē.

Jesus'gareheve'ġa mbopopoakahava

¹⁰ Nhiirū, kiro ji ikwatijapavukari ġweri imombe'gwovo pe me tapehendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa. Penhimbopopoakaruka ti nhandepojkaharete'ga pe Cristo'ga pe gapopoakahetea pyvō penhimongovouka garembibotarimova'ea rehe pejikoty'aro ġwaramo ga pavēi.

¹¹ Soldados'ġa nduvihava'ga omongiuka itaheteva'ea nhaporemo metal apopyra soldados'ġa pe tonhia'ngu ti ġa javo. “A'ero ojipe'ġa ndurame ġa movahiamo ti ġa popoakaro ġa pe nehē,” ei ga. “Ndokutugi ti ġa ġa nehē ġa itaheteva'ea mongiro ġwaramo,” ei ga.

Peko ti soldados'ġa ja penhia'nguavo. Penhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Penhim-bopopoakaheteuka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvō nhaporemo a'ero. A'ero ti pe napenhimoandyandyjukari Diabo'ga pe ite'varuhuve'ga pe nehē.

¹² A'ereki vvyakotyve'ġa rūi nhande timovahī. Ndaha'oiva'ea ndahekoiva'ea a'ea reki nhande timovahī anhaġa Diabo'gapyriva'ea. A'ea ko oko ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'eareheva'ea no Cristo'gareheve'ġarūive'ġa nduvihavava'ea no. Cristo'gareheve'ġarūive'ġa nduvihavava'ea ġa pojykaro ġwaramo ġa pe ypytuna ja kiro. A'ereki ġa ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ġanduvihavava'ea noarōi Tupana'ga kwahavukare'yma ġa pe. Nhande timovahī Diabo'gapyriva'ea nhaporemo anhaġa nhaporemo a'ero. Yvatea gwyri pe a'ea ruvi okote'varuhuavo.

¹³ Nurā penhimbopopoakaruka ti Tupana'ga pe gapopoakahetea pyvō nhaporemo. Nurā ti pe popoakahetero anhaġa pe nhaporemo Diabo'gapyriva'ea pe nhaporemo nehē. Pepopoaka ti pe a'ea pe nehē a'ea pe mongote'varuhuukapotarame nehē. Pejiko jitehe ti Tupana'ga rehe nehē a'ea movahihetepavame nehē.

¹⁴ Pejiko jitehe ti a'ero Tupana'ga rehe pepopoakaramo. Soldados'ġa onhimboavujikwe oku'ayvira mongiavo timovahī katu ti kiro javo. Peko pe soldados'ġa ja onhimboavujikwera'ġa ja pe imombe'urame a'itituhēva'ea jate.

Soldados'ġa omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Peko pe soldados'ġa ja itaheteva'ea mongihara'ġa ja penhia'nguavo pejikokaturame. A'ereki pendekokatua rupi pe nhia'ngui.

¹⁵ Soldados'ġa gwereko sapatos xaho katu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja sapatos rerekohara'ġa ja pe ikwahavame Cristo'ga mombe'ua pejipy'a noġatuuka jupe. A'ero ti pe hokatui imombe'gwovo ojipe'ġa pe no Tupana'ga onoġatu pota pepy'a javo ġa pe.

¹⁶ Soldados'ġa omombo ta'akwa'ria hendyva'ea ġa ndehe ġa movahīrame tombote'varuhu ti okirame ġa pype javo. Ojipe'ġa soldados'ġa ġa movahīrame opyhy opo pe itaheteva'ea o'ara piahava ta'akwara mombihava tokiyme ti nhande pype javo ġa imomborame hehe. Peko pe soldados'ġa ja o'ara piahava pyhyhara'ġa ja pejikoheterame Tupana'ga rehe Diabo'ga mombihara'ga rehe. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbote'varuhu pota toki hete ti nhinhi'iġa ġavyteri pe ġa mongote'varuhuavo javo. Pejikoheterame Tupana'ga rehe Tupana'ga omombiguka Diabo'ga popoakara pe me.

¹⁷ Akanitara soldados'ġa opyhy inoġa onhia'nguavo tonupāyme ti ġa nhaneakaġa javo. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pe pejikote'varuhua mombora kwahava'javame. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pejeaporoġita mbopyahua kwahava'javame no. A'ea nhaporemo ikwahava'javame peko pe ġa ja penhia'nguavo Tupana'ga ti nhande rerohei yvagi pe nhande mombytavo avuirama nehē javo. A'ereki penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

Soldados'ġa opyhy haimbejovaiva'ea xanhia'ngu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja haimbejovaiva'ea pyhyhara'ġa ja penhia'nguavo pejipojykaukaramo Tupana'ga ra'uva pe torembo'e ti Tupana'ga nhi'iġa rehe javo. A'ero ti pe ojipe'ġa mbo'ei a'itituhēva'ea rehe nehē imboukwahava ġa pe ġandekote'varuhua nehē. Pe napenhimongote'varuhuukari ti ite'varuhuve'ga pe Diabo'ga pe ġa pavēi nehē no ikwahava ġwaramo Tupana'ga nhi'iġa. Penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

¹⁸ Nane'yimi ti penhi'i hete Tupana'ga pe nahanahā ti emombyry ġa pe javo. Pejipokoguka ti Tupana'ga ra'uva pe pejipojykauka penhi'iġame Tupana'ga pe. Pejirokwa ti penhi'iġame ga pe. Penhi'i ti ga pe jipi. Pemombe'u ti ga pe garemimo'ēhara'ġa nhaporemo epoko ti ġa javo.

¹⁹ Jihi ti ji mombe'u no. Pe'ji ti ga pe ji repyga: “Epoko ti Paulo'ga monhi'iğa tomombe'u ti ga nhinhi'iğa javo. Tomombe'u ti ga ojipe'ğa pe Cristo'ga mombe'ua nerembiepiukaripyre'yma ğa pojihuve'yma. A'ea ymyahũ ahe ndokwahavi nerembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'ua. Epoko ti Paulo'ga a'ero tokwahavuka ti ga ğa pe javo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ji repyga.

²⁰ Ymyahũ Tupana'ga ei ji ve: “Ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua ğa pe nhaporemo nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga ji ve kako. A'ero ji hojihoi imombe'gwovo. Nurã ğa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga javo. A'ea pype ji rekoi aġwamo a'ero. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero: “Epoko ti Paulo'ga tomombe'u ti ga ğa pojihuve'yma javo.” A'ea ti pe'ji ga pe. Nahã ti ji tambo'e katu ğa ikwahaheteuka ğa pe Cristo'ga mombe'ua nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Éfesopeva'ea pe

²¹ Kiro ji ei pe me: Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehẽ nahanahã Paulo'ga rekoi javo. A'ero po ti pe ikwahavi nehẽ no. Tíquico'ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iğa rupi. Orojiko ore ga rehe a'ero. A'arõ hete ji ga. Oporavyky katu ga nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

²² Kiro ti ji ga mondoukari pe pyri a'ero tomombe'u ti ga pe me orerekoa pepy'a noġatuavo pe mbohoryva'java nehẽ.

²³ Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tonogatu nhaneirũ'ğa py'a – kiroki ğa ojiko ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no, a'e ji. Na jitehe ji ei: Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ti tonogatu ġapy'a. Pyry nhaneirũ'ğa jikogi Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no. Ğa jikogame ti Tupana'ga tomonhoarõ hete ğa Jesus Cristo'ga pavẽi, a'e ji. ²⁴ Tupana'ga ti tomomyry ğa pe nhaporemo – kiroki ğa oarõ hete Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ga arõhetepige'yma tuhẽ, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILIPOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Filipenses

¹ Jihi ko Pauloramō. Ako ji Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jipi Timóteo'ga pavēi. Ga pavēi ji ikwatijarukari kiro imondovouka pe me a'ero tapekwaha ti nhinhi'īga javoji. Pe me nhaporemō ji ikwatijarukari pendepiakatuhara'ğa pe no, ġapokohara'ğa pe no – perope peju cidade de Filipos pe. A'ereki pe Jesus Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi.

² Tupana'ga nhandervete'ga tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a no.

Paulova'ea onhi'ĩ Tupana'ga pe ahe repyga

³ Jijapyaka nanani pe ndehe ko ji ei Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyr̄y hete nde. A'ereki nde erembojikoguka Filipospeve'ğa ejihe ġa nderekokatuavo,” a'e ji nhinhi'īga Tupana'ga pe nhiremimbohete'hara'ga pe. ⁴ Nhinhi'īga nanani ga pe ji roryvamo nhinhi'īga pe ndepypava. ⁵ A'ereki pe ji moirũ hete ji Jesus Cristo'ga mombe'upyryva mombe'urame pe me. Pejikogypyr̄ame Jesus Cristo'ga rehe pe ji moirũi pejikovo kiromo jate.

⁶ Tupana'ga pe mbojikogypyr̄ame ojihe pe mombyryvi ikwehe. Arovia hete ji garemi-momyrypavaġwama no Jesus Cristo'ga rura'javame nehẽ. ⁷ Pyry hete ji japyakahetei pe ndehe. A'ereki pe jipy'a ja hete. A'ereki Tupana'ga imomyryvame ji ve omomyry pe me nhaporemō no. Nahã ko nhande ve ġa ji mongiukarame cadeia pype. Nahã nhande ve ji piro'yrame no imombe'ukatuavo Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwahavuka ojipe'ğa pe. ⁸ Jesus Cristo'ga py'a ja hete pe. Nurã jipy'a ja hete pe no. Tupana'ga okwaha nhi'mbee'yma.

⁹⁻¹⁰ Igwete ji nhi'īgi Tupana'ga pe pe ndepyga a'ero. “Apĩ, Filipospeve'ğa oarõ ojipe'ğa. Igwaigwavete ti ġa toarõ hete ġa,” a'e ji Tupana'ga pe. “Tokwaha hete ti ġa a'itituhẽva'ea. Tonhimombaragwaha ti ġa pyryva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe no toho ti ġa pyryheteva'ea rupi,” a'e ji ga pe. “A'ero po ti ġa ndekokatui hete nehẽ no. Ndokote'varuhui'i po ti ġa nehẽ Cristo'ga rura'javame nehẽ. ¹¹ Jesus Cristo'ga ti tomongo katu hete ġa. A'ero po ti ore nde mbohetei ndepyr̄y hete nde javo,” a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga jipi.

Cristo'ga rehe jate ji rekoi, ei ahe

¹² Nhiirũ, takwahavuka ti kiro pe me. A'ereki ġa ji mongiuka avo cadeia pype tohenduvyme ti ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua javo novĩa. Emo ji mongiro ġwaramo koji'i hete reki nhirendukatuhara'ğa onhimongyavo ji Jesus'ga mombe'urame. ¹³ A'ero guardas'ğa – kiroki ġa gwepia katu huvihavuhu'ga rongã – ġa nhaporemō ji kwaha kiro. A'ove'ğa nhaporemō reki ji kwaha. A'ero ġa ei: “Ga Cristo'gareheva'ero ġwaramo ġa Paulo'ga mongiukari cadeia pype,” ei ġa ji mombe'gwovo. ¹⁴ Hepiagame jirekoa cadeia pype nhaneirũ'ğa koji'i hete ojiko nhandepojoykaharete'ga rehe onhimongyavo. Nurã ġa koji'i ndopojihuvi imombe'gwovo Tupana'ga nhi'īga okyhyjie'yma ojipe'ğa hugwi.

¹⁵⁻¹⁷ Jara'ğa omombe'u Cristo'ga gweaporoġitapyryvamo timoirũ ti Paulo'ga javo. A'ereki ġa ji arõ hete. A'ereki ġa okwaha jiporavykya. “Tupana'ga omboporavykyuka Paulo'ga tomombe'u katu ti ga Cristo'ga javo,” ei ġa ji mombe'gwovo. Jara'ğa ki a'e te omombe'u tehe Cristo'ga gweaporoġitate'varuhuro ġwaramo. A'ereki ġa onhimyrõ ji rehe. Nurã ġa Cristo'ga mombe'ui nhanenhi'īga ti ġa tohendu javoji. “Paulo'ga ikwahavame koji'i hete po ti hahyramo ga pe nehẽ – perope cadeia pype,” ei ġa novĩa.

¹⁸ Emo pyry tuhẽ ġa Cristo'ga mombe'ui, a'e ji. Jiroryry reki ji a'ea rehe ġa Cristo'ga mombe'urame. Ģa ndeaporoġitapyryvame ga mombe'gwovo pyry, ġa ndeaporoġitate'varuhurame ga mombe'gwovo pyry jitehe. A'ereki pyry tuhẽ Cristo'ga mombe'ua.

Igwete po ti ji roryoryvamo nehē no. ¹⁹ A'ereki ji akwaha nhimbopiro'yukaraḡwama agwa hugwi. A'ereki pe pe'e jipi Tupana'ga pe ji repyga. Jesus Cristo'ga ra'uva ji poko no. Nurā ji ikwahavi nhimbopiro'yukaraḡwama.

²⁰ Ako pota hete ji Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe tajipoyja hete ti javoji jipi. Ndapojihupotari ji Cristo'ga mombe'gwovo ḡa pe. Aḡwamo vehevi, nane'ymi nehē no. A'ero po ti ji Cristo'ga mboheteukari ḡa pe nehē jirekokatua rehe nhinhi'iḡa rehe nehē no. Nhimano'e'ymame po ti ji Cristo'ga mboheteukari ḡa pe nehē. Nhimanorame po ti ji na jitehe ga mboheteukari nehē no. ²¹ A'ereki ji Cristo'ga rehe jate ako. Ji manorame pyry hete reki. ²² Emo ji manoe'ymame po ti ji ojipe'ḡa mbojikogukari Cristo'ga rehe nehē. Marāva'ea po ji apota a'ero? A'ereki ji ndakwahavi. Mara'ngu po nhimanoa? Mara'ngu po nhimano'e'yma? ²³ Apota ji nhimanoa jigwovo Cristo'ga pyri jitekovo novīa. A'ereki a'ea johe'i pyry hete ji ve. ²⁴ Emo po ti johe'i pyry nhimano'e'ymame jipytavo yvya koty pe ndepyga nehē. ²⁵ Na tuhē. Nurā ji ikwahavi hete nhimano'e'ymaḡwama. Apyta po ti ji a'ero pe pyri jitekovo. A'ero po ti ji koji'i pe mbojikogukari Cristo'ga rehe pe mbohoryoryva pejikogame ga rehe nehē. ²⁶ A'ero po ti pe Jesus Cristo'ga mboheteheitei ji rehe ji hoa'javame pe pyri nehē.

²⁷ Ji rendu katu ti a'ero. Peko katu ti Cristo'ga mombe'ua hendukatuavo. A'ero po ti ḡa ei pe mombe'gwovo nehē: “Filipospeve'ḡa ojiko hete Cristo'ga rehe. Ojo'jajo'ja ḡandeaporoḡita,” e po ti ḡa nehē. “Ojopokopoko pa ḡa Cristo'ga mombe'ukatuavo timbojiko ojipe'ḡa Cristo'ga rehe a'ero javo,” e po ti ḡa pe mombe'gwovo nehē. A'ea ji tahendu ḡa pe mombe'urame jiorame pe pyri nehē. A'ea jitehe ji tahendu pe mombe'urame jihoe'ymame pe pyri nehē.

²⁸ Tapekyhyji ti ḡa hugwi – kiroki ḡa pe movahī – ḡa imbohahyukapotarame pe me nehē. Tapepojihuvi ti ḡa Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo. Penembipojihuve'yma repiagame po ti ḡa ei ojohupe nehē: “Jukwaha reki a'ero nhandehoaḡwama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti ḡa. “ḡa po ti a'ea oho yvagi pe Tupana'ga pyri nehē,” e po ti ḡa ojohupe nehē. Na tuhē reki. A'ereki Tupana'ga omboukwaha a'ea. ²⁹ A'ereki ga omomyry pe me tohepy ti ḡa Cristo'ga javo. Tupana'ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe ga repyga. Pekwaha ti hahyva'ea no Cristo'ga repyga,” ei ga. ³⁰ Nahā ko ji no. Pehepia pe hahya ji ve ji Cristo'ga mombe'urame ikwehe. Pehendu pe kiro hahya ji ve no. Hahya jitehe po ti ḡa ikwahavukari pe me nehē no – kiroki ḡa noarōi pe Cristo'ga mombe'urame.

2

Cristo'ga ja ti peko penhimbohetee'yma

¹ Pejikoty'aro ḡwaramo Cristo'ga pavēi a'ea pe mbojirokwa mbatera rehe. Cristo'ga remiarōro ḡwaramo pepy'a u katu no. Pejogwereko katu pe Tupana'ga ra'uva pavēi. Pejopy'a pe ojo'ja hete. Pejoporogwety pe no. ² Nurā ji ei pe me: Pembojo'ja hete ti pendeaporoḡita. Pembojo'ja ti penhoarōa no. Ojo'jajo'ja ti peko pejapyakavo nahā ti xako javo. Nahā ti ji mbohoryoryhetei ji rendukatuavo. ³ Pejihe jate rūi ti pejapyaka a'ero. Tapenhimboheteteheuhui ti pejikovo. Nahā po pe'ji ojipe'ḡa mombe'gwovo hamo: “Ji hohe ko ḡa ndekoi,” pe'ji penhimbohetee'yma. ⁴ Penhimimbotarimova'ea rehe jate rūi ti peko. Ojipe'ḡa nemimbotarimova'ea rehe ti peko no ḡa nderekokatuavo.

⁵ Jesus Cristo'ga reaporoḡita javijitehe po ti pendeaporoḡita toko hamo.

⁶ Jesus Cristo'ga ko Tupana'ga'javijiteheva'ero oko po rimba'e.

Emo ga nde'iahai Tupana'ga pe:

“Avuirama ti ji rekoi nde javijitehe huvihavuhetero nehē,” ga nde'i.

⁷ ḡwemimbotarimo ga opohi gwuvihavuhetea hugwi.

Okoteheve'ḡa'java'ero ga nhimongoi.

A'ero ga ari vvyakotyve'ḡa ja raikwehe.

Akwaimbae'ḡa javijitehe ga rekoi a'ero.

⁸ Igwete ga nhimongotehei a okove'y ḡwemimbotarimova'ea rehe.

Tupana'ga nhi'iġa rehe jate ga rekoi avuirama.
 A'ero ga manoi ganhi'iġa rupi okovo.
 Yva rehe vġa reki ga omano raikwehe.
⁹ Cristo'ga nhimongotehero ġwaramo
 Tupana'ga ga mongoi huvihavuhetero jara'ġa hohe pa.

¹⁰ Tupana'ga ga mongoi nhandepojoykaharetero
 tombohete hete ti ġa Jesus Cristo'ga javo.
 Yvagipeve'ġa po ti ga mbohetei nehĕ.
 Yvyakotyve'ġa po ti ga mbohetei nehĕ.
 Yvyagwyripeve'ġa po ti ga mbohetei nehĕ no.

¹¹ E'i pa po ti ġa nehĕ:
 “Jesus Cristo'ga ko nhandepojoykaharete'ga,” e po ti ġa nehĕ.
 O'erame po ti ġa nhanderuvete'ga mbohetei nehĕ Tupana'ga.

Pekwahavuka Tupana'ga ojipe'ġa pe

¹² Nhiirũ, pe ji rendu katu jipi. Pejirokwa hete ti a'ero pejikopaheteavo Tupana'ga rehe. Nahã pe ndekoi ji ruvame pe pyri ikwehe. Aġwamo kaitu ji ruve'yname pejiipyri pejirokwa pejikovo hete Tupana'ga rehe. ¹³ A'ereki Tupana'ga pe mbojirokwaruka pe mongopotaruka ġwemimbotarimova'ea rehe jipi.

¹⁴⁻¹⁵ Tapenhonhi'iġayvaruhui ti penhiroyrõe'yma pejogwerekovo. Nahã po pe peko hamo tokwaha ti ġa pendekokatua nehĕ. Tapekote'varuhui'i'i ti Tupana'ga ra'yramo. Nhanderyapehava yvagipeva'ea jukwaha ġwendy'javame ppytunahiva pyteri pe. Na jitehe pe ukwahavamo pejikokaturame heaporoġitate'varuhuve'ġa pyteri pe okote'varuhuve'ġa pyteri pe. ¹⁶ Igwete pe ikwahavukari ġa pe imombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua – a'ea ġwendukaturame nhande mongopyahui. A'ero po ti ji vy'ahetei pe ndehe nehĕ Jesus Cristo'ga rura'javame nehĕ. A'ea rupi po ti ji ei nehĕ: “Amoġita hete ji Filipospeve'ġa mbo'embo'eavo ikwehe. Ji namoġitatehei tuhĕ ġa a,” a'e po ti ji nehĕ.

¹⁷ Tupana'ga ti tonhimohĕ nhande rehe javo ahe ikwava'eġi Tupana'ga pe jipi. Igwete ahe heka'vogi vinho ġwembikwava'eġa pavĕi. Pe pejiko Cristo'ga rehe. Pejikoga ko penembikwava'eġa Tupana'ga pe. Mara'ngu po ti ġa heka'voga jirekoa vinho javijitehe ji jukavo nehĕ? Naname po ti ji mbohoryvi nehĕ jirekoa reka'vogaġwama penembikwava'eġa pavĕi nehĕ. Opombohoryvuka pa po ti ji nehĕ no ji manorame nehĕ. A'ereki nhande xanhikwava'ĕ Tupana'ga pe. ¹⁸ Na jitehe po ti pe ndoryvamo ji mbohoryvuka hamo.

Paulova'ea omombe'u Timóteo'ea

¹⁹ Cristo'ga ipotarame kotihĩ ti tamondouka Timóteo'ga pe pyri pe mbohoryvuka nehĕ. Timóteo'ga ti tanhimbohoryory ura'javame ji pyri pe mombe'gwovo ji ve nehĕ no. ²⁰ A'ereki gaha jate ko jireaporoġita'jave'ga. Nhaġata hete ga pe ndehe. ²¹ Jara'ġa ki a'e te ġwemimbotarimova'ea rehe jate ġa aġataramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ki a'e te ġa ni'aġatari okovo. ²² Pekwaha pe Timóteo'ga reaporoġita. Ga omboukwaha gweaporoġitakatua ji moirũirũrame ikwehe. Ehepia ko nhandera'yra'ġa gwuva'ġa moirũi jipi. Nahã ko Timóteo'ga ji moirũi Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavĕi ikwehe. ²³ Gaha po ji amondouka pe pyri. Tihepia na'ĕ ti ji mohemukara cadeia hugwi. Ikwahavame po ti ji Timóteo'ga mondoukari pe pyri a'ero nehĕ. ²⁴ Jihi ti taho pe pyri nehĕ no. Tupana'ga ipotarame kotihĩ po ti ji hoi pe pyri a'ero nehĕ.

Paulova'ea omombe'u Epafrodito'ea

²⁵ A'ea'ja ji ei jiyvyteri pe no: Amondo po ji Epafrodito'ga Filipospeve'ġa pyri hamo, a'e ji. Epafrodito'ga nhaneirũ'ga ji moirũ hete. Omombe'umbe'u ga Jesus Cristo'ga ji pavĕi ojipe'ġa pojihuve'yma ikwehe. Igwete pe ga mbuhurukari ji pyri terepoko ti Paulo'ga javo. ²⁶ Pe ndepiaga'u ga kiro. Oko tehe gapy'a no. A'ereki pe pehendu gatetirũa mombe'ua. “Kiro po jigwyripeve'ġa aġataruhuramo ji rehe,” ei ga. ²⁷ Itetirũa hete tuhĕ Epafrodito'ga ikwehe. Omano gwerevi ga. Emo Tupana'ga ga porogwetygi imombiga

karugwara ga hugwi. Tupana'ga ji porogwety no tokoveveuhuheteyme ti Paulo'ga javo. ²⁸ Nurā ji ehetei: “Amondo po ti ji Epafrodito'ga ġa pyri tohoryva'ja ti ġa ga repiaga javo,” a'e ji. Pe ndoryvame ga repiaga po ti ji ndakoveveuhua'jahetei a'ero nehē no. ²⁹ Pe Cristo'gareheva'ea ġwaramo pembuhu katu ti Epafrodito'ga pejiptyeri pe nehē. Pejoryjory ti ga rehe ga repiagame. “Pepyry hete pe,” pe'ji ti ġa pe no – kiroki ġa Epafrodito'ga ja. ³⁰ A'ereki ga omano gwerevi Cristo'ga moiruamo. Nonhia'ngui ga ua ji pyri tapoko ti Paulo'ga javo. Pe py'rovo ga ji pokogi. A'ereki tegwete penduhava ji pyri ji pokoga.

3

Cristo'ga jate nhande mombyry

¹ Nhiirū, kiro ji ei mbapavamo pe me: Pejoryjory ti Cristo'gareheva'ero ġwaramo. Ymya'i ji ikwatjarukari mbatera pe momoranduva. Ji ndajikwerai reki ikwatjaruka a'ea jitehe kiro pe me. Igwete po ti a'ea pe mondoi a'itituhēva'ea rupi.

² Penhimboko'i ti heaporoġitate'varuhve'ġa hugwi – kiroki ġa okyti pota ahe. “Nahā pe Tupana'ga monhimohemukari pejihe,” e'i tehe ġa pe me okote'varuhuheteve'ġa. ³ Nhande ki a'e te timonhimohemuka Tupana'ga nhandejihe Jesus Cristo'gareheva'ero. Nhande timbohete Tupana'ga. A'ereki gara'uva ga mboheteuka nhande ve. Nhanderoryrory nhande nhandejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. Ndiajikwakuva'javi nhande no. A'ereki nhande a'ea rehe ndiajikoga'javi.

⁴ Ajiko po ji jijikwakuva rehe hamo novīa. Po ojipe'ga etehi: “Ajikwaku hete ji. Nurā ji Tupana'ga monhimohemukari jijihe.” E'i tehe po ga a'ea ojive. Ji kaitu po a'e a'ea hamo novīa. A'ereki ji ajikwaku hete ikwehe novīa. ⁵ Ji'arirē mbohapy'ri sete ji kiri ikwehe. A'ero ġa ikyti nhirakwanhapi'ria nde ko Tupana'gareheva'ea javo ji ve. Israelitaramo ji ari Israelva'ea rakykwepoharamo. Benjamimva'ea rakykwepoharamo ko ji rekoi no. Ji ko hebreuramo tuhē. A'ereki nhiramonhava'ea nhaporemō ko hebreusva'ea. Fariseuramo ko ji ei novīa: Ahendu katu pa ji Moisésva'ea remimbo'eagwera. ⁶ Apota hete ji jitekovo Tupana'ga rehe novīa. Nurā ji imbohahyukari Jesus Cristo'gareheve'ġa pe ikwehe. Ojipe'ġa e'i ji ve novīa: “Okō katu hete Paulo'ga hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ġa ji ve novīa. A'ero ji ei: “Nahā ti ji nhimombyryvi,” a'e ji ikwehe novīa.

⁷ A'ea rupi ji rekohetei nanongara rehe nhaporemō novīa. Aġwamo ki a'e te ji ndakoa'javi hehe. Arojijyi ji jireaporoġita kiro. A'ereki Cristo'ga oko ji pavēi. Ji nda'ea'javi pyry jijikwakuvagwera pe. Ite'varuhu a'e ji kiro jupe. ⁸ Ite'varuhu pa hete reki jirekoagwera, a'e ji kiro. A'ereki Jesus Cristo'ga ji takwaha hete jitekovo ga pavēi jipojykaharete'ga. Gakwahava ko pyry hete ji ve. Ga rehe ji pohipavi jirekoagwera hugwi ite'varuhuheteva'ea javo jupe. Apohi ji jugwi Cristo'ga ti toko ji pavēi javo. ⁹ Tajikoty'a ti ji Cristo'ga pavēi, a'e ji. Aġwamo ji pyryvamo Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ġwaramo rūi. Cristo'ga rehe jijikoga ġwaramo ji pyryvamo a'ero. A'ereki ji jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga ji mombyryvi. ¹⁰ Ajikoty'a pota ji Cristo'ga pavēi takwaha tuhē ti ga jitekovo ga pavēi. A'ero po ti ji ikwahavi gapopoakara rerekovo nehē. A'ereki Cristo'ga ipopoaka hete okwerava omanoa hugwi. Takwaha gapopoakara a'ero. Ajikoty'a pota ti Cristo'ga pavēi hahya rerekovo no – kiroki hahya Cristo'ga okwaha. A'ero po ti ji rekoi Cristo'ga ja ga manorame. A'ereki omanorame ga e'i: “Tamombi ti ġandekote'varuhua.” Igwaigwavete ji tamombi jirekote'varuhua a'ero. ¹¹ Aerē po ti Tupana'ga ji mbogweravi nhimanoa hugwi a'ero nehē.

Takwaha hete ti Cristo'ga, ei ahe

¹² Ji nda'ei: Akwaha hete jipe ji Cristo'ga jitekovo ga pavēi. Tupana'ga ji mongokatu-pavipe, ji nda'ei. Emo ji ajirokwa hete a'ea rehe. A'ereki a'ea rehe Cristo'ga ji mongokari ojiheva'ero. ¹³ Nhiirū, jihi nda'ei jijive: Ako katu kwaha hete, ji nda'ei. Nahā ji ei: Ymyahūva'ea rehe ji ndakoa'javi jirekoagwera rehe. Aerēva'ea rehe ji rekohetei tako katu tuhē ti javo. ¹⁴ A'ero ji jirokwahetei jirekokatuavo. A'ea rehe jate ji rekoi Tupana'ga

ti tomomyry ji ve javo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti ji nde mbuhurukari jijipyri yvagi pe imomyryva nde ve nehē,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Nahā tuhē ti xako, xa'e po nhande hamo nhanderekoheterame Cristo'ga rupi hamo. Po jararamo pe japyakai ore atyvi, a'ero po ti Tupana'ga ikwahavukari a'itituhēva'ea pe me nehē no. ¹⁶ A'ea ja ti xako Tupana'ga rembikwahavukara rupi. A'ea rupi jitehe nhande rekoi jipi.

¹⁷ Nhiirū, pejogweroho ti ji rupi. Orohepiuka ore pe me orokokatua. Pejapyaka ti ġa ndehe no – kiroki ġa oko katu ore javijitehe. ¹⁸ Amombe'umbe'u ko ji pe me ikwehe. A'ea jitehe ji amombe'ua'ja kiro pe me jijehe'gwovo. A'ereki ji ndavy'ari hete ojipe'ġa ndehe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omano yva rehe ikwehe tamombo ti ġandekote'varuhua javo. Emo ġa ndopohiri okote'varuhua hugwi onhimongyavo imbokwahye'yma Cristo'ga manoa ojihe. ¹⁹ Oho po ti ġa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ġwemimbotarimo jate ġa ndekoi. Ndipoyjayjaruhui po ġa hamo. Emo ġa onhimbohete reki. Yvyakotyva'ea rehe ġa ndekohetei – kiroki a'ea Tupana'ga noarōi.

²⁰ Nhande ki a'e te yvaga ko nhandegwyrā. Igwete po ti pea hugwi Jesus Cristo'ga ruri nehē nhandembopiro'yhara'ga. Timboha'u hete garura a'ero. ²¹ Gwerōjijyi po ti ga nhandera'oa imongovo hajiheva'ea. A'ereki oko'ā tehe nhandera'oa omanomo. Cristo'ga ra'oa'java'ea pyryheteva'ea po ti nhandera'oa nehē. Opopoakara pyvō po ti ga herōjijyi nhandera'oa nehē. A'ereki a'ea pyvō jitehe ga karakaturamo imongopava ġwemimbotarimo.

4

Paulova'ea omoġita ahe

¹ Nhiirū, opogwepiaga'u hete ji. A'ereki ji ako hete pe ndehe. Pe ji mbohoryory hete nhiremiarōhetea. A'ereki pe ji rendu katu ji Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. Nahā ti peko penhimboitakwerimo pejikoty'a nhandepojykaharete'ga pavēi.

² Kiro ji ehetei Evódiahēa pe Síntiquehēa pe no: Pe nhandepojykaharete'gareheva'ero ġwaramo pembojo'ja hete ti pejeaporoġita a'ero pejogwerekokatuavo. ³ Nde ve ji ei nhimoirūhareteramo: Emoġita katu ti Evódia'ġa pokoga taheaporoġita pyry ti ġa javo. A'ereki ġa oporavyky hete ji pavēi ikwehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe ikwehe. Clemente'ga na jitehe oporavyky hete Cristo'ga mombe'gwombe'gwovo ji pavēi ikwehe no. Jara'ġa no – ġandera Tupana'ga okwatija pa livro pype tarohouka ti ġa jijipyri yvagi pe nehē javo.

⁴ Pejoryjory ti jipi Cristo'gareheva'ero ġwaramo. A'ea'ja ji a'ea pe me: Pejoryjory ti.

⁵ Pekwahavuka ti penhyrōa ojipe'ġa pe nhaporemō. A'ereki Cristo'ga ura'ja ġwerī yvya koty. ⁶ Tokoteheyme tuhē ti pepy'a. Penhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe jipi. Pemombe'u pa ti ga pe penhiporanduva. Penhi'iġa nanani ga pe pe'ji ti: “Ndepyry hete nde ore ve jipi.”

⁷ A'ero po ti Tupana'ga inoġatuhetei pepy'a. Yvyakotyva'ero nhande nhimomy'ai a'ea rehe marā po ga inoġatuhetei nhandepy'a javo. Inoġaturame po ti ndokotehei pepy'a a'ero. A'ereki pe pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi.

⁸ Nhiirū, kiro ji ei reki pe me a'ero: Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe. Kiroki a'ea rehe ojipe'ġa ahe mbohete pyryheteva'ea rehe – a'ea rehe ti pejapyaka no. Okokatuve'ġa ko oko a'itituhēva'ea rehe jate opoyjahetero. Onhimbovyvy ġa. Ĥa ojipe'ġa ndereko katu. Ojipe'ġa nde'i ġa pe: “Oko te'varuhu ġa,” nde'i ġa. “Pyry hete ġa,” ei ġa ġa pe. Onhiarōuka hete ġa ojipe'ġa pe. Pejapyaka hete ti aherekokatua rehe nhaporemō a'ero.

⁹ Opombo'embo'e ko ji ikwehe. Igwete pe ndekoi nhiremimbo'eagwera rehe. Pehendu pe ji nhi'iġame pe me ikwehe. Pehepia pe jirekoagwera no. Ji rupi ti peho a'ero, a'e ji pe me. A'ero po ti Tupana'ga rekoi pe pavēi nehē nhandepy'a noġatuhara'ga.

Pyry pe imbuhurukari ji ve, ei ahe

¹⁰ Ymya pe aġataramo ji rehe ji poko pota novīa. Emo avuirama ahā pe me imbuhurukahava. Aġwamo reki pe aġatara'javamo imbuhuruka ji ve. A'ea rehe

ji roryhetero jijikoty'a Cristo'ga pavēi. ¹¹ Ji nda'ei a'ea nhimbatere'yama ġwaramo. A'ereki ji anhimbo'e nhinhiroyrōe'yama mbatera rehe. ¹² Ajipokwaha ji herekoe'yama rehe. Ji ajipokwaha herekoahivuhua rehe no. Nane'yne'yimi ji nhimbo'epavi nhinhiroyrōe'yama jikogahivame ty'ara ji rerekorame no. Jirory ji mbatera rerekoheterame. Herekoe'ymame ji roryvamo jitehe nehē no. ¹³ Anhimomiranamba ji jupe jipopoakaramo Cristo'ga pavēi jitekovo ġwaramo. A'ereki gaha ji mbopopoaka ji rerekovo.

¹⁴ Pyry hete reki pe ji moirūi ikwehe ji ikwahavame hahya ikwehe. ¹⁵ Filipospeva'ero pe pekwaha hete ojipe'ġa remimbuhure'yama ji ve – kiroki ġa ojatyka Cristo'gareheva'ero. Ji Cristo'ga mombe'uyprame pe me jigwovo pegwyrā hugwi Macedōnia hugwi ikwehe pehe jate pembuhuruka itambere'ia ji ve ikwehe. ¹⁶ A'ereki cidade de Tessalōnica pe vehevi pe pembuhumbuhuruka ji ve ji herekoe'ymame ikwehe. ¹⁷ Ji ndapotarahivuhui reki itambere'ia. Apotarahi ji imombyryva pe me. Pe imbuhumbuhurame igwaigwavete po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē no. ¹⁸ Apyhy pa ji penemimbuhurukara kiro. Ji areko hete a'ero. Nhimbatere'yjuhu ji kiro. A'ereki Epafrodito'ga gweru pa ji ve pe hugwi. Penemimbuhuragwera ko ikwava'eġipyra Tupana'ga pe pyryheteva'ea. Tupana'ga onhimohē hehe pyry hete javo jupe. ¹⁹ A'ero po ti jirepykavamo Tupana'ga imondoukari pe me ombateraheteahugwiva'ea nehē pe herekoe'ymame nehē. Jesus Cristo'ga pe po ti ga ei emondo ti ġa pe javo.

²⁰ Nane'yimi timbohete Tupana'ga nhanderuvete'ga avuirama nehē. Amém.

Paulova'ea omondo pa onhi'iġagwera

²¹ Pemondo ti nhinhi'iġa ġa pe nhaporemō – kiroki ġa ojikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi. Nhipavēive'ġa omondouka onhi'iġa pe me no nhaneirū'ġa. ²² Avove'ġa nhaporemō Jesus Cristo'gareheve'ġa omondouka pe me. Kiroki ġa oporavyky huvihavuhu'ga ronga pe César'ga ronga pe – ġa kaitu omondouka onhi'iġa pe me.

²³ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhaporemō.

PAULOVA'EA OMOMBE'U COLOSSOSPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Colossenses

¹ Jihi ko Pauloramō Jesus Cristo'ga moirūharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahā Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me Timóteo'ga pavēi. Timóteo'ga oko nhaneirū'ga ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe nhande pavēi. ² Ore ja ko pe Tupana'ga remimo'ēhara pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Peko pe oreirūa a'ero pepohire'yma Cristo'ga hugwi pejikovo gareheva'ero. Kiro ore ikwatijarukari imondouka pe me perope cidade de Colossos pe.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, oro'e ore.

Onhi'ī Paulova'ea Tupana'ga pe Colossospeva'ea repyga

³ Tupana'ga ko nhandepojkaharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Nane'ymi ore nhi'iġi Tupana'ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, oro'e ore Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Colossospeve'ġa Cristo Jesus'ga rehe ġa pokoga, oro'e ore ga pe.

⁴ Nahā ore ei ga pe jipi pejikoga kwahavypyagwera jate. A'ereki Epafras'ga pe mombe'u ore ve. “Colossospeve'ġa ojiko hete Cristo Jesus'ga rehe,” ei ga ore ve. “Oarō hete ġa Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nhaporemō. ⁵ Nahā Colossospeve'ġa ndekoi. A'ereki ġa e'i: ‘Aerē po ti nhande hoi yvagi pe nhandejupa Tupana'ga pyri nehē,’ ei ġa,” ei ga pe mombe'gwovo ore ve.

Epafras'ga omombe'u pehoāġwama pe me heikwehe. A'ereki ga omombe'u pyryva'ea a'itituhēva'ea pe me Cristo'ga mombe'uyprame pe me. A'ea rupi ga ei heikwehe: “Uhura'ja ti Cristo Jesus'ga yvaga hugwi nhande rerogwovo ojupi yvagi pe Tupana'ga pyri nhande jikogame Jesus'ga rehe. Ga omano nhande repyga imomboa nhanderekote'varuhua. Pevo ti nhande ruvi Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi avuirama nehē. A'ereki Tupana'ga e'i na,” ei Epafras'ga pe me imombe'ukatuavo heikwehe.

⁶ Omombe'u ga pe me pyryva'ea a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'urame pe me. Na jitehe ġa imombe'umbe'ui koji'ive'ġa pe ġagwyri pe nhaporemō. Henduvame ġa jikogi Cristo'ga rehe okokatuavo ojipe'ġa pe. Nahā pe jikogi ga rehe no pejikovo katu hendukatuypyagwera jate Tupana'ga pyryva pejive. Ikwahavame pe ei: “A'iti tuhē! Tupana'ga pyry hete nhande ve!” pe'e pe.

⁷ Epafras'ga omombe'u Tupana'ga pyryva pe me heikwehe. Oroarō hete Epafras'ga. Ga ko oporavyky ore ja Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. Nahā ga Cristo'ga nhi'īpo'rui pe pokoga oporavykyavo Cristo'ga pe opohire'yma ga hugwi. ⁸ Gaha pe mombe'u ore ve. “Oarō hete Colossospeve'ġa Jesus'gareheve'ġa. A'ereki Tupana'ga ra'uva ġa arōheteuka ġa pe,” ei ga pe mombe'gwovo.

⁹ Nurā pendekokatua kwahavirē nane'ymi ore nhi'iġi Tupana'ga pe pe ndepyga. Ga pe ore ei: Emombaragwahapavuka ti Colossospeve'ġa pe enhimimbotarimova'ea. Embo'euka ti ġa eja'uva pe tokwaha pa ti ġa nhiremimbotarimova'ea javo, oro'e ore ga pe.

¹⁰ A'ero ti ġa ndekokatui nde javijitehe nde mbohoryheteavo jipi nehē. Ojipe'ġa pe ti ġa ndekokatupavi nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. Nane'ymi koji'i ti ġa nde kwahakwahavi nehē no nahā Tupana'ga opota javo.

¹¹ Ikatu ndereaporoġita popoakahetea ojipe'ġa ndeaporoġita popoakahetea hohe pa, oro'e ore Tupana'ga pe. Ndereaporoġita popoakahetea javijitehe tuhē ti Colossospeve'ġa ndeaporoġita popoakahetea nehē no. A'ero ti nane'ymi ġa nhimomiranami hahya pe onhimonha'ngae'yma nehē no. Hahyrame ġa pe nehē po ti ġa ndoryndoryvamo nehē no, oro'e ore Tupana'ga pe. ¹² Ĥa po ti e'i nde ve nehē no: “Apī, ndepyry hete nde.” A'ea

ti ġa ei nde ve nehē gaha nhanderuvete'ga javo, oro'e ore Tupana'ga pe. Nahanahā ti ġa ndekokatupavi nehē nde ġa pokogame, oro'e ore Tupana'ga pe.

Pyry nhande ei Tupana'ga pe: Apī, ndepyry hete nde. A'ereki ga nhande mombyry nhanderekote'varuhua momboa nhande mongovo ġwemimo'ēharamo. Nurā kojahua'javamo nhande ve kiro gapyryva kwahava ġwaramo. Ga pyri po ti nhande hoi nehē nhandejupa avuirama ojipe'ġa pavēi garemimo'ēhara'ġa pavēi nehē. Pevo ti Tupana'ga pyryhetero nhande ve ġa pe nehē no.

¹³ Nhande rekote'varuhuypy Diabo'ga nhi'iġa rendukatuavo ite'varuhuve'ga nhi'iġa rendukatuavo. Nurā ko ypytunahivuhua'javamo nhande ve a'ea rupi. Aġwamo Tupana'ga hendukatuukari nhande ve gwa'yra'ga nhi'iġa ġwemia'nguhetehara'ga nhi'iġa. Nahā Tupana'ga imombigi Diabo'ga nhi'iġa rendukatua ypytunareheve'ga nhi'iġa rendukatua. ¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi imomboa omanomo ġwaramo gwekoa reka'voguka. Nurā ga nohenonhukara'javi Tupana'ga pe nhanderekote'varuhua.

Cristo'ga oko ojipe'ġa hohe pa okopyyavo ġwaramo

¹⁵ Ndihepiagi nhande Tupana'ga.

A'ereki ga ndaha'oi.

Tihepia reki nhande gara'yra'ga Cristo'ga. Cristo'ga ko Tupana'ga javijitehe.

Jypya Cristo'ga oko.

A'ea rupi ko ahā ve vvyakotyva'ea. Ahā ve vvyakotyve'ġa no.

Nurā Cristo'ga rekoi Tupana'ga rembiapoa hohe pa okovo ġa nenonde okopyyavo ġwaramo.

¹⁶ A'ereki Tupana'ga oapopavuka Cristo'ga pe yvagipeve'ġa yvagipeva'ea reheve vvyakotyve'ġa ndeheve vvyakotyva'ea reheve.

Oapopavuka ga ga pe aherembiepiagipyra aherembiepiagipyra'ġa ndeheve aherembiepiagipyre'yma reheve aherembiepiagipyre'yma'ġa ndeheve.

Ga oapopavuka ga pe yvagipeve'ġa nduvihava'ġa ġanduviha'vi'ġa ndeheve ipopoakaheteve'ġa ndeheve ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa ndeheve.

Ġa nhaporemō omondouka ojipe'ġa ġwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero.

Nahā Tupana'ga oapopavuka ġahā mbatera reheve toapo pa ti jira'yra'ga ojive javo.

¹⁷ Cristo'ga oko ypy. Aerē ga oapo pa.

Okoji pa garembiapoa ga herekoro ġwaramo.

¹⁸ Cristo'ga rehe nhande jikogi.

Ga ko nhanderuvihavuhete'ga.

Nurā nhande ei ga pe: Ga ko nhaneakaġa.

Xako nhande ganhi'iġa rupi nhandekovo gareheva'ero.

Nurā nhande ei nhandejive: Nhande ko Cristo'ga ra'oa.

Gaha ombopyahu nhandereaporoġita

tuhu ti ġa Tupana'ga pyri okovo avuirama nehē javo.

Ga ti nhande mongoi pevo ore mombytavo nehē.

A'ereki ga okwerava'javypy omanoa hugwi omanoa'jave'yma

tako ti ji ġa hohe pa mbatera hohe pa no huvihavuhetero javo.

¹⁹ A'ereki a'ea pyry hete Tupana'ga pe garuva'ga pe.

“Toko ti ga ji javijitehe,” ei Tupana'ga.

“Toko ti ga ojipe'ġa hohe pa mbatera hohe pa no ji ja,” ei ga gworygworyvamo.

²⁰ “Oko te'varuhu ġa. Ndapotari ji ġandekote'varuhua.

Pyry ti ga manoi yva rehe ġa ndepyga ġa nhaporemō a'ero nehē,” ei ga.

“Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo yva rehe ti ji vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rerojijyi yvagipeve'ġa ndeaporoġita reheve ġandeaporoġita mohiġatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari ġa pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo, ei Tupana'ga.

Ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ti ji herojijyipavi yvyakotyva'ea yvagipeva'ea reheve imohiġatupava nehē.

Nahā ti ji jirekokatuukari a'ea pe nehē Cristo'ga manoro ġwaramo,” ei Tupana'ga. Na tuhē reki. Cristo'ga omano yva rehe. Tupana'ga omohiġatu pa.

²¹⁻²² Pehe Colossospeva'ero ymya'ī peko te'varuhu heikwehe. A'ero napehendupotari Tupana'ga nhi'iġa ga arōe'yma pejikoty'are'yma ga pavēi. Korogwe reki Tupana'ga pendeaporoġita rerojijyi hendukatuuka pe me onhi'iġa gara'ya'ga manoro ġwaramo. Nahā ga pendeaporoġita mohiġatui ojirekokatuuka pe me. A'ero ga ei pe mombe'gwovo: “Pyry hete ġa. Oko katu ġa. Nahenonha'javi ji ġandekote'varuhua ġa pe. A'ereki mbatera ndojara'javi ġa ndehe.” A'ea ga ei pe ndepiaga.

²³ Penhimomirana ti Cristo'ga mombe'ua reroviaheteavo a'ero pejikoga ga rehe jipi pepipopoakaramo. Taperoviari ti hajiheva'ea. Ymya'ī Cristo'ga mombe'ua renduvame pe jikogi ga rehe heikwehe. Nurā pe ikwahavi javo: “Cristo'ga ti nhande rerohoi ojupi nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehē,” pe'e pe herovia. Taperoviapigi ti a'ero!

Yvyakotyve'ġa pe nhaporemō ġa Cristo'ga mombe'ui Cristo'ga ti nhande mongoi Tupana'ga pyri nehē javo. Jihi amombe'u a'ea ojipe'ġa pe no. A'ereki ymya Tupana'ga e'i ji ve: “Eho ti Cristo'ga mombe'gwovo ġa pe,” ei ga ji ve.

Paulova'ea oporavyky pyryva'ea mombe'gwovo

²⁴ Pe Cristo'ga mombe'ua renduva ġwaramo ġa imondoi hahyhetea ji ve. Kiro ji roryroryvamo reki a'ea rehe. Hahyrame ji ve ji ipo'rupavi hahya Cristo'ga py'rovo. Tahahy tuhē ahe ve. Apo'ru pa ji hahya Cristo'ga ra'oa repyga. Gara'oa a'e ko ji ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe.

²⁵ Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Ekwahavuka ti ġa pe – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Epoko ti ġa imombe'upava nhinhi'iġa Cristo'ga mombe'gwovo.” A'ea ga ei ji ve pe pokoguka judeus'ġarūiva'ea pokoguka.

²⁶ Ymyahū Tupana'ga ndokwahavukari ġwembiepiukaripyre'yma ymyahūva'ea pe ahera'yrava'ea pe no. Aġwamo reki ga ikwahavukari ġwemimo'ēhara'ġa pe ġwembiepiukaripyre'yma. ²⁷ Tupana'ga e'i: “Tokwaha pa ti nhiremimo'ēhara'ġa nehē. Cristo'ga ti topojoyka pa yvyakotyve'ġa nhaporemō judeus'ġarūive'ġa vehevi nehē. Ġa pojykarame ti ga ġa nderuri ojupi ġa mombytavo ji pyri avuirama opyryvamo ġa pe nehē, ei ga. A'ea ji akwahavuka pota,” ei Tupana'ga. “A'ea ko nhirembiepiukaripyre'yma ikatukatuhetea,” ei ga ikwahavuka ġwemimo'ēhara'ġa pe.

²⁸ Nurā Cristo'ga ore oromombe'u ġa pe nhaporemō ġa momoranduva pekwaha ti Cristo'ga javo. Nahā ore ga kwahavukari ġa pe ġanaġanani. Ġa mbo'ekwahapava ore ġa mbo'ekatupavi Cristo'ga rehe tojiko hete ti ġa Cristo'ga rehe okokatuheteavo javo. Nahā ore ġa mbo'ekatui. A'ereki ore oro'e: Tikatu hete ti ġa Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga nhi'iġa kwahaheteavo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ġa pavēi. ²⁹ Nurā jihi no ji aporavyky hete Cristo'ga mombe'gwovo Cristo'ga popoakara po'ruavo ga ji mbopopoakahetero ġwaramo.

2

¹ Aporavyky hete ji nhi'aġataramo pe ndehe takwahavuka ti ji ġa pe Tupana'ga nhi'iġa javo. Jiporavyky pe pekwaha. Aporavyky hete ji nhi'aġataramo Laodicéiapeve'ġa ndehe no – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe onhimono'ono'oġa pevo tihendu Tupana'ga nhi'iġa javo. Ojipe'ġape'ġa pe Jesus'gareheve'ġa pe ti ji takwahavuka ganhi'iġa no. Ga nhaporemō ndajirepiagi ve jira'oa kwahave'yma. Pe nhaporemō ndajirepiagi ve no.

² Nhi'aġata ji pe ndehe ġa ndehe no jiporavykyheteavo tokoveveuhua'javyme ti ġa javo. Jiyvyteri pe ji ei ipota pe me ġa pe no: Tonhoarō hete ti ġa ovy'a ojogwehe. Tokwaha ti ġa a'itituhēva'ea. Po ġa a'itituhēva'ea kwahavi, a'ero koji'i ti ġa Tupana'ga rembiepiukaripyre'yma'ga kwahahetei tuhē nehē. Garembiepiukaripyre'yma'ga ko Cristo'ga tuhē. A'ea nhaporemō ji apota javo jijapyakavo pe ndehe ġa ndehe no

jiporavykyavo. ³ Ikatu hete Tupana'ga rembikwahava. Omombaragwaha pa ga. Onhimi nhande ve garembikwahava. Cristo'ga jate okwahavuka pa garembikwahava.

⁴ A'ea ji ei pe me pekwha ti javo. Nurã ti pe napenhimoandyandyjukari ojipe'ğa pe ға imombe'urame hajihea pe me nehẽ. Ikatu po pe me ға nhi'igaturame o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ға pe, a'e ji pe me. ⁵ A'ereki jireaporoğita oko pe pyri ji reko'e'yame pe pyri. Ikwahava pendekoa ji roryoryvamo. A'ereki pe peko katu pejohupe pejikheteavo Cristo'ga rehe penhimboitavo.

Nahanahã nhande xajikoty'a Cristo'ga pavẽi

⁶ Pejiko pe Cristo Jesus'ga rehe heikwehe imomboruka pejikote'varuhua gaha ko nhanderuvihavuhetero javo. Na jitehe ti pejiko jitehe ga rehe xako katu ti nhandejikoty'a ga pavẽi javo. ⁷ Nane'ymi ti peko Cristo'ga rehe pepohire'yama ga hugwi. Koji'i ti peko katu hendukatuavo ganhi'iğa. Koji'i ti pejiko hete ga rehe pejikoty'a ga pavẽi. A'ea rehe Epafra's'ga pe mbo'ei heikwehe nahanahã ti peko javo. Nane'ymi ti pe'jipe'ji Cristo'ga pe: “Ndepyry hete tuhẽ nde nhande ve.” A'ea ti pe'ji.

⁸ Penhimboko'i ti pejiyupa. Tapenhimoandyandyjukari ti ojipe'ğa pe. Ґa ғwendukatuuka pota pe me onhi'itehea pe mbopohipota Cristo'ga hugwi. Imombe'gwovo o'mbea ға nhi'igatui pe me onhi'iteheavo pe moandyandyipota. A'ea ғанemboypya tuhẽ ombojihu ojapyakateheavo gwakypwepohara'ğa mbo'eavo hehe. “Nahanahã yvya hako yvaga pavẽi po rimba'e,” ei ahe. “Nahanahã ti xako,” ei ahe gwakypwepohara'ğa mbo'eavo.

Na rui Cristo'ga remimbo'ea. Tapenhimoandyandyjukari ti ға pe a'ero. Cristo'ga hugwi ti tapenhimbopohirukari ға pe. ⁹ Uvame yvya koty okovo Cristo'ga gwepiuka pa nhande ve Tupana'ga rekokatua gareaporoğita. A'ereki ga oko Tupana'ga javijitehe. ¹⁰ Nurã pe pavẽi Cristo'ga jikoty'aro ғwaramo Tupana'ga jikoty'ari pe pavẽi no. Tupana'ga pendeaporoğita mbopyahui tuhẽ pe mboheaporoğitakatukatuavo pe pokopava pe monhimomiranambava. Pyry hete pa pe me a'ero pe jikoty'aro ғwaramo Cristo'ga pavẽi. Yvagipeve'ğa nduvihava'ğa Tupana'gapyrive'ğa nduvihava'ğa omondondouka ға ғwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo. Diabo'gapyriva'ea anhağa omondondouka ojipea anhağa ғwemimbotarimova'ea rehe opopoakahetero gwuvihavamo no. Cristo'ga ki a'e te oko ға hohe pa a'ea hohe pa no nhanderuvihavuhetero.

¹¹ Judeus'ğa okytiuka gwa'yra'ğa nakwanhapi'ria ғahã koi Tupana'gareheve'ğa kiro javo. Cristo'ga ki a'e te omanoro ғwaramo yva rehe omombo hete pendekote'varuhua ғahã koi jireheve'ğa kiro javo. “Tokote'varuhupotara'javyme ti ға a'ero kiro,” ei ga omanomo pe ndepyga. Nahã ojikoty'aro pe pavẽi Cristo'ga pendeaporoğitatiruahũa mombigi pe jikogame ga rehe.

¹² Penhimobatizaukarame pe ei a'ero: “Ymyahũ Cristo'ga omano tamombo ғandekote'varuhua javo. A'ero ға ga tymi. Omanorame Cristo'ga omombo jirekote'varuhua ji hugwi. Ga jikoty'aro ғwaramo ji pavẽi jireaporoğitatiruahũa opi a'ero.” Nahã pe ei penhimobatizaukarame. A'ea rupi pe ei no: “Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Cristo'ga pavẽi nhande jikoty'aro ғwaramo Tupana'ga nhandereaporoğita imbopyahui opopoakara pyvõ. A'ereki nhande xajiko Tupana'ga popoakara rehe,” pe'e pe penhimobatizaukarame.

¹³ Ymya'ĩ pendeaporoğita ndipyahui ve heikwehe. A'ea rupi Tupana'ga pe pe peko omanove'ğa ja a'ero. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ға ambotehea imombigukare'yama ғwaramo gweporoğitatiruahũa. Ji ndajikoty'ari ға pavẽi a'ero. A'ereki ға okote'varuhu,” ei Tupana'ga.

Ağwamo Tupana'ga ombopyahu pendeaporoğita imombo pendekote'varuhua nhaporemõ Cristo'ga jikoty'aro ғwaramo pe pavẽi. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga pendeaporoğita imbopyahui.

¹⁴ Ymya nhande nihendukatui ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'urame nahanahã ti ahe toko katu javo. Emo Tupana'ga ohy reki nhanderekote'varuhua mbojaragwera. A'ereki Cristo'ga omano yva rehe nhanderekote'varuhua momboa. Nurã Tupana'ga ei: "Ndatekwava'javi ġandekote'varuhua mbojaragwera rehe kiro," ei ga.

¹⁵ Omanomo Cristo'ga imombigi Diabo'gapyriva'ea popoakara anhaġa popoakara. Anhaġa omondondouka ojipea anhaġa ġwemimbotarimova'ea rehe ipopoakaheteva'ea ipopoakaheteva'eareheva'ea pavëi. Ipopoakara mombigipyra Tupana'ga hepiukapavi tuhë ojipe'ġa pe Cristo'ga mbojirovia a'ea rehe.

¹⁶ Nurã ti tapenhimbo'eukari ojipe'ġa pe ha'oa rehe. A'ereki ġa e'i jupe: "Ġwiġwia ahe ndo'ui. Ġwiġwia ahe to'u." Tyhya pe ġa ei: "Ġwiġwia ahe ndo'ui. Ġwiġwia ahe to'u." Ġa e'i: "Tokwaku ahe toryva aporame ano nanani. Toapo ahe toryva jahya porame no ikwakuva. Nahanahã ahe toko sãbado rupi ikwakuva," ei ġa.

A'ea rehe nhaporemoo tapenhimbo'eukari ti ġa pe. ¹⁷ Ġanemimbo'ea nhaporemoo ko aere'iva'ea ra'angava nahanahã ti Cristo'ga rurame javo. Okorame ġanemimbo'ea rehe ahe ikwaha'vi aerëva'ea pyry hete ti nehë javo. Ahe ndokwahapavi reki. Ġanemimbo'ea rehe ndatekwava'javi kiro. A'ereki Cristo'ga tuhë uripe reki. Nurã ojikogame ga rehe ahe ikwahahetei tokoa'javyme ti ahe ġanemimbo'ea rupi a'ero javo.

¹⁸ Taperoviari ti ga – kiroki ga e'i tehe: "Ji ko ako tehe. Nanhimbohetei ji. A'ea ti ahe te'i ji pavëi," e'i tehe ga. "Tombohete ti ahe Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa okoteheavo ġa ko jiruvihavuhuhete'ġa javo. Nahã ti xa'e," ei ga ikwahave'yma. "Ahepia ji yvagipeve'ġa," ei ga o'mbero. Omoandyandi pota ga ahe jiji akwaha hete javo tehe. Ndokwahavi reki ga onhimboheteavo. Gareaporoġita tiruahũ. Taperoviari ti ga. Ganhi'iġa rupi pe ndekorame ga ndogwerekoukari pe me pyryva'ea Tupana'ga hugwi. ¹⁹ Nanongara'ga ndojikoty'ari Cristo'ga pavëi okoe'yma ganhi'iġa rupi.

Nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavëi ga pe nhande xa'e nhaneakaġa. A'ereki Cristo'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga. Ganhi'iġa rupi nhandekovo ġwaramo xa'e nhande: Nhande ko Cristo'ga ra'oa nhandejikoga Cristo'ga rehe. Nane'ymi Cristo'ga nhaneakaġamo nhande pokopokogi nhande monhimbopopoaka nhande mbojogwerekokatuavo. Nahã Cristo'ga nhande pojykai hendukatuuka nhande ve Tupana'ga nhi'iġa.

²⁰ Cristo'ga omano tamombo ġandekote'varuhua javo. Nurã Cristo'ga pavëi pe jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitatiruahũa opi. Nurã pe ndekoi ojipe'ġa ja rüi avo yvya koty ġandeaporoġitatiruahũrame. A'ereki nahã ġanemimbo'ea e'i: "Nahanahã yvya hako yvaga pavëi po rimba'e. Nahanahã ti ahe toko," e'i ġanemimbo'ea. Peko pe ġa ja rüi. Maranameuhũ pe ndekopotara'javi ġanemimbo'ea rupi naerũ? Tapekoa'javi hehe. ²¹ E'i: "Topyhygyme ti ahe ġwiġwia mbatera. To'uyme ti ahe tahepia javo. Topokogyme ti ahe hehe," e'i ġanemimbo'ea. ²² A'ea nhaporemoo opa ahe i'urame. Kiroki opa ahe i'urame – a'ea pe nhaporemoo ġanemimbo'ea e'i. A'ereki nanongara rehe ko ġa ojapyaka avo yvya koty. A'ea ko ġanemimbo'ea.

²³ Ojipe'ġa ġanemimbo'ea renduvypyrame po ġa ei: "Pyry ġanemimbo'ea. Okwaha hete ġa Tupana'ga mboheteavo," e po ġa. Ikwahave'yma ġa ei a'ea ġanemimbo'ea renduva. Tiruahũ reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġwemimbotarimova'ea rehe ġa oko nahanahã ahe ombohete Tupana'ga javo. Tupana'ga mbohete tehe reki ġa. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe rüi ġa ndekoi.

Ġanemimbo'ea renduvame po ġa ei: "Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: 'Ahe nonhimbohetei hamo'," e po ġa.

Ndapyryvi reki ġanemimbo'ea. A'ereki ġa onhimbohete reki javo.

Ġanemimbo'ea renduvame po ġa ei: "Pyry ġanemimbo'ea ġa erame: 'Ojipejipea pe ahe tonhimomirana onhimondoheteavo onhi'iġa rupi. Ahe ndo'ui ġwiġwia ojipea no.' Nahanahã ġanemimbo'ea pyryva'ea," e po ġa henduva.

Tiruahũ reki ġanemimbo'ea. A'ereki a'ea rupi okorame ahe nonhia'ngukatui ojirekokatue'yma. A'iti a. Ndatekwava'javi ġanemimbo'ea rehe. A'ereki ġanemimbo'ea nomombigi aherekote'varuhua.

3

Nhandereaporoġitatiruahũa; nhandereaporoġitapyahua

¹ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga pendeaporoġita mbopyahui. Pepota ti pyryva'ea yvagi pe Tupana'ga pyri a'ero. A'ereki pevo Cristo'ga oapy Tupana'ga pyri Tupana'ga johukoty rūi okovo nhanderuvihavuhuhetero. ² Penhimbovy'a ti pyryva'ea rehe yvagipeva'ea rehe. Yvyakotyva'ea rehe rūi ti penhimbovy'a. ³ A'ereki pendeaporoġitatiruahũa opi. Omanorē omanove'ġa nonhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe. Omanove'ġa ja pe napenhimbovy'ara'javi yvyakotyva'ea rehe pendeaporoġitatiruahũa pigirē. Pe pavēi Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pendeaporoġitapyahua hekokatui yvagi pe Tupana'ga pyri Cristo'ga pavēi. Pevo Tupana'ga pendeaporoġitapyahua rereko katu pe me Cristo'ga reheve. ⁴ Cristo'ga pavēi nhandejikoty'aro ġwaramo nhande reaporoġitapyahuro nhandekovo. Aerē po ti Cristo'ga ukwahavamo ua'java nehē. A'ero ti pe ukwahavamo ga pavēi gakatukatua rerekovo nehē.

⁵ Nurā pemombi hete ti penhimimbotarimova'ea ite'varuhuva'ea pejipygwa'jave'yma hehe. Taperekoa'javi ti penhimbireko'ġarūive'ġa. Tapeakwahave'ymuhũa'javi ti ġa nderekote'varuhua'jave'yma. Tapepotaruhua'javi ti ġa. Tapepotate'varuhui ti. Tapepotaruhua'javi ti ojipe'ġa apoa. A'ereki nahā pe ġambatera arō Tupana'ga arōa hohe. ⁶ Kiroki ġa nahā oko te'varuhu pota okoe'yma Tupana'ga nhi'iġa rehe – ġa ndehe Tupana'ga onhimonha'nga. ⁷ Ġa ja pehe peko te'varuhu no heikwehe.

⁸ Aġwamo ti tapekote'varuhua'javi! Aġwamo ti pepohi pejikote'varuhua hugwi a'ero. Tapenhimonha'ngaa'javi ti. Tapenhimboahiva'javi ti. Tapetiruahũa'javi ti. Tapembotegwetea'javi ti ojipe'ġa. Tapenhi'ite'varuhua'javi ti ojipe'ġa pe. ⁹ Tape'mbea'javi ti pejohupe. A'ereki pe pepohi pejeaporoġitaymyana hugwi pejikote'varuhua'jave'yma.

¹⁰ Pendeaporoġita ipyahu aġwamo. A'ereki ymya'ĩ Tupana'ga ombopyahu pendeaporoġita pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Nane'yumi Tupana'ga pendeaporoġita mbopyahua'jaa'javi koji'i ti ġa toko ji ja ji kwahaheteavo javo.

¹¹ Ġa ndokoa'javi nhande ve ojoatyatyvive'ġa Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahurame. Nurā xa'ete'varuhuyime ti ojohupe orepory ore pe hohe jave'yma. Judeusramo toro'ete'varuhuyime ti pe me judeus'ġarūiva'ea pe. Judeus'ġarūiva'ero tape'ete'varuhui ti ore ve judeusva'ea pe. A'ereki nhande ojo'ja judeusva'ea judeus'ġarūiva'ea pavēi Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahurame. Xa'ete'varuhuyime ti ojohupe orepory ore pe hohe jave'yma.

Po nhande tikiytiuka nhanerakwanhapira nhande ko Tupana'gareheva'ero kiro javo, xa'ete'varuhuyime ti ojikiytiukare'ŷve'ġa pe. Po nhande ndiajikiytiukari, xa'ete'varuhuyime ti ojikiytiukave'ġa pe. A'ereki nhande ojo'ja nhandejikiytiukava'ea nhandejikiytiukare'ŷva'ea pavēi. A'ereki Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahu. Nhande ojo'ja pa: nhandegwyripeve'ġa nhandegwyripeve'ġarūive'ġa pavēi, nhande'jave'ġa hajiheve'ġa pavēi, ipiro'ye'ŷve'ġa ġa pavēi – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa.

Ġa nhaporemo ojoatyatyvive'ġa nhaporemo ndokoa'javi aġwamo nhande ve. A'ereki nhande ojo'ja pa Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahurame. Cristo'ga rehe jate nhande xanhimbovy'a. Ga jate nhande hohe pa nhanderuvihavuhuhetero. Ga nhande pojyka pa.

¹²⁻¹³ Nurā pejikovo Jesus'gareheva'ero ti peko katu. A'ereki Tupana'ga oko hete pe ndehe pe arōheteavo. Ga pe mo'emo'ē toko ti ġa Jesus'gareheva'ero okokatuavo javo. Pejoporogwety po ti pe hamo hahyrame pe me nehē. Pepyry ti pejohupe. Tapenhimbohetei ti. Penhimoġatyrō ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejikokatuavo

pejohupe. Ojipe'ga rekote'varuhurame nde ve terehenonha'javi garekote'varuhua ejive. Nahã ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe. A'ereki imomborirẽ Cristo'ga nohenonha'javi pendekote'varuhua. Na jitehe ti tapehenonha'javi pejikote'varuhua pejohupe.

¹⁴ Koji'i ji ei pe me: Penhoarõ hete ti no. Penhoarõheterame ti pe peko pa Tupana'ga ja. A'ea ga opota. ¹⁵ Tupana'ga pe mbojogwereko katu. A'ero ti pejikokatuavo pejohupe pejeaporoğita katu nahanahã nhande rekoi javo. A'ea Tupana'ga opota. Ymyahũ ga pe mo'emo'emba Jesus'gareheva'ero ģa ti tojogwereko katu pa javo. Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ndepyry hete nde ore ve!” A'ea ti pe'ji ga pe.

¹⁶ Nane'ymi pejapyaka hete ti Cristo'ga remimbo'ea rehe nhaporemõ ikwaha-heteavo garemimbo'ea toki hete peyvyteri pe ikwahyeteavo pe mombyrymbyryva pe mbo'embo'eavo. Penhombo'embo'e ti hehe penhomomoruva. Penhimby'yi ti pehendũ katu ti Cristo'ga nhi'iğã javo. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iğã mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ģandekokatua ģanemimombyryva nhande ve. Nahanahã ti penhimby'ymby'yi Tupana'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo.

¹⁷ Cristo Jesus'gareheva'ero ģwaramo ti peko katu pejikovo ganhi'iğã rupi peporavykyrame. Peko katu ti penhi'iğame. Pendekoa rupi nhaporemõ ti peko katu jipi ga mboheteavo penhinhi'iğã Tupana'ga pe. “Ndepyry hete nde, Apĩ,” pe'ji ti ga pe. “Ağwamo pyry hete ore ve. A'ereki nde orerekote'varuhua momboruka Jesus'ga manoro ģwaramo ore ve. Ga ko orepojykaharete'ga ore pokoga a'ero.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

Ğanembireko'ğã; ģanongapypeve'ğã

¹⁸ Kunhano peko ti penhimbireko'ğã nhi'iğã rehe pejikoty'aro ģwaramo Cristo'ga pavẽi.

¹⁹ Akwaimba'ero pearõ hete ti penhimbireko'ğã nderekokatuavo ģa a'nguavo penhimonha'ngae'yma ģã ndehe.

²⁰ Tay'riro pehendũ katu ti pejuva'ğã nhi'iğã penhy'ğã nhi'iğã reheve. A'ereki nanongara rehe Cristo'ga onhimohẽ.

²¹ Ğanduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari ti peja'yra'ğã pejihe ja'javo ģã pe ģã mbo'erame ģã monhimomboaka. Pe ģã monhimonha'ngaukarame po ti ģã okoveveuhu okoteheavo nehẽ ore ndorokwahavi hete javo.

²² Ojipe'ğapyryva'ero ipiro'ye'yva'ero pehendũ katu ti ģanhi'iğã penhimboporavykyve'ğã nhi'iğã ģã nhi'ĩpo'rupava. Peko ti ojipe'ğã ja rui. Opojykahara'ğã gwepi-agame ģã oporavyky katu tianembohete ti ģã javo. Ğã gwepiage'ymane ģã ndoporavykyi a'ero. Peko ti ģã ja rui. Pejipojykahara'ğã pejepiagame ti peko ģanhi'iğã rupi. Ğã pejepi-age'ymane ti peko ģanhi'iğã rupi jitehe pejiporavykykatuavo. Cristo'ga rendukatuavo ģwaramo pejeaporoğita katu ti xaporavyky katu tuhẽ ti nhandepojykahara'ğã pe javo.

²³ Peporavykyrame ti pejirokwa jipi peporavykykatupota pejikokatuavo pejoryjoryvamo. Penhi'iğame ti pejirokwa jipi pejikokatuavo pejoryvamo. Pejikoa rupi nhaporemõ ti pejirokwa jipi. Pe'ji ti pejiyvyteri pe: “Nhandeporavykykaturame nhandepojykahara'ğã pe ģã pokoga, Cristo'ga pe tuhẽ nhande xaporavyky katu ga pokoga,” pe'ji ti. ²⁴ “Cristo'ga nhandepojykaharete'ga, gaha ti nhande reroho yvagi pe pevo nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ.” A'ea ti pe'ji pejiporavykykatuavo. Na tuhẽ ti ga okwepy katu pe me. A'ereki Cristo'ga pe tuhẽ pe peporavyky nhandepojykaharete'ga pe.

²⁵ Tapeporavykyte'varuhui ti. A'ereki ojo'ja yvyakotyve'ğã ndekoi Tupana'ga pe. Kiroki ģã oko te'varuhu – ģã pe nhaporemõ ti ga ei peko te'varuhu pe javo nehẽ.

4

¹ Ğapojykaharamo pemondo katu ti pejipyryve'ğã pe pejikokatuavo ģã pe. A'ereki pe pereko pepojykahara'ga no. Ga ko Tupana'ga. Ga oko yvagi pe pepojykaharetero pendekoa repiapava. A'ea ikwahavame ti pereko katu pejipyryve'ğã.

Koji'i Paulova'ea omoğita Colossospeva'ea

² Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe jipi. Pejirokwa ti penhinhi'iğa ga pe. Pe'ji ti ga pe no: “Ndepyry hete nde ore ve.”

³ Ji Cristo'ga mombe'urame ojipe'ğa ji mondo cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga javo ikwehe'i. A'ea pype ji rekoi ağwamo. Penhi'iğame Tupana'ga pe ti pe'ji: “Ymyahũ ahe ndokwahavi ve Cristo'ga nerembiepiukaripyre'yma'ga. Aerẽ nde ga kwahavuka pota yvyakotyve'ğa pe. Marã po ti Paulo'ğa ga mombe'ui? A'ereki tegwete ğa pe imombe'uhava kiro. Ekwahavuka ti ğa pe tomombe'u ğa ga ojipe'ğa pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ore repyga. ⁴ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Epoko ti Paulo'ga ğa mbo'ekatokatuuka ga pe nenhi'iğa rehe. A'ero ti ğa ikwahahetei Cristo'ga mombe'ua.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. Ji ambo'e katu po ğa hamo.

⁵ Kiroki ğa ndojikogi Cristo'ga rehe – ğapyteri pe ti peko katu katu ikwahava te'ite'varuhuyume ti ğa nhande ve javo. Pemombe'umbe'u ti Cristo'ga ğa pe jipi. ⁶ Penhi'iğatu ti ğa pe pejikokatuavo ğa pe hendupotaruka. A'ero ti pe ğa pokokwahavi ikwahavuka ğa pe nanani nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Colossospeva'ea pe

⁷ Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehẽ nahanahã Paulo'ga rekoi javo. Ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ğwaramo Cristo'ga rehe. Oroarõ hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iğa rupi. Orojiko ore Tíquico'ga rehe a'ero. Ji pavẽi ga oporavyky katu nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

⁸ Kiro ti ji Tíquico'ga mondoukari pe pyri nehẽ tomombe'u ti ga pe me jirekoa javo. Nahã ti ga pepy'a noğatui pe mbohoryva'java nehẽ. Tokwaha ti ga pendekoa no. ⁹ Pendeheve'ga Onésimo'ga ti ji amondouka pe pyri nehẽ no Tíquico'ga rupi nehẽ. Onésimo'ga ko nhaneirũ'ga no ojikoga ğwaramo Cristo'ga rehe. Oroarõ hete ore ga. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iğa rupi. Orojiko ore Onésimo'ga rehe a'ero. Tíquico'ga Onésimo'ga pavẽi ğa memei ti omombe'u pa pe me nahanahã Paulo'ğa ndekoi javo.

¹⁰ Aristarco'ga omondouka onhi'iğa pe me. Ga ko cadeia pype kiro ji pavẽi. Marcos'ga omondouka onhi'iğa pe me no. Ga ko Barnabé'ga rendyrahẽa ra'yra'ga. Ga rurame pe pyri ti pejoryjory ga rehe imondovo ga pe, a'e jipe ko ji pe me. A'ea ji ea'javi kiro pe me. ¹¹ Josué'ga omondouka onhi'iğa pe me no. Ga pe nhande ei Justo. A'ereki ga pyry hete. Aristarco'ga Marcos'ga pavẽi Josué'ga pavẽi – ğa ko judeusramo oko ojikoga Cristo'ga rehe. Ğa jate judeusramo oporavyky avo ji pavẽi toko ti Tupana'ga yvyakotyve'ğa nduvihavuhetero javo. Ğahã onoğatu jipy'a ji pokoga.

¹² Pendeheve'ga Epafras'ga omondouka onhi'iğa pe me no. Oporavyky ga Cristo'ga pe ga mombe'gwovo ojipe'ğa pe. Nane'ymi ga nhi'inhi'ihetei Tupana'ga pe pe ndepyga. Tupana'ga pe ga ei jipi: “Epoko ti Colossospeve'ğa,” ei ga Tupana'ga pe. “Nurã ti ğa jikohetei Cristo'ga rehe opohire'yma ga hugwi okokatuheteavo nehẽ. A'ero ti ğa ikwahapavi tuhẽ neremimbotarimova'ea nde nhi'ipo'rupava,” ei ga Tupana'ga pe jipi. ¹³ A'iti a. Ojirokwa hete ga javo Tupana'ga pe pe ndepyga jipi ojipeva'epeve'ğa ndepyga cidadespeve'ğa ndepyga no Laodicéiapeve'ğa Hierápolispeve'ğa. Garemimbotarimova'ea pe me ji akwaha.

¹⁴ Lucas'ga omondouka onhi'iğa pe me. Ga ko ore pohano okovo oreremiarõhete-hara'ga. Demas'ga omondouka onhi'iğa pe me no.

¹⁵ Pemombe'u ti nhaneirũ'ğa pe – kiroki ğa oko cidade de Laodicéia pe. Ğa ko nhaneirũ'ga ojikoga ğwaramo Cristo'ga rehe. Ğa pe ti pe'ji Paulo'ğa omondouka onhi'iğa pe me javo.

Pemombe'u ti Ninfa'ga pe no Paulo'ğa omondouka onhi'iğa nde ve javo. Ğa pe no – kiroki ğa ojatyka Ninfa'ga rongga pe tihendu Tupana'ga nhi'iğa javo – ğa pe ti pemombe'u no.

¹⁶ Pemonhi'ĩ ti pejohupe nhirembikwatijarukara tihendu ti Paulo'ga nhi'iğa nhande-jive javo. Imonhi'iğirẽ nhirembikwatijarukara ti pemondo cidadepeve'ğa pe Laodicéiapeve'ğa pe. Tohendu ti ğa nhinhi'iğa pe me no. Akwatijaruka ji ojipea nhinhi'iğa

mondovouka Laodicéiapeve'ğa pe oji'i. Imonhi'iğirẽ ojohupe tomondo ti ğa pe me tomonhi'i ti ğa ojohupe javo. Pemonhi'i ti a'ero pejohupe ikwahava nhinhi'iğa ğa pe.

¹⁷ Pe'ji ti Arquipo'ga pe: “Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ko e'i nde ve raikwehe: ‘Nahanahã ti ji nhi'ipo'ru pa,’ e ko ga nde ve raikwehe. Enhi'ipo'ru pa ti ga a'ero.” A'ea ti pe'ji Arquipo'ga pe.

¹⁸ Ji tuhẽ kiro ikwatijari jipovo inoğa nhinhi'iğa imondovouka pe me. Tapemoka'nhymi ti jirekoa cadeia pype.

Kiro ji ei: Tomomyry ti Tupana'ga pe me, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TESSALÔNICAPEVA'EA PE Primeira Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Trêš ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramó Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica pe – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojykaharete'gareheva'ero.

Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykaharete'ga pavêi. Tonoğatu ti ģa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Ojiko Tessalônicapeva'ea Tupana'ga rehe okokatuavo

² Oronhi'iğame Tupana'ga pe ore ei jipi:

—Ore roryroryvamo Tessalônicapeve'ģa ndehe nhaporemó. A'ereki nde ģa mombyry. A'ero ore ei nde ve: Ndepyry hete nde. A'ea ore ei Tupana'ga pe.

³ Noromoka'nhyimi ore pendekoa Tupana'ga nhi'iğa rupi. A'ea mombe'gwovo ore ei ga pe:

—Tessalônicapeve'ģa oporavyky Jesus'ga mombe'gwovo ģa pe, oro'e ore ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi. A'ereki ģa ojiko nde rehe, oro'e ore. Oarõ hete ģa ojikotyve'ģa nhaporemó. Nurã ģa ģa pokopokogi ģa nderekokatuavo. A'ereki ģa nde arõ hete, oro'e ore Tupana'ga pe. Onhimomirana ģa mbatera rahya pe opohire'yma nde hugwi orepojykaharete'ga rura pota jipi Jesus Cristo'ga rura pota, oro'e ore Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi.

⁴ Oreirũa ko pe. Tupana'ga pe mo'emo'ẽ ojive pe arõheteavo. A'ea ore orokwaha.

⁵ Noronhi'itehei ore pe me pyryva'ea mombe'urame Jesus Cristo'ga mombe'urame ikwehe'i. A'ereki Tupana'ga ra'uva ore moirũ. Gara'uva gweroviaruka pe me a'ero oreremimombe'ua. Imombe'urame pe me ore ei orovytyeri pe: Tupana'ga ore pojykai ore moiruamo heroviaruka ģa pe, oro'e ore. A'ereki pe pekwaha orerekokatuagwera ore ruvame pe pyri. Nahã ore rekoi tojiko ti Tessalônicapeve'ģa Jesus'ga rehe javo ikwehe'i.

⁶ Oro pe, Tupana'ga nhi'iğa renduvame orereaporoğita rupi pe hoi ikwehe'i. Jesus Cristo'ga reaporoğita rupi pe hoi. Ojipe'ģa jigwarairame vehevi pe ndehe pe heroviari oreremimombe'ua pendoryndoryvamo. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva pe mbohory.

⁷ A'ero Jesus Cristo'gareheve'ģa – kiroki ģa u Macedôniapeve'ģa gwyri pe Acaiapeve'ģa gwyri pe no – pemombe'ua renduvame ģa epavi: “Xako ti Tessalônicapeve'ģa javijitehe,” ei ģa.

⁸ Pevove'ģa jate rũi okwaha pejikoga Tupana'ga rehe. A'ereki ģa pe mombe'umbe'u pa irupeve'ģave'ģa pe. A'ero ģa henduvi Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ereki ģa pe nhaporemó ģa omombe'u nahanahã Tessalônicapeve'ģa jikogi Tupana'ga rehe javo. Nurã ore noromombe'ui a'ea ģa pe. A'ereki ģa okwahapavipe.

⁹ Ģa tuhẽ omombe'u orehoa pe pyri. Ģa e'i: “Nahanahã Paulo'ga Jesus Cristo'ga mombe'ui Tessalônicapeve'ģa pe Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi no ohorame cidade de Tessalônica pe heikwehe,” ei ģa. “Hendukaturame ģanemimombe'ua Tessalônicapeve'ģa herojijyjji ojeaporoğita imondovo imohina Tupana'ga rehe. Opohi ģa ģwemimboheteħara hugwi ha'angava hugwi a'ero,” ei ģa. “Avuiramave'ga rehe Tupana'ga rehe ģa jikogi ga nhi'ĩpo'ruavo a'itituhẽve'ga nhi'ĩpo'ruavo,” ei ģa. ¹⁰ “Ģa Tupana'ga ra'yra'ga rura pota tuħu ti ga nhande koty yvaga hugwi javo Jesus'ga,” ei ģa pe mombe'gwombe'gwovo. Gaha Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi. Jesus'ga nhande mbopiro'yi hahyheteağwama hugwi – kia po ti Tupana'ga omondo ahe ve aħerekote'varuhuro ģwaramo. A'ereki ga ndopotariuhu aħerekote'varuhua.

2

Paulova'ea oporavyky Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo

¹ Ndorojotehei ore pe pyri ikwehe. A'ea pehe tuhẽ pekwaha. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe oreirũramo ore imombe'urame ganhi'iãa pe me.

² Ymya ore pytaahi'vi cidade de Filipos pe ikwehe. Aerẽ Filipospeve'ãa jigwarajuhu ore rehe. Onhi'iteuhu ãa ore ve no ore mbotegweteavo. A'ea pe pekwaha.

Aerẽ ore hoi ãa hugwi orovahema pe pyri cidade de Tessalõnica pe ikwehe'i. Ore ruvame pe pyri ojipe'ãa nohendupotarihu Tupana'ga nhi'iãa no. Emo Tupana'ga ore moirũ ore pavẽi ojikoty'a. Nurã ore ndoropojihuvi ãa Tupana'ga nhi'iãa mombe'ukatuavo pe me Cristo'ga omano pe ndepyga javo. ³ A'itituhẽva'ea ore ei imombe'ukatuavo Tupana'ga nhi'iãa pe me ikwehe'i pe motetirũpotare'yma. Opopogwerekore katu orokote'varuhue'yma pe me. Nopomoandyandyi ore pehe.

⁴ Ymya Tupana'ga ei oyvyteri pe kako: “Paulo'ãa ko ahembojikohara'ãa ojihe upa. Pyry ko Paulo'ãa imombe'ui nhinhi'iãa Cristo'ga mombe'gwovo nehẽ,” ei Tupana'ga. Nurã ore imombe'ui ganhi'iãa. Torombohory ti ojipe'ãa javo rui ore imombe'ui ganhi'iãa. A'ea ore imombe'ui Tupana'ga ti torombohory javo. A'ereki gaha okwaha hete orereaporoãita. ⁵ Tupana'ga nhi'iãa mombe'urame ore noronhi'iãatutehei pe me tonhimohẽ ti ãa nhande rehe okovo nhanenhi'iãa rehe jave'yma. A'ea pe pekwaha. Ndoro'eangavi orovyteri pe: Timombe'u ti Tupana'ga nhi'iãa ãa pe. A'ero po ti ãa imombyryvi nhande ve nehẽ. A'ea rui ore ei. A'ea Tupana'ga okwaha orereaporoãita kwahava.

⁶ Ndoro'ei ore: Torembohete ti. A'ea rui ore ei pe me. Ojipe'ãa pe ndoro'ei no. ⁷ Po ore ei a'ea hamo nhande ve ti ãa tombuhu javo hamo, a'ero po pyryvamo hamo. A'ereki ore Cristo'ga moirũharamo oroko. Ahey'ãa gwerekore katu gwa'yra'ãa onhyromo. Ahey'ãa javijitehe ore pe nderekokatui orenhyromo ikwehe'i. ⁸ Opoarõ hete ore orokovo. Nurã ore imombe'upotahetei pe me Tupana'ga nhi'iãa Jesus Cristo'ga mombe'ua ikwehe'i. Opopoko pota hete ore no. A'ereki ore orovy'a hete pe ndehe. ⁹ Napemoka'nhymi tuhẽ pe oreporavykyagwera. Oroporavyky hete ore arimo ypytunimo no ikwehe'i. Ore tuhẽ oropyhy orojive mbatera. Nurã ore ndoro'ei pe me pembuhu tehe ore ve javo. Nahã ore rekoimombe'urame pe me Tupana'ga nhi'iãa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe'i.

¹⁰ Cristo'gareheva'ero pe pekwaha orerekokatua ore ruvame pe pyri ikwehe'i. A'ea Tupana'ga okwaha no. Pe me ore pyryvamo. Nurã tegwete ojipe'ãa nemimbojahava ore rehe.

¹¹⁻¹² Aheruva'ãa gwa'yra'ãa mbo'e katu. Aheruva'ãa ja ore pe mbo'ekatui pe napenani pe mbohoryva Tupana'ga rehe ikwehe'i. Oro'ero'e hete pe me ikwehe'i: Peko katu ti Tupana'ga mbohoryva jipi. Gaha e'i pe me: “Tuhu ti ãa upa ji pyri nhirendy'java pyri no,” ei ga. “Ji tuhẽ tako ãanduvihavamo,” ei ga pe me.

¹³ Oreremimombe'ua renduvame pe ei ikwehe'i: “Yvyakotyve'ãa rui omombe'uuka Paulo'ãa pe. Tupana'ga tuhẽ omombe'uuka ãa pe,” pe'e pe. Na tuhẽ. Tupana'ga nhi'iãa tuhẽ ore imombe'ui pe me ikwehe'i. A'ero ganhi'iãa herojijyjijyi pendeaporoãita pe mombyryva okwahyro pe ndehe pe jikogame ga rehe. Nurã ore ei Tupana'ga pe jipi:

—Pyry hete Tessalõnicapeve'ãa hendukatui nenhi'iãa, oro'e ore ga pe.

¹⁴ Pehe oreirũramo peko Jesus'gareheve'ãa ja judeus'ãa ja – kiroki Judéiapeve'ãa ojiko Cristo Jesus'ga rehe onhimono'oãa tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iãa javo. A'ereki judeus'ãa nde'yja'ãa ndopotari ãajikoga Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo ãa pe. Na jitehe pende'yja'ãa ndekote'varuhui pe me ipotare'yma pejikoga Jesus Cristo'ga rehe.

¹⁵ Ymyahũ judeusva'ea ojuka Tupana'ga nhi'iãa mombe'uharava'ea. Aerẽ judeus'ãa Cristo Jesus'ga jukai nhandepojykaharete'ga jukai. Aãwamo ãa jigwarajuhu ore rehe ore mondovo cidades hugwi. Tupana'ga ndopotariuhu ãandekote'varuhua. Okouhu ãa ojipe'ãa ndehe nhaporemõ ãa arõ'e'yma. ¹⁶ A'ereki ãa ore mombi pota ore Jesus Cristo'ga mombe'urame ãa pe. Omombi pota ãa orenhi'iãa tojikogyme judeus'garũive'ãa ga rehe javo.

Ymyahũ judeus'ğa omombipembipeuhua'jaa'ja Tupana'ga py'a ojihe okote'vate'varuhuavo. Kiro mbapava ģandekote'varuhua reki. A'ereki Tupana'ga ndipygwa'javi a'ero onhimonha'ngavo ģa ndehe kiro.

Ojivy pota Paulova'ea Tessalõnicapeve'ea repiaga'java

¹⁷ Ğa oromboja'ogame pe hugwi norombegwei orojirokwaheteavo xaho ti oreirũ'ğa ndepiaga javo novĩa ikwehe'i. A'ereki ore pe ndepiaga'u hete. Tegwete orehoa reki. Emo ore nopomoka'nhymi. ¹⁸ Pe pyri ore hopotari. Ji tuhẽ a'ea'e tajivy ti Tessalõnicapeve'ğa pyri javo novĩa. Emo Satanás'ga norembojivyrukari pe pyri.

¹⁹ A'iti tuhẽ ore pe ndepiapotari. A'ereki ore oroko pe ndehe. A'ero po ti Jesus Cristo'ga rura'javame ore ei: Orereheve'ğa Tessalõnicapeve'ğa ojiko hete nde rehe, oro'e ti ore nehẽ. A'ea rupi po ti pe ore mbohoryvi Jesus Cristo'ga pyri nehẽ. Pe ndehe po ti ga ore mbohetei nehẽ pe pembojikoguka ģa ji rehe javo. Pe tuhẽ po ti nahã ore ve nehẽ nhande amame nhandepojykaharete'ga rovai pyteri pe nehẽ. ²⁰ A'ereki pehe ore mboukwaha. Pehe ore mbohory.

3

¹ Tegwete orepy'a rukatua oji'i. A'ereki ore orokwaha pota pendekoa. Nurã ji ei Silas'ga pavẽi Timóteo'ga pavẽi: Timondouka ti ģa mo Tessalõnicapeve'ğa pyri, oro'e ore orojohupe. Ore nhomonhi'imbevame ji ei Silas'ga pavẽi: Xapyta ti nhande tehe cidade de Atenas pe. ² Ore Timóteo'ga mondouka pe pyri a'ero oji'i. Ga ko nhaneirũ'ga. A'ereki ga ojiko Jesus Cristo'ga rehe. Ymya'ĩ Tupana'ga ga mbuhuruka ore pyri. “Gaha tomombe'ua Cristo'ga no,” ei Tupana'ga. Nurã ga ore moirũi Cristo'ga mombe'ua mombe'gwovo.

Timóteo, oro'e ore ga pe oji'i, eho ti a'ero Tessalõnicapeve'ğa pyri. Ere ti ģa pe tojikopigyme ti Jesus Cristo'ga rehe javo. Koji'i ti embohory ģa Jesus'ga rehe. ³ Ere ti ģa pe tomynhyme ti ģapy'a ojipe'ğa jigwarajuhurame ģa ndehe, oro'e ore ga pe ga mondovo pe pyri.

A'ereki pe tuhẽ pekwaha Tupana'ga remimbotarimova'ea nhande ve. Ga e'i: “Kiroki ģa ojiko ji rehe – ģa ndehe nhaporemõ po ti ojipe'ğa jigwarajuhu nehẽ,” ei Tupana'ga. ⁴ Orojuvame pe pyri ore ejipei pe me ikwehe'i: Aerẽ ti ojipe'ğa jigwarajuhu nhande rehe nehẽ, oro'e ore pe me. Na tuhẽ reki. A'ereki ģa okouhu nhande rehe nhande arõe'yma. A'ea pe pekwaha.

⁵ Akwaha ko ji hahyrame pe me oji'i. Nurã tegwete jipy'a rukatua. A'ero ji ei Timóteo'ga pe oji'i: Eho ti Tessalõnicapeve'ğa pyri. A'ereki ji akwaha pota ģajikoga Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji. Mara'ngu po Diabo'ga ojiroviaruka ģa pe? Mara'ngu po ģa opohia Jesus Cristo'ga hugwi a'ero? Po ģa Diabo'ga reroviari, a'ero po ore poravykytehei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ģa pe raikwehe'i, a'e ji ga pe.

⁶ Nurã Timóteo'ga hoi pe ndepiaga oji'i. Korogwe reki ga jivyri pe hugwi ua pyryva'ea mombe'gwovo ore ve. A'ereki ga e'i: “Tessalõnicapeve'ğa ndopohiri Jesus Cristo'ga hugwi ojikheteavo Tupana'ga rehe,” ei ga ore ve. “Onhoarõarõ hete ģa onhimongyavo no,” ei ga. “Ğa nhande arõarõ hete jitehe. Omondo hete ģa ojeaporoğita imohina nhande rehe jipi,” ei ga. “Nhande repiapotarahi ģa jipi. Ehepia ko nhande ģa ndepiapotari jipi. Na jitehe ģa nhande repiapotarahivi no,” ei ga pe mombe'gwombe'gwovo ore ve.

⁷ Tu katu orepy'a kiro pe ndehe a'ero. A'ereki pe pejiko jitehe Tupana'ga rehe. Mbatara rahya orokwaha hete jipi. Ojipe'ğa ojigwarai ore rehe no. Emo Timóteo'ga uhu pe mombe'gwovo ore ve ore mbohoryryva. ⁸ Pe jikhetero ģwaramo nhandepojykaharete'ga rehe Jesus'ga rehe ore kwerava'javi oreroryryvamo! ⁹ A'ero ore norombohetepigi tuhẽ Tupana'ga pejikoga ģwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Oro'e hete ore Tupana'ga pe:

—Orerory hete ore nde rehe. A'ereki Tessalõnicapeve'ğa ojiko nde rehe jipi. Ndepyry hete nde ģa mbojikoguka ejihe ore mbohoryva, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹⁰ Arimo ore nhi'ihetei Tupana'ga pe ypytunimo na jitehe no.

—Ore mondoa'ja ti Tessalônicapeve'ġa pyri, oro'e ore ga pe. Ġanembikwahave'yma rehe ore ġa mbo'epotari ġa mbojikoga nde rehe koji'i ti ġa tojiko hete javo, oro'e ore Tupana'ga pe.

¹¹ Nhanderuvete'ga Tupana'ga tuhē ti torererohouka pe pyri nhandepojykaharete'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi, oro'e ore pe me. ¹² Igwaigwavete ti nhandepojykaharete'ga tapemonhoarōheteuka, oro'e ore. Toarōheteuka ti ga pe me ojipe'ġa nhaporemō, oro'e ore. Opoarō hete ore. Na jitehe ti Jesus Cristo'ga toarōheteuka ġa pe me, oro'e ore. ¹³ Nahā ti Jesus Cristo'ga tapepoko pe mbojikoheteavo ojihe pe mombyryva nehē. A'ero pe amame nhanderuvete'ga rovai pyteri pe Tupana'ga rovai pyteri pe po ti ga ei pe me nehē: “Ndojari tuhē ite'varuhua pe ndehe.” A'ea tuhē po ti ga ei pe me nehē Jesus Cristo'ga rura'javame ġwemimo'ēhara'ġa pavēi nhaporemō.

4

Paulova'ea e'i nahā ahe tomonhimohē Tupana'ga ojihe javo

¹ Oromombe'u ore Jesus Cristo'ga pe mbo'eavo ga rehe ikwehe'i nahanahā ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe javo. A'ero nahā pe ndekokatui. Igwaigwavete ore ehetei kiro pe me: Koji'i ti peko katu Tupana'ga monhimohema pejihe. A'ea ore ei pe me Jesus'ga repyga. A'ereki Jesus'ga nhandepojykaharete'ga ojikoty'a nhande pavēi nhande mbo'eavo a'ea rehe. ² Pe pekwaha oreremimbo'ea – kiroki a'ea rehe ga ore mbo'e pembo'e ti ġa a'ea rehe javo.

³ Kiro Tupana'ga remimbotarimova'ea pe me. A'ea mombe'gwovo ga ei: “Peko pyri hete ti jireheva'ero,” ei ga pe me. “Tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe,” ei ga. “Tapeji-avykyukari ti penhimbireko'ġarūive'ġa pe. Tapeavykyi ti penhimbireko'ġarūive'ġa,” ei ga pe me. ⁴ “Pekwaha ti penhimbovyva pejeaporoġitakaturō. Peko pyry pa ti pejikovo nhinhi'ġa rupi ji monhimohema pejihe. A'ero po ti hajiheve'ġa pe mbohete nehē no pyry ġa javo pe me. ⁵ Ndoakwahavihu judeus'ġarūive'ġa gentios'ġa – kiroki ġa ndokoi ji rehe,” ei Tupana'ga. “Ojogwereko te'varuhu ġa ojopotaheteavo. Ġa ja rūi ti peko,” ei ga pe me. ⁶ “A'ea pe ji ei a'ero. Tapemoandyandyi ti ojipe'ġa ġanembireko'ġa nderogwove'y' pejive pejikote'varuhue'yma,” ei Tupana'ga pe me.

Nanuhū pe ndekote'varuhurame ti nhandepojykaharete'ga ġa ndepygi pe ndehe nehē. A'ea rehe ore opomomorandu hete pekwaha ti javo ikwehe. ⁷ Nhande mo'emo'ērame ojive Tupana'ga ei: “Toko katu ti ġa. Toko pyry ti ġa,” ei ga. Peko te'varuhu ti javo rūi ga ei nhande mo'emo'ērame ojive. ⁸ A'ero ġa – kiroki ġa nohendupotari oreremimombe'ua – vvyakotyve'ga jate rūi ġa nohendupotari. Tupana'ga ġa nohendupotari. Gaha omondo gwa'uva pe pyri pyryva'ea pe pyri.

⁹ Ndakwatijari ti ji pe me kiro penhoarō hete ti javo. A'ereki Tupana'ga tuhē pe mbo'e jipe a'ea rehe. ¹⁰ Pe pearomba tuhē penhiirū'ġa Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa u pegwryi pe nhaporemō Macedônicapeve'ġa gwryi pe. Igwaigwavete ti pearōarō hete oreirūramo, oro'e hete ore a'ero.

¹¹ Pejirokwa ti pejikokatuavo. Peko jate ti ojipe'ġa pyteri pe. Tapehopehoi ti ojipe'ġa pyri ġa ndehe peangaangae'yma. Pe tuhē ti peporavyky katu pejive. Ojikwe ore ei a'ea pe me ikwehe'i. ¹² Peporavyky ti, oro'e ore. A'ero po ti ġa ei nehē – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe – ġahā e'i: “Pyry hete reki Jesus'gareheve'ġa. A'ereki ġa oporavyky hete ipyhyga mbatera ojive oporanduve'yma,” e po ti ġa pe mboheteavo nehē. Pe poravykyrame po ti mbatera nomominaġwami pe hugwi nehē.

Nhandepojykaharete'ga ti uhura'ja nehē

¹³ Ore torokwahavuka pota pe me oreirūa pe nahanahā Jesus Cristo'gareheve'ġa manorame javo. A'ero po ti pe napenhimongoveveuhui pejehe'oe'yma ahe rehe. Ġa ja rūi ti peko – kiroki ġa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ġa ndovy'ari ojehe'gwovo ahe rehe ndovyri po ti ahe nehē javo. ¹⁴ Omano Jesus'ga raka'e. Aerē ga vyri gwyvya hugwi okwerava'java. A'ea nhande heroviari. Nurā po nhande ei heroviaheteavo hamo:

Na jitehe ti omanove'ğa pe nehê. Tupana'ga ti ombuhuruka omanove'ğa Jesus Cristo'ga reheve nehê – kiroki omanove'ğa ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame. A'ea po nhande heroviari hamo.

¹⁵ Kiro po ti ore imombe'ukatui pe me omanove'ğa jiupirağwama yvagi pe. Nhandepojoykaharete'ga omombe'u a'ea ore ve. Po ti nhande niamanoi ve nehê nhandepojoykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty nhande koty nehê, a'ero ti nhande ndiahoi tuhê omanove'ğa jiupira renonde nehê nhandehorame Jesus Cristo'ga rovatiamo nehê.

¹⁶ Nhandepojoykaharete'ga tuhê ti ga rura'javi nehê yvaga hugwi ojyva nehê Jesus Cristo'ga. Ojyvame ti ga onhi'iğa mbuhuhetei nhande koty nehê. Ohapukai ti Tupana'gapyrive'ğa nduvihavuhu'ga nehê. Tupana'ga apoa trombeta ti onhi'i nehê no. A'ero ti omanove'ğa vyri na'ê gwyvya hugwi okwerava'java nehê – kiroki omanove'ğa ojiko Jesus Cristo'ga rehe omanorame.

¹⁷ A'ero ti Tupana'ga nhande manoe'ymane nhande pyhypavi okwerava'jave'ğa ndeheve nhande rerogwovo Jesus Cristo'ga rovatiamouka nehê. Nahã ti ga nhande mono'ono'oği okwerava'jave'ğa ndeheve yvağatiğa pype nehê Jesus Cristo'ga rovatiamouka yvatea gwyrã koty nehê. A'ero ti nhande ruvi Jesus Cristo'ga pyri avuirama nehê.

¹⁸ Tapenhimongovevehui ti Jesus Cristo'gareheve'ğa manorame a'ero. Pe'ji ti pejohupe: “Pekwahava'ja ti Paulo'ga remimbo'eagwera nhande ve. A'ereki ga e'i: 'Aerê ti Jesus Cristo'ga rura'javi omanove'ğa mbovyã nehê ojiheva'ea mbovyã ahe mbogwerava'java nehê,' ei Paulo'ga nhande ve,” pe'ji ti pejohupe nehê. Nahã ti penhombohory inoğatuavo pejipy'a.

5

Xanhimboavujikwe ti nhandepojoykaharete'ga rura pota

¹ Marã po ti ji ikwatijari pe me Jesus Cristo'ga rura'jahavağwama rehe? A'ereki a'ea rehe pe pekwahavipe aerê po ti ga ruri yvya koty nhande koty nehê javo. ² A'ereki pe tuhê pekwaha hete nahã: Ahe ndokwahavi iporomive'ga rurağwama aheronga pype ypytunimo ga mboha'uve'yama. A'ereki iporomive'ga nomombe'ui ahe ve. Na jitehe ahe ndokwahavi Jesus Cristo'ga rura'jahava maname po ti ga ruri nehê javo. A'ereki Jesus Cristo'ga nomombe'ui a'ea ahe ve. A'ea pe pekwaha hete.

³ Tegwete ipuru'avehêã ka'nnyhava oja'yra rahya hugwi. Ndy! e te hahyrame hêarembeypyã. Na jitehe ti tegwete Jesus'gareheve'ğarũive'ğa ka'nnyhava hahya hugwi nehê. Tiruahũ ranuhũ po ti ğa pe nehê. Nurã ti ğa etehei garura'java renonde nehê: “Tu katu nhandepy'a. Nimotiruahũhavi nhande ve,” e po ti ğa novia ga mboha'uve'yama nehê. Emo kotihĩ po ti tiruahũ ğa pe nehê. A'ea ko ğahoağwama hahyhava ruvihai pe.

⁴ Oreirũramo pe ki a'e te ğa ja rui – kiroki ğa ndojikogi Jesus Cristo'ga rehe okote'varuhuavo. Ğa jikoge'yama ğwaramo nhande ei ğa pe ypytunahivareheve'ğa'jave'ğa. Pejikoga ğwaramo Jesus Cristo'ga rehe ji ei pe me: Pe ko ğa ja rui. Pe pekwaha Jesus Cristo'ga rura pota aerê ti ga ruri nehê javo. Nurã ti garura'java napemo'mağuhũ nehê. Iporomive'ga rura ahe mo'mağuhũ. A'ereki ahe nombaha'uvi ga. Garura ja rui po ti Jesus Cristo'ga rura pe me nehê.

⁵ Pehe nhaporemõ pejiko Jesus Cristo'ga rehe pejikokatuavo. Nurã nhande ei nhande-jive: Nhande xako kojahuarupive'ğa'java'ero. Nhande ko ğa ja rui – kiroki ğa ndojikogi Jesus'ga rehe okote'varuhuavo. Ypytunahivareheve'ğa'jave'ğa xa'e nhande ğa pe. Nhande ğa ja rui. ⁶ Nurã ti xajirokwa nhanenhimbovyvya Jesus Cristo'ga rura ra'aromo. Ğa ja rui ti xako – kiroki ğa ombopogwe aherekote'varuhua garura ra'arõe'yama. ⁷ Ypytunahivareheve'ğa'jave'ğa ndojirokwari pyryva'ea rehe heagwryve'ğa ja Jesus Cristo'ga rura ra'arõe'yama. Ğa ombopogweuhu aherekote'varuhua.

⁸ Nhande ki a'e te arimorupive'ğa'java'ero xako. Xanhimbovyvy ti a'ero. Soldados'ğa omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo.

Xako ti ġa ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Xajiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe a'ero ga arōheteavo ojipe'ġa arōheteavo no. A'ereki nhandejikoga rupi nhande nhia'ngui. Nhaneremiarōa rupi nhande nhia'ngui. Soldados'ġa ono akanitara onhia'nguavo tonupāyme ti ġa nhaneakaġa javo. Xako ti ġa ja nhanenhia'nguavo. Xanhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Tikwaha ti nhanderohoagwama yvagi pe Tupana'ga pyri. A'ereki nhanerembikwahava rupi nhande nhia'ngui.

⁹ A'ereki nhande mo'emo'ērame Tupana'ga nde'i: “Aerē ti ji ġa mombori tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē.” A'ea rūi ga ei nhande mo'emo'ērame. A'ereki ga e'i: “Aerē jijipyri ti ji ġa nderurukari Jesus Cristo'ga pe ġapojykaharete'ga pe nehē,” ei ga. ¹⁰ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanderekote'varuhua momboa tuhu ġa ji pyri upa avuirama javo. A'ero nhande manorame nhande ruvi ga pyri. Na jitehe nhande ruvi ga pyri nhanemanoe'ymame. ¹¹ A'ero ore ei pe me: Nane'ymi ti penhombohory inoġatuavo pejopy'a. Pemombe'u katu ti Jesus Cristo'ga pejohupe penhombojikoguka ga rehe jipi. Aġwamo vehevi pe jopokogi nahā ga mombe'ukatuavo pejohupe.

Mbapavamo Paulova'ea omoġita Tessalōnicapeva'ea

¹² Kiro ore ehetei pe me oreirūa pe: Pemondo ti pejeaporoġita imohina pen-depiakatuahara'ġa ndehe. A'ereki nhandepojykaharete'ga omo'emo'ē ġa toko ti ġa pembo'eharamo pendeapiakatuaharamo. A'ero ġa nduvi pe pyri oporavykyheteavo pe mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iġa rehe. ¹³ Pemondo tuhē ti pejeaporoġita imohina ġa ndehe ġa arōheteavo ġa poravykyro ġwaramo pepyteri pe. Tapejogwayvari ti.

¹⁴ Kiro ore ehetei pe me oreirūa pe pepyteripeve'ġa ndehe: Pe'ji ti nimbotepotarive'ġa pe: “Pejirokwa ti pejiporavykykatuavo.” A'ea ti pe'ji hete ġa pe. Pembohory ti okyhyjive'ġa inoġatuavo ġapy'a – kiroki ġa oko tehe ġapy'a. Kiroki ġa ndojikohetei Jesus'ga rehe – pembojikoheteuka ti ġa. Tapenhimbaekwahivi ti ojipe'ġa ndehe pe-jikokatupava ġa pe. ¹⁵ Ojipe'ġa ndekote'varuhurame pe me tapejipygi tuhē ti ġa ndehe pejikote'varuhue'yma ġa pe. Pe me nhaporemō ore ei. Nane'ymi ti peko katu pejohupe pejikovo. Peko katu pa ti hajiheve'ġa pe no.

¹⁶ Nane'ymi ti pejoryjory pejikovo. ¹⁷ Nane'ymi ti tapenhi'imbigi Tupana'ga pe jipi. ¹⁸ Hahyrame pe me ti pe'ji Tupana'ga pe: “Nane'ymi ndepyry hete ore ve.” Hahye'ymame pe me ti pe'ji ga pe: “Nane'ymi ndepyry hete ore ve.” Nava'ea Tupana'ga opota pejoryva ojihe penhi'inhi'iġa ojive. A'ereki pe pejikoty'a Cristo Jesus'ga pavēi.

¹⁹ Tapemombigi ti Tupana'ga ra'uva penhimbo'erame. Pehendu katu ti inhi'iġa.

²⁰ Po ojipe'ġa imombe'upotarame nahā Tupana'ga ei javo, a'ero tape'etevaruhui ore norohendupotari jave'yma ġa pe. ²¹ Pekwaha na'ē ti a'itituhēva'ea. Po Tupana'ga nhi'iġa rūi ġa imombe'ui, taperoviari ti ġa. Po Tupana'ga nhi'iġa tuhē ġa imombe'ui, a'ero ti perovia ġa. Pekwaha pa ti jipi ikwahava Tupana'ga remimbuhura. Pyryva'ea ti pembopogwe a'ero.

²² Emo tapejihe'ari ti ite'varuhua rehe nhaporemō imbopogwee'yma.

²³ Tupana'ga onoġatu vvyakotyve'ġa py'a. Ga tuhē ti tapemombyry hete tokote'varuhuyme tuhē ġa javo. Tohepia katu ti ga pendeaporoġita tojapyakate'varuhuyme ti ġa javo. Tapendepia katu ti ga tojikopigyme ti ġa ji rehe javo. Tapendepia katu ti ga tokote'varuhuyme ti ġa javo. Po nahā ga pe nderekoi, a'ero pe pyryvamo tuhē. A'ero pendeaporoġita pyryvamo no. A'ero nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga rura'javame yvya koty po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndojari tuhē ite'varuhua pe ndehe,” e po ti ga nehē. A'ea pa ore ei. A'ereki ore oropota Tupana'ga pyryva pe me.

²⁴ Tupana'ga e'i pe me ikwehe'i: “Peko ti Jesus'gareheva'ea pejikoga ji rehe pejikokat-uavo. A'ero po ti ji pe mombyryvi nehē.” Nopiriani ga o'eagwera. A'ero ti ga pe mombyryvi pe ndepiakatuavo nehē.

²⁵ Kiro ore ei pe me oreirūa pe: Penhi'inhi'ī ti Tupana'ga pe ore repyga epoko ti Paulo'ġa imombyryva ġa pe javo.

Paulova'ea omondouka onhi'iġa Tessalônicapeva'ea pe

²⁶ Pe'anhuvamba ti pevove'ġa nhaneirũ'ġa ore repyga. ²⁷ Ji a'e hete pe me kiro: Pemonhi'ĩ ti nhirembikwatijara ġa pe nhaporemotohendu pa ti ġa javo. A'ereki a'ea nhandepojkaharete'ga opota, a'e hete ji pe me.

²⁸ Nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TESSALÔNICAPEVA'EA PE Segunda Carta de Paulo aos Tessalonicenses

¹ Trêš ore rekoi ikwatijaharamo pe me: Jihi Pauloramó Silas'ga pavêi Timóteo'ga pavêi. Kiro ore ikwatijarukari imondovouka pe me cidade de Tessalônica – perope peko Tupana'gareheva'ero nhanderuvete'gareheva'ero pejikovo Jesus Cristo'gareheva'ero nhandepojkaharete'gareheva'ero.

² Kiro ore ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tomombyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojkaharete'ga pavêi. Tonoğatu ti ġa pepy'a, oro'e ore pyryva'ea pota pe me.

Tupana'ga reaporoğitakatua Jesus Cristo'ga rura'javame

³ Pe me oreirúa pe ore ei: Toro'e tuhê Tupana'ga pe ndepyry hete nde javo ga pe. A'ereki ga pe mombyrymbyry. A'ero ore roryroryvamo ga rehe. Pyry ore ei na Tupana'ga pe pe mombe'gwovo jipi. A'ereki igwaigwavete pe pejiko hete ga rehe. Pe nhaporemó penhoaromba hete tuhê no. ⁴ Nurã ore tuhê pe mbohetei pe mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pyteri pe – perope ġa ojatyka jipi Jesus'gareheva'ero tihendu katu Tupana'ga nhi'iġa javo. Oro'e ore ġa pe: Tessalônicapeve'ġa ojiko hete Jesus Cristo'ga rehe. Ojipe'ġa jigwarairame ġa ndehe ġa ndopohiri jitehe reki Tupana'ga hugwi. Hahyva'ea pe nhaporemó ġa nhimomiranambavi ojikheteavo Jesus'ga rehe, oro'e ore ġa pe pe mombe'gwombe'gwovo.

⁵ Pe jikopige'yname a'ea hepiukari Tupana'ga rekokatua. A'ereki ġa jigwarairame pe ndehe Tupana'ga pe mombyry pe mboavujikwea tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehê javo. A'ereki pe penhimomirana hahyva'ea pe pejikoga ġwaramo ga rehe. ⁶ Pyry po ti Tupana'ga pe ga pe ndepyry ġa ndehe nehê ġa jigwarairo ġwaramo pe ndehe.

⁷ Tupana'ga po ti imombigi hahyva'ea pe me ore ve nehê no inoğatuavo nhandepy'a Jesus Cristo'ga jipiukarame ua yvaga hugwi ojipyryve'ġa pavêi ipopoakaheteve'ġa pavêi nehê yvagipeve'ġa. ⁸ Tata rendya pyteri pe ti ga ruri imondovo hahyva'ea ġa pe nehê – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe hendukatue'yma pyryva'ea nhandepojkaharete'ga mombe'ua Jesus Cristo'ga mombe'ua. ⁹ A'ero ti Jesus Cristo'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehê topyta ti ġa ipype avuirama javo. Nahã ġamondoagwama nhandepojkaharete'ga hugwi ipopoakaheteve'ga hugwi garendy'java hugwi. ¹⁰ Nahã po ti ġa pe nehê ga rura'javame yvya koty nehê.

Nhiremimo'êhara'ġa ti tanhimbohete tuhê javo ti ga uhu nehê. Uhu ti ga tonhimomby'a pa ti ġa ji rehe jipopoakahetea rehe javo. Pehe ti penhimomby'a ga mboheteavo ġa pavêi no ndorohepiagangavi nanongara'ga javo ga rura'javame nehê. A'ereki pe perovia oreremimombe'uagwera.

¹¹ A'ero ore ei Tupana'ga pe pe mombe'gwombe'gwovo jipi:

–Eremo'emo'ê nde Tessalônicapeve'ġa ikwehe'i toko ti ġa Cristo'gareheva'ero javo. Nurã ti emombyrymbyry ġa mongovo enhimimbotarimova'ea rupi. ġa oko katu pota jipi nde nhi'ipo'rupota ojikoga ġwaramo nde rehe. Emongo katu ti ġa a'ero epopoakara pyvô ġa pokoga.

¹² A'ea ore ei Tupana'ga pe jipi. A'ero po ti pekotyve'ġa ei nehê: “Jesus Cristo'ga herojijyjiji ġandeaporoğita ġa mombyryva. A'ero ġa ndekokatui. Jesus Cristo'ga pyry hete ġapojkaharete'ga!” A'ea ti pekotyve'ġa ei pe mombe'gwovo nehê. A'ereki ore oronhi'ĩ Tupana'ga pe emombyry ti Tessalônicapeve'ġa javo. A'ero po ti pyry hete pe me nehê pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavêi. A'ea Tupana'ga opota hete no Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojkaharete'ga pavêi. A'ereki ġa omombyry pota pe me.

¹ Kiro ore imombe'ua'javi pe me oreirūa pe nhandepojkaharete'ga rura'javaḡwama Jesus Cristo'ga rura'javaḡwama. Aerē po ti ga ruri nhande mono'oḡa ojipyri, oro'e ore imombe'ua'java.

² Ojipe'ga po e'i tehe pe me: “Uhura'ja reki Cristo'ga,” e po ga. A'ea jitehe po ojipe'ga e'i tehe Tupana'ga ra'uva omombe'u a'ea ji ve javo. Ojipe'ga po e'i tehe no Paulo'ḡa okwatija nanongara javo. Kiro ore ehetei pe me: Ḡa erame na, tapemongoteheukaripei ḡa pe pejipy'a ḡa'etehea rehe. Aerē gwe ti Jesus Cristo'ga rura'javi nhande mono'ono'oḡa ojipyri nhande rerogwovo ojupi nehē. ³ Tapenhimoandyandyjukari'i'i ti nanongara rehe.

Kiro po ti ore imombe'ui Cristo'ga rura'java renondehava pe me. Jesus Cristo'ga rure'ymame ti he'yive'ḡa pohiri Tupana'ga hugwi hendupotara'jave'yma ganhi'iḡa nehē. Cristo'ga rura renonde ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē novīa. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i ga pe: “Aerē ti ji ga mondoi ji hugwi hahyva'ea ruvihava pype nehē. Tiruahū hete tuhē ti ga pe pevo jipi a'ero nehē,” ei Tupana'ga.

⁴ Tupana'ga movahīharamo ti tiruahūheteve'ga ei nehē: “Jihi ko ḡa hohe – kiroki ḡa pe ḡa e'i tehe Tupana. Jihi ko ḡanemimbohetehe hohe pa no,” e'i ti ga onhimboheteavo nehē. “Yvyakotyve'ḡa tanhimbohete kiro, jihi jate,” e'i hete ti ga nehē. A'ero ti ga apygi Tupana'ga ryrua pype vehevi oina nehē ji ko Tupana tuhē javo.

⁵ Ji a'ea mombe'u pa pe me jiruvame pe pyri Tessalōnica pe ikwehe'i. Pemoka'nhy pe nhiremimombe'uagwera naerū? ⁶ Pe pemoka'nhy a'ea – kiroki a'ea nombojipiukari tiruahūheteve'ga kiro. Aerē ti gambojipiukara apiavo ihoi nehē.

⁷ Ndojipiukari ve tiruahūheteve'ga upa novīa. Emo okote'varuhuve'ḡa oko reki tiruahūheteve'ga reaporoḡita rupi kiro Tupana'ga movahiamo avo yvya koty okovo. Jesus'gareheva'ero nhande jate tikwaha a'ea. U ve gambojipiukare'yva'ea. Aerē ti ihoi japiavo a'ea pe'ahava apiavo nehē. ⁸ Kirē a'ea rakykweri ti tiruahūheteve'ga jipiukari okote'varuhuheteavo nehē.

A'ero ti nhandepojkaharete'ga tiruahūheteve'ga jukai opytua pyvō ga noḡa. Omombi ga gapopoakara ḡwendy'java pyvō nehē ura'javame nehē Jesus'ga.

⁹ Kiro ore imombe'ua'jakatui tiruahūheteve'ga jipiukaraḡwama. Satanás'ga popoakara rerekovo ti tiruahūheteve'ga jipiukari nehē. A'ereki Satanás'ga ga pojyka ga moiruamo. Nurā ti tiruahūheteve'ga popoakahetero japovo hepiukahava ahemonhimomby'aheteva'ea no Tupana'ga oapouka ji ve javo o'mbero.

¹⁰ Okote'varuhuparavuhua rupi po ti tiruahūheteve'ga ḡa moandyandyi a'ero nehē – kiroki ḡa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Oho tuhē ti ḡa hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ereki ḡa nohendupotari a'itituhēva'ea Jesus'ga mombe'ua rehe okove'y imomborukare'yma Jesus Cristo'ga pe okote'varuhua a'ero. ¹¹ Nurāro ḡwaramo ti Tupana'ga heroviarukari ḡa pe mbehea nehē. ¹² Nahā po ti Tupana'ga ḡa nderekoi nehē toho ti ḡa hahyva'ea ruvihava pype nehē javo – kiroki ḡa nhaporemō ndogweroviari a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua ḡworyḡworyvamo okote'varuhua rehe.

Jypya vehevi Tupana'ga ahe mo'emo ē Cristo'gareheva'ero

¹³ Pe me oreirūa pe ore ei: Nhandepojkaharete'ga pe arō hete. Nane'ymi toro'e tuhē Tupana'ga pe a'ero ndepiry hete nde javo ga pe. A'ereki jypya vehevi ga pe mo'emo'ē pe mongovo Cristo'gareheva'ero tambopyahuuka ti ji ḡandeaporoḡita javo. A'ero gara'uva pendeaporoḡita rerojiji imombyryva. Pe perovia a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. Nahā Tupana'ga pendeaporoḡita mbopyahuukari.

¹⁴ Nanongara Tupana'ga opota hete. Na tuhē. Ga omombe'uuka ore ve pyryva'ea Jesus'ga mombe'ua tipyahu ti Tessalōnicapeve'ḡa ndeaporoḡita javo. “Nahā ti ḡa togwerekō opojkaharete'ga katuhetea Jesus Cristo'ga katuhetea nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁵ A'ero ti pejiko hete Jesus Cristo'ga rehe jipi oreirūramo. Tapepohiri ti oreremimbo'ea hugwi. Oreremimombe'ua ti perovia hete. Orerembikwatijara ti perovia hete no.

¹⁶⁻¹⁷ Nhandervete'ga Tupana'ga nhande arōhetei. Ga onoḡatu nhandepy'a jipi nhande mbohoryva avuirama. Ga nhande mbojiko ojihe jipi. Nurā ore ei: Ga ti nhande

reroho yvagi pe nehẽ. Nahã ga rekoï. A'ereki ga pyry nhande ve. A'ero ore ei: Jesus Cristo'ga tuhẽ ti tonogatu pepy'a pe mbohoryva pe moiruamo Tupana'ga pavẽi. Toapoparavuhuuka ti ģa pe me pyryva'ea jipi. Tomombe'uparavuhuuka ti ģa pe me pyryva'ea jipi no, oro'e ore.

3

Paulova'ea omombe'u penhi'ĩ ti Tupana'ga pe ore repyga javo

¹ Kiro po ti ore imombe'upavi pe me oreirũa pe nehẽ. Oromombe'u pota ore pyryva'ea ojipe'ģa pe tojiko ti ģa Jesus Cristo'ga rehe. Pe'ji ti Tupana'ga pe ore repyga a'ero: “Emoirũ ti Paulo'ģa ģa Jesus Cristo'ga mombe'urame ojipe'ģa pe tomonhimoanhaanha ti ģa orepojkaharete'ga mombe'ua imondovo. Kotihĩ po ti he'yjuhuve'ģa henduvi gamombe'ua a'ero ojikoga ga rehe ga reroviaheteavo ore javijitehe nehẽ,” pe'ji ga pe.

² Ojipea pe'ji ti Tupana'ga pe no: “Ehepy ti Paulo'ģa ite'varuhuve'ģa ti tokote'varuhuyme ģa pe,” pe'ji ti ga pe. “A'ereki ite'varuhuve'ģa nomombe'uukari nenhi'iģa Paulo'ģa pe gweaporoģitate'varuhuavo.” Pe'ji ti a'ea Tupana'ga pe torepoko ti ga. A'ereki he'yive'ģa ndogweroviari Jesus Cristo'ga mombe'ua hendukatue'yma onhimongyavo.

³ Emo nhanembojikoharamo Jesus Cristo'ga oko. A'ero ti ga napembopohirukari ojihu-gwi pe mbopopoaka pe mbojikoheteavo ojihe nehẽ Satanás'ga ti togweroviarukaryme ģa pe onhi'iģa javo. A'ereki Satanás'ga pe mongo te'varuhu pota.

⁴ Pehendu katu pe orenhi'iģa pe me ikwehe'i. Nane'ymi po ti pe ore rendukatui a'ero nehẽ. A'ea ore ei. A'ereki nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga ore mbojiko pe ndehe.

⁵ Kiro ore ei: Tokwahavuka ti nhandepojkaharete'ga pe me Tupana'ga remiarõhetea. Onhimomirana Cristo'ga hahyva'ea pe hako. A'ea ti ga tokwahavuka pe me no. “Ji javijitehe ti ģa nhimomiranami hahyva'ea pe a'ero nehẽ,” ei ga.

Oporavyky po ahe hamo

⁶ Peko pe oreirũa pejikoga ģwaramo Jesus Cristo'ga rehe ore ja. Nurã ore ei pe me peporavyky katu ti pejikokatuavo javo ikwehe'i. Jararamo pe napehendukatupotari orenhi'iģa pevevugwehetero pejikovo ojipe'ģa mbatera rehe. Tapejihe'ari ivevugwehuve'ģa ndehe nhaporemõ. Nahã ore ehetei pe me. A'ereki a'ea rehe nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga pe mbo'euka ore ve.

⁷ Ore javijitehe po pe peko a'ero hamo pejivevugwee'yma. Pe tuhẽ pekwaha a'ea. Ndorevevugwei ore pepyteri pe ikwehe'i. ⁸ Oromondo ore itambere'ia pe me pe imbuhurame mbatera ore ve. Oroporavyky hete ore ypytunimo arimo orojupa ipyhyga mbatera orojive tombuhuteheyme ti ģa ore ve mbatera javo ikwehe'i.

⁹ Oromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iģa pe me ikwehe'i. Nurã po pyry tuhẽ ore ipyhygi mbatera pe hugwi imondoe'yma pe me ikwehe'i novĩa. Emo ore oro'e orojive: Xaporavyky hete ti ipyhyga mbatera nhandejive nhandeporanduve'yma. Nhande repiagame ti Tessalõnicapeve'ģa oporavyky nhande javijitehe ipyhyga mbatera ojive nehẽ no, oro'e ore ikwehe. ¹⁰ Orojuvame pe pyri ore ere'ei pe me ikwehe'i: To'uyme ti ģa – kiroki ģa ndoporavykypotari okovo. Tapemondoi ti mbatera ģa pe a'ero, oro'e hete ore ikwehe'i.

¹¹ A'ea ore ei kiro ikwahavukara'java pe me. A'ereki ojipe'ģa e'i ore ve pepyteripeve'ģa mombe'gwovo: “Tessalõnicapeve'ģa mo nohendukatui ovevugwero,” ei ģa. “Ndoporavykyi'i'i ģa okovo,” ei ģa. “Ģa oko tehe ojivyjivya oporogwyruva tehe okovo ojipe'ģa mombituva,” ei ģa ore ve kiro.

¹² Nanongara'ģa pe ore ehetei – kiroki ģa ndoporavykypotari oporogwyruva okovo – ģa pe ore ere'ei: Pekoate ti pejiporavykyavo ipyhyga mbatera pejive, oro'e ore ģa pe. A'ereki nahã nhandepojkaharete'ga Jesus Cristo'ga ģa mbo'euka ore ve.

¹³ Pe ki a'e te peporavykypotava'ero nane'yimi ti peko katu pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikweraje'yima hehe. ¹⁴ Po ġa mo nohendupotari orerembikwatijara ojive, penhimombaragwaha ti ġa ndehe. A'ero ti ġa ndehe tapejihe'ari tipoyjayjaryme ti ġa. A'ero po ti ġa herojijyi ojeaporoġita nehê. ¹⁵ Tapekote'varuhui ti ġa pe. A'ereki ġa peirûramo. Pe'epe'e hete ti ġa pe ġa mbo'ekatuavo peko katu ti javo ġa pe.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Tessalônicapeva'ea pe

¹⁶ Nhandepojykaharete'ga onoġatu ojiheve'ġa py'a. Nurã ore ei: Ga tuhê ti tonoġatu pepy'a jipi ite'varuhurame pe me. Ite'varuhue'ymame pe me ti ga tonoġatu jitehe pepy'a jipi. Toko ti ga pe pavêi nhaporemo, oro'e ore.

¹⁷ Kiro ji tuhê Pauloramo ji ei ikwatija pe me. Pehepia ti nhirembikwatijara papel rehe. Nahã ji ikwatijari jipoa pyvõ inoġa jirera papel rehe ikwatijaramo ojipe'ġape'ġa pe. Nahã ġa ikwahavi Paulo'ga tuhê ombuhu ġwembi'ea nhande ve javo.

¹⁸ Kiro ore ei: Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me nhaporemo.

PAULOVA'EA OMOMBE'UYPY TIMÓTEOVA'EA PE Primeira Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramo Cristo Jesus'ga moirũharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki nhanembopiro'yharamo Tupana'ga e'i ji ve eko ti Cristo'ga moirũharamo ga mombe'gwovo javo. Cristo Jesus'ga e'i ji ve no ji mongovo omoirũharamo onhimombe'uuka ji ve. Ga rehe tuhẽ nhande xajiko gaha po ti nhande reroho yvagi pe nehẽ javo.

² Timóteo, kiro ji ikwatijari nhinhi'iğa imondouka pevo nde ve. Nde ko jira'yra'java'ea. A'ereki nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombry nde ve Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojkaharete'ga pavẽi. Tandeporogwety ti ға. Tonoğatu ti ға ndepy'a, a'e ji.

Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea ojipeva'ea omombe'u

³ Ymya'ĩ ji hoi cidade de Macedônia pe ikwehe'i. Jihorame ji ei nde ve: Epyta ti cidade de Éfeso pe teremombi ti ға – kiroki ға ombo'e ға Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe.

Kiro ji ea'javi a'ea pe jitehe. Ere ti ға pe: “Tapembo'ea'javi ti Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe Tupana'ga remiarõ'e'ÿva'ea rehe,” ere ti ға pe. ⁴ “Pepohi ti penhimimombe'utehea hugwi. Tapemombe'umbe'utehei penhemboypya aherakykwe-pohara jipi no,” ere ti ға pe. A'ereki imombe'umbe'uteherame ojipe'ğa onhonhi'iğayva hehe. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'ua aheremboypya mombe'ua pavẽi ndokwahavukari Tupana'ga remimbotarimova'ea ға pe. Ojikogame jate Jesus Cristo'ga rehe ға ikwahavi Tupana'ga remimbotarimova'ea.

⁵ A'e ji nde ve a'ero: Emombi ti ғанemimbo'ea. A'ereki ji apota ndepyryve'ğa nhoarõhetea. Imombopavukarame okote'varuhua Tupana'ga pe opohia onhimimombe'utehea hugwi, ға onhoarõ hete tuhẽ. Gweaporoğitapyryvame ға onhoarõ hete tuhẽ. Ojikogame Jesus Cristo'ga rehe ға onhoarõ hete tuhẽ. ⁶ Nanongara rehe jararamo ға ndokoi okote'varuhuavo. A'ero ға imombe'utehei mbatera. ⁷ Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Tupana'ga rembikwatijarukara rehe ға ға mbo'e pota novã. Emo onhi'iğame ға ndokwahavi. Ğwemimombe'uhetea ға ndokwahavi no.

⁸ Xa'e nhande: Moisésva'ea remimbo'ea pyry hete nhande imombe'ukaturame Tupana'ga remimbotarimova'ea okote'varuhuve'ğa momoranduva. ⁹ A'ereki tikwaha nhande. Pyryve'ğa pe rui Tupana'ga ei ikwatijarukarame javo. Momi ko ға – kiroki ға pe Tupana'ga e'i ikwatijarukarame Moisésva'ea pe:

Tupana'ga nhi'ipo'rue'ÿve'ğa

Tupana'ga nhi'iğa rendukatue'ÿve'ğa

Tupana'gareheve'ğarũive'ğa

okote'varuhuve'ğa

kiroki ға ndokoi Tupana'ga rehe ndapyryvive'ğa

kiroki ға Tupana'ga movahĩ tiruahũve'ğa

kiroki ға ojuka uva'ğa

kiroki ға ojuka oy'ğa

iporujukahara'ğa nhaporemo

¹⁰ kiroki ға gweroho ojive ğwembireko'ğarũive'ğa

kiroki akwaimbae'ğa memei ojogwereko ğwembirekoro

kiroki kunhangwera'ğa memei ojogwereko ğwembirekoro

kiroki ға omi ojipe'ğa ğande'yja'ğa hugwi ға mboporavykyavo

i'mbeve'ğa

kiroki ға e'i o'mbero a'iti tuhẽ javo

kiroki ға nohendukatui Tupana'ga nhi'iğa garemimbo'ekatuukara a'itituhẽva'ea.

Ĝa pe nhaporemō Tupana'ga ei ikwatijaruka Moisésva'ea pe pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Ĝa nhaporemō oko te'varuhu hendukatue'yoma a'itituhēva'ea Tupana'ga remimombe'ukatuukara. ¹¹ Tupana'ga remimbo'ekatuukara ko Jesus Cristo'ga mombe'ua – kiroki a'ea ji amombe'u Tupana'ga ero ĝwaramo ji ve. Jesus'ga mombe'ua okwahavuka Tupana'ga popoakahetekatua garoryhetea no.

Tupana'ga pyry hete Paulova'ea pe

¹² Jirory hete ji nhandepojykaharete'ga rehe Cristo Jesus'ga rehe. A'e ji ga pe:

–Ndepyry hete nde. A'ereki nde ji poko ji mbopopoakaruka enhimombe'ukatuuka ji ve. Ndepyry hete nde. A'ereki ji ve nde ere'e: “Nde po ti ji mombe'ukatui nehē. Nurā ji ei nde ve: Ji mombe'u ti a'ero,” ere nde ji ve, a'e ji Jesus'ga pe.

¹³ Jijikoge'yname Cristo Jesus'ga rehe ji ete'varuhui ga mombe'gwovo ojipe'ĝa pe kako. Gaha ranuhū! Tupana'ga ra'yra'ga rūi po ga, a'e ji. Jirekote'varuhuavo ga rehe ji jigwarai gareheve'ĝa ndehe. Nahanahā ji ga mbotegweteuhui. Emo Cristo Jesus'ga ji porogwety. A'ereki ga rehe jijikoge'yoma ĝwaramo ji ndakwahavihu jirekote'varuhuavo ga rehe ĝa ndehe no. ¹⁴ Pyry hete Cristo Jesus'ga ji ve nhandepojykaharete'ga. Ga ji arō hete ji mbojikoguka ojihe ojipe'ĝa arōheteuka ji ve.

¹⁵ A'itituhēva'ea nhande ei. Togwerovia hete ti ĝa a'ero nhande pavēi. Ymya Cristo Jesus'ga uhu yvya koty tamombo ti ji vyvakotyve'ĝa ndekote'varuhua ĝa hugwi javo, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo. Ĝa hohe pa reki ji ako te'varuhu kako.

¹⁶ Emo Tupana'ga ji porogwety. A'ereki ga e'i ojivyteri pe: “Tomombo ti Jesus Cristo'ga Paulo'ga rekote'varuhua ga hugwi nehē. A'ero po ti Paulo'ga rekoiki kwahavukahavamo ĝa pe – kiroki ĝa ndojikogi ve ji rehe. Okwaha po ti ĝa Paulo'ga rekote'varuhua mombora a'ero nehē. A'ero po ti ĝa ei nehē: ‘Pyry Jesus Cristo'ga! Nonhimonha'ngai ga onhimomiranaheteavo Paulo'ga rekote'varuhua pe aerē po ti ga imomborukari ji ve javo,’ e po ti ĝa nehē. ‘Ndoporogwety pigi ga Paulo'ga. A'ereki ga omombo Paulo'ga hugwi garekote'varuhuhetea,’ e po ti ĝa nehē,” ei Tupana'ga. “‘A'ero nhanderekote'varuhua po ti ga imombori nehē no nhande mongovo ojipyri avuirama nehē.’ A'ea po ti ĝa ei gworygworyvamo ojikoga Jesus Cristo'ga rehe nehē,” ei Tupana'ga ovyteri pe.

¹⁷ Nurā ji ei Tupana'ga mombe'gwovo: Tupana'ga huvihavuhetero omongomongo pa ĝwemimbotarimova'ea rupi ymyypyagwera jate. Aerē po ti na jitehe nehē no. Gaha ko avuiramave'ga omanoe'yoma. Nhande ndihepiagi ga novīa. A'ereki ga ndaha'oi. Gaha jate ko Tupanamo oko. Timboukwaha ti ga avuirama a'ero nehē. Timbohete hete ti ga avuirama nehē. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea ombo'e Timóteova'ea aheporavykya rehe

¹⁸ Timóteo, nde ereko jira'yra'java'ea. Kiro ji ei nde ve: Ere hete ti ojipe'ĝa pe ĝa mongovo nhiremimbo'ea rehe topohi ti ĝa ĝwemimombe'utehea hugwi Tupana'ga nhi'iĝaatyviva'ea hugwi. Nhirembi'ea nde ve ko Tupana'ga nhi'iĝa ja – kiroki a'ea Tupana'ga nhi'iĝa mombe'uhara'ĝa omombe'u nde ve nahā Tupana'ga ei nde ve javo. Hendukaturame ĝanhi'iĝa po ti nde poravykykatui ojipe'ĝa mbo'eharamo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe ĝa mbo'epava nehē. Soldados'ĝa oporavyky katu gwuvihava'ga pe. Na jitehe eporavyky katu Tupana'ga pe a'ero. ¹⁹ Terepohiri ti Tupana'ga hugwi ejikoga Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti jipi. A'ero po ti ndereaporoĝita pyryvamo nehē.

Jararamo ĝa ndokoa'javi ojeaporoĝitapyryva rupi. A'ero ĝa heroviari Tupana'ga nhi'iĝaatyviva'ea opohia Tupana'ga nhi'iĝa hugwi. ²⁰ Nanongara'ĝa ko Himeneu'ga Alexandre'ga pavēi. A'e ji: Satanás'ga ti tombolahy ĝa pe. A'ero po ti ĝa nde'iuhua'javi Tupana'ga pe okote'varuhua'jave'yoma nehē.

¹ Kiro ji ena'ei nde ve: Jesus'gareheve'ğa ti tonhi'i Tupana'ga pe vvyakotyve'ğa mombe'gwovo ğa nhaporemō ğa ndepyyga. Te'i ti ğa ga pe: “Epoko ti ğa imombyryva ğa pe. Ndepyry hete nde ğa nderekokatuavo jipi.” A'ea ti ğa te'i Tupana'ga pe.

² Na jitehe ti ğa te'i Tupana'ga pe nhanderuvihavuhu'ğa mombe'gwovo huvihava'ğa mombe'upava no Tupana'ga ti tomombyry ğa pe javo. A'ero po ti ğa pyryvamo nhande pokokatuavo nehē. A'ero po ti nianemongyhyjihavi niandeavykyhavi nehē no. A'ero po ti nhande rekokatui imondoheteavo nhandereaporoğita Tupana'ga rehe imohina nehē ojipe'ğa ndehe nehē no.

³ Pyry Tupana'ga pe nhanembopiro'yhara'ga pe nhande nhi'iğame ga pe emombyry ti ğa pe javo. ⁴ Ga opota hete vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua mombora ğa nhaporemō ti tomomboruka ji ve javo. Ğanembikwahava ga opota no ğa nhaporemō ti tokwaha Jesus Cristo'ga mombe'ua a'itituhēva'ea javo.

⁵ A'ereki Tupana'ga tehe ko Tupanamo.

Gaha vvyakotyve'ğa tombohete

gaha jate ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

Yvyakotyva'ero Cristo Jesus'ga jate ombojikoty'aruka vvyakotyve'ğa.

Nurã vvyakotyve'ğa jikoty'ari Tupana'ga pavēi.

⁶ Ojjjukaukarame ğa ndepypava ga ğa mbopiro'yukari ğandekote'varuhua hugwi.

Nurã ğa jikoty'ari Tupana'ga pavēi a'ero.

Gamanoa okwahavuka Tupana'ga remimbotarimova'ea.

A'ea kiro vvyakotyve'ğa piro'yağwama ğandekote'varuhua hugwi.

⁷ Nurã Tupana'ga ei ji ve a'ea pa emombe'u javo. “Eko ti Jesus Cristo'ga moirũharamo egwovo judeus'ğarũive'ğa pyri gentios'ğa pyri,” ei ga ji ve. “Emombe'ua pa ti Jesus'ga ğa pe tojiko ti ğa ga rehe. A'ero po ti ğa imomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehē. Embo'embo'e ti ğa Jesus'ga mombe'ua nhaporemō rehe a'itituhēva'ea rehe.” A'ea Tupana'ga ei ji ve. Amombe'u katu ji nde ve. Nanhi'mbei ji.

⁸ Onhimono'oğame Tupana'ga nhi'iğa renduva ogwyri pe nhaporemō marã po ti akwaimbae'ğa ndekoi a'ero nehē Jesus'gareheve'ğa? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoğita. Onhimono'oğa ti akwaimbae'ğa tonhi'i Tupana'ga pe gweaporoğitapyryvamo onhimonha'ngae'yma ğa ndayvapotare'yma.

Paulova'ea e'i nahã ti kunhangwera'ğa toko javo

⁹ Marã po ti kunhangwera'ğa ndekoi nehē Jesus'gareheve'ğa? Kiro ji imombe'ui nde ve jireaporoğita. Tonhimbovyvy ti kunhangwera'ğa okopyryheteavo imongirame opira. Taheaporoğitaranuhũyme ti ğa o'ava mbojigwajigwaga rehe. Taheaporoğitaranuhũyme ti ğa mbo'yra noğa rehe ouro apopyra noğa rehe no pérolas noğa rehe no. Taheaporoğitaranuhũyme ti ğa opikatua mongia rehe no – kiroki a'ea gwerohoahivuhu itambere'ia.

¹⁰ Ğa e'i ore Jesus Cristo'gareheva'ea javo. Toko katu ti ğa a'ero ojipe'ğa pe. Nahã ti Jesus Cristo'gareheve'ğa toko a'ero.

¹¹ Jesus Cristo'gareheve'ğa nhimono'oğame tihendu ti Tupana'ga nhi'iğa javo, kunhangwera'ğa ti tojapyaka tuhē ganhi'iğa rehe. Onhi'iğe'yma ti ğa tohendu pota okokatuavo.

¹² A'e hete ji nde ve: Kunhangwera'ğa ti toko Tupana'ga nhi'iğa rehe jate. Tombo'eyme ti ğa Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe. Te'iyme tuhē ti ğa: “Kunhangwerava'ea oapo akwaimba'eva'ea.” Tombo'eyme ti ğa a'ea rehe Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe.

¹³ A'ereki akwaimba'eva'ea Tupana'ga oapo ypy Adãova'ea. Kirē kunhangwerava'ea ga oapo Evava'ea hako. ¹⁴ Adãova'ea rui reki Satanás'ga omoandyi hako. Kunhangwerava'ea ga omoandyi. A'ero kunhangwerava'ea nonhi'ipo'rui Tupana'ga okote'varuhua.

¹⁵ Emo kunhangwera'ğa jikogame Jesus Cristo'ga rehe jipi Tupana'ga omombo ğandekote'varuhua ğa hugwi. Ojikogame ga rehe ğa ojipe'ğa arõhetei okopyryvamo onhimbovyvy. Nahã ğandeaporoğita pyahuro. Igwete pyryvamo ğa nda'yramo ğwembireko'ğa pe.

3

Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ga

¹ A'itituhēva'ea nhande ei: Kiroki ga e'i taporavyky ti ji Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuavo javo – ga opota pyryva'ea. A'ereki nanongara aheporavykya ko pyry, xa'e nhande a'itituhēva'ea mombe'gwovo.

² Toko katu ti Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ga ojikheteavo Jesus'ga rehe. A'ero tegwete ojipe'ġa ehava ga pe. Ojipeji tehe ti ga togwereco ġwembirekohēa. Taheaporoġita pyry ti ga. Tonhimbovyvy ti ga okokatuavo. Po ojipe'ġa nduri ga repiaga oropyta pota ore nde pyri javo, a'ero ti ga tohoryory ġa ndehe ġa mbuhuruka ġwonga pe ġa pokoga. Tombo'e kwaha hete ti ga Tupana'ga nhi'iġa rehe. ³ Heagwryve'ġa ja rūi ti ga toko jugwejuhue'yma ahemboheagwryva'ea vinho. Tonhimboahivyme ti ga ojipe'ġa pe. Toko katu ti ga ojipe'ġa pe ġa ndayvare'yma onhyromo. Tokoyme ti ga ojipe'ġa ja – kiroki ġa itambere'ia pyhyga rehe jate gweaporoġita jipi.

⁴ Tohepia katu kwaha ti ga ġwongapypeve'ġa mondomondokatuavo. Tomondo ti ga gwa'yra'ġa onhi'iġa rupi. Ojihe ti ga tomondouka gwa'yra'ġa ndeaporoġita imohinuka. ⁵ Po ga ndohepiakatukwahavi ġwongapypeve'ġa gwa'yra'ġa no ġa mongoe'yma onhi'iġa rupi, a'ero po ti ga ndohepiakatukwahavi Jesus'gareheve'ġa ġa nhimono'oġame tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. Nanongara'ga ti tokoyme ġandepiakatuharamo a'ero.

⁶ Tokoyme ti ga ġandepiakatuharamo – kiroki ga korogwe ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ga ndokwahahetei ve nahā ahe toko Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi jave'yma. Mara'ngu po ti nanongara'ga okote'varuhuavo onhimboheteavo nehē? “Ako pyry ji ġa hohe pa jitekovo ġandepiakatuharamo,” e po ti ga nehē. Po ti ga ei a'ea nehē, a'ero po ti Tupana'ga ei ga pe nehē ereko te'varuhu nde enhimboheterame javo. A'ea jitehe Tupana'ga ei Diabo'ga pe ga mondovo ojihugwi hako. A'ereki Diabo'ga onhimbohete.

⁷ Toko katu ti Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ga. A'ero po ti Jesus'gareheve'ġarūive'ġa ekatui ga mombe'gwovo pyry hete ga okokatuavo javo. Ga rekokatue'yname po ti ġa ga rerekomemui nehē ite'varuhu reki ga javo. Nahā po ti Diabo'ga ga mondoi ġwemimbotarimova'ea rupi nehē.

Jesus'gareheve'ġa pokohara'ġa

⁸ Kiro ti ji imombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pokohara'ġa. Ġandepiakatuhara'ġa javijitehe ti ġa tonhimbovyvy ojikheteavo Jesus'ga rehe. Ti'mbeyme ti ġa. Tougwejuhuyime ti ġa ahemboheagwryva'ea vinho okovo. Tokoyme ti ġa ojipe'ġa ja – kiroki ġa itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoġita jipi. ⁹ Nane'yimi gweaporoġitapyryvamo ti ġa togwerovia hete aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka kiro Jesus Cristo'ga mombe'ua. Tojiko hete ti ġa Jesus Cristo'ga rehe omano ga nhande repyga javo.

¹⁰ Jara'ġa Jesus'gareheve'ġa ti te'i ġa pe: “Tihepia na'ē ti pendekokatua pe ġa pokogame.” A'ea ti ġa te'i ġa ndepiaga. Po ġa ndekopyryvamo ġa pokokatuavo, a'ero po ti ġa toko ġapokoharamo.

¹¹ Ġa javijitehe ti kunhangwera'ġa tonhimbovyvy. Te'ite'iuhuyme ti ġa ojipe'ġa pe. Taheaporoġita pyry ti ġa. Tombojiko pa ti ġa ojipe'ġa ojihe jipi. Nahā ti kunhangwera'ġa toko.

¹² Akwaimbae'ġa Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pokohara'ġa ti togwereco ojipeji tehe ġwembireko'ġa. Tomondo ti ġa gwa'yra'ġa onhi'iġa rupi ġa ndepiakatukwahava. Tohepia katu kwaha ti ġa ġwongapypeve'ġa no ġa mondomondokatuavo.

¹³ Aerē, Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa pokoharamo, ġa jara'ġa pokokaturame po ti koji'i ġambohetea nehē. Koji'i po ti ġa Tupana'ga kwahavi nehē ġa ġa pokoga ġwaramo. Ndopojihuvi hete ti ġa imombe'uheteavo ġwembiroviara Cristo Jesus'ga mombe'ua a'ero nehē.

Paulova'ea omombe'u a'itituhēva'ea rerekokatua

¹⁴ Aho pota tuhē ji nde pyri nambegwei jioha javo. Emo ji akwatija nde ve kiro. ¹⁵ A'ereki ji a'e: Mara'ngu po ti nhimbegweramo jigwovo nehē? Nurā ji herohoukari nhirembikwatijarukara kiro. Imonhi'iḡame po ti nde ikwahavi javo nehē. “ ‘Nahanahā ti Jesus'gareheve'ḡa toko katu ojohupe Tupana'ga ra'yramo,' ei Paulo'ga,” ere po ti nde nehē. Jesus'gareheve'ḡa ko avuiramave'gareheve'ḡa. Ğa okwahavuka Jesus Cristo'ga mombe'ua ojipe'ḡa pe a'ea ko a'itituhēva'ea javo herekokatuavo.

¹⁶ Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea ko huvihavuhu tuhē ahe monhi-momby'aheteavo. A'ea jukwaha nhande ve nhaporemō. A'itituhēva'ea ko aherembikwahavipyre'yma – kiroki a'ea Tupana'ga okwahavuka nhande ve kiro Cristo Jesus'ga mombe'ua nhanerembiroviara. Momi ko Cristo Jesus'ga mombe'ua a'itituhēva'ea:

Ga ko ojipiuka onhimongovo vvyakotyva'ero.

“Gareaporoḡita ko pyry hete,” e'i Tupana'ga ra'uva ga kwahaheteavo.

Gaha Tupana'gapyrive'ḡa ga repia.

Gaha gareheve'ḡa ga mombe'u judeus'ḡarūive'ḡa pe gentios'ḡa pe.

Ga rehe vvyakotyve'ḡa pyteripeve'ḡa ojiko.

Gaha Tupana'ga ga reroho yvagi pe ga mboheteavo pevo.

A'ea ko Cristo Jesus'ga mombe'ua.

4

Tupana'ga ra'uva omombe'u aerēve'ḡa i'mbeve'ḡa

¹ Tupana'ga ra'uva e'i hete aerēva'ea mombe'ukatuavo. Nurā i'ei: “Mbapava koty po ti jara'ḡa ndogweroviara'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua nehē. Ğa po ti ombo-pogwe Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea mombe'uhara'ḡa nehē okoheteavo ḡa'mbea rehe ḡanemimbo'ete'varuhua rehe nehē no – kiroki a'ea rehe anhaḡa Diabo'gapyriva'ea ḡa mbo'e. ² A'ea po ti Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea mombe'uhara'ḡa imombe'ui ḡa pe ḡa moandyandyita o'mbero ḡa pe nehē. Ojipokwahava o'mbea rehe po ti ḡa nonhimombaragwahavi a'itituhēva'ea rehe gweaporoḡitakatuaḡwame'yma nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva.

³ “O'mbero po ti ḡa ei nehē: ‘Tahembirekoyme ti ahe. To'uyme ti ahe ḡwiḡwia mbatera ojikwakuva,' e po ti ḡa nehē,” e'i Tupana'ga ra'uva imombe'gwovo.

Emo Tupana'ga nde'iangavi nanongara! Oapo pa ga. Nurā ti ahe tokwakuvyme. To'u pa ti ahe garembiapoa i'gwovo gworygworyvamo ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo Tupana'ga pe.

A'ea Tupana'ga ei ḡa pe – kiroki ḡa ojiko ga rehe a'itituhēva'ea kwahava. ⁴ A'ereki pyry pa Tupana'ga rembiapoa. Nurā ti tikwakuvyme garembiapoa ti'uyme ti jave'yma. Ti'u ti a'ero nhande'erame ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. ⁵ A'ereki mbatera pyry pa Tupana'ga ero ḡwaramo. Pyry pa mbatera nhande ero ḡwaramo ga pe no ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo ga pe.

Nahā ti eporavyky katu Jesus'ga pe

⁶ Po nde imombe'upavi Tupana'ga rembi'ea pevo nhaneirū'ḡa pe Jesus Cristo'gareheve'ḡa pe, a'ero po ti nde poravykykatui Jesus Cristo'ga pe nehē. Eporavykykatuavo ga pe ti enhimbo'e katu Jesus'ga mombe'ua rehe a'itituhēva'ea rehe no – kiroki Jesus'gareheve'ḡa nemimbo'ekatua rupi nde ereko jipi.

⁷ Terembopogwei ti Tupana'ga remiarōe'ḡva'ea imombe'uteheva'ea – kiroki a'ea iḡwaivive'ḡa omombe'u pota. A'ereki a'ea nahemombyryvukari. Ejirokwa ti ekokatua rehe ekovo Tupana'ga reaporoḡita rupi jipi. ⁸ Pyry ahe jirokwari tipopoaka jira'oa javo. Koji'i pyry hete ahe jirokwari tapyry jireaporoḡita javo. A'ereki naname Tupana'ga omombyry ahe ve ahe manoe'ymame a'ero. Ahe manorē po ti ga imombyryvi jitehe ahe ve yvagi pe nehē no.

⁹⁻¹⁰ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nhande xajiko hete Tupana'ga rehe omanoe'ḡve'ga rehe aerē po ti ga nhande rerohei yvagi pe nehē javo. Ga ko vvyakotyve'ḡa

mbopiro'yharamo oko. “Ambopiro'y pota ji ġa imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga. Kiroki ġa ojiko ga rehe imomboruka ga pe – ġa hugwi tuhē ga imombori a'ero. Pyry ahe a'ea reroviahetei. A'ereki a'ea ko a'itituhēva'ea. Heroviaro ġwaramo nhande poravykyhetei nhandejirokwa Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

¹¹ A'ea ti emombe'u pa nhirembikwatijarukara tohendu katu ti Jesus'gareheve'ġa.

¹² Mara'ngu po jara'ġa javo nde ve? “Nerenhimoymyani ve nde, Timóteo. A'ero nde nderekwahavi ve,” e po ġa nde ve. Ehepiuka ekokatua ġa pe te'iyme ti ġa a'ea a'ero. Enhi'iġatu ti ġa pe nahā ġa monhi'iġatuavo. Eko katu ti toko ti ġa ji ja javo. Earō hete pa ti ojipe'ġa. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Eko pyry ti. Nahā ti eko. A'ero po ti ġa ndekopotari nde ja nehē.

¹³ Jirakykweri ti emonhi'ī Tupana'ga rembikwatijarukara ġandovaki jipi tohendu ti Jesus'gareheve'ġa javo. Emombe'u katu ti ġa pe nahanahā e'i Tupana'ga nhi'iġa javo. Embo'e katu ti ġa hehe.

¹⁴ Ymya Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa ei nde ve kako: “Tupana'ga ra'uva ombo'ekwahavuka nde ve. Embo'embo'e ti Jesus'gareheve'ġa Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe a'ero imombe'ukatuavo ġa pe,” ei ġa nde ve kako. Kirē opokogame neakaġa rehe Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa ei a'iti tuhē javo kako. Enhi'īpo'ru ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa a'ero ekovo ejiporavykya rehe. ¹⁵ Ejirokwa ti eporavykya rehe jipi ġa mbo'embo'ekatuavo ekoheteavo hehe. A'ero po ti nde igwaigwavete ġa mbo'ekwahavuka Tupana'ga nhi'iġa rehe nehē. A'ea po ti jukwaha hete ġa pe nhaporemo nehē.

¹⁶ Terekoi ite'varuhua rehe tako katu ti ji javo. Terejapyakai ti Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea rehe tambo'e ti ji Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe jate javo. Nane'yimi ti ejirokwa ekokatuavo ġa mbo'ekatuavo a'itituhēva'ea rehe jate. A'ero po ti nde nhibopiro'yi ejikote'varuhua hugwi egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē. Kiroki ġa neremimbo'ekatua rendu katu – ġahā po ti nde ġa mbopiro'yi ġandekote'varuhua hugwi ġa mondouka Tupana'ga pyri nehē no.

5

Eko katu Jesus'gareheve'ġa pe

¹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Eko katu ti Jesus Cristo'gareheve'ġa pe ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe ġa ndekote'varuhurame toko katu kwaha ti ġa javo. Ixava'eve'ġa pe ti terenhi'iġahyi ġa ndekote'varuhurame. A'ereki ġa oko nderuva'java'ero. Enhi'iġatu ti ġa pe nde erame ġandekote'varuhua pe na rūi ti peko javo ġa pe. Na jitehe ti enhi'iġatu ipyahuve'ġa pe akwaimbae'ġa pe ġa ndekote'varuhurame. A'ereki ġa oko neirū'java'ero.

² Na jitehe ti enhi'iġatu iġwaivīve'ġa pe ġa ndekote'varuhurame. A'ereki ġa oko ndehya'java'ero. Na jitehe ti enhi'iġatu ipyahuve'ġa pe kunhangwera'ġa pe ġa ndekote'varuhurame. A'ereki ġa oko nerendyra'java'ero. Ġa ko ambotehea rūi nde hugwi a'ero. Eko katu ti ġa pe a'ero.

Jesus'gareheva'ero pereko katu aherembirekokwera'ġa

³ Jesus'gareheve'ġa ti tomondo ojeaporoġita aherembirekokwera'ġa ndehe – kiroki kunhangwera'ġa pe ndiporakahavi. ⁴ Po aherembirekokwera'hēa gwereko gwa'yra'ġa ġwymymino'ġa no, a'ero po ti ġa topoko katu hēa hēa rembirekoa'jave'ymame. Ymya po hēa ġa nderekokatuyppi ġa monhimomboaka. Kiro po ti ġa toko katu kwaha ikwepyga hēa pe a'ero okovo hēaporakahavamo hēa ko jire'yjahēa tuhē javo. Nanongara ko pyry Tupana'ga pe.

⁵ Kiroki hēa tehe oko herekoe'yma oporakahava – po hēa jikohetei Tupana'ga rehe hamo ji poko ti javo ga pe jipi. Ypytunimo arimo po hēa nhi'iġi ga pe ojilhe ojipe'ġa ndehe no ore poko javo hamo. Nanongarahēa ti Jesus'gareheve'ġa topoko jipi.

⁶ Kiroki aherembirekokwera'hēa oko onhimbohoryva'ea rehe jate ojapyakae'yma Tupana'ga rehe – hēa nomanoi novīa. Emo hēa oko omanove'ġa ja Tupana'ga pe.

A'ereki hēa nombopyahuukari ga pe ojeaporoḡita okokatue'yma ojikoge'yma ga rehe. Nanongarahēa rūi Jesus'gareheve'ḡa topoko jipi.

⁷ Embo'e pa ti Jesus'gareheve'ḡa nhiremimombe'ua rehe – kiroki a'ea ji akwatija nde ve aherembirekokwera'ḡa ndehe nahanahā ti pepoko ḡa javo. A'ero po ti tegwete ojipe'ḡa ehava ḡa pe nehē.

⁸ Kiroki ga ndoporakari gwe'yja'ḡa ḡwongapypeve'ḡa kaitu ḡa mbatere'ymame – gaha ndokoa'javi Jesus'ga mombe'ua rupi. Koji'i ga oko te'varuhu Jesus'gareheve'ḡarūive'ḡa hohe. A'ereki Jesus'gareheve'ḡarūive'ḡa vehevi oporaka gwe'yja'ḡa ḡwongapypeve'ḡa no.

⁹ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Jesus'gareheva'ero ti ḡa toporaka opyteripeve'ḡa – kiroki kunhangwera'ḡa pe ndiporakahavi. Tokwatija ti ḡa nanongara'ḡa ndera a'ero aherembirekokwera'ḡa ndera ndiporakahavi ḡa pe javo. Nanongara'ḡa pe ji ei:

Ḥa ti toko iḡwaivive'ḡa. He'yjuhu kwara ḡa ndehe sessenta kwara koji'i no.

Ojipeji ḡanembirekova'ea.

¹⁰ Ojipe'ḡa omombe'u katu aherembirekokwera'ḡa nahā ḡa ojipe'ḡa poko katu gweaporoḡitakaturu jipi javo. Momi ko aherembirekokwera'ḡa mombe'ua:

Ḥa gwa'yra'ḡa ndereko katu ḡa monhimomboakakatuavo.

Ymyagwera jate ḡa horyory hajiheve'ḡa ndehe ḡa mboapyga ḡa mbuhuruka ḡwonga pe ḡa ndurame.

Na jitehe ḡa Tupana'ga remimo'ēhara'ḡa poko ḡa ndurame onga pe.

Ḥa ḡa poko ḡa nderekokatuavo – kiroki ḡa pe ite'varuhu.

Ḥa ojirokwa opyryvamo ojipe'ḡape'ḡa pe jipi oporavykyparavuhuavo nahā ḡa pokopava jipi.

Po nahā aherembirekokwera'ḡa ndekokatui – kiroki ḡa pe ndiporakahavi, a'ero pyry Jesus'gareheve'ḡa ikwatijari ḡandera ḡahā nhande tipoko javo.

¹¹ Kiroki aherembirekokwera'ḡa nomondo ve sessenta kwara iḡwaivie'yve'ḡa – ḡandera ti terekwatijarukari. Mara'ngu po ti ḡa oporavykypotara'jave'yma Cristo'ga pe nehē? Po ti ḡa ei nehē: “Koji'i pyry ji ve ji rembirekoa'javamo.” ¹² Po ti ḡa ei nahā nehē, a'ero po ti ijari ḡa ndehe ḡa ipiriano ḡwaramo onhimbi'eagwera Cristo'ga pe nehē.

¹³ Terekwatijari iḡwaivie'yve'ḡa ndera, a'e ji. Mara'ngu po ti iḡwaigwavete ḡa ovevugwero nehē ohoochorame ojipe'ḡa nonga pe jipi nehē? Koji'i po ti ḡa te'varuhuro a'ero onhi'inhi'iteheavo ikwahapapota imombe'umoanhana nehē – kiroki a'ea po ḡa nomombe'ui hamo.

¹⁴ Nurā koji'i pyry ji ve iḡwaivie'yve'ḡa nembirekoa'javamo gwa'ygwa'yramo. Togwerekoko katu ti ḡa gwa'yra'ḡa ḡwongapypeve'ḡa nderuva. Po ti nahā iḡwaivie'yve'ḡa ndekokatui nehē, a'ero po ti a'ea rehe ḡa'arōe'yve'ḡa nde'ite'varuhui ḡa pe nehē. Nahā ji amoḡita ḡa. ¹⁵ A'ereki jararamo iḡwaivie'yve'ḡa oko jipe Satanás'ga nhi'iḡa rehe okoa'jave'yma Cristo'ga nhi'iḡa rehe.

¹⁶ Kiro ti ji imombe'ua'javi nde ve. Aherembirekokwera'hēa re'yjahēa ti toporaka hēa pokokatuavo Jesus'gareheva'ero. Toporakarukaryme ti ḡa hēa jara'ḡa pe Jesus'gareheve'ḡa pe. A'ero hēa porakare'ymame hēare'yja'ḡarūive'ḡa oporaka ojipe'ḡa – kiroki ḡa pe ndiporakahavi tuhē.

eko katu ti ḡandepiakatuhara'ḡa pe

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Nahā po ti Jesus'gareheve'ḡa ndekoi hamo: Ḥa ti tombohete gwepiakatuhara'ḡa. Ḥa ti tomndokatua'ja ḡa pe ikwepykava ḡa poravykypaturame. Ḥa pe kaitu – kiroki ḡandepiakatuhara'ḡa omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iḡa ḡa mbo'ekatuavo hehe. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rebikwatijarukara e'i:

“Yuranuhūa oporavyky ahe ve hay'nhoynhoḡa japea hugwi jape'oga

ipyrypyruḡame trigo ra'yinha rehe.

Nurā ti ahe tojurutyvyme yuranuhūa

to'u ti trigo ikwepykavamo javo,” e'i ikwatijari pyra.

Ojo'java'ea e'i:

“Tokwepy ti ahe ġwemimboporavykyhara'ġa pe. A'ereki ġa ahe poko,” e'i.

¹⁹ Po ojipejive'ga ei nde ve: “Okó te'varuhu nhanderepiakatuhara'ga.” Po ga tehe e'i a'ea, tereroviari ti ganhi'iġa. Po a'ea jitehe ojipe'ga ei nhanderepiakatuhara'ga oko te'varuhu jawo, a'ero ti ehendu ġanhi'iġa ikwahava. ²⁰ Po a'iti hete tuhē ġandepiakatuhara'ga ite'varuhu, a'ero ti emoġita ga Jesus'gareheve'ġa ndovaki nhaporemo. Ere ti ga pe: “Nahā nde ereko te'varuhu. Epohi ti jugwi,” ere ti ga pe. A'ero po ti jara'ġa kyhyjipavi xakote'varuhuyme ti jawo nehē.

²¹ Ehendu tuhē nhinhi'iġa ġa moġitakatupava. Terei ti: “Nda'ei po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ako hete ga rehe.” A'ea terei. Ojipe'ga pe terei no: “Anhi'iġahy hete po ti ji ga pe garekote'varuhua rehe. A'ereki ji ndakoi ga rehe.” A'ea terei no, a'e ji nde ve Tupana'ga ji renduvame. Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ji rendu no. Yvagipeve'ġa ji rendu no Tupana'gapyrive'ġa garemimo'ēharamo.

²² Terena'ēi ti ojipe'ġa pe peporavyky ti Tupana'ga pe kiro jawo. Ekwaha katu na'ē ti ġandeaporoġita. Ġa pyryvame ti epoko ġa'akaġa rehe peporavyky ti kiro Tupana'ga pe jawo. Terejihe'ari ti ite'varuhuve'ġa ndehe ġandekote'varuhua mbopogwee'yma. Ejirokwa ti ekokatua rehe, a'e ji nde ve.

²³ Yhya jate rūi ti e'u, Timóteo. Pyry xunhiva'ea nde i'ui vinho no tomombi hahyva'ea nderevegi pe. A'ereki nane'yimi nde netetirūa.

²⁴ Kotihī jara'ġa ndekote'varuhua jukwaha hete. A'ero nhande ejipei ġa pe oja ġa ndehe jawo. Jara'ġa ndekote'varuhua ndiukwahavi ve. Aerē gwe nhande ikwahavi ġandeaporoġitate'varuhua. ²⁵ Na jitehe jukwaha hete ojipe'ġa ndekokatua. Jara'ġa ndekokatua ndiukwahavi ve. Aerē gwe nhande ikwahavi a'ea.

6

Paulova'ea e'i nahā ti ipiro'ye'ŷve'ġa toko jawo

¹ Kiro ti ji ġa mombe'ui nde ve Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa ndipiro'yi opojykahara'ġa hugwi. Ġa ti tomondo gweaporoġita opojykahara'ġa ndehe oporavykykatuavo ġa pe. Po ġa ndoporavykykatui Tupana'gareheva'ero, a'ero po ti ojipe'ġa Tupana'ga mbotegwetei ite'varuhu Tupana'ga jawo. Jesus'ga mombe'ua po ti ġa imbotegwetei nehē no ite'varuhua rehe ga ġa mbo'ei jawo.

² Po ġa opojykahara'ġa pavēi ojiko Jesus'ga rehe, a'ero ġa ndekoi onhoirūramo. A'ero ti ġa te'iyme opojykahara'ġa pe: “Ġa nhaneirūramo ġwaramo ti timondoyme nhandereaporoġita ġa ndehe.” A'ea rūi ti ġa te'i. Koji'i vehevi ti ġa tomondo ojeaporoġita opojykahara'ġa ndehe oporavykykatuavo ġa pe ġa pokoga. A'ereki ġa – kiroki opojykahara'ġa pe ġa oporavyky ġa pokoga – ġa ko ġairūa tuhē ġanemiarōa ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe. A'ea ti emombe'u pa ġa pe ġa mbo'ekatuavo hehe.

A'itituhēva'eaatyviva'ea rehe okote'varuhuve'ġa ombo'e

³ Po ojipe'ga ombo'e nhiremimbo'eaatyviva'ea rehe ndokoi po ga a'itituhēva'ea rehe nhandepojykaharete'ga remimbo'ea rehe Jesus Cristo'ga remimbo'ea rehe. Aherekokatua mombe'ua rehe po ga ndokoi no. ⁴ Okoe'ymame hehe po ga nhimbohetetehei tuhē akwaha hete ji jawo novīa. Emo ga ndokwahavihu okovo. Onhi'iġayva pota ranuhū ga ojipe'ġa. “Garagara pe ġa ei?” e'i tehe ga. A'ero ga renduvame ġa nhimyrōi ojogwehe ja'javo ojohupe onhombotegweteavo ojogweroviare'yma.

⁵ Nane'yimi ġa jogwayvahetei. Itē'vate'va ġa'akaġa. A'ero ġa ndokwahava'javi a'itituhēva'ea ojipe'ġa mbo'eavo a'eaatyviva'ea rehe. A'ereki ġa e'i tehe oyvyteri pe: “A'e po ti ji ġa pe nehē: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea’. A'ero po ti ġa imbuhuri itambere'ia ji ve ji mombateheteavo ji ombo'erame nehē,” e'i tehe ġa oyvyteri pe.

⁶ Pyry hete tuhē okokatuve'ga pe reki – kiroki ga ojiko tuhē Tupana'ga rehe ikwahava opy'a rukatua gworygworyvamo jipi. Ndokoi ga ojipe'ġa mbatera rehe a'ero. ⁷ Ma gara nhande tiru reki nhande'arame? Ndiheruri nhande. Ma gara po ti nhande

tiroho nhanemanorame nehē? Ndirohoi tuhē po ti nhande nehē. ⁸ Herekorame nhanderembi'ua nhandepira reheve xajory ti hehe pyry ji ve javo.

⁹ Jara'ğa e'i tako ji imbateheteve'ero javo. A'ea rehe jate ğa japyakai reki. A'ero ğa ite'varuhua mbopogwehetei okote'varuhuavo nahã po ti ji ipyhyguhui mbatera javo. A'ereki hepia'ngi tehe he'yiva'ea ğa pe ğamongote'vava'ea. Tegwete ğapohira okote'varuhua hugwi a'ero. A'ea ğa mbotegwetepavi ğa mondouka hahyva'ea ruvihava pype. ¹⁰ A'ereki itambere'ia potarapora ko aherekote'varuhuparava. Itambere'ia rehe jate okovo ğwaramo jara'ğa pohiri Jesus Cristo'ga mombe'ua hugwi. Nurãro ğwaramo ğa imbuhumbuhurukari ite'varuhuva'ea hahyheteva'ea ojihe onhimbovy'are'yima ranuhũ ja'javo ovyvteri pe: “Maranameuhũ ji rekoi na?”

Paulova'ea omoğita Timóteova'ea

¹¹ Timóteo, ndehe ereko Tupana'gareheve'ero. Terembopogwei ti nanongara nhaporemote'varuhuva'ea nhaporemote a'ero. Ejirokwa ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Ejirokwa ti ekokatua rehe imondovo ejeaporoğita Tupana'ga rehe jipi. Ejiko hete ti Jesus Cristo'ga rehe. Earomba ti jara'ğa. Enhimomirana ti ite'varuhurame nde ve. Eko katu ti jara'ğa pe enhyromo ğa pe. ¹² Ejirokwa hete ti eporavykykatuavo pyryheteva'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Erovia hete Tupana'ga nhi'iğa aerē po ti Tupana'ga ji mongoi ojipyri ji mombytavo avuirama nehē javo. A'ereki a'ea pe Tupana'ga e'i o'erame nde ve herejo ti ji pyri ejupa avuirama javo. Pyryheteva'ea pe nde ehetei erame ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo. He'yive'ğa nde rendu kako.

¹³ Tupana'ga omongo pa. Nurã ğa okoji mbatera pavēi. Cristo Jesus'ga omombe'u a'itituhēva'ea Pôncio Pilatosva'ea pe okyhyjie'yima hako. Ğa ji renduvame Tupana'ga Cristo Jesus'ga pavēi, kiro ti ji ehetei nde ve. ¹⁴ Ji nhi'ipo'ru pa ti, a'e ji nde ve. A'ero tegwete ojipe'ğa ehava nde ve. Nahã ti eko katu jipi nhandepojykaharete'ga mboha'uva Jesus Cristo'ga mboha'uva ga mbuhua yvya koty nhande koty.

¹⁵ Tupana'ga erame: “Pyry kiro Jesus Cristo'ga hoa”, a'ero po ti Jesus Cristo'ga jipiukari ua yvaga hugwi nehē.

U katu katu Tupana'ga py'a.

Ga tehe ipopoaka hete ojipe'ğa hohe pa ğa mondomondopava ğwemimbotarimova'ea rupi.

Ga ko ğanduvihavuhu'ğa nduvihavuhuhetero oko.

Ĝapojykahara'ğa pojykahareteramo ko ga oko no.

¹⁶ Ga tehe ko avuiramave'ga omanoe'yima tuhē.

Ĝwendy'javuhua pype ga ruvi upa.

Tegwete vvyakotyve'ğa hoa garendy'javuhua pyri.

Ĝa ndohepiangavi ga. Tegwete garepiakava.

Tomboukwaha ti ğa ga.

Nane'yimi ti ga tipopoaka okovo avuirama. Na tuhē. Amém!

Paulova'ea e'i nahã ti imbateheteve'ğa toko javo

¹⁷ Kiro ti ji imombe'ui nde ve. Ombatera rehe vvyakotyva'ea rehe ti imbateheteve'ğa tonhimboheteyme Jesus'gareheve'ğa. Tojikogyme ti ğa oitambere'ia rehe. A'ereki kotihĩ itambere'ia opa ahe hugwi. Tojiko ti ğa Tupana'ga rehe avuiramave'ga rehe tombuhu ti ga ji ve javo. A'ereki gaha ombuhu pa hete ahe ve tohory ti ğa hehe javo. ¹⁸ Toko pyry ti ğa jara'ğa pe ğa pokopokoga. Toma'ema'ē pota ti ğa imondovo mbatera ğa pe – kiroki ğa ndogwerekoi ojive. ¹⁹ Imondorame ğa pe ğa imombyryvukari ojive pyryva'ea rerekoağwama yvagi pe. Nahã okorame ğa ei Tupana'ga ti ji mongoi tuhē ojipyri avuirama nehē javo.

²⁰ Timóteo, teremoka'nhymi ti Tupana'ga rembikwahavukara ejive ekokatuavo. Hehe ti embo'e katu herekokatuavo. Terembopogwei ti onhi'iteheve'ğa. Jara'ğa omombe'u Tupana'ga remiarōe'yva'ea ojogwayva hehe oreremimombe'ua ko a'itituhēva'ea javo.

Terehenduvi ti ġanemimombe'ua. ²¹ A'ea mombe'urame jara'ġa ndokoa'javi Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe.

Kiro ji ei pe me Jesus'gareheva'ea pe: Tupana'ga tomombyry pe me – perope peju cidade de Éfeso pe.

PAULOVA'EA OMOMBE'UA'JA TIMÓTEOVA'EA PE Segunda Carta de Paulo a Timóteo

¹ Jihi ko Pauloramō Cristo Jesus'ga moirūharamo. Aporavyky ji Tupana'ga pe Cristo Jesus'ga mombe'gwovo. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti Cristo Jesus'ga moirūharamo. Ere ti ģa pe: ‘Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua pejihugwi pejikovo gareheva'ero. A'ero po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri avuirama nehē.’ A'ea ti ere ģa pe,” ei Tupana'ga ji ve kako. ² Timóteo, kiro ji ikwatijarukari nde ve imondouka. Nde ko nhiremiarōa jira'yra'java'ea.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry nde ve Cristo Jesus'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tandeporogwety ti ģa. Tonoġatu ti ģa ndepy'a, a'e ji.

Horyory Paulova'ea Tupana'ga rehe

³ Nane'yimi ji nhi'iġi Tupana'ga pe nde mombe'gwombe'gwovo ypytunimo arimo jitekovo. Ga pe ji ei:

—Ndepyry hete nde Timóteo'ga mbojikoheteuka Jesus Cristo'ga rehe, a'e ji ga pe. Nhiremboypya ja ji aporavyky Tupana'ga pe jipi ikwahava jireaporoġitapyryva.

⁴ Ji horame nde hugwi nde erejehe'o ji arōheteavo ikwehe'i. A'ea ji namoka'nhymi jitekovo. Orohepiaga'u hete ji. Nde repiaga'javame po ti ji roryryvamo nehē.

⁵ Nde ko nane'yimi nde rekoi ejikoga Tupana'ga rehe. A'ea ji akwahava'ja jijapyakavo nahā ko Timóteo'ga rekoi ikwehe'i javo. Ndejaryjahēa jikohetei Tupana'ga rehe Lóidehēa. Neyhēa Eunicehēa jikohetei jitehe Tupana'ga rehe no. Aerē ģa javijitehe nde jikohetei Tupana'ga rehe no. Aġwamo ndehe ko nane'yimi erejiko ga rehe no, a'e ji.

Terekyhyji ti Jesus'ga mombe'gwovo

⁶ Akwaha ji ndejikoga Tupana'ga rehe. Nurā ji ei ikwahavukara'java nde ve: Ejirokwā hete ti eporavykyavo ga pe jipi. A'ereki ji pokogame neakaġa rehe nhinhi'ġa Tupana'ga pe Tupana'ga ra'uva nde mbokarakatu eporavyky ti ji ve javo. ⁷ A'ereki Tupana'ga imondorame nhande pyri gara'uva ndopojihuvukari nhande ve. Gara'uva nhande mbopopoaka. Gara'uva nhande monhoarō hete nhande mbohoryryva ojipe'ģa ndehe. Gara'uva nhande monhimbovyvy nhande mongokatuavo.

⁸ Nurā ti terekyhyji a'ero Cristo Jesus'ga mombe'gwovo nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo ipojihuve'yima. Terei ti: “Namombe'ui ti ji ga ga'arōe'yve'ģa nde'yjuhuro ġwaramo.” A'ea rūi ti ere, a'e ji.

Amombe'u ji Cristo Jesus'ga ojipe'ģa pe novā. Emo ģa ndopotari ji ga mombe'urame. Nurā ģa ji mongjukari cadeia pype. Timóteo, terekyhyji ti ji rehe ji pojihuve'yima a'ero cadeia pype ji rename. Terei ti: “Ji ndakwahavi Paulo'ga. Ga ndokoi nhiirūa.” A'ea rūi ti ere.

Tupana'ga popoakarimo ti emombe'u nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga ojipe'ģape'ģa pe ji javijitehe. Po ti ģa imondoi hahyva'ea nde ve nde ga mombe'urame, a'ero po ti Tupana'ga nde monhimomiranami hahyva'ea pe nde mbopopoaka nehē.

⁹ Gaha omomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nahā nhande pokoga. Ga nhande mo'emo'ē toko ti ģa jireheva'ero javo. Nahā ga imomyryvi nhande ve. Nhanderekokatua rehe rūi ga imomyryvi. Ġwemimbotarimova'ea rehe jate ga imomyryvi ji ģa poko pota javo. A'ereki ymyahū yvya apoa renonde ga e'i ojivytyteri pe: “Aerē po ti ji imomyryvi ģa pe nehē,” ei ga hako.

¹⁰ Aġwamo reki garemimomyryva jukwaha nhande ve Cristo Jesus'ga ruo ġwaramo nhande koty nhanembopiro'yhara'ga. A'ereki Cristo Jesus'ga omano nhanderekote'varuhua momboa imombiga nhanemanoa popoakara. A'ereki nhande tikwaha nhanembogweravaġwama. A'ea Jesus'ga okwahavuka imombe'gwovo pyryva'ea nhande

ve. Ga e'i: "Pejiko ti ji rehe. A'ero ti pe hoi yvagi pe pejikovo avuirama Tupana'ga pyri – perope pe napemanoa'javi," ei ga.

¹¹ Pyryva'ea Tupana'ga omombe'uuka ji ve. Ga e'i: "Eko ti Cristo Jesus'ga moiruharamo egwovo ga mombe'gwombe'gwovo ġa pe. Embo'e katu katu ti ġa nhinhi'iġa rehe," ei ga ji ve.

¹² Amombe'u ji ġa pe a'ero ga nhi'ġpo'ruavo. Nurã ġa ji mongi cadeia pype tere-mombe'ua'javi ore ve javo. Hahy hete ji ve a'ero. Emo ji jipoyja hete reki kiro hahyrame ji ve. Akwaha hete ji ga – kiroki ga rehe ji ajiko. Nurã – kiroki a'ea ji akwava'ẽ ga pe ereko katu ji ve javo – a'ea ti ga herekokatupavi okovo Cristo Jesus'ga mbuhua nhande koty. A'ero ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhande koty nehẽ.

¹³ Embopogwe ti nhiremimombe'ukatua a'itituhẽva'ea ojipe'ġa mbo'ekatuavo hehe. Nane'ymi ti ejiko hete ga rehe ga arõheteavo ojipe'ġa arõheteavo no. Nahã nde rekoji ejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi. ¹⁴ Tupana'ga gwerekouka pyryva'ea a'itituhẽva'ea nde ve imombe'uuka onhi'iġa. Enhimoirũuka ti gara'uva pe nhandepo-
jykarava'ea pe. A'ero po ti nde neremoka'nhyimi pyryva'ea ganhi'iġa ġa mbo'ekatuavo hehe nehẽ.

Paulova'ea onhimombe'u

¹⁵ Nde erekwahavipe Ásiapeve'ġa gwyrivepe'ġa pohipava ji hugwi. Ġapyteripeve'ġa, Figelo'ga Hermógenes'ga pavẽi, ġa pohiri ji hugwi.

¹⁶ Onesíforo'ga jate ko ġa ja rũi reki. Toporogwety ti nhandepojykararete'ga Onesíforo'ga garongapypeve'ġa no, a'e ji. A'ereki Onesíforo'ga uhuuhu ji pyri ji mbohoryryva. Ipoija hete ga ji rehe ji rename cadeia pype. ¹⁷ A'ereki avo cidade de Roma pe uhurame ga ji reka hete ji repiaga cadeia pype. ¹⁸ Aerẽ Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nehẽ. Toporogwety ti nhandepojykararete'ga Onesíforo'ga a'ea rupi, a'e ji. Ji ruvame cidade de Éfeso pe Onesíforo'ga ji pokopokogi no ikwehe. Nde erekwaha hete garemipokogagwera.

2

Tapepojihuvi ti pejikovo soldados'ġa ja

¹ Timóteo, jira'yra'java'ero ereko. Nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi ga imomyryvi nhande ve. Na ga nde mbopopoakari a'ero onhimimomyryvimo.

² Embo'e ti nhiremimbo'ea rehe – kiroki a'ea nde erehendu he'yive'ġa pavẽi. Embo'e katu ti Jesus'gareheve'ġa – kiroki ġa ahe mbojiko ojihe. A'ero po ti ġa ikwahavi ojipe'ġa mbo'eavo Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe nehẽ.

³ Enhimomirana ti hahya pe soldados'ġa ja. A'ereki ġa onhimomirana hahya pe otavukarame tinhi'ġpo'ru ti nhanderuvihava'ga javo. Ndehe na jitehe enhimomirana ojipe'ġa imbuhurame hahya nde ve nde Jesus Cristo'ga mombe'urame ġa pe.

⁴ Soldado'ga oporavyky gwuvihavete'ga pe jate tanhi'ġpo'ru ti ji ga javo. A'ereki ga ga mbohory pota – kiroki ga ga mboporavyky ojive. Ojipea rũi gaporavykyhava soldado'ga rekoro ġwaramo. Na jitehe ti eporavyky Tupana'ga pe jate ojipe'ġa mbo'eavo Jesus Cristo'ga rehe jate tanhi'ġpo'ru pa ti ji Tupana'ga mbohoryva javo.

⁵ Kiroki ga onha pota ojipe'ġa pavẽi – ga e'i: "Tavahemypy te ipyhyga pyryva'ea jijive." Onha po ga ahemonhanukahara'ga nhi'iġa rendukatuavo hamo. Po ga nohendukatui ganhi'iġa, a'ero ga nombuhurukari ojive pyryva'ea. Na jitehe Tupana'ga nhi'iġa rendukatue'ymame po ti nde nerembuhurukari pyryva'ea ejive nehẽ no.

⁶ Ga ypy po o'u katu kopeva'ea ġwemitymipyra hamo – kiroki ga oporavyky hete japovo kohoa ityma. Nde poravykyheterame Tupana'ga pe Jesus Cristo'ga mombe'gwovo po ti ga imbuhurukari nde ve pyryva'ea nehẽ.

⁷ Ejapyaka hete ti nhirembikwatijara rehe. A'ero po ti nhandepojykararete'ga Cristo Jesus'ga ikwahavukapavi nde ve nehẽ a'ea pe Paulo'ga ei javo.

⁸ Ejapyaka katu ti Jesus Cristo'ga rehe Daviva'ea rakykwepohara'ga rehe. Ekwa-hava'ja ga jipi Tupana'ga ombogwerava'ja ga gamanoa hugwi javo. A'ea ko pyryva'ea nhiremimbo'ea.

⁹ Ji pyryva'ea mombe'uro ġwaramo Jesus'gareheve'ġarūive'ġa imbuhuri hahyva'ea ji ve jipi. Ġa ji mongi cadeia pype vehevi ji mohina itanhuramuhūa pyvō nde ereko te'varuhu hete javo ji ve novīa. Tegwete nhihema jugwi a'ero. Nurā ji nda-hoa'javi kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Emo tegwete imombihava gamombe'ua. A'ereki jara'ġa ohooho Jesus'ga mombe'gwovo.

¹⁰ Anhimomirana ji hahyparavuhua pe Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndepyga tomom-boruka ti ġa okote'varuhua Cristo Jesus'ga pe nehē no. Aerē po ti ġa ndekoi avuirama garendy'jakatua pyri yvagi pe nehē.

¹¹ A'itituhēva'ea ji ei nde ve kiro ikwahavukara'java. Ji a'e:

“Po Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo nhande pohiri nhandereaporoġitate'varuhua hugwi,
a'ero po ti nhande rekoi avuirama ga pyri nehē.

¹² Po nane'ymi nhande nhimomiranami hahyva'ea pe nhande ga mombe'urame,
a'ero po ti ga nhande mongoi ġanduvihavamo onhipavēi nehē.

Po ti nhande ei nehē Jesus'ga ndokoi jipojykaharetero javo,
a'ero po ti ga ei nhande ve no ndapekoi tuhē pe jireheva'ero javo nehē.

¹³ Po nhande ipiriani nhande'eagwera opohia ganhi'iġa hugwi ga mbojikoga'jave'yma nhande rehe novīa.
Emo ga nopiriani o'eagwera ahe mbojikoga tuhē ojihe. A'ereki tegwete ga'eagwera piriana.”

A'ea ji ei a'itituhēva'ea mombe'gwovo.

Nahā ti peporavyky Jesus'ga pe

¹⁴ Nhiremimombe'ua ti emombe'u pa Jesus'gareheve'ġa pe tokwaha katu ti ġa javo. Ere ti ġa pe: “Tepenhi'iġayvari ti penhinhi'iġa rehe a'ea pe rūi ji ei javo tehe. A'ereki pe ndapepokogi ojipe'ġa penhi'iġayvame. A'ereki pe penhenduhara'ġa mbotegwete reki penhi'iġayvame. A'ea ji erame pe me Tupana'ga nhinhi'iġa renduvi. Pehendu katu ti a'ero.” A'ea ti ere ġa pe.

¹⁵ Ejirokwa hete ti eporavykya rehe ġa mbo'ekatuavo Tupana'ga nhi'iġa rehe a'itituhēva'ea rehe. A'ero hepiagame po ti Tupana'ga ei nde ve nehē: “Ndepyry hete nde ġa mbo'ekatuavo,” e po ti ga nde ve nehē. Ekwaha hete ti ganhi'iġa a'ea rupi katu ġa mbo'ekatuavo. A'ero po ti nde poyjahetero eporavykya rehe nehē.

¹⁶ Terembopogwei ti ojipe'ġa nhi'itehea Tupana'ga remiarōe'ŷva'ea. A'ereki ġanhi'iġa renduva ġwaramo igwaigwavete ahe nombopogwei Tupana'ga. ¹⁷ A'ereki ġanhi'itehea jauranuhūa ja. Jauranuhūa ahe rerekorame onhimoanha ahera'oa imbote'varuhuavo. A'ea ja nanongara'ġa omonhimoanha onhi'itehea ojipe'ġa mbote'varuhuavo. Himeneu'ga ko na Fileto'ga pavēi. ¹⁸ Okoa'jave'yma Tupana'ga nhi'iġa rehe, a'eaatyviva'ea ġa ei memei o'mbero: “Tupana'ga ombogweravipe Jesus'gareheve'ġa. Nombogwerava'javi po ti ga ahe nehē.” A'ea ġa ei o'mbero Jesus'gareheve'ġa pe. Nahā ġa imbovambovatehei tuhē mo Jesus'gareheve'ġa py'a a'ero.

¹⁹ Emo po ti ojipe'ġa ndopohiraġwami Tupana'ga hugwi okoheteavo ġwaramo ganhi'iġa rehe a'itituhēva'ea rehe. Nombopogwei ġa i'mbeve'ġa nhi'iġa. A'ereki Tupana'ga ombojikoguka hete ġa ojihe. Ġa pe ga ei jireheve'ġa. Tupana'ga rembikwati-jarukara e'i nahā:

“Tupana'ga okwaha tuhē ojiheve'ġa.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei. E'i no:

“Topohi ti ga okote'varuhua hugwi

– kiroki ga e'i: ‘Ji ko Tupana'gareheva'ea,’ e'i.

²⁰ Ojo'java'ea po ti ji imombe'ui nde ve kiro. Imbateheteve'ga gwereko ġwonga pe hyrua. He'yiva'ea ga herekoi ikatua'ea ouro apopyra prata apopyra no. He'yiva'ea ga herekoi ikatue'ỹva'ea no yva apopyra tujuga apopyra no. Opo'ru ga ikatua'ea hyrua herekovo ojipe'ġa ndurame ga repiaga. Opo'ru ga ikatue'ỹva'ea hyrua herekovo imboapykavamo ytya mombohavam.

²¹ Na jitehe po ti Tupana'ga nhande po'ru nhande pohirame nhanderekote'varuhua hugwi nhandekovo ikatuheteve'ero nehē. “Ġa pyry kiro nhiremimboporavykyukara pe ikatuparavuhuva'ea pe,” e po ti Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

²² Hepia'ngi ite'varuhua ipyahuve'ġa pe jipi. Terenhimohepia'ngiukari jupe a'ero. Eko katu hete ti. Ejiko hete ti Cristo Jesus'ga rehe ga arōheteavo. Earō hete ti ojipe'ġa ekokatuavo ġa pe ġa ndayvare'yma. Nahā ti ejirokwa pyryve'ġa pavēi – kiroki ġa onhi'ĩ Tupana'ga pe nhandepojykaharete'ga pe nhande poko ti javo ga pe.

²³ Terekwavi ti ojogwayvave'ġa koty – kiroki ġa ndokwahavihu. A'ereki ġanhi'ĩtehea renduvame ahe onhi'ĩġayva pota ġa.

²⁴ Tupana'ga pe oporavykyrame ġa mbo'eavo Tupana'gareheve'ga tonhi'ĩġayvaryme ġa. Tinhyrō ti ga ġa pe nhaporemo okokatuavo ġa pe. Tombo'e kwaha ti ga Tupana'ga nhi'ĩġa rehe. Tonhimbaekwahivyme ti ga ġa ndehe upa. ²⁵ Tombo'e nhyrō ti ga ġa – kiroki ġa nohendupotari garemimbo'ea Tupana'ga rehe. Nahā po ti ga tombo'e ġa Tupana'ga po ti ombopohipotaruka ġa pe ġandekote'varuhua hugwi nehē javo. A'ero po ti ġa heroviari a'itituhēva'ea Cristo Jesus'ga mombe'ua nehē. ²⁶ A'ero po ti ġa apyakwapupugamo nehē. “Iii! Satanás'ga reki nhande moandyandyi nhande mongovo ġwemimbotarimova'ea rupi!” e po ti ġa nehē. A'ero po ti ġa nhimbopiro'yi Satanás'ga hugwi okote'varuhua hugwi nehē no Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo nehē.

3

Aerēva'ea Cristo'ga rura'javakotyva'ea

¹ Tiruahū hete ti mbapava koty Jesus Cristo'ga rura'java koty nehē. A'ea ti ekwaha, a'e ji. ² Mbapava koty po ti vvyakotyve'ġa ndekoi ojihe jate onhiarōheteavo nehē. Opota ranuhū po ti ġa itambere'ia nehē. Onhimbohete tehe po ti ġa nehē jiji ojipe'ġa hohe javo. Noarōi po ti ġa ojipe'ġa nehē jiji jate ko jipyry javo. Onhi'ĩ te'varuhu po ti ġa Tupana'ga pe ojipe'ġa pe nehē no. Nohendukatui po ti ġa uva'ġa nhi'ĩġa oy'ġa nhi'ĩġa nehē no. Ndohoryvi po ti ġa ahe rehe ahe imbuhurame ġa pe nehē. Ndokopyryvi po ti ġa Tupana'ga arōe'yma nehē.

³ Ndokokatui po ti ġa ojipe'ġa pe gwe'yja'ġa pe vehevi nehē. Nonhimoġitaukara'javi po ti ġa ahe ve nehē. Ombotegwete po ti ġa ojipe'ġa nehē. Nonhimongokatui po ti ġa onharūiveuhūro nehē. Onhimboahi po ti ġa okote'varuhuavo ojipe'ġa pe nehē. Noarōi po ti ġa pyryve'ġa nehē petiruahū pe javo ġa pe. Noarōi po ti ġa pyryva'ea vehevi nehē a'ea tiruahū javo jupe. ⁴ Okwava'ē po ti ġa ojipe'ġa hajiheve'ġa po pe nehē tojigwarai ti ġa ġa ndehe javo.

Ndojapykakatu po ti ġa onhimbaekwahiva ipotarahivuhuavo onhimimbotarimova'ea jate nehē. Onhi'ĩ tehe po ti ġa nehē ġa hohe pa ko ji huvihavamo javo. Onhimbohory pota hete po ti ġa nehē. Emo po ti ġa ndopotari Tupana'ga mbohoryva nehē. ⁵ O'mbero po ti ġa ei nehē: “Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe,” e po ti ġa nehē. Emo po ti ġa nomomborukari ga pe okote'varuhua ojihugwi nehē. A'ero po ti ġa nonhimongokatuukari reki Tupana'ga pe. Nahā po ti ġa nombokwahyi gapopoakara ojeaporoġita pe nehē. Terembopogwei ti ġa ekwave'yma ġa koty.

⁶ Jararamo ġa hoġahoi onga pe imbojoapiapiavo xanhi'ĩ ti kunhangwera'ġa pe javo. Oho ġa kunhangwera'ġa pyri a'ero o'mbero ġa pe ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ĩġarūiva'ea rehe. Gwerovia kunhangwera'ġa ġa'mbea reki – kiroki kunhangwera'ġa nharuiveuhū opopoakare'yma mbehea pe. Okoveveuhu ġa oroko te'varuhu ore javo novia kunhangwera'ġa. Emo ġa ndopohiri jugwi. Hepia'ngi he'yiva'ea ite'varuhuparavuhuva'ea ġa pe

no. ⁷ Nane'yimi ġa nhimbo'embo'ei novĩa. Emo tegwete ġanembikwahava a'itituhẽva'ea rehe.

⁸ Ymyahũ mokonhava'ea ndopotari Moisésva'ea nhi'iġagwera hako Janesva'ea Jambresva'ea pavẽi hako. Na jitehe aġwamo kunhangwera'ġa mbo'ehara'ġa ndopotari Jesus'ga mombe'ua a'itituhẽva'ea. Ojapyaka ġa ite'varuhuva'ea rehe jate a'ero okoa'jave'yima Jesus'ga mombe'ua rupi. Tupana'ga omovalĩ ġa a'ero. ⁹ Nambegwei po ti he'yjuhuve'ġa ndohaykaa'javi ġanhi'iġa jukwahava ġwaramo ġanembikwahave'ymuhũa nehẽ. Na jitehe jukwaha ymyahũva'ea pe Janesva'ea rembikwahave'ymuhũa Jambresva'ea rembikwahave'ymuhũa no hako.

Mbapavava'ea Paulova'ea remimbo'ea Timóteova'ea pe

¹⁰ Ndehe ji kwaha hete. Erekwaha hete nde nhiremimombe'ua. Erekwaha nde jirekokatua. Nane'yimi ji ei: Tako ti Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. A'ea nde erekwaha. Erekwaha nde jijikoga Jesus Cristo'ga rehe no. Nanhimbaekwahivi ji ġa ndehe jikokatuavo ġa pe tiruahũrame ji ve. A'ea nde erekwaha. Nde erekwaha nhiremiarõhetea ġa ndehe. Anhimomirana ji hahyva'ea pe jiporavykyheteavo ġa mbo'eavo. A'ea nde erekwaha no.

¹¹ Erekwaha nde ġandekote'varuhua ji ve. Hahyva'ea ji ve nde erekwaha. Jesus'gareheve'ġarũive'ġa oko ji rehe ji arõ'e'yima Antioquiapeve'ġa Icõniopeve'ġa pavẽi Listrapeve'ġa pavẽi no kako. Hahy ji ve a'ero ġapyteri pe. A'ea pe ji nhimomiranahetei kako. A'ea pa nde erekwaha. Ġa ndekondekorame ji rehe nhandepojoykaharete'ga Tupana'ga ji pokogi ji mbopiro'yavo ġa hugwi nhaporemoko.

¹² Kiroki ġa oko katu pota Cristo Jesus'ga javijitehe ojikoty'a ga pavẽi – ġa ndehe ti ite'varuhuve'ġa ndekoi okote'varuhuavo ġa pe nehẽ. Na tuhẽ po ti nehẽ. ¹³ Igwaigwavete po ti tiruahũve'ġa ndekote'vate'varuhui nehẽ ahe moandyandyive'ġa pavẽi. Koji'i po ti ġa nhaporemoko heroviarukari mbehea ojipe'ġa pe nehẽ. Ġa jitehe po ti a'ea reroviari nehẽ no.

¹⁴ Terepohiri ti enhimbiroviahetea hugwi a'itituhẽva'ea hugwi – kiroki a'ea rehe nembo'ehara'ġa nde mbo'e. A'ereki nde erekwaha hete ġa – kiroki Jesus'gareheve'ġa oko pyry nde mbo'eavo a'itituhẽva'ea rehe. ¹⁵ Neremoka'nhymi nde evoġagwera. Ndevojarypyagwera jate nde erekwaha Tupana'ga rembikwatijarukara ganhi'iġapyryva. Garembikwatijarukara okwahavuka nde ve aherekote'varuhua mombora. A'ero a'ea monhi'iġame nde ere'e ikwahava: “Ahe jikogame Cristo Jesus'ga rehe ga imombori aherekote'varuhua ahe hugwi ahe mongovo ojipyri,” ere nde.

¹⁶ Ymyahũ Tupana'ga ikwatijakatuukari ahe ve onhi'iġa hako. Garembikwatijarukara nhaporemoko ikwahy nhande pokoga. Nhande nhi'iġame jupe a'ea nhande mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe. Nhande nhi'iġame jupe a'ea ikwahavukari nhande ve nhanderekote'varuhua. Nhande nhi'iġame jupe a'ea nhande mbopohirukari nhanderekote'varuhua hugwi nhandereaporoġita mongokatuavo. Nhande nhi'iġame jupe a'ea nhande mbo'ei Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nhande mongovo hupi. ¹⁷ Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara ikwahapavukari Jesus'gareheve'ġa pe tonhi'ĩpo'ru pa ti ġa ga oporavykyparavuhuavo ikatuvava'ea rehe ojipe'ġa pokoga.

4

¹ Aerẽ po ti Cristo Jesus'ga rura'javi yvya koty nhandepojoykaharete'ga nehẽ. Uhu po ti ga okojive'ġa pyri omanove'ġa pyri nehẽ no. Okwaha ga ġa ndekopyryvame. Ga po ti e'i pyryve'ġa pe a'ero nehẽ: “Pepyry pe. Pejo ti pejipytavo avuirama ji pyri a'ero,” e po ti ga nehẽ. Okwaha ga ojipe'ġa ndekote'varuhurame. Ga po ti e'i ite'varuhuve'ġa pe a'ero nehẽ: “Peko te'varuhu pe. Peho ti hahyva'ea ruvihava pype pejipytavo avuirama a'ero,” e po ti ga nehẽ.

Nhanderuvihavuhuhetero po ti Jesus Cristo'ga ruri nehẽ. A'ero kiro ji nde moġitai Tupana'ga nhinhi'iġa renduvame Jesus Cristo'ga pavẽi. ² A'ero ji ehetei nde ve: Nane'yimi ti emombe'u katu Jesus'ga mombe'ua ojipe'ġape'ġa pe. Ġa hendupotaramo ti emombe'u

katu ġa pe. Ġa hendupotare'ymame ti emombe'u katu jitehe ġa pe no. Ekwahavuka ti ġa pe ġandekote'varuhua. Ere ti ġa pe: “Tapekote'varuhua'javi ti.” Okokatuve'ġa pe ti ere: “Tapekokatupigi ti.” Embohory ti ġa Tupana'ga rehe. Terenhimbaekwahivi ti ġa ndehe ġa mbo'eavo a'itituhēva'ea rehe. A'ea pe ji erame nde ve Cristo Jesus'ga nhinhi'ġa rendu Tupana'ga pavēi.

³ Aerē po ti he'yive'ġa nomombe'uukara'javi nde ve a'itituhēva'ea Tupana'ga nhi'ġa nehē. Ġwemimbotarimo po ti ġa ombo'ehara'ġa mbuhumbuhuri ojipyri nehē tianembo'e ti ġa nhanderemimbotarimova'ea rehe javo. ⁴ A'itituhēva'ea po ti ġa nohendupotari nehē. A'eaatyviva'ea po ti ġa opota hete henduva imombe'utehea nehē.

⁵ Emo nde ve ji ei: Enhimbovyvy ti ejapyakakatuavo. Enhimomirana ti Tupana'ga arōe'ŷve'ġa imondorame hahyva'ea nde ve. Emombe'u katu ti Cristo Jesus'ga mombe'ua ojipe'ġape'ġa pe ġa mbojikoguka ga rehe. Eporavykyavo Tupana'ga pe enhi'ġpo'ru pa ti ga a'ero.

⁶ Oro ji, ji juka ġweri' ġa – kiroki ġa ji pyhyguka. A'ereki ji amombe'umbe'u Cristo Jesus'ga ġa pe. Kiro ihoi japiavo nhimanoaġwama, a'e ji. ⁷ Ajirokwa pa ji jiporavykyheteavo ga pe Cristo Jesus'ga mombe'ukatuavo ġa pe. A'ereki pyry ahe poravykyi ga pe! Anhi'ġpo'ru pa ji ga. Ndapohiri ji Jesus'ga mombe'ua hugwi.

⁸ Aerē mbapava koty po ti nhande rekoji nhandepojoykaharete'ga rovai pyteri pe pyry-heteve'ga rovai pyteri pe nehē te'i ti ga ahe ve javo. Okwaha ga ġa ndekote'varuhurame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē. Okwaha ga jara'ġa ndekopyryvame. A'ero po ti ga ei a'ea pe ġa mongovo ojipyri nehē. A'ea rupi po ti ga imondoji ve pyryheteva'ea – kiroki pyryheteva'ea Tupana'ga gwerekoji ve jirekopyryva ġwaramo. Ji ve jate rūi po ti nhandepojoykaharete'ga imondoji nehē. Omondo po ti ga nhande ve nhaporemonehē nhande ipotaheterame garura'java yvya koty ga arōheteavo.

Paulova'ea onhimombe'u Timóteova'ea pe

⁹ Timóteo, kotihī ti ejo ji pyri. ¹⁰ A'ereki Demas'ga opohi ji hugwi ogwovo cidade de Tessalônica pe. A'ereki ga opotaruhu mbatera aġwamo. Crescente'ga oho Galácia-peve'ġa gwyri pe. Tito'ga oho Dalmáciapeve'ġa gwyri pe. ¹¹ Lucas'ga jate opyta ji pyri ji moiruamo. Eho ti Marcos'ga rerua ejupi. Toporavyky ti ga ji pyri Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ji pokoga nehē. ¹² Amondoji Tíquico'ga cidade de Éfeso pe.

¹³ Eho na'ē ti Carpo'ga pyri cidade de Trôade pe herua jipira ji ve. A'ereki ji aheja jipira i'arimova'ea ga pyri ikwehe. Eru ti ikwatijaripyra no. Ojipea ikwatijaripyra ipira apopyra – a'ea kaitu ti eru ji ve no.

¹⁴ Kiro ji ga mombe'ui nde ve Alexandre'ga – kiroki ga oapo mbatera metal apopyra. Ga e'ie'i ji ve okote'varuhuavo ji ve. A'ero po ti nhandepojoykaharete'ga imondoji hahyva'ea ga pe nehē. ¹⁵ Enhimboko'i ti Alexandre'ga hugwi. Mara'ngu po ti ga otiruahūro nde ve nehē no? A'ereki ga ndopotari nhaneremimbo'ea Cristo Jesus'ga rehe.

¹⁶ Ymya soldados'ġa ji pyhygi kako. Aerē nhanderuvihava'ġa nhimono'ono'oġi tihepia ti Paulo'ga te'varuhua javo. Ji ġa nhi'ġpondekwavypyrame ndavavagahihavi ji rehe. Kiroki ġa ojikoty'a ji pavēi – ġa okyhyji nhanderuvihava'ġa hugwi. A'ero ġa hoi opohia ji hugwi. Emo ji a'e: Tomondoyme ti Tupana'ga hahyva'ea ġa pe – kiroki ġa opohi ji hugwi.

¹⁷ A'erorame tehe nhandepojoykaharete'ga Cristo Jesus'ga ji moirū. A'ero ga ndopojihuvukari jipyhykara'ġa ji ve ji mombe'u ti ġa pe javo ji ve. A'ero ji Cristo Jesus'ga mombe'upavi judeus'ġarūive'ġa pe nhaporemonehē gentios'ġa pe. Nahā nhandepojoykaharete'ga ji mbopiro'yi ite'varuhuve'ġa hugwi tandejukayme ti ġa javo. ¹⁸ Aerē po ti ga ji mbopiro'yi ite'varuhuparavuhuva'ea hugwi nhaporemonehē jirekokatuavo ji rerohokatuavo yvagi pe nehē. Pevo po ti ga rekoji nhanderuvihavuheteronehē. Timbohete ga avuirama nehē! Na tuhē! Amém!

Paulova'ea omondouka onhi'ġa ahe ve

¹⁹ Timóteo, amondouka ji nhinhi'ġa Priscilahēa pe Áquila'ga pe no Onesíforo'ga pe no garongapypeve'ġa pe no.

²⁰ Opyta Erasto'ga upa cidade de Corinto pe. Aheja ji Trófimo'ga cidade de Mileto pe. A'ereki ga itetirũa.

²¹ Ejirokwa ti ejoa ji pyri yapoa renonde.

Êubulo'ga omondouka onhi'iãa nde ve kiro. Na jitehe ãa omondouka onhi'iãa nde ve Prudente'ga Lino'ga pavêi Cláudiahêa pavêi no. Na jitehe jara'ãa nhaporemo Cristo Jesus'gareheve'ãa omondouka onhi'iãa nde ve.

²² Kiro ji ei nde ve: Nhandepojykaharete'ga Cristo Jesus'ga tojikoty'a nde pavêi nde rerekokatuavo.

Tomombyry ti ga pe me nhaporemo, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U TITOVA'EA PE Carta de Paulo a Tito

¹ Jihi ko Pauloramo Tupana'gareheva'ero. Jesus Cristo'ga moirūharamo ji ako no jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo.

A'ereki Cristo'ga e'i ji ve: “Ehoeho ji mombe'gwovo. A'ero ti Tupana'ga remimo'ēhara'ga ikwahavi ojikoga ji rehe nehē nahanahā Tupana'ga ahe mbojiko ojihe javo. A'itituhēva'ea ti ġa ikwahavi a'ero nehē no nahanahā ahe oko katu katu okovo garemimbotarimova'ea rupi javo. ² Nahā po ti ġa ndekoi nehē o'ejipero ġwaramo: ‘Po ti nhande xako Tupana'ga reheva'ero, a'ero po ti nhande xaho nhandejupa avuirama ga pyri nehē.’ Nahā po ti ġa ei nehē,” ei Cristo'ga ji ve ji mondovo.

Tegwete Tupana'ga mbea. Ymyahū yvya apoa renonde ga e'i hako: “Aru ti ji nhiremimo'ēhara'ga mombytavo ji pyri avuirama nehē,” ei ga o'mbee'yma hako.

³ Ġwemimbotarimo Tupana'ga okwahavuka kiroġwe ko nhinhi'iġa mombe'uhava javo. Amombe'u ji ganhi'iġa a'ero. A'ereki ji ve ga e'i kako: “Eho ti nhinhi'iġa mombe'gwovo ġa pe,” ei Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ji ve kako.

⁴ Tito, kiro ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Jira'yra'java'ea a'e ji nde ve. A'ereki ji ja nde erejiko Jesus Cristo'ga rehe ji ga mombe'urame nde ve kako.

Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomombyry nde ve Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojkaharete'ga pavēi nhanembopiro'yhara'ga pavēi, a'e ji. Tandeporogwety ti Tupana'ga Jesus Cristo'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa ndepy'a, a'e ji.

Titova'ea oporavyky Creta pe

⁵ Ji horame ypa'ouhūa hugwi Creta hugwi nhande ndiaporavykypavi ġa pokopave'yma. Nurā ji nde rejari pevo toporavyky pa ti ga ji py'rovo javo. Jihi a'e nde ve a'ero: Nahanahā ti Jesus'gareheve'ga pyteripeve'ga hugwi emo'emo'ē akwaimbae'ga onhimbovyvyhara'ga ikwahapyra'ga tohepia katu ti ġa Jesus'gareheve'ga mbo'embo'eavo javo. Embojoapia pa ti egwovo cidades pe ġagwyri pe Creta pe ġa mo'emo'eamo, a'e ji nde ve ikwehe.

⁶ Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga ti toko katu, a'e ji. Tegwete ojipe'ga nemimbojahava ġa ndehe a'ero. Ojipeji tehe ti ġa togwereko ġwembireko'ga. Tojiko ti ġanda'yra'ga Jesus Cristo'ga rehe. Toakwaha ti ġanda'yra'ga no hendukatuavo ġanhi'iġa. Po ojipe'ga omombe'u katu ġanda'yra'ga ko oko te'varuhu javo, a'ero ti ġa tokoyme Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Po ġanda'yra'ga ndekokatui, a'ero pyry ġa Jesus'gareheve'ga ndepiakatui gwa'yra'ga moġitakaturu ġwaramo.

⁷ A'ereki Tupana'ga pe ġa oporavyky. A'ero ti ġa toko katu Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga. Ġa ndekokaturame tegwete ojipe'ga nemimbojahava ġa ndehe a'ero. Ġwemimbotarimova'ea rupi jate rūi ti ġa toko onhimbohetee'yma. Tonhimboahituhenuhūyime ti ġa. Tougwejuhuyme ti ġa ahemboheagwyryva'ea vinho. Togwayvaryme ti ġa ojipe'ga. Tokoyme ti ġa ojipe'ga ja – kiroki ġa itambere'ia pyhyga rehe jate heaporoġita jipi.

⁸ Ojipe'ga ndurame ġapyteri pe tohoryory ti ġa ġa ndehe ġa mombytavo ġwonga pe ġa poraka. Taheaporoġita katu pota ti ġa ġa pokoga. Tonhimbovyvy ti ġa. Toko katu ti ġa ojipe'ga pe. Tapyry ti ġa hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa. Ġwemimbotate'varuhua rupi rūi ti ġa toko. Ġa ti toko Tupana'ga nhi'iġa rupi. ⁹ Tojiko hete ti ġa a'itituhēva'ea rehe nhiremimbo'ea rehe. Pyry ahe heroviari a'ea. A'ero ti ġa ikwahahetei a'itituhēva'ea ojipe'ga mbo'eavo hehe imombe'uheteavo ġa mbohoryoryva hehe nehē. A'ero ti ġa ojipe'ga mbopogwei a'itituhēva'ea kwahavuka ġa pe nehē – kiroki ġa e'i Tupana'ga nhi'iġa pe a'ea ko a'itituhēva'ea rūi javo.

¹⁰ Tombo'e kwaha ti Jesus'gareheve'ga ndepiakatuhara'ga, a'e ji. A'ereki he'yjuhuve'ga nohendukatupotari okovo ġwemimbotarimova'ea rupi onhi'iteheavo

onhimoandyandyita ojipe'ġa moandyandyita no. Judeus'ġa ojikytiukave'ġa jara'ġa hohe nohendukatupotari. ¹¹ Tupana'ga nhi'iġarūiva'ea ġa omombe'umbe'u Jesus'gareheve'ġa pe ġa moandyandyita. Nanongara rehe po ġa nombu'ei ramo. A'ereki ġa omongo tehe Jesus'gareheve'ġa py'a. Ganongapypeve'ġa py'a ġa imongotehei no. Nahā ġa ndekote'varuhui ipyhyga vehevi itambere'ia ġa hugwi ġwemimbo'ea kwepykavamo. Tito, pemombi ti ġanhi'iġa tombo'ea'javyme ti ġa javo.

¹² Perope pe peju – Cretapeve'ġa namonhava'ea aerēva'ea mombe'uharava'ea omombe'u gwe'yjava'ea hako. Ahe e'i hako: “Cretapeve'ġa ko i'mbeheteve'ġa. Nane'yimi ġa mbero. Oko te'varuhu ġa otiruahūro onhyrō'e'yma. Ougwei hete ġa mbatera okovo ovevugwehetero. Mbatera rehe jate ġa ndekoi toro'u hete javo,” ei ahe Cretapeva'ea mombe'gwovo hako.

¹³ Ahe Cretapeve'ġa mombe'u katu reki. Nurā ti penhi'iġahy ġa pe imombe'uheteavo tojiko hete ti ġa Cristo'ga rehe javo. ¹⁴ Penhi'iġahy ti ġa pe topohi ti ġa imombe'utehea hugwi judeus'ġa namonhava'ea remimombe'utehea hugwi javo. Ombojihu ahe imombe'utehea. Aġwamove'ġa nemimbojihuva hugwi ti ġa topohi no ġanemi-mombe'utehea hugwi. A'ereki imbojihuvame ġa nohendukatui a'itituhēva'ea.

¹⁵ Kiroki ġa pyry okote'varuhua momboruka Jesus'ga pe – ġahā e'i mbatera pe nhaporemō: “Pyry hete mbatera Tupana'ga rembiapōa nhaporemō,” ei ġa.

Kiroki ġa oko te'varuhu ojikoge'yma Jesus'ga rehe – ġahā e'i mbatera pe nhaporemō: “Ndapyryvi mbatera,” ei ġa. Nonhimombaragwahava'javi ġa aherekokatua rehe aherekote'varuhua rehe no. Ġandeaporoġita tiruahū. Okote'varuhua rehe vehevi ġa nonhimombaragwahavi. ¹⁶ Ġa e'i tehe: “Orokwaha hete ore Tupana'ga,” ei ġa novīa. A'ereki ġa ndokokatui reki. Nurā ahe nhimombaragwahavi ġa ndehe ndojikogi tuhē ġa Tupana'ga rehe javo. Nombohoryvi ġa Tupana'ga ojihe. Ndokoi ġa ganhi'iġa rupi. Nurā ti Tupana'ga ei ġa pe nehē: “Ġa ko ndapyryvi. Nurā tegwete ġandekokatua,” e'i ti ġa ġa pe nehē.

2

A'itituhēva'ea Tupana'ga remimbo'ea

¹ Ndehe reki, Tito, embo'e ti Jesus'gareheve'ġa a'itituhēva'ea rehe Tupana'ga remimbo'ea rehe. ² Embo'e ti akwaimbae'ġaymyana. Taheaporoġita katu ti ġa tapotaruhuyime ti ji mbatera javo. Tonhimoġatyrō ti ġa. Tonhimbovyvy ti ġa okokatuavo ġwaramo. Tojiko hete ti ġa Tupana'ga rehe okovo ganhi'iġa rupi. Toarō hete ti ġa ojipe'ġa. Tonhimomirana hete ti ġa Tupana'ga nhi'iġa rupi okovo. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e akwaimbae'ġaymyana.

³⁻⁴ Na jitehe ti embo'e kunhangwerymyana'ġa. Toko katu ti ġa no hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa. Tombotegweteteheyme ti ġa ojipe'ġa. Tougweyjime ti ġa ahembo-heagwryva'ea vinho.

Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe timoġita ti kunhangwerapyahuve'ġa a'ea rehe javo. Tomonhimbovyvyruka ti ġa ipyahuve'ġa. Te'i ti ġa ġa pe: “Pearō hete ti penhim-bireko'ġa. Pearō hete ti peja'yra'ġa.” A'ea ti ġa te'i ipyahuve'ġa pe. ⁵ Te'i ti ġa: “Penhimbovyvy ti. Taperekoi ti ojipe'ġa nembireko'ġa pejapyakavo aherekokatua rehe jate. Pehepia katu ti penhonga. Peko katu ti ojipe'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ġa nhi'iġa rehe.” A'ea nhaporemō ti kunhangwerymyana'ġa te'i kunhangwerapyahuve'ġa pe. Tohendu katu ti kunhangwerapyahuve'ġa te'ite'varuhuyime ti ojipe'ġa Tupana'ga nhi'iġa pe ganhi'iġa mbotegwetee'yma. Tito, nahā ti ere kunhangwerymyana'ġa pe tombo'e ti ġa ipyahuve'ġa javo.

⁶ Embo'e ti akwaimbae'ġa no ipyahuve'ġa tonhimbovyvy ti ġa javo. ⁷ Ndehe no, Tito, eko katu ti, a'e ji nde ve. Nde repiagame ti ġa ndekokatui a'ero nde javijitehe nehē no. Embo'e katu ti ġa a'itituhēva'ea rehe jate Tupana'ga nhi'iġa rehe enhimbovyvy ġa mbojikoga enhimimbo'ea rehe. ⁸ Nane'yimi ti enhi'iġatu ġa mbo'ekatuavo. A'ero

ti tegwete ojipe'ġa ehava nderekote'varuhua pe nehē. A'ero ti nhanearōe'ġve'ġa ndipoyjayjari nehē timombe'u ti ġanemimbo'ete'varuhua javo novġa.

⁹ Embo'e ti ġa – kiroki ġa ndipiro'yi opojykahara'ġa hugwi. Tohendu katu ti ġa opojykahara'ġa nhi'iġa ġa mbohoryoryva oporavykypava rehe. Tonhi'ikwepyte'varuhuyme ti ġa ġa no. ¹⁰ Tomimyme ti ġa ġambatera. Tombojiko hete ti ġa opojykahara'ġa ojihe okokatuavo ġwaramo. A'ero ti ġapojykahara'ġa ei nehē: “Pyry hete jipyryve'ġa okokatuavo oporavykyavo ji ve jipi Tupana'ga remimbo'ea rendukatuavo ġwaramo. Pyry hete Tupana'ga remimbo'ea a'ero.” Nahā ti ġa ei nhanembopiro'yhara'ga nhi'iġa pe nehē. A'ea rehe nhaporemō ti embo'e ġapyryve'ġa ipiro'ye'ġve'ġa.

¹¹ A'ereki Tupana'ga omombyry nhande ve nhaporemō vvyakotyve'ġa pe nhaporemō. A'ea rupi ga ei: “Pejiko pa ti ji rehe,” ei ga. “A'ero ti ji pe mbuhurukari ji pyry pe mombytavo avuirama nehē,” ei ga.

¹² Imombyryvame nhande ve Tupana'ga ei: “Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pepohi ti penhimimbotate'varuhua hugwi no,” ei ga. “Penhimbovyvy ti. Peko katu ti ojipe'ġa pe. Pehendu katu ti nhinhi'iġa ji nhi'ġpo'ruavo,” ei Tupana'ga nhande ve. “Nahā ti peko katu aġwamo,” ei Tupana'ga nhande ve nhaporemō vvyakotyve'ġa pe nhaporemō.

¹³ Imombyryvame nhande ve ga ei: “Nahā ti peko katu pejoryjoryvamo aerē ti Jesus Cristo'ga rura'javi nehē javo ġwaramo. Uhura'ja ti ga penduvihavuhuhete'ga nehē pembopiro'yhara'ga Jesus Cristo'ga. Ikatu hete ti garura nehē,” ei Tupana'ga.

¹⁴ “Onhikwava'ē ga ojijukavouka vvyakotyve'ġa pe ġa ndepyga raikwehe tambopiro'y ti ji ġa ġandekote'varuhua hugwi nhaporemō nehē javo. Omano ga tamombyry ti ġa mongovo javo. ‘A'ero ti ġa ndekoi ji rehe jate xako katu ti ojipe'ġa pe ġa pokoga javo,’ ei Jesus Cristo'ga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ Tito, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa. Nurā ti a'ea rehe nhaporemō embo'e hete ġa pehendu katu ti javo. Ehendukatuuka ti ġa pe ġa mbopohiruka ġandekote'varuhua hugwi. Eko katu ti ġa pyry tohendu katu pa ti ġa nhinhi'iġa javo. A'ereki Tupana'ga onhi'iġa mombe'upavuka nde ve.

3

Nahanahā ti peko katu

¹ Tito, embo'e ti Cretapeve'ġa ikwahavukara'java ġa pe toko ti ġa gwuvihava'ġa nhi'iġa rehe. Ere ti ġa pe ġa mbo'eavo: “Huvihava'ġa ti tomongomongo ogwryripeve'ġa ġwemimbotarimova'ea rupi. Po ġanemimbotarimova'ea pyryvamo, a'ero ti pehendu katu pota ġanhi'iġa ġa nhi'ġpo'rupava peporavykykatuavo.” A'ea ti ere ġa mbo'eavo.

² Te'ite'varuhuyme ti ġa ojipe'ġa pe ġa mbotegwetee'yama. Togwayvayvaryme ti ġa okovo. Tinhyrō ti ġa imondovo ojeaporoġitakatua imohina ġa ndehe nhaporemō. Tito, a'ea rehe nhaporemō ti embo'e ġa nehē.

³ Embo'e ti ġa a'ea rehe nahanahā ti ahe toko javo. A'ereki ymya nhande ndiajikogi Jesus Cristo'ga rehe ġa ja kako. A'ea rupi nhande nhaporemō ndikwahavi pyryva'ea. Nhande ndikwahavi Tupana'ga no kako. Nihendukatui nhande ganhi'iġa. Ojipea rehe nhande xako nhanenhimoandyandyjuka ojipe'ġa pe. Xako nhande nhaneremimbotate'varuhuva'ea rupi iparaparavuhuva'ea rupi nahā ti nhande roryroryvamo javo novġa. Nhanetiruahū nhande nhandekovo kako. Xanhimyrō nhande mbatera rehe ġa ndehe no. Xako te'varuhu nhande ojipe'ġa pe. Nurā ġa nianearōhetei. Nianhoarōhetei nhande no. Nahā nhande rekoi ymya kako.

⁴ Aerē reki Tupana'ga nhanembopiro'yhara'ga ikwahavukari opyryva vvyakotyve'ġa pe a'arō hete ji ġa javo. ⁵ A'ero nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi tuhu ti ġa upa ji pyry avuirama nehē javo. Nhanderekokaturō ġwaramo rūi ga omombo nhanderekote'varuhua. Nhandeporogwetyga ġwaramo ga omombo nhanderekote'varuhua.

Ohyvuka ga nhanderekote'varuhua gwa'uvapyryva pe. Gara'uvapyryva nhanderea-poroğita rerojijyi nhandereaporoğita mbopyahuavo. ⁶ A'ereki Tupana'ga omondokatuuka gwa'uva nhande pyri nahã ti epoko hete ģa javo. A'ereki Jesus Cristo'ga omano nhande repyga nhanembopiro'yhara'ga. ⁷ Tupana'ga omondouka gwa'uva nhande pyri tuhu ti ģa upa opytavo ji pyri avuirama nehẽ javo. Tupana'ga omondouka gwa'uva. A'ereki ga pyry nhande ve nhande mombyryva. A'ero nhande roryroryvamo nhandejikoga ga rehe ikwahava aerẽ ti nhande ruvi ga pyri avuirama nehẽ javo. ⁸ A'ea ko nhiremimombe'ua a'itituhẽva'ea. Pyry ahe heroviari a'ero.

Tito, a'ea rehe ti embo'e hete jipi toko katu pota hete ti ģa javo – kiroki ģa ojiko ga rehe. Nhiremimombe'ua ko pyryva'ea imombyryheteavo yvyakotyve'ģa pe nhaporemo ģa pokoga.

⁹ Po ojipe'ģa nhi'inhi'itehei nahanahã po javo, a'ero ti ejipe'a ģa hugwi ģanhi'iģa renduve'yma. Po ģa ei: “Nahanahã oko nhaneramonhava'ea aherakykwepoharava'ea no.” Po a'ea ģa etehetehei, a'ero ti ejipe'a ģa hugwi ģanhi'iģa renduve'yma.

Po ģa ei nde rayvayva: “Maraname nde ere'u pa ģwia?” e po ģa. “A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i: ‘Ĝwiġwia ti pe'u. Ĝwiġwia ti tape'ui,’ e'i. ‘Nahanahã ti peko katu,’ e'i. Xako ti aheremimbo'ea rehe,” e po ģa. Po ģa ei na nde ve, a'ero ti terehendukatui ģanhi'iģa. A'ereki ģa gwayva pota ahe. Ndopokogi reki ģa ahe a'ero.

¹⁰ Ojipe'ģa po ndokoi Tupana'ga nhi'iģa rupi okovo hajiheva'ea rehe peko ti nhinhi'iģa rupi javo. Ĝahã ombopohi pota ojipe'ģa Tupana'ga hugwi. Embo'e ti ģa Tupana'ga nhi'iģa rehe a'ero ģa momoranduva toko katu ti ģa okovo Tupana'ga nhi'iģa rupi jate javo. Po ģa nohendukatui nenhi'iģa, a'ero po ti erea'ja ģa pe hamo. Po ģa ndopohiri ve hajiheva'ea hugwi, a'ero ti epohi ģa hugwi. ¹¹ A'ereki nanongara'ģa ojipokwaha okote'varuhua rehe. Oko te'varuhu ģa a'ero hendukatue'yma. A'ero ģa imbojari ojilhe okote'varuhuavo ģwaramo.

Paulova'ea omondouka onhi'iģa

¹² Tito, ma'ģa po ti ji amondouka nde pyri nehẽ? Mara'ngu po ti Ártemas'ga ji ga mondovo nehẽ? Mara'ngu po ti Tíquico'ga nehẽ? Ji ga mondorame nde pyri ejirokwa ti ejoa cidade de Nicópolis pe ji repiaga. Pevo po ti ji hoi no jipytavo yapoa rupi nehẽ.

¹³ Zenas'ga ovavagahihara'ga po ti oho nde hugwi ojipe'ģape'ģa ndepiaga nehẽ. Apolo'ga po ti oho ga rupi nehẽ no. Ejirokwa ti ģa pokoga ģa horame nehẽ. Emondo katu ti mbatera ģa pe tokoyme ti ģa imbatere'yva'ero nehẽ. ¹⁴ Nhaneremimbo'ehara'ģa pe Jesus'gareheve'ģa pe ti ere: “Pemondo katu ti penhimbatera nanongara'ģa pe no ģa pokoga.” A'ea ti ere ģa pe Jesus'gareheve'ģa ti tomondo tehe kwaha javo. A'ea rehe ti embo'e ģa toko katu ti ģa javo. A'ero ti ģa jirokwari okokatuavo ojipe'ģa pe okotehee'yma nehẽ.

¹⁵ Kiroki ģa oko ji pyri – ģahã omondouka onhi'iģa nde ve.

Ere ti pevove'ģa pe – kiroki ģa ore arõ hete ojikoga ģwaramo Jesus Cristo'ga rehe: “Paulo'ga omondouka onhi'iģa pe me.” A'ea ti ere ģa pe.

Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemo, a'e ji.

PAULOVA'EA OMOMBE'U FILEMOMVA'EA PE Carta de Paulo a Filemom

¹ Jihi ko Pauloramo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mongi cadeia pype ikwehe. Filemom, kiro jirekorame cadeia pype ji ikwatijarukari imondouka nde ve. Timóteo'ga pavēi ji ikwatijarukari. Ga ko nhaneirūramo ojikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe. Filemom, nde ko oreremiarōhetero eporavykyavo ore javijitehe Cristo'ga mombe'gwovo ojipe'ġa pe.

² Áfia, oreirū, nde ve ji ikwatijarukari imondouka no. Arquipo, nde ve ji ikwatijarukari no imondouka. Ore javijitehe nde ereporavyky hete enhimomiranama Cristo'ga mombe'gwovo. Kiroki ġa ojatyka Filemom'ga rongga pype jipi tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa javo – ġa pe ji ei: Akwatijaruka ji imondouka pe me no.

³ Kiro ji ei: Tupana'ga nhandervete'ga ti tomomyry pe me nhaporem Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoġatu ti ġa pepy'a, a'e ji.

Filemomva'ea pyry hete

⁴ Filemom, nhinhi'iġame Tupana'ga pe jiruvihavuhete'ga pe ji ei jipi:

—Ndepyry hete nde Filemom'ga pokoga. Nurā Filemom'ga pyryvamo.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁵ A'ereki ojipe'ġa nde mombe'u ji ve. Ġa e'i: “Filemom'ga ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe nhaporem ġa aromo,” ei ġa nde mombe'gwovo.

⁶ Nurā ji ei Tupana'ga pe:

—Filemom'ga ojiko hete Cristo'ga rehe ojikoty'aro ga pavēi ga kwahavuka ndereheve'ġa pe. Cristo'ga kwahavukaro ġwaramo tokwaha pa ti Filemom'ga Cristo'ga remimomyryva ndereheve'ġa pe.

A'ea ji ei Tupana'ga pe nde renoina. ⁷ Nhiirū, nde ereko hete Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndehe ġa mbohoryva ġapy'a mbogwerava'java. A'ea rehe nde ji mbohoryvi jipy'a noġatuavo.

Paulova'ea opota Onésimova'ea rerekokatua

⁸ Nde ġa nderekokaturu ġwaramo po ti ji ehetei nde ve hamo nahanahā ti eko javo. Nanongara ko pyry javo po ti ji ehetei nde pojihuve'yama hamo Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavēi. ⁹ Jixava'ero ji rekoji cadeia pype kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. Nurā po ti ji ei ji rendu katu javo hamo. Emo ti ji nda'ei nde ve. Nhanenhoarōhetero ġwaramo ji ekatukatui kiro nde ve nahanahā ti eko javo. ¹⁰ Anhi'iġatuġatu kiro nde ve jira'yra'ga repyga Onésimo'ga repyga. Jira'yra'ga, a'e ji Onésimo'ga pe. A'ereki ga ojiko Cristo'ga rehe nhiremimombe'ua renduvame. Amombe'u ji ga ga pe jirekorame cadeia pype.

¹¹ Ymya'ī ga ndoporavykykatui nde ve oka'nhyama ua nde hugwi heikwehe tajipiro'y ji ga hugwi javo. Aġwamo reki ga poravykykatui ji ve ji pokoga. Kiro po ti ga poravykykatui nde ve a nehē no.

¹² Kiro ji ga mondoukara'javi nde pyri a'ero. Ahepiaga'u po ti ji ga nehē. A'ereki ga jipy'a ja hete. ¹³ Filemom, avo ejuvame po nde ji pokogi hamo. Avo reki nde nderekoji. Nurā ji ei jiyvyteri pe: Pyry po Onésimo'ga pytai ji pyri a'ero hamo ji pokoga Filemom'ga py'rovo hamo. A'ereki ji ako cadeia pype Cristo'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'ea ji ei jijapyakavo novā. ¹⁴ Emo ji a'e reki jiyvyteri pe: Namombytai po ti ji Onésimo'ga Filemom'gapyrive'ga ipiro'ye'ŷve'ga. A'ereki ji nahenduvi Filemom'ga nhi'iġa. Ga nde'i ve ji ve: “Topyta ti Onésimo'ga nde pyri nehē.” A'ea rūi ga ei ji ve, a'e ji jiyvyteri pe. Filemom, namombytaahai ji ndepyrive'ga Onésimo'ga ji pyri henduve'ymame nenhi'iġa. Imomyrypotarame po ti nde imomyryvi a'ero nehē. A'ea ji apota hete.

¹⁵ Mara'ngu po Tupana'ga javo: “Tojipe'aahi'vi ti Onésimo'ga Filemom'ga hugwi tojivyra'ja ti ga Filemom'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ javo”? Mara'ngu po a'ea Tupana'ga javo? A'ea ji a'e. ¹⁶ Ndepyrive'ga jate rüi ko Onésimo'ga oko kiro. A'ereki kiro neirüramo ga oko no okovo ndepy'a'jaheteva'ero. A'ereki aḡwamo ga ojiko Cristo'ga rehe nhandepojykaharete'ga rehe nhande javijitehe. Ga ko nhiirüramo a'ero no. Jipy'a ja hete ga. Johe po ti ga ndepy'a ja hete nehẽ no. A'ereki ga oko ndepy'riva'ero neirüramo no.

¹⁷ Filemom, ere'e po ti nde ji ve nehẽ: “Ji ko Paulo'ga moirüharamo. Oronhomoirü ore,” ere po nde. Po ti nde ei na, a'ero po ti nde roryroryvamo ji rehe nehẽ hamo ji mombytavo ejipyri ji rurame nde repiaga. Na jitehe ti Onésimo'ga rurame nde pyri ejoryjory ga rehe ga mombytavo ejipyri.

¹⁸ Po ga imbote'varuhui nde ve raikwehe, a'ero ti ji imombyryvi nde ve nehẽ. Po ga nomondoi nde ve ikwepykava, a'ero ti ji imondoi nde ve ga repyga nehẽ imoka'nhymuka nde ve garekote'varuhua nehẽ. ¹⁹ Filemom, kiro ji tuhẽ ikwatijari jipovo: Amondo ti ji ikwepykava Filemom'ga pe imombyryva ga pe Onésimo'ga repyga nehẽ. A'ea ji akwatija javo nde ve. Ji nda'ei reki: Ndehe po ti erembuhu ji ve hamo. A'ea po ji a'e nde ve hamo. A'ereki jihi amombe'u nde ve Cristo'ga nde mbojikoga ga rehe. Nurã ti nde reko i Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Ji nda'ei reki nde ve: Enhikwava'ẽ ti ji ve. A'ea rüi ji ei nde ve. ²⁰ Na tuhẽ. Nhiirüramo emombyry ti ji ve a'ero ji mbohoryryva epyryvamo Onésimo'ga pe nhandepojykaharete'ga jikoty'aro ḡwaramo nhande pavẽi. A'ea ji apota. Embovy'ara'ja ti jipy'a Cristo'ga jikoty'aro ḡwaramo nhande pavẽi.

²¹ Filemom'ga ti ḡwendu katu nhinhi'iḡa nehẽ, a'e ji jiyvyteri pe. Nurã po ti ji ikwatijari ga pe togwereko katu ti ga Onésimo'ga javo nehẽ, a'e ji. Gwereko katu tuhẽ ti ga Onésimo'ga, a'e ji. Johe ti ga ga rerekokatuhetei nehẽ, a'e ji jiyvyteri pe. A'ereki ji akwaha neremimombyryvaḡwama.

²² A'e ji nde ve ojipea: Emboavujikwe ti jikhava ji ve. A'ereki ji taha'ja nde pyri. Penhi'iḡa ḡwaramo Tupana'ga pe ji repyga po ti ga hendukatui ji mondovouka pe pyri nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatijaruka Filemomva'ea pe

²³ Epafra's'ga omondouka onhi'iḡa nde ve. Ji pavẽi ga oko cadeia pype kiro Cristo Jesus'ga mombe'gwovo ḡwaramo. ²⁴ Marcos'ga omondouka onhi'iḡa nde ve no Aristarco'ga no Demas'ga no Lucas'ga no. Ḡahã ko oporavyky ji pavẽi Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

²⁵ Nhandepojykaharete'ga Jesus Cristo'ga ti tomombyry Filemom'ḡa pe, a'e ji.

AHE OMOMBE'U HEBREUSVA'EA PE Carta aos Hebreus

Ojipea hebreusva'ea rera israelitas. Israelitasva'ea ko Israelva'ea rakykwepoharava'ea.

Tupana'ga ra'yra'ga

¹ Ymyahū Tupana'ga ei onhi'iğa mombe'uharava'ea pe vvyakotyva'ea pe hako: “Pe-mombe'u ti jireaporoğita pende'yja'ğa pe,” ei Tupana'ga.

A'ero ganhi'iğa mombe'uharava'ea imombe'ui ganhi'iğa gwe'yjava'ea pe nhaneramonhava'ea pe hebreusva'ea pe israelitasva'ea pe hako. Manamenameuhūa rupi Tupana'ga ikwahavukara'ja'javi ojeaporoğita onhi'iğa mombe'uharava'ea pe he'yjuhuva'ea pe. Hajihejiheva'ea rupi ga ikwahavukari ahe ve. “Hebreus'ğa ti ji kwahavi jireaporoğita kwahavame nehē,” ei ga ahe ve.

A'ero ganhi'iğa mombe'uharava'ea ga kwahavukari nhaneramonhava'ea pe gareaporoğita mombe'urame ahe ve. Nahā ko ymyahū hako.

² Ağwamo reki mbapavava'ea rupi gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei: “Emombe'u ti jireaporoğita vvyakotyve'ğa pe,” ei ga. A'ero gara'yra'ga imombe'ui gareaporoğita nhande ve.

Gwa'yra'ga pe Tupana'ga japopavukari yvya yvaga reheve ymyahū hako. Ga pe ga ei hako: “Amondo pa ji nde ve. Aerē po ti nde herekopavi a'ero nehē,” ei ga gwa'yra'ga pe.

³ Gara'yra'ga hendy'jandy'ja hepiuka uva'ga rendy'java gakatua. Gaha ko Tupana'ga javijitehe. Inhi'ipopoaka ga. Ganhi'iğa ġwaramo yvya ndopavi yvaga pavēi okovo. Ga tuhē imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Imomborirē ga apygi yvagi pe nhanderuvihavuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi. Pevo ġa memei ġa ndekoi nhanderuvihavuhetero.

Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ğa hohe

⁴ Nahā koji'i Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ğa hohe yvagipeve'ğa hohe. Jukwaha ga huvihava Tupana'ga ero ġwaramo ga pe: “Ndehe ko jira'yra.”

A'ea erame Tupana'ga ei gwa'yra'ga mombe'gwovo ga huvihava jipyryve'ğa hohe javo.

⁵ A'ereki ojipyryve'ğa pe Tupana'ga nde'iangavi:

“Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vvyakotyve'ğa pe nhaporemō nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga.”

Ojipyryve'ğa pe rūi Tupana'ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

Onhi'iğa'java ga nomombe'ui ojipyryve'ğa javo:

“Jihi po ti garuvamo ako nehē.

Gaha po ti jira'yramo oko nehē.”

Ojipyryve'ğa rūi Tupana'ga omombe'u o'erame a'ea. Gwa'yra'ga jate ga omombe'u o'erame a'ea.

⁶ Onhi'iğa'java gwa'yrypy'ga mondorame yvya koty vvyakotyve'ğa mbyteri pe Tupana'ga ei:

“Jipyryve'ğa tombohete ti jira'yrypy'ga,” ei ga.

⁷ Ojipyryve'ğa mombe'gwovo Tupana'ga ei reki:

“Ji erame jijipyryve'ğa pe kotihī ġa hoi vvytua ja nhinhi'iğa mombe'gwovo.

Tata ja kotihī ġa hoi imombe'gwovo ji erame,” ei Tupana'ga.

⁸ Gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei reki:

“Jiruvihavuhetea,” ei ga gwa'yra'ga pe.

“Nane'yimi po ti nde ejiheve'ğa nduvihavuhetea avuirama nehē.

Nane'yimi po ti a'itituhēva'ea rehe nde nhi'iği ġa pe

ġa mongouka katu enhi'iğa rupi ekovo ġanduvihavuhetero nehē.

⁹ Pyry hete nde ve ġa ndekokaturame.

Ite'varuhu nde ve ġa ndekote'varuhurame.

Nurã jiji nderuvihavuhuhetero a'e nde ve:

Eko ti ġanduvihavuhuhetero nepavëive'ġa hohe ejoryvamo," ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹⁰ "Jipojy kaharetea," ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

"Jypya ndehe tuhë ereapo yvya yvaga reheve.

¹¹ Opa po ti yvaga yvya pavëi nehë.

Ndehe po ti erepyta avuirama nehë.

Tapy'ynhapira nhymyano.

Na jitehe po ti yvya nhymyano yvaga pavëi nehë.

¹² Gwekyi ahe tapy'ynhapirymyana i'arimova'ea imamana inoġa opohia jugwi imbojopy'ruavo.

Na jitehe po ti nde pohiri yvya hugwi yvaga hugwi imbojopy'ruavo nhymyano nehë.

Ndehe po ti naneymyani ekovo avuirama nehë.

Nderepavi po ti nde nehë no," ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹³ Tupana'ga nde'iangavi ojipyrive'ġa pe:

"Eapy ti ji pyri jijohukoty rüi

ekovo ġwaramo ġanduvihavuhuhetero.

A'ero po ti ji nearöe'ÿve'ġa mongoukari nenhi'iġa rupi nehë."

Ojipyrive'ġa pe rüi ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

¹⁴ Tupana'gapyrive'ġa ko ha'oe'ÿve'ġa yvagipeve'ġa oporavykyavo Tupana'ga pe. Ġa nhaporemö opokopoko vyakotyve'ġa jipi. A'ereki Tupana'ga e'i ġa pe: "Peho ti ġa pyri yvya koty ġa pokoga – kiroki ġa hugwi ji amombo ġandekote'varuhua tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehë javo," ei Tupana'ga.

2

Xako hete ti Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iġa rehe

¹ Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ġa hohe yvagipeve'ġa hohe. Nurã po nhande rekohte'i gara'yra'ga nhi'iġa rupi hamo nhanderemienduva rupi hamo. Tirovia hete ti ganhi'iġa a'ero xapohiryme ti jugwi javo.

² Ymyahü Tupana'gapyrive'ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa ymyahüva'ea pe tohendu katu ti ġa javo. A'ereki hupi hete ġa omombe'u. Ymyahüva'ea hendukatue'ymame ġanhi'iġa okovo hajiheva'ea rupi, a'ero ite'varuhu ahe ve. Ahe hendupotare'ymame okove'ÿ Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġa rupi, ite'varuhu ahe ve. Na tuhë. A'ereki Tupana'ga omondouka ahe ve aherekote'varuhua kwepykava.

³ Po ite'varuhu ymyahüva'ea pe ahe rekoe'ymame Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġa rupi yvagipeve'ġa nhi'iġa rupi, a'ero po ti nhande ve kaitu ite'varuhu nehë nhande rekoe'ymame Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iġa rehe nhandepojy kaharete'ga nhi'iġa rehe aġwamo. A'ereki pyry hete tuhë ga manoi nhande repyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande pokoga. Nhande imomborukare'ymame ga pe hendupotare'yma ganhi'iġa, niaka'nhymi tuhë po ti nhande hahyva'ea hugwi nehë. Omondo ti ga hahyva'ea nhande ve nehë.

Ga ypy tuhë onhimombe'u tamano ti pe ndepyga javo. Henduvirë ġa imombe'ui nhande ve javo: "Nhandepojy kaharete'ga ei: 'Tamombo javo ji ruri pe pyri. Tamombo ti vyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa pokoga. Taroho ti ji ġa ji rupi yvagi pe hahyva'ea hugwi inoġatuavo ġapy'a.' A'ea tuhë nhandepojy kaharete'ga ei." A'ea ġa ei imombe'ukatavö ikwahavuka a'itituhëva'ea nhande ve.

⁴ A'itituhëva'ea ko jira'yra'ga nhi'iġa javo, Tupana'ga opoko ġa japovouka ahe-monhimomby'ava'ea ġa pe – kiroki a'ea gaha jate oapo kwaha. Nurã he'yjuhuva'ea ġa japoparavuhui ahemonhimomby'ava'ea. Ġwemimbotarimova'ea rupi Tupana'ga

imondoukari gwa'uvapyryva popoakara ġa pe ġa pokoguka. Nurã nhande ei: Tupana'ga ġa mbuhurukari nhande pyri imombe'uuka gwa'yra'ga nhi'iġa ġa pe.

Jesus Cristo'ga oko vvyakotyve'ġa ja ġanderohoharamo

⁵ Nahanahã hekoi ġa jikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo, ore imombe'ui kiro pe me ikwatija. Ojipyryve'ġa pe rõi Tupana'ga ei: “Amongo ti ji ġa penhi'iġa rupi nehẽ – perope ji ġa mongoi ipyahuva'ea pe.” A'ea ga nde'i ojipyryve'ġa pe yvagipeve'ġa pe.

⁶ A'ea ymyahũva'ea ikwahavukari nhande ve. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea e'i Tupana'ga pe ikwatija hako:

“Anhimomby'a ji.

A'ereki nde ereporogwety vvyakotyve'ġa.

Ġa ndehe nde erejapyaka.

Ne'aġataruhu nde ġa ndehe.

A'ereki nde neremoka'nhyimi ġa pokoga,” ei ahe Tupana'ga pe ikwatija hako.

⁷ “Jypya nde ere'e

ġa ti toko huvihavamo jijipyryve'ġa gwyre'i javo.

Jypya nde ġa mbopopoaka ġa mbokatuavo ġa mboukwahavamo a'ero toko ti ġa huvihavamo javo.

Jypya nde eremongo enhimbiapoa ġanhi'iġa rupi.

⁸ Nde ere'e: ‘Toko pa ti nhirembiapoa ġanhi'iġa rupi,’ ere nde.”

A'ea ahe ei ikwatija javo Tupana'ga pe hako. Oko pa ġanhi'iġa rupi javo ga ei ikwatija.

Garembiapoa ndokopavi ve vvyakotyve'ġa nhi'iġa rupi kiro, xa'e nhande hepiage'yama.

⁹ Jesus'ga ki a'e te ikatu hete kiro okovo vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero. A'ea nhande ikwahavi. Jypya Tupana'ga ei ovyteri pe ga mombe'gwovo toko na'ẽ ti ga huvihavamo jijipyryve'ġa gwyre'i javo. Nahã Tupana'ga Jesus'ga rerekopyi tomano ti ga vvyakotyve'ġa ndepyga ġa naġanani javo. A'ereki Tupana'ga omombyry pota ġa pe. Ġa ndepyga Jesus'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ga mbogweravirẽ ga mbopopoaka ga mbokatuheteavo ga mboukwahavamo toko ti ga huvihavuhetero kiro javo.

Na tuhẽ. Jesus'ga omano vvyakotyve'ġa ndepyga imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi okovo ġandepykaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i: “Aru pota ji vvyakotyve'ġa jijipyry. Omanomo ġa ndepyga ti Jesus'ga ġa pokogi ġa nderua ji pyri nehẽ. A'ero po ti he'yjuhuve'ġa nduvi ji pyri okovo jira'yramo avuirama nehẽ,” ei ga.

Hahy Jesus'ga pe ga manorame ġa ndepyga. A'ea rupi ko pyry Tupana'ga Jesus'ga mbojipokwahavi onhi'iġa rehe ga monhimomiranambava ga mboavujikwea toko hete ti ga vvyakotyve'ġa nderohoharamo ga pyri. A'ereki Tupana'ga ko japopahara'ga imongohara'ga. Ojive ga oapo pa tapo'ru pa ti ji javo.

¹¹ Omanomo ġa ndepyga Jesus'ga ġa mombyryvi imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi. Omo'emo'ẽ ga ġa toko ti ġa Tupana'ga ra'yramo javo. A'ero Tupana'ga rekoi ġanduvetero. Ga ko Jesus'ga ruva'ga no. Nurã Jesus'ga poyjahetero ġahã ko nhiirũhetea javo.

¹² Tupana'ga pe ga ei:

“Kiro po ti ji nde kwahavukari nhiirũ'ġa pe nehẽ.

Ġa nhimono'ono'oġame nenhi'iġa renduva

po ti ji nde mbohetei ġapyteri pe nhinhimby'yita,” ei Jesus'ga.

¹³ Onhi'iġa'javame Jesus'ga ei:

“Ji tuhẽ ajiko Tupana'ga rehe.”

Onhi'iġa'javame Jesus'ga ei:

“Ji rendu ti! Agwa ji rekoi Tupana'ga ra'yra'ġa pavẽi.

Tupana'ga ġa mbuhuruka ji pyri

epoko katu ti ġa javo ji ve,” ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemõ ymyahũva'ea okwatija Jesus'ga nhi'iġa mombe'gwovo ymyahũ.

¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ğa ko yvyakotyve'ğa tuhê gwa'oro gwekoro. A'ereki ğa o'a oy'ğa hugwi. Nurã na jitehe ko Jesus'ga hoi nhande rupi. Nahã ga rekoi yvyakotyva'ero tamombi ti ji Diabo'ga popoakara nhimanorame javo. “Yvyakotyve'ğa arõe'yve'ga Diabo'ga omongyhyji yvyakotyve'ğa ğamanoa hugwi,” ei Jesus'ga. ¹⁵ “Gapopoakara mombigame ti ji ğa pokogi ğa mbopiro'yavo ğakyhyjia hugwi nehê,” ei Jesus'ga. “A'ereki ğa omanoe'ymame ojapyaka omanoa rehe okyhyjiavo jugwi,” ei Jesus'ga.

¹⁶ Jesus'ga nde'i: “Ajo ji Tupana'gapyrive'ğa pokoga yvagipeve'ğa pokoga nhimanomo ğa ndepyga.” A'ea rüi ga ei. A'ea jukwaha. Ymyahüva'ea e'i ikwatija ymyahü: “Abraãova'ea rakykwepohara'ğa pyri yvyakotyve'ğa pyri po ti ga uhu ğa pokoga nehê,” ei ahe.

¹⁷ Nurã Jesus'ga ei: “Kiro po ti ji tako nhiirü'ğa javijitehe.”

A'ea ga ei ua yvya koty ovahema o'a oyhêa hugwi gwa'oro okovo oirü'ğa ja Abraãova'ea rakykwepohara'ğa ja. Oko ga ğa javijitehe tuhê tako ti ji ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Hahy gairü'ğa pe. Ğa okoveveuhu. Nahanahã ğa pe. Na jitehe Jesus'ga pe no. A'ero ga ikwahahetei ğandekoa. Nurã ga ğa porogwetygi. Nurã ga ei Tupana'ga pe: “Tamombo ti ji nhandereheve'ğa ndekote'varuhua ğa hugwi nhiirü'ğa ndekote'varuhua ğa hugwi,” ei ga Tupana'ga pe.

Nahã ga ğa pokogi a'ero okovo ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe omanomo imombo ğandekote'varuhua ğa hugwi. Nahã ga ğa ndepygi inoğatuavo ğapy'a. Nahã Jesus'ga rekoheitei Tupana'ga nhi'iğa rupi. ¹⁸ Ite'varuhu Jesus'ga pe ojipe'ğa ga mongote'varuhupotarame novia. Hahy! Nurã ğa ojipe'ğa mongote'varuhupotarame, ga ikwahavi ğa pokoga tombopogweyme ti ğa ğa javo.

3

Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe

¹ Pe me nhiirüa pe Tupana'ga remimo'êhara pe ji ei: Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe, a'e ji. Nhiirüa, a'e ji pe me. A'ereki nhande ve Tupana'ga e'i nhande mo'emo'eamo: “Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe pejikovo avuirama ji pyri,” ei ga. A'ero ji pavêi pe pejiko ga rehe xako ti ga pyri avuirama.

Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe ga kwahaheteavo. Gaha ko Tupana'ga moirühara'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri, ji kwahavuka ti ğa pe javo. Gaha ko ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. A'ereki ga nhande repy omanomo tomombo ti Tupana'ga ğandekote'varuhua ğa hugwi javo. Jesus'ga rehe nhande xajiko hete imomboruka ga pe nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Aerê po ti ga nhande rerohei nhande mombytavo Tupana'ga pyri avuirama nehê. Pevo ga ruvi jipi. A'ea nhaporemome nhande xa'e herovia.

² Nahanahã ti ji moirü javo Tupana'ga Jesus'ga mbuhuri avo yvya koty. A'ero ga Tupana'ga nhi'ïpo'rupavi. Na jitehe ymyahü Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ïpo'rupavi Tupana'gareheva'ea repiakatupava.

³ Jesus'ga reki huvihava nhaneramonhava'ea hohe Moisésva'ea hohe. A'ereki Jesus'ga omongo yvyakotyve'ğa Tupana'ga nhi'iğa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo.

Nhande japorame onga ojipe'ğa ei nhande mboheteavo: “Okwaha hete ğa japovo,” ei ğa. Nde'i ğa: “Onga ojiapo.” A'ea rüi ğa ei. Koji'i ğa ombohete onga apohara'ga. A'ereki ga oapo onga imohina. Gwyre'i ğa ombohete onga a'ero.

Na jitehe Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe. Nurã koji'i po nhande ga mbohetei a'ero hamo. A'ereki Jesus'ga omongo yvyakotyve'ğa Tupana'ga nhi'iğa rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo. Moisésva'ea ki a'e te oko Tupana'gareheva'ero jate reki. ⁴ Na tuhê. Japopyra ko onga nhaporemome. Emo Tupana'ga tuhê omongo pa japoparavuhuavo.

⁵ Tupana'gareheva'ero oporavykyavo Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ïpo'rupavi. Ahe gwepia katu pa Tupana'gareheva'ea imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iğa ahe ve ikwahavuka Tupana'ga nhi'iğa aerêva'ea.

⁶ Cristo'ga ki a'e te Tupana'ga ra'yramo Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi Tupana'gareheve'ã nderekokatuavo ã mongomongovo onhi'iã rupi okovo ãganduvihavuhuhetero. Po nane'ymi nhande ndiajikopigi Tupana'ga rehe avuirama gaha nhande mbojiko ojihe javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero. Po nane'ymi nhande nimbohetepigi ga avuirama gaha po ti omombyry nhande ve nehẽ javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero.

Peko hete ti Tupana'ga nhi'iã rehe

⁷⁻⁸ Tupana'gareheva'ero pejikovo ãwaramo pehendu katu ti ganhi'iã – kiroki a'ea gara'uva omombe'u Tupana'ga rembikwatijarukara. Tupana'ga ra'uvapyryva e'i:

“Po aãwamo pe Tupana'ga nhi'iã renduvi,
a'ero ti peko hete ganhi'iã rehe hendukatuavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iã jipi opohipota ga hugwi,” e'i
Tupana'ga ra'uva.

“A'ea rupi ongae'yi me penamonhava'ea rekote'varuhui

mara'ngu po ti Tupana'ga onhi'iã rendukatue'yma raykavo nehẽ javo.

⁹ Tupana'ga ei pe me: ‘Pevo penamonhava'ea rekote'varuhui
tihepia ti Tupana'ga rekoa nhande rehe javo.

Quarenta anos mondorame ahe hepiagi nhirembiapoa ahemonhimomby'ava'ea
ji ahe rerekokaturame quarenta anos rupi.

A'ea repiagame vehevi ahe rekote'varuhui, ei Tupana'ga,” e'i.

¹⁰ “Nurã ji ei: Nane'ymi jipy'a atyvi ã ndekoi opohipota ji hugwi.

ã ndokwahapotari nhiremimbotarimova'ea
okoe'yma nhinhi'iã rupi.

Nurã ji nhimonha'ngahetei ã ndehe.

¹¹ Nurã ji ehetei nhinimonha'ngavo:

Nanoãatuaãwami ti ji ãapy'a

ã nderure'yma jijipyri nehẽ, ei Tupana'ga.”

A'ea Tupana'ga ra'uvapyryva i'ei imombe'gwovo.

¹² Nhiirũ, pe me ji ei pe napenani: Pekwaha ti pejipy'a. Po pendeaporoãita ite'va pe mbojikopipota Tupana'ga rehe, a'ero ti pejirokwa pejeaporoãitakaturu xapohiryme ti Tupana'ga hugwi avuiramave'ga hugwi javo. ¹³ Nane'ymi ti pe'ji pejohupe: “Xako katu ti jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xajikopigyme ti Tupana'ga rehe.”

A'ea ti pe'ji pejohupe jipi nahã pejopokoga. A'ereki Tupana'ga e'i pe me aãwamo pehendu katu ti nhinhi'iã javo. Pe napenani pejapyaka ti pejikokatua rehe a'ero pe jipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga nhi'iã renduva xanhimoandyandyjukaryme ti ite'varuhua pe javo. A'ereki pe ndekote'varuhurame pendekote'varuhua nohendukatupotarukari Tupana'ga nhi'iã pe me. A'ero pe ndapekoa'javi Tupana'ga rehe.

¹⁴ Xajiko hete ppy nhande Tupana'ga rehe ikwehe. Xajikopigyme ti ga rehe nhanema-noe'ymame. Po ti nane'ymi nhande jikohetei avuirama ga rehe, a'ero po ti ga nhande mbojikoty'arukari Cristo'ga pavẽi nehẽ.

¹⁵ Nane'ymi ti pejiko hete Tupana'ga rehe. A'ereki aãwamo garembikwatijarukara e'i:
“Po aãwamo pe Tupana'ga nhi'iã renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iã rehe hendukatuavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'iã jipi opohipota ga hugwi,” e'i
Tupana'ga rembikwatijarukara.

¹⁶ Ymyahũ penamonhava'ea ãwendu Tupana'ga nhi'iã novã hako. A'ereki ahe nohendukatupotari ganhi'iã opohipota ga hugwi – kiroki ahe uhu Egitopeva'ea gwyra hugwi. Ymyahũ Moisésva'ea gweru ahe pea hugwi. Ndahe'yiva'ea ãwendu katu

Tupana'ga nhi'iğa. Ahe jate ġwendu katu. ¹⁷ Onhi'iğa rendukatue'ÿva'ea rehe Tupana'ga onhimonha'nga quarenta anos mondorame. Ongae'ÿi me ahe manoi a'ero okote'varuhuavo. Pevo ahera'oa pytai a'ero. ¹⁸ Ahe jikopotare'yma ġwaramo ga rehe, ga ei:

“A'e hete ji: Nanoğatuağwami ti ji ġapy'a ġa nderure'yma jijipyri nehē,” ei Tupana'ga hako.

¹⁹ Nurã nhande ikwahavi jawo: Ahe jikoge'yma ġwaramo ga rehe, Tupana'ga nonoğatui ahepy'a ahe rerure'yma ojipyri, xa'e nhande.

4

Tupana'ga onoğatu pota ojiheve'ğa py'a

¹ Ağwamo Tupana'ga onoğatu pota nhandepy'a. A'ero ga ei: “Pejikoheterame ji rehe tanoğatu ti pepy'a,” ei ga.

Xajirokwa ti nhandepy'a noğatua rehe. Po na rüi, ga nonoğatui. Pejiko hete ti ga rehe a'ero tonoğatu tuhē ti ga pepy'a. ² A'ereki nhande ve ġa omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iğa Tupana'ga pe poko pota jawo. Na jitehe ymyahüva'ea pe no. Ymyahü ahe omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'iğa Tupana'ga pe poko pota jawo. Ahe henduvame Tupana'ga nhi'iğa ndikwahyi reki ahe rehe. A'ereki henduvame ahe ndojikogi Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga nonoğatui ahepy'a.

³ Ahe ve Tupana'ga ei:

“A'e hete ji nhinhimonha'ngavo:

Nanoğatuağwami ti ji ġapy'a ġa nderure'yma jijipyri nehē,” ei ga.

Yvya apopavypyagwera jate ga japopigirē, u katu gapy'a. Ga opota ġajikoga ojihe tu katu ti ġapy'a na jitehe nehē jawo. Ojiko po ymyahüva'ea ga rehe opy'a noğatuuka ga pe ramo a'ero. Nhande ki a'e te xajiko ga rehe. A'ero nhandepy'a Tupana'ga inoğatui.

⁴ Ymyahü Tupana'ga ei ikwatijaruka sétimo dia mombe'gwovo. Garembikwatijarukara e'i:

“Seis dias rupi Tupana'ga japopavi.

Ko'emame ga japopigi.

A'ero gapy'a rukatui,” e'i ikwatijarukara.

⁵ Okwatijara'ja ahe. Aherembikwatijara i'ei Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo:

“Nanoğatuağwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehē,” ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

⁶ Nurã nhande ikwahavi jawo: Ojipe'ğa py'a ti Tupana'ga tonoğatu a'ero, xa'e nhande. A'ereki Tupana'ga imombe'uukarypyrame pyryva'ea ymyahüva'ea pe ahepy'a noğatupota, ahe ndojikogi reki ga rehe. Nurã Tupana'ga nonoğatui ahepy'a.

⁷ Aerē Tupana'ga imbokwara'ara'arame inoğatupota yvyakotyve'ğa py'a ga ea'javi. Okwatijaruka ga Daviva'ea pe. Daviva'ea omombe'u a'ea jitehe a'ero ikwatija. A'ea ji amombe'u pe me ko. Aherembikwatijara e'i:

“Po ağwamo pe Tupana'ga nhi'iğa renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'iğa rehe hendukatuavo,” e'i Daviva'ea rembikwatijara.

⁸ Ymyahü Moisésva'ea py'rovo Josuéva'ea oko israelitasva'ea repiakatuharamo. Po ymya Josuéva'ea onoğatuuka israelitasva'ea py'a, a'ero po aerē Tupana'ga nde'ia'javi ahe ve hamo ağwamo ji inoğatupotari pepy'a jawo hamo. Emo Josuéva'ea nonoğatuukari ahepy'a. Nurã Tupana'ga ea'javi yvyakotyve'ğa py'a noğatupota. ⁹ A'ero ağwamo vehevi Tupana'ga inoğatupotari ojiheve'ğa py'a.

¹⁰ Ymyahü Tupana'ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Na jitehe ga – kiroki ga opy'a noğatuuka Tupana'ga pe – gaha oapo pi Tupana'ga ja.

¹¹ A'ea kwahava xajirokwa hete ti inoğatuuka Tupana'ga pe nhandepy'a nanani kakoyme ti ymyahüva'ea ja jawo – kiroki ahe ndojikogi ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga

Arãova'ea pe ymyahũ hako eko ti ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro ji ve javo. Na jitehe onhimbohete'e yma ojipe'ğa ndekoi ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe ga erame jate ға pe.

⁵ Na jitehe Cristo'ga nonhimbohetei no. Nde'i ga: “Kiro ti ji tako ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro.” A'ea rüi Cristo'ga ei. Tupana'ga ki a'e te ga mbohetei toko ti ga ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro ji ve javo. Ga pe Tupana'ga ei: “Jira'yramo nde rekoi.

Jihi a'e vyvakytyve'ğa pe nhaporemō nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga,” ei Tupana'ga.

⁶ Onhi'iğa'javame Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'êhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve Melquisedeque'ga ja,' ei Tupana'ga Cristo'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

⁷ Uvame vyva koty Cristo'ga onhi'i Tupana'ga pe jipi ji poko javo. A'ereki Tupana'ga ipopoaka. Nurã Cristo'ga ei ga pe: “Ipotarame po ti nde nanhimomanoukari nehẽ.” Hahyahi Cristo'ga nhi'iğa ga pe ga jehe'orame ji poko javo. A'ero Tupana'ga ga rendukatui. A'ereki Cristo'ga e'i: “Nhinhi'iğa rupi rüi ti eko. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero,” ei ga Tupana'ga pe.

⁸ Tupana'ga ra'yramo ga vehevi onhimbo'e onhimongovo Tupana'ga nhi'iğa rupi hahyrame ojive. ⁹ Nahã hahyrame ga pe hahya ga mbojipokwahavi Tupana'ga nhi'iğa rehe ga monhimomiranambava. Nurã ga rekoi vyvakytyve'ğa nderohoharamo yvagi pe. Kiroki ға oko ganhi'iğa rupi – ға hugwi nhaporemō ga omombo ғandekote'varuhua ға mombyryva. Aerẽ po ti ga ға nderohoi yvagi pe ға mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga e'i Jesus'ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei Tupana'ga.

Tapejikopigi ti Cristo'ga rehe

¹¹ Melquisedeque'ga rehe ti xanhomoğitağita hete novã. A'ereki manameuhũ pe pekwaha! Nurã manameuhũ po ti ji ikwahavukari pe me nehẽ? Napenhimbo'ea'javi pe! ¹² Pejapyaka ti pejihe! Ymyahũ pe jikogi Cristo'ga rehe. Nurã po kiro pe ojipe'ğa mbo'ei Tupana'ga nhi'iğa rehe ikwahaheteavo hamo. A'ea ji ei novã. Ağwamo vehevi ti ojipe'ğa toko pembo'eharamo pe mbo'ea'java ahembo'eypya rehe nonhimimiva'ea rehe imombe'urame Tupana'ga nhi'iğa pe me.

Pe ndapekwahavi Cristo'ga mombe'ua onhimiva'ea. Xunhiete'i jate pe pekwaha ahembo'eypya jate. Ipita'ngive'ğa – kiroki ға oka'mbu jate – ға ndo'upavi. Ґa javijitehe pe ndekoi a. ¹³ A'ea ji ei pe me. Kiroki ga oka'mbu jate – gaha ko ipita'ngive'ga ikwahave'yma. Na jitehe pe peko ipita'ngive'ğa javuhu. A'ereki xunhi pe pekwaha Tupana'ga nhi'iğa pyryva'ea. Ipita'ngive'ğa javuhu pe ei pejohupe: “Marã aherekote'varuhua? A'ereki nhande ndikwahavi. Marã ahe rekokatui? A'ereki nhande ndikwahavi.” A'ea pe ei ikwahave'yma pekopave'yma Tupana'ga nhi'iğa rupi.

¹⁴ Kiroki ga o'u pa – gaha ko jyvuaruhu. Ga javijitehe ga ikwahavi no – kiroki ga Tupana'ga nhi'ipo'ru pa okokatuavo opohia okote'varuhua hugwi. Gaha ojipokwaha Tupana'ga nhi'imbava rehe ikwahapaheteavo. A'ero ga ei: “Nahã aherekote'varuhua. Nahã ahe rekokatui,” ei ga ikwahava. Koji'i ga ikwahavi no. Nonhimimi Tupana'ga nhi'iğa ga pe. Pehe ki a'e te ndapekwahavi ve oka'mbuve'ğa javuhu.

6

¹ Xanhomoğitaa'jaa'javyme ti ahembo'eypya rehe Cristo'ga mombe'urame. Kiro koji'i xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo nhanenhimbojipokwahapava hehe. A'ea rehe ji pe mbo'epotari kiro. A'ereki nhande xanhimbo'e jipe ahembo'eypya rehe.

A'ea rupi nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo: Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi herojijyita nhandereaporoğita. Xajiko ti Tupana'ga rehe ga reroviaheteavo, xa'e jipe nhande ikwehe. ² Ymya nhande ei: Nahanahã batismos. Tupana'ga ti tomomyry pe me kiro javo, nahanahã po nhande xapoko Jesus'gareheve'ğa akağa rehe hamo javo ğa pe. Ymya nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga omanove'ğa mbogwerava'javi nehẽ. Nahanahã po ti Tupana'ga ei ğa pe nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. Jara'ğa pe po ti ga ei nehẽ: “Pejo ti pejijupa avuirama ji pyri,” e po ti Tupana'ga nehẽ. Jara'ğa pe po ti ga ei nehẽ: “Peho ti ji hugwi pejijupa avuirama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti Tupana'ga nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. A'ea pe nhaporemõ nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo ikwehe.

³ Kiro koji'iva'ea rehe xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo, a'e ji pe me. Xanhimbo'e ti hehe Tupana'ga ipotarame.

⁴ Marã po jara'ğa pe? Tupana'ga nhi'iğa ğa henduna'ei. Aerẽ po ğa nohendukatua'javi. Ğa henduvypyrame Tupana'ga ikwahavukari opyryva ğa pe nahanahã ji ipotari javo. Ğa pe ga ikwahavukari Cristo'ga rupi po ti vyvakotyve'ğa nduri ji pyri nehẽ javo. Nurã ğa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua ojihugwi a'ero. “Tupana'ga Cristo'ga mbuhuruka nhande pyri yvaga hugwi,” ei ğa. A'ero Tupana'ga ra'uvapyryva uhu ğa pyri ğa pokoga. ⁵ A'ero ğa ei: “Pyry hete Tupana'ga nhi'iğa nhande ve. A'ereki ga nhande mbojiko ojihe,” e na'ẽ ğa. “Xanhimomby'a nhande gapopoakara rehe. Aerẽ po ti koji'i nhanemomby'ava'ea nehẽ no,” e na'ẽ ğa.

⁶ Nahã ğa ndekona'ei henduva Tupana'ga nhi'iğa. Aerẽ po ğa ei: “Ndorokoa'javi ore Tupana'ga nhi'iğa rehe,” e po ğa okote'varuhuavo.

Marã po ğa pe? Tupana'ga ndogwerojijyja'javi tuhẽ ğandeaporoğita a'ero. Ğa ndopohipotari okote'varuhua hugwi imomborukare'yma Tupana'ga pe avuirama. Ndokoa'javi ğa Tupana'ga nhi'iğa rupi. Nurã ğa ndekoi Tupana'ga ra'yra'ga jukahara'ğa ja. Ombotegwete ğa Jesus'ga ojipe'ğa ndovaki.

⁷ Omoakÿakyma'ja amana yja ko pe. Poryva'ea henhui jugwi gworygworyvamo kohoa jara'ga remityma. A'ero ga i'ui ğwemityma gworygworyvamo. A'ea pe yjakatua pe Tupana'ga imomyryvi.

Yjakatua – kiroki a'ea hugwi henhui poryva'ea – a'ea ja ko ğa – kiroki ğa ojiko hete Tupana'ga rehe okopige'yma ganhi'iğa rupi okopyryvamo ga pe. Ğa pe ga imomyryvi.

⁸ Omoakÿakyma'ja amana ojipea yja ko pe no. Ndapyryviva'ea ki a'e te henhui jugwi hatÿava'ea hajiheva'ea pavẽi. A'ea kohoa jara'ga ndo'ui. Nurã ga ei: “Ite'varuhu yja!” Nambegwei ti ga ei tokai ti nehẽ javo. A'ero ti ga imbokai nehẽ.

Yjate'varuhua – kiroki a'ea hugwi henhui ndapyryviva'ea – a'ea ja ko ğa – kiroki ğa nohendukatui Tupana'ga nhi'iğa okoe'yma hupi okopyryve'yma ga pe. Nambegwei po ti ga imondoi hahyva'ea ğa pe nehẽ.

⁹ Tupana'ga nhi'iğa rendukatue'yve'ğa pe ji anhi'ĩ popoaka. Pehe ki a'e te ndapekoi ğa ja. Peko pyry pe Tupana'ga pe. A'ea ore ei pe me oreremiarõva'ea pe. A'ereki ore opokwaha. Peko hete pe Tupana'ga nhi'iğa rupi imomboruka pejikote'varuhua ga pe. A'ero po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo avuirama ojipyri nehẽ pe imomborukaro ğwaramo. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga ahe rereko katu jipi ahe poravykykatuame ga pe. Nurã po ti ga nomoka'nhyimi peporavykyagwera nehẽ. Peporavyky katu pe Tupana'ga remimo'ehara'ğa pokoga ikwehe Tupana'ga arõhetero ğwaramo. Ağwamo vehevi pe ğa pokogi. Peporavykypava Tupana'ga hepiagi okopyryvamo pe me.

¹¹ Na jitehe pe nhimarane'ymame nane'yimi ti pejirokwa pejikoheteavo Tupana'ga rehe avuirama pejikokatuavo ojipe'ğa pe Cristo remimomyryva mbuhua pejive. Oropota hete ore pejirokwa pe napenani. ¹² A'ero po ti pe ndapevevugwei nehẽ. Pejiko ti Tupana'ga rehe ojipe'ğa ja Tupana'gareheve'ğa ja. Penhimomirana ti onhimomiranave'ğa ja pejikopige'yma. Ojiko ğa onhimomiranama tihepia ti Tupana'ga remimomyryva nhande ve nehẽ javo – kiroki a'ea pe ga ei ğa pe. Tupana'ga nopiriani onhi'iğa. A'ero ga ğa mbohoryvi opyryvamo ğa pe. Na jitehe po ti Tupana'ga pe

mbohoryvi opyryvamo pe me nehē pe ndekorame ġa ja aerē po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehē javo no.

Tupana'ga nopiriani onhi'iġa

¹³ Yvyakotyve'ġa ġwenoi ojihoheve'ga Tupana'ga ojohupe a'itiva'ea ji ei nhinhi'iġa javo. A'ereki Tupana'ga omombe'u a'itituhēva'ea jate. Nurā togwerovia ti ojipe'ġa nhinhi'iġa javo, ġa ei: “Tupana'ga okwaha nhinhi'iġatua.” A'ea ġa e'i Tupana'ga renoina.

Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ġa hohe pa. Nurā Tupana'ga ehetei ojera javo o'erame Abraãova'ea pe togwerovia hete ti Abraão'ga nhinhi'iġa javo. Imombe'gwovo pyryva'ea ga ei ahe ve a'ero: ¹⁴ “Jihi Tupana ti amombyry hete tuhē nde ve nehē,” ei ga ahe ve. “Amondo ti ji ndera'yra nde ve nehē. Aerē po ti nderakykwepohara'ġa nde'yjuhuro a'ero nehē. A'iti a! a'e ji.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe onhinoina.

¹⁵ Onhimomiranamame Abraãova'ea imbokwara'ara'ari ojikoga Tupana'ga rehe omombyry po ti ga ji ve nehē javo. Tupana'ga nopiriani onhi'iġa Abraãova'ea pe. A'ero ga imombyryhetei ahe ve.

¹⁶ Yvyakotyve'ġa ġwenoi ojihoheve'ga ojogwayvaramo. Ojohupe ġa ei onhombojikoga ojogwehe: “A'itituhēva'ea pe ore ei. Tupana'ga okwaha orenhi'iġatua pe me.” A'ea ġa ei ojohupe Tupana'ga renoina heroviaruka ojohupe herojijyje'yma onhi'iġa. A'ero ġa ndojogwayvara'javi.

¹⁷ Ymyahū Tupana'ga ikwahavukapotari onhi'iġa rerojijyje'yma ġa pe – kiroki ġa pe ga e'i: “Jihi Tupana po ti opogweruruka yvagi pe pe mongovo avuirama ji pyri imombyryva pe me nehē pe jikoga ġwaramo ji rehe,” ei ga. Nurā onhinoina ga ei a'ea ġa pe jukwaha hete ti ġa pe nhinhi'iġa rerojijyje'yma javo. ¹⁸ Tupana'ga ei a'ea onhinoina tohoryory hete ti ġa ikwahavame javo. E'i ga: “Aerē po ti ġa ei nehē: ‘Tupana'ga ndogwerojijyi onhi'iġa. Ga ndogwerojijyi onhi'iġa onhinoiname no,’ e po ti ġa gworygworyvamo nehē,” ei Tupana'ga.

Na tuhē. Tegwete ga'mbea ga nhi'iġame. A'ero a'ea kwahavame nhande roryrory-heteramo nhandejirokwa ga rerovia aerē po ti ga nhande rerohoukari ojipyri nehē javo, xa'e nhande. A'ereki nhande xajiko hete ga rehe nhandepohia nhanderekote'varuhua hugwi.

¹⁹ Ipohyiva'ea âncora nombojijyjukari yharuhua ahe imomborame yharuhua hugwi ihamuhūa pyvō. Na jitehe nhandereaporoġita ndojirojijyja'javi. A'ereki nhande tirovia tuhē Tupana'ga aerē Jesus'ga pe po ti ga nhande rerurukari ojipyri yvagi pe nehē javo. Nianemoandyandyi po ti ga nehē. Jesus'ga rehe nhande jikogi a'ero nhandekyhyjie'yma.

Ga oho jipe yvagi pe Tupana'ga pyri tuhē nhande repyga okovo ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro. Avo yvya koty ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa na jitehe oho Tupana'ga ronga pype hete hovapiahava aherovai gwe'yja'ġa ndepyga. ²⁰ Tupana'ga pyri yvagi pe nhanderenondeve'ga hoi ovahema Jesus'ga. Gaha oho nhande renonde nhande repyga toho ti ġa ji reviri yvagi pe javo. Ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe ko Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe:

“Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei ga Jesus'ga pe.

7

Melquisedeque'ga oko ikwava'ēharamo Tupana'ga pe

¹ Ymyahū Melquisedeque'ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga hako. Ga ko ikwava'ēhara'ga Tupana'ga pe no hako. Tupana'ga huvihavuhu hete ojipe'ġa hohe pa. Ga pe Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga. Melquisedeque'ga uhu nhanerem-boypyva'ea rovatiamo Abraãova'ea rovatiamo ahe jivyrame otavukara hugwi. Otavuka

jipe Abraãova'ea ojipeva'ea ruvihavava'ea pe quatrova'ea pe ogwovo ahe reviri ahe monhana. Abraãova'ea jivyrame Melquisedeque'ga ahe rovatĩ. Ahe ve ga ei: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga ahe ve.

² Ojivyrame otavukara hugwi Abraãova'ea herupava'javi mbatera aheruvihavava'ea hugwi quatrova'ea hugwi – kiroki mbatera aheruvihavava'ea opyhygaha Abraãova'ea re'yjava'ea hugwi hajiheva'ea hugwi no. Abraãova'ea imboja'oja'ogi herura'javipyra imboatyaty inoãga dez mbatera jatyra. Melquisedeque'ga pe ahe imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra um décimo.

Melquisedeque'ga rera pe nhande ei: Pyry hete ko huvihavuhu'ga. A'ea nhande xa'e garera pe. Ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga. Cidade rera pe Salém me nhande ei Ahepy'a noãgatu. Nurã nhande ei Melquisedeque'ga rera pe no: Ga onoãgatu ojiheve'ãga py'a.

³ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui Melquisedeque'ga po'ria ga'yembora. Nomombe'ui garembikwatijarukara Melquisedeque'ga ramonhava'ea. Nomombe'ui garembikwatijarukara ga'aragwera gamanoa no. Melquisedeque'ga rekoi Tupana'ga ra'yra'ga ja Jesus'ga ja ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe avuirama.

⁴ Pejapyaka ti Melquisedeque'ga rehe ga kwahaheteavo. Huvihavuhu hete ga. Nurã ga pe Abraãova'ea imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatyra herura'javipyra um décimo – kiroki a'ea ahe gweru otavukara hugwi. Abraãova'ea oko nhaneremboypyro nhanderuvihavuhuro israelitas'ãga nduvihavuhuro. Ahe vehevi imondoi Melquisedeque'ga pe nde ko huvihava ji hohe javo. Jukwaha a'ero Melquisedeque'ga huvihavuhu hete.

⁵ Abraãova'ea ko Leviva'ea rakykwepohara'ãga nemboopya. Leviva'ea rakykwepohara'ãga mombe'gwovo Moisésva'ea rembikwatijara i'ei: “Levi'ga rakykwepohara'ãga – kiroki ãga oko Tupana'ga nhi'ĩãga rupi okovo ikwava'ẽhara'ãga – ãgahã ti topyhy mbatera gwe'yja'ãga hugwi israelitas'ãga hugwi. Na tuhẽ. Israelitas'ãga herekorame dez mbatera tomondo ti ãga Levi'ga rakykwepohara'ãga pe ojipeji mbatera um décimo.” Nahã Moisésva'ea rembikwatijara i'ei.

ãga nhaporemoko Abraãova'ea rakykwepoharamo israelitas'ãga Leviva'ea rakykwepohara'ãga pavẽi. Opyhy ikwava'ẽhara'ãga gwe'yja'ãga hugwi vehevi Abraãova'ea rakykwepohara'ãga hugwi tuhẽ.

⁶ Melquisedeque'ga ki a'e te Leviva'ea rakykwepohara'ga rui. Abraãova'ea hugwi ga ipyhygi reki mbatera um décimo. Garembipyhyga renonde Tupana'ga ei Abraãova'ea pe: “He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ãga nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve. “Amondo ti ji hajiheve'ãga gwyrã nde ve nderakykwepohara'ãga pe nehẽ. Pevo po ti ãga nduvi avuirama a'ero nehẽ. Nderakykwepohara'ãga pe po ti ji hajiheve'ãga mbohoryvukari nehẽ,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe. A'ea Tupana'ga ei aerẽ po ti Abraãova'ea hoi huvihavamo nehẽ javo. Tupana'ga nhi'ĩãgãrẽ jate Melquisedeque'ga ei Abraãova'ea pe reki: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga.

⁷ Jukwaha hete. Melquisedeque'ga huvihavuhu Abraãova'ea hohe a'ero. A'ereki nhande nhaporemoko xa'e: Kiroki ãga oko ojipe'ãga hohe – ãgahã jate e'i: “Tomombyry ti Tupana'ga nde ve.”

⁸ Leviva'ea rakykwepohara'ãga – kiroki ãga opyhy israelitas'ãga hugwi – ãgahã omano reki. Melquisedeque'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy Abraãova'ea hugwi – gaha okoji. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui gamanoa.

⁹⁻¹⁰ Ndo'ari ve Leviva'ea Melquisedeque'ga Abraãova'ea rovatĩrame. Emo Leviva'ea oko Abraãova'ea rakykwepoharamo. A'ero imondorame um décimo Abraãova'ea omondo Leviva'ea repyga no, a'e ji. Leviva'ea ko ikwava'ẽhara'ãga nemboopya. ãgahã opyhy gwe'yja'ãga hugwi um décimo. Emo Melquisedeque'ga pe Abraãova'ea omondo jipe Leviva'ea repykavamo reki. A'ero kaitu jukwaha. Melquisedeque'ga huvihavuhu Leviva'ea hohe Leviva'ea rakykwepohara'ãga hohe no.

Jesus'ga oko Melquisedeque'ga ja ikwava'ẽharamo

¹¹ Ymyahũ Tupana'ga Leviva'ea rakykwepohara'ğa mo'emo'ëi toko ti Arão'ğa ikwava'ëharamo ji ve jipi israelitas'ğa mombyryva javo. Arãova'ea oko Leviva'ea rakykwepoharamo. Arãova'ea oko ikwava'ëharamo a'ero gwakykwepohara'ğa pavëi.

Moisésva'ea pe Tupana'ga ikwatijarukari nhanembo'eagwera israelitas'ğa mbo'eagwera nahanahã po ti ikwava'ëhara'ğa pe mombyry pe nderua ji pyri nehë javo. Arãova'ea aherakykwepohara'ğa pavëi nomombyryvukari reki nhandere'yja'ğa israelitas'ğa. A'ero israelitas'ğa ndohoi Tupana'ga pyri. Nonhi'iği ğa pe no.

Nurã Arãova'ea rakykwepohara'ğarũive'ga ruri okovo ikwava'ëharamo Tupana'ga pe. Ga ko Jesus'ga. Melquisedeque'ga ja ga oko ikwava'ëharamo Tupana'ga pe. Tupana'ga nde'i Jesus'ga pe: “Arãova'ea ja ko nde ikwava'ëharamo ji ve.” A'ea rũi Tupana'ga ei. E'i ga: “Melquisedeque'ga ja ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ëharamo ji ve,” ei ga.

¹² A'ea erame Jesus'ga pe Tupana'ga ei tokoa'javyme ti Leviva'ea rakykwepohara'ğa ikwava'ëharamo javo. Leviva'ea rakykwepohara'ğa ndekoa'jave'ymame ikwava'ëharamo, Moisésva'ea rembikwatijara rehe ndatekwava'javi – kiroki a'ea omombe'u ikwava'ëhara'ğa. Hajiheva'ea toko ti kiro a'ero, xa'e nhande. Tupana'ga nhi'iğapyahua jate Jesus'ga rehe toko kiro a'ero, xa'e nhande.

¹³ Jesus'ga pe Tupana'ga ei ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ëharamo ji ve javo. Emo Jesus'ga ko Leviva'ea rakykwepohara'ga rũi reki. Ojipeva'ea rakykwepohara'ga ko Jesus'ga. Garembopyya rakykwepohara'ğa ndojukai reki mbatepyryva imbokaje'yma ikwava'ëhava rehe Tupana'ga pe. ¹⁴ Jesus'ga oko nhaneramonhava'ea rakykwepoharamo Judáva'ea rakykwepoharamo nhandepojykaharete'ga. A'ea jukwaha. Moisésva'ea nde'i Judáva'ea rakykwepohara'ğa pe: “Pekwava'ë ti ğambatepyryva jukapyra imbokaita Tupana'ga pe pejikovo ikwava'ëharamo.” A'ea rũi Moisésva'ea e'i Judáva'ea rakykwepohara'ğa pe.

¹⁵ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi kiro. A'ea jukwaha hete. A'ereki Jesus'ga reki kiro oko ikwava'ëharamo Tupana'ga pe ua yvya koty nhande pyri. Ga ko Melquisedeque'ga ja okovo ikwava'ëharamo.

¹⁶ Moisésva'ea rembikwatijara nde'i Jesus'ga pe: “Eko ti ikwava'ëharamo Tupana'ga pe. A'ereki neremboypya ko Leviva'ea.” Nanongara rũi aherembikwatijara e'i Jesus'ga pe. Yvyakotyve'ğa rũi e'i Jesus'ga pe eko ti ikwava'ëharamo Tupana'ga pe javo. Emo Jesus'ga oko reki ikwava'ëharamo. A'ereki ga ipopoaka okovo avuirama. Nomanoa'javi po ti ga nehë.

¹⁷ A'ereki ojipeva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u javo Jesus'ga pe. E'i: “Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ëhara'ga ji ve. Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ëharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.” A'ea Tupana'ga rembikwatijarukara ei Jesus'ga pe.

¹⁸ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi a'ero ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe kiro javo. A'ereki aherembikwatijara ndipopoakari. A'ereki israelitas'ğa ndogwerojijyi ojeaporoğita aherembikwatijara renduvame. A'ero ğa ndokokatui ve. Ndohoi ğa Tupana'ga pyri onhi'iğa. Ndikwahyi aherembikwatijara ğa ndehe. ¹⁹ Nahemombyryvukari tuhë.

Koji'i pyry nhande ve kiro Jesus'ga rekorame ikwava'ëharamo Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga momanouka nhande repygauka imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva. Aerë po ti Jesus'ga nhande rerohoi ojupi nhande mongovo avuirama Tupana'ga pyri nhande mbohoryva nehë. Nurã nhande xanhi'inhi'i Tupana'ga pe kiro.

²⁰ Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ğa hohe pa. Ojera vehevi javo ga ehetei o'erame toko ti Jesus'ga ikwava'ëharamo javo. ²¹ Tupana'ga nonhinoi reki o'erame toko ti Levi'ga rakykwepohara'ğa ikwava'ëharamo javo. Emo o'erame Jesus'ga pe ga onhinoi. Jesus'ga pe ga ei: “Jihi Tupana ko ndepojykaharetea. Anhi'iğatu ji nde ve kiro.

Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'êhara'ga.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve Melquisedeque'ga ja.

A'iti a! Ndarojijyi ti ji nhinhi'igã nde ve nehẽ.”

A'ea Tupana'ga ei onhinoina.

²² Nurã Jesus'ga popoakahetero okovo ikwava'êharamo Tupana'ga pe avuirama, kiro Tupana'ga nhi'igãpyahua apiavo toho javo – kiroki ganhi'igãpyahua e'i vvyakotyve'gã pe nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo. A'ero koji'i pyryvamo vvyakotyve'gã pe kiro.

²³ Ymyahũ Leviva'ea rakykwepohara'gã nde'yjuhuro reki okovo ikwava'êharamo. A'ereki gã omano oporavykya reja. A'ero jara'gã aherakykwepohara'gã ndekoi ikwava'êharamo ahe py'rovo.

²⁴ Jesus'ga ki a'e te ndipy'rukavi ga. A'ereki ga nomanoa'javi. Nurã gaha jate nane'yimi oko ikwava'êharamo avuirama. ²⁵ Nurã ga imombohetei vvyakotyve'gã ndekote'varuhua gã hugwi avuirama gã mombyrypava. Kiroki gã onhi'i Tupana'ga pe ojikoga g̃waramo Jesus'ga rehe – g̃ahã Jesus'ga gã mombyryvi. A'ereki ga nomanoa'javi. Kiro yvagi pe ga oko Tupana'ga pyri gã ndepyga jipi epoko ti gã javo Tupana'ga pe.

²⁶ Pyry hete tuhẽ a'ero Jesus'ga rekoi ikwava'êhara'gã nduvihavuhuro Tupana'ga pe nhande repyga. Jesus'ga oko pyry hete Tupana'ga monhimohema ojihe. Naheporoği-tatiruahũ ga. Ga ko ndokote'varuhui'i. Nurã vvyakotyve'gã ja rũi ga oko. A'ereki ga pyry hete tuhẽ. Tupana'ga omongo ga ojipyri yvateuhu yvaga aherovai, kiro ti ga toko huvihavuhuhetero ojipe'gã hohe pa javo.

²⁷ Jesus'ga nokwava'eği tuhẽ mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga jirekote'varuhua ji hugwi jave'yma. A'ereki ga oko katu hete jipi.

Leviva'ea rakykwepohara'gã ki a'e te okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe okovo ikwava'êhara'gã nduvihavuhuro tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua na'ẽ javo. Nahã gã jipygi. Ojipygirẽ jate gã ikwava'eği ojipea jukapyra tomombo ti Tupana'ga jara'gã ndekote'varuhua kiro javo.

Jesus'ga ki a'e te nokwava'eği mbatepyryva jukapyra tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'gã ndekote'varuhua jave'yma. A'ereki Jesus'ga onhikwava'ẽ ojijukauka omanomo yva rehe tomombo ti Tupana'ga g̃andekote'varuhua gã hugwi javo.

Nane'yimi Leviva'ea rakykwepohara'gã okwava'ẽ mbatera jukapyra Tupana'ga pe.

Jesus'ga ki a'e te ojipeji ko ga jijukaukari. Nomanoa'jaa'javi ga.

²⁸ Moisésva'ea rembikwatijara e'i akwaimbae'gã ti toko ikwava'êhara'gã nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Emo vvyakotyva'ero g̃waramo ikwava'êhara'gã nduvihavuhu'gã ndekote'varuhuro opopoakare'ymamo ote'varuhua pe.

Aerẽ Tupana'ga ei onhinoina a'ero jira'yra'ga ti toko ikwava'êhara'gã nduvihavuhuro avuirama javo reki. Nurã gara'yra'ga Jesus'ga pytai avuirama ikwava'êhara'gã nduvihavuhuro okopyryhetero tuhẽ vvyakotyve'gã ndepykatuavo Tupana'ga nhi'ipo'rupava avuirama.

8

Jesus'ga gwepý vvyakotyve'gã

¹ Na tuhẽ Jesus'ga rekoi okovo ikwava'êhara'gã nduvihavuhuro nhande repyga ogwovo yvagi pe hete. Pevo huvihavuhuhetero Tupana'ga ruvi. Okovo g̃waramo huvihavuhuhetero Tupana'ga pavẽi, Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rũi. A'ea rehe ji pe mbo'ei ko.

² Yvagi pe Tupana'ga ruhava pype tuhẽ nhandepojykaharete'ga ruhava pype tuhẽ Jesus'ga rekoi. A'ea pype Tupana'ga rembiapoa pype ikwava'êhara'gã nduvihavuhuro Jesus'ga poravykyi Tupana'ga pyri nhande repyga. Yvyakotyva'ea rembiapoa pype rũi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty tenda – a'ea pype rũi ga nhande repygi. Ymyahũ a'ea pype hete ikwava'êhara'gã nduvihavuhuva'ea oho gwe'yjava'ea repyga yvya koty.

³ Ymyahũ Tupana'ga omo'emo'ẽ vvyakotyve'ğa. Ga e'i: “Toko ti ға ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ğa ndepyga. Nurã ti ға togweru vvyakotyve'ğa hugwi ғанемимбuhuteheva'ea ikwava'eğa ji ve nehẽ. Togweru ti ға ға hugwi mbatepyryva jukapyra ji ve nehẽ no vvyakotyve'ğa ndepykaramo nehẽ,” ei Tupana'ga ymyahũ.

Jesus'ga rekoi ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe. Nurã po ga ikwava'eği Tupana'ga pe no hamo.

⁴ Yvagi pe Jesus'ga poravykyi okovo ikwava'ẽharamo. Po ga oko yvya koty, a'ero po ga ndokoi ikwava'ẽharamo hamo. A'ereki gwereko jipe ikwava'ẽhara'ğa yvya koty.

Ğahã gweru imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe jipi okovo Moisésva'ea rembikwatijara rupi. ⁵ Ğaporavykya okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ero nhande ei: Na ja gwerevi nhanderepykava rekoi yvagi pe. Na jitehe Moisésva'ea rembiapoukara okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe Moisésva'ea rembiapohava renonde tenda apohava renonde. Tupana'ga e'i: “Ji rendu katu ti! Yvytyruhua rehe ji ikwahavukari nde ve nahã ko yvagipeva'ea javo. A'ea'jaheteva'ea eapo katu katu pa imohina kiro,” ei ga Moisésva'ea pe.

A'ero Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi a'ea'jaheteva'ea japokatuuka tenda tapyjamo. Oapopavuka ahe mbatera no imondovo tenda pype. Nahã ahe japopavukari yvagipeva'ea'java'ea yvya koty. A'ea pype Leviva'ea rakykwepohara'ğa israelitas'ğa ndepygi okovo ikwava'ẽharamo yvya koty.

⁶ Jesus'ga poravykya ki a'e te koji'i pyryvamo ғaporavykya hohe. Ymyahũ Tupana'ga ekatui Moisésva'ea pe nahanahã po ti ji israelitas'ğa pokokatui nehẽ javo. A'ero ga ei toko ti Leviva'ea rakykwepohara'ğa ikwava'ẽharamo javo. Moisésva'ea pe ga ikwatijarukari javo: “Tombokai ti ға mbatepyryva ji ve israelitas'ğa ndepyga,” ei ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve.

Aerẽ koji'i pyryvamo reki Tupana'ga ekatuhetea Jesus'ga pe nahanahã po ti ji vvyakotyve'ğa pokokatui kiro nehẽ javo. “Ndehe ti emano imomborukaheteavo ғandekote'varuhua ға hugwi ға ndepyga nehẽ,” ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ko Tupana'ga nhi'ipyahua. A'ero ga ei toko ti Jesus'ga ikwava'ẽharamo javo. Tupana'ga nhi'iğa Jesus'ga pe ipyahuva'ea rehe koji'i pyryvamo Moisésva'ea rembikwatijara hohe a'ero ymyahũva'ea hohe. Nurã Jesus'ga poravykya koji'i pyryvamo Leviva'ea rakykwepohara'ğa poravykya hohe. Yvyakotyve'ğa ndepykaramo Jesus'ga rekoi tuhu ti ға okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iğa ga pe javo. A'ero ga imombohetei vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ға hugwi ға mombyryva ға mbuhua Tupana'ga pyri. A'ero kiro koji'i pyryvamo ға pe.

⁷ Po ikwahyhetei ymyahũva'ea hamo Tupana'ga nhi'iğa Moisésva'ea pe hamo, a'ero po ga nonhi'iği aerẽ ipyahuva'ea rehe Jesus'ga pe hamo.

⁸ Ymyahũ israelitasva'ea nohendukatui reki ymyahũva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Nurã ndikwahyi ahe rehe. A'ea nhande tikwaha. A'ereki ga e'i:

“Kiro ji rendu katu ti,” ei Tupana'ga nhandepojoykaharete'ga.

“Aerẽ po ti ji nhi'iği ipyahuva'ea rehe Israelva'ea rakykwepohara'ğa pe Judáva'ea rakykwepohara'ğa pe nehẽ no,” ei ga.

⁹ “Ymyahũva'ea ja rui po ti ji nhi'iği ға pe nehẽ.

Ymyahũ ғанамонhava'ea pe ji ekatui ikwatijaruka Moisésva'ea pe nhinhi'iğa ahe rerogwovo pa Egitopeve'ğa gwyrã hugwi.

Aroho katu ji ahe pea hugwi.

Emo ahe nohendukatupotari reki.

Ndokoi ahe ymyahũva'ea rupi nhirembikwatijarukara rupi.

Nurã ji ndarekokatua'javi ahe,” ei Tupana'ga.

¹⁰ “Aerẽ ipyahuva'ea rehe po ti ji ekatui ға pe nehẽ

Israelva'ea rakykwepohara'ğa pe israelitas'ğa pe nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Nhinhi'iğa po ti ji imongi ға'akaği pe

nahanahã peko katu ti javo ġa pe.
 Ġapy'a pype po ti ji inoġi nhinhi'iġa.
 A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'iġa okovo pota hupi nehẽ, ei ga.
 A'ero po ti ji rekohetei ġanduvihavuhuhetero ġa pokokatuavo nehẽ.
 A'ero po ti ġa ji mbohetei
 nde ko oreruvihavuhuhetea javo ji ve nehẽ.
 A'ero po ti ġa ndekohetei jireheva'ero
 ji nhi'ĩpo'ruheteavo nehẽ," ei Tupana'ga.
 11 "Ojopyjopyrive'ġa po ti nonhombo'ei ji rehe nehẽ.
 Onhoirũ'ġa ti nonhombo'ei ji rehe nehẽ no," ei ga.
 "Nde'i po ti ġa ojohupe nehẽ: 'Pekwaha hete ti nhandepojoykaharete'ga.'
 A'ea rũi po ti ġa ei ġa nhaporemõ ji kwahahetejipero ġwaramo ojikõga ji rehe nehẽ,"
 ei ga.
 "Ġapyrive'ġa ji kwahahetei nehẽ.
 Ġanduvihava'ġa ji kwahahetei nehẽ no.
 12 Aporogwety po ti ji ġa nehẽ ġa pyryve'ymame.
 Ġa hugwi po ti ji imombori ġandekote'varuhua ġapyryve'yma reheve nehẽ.
 Nahenonha'javi po ti ji avuirama ġandekote'varuhua
 ikwahapava'jave'yma nehẽ," ei Tupana'ga ymyahũ.
 13 Ymyahũ Tupana'ga ei no: "Ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'iġi nehẽ nahanahã po ti ji
 pe pokokatui kiro nehẽ javo."
 Tupana'ga a'ea ero ġwaramo nhande ikwahavi. A'ero nhande ei: Ndatekwava'javi
 ymyahũva'ea rehe Moisésva'ea rembikwatijara rehe a'ero. A'ereki nhymyanuhũ kiro,
 xa'e nhande. Na tuhẽ. Opa ġwerĩ ymyahũva'ea, xa'e nhande.

9

Israelitasva'ea ombohete Tupana'ga tenda pype yvya koty

¹ Ymyahũ Tupana'ga omombe'u Moisésva'ea pe nahanahã po ti israelitas'ġa ji mbohetei nehẽ javo. Omombe'u ga tenda vvyakotyva'ea nahanahã po ti ġa toapo tenda ji mboheteavo ipype nehẽ javo.

² A'ero Tupana'ga nhi'ĩpo'ruavo Moisésva'ea japoukari tenda tapyjamo Tupana'ga mbohetejavamo. Mokõi hyrua tenda pype: kokotyva'ea kikotyva'ea pavẽi. Kokotyva'ea pype ahe imondoukari hyapehava, mesa, pão. Omondouka ahe pão mesa rehe Tupana'ga rovai pyteri pe ga'apõa javo jupe. Nahã ahe imondoukari hyrua pype kokotyva'ea pype. Tupana'ga ei hyrua pe kokotyva'ea pe: Ipojoykahava. Nahã ga inoġi hera hehe. A'ereki pea Tupana'ga opojoyka ojive.

³ Tenda pyteri pe Moisésva'ea imbohaekoukari hovapiahava cortina imohinuka. Hovapiahava aherovai ojipea hyrua teni tenda pype kikotyva'ea. Tupana'ga ei hyrua pe kikotyva'ea pe: Ipojoykahetejaha. Nahã ga inoġi hera hehe. A'ereki pea koji'i Tupana'ga opojoyka hete ojive.

⁴ Ipojoykahetejaha gwereko perfume mbokaihava ouro apopyra. Ipojoykahetejaha gwereko hyru'ia no Tupana'ga rembikwatijarukara ryru'ia. Omomõġuka ahe ouro hehe.

Tupana'ga rembikwatijarukara ryru'ia gwereko nhaepepoa ouro apopyrava'ea. Nhaepepoa gwereko mbeju'ia'javuhuva'ea maná. Hyru'ia gwereko Arãova'ea apoagwera no yvya – kiroki yvya ipoty. Gwereko itapereuhua no – kiroki a'ea rehe Tupana'ga okwatijarukaripe ahe ve ymyahũva'ea.

⁵ Hyru'ia arimo ahe imondoukari yvagipeve'ġa ra'angava querubins'ġa ra'angava. A'ea ahe japoukari imondovouka pevo yvagipeve'ġa'java'ea. Hendy'jandy'ja memei yvagipeve'ġa'java'ea Tupana'ga rendy'java pyvõ. Yvagipeve'ġa'java'ea ipepojai hyru'ia arimo hyru'ia rovapytymbava rehe o'ama. Aerẽ hovapytymbava rehe ikwava'ẽhara'ġa nduvihavuhu'ga gwypygwypyi hekoa tomombo ti Tupana'ga israelitas'ġa ndekote'varuhua javo. A'ero ojapyakaramẽ hehe hovapytymbava

rehe ġa ikwahava'javi okote'varuhua mombora javo: “Tupana'ga oko nhande pyri ġwenonhe'yma nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma,” ei ġa.

A'ea rehe ti ji namombe'upavi kiro.

⁶ Moisésva'ea japopavukarirē nane'yumi ikwava'ēhara'ġa hoi tenda pype kokotyva'ea pype oporavykyavo Tupana'ga pe nahā ga mboheteheateavo ipype.

⁷ Ojipea pype kikotyva'ea pype ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga tehe ga hoi. Outubroġweriā rupi jate, uma vez ano nanani ga tehe ga hoi ipype herogwovo mbatepyryva rekoa. Hekoa rerohorame jate ga hoi ipype hypyypyita tomombo ti Tupana'ga jirekote'varuhua ji hugwi javo. “Tomombo ti ga israelitas'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi no,” ei ga. “A'ereki ġa oko te'varuhu ikwahave'yma,” ei ga hypyypyita.

⁸ A'ero nhande ei: Ojipe'ġa ndohoi tenda pype, xa'e nhande. A'ea rehe Tupana'ga ra'uvapyryva nhande mbojapyakarama ikwahavukari nhande ve ojipea. A'ero nhande ei: Tenda rekorame po Tupana'ga nde'i ve vvyakotyve'ġa pe tuhu ti ġa jiruhava pype ji pyri tuhē onhi'iġa ji ve javo.

⁹ Na tuhē reki ymyahū hako. Nhande japyakarama ymyahūva'ea rehe nhande ei: Aġwamo na jitehe nhande ve no. Imbuhuteheva'ea nombojipe'ai nhanderekote'varuhua nhande hugwi no mbatepyryva rekoa rypyppyja pavēi. A'ereki nomombyryvi nhandereaporoġita. Nonoġatui nhandepy'a a'ero nhande monhi'iġukare'yma Tupana'ga pe.

¹⁰ Ymyahūve'ġa omondo imbuhuteheva'ea tombokai ti ikwava'ēhara'ġa Tupana'ga pe javo. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara e'i ġa pe pemondo ti javo. Ojkwaku ġa ġwiġwia ti ti'u mbatepyryva tyhya no javo. Ndo'ui ġa hajiheva'ea. Ojkwaku ġa nahanahā ti nhanerembiheiparavuhua javo. Ojkwaku ġa. A'ereki aherembikwatijara e'i ġa pe pejkwaku ti javo. Jukwaha a'ero. Ġandeaporoġita pe rūi aherembikwatijara e'i. Ġanda'oa pe jate e'i aherembikwatijara. Ipyahuva'ea rehe Tupana'ga nhi'iġirē ndatekwava'javi tuhē aherembikwatijara rehe. Kirē nde'ia'javi aherembikwatijara ġa pe.

Cristo'ga ombohete Tupana'ga yvagi pe

¹¹ Aġwamo Cristo'ga oko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro oporavykyavo Tupana'ga pe imombyryvuka nhande ve. Koji'i pyryvamo nhande ve a'ero kiro. Yvyakotyve'ġa nembiaipoa pype rūi vvyakotyva'ea pype rūi ga rekoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro. Yvaga pype ga rekoi Tupana'ga ruhava pype tuhē. Pea koji'i pyry hete Tupana'ga pe vvyakotyve'ġa apoa hohe tenda hohe.

¹² Ohorame yvaga pype Tupana'ga ruhava pype ga ndogwerohoi bodes rekoa bezerros rekoa tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua a'ero javo. Hekoa pyvō rūi ga oki yvagi pe a'ero. Gwekoa reka'voguka ojijukahara'ġa pe ga omano yva rehe tahepy ji vvyakotyve'ġa javo. Nahā ga ġa ndepygi ġa mbopiro'yavo avuirama ġandekote'varuhua hugwi ogwovo yvaga pype opytavo. Ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga ipype.

¹³ Ymyahū bodes rekoa touros rekoa no, a'ea ikwava'ēhara'ġa hypyypyti israelitas'ġa ndehe. Ombokai ġa novilha. Ikotiamo novilha mbokaipavipyra yhya pyvō ġa hypyypyti a'ea israelitas'ġa ndehe. Israelitas'ġa jikwakupave'ymame ikwava'ēhara'ġa hypyypyti ġa ndehe tomombo ti Tupana'ga ġate'varuhua ġa hugwi javo. A'ero israelitas'ġa nda'oa tehe reki ġa imombyryvukari. Hekoa rypyppyja nomombyryvukari israelitas'ġa ndeaporoġita reki.

¹⁴ Koji'i pyryvamo Cristo'ga rekoa reka'vogukara mbatepyryva rekoa reka'voga hohe okwahyro pe ndehe. A'ereki nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga omombyry nhandereaporoġita. A'ereki Tupana'ga ra'uva avuiramava'ea opoko Cristo'ga ga nhikwava'eġame Tupana'ga pe omanomo. Ndite'varuhui'i'i Cristo'ga okokatuavo. Pyryheteva'ero ga manoi tahepy ti ji ġa javo. Nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga imombopavi nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhandereaporoġita mombyryva nhandepy'a noġatuavo. Nurā nhande nhi'iġi Tupana'ga pe. Tokoa'javyme ti ġa ite'varuhua rehe javo Cristo'ga manoi nhande repyga. Tupana'ga nhi'iġa rupi avuiramave'ga nhi'iġa rupi ti ġa toko javo ga manoi nhande repyga.

¹⁵ Nurãro ġwaramo Cristo'ga vvyakotyve'ġa ndepyygi omanomo ġa mongovo Tupana'ga nhi'iġa rupi ipyahuva'ea rupi. Ndokopavi ġa Moisésva'ea rembikwatijara rupi ymyahūva'ea rupi okote'varuhua vo ymyahū. A'ero Cristo'ga manoi ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iġa ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe ġa mo'emo'eamo: “Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi nehē. A'ero po ti pe nduri pejjjupa avuirama ji pyri nehē,” ei ga onhi'iġa ipyahuva'ea rehe.

¹⁶⁻¹⁷ Ahe e'i: “Nahanahã po ti ġa herekoi nhimbaterueramo nehē ji manorame nehē,” ei ahe. Ahe manoe'ymame ġa ndogwerekoi ahembatera. Ahe manorame po ti ġa tomombe'u katu na'ē ahemanoa – kiroki ġa gwepia ahemanoa. A'ereki ahe manorame jate pyry ġa herohoi ahembateruera – kiroki ġa pe ahe e'i jipe.

¹⁸ Nurã ymyahū mbatepyryva manoi Tupana'ga nhi'iġame Moisésva'ea pe ikwatijaruka. A'ereki ahe ojuka mbatepyryva heka'voga hekoa Tupana'ga nhi'ipo'ruavo. “Kiro po ti Tupana'ga nopiriani onhi'iġa nehē,” ei Moisésva'ea. “Kiro po ti ga imombyryvi nhande ve mbatepyryva manoro ġwaramo,” ei ahe israelitasva'ea pe ymyahū.

¹⁹ Moisésva'ea omombe'u pa katu na'ē israelitasva'ea pe nhaporemo Tupana'ga rembikwatijarukara ymyahūva'ea tokwaha ti ġa javo. Imombe'upavirē israelitasva'ea pe Moisésva'ea ipyhygi bezerros rekoa bodes rekoa no. Yhya ahe ipyhygi no. Okotī ahe hekoa yhya pyvō. Ovelhas rava apopyra – kiroki aheremimoġwaġipyra – a'ea ahe ipyhygi. Ahe opyhy nhungwava'javuhuva'ea hissopo. Oapytī ahe nhungwava'javuhuva'ea ovelhas rava apopyra pyvō imondeva ikotimbyra pype. A'ea pyvō ahe hypyyypy i kotimbyra Tupana'ga rembikwatijarukara rehe. Israelitasva'ea rehe ahe hypyyypy no.

²⁰ Kirē Moisésva'ea ei israelitasva'ea pe: “Nahanahã ti peko katu pejikovo Tupana'ga nhi'iġa rupi. Nahã ga opota. Pehepia hekoa. Mbatepyryva manoro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga nhi'iġa nhande ve ko a'itituhēva'ea – kiroki ganhi'iġa e'i nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo. Ndojirojijyi ganhi'iġa nhande ve,” ei Moisésva'ea.

²¹ Na jitehe Moisésva'ea hypyyypy hekoa tenda rehe. Tendapypeva'ea no – kiroki a'ea ikwava'ēharava'ea opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe nahã ga mboheteavo – a'ea rehe ahe hypyyypy mbatepyryva rekoa ymyahū.

²² Aerē nane'ymi hekoa ikwava'ēhara'ġa hypyyypy mbatera rehe nhaporemo gwerevi tamombyry Tupana'ga pe javo – kiroki mbatera ġa opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe. A'ea pyry pa Tupana'ga pe a'ero. Nane'ymi ġa ikwava'eġi Tupana'ga pe jukapyra rekoa heka'voga israelitas'ġa ndepyyga kiro po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero nehē javo ġa pe. A'ereki nahã e'i Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Ġa ikwava'eġe'ymame jukapyra rekoa heka'voge'yma, Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'java.

²³ Mbatepyryva rekoa pyvō Moisésva'ea omombyry Tupana'ga pe vvyakotyva'ea yvagipeva'ea'java'ea tenda tendapypeva'ea reheve. A'ereki Tupana'ga e'i na ahe ve. Pyry pa a'ea Tupana'ga pe a'ero. Hekoa ko vvyakotyva'ea mombyryhava. Yvagipeva'ea mombyryhava koji'i pyryvamo vvyakotyva'ea mombyryhava hohe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i na.

²⁴ Na tuhē. A'ereki Cristo'ga yvagi pe tuhē oho vvyakotyve'ġa ndeaporoġita mombyryharamo. Pevo ga jipiukari aġwamo Tupana'ga rovai pyteri pe nhande repyyga. Yvyakotyva'ea pype rūi ipojoykahetehava pype rūi ga hoi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty ymyahū.

²⁵ Ymyahū ano nanani ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga oho ipojoykahetehava pype vvyakotyva'ea pype jukapyra rekoa herogwovo ipype.

Cristo'ga ki a'e te ga omano ojipeji gwekoa tuhē heka'voguka. Nomanoa'jaa'javi ga. Nurã ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga. ²⁶ Jypya Cristo'ga nomanoi a'ero. Aerē ga nomanoa'jaa'javi. A'ereki ojipeji ga omano. Mbapava koty ga jijukaukari omanomo ojipeji tamombo pa hete ji vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. Nahã hahyro ga pe ojipeji.

²⁷ Yvyakotyve'ğa ti tomano ojipeji. Omanorë po ti ға tojipiuka Tupana'ga pe nehë. A'ero po ti ga ei ғандеaporoғитapyryva pe ғандеaporoғитате'varuhua pe nehë no.

²⁸ Yvyakotyve'ğa javijitehe Cristo'ga manoi ojipeji. Onhikwava'ë ga ojijukauka. Nahã ga herekoi he'yjuhuvе'ğa ndekote'varuhua ojihe omanorame ға ndepyga. Aerë po ti ga rura'javi ojipiukara'java yvya koty nehë. Uhura'javame po ti ga nomanoa'javi ға ndepyga nehë. Nde'ia'javi po ti ga nehë: “Kiro po ti ji manoi imomboa ғандекоте'varuhua ға hugwi.” A'ea rūi po ti ga ei nehë. Uhura'javame yvya koty po ti ga togweroho ға ojupi yvagi pe ға pokoga nehë – kiroki ға opota hete garura uhu po ti ga nehë javo.

10

Cristo'ga omombo pa hete ғандекоте'varuhua avuirama

¹ Okorame Moisésva'ea rembikwatijara rupi israelitas'ğa okwaha xunhi aerë po ti pyry hete nehë javo. Ґa ndokwahapavi reki aerëva'ea pyryva'ea. Ano nanani ға heruri Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra okovo Moisésva'ea remimombe'ua rupi. Jukapyra nomombyryvi tuhë reki ғандеaporoғита. Nonoғatui ғapy'a no. ² Po jukapyra omombyry, a'ero po ға ndojukaa'jaa'javi te hamo. Po jukapyra omombyry, a'ero po ға ei hamo: “Nihenonha'javi nhande nhanderekote'varuhua. A'ereki jukapyra nhande mbopiro'y jugwi avuirama,” e po ға hamo.

A'ea rūi reki ға ei. ³ A'ereki ano nanani herurame mbatepyryva jukapyra ға okwahava'java'ja okote'varuhagwera. ⁴ A'ereki touros rekoa reka'voga bodes rekoa reka'voga pavëi nomomborukari aherekote'varuhua ahe hugwi. A'iti a.

⁵ Nurã uhurame yvya koty Cristo'ga ei Tupana'ga pe:
“Mbatepyryva jukapyra imbuhuteheva'ea reheve nde nderepotari.
Nurã nde japoi jira'oa ji ve ji mongovo yvyakotyva'eramo.

⁶ Nerenhimohema'javi nde mbatepyryva imbokaipyra rehe imbuhuteheva'ea rehe no
– kiroki a'ea ға ojuka tomombo ti ga nhanderekote'varuhua javo.

⁷ Nurã ji ei nde ve jiruvihavuhuhetea pe: Agwa ji ami.

Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'iğa rupi javo.

Nahã nerembikwatijarakara ji mombe'ui imamanipyra pype livro pype,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

⁸ Nahã Cristo'ga ei: “Nderepotari nde jukapyra mbatepyryva mbokaipyra no imbuhuteheva'ea no ojipea imbuhuteheva'ea no – kiroki a'ea ға ojuka tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe. “A'ea nhaporemō nde nderepotari enhimohema'jave'yma hehe.” A'ea Cristo'ga ei imbuhuteheva pe ojipea pe no – kiroki a'ea pe Moisésva'ea rembikwatijara e'i pemondo ti Tupana'ga pe javo.

⁹ Kirë ga ei gwuvihavuhuhete'ga pe: “Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'iğa rupi javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ea erame ga ei: “Ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe – perope omombe'u mbatepyryva jukapyra. Kiro ji yvyakotyve'ğa mongoi Tupana'ga nhi'ipyahua rupi. A'ea Tupana'ga ipotari.” A'ea Cristo'ga ei o'erame Tupana'ga pe tako ti ji nenhi'iğa rupi javo.

¹⁰ Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus Cristo'ga jijukaukari omanomo imomboa nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Nahã ga nhande mombyryvi avuirama toko ti ға Tupana'gareheva'ero avuirama javo. Ndojijukaukara'jara'javi ga. Ojipeji ga jijukaukari.

¹¹ Ymyahũ ikwava'ëhara'ға ami oporavykyavo ikwava'eğa Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra ikwava'ëva'eğa. Kotihitihĩ ға ami ikwava'eğa imbokaita ғwiğwia jipi tomombo ti Tupana'ga israelitas'ğa ndekote'varuhua javo. Emo mbatepyryva kwava'eğa nomomborukari tuhë reki ғандекоте'varuhua ға hugwi.

¹² Cristo'ga ki a'e te ojijukaukarirë ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi okovo huvihavamo. Ga ndojijukaukara'jara'javi. Ojipeji ga jijukaukari onhikwava'eğa tamombo pa hete ti ji yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ға hugwi javo. A'ero gamanoypyagwera jate

pyry Tupana'ga pe vyakotyve'ğa nhaporemō imomborukari okote'varuhua Jesus'ga pe okojirame. ¹³ “Aerē po ti Tupana'ga imombigukari nhiarōe'ŷve'ğa popoakara ға mongovo nhinhi'iğa rupi nehē,” ei Jesus'ga oapyga Tupana'ga pyri.

¹⁴ Ojipeji ga jijukaukari Tupana'ga remimo'ēhara'ğa ndeaporoğita mombyrypava avuirama inoğatuavo ğapy'a. Nahā ga ға pokogi imombopava ğandekote'varuhua ға hugwi.

¹⁵ A'ea Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhande ve no imombe'urame Tupana'ga nhi'iğa javo. E'i na'ē:

¹⁶ “Tupana'ga e'i:

‘Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'iği israelitas'ğa pe nehē,’ ei Tupana'ga.

‘Nhinhi'iğa po ti ji imongi ğapy'a pe.

A'ero po ti ға hendukatupotari nhinhi'iğa okovo pota hupi nehē.

Ğa'akaği pe po ti ji inoği nhinhi'iğa

nahanahā peko katu ti javo ға pe,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁷ Aerē i'ei:

“ ‘Nahenonha'javi po ti ji avuirama ğandekote'varuhua ğapyryve'yma reheve

ikwahapava'jave'yma nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i Tupana'ga ra'uva.

¹⁸ Tupana'ga imombopaheteukari nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma Jesus'ga manoro ğwaramo. Nurāro ğwaramo ndatekwava'javi mbatepyryva jukaa'java rehe. Ndatekwava'javi Jesus'ga manoa'java rehe no. A'ereki ojipeji omanomo ga omombo pa nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

Xanhi'ĩ ti Tupana'ga pe nhanenhimomiranama

¹⁹ Oreirū, oro'e ore. Pyry hete Tupana'ga pe nhande nhi'iği ga pe kiro Jesus'ga gwekoa reka'vogukaro ğwaramo omanomo nhande repyga.

²⁰ Ymyahū ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga tehe ga kwavi ogwovo hovapiahava cortina aherovai ogwovo ipojkahetehava pype. Pea Tupana'ga opojyka hete ojive. Ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga tehe oho ipype taho ti Tupana'ga rovai pyteri pe nhinhi'iğa ga pe javo. Tegwete ojipe'ğa hohava hovapiahava aherovai Tupana'ga pyri. Nurā ға nonhi'iği Tupana'ga pe pevo.

Nhande ki a'e te xanhi'ĩ Tupana'ga pe kiro Jesus'ga manoro ğwaramo nhande repyga okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Avuirama Jesus'ga oko. Nurā avuirama po ti nhande nhi'iği Tupana'ga pe nehē.

²¹ Jesus'ga ko ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. Ga ko nhanderuvihavuhete'ga no Tupana'gareheve'ğa ndepiakatuavo nhande repiakatuavo nhande mongomongovo onhi'iğa rupi. ²² Nurā ti xanhi'ĩ Tupana'ga pe ga mboheteavo. Tianeaporoğita katu ti xako ti Tupana'ga reaporoğita rehe jate nhanenhi'iğame ga pe. Xajiko hete tuhē ti ga rehe tianerendu ti ga javo.

Ymyahū ikwava'ēhara'ğa gwypygwypy mbatepyryva jukapyra rekoa ға ndehe timombyry ға javo. Ikwava'ēhara'ğa ға hei yhya pyvō no timombyry ға javo.

Na jitehe ojijukaukaro ğwaramo gwekoa reka'voguka Cristo'ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi imombyryva nhandereaporoğita inoğatuavo nhandepy'a. Nurā nhande piro'yro avuirama nhanderekote'varuhua hugwi. Nahā ti nhandekokatuavo xanhi'ĩ Tupana'ga pe.

²³ Xanhimombe'upigyme ti ojohupe. Xa'e ti: Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus'ga omano nhanderepyga imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mongovo Tupana'ga pyri. A'ero po ti nhande ruvi ga pyri avuirama nhanenhi'iğa ga pe a'ero nehē. A'ea ti xa'e ojohupe nhandejikohetepige'yma ga rehe. A'ereki Tupana'ga nopiriani onhi'iğa. Ga e'i: “Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi. A'ero po ti pe nduri pejijupa avuirama ji pyri nehē,” ei ga.

²⁴ Tiandereaporoğita katu ti nhandejogwehe. Xa'e ti ojohupe: Xanhoarō hete ti nhandejopokokatuavo.

²⁵ Xanhimono'ono'ombigyme ti. Xanhimono'õ ti Tupana'ga nhi'iğa renduva. Jara'ğa nonhimono'oğa'javi Tupana'ga nhi'iğa renduve'yma. Ğa ja rui ti xako. Nambegwei po ti Jesus'ga nhandepojykaharete'ga rura'javi nehẽ ta'e ti ji ğa pe ğandeaporoğita rehe javo. Nurã koji'i ti xanhombohoryory jipi Tupana'ga pyryva mombe'gwovo ojohupe nhandejikoheteavo ga rehe.

²⁶ Tikwaha nhande a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua nhanderekote'varuhua mombohara'ga mombe'ua. Ikwahavirẽ po nhande ndiakote'varuhuahai hamo. Po nhande xako te'varuhu aha jipi, a'ero nimombohavi nhanderekote'varuhua pe. A'ereki ahã nhande ve ojipe'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga jujukaukahara'ga. ²⁷ Ahaname nhanderekote'varuhua mombohavamo nhande kyhyji avuirama javo: Aerẽ po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: “Pendeaporoğita ko pehoağwama tata pype.” A'ea po ti ga ei onhimonha'ngavo nhande rehe nehẽ. Hahy hete po ti nhande ve tata pype avuirama a'ero nehẽ. Nahã po ti ga oarõe'ỹve'ğa moka'nhymbavi nehẽ.

²⁸ Ymyahũ israelita'ga rekoe'ymame Moisésva'ea rembikwatijara rupi ite'varuhu ga pe. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara rehe ga ndokoi. Garekote'varuhua kwahavame ğa ei: “Ndokoi ga aherembikwatijara rupi. Oko te'varuhu ga a'ero. Ore ga repiagi.” Po doisve'ğa ei a'ea, po trẽsve'ğa ei, a'ero ğanduvihava'ğa ga jukai. Ndoporogwetygi ğa ga ymyahũ.

²⁹ Ağwamo po ti ite'varuhuhetero ojipe'ga pe kaitu nehẽ ga erame: “Ndajikogi ji Cristo'ga rehe. Ndakoi po ti ji ganhi'iğa rupi nehẽ. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rui.” Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ. A'ereki ga ombotegwete Tupana'ga ra'yra'ga.

Omano Cristo'ga heka'voguka gwekoa okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi imomboo vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ğa hugwi. Nahã ga ğa mombyryvi tonhi'i ti ğa Tupana'ga pe javo. Po akoja'ga ite'varuhuve'ga pyryvamo Cristo'ga manoro ğwaramo ga pe. Po ga aerẽ e'i: “Ndikwahyi reki ji rehe gamanoa. Omano tehe reki ga,” e po ga. Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka Cristo'ga pyryva ga pe ga pokoga novã. Emo ojikopotare'ymame Cristo'ga rehe ga Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ.

³⁰ Tikwaha hete nhande Tupana'ga. Gaha e'i:
“Jihi po ti ajipy ğa ndehe nehẽ.

Ğa ndekote'varuhurame po ti ji ikwepygi ğandekote'varuhua nehẽ ikwahavuka hahyva'ea ğa pe nehẽ,” ei ga.

Onhi'iğa'javame ga ei:

“Jihi po ti amondo hahyva'ea jijiheve'ğa pe nehẽ ğa ndekote'varuhurame,” ei Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

Na tuhẽ po ti nhande ve nhande rekote'varuhurame nehẽ. ³¹ Tupana'ga ko avuiramave'ga. Ga imondorame hahyva'ea nhande ve ite'varuhuhetero nhande ve a'ero.

³² Pekwahava'ja ti ymya'iva'ea. Ymya'i Tupana'ga okwahavuka Cristo'ga pe me. Ga ga kwahavukarirẽ pe me pejiko pe ga rehe. A'ea rupi penhimomirana pe ojipe'ğa imondorame hahyheteva'ea pe me. Ndapejikopigi pe ga rehe penhimboitavo hahyrame pe me. ³³ Cristo'ga arõe'ỹve'ğa pe mbotegwetei he'yive'ğa ndovaki pe nderekomemuamo imondovo hahyva'ea pe me pejikoga ğwaramo Cristo'ga rehe. Aerẽ ojipe'ğa pe ğa te'varuhuro imondovo hahyva'ea ğa pe. Hahyrame ğa pe pe jikoty'ari ğa pavẽi ğa pokoga. A'ero hahyramo pe me no.

³⁴ Peporogwety pe cadeiapypeve'ğa no. Tupana'ga arõe'ỹve'ğa ğa mongi ipype. A'ereki Tupana'ga arõe'ỹve'ğa ndopotari ğa jikogame Tupana'ga rehe. Ojipe'ğa ipyhygaharame ojive pembatera pe hugwi pe napendoryndorypigi reki. A'ea rupi pe ei: “Orogwereko ore pyryva'ea yvagi pe. Koji'i pyry yvagipeva'ea vvyakotyva'ea hohe. Yvagipeva'ea niymyani. Ndopavi,” pe'e pe ikwahava.

³⁵ Nurã ti tapejikopigi Tupana'ga rehe. Pe jikohetero ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri ikwepykava pyryva'ea pe me nehë. ³⁶ Penhimomirana ti a'ero ga nhi'ĩpo'ruavo Tupana'ga nopiriani ġwembi'eagwera jawo. A'ero jate ti ga imombyryvi pe me pe nderogwovo pe mongovo avuirama yvagi pe ojipyri nehë. ³⁷ A'ereki Tupana'ga rembik-watijarukara e'i:

“ ‘Aere'ĩ po ti ga ruri nehë

– kiroki ga pe ġa e'i ga po ti uhu nehë jawo.

Nambegwei po ti ga ruri nehë,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁸ “ ‘Nane'ymi po ti nhiremimombyryve'ġa jikogi ji rehe okovo jipi,' ei Tupana'ga.

'A'ero po ti ġa ndekoi ji pyri avuirama nehë.

Po ġambyteripeve'ġa ndojikoga'javi ji rehe ojipe'avo ji hugwi ojipe'ġa pojihuva ġwaramo, a'ero po ti ji ndajiroryvi ġa ndehe nehë,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁹ Kiroki ġa ojipe'ġa pojihu ojipe'avo Tupana'ga hugwi ojikoge'yma ga rehe – ġahã po ti oho hahyva'ea ruvihava pype opytavo avuirama oka'nhymbava nehë.

Nhande ki a'e te, ġa ja rui nhande xako. Ojipe'ġa ja nhande xako. Ojikhetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehë. Ġa ja tuhë nhande reki nhandejikoga ga rehe.

11

Ymyahüva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe

¹ Nhandejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehë. Ndihepiapavi ve Tupana'ga remimombyryva nhande ve. Emo Tupana'ga nopiriani ġwembi'eagwera. Nurã po ti nhande hepiapavi gareximombyryva nehë, xa'e nhande ikwahaheteavo. Ndirojijyi nhande nhanenhi'iġa heroviaheteavo.

² Israelitas'ġa nemboypya nhaneremboypya jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei ahe mombe'gwovo hako: “Pyry hete ġa ojikoga ji rehe,” ei ga hako.

³ Nhandejikogame Cristo'ga rehe nhande ei ikwahava: Ymyahü Tupana'ga oapo yvya yvaga reheve jawo jupe hako. A'ero yvya ojihu yvaga pavëi hako. Mbatera rui ga oapo yvagamo vyvaramo no. A'ereki ganhi'iġa rupi te oko. A'ero jate jipiukari nhande ve, xa'e nhande.

⁴ Ymyahü ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea heruri imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe hako. Nurã Abelva'ea remimbuhuteheva'ea koji'i pyry Caimva'ea remimbuhuteheva'ea hohe Tupana'ga pe. Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei: “Pyry hete Abel'ga imbuhua ji ve,” ei ga.

Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari aġwamo vehevi nhande ve ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe jawo. Nahã Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari nhande ve ahe manoheterë. Nurã nhande ei: Pyry nhande jikogi Tupana'ga rehe Abelva'ea ja.

⁵ Ymyahü ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Enoque'ga nomanoi. A'ereki Tupana'ga gwerojiupiripe ga rerogwovo yvagi pe ga momanoukare'yma. Nurã vvyakotyve'ġa ndohepiaga'javi ga rekaramo. Ohoa renonde Enoque'ga Tupana'ga mbohoryvi ojikoga ġwaramo ga rehe. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ea rehe.

⁶ Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga rehe Tupana'ga ndohoryva'javi. Kiroki ga onhi'ĩ pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve jawo – gaha ti togwerovia hete, Tupana'ga okoji okovo jiruvihavuhetero jawo. Ojipeva'ea po ti ga togwerovia jawo: “A'itituhëva'ea rehe Tupana'ga nhi'iġi ahe mbojikoga ojilhe. Kiroki ġa okwaha pota hete Tupana'ga – ġa pe Tupana'ga imombyryvi.” A'ea ti ga te'i ojikheteavo Tupana'ga rehe – kiroki ga onhi'ĩ pota Tupana'ga pe tomombyry ti ga ji ve jawo.

⁷ Ymyahü ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Noéva'ea Tupana'ga rendukatui Tupana'ga omomoranduvame. Tupana'ga ei ahe ve: “Nahanahã po ti ite'varuhuro pe me yvya koty nehë. Okyrahivuhu po ti pe me nehë. Pe ndapehepiagi ve nava'ea,” ei Tupana'ga Noéva'ea pe.

Henduvame Noéva'ea heroviahetei Tupana'ga nhi'iğa. Nurã ahe japoi yhara ruvi-havuhua. “Tonhinhamba ti nhirembirekohêa, jira'yra'ğa, nhikunhamembyra'ğa ipype ji pavêi xamanoyme ti yhya pype javo,” ei ahe.

He'yjuhuva'ea vvyakotyva'ea ndojikogi Tupana'ga rehe heroviare'yma ganhi'iğa. Noéva'ea ki a'e te ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga ei Noéva'ea pe: “Ndepyry hete nde ejikoga ji rehe,” ei ga. Nahã Noéva'ea imboukwahavukari vvyakotyva'ea rekote'varuhua reki.

⁸ Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Tupana'ga rendukatui ga erame: “Ejijyi ti egwyrã hugwi. Eheja ti eje'yja'ğa. Hajiheve'ğa gwyrã pe ti eho,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

Ga renduvame Abraãova'ea hoi a'ero okovo ganhi'iğa rupi ogwovo ogwyrã hugwi mome tuvi ġagwyrã javo ikwahave'yma. Ahe vahemame hajiheva'ea gwyrã pe Tupana'ga ei hepiuka ahe ve: “Avove'ğa gwyrã ti ji imondoi nde ve nehê,” ei Tupana'ga Abraãova'ea pe.

⁹ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe, pevo Abraãova'ea herojijyjijyi tendas gwuhava imohimohina pevova'ea gwyrã pe. A'ereki Tupana'ga e'i: “Avove'ğa gwyrã ti ji imondoi nde ve nehê,” ei Tupana'ga ahe ve.

Pevova'ea gwyrã pe ahe herojijyjijyi tendas imohimohina hajiheva'ero. A'ereki ahe ndogwerekoi ve ogwyrã pevo. Na jitehe pevova'ea gwyrã pe jitehe aherakykwepoharava'ea herojijyjijyi tendas imohimohina Isaqueva'ea Jacóva'ea pavêi nhaneramonhava'ea. A'ereki Abraãova'ea ra'yrava'ea pe Isaqueva'ea pe Tupana'ga ei no: “Avove'ğa gwyrã ti ji imondoi nde ve nehê,” ei Tupana'ga Isaqueva'ea pe. Aerê a'ea jitehe ga e'i Isaqueva'ea ra'yrava'ea pe Jacóva'ea pe.

¹⁰ Ojiko Abraãova'ea Tupana'ga rehe herojijyjijyita. A'ereki ahe e'i ovyvteri pe: “Tupana'ga ojapyaka na'ê cidade rehe nahanahã ti ji japokatui nehê javo. Ndopavi po ti Tupana'ga rembiapoa cidade yvagi pe nehê.” A'ea ahe ei ogwovo pota pevo tapyta ti ji ipype yvagipeva'ea pype nehê javo.

¹¹⁻¹² Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Sarava'ea tuhê ahe ra'yramo. Ahe ra'yramo okoa'jave'ymame vvyvo oxava'ero ġwaramo. Ymyã Abraãova'ea ndata'yra'javi oxava'ehetero ġwaramo Sarava'ea rembirekova'ea. A'ea rupi vehevi ahe ra'yramo Sarava'ea pe. A'ereki Tupana'ga Sarava'ea mbota'yruka Abraãova'ea pe. A'ereki ahe ojiko hete ga rehe ga rerovia ga erame ahe ve: “Aerê po ti nde eja'yra'ğa mbo'ari nehê,” ei ga ahe ve.

Sarava'ea gwa'yrava'ea mbo'ari a'ero Abraãova'ea ra'yrava'ea. Aerê he'yjuhu Abraãova'ea rakykwepohara'ğa. Jaytata'ia he'yjuhu yvagi pe. Na jitehe aherakykwepohara'ğa he'yjuhu jaytata'ia ja. He'yjuhu y'ytiğa hay'iuhuva'ea ypihua ruvihavuhua rembeyvyriva'ea. Nhande nimo'embavi reki y'ytiğa hay'iuhuva'ea maramomi he'yjuhua javo. A'ereki he'yjuhu hete. Na jitehe nhande nimo'embavi Abraãova'ea rakykwepohara'ğa. A'ereki ġa he'yjuhu hete y'ytiğa ja hay'iuhuva'ea ja.

¹³ Ymyahũ ojikoga Tupana'ga rehe ahe omanomba: Sarava'ea, Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Jacóva'ea. Ndopyhygi ve ahe vvyã – kiroki a'ea pe Tupana'ga ei ahe ve avove'ğa gwyrã ti ji imondoi nde ve nehê javo. Opapavipe ahe. Tupana'ga eagwera ahe ve ndohoi ve japiavo. Ahe e'i pa reki: “Aerê po ti ga imbuhuri tuhê nhande ve nehê. A'ereki ga e'i nhande ve nahanahã po ti ji pe pokokatui nehê javo. Nahã ga ega'ei nhande ve,” ei ahe. A'ea ahe epavi ga reroviaheteavo omanombavame ojikohteavo ga rehe gworygworyvamo ganhi'iğa rehe ojive. Ojipeva'ea pe ahe ei javo: “ġagwyrãpeve'ğa ja rüi ko nhande. Avova'ea rüi ko nhande,” ei ahe. “A'ereki vvyakotyva'ea ko nhandegwyrã rüi,” ei ahe.

¹⁴ Kiroki ġa e'i a'ea – ġa okwahavuka ojeaporoğita. A'ero ġanenduhara'ğa ei: “Hajiheva'ea ġa opota hete ojive a'ero vvyã,” ei ġa.

¹⁵ Po Abraãova'ea aherakykwepoharava'ea pavêi ojivy pota ogwyrã pe, a'ero po ahe ojivyrãpe ogwovo ogwyrã pe gwe'yjava'ea pyri. ¹⁶ Ndojivypotari ahe reki. A'ereki ahe

e'i: “Koji'i nhande tipota hajiheva'ea – kiroki a'ea koji'i pyry hete nhandegwyruera hohe avova'ea hohe no. Yvagipeva'ea nhande tipota,” e'i pa ahe.

Nurã Tupana'ga poyjahetero ahe rehe javo: “Ji ko ġanduvihavuhuhetero ġanemimboheteharamo.” A'ea Tupana'ga ei gworyvamo ahe rehe imboavujikwepava cidade ahe ve yvagi pe.

¹⁷ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi. A'ereki Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: “Ejuka ti eja'yra'ga Isaque'ga ga kwava'eġa ji ve ikwava'ēhava rehe.” A'ea Tupana'ga ei Abraãova'ea pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe tahepia ji Abraão'ga remiarōhetea ji rehe javo.

Ymya'ĩ Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Aerē po ti ji imombyryvi nde ve nehē. He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ġa nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

Ojipeji ahera'yrava'ea! A'ea vehevi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi.

¹⁸ Ojipea pe Tupana'ga e'i jipe Abraãova'ea pe: “Isaque'ga rakykwepohara'ġa jate po ti oko nderakykwepoharamo nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

¹⁹ A'ea Abraãova'ea ikwahava'javi javo: “Tupana'ga pe nonhimimiva'ea. A'ereki ga ipopoaka. Nurã po ti ga Isaque'ga mbogwerava'javi nehē ga manorē. He'yjuhu po ti jirakykwepohara'ġa a'ero nehē,” ei Abraãova'ea.

Na tuhenha'ja reki. A'ereki Tupana'ga ndojukaukari reki ahe ve. A'ero Abraãova'ea ei: “Kiro po ti Isaque'ga ruva'javi ji pyri nehē!” A'ea ahe ei ahe rerogwovo ġwonga pe. Nurã nhande ei: Isaqueva'ea momba'ua ko okwerava'jave'ga momba'ua ja.

²⁰ Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Isaqueva'ea imombyryvi gwa'yrava'ea pe memei Jacóva'ea pe Esaúva'ea pe no o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Isaqueva'ea ei gwa'yrava'ea pe.

²¹ Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Jacóva'ea imombyryvi Joséva'ea ra'yrava'ea pe memei ġwymiminova'ea pe o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehē.” A'ea Jacóva'ea ei Joséva'ea ra'yrava'ea pe omanoa renonde. Nanime ahe Tupana'ga mbohetei ndepyrý hete nde javo ojikoga ve yvyra rehe onhova'apyna.

²² Aerē ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Joséva'ea ei omanoa renonde: “Ji manorē po ti pe hoi avo hugwi Egitopeve'ġa gwyra hugwi upa nehē. A'ea rupi ti peroho nhikaġagwera pejupi.” A'ea Joséva'ea ei oje'yjava'ea pe Israelva'ea rakykwepoharava'ea pe.

²³ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea yembora Moisésva'ea mimi ahepo'ria pavēi ahe arirē. A'ereki Faraóva'ea Egitopeva'ea ruvihavava'ea e'i ojipyryva'ea pe: “Pejuka ti israelitas'ġa nda'yra'ġa akwaimbae'ġa ġa arame,” ei Faraóva'ea.

Moisésva'ea re'yjava'ea ko Israelva'ea rakykwepoharamo israelitasramo. Ahe ndokyhji reki Faraóva'ea hugwi Moisésva'ea yembora ahepo'ria pavēi gwa'yrava'ea mima. A'ereki ahe e'i: “Ikatu hete nhandera'yra'ga Moisés'ga.” A'ea ahe ei gwa'yrava'ea mima trēs jahya mondovo.

²⁴ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea ei oyvuakarame: “Te'ia'javyme ti ġa ji ve: ‘Nde ko Faraó'ga ra'yrahēa ra'yra Egitopevehēa ra'yra.’ A'ea ti ġa te'ia'javyme ji ve,” ei Moisésva'ea. ²⁵ “Te'i ti ġa ji ve kiro: ‘Nde ko israelitas'ġa nda'yra Tupana'ga remimo'ēhara'ġa nda'yra.’ A'ea ti ġa te'i,” ei Moisésva'ea.

“Egitopeve'ġa imondoi hahyva'ea israelitas'ġa pe jipi. A'ero po ti ji israelitas'ġa pokogi nehē. Hahy po ti ji ve a'ero nehē no. Hahyva'ea ko koji'i pyry ji ve kiro Faraó'ġa mbatera rerekoa hohe avuiramarūiva'ea hohe,” ei Moisésva'ea. “Po Egitopeve'ġa pyri ji pytai jġwojġwovo toryvi pe herekovo ikatuva'ea jġjive, a'ero mara'ngu po ti jġpohia Tupana'ga hugwi jġrekote'varuhuavo nehē? Ndakote'varuhupotari ji,” ei Moisésva'ea.

²⁶ “Tupana'ga e'i: ‘Aerē ti ji imombyryhetei israelitas'ġa pe ġanduvihavuhuhete'ga mondovo ġa pyri nehē ġa pokoguka.’ A'ea Tupana'ga ei,” ei Moisésva'ea. “A'ea ji heroviahetei garura pota ga ti omombyry ji ve nehē javo,” ei Moisésva'ea. “Hahy po

ti ji ve nehē ji ruvame jire'yja'ġa pyri ga mbuhua,” ei ahe. “Hahyva'ea ko koji'i pyry reki ji ve Egitopeve'ġa mbaterateuhua rerekoa hohe,” ei Moisésva'ea.

²⁷ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea hejari Egitopeve'ġa gwyrā ogwovo. Ndokyhyji ahe Faraóva'ea hugwi Egitopeva'ea ruvihavuhua'ea hugwi ahe nhimonha'ngaheterame. Onhimomirana Moisésva'ea opohire'yma Tupana'ga hugwi ogwovo. A'ereki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe ndaha'oive'ga rehe ga kwahaheteavo. Ahe ga kwahahetero ġwaramo Tupana'ga ahe monhimomiranami.

²⁸ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea japoī toryva Páscoa ti'u ti a'ea rupi javo. Ahe hypypyjukari ovelha ra'yrypya rekoa israelitasva'ea pe porta rembeyvra rehe. Israelitasva'ea pe ahe ei: “Aerē po ti Tupana'ga kwavi Egitopeve'ġa nda'yrypyve'ġa jukauka ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe nehē. Po ti ga hepiagi jukapya rekoa penonga rehe nehē, a'ero po ti ga ndojukaukari penda'yrypyve'ġa nehē,” ei Moisésva'ea. Nahā Moisésva'ea israelitasva'ea mbo'ei ojikoga Tupana'ga rehe okovo Tupana'ga nhi'iġa rupi.

²⁹ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hokatupavi ypihua rahava mar Vermelho rahava. Opyvo ahe hokatui aherovai yvya pikaġa ġwaramo. A'ereki Tupana'ga omboja'o yhya ahe ve. Egitopeva'ea reki ohopotarame otyppyvy ppy pe he'yjuhuva'ea. A'ereki Tupana'ga omonhovatīa'ja yhya ahe rehe.

³⁰ Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hoahoi cidade atimatimana Jericó atimatimana ogwyrarūiva'ea. Sete dias israelitasva'ea hoi nhatimatimana. Nurā cidade rokairungava Jericó rokairungava i'ari ahe ve ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

³¹ Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe kunhangwerava'ea Raabeva'ea akwaimbae'ġa upaharava'ea nomanoi Jericó pe hokairungava arame. A'ereki ahe onhinondeepiaharava'ea mboapygi israelitasva'ea mboapygi ahe rurame ojipyri torohepia nhimi ndegwyrā javo. Raabeva'ea ahe mimi ġwonga pe a'ero Jericópeva'ea hugwi tomanoyme ti ġa javo. Nurā Tupana'ga nomoka'nhymi Raabeva'ea momanoukare'yma. Hokairungava arame he'yjuhuva'ea Jericópeva'ea manoi ojikoge'yva'ea Tupana'ga rehe.

³² Jarava'ea po ti ji namombe'upavi nehē. A'ereki ahe he'yjuhu ymyahūva'ea – kiroki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā po ti ji namombe'ui Gideāova'ea, Baraqueva'ea, Sansāova'ea, Jeftéva'ea, Daviva'ea, Samuelva'ea, Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea no. Nomombe'upavi po ti ji Tupana'gareheva'ea ahe re'yjuhuro ġwaramo.

³³ Ymyahū ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ahe pokogi. Nurā jarava'ea huvihavava'ea gwyrīpeva'ea monhambavi ahe apitipitiavo.

Jarava'ea rekokatui ojipeva'ea pokokatuavo ahe mongomongovo Tupana'ga nhi'iġa rupi.

Jarava'ea pe Tupana'ga ei amombyry po ti ji pe me nehē javo. A'ereki ahe ojiko ga rehe. Tupana'ga nopiriani onhi'iġa.

Jarava'ea pokoga Tupana'ga imbojurutyvi ja'gwara'java'ea leões to'uyme ti jireheve'ġa javo.

³⁴ Jarava'ea pokoga Tupana'ga imombigukari tatauhua popoakara. Nomanoi ahe ipype a'ero ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

Jarava'ea ojiheva'ea Tupana'ga ndojukaukari ojipeva'ea pe ahe ahe jukapotarame haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhua'ea pyvō.

Jarava'ea popoakare'ymame Tupana'ga ahe mbopopoakari. A'ereki ahe ojiko ga rehe.

Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe jarava'ea ndokyhyji otavuka ogwyrīpeva'earūiva'ea pe soldadosva'ea pe ahe monhana he'yjuhuva'ea monhana.

³⁵ Kunhangwerava'ea jikogi Tupana'ga rehe gwa'yrava'ea manorame. Nurā Tupana'ga ahera'yrava'ea mbogwerava'javi ahe mondoa'java ahe'yembora pe.

Nahā ymyahū Tupana'gareheva'ea rekopavi ojikheteavo Tupana'ga rehe gwe'yjuhuro hako. Emo ymyahū jarava'ea pe hahy hete reki ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe hako. He'yjuhu ahe no.

Jarava'ea pe Tupana'ga arõe'yva'ea imondoi hahyva'ea ahera'oa moatāhava pyvō ika'mbika'mbiga ahekağa pepohi ti Tupana'ga hugwi javo. “Pe pohirame Tupana'ga hugwi po ti ore ndopojukai nehē,” ei Tupana'ga arõe'yva'ea Tupana'gareheva'ea pe.

A'ero Tupana'gareheva'ea ei reki: “Ndoropohiri tuhē po ti ore Tupana'ga hugwi nehē. Pe ore jukarē po ti Tupana'ga ore mbogwerava'javi ore rerogwovo yvagi pe nehē ore mongovo avuirama ojipyri nehē,” ei ahe. “Koji'i pyry hete ore ve orehoa yvagi pe Tupana'ga pyri oreruva hohe yvya koty.” A'ea ahe ei opohire'yma Tupana'ga hugwi omanomo.

³⁶Jarava'ea pe hahyhetero no ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. Okote'varuhuva'ea ahe rerekomemui ahe mbotegweteavo ahe mondohondohoga ipira apopyra pyvō ahe kwaekwa itanhuramuhūa pyvō no ahe momboa cadeia pype no.

³⁷Tupana'gareheva'ea jukavo okote'varuhuva'ea imombomombori ita ahe rehe.

Yvakytihavuhua pyvō serrote pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea rovaja'rogi ahe jukavo.

Toko te'varuhu ti Tupana'gareheve'ğa javo okote'varuhuva'ea ahe mbo'epotari ite'varuhua rehe.

Haimbejovaiva'ea pyvō itakyhea'javuhuva'ea pyvō okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea jukai.

Tupana'gareheva'ea ndukatujuhu herojijyjijyita ojipejipea pe. A'ereki okote'varuhuva'ea omondomondo ahe ojihugwi. Mbiara pira ko Tupana'gareheva'ea piramo ovelhas pira. Bodes pira ahepiramo no. Ndogwerekoi tuhē ahe mbatera. Ite'varuhu hete okote'varuhuva'ea ahe ve imondomondovo hahyheteva'ea ahe ve.

³⁸Nahā okote'varuhuva'ea rekote'varuhui ahe ve pe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe javo ahe ve. Po nduvi okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea pyri hamo gareheva'ea pyryhetero ġwaramo. Okote'varuhuva'ea ote'varuhuro ġwaramo ahe ve Tupana'gareheva'ea herojijyjijyi ogwoogwovo ongae'yī me yvytyruhu pe no. Nduvi ahe onga pe. Ita kwaruhua pype ahe ruvi yvya kwaruhua pype no nhaneronga javo jupe.

³⁹Ahe mombe'gwovo Tupana'ga ei: “Pyry hete jireheve'ğa nhaporemō ojikheteavo ġwaramo ji rehe ojipe'ğa te'varuhurame ġa pe,” ei Tupana'ga.

Ymyahū ahe manoe'ymame Tupana'ga ei ahe ve: “Aerē po ti ji imombyryvi pe me pepokohara'ga mondovo pe pyri nehē.” A'ea Tupana'ga ekatui ahe ve ojiheva'ea pe ymyahū hako.

Ahe manorame Tupana'ga nomombyrypavi ve ahe ve. A'ereki ga nomondoi ve ahepokohara'ga Cristo'ga yvya koty. A'ero Cristo'ga nomanoi ve ahe ve. Nomombori ve ga aherekote'varuhua. Ndogwerohoi ve ga ahe Tupana'ga pyri. Na tuhē Tupana'ga nomombyrypavi ve ymyahūva'ea pe ahe manorame. ⁴⁰A'ereki ga gwerhouka pota ymyahūva'ea ojipyri nhande rerohoukarame jate ojipyri. Nahā koji'i pyryvamo nhande ve. Tupana'ga po ti omombyry hete ymyahūva'ea nhande mombyryheterame yvagi pe nehē.

12

Tupana'ga onhi'iğahy nhande ve toko katu ti ġa javo

¹Xako pa ti ahe ja Tupana'ga nhi'iğa rupi nhanenhimomiranama ikwahava'java ahereaporoğita. A'ereki ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe he'yjuhuva'ea ymyahūva'ea okwahavuka nhande ve nahanahā ore orojiko Tupana'ga rehe javo. Nurā nhandekovo Tupana'ga nhi'iğa rupi xapohi pa ti ojipeva'ea hugwi – kiroki a'ea nianemongoukari Tupana'ga nhi'iğa rupi. Xajipokwaha nhande nhanderekote'varuhua rehe nhandepopotare'ymame jugwi. A'ero nhanderekote'varuhuro ġwaramo nhande ndiakokatui ganhi'iğa rupi. Nurā xapohi hete tuhē ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xanhimomirana ti a'ero javo: Ganhi'iğa rupi ti xako ga ero ġwaramo.

² Xajapyaka katu ti Jesus'ga rehe. Gaha nhande mbojiko Tupana'ga rehe ikwehe. Nane'ymi ga nhande pokogi pejiko hete ti avuirama Tupana'ga rehe javo. Aerẽ po ti ga rura'javi nhanderero haramo nhande rerogwovo ojupi Tupana'ga pyri nehẽ.

Ymyahũve'ğa ojuka ojipe'ğa yva rehe ġa mbotegweteavo peko te'varuhu pe javo. Ombotegwetea Jesus'ga ikwahavi a'ero yvyakotyve'ğa omondorame yva rehe. Nonhimboahivi ga reki ġa pe. Ga nhimomiranami yva rehe onhimondouka ġa pe javo: “Na hahyro ji ve yva rehe,” ei Jesus'ga. “Ako pota hete ji Tupana'ga nhi'iġa rupi nhimanomo yvyakotyve'ğa ndepyga imombo ġandekote'varuhua ġa hugwi nehẽ. Aerẽ po ti ji roryhetei nehẽ,” ei ga.

Jesus'ga manorẽ Tupana'ga ga mbogwerava'javi. Kiroġwe Jesus'ga apygi nhanderuvihavuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui yvagi pe. Huvihavuhetero ga hoi Tupana'ga javijitehe.

³ Pemondo ti pejeaporoġita ga rehe imohina ga onhimomirana okote'varuhuve'ğa te'varuhua pe javo. Po ti pe imonoi pejeaporoġita ga rehe, a'ero po ti pe napene'oi penhimomiranama nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ koji'i xajiko hete ti Tupana'ga rehe javo.

⁴ Ojuka ġa Jesus'ga okote'varuhuro ġwaramo. Ģa nde'i ve pe me pe juka pota: “Tijuka ti ġa.” A'ea rui ġa e'i pe me pe imombipotaramo ġandekote'varuhua.

⁵ Pemoka'nhy po pe Tupana'ga nhi'iġa. Tonhimomirana ġa javo ga nhi'iġi pe me. Pe me ga ei jira'yra'ġa. A'ea ga okwatijaruka ahe ve hako imombe'gwovo. A'ero aherembikwatijara i'ei:

“Jira'yramo ti eko hete Tupana'ga nhi'iġa rehe
ga embo'erame onhi'iġahyavo nde ve toko katu ti ga javo.

Tanere'ouhũ ti enhiroyrõ'e'yma
ga ikwahavukarame nderekote'varuhua nde ve.

⁶ A'ereki Tupana'ga ombo'e ġwemiarõheteve'ğa onhi'iġahyavo ġa pe
toko katu ti ġa javo.

Ga omondo hahyva'ea ġa pe nhaporemome
jira'yra'ġa javo ġa pe.”

A'ea ikwatijara i'ei pe monhimomiranama.

⁷ Penhimomirana ti hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa ga pe mbo'erame onhi'iġahyavo pe me. A'ereki ga pe ndereko katu nhanderuvamo. Na tuhẽ. Nhandera'yra'ġa pe nhaporemome nhande xanhi'iġahy jipi ġanduvamo toko katu ti ġa javo. ⁸ Po Tupana'ga nonhi'iġahy pe me pe mbo'ee'yma, a'ero pe peko gara'yra'ġarũiva'ero ojihuteheva'ero ga pe. A'ereki gwa'yra'ġa nhaporemome ga ombo'e onhi'iġahyavo ġa pe toko katu ti ġa javo.

⁹ Irũa ji ei pe me kiro: Nhanderuva'ğa yvyakotyve'ğa, ġahã nhande mbo'e onhi'iġahyavo nhande ve toko katu ti ġa javo. Ģanhi'iġa nhande tihendu katu nhandekokatuavo. Tupana'ga ko nhanderuvete'ga yvagipeve'ga. Ģanhi'iġa kaitu ti tihendu katu nhandekokatuavo. Po nhande ġanhi'iġa rendukatui, a'ero po ti ga nhande mongoi avuirama ojipyri nehẽ.

¹⁰ Nhanderuva'ğa yvyakotyve'ğa, ġahã onhi'iġahy nhande voja'irame nhande mbo'eavo nhande mongovo ġwemimbotarimo nahã ko pyry a'e ji javo nhande ve.

Tupana'ga ki a'e te ipotari nhandepyryva nahã ko pyry pe me javo. “Tapyry ti ġa ji ja okokatuheteavo,” ei ga. Nurã ga nhande mbo'ei onhi'iġahyavo nhande ve imondovo hahyva'ea nhande ve toko katu ti ġa javo. ¹¹ Ga nhi'iġahyame nhande ve nhande mbo'eavo, nhande nianderoryryvi te na'ẽ ite'varuhu ji ve kiro javo. Hahy nhande ve. Emo aerẽ nhande rekokatuhetei nhanenhimomiranamame jupe hendukatuavo nhanenhimbo'eavo. U katu nhandepy'a a'ero.

Tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa

¹² Penhimbojiko hete ti Tupana'ga rehe a'ero pejoryjoryvamo ga rehe. Penhimboita ti. Pe'ji ti tako ti Tupana'ga nhi'iġa rupi javo. ¹³ Pemombyryva'ja ti pejeaporoġita. Nane'ymi ti ga rehe jate pejiko hete. A'ero po ti pe ndekokatui nehẽ. A'ero pe ndepiagame po ti

pembyteripeve'ga ojikokatue'ŷve'ga herojijyi ojeaporoğita okovo Tupana'ga nhi'iğa rupi jate no. A'ero po ti ga ndokote'varuhua'javi nehẽ.

¹⁴ Penhoarõ hete ti inoğatuavo pejipy'a. Pearõ hete ti ojipe'ğa nhaporemo inoğatuavo ġapy'a. Peko pyry ti pejikovo Tupana'ga nhi'iğa rupi. Nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri nehẽ – kiroki ġa ndokopyryvi.

¹⁵ Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga ojikoge'yma Tupana'ga rehe? Po ga ndojikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi ga nehẽ. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ejiko ti Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga jikogame Tupana'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi nehẽ.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga Tupana'ga renoite'varuhavuka jipi igwaigwavete okoe'yma ganhi'iğa rupi. Po nahã, pembyteripeve'ga pepy'a noğatue'ymuhũ. Irovahiva'ea ombote'va mbatera oji'ja ihorame ipype. Na jitehe pembyteripeve'ga ojipe'ğa mbote'va oji'ja ganhi'ite'varuhua horame ġa'akaği pe. Penhi'ĩ ti ga pe a'ero ga mbopohiruka garekote'varuhua hugwi.

¹⁶ Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po okote'varuhuve'ğa pembyteripeve'ğa ojirekouka ġwembireko'ğarũive'ğa pe? Mara'ngu po ġa ojipe'ğa nem-bireko'ğa nderekovo? Po nava'ea rehe ġa ndekote'varuhui, a'ero penhi'ĩ ti ġa pe ġa mbopohiruka ġandekote'varuhua hugwi.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po ndapyryvive'ga pembyteripeve'ga ipotaheteavo yvyakotyva'ea? Ga po ndokoi yvagipeva'ea rehe Esaúva'ea ja.

Ymyahũ Esaúva'ea ko ojihuvypyva'ea hako. Okoe'yma yvagipeva'ea rehe ahe ei oirũva'ea pe Jacóva'ea pe hako: “Embuhu ji ve imboapygipyra um prato de comida ta'u ti. Ji ko ojihuvypyva'ero ġwaramo nhanderuva'ga imondohetei ji ve nehẽ. Aerẽ garemimondoa po ti ji imondoi nde ve nehẽ ikwepyga imbuhuragwera ji ve nehẽ. A'ero po ti nde rekoj ojihuvypyva'ea ja. A'ero po ti nhanderuva'ga ei Tupana'ga pe nehẽ: ‘Emombyry ti Jacó'ga pe,’ e po ti ga nehẽ. Nahã po ti ga ei nde mombe'gwovo Tupana'ga pe jira'yrypy'ga ja ko Jacó'ga javo,” ei ahe.

A'ea Esaúva'ea ei jugweiheteavo ġwaramo okoe'yma yvagipeva'ea rehe opo'ria remimombyryva rehe. A'ero Jacóva'ea omondo ġwemimboapygipyra Esaúva'ea pe.

¹⁷ Pekwaha pe Esaúva'ea mombe'ua. Aerẽ Esaúva'ea ipotara'javi opo'ria remimombyryva novĩa. A'ereki ahepo'ria omombyryvipe Jacóva'ea pe javo. Ojehe'o ranuhũ Esaúva'ea novĩa eja'yrypyva'ero ġwaramo ji ve ti emombyry javo opo'ria pe. Ahã Esaúva'ea nhi'iğagwera rerojijyhava – akoja ahenhi'iğagwera Jacóva'ea pe.

¹⁸ Ymyahũ vvytyruhua arimo monte Sinai arimo Tupana'ga ikwahavukari ġwemimbotarimova'ea ikwatijaruka Moisésva'ea pe yvya koty. A'ea rupi ikai vvytyruhua tata pyvõ. Henyhunuhũ ko tata. Ypytunahi a'ero. Yvyruhua turi. ¹⁹ Jiru'a'java'ea trombeta nhi'iği. Tupana'ga nhi'iği. Henduvame israelitasva'ea ei Moisésva'ea pe: “Tonhi'iğa'javyme ti Tupana'ga ore ve,” ei ahe okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. ²⁰ “Po ti Tupana'ga nhi'iği ore ve nehẽ, a'ero po ti ore papavi nehẽ,” ei ahe.

A'ereki Tupana'ga e'i jipe ahe ve: “Ka'gwyripeva'ea vehevi tuhuryme ti opokoge'yma vvytyruhua rehe,” ei Tupana'ga. “Po ti ipokogi hehe, a'ero ti ahe tomombo ita ka'gwyripeva'ea rehe jukavo nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe.

²¹ Ahemongyhyjiheteve'ea ko aherembiepiepiaga: vvytyruhua, tata, ypytuna, vvyruhua no, trombeta nhi'iğa no, Tupana'ga nhi'iğa no. Hepiapavame ahe kyhyjihetei. Moisésva'ea vehevi okyhyji hete javo: “Ahyhyi hete ji jikyhyjiavo,” ei ahe ymyahũ.

Nahã ymyahũva'ea Tupana'ga kwahavi yvya koty okovo ga pavẽi ga ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea ahe ve hako.

²² Pe me reki Tupana'ga ndoapoi ahemongyhyjiheteve'ea ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea pe me. Koji'i pyryhetero pe me a'ero. A'ereki pejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe pe pekwaha hete ga yvagipeve'ga yvagipeva'ea no pejikovo ga pavẽi. Ga oko ojipea rehe vvytyruhua rehe monte Sião rehe yvagi pe. Pevo cidade de Jerusalém

me Tupana'ga ruvi avuiramave'ga ojipyryve'ğa pyri. Ahe ndohepiapavi gapyryve'ğa yvagipeve'ğa. A'ereki ға he'yjuhu hete. Ҙa pavēi pe ndekoi.

²³ Pekwaha pe Tupana'gareheypyve'ğa. Ojatyka ға Tupana'ga nhi'iğa renduva gworygworyvamo ga rehe. A'ereki ғандера Tupana'ga okwatijaripe yvagi pe inoға. Nurā po ti ға hoi yvagi pe nehē. Ҙa pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe Tupana'ga. Ga okwaha hete yvyakotyve'ğa javo ға pe nhaporemo ғандеaporoғита rehe. Ga pavēi pe ndekoi.

Pekwaha pe yvyakotyva'ea – kiroki ahe omano ojikheteavo Tupana'ga rehe okokat-uavo. Tupana'ga omomyry ahe inoғatuavo ahepy'a. Nurā ahe hoi opoyjahetero Tupana'ga pyri onhi'iğa ga pe. Ahe pavēi pe ndekoi.

²⁴ Pekwaha pe Jesus'ga pejikovo ga pavēi. Ga ko pendepykara'ga tuhu ti ға okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iğa ga pe javo. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhi'ipyahua omanoro ғwaramo gwekoa reka'voguka. A'ereki Jesus'ga manoa renonde Tupana'ga e'i: “Jesus'ga manoro ғwaramo po ti ji imombori yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ға hugwi ға mombyryva ға jikogame ji rehe nehē,” ei Tupana'ga.

Abelva'ea jukaagwera kwahavame nhande ei Tupana'ga pe: Ehepy ti ahe. Jesus'ga jukaagwera kwahavame nhande ei: Emombo ti orerekote'varuhua ore hugwi, xa'e nhande Tupana'ga pe. Jesus'ga rekoa reka'vogukara okwahavuka pyryheteva'ea nhanderekote'varuhua mombora. A'ea ko koji'i pyry hete Abelva'ea rekoa reka'voga rembikwahavukara hohe.

²⁵ Pehendu katu ti! Peko hete ti Tupana'ga nhi'iğa rehe hendukatuavo. Ymyahū Tupana'ga imombe'uukari onhi'iğa yvyakotyva'ea pe Moisésva'ea pe. Nurā ahe imombe'umbe'ui ganhi'iğa ymyahūva'ea pe. Ymyahūva'ea nohendukatupotari reki Tupana'ga nhi'iğa. Ahe hendupotare'ymame Tupana'ga nhimonha'ngai ymyahūva'ea rehe. Noka'nhymi ahe hahyva'ea hugwi a'ero.

Aғwamo yvaga hugwi Tupana'ga nhi'iği nhande ve. Nurā po ti nhande kaitu niaka'nhymi hahyva'ea hugwi nehē nhanderekoa'jave'ymame ganhi'iğa rupi nehē.

²⁶ Ymyahū Tupana'ga imoғwyғwyhetei yvya onhi'iғame yvyakotyva'ea pe. Aғwamo ga ei: “Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea. Ojipeji po ti ji imoғwyғwyhetea'javi yvya nehē. Ojipeji po ti ji imoғwyғwyhetei yvaga nehē no,” ei Tupana'ga. ²⁷ “Ojipeji po ti ji imoғwyғwymi,” ei ga. A'ea erame ga ei: “Kiroki a'ea oғwyғwy ji imoғwyғwymame yvya yvaga reheve nhirembiapoagwera – a'ea po ti ji hekyipavi nehē. Kiroki a'ea noғwyғwymi ji imoғwyғwymame yvya yvaga reheve – a'ea ti topyta avuirama,” ei Tupana'ga.

²⁸ A'ea erame ga ei: “Kiro pe ndekoi huvihavamo ji pyri pejipytavo avuirama.” A'ero ga a'ea ero ғwaramo nhande ve xajiko hete ti Tupana'ga rehe tomomyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo. Timbohete tuhē ti ga nhandekovo ganhi'iğa rupi ga monhimohema nhande rehe a'ero. Timonhimonha'ngaukaryme ti ga. ²⁹ Omoka'nhy tata mbatera. Na jitehe Tupana'ga nhandervihavuhuhete'ga ғwendukatue'йve'ğa moka'nhymbavi.

13

Nahanahā ti timbohory Tupana'ga

¹ Nane'ymi ti pearō hete ға jipi – kiroki ға ojiko Tupana'ga rehe peirūramo.

² Po penembikwahave'йve'ğa uhu penonga pe, a'ero ti pemboapy ға pejipyri pendoryndoryvamo ға ndehe jipi nehē. Jara'ға omboapy ғwembikwahave'йve'ğa gworygworyvamo ға ndehe. Ҙanembikwahave'йve'ğa oko Tupana'gapyryve'ға reki yvagipeve'ға reki! Ga mboapygame ға ndokwahavi, ға ko yvyakotyve'ğa javo.

³ Nane'ymi ti tapemoka'nhymi cadeiapypeve'ğa imomyryva ға pe. Po pe ndekoi cadeia pype Jesus'ga mombe'ua rehe, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ға imomyryvame pe me. Na jitehe ti pemomyry cadeiapypeve'ға pe a'ero.

Nane'ymi ti tapemoka'nhymi ojipe'ға no ojipe'ga imondorame hahyva'ea ға pe. Po ojipe'ga imondo'i hahyva'ea pe me, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ға imomyryvame pe me. Na jitehe ti pemomyry ға pe hahyrame ға pe a'ero.

⁴ Pyry pa pe nembirekoro pejogwerekokatuavo. Pejogwereco katu tuhē ti a'ero. Pe penhimbireko'garūive'ḡa nderekorame po ti Tupana'ga ei pe me nehē peko te'varuhu pe javo imondouka hahyva'ea pe me nehē.

⁵ Tapejeaporoḡitate'varuhui ti pejikopavuhuavo mbatera rehe itambere'ia rehe no. Tapenhiroyrōe'ymuhūi ti pejiapoa rehe ipotaruhue'yma ojipea. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hako:

“Nane'yimi po ti ji pe pokogi nehē.

Ndapohiri'i'i po ti ji pe hugwi nehē,” ei Tupana'ga hako.

⁶ A'ero nhande ehetei nhandekyhyjie'yma:

“Tupana'ga ko jipokohara'ga.

Ndakyhyji po ti ji ojipe'ḡa hugwi nehē

ḡa imbuhupotarama hahyva'ea ji ve.”

A'ea nhande xa'e.

⁷ Tapemoka'nhyimi ti penduvihavava'ea – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa pe me ojikoheteavo ga rehe. Pejapyaka katu ti ahereaporoḡita rehe nahā ahe rekoi omanoe'ymame omanorame javo. Ndojikopigi tuhē ahe Tupana'ga rehe. Ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga omano nhande repyga javo.

⁸ Jesus Cristo'ga ndogwerojijyi ojeaporoḡita. Ymyahū ga ndogwerojijyi ojeaporoḡita. Aḡwamo ga ndogwerojijyi ojeaporoḡita. Aerē po ti ga ndogwerojijyi ojeaporoḡita avuirama nehē no.

⁹ Taperoviapavuhui ti. Tapekoi ti ḡanhi'iḡa rupi ḡa imombe'uparaparavame pe me Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea. A'ereki ḡa e'i: “Ḡwihā mbatete'varuhua ti ti'uyme. A'ea po ti nhande mbote'varuhu nehē nhande i'urame. Ḡwihā mbatepyryva ti ti'u. A'ea po ti nhande mombyry nehē nhande i'urame. A'ero po ti nhandereaporoḡita pyry hete Tupana'ga pe nehē.”

Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea ḡa omombe'u javo nanongara. A'ereki mbatera nomombyryvi ḡa. Na tuhē. Ḡandeaporoḡita ndapyryvi Tupana'ga pe a'ero ḡa jikwakuvame. Tupana'ga tehe nhande mombyryvi nhanderekote'varuhua momboa. Pyry nhande nhimombyryvukari Tupana'ga pe nhandejipokoguka ga pe. A'ero jate po ti nhandereaporoḡita pyryvamo ga pe nehē.

¹⁰ Ikwava'ēhara'ḡa okwava'ē mbatepyryva jukapyra jipi. Emo ḡa ndogwerekoi ikwava'eḡipyra ojive i'ue'yma imbokaipavame. Ereki Tupana'ga e'i ḡa pe tape'ui javo. Nhande ki a'e te tireko ga – kiroki ga onhikwava'ē nhande repyga Jesus'ga. Ereki nhande xajikoty'a ga pavēi.

¹¹ Ikwava'ēhara'ḡa nduvihavuhu'ga okwava'ē mbatepyryva jukapyra hekoa rerua ipojoykahetehava pype tenda pype. Outubroḡweriā rupi jate ga hoi herua uma vez ano nanani. Hekoa tehe ga gwypygwypy ipojoykahetehava pype tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Ga ndo'ui akoja ra'oa. A'ereki gwuhava hugwi ga gweroho ha'oa imbokaipava a'ea gweroho israelitas'ḡa ndekote'varuhua herekovo javo.

¹² Na jitehe israelitasva'ea ruhava hugwi cidade hugwi Jesus'ga nhimondoukari ojukaharava'ea pe ojijukauka tamombo ti ji vyakotyve'ḡa ndekote'varuhua ḡa hugwi javo. Pevo cidade hugwi ga manoi vyakotyve'ḡa ndepyga herekovo ḡandekote'varuhua. Gwekoa reka'vogukaro ḡwaramo Jesus'ga imombori ḡandekote'varuhua ḡa hugwi ḡa mombyryva.

¹³ Israelitasva'ea Jesus'ga mondoi gwuhava hugwi cidade hugwi ga jukauka ga mbotegweteavo. Xapohi pa ti israelitas'ḡa nemimbo'ea hugwi nhandere'yja'ḡa nemimbo'ea hugwi a'ero ḡa ndekoe'ymame Tupana'ga nhi'iḡa rehe ojikoge'yma Jesus'ga rehe. Xajiko hete ti Jesus'ga rehe jate nhandekovo ganhi'iḡa rupi. Po ḡa imondoi hahyva'ea nhande ve nhande mbotegweteavo nhandejikoga ḡwaramo ga rehe, a'ero ti xanhimomirana jupe. ¹⁴ A'ereki avuiramava'ea rūi ko nhanderuhava avo yvya koty.

Yvagipeva'ea nhande ipotari cidade avuiramava'ea aerẽ po ti nhande ruvi ipype nehẽ javo.

¹⁵ Nhandejipokogukarame Jesus'ga pe, nane'yimi ti timbohete Tupana'ga jipi. Xa'e ti Tupana'ga pe: “Nhandervihavuhetero ndepyry hete nde ore ve. Ore roryroryvamo nde rehe.” Nahanahã ti xa'e ga pe ga mboheteavo nhandekovo Jesus'ga pavẽi.

¹⁶ Tapemoka'nhyimi ti pejogwerekokatuavo. Pejopokopoko ti imondomondovo ojo-hupe pembyteripeve'ã mbatere'ymame. A'ea Tupana'ga ipotahetei gworygworyvamo pe ndehe a'ero.

¹⁷ Pehendu katu ti penduvihava'ã – kiroki ã pe mbo'e Tupana'ga nhi'iã rehe kiro. Peko ti ãnhi'iã rupi. A'ereki ã pe ndepia katu pe a'nguavo toko katu ti ã javo. Aerẽ ti ã tonhimombe'u Tupana'ga pe. Te'i ti ã: “Nahanahã ore ã ndepiakatui ã mbo'eavo nenhi'iã rehe.” A'ea ti ã tomombe'u katu Tupana'ga pe nehẽ. Nurã ti peko ãnhi'iã rupi. A'ero po ti ã ndoryndoryvamo pe nderekokatuavo nehẽ. Po pe ndapekoi ãnhi'iã rupi ã mbovy'are'yima ã mbojehe'gwovo penhimbo'epotare'yima, a'ero po ti ite'varuhu pe me nehẽ no.

¹⁸ Tapheni'imbigi ti Tupana'ga pe ore mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Epoko ti ã imombyryva ã pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. A'ereki ore oroko katu. A'ea ore ikwahavi a'ero oropy'a rukatua. A'ereki nane'yimi ore oroko pa pota Tupana'ga nhi'iã rupi orokokatuavo.

¹⁹ A'e hete ji pe me: Penhi'ĩ tuhẽ ti Tupana'ga pe ji mombe'gwovo. A'ero nambegwei po ti ga ji mbuhurukara'javi pe pyri nehẽ.

Ahe e'i Tupana'ga ti tomombyry ã javo

²⁰ Ovelhas repiakatuhara'ã gwereko katu ãwenymbava upa. Na jitehe Jesus'ga nhande rerekokatui. Nurã nhande ei: Jesus'ga ko ojiheve'ã ndepiakatuharete'ga nhande repiakatuharete'ga. A'ereki ga omano nhande repyga. Jypya ga reaporoãitaro tamano ti ji ã ndepyga nehẽ javo. A'ero aerẽ ga heka'vogukari gwekoa omanomo nhande repyga okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi namominiva'ea rupi. Kirẽ Tupana'ga Jesus'ga mbogwerava'javi nhandepojykaharete'ga mbogwerava'javi. Tupana'ga ko nhandepy'a noãatuhara'ga.

²¹ Kiro ji ei ga pe tombopopoaka ti ga ã javo. A'ero ga pe mbopopoakarame po ti pe ndekopavi garemimbotarimova'ea rupi nehẽ. Ga pe ji ei topokoguka ti ga Jesus Cristo'ga pe javo. A'ero Jesus Cristo'ga pe pokogame po ti pe ndekokatui avuirama Tupana'ga monhimohema pejihe nehẽ. Nane'yimi ti timbohete pa Cristo'ga jipi nehẽ. Na tuhẽ! Amém!

Mbapavamo ahe okwatija hebreusva'ea pe

²² Akwatija pa ji pe me nhiirũa pe pe mbo'eavo. Pehendu katu ti a'ea a'ero. A'ereki xunhi ji akwatija ko.

²³ Amombe'u pota ji pe me nhaneirũ'ga Timóteo'ga. ã ga mohẽ cadeia hugwi. Mara'ngu po ti ga ua ji pyri kiro jihoa renonde pe pyri? Ga rurame po ti ji hoi ga rupi pe ndepiaga nehẽ.

²⁴ Kiro ji imondoukari nhinhi'iã penduvihava'ã pe – kiroki ã pe mbo'e Tupana'ga nhi'iã rehe. Amondouka ji nhinhi'iã pe me Tupana'ga remimo'ẽhara pe nhaporemo no. Itãliahugwive'ã omondouka onhi'iã pe me no.

²⁵ Kiro ji ei: Tomombyry ti Tupana'ga pe me nhaporemo.

TIAGOVA'EA OMOMBE'U AHE VE

Carta de Tiago

¹ Jihi ko Tiagoramo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhandepojoykaharete'ga. Kiro ji imondoukari nhinhi'igā pe me. A'ereki pe ko Tupana'gareheve'ea. Pekwaki'o pa pe pejigwovo hajiheve'gā gwryi pe nhaporemō pejjijupa raikwehe. A'ero ji kiro ikwatijari imondouka pe me.

Tupana'ga okwahavuka ahe ve

² Nhiirū, kiro ji pe moġitai javo pe me. Nahā po pe peko hamo. Hahyparavuhurame mbatera pe me ti pe'ji ojohupe: “Hahya pyry hete reki nhande ve. Xavy'a nhande hehe a'ero,” pe'ji ti. ³ A'ereki pe pekwha pyryvaġwama. Pe hepiagame mbatera rahya jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe. A'ero po ti pe nhimomiranami mbatera rahya pe nehē. ⁴ Penhimomirana hete ti avuirama. A'ero po ti pe ndeaporoġitapyryvamo nehē. Ndepekote'varuhui'i'i po ti pe nehē.

⁵ Po pe ei: “Marā po ti ji rekoi nehē? A'ereki ji ndakwahavi,” pe'e po pe. Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe a'ero ore mbo'e javo. “Ekwahavuka ti ore ve. A'ero po ti ore rekokatui nehē,” pe'ji ti ga pe. A'ereki Tupana'ga nonhi'igāhyi nhande erame ga pe. Ga ko oko nhanerembi'ea rupi ipojihuve'yma. Pe'erame ga pe po ti ga ikwahavukari pe me a'ero nehē. ⁶ Emo pe'erame Tupana'ga pe pejiko hete ti ga rehe okwahavuka po ti ga nhande ve nehē javo. Tape'ei ti ojohupe a'ero: “Mara'ngu po ti Tupana'ga ikwahavuka nhande ve nehē?” Tape'ei ti a'ea. Perovia tuhē ti garembikwahavukaraġwama. Kiroki ga ndogweroviarihihū – ga ko typepemuhūa javijitehe. Yvyruhua omotypēpemuhū hete ypihua rehe. Yhya ojijyjijyi a'ero. ⁷⁻⁸ Na jitehe akoja'ga herojijyjijyjuhui gweaporoġita ojapyakakatue'yma. Te'iyme ti ga a'ero: “Tupana'ga po ti oko nhirembi'ea rupi.” A'ereki Tupana'ga ndokoi tuhē nanongara'ga rembi'ea rupi.

Tovy'a ti ġa Cristo'ga rehe, ei ahe

⁹ Okoteheve'gā ti tovy'a – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga omomybyry hete ġa pe a'ero. ¹⁰⁻¹¹ Oro imbateheteve'gā, mominame ġambatera tovy'a ti ġa ojikoga Cristo'ga rehe ojikoge'yma ombatera rehe. Ehepia te yvotyra. Ipoty na'ē, aerē kotihī ipavi. Kwarahyahivame inhymbavamo ipotyra. Igwete ohova ikui. Ndikatua'javi a'ero opava. Na jitehe imbateve'ga omano no oporavykyrame ipyhypyhyga mbatera.

Tupana'ga omomybyry nhande ve

¹² Pyry reki nhande ve nhande nhimomiranamame mbatera rahya pe. Nhande nhimomiranambavame po ti Tupana'ga imomybyryhetei nhande ve nehē. Ġwembi'ea rupi katu po ti ga nhande mongoi yvagi pe nehē. A'ereki Tupana'ga e'i: “Kiroki ġa oko hete ji rehe – ġahā po ti ji amongo jijipyri nehē,” ei ga.

¹³ Pejikote'varuhupotarame tapembojari ti Tupana'ga rehe pejikote'varuhupotara. A'ereki Tupana'ga ndokote'varuhupotari jipi. Ga ndopotarukari ojipe'gā pe ġandekote'varuhua no. ¹⁴ Ġandeaporoġitate'varuhua opotaruka ġa pe ġandekote'varuhua. ¹⁵ A'ea ipotarame ġa ndekote'varuhui tuhē a'ero. Ġandekote'varuhurame a'ea ko ġahoaġwama hahyva'ea ruvihava pype.

¹⁶ Nhiirū, pe ko nhiremiarōa. Tapenhimoandyandyi ti pejikovo. ¹⁷ Tupana'ga jate omomybyry hete nhande ve yvagipeve'ga. Garembimbuhura nhaporemō pyry hete. Tupana'ga oapo nhanderyapehava hako. Kwara, jahya, jaytata'ia ga oapo hako. Igwete nhanderyapehava jijyjijyi jipi imoypyntuna. Emo Tupana'ga ko nhanderyapehava atyvi. Ga ndogwerojijyi gweaporoġita jipi. Ga nomongote'varuhui nhande ve. Ga pyry hete nhande ve avuirama. ¹⁸ Ġwemimbotarimo Tupana'ga nhande mongoi gwa'yramo. Ga omombe'uuka a'itituhēva'ea tokwaha ti ġa Jesus'ga javo. A'ero nhande jikogame Jesus'ga

rehe Tupana'ga nhandereaporoğita mbopyahui. A'ereki ga e'i: “Ğa na'ẽ ti ji amomybyry nhirembiapoa mombyrypava renonde.”

Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iğa

¹⁹ Nhiremiarõa, pekwaha ti pejikovo. Tapenhi'iği na'ẽ ti ojipe'ğa pe pejjupa. Pehendu katu na'ẽ ti ğanemimombe'ua. Tapenhimboahivuhui ti ojipe'ğa pe. ²⁰ Pe nhimboahivame po Tupana'ga ei: “Ndapekokatujuhu pe a,” e po ga. Tapenhimboahivuhui ti ğa pe a'ero. ²¹ Pepohi tuhẽ ti pendeaporoğitate'varuhua hugwi. Tapekote'varuhui'i'i ti. Tupana'ga okwahavuka pe me Jesus'ga mombe'ua pevyteri pe raikwehe. Peko hete ti hehe a'ero. Pe ndekorame Jesus'ga mombe'ua rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehẽ.

²² Pehendu katu ti Jesus'ga mombe'ua jipi. Tapehendutehei ti a'ea. Henduteherame po pe penhimoandyandyi. ²³ Henduteherame pejikoe'yma gamombe'ua rupi ko pe ga ja – kiroki ga oho espelho pyri tahepia nhi'ağa javo. ²⁴ A'ero ga jipiagi ogwovo jugwi. Kotihĩ reki ga imoka'nhyimi o'ağa. Ga javijitehe ko pe henduteherame Jesus'ga mombe'ua imoka'nhymipeavo. ²⁵ Jesus'ga mombe'ua ko pyry hete. Okorame a'ea rupi ko ahe piro'yro okote'varuhua hugwi. Kiroki ğa okwaha gamombe'ua okovo hupi jipi – ğa pe Tupana'ga imomyryvi ğa ndekoro ğwaramo hehe. Nanongara'ğa ğwendu katu Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyme'yma.

²⁶ Po pe ei: “Ambohete hete ji Tupana'ga jipi.” Pe'ete'varuhurame ojipe'ğa pe pe nhi-moandyandyi a'ero. A'ereki pe'ete'varuhua ipige'ymame pe Tupana'ga mbohetetehei pejikovo. A'ereki ndapyryvi Tupana'ga pe ahe'ete'varuhua ojipe'ğa pe. Ga ndopotari nanongara'ğa nemimbohetea. ²⁷ Tupana'ga opota hete ahe ojipe'ğa pokogame. Hahy kunhangwera'ğa pe aherembirekokwera'ğa pe. Tayri'ğa pe hahyramo no ğapo'ria manorame. Nurã pyry hete Tupana'ga pe nhandervete'ğa pe nhande ğa pokopokogi. Pyry hete ga pe no nhande nimbopogwei okote'varuhuve'ğa. Nahã nhande rekorame Tupana'ga opota nhaneremimbohetea.

2

Peko ti ğa ndehe nhaporemo

¹ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga rehe pe pejiko nhandepojykaharete'ga rehe – gaha ko huvihavuhu hete Tupanamo. Gareheva'ero ğwaramo, peko ti ojipe'ğa ndehe nhaporemo. Ğa'ara rehe jate rui ti pereko katu ğa. Ğa ndehe nhaporemo ti peko imbateve'ğa ndehe imbatere'yve'ğa ndehe no. ²⁻³ Pejapyaka na'ẽ. Kiro po ga ruri pejatykahai pe tahendu Tupana'ga nhi'iğa javo. Ipi katu po ga. Gwereco po ga ourova'ea opoakağa rehe. Kiro po ga ruri pe pyri. A'ero po pe ga mbuhukatui pejipyteri pe ipikatuve'ga. “Avo eapy oreapykava rehe,” pe'e po pe ga pe. Igwete po ga ruri no imbatere'yve'ga ipite'varuhuve'ga. Igwete po pe euhui ga pe: “Pevo e'ã. Yvyvo eapy a'ero jipya pyri,” pe'e po pe ga pe. ⁴ Nahã pendekorame po pe ndaperekokatupavi ğa. Pendeaporoğita te'varuhu tuhẽ po pe. A'ereki ğa'ara rehe tehe pe pe'e ğa pe.

⁵ Nhiremiarõa, ji rendu katu ti. Tupana'ga omo'emo'ẽ ğa ojive – kiroki ğa pe Tupana'ga arõe'yve'ğa e'i: “Ndogwerekoi'i'i ğa.” Tupana'ga ki a'e te nde'i a'ea ğa pe. Ga omo'emo'ẽ ğa ojive tojiko hete ti ğa ji rehe javo. “Tamondomondo ti ji ğa pe pyryva'ea ğa mongovo jigwryi pe nehẽ,” ei Tupana'ga. A'ereki ga e'i jipe: “Amongo ti ji nharõheteve'ğa jijipyri nehẽ,” ei Tupana'ga. ⁶ Pe ki a'e te pereko te'varuhu imbatere'yve'ğa. Pe pereko katu imbateve'ğa novã. Emo ğahã reki pe ndereko te'varuhu. Ğa pe nderoho aha juizes'ğa pyri imbojamboja tehe pe ndehe. A'ero ğa pe mbotegweteteheuhui. ⁷ Tupana'ga e'i Jesus'gareheve'ğa pe me. Emo imbateve'ğa e'i te'varuhu Jesus'ga pe ga renonhuhũavo. Jesus'ga ko pyry hete reki.

⁸ Pyry pe hendukatui Tupana'ga nhi'iğa nhandervihavuhuhete'ga nhi'iğa. Nahã ga nhi'iği ikwatjaruka hako. “Penhiarõ hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ğa", ei Tupana'ga hako.

⁹ Ğa'ara rehe jate po pe ğa arõi, a'ero po pe ndekote'varuhui. A'ero po Tupana'ga nhi'iġa e'i pe me: "Nanhirendukatui ğa."

¹⁰ Po ojipeji'iva'ea vehevi pe napehenduvi henduvame Tupana'ga nhi'iġa, a'ero po ijari tuhẽ pe ndehe pe hendukatupave'ymame ganhi'iġa. ¹¹ Nahã a'ero. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

"Taperekoi ti ġanembireko'ġa."

Nahã e'i no:

"Tapejukai ti ojipe'ġa."

Po nde ndererekoi garembirekohẽa, a'ea po pyry novĩa. Emo nde ojipe'ga jukarame po nde nerehendukatui Tupana'ga nhi'iġa a'ero pejikote'varuhuavo.

¹² Nahã ji ei a'ero: Tupana'ga po ti e'i ġwerĩ nhandereaporoġita pe Cristo'ga mombe'ua rupi. Cristo'ga mombe'ua ko nhande mbopiro'y. Peko katu po ti pe a'ero hamo. Penhi'iġatu po ti pe ojipe'ġa pe hamo. ¹³ Kiroki ġa ndoporogwetygi ojipe'ġa – Tupana'ga po ti ndoporogwetygi ġa na jitehe nehẽ no o'erame ġandeaporoġita pe nehẽ. Kiroki ġa oporogwety ojipe'ġa – ġa ndokyhyji Tupana'ga eaġwama hugwi.

Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe peko katu

¹⁴ Nhiirũ, pyry nhande ei: Xajiko nhande Jesus Cristo'ga rehe. Emo po nhande ndiakokatui nhande'erame, a'ero po nhande jikotehei ga rehe nhandekokatue'yma. A'ero po ti Tupana'ga nianemongoi ojipyri nehẽ. ¹⁵ Po Jesus'gareheve'ġa oko pepyteri pe. Ndipleri po ġa upa. Ndo'ui po ġa mbatera herekoe'yma ġwaramo. ¹⁶ Igwete po pe ei ġa pe: "Hepejigwovo a'ero. Tipyry pa ti pe me. Pepi katu ti. Pe'u katu ti," pe'ji po pe ġa pe. Po pe napemondo mbatera ġa pe, marã po pyryvamo naerũ? ¹⁷ Pe ndekokatue'ymame po pe jikotehehui Jesus'ga rehe a'ero.

¹⁸ Igwete po ojipe'ga ei: "Jara'ga ojiko Jesus'ga rehe. Jara'ga oko katu," e po ga. Na rui, a'e ji. Kiroki ġa ndokokatui – ndiukwahavi reki ġajikoga Jesus'ga rehe. Emo jirekokaturo ġwaramo po ti ji imboukwahavi nde ve jijikoga Jesus'ga rehe. ¹⁹ Kiro ji ei nde ve a'ero: Ererovia ko nde Tupana'ga gaha jate ko Tupanamo javo. Pyry hete nde heroviari a'ea. Anhaġa vĩa reki gwerovia a'ea no Diabo'gapyriva'ea. Heroviarame anhaġa ohyhyjuhu okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. Emo gwerovia tehe okokatue'yma.

²⁰ Nde nderekwahavihu naerũ. Takwahavuka ji nde ve kiro a'ero. Nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

²¹ Ehepia re ko Abraãova'ea nhaneramonhava'ea. Tupana'ga e'i hako: "Tahepia ti ji Abraão'ga ji rendukatui." A'ero Tupana'ga ei ahe ve: "Ekwava'ẽ ti ji ve eja'yra'ga jukavo Isaque'ga jukavo." Igwete Abraãova'ea imbojo'ajo'ari ita ikwava'ẽhava japovo. A'ea arimo ahe gwa'yrava'ea noġi takwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe javo. Ahe gwa'yrava'ea jukaġwerĩrame Tupana'ga ahe mombigi a'ero. Igwete Tupana'ga ei: "Kiroġwe ji hepiagi," ei ga. "Abraão'ga pyry tuhẽ. A'ereki ga ġwendu katu nhinhi'iġa," ei Tupana'ga hako. ²² Erekwaha nde kiro. Abraãova'ea ojiko Tupana'ga rehe. A'ero ahe hendukatui ganhi'iġa. Hendukurame ahe ojiko katu hete ga rehe a'ero. ²³ Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Abraãova'ea pyryva hako. A'ereki ikwatijara e'i: "Abraão'ga gwerovia hete Tupana'ga nhi'iġa.

A'ero Tupana'ga ei ga pe:

'Ndepyry hete nde', e'i ikwatijara hako.

Igwete ahe Tupana'ga nhi'ĩpo'rui okovo. Igwete Tupana'ga e'i: "Abraão'ga ko jipy'a ja," ei ga ahe mombe'gwovo hako.

²⁴ Pekwaha pe a'ero. Po nhande jikogi Tupana'ga rehe nhandekokatuavo, a'ero po ga ei nhande ve: "Pepyry hete pe a." Po nhande jikotehei nhandekokatue'yma, a'ero po Tupana'ga nde'i a'ea nhande ve.

²⁵ Oro Raabeva'ea vehevi no akwaimba'eva'ea upaharava'ea. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Raabeva'ea israelitasva'ea pokogi hako. Nurã Tupana'ga ei: "Pyry hete

ko hēa,” ei ga. Nahā ko ahe rekoi hako. Tupana'ga omombe'u na'ē Raabeva'ea re'yjava'ea gwyrā israelitasva'ea pe tamondo ti ġagwyrā pe me nehē javo. Nurā israelitasva'ea hoi ġwenonde hepianhimima Raabeva'ea re'yjava'ea gwyrā. Ahe jogwerohorame hepiaga, Raabeva'ea ahe mbuhurukari ġwonga pe ahe mima ojigwyrīpeva'ea hugwi. Aerē Raabeva'ea ahe mondoi irūa rupi pehea rupi topyhygyme ti ġa ġa javo. Nurā Tupana'ga ei hako: “Raabehēa pyry hete ġa pokoga.”

²⁶ Nhande manorame nhandera'oa oko tehe. Na jitehe nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

3

Tape'ete'varuhui ti

¹ Nhiirū, tape'epavi ti: “Tambo'e ti ġa Tupana'ga nhi'iġa rehe.” Tape'epavi ti a'ea. A'ereki Tupana'ga po ti e'i nhandereaporoġita pe nehē. Nhande rekoe'ymame ganhi'iġa rupi po ti ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pe,” e po ti ga nhande ve nehē. Nhande ve kaitu po ti ga ei a'ea nehē nhande jara'ġa mbo'embo'erame nhande rekoe'ymame Tupana'ga nhi'iġa rupi.

² Nhande nhaporemo nhande rekote'varuhuparavuhui jipi. Nhande'ete'varuhue'ymame po nhande rekokatuhetei. A'ero po nhande imombigi nhanderekote'varuhua nhaporemo no.

³ Ehepia te cavalo. Nhande timongi freio cavalo juru pe toko ti nhaneremimbotarimova'ea rehe javo. Freio ko xunhi novīa. Emo a'ea pyvō nhande timbojirova pa cavalo imondovo.

⁴ Na jitehe itayharuhua no. Yvyruhua a'ea mondomondo yhya rehe. Emo imopyryrŷhara'ga ipyhygi leme tamondo katu javo. Leme ko xunhi novīa. Emo a'ea pyvō ga omopyryrymba itayharuhua hehāiva'ea imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe.

⁵ Nhanekūa xunhiete'i jitehe novīa. Emo a'ea pyvō nhande timboheteteheuhu reki.

Ehepia tata no. Tata'ia nhande imondygi. Igwete tata ihoihoi imbokaipava ka'gwyrā imbote'varuhupava. ⁶ Tata javijitehe ko nhanekūa nhandera'oa rehe. A'ereki ombote'varuhu pa. A'ea pyvō nhande xanhi'i te'varuhu nhanenhibote'varuhupava. Nhanderekoa nhaporemo nhande'ete'varuhua imongote'varuhui. Diabo'ga reki ombote'varuhu nhanenhi'iġa imongote'varuhupava.

⁷ Mbiara ojoparavuhuva'ea ko ahe omonhyromba imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe: ipyva'ea, ipepova'ea, ohyryryva'ea, ypeva'ea. ⁸ Ahekūa ki a'e te ahe nomongoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Nhande'ete'varuhua nimombikavi a. Mboja ahe hu'urame ahe mbotegweteuhui. Na jitehe nhanekūa ahe mbotegweteuhuhetei o'ete'varuhurame.

⁹ Marā naerū? Tupana'ga oapo vvyakotyve'ġa ojavijitehe. Nhanekūa pyvō nhande timbohete ga nhanderuvete'ga nhandepojykaharete'ga. Nhanekūa pyvō jitehe nhande timbote'varuhu reki vvyakotyve'ġa pe Tupana'ga'jave'ġa pe. ¹⁰ Nhandejurua pyvō nhande ga mbohetei. Nhandejurua pyvō jitehe nhande imbote'varuhui ġa pe. Nhiirū, po na rūi te nhande rekoi hamo.

¹¹ Nhande atyvi ko yhya ihemame vvyā gwyrā hugwi. Yhykatua ihemame yhya irovahiva'ea nohemi pea hugwi a'ero. ¹² Nhiirū, tegwete jua'ia ihema akajua'yva hugwi. Akaju'ia nohemi yhyppoa hugwi. Na jitehe yhykatua nohemi yhya hahyahite'varuhuva'ea hugwi. Nurā ji ei: Nhande Tupana'ga mboheterame po nhande nimbotegwetei ojipe'ġa hamo.

Tupana'ga okwahavuka aherekokatua

¹³ Pe ikwahaheterame po pe ndekokatui nehē hamo. Hepiagame pendeaporoġi-tapyryva po ti ġa ei pe me a'ero: “Okwaha hete ġa. A'ereki ġa oko katu kwaha ġa pokopokoga ġa nderekonhyromo,” e po ti ġa pe me nehē.

¹⁴ Po pejiyvyteri pe pe nhimyrōheteuhui pejikovo pejihe jate, tapenhimbohetehetei ti a'ero. Tape'ei ti: “Akwaha hete ji jitekovo.” Pe'erame a'ea po pe mbero. ¹⁵ Pe nanuhūrame po pe ndapekwahavi tuhē pejikovo. Tupana'ga rūi okwahavuka pe me

nanongara. Nahã ko yvyakotyve'ğa ndekoi onhimongote'varuhuavo. Gweaporoği-tate'varuhua rupi ğa ndekoi. Diabo'ga nahã ğa mongoukari. ¹⁶ Onhimyrõuhũrame okovo ojihe jate ğa nnonhi'iğayvaruhui ojogwerekovo. Oko te'varuhu paravuhu ko ğa a'ero.

¹⁷ Tupana'ga ikwahavukarame nhande ve nhande rekokatui a'ero. Ndi-akote'varuhua'javi'i'i nhande. Xajogwereco katu nhande. Nhanenhyrõ hete nhande jara'ğa pe. Ğanhi'iğa nhande anga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mongokatuavo. Tiporogwety hete nhande jara'ğa. Xako katu paravuhu nhande a'ero. Ğa'ara rehe jate rõi nhande ğa nderekokatui. Ndia'etehei nhande ğa pe ğa moandyandyita. ¹⁸ Kiroki ğa e'i jara'ğa pe: “Pejogwereco katu ti” – ğahã ko gwereco katu jara'ğa no. A'ero ğa ndekokatupahetei.

4

Tapekoi ti Tupana'ga remiarõe'ÿva'ea rehe

¹ Maranuhũrame pe nhi'iğayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo jipi? Penemimbotate'varuhua omomymomyi pepy'a. ² Pepotaruhu pe mbatera. Emo pe ndaperekoi reki. A'ero pe nhimbohovajari ojipe'ğa ndehe. Penhimyrõuhũ pe ğambatera rehe. Emo ğa nombuhuri pe me. A'ero pe nhi'iğayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo. Napeporanduvi pe Tupana'ga pe. Nurã pe ndaperekoi. ³ Pe poranduvame ga nomondo reki pe me. A'ereki pejiveuhu pe pepota penhiporanduvame. Penhimimbotarimova'ea rehe pe pepo'ru potaruhu.

⁴ Pepohiruhu pe Tupana'ga hugwi. Po pe pearouhũ Tupana'ga remiarõe'ÿva'ea, a'ero po pe napearõa'javi Tupana'ga. Pe ndapekwahavi naerũ? Kiroki ğa oko potaruhu Tupana'ga remiarõe'ÿva'ea rehe – ğa onhimongo Tupana'ga arõe'ÿva'ero. ⁵ Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'utehei reki. A'ereki e'i:

“Nhandera'uva

– Tupana'ga omongo a'ea nhande pype

– a'ea opota ranuhũ jipi,” e'i.

⁶ Emo Tupana'ga omomybyry hete hete nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga omovahihũ ğa

– kiroki ğa onhimbohete jipi.

Emo ğa nhimbohete'ymame

ga omomybyry ğa pe,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava.

⁷ Penhimongo ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi a'ero. Pemovahĩ ti Diabo'ga. A'ero po ti ga ka'nhyimi pe hugwi nehẽ. ⁸ Penhimongo ti Tupana'ga pavẽi. A'ero po ti ga nhimongoi pe pyri nehẽ no. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pemongo katu ti pejeaporoğita, a'e ji pe me. A'ereki Tupana'ga rehe jate rõi pe peko.

⁹ Pekoveveuhu ti pejikote'varuhua rehe. Pejehe'o hete ti a'ero. Tapejaja'javi ti, a'e ji pe me. Pejikote'varuhuro ğwaramo ti tapendoryva'javi. ¹⁰ Pemohẽ ti pejikote'varuhua Tupana'ga pe akoteheuhu ji javo. Aerẽ po ti Tupana'ga pe mbohetei a'ero nehẽ.

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ğa pe

¹¹ Nhiirũ, tape'ete'varuhui ti pejuhupe. Tape'ei ti penhirũ'ğa pe: “Ite'varuhu ğa.” Pe'erame a'ea ğa pe pe pe'e te'varuhu Tupana'ga nhi'iğa pe no ite'varuhu javo jupe. Pe erame ite'varuhu Tupana'ga nhi'iğa pe pe napehendukatua'javi ganhi'iğa. Pe'e tehe pe: “Jihi koji'i akwaha ganhi'iğa hohe.” ¹² Tupana'ga jate ki a'e te okwaha hete nhande mbo'eavo imbuhua onhi'iğa nhande ve. Gaha jate okwaha javo ahereaporoğita pe. Nurã po ti ga ei jara'ğa pe nehẽ ğa mongovo ojipyri nehẽ. Jara'ğa pe po ti ga ei nehẽ ğa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oro pe, maranuhũrame pe euhui naerũ jihi ko akwaha javo ojipe'ğa pe?

Tapenhimboheteuhui ti

¹³ Pehendu ti kiro nhinhi'iġa pe me. Nahã po pe etehei: “Kiro po ti ore hoi cidade pe nehẽ. Mara'ngu po ti ko'emame nehẽ?” pe'e po pe. “Orombokwara'a ti ore pevo oroporavykyavo imono'ono'oġa itambere'ia orojive nehẽ,” pe'e tehe po pe.

¹⁴ Pe ndapekwahavi reki aerẽva'ea. Marã po ti pe ndekoi ko'emame nehẽ? Ehepia re ko tatatiġuhũva'ea. Kiro jukwahavamo. Kotihĩ ika'nhymi. Pe na jitehe no. Kiro pe ukwahavamo. Nambegwei reki pe ka'nhymi no. ¹⁵ Nahã po pe pe'e hamo: “Tupana'ga ipotarame po ti ore rekoi japojojapovo nehẽ,” pe'e po pe hamo.

¹⁶ Penhimboheteuhu reki pe na tuhẽ ti ore japo javo. Tiruahũ penhimbohetea a'ero.

¹⁷ Kiroki ga e'i oyvyteri pe: “A'apo po ti ji nanongara pyryva'ea hamo,” – japoe'ymame po ga oko te'varuhu a'ero.

5

Imbateve'ġa ti tohendu katu, ei ahe

¹ Oro pe, imbateva'ero pehendu katu ti nhinhi'iġa pe me kiro. Penahenahẽ ti pejehe'gwovo. Pekwaha po ti pe hahyheteva'ea nehẽ.

² Pembatera po ti iju tehe nehẽ. Mbatagwaruhua po ti o'u pepikatua nehẽ. ³ Peapoa po ti opororororo upa nehẽ ourova'ea pratava'ea pavẽi. Ipororogaġwama repiagame po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pepotaheteuhu pe itambere'ia ipyhyga novĩa. Emo pe ndapepokogi ojipe'ġa a'ea pyvõ,” e po ti ga nehẽ. “Kiro momina pe hugwi a'ero,” e po ti ga nehẽ. Ipororoga ojigwarai mbatera rehe jipi. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehẽ. Ehepia te tata ojigwarai ahera'oa rehe ahe mbokairame. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehẽ. A'ereki pe pemono'õteheuhu mbatera kiro mbapava koty.

⁴ Pehendu ġanahenahema – kiroki ġa omopẽ pekoapora pe me jipi. A'ereki pe napemondoi ikwepykava ġa pe ġa moandyandyita. Tupana'ga okwaha reki a'ea ipopoakaheteve'ga. Ga ġwendu tuhẽ ġanahenahema. A'ereki pe napemondoi ġa pe itambere'ia ġa poravykypavirẽ.

⁵ Avo yvya koty pe pereko pa mbatera. Penhimbohoryory pe jipi. Mbiara o'uo'u onhimongy'ravo imboha'uve'yma ojukaaġwama. Emo oho ġwerĩ ijukahava apiavo. Na jitehe pe pemono'oġuhũ pejive penhimimbotarimova'ea rehe pejikovo imboha'uve'yma hahyaġwama. Emo Tupana'ga po ti imbohahyi pe me nehẽ.

⁶ Pe'e pe pyryheteve'ġa pe: “Ġa ite'varuhu,” pe'e pe penhi'mbero. A'ero pe ġa momanoukari. Ġahã napemovahĩ upa.

Penhimomirana ti

⁷ Nhiirũ, kiro ji ei pe me: Penhimomiranamba ti Jesus Cristo'ga rura imboha'uva. Ehepia re ko matetȳhara'ga. Onhimomirana po ga i'apyryva imboha'uva. Omboha'u po ga amana itymame. Aerẽ po ga imondomondoi jahya. Nonhimbaekwahivi po ga a'ero. “Ikyra'javirẽ po ti horyvamo mbatera nehẽ,” e po ga. ⁸ Ga javijitehe ti penhimomirana pejjjupa Jesus Cristo'ga mboha'uva. Pemboty ti pepy'a. A'ereki ga u ġwerĩ.

⁹ Nhiirũ, tapenhi'ite'varuhui ti ojohupe penhiroyromo. Pe nhi'ite'varuhurame po ti Cristo'ga ei pe me nehẽ: “Peko te'varuhu pe javo ġa pe,” e po ti ga nehẽ. Ehepia te Cristo'ga ruġwerĩ.

¹⁰ Nhiirũ, Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea javijitehe po pe peko hamo. Ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa hako. Hendupotare'ymame ojipeva'ea imbohahyukari ahe ve novĩa. Emo imombe'uharava'ea onhimomiranamba hahya pe. ¹¹ Xa'e nhande: Pyry ahe ve – kiroki ahe onhimomiranamba.

Ehepia ko Jõva'ea hako. Pekwaha po pe ahenhimomiranamagwera. Ahe nhimomiranambavame mbatera rahya pe ko Tupana'ga imombyryhetei reki ahe ve. A'ereki Tupana'ga pyry hete vvyakotyve'ġa pe. Ga nhande porogwety jipi.

¹² Nhiirũ, ta'e ti kiro pe me. A'ea kaitu ti pehendu katu. Pe nhi'iġame ojipe'ġa pe tape'euhui ti: “Yvagipeve'ga okwaha nhi'mbee'yma. Yvya apohara'ga okwaha

nhi'mbee'yma,” tape'euhui ti no. Tapehenonhuhūi ti Tupana'ga penhi'iġame ojipe'ġa pe. Tapehenonhuhūi ti Tupana'ga rembiapoa no. Po pe ei ġa pe: “Nahã po ti ji rekoi nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Po pe ei ġa pe: “Na rui po ti ji rekoi nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Pe'erame ġa pe penhimbi'ea rupi katu ti peko a'ero. Na tuhẽ ti peko Tupana'ga ti te'iyme pe me peko te'varuhu pe javo nehẽ.

Penhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe

¹³ Po pepyteripeve'ga ikwahavi mbatera rahya tonhimombe'u ti ga ji poko javo Tupana'ga pe. Po ojipe'ga roryroryvamo tonhimby'yi ti ga Tupana'ga mboheteavo.

¹⁴ Po ojipe'ga tetirũaramo tombuhuruka ti ga ojipyri Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara'ġa. A'ero po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe imongyavo ikava ga rehe. “Emombi ti karugwara ga hugwi Jesus Cristo'ga remimbotarimo,” e po ti ġa Tupana'ga pe nehẽ.

¹⁵ Po ti ġa nhi'iġi Tupana'ga pe ojikoga ga rehe, a'ero po ti ipigi ga hugwi. Cristo'ga po ti ga monhimohiġatui nehẽ. Po ga tetirũaramo okote'varuhuro ġwaramo, a'ero po ti Tupana'ga imombori garekote'varuhua ga hugwi nehẽ.

¹⁶ Nurã ti pemohemohẽ pejikote'varuhua ojohupe pejikoveveuhuro hehe. Penhi'inhi'ĩ ti Tupana'ga pe pejogwepyga tapenhimohiġatu ti. Pyryheteve'ġa poranduvame Tupana'ga pe ikwahy hete. Tupana'ga ġwendu ġanhi'iġa jipi.

¹⁷ Ehepia re ko Eliasva'ea hako Tupana'ga nhi'iġa momba'uharava'ea. Ahe ko nhande javijitehe yvyakotyva'ero. Igwete ahe nhi'ihetei Tupana'ga pe tokyryme ti javo. Três e meio ga kwara mbo'ari ikyre'ymame yvya rehe. ¹⁸ Aerẽ Eliasva'ea nhi'iġa'javi Tupana'ga pe tokyra'ja ti kiro javo. A'ero Tupana'ga imongyra'javi yvaga hugwi. Igwete henhunha'javamo mbatera yja hugwi.

¹⁹⁻²⁰ Nhiirũ, po ti pepyteripeve'ga ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga momba'ua rupi, pemoġita ti ga mongoa'java a'ea rupi. Pekwaha ti a'ero. Pe ga mbopohirukarame okote'varuhua hugwi po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Tupana'ga po ti omombo pa garekote'varuhua re'yjuhua ga hugwi a'ero nehẽ.

PEDROVA'EA OMOMBE'UYPY AHE VE Primeira Carta de Pedro

¹ Ji ko Pedroramo. Ji Jesus Cristo'ga moirũharamo ako. Kiro ji ikwatijari imondovo nhinhi'iġa pe me Tupana'gareheva'ea pe – perope peju ġagwyri pe: Ponto pe, Galácia pe, Capadócia pe, Ásia pe, Bitínia pe. Pevo pe kwaki'opavi pejigwovo pejjjupa ġapyteri pe penhimongyavo raikwehe. ² Ğwemimbotarimo Tupana'ga nhanderuvete'ga pe mo'emo'ei ojive hako ġahã po ti oko jireheva'ero javo. Tupana'ga ra'uva pe mongoi Tupana'gareheva'ero a'ero raikwehe. “Amo'emo'ē ji ġa tohendu katu ti ġa Jesus Cristo'ga nhi'iġa javo,” ei Tupana'ga. “Tomombo ti ga ġandekote'varuhua ġa hugwi omanoro ġwaramo,” ei ga.

Tupana'ga ti tomombyry hete pe me. Tonoġatu hete ti ga pepy'a no.

Pyry ti nhande ve nehē

³ Timbohete ti Tupana'ga. Gaha ko Jesus Cristo'ga ruva'ga nhandepojykaharete'ga ruva'ga. Ombogwera ga Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi raikwehe. Gambogwerava ġwaramo Tupana'ga nhande mboheaporoġita pyahu nhande mongovo. A'ereki ga nhande porogwety hete. Nhandereaporoġita ipyahuro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga po ti nhande mbuhuruka tuhē yvagi pe nehē nhande mongovo avuirama ojipyri nehē, xa'e nhande. ⁴ Nhandereaporoġita ipyahuro ġwaramo nhande ei no: Tupana'ga po ti ombuhu tuhē pyryheteva'ea nhande ve nehē. Tupana'ga remimbuhura pyry tuhē avuirama. Ndopavi po ti nehē. Nдите'varuhui'i'i po ti nehē no. Niymyani nehē. A'ereki pyry hete. Kiroġwe tuhē Tupana'ga herekokatui a'ea pe me yvagi pe. ⁵ Ga pe a'ngu no. A'ereki Tupana'ga ipopoaka pe a'nguavo pejikoga ġwaramo ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga pe mbuhurukari pe mongovo ojipyri avuirama yvagi pe nehē. Pendekoaġwama po ti ga imboukwahavi mbapava koty nehē.

⁶ Pendoryndory pe a'ea rehe. A'ea ja po pe ne'ouhũramo kiro ġa imbohahypar-avuhurame pe me. ⁷ Tupana'ga opota penhimomiranama hahyrame pe me tiukwaha ti ġajikohetea ji rehe javo. A'ereki jukwaha pejikohetea ga rehe penhimomiranamame hahya pe. Ehepia te ouro. Ğa imbokumbokurame ouro imo'eamo ite'varuhuva'ea jugwi jukwahavamo hembyruera pyryva. Na jitehe jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe hahyrame pe me. Ouro ko pyry novĩa. Johe'i hete pyry pejikohetea Cristo'ga rehe. Ouro opa reki. Pejikohetea ki a'e te ndopavaġwami po rimba'e. Jukwahavame po ti Tupana'ga pe mbohetei aerē nehē. Jesus Cristo'ga nhimboukwahavame ua po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Pyry hete pejikohetea Jesus'ga rehe,” e po ti ga pe me nehē.

⁸ Ndapehepiagi ve pe Jesus Cristo'ga. Emo pe ga arōhetei. Ndapehepiagi tuhē pe ga kiro. Emo pe jikohetei ga rehe. Igwete pe ndoryndoryhetero pejikoga ġwaramo ga rehe. Yvagahugwiva'ea ko pendoryhetea ga rehe. Tegwete reki pendoryva imombe'uhava ojipe'ġa pe. ⁹ Pejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe ojipyri nehē. Pejihoaġwama rehe pe ndoryhetero kiro a'ero.

¹⁰ Pehoaġwama rehe Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea japykahetei tikwaha hete javo hako. A'ero ahe imombe'unhoġwenondei javo hako. “Tupana'ga po ti omombyry ġa pe nehē ġa nderogwovo yvagi pe nehē,” ei Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako. ¹¹ Cristo'ga ra'uva oko ahe pavēi ahe mbo'embo'eavo hako. “Hahy hete na'ē po ti Cristo'ga pe nehē. Igwete po ti ga manoi novĩa. Emo po ti pyryhetero ga pe nehē,” e'i Cristo'ga ra'uva. “Okwerava'ja po ti ga nehē ogwovo yvagi pe nehē. Aerē po ti ga rura'javi ojive'ġa nderogwovo yvagi pe Tupana'ga pyri nehē no,” e'i gara'uva Cristo'ga mombe'gwovo ahe ve. A'ero Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea japyakai a'ea rehe hako. “Maname po ti a'ea nehē?” ei ahe. “A'ea rupi ti marã nehē?” ei ahe ojapyakavo hehe.

¹² Tupana'ga e'i ahe ve no hako: “Penemimombe'ua ko pejiveva'ea rūi reki korogweva'ea rūi,” ei ga ahe ve. “Aerēva'ea pe imombe'ui a'earupive'ğa ti tokwaha javo,” ei Tupana'ga ahe ve. A'ero ahe Cristo'ga mombe'umbe'ui hako. Cristo'ga mombe'ua jitehe aḡwamove'ğa omombe'u pe me no. A'ereki Tupana'ga ombuhuruka gwa'uva ḡa pyri yvaga hugwi ḡa mbo'eavouka jupe. A'ero ḡa Cristo'ga mombe'ui pe me pyryva'ea mombe'gwovo. Yvagipeve'ğa vehevi okwaha pota a'ea no novia Tupana'gapyrive'ğa.

Peko katu ti, ei Tupana'ga

¹³ Pejirokwa ti a'ero penhimbovyvya. Jesus Cristo'ga po ti omombyry pe me nehē onhimboukwahavame ua yvya koty nehē. Cristo'ga remimombyryva rehe ti pejapyaka hete a'ero tomombyry tuhē ti ga nhande ve javo. ¹⁴ Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iḡa. Ymya pe ipotaruhui ite'varuhuva'ea jipi. A'ereki a'ea rupi pe ndapekwahavi pejikoge'yama Jesus Cristo'ga rehe. Pepohi ti pejikoagwera hugwi a'ero penhimbipotaruhua hugwi. ¹⁵ Tupana'ga ndokote'varuhui'i'i. A'ereki ga oko katu jipi. Ga pe mo'emo'ē ji javijitehe ti peko katu javo. Peko katu ti a'ero pejikojikovo. ¹⁶ A'ereki aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iḡa ahe ve. “Ji ako katu,” ei ga. “Nurā ti peko katu ji javijitehe nehē no,” ei Tupana'ga.

¹⁷ Penhi'iḡame Tupana'ga pe pe ei Apī ga pe. Emo gaha reki e'i a'itituhēva'ea rupi katu yvyakotyve'ğa ndeaporoḡita pe. Jara'ḡa pe ga ei: “Peko katu pe.” Jara'ḡa pe ga ei reki: “Peko te'varuhu pe.” A'itituhēva'ea rupi katu ga ei ḡa pe nhaporemo ikwahava ḡandeaporoḡita. Tapepojihuve'ymuhūi ti a'ero pejuvete'ga Tupana'ga pejikovo penhimarane'ymame yvya koty.

¹⁸⁻¹⁹ A'ereki pe pekwaha Cristo'ga manoa pe ndepyga. Omanoro ḡwaramo ga pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Mbatara rūi opava'ea rūi pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Ouro rūi pe mbopiro'yi. Prata rūi pe mbopiro'yi. Nanongara nhaporemo rūi tuhē pe mbopiro'yi pendekotehea hugwi. Pendekoteheagwera rehe penamonhava'ea pe mbo'embo'ei pe mbojikwakuteheavouka. Cristo'ga pe mbopiro'yi reki a'ea hugwi omanomo pe ndepyga. Ga ko cordeiro ja – kiroki a'ea ḡa okwava'ē ijukavo Tupana'ga pe. Pyryheteva'ea ḡa okwava'ē ndite'varuhui'i'iva'ea. Na jitehe Cristo'ga nhikwava'eḡi Tupana'ga pe heka'voguka gwekoa omanomo. Ga ndite'varuhui'i'i. Pyry hete ga novia. Emo ga onhikwava'ē omanomo pe ndepyga.

²⁰ Yvya apoa renonde Tupana'ga ei Cristo'ga pe po rimba'e: “Ndehe ti eho yvya koty emanomo ḡambopiro'yharamo nehē,” ei Tupana'ga ga pe. Aḡwamo reki mbapava koty Cristo'ga ukwahavamo ua pe ndepyga ikwehe. ²¹ Gaha pe mbojiko Tupana'ga rehe. Tupana'ga ga mbogwera gamanoa hugwi ga mongovo huvihavuhuhetero ikwehe. Nurā pe jikhetei Tupana'ga rehe. Igwete pe ei: “Tupana'ga po ti imombyryvi nhande ve ḡwembi'ea rupi nehē no,” pe'e pe.

²² Pehendu katu pe a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua. A'ero pe imomborukari pejikote'varuhua pejihugwi. A'ero pe penhiirū'ḡa arōhetei Jesus'gareheve'ḡa. Penhoarō hete tuhē ti a'ero.

²³ Tupana'ga okoji onhi'iḡa reheve. Onhi'iḡa pyvō ipopoakava'ea pyvō ga pe mbojihuvi gwa'yramo pejikogame ojihe. Penduva'ḡa pe mbojihu raikwehe. Emo aerē penduva'ḡa omano yvyakotyva'ero ḡwaramo. Tupana'ga ki a'e te nomanoi. Gaha pe mbojihuva'ja gwa'yramo. ²⁴ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i no:

“Yvyakotyve'ḡa ko yvotyra ja,” e'i.

“Ḡakatuhetea ko yvotyarakatua ja no.

A'ereki ipotyra inhymba reki.

Ohova okui pa,” e'i.

“Yvyakotyve'ḡa na jitehe opa pa no,” e'i.

²⁵ “Tupana'ga nhi'iḡa ki a'e te okoji avuirama,” e'i ikwatijara.

Tupana'ga nhi'iḡa jitehe ḡa omombe'u pe me raikwehe. A'ereki ḡa omombe'umbe'u pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo.

2

Cristo'ga ko ita'java'ea

¹ Onhi'iġa pyvō Tupana'ga pe mongoi gwa'yramo. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi nhaporemō a'ero. Tape'mbea'javi ti no. Tapenhi'iġatutehei ġa pe timoandyandyi ġa javo. Tapenhimyrōi ti ojipe'ġa ndehe. Tapembotegwetei ti ġa no.

² Ipita'ngive'ġa opota hete oy'ġa kambya. Na jitehe ti pepota hete Tupana'ga nhi'iġapyryva. A'ea po ti igwaigwavete pe mbojikohetei Tupana'ga rehe nehē. ³ A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i: “Pekwaha pe hepiaga nhandepojkaharete'ga remimombyryva pejive,” e'i ikwatijara.

⁴ Penhimongo ti Cristo'ga pavēi a'ero. Gaha ko ita'java'ea. Ita okoji avuirama. Na jitehe Cristo'ga okoji avuirama okovo. Ita onga rupiara onga apohara'ġa noarōi ite'varuhu javo jupe novīa. Tupana'ga ki a'e te oarō ita pyry hete reki javo jupe. Na jitehe ite'varuhuve'ġa noarōi Cristo'ga ite'varuhu ga javo. Tupana'ga ki a'e te oarō ga pyry hete ga javo.

⁵ Pe ko ita'java'ea jitehe no. Ita ko okoji avuirama. Pe na jitehe peko Tupana'ga pavēi avuirama. A'ereki ga pe mongo pyahu. Ġa oapo ita gwuhavamo. Na jitehe Tupana'ga pe apoi gara'uva ruhavamo. A'ereki pepyteri pe Tupana'ga ra'uva u. Peko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. A'ero Jesus Cristo'gareheva'ero pe nhikwava'eġi Tupana'ga pe ga mboheteheveavo. A'ea rehe Tupana'ga nhimohemi a'ero.

⁶ Aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa hako. Tupana'ga e'i hako: “Onga apohara'ġa omo'ē ita tihepia pyryva'ea javo. A'ero ġa pyryva'ea mongoi huvihavamo imohina gwuhava tojiko hete ita jararamo huvihavava'ea rehe ojopyhykatuavo javo,” ei ga.

“Na jitehe ji ei ga mombe'gwovo no.

Pyry hete ga, a'e ji,” ei Tupana'ga.

“A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ġa nduvihavamo tojiko hete ti ġa ga rehe javo,” ei Tupana'ga.

“Jiruhava ko cidade de Sião.

Na ja jireheve'ġa ko jiruhavamo.

A'ero ji pyryve'ga mongoi jijiheve'ġa pyteri pe.

Ojikogame ga rehe po ti ġa ndipoyjayjare'ymuhūi nehē,” ei Tupana'ga.

Nahā aherembikwatijara omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ga Cristo'ga mombe'urame hako.

⁷ Pejiko pe Cristo'ga rehe. Nurā pe ei pyry hete ga pe. Ġa ki a'e te – kiroki ġa ndojikogi Cristo'ga rehe – aherembikwatijara omombe'u ġa onga apohara'ġa ja ko ġa javo. Aherembikwatijara e'i a'ero:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa omombo ipo'rue'yma tiruahū javo jupe,” e'i.

“Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe opyryhetero onga pyhykatuavo,” e'i aherembikwatijara.

⁸ Ojipea ikwatijara e'i no:

“Ita ombo'a vvyakotyve'ġa noġa ġa monhimboahiva,” e'i aherembikwatijara.

Na jitehe ko ga omonhimboahi okote'varuhuve'ġa monhimonha'ngavo ġa mbopoyjayjare'yma. Onhimboahi ġa Cristo'ga pe ojikoge'yma ga rehe. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe: “Na tuhē po ti ġa ndekoi nehē,” ei ga.

⁹ Oro pe, Tupana'ga pe mo'emo'ē pe mongovo ojiheva'ero. Gareheva'ero ko pe ikwava'ēharamo Tupana'ga pe nhanderuvihavuhete'ga pe. Ga pe mo'ē ojipe'ġa hugwi pe mboporavykyavo ojive. Ga pe pojyka tomombe'u ti ġa nhirembiapopyryva javo. Ymya pe ndekote'varuhui raikwehe. A'ero pe ypytunahivarupive'ġa ja. A'ereki ypytunahiva rupi okorame ahe ndokwahavi. Pe na jitehe ndapekwahavi Tupana'ga pe-jikote'varuhuavo raikwehe. Aerē Tupana'ga pe mo'emo'ēi tapepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo. Aġwamo pe kojahuarupive'ġa ja a'ero. A'ereki kojahua rupi okorame ahe okwaha. Na jitehe pe pekwaha Tupana'ga kiro pejikokatuavo. Tupana'ga kwahavame

ko pyry hete. ¹⁰ Ymya ko pe ndapekoi Tupana'gareheva'ero. Aḡwamo ki a'e te pe peko gareheva'ero. Ymya pe ndapekwahavi Tupana'ga rembiporogwetyga. Aḡwamo ki a'e te pe pekwaha a'ea Tupana'ga nhande porogwety javo.

Tupana'gareheva'ero peko katu

¹¹ Nhiirū, ojipe'ḡa gwyri pe pe nduvi hajiheve'ḡa ja. A'e hete ji pe me a'ero: Tapepotaruhui ti pejikovo. A'ereki penemimbotaruhua pe mboheaporoḡita te'varuhu.

¹² Peko katu ti ḡapyteri pe – kiroki ḡa ndojikogi Cristo'ga rehe. Amoamome ḡa pe mbotegwetei po oko te'varuhu ḡa javo tehe pe me. Emo pendekokatua repiagame po ti ḡa nhimombaragwahavi hehe nehē. A'ea rehe po ti ḡa Tupana'ga mbohetei a'ero ga rurame mbapava koty nehē. “Ndepyry hete nde ḡa mongokatuavo,” e po ti ḡa nehē.

¹³⁻¹⁴ Tupana'gareheva'ero ti pehendū katu penduvihava'ḡa nhaporemō yvya koty: gaha – kiroki ga jara'ḡa hohe huvihavuhuro – pehendū katu ti ga gamoirūhara'ḡa no gobernadores'ḡa. A'ereki penduvihavuhu'ga onhimoirūuka ḡa pe tombohahyuka ti ḡa okote'varuhuve'ḡa pe javo. “Tapembohete ti okokatuve'ḡa,” ei ga ḡa pe no.

¹⁵ Tupana'ga opota pendekokatua tapemombi ti ikwahave'ḡve'ḡa nhi'itehea.

¹⁶ Pepiro'y pe, na tuhē ti peko a'ero. A'erorame tehe ti tape'ei ti: “Tako te'varuhu ti kiro nhiremimbotarimo a'ero. A'ereki ji jipiro'y.” Tape'ei ti a'ea. Tupana'ga rembipojy kaharamo pe peko. Gareximbotarimova'ea rehe ti peko a'ero.

¹⁷ Pendeaporoḡita katu ti ojipe'ḡa ndehe nhaporemō. Pearōarō ti penhirū'ḡa. ḡa ojiko Cristo'ga rehe pe ja. Pepojihuve'y mi ti Tupana'ga. Pendeaporoḡita katu ti penduvihavuhu'ga rehe no.

Peho ti Cristo'ga rupi hahyrame pe me

¹⁸ Pepravokyrame ojipe'ḡa pe pehendū katu ti ḡanhi'iḡa penhiroyrōe'y ma. Pehendū katu ti ḡanhi'iḡa ḡa ndeaporoḡitakaturame pejihe nehē. ḡa ndekote'varuhurame pe me ti pehendū katu jitehe ḡanhi'iḡa. ¹⁹ Ombohahy tehe po ḡa pe me. Po pe nhimomiranami jupe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo ḡwaramo, a'ero po pyryvamo. ²⁰ Po ḡa pe nupanupāi pe ndekote'varuhuro ḡwaramo, a'ero po pe nhimomiranatehei. A'ereki pejikote'varuhuro ḡwaramo pe pekwaha hahya. Po pejikokaturo ḡwaramo pe ikwahavi hahya penhimomiranama jupe, a'ero po ti Tupana'ga imombyryvi pe me nehē. ²¹ A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Penhimomirana ti ḡa imbohahyrame pe me pejikokatua rehe,” ei ga. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya pe ndepyga toho ti ḡa ji rupi javo ikwehe.

²² “Ndokote'varuhuangavi Cristo'ga.

Ni'mbeangavi ga no.”

²³ ḡa ombotegweterame ga nombotegwetei ḡa ikwehe. ḡa imbohahyrame ga pe ga nde'i: “Ajipy po ti ji pe ndehe nehē,” nde'i ga. Ga onhikwava'ē reki Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga e'i a'itituhēva'ea rupi katu ite'varuhuve'ḡa pe. Ga e'i hupi katu pyryve'ḡa pe no.

²⁴ Cristo'ga tuhē gwereko nhanderekote'varuhua omanorame yva rehe. “Tipiro'y ti ḡa okote'varuhua hugwi,” ei ga, “toko ti ḡa Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe kiro,” ei ga. Cristo'ga okwaha hahya omanomo nhande repyga. Nahā kiro pyry hete nhanderekoagwama.

²⁵ Ymya ko pe ndekoi ovelhas ja. Ovelhas oka'nhyka'nhy jipi ojipiakatuhara'ga hugwi okovo ḡwemimbotarimova'ea rehe. A'ero hepiakatuhara'ga herura'javi ovelhas rerekovo. Ymya ko ovelhas ja pe ndekoi pejikovo penhimimbotarimova'ea rehe. Emo Tupana'ga pe nderuruka Cristo'ga pyri. Ovelhas repiakatuhara'ga gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe Cristo'ga pe ndepiakatui pe nderekokatuavo jipi.

3

Hembirekove'ḡa

¹⁻² Nanongara pe ji ei kunhangwera'ḡa pe no hembirekove'ḡa pe. Pehendū katu ti penhimbireko'ḡa nhi'iḡa ḡa erame pejive. Jararamo penembireko'ḡa ndokoi ve

Tupana'ga nhi'iġa rehe Cristo'ga momba'ua rehe. Pe hendukaturame penhimbireko'ġa nhi'iġa po ti ġa pendekokatua repiagi pendeaporoġitakatua kwahava nehĕ. A'ero po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe nehĕ. Penhi'iġa ġwaramo rūi po ti ġa jikogi nehĕ. Pendekokaturo ġwaramo po ti ġa jikogi Cristo'ga rehe a'ero nehĕ.

³ Tapekotehei peji'ara rehe. Tapenhimbojigwaguhui ti tajirepia ġa jikatua jawo. Tapenhiakāavykyuhui ti penhimbohepia'ngiavo ojipe'ġa pe. Tapenoġuhūi ti pejihe ourova'ea. Tapemongiuhui ti pejipikatua tahepiuka ti ġa pe jipikatua jawo. Tapekotehei ti peji'ara rehe, a'e ji pe me. ⁴ Peypyteripeva'ea rehe ki a'e te po pe peko hamo pendeaporoġitakatua rehe. Ipy po pepy'a jipi hamo. Penhyrō po pe jipi hamo. A'ea ko pyry hete Tupana'ga pe.

⁵ Ymya ko kunhangwerapyryva'ea nahā no. Ahe ojiko Tupana'ga rehe oho po ti ga ġwembi'ea rupi jawo. Ahe onhimboheaporoġita katu hendukatuavo ġwembirekova'ea nhi'iġa. ⁶ Nahā ko Sarava'ea hako. Ahe oho ġwembirekova'ea nhi'iġa rupi Abraōva'ea nhi'iġa rupi jijara'ga jawo ahe ve. Po pe jikokatui imbojue'yma pejipy'a jipi, a'ero po pe Sarava'ea'java'ea.

⁷ Nanongara pe ji ei kiro akwaimbae'ġa pe no hembirekove'ġa pe. Peko ti penhimbireko'ġa pavēi pejapyakavo ġapopoakare'yma rehe. A'ereki pe gwyre'i ġa ipopoaka. Pendeaporoġita katu ti ġa ndehe a'ero. A'ereki Tupana'ga imombyryvame pe me omombyry ġa pe no. A'ero po ti ġa ndekoi Tupana'ga pyri pe pavēi nehĕ. Pe ġa nderekokatue'ymame pe ndovahoguhui penhi'iġame Tupana'ga pe a'ero.

Hahya pe ndekokaturame

⁸ Mbapavamo ji ei pe me nhaporemō. Pembojo'jajo'ja ti pendeaporoġita. Jara'ġa ndekoveveuhurame ti pekoveveuhu ġa pavēi no. Jara'ġa ndoryvame ti pejory ġa pavēi. Penhoirūramo penhoarō hete ti. Pejoporogwety ti. Tapenhimboheteuhui pejogwerekovo. ⁹ Ġa ndekote'varuhurame pe me tapejipygi ti ġa ndehe. Ġa ete'varuhurame pe me tapenhi'ipondekwate'varuhui ti ġa no. Nahā ti peko. Pemombyry ti ġa pe ġa ndekote'varuhurame pe me. A'ereki Tupana'ga pe mo'emo'ē tamombyry ti pe me jawo. Nurā ti pemombyry ojipe'ġa pe a'ero. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i: “Kiroki ga e'i:

‘Jirory pota ji pyryva'ea rerekovo jipi’
– te'ite'varuhuyme ti ga a'ero.

Ti'mbea'javyme ti ga no,” e'i.

¹¹ “Topohi ti ga okote'varuhua hugwi okokatuavo.

Tojirokwa hete ti ga okokatuavo ojipe'ġa pe no.

¹² A'ereki nhandepojykaharete'ga gwepia katu ġa
– kiroki ġa oko garemimbotarimova'ea rehe,” e'i.

“Ġwendu katu ga ġa nhi'iġame ojive.

Emo ga omovahī okote'varuhuve'ġa,” e'i ikwatijara Tupana'ga momba'gwovo.

¹³ Pe ndekokatupotarame po ti ġa nombote'varuhui pe me nehĕ. ¹⁴ Emo po ti ġa pendekokatua rehe vehevi imbohahyukari pe me, a'ero po ti pyryvamo pe me nehĕ. Tapekyhyji ti ġa hugwi a'ero nehĕ. Tapembojuukaryme ti pejipy'a.

¹⁵ Pembohete ti Cristo'ga ga ko jipojykaharete'ga jawo pejiyvyteri pe. Pejiko pe Cristo'ga rehe. Pejapyaka ti a'ea rehe a'ero tanhimombe'u ti ojipe'ġa pe jawo. E'i po ti ġa pe me nehĕ: “Maraname pe jikogi Cristo'ga rehe?” ¹⁶ Pemombe'u katu ti ġa pe a'ero penhyromo penhimbohete'e'yma. Peko katu ti Cristo'gareheva'ero pejipoyjareteramo. Ġahā po ti ndipoyjayjari a'ero nehĕ pe mbotegweterame onhi'ite'varuhuavo pendekokatua rehe nehĕ. ¹⁷ Hahy po pe me pendekote'varuhua rehe. Po pendekokatua rehe hahyramo pe me a'ea po pyry hete Tupana'ga ipotarame a'ea.

¹⁸ Cristo'ga jitehe okwaha hahya no. Igwete ga manoi. Ojipeji igwawe ga manoi imombopava pendekote'varuhua pe hugwi. Nomanoa'javi po ti ga a'ero nehĕ. Ga ko pyryheteva'ero oko. Emo ga omano ite'varuhuve'ġa ndepykavamo tarekokatuuka

Tupana'ga ġa pe javo. Yvyakotyve'ġa ojuka ga ikwehe. Emo Tupana'ga ga mbogwera gara'uvimo.

¹⁹ Gwa'uvamo ga hoi ahera'uva pyri a'ero – perope tegwete ahera'uva i'ēhava jugwi – pevo Cristo'ga hoi imombe'gwovo a'itituhēva'ea ahera'uva pe. ²⁰ Ymya ahe nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa Noéva'ea japorame yhararuvihavuhua hako. Tupana'ga nonhimbaekwahivi reki ahe ve ġwendukatue'ŷva'ea rehe. “Tohendu katu pa na'ē ti ġa nhinhi'iġa,” ei Tupana'ga hako. Mbohapy'ri reki oitova'ea jate ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa Noéva'ea gwe'yjava'ea pavēi. A'ero ahe avi yhararuvihavuhua pype. Jarava'ea opa pa a'ero onhimongyavo otypyvygamo yvya nhatymbavame. Noéva'ea ki a'e te okoji yhya pyvō uvame yhararuvihavuhua pype.

²¹ Na jitehe yhya pyvō nhande nhimobatizaukari. A'ero nhanemobatiza pyvō Tupana'ga nhande mongopyahui. Yhya mombe'urame ji nda'ei iheja pe nhandera'oa ky'auhua iheja pe. Nahā ji ei: Penhimobatizaukaramame yhya pyvō pe ei Tupana'ga pe: “Cristo'gareheva'ero ji taho nenhi'iġa rupi,” pe'e pe Tupana'ga pe. A'ereki kiro pe peko katu pepoyjareteramo. Tupana'ga nhande mongo pyahu a'ero Jesus Cristo'ga kwerava ġwaramo omanoa hugwi. ²² Jesus Cristo'ga oho yvagi pe ikwehe. Pevo ga reko kiro huvihavuhuhetero Tupana'ga moiruamo. Yvagipeve'ġa ġwendu katu Cristo'ga nhi'iġa kiro huvihava'ġa ipopoakave'ġa Tupana'gapyrive'ġa no. Ġwendu katu pa ġa Cristo'ga nhi'iġa kiro.

4

Perojjiyi pe pejeaporoġita

¹ Cristo'ga okwaha hahya omanomo tahepy ti ġa javo ikwehe. Pendeaporoġita po ti nahā hamo no. Pe'ji ti: “Mara'ngu po ti hahyramo ji ve nehē no? Emo po ti ji aho tuhē Cristo'ga rupi nehē,” pe'ji ti. A'ereki hahyrame nhande ve nhande ndiakoa'javi nhanderekote'varuhua rehe. ² A'ero pe ndapekoa'javi penhimimbotarimova'ea rupi hamo. Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po pe ndekoi hamo kiromo jate penhimarane'ymame.

³ Ymya pe ndekouhui penhimimbotarimova'ea rehe ġa ja – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe. Kirupi pendekote'varuhua a'ero. Nahā ko pendekote'varuhagwera raikwehe. Ndapeakwahavihu pe. Pepotaruhu pe. Peapouhu pe toryva i'gwoi'gwovo penhimboheagwuryva pejikote'varuhuavo. Peko hete pe ha'angava rehe penhimimbohetehara rehe pejikove'ŷ Tupana'ga rehe raikwehe. Ite'varuhu hete pe imbohetei a'ea. ⁴ Aġwamo reki ġa nhimomby'ahetei pendekoagwama repiaga. A'ereki ġa akwahave'ŷmuhūrame pe ndapeakwahave'yma'javi ġa pavēi. Nurā ġa pe mbotegwetei kiro. ⁵ Tupana'ga po ti a'ea e'i ġa pe. Namanamehūi po ti ga ei ġandeaporoġita pe nehē: “Marā po pendeaporoġita jipi? A'ea pemombe'u kiro ji ve,” e po ti ga ġa pe nehē. A'ero po ti ga ei ġandekote'varuhua pe imondovo ikwepykava ġa pe nehē. Omanoe'ŷve'ġa pe po ti ga imondoi. Omanova'ea pe po ti ga imondoi aherekote'varuhua kwepykava nehē no. ⁶ A'ereki Cristo'ga omombe'u pyryva'ea ahe ve – kiroki ahe yvyakotyva'ero omano Tupana'ga rembi'ea rupi okote'varuhuro ġwaramo. Cristo'ga omombe'u ahe ve toko ti ġa gwa'uvamo Tupana'ga ja javo.

Pejopoko katu ti

⁷ Oho ġwerī kiro yvya papava apiavo mbatera papava apiavo nehē. Pejapyaka katu ti penhimbovyvya xanhi'inhi'i Tupana'ga pe javo. ⁸ Johe'i pa pyry pe nhoarōarōhetei no. A'ereki ojipe'ġa arōheterame nhande nihenonha'javi ġandekote'varuhua re'yjuhua. ⁹ Pembuhumbuhuruka ti Cristo'gareheve'ġa penhonga pe ġa noġa jipi penhiroyrōe'yma. ¹⁰ Tupana'ga nhande mbokarakatu pa tapepoko ti ojipe'ġa javo. Pepo'ru ti pejikarakatua ojipe'ġa ndepyga a'ero Tupana'ga nhande mbokarakatuparavuhuro ġwaramo. ¹¹ Nahā ti peko a'ero. Kiroki ġa ikarakatu imombe'gwovo mbatera – Tupana'ga nhi'iġa ti ġa tomombe'umbe'u. Kiroki ġa ikarakatu ojipe'ġa pokoga – topokopoko ti ġa ġa Tupana'ga

remimbopopoakara pyvō. Nahā ti pejogwerekoreko a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero tombohete pa ti ġa Tupana'ga. Xa'e pa ti ga pe jipi: “Nderuvihavuhu hete nde. Ndepopoaka hete nde avuirama,” xa'e ti ga pe jipi. Na tuhē.

Hahy Cristo'gareheve'ġa pe

¹² Nhiirū, pekwaha hete pe kiro mbatera rahya tapehepiuka ti pejikoga Cristo'ga rehe. Tapenhimomby'auhui ti hahyrame pe me a'ero. Tape'ei ti: “Maranuhūrame ġa imbohahyukari nhande ve? Mbipehu a'ea.” Tape'ei ti a'ea. ¹³ Pejoryjory ti hahyrame pejive, kiro ko nhande xajikoty'a Cristo'ga pavēi javo. A'ereki Cristo'ga okwaha hahya ikwehe. Pejory ti hahya rerekovo a'ero, tapendory hete tuhē ti Cristo'ga rura'javame huvihavuhuhetero nehē.

¹⁴ Ġa pe mbotegweterame pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo a'ea ko pyry reki pe me. A'ereki ġa pe mbotegweterame Tupana'ga ra'uva huvihavuhuheteve'a'ea oko pe pyri.

¹⁵ Peko katu ti a'ero. Tapejukai ti ojipe'ġa. Tapemimi ti ojipe'ġa mbatera. Tapekote'varuhui ti. Tapehopehoteheuhui ti ojipe'ġa pyri ja'javo ġa pe. Peko katu ti, a'e ji. A'ero ġa imbohahyukarame pe me po ti pejikote'varuhuva'ea rehe rūi hahyramo pe me nehē.

¹⁶ Po ti ġa imbohahyukari pe me pe Cristo'gareheva'ero ġwaramo, tapepoyjay-jare'ymuhūi ti a'ea rehe. Pembohete ti Tupana'ga. Pe'ji ti: Pyry hete ġa ei Cristo'gareheve'ġa nhande ve, pe'ji ti ga mboheteavo.

¹⁷ Oho ġwerī kiro japiavo Tupana'ga rembi'ea apiavo. E'i po ti ga vvyakotyve'ġa ndeaporoġita pe imbohahyavo ġa pe nehē. Ojiheve'ġa pe na'ē po ti Tupana'ga ei nehē. Po ti ga ei nhande ve na'ē, a'ero po ti ġa pe kaitu ga imbohahyavuhui nehē – kiroki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'īġa Cristo'ga mombe'ua. ¹⁸ A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Hahy paravuhu okokatuve'ġa pe ġavahema renonde yvagi pe Tupana'ga pyri,” e'i.

“Ġa pe kaitu po ti hahyahivuhuramo nehē

– kiroki ġa ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuve'ġa.

Novahemi tuhē po ti ġa Tupana'ga pyri nehē,” e'i ikwatijara.

¹⁹ Kiro ji ei pe me a'ero: Kiroki ġa pe hahy Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe okovo ġwaramo – oko katu po ġa hamo. Tonhikwava'ē po ġa ga pe hamo nhandeapohara'ga pe. A'ereki ga oho ġwembi'ea rupi jipi.

5

Pehepia katu ti Tupana'gareheve'ġa

¹ Kiro ji ei ikwatija pendepiakatuhara'ġa pe. A'ereki jihi ko Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuhara no. Ji ahepia Cristo'ga hahyrame ga pe ikwehe. Igwete po ti ji ga moirūi nehē no ga ukwahavame huvihavuhuhetero nehē. ² A'e hete ji pe me aherepiakatuhara pe: Tupana'ga pe mo'emo'ē tohepia katu ti ġa jireheve'ġa javo. Ojatyka ġa Tupana'ga mboheteavo pe pavēi jipi. Pehepia katu ti ġa a'ero. Ovelhas repiakatuhara'ġa gwereko katu ovelhas jipi. Na jitehe ti pereko katu Tupana'gareheve'ġa ndepiakatuavo. Pepota tuhē ti ġa ndepiakatuavo pejikovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe. Itambere'ia potaruhuavo ġwaramo rūi ti pehepia katu ġa. Pehepia katu ti ġapokopotara ġwaramo. ³ Tapemondomondoukahetei ti ġa penhimbiepiakatuhara'ġa. Peko katu ti ġapyteri pe toho ti ġa ji rupi javo. ⁴ Cristo'ga ko ovelhas repiakatuhara'ġa nduvihava'ga ja. Ga ko nhanderepiakatuharetero. Po ti pe Tupana'gareheve'ġa ndepiakatui nehē, a'ero po ti nhanderepiakatuharete'ga pe mongoi huvihavuhuro nehē ojipiukarame ua nehē. Penduvihavuhua po ti namominaġwami nehē.

Tapenhimbohetei

⁵ Pevoja pe ji ei no: Pehendu katu ti xava'eve'ġa nhi'īġa. Pe nhaporemo ti pehendu katu penhonhi'īġa penhimbohete'e'yma. A'ereki Tupana'ga mombe'uhava e'i:

“Tupana'ga omovahī ġa

– kiroki ġa onhimboheteuhu,” e'i.

“Ġa nhimboheteemame

ga imombyryvi ġa pe,” e'i ikwatijara.

⁶ Taphimbohetei ti a'ero. Penhikwava'ē ti Tupana'ga pe ipopoakave'ga pe. Aerē po ti Tupana'ga ei a'ero nehē: “Kiroġwe ji ġa mboheteheitei a'ero,” e po ti ga nehē.

⁷ Pepy'a rekoteherame ti penhimombe'u Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Apī, oko tehe jipy'a. Amombe'u ji nde ve terenoġatu ti jipy'a javo.” Pe'ji ti a'ea ga pe a'ero. A'ereki ga pe ndepia katu.

Penhimboita ti

⁸ Penhimbovyvy ti. Pejapyaka katu ti. A'ereki Diabo'ga anhaġa ruvihavuhu'ga napearonhuhū. Leāo onharōva'ea ojukurame ty'ara okooko mbatera rehe ta'u ti javo. Na jitehe Diabo'ga okooko pe ndehe tambojikopiguka ti ġa Cristo'ga rehe javo.

⁹ Pemovahī ti Diabo'ga pejikovo a'ero. Pejiko hete ti Cristo'ga rehe penhimboitakwerimo. Napemoka'nhyimi pe hahya peirū'ġa pe Cristo'gareheve'ġa pe. A'ereki ġa hahya jitehe okwaha kiro ojipe'ġape'ġa gwyrī pe no.

¹⁰ Kiro pe pekawahavahi'vi na'ē hahya novīa. Emo Tupana'ga pe mo'emo'ē toko ti ġa huvihavuhuro ji pavēi yvagi pe avuirama nehē javo. A'ereki pe pejikoty'a Cristo'ga pavēi. Tupana'ga omombyry pa nhande ve jipi. A'ero po ti ga pe mboheaporoġitakatui nehē. Gaha po ti pe mbojikoguka hete Cristo'ga rehe nehē. Gaha po ti omondo pepy'a mbotyva. A'ero po ti pe nhimboitai penhimomiranama hahya pe pepohire'yama ga hugwi. ¹¹ Tipopoaka hete po ti Tupana'ga avuirama nehē. Na tuhē ti.

Mbapavamo Pedrova'ea okwatijaruka

¹² Mbohapyrete kiro ji ikwatijarukari Silas'ga pe imondovouka pe me. Silas'ga ko nhaneirū'ga Cristo'gareheve'ga. Ajiko tuhē ji Silas'ga rehe. Ikwatijarame pe me ji ehetei a'ero imombe'gwovo: Tupana'ga omombyry tuhē nhande ve. Peko hete ti garemimombyryva rehe avuirama a'ero nehē, a'e hete ji pe me.

¹³ Peirū'ġa Cristo'gareheve'ġa – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo jipi cidade de Babilōnia pe – ġa omondo onhi'iġa pe me. Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive no. Marcos'ga jira'yra'jave'ga omondo onhi'iġa pe me no. ¹⁴ Cristo'gareheva'ero penho'anhuvanhuwā ti penhoarōheteavo.

Tu katu pa ti pepy'a. A'ereki Cristo'ga pavēi pe pejikoty'a.

PEDROVA'EA OMOMBE'UA'JA AHE VE Segunda Carta de Pedro

¹ Ji ko Simão Pedroramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi gamoirūharamo. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iğa pe me. Pe ko Jesus Cristo'gareheva'ero ore javijitehe. A'ereki ga omombyry pe me pe mbojikoguka ojihe. A'ereki Jesus Cristo'ga pyry hete pe me Tupanamo. Gaha nhande timbohete jipi nhanembopiro'yharamo.

² Pekwaha hete pe Tupana'ga Jesus'ga no nhandepojykaharete'ga. Nurã ti Tupana'ga tomombyry hete pe me. Tonoğatu hete ti ga pepy'a no.

Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ ojive

³ Opopoakara pyvõ Tupana'ga imombyrypavi nhande ve nhande mbojikogukarame ojihe. A'ereki ga nhande mboheaporoğita pyahu nhande mongokatuavo nhande ga kwahahetero ġwaramo. Tupana'ga nhande mo'emo'ẽ gweaporoğitapyryva pyvõ. ⁴ A'ea pyvõ ga imbuhumbuhuri pyryheteve'ea pe me ġwembi'ea rupi pyrytuhēva'ea. A'ea rerekorame po ti pe hoi Tupana'ga reaporoğita rupi. Ndapehoi po ti pe pejikote'varuhua rupi. Cristo'ga arõe'ỹve'ğa onhimbote'varuhu jipi ġwemimbotaruhua rehe. Pe ki a'e te pepiro'y a'ea hugwi.

⁵ Nurã ti pejirokwa penheaporoğitapyryva rehe pejikogame Tupana'ga rehe. Pekwaha hete ti penhimombaragwahava mbatera rehe penheaporoğita pyryvame. ⁶ Penhimobovyvy ti ikwahavame mbatera. Penhimomirana ti mbatera rahyva'ea pe penhimobovyvrame. Peko katu ti penhimomiranamame. ⁷ Peko ti penhiirũ'ğa ndehe Jesus'gareheve'ğa ndehe pejikokaturame. Pearõarõ ti ojipe'ğa nhaporemopejikorame penhiirũ'ğa ndehe. ⁸ Igwaigwavete po ti pe ndekorame nahã, a'ero po ti jukwahavamo ikwahya. A'ereki Jesus Cristo'ga kwahava ikwahy pe ndehe pe mongovo katu. ⁹ Kiroki ġa na runhuhũ oko okokatue'yma – ġa ndokwahakatui reki Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea. Omoka'nhy ġa okote'varuhua momboragwera.

¹⁰ Oro pe, nhiirũ, pejirokwa hete ti pejikokatua rehe a'ero. Ymya Tupana'ga ei pe me: “Opomo'emo'ẽ ji jijive ġa po ti jireheva'ero nehẽ javo,” ei ga. Pejirokwaheterame pejikoağwama rehe po ti pe imboukwahavi Tupana'ga eagwera pejive penhimo'ėagwera. Nahã pendekorame jipi po ti pe ndapepohira'javi Cristo'ga hugwi nehẽ. ¹¹ A'ero po ti nhanderuvihavuhuhete'ga pe mbuhurukakatui yvagi pe nehẽ. “Pyry hete pe nduri pejiijupa ji pyri avuirama nehẽ,” e po ti ga pe me nehẽ. Ga ko Jesus Cristo'ga nhanembopiro'yhara'ga.

¹² A'ea nhaporemope pekwhaha. Igwete pe ndekohetei a'itituhēva'ea rehe Cristo'ga mombe'ua rehe. Emo po ti ji takwahavukara'ja pe me jipi nehẽ. ¹³ Pyry tuhẽ ji ve ji ikwahavukara'javi a'ea ja'javo pe me nhimarane'ymame. ¹⁴ A'ereki namanamehũi nhimanoağwama. A'ea Jesus Cristo'ga okwahavuka ji ve. ¹⁵ Nurã po ti ji jirokwari inoğa nhirembi'eagwera pe me. A'ero po ti pe ikwahava'ja'javi a'ea jitehe jipi ji manorẽ nehẽ.

Gwepia tuhẽ ahe Cristo'ga ruvihavuhuhetea

¹⁶ Ore noromombe'ui pe me moroğitatehea aheremimbojihuva'ea ore Jesus Cristo'ga rura'jahava mombe'urame pe me ikwehe. “Ura'ja po ti nhandepojykaharete'ga opopoakara pyvõ,” oro'e ore pe me. A'ereki ore orohepia tuhẽ garuvihavuhuhetea ikwehe. ¹⁷⁻¹⁸ A'ereki ore oroko ga pyri vytyruhua rehe Tupana'ga apoa rehe ikwehe. Orohendu ore Tupana'ga nhi'iğame Jesus Cristo'ga pe yvaga hugwi. “Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohẽ hete ji ga rehe,” ei garuva'ga Jesus'ga mombe'gwovo ikwehe. Nahã Tupana'ga huvihavuhuheteve'ga ei ga mboheteavo pyry hete Jesus'ga javo.

¹⁹ Igwete Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea heroviarukari tuhē nhande ve no ikwatijarame Cristo'ga mombe'gwovo. Pejapyaka po pe a'ea rehe hamo. Nhande herekorame nhanderyapehava ypytunimo, a'ero nhande ikwahavi hepiaga. Na jitehe nhande herekorame aherembikwatijara nhandejapyakavo hehe, a'ero nhande ikwahavi a'itituhēva'ea. Ko'ema rupi nhande ikwahahetei mbatera repiaga. Na jitehe ura'java rupi po ti Cristo'ga ikwahavukahetei nhande ve nehē. Cristo'ga ko jaytata'iuhua ja huvihavava'ea ja – kiroki omomytu'emba ko'ema koty. A'ea javijitehe po ti Cristo'ga imomytu'embavi nhaneakaġi pe nehē.

²⁰ Pejapyaka katu ti nhinhi'iġa rehe kiro. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nde'i hako: “Jihi tamombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija,” nde'i ahe hako. ²¹ Yvyakotyva'ea remimbotarimo rūi ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa ikwatija hako. Ahe nomombe'uangavi a'ea aheremimbotarimo. Tupana'ga ra'uva remimbotarimo ki a'e te ahe omombe'u Tupana'ga nhi'iġa inoġa hako.

2

Ahembo'ehara'ġa Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea rehe

¹ Ymya ahe rekoi Tupana'gareheva'ea pyteri pe hako Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uharava'ea. Na jitehe po ti ojipe'ġa ndekoi pepyteri pe nehē – kiroki ġa Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea rehe pe mbo'ei. Ġa po ti pepyteripeve'ġa moandyandyi nehē tojikogyne ti ġa Cristo'ga rehe javo. Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga omano ġa ndepyga tambopiro'y ti ġa ġandekote'varuhua hugwi javo novia. Emo po ti ga rehe vehevi pembo'ehara'ġa ndokoi. A'ero po ti ġa nhimondoukari nhandaipe hahyva'ea ruvihava pype nehē. ² Ġandekote'varuhua rupi po ti pepyteripeve'ġa ihoi onhimongyavo. Ġahā po ti pe kwa a'ero pe ndekorame Cristo'ga nhi'iġa rupi. ³ Mbatera potaruhuavo po ti pembo'ehara'ġa imono'ono'oġi itambere'ia ojive pembo'ea rehe. Omombe'u po ti ġa pe me moroġitatehea ġwemimbojihuva'ea pe moandyandyita nehē. Ymyahū hete Tupana'ga ei ġa mombe'gwovo: “Oko te'varuhu po ti ġa nehē. A'ero po ti ji imbohahyi ġa pe nehē,” ei ga hako. Ojirokwa tuhē po ti Tupana'ga ġa ndehe imbohahyavo ġa pe ġa mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehē.

⁴ Ġa ndekote'varuhurame Tupana'ga ombohahy reki ojipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe ġa mondovo hahyva'ea pype hako. Omombytauka ga ġa pevo ġa noġa ypytunahiva pype Cristo'ga ti te'i ġandeaporoġita pe mbapava koty nehē javo.

⁵ Tupana'ga ombohahy jitehe ymyahūva'ea pe hako. Noéva'ea omombe'umbe'u jarava'ea pe jipi peko katu ti javo novia. Emo ymyahūva'ea ndokoi Tupana'ga rehe okote'varuhuavo. Igwete Tupana'ga imongyrukarahivuhui amana toatymba ti yvya javo. A'ero ga yvya atymbavukari okote'varuhuva'ea momanombava ahe mbotypyvyguka. Noéva'ea ki a'e te nomanoi. Ahere'yjava'ea seteva'ea na jitehe nomanoi. A'ereki Tupana'ga oa'ngu hete Noéva'ea ahere'yjava'ea reheve tomanoyme ti ġa y pe javo.

⁶ Tupana'ga ombokai pa cidade de Sodoma cidade de Gomorra no. Nahā ga cidadespeva'ea apitipavi hako ahe rekote'varuhurame. A'ero Tupana'ga ei aerēve'ġa pe: “Ehepia te imbokaipavagwera. Na jitehe po ti ji imbohahyukari ġa pe nehē no – kiroki ġa ahe javijitehe ndokoi ji rehe okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga. ⁷ Emo Lóva'ea Tupana'ga ahe reroho jipe cidades imbokaja hugwi hako. A'ereki ahe oko katu. Igwete ahe re'ōuhūramo upa cidade pe okote'varuhuva'ea pyteri pe. ⁸ Lóva'ea gwepia aherekote'varuhua jipi. Ġwendu ahe ahe rekote'varuhurame. Igwete Lóva'ea py'a okoteheuhu jipi. A'ero Tupana'ga Lóva'ea rerohoi imbokaja hugwi tomanoyme ti okokatuve'ga ipype javo.

⁹ Jukwaha a'ero. Tupana'ga okwaha okokatuve'ġa mbopiro'yavo hahyrame ġa pe. Ga okwaha okokatuve'ġa mombytavo imbohahyaġwamamo ġa pe. “Cristo'ga ti te'i mbapava koty ġandeaporoġitate'varuhua pe imbohahyavouka ġa pe,” ei ga. ¹⁰ Ġa

kaitu po ti Tupana'ga ombohahyuka nehē – kiroki ġa oko hete ġwemimbotaruhua rehe onhimongote'varuhuavo. Ndokoi hete ġa gwuvihava'ġa ndehe no.

Pembo'ehara'ġa noangarihu hete onhimboheteavo. Ndopojihuvuhui ġa ite'varuhu javo yvaga gwyrivepe'ea pe. ¹¹ Tupana'gapyrive'ġa ki a'e te – ġa yvagi pe u opopoakahetero – ġa ko pembo'ehara'ġa hohe'i. Emo ġa vehevi nde'ite'varuhui yvaga gwyrivepe'ea rehe imbojare'yma Tupana'ga pyri. ¹² Pembo'ehara'ġa ki a'e te e'i te'varuhu ġwembikwahavipyre'yma pe. Ġa ko mbiara javijitehe. Ġwemimbotarimo mbiara oko tehe ojapyakae'yma. Na jitehe pembo'eatyvive'ġa ndekoi ġwemimbotarimova'ea rehe ojapyakae'yma. Mbiara ojihu tehe. Aerē ahe opyhy ijukavo ġwembi'uro. Na jitehe po ti Tupana'ga pembo'ehara'ġa momanoi nehē no.

¹³ Hahy po ti ġa pe. A'ereki ġa ombohahyuka ojipe'ġa pe. Pyry hete ġa pe ġa ipotaruhui i'gwoi'gwovo okote'varuhuavo arimo vehevi onhinotie'yma. I'urame pe pavēi ġa napembopoyjayjari pe moandyandyita ipotaruhuavo okovo. ¹⁴ Kunhangwera'ġa ndepiagame ġa ġa potarahyavuhui. Ndopigi ġa hugwi ġanemimbotaruhua. Ġa ombopogweuka okote'varuhua ojipe'ġa pe – kiroki ġa ndojikokatui Cristo'ga rehe. Pembo'ehara'ġa ojipokwaha hete mbatera potaruhuavo jipi. A'ero po ti Tupana'ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁵ Opohi ġa Cristo'ga nhi'iġa hugwi jatyviva'ea rupi okovo. Balaãova'ea rekote'varuhua'java'ea rupi ġa ndekoi. Balaãova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa novia Beorva'ea ra'yra'va'ea. Emo ahe opota hete itambere'ia okote'varuhua kwepykava. ¹⁶ Aherenymbava reki burro onhi'iġahy ahe ve maraname nde rekote'varuhui javo ojarava'ea pe. Burro onhi'i reki akwaimbae'ġa ja. A'ereki Tupana'ga omonhi'iġuka burro tonhi'iġahy ti Balaão'ga pe javo. Nahā burro aherekote'varuhua mombigi taheaporoġita katu ti Balaão'ga javo.

¹⁷ Pembo'ehara'ġa ko ykwara ja yhya rerekoe'ymame. A'ereki ahe moandyandyi. Ġa ko amana rovapitymbyguhua ja – kiroki ahe moandyandyi taky javo novia. Emo ndokyri. A'ereki yvyruhua gwerokwapavipe. Pembo'ehara'ġa na jitehe ahe moandyandyi jipi. Tupana'ga omboavujikweripe pytunahivuhuhava ġa pe a'ero topyta ti ġa ipype javo.

¹⁸ Ojipe'ġa pohirirē okote'varuhuve'ġa hugwi kotihī pembo'ehara'ġa nhimbohetei ġa pe onhi'iteheuhavo. Ġa opotaruhuka ġa pe ġa mongote'varuhuavo penemimbotaruhua ko pyry tuhē javo tehe. ¹⁹ “Pepiro'y po ti pe nehē,” e'i tehe ġa. Emo ġa tuhē ndipiro'yi okote'varuhua hugwi. A'ereki kiroki opojyka ahe – a'ea hugwi ahe ndipiro'yi.

²⁰ Jesus'gareheve'ġa ipiro'y okote'varuhua hugwi Jesus Cristo'ga kwahava ġwaramo. A'ereki Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga omombo ġandekote'varuhua ġa hugwi. Po opohirirē jugwi ġa ndekoa'javi hehe onhimongote'varuhua'java, a'ero po tiruahū hete ġa pe. Ġa ndekote'varuhurame Jesus Cristo'ga kwahava renonde tiruahū ġa pe. Ġa ndekote'varuhua'javame ga kwahavirē johe'i hete tiruahūhetero ġa pe a'ero.

²¹ Tupana'ga okwahavuka ġa pe onhi'iġa. Ikwahavame ġa hoi a'ea rupi okokatuavo novia. Emo ikwahavirē ġa pohiri Tupana'ga nhi'iġa hugwi Cristo'ga mombe'ua hugwi. Koji'i pyryvamo ġa pe po ġa ndokwahavangavi ramo. ²² Oho reki ġa ymyava'ea remimombe'ua rupi. A'ereki ahe e'i:

“Nhaġwatiġa imbojivyrirē mbatera ohoa'ja jupe,” ei ahe.

“Tajugwajuhua ojahugirē ohoa'ja tujururuhua pe ojirejireva ipype,” ei ahe.

Ġahā na jitehe no. Ġa opohi na'ē okote'varuhua hugwi. Aerē ġa ndekote'varuhua'javi reki.

3

Cristo'ga rura'java

¹ Nhiirū, akwatija ji ikwahavuka pe me ikwehe tamboheaporoġita katu ti ġa javo. A'ea rehe jitehe ji ikwatijara'javi kiro imondovouka pe me. ² Takwahavukara'ja ti pe me Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġa pyryva'ea nhi'iġa. Ġwenonde ahe omombe'u mbatera hako. Takwahavukara'ja ti pe me Cristo'ga nhi'iġa no. Ga

ko nhandepojkaharete'ga nhanembopiro'yhara'ga. Ore gamoirũharamo oromombe'u ganhi'iġa pe me ikwehe.

³ Tapekwaha na'ẽ ti a'ero ġanduraġwama – kiroki ġa e'ie'iteheuhu ndura'javi po ti Cristo'ga javo tehe. Cristo'ga rura'java koty po ti ġa nduvi javoteheuhu. Okouhu ġa ġwemimbotarimova'ea rehe onhimongote'varuhuavo. ⁴ E'i po ti ġa nehẽ: “Marã ga ruruhui naerũ? A'ereki Cristo'ga e'i tehe ahe ve hako ajivyra'ja ti javo,” e po ti ġa nehẽ. “Kirẽ nhaneramonha manoi. Emo kiromo jate ko mbatera Tupana'ga rembiapoagwera jate,” e tehe po ti ġa nehẽ.

⁵ Ġa omoka'nhy pota yvya moatymbavagwera. Ymya Tupana'ga japoi yvaga onhi'iġa pyvõ imongovo inoġa yvya reheve. Yhya hugwi ga yvya mboukwahavi yhya pyvõ inoġa. ⁶ A'ea pyvõ jitehe Tupana'ga imoatymbavi yvya ymyahũva'ea imbopapava hako.

⁷ Korogweva'ea ki a'e te yvaga yvya reheve Tupana'ga onhi'iġa pyvõ jitehe imombytai aerẽ ti tambokai tata pyvõ javo. Omombyta ga a'ea kiro Cristo'ga ti te'i okote'varuhuve'ġa ndeaporoġita pe nehẽ. A'ero po ti ga ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

⁸ Nhiirũ, kiro ti ji ei pe me tapemoka'nhyimi ti. Ojipeji nhandekirame nhande ei um dia. He'yjuhuheteve'ea pe nhande ei mil anos. Tupana'ga ki a'e te e'i: “Ojipejiva'ea ko mil anos javijitehe ji ve.” A'ereki ga nhande atyvi. ⁹ Ojipe'ġa e'i: “Manamehũ Cristo'ga rura'javi?” ei ġa. “Mara'ngu po ti ga ura'java nehẽ? Ndura'javi po ti ga nehẽ,” e'i tehe ġa. Emo namanamehũi nhandepojkaharete'ga pe. Ga nomoka'nhyimi o'eagwera. A'ereki ga e'i ajora'ja ti ji nehẽ javo. Nonhimbaekwahivi ga pe me tohoyme ti ġa hahyva'ea ruvihava pype javo. “Togwerojijyi pa na'ẽ po ti ġa gweaporoġita opohia okote'varuhua hugwi jihoa renonde,” ei Cristo'ga.

¹⁰ Uhu po ti Cristo'ga nehẽ imboha'uve'yma rupi nehẽ. Ehepia re ko iporomive'ġa nduri nhande pyri ppytunimo. Xaki po nhande imboha'uve'yma. Nanime po ġa nduri mbatera mima nhande hugwi. Imboha'uve'yma rupi jitehe po ti Cristo'ga rura'javi yvya koty nehẽ. A'ero po ti yvaga ipugi jahyheteavo. Yvagipeva'ea po ti okai pa katu katu tata pyvõ nehẽ kwara, jahya, jaytata'ia nehẽ no. Yvya na jitehe ikaipavi nehẽ vyvareheva'ea rehereheve.

¹¹⁻¹² Ipapavaġwama ġwaramo nahã po pe ndekoi kiro hamo. Peko katu hete po pe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe pejikovo hamo Cristo'ga rura mboha'uheteavo hamo. Tupana'ga ga mbuhurame po ti yvaga japy'ui okaikatukatuavo. Yvagipeva'ea po ti oma'ema'emba tata pyvõ nehẽ. ¹³ Emo nhande timboha'u yvagapyahua vyvapyahua reheve. A'ereki Tupana'ga e'i hako a'ea po ti ji japoi nehẽ javo. Pevo po ti ġa ndekopavi Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe avuirama nehẽ.

¹⁴ Nhiirũ, pe nanongara mboha'uva ġwaramo pejirokwa ti pejikokatua rehe. Cristo'ga ti tokwaha pendeaporoġitapyryva nehẽ. Tu katu ti pepy'a ga rurame nehẽ no.

¹⁵ Pejapyaka ti Cristo'ga nhimbaekwahive'yma rehe. A'ereki ga maname u tojiko pa na'ẽ ti ġa ji rehe javo. A'ea jitehe ko Paulo'ga okwatijaruka imondovouka pe me no nhandeirũ'ga nhaneremimbotarimohete'ga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka hete mbatera ga pe. ¹⁶ Nahã Paulo'ga imombe'ui jipi nanongara jitehe imombe'gwovo ikwatijarukarame. Jararamo Paulo'ga remimombe'ua onhimi nhande ve. Igwete ojipe'ġa – kiroki ġa ndojikokatui Cristo'ga rehe ikwahave'yma – Paulo'ga remimombe'ua atyvi ġa imombe'ui. Na jitehe ġa imombe'ui jara Tupana'ga rembikwatijarukaraatyviva'ea. A'ero po ti ġa nhimondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹⁷ Nhiirũ, penhinonde pe pekwaha a'ea. Penhimboko'i ti a'ero. Tapenhi-moandyandyjukari ti okote'varuhuve'ġa pe – kiroki ġa omombe'u Tupana'ga nhi'iġa atyvi. Po ti pe imbopogwei ġanhi'iġa, a'ero po ti pe ndapejikokatuhetei Cristo'ga rehe nehẽ.

¹⁸ Igwaigwavete ti peko Jesus Cristo'ga remimombyryva rupi. Igwaigwavete ti pekwaaha ga pejikoty'a ga pavěi nhandepojykaharete'ga pavěi. Ga ko nhanembopiro'yhara'ga. Timbohete ga kiro. Nane'ymi ti timbohete ga avuirama nehě. Na tuhě. Amém.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U CRISTO'GAREHEVA'EA PE Primeira Carta de João

Joãova'ea omombe'u Jesus Cristo'ga

¹ Jihi ko Joãoramo. Akwatija ji pe me kiro Jesus Cristo'ga mombe'gwovo tapekwaha ti ga javoji. Jesus Cristo'ga okwahavuka Tupana'ga reaporoğita okovo. Ga ombopyahu nhandereaporoğita no.

Jypya yvya apoa renonde Jesus Cristo'ga tuhẽ po rimba'e. Aerẽ ga rurame yvya koty ore henduvi ganhi'iğa ikwehe. Orojeakwara pyvõ ore ga repiagi no. Oropoa pyvõ ore pokogi ga rehe no. ² Jesus Cristo'ga ojipiuka ua yvya koty ikwehe. A'ero ore ga repiagi. Igwete ore ga mombe'ui pe me. Gaha tuhẽ po rimba'e, oro'e ore pe me. Nhandervete'ga pyri ga ruvi hako Tupana'ga pyri. Aerẽ ga jipiukari ore ve ua ikwehe. ³ Oronhimbiepiaga ore imombe'ui pe me. Oronhimienduva ore imombe'ui no tapejogwerekato katu ore pavẽi javo. A'ereki ore orojogwerekato katu Tupana'ga pavẽi gara'yra'ga pavẽi no Jesus Cristo'ga pavẽi. ⁴ Nurã ore ikwatijari pe me kiro a'ero tianderoryrory hete ti javo.

Tupana'ga ko kojahuva'ea ja

⁵ Orohendu ore Jesus Cristo'ga nhi'iğa ikwehe. A'ea ko ore imombe'ui pe me kiro. A'ereki ga e'i: "Tupana'ga pyry hete. Ga ko kojahuva'ea ja," ei ga. "Ga ko ypytunahivuhua ja rüi a. A'ereki ga ndite'varuhui'i," ei Jesus Cristo'ga ikwehe. ⁶ Po nhande ei: "Xajogwerekato katu nhande Tupana'ga pavẽi." Po nhande rekote'varuhui nhande erame, a'ero po nhande mbero javo. Naname po nhande ndiakoi a'itituhẽva'ea rupi Tupana'ga nhi'iğa rupi. Okote'varuhuve'ğa pe nhande ei reki: Ğa ko ypytunarupive'ğa ja. A'ereki ğa ndokwahavi okote'varuhuavo. ⁷ Tupana'ga ki a'e te oko katu. Nurã nhande ei ga pe: Ga ko kojahuarupive'ga. Nhanderekokaturame Tupana'ga ja a'ero po nhande jogwerekokatui. Igwete Tupana'ga ihypavi nhanderekote'varuhua jipi Jesus'ga manoro ğwaramo. A'ereki Jesus'ga Tupana'ga ra'yra'ga omano nhande repyga ğa garekoa heka'vogame.

⁸ Po nhande ei: "Nhande ndiakote'varuhui." Nhande erame a'ea po nhande nhi-moandyandyi javo tehe. Ndiakoi nhande a'itituhẽva'ea rupi a'ero. ⁹ Po nhande imohemi nhanderekote'varuhua imombe'gwovo Tupana'ga pe, a'ero po ga imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. A'ereki ğwembi'ea rupi ga oko jipi. O'erame tamombo ti ğa hugwi javo, a'ero ga imombori tuhẽ. A'ereki ga heaporoğita pyry. Ga nhande mboheaporoğita pyry no ihyva nhanderekote'varuhua nhande hugwi. ¹⁰ Tupana'ga e'i nhande ve: "Peko te'varuhu pa pe." Po nhande ei: "Ndiakote'varuhuangavi nhande", a'ero po nhande ei Tupana'ga pe: "Ga ko i'mbeve'ga." Ndoki ganhi'iğa nhandevyteri pe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i: "Peko te'varuhu pa pe."

2

Cristo'ga ko nhanderepykara'ga

¹ Pe ko jira'yra'java'ea. Nurã ji ikwatijari a'ea pe me tapekote'varuhui ti javo. Amome nhande xako te'varuhu reki. Emo nhande rekote'varuhurame ovy'are'yma a'ea rehe, Jesus Cristo'ga onhi'i nhandervete'ga pe ovavagahiva nhande rehe. A'ereki Jesus Cristo'ga heaporoğita pyry okote'varuhue'yma. ² Gaha omano Tupana'ga tomombo ğandekote'varuhua ğa hugwi javo. Nhanderekote'varuhua jate rüi ga omomboruka Tupana'ga pe. Yvyakotyve'ğa ndekote'varuhua nhaporemo ga omomboruka.

³ Tupana'ga nhi'iğa hendukaturo ğwaramo nhande ei: Tikwaha tuhẽ nhande Tupana'ga. ⁴ Po ğa ei a'ea hendukatue'ymame Tupana'ga nhi'iğa, a'ero po ğa mbero. Ndokoi ğa a'itituhẽva'ea rupi. ⁵ Nhanderekorame Tupana'ga nhi'iğa rupi nhande tiarõ hete reki Tupana'ga. A'ero nhande ei: Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavẽi jipi. ⁶ Nhande'erame a'ea po nhande xaho Jesus Cristo'ga rupi hamo.

Cristo'ga nhi'iğa hajiheva'ea rüi

⁷ Nhiirü, akwatija ji pe me kiro Cristo'ga nhi'iğa mombe'gwovo. Ganhi'iğa ko hajiheva'ea rüi reki ağwamova'ea jate rüi. Ganhi'iğa ko ymyava'ea. A'ereki ymya Cristo'ga e'i: “Penhoarōarō hete ti.” A'ea pe pehendü pejikogypyrime Cristo'ga rehe ikwehe. Ymyava'ea ore oromombe'u pe me. A'ea pe pehendü ikwehe. ⁸ Emo akoja jitehe ko ağwamova'ea no. A'ea ji akwatija kiro pe me Cristo'ga nhi'iğa. Jukwaha reki. A'ereki ağwamo Cristo'ga rurame yvya koty ga nhande arō hete. Ağwamo pe penhoarōarō hete no. Kwara rure'ymame ypytuna ruvi. Emo kwara rurame ypytuna ikwavi. Igwaigwavete kojahuro tuhē a'ero. Na jitehe nhandejikoge'ymame Cristo'ga rehe nhande rekote'varuhui. Emo nhandejikogame ga rehe nhande ndiakote'varuhua'javi jipi. Igwaigwavete nhande nhoarōarōi tuhē a'ero.

⁹ Po nhande ei: “Kojahuarupive'ğa ja ji rekoi. A'ereki ji akwaha jitekovo katu.” Po nhande ei a'ea nhaneirü'ğa arōe'ymame, a'ero po nhande xako ve ypytunarupive'ğa ja. A'ereki nhande xako te'varuhu ikwahave'yma. ¹⁰ Nhaneirü'ğa arōrame nhande rekoi kojahuarupive'ğa ja. Xako katu nhande jipi. Igwete nhande nianhimongote'varuhui a'ero. ¹¹ Nhaneirü'ğa arōe'ymame ypytunarupive'ğa ja nhande rekoi. Ypytunarupive'ğa ndokwahavi ogwovo tahepia javo novia. A'ereki ypytunahiva nomboukwahavi ға pe ikwahavukare'yma. Na jitehe nhaneirü'ğa arōe'ymame po nhande ndiakokatukwahava'javi.

¹² Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki Jesus Cristo'ga manoro ғwaramo Tupana'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi.

¹³ Peymyana pe ji ikwatijari kiro.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari no.

A'ereki pe pemombi okote'varuhuve'ğa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁴ Akwatija ji pe me jira'yra'java'ea pe.

A'ereki pe pekwaha hete nhanderuvete'ga.

Peymyana pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pekwaha hete jypyve'ga Cristo'ga.

Pevoja pe ji ikwatijari.

A'ereki pe pejiko hete Tupana'ga rehe ganhi'iğa rupi pejikovo.

Igwete pe imombigi okote'varuhuve'ğa nduvihavuhu'ga popoakara Diabo'ga popoakara.

¹⁵ Tapekoi ti Tupana'ga arōe'yve'ğa ndeaporoğita rehe. Tapepotaruhui ti nanongara'ğa nemimbotarimova'ea. Pe ndekorame ғandeaporoğita rehe po pe ndapekoi Tupana'ga rehe nhanderuvete'ga rehe. ¹⁶ Tupana'ga arōe'yve'ğa ndeaporoğita ko nahā: Ґa opotaruhu ojive. Hepiagame hepia'ngiuhuva'ea ko ға opotaruhu a'ea. Onhimbohete ға. Nahā ko ғandeaporoğita. A'ea ko nhanderuvete'ga reaporoğita atyvi. ¹⁷ Tupana'ga arōe'yve'ğa ndeaporoğita po ti ipavi nehē. Ґanemimbotaruhua na jitehe po ti ipavi nehē no. Tupana'ga remimbotarimova'eareheve'ğa po ti a'ea oko avuirama Tupana'ga pyri nehē.

Cristo'ga arōe'yheteve'ga

¹⁸ Ağwamo ko mbapava koty, a'e ji pe me jira'yra'java'ea pe. Omombe'u ға pe me Cristo'ga arōe'yheteve'ga ruhava. “Uhu po ti ga nehē Cristo'ga arōe'yheteve'ga,” ei ға pe me ikwehe. Oko jipe reki kiro Cristo'ga arōe'yve'ğa avo onhimongyavo. Nurā nhande ei: Ağwamo ko mbapava koty. ¹⁹ Opohi ға nhande hugwi ogwovo ikwehe. A'ereki ға nhaneirü'ğa rüi. Po ға nhaneirüa hamo, a'ero po ға ndopohiri nhande hugwi hamo. Emo Tupana'ga ға mbopohirukari nhande hugwi tamboukwaha ti ji ғandeaporoğita javo. A'ereki ға nhaporemo ko nhaneirü'ğa rüi.

²⁰ Pe nhaporemu ki a'e te pekwahe a'itituhêva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ereki Cristo'ga omondouka Tupana'ga ra'uva pe pyri tokwaha ti ģa javo. ²¹ Akwatija ji kiro pe me a'ero penembikwahava ģwaramo. Ji nda'ei pe me: “Penembikwahave'yma ģwaramo ji ikwatijari pe me.” A'ereki pe pekwahe tuhê a'itituhêva'ea Cristo'ga mombe'ua. Igwete ģanemimombe'uatyviva'ea nhaporemu nduri a'itituhêve'ga hugwi. A'ea pe pekwahe no.

²² Ma'ģa i'mbeteve'ģa naerũ? Ģahã reki – kiroki ģa e'i: “Jesus'ga ko Cristo'ga rũi Tupana'ga remimbuhurukara'ga rũi,” ei ģa. Ģa ko Cristo'ga arõe'ỹve'ģa. A'ereki ģa e'i: “Tupana'ga ko Jesus'ga ruva'ga rũi. Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rũi,” ei ģa. ²³ Ģa erame a'ea Jesus'ga pe Tupana'ga ko ģanduvete'ga rũi a'ero. Ģa ki a'e te – kiroki ģa e'i: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga” – Tupana'ga ko ģanduvete'ga.

²⁴ Oro pe, pe pehenduvypy Jesus'ga mombe'ua pejikoga ga rehe. Peko ti penhimien-duva rupi a'ero. Pendekorame penhimien-duva rupi Jesus'ga mombe'ua rupi, a'ero po ti pe jikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavêi nehê, po ti pe jikoty'ari Jesus'ga ruva'ga pavêi nehê no. ²⁵ A'ero po ti Cristo'ga ģwembi'ea rupi nhande mongoi avuirama ojipyri nehê.

²⁶ Akwatija ji a'ea pe me pe momoranduva ģa mombe'urame pe me – kiroki ģa pe moandyandyjuhu pota. ²⁷ Emo Cristo'ga omondo gara'uva pe pyri. A'ea ojikoty'a pe pavêi jipi. A'ero po pe ndape'ei hamo: “Tuhu ti ojipe'ģa nhande mbo'eavo.” A'ereki Tupana'ga ra'uva Cristo'ga remimondoa pe mbo'e katu mbatera rehe nhaporemu. Gara'uva ni'mbei pe me. A'itituhêva'erorame tehe e'i pe me. Nurã ti pejikoty'a Cristo'ga pavêi Tupana'ga ra'uva remimbo'ea hendukatuavo.

²⁸ Kiro ji ei pe me jira'yra'java'ea pe: Pejikoty'a ti Cristo'ga pavêi tipojihuvyme ti ga nehê ga jipiukarame nhande ve nehê. Pejikoty'a ti Cristo'ga pavêi tiandepoy-jare'ymuhũyme ti nhande ga pyri ga rurame nehê.

²⁹ Pekwahe pe Cristo'ga rekokatua. Kiroki ģa oko katu jipi – Tupana'ga ģa mboheaporoģita pyahu jipe. A'ea pe pekwahe no.

3

Tupana'ga ra'yra'ģa

¹ Ehepia ko nhanderevete'ga rekoheitei nhande rehe Tupana'ga. A'ereki ga e'i nhande ve jira'yra'ģa. Nahã tuhê ko nhande Tupana'ga ra'yramo. Tupana'ga arõe'ỹve'ģa ndokwahavihu reki a'ea. A'ereki ģa ndokwahahetei Tupana'ga. ² Nhiirũ, aģwamo nhande rekoi Tupana'ga ra'yramo. Igwete ga ndokwahavukari ve nhande ve nhanderekoagwama. Emo nhande xa'e: “Cristo'ga rurame po ti nhande hepiagi garekohetea nehê. Nurã po ti nhande rekoi ga javijitehe nehê.” ³ Xa'e nhande a'ero: “Tuhu ti Cristo'ga. A'ero po ti nhande rekoi ga javijitehe nehê,” xa'e nhande. Nhande erame a'ea nhande pohiri nhanderekote'varuhua hugwi a'ero. “Tiandepypy hete ti Cristo'ga pyryhetea javijitehe,” xa'e nhande.

⁴ Kiroki ģa oko te'varuhu – ģa nohenduvi Tupana'ga nhi'iģa. A'ea ko aherekote'varuhuva'ea tuhê reki ģa henduve'ymame ganhi'iģa. ⁵ Pekwahe pe Cristo'ga ruhavagwera. Ga uhu ojipiuka ikwehe tamombo ti ji ģandekote'varuhua javo. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. ⁶ Nhandejikoty'arame Cristo'ga pavêi nhande ndiakote'varuhui jipi. Kiroki ģa oko te'varuhu jipi – ģa ndokwahavi tuhê Cristo'ga a'ero.

⁷ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe, tapenhimoandyandyjukari ti ģa pe. Kiroki ģa oko katu jipi – ģa ko pyry hete Cristo'ga javijitehe. ⁸ Kiroki ģa oko te'varuhu – ģa ko anhaģa ruvihavuhu'gareheve'ģa Diabo'gareheve'ģa. A'ereki jypyagwera jate Diabo'ga oko te'varuhu. Nurã Tupana'ga ra'yra'ga jipiukari ua tamombi ti Diabo'ga popoakara ga hugwi javo.

⁹ Tupana'ga nhandemboheaporoģitapyahurame nhande ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga reaporoģita oko nhande pavêi. Tegwete nhanderekote'varuhua jipi a'ero. A'ereki Tupana'ga imbopyahui nhandereaporoģita. ¹⁰ Kiroki ģa ndokokatui – ģa ko Tupana'ga ra'yra'ģa rũi. Ģahã na jitehe no – kiroki ģa noarõi oirũ'ģa Cristo'gareheve'ģa.

Nahã nhande nhimombaragwahavi Diabo'ga reheve'ğa ndehe Tupana'ga ra'yra'ğa ndehe no.

Xanhoarõarõ po nhande hamo

¹¹ “Xanhoarõarõ po nhande hamo,” oro'e ore pe me ikwehe. A'ea pe henduvypyi a'ero nhande Cristo'ga mombe'urame pe me ikwehe. ¹² Caimva'ea ja rüi po nhande xako hamo. Ahe ko okote'varuhuheteve'gareheva'ea Diabo'gareheva'ea hako. Igwete ahe gweki'yrava'ea jukai hako. A'ereki Caimva'ea oko te'varuhu. Ahereki'yrava'ea ki a'e te oko katu. Nurã Caimva'ea noarõi ahe jukavo hako.

¹³ Nhiirü, tapenhimomby'auhui ti Tupana'ga arõe'ÿve'ğa penhiarõe'ymame. ¹⁴ Ymya ko nhande omanove'ğa ja Tupana'ga pe. Ağwamo ki a'e te nhande xajirojijyi nhandekovo okwerave'ğa ja. A'ereki ağwamo nhande reaporoğitapyahuhetero. A'ea nhande tikwaha. A'ereki nhande tiarõ hete nhaneirü'ğa Cristo'gareheve'ğa. Kiroki ğa noarõi oirü'ğa – ğa ko u ve omanove'ğa ja. ¹⁵ Oirü'ğa arõe'ymuhürame ko ğa ahejukahara'ğa ja. Jukwaha reki ahejukahara'ğa ndekoe'yma Tupana'ga pavëi avuirama.

¹⁶ Cristo'ga onhikwava'ë omanomo nhande repyga nhande arõheteavo ikwehe. A'ero nhande ikwahavi kiro nahã ko ojipe'ğa arõa javo. Nhande tiarõ hete nhaneirü'ğa a'ero hamo. Xa'eyme po nhande hamo: “Namanopotari ji. Nurã ji nanhikwava'eği nhiirü'ğa ndepygga.” Xa'eyme ti a'ea. Xanhikwava'ë tuhë po nhande nhaneirü'ğa ndepygga hamo.

¹⁷ Po imbateve'ga gwepia oirü'ğa mbatere'ymame. Po imbateve'ga ndoporogwetygi ğa, a'ero po ga etehei: “A'arõ hete ji Tupana'ga.” Ga noarõi tuhë reki Tupana'ga. A'ereki ga noarõi oirü'ğa porogwetyge'yma. ¹⁸ Xa'etehehuyme ti a'ero: “Xanhoarõ nhande.” Xanhoarõ hete tuhë ti nhandejogwerekokatuavo.

Tikwaha nhande nhandejikoty'ara Tupana'ga pavëi

¹⁹⁻²⁰ Nhandenhoarõheterame nhande ikwahavi nhandejikoty'ara a'itituhëve'ga pavëi. Po nhande ei: “Ndakokatui reki ji. A'ero po ti Tupana'ga nhimonha'ngai ji rehe nehë,” xa'e po nhande. Emo Tupana'ga nhande porogwety reki. A'ereki ga nhande hohe. Okwaha pa ga. “Oko katu pota ğa novã,” e po ga nhande ve. A'ero nhande inoğatui nhandepy'a ganhi'iğa kwahavame.

²¹ Nhiirü, nhanderekokaturame nhande nimbojari nhandejihe. A'ero nhande ndipojihuvi nhandekovo Tupana'ga pavëi. ²² Igwete Tupana'ga imbuhupavi nhande ve nhande erame ga pe. A'ereki nhande tihendu katu ganhi'iğa jipi nhandekovo garemimbotarimova'ea rehe. ²³ Tupana'ga nhi'iğa ko nahã: “Pejiko ti jira'yra'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe. Penhoarõarõ ti pejogwerekokatuavo,” ei ga. A'ea Tupana'ga e'i nhande ve. ²⁴ Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iğa – ga ojikoty'a Tupana'ga pavëi. Tupana'ga ojikoty'a ga pavëi no. Nhande tikwaha Tupana'ga jikoty'ara nhande pavëi. A'ereki ga ombuhu gwa'uva nhande pyri.

4

Tupana'ga ra'uva ndokoi ğa pavëi

¹ Nhiirü, taperoviapavuhui ti ğa erame: “Tupana'ga ra'uva oko ji pavëi.” Taperoviapavuhui ti ġanhi'iğa. Mara'ngu po ğa javo tehe? Pekwaha na'ë ti hepiaga. A'ereki ğa he'yi Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'ğa. Ohooho ğa toromombe'u katu ore Tupana'ga nhi'iğa javo tehe ojipe'ğa pe. ² Tupana'ga ra'uva rekorame ğa pavëi po ti pe ikwahavi ġanhi'iğa renduvame nehë. A'ereki ğa e'i: “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga o'a vvyakotyva'ero raikwehe,” ei ğa. Ģa erame a'ea Tupana'ga ra'uva oko ğa pavëi. ³ Jara'ğa ki a'e te e'i: “Jesus Cristo'ga ndo'ari vvyakotyva'ero.” Ģa erame a'ea Tupana'ga ra'uva ndokoi ğa pavëi. Nanongara'ğa ndeaporoğita ko Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga reaporoğita ja. Pehendu pe ojipe'ğa Cristo'ga arõe'ÿheteve'ga mombe'urame pe me uhu po ti ga javo. Oko jipe reki ğa kiro avo – kiroki ğa oko gareaporoğita rupi.

⁴ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Pe ko Tupana'gareheva'ero peko. Igwete pe imombigi Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'ğa popoakara. Diabo'ga oko Tupana'ga arõe'ÿve'ğa pavëi novĩa. Emo Tupana'ga ra'uva pepavëiva'ea ipopoaka hete Diabo'ga hohe hete. ⁵ Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'ğa ko Tupana'ga arõe'ÿve'ğa pyteripeve'ğa. Nurã ğa nhi'iği Tupana'ga remiarõe'ÿva'ea rehe. A'ero Tupana'ga arõe'ÿve'ğa hendukatui ğanhi'iğa. ⁶ Nhande ki a'e te xako Tupana'gareheva'ero. Kiroki ğa okwaha hete Tupana'ga – ğa nhanenhi'iğa rendukatui a'ero. Ğa henduvame nhanenhi'iğa nhande ikwahavi Tupana'ga ra'uva rekoa ğa pavëi a'ero. A'itituhëve'ga ra'uva oko ğa pavëi, xa'e nhande. Kiroki ğa ndokoi Tupana'ga rehe – ğa nohendukatui nhanenhi'iğa. Ğa henduve'ymame nhanenhi'iğa nhande ikwahavi Diabo'ga rekoa ğa pavëi. I'mbeheteve'ga oko ğa pavëi, xa'e nhande a'ero.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga

⁷ Nhiirũ, Tupana'ga nhande monhoarõarõuka. Xanhoarõarõ hete jipi a'ero. Tupana'ga ra'yramo nhande xanhoarõ. Igwete nhande Tupana'ga kwahavi. ⁸ Kiroki ğa noarõi ojipe'ğa – ğa ndokwahavi Tupana'ga okovo ga ja rõi. A'ereki Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga.

⁹ Tupana'ga omboukwaha ğwemiarõhetea nhandepyteri pe. A'ereki ga ombuhuruka gwa'yra'ga. Ojipeji hete gara'yra'ga. Igwete ga ga mbuhurukari yvya koty tomongo ti ga ğa ji pyri avuirama javo. ¹⁰ Ji nda'ei: Nhande ypy tiarõ Tupana'ga. A'ereki gaha nhande arõ. Igwete ga gwa'yra'ga mbuhurukari yvya koty. A'ero Tupana'ga ra'yra'ga manoi nhande repyga tamombo ti ğandekote'varuhua ğa hugwi javoji. Nahã Tupana'ga omboukwaha nhanearõhetea a'ero.

¹¹ Nhiirũ, Tupana'ga nhande arõ hete. Nurã po nhande xanhoarõarõ a'ero hamo. ¹² Yvyakotyva'ero nhande ndihepiangavi Tupana'ga. Emo nhanenhoarõrame nhande ikwahavi Tupana'ga jikoty'ara nhande pavëi. Nhanenhoarõrame nhande nhoarõhetei. A'ereki Tupana'ga nhande monhoarõukari.

¹³ Xajikoty'a nhande Tupana'ga pavëi. Tupana'ga ojikoty'a nhande pavëi no. Tikwaha nhande a'ea. A'ereki ga ombuhuruka gwa'uva nhande pyri. ¹⁴ Orohepia ore Tupana'ga ra'yra'ga ikwehe. Igwete ore ei ojipe'ğa pe jipi: “Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga tombopiro'y ti ga yvyakotyve'ğa ğandekote'varuhua hugwi javo,” oro'e ore. ¹⁵ Ğa erame: “Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga”, Tupana'ga ojikoty'a ğa pavëi. Ğa ojikoty'a Tupana'ga pavëi no. ¹⁶ Igwete nhande ikwahavi nhanearõa herovia. A'ereki Tupana'ga nhande arõ tuhẽ.

Tupana'ga oko iporoarõheteve'ga. Kiroki ğa ojipe'ğa arõ jipi – ğa ojikoty'a Tupana'ga pavëi. Igwete Tupana'ga jikoty'ari ğa pavëi no. ¹⁷ Jukwaha a'ero nhaneremi-arõhetea ojipe'ğa ndehe nhande kyhyjie'ymame Cristo'ga eağwama hugwi. Ndiakyhyji po ti nhande Cristo'ga erame nhandereaporõğita pe mbapava koty nehẽ. A'ereki Cristo'ga javijitehe nhande xajikoty'a Tupana'ga pavëi nhande ruvame kiro yvya koty. ¹⁸ Tupana'ga nhanearõro ğwaramo nhande ndiakyhyji nhandekovo. A'ereki Tupana'ga remiarõhetea omombi nhandekyhyjia. Kiroki ğa okyhyji – ğa e'i: “Aerẽ po ti ga imbuhurukari hahyva'ea nhande ve nehẽ,” ei ğa. Nanongara'ğa noarõhetei ve a'ero.

¹⁹ Tupana'ga ypy nhande arõ. Nurã nhande tiarõ ojipe'ğa. ²⁰ Po ojipe'ğa ei: “A'arõ ji Tupana'ga.” Po ğa o'erame noarõi oirũ'ğa Cristo'gareheve'ğa, a'ero po ğa etehei o'mbero. Po ğa noarõi oirũ'ğa ğwembiepiaga'ğa, a'ero po ğa noarõi Tupana'ga ğwembiepiage'ÿve'ga. ²¹ Tupana'ga e'i reki nhande ve: “Pe ji arõrame na jitehe po pearõ penhiirũ'ğa hamo.”

5

Timombi nhande ğapopoakara

¹ Nhande ko Tupana'ga ra'yramo xako. A'ereki nhande xa'e: “Jesus'ga oko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” Nhandervete'ga arõrame nhande tiarõ gara'yra'ğa

nhaneirũ'ğa. ² Nhande Tupana'ga arõrame hendukatuavo ganhi'iğa nhande ikwahavi nhaneremiarõa Tupana'ga ra'yra'ğa ndehe a'ero. ³ Nhande tiarõ Tupana'ga nhande hendukaturame ganhi'iğa. Nonhimimi reki nhande ve hendukatua. ⁴ A'ereki Tupana'ga ra'yramo nhande timombi Tupana'ga arõe'ÿve'ğa popoakara. Nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande imombigi ġapopoakara. ⁵ Kiroki ġa e'i: "Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga" – ġahã jate ko omombi Tupana'ga arõe'ÿve'ğa popoakara.

A'ea omboukwaha Jesus Cristo'ga

⁶ Jesus Cristo'ga tuhẽ uhu yvya koty ikwehe Tupana'ga remimbuhurukara'ga. Onhimobatzaukarame yhya pyvõ ko ga jikwahavukari nhande ve ikwehe. Ģa heka'vogukarame garekoa ga momanomo ko ga jikwahavukari nhande ve no. Omobatzarame jate rūi ga jikwahavukari. Gwekoa reka'vogame ga jikwahavukari no. "A'iti tuhẽ," e'i Tupana'ga ra'uva ikwahavuka nhande ve no. A'ereki Tupana'ga ra'uva ni'mbei jipi. ⁷⁻⁸ Nahã nhande Jesus Cristo'ga kwahavi a'ero. Tupana'ga ra'uva ga kwahavukari. Gamobatzaro ġwaramo nhande ga kwahavi no. Garekoa reka'voga ġwaramo nhande ga kwahavi no. A'ea nhaporemõ reki Jesus Cristo'ga kwahavukari jitehe nhande ve.

⁹ Tirovia ko nhande yvyakotyve'ğa nhi'iğa jipi. Tupana'ga nhi'iğa kaitu po nhande heroviari hamo. A'ereki ganhi'iğa johe huvihavuhu. A'ereki Tupana'ga hete onhi'ĩ. Tupana'ga gwa'yra'ga kwahavukari nhande ve. ¹⁰ Kiroki ġa gwerovia Jesus'ga ko Tupana'ga ra'yra'ga javo – ġa okwaha tuhẽ opy'a pe a'itituhẽva'ea Tupana'ga remimombe'ua. Kiroki ġa ndogweroviari Tupana'ga – ġa e'iteheuhu Tupana'ga pe: "I'mbe ko ga imombe'gwovo," e'iteheuhu ġa. A'ereki ġa ndogweroviarihu Tupana'ga nhi'iğa ga gwa'yra'ga mombe'urame. ¹¹ Tupana'ga e'i a'ero: "Pejikogame jira'yra'ga rehe ga pendeaporoğita mbopyahui," ei ga. "Igwete po ti ga pe nderohoi ji pyri avuirama nehẽ," ei Tupana'ga. ¹² Nhande jikoty'arame Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi nhande reaporogitapyahuro. A'ero nhande rekoi Tupana'ga pyri avuirama. Kiroki ġa ndojikoty'ari Tupana'ga ra'yra'ga pavẽi – ndipyahui ġandeaporoğita. A'ero ġa ndokoi Tupana'ga pyri.

Nhanderekoagwama Tupana'ga pyri

¹³ A'ea nhaporemõ ji akwatija pe me tapekwaha ti pejikoagwama yvagi pe javoji. A'ereki pe pejiko Tupana'ga ra'yra'ga rehe. ¹⁴ Nhande ndipojihuvi nhanenhi'iğa Tupana'ga pe. A'ereki nhande poranduvame ga pe garemimbotarimova'ea rehe ga ġwendu katu nhanenhi'iğa ojive jipi. ¹⁵ Tupana'ga ġwendu katu nhande poranduvame ga pe. A'ea kwahavame nhande ikwahavi garemimbuhurağwama nhandejive no.

¹⁶ Po nhande nhaneirũ'ga repiagi Cristo'gareheve'ga repiagi ga rekote'varuhurame – kiroki garekote'varuhua nomondoi ga hahyva'ea ruvihava viara rupi – ga repiagame po nhande xanhi'ĩ Tupana'ga pe ga repyga hamo. A'ero po ti Tupana'ga ga mongokatua'javi ojipyri nehẽ. Ģa pe ji ei – kiroki ġandekote'varuhua nomondoi ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi. Ojipe'ğa ndekote'varuhua omondo ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi. Nanuhũrame ġandekote'varuhua ji nda'ei: Penhi'ĩ ti Tupana'ga pe ġa ndepyga. A'ea ji nda'ei a'ero. ¹⁷ Aherekote'varuhuva'ea nhaporemõ ite'varuhu tuhẽ Tupana'ga pe. Emo jara nomondoi ġa hahyva'ea ruvihava viara rupi.

¹⁸ Nhande Tupana'ga ra'yramo ndiakote'varuhui jipi. A'ereki Tupana'ga ra'yra'ga Jesus Cristo'ga nhande a'ngu hete a. A'ero Diabo'ga nombote'varuhui nhande ve.

¹⁹ Nhande ko Tupana'ga rembipojykaharamo. Ojipe'ğa nhaporemõ ki a'e te Diabo'ga opojyka ġa ojive. Tikwaha nhande a'ea.

²⁰ Tikwaha nhande Tupana'ga ra'yra'ga ruragwera Jesus Cristo'ga ruragwera yvya koty no. Igwete ga nhande mbo'ei tapekwaha ti Tupanete'ga javoji. Nhande xajikoty'a Tupanete'ga pavẽi. A'ereki nhande xajikoty'a gara'yra'ga pavẽi Jesus Cristo'ga pavẽi. Ga ko Tupanetero oko. Gaha nhande mongo hete ojipyri nehẽ.

²¹ A'e ji pe me jira'yra'java'ea pe: Tapekoi ti ha'angava rehe ġanemimbohete'hara rehe.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U TUPANA'GA REMIMO'ĒHARAVA'EA PE Segunda Carta de João

¹Ji ko Jesus'gareheve'ġa ndepiakatuharamo ako. Igwete ji ikwatijari kiro imondovouka pe me Tupana'ga remimo'Ēhara pe Jesus'gareheva'ea pe – perope pe pejatykatyka timbohete Tupana'ga javo. Opoarō hete tuhē ko ji. Ji jate rūi reki opoarō. Ġa nhaporemo – kiroki ġa okwaha okovo a'itituhēva'ea rehe Jesus Cristo'ga mombe'ua rehe – ġa na jitehe pe arō no. ²Opoarō hete ko ore. A'ereki a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua opyta nhandepy'a pe. Avuirama po ti ipytai nhande pyri nehē.

³Tupana'ga po ti omombyry nhande ve nehē. Nhande porogwety po ti ga. Onoġatu po ti ga nhandepy'a nehē no. Nahā po ti Tupana'ga rekoi nhande ve nehē nhanderuvete'ga gara'yra'ga pavēi Jesus Cristo'ga pavēi. A'ereki nhande xako a'itituhēva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Nhande xanhoarōarō hete no.

Oko ahe Cristo'ga mombe'ua rupi

⁴“Peko ti a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei Tupana'ga nhande ve. Nurā ji roryhetero pendeheve'ġa ndepiaga ikwehe. A'ereki ġa oko a'itituhēva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi. ⁵Kiro ji ehetei pe me a'ero: Xanhoarōarō ti. Hajiheva'ea rūi ji ikwatijari pe me. Aġwamova'ea jate rūi ji ikwatijari Cristo'ga nhi'iġa mombe'gwovo. A'ereki ymya Cristo'ga e'i a'ea nhande ve nhande jikogypyrame ga rehe ikwehe. “Penhoarōarō ti,” ei ga nhande ve. ⁶Nhanenhoarōrame nhande rekoi nahā: Xako nhande Tupana'ga nhi'iġa rupi. Igwete ga ei nhande ve: “Pearōarō ti ojipe'ġa pejikovo,” ei ga. A'ea pe henduvi pejikogypyrame Jesus Cristo'ga rehe.

⁷Iporomoandyandyive'ġa ohooho javo ojipe'ġa pe onhimongyavo. “Jesus Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga ndo'ari yvyakotyva'ero raikwehe,” e'i tehe ġa ġa pe jipi. Nanongara'ġa ko Cristo'ga arōē'yheteve'ga ja iporomoandyandyive'ga ja. ⁸Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe a'ero. Penhimoandyjukarame po ti pe ndaperekoa'javi pejikokatua ikwepykavaġwama nehē. Penhimoandyjukare'ymame po ti Tupana'ga imombyryhetepavi pe me pe mbuhua ojipyri nehē.

⁹Ojipe'ġa ndokoa'javi Cristo'ga remimombe'ua rehe jate. Jatyviva'ea mombe'ua rehe ġa ndekoi no. Naname ġa ndokoi Tupana'ga pavēi. Nhanderekorame Cristo'ga mombe'ua rehe jate nhande xako nhanderuvete'ga pavēi gara'yra'ga pavēi no. ¹⁰Po ġa ohorame pe pyri Cristo'ga mombe'gwovo jatyvi, tapembuhurukari ti ġa penhonga pype. Tapevy'ari ti ġa ndehe. ¹¹Kiroki ġa hory nanongara'ġa ndehe – ġa oko te'varuhu ġa pavēi no.

Mbapavamo João'ea okwatija

¹²He'yiva'ea ji amombe'u pota pe me novā. Emo ji ndakwatijapotari pe me. A'ereki ji aho pota pe pyri nhinhi'iġa pe me nehē tianderoryrory hete ti nhanenhomonhi'iġame nehē.

¹³Peirū'ġa Tupana'ga remimo'Ēhara'ġa – koroko ġa ojatykatyka avo Tupana'ga mboheteavo jipi Jesus'gareheve'ġa – ġa omondouka onhi'iġa pe me.

JOÃOVA'EA OMOMBE'U GAIOVA'EA PE Terceira Carta de João

¹Ji ko Jesus'gareheve'ğa ndepiakatuharamo ako. Nhiirũ, Gaio, kiro ji ikwatijari nde ve. Ji oroarõ hete tuhẽ ko nde.

²Nhiirũ, u katu ndepy'a. A'ereki nde erejiko hete Jesus Cristo'ga rehe. A'ero ji ei Tupana'ga pe: “Tipyry pa ti Gaio'ga pe. Titetirũyme ti ga,” a'e ji nhinhi'iğa Tupana'ga pe nde repyga. ³Jirory hete ji nhaneirũ'ğa nuğandurame avo. A'ereki ға nde mombe'u ji ve. “Oko katu Gaio'ga,” ei ға. “A'ereki ga oko hete a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi,” ei ға nde mombe'gwovo. ⁴Ji mbohory hete ji henduvame nanongara jipi. A'ereki ға omombe'u jira'yra'jave'ğa ndekoa a'itituhẽva'ea rupi.

Joãova'ea ombohete Gaiova'ea

⁵Nhiirũ, nhaneirũ'ğa ojiko nde rehe. A'ereki nde erepokopoko ға. Hajiheve'ğa vehevi nde erepokopoko jipi nhaneirũ'ğa. ⁶Avo urame ға imombe'ui ore ve neremiarõa ojihe ore jatykaramo Tupana'ga mboheteavo. Pyyry po ti nde nanongara'ğa pokogi jipi nehẽ imondovo mbatera ға pe ға hoğahorame pe hugwi nehẽ. Imondokaturame po ti Tupana'ga nhimohẽhetei pe ndehe nehẽ. ⁷A'ereki ға ombojoapiapi cidades ogwovo Cristo'ga mombe'gwovo ға pe. Ohorame ға ndopyhygi mbatera Cristo'gareheve'ğarũive'ğa hugwi. ⁸Nhande reki Cristo'gareheva'ero timbuhuruka nanongara'ğa nhaneronga pe hamo imondovo mbatera ға pe hamo. Nahã po ti nhande ға moirũirũi ға horame a'itituhẽva'ea mombe'gwovo.

Joãova'ea omboja Diótrfesva'ea rehe

⁹Akwatija ji nhinhi'iğa imondovouka Cristo'gareheve'ğa pe ikwehe novĩa – kiroki ға ojatyka Tupana'ga mboheteavo pevo. Emo Diótrfes'ga ndokoi orenhi'iğa rehe. A'ereki ga onhimongo potaruhu jara'ğa hohe. ¹⁰Nurã jhorame pe pyri po ti ji imombe'ui pe me garekote'varuhua nehẽ. A'ereki ga e'iteheuhu imbojateheavo ore rehe. Johe'i hete ko Diótrfes'ga rekote'varuhui no. A'ereki ga nombuhurukari ojipyri hajiheve'ğa nhaneirũ'ğa. Igwete pendeheve'ğa ға mbuhurukapotaramo ga gwovahoguhu pendeheve'ğa mondovo pea hugwi. “Tojivyra'javyme ti ға nhande pyri nhande jatykaramo Tupana'ga mboheteavo,” e'i tehe Diótrfes'ga.

Joãova'ea ombohete Demétriova'ea

¹¹Nhiirũ, okote'varuhuve'ğa ndupi rũi ti eho. Eho ti okokatuve'ğa ndupi. Kiroki ға oko katu – ға ko Tupana'gareheva'ero oko. Kiroki ға oko te'varuhu – ға ndokwahavi Tupana'ga. ¹²Nhaneirũ'ğa nhaporemõ ombohete Demétrio'ga pyry hete ga javo. Garekoa a'itituhẽva'ea rupi omboukwaha hete garekokatua. Ore orombohete ga no. Nde erekwaha oreremimombe'ukatua.

Mbapavamo Joãova'ea okwatija

¹³He'yiva'ea ji amombe'u pota nde ve novĩa. ¹⁴Emo ji ndakwatijapotari nde ve jihopotarahiva ғwaramo kotihĩ pe pyri pe ndepiaga. A'ero po ti nhande nhomonhi'inhi'iği nehẽ.

¹⁵Tu katu ti ndepy'a. Avove'ğa nhaneirũ'ğa omondouka onhi'iğa nde ve. Emondouka ti nhinhi'iğa enhipavẽive'ğa pe nhaporemõ nhaneirũ'ğa pe.

JUDASVA'EA OMOMBE'U AHE VE Carta de Judas

¹ Ji ko Judasramo Tiago'ga reki'yramo. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe jate ji rekoi. Kiro ji ikwatijari imondovouka nhinhi'iġa pe me. Tupana'ga pe mo'emo'ē ojive ġa po ti jireheva'ero oko javo. Tupana'ga pe arō hete nhandervete'ga. Igwete Jesus Cristo'ga pe nderekokatui pe mbojikoguka ojihe. Pe me ji akwatija a'ero imondovouka nhinhi'iġa pe me.

² Tupana'ga ti tapeporogwety hete. Tonoġatu hete ti ga pepy'a. Ga ti tapearō hete pe nderekokatuavo nehē no.

Ahembo'ehara'ġa Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea rehe

³ Nhiirū, akwatija pota hete ji pe me oji'i novīa. Amombe'u pota ji pe me nhandejikoga Cristo'ga rehe. Emo ji ndakwatijara'javi reki a'ea pe me. A'ereki ojipe'ġa oho pe pyri pe mbo'eavo jatyviva'ea rehe. Nurā ji ei jivytyeri pe oji'i: “Akwatija po ji ojipea ġa pe hamo a'itituhēva'ea mombe'gwovo hamo.”

A'ea ji akwatija kiro imondovouka pe me tapemombe'umbe'u aha ti ojipe'ġa pe jipi a'itituhēva'ea Cristo'ga mombe'ua. Tupana'ga okwahavuka pa nhande ve Cristo'ga mombe'ua ikwehe jireheve'ġa ti tokwaha javo. ⁴ Emo pembo'eatyvive'ġa oko pepyteri pe kiro okote'varuhuve'ġa. Igwete ġa pe moandyandyi. “Oromombe'u katu ore Cristo'ga,” ei ġa pe me o'mbero. Igwete ġa ei: “Xako te'varuhu ti. A'ereki Tupana'ga omomyry ahe ve jipi. Imomyryva ġwaramo po ti ga nombahyukari nhande ve nehē nhande rekote'varuhurame nehē,” e'i tehe ġa jipi. Ġa ndokoi reki Jesus Cristo'ga rehe. Ga jate koi nhandervihavuhetero nhandepojykaharetero. Ymya Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ikwatijari ġa mombe'unhoġwenondeavo hako. “Tupana'ga po ti ombahyuka okote'varuhuve'ġa pe nehē,” ei ahe ikwatija hako.

⁵ Pe pekwha pa a'ea. Emo ji takwahavukara'ja pe me. Ymya nhandepojykaharete'ga israelitasva'ea rerohokatui Egitopeva'ea gwyrā hugwi ahe mongovo hako. Emo ga aerē israelitasva'ea momanoi onhi'iġa reroviare'ymame hako.

⁶ Oro yvagipeve'ġa – kiroki ġa onhiroyrō koji'i ore oroko pota huvihavamo javo – ġa ndopytai opohia gwuhava hugwi. A'ero Tupana'ga ġa mongi ġa noġa ypytunahivuhua pype ġa mombytavo avuirama Cristo'ga ti te'i ġa pe javo. “Ohoa'javame yvya koty po ti Cristo'ga ei ġa pe nehē: ‘Peko te'varuhu hete pe’,” ei Tupana'ga ġa mombe'gwovo.

⁷ Oro cidadepeva'ea no, Sodomapeva'ea Gomorraveva'ea ojipepeva'ea no – kiroki cidades ojopyjopyri u hako. Ahe ko akoja'ġa javijitehe yvagipeve'ġa. Hahy po ti ahe ve nehē no. A'ereki ahe ndoakwahavihu ojogwerekote'varuhuavo. Akwaimba'ero memenhuhū ġa ojogwerekoko. A'ero Tupana'ga ahe mbokajukapavi cidades rehereheve hako. Tikwaha po nhande a'ero hamo. Tupana'ga po ti ombahyuka okote'varuhuve'ġa pe hahyva'ea ruvihava pype tata pype avuirama nehē.

⁸ Ahe javijitehe ko akoja'ġa pembo'eatyvive'ġa. Oayvahi ko ġa mbatera okirame upa. “A'ea rehe ore ikwahahetei,” e'i tehe ġa. A'ero ġa nhimongote'varuhui ojogwerekote'varuhuavo. Nohendukatupotari ġa huvihava'ġa nhi'iġa. E'i te'varuhu ġa yvagipeve'ġa pe. ⁹ Miguel'ga ki a'e te – ga ko Tupana'gapyrive'ġa nduvihavuhuro oko yvagi pe – ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe hako. Miguel'ga horame Moisésva'ea ra'oa rehe Diabo'ga ruri ga pyri javo. A'ero ġa jogwayvayvari ahera'oa rehe. Emo Miguel'ga nde'ite'varuhui Diabo'ga pe ereko te'varuhu hete nde jave'yma ga pe. Miguel'ga e'i reki ga pe: “Tupana'ga gwe ti te'i nderekote'varuhua pe imbahyavouka nde ve nehē,” ei ga Diabo'ga pe hako.

¹⁰ Pembo'eatyvive'ġa ki a'e te e'li te'varuhu ġwembikwahavipyre'yma pe. Ġa ko mbiara'javuhuva'ea. A'ereki mbiara ndojapyakai ġwemimbotarimo okookovo. Nahanahã ġa ndekoi ġwemimbotarimova'ea rupi jate no. A'ero ġa nhimongote'varuhupavi. Nahã po ti ġa nhimondoi hahyva'ea ruvihava pype a'ero nehẽ pembo'eatyvive'ġa.

¹¹ Hahy tuhẽ po ti ġa pe nehẽ. A'ereki ġa oho Caimva'ea rupi okote'varuhuavo. Balaãova'ea javijitehe ko ġa jatyvi oko itambere'ia potaruhuavo onhimbote'varuhuavo. Coréva'ea javijitehe ko ġa nohendupotari gwuvihava'ġa nhi'iġa. A'ero po ti Tupana'ga ġa mondoi ahe javijitehe hahyva'ea ruvihava pype nehẽ no pembo'eatyvive'ġa.

¹² Jesus'gareheva'ero pe pehopheho i'gwovo ojopyri. A'ea rupirupi pe ei: “Xajapyakaa'ja ti Jesus'ga manoagwera rehe kiro,” pe'ji pe. Ite'varuhu hete a'ero pembo'eatyvive'ġa hoi i'gwovo pe pyri. A'ereki ġa o'ua'u ojihe jate okovo. Ġa ko amana rovapitymbyguhua ja no – kiroki nombuhuri amana. A'ereki vyvutua gweroho imongyre'yma. A'ero po nhande ei jupe: “Hovapitymbyguhu tehe a. Ndokyri.” A'ea ja ko pembo'eatyvive'ġa ndekoi. E'ie'iteheuhu ġa. Emo ġa nomombyryvi ojipe'ġa pe.

Pembo'eatyvive'ġa ko yva javijitehe no i'ae'ŷva'ea. “I'a kiro i'ahava rupi,” xa'e nhande jupe novã. Emo ndi'ai reki. A'ea javijitehe ko pembo'eatyvive'ġa. “Omombe'u katu ġa kiro mbatera,” xa'e nhande ġa pe novã. Emo ġa nomombe'ukatui reki. Yva ndi'ai. A'ero po nhande hekyi jypya reheve imombo. Omano hete reki yva a'ero. Pembo'eatyvive'ġa ko omanova'ea javijitehe a'ero. A'ereki tegwete ġandekokatua. A'ero po ti Tupana'ga ġa mombori hahyva'ea ruvihava pype nehẽ.

¹³ Pembo'eatyvive'ġa ko typepemuhã javijitehe ypihua ruvihava rehe. Yvyruhua rurame typepemuhã imbotyjui imombo ite'varuhuva'ea hembeyva rehe. Na jitehe pembo'eatyvive'ġa imboukwahavi okote'varuhua onhinotie'yma. Ndipoyjayjare'ymuhũ reki ġa novã.

Pembo'eatyvive'ġa ko jaytata'ia javijitehe – kiroki jaytata'ia ohoteheuhu. Nanongara ndohokatujuhu jipi. Nurã ahe ndojikogi hehe a'ea oho tehe javo jupe. Pembo'eatyvive'ġa na jitehe ndokokatui jipi. Nurã nhande ndiajikogi ġa ndehe. Tupana'ga gwereko ppytunahivuhua ġa pe topyta ti ġa a'ea pype avuirama javo.

¹⁴ Ojikwe Enoqueva'ea omombe'u pembo'eatyvive'ġa hako. Ahe ko Adãova'ea rymyminova'ea hako. Adãova'ea jypy oko. Aerẽ Adãova'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Cainãva'ea. Cainãva'ea rymyminova'ea ra'yrava'ea ko Enoqueva'ea – kiroki ahe omombe'u nhoġwenonde pembo'eatyvive'ġa hako.

“Nhandepojykaharete'ga po ti uhu nehẽ ojipyryve'ġa pavẽi yvagipeve'ġa pavẽi.

He'yjuhu ranuhũ po ti gapyryve'ġa onhimongyavo nehẽ,” ei ahe.

¹⁵ “Uhu po ti ga javo vyakotyve'ġa pe nhaporemonehẽ.

Okote'varuhuve'ġa pe po ti ga ei:

‘Peko te'varuhu pa pe,' e po ti ga nehẽ,” ei ahe.

“‘Pe'e te'varuhu pe ji ve no pejikote'varuhuavo,' e po ti ga ġa pe nhaporemonehẽ,” ei Enoqueva'ea pembo'eatyvive'ġa momb'eunhoġwenondeavo hako.

¹⁶ Pembo'eatyvive'ġa ko e'ie'iuhu onhiroyromo. Ġwemimbotaruhua rupi ko ġa ndekoi. Onhimboheteuhu ġa ja'javo ojipe'ġa pe. Ġa ombohete tehe ojipe'ġa no toko ti ġa kiro nhaneremimbotarimova'ea rehe javo.

Aheremimomoranduva

¹⁷ Nhiirũ, pejapyaka ti Jesus Cristo'ga moirũhara'ġa nhi'iġagwera rehe. A'ereki ġa omombe'u nhoġwenonde pembo'eatyvive'ġa ikwehe. ¹⁸ Igwete ġa ei pe me: “Aerẽ Cristo'ga rura'java renonde po ti ġa ndekoi pe pyri nehẽ. Igwete po ti ġa pe nderekomemui nehẽ,” ei Jesus'ga moirũhara'ġa. “Ġwemimbotaruhua rupi po ti ġa ndekote'varuhui nehẽ,” ei ġa pembo'eatyvive'ġa momb'gwovo ikwehe.

¹⁹ Nanongara'ġa pe mbojipe'ape'a ojohugwi jipi. Ġwemimbotarimo ġa ndekoi. Tupana'ga ra'uva ndekoi ġa pyri.

²⁰ Pe ki a'e te pejiko Cristo'ga rehe. Cristo'ga mombe'ua ko pyry hete. Penhombojiko-jiko hete ti ga rehe a'ero. Penhi'i ti Tupana'ga pe gara'uva popoakarimo. ²¹ Tupana'ga nhande arõ hete. Peko ti garemiarõa rehe a'ero. Pe'ji ti ojohupe: "Jesus Cristo'ga po ti nhande porogwety nehẽ. A'ero po ti ga nhande rerohoi ojipyri avuiraama nehẽ," pe'ji ti ojohupe.

²² Pe porogwety ti ģa – kiroki ģa ndogweroviarihĩ Cristo'ga mombe'ukatua. ²³ Jara'ģa oho hahyva'ea ruvihava viara rupi. Pe'ji ti ģa pe a'ero: "Peho ģwerĩ pe hahyva'ea ruvihava pype. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejikoga Cristo'ga rehe," pe'ji ti ģa pe. Hendukaturame penhi'iģa po ti pe ģa mongoi Tupana'ga viara rupi nehẽ. Pe porogwety ti jara'ģa no – kiroki ģa opotaruhu okote'varuhuavo. Ģa porogwetygame ti pe japyaka katu pejihe tapekoi ti ģandekote'varuhua rupi no, a'e ji pe me.

Timbohete ti Tupana'ga

²⁴ Tupana'ga pe mbopopoaka tokote'varuhuyme ti ģa javo. Ga po ti pe nderohoukari ojipyri yvagi pe nehẽ no. Ndapekote'varuhua'javi'i'i po ti pe. A'ero po ti pe ndoryndoryhetero garuvihavuhuhetea pyri nehẽ.

²⁵ Gaha jate ko Tupanetero nhanembopiro'yharamo. Timbohete ti ga a'ero Jesus Cristo'gareheva'ero ģwaramo nhandepojykaharete'gareheva'ero ģwaramo. A'ereki ga pyry hete nhanderuvihavuhuhetero. Ga ipopoaka hete huvihavuhuhetero jara'ģa hohe pa. Nahã ga rekoi ymya hako ga yvya japoe'ymame. Kiromo jate ga rekoi no. Aerẽ ti ga na jitehe nehẽ no. Timbohete ti ga avuiraama a'ero nehẽ. Na tuhẽ. Amém.

TUPANA'GA REMBIEPIUKARA JOÃOVA'EA PE Apocalipse ou A Revelação de Deus a João

Joãova'ea okwatija ġwembiepiapava

¹ Kiro ji ikwatijari Jesus Cristo'ga rembiepiukara ji ve. A'ea Tupana'ga gwepiuka Jesus Cristo'ga pe jawo ga pe:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ. A'ea ti ehapiuka jireheve'ġa pe nahã ti nehẽ aere'ĩva'ea jawo. Ojiko ġa ji rehe okovo nhinhi'iġa rupi, ei Tupana'ga Jesus Cristo'ga pe. Tokwaha ti ġa aere'ĩva'ea, ei ga ga pe.

—Kwa, ei Jesus Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ero Jesus Cristo'ga ei ojipyriwe'ga pe yvagipeve'ga pe:

—Eho ti hepiuka aere'ĩva'ea jireheve'ga pe João'ga pe ikwahavuka ga pe nahã ti nehẽ jawo, ei ga.

—Kwa, ei gapyriwe'ga ua yvya koty ji pyri.

Ovahema ji pyri gapyriwe'ga ei:

—Aere'ĩ ti nahanahã nehẽ, ei ga ji ve hepiuka aere'ĩva'ea ji ve.

A'ero ji hepiepiapavi ikwahava.

² Kiro ji ikwatijari ikwahavuka nhirembiepiapava Tupana'gareheve'ġa pe. Akwatija ji Tupana'ga remimombe'uukara. Akwatija ji a'itituhẽva'ea Jesus'ga rembiepiukara.

³ Pyry hete ġa pe – kiroki ġa omonhi'ĩ a'ea nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti jawo. Nahãva'ea imbegwee'yma ġwaramo po pyry hete ġa pe – kiroki ġa ġwendu nhirembikwatijara herovia okovo nhirembikwatijara rupi nahã tuhẽ ti jawo.

Joãova'ea okwatija cidadespeva'ea pe

⁴ Ji ko Joãoramo. Kiro ji ikwatijari pe me Tupana'gareheva'ea pe imondovouka pe me. Pejiko pe ga rehe pejatykavo tihendu ti Tupana'ga nhi'iġa jawo. Sete ko pejatykahava Ásiapeve'ġa gwyrì pe. Pevo ti ji imondoukari nhirembikwatijara pe me nehẽ.

Aġwamo Tupana'ga oko. Ymyahũ ga oko hako. Aerẽ ti ga ruri nehẽ no. Kiro ji ei: Ga ti tomomyry pe me. Tonoġatu ti ga pepy'a no, a'e ji.

Tomomyry ti Tupana'ga ra'uva pe me inoġatuavo pepy'a, a'e ji. Tupana'ga ra'uva hekoi garovai pyteri pe ga'apykavakatua pyri. Oapyga pevo Tupana'ga jukwahavamo aheruvihavuhetero. Seteva'ea ja ko Tupana'ga ra'uva.

⁵ Jesus Cristo'ga ti tomomyry pe me, a'e ji. Tonoġatu ti ga pepy'a, a'e ji. Hupi katu Jesus Cristo'ga Tupana'ga kwahavukari ahe ve. Pyry ahe ganhi'iġa reroviari a'ero. Omanoheterẽ ga na'ẽ okwerava'ja hete omanove'ġa mbogwerava'java renonde. Ga ko yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhete'ga.

Timbohete ti ga! Ga nhande arõ hete. Ga ohy nhanderekote'varuhua nhande hugwi gwekoa reka'vogukarame ojukahara'ġa pe omanomo nhande repyga. ⁶ Ga nhande mongo toko ti ġa aheruvihavamo jawo. Ga e'i nhande ve: “Peko ti jiruva'ga nhi'iġa rupi.” A'ea ga e'i nhande mongovo toko ti ġa ikwava'ẽharamo Tupana'ga pe jawo.

A'ero ji ei: Timbohete tuhẽ ti Jesus Cristo'ga jipi! Toko ti ga yvyakotyve'ġa nduvihavuhetero jipi yvagipeve'ġa nduvihavuhetero no. Toko ti ġa nhaporemogani'iġa rupi jipi. Na tuhẽ! Amém! a'e ji.

⁷ Pehendu ti! Aerẽ ti ga rura'javi yvaġatiġa pavẽi nehẽ.

Yvyakotyve'ġa nhaporemogani'iġa ti ga repiagi ga rura'javame nehẽ.

Gakutuhara'ġa no – kiroki ġa ojuka ga – ġahã ti ga repiagi nehẽ.

Ojehe'o ti ġande'ynde'yja'ġa nhaporemogani'iġa okoveveuhuavo garura ġwaramo.

Kwa. Na tuhẽ a'ero! a'e tuhẽ ji. Amém!

⁸ Kiro Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ei:

—Ji ppy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Jypyva'ea pe ji ei Alfa, ei ga. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Mbapavava'ea pe ji ei Ômega, ei ga. Aġwamo ji ako. Ymyahũ ji ako hako. Aerẽ ti ji ruri nehẽ no. Yvyakotyve'ġa hohe ji popoakahetero jitekovo ġanduvihavuhhetero. Yvagipeve'ġa hohe ji rekoi no jitekovo ġanduvihavuhhetero, ei Jesus Cristo'ga.

Joãova'ea gwepia Jesus Cristo'ga

⁹ Jihi ko Joãoramo. Jihi ko peirũa jijikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe pe ja. Hahya Tupana'ga arõe'ÿve'ġa omondo pe me Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavẽi. Ji ve ġa omondo hahya no Jesus Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo ji pavẽi. Peko pe Tupana'ga nhi'iġa rupi. Jihi ako ganhi'iġa rupi no. A'ereki Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavẽi. Penhimomirana pe. Jihi anhimomirana no. A'ereki nhandejikogypyagwera jate Jesus Cristo'ga ojikoty'a nhande pavẽi nhande pokoga.

Ji Tupana'ga nhi'iġa mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka ypa'ouhũ me Patmos pe tomombe'ua'javyme ti ga Tupana'ga nhi'iġa javo. Ji Jesus Cristo'ga mombe'uro ġwaramo ġa ji mondouka pevo.

¹⁰ Pevo Tupana'ga ra'uva ji pojykatui domingo rupi. Jirakykwera koty ji henduvi ganhi'iġahyahiva. Trombeta ja ga nhi'iġahyahivi javo:

¹¹ —Kiha ti nde erehepia nehẽ – a'ea ti ekwatija livro pype imondovo ojatykave'ġa pe Ásiapeve'ġa gwyri pe. Sete ko ġacidades. Pero koi tuvi ġajatykahava. Kiro ji imombe'ui nde ve cidades rera: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadélfia, Laodicéia, ei ga jirakykwera koty.

¹² Ma'ġa onhi'ĩ ra'e? a'e ji jijirovaga ga koty. Jijirovagame ji hepiagi hyapehava. Sete ko hyapehava ouro apopyra.

¹³ Hyapehava pyteri pe ji ga repiagi. Ga rekoi ga ja – kiroki yvyakotyve'ga yvagipeve'ga no. Ipukuhu gapira okwava gapya pyvõ. Oku'ayvira ga omongi imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko gaku'ayvira. ¹⁴ Ga atimbavamo. Ovelha rava itiġahivuhu. A'ea ja hete ga atimbavamo. Amana'java'ea neve itiġahivuhu. A'ea ja ga atimbavamo. Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. ¹⁵ Gapya rendy'jahetero metal ja bronze ja ġa metal mbukumbukuheterame fornalha pype tata pype toroapo ti metalkatuva'ea javo. Na jitehe gapya rendy'jahetero. Onhi'iġahyahivuhu ga typojuhetea pyambua ja hete.

¹⁶ Opo pe ojohukoty rũi ga herekoi jaytata'ia. Sete ko jaytata'ia. Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea itakyhea'javuhuva'ea. Garova hendy'jahetero kwara ja. Kwara hendy'ja hete ahaji katu. Na jitehe garova hendy'jahetero.

¹⁷ Ga repiagame ji ari gapya pyri omanove'ga ja jikyhyjiavo ġwaramo ga hugwi. A'ero ga pokogi ji rehe opoa pyvõ ojohukoty rũi. Kiro ga ei ji ve:

—Terekyhyji ti ji hugwi. Jihi ako jipe jypyva'ero. Jihi ako mbapavava'ero. ¹⁸ Avuirama ji rekoi. Amano hete ji. Ji repia kiro. A'ereki ji akoji. Nane'ymi ti ji rekoi nehẽ. Duas chaves ji areko. Nurã huvihavamo ji ei okote'varuhuve'ġa pe: Pemanu ti. Huvihavamo ji ei ġa pe no: Peho ti omanove'ġa gwyri pe okote'varuhuva'ea gwyri pe, a'e ji ġa pe, ei ga. Pevo rũi ji amondo okokatuva'ea, ei ga.

¹⁹ —Nurã, João, ekwatija ti enhimbiepiaga mombe'gwovo, ei ga ji ve. Ekwatija ti aġwamova'ea mombe'gwovo nahanahã kiro javo. Ekwatija ti aere'iva'ea mombe'gwovo no nahanahã ti nehẽ javo, ei ga.

²⁰ —Kiro ji imombe'ui onhimiva'ea ikwahavuka nde ve, ei ga ji ve. Nde erehepia jaytata'ia jipo pe jijohukoty rũi. Sete ko jaytata'ia. Seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe ji ei jaytata'ia. Ġahã yvagipeva'ero omombe'u Tupana'ga nhi'iġa gareheve'ġa pe. Kiroki gareheve'ġa ojatyka henduva ganhi'iġa cidades pe yvya koty – ġa pe ġa omombe'u. Sete ko ġacidades. Sete ko hyapehava no nerembiepiaga ouro apopyra. Tupana'gareheve'ġa pe cidadespeve'ġa pe ji ei hyapehava. Ġahã okwahavuka Tupana'ga pyryva ojipe'ġa pe.

A'ea ga ei ikwahavuka onhimiva'ea ji ve.

2

Tupana'ga omondouka onhi'iğa ojiheva'ea pe Éfesopeva'ea pe

¹ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ğa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Éfeso pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iğa nde ve:

—Jihi reki apyhy jaytata'ia jipo pe jijohukoty rüi jigwojigwovo hyapehava pyteri pe. Sete ko jaytata'ia. Sete ko hyapehava no ouro apopyra.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Éfeso pe javo. Kiro koi ganhi'iğa ğa pe:

² —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Peporavyky hete pe pejikovo nhinhi'iğa rupi penhimomiranama. A'ereki pe ndapepotari okote'varuhuve'ğa pepyteri pe. Ojipe'ğa uhu pe pyri pe mbo'epota ore ko Cristo'ga moirũharamo javo. A'ero pe ei: “Mara'ngu po ğa gamoirũhara'ğa? Mara'ngu po Tupana'ga ğa mbuhuruka nhande pyri tombo'e ti ğa onhi'iğa rehe? Tihepia ti,” pe'e pe. Ğandeaporoğita mombaragwahavame pe ikwahavi ğa'mbea. Nhimoirũhara'ğa rüi ko ğa, a'e ji, ei Jesus'ga.

³ —Penhimomirana pe pejikovo nhinhi'iğa rupi. Pejikoga ğwaramo ji rehe pe peporavyky pene'õe'yma. ⁴ Jypya pe ji arõhetei. Ağwamo pe ji aro'ĩ reki. A'ea ji ndapotari, ei Jesus'ga. ⁵ Pekwahava'ja ti a'ero. Tapekwahava'japigi ti no. Nahanahã pe peko katu jypya. A'ea rupi pe pyryvamo. A'ea ti pekwahava'ja pepohia pejikote'varuhua hugwi pejeaporoğita rerojijyita ji arõhetea'java. A'ero ti pe ndekoi pejikopyyagwera rehe nehẽ. A'ero ti pe nhoarõhetea'javi pejikoheteavo nhinhi'iğa rupi pejogwerekokatuavo nehẽ, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporoğita, a'ero ti kotihĩ ji ruri javo pe me nehẽ. Ako ti ji ga ja nehẽ – kiroki ga gwekyi hyapehava tokoa'javyme ti pyte'mbia rehe javo. Ga ja ti ji rekoi pe me nehẽ tapekoa'javi ti Tupana'gareheva'ero javo, ei Jesus'ga.

⁶ —Ojipe'ğa oko te'varuhu Nicolau'ga ja gareheva'ero. Pe ndapepotahetei ğandekote'varuhua. Pe ipotare'yname pyry ji ve. A'ereki jihi ji ndapotahetei ğandekote'varuhua no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Éfeso pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁷ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ğa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ğwendu katu Tupana'ga nhi'iğa onhimomiranama jipi – gaha ti oho Tupana'ga pyri opytavo pevo avuirama nehẽ. Pevo ti ji jukari ga pe yva hugwi ahemongohava hugwi – kiroki yva o'ã Tupana'ga remityma pyteri pe ahererekokatuhava pyteri pe. I'urame ti ga nomanoa'javi nehẽ, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iğa ojiheva'ea pe Esmirnapewa'ea pe

⁸ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ğa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Esmirna pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iğa nde ve:

—Jypya'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako. Amano hete ji. Aerẽ ji kwerava'javi.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

⁹—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Hahy hete pe me. Napembateri pe avo. Yvagi pe ki a'e te pe pereko pa.

—Akwaha ji ġa pe mbotegweterame. “Ore ko Tupana'gareheve'ero. A'ereki ore ko judeusramo,” ei ġa novġa. Tupana'gareheve'ġa rūi ko ġa reki, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. Ombopogwe ġa Satanás'ga reki onhimono'ono'oġa ganhi'iġa renduva, ei Jesus'ga.

¹⁰—Tapekyhyji ti hahya hugwi, ei Jesus'ga. Pehendu! Aerē ti jararamo pe hoi cadeia pype nehē, ei Jesus'ga. Diabo'ga ti pe mondoukari ipype nehē okote'varuhuavo nehē. “Tahepia ti,” e'i ti Diabo'ga nehē. “Tahepia ti Esmirnapeve'ġa jikohetepiga Tupana'ga rehe nehē ji rekote'varuhurame ġa pe hahya mondovo ġa pe.” A'ea ti Diabo'ga ei pe ndepiaga ve nehē, ei Jesus'ga.

—Dez ti pe kiri hahyheterame pe me nehē. Tapejikopigi ti Tupana'ga rehe. Po pe manoi pejikopige'yma ġwaramo Tupana'ga rehe, a'ero ti ji pe mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemo ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Esmirna pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹¹—Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – gaha ti no-manoa'javi nehē. Ndohoi tuhē ti ga tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē. A'ea ti ndahahyi ga pe a'ero nehē, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Pérgamopeva'ea pe

¹²—João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurā kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Pérgamo pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi reki areko haimbejovaiva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Pérgamo pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

¹³—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Akwaha ji pegwyrā – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. Pe ndapekote'varuhui reki pejikoe'yma ganhi'iġa rupi. Peko tuhē pe jireheve'ero pejikoheteavo ji rehe. Nurā ji ei: Napemoka'nhymi tuhē pe jirera. Ndape'ei: “Orojiko pi ore Jesus'ga rehe orerekote'varuhua mombohara'ga rehe.” A'ea rūi pe ei, ei Jesus'ga.

—Antipas'ga ji mombe'ui ġa pe jipi no. Ga jikohetepige'yma ġwaramo ji rehe ġa ga jukai pepyteri pe – perope Satanás'ga oko ġanduvihavuhuro. A'ea rupi vehevi pe ndapekote'varuhui pejikoe'yma Satanás'ga nhi'iġa rupi reki. Pe ndapejikopigi ji rehe, ei Jesus'ga.

¹⁴—Pepyteripeve'ġa pe mbo'e reki ite'varuhua rehe Balaãova'ea remimbo'ete'varuhua rehe. A'ea ji ndapotahetei, ei Jesus'ga. Jararamo pe ġa nderoviari pejikovo ġanhi'iġa rupi.

—Ymyahū Balaãova'ea ei Balaqueva'ea pe hako: “Embo'e ti Israelva'ea rakykwe-pohara'ġa ite'varuhua'ea rehe. Ere ti ġa pe a'ero to'u ti ġa mbiara – kiroki a'ea ġa omondo ha'angava rovai pyteri pe ġanemimbohete'hara pyteri pe. Togwereko ti ġa ġwembireko'ġarūive'ġa no. Nahā ti ere Israelva'ea rakykwepohara'ġa pe. A'ero ti ġa

ndekote'varuhui okorame nenhi'iğa rupi. A'ero ti Tupana'ga pohiri ğa hugwi nehē,” ei Balaãova'ea Balaqueva'ea pe ymyahũ hako, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁵ —Jararamo pe perovia Nicolau'gareheve'ğa nemimbo'ete'varuhua pejikovo hupi. A'ea ji ndapotahetei no, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Perojijyi ti pejeaporoğita pejipohia ğanemimbo'ete'varuhua hugwi ğa mondovo pejihugwi. Po pe ndaperojijyi pejeaporoğita, a'ero ti kotihĩ ji ruri pe pyri jitavuka pe me nehē. Ereki pe Balaãova'ea remimbo'ea rerovia Nicolau'gareheve'ğa nemimbo'ea rerovia no. Pe me nhaporemō ti ji tavukari haimbejovaiva'ea pyvõ nehē – kiroki haimbejovaiva'ea ohē jijurua rupi, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Pérgamo pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹⁷ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ğa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Kiroki ga ğwendu katu Tupana'ga nhi'iğa onhimomiranama jipi – ga pe ti ji jukari mbeju'ia'javuhuva'ea maná nhirembiepiukaripyre'yma nehē. Itatiğuhüva'ea po ti ji imondoi ga pe nehē. Itatiğuhüva'ea rehe ti ji ikwatijari garerapyahua. Gaha jate ti okwaha ojerapyahua nehē, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iğa ojiheva'ea pe Tiatirapeva'ea pe

¹⁸ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ğa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Tiatira pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iğa nde ve:

—Jihi reki ako Tupana'ga ra'yra. Hendy'jandy'ja jireakwara tata ja. Jipyra hendy'jandy'ja metal ja bronze ja tatapyeva'ea ja.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iğa Tupana'gareheve'ğa pe cidade de Tiatira pe javo. Kiro koi ganhi'iğa ğa pe:

¹⁹ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Penhoarõ hete pe. Pe ji arõhetei no. Pepraviky pe pejopokoga pejikovo nhinhi'iğa rupi. Ndapejikohetepigi pe ji rehe penhimomiranama. Jypya pe poravykyi pejikovo nhinhi'iğa rupi. Ağwamo johe pe poravykyhetei, ei Jesus'ga.

²⁰ —Penhimbo'euka pe Jezabelhëa pe. A'ea ji ndapotahetei. E'i hëa: “Ji ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo,” e'i hëa o'mbero. A'ero hëa jireheve'ğa mbo'ei ite'varuhuva'ea rehe pepyteri pe. Hëa e'i: “Pyry pe penhimbireko'ğarüive'ğa nderekorame. Pyry pe i'urame mbiara ha'angava mbohetea rupiara,” ei hëa o'mbero, ei Jesus'ga.

²¹ —A'ero ji ei hëa pe ikwehe'i: Erojijyi ti ejeaporoğita epohia ejekote'varuhua hugwi. Terekoa'javi ti enhimbireko'ğarüive'ğa no. Terembo'ea'javi ti ojipe'ğa hehe. Terembopohirukara'javi ğa ji hugwi, a'e ji hëa pe novã ikwehe'i, ei Jesus'ga.

—Hëa nohendukatui nhinhi'iğa. Ndogwerojijyi hëa ojeaporoğita opohire'yma okote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²² —Pehendu ti! Aerë ti ji hëa mombori onhinongava rehe. Kiroki ğa oko hëarekote'varuhua rupi – ğahã ti ji ğa mombo hëa pyri. Hahy hete tuhë ti ğa pe a'ero nehē. Po ğa ojeaporoğita rerojijyi opohia hëarekote'varuhua hugwi, a'ero ti ji namondoa'javi hahya ğa pe nehē, ei Jesus'ga. ²³ Ajuka hete ti ji hëara'yra'ğa nehē no. A'ero ti jireheve'ğa nhaporemō ikwahavi. “Jesus'ga okwaha hete nhandeyvytera nhandepy'a no,” e'i ti ğa ji mombe'gwovo nehē, ei Jesus'ga. “Okwaha ga nhandeaporoğita nahanahã ğa oko javo. Po nhande rekote'varuhui, a'ero po ti ga imondoi

hahya nhande ve nanani nehẽ. Po nhande rekokatui, a'ero po ti ga imombyryvi nhande ve nanani nehẽ,” e'i ti ģa ji mombe'gwovo nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁴⁻²⁵ —Jezabelhẽa remimbo'ea pe ojipe'ģa ei: “Onhimiheteve'ea – akoja Satanás'ga okwaha hete.” A'ea ģa ei jupe, ei Jesus'ga. Pe ki a'e te pe ndapekoi hẽaremimbo'ea rehe ikwahave'yma Satanás'ga rembikwahava pejjupa Tiatira pe. Pe me ji ei Tupana'gapyrive'ga pe no: Akoja a'e ypy pe me ji ea'javi kiro. Nane'ymi ti peko Tupana'ga nhi'iģa rupi jate penhimomiranama nehẽ. Nahã pe ndekojipei. Na jitehe ti nane'ymi peko jirure'ymame pe pyri nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipea rehe ti ji nanhi'iģi nehẽ nahanahã ti peko jave'yma, ei Jesus'ga.

²⁶ —Kiroki ga ģwendu katu Tupana'ga nhi'iģa onhimomiranama okovo nhinhi'iģa rupi jipi onhimarane'ymame – gaha ti ji ga mbopopoaka ga mongovouka vyakotyve'ģa nduvihavamo nehẽ, ei Jesus'ga.

²⁷ Ģa pe ti ga hendukatuukahetei onhi'iģa nehẽ.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga vyvra pyvõ metalva'ea pyvõ toho ti ga nhinhi'iģa rupi javo

– ahe ja ti ga hendukatuuka ģa pe onhi'iģa nehẽ.

Nhaepepoa ndipopoakari tujuga apopyra ahe ika'mbika'mbiheterame.

Na jitehe ti vyakotyve'ģa ndipopoakari ga pe ga hendukatuukarame ģa pe onhi'iģa nehẽ.

Nahã ti ji ga mongoukari nehẽ toko ti ga ģanduvihavamo ji ja javo. A'ereki na jitehe jiruva'ga ji mongo jipe ji mbopopoaka tohendukatuuka ti ga ģa pe onhi'iģa okovo ģanduvihavamo javo, ei Jesus'ga.

²⁸ —Ga pe ji imondoi jaytata'iuhua nehẽ – kiroki hendy'ja ko'ema koty. Pyry hete ti ga pe a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ģa pe cidade de Tiatira pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²⁹ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ģa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

3

Tupana'ga omondouka onhi'iģa ojiheve'ea pe Sardespeve'ea pe

¹ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iģa Tupana'gareheve'ģa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ģa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Sardes pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iģa nde ve:

—Jihi reki areko Tupana'ga ra'uva. A'ea ko seteva'ea ja. Jihi reki apyhy jaytata'ia no seteva'ea.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iģa Tupana'gareheve'ģa pe cidade de Sardes pe javo. Kiro koi ganhi'iģa ģa pe:

—Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Ikwahave'yma ojipe'ģa ei pe me: “Peko pyry pe. A'ereki pe peko Tupana'ga nhi'iģa rupi.” Jihi reki a'e pe me: Ndapekopyryvi pe. A'ereki pe ndapejirokvari pejikovo Tupana'ga nhi'iģa rupi.

² —Pejirokwa ti pejeaporoģita kwahava. Peko gwere pe Tupana'ga nhi'iģa rupi. Pejirokwa ti xakopigyme ti ganhi'iģa rupi javo. Penhimbopopoaka ti xako ti koji'i hete ganhi'iģa rupi javo. A'ea ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ģa ndokoi nhinhi'iģa rupi nhaporemõ,” ei ga.

³ —Tapemoka'nhymi ti. Pe'ji ti pejive: “Nahanahã nhande jikogi Tupana'ga rehe ġa imombe'urame ganhi'iġa nhande ve. Aerẽ nahanahã jitehe nhande jikogi ga rehe ganhi'iġa reroviaheteavo.”

—Nahã ti pe'ji pejive pejikopige'yma Tupana'ga rehe penhimomiranama. Peko hete ti ganhi'iġa rupi. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi pejeaporoġita rerojijyita, ei Jesus'ga.

—Po pe ndapejirokwari pejeaporoġita kwahava rehe pejeaporoġita rerojijyja rehe nehẽ, a'ero ti ji ruri pe pyri pe ji mboha'uve'yname. Ahe nomboha'uvi iporomive'ġa ndurame. Ahe ja ti napemboha'uvi ji rurame nehẽ. Aerẽ ti ji ruri imondovo ite'varuhua pe me pendekote'varuhuro ġwaramo nehẽ, ei Jesus'ga.

⁴ —Jararamo pe ndapekote'varuhui cidade de Sardes pe. Ġwihã ji apota hete. A'ero ti pe ndekoi ji pyri imongiavo pepitiġahivuhuva'ea. A'ereki pe pepyry, ei Jesus'ga.

⁵ —Kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – ga pe jitehe ti ji imondoi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea nehẽ emongi ti javo. Tupana'ga okwatija garera livro pype yvagi pe tuhu ti ga ji pyri upa avuirama javo. Ndahyvi ti ji garera jugwi nehẽ. Ga pe ti ji ei nehẽ: Ndehe ko jireheva'ea. A'ea ti ji ei ga pe jiruva'ga nhinhi'iġa renduvame nehẽ Tupana'gapyrive'ġa henduvame no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Sardes pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

⁶ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Filadélfiaveva'ea pe

⁷ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Filadélfia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi reki jipyry hete, ei Jesus'ga. Jihi reki ji ako a'itituhẽva'ea mombe'uharamo. Jihi reki ji areko chave Daviva'ea apoa israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea apoa, ei Jesus'ga. Ji hovapytymba'vogame ojipe'ġa nohovapytymi a'ero, ei Jesus'ga. Ji hovapytymame ojipe'ġa nohovapytymba'vogi a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Filadélfia pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

⁸ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pepopoaka'ri pe. Emo nhinhi'iġa rupi pe ndekoi. Ndape'ei ojipe'ġa pe: “Ore ko Jesus'gareheva'ea rui.” A'ea rui pe ei, ei Jesus'ga. Nurã ji pe mondoukari tomombe'u ti ġa Tupana'ga nhi'iġa javo. A'ero ti pe hopehoi Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwombe'gwovo ojipe'ġa pe nehẽ. Tegwete pemombihava Tupana'ga mombe'ua hugwi.

⁹ —Pehendu ti! Kiroki ġa e'i o'mbero: “Ore ko Tupana'gareheva'ero. A'ereki ore ko judeusramo” – ġahã ko Tupana'gareheva'ea rui reki. A'ereki ġa nohendukatui Tupana'ga nhi'iġa. Onhimopogwe ġa Satanás'ga rehe onhimono'ono'oġa ganhi'iġa renduva, ei Jesus'ga. Pe pyri ti ji ġa mbuhurukari pe mboheteavouka. Nurã ti ġa nenypy'andurugi pepya pyri nehẽ pepyry hete pe ore hohe javo. Pe me ti ġa ei nehẽ: “Gaha pe arõ hete Jesus'ga!” e'i ti ġa pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰ —Peko pe nhinhi'iġa rupi penhimomiranama ji erame pe me: Penhimomirana ti. Nurã ti ji pe nderekokatui pe a'nguavo ite'varuhuva'ea hugwi ite'varuhuva'ea rurame yvyakotyve'ġa ndehe nhaporemō nehẽ. Uhu ti ite'varuhuva'ea imboukwahava yvyakotyve'ġa ndeaporoġita nehẽ, ei Jesus'ga.

¹¹ —Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Tapejikopigi ti ji rehe a'ero. Po ti pe jikopigi ji rehe nehẽ, a'ero ti ojipe'ga ndopyhygukari pe me imbuhutehea nehẽ. Ğwihã Tupana'ga imbuhupotari pe me, ei Jesus'ga.

¹² —Kiroki ga ğwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – gaha ti ji ga rerohoi yvagi pe ga mongoheteavo Tupana'ga pyri avuirama Tupana'ga ronga pe gambohetehai pe nehẽ. Okyta ja ti ga pytakatui pevo okaturo. Ndohoa'javi ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Jiruvihavuhuhete'ga rera Tupana'ga rera ti ji ikwatijari ga rehe nehẽ. Ga rehe ti ji ikwatijari jiruvihavuhuhete'ga cidade rera nehẽ no – kiroki cidade ti uhu yvaga hugwi Tupana'ga hugwi cidadepyahua Jerusalém nehẽ. Jirerapyahua ji ikwatijari ga rehe nehẽ no, ei Jesus'ga.

—A'ea nhaporemõ ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Filadélfia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

¹³ —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

Tupana'ga omondouka onhi'iġa ojiheva'ea pe Laodicéiapeva'ea pe

¹⁴ —João, ei Jesus'ga ji ve, kiro ti ji imombe'ui ikwatijaruka nde ve Tupana'ga rembiepiukara ji ve, ei Jesus'ga ji ve. A'ea ti ekwatija Tupana'gapyrive'ga pe yvagipeve'ga pe – kiroki ga omombe'u Tupana'ga nhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga ji ve. Ekwatija ti ga pe tomombe'u ti ga ġa pe Jesus'ga rembikwatijarukara javo, ei Jesus'ga ji ve.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ji ve. Nurã kiro ji ikwatijari Jesus'ga remimombe'ua nhitena imondovouka Tupana'gapyrive'ga pe cidade de Laodicéia pe.

Nde ve Tupana'gapyriva'ea pe ji ei a'ero: Kiro koi Jesus'ga nhi'iġa nde ve:

—Jihi ko a'itituhẽva'ea mombe'uhara, ei Jesus'ga. Ambojiko ji ġa jijihe, ei Jesus'ga. Ji ve Tupana'ga oapouka yvaga yvya rehe ve mbatera apovouka.

A'ea Jesus'ga ei. Nde ve ga ei tomombe'u ti ga nhinhi'iġa Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe javo. Kiro koi ganhi'iġa ġa pe:

¹⁵⁻¹⁶ —Opokwaha hete ji, ei Jesus'ga. Pe ndapejirokwari reki pejoryvamo ji rehe. Pejoryjory hete ti ji rehe a'ero. Po pe napendoryndoryhetei ji rehe, a'ero po ti peko te'varuhu hete ji ve hamo. Ahe i'upotaramẽ iroyxaġahiva'ea, a'ero iroyxaġahive'ÿva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuruã hugwi. Ahe i'upotaramẽ hakuheteva'ea, a'ero hakuhete'e'ÿva'ea ahe ndopotari onyvuna ojuruã hugwi. Na jitehe ti ji ndapepotari jipohia pe hugwi nehẽ. A'ereki pe napendoryndoryhetei ji rehe. Emo pe ndapekote'varuhuhetei ji ve no, ei Jesus'ga.

¹⁷ —Pe'e pe: “Nhanembate nhande. Tireko hete nhande. Ndopavi nhande hugwi. Nurã ti tipyhygyme ojipeã nhandejive,” pe'e pe novã, ei Jesus'ga.

—Na rüi pe ndekoi, ei Jesus'ga. Pehe ndapekwahavihu. Ite'varuhu hete pe me reki. Peoria'i reki pe pejikovo imbatere'ÿve'ġa ja reki, heakwagweve'ġa ja reki, ipire'ÿve'ġa ja reki. Pe ndapekwahavi reki nhanembate nhande javo.

¹⁸ —Nurã kiro ji pe moġitai. Ji pyri ti pejo embuhu ji ve javo, ei Jesus'ga. Ji hugwi ti pepyhy ouro imbokatupyra tatapypeva'ea. A'erame tehe ti pe mbateramo tuhẽ nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amondo tehe pota he'yjuhuva'ea pe me. Ji hugwi ti pepyhy tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. A'erame tehe ti pe ndapekoa'javi ipire'ÿve'ġa ja nehẽ. A'ero ti ojipe'ġa ndohēpiaga'javi pepire'yma nehẽ. A'ero ti pe napenhinotiã'javi nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji amomboruka pota pendekote'varuhua pe hugwi pe mombyrypota toko pyry ti ġa ji ja javo. A'ero jipyryva a'e ji pepitiġahivuhuva'ea pe, ei ga. Ji hugwi ti pepyhy mohaġa nhandya imongyavo pejeakwara rehe, ei Jesus'ga. A'erame tehe ti pe hepiakatui nehẽ, a'e ji, ei Jesus'ga. A'ereki ji akwahavuka pota nhimombe'ukatua pe me.

¹⁹ —Nhiremiarōheteve'ġa pe ji nhi'iġahyi imondovo hahya ġa pe toko katu ti ġa javo, ei Jesus'ga. Nurā ti pejirokwa pejeaporoġita rerōjijyita pepohia pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga.

²⁰ —Pehendu! Kiro ji ami mytu'ē me, ei Jesus'ga. Ji kwajikwari porta rehe nhinhi'iġa kiro ji ruri javo. Kiroki ga ġwendu ji nhi'iġame hovapytymba'voga ji ve – garonga pype ti ji reki nehē. Ka'arugame ti ore i'ui orojogwerokupa a'ero nehē, ei Jesus'ga. A'ea ji ei ikwahavuka pe me pejiko ti ji rehe javo. A'ero ti ji jikoty'ari pe pavēi nehē, ei Jesus'ga.

²¹ —Ahendu katu ji Tupana'ga nhi'iġa nhinhimomiranama jipi, ei Jesus'ga. Jiruva'ga pavēi ji apygi ga'apykavakatua rehe jitekovo aheruvihavuhetero. Na jitehe ti ga apygi ji pavēi – kiroki ga ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi. Gaha ti ji ga reroho yvagi pe ga mboapyga ji pavēi jiapykavakatua rehe ga mongovo nehē toko ti ga aheruvihavamo javo, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

—A'ea nhaporemō ti ere Tupana'gareheve'ġa pe cidade de Laodicéia pe, ei Jesus'ga nde ve ikwatijaruka ji ve.

²² —Peapyakwa pe. Pehendu katu Tupana'ga ra'uva ea Tupana'gareheve'ġa pe a'ero, ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemō Jesus'ga imombe'upavi ji ve.

—Tupana'gapyrive'ġa ti tomombe'u Tupana'gareheve'ġa pe cidadespeve'ġa pe Tupana'ga rembiepiukara ji ve – kiroki sete ġacidades yvya koty, ei Jesus'ga ikwatijaruka ji ve.

4

Ombohete ġa Tupana'ga yvagi pe

¹ Aerē jirekorame yvya koty ji hepiagi yvate yvaga pype. A'ereki ojipe'a jipe porta'java'ea yvagi pe. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'iġypy ji ve. Trombeta ja ga nhi'iġahyahivi javo ji ve:

—Herejo avo yvagi pe, ei ga. Nahanahā ti toko nehē. A'ea ti ji hepiukari nde ve aerēva'ea nehē, ei ga ji ve.

² Kotihī Tupana'ga ra'uva ji pojykatatui ji rerogwovo yvagi pe. Nanime pevo yvagi pe aheruvihavuhete'ga apykavakatua ġa omondo imohina. A'ea rehe ga'apykavareheve'ga apygi okovo aheruvihavuhetero ahe mongomongovo onhi'iġa rupi. ³ Itakatua ja jaspe ja sardōnio ja ga rendy'jandy'javamo. Ga'apykava arimo yvagahavuhua rekoi. Yvagahavuhua hendy'jandy'ja itakatua ja esmeralda ja.

⁴ He'yjuhu aheapykava ga'apykava atimana itena. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero oapyga oapykava rehe. Vinte e quatro ko aheapykava. Ga'apykava teni mbyteri pe a'ero. Ahepia ji huvihavuhu'ġa. Pevo ġa apygi aheapykava rehe he'yive'ġa vinte e quatrove'ġa. Ġa omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea oina. Akanitara ouro apopyra ġa omongi no huvihavuhuro ġwaramo.

⁵ Ga'apykava hugwi iveraveravi onaranaraġa onhi'inh'iġa. A'ereki ga oko aheruvihavuhetero. Yhyga'java'ea hendy'pu irupe'i ga'apykava rovai pyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Sete ko yhyga'java'ea. Gara'uva pe ji ei yhyga'java'ea. Seteva'ea ja ko gara'uva.

⁶ Ga'apykava rovai pyteri pe hekoi ypihua ruvihava'java'ea vidro'java'ea apopyra. Typy katu hete ypihua ruvihava'java'ea cristal ja.

Quatrove'ġa nhatimani ga'apykava upa ga pyri okovo mbyteri pe ga rekoro ġwaramo aheruvihavuhetero. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ihygahivi ġa ndehe ġakambypya koty ġakupepytera koty no. ⁷ Quatrove'ġa ko nahā: Ojipe'ga rekoi ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ojipe'ga rekoi touro ja. Ojipe'ga rova rekoi akwaimbae'ga rova ja. Ojipe'ga rekoi kwanduhua ruvihava'java'ea ja a'ea oveverame. Nahā tuhē quatrove'ġa ndekoi upa ga pyri. ⁸ Ġapepoa oatimamba ġa. Quatrove'ġa naġanani ġapepoa ko seis. Gwe'yjuhuro ġandeakwara ohygahi ġa ndehe ġavytyteri pe no. Ndopytu'ui'i'ġa javo arimo ypytunimo no. A'ereki nane'yimi ġa e'ie'i:

—Pyry hete ga! Pyry hete ga!
 Pyry hete aheruvihavuhuhete'ga Tupana'ga!
 Koji'i ga popoakahetero ojipe'ğa hohe pa.
 Ga tehe oko aheruvihavuhuhetero, ei ğa.
 Ymyahũ ga oko hako.
 Ağwamo ga oko.
 Aerē ti ga ruri nehē.
 A'ea ğa ei jipi onhi'imbige'yma ga rehe.

⁹ Nahã ğa ga'apykavareheve'ga mboukwahavi tikatu hete ti ga javo. Nahã ğa ga mbohetei. Ga pe ğa ei:

—Ndepyry hete nde ore rerekokatuavo.

A'ea ğa ei ga'apykavareheve'ga pe ga mboheteavo – kiroki ga oko avuirama okovo aheruvihavuhuhetero.

¹⁰ Ğa erame na ga pe akoja'ğa huvihavuhu'ğa vinte e quatrove'ğa – ğahã ğwenypy'anduru ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe avuiramave'ga rovai pyteri pe ga rekoro ğwaramo aheruvihavuhuhetero. Nahã ğa nenypy'andurugi gaha pyry hete nhande hohe javo. Nahã ğa ga mbohetei hekyita oakanitara ouro apopyra imondovo inoğa garovai pyteri pe ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹¹ Ga mboheteavo ğa ei ga pe:

—Ndehe jate ndepyryhetero orepojkaharetea.

Ndehe jate ti ahe tanemboukwaha a'ero

gaha tikatu hete javo.

Tanembohete ti ahe.

Tereko ti aheruvihavuhuhetero epopoakaramo.

A'ereki nde ereapo pa

tanhimohē ti hehe javo.

Nde ipotaro ğwaramo hekopavi a.

Ejive nde ereapo pa.

A'ea ğa ei ga pe gworygworyvamo ga rehe.

5

Cordeiro'jave'ga ope'a imamanipyra

¹ Kiro ji hepiagi imamanipyra livro ga'apykavareheve'ga po pe aheruvihavuhuhete'ga po pe. Gapo pe gajohukoty rūi imamanipyra livro hekoi. Livro gwereko ikwatijara mbyteri pe i'arimo no. Tuju'gia apopyra pyvõ ga hovapytymukari livro raka'e. Sete ko tuju'gia apopyra. Tuju'gia apopyra arimo herekoi ikwatijara no tope'ayme ti ahe livro hepiage'yma ipype javo.

² Ipopoakaheteve'ga Tupana'gapyrive'ga ji ga repia yvagipeve'ga. Hahyahi ganhi'iğa ga erame tohendu pa ti ğa nhinhi'iğa javo. Gaha e'i:

—Ma'ğa pyry hete huvihavuhuhetero? Pyry hete ti ga ruri ipe'avo livro nehē. Toka'mbika'mbi ti ga tuju'gia apopyra nhaporemō livro pe'avo, ei ga.

³ Ndipe'ahavi tuhē reki. A'ereki ahã pyryheteve'ğa huvihavuhuhete'ğa. Ndokoi ğa livro pe'aharamo yvagi pe. Ndokoi ğa livro pe'aharamo yvya koty. Ndokoi ğa livro pe'aharamo yvya gwyri pe no. Ndokoi tuhē ğa ikwatijara repiakaramo a'ero. ⁴ Nurã ji jehe'oi ranuhũ. A'ereki ğa gweka nanongara'ğa novĩa. A'ereki ahã pyryheteve'ğa huvihavuhuhete'ğa. Nurã ahã ğa livro pe'aharamo. Ahã ğa ikwatijara monhi'iharamo a'ero – kiroki ikwatijara oko livro pype. Ahã tuhē ikwatijara repiakara'ğa a'ero.

⁵ A'ero huvihavuhu'ğa – kiroki vinte e quatrove'ğa – ğgande'yja'ga ei ji ve:

—Terejehe'oi. Ehopia Judáva'ea rakykwepohara'ga. Ga pe nhande ei ja'gwara'jave'ga leão'jave'ga. A'ereki ga ipopoaka aheruvihavuhuhetero. Ga ko Daviva'ea rakykwepohara'ga. Nurã nhande ei ga pe: Garemboypya ko Daviva'ea aheruvihavuhuva'ea.

Ojirovia hete ga ovyá omanoa hugwi okwerava'java okovo. Nurã ti gaha tope'a livro ika'mbika'mbiga tujuga apopyra nhaporemó – kiroki seteva'ea, ei ga ji ve.

⁶ Kiro ji Judáva'ea rakykwepohara'ga repiagi tuhẽ. Pevo ga ami ġapyteri pe. Aheruvihavuhete'ga apykava pyri ga ami ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe okovo quatrove'ġa ndovai pyteri pe no vinte e quatrove'ġa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe. Ga repiagame ji ei: Ga ko cordeiro ja jukapyra ja – ġwia ġa ojuka imondovo ikwava'ẽhava arimo. Sete ko garatĩa. Cordeiro ratĩa ja ko garatĩa. Ipopoaka hete ga a'ero aheruvihavuhetero. Sete ko gareakwara no. Tupana'ga ra'uva pe ji a'e gareakwara. Seteva'ea ja ko gara'uva. Tupana'ga omondomondo gwa'uva vvyakotyve'ġa ġwryi pe nhaporemó takwaha pa ti ji ġandekoa pevo javo.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ruri ipyhyga livro ga'apykavareheve'ga poa hugwi ġajohukoty rõi ga apygame okovo aheruvihavuhetero.

⁸ Ga livro pyhyġirẽ ġa nhinoġi upa ojevapyvo yvyá rehe garovai pyteri pe. Ga mboheteavo ġa nhinoġi pevo quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi. Gwetakwera ja ġa herekoi imonhi'ihava harpa. Nhaetingy'a'java'ea ġa gwereko no. Nhaetingy'a'java'ea ko ouro apopyra. Ipype hekoi incenso perfume apopyra. Tynahẽ a'ero. Perfume a'e ji Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhi'iġa pe ġa nhi'iġame Tupana'ga pe.

⁹ Kiro quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi, ġa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe. Onhimby'yita ġa ei cordeiro'jave'ga pe:

—Ndehe ko pyryheteva'ea aheruvihavuhetea no.

Nurã ndehe epyhy livro ika'mbika'mbiga tuju'gia apopyra.

A'ereki nde erejijukauka heka'voguka ejekoa vvyakotyve'ġa ndepyga.

Nahã nde ġa mbopiro'yi ġandekote'varuhua hugwi ġa mongovo

toko ti ġa Tupana'gareheva'ero javo.

Nahã ko nde vvyakotyve'ġa hugwi ġa mo'emo'ẽi, ei ġa onhimby'yita.

Ĥande'ynde'yja'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Ojipe'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Yvyakotyve'ġa ġwyġagwryipeve'ġa hugwi nhaporemó nde ġa mo'emo'ẽi.

Nahã ko nde vvyakotyve'ġa mo'emo'ẽi Tupana'ga pe, ei ġa onhimby'yita.

¹⁰ Nde ġa mongomongoi toko ti ġa aheruvihavamo javo.

Nde ġa mongomongoi toko ti ġa ikwava'ẽharamo javo.

A'ero ti ġa ndekoi aheruvihavamo yvyá koty vvyakotyve'ġa ndepiakatuavo

hendukatuuka ġa pe Tupana'ga nhi'iġa nehẽ.

A'ea ġa ei onhimby'yita cordeiro'jave'ga pe quatrove'ġa vinte e quatrove'ġa pavẽi.

¹¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ġa ndepiagi ġa nenduva. He'yjuhu ranuhũ ġa onhi'iġa milhões de milhõesve'ġa. Oatimamba ġa ga'apykavareheve'ga apykava upa quatrove'ġa atimambava upa no huvihavuhu'ġa atimambava upa no. ¹² Hahyahi Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġa ġa erame:

—Pyry hete cordeiro'jave'ga jukapyra'jave'ga.

Gaha ti toko aheruvihavuhetero opopoakaramo.

Gaha ti toko imbateva'ero herekovo pyryva'ea.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Gaha ti tipopoaka hete.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tohoryory hete, ei ġa nhaporemó.

A'ea rehe nhaporemó Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġi javo cordeiro'jave'ga mboheteavo gaha pyry hete ġa hohe pa javo.

¹³ Kiro ji henduvi Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemó – kiroki ġa oko yvagi pe yvyá koty no yvyá ġwryi pe no ypiahua ruvihava pype no mbatera pavẽi. Ĥahã mbatera pavẽi e'i pa:

—Tohoryory hete ti ga'apykavareheve'ga jipi cordeiro'jave'ga pavēi.
 Ğahã ti timbohete jipi.
 Ğahã ti timboukwaha jipi tikatu hete ti ğa javo.
 Ğahã ti toko nhanderuvihavuhuhetero jipi.
 A'ea nhande ei ga'apykavareheve'ga mboheteavo nhanderuvihavuhuhete'ga mboheteavo.
 A'ea nhande ei cordeiro'jave'ga mboheteavo no, ei ğa mbatera pavēi.
 A'ea rehe nhaporemō Tupana'ga rembiapohara'ġa nhaporemō ġa nhi'iġi javo mbatera pavēi.
¹⁴ Kiro quatrove'ġa ei:
 —Na tuhē! Amém!
 Kiro vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa nhinoġi upa ojovapyvo yvy rehe avuiramave'ga mboheteavo.

6

Tuju'gia apopyra

¹ Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ika'mbigame tuju'gia apopyra. Ojipejiva'ea ga ika'mbigi. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga nhi'iġi. Ga renduvame ji ei: Poro inaraġi ovuhu, a'e ji. A'ereki hahyahi ganhi'iġa ga erame:
 —Herejo!
² Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – gaha gwereko u'yva. Kiro akanitara mondohava ga pe. A'ea ahe ono otavukarame. Nurã ga ikwahavi omondoa. Nurã ga ei:
 —Tatavuka ti ji, ei ga.
 A'ero ga ndopojihuvi ogwovo atavuka hete ji javo ġapopoakara mombiga. Otavuka hete ga ġapopoakara mombiga a'ero.
³ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa nde'yja'ga. Mokōi ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga ei:
 —Herejo!
⁴ A'ero ojipea cavalo hoi iġwaġuhūva'ea. Kiro cavalo arimove'ga mbopopoakahava itakyhea'javuhuva'ea mondohava no hehanhuhūva'ea mondohava ga pe. Nurã ga ikwahavi omondoa. Nurã ga ei:
 —Aho ti ji yvyakotyve'ġa mbojoapitipitiuka nehē, ei ga ogwovo.
⁵ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ġa nde'yja'ga. Três ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ġa nde'yja'ga ei:
 —Herejo!
 Nanime ji hepiagi cavalo jypivuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – ga gwereko imombohyitava opo pe.
⁶ Kiroki ga oko quatrove'ġa pyteri pe – gaha ji ahendu. Kiro ga ei cavalo arimove'ga pe:
 —Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia um litro de trigo apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Momi itambere'ia aheporavykyhava ikwepykava – kiroki ikwepykava ahe opyhy oporavykyrame ara rupi ve. Momi jitehe itambere'ia três litros de trigo'java'ea apopyra rehe cevada apopyra rehe pão rehe – kiroki pão ahe o'u ara rupi ve. A'ereki he'yjuhu ko itambere'ia mbatera rehe kiro, ei ga. Terembote'varuhui ti yva'ia oliveira yva'ia. A'ea ko ahe oapo ikavamo azeiteramo, ei ga. Terembote'varuhui ti ojipea yva'ia videira yva'ia. A'ea ko ahe oapo vinhoramo, ei ga cavalo arimove'ga pe.

⁷ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ojipe'ga renduvi quatrove'ğa nde'yja'ga. Quatro ko cordeiro'jave'ga rembika'mbigagwera a'ero. A'ero quatrove'ğa nde'yja'ga ei:

—Herejo!

⁸ Nanime ji hepiagi cavalo jukyryuhuva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – garera ko Ahemanoa. Ojipe'ga hoi ga reviri. Garera ko Omanove'ğa gwyrä. Omanove'ğa gwyrä'ga hoi Ahemanoa'ga reviri tuhë ogwovo ga rupi. Kiro ġambopopokahava. Nurã ikwahava omondona ġa ei ojohupe:

—He'yjuhu ranuhü vvyakotyve'ğa. Quatro ko ġa ndekondekorame ġapyteri pe nanani ojipejive'ga ti nhande tiapitiuka. Nahanahã ti nhande he'yive'ğa apitiuka nehë. Jara'ğa ti nhande tiapitiuka haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehë. Jara'ğa ti nhande tiapitiuka ty'ara pe nehë. Jara'ğa ti nhande tiapitiuka karugwate'varuhua pe nehë. Jara'ğa ti nhande tiapitiuka ka'gwyripeva'ea pe nehë, ei Ahemanoa'ga Omanove'ğa gwyrä'ga pavëi.

Nahã ti ġa popokahetero Ahemanoa'ga Omanove'ğa gwyrä'ga pavëi he'yive'ğa apitiuka nehë a quarta parte dos vvyakotyve'ğa apitiuka nehë.

⁹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ji ahera'uva repiagi he'yjuhuva'ea. Cinco ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero kiroki ahe vvyakotyve'ğa rembijukapyrava'ea – a'ea ra'uva ji ahepia ikwava'ëhava gwyrä he'yjuhuva'ea. Yvyakotyve'ğa ahe jukai. A'ereki Tupana'ga rehe ojikoga ġwaramo ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa. Omombe'u ahe Jesus'ga ġa pe no okokatuavo. Nurã vvyakotyve'ğa tiruahüro ahe ve ahe mbopohipapota Tupana'ga hugwi. Ahe pohire'ymame ġa ahe jukai.

¹⁰ Kiro hahyahi ahera'uva nhi'iġa i'erame Tupana'ga pe he'yjuhuva'ea.

—Oreruvihavuhetero ndehe ndepyrä hete, e'i ahera'uva. Nde nhi'iġi a'itituhëva'ea rehe, e'i. Maranime ti nde ei orejukahara'ğa pe vvyakotyve'ğa pe ġa ndehe ore repyga imondovo hahyva'ea ġa pe? e'i ahera'uva Tupana'ga pe.

¹¹ Kiro imondohava ahera'uva pe ahepipukuhuva'ea mondohava tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea mondohava. He'yjuhuva'ea ra'uva inainani herekoi opitiġahivuhuva'ea a'ero. A'ereki oko katu gworygworyva onhimomiranama.

Kiro koi imombe'uhava ahera'uva pe no:

—Tukatu ti pepy'a kiro, e'i. Koji'i ti pepytu'u tomano ti peirü'ğa pe ja ua avo nehë javo, e'i. Penhimanoe'ymame pe pemombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iġa yvya koty Jesus'gareheva'ero. Na jitehe peirü'ğa imombe'umbe'ui Tupana'ga nhi'iġa kiro yvya koty Jesus'gareheve'ğa, e'i. Peirü'ğa ti tonhi'ipo'ru pa Tupana'ga nehë. Nurã ti vvyakotyve'ğa tojuka peirü'ğa mbopohipota Tupana'ga hugwi nehë. A'ero ti peirü'ğa manoi opohire'yma Tupana'ga hugwi nehë.

A'ea ko imombe'ua ahera'uva pe.

¹² Kiro ji hepiagi cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra. Seis ko garembika'mbigagwera a'ero. A'ero yvya iġwyġwyhetei. Kwara jypivuhuro tapy'ynhapirypivuhuva'ea ja bode ravaypivuhua apopyra ja a'ero. Jahya iġwaġuhüro aherecoa ja a'ero. ¹³ Yvaga hugwi jaytata'ia ndurundurugi yvya rehe a'ero. Onduru jaytata'ia yva'ia monduruga ja. Yvyturanuhüa yva figueira imoġwyġwymame omundurundu jugwi figo jakyruhuva'ea. Na jitehe jaytata'ia indurugi. ¹⁴ Yvaga jipe'ahetei onhimamana ogwovo a'ero livro mananipyra ja ahe imamaname imondovo. Yvytyruhua imbojipe'ahava ypa'õa imbojipe'ahava no a'ero. Yvytyruhua nhaporemõ ojijyi ypa'õa nhaporemõ no.

¹⁵ A'ero vvyakotyve'ğa nhimimi okyhyjiavo. Ģanduvihavuhu'ğa no jukwahave'ğa no imbateve'ğa no soldados'ğa nduvihavuhu'ğa no ipopoakaheteve'ğa no ojipe'ğa no – kiroki ipiro'ye'yve'ğa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirukare'yma ojihugwi, kiroki ġa oporavyky ojive jate no ipiro'yve'ğa – ġahã nhaporemõ onhimimba vvytyvytyruhua rupi itakwaruhua pype itaruvihava pyteri pe no. ¹⁶ Yvytyruhua pe ġa ei itaruvihava pe no:

—Pehi ti ore rehe ore mima ġa hugwi. Kiroki ga oapy oapykava rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhetero – ga hugwi ore nhimipotari torerepiagyme ti ga. Kiroki ga omano cordeiro ja jukapyra ja – ga hugwi ore nhimipotari no tuhuryme ti ga ore pyri. A'ereki ga onhimonha'nga hete ore rehe, ei ġa. ¹⁷ A'ereki kiro ġanduhava tuhē. Kiro ti ġa nduri a'ero onhimonha'ngaheteavo vyakotyve'ġa ndehe nehē. Ndorepopoakari po ti ore ġa pe oropapava nehē, ei ġa okyhyjiavo.

7

Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava

¹ Aerē ji hepiagi Tupana'gapyrive'ġa amame yvya koty yvagipeve'ġa. Quatro ko ġa. Quatrove'ġa ko nahā: Ojipe'ga ami tyapyra koty. Ojipe'ga ami nhimbya koty. Ojipe'ga ami kwara pora koty. Ojipe'ga ami kwara kia koty. Nahā quatrove'ġa hepiakatupavi vyvtua yvya koty. Quatro ko vyvtua. Ġa naġanani ipyhygi vyvtua topejupejuyme ti vyvtua yvya koty javo.

—Topejuyme ti vyvtua yvya rehe ypiahua ruvihava rehe no yva rehe nehē no, ei ġa.

² Kiro ji hepiagi ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ga jiupirame kwara pora hugwi ogwovo yvagi pe. Gwereco ga Tupana'ga rembikwatijaripyra nongava avuiramave'ga rembikwatijaripyra nongava. A'ea pyvō ga ono Tupana'ga rembikwatijaripyra vyakotyve'ġa ndehe ġahā ko Tupana'gareheve'ġa javo. Hahyahi Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa ga erame quatrove'ġa pe – kiroki ġa opyhy vyvtua. Kiro ġambopopoakahava. Nurā ikwahava omondoa ġa ei ojohupe:

—Timbote'varuhu ti yvya ypiahua ruvihava no, ei ġa.

Ġa pe Tupana'gapyrive'ga onhi'iġahyahi.

³ —Tapembote'varuhui ve ti yvya ypiahua ruvihava no yva no, ei ga. Na ore inoġi na'ē nhanderuvihavuhete'ga rembikwatijaripyra gareheve'ġa ndetovapyra rehe. A'ea ti ore torono ġa ndehe garembikwatijaripyra nongava pyvō ġahā ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga ġa pe.

—Kwa, ei ġa.

⁴ Ġa inombavirē ġa ndehe ji henduvi ga imombe'urame. Imombe'gwovo ga ei:

—He'yjuhuranuhūve'ġa ndehe ġa inoġi Tupana'ga rembikwatijaripyra cento e quarenta e quatro milve'ġa ndehe. Ġa ko Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga. ⁵⁻⁸ Doze ko Israelva'ea ra'yrava'ea oko huvihavamo. Ahera'yrava'ea rakykwepohara'ġa gwereco Israelva'ea ra'yrava'ea rera jitehe. Ġa ko nahā a'ero:

Judá'ġa

Rúben'ġa

Gade'ġa

Aser'ġa

Naftali'ġa

Manassés'ġa

Simeão'ġa

Levi'ġa

Issacar'ġa

Zebulom'ġa

José'ġa

Benjamim'ġa.

Nahā Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa, ei ga. Ġanaġanani ko doze milve'ġa. Ġa ndehe inainani Tupana'gapyrive'ġa inoġi Tupana'ga rembikwatijaripyra ġahā ko Tupana'gareheve'ġa javo, ei ga.

He'yjuhuranuhūve'ġa omongi tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea

⁹ Aerē ji hepiagi he'yjuhuranuhūve'ġa vyakotyve'ġa. Ndahepiapavi ji ġa. A'ereki ġa he'yjuhu ranuhū. Ġa nduripei ogwyogwyripeve'ġa hugwi nhaporemō. Ġa nduripei

gwe'ygwe'yja'ġa hugwi nhaporemō no. Ojipe'ġa hugwi nhaporemō ġa nduripei no. Kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ġa hugwiugwi nhaporemō ġa nduripei no. Kiro ġa ami ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe. Cordeiro'jave'ga rovai pyteri pe ġa ami no. Omongi ġa opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea. Gwerekō ġa pindova rova opo pe.

¹⁰ Hahyahi ġanhi'iġa ġa erame:

—Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga oapy oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Gaha cordeiro'jave'ga pavēi,

ġahā jate omombo hete nhanderekote'varuhua nhande hugwi

nhande mombyryva avuirama nhande rerua avo yvagi pe.

Nurā nhande ġa mbohetei, ei ġa.

¹¹ Kiro Tupana'gapyrive'ġa nhaporemō ġa ami ga'apykava atimambava huvihavuhu'ġa atimambava no quatrove'ġa atimambava no. Tupana'gapyrive'ġa nhinoġi upa ojobapyvo yvya rehe ga'apykava rovai pyteri pe ga mboheteavo Tupana'ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo. ¹² A'ero ġa ei:

—Na tuhē! Amém!

Tohoryory ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti tokwaha hete onhimombaragwahava.

Ga pe ti xa'e: Ndepyry hete nde ore pokoga.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhete'ga.

Gaha ti tipopoaka hete.

Na tuhē ti nhanderuvihavuhuhete'ga toko avuirama nehē.

Na tuhē! Amém! ei Tupana'gapyrive'ġa Tupana'ga mombe'gwovo.

¹³ Kiro huvihavuhu'ġa nde'yja'ga ei ji ve:

—Ma'ġa po ġa – kiroki ġa omongi opipukuhuva'ea tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea? Ma hugwi ġa nduri? ei ga.

¹⁴ —A'ero ji ei ga pe: Ji ndakwahavi. Ndehe erekwaha huvihavuhuro. Emombe'u ti ji ve a'ea, a'e ji.

Imombe'gwovo ga ei ji ve:

—Ġa pe hahy hete ranuhū raikwehe. Hahyhetea hugwi ġa nduri. Cordeiro'jave'ga rehe ġa jikhetei. Ga ojijukauka heka'voguka gwekoa omanomo ġa ndepyga tamombo ti ji ġandekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva javo. Ġa ndepyga ga gwekoa reka'vogukaro ġwaramo ġapira tiġahivuhuro kiro. A'ereki ġa ojiko hete ga rehe okokatuavo herovia ga manorame ġa ndepyga ġa mombyryva, ei huvihavuhu'ga imombe'gwovo.

¹⁵ Nurā ġa ndekoi Tupana'ga rovai pyteri pe

ga apygame oapykava rehe aheruvihavuhuhetero.

Ypytunimo ġa ndekoi ganhi'iġa rupi garonga pype gambohete'hava pype arimo no.

A'ero ti ga ruvi ġapyteri pe ġa a'nguavo nehē, ei huvihavuhu'ga.

¹⁶ Ty'ara ti ndojukaa'javi ġa nehē.

Ndoygweja'javi ti ġa nehē.

Ndopo'rua'javi ti ġa kwarahyaha nehē.

Nombohakuvyukara'javi ti ga ġa pe nehē no, ei huvihavuhu'ga.

¹⁷ A'ereki cordeiro'jave'ga gwepia katu hete ġa

okovo ga'apykavareheve'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

Ojikwahavuka ti ga ġa pe nehē.

Nahā ti ga ġa mongoi avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei huvihavuhu'ga.

Gakwahava pe ji ei:

O'u ġa yhyppyryva ahemongohava.

A'ero ġa ndekoi avuirama Tupana'ga pyri, ei huvihavuhu'ga.

Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē.

Ndojehe'oa'javi ti ġa nehẽ.

A'ero ti ġa ndokoveveuhua'javi nehẽ, ei huvihavuhu'ga ji ve.

8

Mbapavava'ea tuju'gia apopyra

¹ Kiro cordeiro'jave'ga ojipea ka'mbigame tuju'gia apopyra ġa nhaporem o'nh'i'imbi hete. Sete ko garembika'mbigagwera a'ero. Meia hora po ihoi ġa nhi'i'ġe'ymame, a'e ji mo henduve'yma.

² Kiro ji ġa ndepiagi Tupana'gapyrive'ġa seteve'ġa – kiroki ġa o'ã Tupana'ga rovai pyteri pe okoheteavo ganhi'i'ġa rupi yvagipeve'ġa. Kiro trombetas mondohava seteve'ġa pe. Sete ko ġatrombetas a'ero.

³ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ruri o'ama ikwava'ẽhava pyri. Gwereco ga hyrua incenso perfume apopyra kaja ryrua ouro apopyra. Kiro perfume apopyra mondohava ga pe he'yjuhuva'ea mondohava. Nurã ga ei ikwahava omondo:

–Tambokai ti ji perfume ikwava'ẽhava arimo nehẽ, ei ga.

A'ea ga ei ikwava'ẽhava pe ouro apopyra pe – kiroki oko ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe aheruvihavuhete'ga apykava rovai pyteri pe.

–Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhaporem o'nh'i'ĩ Tupana'ga pe, ei ga. Tamondo ti ji ġanhi'i'ġa perfume reheve ikwava'ẽhava rehe nehẽ, ei ga.

A'ero ga imbokai ipyhyga perfume apopyra kaja ryrua opo pe. ⁴ Ikairame tatatiġa ihoi ikaja ryrua hugwi ogwovo Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa nhi'i'ġa pavẽi ojiupia ogwovo Tupana'ga rovai pyteri pe.

⁵ A'ero Tupana'gapyrive'ga ipe'ai tata ikwava'ẽhava hugwi imotynyhema ikaja ryrua. Yvya koty ga imombori tata. Kiro inhi'inhi'i'ġi onaranaraġa overaverava. Oġwyġwy hete yvya a'ero.

Sete trombetas

⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa – kiroki ġa gwereco trombetas – ġahã onhimboavujikwe tipy ti trombetas javo.

⁷ Kiro ojipejive'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. A'ero itatiġuhũa'java'ea mombohava amana royxaġahiva'java'ea mombohava yvya koty tata mombohava pavẽi. A'ero ikyri itatiġuhũa'java'ea tata pavẽi yvya koty. A'ea pavẽi aherecoa jihe'ari ohia yvya koty no. Yva he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trẽsva'ea pyteri pe nanani ojipejiva'ea okai. Nahã a terça parte dos yva okai yvya no. Okai pa nhungwava no.

⁸ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Mokõi ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero yvytyra ruvihavuhua'java'ea momborukahava yvya koty ypihua ruvihava pype. Hendy ko yvytyra ruvihavuhua'java'ea. Paivouhu hete ranuhũ ipukuhua ihoi ypihua ruvihava pukuhua ihoi yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ quilômetros. Ypihua ruvihava pype trẽs quilômetros pyteri pe nanani ojipeji quilômetro yhya onhimbote hegoro. Nahã a terça parte do ypihua ruvihava onhimbote hegoro. ⁹ Yhyapora he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava pype yvya koty. Trẽs yhyapora pyteri pe nanani ojipejiva'ea manoi yhyapora. Nahã a terça parte dos yhyapora omano. Yharuhua he'yjuhu hete ranuhũ ypihua ruvihava rehe no. Trẽs yharuhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea ihoi ypy pe oka'nhyama yharuhua. Nahã a terça parte dos yharuhua oho ypy pe.

¹⁰ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ġa nde'yja'ga. Trẽs ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero jaytata'iuhua hehanhuhũva'ea ihiri yvya koty yvaga hugwi. Yhyga ja jaytata'iuhua ikai ohia paranauhũa pype. Paranauhũa he'yjuhu hete ranuhũ yvya koty. Trẽs paranauhũa pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'iuhua ihiri. Nahã a terça parte dos paranauhũa pype jaytata'iuhua ohi. Ihiri no yhyaryapyruhua pype. He'yjuhu hete ranuhũ yhyaryapyruhua yvya koty. Trẽs yhyaryapyruhua pyteri pe nanani ojipejiva'ea pype jaytata'iuhua ihiri. Nahã a terça parte dos yhyaryapyruhua pype jaytata'iuhua ohi.

¹¹ Jaytata'iuhua rera ko ka'a irovahiva'ea. Omborovahi jaytata'iuhua yhya a'ero ohirame ipype. Nurã oy'urame he'yjuhuve'ġa manoi yvyakotyve'ġa.

¹² Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga. Quatro ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero kwara te'varo jahya pavēi jaytata'ia pavēi no. Nurā a'ea nhaporemo nahendykata'javi. A'ereki oji'iveuhu kwara ogwe arimo quatro horas rupi. Na jitehe oji'iveuhu jahya igwevi quatro horas rupi ypytunimo jaytata'ia pavēi.

¹³ Kiro ji hepiagi kwanduhua'javuhuva'ea iveverame yvate. A'ea ji henduvi. Hahyahi kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iğa i'eraime:

—Ite'va! Ite'va! Ite'va ti vvyakotyve'ğa pe nehē! Trêsvē'ğa opy ġwerī trombetas seteve'ğa nde'yja'ğa. Ġanembipyga ko hahyaġwama vvyakotyve'ğa pe nehē. A'ero ti ite'varuhu hete ġa pe nehē, e'i kwanduhua'javuhuva'ea.

9

¹ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga. Cinco ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero ji jaytata'ia'jave'ga repiagi – kiroki ga ohi yvaga hugwi vvyvo. Kiro chave mondohava ga pe. Nurā ga ei ikwahava omondo:

—Tape'a ti ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava jugwi nehē, ei ga.

Paivouhu ihoi vvykwaruhua. ² Chave ga ipyhygi a'ero ipe'avo hovapytymbava vvykwaruhua hugwi. Vvykwaruhua rupi ihemi tatatiġahivuhua. Tataheteuhua fornalahapypeva'ea ja ko ipype, a'e ji tatatiġahivuhua repiagame. Tatatiġa ombogwe kwara. Ypytunahi tatatiġateuhuro ġwaramo.

³ Tatatiġa hugwi ihemi tukuruhua ua yvya rehe he'yjuhuva'ea. Kiro tukuruhua mbopopoakahava. Nurā tukuruhua oko jagwa'jyra ja. Nurā ikwahava omondo tukuruhua i'ei ojohupe:

—Tipi vvyakotyve'ğa nehē, e'i. ⁴ Timbote'varuhuyme ti nhungwava ojipeva'ea henhuiva'ea nehē no. Timbote'varuhuyme ti yva nehē, e'i. Tipitipi ġa nehē – kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijariipyra gwetovapya rehe, e'i. ⁵ Tijukayme ti ġa. Hahyhetea tehe ti nhande timondo ġa pe, e'i. Cinco meses rupi ti nhande timondo hahya ġa pe, e'i tukuruhua.

Opiopi tukuruhua vvyakotyve'ğa a'ero jagwa'jyra ja. ⁶ A'ero vvyakotyve'ğa ndekotehei xamano javo novīa. A'ereki ġa nomanoi. Hahy hete ġa pe. Nurā ġa manopotari novīa. A'ereki tegwete ġamanoa.

⁷ Soldados'ğa omondo metalva'ea cavalos rehe. A'ereki ġa e'i: “Tokutugyme ti ġa cavalos nhande horame i'arimo nhandetavuka ġa pe,” ei ġa. Nahā cavalos gwereko metalva'ea ojihe. Na jitehe tukuruhua i'javijitehe herekoi ojihe. Oakaġa rehe tukuruhua gwereko akanitara'java'ea. Ouro apopyra ja ko akanitara'java'ea. Tukuruhua rova ko akwaimbae'ğa ndova ja. ⁸ Tukuruhua akaġa ava ko kunhangwera'ğa ava ja. Tukuruhua ranha ko ja'gwara'java'ea ranha ja leāo ranha ja. ⁹ Opoti'a rehe tukuruhua gwereko ferro'java'ea tokutugyme ti ġa nhandepoti'a javo. Iveverame ipepoa ipyambu. Ipepoa pyambua ko henonhandava pyambua ja carretas pyambua ja. A'ereki ipyambu hete cavalos carretas renonhaname onhimongyavo akwaimbae'ğa nderogwovo totavuka ti ġa javo. Na jitehe tukuruhua pepoa ipyambuhetero.

¹⁰ Tukuruhua gwaja ko jagwa'jyra gwaja ja. Gwaja pyvō tukuruhua vvyakotyve'ğa piġapi. Cinco meses rupi tukuruhua opiopi gwaja pyvō. Kiroki ġa ndogwerekoi Tupana'ga rembikwatijariipyra gwetovapya rehe – ġahā tukuruhua ġa piġapi.

¹¹ Tukuruhua ruvihavuhu'ga koi vvykwara ruvihavuhu'ga – kiroki vvykwaruhua oho paivouhu. Hebreus'ğa ono Abadom ga rehe gareraramo. Gregos'ğa ono Apolião ga rehe gareraramo. Nhande tino ga rehe Ahemoka'nhyma gareraramo.

¹² Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhē ojipejiva'ea ite'varuhuva'ea ko. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iği oji'i. Kiro ti mokonhava'ea ite'varuhuva'ea memei nehē no, a'e ji.

¹³ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga a'ero. Seis ko ġanembipyagwera a'ero. A'ero ji ga renduvi – kiroki ga onhi'ī ikwava'ēhava jahykavakatīapy'ria hugwi – kiroki ikwava'ēhava ouro apopyra opyta Tupana'ga rovai pyteri pe.

¹⁴⁻¹⁵ Pea hugwi ga ei seteve'ğa nde'yja'ga pe – kiroki ga opy trombeta:

–Ekwahara ti anhağa quatrova'ea – kiroki a'ea opyta paranauhã ruvihava rembeyvyri pe rio Eufrates rembeyvyri pe imboavujikweripyrava'ea, ei ga.

–Kwa, ei ga.

Kiro anhağate'varuhuva'ea kwaharava. Nurã ikwahava omondo a'ea ei ojohupe:

–Tiapiti ti vvyakotyve'ğa nehẽ. Nhanemondohava rupi jate ti nhande xaho ğa apitiavo nehẽ. Nhanemondohava – a hora, o dia, o mês, o ano – a'ea rupi katu hete ti nhande tiapiti vvyakotyve'ğa nehẽ. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ğa yvya koty. Trêsvê'ğa pyteri pe nanani ojipeji'ga ti nhande tiapiti nehẽ. Nahã ti nhande a terça parte dos vvyakotyve'ğa tiapiti nehẽ, e'i.

¹⁶ He'yjuhuranuhũve'ğa soldados'ğa oapy cavalos arimo xatavuka ti vvyakotyve'ğa pe javo.

–Duzentos milhões ko soldados'ğa ndekoi, ei ga.

A'ea ji ahendu jitekovo.

¹⁷ Jesus'ga rembiepiukara ji hepiagi aere'iva'ea. Nurã ji hepiagi cavalos cavalos'arimove'ğa ndeheve. Gwereco ğa opoti'a rehe ita'jaheteva'ea. Ita'jaheteva'ea ko iğwağuhũ tata ja. Hovy'i ita'jaheteva'ea no ita ja safira ja. Jukyryuhu ita'jaheteva'ea no pó de enxofre ja. Cavalos akağa ko ja'gwara'java'ea akağa ja leão akağa ja.

Cavalos jurua rupi ihemi tata tatatiğa pavêi enxofre pavêi. ¹⁸ A'ea pyvõ cavalos vvyakotyve'ğa apiti. He'yjuhu hete ranuhũ vvyakotyve'ğa. Trêsvê'ğa pyteri pe nanani cavalos ojipeji'ga jukai tata pyvõ tatatiğa pyvõ no enxofre pyvõ no – kiroki ohẽ cavalos jurua rupi. Nahã a terça parte dos vvyakotyve'ğa omano. ¹⁹ Nahã cavalos ğa apiti. A'ereki ipopoaka tata tatatiğa pavêi enxofre pavêi. A'ea nhaporemõ ihemi ijurua hugwi ğa apitiavo. Cavalos gwaja ko mboja ja. A'ereki cavalos gwajakãtiapy'ria gwereco mboja akağa. A'ea ipopoaka no imondovo hahyhetea vvyakotyve'ğa pe ğa apitiavo.

²⁰ Jara'ğa nomanoi opytavo ite'varuhuva'ea ojipe'ğa apitirame. Kiroki ğa nomanoi – ğahã ndogwerojijyi ojeaporoğita okokatue'yma ve opohire'yma ğwemimbohete'hara hugwi. Ğanemimbohete'hara ko ğwembiapoa anhağa no Diabo'gapyriva'ea.

Ğanembiapopyra ko ha'angava: ouro apopyra, prata apopyra, bronze apopyra, ita apopyra, yva apopyra. Nanongara ra'angava nhaporemõ ndohepiagi reki, nohenduvi reki, nopo'ami reki ogwove'y. Emo ğa ombohete tuhẽ a'ea anhağa no Diabo'gapyriva'ea imondovo gweaporoğita imohina hehe. Nahã ğa ndekote'varuhui. Tupana'ga jate ahe tombohete.

²¹ Ndogwerojijyi ğa ojeaporoğita okokatue'yma. Nurã ğa ndojukapigi ojipe'ğa. Ndi-pajipigi ğa. Ndopotapigi ğa ğwembireko'ğarũive'ğa. Nomimbigi ğa. Oko te'varuhu pa ğa.

10

Tupana'gapyrive'ga gwereco livro'ia ipe'apyra

¹ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ipopoakave'ga yvagipeve'ga. Ahepia ji ga ga jyvame yvaga hugwi ua yvya koty imongiavo yvağatiğa opiramo. Yvagahavuhua oko ga'akağa arimo ga'akanitaro. Hendy'ja hete garova kwara ja. Gakupya ko okyta ja hendyva'ea ja.

² Gwereco ga livro'ia ipe'apyra opo pe. Ohã ga imondovo opya ojohukoty rõi ypiahua ruvihava rehe imondovo opya ojohukoty yvya rehe o'ama. ³ Hahyahi gahapukaja ja'gwara'java'ea ja leão ja. Ga hapukairẽ inaranaraği opyambuavo. Sete ko inarağa.

⁴ Inaranarağirẽ ji ei: Kiro ti ji ikwatijari inarağa remimombe'ua nehẽ, a'e ji jijive novã. A'ereki ji yvagipeve'ga rendu. Yvaga hugwi ga ei ji ve:

–Terekwahavukari ti inarağa remimombe'ua. Terekwatijari ti a'ea, ei ga ji ve.

–Kwa, a'e ji.

⁵ Tupana'gapyrive'ga – kiroki ga ohã o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no – gaha opova'ẽ yvagi pe.

⁶ –Gaha, ei ga, ga oko avuirama hako. Aḡwamo ga rekoi, aerē avuirama nehē no omanoe'yma nehē, ei ga. Ga oapo yvaga yvagipeva'ea no yvya no vvyakotyva'ea no ypiahua ruvihava no yhyapora no, ei ga avuiramave'ga mombe'gwovo. Gaha nhirenduvame ji ei: Kiro ti aere'iva'ea nambegwea'javi nehē, a'e ji, ei ga. Ji erame na avuiramave'ga e'i: “A'iti a! Pyry nde'ea,” ei ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga.

–Nambegwea'javi tuhē ti aere'iva'ea nehē. ⁷ Kiro po ti seteve'ḡa – kiroki ḡa opy trombetas – kiro po ti ḡande'yja'ga ipyi trombeta mbapavamo nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. Gaha ipyrame trombeta kiro ti Tupana'ga ikwahapavukari ḡwemimbotarimova'ea nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga nomombe'upavi ojiheva'ea pe onhi'iḡa mombe'uharava'ea pe nahanahā nhiremimbotarimova'ea javo hako. Nomombe'ui ga aerē ti ji hepiukapavi nehē javo hako, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

⁸ Gaha – kiroki ga e'i ji ve: “Terekwatijari ti inaraḡa remimombe'ua” – gaha onhi'iḡa'ja ji ve. Kiro ga ei:

–Eho ipyhyga livro'ia ipe'apyra Tupana'gapyrive'ga poa hugwi – kiroki ga ohāi o'ama ypiahua ruvihava rehe yvya rehe no, ei ga ji ve.

⁹ A'ero ji hoi Tupana'gapyrive'ga pyri nhivahema javo ga pe: Embuhu livro'ia ji ve, a'e ji.

–Koro! ei ga ji ve. Epyhy livro'ia i'gwovo pa. Nde juruka'rurame ti he'ēro na'ē hehira ja novīa nehē. Emo nde imokoname ti omborovahi nderevega nehē, ei ga ji ve.

¹⁰ Apyhy ji livro'ia ipe'avo gapoa hugwi i'gwovo a'ero. Livro'ia he'ēro hehira ja ji juruka'rurame. Ji imokoname kotihī imborovahivi jirevega.

¹¹ Kiro ga ei ji ve:

–Aerē ti emombe'ua'ja Tupana'ga nhi'iḡa he'yive'ḡa pe. Emombe'ua'ja ti ojipe'ḡa vvyakotyve'ḡa gwyḡagwyripeve'ḡa no. Emombe'ua'ja ti ḡa no – kiroki ḡa ojoatyatyvi ḡanhi'iḡa. Yvyakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa ti emombe'ua'ja, ei ga ji ve.

11

Mokonha'ḡa omombe'u ḡwemiendukatua

¹ Kiro yvagipeve'ga imbuhuri ji ve ta'akwatiḡuhūa a'ea pyvō ti eha'āha'ā hepiaga ipukuhua javo.

–Eha'āha'ā ti hepiaga ipukuhua ḡajatykahavuhua pukuhua Tupana'ga mbohetehava pukuhua maranime ipukuhua javo, ei ga. Eha'āha'ā ti hepiaga ikwava'ēhava pukuhua no maranime ipukuhua javo. Emo'emo'ē ti Tupana'ga mboheteve'ḡa pevo no maramomi ḡande'yja javo, ei ga ji ve.

² –Okara – kiroki oko ḡajatykahavuhua pyri Tupana'ga mbohetehava pyri – a'ea ti tereha'āha'aḡi. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Judeus'ḡarūive'ḡa ti toko pevo,” ei Tupana'ga, ei ga. “Quarenta e dois meses rupi ti judeus'ḡarūive'ḡa okote'varuhuve'ḡa ndekoi ḡajatykahavuhua pyri cidadepyryva pype Jerusalém pype,” ei Tupana'ga ji ve, ei ga.

³ –“Kiroki mokonha'ḡa nhinhi'iḡa rendu katu – ḡahā ti ji ambopopoakaruka nehē tomombe'u ti ḡa nhinhi'iḡa mil duzentos e sessenta dias rupi,” ei Tupana'ga, ei ga. “Omongi ti ḡa tapy'ynhapite'varuhua jatyrapemuhūva'ea nehē imombe'urame nhinhi'iḡa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

⁴ Kiro Jesus'ga rembikwahavukara ji ve. Mokonha'ḡa oko yva ja oliveira ja mokonhava'ea ja. ḡa ko hyapehava ja no mokonhava'ea ja – kiroki hyapehava oko Tupana'ga rovai pyteri pe vvyakotyve'ḡa nduvihavuhuhete'ga rovai pyteri pe.

⁵ Po ojipe'ḡa imondopotari hahya mokonha'ḡa pe, a'ero ti tata ihemi mokonha'ḡa jurua rupi nehē ḡa moka'nhyma ḡa jukavo nehē. Nahā ti ḡa tomano tata pype imondopotarame hahya mokonha'ḡa pe nehē.

⁶ Mokonha'ḡa ipopoaka. Po ḡa imbopo'opotari amana imombe'urame Tupana'ga nhi'iḡa mil duzentos e sessenta dias rupi, a'ero ti amana ndokyri nehē. Po ḡa yhya monhimbotepotari aherekoro, a'ero ti yhya onhimbote aherekoro nehē. Po ḡa

imondoparavuhupotari karugwate'varuhua yvya koty, a'ero ti karugwate'varuhua oho yvyakotyva'ea pe yvyakotyve'ğa pe nehë no. Po ға imondopotapotari, a'ero ti ohooho nehë.

⁷ Aerë ti ға imombe'upavi Tupana'ga nhi'iğa ғwemiendukatua nehë. Ґa imombe'upavirë ti yvykwaruhuapypeva'ea ojiupi yvykwara ruvihavuhua hugwi ua nehë – kiroki yvykwara oho paivouhu. Uhu ti yvykwaruhuapypeva'ea tiruahüheteva'ea otavuka mokonha'ğa pe ғapopoakara mombiga ға jukavo nehë.

⁸ Mokonha'ğa nda'oa ti ipytai pehea rupi cidade ruvihava pype nehë – kiroki cidade oko Sodoma ja Egito ja no. A'ereki cidadepeve'ğa ite'varuhu hete Sodomapeve'ğa ja Egitopeve'ğa ja no. Pevo jitehe cidade ruvihava pype ymyahũ ahe mokonha'ğa pojykaharete'ga mbovyri yva rehe ga jukavo ikwehe. Pevo jitehe ti mokonha'ğa nda'oa pytai pehea rupi nehë.

⁹ Gwepia ti yvyakotyve'ğa nhaporemoko mokonha'ğa nda'oa pevo nehë. Kiroki ға ojogwe'ygwelyja'ğa – ға ti ғanda'oa repiagi nehë. Kiroki ға ojoatyatyvi ғanhi'iğa – ға ti ғanda'oa repiagi nehë. Yvyakotyve'ğa gwyғagwyripeve'ğa ti ғanda'oa repiagi nehë. Ojipe'ğa ғanda'oa repiagi nehë no. Três dias e meio rupi ti ға hepiagi mokonha'ğa nda'oa tymukare'yma nehë. ¹⁰ Yvyakotyve'ğa ndoryndoryvamo ғamanoa rehe nehë japovo toryva imondoteheavo mbatera ojohupe nehë. E'i ti ға ojohupe nehë: “Hahya ti mokonhava'ea nomondoa'javi nhande ve nehë. A'ereki hahy nhande ve ahe imombe'urame Tupana'ga nhi'iğa pepohi ti pejikote'varuhua hugwi javo nhande ve.” Nahã ti ға ei nehë. A'ereki ға nhangypyhy ғamanoa rehe nehë Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa manoa rehe nehë.

¹¹ Kiro ji hepiaga'javi Jesus'ga rembiepiukara ji ve aere'iva'ea. Mokonha'ğa manorë três dias e meio ikwavi ғamanoagwera pyvõ. Tupana'ga imondoi opytua ғavytyteri pe mokonha'ğa vytyteri pe ға mbogwerava'java ға mopo'ama'java. A'ero ға po'ami. Ohyhyi pa yvyakotyve'ğa okyhyjiheteavo ға ndepiagame. ¹² Kiro mokonha'ğa henduvi yvagipeve'ga nhi'iğa. Hahyahi ganhi'iğa ga erame ға pe:

—He pejijo avo yvagi pe! ei ga.

A'ero mokonha'ğa hoi yvaғatiğa pype. Nahã ға hoi yvagi pe okiavo ogwovo a'ero. Ґahoa yvagi pe ға'arõe'yve'ğa hepiagi.

¹³ A'ea rupi jitehe yvya iғwyғwyhetei. Nurã onga ndurundurugi he'yjuhuva'ea cidade pe. Dez onga pyteri pe nanani ojipeji ndurugi onhika'mbika'mbiga. Nahã a décima parte da cidade onduru. Sete milve'ğa omano yvya iғwyғwyheterame onga ndurundurugame. Kiroki ға nomanoi – ға e'i:

—Tupana'ga ipopoaka hete!

Nahã ға ei okyhyjiheteavo yvagipeve'ğa nduvihavuhuhete'ga hugwi Tupana'ga hugwi.

¹⁴ Kiro ji ikwahavi javo: Na tuhë ite'varuhuva'ea ko. Mokõi reki ite'varuhugwera a'ero. A'ea rehe kwanduhua'javuhuva'ea nhi'iği oji'i. Kiro ti kotihĩ ojipeva'ea ite'varuhuva'ea nehë no. A'ero ti trêsva'ea ite'varuhuva'ea nehë, a'e ji.

Mbapavamo ga opy trombeta

¹⁵ Kiro ojipe'ga ipyi trombeta seteve'ğa nde'yja'ga a'ero. Sete ko ғanembipyagwera trombetas a'ero. A'ero ji henduvi yvagipeve'ğa nhi'iғame. Hahyahi ғanhi'iğa ға erame: —Kiroғwe nhandepojykaharete'ga Tupana'ga herekoi yvyakotyve'ğa gwyr.

A'ea nhaporemoko hekoi ga'apoa Cristo'ga apoa no kiro.

A'ereki Tupana'ga e'i ga pe: “Ji pavëi ti tihepia katu ға pokoga.”

A'ea ga ei Cristo'ga pe ғwemimbuhurukara'ga pe eko ti ғanduvihavuhuhetero ji pavëi javo.

Tohepia katu pa ti Tupana'ga yvyakotyve'ğa kiro avuirama nehë, ei ға.

¹⁶ Kiro vinte e quatrove'ğa huvihavuhu'ğa – kiroki ға õi oapykava rehe Tupana'ga rovai pyteri pe – ғahã onhino ojovapyvo yvya rehe Tupana'ga rovai pyteri pe Tupana'ga mboheteavo. ¹⁷ Kiro ға ei Tupana'ga pe:

—Tupana, orepojkaharetea, ndepyrý hete nde oreruvihavuhuhetero.

Ndehe ndepopoaka ġa hohe pa.

Aġwamo nde ereko. Ymyahũ nde ereko hako.

Ndepyry hete nde.

A'ereki nde erepojyka vvyakotyve'ġa gwyra toko ti a'ea jigwyrá javo.

Kiro po ti nde hepiakatupavi vvyakotyve'ġa nehẽ, ei ġa Tupana'ga pe.

¹⁸ Ġagwyrípeve'ġa nhimonha'ngai nde rehe.

Kiro ti nde nhimonha'ngai ġa ndehe nehẽ ġandekote'varuhuro ġwaramo.

A'ero kiro ti nde ei omanove'ġa pe nehẽ:

“Peko te'varuhu pe.

Peho ti hahyva'ea ruvihava pype a'ero,” ere ti nde ġa pe nehẽ, ei huvihavuhu'ġa Tupana'ga pe.

Kiro ti nde imbuhuri ejilheve'ġa pe ikwepykava pyryva'ea nehẽ

– kiroki nenhi'iġa mombe'uhara'ġa, neremimo'ẽhara'ġa no, nenhi'iġa ren-
dukatuhara'ġa no.

Ġa pe nhaporemó kiro ti nde imbuhuri nehẽ

okoteheve'ġa pe ġanduvihava'ġa pe nehẽ no, ei ġa Tupana'ga pe.

Kiro ti nde ġa mondoi hahyva'ea ruvihava pype

– kiroki ġa oko te'varuhu vvyakotyve'ġa pe imondovo hahya ġa pe hen-
dukatuukare'yma nenhi'iġa, ei vinte e quatrove'ġa huvihavuhu'ġa Tupana'ga pe.

¹⁹ Kiro yvagi pe Tupana'ga mbohete hava pe'ai garonga. A'ero jukwaha Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryru'ia pevo gambohete hava pype.

Kiro iveraveravi onhi'inhi'iġa onaranaraġa. Oġwyġwy hete yvya a'ero. He'yjuhu itatiġuhũa'java'ea amana royxagahiva'java'ea ikyri yvya koty a'ero.

12

Kunhangwerahẽa; tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua

¹ Kiro ahemonhimomby'auhvehẽa jipiukari yvagi pe tokwaha ti ġa aere'iva'ea javo. Kwara ko hẽapiramo tapy'ynhapiramo. Jahya oko hẽapya gwyrí pe. Gwereco hẽa akanitara oakaġa rehe. Akanitara gwereco jaytata'ia ojilhe. Doze ko jaytata'ia hehe.

² Ipuru'a hẽa. A'ero hẽa rahẽrahemamo. A'ereki kiro hẽara'yra'ga ahava. A'ero hẽa herekoi kiro hahyhetea ojive.

³ Kiro ojipeva'ea jipiukari yvagi pe ahemonhimomby'ava'ea. Ahemonhimomby'ava'ea ko tejuhua'javuhuva'ea ruvihavuhua. Huvihavuhu ko tejuhua'javuhuva'ea ġwehanhuhũro oġwaġahivamo. Sete ko tejuhua'javuhuva'ea akaġa. Gwereco akanitara oakaġa rehe no. Sete ko akanitara a'ero. Dez ko tejuhua'javuhuva'ea ratĩa. ⁴ Ipopoaka tejuhua'javuhuva'ea gwaja jaytata'ia pe'avo yvaga hugwi imbuhua imomboa yvya koty. He'yjuhu hete ranuhũ jaytata'ia. Trẽs jaytata'ia pyteri pe nanani gwaja ojipeji pe'ai imbuhua imomboa yvya koty. Nahã a terça parte dos jaytata'ia tejuhua'javuhuva'ea gwaja imombori. Tejuhua'javuhuva'ea i'ami kunhangwerahẽa rovai pyteri pe ta'u ti ji hẽara'yra'ga ga arame javo. A'ereki hẽa ombo'a ġwerĩ gwa'yra'ga.

⁵ Ymyahũ Tupana'ga ga mombe'u hako. Ga e'i:

“Aerẽ ti hẽara'yra'ga toko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero ġa ndepiakatupava nehẽ. Tohendukatuukaraha ti ga ġa pe onhi'iġa nehẽ.

Ahe ja – kiroki ahe onupã ojipe'ga yvyrá pyvõ metalva'ea pyvõ toko ti ga nhinhi'iġa rupi javo

– ahe ja ti hẽara'yra'ga tohendukatuukaraha ġa pe nehẽ toko ti ġa nhaporemó nhinhi'iġa rupi javo,” ei Tupana'ga hako.

Kiro hẽa ga mbo'ari gwa'yra'ga. Hẽara'yra'ga arame kiro gape'ahava pea hugwi tejuhua'javuhuva'ea ti to'uyme ga javo. Kiro garerohohava Tupana'ga pyri ga'apykava pyri toko ga aheruvihavuhuhetero kiro javo.

⁶ Kiro hēa nhani oka'nhyma ongae'yi me. A'ereki pevo Tupana'ga omboavujik-werukaripe hēa pe avo ti hēa toju javo.

—Pevo ti ġa tomondomondo mbatera hēa pe mil duzentos e sessenta dias rupi nehē, ei Tupana'ga.

⁷ Kiro yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa tavukari. Tupana'gapyrive'ġa ko Miguel'ġa. Miguel'ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheve'ġa pavēi. Tejuhua'javuhuva'ea ndokoi reki Tupana'ga nhi'iġa rehe ojiheva'ea pavēi. Nurā Miguel'ġa tavukari tejuhua'javuhuva'ea pe a'eareheva'ea pe no. ⁸ Miguel'ġa imombigi tejuhua'javuhuva'ea popoakara a'eareheva'ea popoakara reheve yvagi pe. Ndatekwavi tejuhua'javuhuva'ea rehe yvagi pe a'eareheva'ea rehe no. ⁹ A'ea rupi tejuhua'javuhuva'ea huvihavava'ea mombohava a'eareheva'ea mombohava pavēi yvya koty a'ero.

Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga akoja'ga ymyahūve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Omoandyandyi ga yvyakotyve'ġa nhapremo.

¹⁰ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iġa ga erame okovo yvagi pe: —Kiroġwe Tupana'ga ojiheve'ġa ndekote'varuhua mombohetei ġa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ġa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Kiroġwe ga hepiukari opopoakara okovo ġanduvihavuhuhetero, ei ga.

Kiroġwe Cristo'ga hepiukari opopoakara okovo ġanduvihavuhuhetero no.

Ga pe ġwemimbuhurukara'ga pe Tupana'ga e'i

eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.

A'ereki Tupana'ga omomboruka ġambotegwetehara'ga yvya koty

– kiroki ga omboja nhaneirū'ġa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe arimo ypytunimo no, ei ga okovo yvagi pe.

¹¹ Nhaneirū'ġa omombi Diabo'ga popoakara ojikohteavo ġwaramo cordeiro'jave'ga rehe

gaha omano heka'voguka gwekoa nhande repyga javo cordeiro'jave'ga.

Ġa omombi Diabo'ga popoakara imombe'urame Tupana'ga nhi'iġa Jesus Cristo'ga mombe'urame.

Onhia'ngue'yma nhaneirū'ġa ei ojohupe:

“Xa'eyme ti: Niamanopotari nhande Jesus Cristo'ga mombe'urame.

A'ea rūi ti xa'e.” Nahā ġa ei.

Ġa'arōe'ŷve'ġa ġa jukai ġa mbopohirukapota Jesus'ga hugwi novia.

A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga mombe'ua hugwi, ei ga okovo yvagi pe.

¹² Tohoryory ti yvaga, ei ga.

Pejoryjory ti yvagipeva'ero!

A'ereki ga Diabo'ga mombo avo hugwi.

Yvyakotyva'ea pe yhyarupiva'ea pe no, pe me ti ite'va kiro.

A'ereki Diabo'ga ogy ogwovo pe pyri onhimboahiva.

A'ereki ga e'i: “Nambegwei ti Tupana'ga omombiguka jipopoakara yvya koty nehē no.

Takote'varuhua hi ti ji Jesus'gareheve'ġa pe yvya koty a'ero nehē,” ei Diabo'ga, ei ga.

A'ea ga ei okovo yvagi pe Diabo'ga mombe'gwovo yvyakotyve'ġa pe yhyarupive'ġa pe no.

A'ea ji henduvi.

¹³ Kiro tejuhua'javuhuva'ea i'ei:

—Ah! Yvya koty ga ji momborukari ji mombytavouka, e'i.

A'ero ihoi kunhangwerahēa rehe – kiroki hēa gwa'yra'ga mbo'a. Hēa rehe ihoi tajuka ti hēa javo.

¹⁴ Kiro kwanduhua'javuhuva'ea pepoa mondohava mokonhava'ea mondohava kunhangwerahēa pe. Nurā hēa ei:

—Taveve ti ji ongae'yi me nehẽ. Pevo ti ji taho jitupa jirupai pe nehẽ. Pevo ti ġa tomondo mbatera ji ve três anos e meio rupi nehẽ. A'ero pevo ti ji rukatui nehẽ nhinhimima mboja hugwi tejuhua'javuhuva'ea hugwi nehẽ, ei hẽa.

¹⁵ Ojuraa rupi mboja yhya mohemi. Hehanhuhũ yhya ypihua ja – kiroki ohẽ tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi yhya.

—Yhya ti togwerohoroho hẽa moka'nhyrna, e'i.

¹⁶ Yvya pyry reki hẽa pe hẽa pokoga. A'ereki yvy pe yhya onhinha – akoja tejuhua'javuhuva'ea omohẽ ojuraa rupi.

¹⁷ A'ero tejuhua'javuhuva'ea nhimonha'ngahetei hẽa rehe. Nurã ihoi otavuka hẽarakykwepohara'ġa pe – kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga remimombe'uhetea ojikoga Jesus Cristo'ga rehe okokatuavo. ¹⁸ Ogwovo ihoi o'ama y'ytiġa rehe ypihua ruvihava rembeyvryi pe.

13

Yhyapypeva'ea

¹ Kiro ji hepiagi tiruahũva'ea yhyapypeva'ea. Ohẽ yhyapypeva'ea ypihua ruvihava hugwi ua yvya rehe upa. Sete ko yhyapypeva'ea akaġa. Dez ko yhyapypeva'ea ratĩa. Ġwatĩa rehe gwereko akanitara. Dez ko akanitara a'ero. Oakaġa rehe inainani gwereko gwerate'varuhua. Herate'varuhua Tupana'ga mbotegwetei yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. ² Yhyapypeva'ea oko ja'gwara'java'ea ja leopardo ja. Ipya oko urso pya ja. Ijurua oko ja'gwara'java'ea jurua ja leão jurua ja. Kiro tejuhua'javuhuva'ea imbopopoakarukari yhyapypeva'ea oji'ja ojipy'rovouka jupe toko ti yhyapypeva'ea jireheve'ġa nduvihavamo javo.

³ Ojipejiva'ea ji hepiagi yhyapypeva'ea akaġa. Oko ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea nhakaġa rehe. Nurã ji ei: Omano po raji'i. Kiro okwerava'ja reki! a'e ji hepiaga ika'ëagwera ite'varuhuheteva'ea.

Yvyakotyve'ġa nhaporemõ ġa nhimomby'ai hehe a'ea mbopogweavo. ⁴ A'ero ġa tejuhua'javuhuva'ea mbohetei. A'ereki tejuhua'javuhuva'ea ombopopoakaruka yhyapypeva'ea pe. Yhyapypeva'ea ġa imbohetei no.

—Ma'ġa ipopoaka yhyapypeva'ea ja? ei ġa. Ma'ġa ipopoaka a'ea hohe otavuka a'ea pe? Ndipopoakahavi tuhẽ a'ea pe! ei ġa imboheteavo.

⁵ Kiro yhyapypeva'ea monhi'ite'varuhuhava. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tanhimbohete tuhẽ ti ji Tupana'ga mbotegweteavo nehẽ. Quarenta e dois meses rupi ti ji tako nanongara rehe yvya koty nehẽ, e'i.

⁶ Nurã yhyapypeva'ea Tupana'ga mbotegwetei. Tupana'ga rongã mbotegwetei. Yvagipeve'ġa mbotegwetei. Nahã yhyapypeva'ea gwereko te'varuhu Tupana'ga renoite'varuhuavo.

⁷ Kiro yhyapypeva'ea mbopopoakahava no. Nurã ikwahava omondoa yhyapypeva'ea i'ei:

—Tatavuka ti ji Tupana'ga remimo'ëhara'ġa pe. Tamombi ti ji ġapopoakara, e'i. Tajipopoaka ti ji yvyakotyve'ġa hohe pa, e'i. Ġa hohe pa ti ji tajipopoaka – kiroki ġa ojogwe'ygwe'ya'ġa. Ojipe'ġa hohe pa no ti ji tajipopoaka. Tajipopoaka ti ji ġa hohe pa no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa. Yvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa hohe pa ti ji tajipopoaka no, e'i yhyapypeva'ea.

⁸ Jihi, João, akwaha aere'iva'ea ikwatija. Ikwatija ji ei: Yvyakotyve'ġa nhaporemõ ti yhyapypeva'ea mbohetei ojikoga hehe nehẽ – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwati-jarukare'yra ga pe ojera livro pype, a'e ji ikwatija. Ġandera Tupana'ga ndokwatijari livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avuirama jave'yra. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. Gaha Tupana'ga omombe'u yvya apohava renonde aerẽ ti ga ojijukauka nehẽ javo, a'e ji ikwatija aere'iva'ea.

⁹ Peapyakwa pe. Pehendu katu nhirembikwatijara, a'e ji.

¹⁰ Kiroki ġa ojipe'ġa topyhy ġa nderogwovo
 – ġahã ti ojipe'ġa opyhygaha nehẽ ġa nderogwovo nehẽ, a'e ji ikwahava aere'ĩva'ea.
 Kiroki ġa ojipe'ġa tojuka itakyhea'javuhuva'ea pyvõ
 – ġahã ti ojipe'ġa ojuka tuhẽ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ nehẽ, a'e ji ikwahava
 aere'ĩva'ea.
 Nurã ti Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa tonhimomirana ojikheteavo ga rehe nehẽ, a'e ji
 ikwatija aere'ĩva'ea.

Yvyapypeva'ea

¹¹ Kiro ojipea ji hepiagi tiruahũva'ea vyapypeva'ea. Ohẽ vyapypeva'ea vyva hugwi
 ua vyva arimo upa. Mokõi ko vyapypeva'ea ratĩa. Hatĩa ko cordeiro ratĩa ja. Hahyahi
 vyapypeva'ea nhi'iġa tejuhua'javuhuva'ea ja. ¹² Yhyapypeva'ea ombopopoakaruka
 vyapypeva'ea oji'ja. A'ero vyapypeva'ea yhyapypeva'ea mboheteukari vyakotyve'ġa
 pe vyva pe no – kiroki yhyapypeva'ea gwereko ika'ẽagwera ite'varuhuheteva'ea.

¹³ Yvyapypeva'ea japojapoi ahemonhimomby'ava'ea. Yvaga hugwi imbojyvi
 tata imbuhua vyva koty. Gwepia pa vyakotyve'ġa ahemonhimomby'ava'ea.

¹⁴ Ahemonhimomby'ava'ea apovo ġwaramo vyapypeva'ea ġa moandyandyjuhui.
 Ipopoaka vyapypeva'ea ahemonhimomby'ava'ea apovo ġwaramo yhyapypeva'ea rovai
 pyteri pe. Yvyakotyve'ġa pe vyapypeva'ea ei:

–Peapo ti ha'angavuhua kiro timbohete ti a'ea ra'angavuhua javo – kiroki a'ea
 ko yhyapypeva'ea herekovo ika'ẽagwera ite'varuhuheteva'ea itakyhea'javuhuva'ea
 rembikytiuhagwera. A'ea ra'angavuhua ti peapo. A'ereki a'ea okwerava'ja reki
 yhyapypeva'ea, e'i vyapypeva'ea.

Mbatera ġa japo yhyapypeva'ea ra'angavamo a'ero. ¹⁵ Opopoakahetero ġwaramo
 vyapypeva'ea imondoi opytua ha'angava pe imopo'ama.

–Opo'ã reki ha'angava ogwoogwovo, ei vyakotyve'ġa hepiagame.

Ha'angava onhi'ĩ. Kiro i'ei:

–Tanhimbohete ti vyakotyve'ġa nhaporemo, e'i.

Kiroki ġa nombohetei yhyapypeva'ea ra'angava – ġahã ha'angava ojuka.
¹⁶⁻¹⁷ Yvyakotyve'ġa nhaporemo herekoi yhyapypeva'ea rembikwatijarukaragwera
 ojihe a'ero. Ģa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe. Hera ikwatijarukare'ymame ti ġa
 okwatijaruka yhyapypeva'ea rera número. Okwatijaruka ti ġa opoa rehe ojohukoty rūi.
 Opoa rehe ikwatijarukare'ymame ti ġa okwatijaruka gwetovapya rehe. Okwatijaruka
 ġa nhaporemo: okoteheve'ġa ġanduvihava'ġa imbateve'ġa nimbaterive'ġa ojipe'ġa no –
 kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'ỹve'ġa ġa ġa mboporavykyuka
 ġa mbopohirukare'yma ojihugwi no. Ģa ojihe ikwatijarukare'ymame yhyapypeva'ea
 ra'angava noma'ẽukari ġa pe mbatera ipyhygukare'yma imondoukare'yma no. Nahã
 yhyapypeva'ea ra'angava hendukatuukarahai vyakotyve'ġa pe onhi'iġa opopoakaramo.

¹⁸ Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi yhyapypeva'ea rera. Kiroki ga okwaha
 hete – gaha ti tomo'emo'ẽ yhyapypeva'ea rera número onhimombaragwahava hehe.
 Yhyapypeva'ea rera número ko akwaimbae'ga rera número. Yhyapypeva'ea rera ko
 número seiscientos e sessenta e seis.

14

Cordeiro'jave'ga he'yjuhuranuhũve'ġa pavẽi

¹ Kiro ji hepiagi. Nanime cordeiro'jave'ga ami vytyruhua rehe Sião rehe! Ga pavẽi
 ġa oko cento e quarenta e quatro milve'ġa. Ikwatijara ġa gwereko gwetovapya rehe.
 Ikwatijara ko cordeiro'jave'ga rera garuva'ga rera no.

² Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Onhi'iġahyvuhuhu ga typojuhetea pyambua ja onara-
 naraġuhũva'ea ja no. Ikatu ganhi'iġa imonhi'ĩhava ja no harpas ja, a'e ji yvagipeve'ga
 renduva.

³ Cento e quarenta e quatro milve'ğa nhimby'yi ipyahuva'ea rehe yvagi pe ga'apykavareheve'ga apykava rovai pyteri pe ga apygame oapykava rehe okovo aheruvihavuhhetero. Onhimby'yi ğa quatrove'ğa ndovai pyteri pe no huvihavuhu'ğa ndovai pyteri pe no. Tegwete ojipe'ğa nhimbo'ehava a'ea rehe. Ğahã jate onhimbo'e hehe ipyahuva'ea rehe onhimby'yita cento e quarenta e quatro milve'ğa. A'ereki Tupana'ga ğa mbopiro'yuka ğambote'varuhuva'ea hugwi ğa pokoguka ğa mbuhuruka ojipyri yvagi pe ğa mombytavouka avuirama. ⁴ Ğa ndokote'varuhui. Ğa ko ğa ja – kiroki ğa ndogwerekoangavi kunhangwera'ğa. Pyry hete ğa. Cordeiro'jave'ga hoa nanani ğa hoi ga rupi okovo ganhi'iğa rupi. Tupana'ga omo'emo'ëypy ğa ojive vvyakotyve'ğa hugwi ğa mbopiro'yuka.

–Ğahã ti toko jireheve'ğa cordeiro'jave'gareheve'ğa no, ei Tupana'ga ğa mo'emo'eamo. Toko ti ğa nhinhi'iğa rupi ganhi'iğa rupi no. Jara'ğa hohe vvyakotyve'ğa hohe ğa pyryvamo okovo a'ero, ei Tupana'ga.

⁵ Ni'mbeangavi Tupana'gareheve'ğa. Nurã ndojari ğa ndehe Tupana'ga rovai pyteri pe aheruvihavuhete'ga rovai pyteri pe.

Trêsv'e'ğa Tupana'gapyrive'ğa yvagipeve'ğa

⁶ Kiro ji ojipe'ga repiagi Tupana'gapyrive'ga ga veverame yvatea gwyrimo. Ikwahava ğwaramo omondoa ga ei:

–Taho ti ji imombe'gwovo pyryva'ea ipave'yva'ea Jesus'ga mombe'ua vvyakotyve'ğa pe nhaporemonehẽ. Ğagwyğagwyripeve'ğa pe ti ji tamombe'u. Kiroki ğa ojogwe'ygwe'yja'ğa – ğa peğape ti ji tamombe'u. Kiroki ğa ojoatyatyvi ğanhi'iğa – ğa peğape ti ji tamombe'u. Ojipe'ğa pe ti ji tamombe'u no. Yvyakotyve'ğa pe nhaporemoyvya koty ti ji tamombe'u nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁷ Hahyahi ganhi'iğa ga erame ğa pe a'ero:

–Pehendu katu ti Tupana'ga rerekokatukatuavo ga ko ipopoaka ojipe'ğa hohe pa javo. Pembohete ti ga gaha jate oko nhandervihavuhhetero javo. A'ereki kiro ga'ea okote'varuhuve'ğa pe peko te'varuhu pe javo. “Peho ti hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” ei ti Tupana'ga nehẽ.

–Pembohete ti Tupana'ga mboukwahava penenypy'amo ga rovai pyteri pe. Gaha ombojihu yvaga yvya no ypiahua ruvihava no yhyaryapyruhua nhaporemone, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁸ Kiro ojipe'ga vevei ga reviri no Tupana'gapyrive'ga. Imombe'gwovo ga ei:

–Cidadepeve'ğa Babilôniapeve'ğa popoakahetea ipigi! Opi hete tuhẽ! A'ereki ğa ombote'vate'varuhu vvyakotyve'ğa gwyriveve'ğa nhaporemone, ei ga. Babilôniapeve'ğa onhimbopogweuka ojipe'ğa pe toko te'varuhu ti ğa nhande ja javo. Babilôniapeve'ğa ja ğa ndekote'varuhui a'ero gworygworyvamo ğandekote'varuhua rehe, ei ga.

⁹⁻¹⁰ Kiro ojipe'ga vevei mokonha'ğa ndeviri no Tupana'gapyrive'ga. Trêsv'e'ğa a'ero. Hahyahi ganhi'iğa ga erame:

–Kiroki ğa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava rehe ve – ğahã ti ombuhuruka ite'varuhuva'ea ojive nehẽ, ei ga. Po ğa okwatijaruka yhyapypeva'ea rembikwatijarukara gwetovapya rehe, a'ero ti ite'varuhu ğa pe nehẽ, ei ga. Po ğa okwatijaruka opoa rehe, a'ero ti ite'varuhu ğa pe nehẽ no.

–Tupana'ga ti onhimonha'nga ğa ndehe nehẽ. Ndoporogwetygi ti ga ğa nehẽ, ei ga. A'ero ti Tupana'ga ğa mondoi tata pype enxofre pype nehẽ no hahyva'ea ruvihava pype. A'ea pyvõ ti ga hahya mondoi ğa pe nehẽ, ei ga. Hahyrame pevo ğa pe ti pyryve'ğa Tupana'gapyrive'ğa ğa ndepiagi nehẽ. Ğa pavẽi ti cordeiro'jave'ga ğa ndepiagi nehẽ hahyrame ğa pe nehẽ, ei ga. ¹¹ Nane'ymi ti ihemi tatatiğuhũa hahyrame ğa pe nehẽ. Hahya ti ndopigi ğa hugwi ypytunimo arimo nehẽ no, ei ga. Hahy hete ti ğa pe tata pype jipi nehẽ – kiroki ğa yhyapypeva'ea mbohete yhyapypeva'ea ra'angava reheve, kiroki ğa okwatijaruka yhyapypeva'ea rera ojihe, ei ga imombe'gwovo.

¹² —Nurã ti Tupana'ga remimo'êhara'ğa tonhimomirana ojikheteavo Jesus'ga rehe Tupana'ga remimombe'uhetea rendukatuavo nehê, ei ga.

¹³ Kiro ji ojipe'ga renduvi yvagipeve'ga. Ji ve ga ei:

—Ekwatija ti nhiremimombe'ua nde ve kiro. Kiro Cristo'gareheve'ğa ndoryndoryvamo – kiroki ға omano kirê nehê, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

—Na tuhê, e'i Tupana'ga ra'uva. Kiro ға ndoryndoryvamo. A'ereki omanorê ға oapo pi. A'ero ғаpy'a rukatui. Oporavyky hete na'ê ға okovo yvya koty Tupana'ga nhi'îğa mombe'gwovo okokatuavo onhimomiranama. Aerê omanorê ti ға ndukatui yvagi pe nehê. Ґandekokatuagwera ti jukwaha nehê ға vahemirê yvagi pe, e'i Tupana'ga ra'uva.

Okyti ға kopeva'ea

¹⁴ Kiro nanime ji hepiagi yvağatiğa. Itiğahivuhuva'ea ko yvağatiğa. I'arimo ga oapy. Oko ga ga ja – kiroki ga oko yvagipeva'ero vyakotyva'ero no. Oakağa rehe ga gwereko akanitara ouro apopyra okovo ғwaramo aheruvihavuhetero. Opo pe ga gwereko haimbeva'ea foice.

¹⁵ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohete hava hugwi garonga hugwi ua. Hahyahi ganhi'îğa ga erame yvağatiğa'arimove'ga pe. Ga pe ga ei:

—Ekyti kopeva'ea eapoa pyvõ haimbeva'ea pyvõ jajuro ғwaramo yvya koty. A'ereki kiro ikytihava, ei ga ga pe.

¹⁶ —Kwa, ei ga.

A'ero ga ikytipavi kopeva'ea nhaporemoyvya koty a'ero – kiroki ga oapy yvağatiğa arimo.

¹⁷ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga hemi Tupana'ga mbohete hava hugwi garonga hugwi yvagipeva'ea hugwi. Gwereko ga haimbeva'ea no foice.

¹⁸ Kiro ojipe'ga ruri ikwava'êhava hugwi Tupana'gapyrive'ga. Gaha ko tata repi-akatuhara'ga. Hahyahi ganhi'îğa ga erame Tupana'gapyrive'ga pe – kiroki ga gwereko haimbeva'ea.

—Ekyti yva'ia ahara yhyppa'java'ea hugwi imono'ono'ombava. A'ereki yva'ia uva jaju pa yvya koty, ei ga ga pe.

¹⁹ —Kwa, ei ga.

A'ero ga yva'ia kytipavi yvya koty imono'ono'ombava a'ero imomboa imu'umu'uhavuhua pype to'ê ti yva'ia ryhya jugwi javo.

Tupana'ga nhimonha'ngahetea, a'e ji imu'umu'uhava pe. A'ereki Tupana'ga omu'umu'umuka okote'varuhuve'ğa jukajukavouka imo'emo'êuka ғandekoa nhaporemoy.

²⁰ Cidade koty ға imu'umu'umi yva'ia imu'umu'uhavuhua pype. He'yjuhu ranuhũ hete yva'ia ryhya i'êi jugwi ға imu'umu'umame. Okote'varuhuve'ğa ndekoa pe a'e ji yva'ia ryhya. Paivouhu ihoi ғandekoa Tupana'ga ға mu'umu'umukarame. Ґandekoa oho paivouhu trezentos quilômetros. Hehanhuhũ ғandekoa typya no. Typya ihoi um metro e meio ogwovo. Oho ғandekoa cavalo jurua apiavo. Nahã typya ihoi cavalo jurua yvate jaimo ғandekoa.

15

Seteve'ğa Tupana'gapyrive'ğa ti omondo karugwara

¹ Kiro ji ojipe'ğa ndepiagi ahemonhimomby'auhuve'ğa – kiroki seteve'ğa Tupana'gapyrive'ğa okwahavuka aere'îva'ea okovo yvagi pe yvagipeve'ğa. Omondo ti ға seteva'ea karugwara vyakotyve'ğa pe nehê. Seteva'ea karugwara ko mbapavava'ea. Seteve'ğa imondomondorê seteva'ea karugwara vyakotyve'ğa ndehe po ti Tupana'ga nhimonha'ngahetea ipigi ға ndehe nehê.

² Kiro ji hepiagi ypihua ruvihava'java'ea. Ypihua ruvihava'java'ea ko vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra no. Vidro'java'ea apopyra tata'java'ea apopyra, a'ea memei ko ojihe'a ojogwehe. Kiroki ға nombohetei yhyppypeva'ea yhyppypeva'ea ra'angava reheve – ji ға ndepiagi ға amame ypihua ruvihava'java'ea rembeyvyri pe.

Ndokwatijarukari ġa ojihe yhyapypeva'ea rera opopoakaramo yhyapypeva'ea hohe. Ndokwatijarukari ġa yhyapypeva'ea rera número ojihe no. Gwereco ġa Tupana'ga remimondoa imonhi'ihava harpas. ³ Tupana'gareheva'ea nhimby'yja rehe Moisésva'ea nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi. Cordeiro'jave'ga nhimby'yja rehe ġa nhimby'yi no. A'ereki ġa Tupana'ga mbohete gaha jate ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhete'ga javo. Onhimby'yita ġa ei:

—Tupana, orepojy kaharetea, ndehe ko vvyakotyve'ġa nduvihava epopoakaramo ġa hohe pa.

Ndehe ko ġanduvihavuhetero avuirama ymya hako aerē nehē no, ei ġa onhimby'yita. Ereapo nde ġamonhimomby'auhuva'ea enhimboheteuka ġa pe.

Ereko katu hete nde ġa nderekokatuavo imombe'gwovo a'itituhēva'ea ġa pe, ei ġa onhimby'yita Tupana'ga mboheteavo.

⁴ Ġa nhaporemō nde rendu katu nde mboheteavo ga pyry hete javo.

A'ereki nde tehe jate ko ndepyry hete tuhē.

Uhu pa ti ġa ogwya hugwi nhaporemō nehē nde mboheteavo nderovai pyteri pe nehē.

A'ereki nde erehepiuka ejekokatuagwera ġa pe.

Nahā ġa ei onhimby'yita upa Tupana'ga mboheteavo.

⁵ Ġa nhimby'yirē ji hepiagi yvagi pe. Pevo ko Tupana'ga mboheteahava ipira apopyra – kiroki pyryheteva'ea gwereco Tupana'ga rembikwatijarukaripyra ryru'ia. Ojipe'a gamboheteahava. ⁶ Seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa hemi jugwi – kiroki ġa omondo ġwerī karugwara vvyakotyve'ġa pe. Omongi ġa tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea linho apopyra ndiky'ai'i'iva'ea. Omongi ġa oku'ayvira imondovo opoti'a rupi. Ouro apopyra ko ġaku'ayvira.

⁷ Ġa pe quatrove'ġa nde'yja'ga imondoi nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra. Sete ko nhaetingy'a'java'ea. Tupana'ga nhimonha'ngahetea rekoi nhaetingy'a'java'ea pype avuiramave'ga nhimonha'ngahetea. Tynahē a'ero.

⁸ Tatatiġuhūhetea rekoi Tupana'ga ronga pype gamboheteahava pype. A'ereki Tupana'ga oko ipype. Tupana'ga rendy'jaro ġwaramo gamboheteahava pype hekoi tatatiġa. Gapopoakaro ġwaramo hekoi tatatiġa ipype no. Tynahē gamboheteahava a'ero. Tatatiġuhūa ġwaramo ti ahe ndohoi gamboheteahi pe seteve'ġa remimondoa renonde nehē. A'ereki seteve'ġa Tupana'gapyrive'ġa e'i:

—Orenhinanhinani ti toromondo na'ē karugwara vvyakotyve'ġa pe nehē, ei ġa.

16

Tupana'ga nhimonha'ngahetea oko nhaetingy'a'java'ea pype

¹ Kiro ji ga renduvi Tupana'ga mboheteahavapypeve'ga. Hahyahi ganhi'iġa ga erame seteve'ġa pe Tupana'gapyrive'ġa pe:

—Peho ti heka'voga Tupana'ga nhimonha'ngahetea nhaetingy'a'java'ea hugwi. Pe-heka'vo ti vyva koty, ei ga ġa pe.

² —Kwa, ei yvagipeve'ġa.

Kiro ġande'yja'ga hona'ēi a'ero heka'voga vyva koty Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipejiva'ea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Nurā ihemi ġajauhua ite'varuheteva'ea vvyakotyve'ġa ndehe – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe. Kiroki ġa ombohete yhyapypeva'ea ra'angava – ġa ndehe ihemi ġajauhua ite'varuheteva'ea no.

³ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Mokōi ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Ypiahua ruvihava rehe ga heka'vogi. Ypiahua ruvihava nhimbotei omanove'ga rekoa'java'ero. Nurā yhyapora imanombavi.

⁴ Kiro ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Trēs ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Parauhūa

rehe yhyaryapyruhua rehe no ga heka'vogi. Paranauhūa nhimbotei aherekoro a'ero. Yhyaryapyruhua onhimbote aherekoro no.

⁵ Kiro ji ga renduvi – kiroki Tupana'gapyrive'ga oko yhya repiakatuhara'ga. Tupana'ga pe ga ei:

—Jipojykaharetea, ei ga Tupana'ga pe.

Aḡwamo nde ereko. Ymyahū nde ereko hako.

Ndehe ko ereko katu hete yhya monhimboteavo aherekoro ḡa pe.

⁶ A'ereki ḡa neremimo'ēhara'ḡa apiti

nenhi'iḡa mombe'uhara'ḡa ndeheve ḡandekoa reka'voga.

Kiroḡwe aherekoa nde imondoi ḡa pe to'u ti ḡa javo.

Pyry nde imondoi a'ea ḡa pe, ei ga Tupana'ga pe.

⁷ Kiro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi nahā:

—Na tuhē, Tupana, orepojykaharetea!

Ndehe ko vvyakotyve'ḡa nduvihava epopoakaramo ḡa hohe pa.

Ereko katu hete

e'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya hupi katu okote'varuhuve'ḡa pe.

Poro ji henduvi ikwava'ēhava hugwi.

⁸ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Quatro ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Kwara rehe ga heka'vogi tombokai ti kwara vvyakotyve'ḡa tata pyvō javo. ⁹ Kwara vvyakotyve'ḡa mbokaiheteri a'ero. Hahy hete ḡa pe a'ero. A'ea nhaporemō karugwara Tupana'ga imondomondoukari ḡa pe. Ga karugwara mondoukaro ḡwaramo ḡa ete'varuhuhetei Tupana'ga pe ga mbotegweteavo. Ndogwerōjijyi reki ḡa ojeaporoḡita okokatue'yma ga mbohetee'yma.

¹⁰ Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Cinco ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Yhyapypeva'ea gwyra rehe ga heka'vogi. Pevo yvya koty yhyapypeva'ea oko ogwyriveve'ḡa nduvihavamo. Yhyapypeva'ea gwyriveve'ḡa pe ypytunahivuhu a'ero. Hahy hete ḡa pe. Ohu'u ḡa okūa a'ero hahyhetero ḡwaramo ḡa pe. ¹¹ Yvagipeve'ga pe Tupana'ga pe ḡa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo hahyro ḡwaramo ojive. Ojauhuro ḡwaramo ḡa ete'varuhuhetei ga pe no. Emo ḡa ndogwerōjijyi ojeaporoḡita okokatue'yma.

¹² Kiro ojipe'ga seteve'ḡa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Seis ko ḡanembiheka'vogagwera a'ero. Paranauhūa ruvihava rehe rio Eufrates rehe ga heka'vogi. Paranauhūa ruvihava rio Eufrates ty pa onhimboavujikwea a'ero tuhu ti kwara porakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa yvya pikaḡa rupi javo.

¹³ Kiro ji hepiagi trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea anhaḡa. A'ea ko kururua ja. Tejuhua'javuhuva'ea jurua rupi ojipea hemi. Yhyapypeva'ea jurua rupi ojipea hemi. Tupana'ga nhi'iḡaatyviva'ea mombe'uhara'ga jurua rupi ojipea hemi. Nahā ko trêsva'ea Diabo'gapyriva'ea.

¹⁴ Tiruahū Diabo'gapyriva'ea okovo Diabo'ga nhi'iḡa rehe japoapovo ahemonhimomby'ava'ea. Kiro ihoi vvyakotyve'ḡa nduvihavuhu'ḡa pyri nhaporemō ḡa mono'ono'oḡuka ḡa movahemuka totavuka ti ḡa Tupana'ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe: “Diabo'gapyriva'ea ḡa mono'ono'oḡukarame ti ji ei ḡa pe nehē: Peko te'varuhu pe. Peho kiro tata pype hahyva'ea ruvihava pype. A'ea ti ji ei ḡa pe jipopoakahetero ḡa hohe pa nehē ḡapopoakara mombiga,” ei Tupana'ga.

¹⁵ —Pehendu ti, ei Cristo'ga nhande ve. Ahe nomboha'uvi iporomive'ḡa ndura. Ahe ja ti pe napemboha'uvi jirura'java nehē. Nurā ji ei pe me: Pyry hete ti pe me nehē pe nhimomiranamame nhinhi'iḡa reroviapige'yma aerē ti ga ruri nehē javo. A'ero ti pe ndekoi ga ja nehē – kiroki ga gwereko opira imongiavo onhinotīe'yma, ei Cristo'ga nhande ve.

¹⁶ Diabo'gapyriva'ea omono'ono'oğuka vvyakotyve'ğa nduvihava'ğa. Pea pe ġa-mono'oğukahava pe hebreus'ğa e'i Armagedom.

¹⁷ Kiro ojipe'ga seteve'ğa nde'yja'ga heka'vogi Tupana'ga nhimonha'ngahetea ojipea hugwi nhaetingy'a'java'ea hugwi. Yvate ga heka'vogi. Sete ko ġanembiheka'vogagwera a'ero. Kiroki ga oko yvagi pe aheruvihavuhete'ga rongga pype gambohete'ga pype ga'apykava pyri – hahyahi ganhi'iğa ga erame pea hugwi:

—Molina Tupana'ga nhimonha'nga! ei ga.

¹⁸ Kiro inhi'inhi'iği onaranarağa overaverava. Yvya oğwyğwy hete ranuhũ tuhẽ. Yvyakotyve'ğa mbojihuvypyagwera jate ndogwerekoi nanongara. ¹⁹ A'ero cidadeuhua i'gwy'gwyri. Três ko ipeheuhũva'ea cidadeuhua peheuhũva'ea a'ero. Cidades nhaporemoyvya koty indurundurupavi he'yjuhuva'ea. Tupana'ga okwahava'ja Babilôniapeve'ğa ji ndapotari ġandekote'varuhua javo. Ipopoaka hete ġa novia a'ero. A'ereki kiro Tupana'ga onhimonha'nga hete ġa ndehe onhimboahiva ojipypava ġa ndehe ġa ndekote'varuhuro ġwaramo. ²⁰ Ypa'õa oka'nhyumba. Ahana'ja a'ero. Yvytyruhua ahe ndohepiaga'javi no. ²¹ He'yjuhu itatiğuhũa'java'ea amana royxagahiva'java'ea okya yvaga hugwi vvyakotyve'ğa ndehe. Tupana'ga pe ġa ete'varuhuhetei ga mbotegweteavo okote'varuhuavo. A'ereki amana royxagahiva'java'ea hahy ranuhũ ġa pe. A'ereki hehanhuhũ hete amana royxagahiva'java'ea itatiğuhũa'java'ea. A'ea pohyja ko quarenta quilos hetakwera ja.

17

*Kunhangwerah*ẽa oapy yhyapypeva'ea arimo

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ğa nde'yja'ga – kiroki seteve'ğa gwereko nhaetingy'a'java'ea yvagipeve'ğa. Ji ve ga nhi'iği javo:

—Herejo, ei ga. Kiro ti ji ipopoakavehẽa repiukari nde ve nehẽ Tupana'ga erame hẽa pe: “Ereko te'varuhu nde. Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.” A'ea ti Tupana'ga ei hẽa pe nehẽ – kiroki akwaimbae'ğa upaharahẽa oapy ypihua arimo ypihua ruvihava arimo no paranauhũa arimo no. Onhimongyheteuhu yhya. A'ea arimo nhaporemoy hẽa apygi oina. ² He'yjuhuve'ğa vvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa oko hẽanhi'iği rupi okote'varuhuavo hẽa rendukatuavo. Hẽa vvyakotyve'ğa mbopogwei ojihe ġa mbote'varuhuavo oji'ja. A'ero ġa ndekote'varuhui okovo hẽanhi'iği rupi gworygworyvamo hẽarekote'varuhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

³ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojy kakaturame. Ongae'yi me ga ji rerohoi. Pevo ji hẽa repiagi. Yhyapypeva'ea arimo hẽa apygi. Iğwağahi yhyapypeva'ea. He'yjuhu hete ikwatijara hehe. Ohyğahi ikwatijara hehe. Herate'varuhua pe ikwatijara i'ei Tupana'ga mbotegweteavo yhyapypeva'ea ipopoaka Tupana'ga hohe javo. Sete ko yhyapypeva'ea akağa. Dez ko yhyapypeva'ea ratia. ⁴ Hẽa opipyryva imongi tapy'ynhapiğwağahiva'ea tapy'ynhapiğwağuhũva'ea no. He'yjuhuva'ea hẽa imongi ombojigwahava ouro apopyra itakatua no pèrolas no. Gwerekoy hẽa nhaetingy'a'java'ea ouro apopyra opo pe. Ite'varuhuranuhũva'ea oko nhaetingy'a'java'ea pype hẽate'varuhua hẽareaporoğitate'varuhua. ⁵ Gwetovapya rehe hẽa gwerekoy ikwatijara. Hẽarera pe ikwatijara i'ei:

—Aherembikwahavipyre'yma ko hẽarera.

Três ko hẽarera.

Ojipea ko Babilônia ipopoakaheteva'ea.

Ojipea ko Akwaimbae'ğa upahara'ğa nemboypya.

Ojipea ko Ite'varuhuranuhũva'ea remboypya yvya koty.

A'ea i'ei ikwatijara. A'ea ko hẽarera a'ero hẽaretovapya rehe.

⁶ Kiro hẽa repiagi ji ikwahavi heagwry hẽa javo. Heagwry hete hẽa. A'ereki hẽa horyory ranuhũ hete Tupana'ga remimo'ẽhara'ğa manoa rehe. Ģajikoga ġwaramo Jesus'ga rehe hẽa ġa jukaukari. A'ereki ġa ndopohiri Jesus'ga hugwi.

Hẽa repiagame ji nhimomby'ahetei tuhẽ. ⁷ A'ero Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—Maraname nde nhimomby'ai? Kiro ti ji imombe'ui nde ve aherembikwahavipyre'yma hēa mombe'gwovo. Kiro ti ji imombe'ui nde ve yhyapypeva'ea no – a'ea hēa reroho ojihe herekovo seteva'ea oakağa dezva'ea ġwatīa no, ei ga ji ve. ⁸Yhyapypeva'ea – akoja nde erehepia – a'ea ko ymyahū oko. Aġwamo a'ea ndokoi. Aerē ti a'ea ihemi vykwaruhua hugwi nehē – kiroki ikwaruhua oho paivouhu, ei ga. Aerē ti yhyapypeva'ea ihoi hahyva'ea ruvihava pype upa avuirama nehē. Tiruahū ti jupe jipi a'ero nehē, ei ga.

—Hepiagame ti vvyakotyve'ġa nhimomby'ai nehē – kiroki ġa ndojikogi Tupana'ga rehe ikwatijarukare'yma ga pe ojera livro pype. Ġandera Tupana'ga ndokwatijarangavi livro pype yvagi pe tuhu ti ġa ji pyri okovo avuirama jave'yma. Yvya apopyagwera jate Tupana'ga ndokwatijari ġandera, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo. Onhimomby'a ti vvyakotyve'ġa nehē yhyapypeva'ea repiagame. A'ereki ymyahū yhyapypeva'ea oko, aġwamo ndokoi, aerē ti hekoi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve imombe'gwovo.

⁹—Ojapyakaheterame jate ti ahe ikwahavi, ei Tupana'gapyrive'ga. Kunhangwerahēa oapy yhyapypeva'ea arimo, ei ga. Seteva'ea yhyapypeva'ea akağa, a'e ko ji seteva'ea pe vvytyruhua pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ero kunhangwerahēa apygi seteva'ea rehe vvytyruhua rehe, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁰Seteva'ea yhyapypeva'ea akağa, a'e ko ji seteve'ġa pe no ġanduvihavuhu'ġa pe vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Cincove'ġa seteve'ġa nde'yja'ġa ndokoa'javi vvyakotyve'ġa nduvihavuhuro. Ojipejive'ga seteve'ġa nde'yja'ġa oko ġanduvihavamo kiro. Ojipe'ga seteve'ġa nde'yja'ġa ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Ġanduvihavuhuro okorame ti ga topytaahi'vi okovo ġanduvihavuhuro, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve. ¹¹Yhyapypeva'ea – a'ea oko ymyahū, aġwamo ndokoi – a'ea vehevi oko vvyakotyve'ġa nduvihavuhua seteve'ġa mbohe'yikavamo. A'ero ġa ei: Oitove'ġa ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa. Yhyapypeva'ea ko seteve'ġa nde'yjava'ea a'ero. Hahyva'ea ruvihava viara rupi ihoi upa. Pevo ti tiruahū jupe jipi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹²—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratīa – akoja nde erehepia – a'ea ji ei dezve'ġa pe vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. Ġa ndokoi ve ġanduvihavuhuro. Aerē ti yhyapypeva'ea ġa mongoahi'vi nehē toko ti ġa ġanduvihavuhuro javo. Uma hora rupi jate ti ġa ndekoahi'vi ġanduvihavuhuro yhyapypeva'ea pavēi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹³Nombojovvyvyri ġanduvihavuhu'ġa ojeaporoġita. A'ero ti ġa nhaporemō yhyapypeva'ea pokogi okovo a'ea nhi'iġa rupi nehē. A'ereki ġa ipopoaka okovo ġanduvihavuhuro nehē, ei Tupana'gapyrive'ga. ¹⁴Aerē ti ġa tavukari cordeiro'jave'ga pe nehē. Ġapopoakara ti cordeiro'jave'ga imombihetei nehē. A'ereki ga oko vvyakotyve'ġa pojkahara'ġa pojkaharetero. Oko ga ġanduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetero. Kiroki ġa oho ga rupi – ġa pe ga e'i jipe: “Pehe ti jireheva'ero nehē,” e ko ga ġa pe. Ga ġa mo'emo'ē ġa mongomongovo toko ti ġa jireheva'ero javo, ei Tupana'gapyrive'ga. Ga rehe ġa jikohetei okovo ganhi'iġa rupi jate opohire'yma ga hugwi, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁵—Yhya onhimongyheteuhuva'ea – akoja nde erehepia – akoja rehe akwaimbae'ġa upaharahēa oapy okovo ġanduvihavuhuro, ei ga. Yhya, a'e ko ji he'yive'ġa pe vvyakotyve'ġa gwyġagwyripeve'ġa pe no ojipe'ġa pe no – kiroki ġa ojoatyatyvi ġanhi'iġa – ojipe'ġa pe no, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

¹⁶⁻¹⁸—Akwaimbae'ġa upaharahēa – akajahēa nde erehepia – hehēa ipopoaka vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa mondomondopavuka ġwemimbotarimova'ea rupi okovo ġanduvihavuhuro tuhē, ei Tupana'gapyrive'ga.

—Dezva'ea yhyapypeva'ea ratīa – akoja nde erehepia, akoja ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhuro – ġahā ti noarōhetei akwaimbae'ġa upaharahēa nehē yhyapypeva'ea pavēi nehē, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve. Nurā ti ġa hēa mbotegwetei hēapopoakara mombiga hēambatera pyhyga hēa hugwi nehē. Tata pyvō ti ġa hēa mbokaipavi nehē. Cidadeuhua ji amombe'u hēa mombe'urame, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji

ve. Nahã ti ģa cidade rerekoi imbokaipava nehẽ. A'ereki nanongara Tupana'ga opota ģwemimbotarimova'ea arõuka ģa pe ģgandeaporoġita mbojoyvvyvyre'ymuka. Nahã ga ei: “Tombojoyvvyvyryme ti vvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa ojeaporoġita yhyapypeva'ea pokoga okovo a'ea nhi'iġa rupi nehẽ,” ei Tupana'ga. Nahã ti Tupana'ga ģa nderekoi nehẽ toho ti nhinhi'iġa apiavo javo, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo ji ve.

18

Babilõniapeva'ea popoakara opi

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirẽ ji ve ji ojipe'ga repiagi. Ga ko Tupana'gapyrive'ga no ua yvaga hugwi yvagipeve'ga. Ipopoaka hete ga ģwendy'jandy'jahetero ovahema yvya koty imbokojahuavo. ² Hahyahi hete ganhi'iġa ga erame:

—Kiro ti cidadehupeve'ġa popoakahetea ipigi nehẽ!

Opi ģwerĩ tuhẽ, ei ga.

Kiro ti ģacidadeuhua rekoi Diabo'gapyriva'ea gwyrã anhaġa gwyrã a'ero nehẽ Babilõnia. Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea anhaġa nhimongyi nehẽ ojoparavuhuva'ea onhimono'oġa, ei ga.

Pevo ti cidadeuhu pe ko he'yjuhuva'ea ipepova'ea ite'varuhuva'ea nhimongyi ojoparavuhuva'ea nehẽ no.

Kiro ti cidadeuhua ko ipepova'ea nhimono'ono'ongava nehẽ.

Nahã ti ģacidadeuhua hekoi nehẽ.

³ A'ereki vvyakotyve'ġa nhaporemõ okote'varuhu cidadehupeve'ġa rendukatuavo, ei ga.

Yvyakotyve'ġa ndekopotarahipavi cidadehupeve'ġa nhi'iġa rupi okote'varuhuavo ġa ja. Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no oko te'varuhu cidadehupeve'ġa ja ġa potaheteavo no, ei ga.

Mbatera ma'ẽhara'ġa nhaporemõ vvyakotyve'ġa – kiroki ġa omõdo mbatera itambere'ia pyhyga a'ero mbatera pyhyga itambere'ia mondovo no

– ġahã oko imbateheteva'ero a'ero.

A'ereki cidadehupeve'ġa opyhy ranuhũ ġa hugwi ipotarahiva imõdomõdovo itambere'ia ġa pe he'yjuhuva'ea pyhyga, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ojipe'ga renduvi ga rekorame yvagi pe.

—Pejipe'a ti cidadehupeve'ġa hugwi jireheva'ero, ei ga vvyakotyve'ġa pe.

A'ereki ġa oko te'varuhu hete, ei ga.

Tapekoi ti ġa ja.

Pe ndekote'varuhue'ymame ti Tupana'ga pe nderekokatui imõdoe'yma hahya pe me nehẽ imõdorame ġa pe nehẽ.

Omõdo ti ga hahyhetea cidadehupeve'ġa pe nehẽ.

⁵ A'ereki ģandekote'varuhua he'yjuhu hete.

Okwahava'ja Tupana'ga ģandekote'varuhua a'ea arõe'yma, ei ga ojiheve'ġa pe.

⁶ Cidadehupeve'ġa oko te'varuhu imõdovo hahya he'yiva'ea ikwehe.

He'yjuhuva'ea ti pemõdo hahya cidadehupeve'ġa pe a'ero.

Omõdomõdo ġa hahya ikwehe.

Johe ti pemõdomõdo hahya cidadehupeve'ġa pe a'ero, ei ga.

Cidadehupeve'ġa vvyakotyve'ġa mbote'varuhu.

A'ereki vvyakotyve'ġa ģwendu katu okovo ģanhi'iġa rupi okote'varuhuavo.

A'ero ti hahyro vvyakotyve'ġa pe nehẽ.

Johe ti pemõdo ranuhũ hahya cidadehupeve'ġa pe a'ero

ġa ġa mbote'varuhuro ģwaramo, ei ga.

⁷ He'yjuhuva'ea rerekovo ģwaramo ġa nhimbohetei.

He'yjuhuva'ea ti pemõdo hahya ġa pe a'ero ġa mongoveveuhuavo, ei ga.

A'ereki ġa e'i onhimboheteavo:

“Nhande ko vvyakotyve'ġa nduvihavuhua.

He'yjuhuve'ğa nhande rerekokatui nhande rejare'yma.
Ndiajehe'oi ti nhande nhandekoveveuhue'yma nehẽ." A'ea ğa ei.

⁸ Nurã ti karugwara ruri ğa pe nehẽ.

Kotihĩ ti turi karugwara he'yjuhuva'ea ğa pe ara rupi ve nehẽ.

Omano ti ğa nehẽ.

Ojehe'o ti ğa okoveveuhuavo nehẽ.

Ahã tuhẽ ti mbatera ğa pe nehẽ.

Ty'arateuhua ti ğa jukai nehẽ.

Tata ti ğa mbokaipavi nehẽ.

Nahã nhaporemoti ti ğa pe ara rupi ve nehẽ.

A'ereki Tupana'ga ipopoaka hete nhandepojoykaharete'ga.

Gaha ti omondouka karugwara ğa pe ğa ndekote'varuhuro ğwaramo, ei ga.

⁹—Yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa – kiroki ğa ğwendu katu cidadeuhupeve'ğa nhi'ığa okote'varuhuavo ğa ja he'yjuhuva'ea rerekovo – ğahã ti ojehe'o nehẽ cidadeuhupeve'ğa ndehe ovy'are'yma tata cidadeuhua mbokaipavame, ei ga. Nahã ti ğa ndekoi tatatiĝuhũa repiagame nehẽ. A'ereki tatatiĝuhũa ohẽ cidadeuhupeve'ğa mbokaipava hugwi. ¹⁰ Irupeuhu ti ğa ami nehẽ okyhyjiavo ğwaramo ğambokaja hugwi. Ğa ti e'i nehẽ: "Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ğa pe Babilôniapeve'ğa pe.

Ipopoaka hete ğa novã.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ Tupana'ga imondopavukari karugwara ğa pe ğa ndekote'varuhuro ğwaramo."

Nahã ti yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa ei okyhyjiavo nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹¹—Mbatera ma'ẽhara'ğa ti ğa jehe'opavi nehẽ cidadeuhupeve'ğa ndehe ovy'are'yma yvyakotyve'ğa nehẽ. A'ereki cidadeuhupeve'ğa manoro ğwaramo tegwete ğanembipyhyga'jahava mbatera ma'ẽhara'ğa hugwi, ei ga.

¹²—Ndopyhyga'javi ti ğa ouro, prata, itakatua, pérolas, tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiĝwaĝahiva'ea, tapy'ynhapihymahĩva'ea, tapy'ynhapiĝwaĝuhũva'ea, yva nehẽ no – kiroki yva ko perfume ojoparavuhuva'ea, ei ga.

—Hyrua ojoparavuhuva'ea ti ğa ndopyhyga'javi nehẽ no: elefante ranha apopyra, yvapyryva apopyra, bronze apopyra, ferro apopyra, ita apopyra. A'ea apopyra nhaporemoti hyrua ti ğa ndopyhyga'javi omanomo ğwaramo nehẽ, ei ga.

¹³—Ndopyhyga'javi ti ğa perfume nehẽ: canela, nhandya, incenso, mirra, yva rytya, ei ga. Vinho, óleo, farinha de trigo, trigo – a'ea nhaporemoti ti ğa ndopyhyga'javi nehẽ, ei ga. Gados, ovelhas, cavalos ti ğa ndopyhyga'javi nehẽ. Ndopyhyga'javi ti ğa carretas omanomo ğwaramo nehẽ, ei ga. Okoteheve'ğa – kiroki ipiro'ye'ýve'ğa – ğahã ti ğa ndopyhyga'javi imondoa'jave'yma itambere'ia ğa ndehe nehẽ toko ti ğa okoteheva'ero oporavykyheteavo nhande ve jate jave'yma, ei ga.

—A'ero ti mbatera ma'ẽhara'ğa ei cidadeuhupeve'ğa pe nehẽ:

¹⁴ "Ikatuheteva'ea penembipotarahiva'ea oji'i – a'ea oka'nhy pe hugwi.

Heheva'ea ikatuheteva'ea pavẽi oka'nhy tuhẽ pe hugwi.

A'ea nhaporemoti pe ndapehepiaga'javi tuhẽ nehẽ."

A'ea ti ğa ei cidadeuhupeve'ğa mbokaipava repiaga nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹⁵—Na tuhẽ ti mbatera ma'ẽhara'ğa ei nehẽ – kiroki ğa omondo mbatera nhaporemoti cidadeuhupeve'ğa pe ipyhygahiva itambere'ia. Okyhyjiheteavo ğwaramo ğambokaja hugwi ti ğa ami irupeuhu cidadeuhupeve'ğa hugwi nehẽ. Ojehe'o ti ğa ovy'are'yma ğwaramo ğa ndehe, ei ga.

¹⁶—Ğa ti e'i nehẽ:

"Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ğa pe

– kiroki ğa omongi tapy'ynhapipyryva linho apopyra, tapy'ynhapiĝwaĝahiva'ea no, tapy'ynhapiĝwaĝuhũva'ea no.

He'yjuhuva'ea ğa imongi ombojigwahava ouro apopyra, itakatua no pérolas no.

¹⁷ Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ ġambaterahetea oka'nhyumba!”

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa epavi okyhyjiavo cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

–Yharuhua mopyryr̃hara'ġa nduvihava'ġa yarupive'ġa no yharuhua mopyryr̃hara'ġa no mbatera ma'ẽhara'ġa no – kiroki ġa onhimombate yarupive'ġa – ġa nhaporemõ ti irupeuhu o'ã cidadeuhupeve'ġa hugwi nehẽ, ei ga. ¹⁸ Cidadeuhupeve'ġa mbokaipava ġwaramo ti tatatiġuhũa ihemi nehẽ. A'ero ti ġa jehe'oi tatatiġuhũa repiagame nehẽ. E'i ti ġa nehẽ: “Ahã cidadeuhupeve'ġa'jave'ġa imbateheteve'ġa!” A'ea ti ġa ei cidadeuhupeve'ġa mbokaipava repiaga nehẽ, ei ga.

¹⁹ A'ero ti ġa imombori otimbuguhua oakaġa rehe nehẽ orokoveveuhu ore javo. Ovy'are'yma ti ġa jehe'oi ġa ndehe nehẽ. E'i ti ġa nehẽ:

“Ite'va! Ite'va cidadeuhupeve'ġa pe!

– kiroki ġa omombate yharuhua jara'ġa ipyhyga ġambaterahetea pyryva'ea ġa hugwi imondovo itambere'ia ġa pe.

Kotihĩ tuhẽ uma hora rupi tuhẽ oka'nhyumba ġa hugwi ġa mbokaipavame.”

A'ea ti mbatera ma'ẽhara'ġa ei nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga imombe'gwovo.

²⁰ –Tohoryory ti yvaga! ei Tupana'gapyrive'ga.

Pejoryjory ti pyryva'ero no Tupana'gareheva'ero.

Pejoryjory ti Jesus'ga moirũharamo.

Pejoryjory ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo.

A'ereki hahyaġwama cidadeuhupeve'ġa pe Tupana'ga remimondoaġwama ġa ndekote'varuhuro ġwaramo pe me, ei Tupana'gapyrive'ga.

²¹ Kiro ojipe'ga Tupana'gapyrive'ga ipopoakaheteve'ga ipyhygi itauhua. Ipohyi itauhua ġwehanhuhũro yngu'auhua jaimẽ. Ypiahua ruvihava pype ga imombori. Kiro ga ei:

–Nahã ti Tupana'ga ġa momboheteukari cidadeuhupeve'ġa Babilõniapeve'ġa nehẽ.

Ndihepiaga'javi tuhẽ ti nhande ġa a'ero nehẽ, ei ga.

Cidadeuhupeve'ġa pe Babilõniapeve'ġa pe ga ei:

²² –Ndokoa'javi ti harpa monhi'ĩhara'ġa, flauta monhi'ĩhara'ġa, trombeta monhi'ĩhara'ġa pepadadeuhu pe nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ġa pepadadeuhu pe nehẽ, ei Tupana'gapyrive'ga cidadeuhupeve'ġa pe Babilõniapeve'ġa pe.

Ndokoa'javi ti ġa pepadadeuhu pe nehẽ

– kiroki ġa oapo paravuhu kwaha ikatuheteve'ea.

Ndorohapiaga'javi tuhẽ ti ore ġa pepadadeuhu pe nehẽ, ei ga.

Ndokoa'javi ti ġa pepadadeuhu pe nehẽ

– kiroki ġa ombo'i trigo yngu'a'java'ea nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ġa pepadadeuhu pe nehẽ, ei ga.

²³ Nombokojahua'javi tuhẽ ti lamparina pepadadeuhu pe nehẽ.

Nahembirekoa'javi ti ġa pepadadeuhu pe nehẽ.

Norohenduva'javi tuhẽ ti ore ġa pepadadeuhu pe nehẽ.

Nahã ti tiruahũ pe me nehẽ.

Kiroki ġa oma'ẽ mbatera pepadadeuhu pe – ġahã ko jukwahave'ġa yvya koty ikwehe.

Pejipajivo pe ġagwyripeve'ġa moandyandyipavi, ei Tupana'gapyrive'ga Babilõniapeve'ġa pe.

²⁴ Ji ve ga ei no:

–Nahã ti tiruahũ cidadeuhupeve'ġa pe Babilõniapeve'ġa pe nehẽ.

A'ereki ocidadeuhu pe ġa Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa apiti

Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa apitiavo no.

Oapitiuka ġa akoja'ġa nhaporemõ yvya koty, ei Tupana'gapyrive'ga.

19

Timbohete ti Tupana'ga

¹ Tupana'gapyrive'ga hepiukapavirē ji ve ji hahyahiva'ea renduvi. He'yjuhuve'ğa po ohapukai yvagi pe, a'e ji henduvame. Nahā ğa ei:

—Timbohete ti Tupana'ga nhanderuvihavuhuhete'ga!

Tupana'ga ojiheve'ğa ndekote'varuhua mombohetei ğa mombyryva avuirama.

Kiro ti ga ğa nderohoukari ojipyri yvagi pe nehē.

Gaha ti timboukwaha hete tikatu hete ti ga javo.

Gaha ti timbohete.

Gaha ti toko nhanderuvihavuhuhetero opopoakahetero.

² Oko katu hete ga o'erame a'itituhēva'ea imondovo hahya okote'varuhuve'ğa pe.

A'ereki ga e'i akajahēa pe akwaimbae'ğa upaharahēa pe: “Ereko te'varuhu nde.

Eho ti a'ero tata pype hahyva'ea ruvihava pype.”

Nahā ga ei hēa pe.

Ereki hēa yvyakotyve'ğa mongo te'varuhu

ğa ndekoro ǧwaramo hēanhi'iğa rupi.

Nahā Tupana'ga ojiheve'ğa ndepygi hēa rehe.

A'ereki hēa oapitiuka ğa, ei ğa yvagi pe.

³ Hahyahi onhi'iğame ğa ea'javi:

—Timbohete ti Tupana'ga!

Tatatiğuhūa kiro ihemi ogwovo hēambokaipava hugwi.

Nane'yymi ti ihemi avuirama nehē, ei ğa yvagi pe.

⁴ A'ero vinte e quatrove'ğa huvihavuhu'ğa quatrove'ğa pavēi, ğa nhinoği ojevapyvo yvya rehe Tupana'ga mboheteavo. Kiro ğa Tupana'ga mbohetei Tupana'ga apygame oapykava rehe okovo yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero. E'i ğa:

—Na tuhē! Amém! Timbohete ti Tupana'ga!

Cordeiro'jave'ga rembirekohava

⁵ Kiro ji ojipe'ga renduvi. Ji henduvame ga ei:

—Pe nhaporemō ti pembohete Tupana'ga Tupana'gareheva'ero ganhi'iğa rendukatuharamo.

Okoteheva'ero pembohete ti ga penduvihavamo pavēi!

A'ea ji henduvi ga nhi'iğame ga'apykavareheve'ga apykava hugwi. Ga'apykavareheve'ga oapy hehe okovo aheruvihavuhuhetero.

⁶ Kiro ji ğa nenduvi. Ojatykave'ğa po, he'yjuhuve'ğa po, a'e ji. Ğahā po ohapukai. Typojuhetea pyambua – a'ea po poro, a'e ji. Onaranarā hete ranuhū po, a'e ji ğa nenduva.

Hahyahi onhi'iğa ğa erame:

—Timbohete ti Tupana'ga!

A'ereki kiro Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero.

Ga ko ipopoaka ğa hohe pa, ei ğa.

⁷ Xajoryjory ti!

Timbohete ti ga mbojirovia nhanderoryroryvamo ga rehe.

A'ereki cordeiro'jave'ga ti hambireko kiro.

Garembirekohēa onhimboavujikweripe.

⁸ Kiro tapy'ynhapipyryva mondohava hēa pe ndiky'ai'i'iva'ea tapy'ynhapitiğahivuhuva'ea linho apopyra.

A'ero hēa omongi, ei ğa.

Tapy'ynhapipyryva linho apopyra ko Tupana'ga remimo'ēhara'ğa pira. Tapy'ynhapipyryva linho apopyra, a'e ji Tupana'ga remimo'ēhara'ğa ndekokatua pe.

⁹ Ji ve Tupana'gapyrive'ga ei:

—Ekwatija ti imombe'gwovo. “Horyory ġa – kiroki ġa pe ji a'e: Aerē ti pejo i'gwovo toryvi pe cordeiro'jave'ga mohembirekohai pe nehē.” A'ea ti ekwatija, ei ga ji ve. A'ea ko a'itituhēva'ea Tupana'ga ea, ei ga ji ve.

¹⁰ Kiro ji nhinoġi gapy pyri tambohete ti ji ga javo. A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoġi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete. Ji ko Tupana'gapyriva'ero reki jitekovo ganhi'iġa rupi nde ja neirū'ġa ja no – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe gamombe'ua rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ġa nemi-mombe'ua nhaporemō ko Jesus'ga mombe'ua, ei ga ji ve.

Cavalo'arimove'ga tiġuhūva'ea'arimove'ga

¹¹ Kiro ji hepiagi. Yvaga ojipe'a jipe. Nanime ji hepiagi cavalo tiġuhūva'ea! Kiroki ga oapy i'arimo – mokōi ko garera. Ġambojikohara ko garera. A'ereki ga ombojiko ġa ojihe. Ga pyryvamo ġwaramo ġa gwerovia ganhi'iġa. Garera ko A'itituhēva'ea mombe'uhara no. Gaha pyry hete imondovo hahya okote'varuhuve'ġa pe otavuka ġa pe pendeko te'varuhu pe javo. ¹² Hendy'jandy'ja gareakwara tata ja. Gwereco ga he'yjuhuva'ea akanitara oakaġa rehe. Akanitara repiagame ji ei: Aheruvihavuhuhete'ga tuhē ko ga! Gwereco ga ikwatijara ojihe. Ikwatijara e'i garera pe. Gaha jate okwaha akoja ojera.

¹³ Omongi ga tapy'ynhapira imondevipyra aherekōa pype. Garera ko Tupana'ga nhi'iġa.

¹⁴ Gareviri gasoldados'ġa nduri yvaga hugwi. Oapy ġa cavalos arimo tiġuhūva'ea arimo. Omongi ġa tapy'ynhapipyryva linho apopyra tapy'ynhapitiġahivuhuva'ea ndiky'ai'i'iva'ea. ¹⁵ Gajurua rupi ihemi haimbejovaiva'ea ogwovo.

—A'ea pyvō ti ji imombigi ġapopoakara yvyakotyve'ġa gwyrive'ġa popoakara nehē, ei ga. Ahe ja – kiroki ahe onupā ojipe'ġa vvyra pyvō metalva'ea pyvō toko ti ġa nhinhi'iġa rupi javo – ahe ja ti ji hendukatuukarahai yvyakotyve'ġa pe nhinhi'iġa nehē jitekovo ġanduvihavuhuhetero nehē, ei ga. Yva'ia mu'umu'ūhara'ġa omu'umu'ū yva'ia imu'umu'ūhavuhua pype. Ġa ja ti ji yvyakotyve'ġa mu'umu'umi jitekovo Tupana'ga nhi'iġa rupi nehē Tupana'ga nhimonha'ngahetero ġwaramo ġa ndehe, ei ga. Tupana'ga ipopoaka hete ġa hohe pa.

A'ea cavalo arimove'ga ei ikwahava omondo. ¹⁶ Opira rehe tapy'ynhapipukuhuva'ea rehe cavalo arimove'ga gwereco ikwatijara o'uva rehe no. Ikwatijara e'i garera pe.

Garera ko Yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nduvihavuhuhetea.

Garera ko Yvyakotyve'ġa pojyakahara'ġa pojyakaharetea.

¹⁷ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi yvagipeve'ga. O'ā ga kwara arimo. Hahyahi ganhi'iġa ga erame ipepova'ea pe nhaporemō – kiroki oveve yvatea gwyrimo. Jupe ga ei:

—Pejihe'ae'a ti pejiġwovo yvya koty onhimono'ono'oġa Tupana'ga remimboavujikw-eri pe i'gwovo ipopoakaheteve'ga remimboavujikw-eri pe. He'yjuhuva'ea ga omboavujikwe, ei ga. ¹⁸ Penhimono'ono'ō ti ti'u ti ġanda'oa javo yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa nda'oa soldados'ġa nduvihavuhu'ġa nda'oa no ipopoakaheteve'ġa nda'oa no cavalos ra'oa no cavalos arimove'ġa nda'oa no. Penhimono'ō ti ti'u ti ġanda'oa nhaporemō javo – kiroki ġa oporavyky ojive jate ipiro'yve'ġa, kiroki ipiro'ye'ŷve'ġa ġa ġa mboporavykyuka ġa mbopohirukare'yma ojihugwi. Pe'u ti okoteheve'ġa nda'oa ġanduvihavuhu'ġa nda'oa no, ei Tupana'gapyrive'ga ipepova'ea pe.

¹⁹ Kiro ji hepiagi yhyapypeva'ea yvyakotyve'ġa nduvihavuhu'ġa no ġasoldados'ġa no. Otavuka pota ġa ga pe – kiroki ga oapy cavalo arimo tiġuhūva'ea arimo. Ojatyka ġa ua xatavuka ti ga pe gasoldados'ġa pe no javo.

²⁰ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'ea pyhygi imomboa tata pype. Opyhy ga Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga no ga momboa tata pype. Ojikwe Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga oapo ahemonhimomby'ava'ea yhyapypeva'ea rovai pyteri pe. Ġwemimonhimomby'ava'ea pyvō ga omoandyandi ġa a'ero – kiroki ġa okwatijaruka yhyapypeva'ea apoa ojihe, kiroki ġa embohete yhyapypeva'ea ra'angava no. Kiro cavalo'arimove'ga ga pyhygi ga momboa tata pype ga rekojirame. Yhyapypeva'ea

ga ipyhygi imomboata tata pype no hekojirame. Tata ko hehanhuhūva'ea ypihua'java'ea. Gwereco enxofre ipype no. Hakuvahi enxofre okairame tata pype.

²¹ Kiro cavalo'arimove'ga yhyapypeva'eareheve'ğa jukai. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea mombe'uhara'gareheve'ğa ga ğa jukai no. Huvihavuhu'ğa soldados'ğa ndeheve ga ğa jukapavi. Oapoa pyvō haimbejovaiva'ea pyvō – kiroki haimbejovaiva'ea ohē gajurua rupi – a'ea pyvō ga ğa jukai.

Kiro ipepova'ea nhaporemō heve'ngaro i'gwovo ğanda'oa.

20

Os mil anos

¹ Kiro ji Tupana'gapyrive'ga repiagi ga jyvame yvaga hugwi. Gwereco ga chave tape'a ji vvykwara ruvihavuhua rovapytymbava javo. Paivouhu oho vvykwara ruvihavuhua. Gwereco ga itanhuramuhūa hehanhuhūheteva'ea opo pe. ² Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea pyhygi. Tejuhua'javuhuva'ea ko mboja'jave'ga ymyahūve'ga. Mboja'jave'ga rera ko Diabo ite'varuhuva'ea ruvihavuhu'ga anhağa ruvihavuhu'ga. Mboja'jave'ga rera ko Satanás no. Tupana'gapyrive'ga opyhy tejuhua'javuhuva'ea ikwa itanhuramuhūa pyvō tohoyme ti tejuhua'javuhuva'ea mil anos rupi javo.

³ Kiro ga tejuhua'javuhuva'ea mombori vvykwara ruvihavuhua pype. Vvykwara ruvihavuhua ga hovapytymi chave pyvō a'ero ikwatija inoğa hehe tohema'javyme ti tejuhua'javuhuva'ea javo.

–Tohoa'javyme ti akoja vvyakotyve'ğa gwyrive'ğa moandyandyja'jave'yma kiro, ei ga. Mil anos kwavirē ti ji tamohē tejuhua'javuhuva'ea jugwi nehē, ei ga. Ohemirē ti topytaahi'vi vyva koty nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

⁴ Kiro ji ğanduvihava'ğa ndepiagi ğa apygame oapykava rehe. Tupana'ga ğa mboapygukari hehe toko ti ğa ğanduvihavamo javo. Ikwahava omondoa ğa ei:

–Timoirū ti Tupana'ga ga erame vvyakotyve'ğa pe, ei ğa oapygame. Xa'e ti okote'varuhuve'ğa pe: “Peko te'varuhu pe.” Pyryve'ğa pe ti xa'e: “Pepyry pe.” Nahā ti timoirū Tupana'ga, ei ğa.

Kiro ji ahemanoagwera ra'uva repiagi jukapyra ra'uva. He'yjuhu ahemanoagwera ra'uva. Nahā ko ahe rekoji vyva koty omanoe'ymame: Ahe omombe'umbe'u Jesus'ga Tupana'ga nhi'iğa no. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea. Nombohetei ahe yhyapypeva'ea ra'angava no. Ndokwatijarukari ahe yhyapypeva'ea apoa gwetovapya rehe. Ndokwatijarukari ahe a'ea opoa rehe no. Nahā ahe rekokatui. Ahe Jesus'ga mombe'urame ahearōe'ýve'ğa aheakağa mombori ahe jukavo a'ero. Aerē ahe kwerava'javi. Kiro ahe rekoji huvihavamo Cristo'ga pavēi mil anos rupi. ⁵ A'ea ko jypya ahembogwerahava. Ojipeva'ea ndokwerava'javi ve. Mil anos kwavirē ahe nhaporemō ahe kwerava'javi. ⁶ Tupana'ga remimo'ēharamo tuhē ğa oko – kiroki ğa okwerava'ja jypya rupi ahembogwerava'jahava rupi. Pyry hete hete ğa pe no. Nomanōa'javi ti ğa nehē. Nurā ğa nomanōi ahemanoa'jahava rupi. Ikwava'ēhavamo ğa ndekoi ikwava'eğa Tupana'ga pe Cristo'ga pe no. Ojipe'ğa nduvihavamo ğa ndekoi Cristo'ga pavēi mil anos rupi.

Tupana'ga omombi Satanás'ga popoakara

⁷ Mil anos kwavirē tejuhua'javuhuva'ea kwaharahava Satanás'ga kwaharahava. A'ero Satanás'ga hemi vvykwaruhua ruvihavuhua hugwi.

⁸ Kiro ga hoi a'ero vvyakotyve'ğa gwyrive'ğa moandyandyita. Tyapyra koty ga hoi nhimbya koty no kwara pora koty no kwara kia koty no. Pea pe nhaporemō ga hoi ğa moandyandyita Gogue pe Magogue pe no. Nahā ga ğa mbojatykai totavuka ti ğa javo. He'yjuhu hete ranuhū ğa. He'yjuhu y'ytiğa hay'iuhuva'ea ypihua ruvihava rembeyvyripeva'ea. Na jitehe he'yjuhu hete ranuhū ğa ojatykaramē – kiroki ğa ğwendu katu Satanás'ga nhi'iğa otavukapota.

⁹ Ohygahi ğa vyva rehe onhimongyavo. Onhatimatimana ğa hoğahoi upa Tupana'ga remimo'ēhara'ğa nduhava pyri cidade pyri – kiroki cidade Tupana'ga remiarōhetea. Emo tata iyyvi Tupana'ga hugwi ua yvaga hugwi ovahema vyva koty vvyakotyve'ğa

gwyripeve'ġa moka'nhyima. ¹⁰ Diabo'ga ko ġamoandyandyihara'ga Satanás'ga. Kiro gamombora tata pype ypihua'java'ea pype. Gwereco enxofre ipype no. Haku-vahi enxofre a'ero. Tata pype yhyapypeva'ea oko jipe Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ga pavēi. Hahy hete ti jupe ga pe no Diabo'ga pe no arimo ypytunimo no avuirama nehē.

Tupana'ga e'i ahe ve peko te'varuhu pe javo

¹¹ Kiro ji hepiagi ojipea huvihavuhuhete'ga apykava. Huvihavuhu hete ga'apykava tiġuhūva'ea. Hehe ji ga repiagi ga'apykavareheve'ga, ga apygame oina okovo huvihavuhuhetero. Ga hugwi yvya ka'nhyimi yvaga pavēi. Ndatekwava'javi a'ero yvya rehe yvaga rehe no.

¹²⁻¹³ Kiro ji omanove'ġa ndepiagi ġa amame Tupana'ga rovai pyteri pe. Ġa ko okoteheve'ġa aheruvihava'ġa no. Ypihua ruvihava hugwi ġa ēi ua. Omanoa hugwi ġa ēi ua. Omanove'ġa gwyrā hugwi ġa ēi ua. Nahanahā omanove'ġa nduri o'ama Tupana'ga rovai pyteri pe.

Kiro Tupana'ga ipe'ai livros. Ojipea livro ga ipe'ai no. A'ea pype ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehē javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

Kiro livros ga imonhi'iġi – kiroki akoja ga ope'a ppy. A'ea pype ga okwatijaripe omanove'ġa ndeaporoġita nanani. Kiro ga imonhi'iġi ikwahava'java ġandekote'varuhua. Nurā ga ei ġa pe ġa amame gwovai pyteri pe:

–Nahanahā pe ndekote'varuhui, ei ga.

Inainani ga ei omanove'ġa pe.

¹⁴ Kiro ga imombori ahemanoa tata pype ypihua'java'ea pype. Omanove'ġa gwyrā ko ga imombori no tata pype ypihua'java'ea pype. Ypihua'java'ea ko tata. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java.

¹⁵ Kiro ga imonhi'iġi ojipea livro – kiroki akoja pype ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri javo. Omonhi'i'ġa a'ea. Omanove'ġa ndera rekoe'ymame ipype ga ġa mombori tata pype ypihua'java'ea pype.

21

Cidadepyahua Jerusalémpyahua

¹ Kiro ji hepiagi yvagapyahua yvyapyahua no. A'ereki yvagaymyana opa yvyaymyana pavēi. Ahana'ja ypihua ruvihava yvya koty.

² Kiro ji hepiagi cidadepyryva Jerusalémpyahua rurame Tupana'ga hugwi ohema yvaga hugwi ua. Omboavujikwe jipe ga cidadepyryva imbokatuavo. A'ero cidade oko kunhangwerahēa ja ġa hēa mboavujikwerame tahembireko hēa ga pavēi kiro javo.

³ Kiro ji yvagipeve'ga renduvi. Hahyahi ganhi'iġa ga erame yvaga hugwi:

–Kiro Tupana'ga rongā oko yvyakotyve'ġa pyteri pe, ei ga. Kiro ti Tupana'ga ruvi ġa pyri nehē. Kiro ti yvyakotyve'ġa oko gagwyripeva'ero gareheva'ero nehē. Ga tuhē ti oko ġa pyri nehē okovo ġanduvihavuhuhetero nehē, ei ga. ⁴ Tupana'ga ti ihypavi ġandeahya ġandeakwara hugwi nehē tapejehe'oa'javi ti javo, ei ga. Nomanoa'javi ti ġa nehē. Ndokovevehua'javi ti ġa nehē. Ndojehe'oa'javi ti ġa nehē, ei ga. Ndahahya'javi ti ġa pe nehē. A'ereki jypyva'ea apoa opa yvagaymyana apoa yvyaymyana apoa, ei ga yvaga hugwi.

⁵ Kiroki ga oapy oapykavuhua rehe yvagi pe okovo aheruvihavuhuhetero – gaha e'i:

–Kiro ji japoipyahuva'ea nhaporemo, ei ga.

Ji ve ga ei:

–Ekwatija ti. A'ereki ji'ea ko a'itituhēva'ea. Ppyry ahe heroviari a'ero, ei ga ji ve.

A'ero ga ei:

⁶ –Momina jiporavykya ko, ei ga ji ve. A'apo pa ji ko. Ji ppy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega, ei ga. Amongo ti ji ġa jijipyri avuirama nehē – kiroki ġa oko pota ji pyri ojikoga ji rehe. Ġamongoaġwama pe ji ei: Auka ji ġa pe yhyppyryva ahemongohava. Tomondoyme ti ġa ikwepykava ji ve nehē, ei ga.

⁷ —Kiroki ġa ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa onhimomiranama jipi – ġa pe ti ga imombyrypavukari nehē. Ako ti ji ġanduvihavuhuhetero nehē. Oko ti ġa jira'yramo nehē, ei ga.

⁸ —Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē –
kiroki ġa okyhyji ite'varuhuve'ġa hugwi okoe'yma nhinhi'iġa rupi tombuhuryme ti ġa hahya nhande ve javo.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē no
ojikoge'yve'ġa ji rehe,
okote'varuhuve'ġa,
iporujukahara'ġa,
ndoakwahavive'ġa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarüive'ġa.

Ojipe'ġa ti oho tata pype nehē no
ipajive'ġa,
aherembiapopyra mboheteve'ġa,
i'mbeve'ġa nhaporemō.

Ġa nhaporemō ti oho tata pype ypihua'java'ea pype upa nehē, ei ga. Gwereco enxofre ipype nehē no. Hakuvahi ti enxofre okairame tata pype nehē. Ahemondoa ipype ko ahemanoa'java, ei ga.

⁹ Kiro Tupana'gapyrive'ga ruri ji pyri seteve'ġa nde'yja'ga – kiroki seteve'ġa gwereco nhaetingy'a'java'ea tynahēva'ea seteve'ea heka'voga karugwara mbapavava'ea jugwi. Ġande'yja'ga ruri ji pyri onhi'iġa ji ve.

—Herejo ji rupi. Kiro ti ji hēa repiukari nde ve cordeiro'jave'ga rembirekohēa. Hēa ti hambireko ga pavēi nehē, ei ga.

¹⁰ Kiro ga ji rerohoi Tupana'ga ra'uva ji pojykataturame. Yvytyruhua rehe hehanhuhūva'ea rehe ga ji rerohoi. Paivouhu ihoi yvate yvytyruhua. Ji amame yvytyruhua rehe ga hepiukari ji ve cidade ruvihava Jerusalēmpyryva. A'ero ji hepiagi cidade ihemame yvaga hugwi iyyva ua Tupana'ga hugwi. ¹¹ Hendy'jandy'ja cidade herekovo ġwaramo Tupana'ga rendy'java gakatua. Hendy'jandy'ja cidade itakatuhetea ja jasp'e'java'ea cristal'java'ea ipyhava'ea. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Nanongara ja cidade hendy'ja.

¹² Hehanhuhū cidade rokairungava. Yvovouhu no hokairungava. A'ereki paivouhu hokairungava pukuhua oho yvate. Cidade gwereco portas. Doze ko cidade herekoi portas. Portas pyri ġa naġanani opyta dozeve'ġa Tupana'gapyrive'ġa. Portas nanani gwereco aherakwepohara'ġa ndera ojihe. Israelva'ea ra'yrava'ea rakykwepohara'ġa ndera ko ahera'yrava'ea rera. Doze ko ġandera a'ero. ¹³ Kwara pora koty cidade gwereco trēs portas. Nhimbya koty cidade gwereco trēs portas. Tyapyra koty cidade gwereco trēs portas. Kwara kia koty cidade gwereco trēs portas.

¹⁴ Cidade rokairungava oko dozeve'ea rehe hokairungava pyhykava rehe itauhua apopyra rehe. Hokairungava pyhykava rehe nhaporemō oko ikwatijara. Ikwatijara e'i dozeve'ġa ndera pe cordeiro'jave'ga moirūhara'ġa ndera pe. Ġandera nanani oko hokairungava pyhykava rehe.

¹⁵ Kiroki ga onhi'ī ji ve – gaha gwereco ta'akwarete'ia ouro apopyra a'ea pyvō ti ji taha'ā ikwahava ipukuhua javo cidade pukuhua portas pukuhua no cidade rokairungava pukuhua no.

¹⁶ Ojo'jajo'jaime cidade rova pukuhua kwara pora koty nhimbya koty pavēi tyapyra koty pavēi kwara kia koty pavēi. Cidade rova pukuhua ga ha'āha'aġi ta'akwarete'ia pyvō nha'angava pyvō. Paivouhu ihoi ojipejiva'ea pukuhua cidade rova pukuhua ogwovo dois mil e duzentos quilômetros. Cidade yvovouhua pukuhua oko cidade rova pukuhua ja. A'ereki paivouhu oho cidade yvateuhu no ogwovo yvovouhuro dois mil e duzentos quilômetros no.

¹⁷ Cidade rokairungava nhamuhūa ga ha'āha'aġi. Nhamuhūa pukuhua ko sessenta e quatro metros.

Nahã Tupana'gapyrive'ga ha'ãha'aği. Ojo'ja nha'angava Tupana'gapyrive'ga apoa yvyakotyve'ğa apoa pavëi.

¹⁸ Cidade rokairungava ko itakatua apopyra jaspe apopyra. Cidade ko ouropyryva nhaporemo japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype. ¹⁹⁻²⁰ Cidade rokairungava oko hokairungava pyhykava rehe ita apopyra rehe dozeva'ea rehe. Hokairungava pyhykava mbojigwahava ko itakatuheteparavuhua. He'yjuhu hete itambere'ia itakatuhetea rehe. Hokairungava pyhykava nanani oko itakatuhetea. A'ea ko nahã:

Ojipea ko jaspe.

Ojipea ko safira.

Ojipea ko ágata.

Ojipea ko esmeralda.

Ojipea ko sardônio.

Ojipea ko sárdio.

Ojipea ko crisólito.

Ojipea ko berilo.

Ojipea ko topázio.

Ojipea ko crisópraso.

Ojipea ko jacinto.

Ojipea ko ametista.

A'ea nhaporemo ko itakatuhetea rera – kiroki itakatuhetea oko hokairungava pyhykava.

²¹ Doze ko cidade herekoi portas. Portas oko pérolas. Doze portas ko doze pérolas a'ero. Pehea cidadepeva'ea ko ouropyryva nhaporemo japopyra – kiroki ouro nomombaraviva'ea. Nurã ouro oko vidro ja – kiroki vidro nomombaraviva'ea. Nurã ji hepiagi ouro yvytera pype.

²² Ji ndahepiagi ġajatykahavuhua Tupana'ga mboheteava cidade pe. Ndogwerekoi reki. A'ereki Tupana'ga ipopoakaheteve'ga yvyakotyve'ğa nduvihavuhuhete'ga ġa-hoheve'ga – gaha tuhë opyta upa ġa pyri cidade pe cordeiro'jave'ga pavëi. Nurã ndatekwava'javi cidadepeve'ğa hoa rehe ojatykahavuhua pype. A'ereki ġa ga mbohete gwekohai pe nhaporemo cidade pe.

²³ Ndatekwava'javi kwara rendya rehe cidade pe. Ndatekwava'javi jahya rendya rehe cidade pe no. A'ereki Tupana'ga hendy'jandy'ja imbokojahupava. Cordeiro'jave'ga ko cidade ryapehavamo. ²⁴ Yvyakotyve'ğa gwyrive'ğa ti hepiakatui okovo kojahuro ġwaramo. Yvyakotyve'ğa nduvihavuhu'ğa nduri cidade pe nehë Tupana'ga mboheteavo heruerua oapoakatukatua cidade pype nehë.

²⁵ Tupana'ga ti nohovapytymukari tuhë cidade portas nehë. A'ereki nane'ymi arimo pevo. Naypytuni ti cidade pe nehë.

²⁶ Yvyakotyve'ğa nduvihava'ğa nduri nehë Tupana'ga mboheteavo nehë heruerua oapoakatukatua cidade pype.

²⁷ Nduri tuhë ti cidade pype ndapyryvive'ğa okote'varuhuve'ğa pavëi i'mbeve'ğa pavëi. Ojipe'ğa Tupana'ga gwereko ġandera livro pype. Ġahã ti uhu cidade pype nehë. Livro ko cordeiro'jave'ga apoa. A'ea pype Tupana'ga okwatijaripe ġandera tuhu ti ġa ji pyri upa okovo avuirama nehë javo – kiroki ġa ojiko ga rehe.

22

Paranauhã ko ahemongohava

¹ Kiro Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga hepiukari ji ve paranauhãapyryva ahemongohava. Ikatu hete vidro ja. Typy katu hete ko paranauhã. Ahepia hete ji ypya a'ero. Ohë paranauhã Tupana'ga apykavuhua hugwi. Perope cordeiro'jave'ga oapy Tupana'ga pyri oina. Ġa oko aheruvihavuhuhetero oapyga.

² Pehea pyteri pe i'ami cidade pe yva ahemongohava. Yva o'ã paranauhã rembeyvyrimo no kokoty rovai kikoty rovai no. Dozeva'ea ojoparavuhuva'ea ko yva'ia yva

rehe. A'ereki mēs nanani ko ipotyramo ojipea yva'ia. Yva rohova ko vvyakotyve'ğa gwyrive'ğa pohağa ohoheteavo jupe. ³ Pevova'ea pe nhaporemō pevove'ğa pe nhaporemō po ti Tupana'ga nde'i nehē: “Ite'varuhu po ti nde ve nehē.” A'ea rūi po ti ga ei nehē.

Cidade pe ti Tupana'ga rekoi oapyga oapykavuhua rehe okovo ġanduvihavuhuhetero cordeiro'jave'ga pavēi nehē. Ganhi'iğa rupi ti Tupana'gareheve'ğa ndekoi ga mboheteavo nehē. ⁴ Tupana'ga rova ti ġa hepiagi nehē. Gwetovapya rehe ti ġa gwereko garera nehē. ⁵ Naypytuni ti cidade pe nehē. Ndatekwava'javi ti lamparina rehe nehē. Ndatekwava'javi ti kwara rehe nehē no. A'ereki Tupana'ga ġanduvihavuhuhete'ga ombokojahu ġa pe. Yvyakotyve'ğa nduvihavamo ti ġa ndekoi avuirama nehē.

⁶ Kiro Tupana'gapyrive'ga ei ji ve:

—A'ea nhaporemō ko a'itituhēva'ea. Pyry hete ahe heroviari a'ea a'ero. Tupana'ga oko onhi'iğa mombe'uhara'ğa pojkaharetero pyryve'ğa pojkaharetero. Gaha e'i ojipyrive'ga pe ga mondovo: “Eho ti imombe'gwovo aere'iva'ea jireheve'ğa pe ikwahavuka ġa pe nahā ti nehē javo,” ei Tupana'ga, ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

Nambegwei ti Jesus'ga rura'javi nehē

⁷ —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Pyry hete ġa pe – kiroki ġa ġwendu katu nhirembikwatijarukara João'ga pe aere'iva'ea mombe'uhava, ei Jesus'ga.

⁸ —Jihi Joāramo ahepia tuhē Tupana'gapyrive'ga rembiepiukara. Ji ahendu garemimombe'ua no. Henduvame hepiagi ji nhinoġi Tupana'gapyrive'ga pya pyri tambohete ti ji ga javo – kiroki ga gwepiuka ji ve aere'iva'ea.

⁹ A'ero ga ei ji ve:

—Terenhinoġi ji pyri ji mboheteavo. Tupana'ga ti embohete! ei ga. Ji ko Tupana'gapyrive'ga reki jitekovo ganhi'iğa rupi nde ja. Ji ko neirū'ğa ja no Tupana'ga nhi'iğa mombe'uhara'ğa ja. Ji ko ġa ja no – kiroki ġa ojiko Jesus'ga rehe okovo garemikwatijarukara rupi – kiroki garemikwatijarukara omombe'u aere'iva'ea. Nurā ji rūi ti embohete. Tupana'ga ti embohete! ei Tupana'gapyrive'ga ji ve.

¹⁰ —Teremimi garemikwatijarukara nde ve! ei ga. Tokwaha pa ti ġa aere'iva'ea nehē. Nambegwei ti nahā nehē, ei ga. ¹¹ Kiroki ġa oko te'varuhu aġwamo – ġa ti toko te'varuhu avuirama nehē. Kiroki ġa tiruahū aġwamo – ġa ti toko tiruahū avuirama nehē. Kiroki ġa oko katu aġwamo – ġa ti toko katu avuirama nehē. Kiroki ġa pyry aġwamo – ġa ti toko pyry avuirama nehē, ei Tupana'gapyrive'ga.

¹² —Pehendu ti! Nambegwei ti ji rura'javi nehē, ei Jesus'ga. Yvyakotyve'ğa ndeaporoġita ġandetakwaera ja ji ikwahavepei. Nurā ti ji imondoi ġa pe ġandeaporoġita kwepykava ġandetakwaera ja nehē, ei Jesus'ga.

¹³ —Ji ppy ko ako jipe jahykavamo Alfa. Mbapavamo ji ako jahykavamo Ômega. Jypyva'ero ji ako jipe. Mbapavava'ero ji ako, ei Jesus'ga.

¹⁴ —Pyry hete ġa pe – kiroki ġa Tupana'ga nhi'ipo'ru okote'varuhua momboruka. Nahā ti Tupana'ga ei ġa pe a'ero nehē: “Pe'u ti yva hugwi ahemongohava hugwi. Pejo ti cidade pype no pekiavo portas rupi,” e'i ti Tupana'ga nehē, ei Jesus'ga.

¹⁵ —Ojipe'ğa ki a'e te nduri ipype. Tokiyme ti ġa ipype okote'varuhuheteve'ğa, ipajive'ğa, ndoakwahavive'ğa – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarūive'ğa, iporojukahara'ğa, ġanembiapopyra mboheteve'ğa, i'mbeve'ğa, ojipe'ğa no – kiroki ġa i'mbe pota jipi. Nanongara'ğa nhaporemō ti ndoki tuhē cidade pype nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶ —Jihi ko Jesus, ei ga. Jihi amondo jijipyryve'ga pe pyri tomombe'u ti ga nhinhi'iğa ġa pe javo. A'ero ti pemombe'u garemimombe'ua ojipe'ğa pe – kiroki ġa ojatyka Tupana'ga mboheteavo hendukatuavo ganhi'iğa. Daviva'ea ko nhiremboopya. Ji ko Daviva'ea rakykwepoharamo no. Ji ko jaytata'ihua ja – kiroki hendy'jandy'ja ko'ema koty, ei Jesus'ga.

¹⁷ Kiro Tupana'ga ra'uva i'ei cordeiro'jave'ga rembirekoruamahēa pavēi:

—Herejo! e'i gara'uva hēa pavēi.

Ĝahã – kiroki ĝa ĝwendu Jesus'ga rembikwatijarukara – ĝa ti te'i nehẽ no: “Herejo!”

Ĝahã – kiroki ĝa ojiko pota Tupana'ga rehe imomborukapota okote'varuhua – ĝa ti tuhu upa avuirama Tupana'ga pyri nehẽ i'gwovo yhya ahemongohava nehẽ. Ĝay'ua pe ji ei ĝajikoga Tupana'ga rehe.

Ĝahã – kiroki ĝa uhu pota upa avuirama Tupana'ga pyri – ĝa ti tuhu ojikoga ga rehe nehẽ i'gwovo yhya ahemongohava ikwepyge'yma nehẽ.

¹⁸ Joãramo ji ei ĝa momoranduva – kiroki ĝa ĝwendu Jesus'ga rembikwatijarukara aere'ĩva'ea mombe'uhava. Ĝa pe ji ei ĝa imombe'urame ojipe'ĝa pe Jesus'ga rembikwatijarukara. Po ĝa hajiheva'ea mombe'ui a'ea ko Jesus'ga rembikwatijarukara javo no, a'ero ti Tupana'ga imondoi hahya ĝa pe nehẽ – kiroki hahya Jesus'ga omombe'uuka ĝwembikwatijarukara pype. ¹⁹ Po ĝa nomombe'upavi Jesus'ga rembikwatijarukara ĝa imombe'urame ojipe'ĝa pe garembikwatijarukara, a'ero ti Tupana'ga ndo'uukari ĝa pe yva hugwi ahemongohava hugwi nehẽ. Ga nombuhurukari ĝa cidadepyryva pype nehẽ no. Nahã ti ga nomomyryvi ĝa pe imbuhure'yma ĝa pe pyryva'ea. Pyryva'ea Jesus'ga omombe'u ikwatijarukarame ji ve. A'ea ti Tupana'ga nombuhuri ĝa pe nehẽ.

²⁰ Kiroki ga e'i a'ea pe nhaporem: “A'iti a tuhẽ!” – gaha e'i no:

—Nambegwei ti ji rura'javi nehẽ. Na tuhẽ ti, ei ga.

Kwa. Na tuhẽ a'ero! a'e ji. Amém! Herejo, Jesus, nhandepojykaharetero, a'e ji.

²¹ Tomomyry ti ga pe me nhaporem Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga, a'e ji.